

37

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or manuscript. The text is written in dark ink on aged, yellowed paper. The characters are difficult to decipher due to the cursive style and fading.

فهرست کتاب شرح الشفا

القسم الاول في تعظيم العلي الاعلى ١٢	الباب الاول في ثناء الله تعالى ١٥	الفصل الاول في ثناء الله تعالى ١٥	الفصل الثاني في وصفه تعالى بالشهادة وما تعلق به من الثناء والمدح والكرامة ٢٩
الفصل الثالث في ما ورد من خطابه تعالى اياه مورد الملاطفة والمبرة ٣٦	الفصل الرابع في قسمه تعالى به عظيم قدره صلى الله عليه وسلم ٤٠	الفصل الخامس في قسمه تعالى به عظيم قدره صلى الله عليه وسلم ٤٥	الفصل السادس في ما ورد من قوله تعالى في جهنم عليه الصلاة والسلام دور الشفقة والاكرام ٥٤
الفصل السابع في ما اخبر الله تعالى به في كتابه العزيز من عظيم قدره الخ ٥٧	الفصل الثامن في اعلام الله تعالى خلقه في صلاته عليه وولايته له ٦٠	الفصل التاسع في ما تضمنته سورة الفتح من اكراماته عليه السلام ٦٤	الفصل العاشر في ما اظهر الله تعالى في كتابه العزيز من اكراماته عليه وسكانته عنده ٧١
الباب الثاني في تكميل الله له المحاسن خلقا وخلقيا ٧٦	فصل اذا كانت خصال الكمال والجلال ما ذكرناه الخ ٧٨	فصل ثالث ان قلت اكرمك الله لا خفاء على القطع في الجلالة انه اعظم الناس قدرا ٧٩	فصل اما نظافة جسمه ٨٣
فصل واما وفور عقله وذكاء لبه وقوة حواسه وفصاحة لسانه واعتدال حركاته وحسن شمائله ٨٩	فصل واما فصاحة اللسان وبلاغة القول ٩٣	فصل واما شرف نسبه وكرم بلده ومنشئه ١٠٣	فصل واما ما تدعو ضرورة الحياة اليه مما فصلناه في ثلاثة اشروب ١٠٥
فصل والضرب الثاني ١١٠	فصل واما الضرب الثالث ١١٦	فصل واما الخصال المكتسبة من الاخلاق الحميدة ١٢٠	فصل اما الخصال فروعها ١٢٦
فصل واما الجلم ١٢٧	فصل واما الجود ١٣٥	فصل واما الشجاعة والتجدة ١٣٨	فصل واما الحياة ١٤٢
فصل واما حسن عشرته ١٤٤	فصل واما الشفقة والرافقة والرحمة لجميع الخلق فقد قال الله تعالى فيه الخ ١٤٩	فصل واما خلقه صلى الله عليه وسلم في الوفاء ١٥٤	فصل واما تواضعه صلى الله عليه وسلم ١٥٧
فصل واما عدله صلى الله عليه وسلم ١٦١	فصل واما وقاره صلى الله عليه وسلم ١٦٥	فصل واما زهده في الدنيا صلى الله عليه وسلم ١٦٧	فصل واما خوفه ربه ١٧١
فصل اعلم وفقنا الله وابالذات صفات جميع الانبياء والرسل عليهم اله الالة والسلام ١٧٤	فصل قد آتيناك اكرام الله الخ ١٨٢	فصل في تفسير غريب هذا الحديث ومشكلته ١٩٢	الباب الثالث في ما ورد من صحيح الاخبار وشبهها بعظيم قدره عند ربه ١٩٥
الفصل الاول في ما ورد من ذكر مكانته عند ربه ١٩٥	فصل في تفضيله صلى الله عليه وسلم بما تضمنته كرامة الاسراء الخ ٢٠٩	فصل ثم اخذنا السلف والعلماء هل كان اسراء بروحه او جسده الخ ٢٢٢	فصل في بطلان حجج من قال ان اسراء الخ ٢٢٧

فصل في تفضيله صلى الله عليه وسلم لربه عز وجل ٢٣٠	فصل في فوائد متفرقة ٢٣٨	فصل واما ما ورد في حديث الاسراء وظاهر الآية من الدنو والقرب ٢٤٠	فصل في ذكر تفضيله ٢٤٢
فصل في تفضيله بالحجة والخلة ٢٤٦	فصل في تفضيله بالشفاعة ٢٥٢	فصل في تفضيله في الجنة بالوسيلة ٢٦٢	فصل فان قلت اذا قرر من دليل القرآن وصحح الاثر الخ ٢٦٣
فصل في اسمائه صلى الله عليه وسلم وما تضمنته من فضيلته ٢٦٧	فصل في تشریف الله تعالى له بما سمى به ٢٧٦	فصل قال القاضي ابو الفضل رحمه الله تعالى وها انا اذكر نكتة الخ ٢٨٥	الباب الرابع فيما اظهره الله تعالى على يديه من المعجزات وشرفه به من الخصائص والكرامات ٢٨٧
فصل اعلم ان الله عز وجل اسمه قادر على خلق المعرفة في قلوب عباده ٢٩٠	فصل اعلم ان معنى تسميته ما جاءت به الانبياء معجزة الخ ٢٩٣	فصل في اعجاز القرآن ٢٩٧	فصل الوجه الثالث من اعجاز ما انطوى عليه من الاخبار ٣٠٧
فصل الوجه الثالث من الاعجاز ما انطوى عليه من الاخبار ٣٠٧	فصل الوجه الرابع ما انبأ به من اخبار القرون السالفة الخ ٣١٠	فصل هذه الوجوه الاربعة من اعجازه بينة لا نزاع فيها ولا مريبة ٣١٢	فصل ومن وجوه اعجازه المعدودة كونه آية باقية لاتعد مادامت الدنيا ٣١٥
فصل وما يشبه هذا من معجزاته تفجير الماء ببركته وابنه ٣٢٧	فصل ومن معجزاته تكثير الطعام ببركته ودعائه ٣٢٩	فصل في كراماته صلى الله عليه وسلم ٣٣٦	فصل في قصة حنين الخدع له صلى الله عليه وسلم ٣٤٠
فصل ومن مثل هذا وقع في سائر الجمادات ٣٤٢	فصل في الايات في ضرب الحيوانات ٣٤٤	فصل في احياء الموتى ٣٥١	فصل في ابراهيم المرحوم ٣٥٦
فصل في اجابة دعائه صلى الله عليه وسلم ٣٦٠	فصل في كراماته صلى الله عليه وسلم الخ ٣٦٦	فصل ومن ذلك ما اطلع عليه من الغيوب الخ ٣٧٤	فصل في عصمة الله تعالى له صلى الله عليه وسلم من الناس وكفايته من اذاه ٣٩١
فصل ومن معجزاته الباهرة ما جمعه الله من العلوم والمعارف الخ ٤٠٠	فصل ومن خصائصه عليه السلام وكراماته وباهر آياته انباؤه مع الملائكة الخ ٤١٢	فصل ومن دلائل نبوته وعلامات رسالته ما ترادفت الخ ٤١٦	فصل ومن ذلك ما ظهر من الايات عنده مولده ٤٢٢
فصل قال القاضي ابو الفضل رحمه الله تعالى قد اتينا في هذا الباب ٤٢٩	النفس الثاني فيما يجب على الانام من حقوقه عليه الصلاة والسلام ٤٣٦	الباب الاول في فرض الايمان به ووجوب طاعته ٤٣٧	فصل واما وجوب طاعته فاذا وجب الايمان به وتصديقه فيما اجابه به ٤٤٠
فصل واما وجوب اتباعه وامتنال سنته ٤٤٤	فصل واما ما ورد عن السلف والائمة من اتباع سنته الخ ٤٥٠	فصل ومخالفة امره وتبديل سنته ضلال وبدعة متوعد من الله عليه بالخلدان والعذاب ٤٥٤	الباب الثاني في لزوم محبته صلى الله عليه وسلم ٤٥٦

٤٦

الحمد لله الذي شفي قلوب عباده المؤمنين * بشفاء القرء ان المين * واوصاف الانبياء والمرسلين * حيث ازاح عنهم
دا آ النفوس والصداء * وازال به عن القلب الهوى فاهتدى به من اهتدى * وسلكت منهج الحق والهدى * والصلوة
والسلام الايمان الاكلان على من شهدت برسالته الضباب والظبا * وعلى آله واصحابه نجوم الهدى * وارباب
الصفا والوفا * بعد حمد خالق ونعت رسول خافين * شدة عباد ياديه برعه من فرض عين * سابه اخصاله *
شهر يار عالم يناه * داراي زمان * كزیده آل عثمان * محرز ممالك الدنيا * مظهم ركعة الله العليا * السلطان الاعظم *
خليفة الله في العالم * ملك بني بالعدل قصر امشيد * فصار به ملك الامان عمدا * سلطان الخافين * خادم الحرمين
الشريطين * السلطان ابن السلطان السلطان الغازي محمد دخان * ادام الله تعالى دولته وسلطانه * واعز انصاره
واعوانه * محيط مكرمت عثمان صوات باعث رحمت * سليم الطبع ذي رافت حلیم يارزيد عفت * سليمان سيرت
على همت ابراهيم بهجت هم * محمد محمدت * خاقان امجد مصطفی شوكت * حقاكه پادشاه جهان آفرين جل جلاله *
برقانون (توئی الملك من تشاء) تاج برابتهاج سلطنت جهاني بويله برشهر بار معبدات نشانك سر سعادت غننه نهاده *
وبروق (تغزمن تشاء) زمام نظام عراقين روم وشاي بويله برجهانكبري لقبضة اقتداره ايستاده ايلدبكه * شمشير
مهيبندن اهالي شرق وغرب لرزان * وشاه صفاهان وامير خراسان هراساندر * وعلى خليج الروم منك مهابة *
من خوفه سايه طامن التبارك اللهم انصره نصر اعز برا * وافتح له فتحا ميبينا * بود عواقب اودر ره هدي محمود * بود
مساعي اودر طريق دين مشكور * بر ارتكاب مأثر جيلش مجبول * براكتساب مفاخر طبعش مقطور * نامداران
اقاليم هن * وشهسواران عرصه ذكافطن * جنبابرينه نورد كاوش واضع ولايحدركه كتاب شفاء قاضي عياض *
عليه رحمة الفياض * برناليق مستطاب وتصنيف والانصا بدركه ماشددراري سبعة سياره مسجع آسمان هفت
طباقه كوشواره اومنه شايسته در * فكيف وفيه شفاء لكل عليل * وجوديله انك بوعالم مشرف * فتم المؤلف ونتم
المؤلف * الحق بريهان رصيف الاركاندركه مثال كعبه رحمان * ارباب توفيق وتحقيق (يا تبين من كل فحج عميق)
مقصود امتداد اعناق هم * ومطمح انظار اصحاب كرمدر * بناء عليه بوعبد ضعيف * ابراهيم حنيف * عامله
القه بلطفه المنيف * اول كتاب زيبانك زبان تركي ايله تكلفدن سباده شرحه قرعه اندازيت * وتوفيق نعم الرفيق ايله
تحريره تشهيد ساعد همت ايلوب * شراح شفا دن بحر الحبرين * العلامةين الخيرين * مولانا نور الدين علي القاري
* وشهاب الدين احمد الحنفي روح الله تعالى روحهم ما * وشكر سعي ما * جنبابرينك شروحنه خلدن انقباس انواره باني *
ودرجايتلرندن استعداد واستثناس فيوضات معاني برله * بسط مقال واجمال ما لده موى اليهما حضراتك

يادرفضايل وسنابل فواضلندن خوشه حين اولوب برمقتضاي مقام جسيان كلام اولان بعضي نادره ييامك
ماخذ وحلي بيان ايله استيفاي مرام (وخلاصة الوفا في شرح الشفا) ايله بنام ايلوب عصر معدلت مصريه اصف
في نظير * مشير مشير تدبير * البحر الخضم * والطود الاشتم * صاحب السيف والقلم * صاحب اذبال الفضائل
والكرم * يقبل رجليه رجال اقلهم * يقبل في الدست الرفيع انامله * سمى اسد الله المكرم * الصدا والاظم حضرة
علي باشا * يسر الله له ما اختار وما شا * وزمان فضيلت نشان مخط رجال رجال الدهر * مالك ازمة الفضائل
في العصر * خبر كل مجد ومبتداه * وبداية كل فضل ومنتهاه * لسلك زمان واحد يقتدى به * وهذا زمان وهو لاشك
واحد * كشف المشكلات * حلال المعضلات * ان لطف حق كه عقل نه ديدست ونه شنيد * شكرانه واجبست كه
در روزگار ماست * شيخ الاسلام ومفتي الانام * ادام الله اجله ما * وضاعف اقتدارهما * مادام القلم اعلى *
والصانف تنلي * حضراتك ايام دولت وآوان معدلتلرند سر منزل اختتامه وسيد * وسر برتحريره كشيده اولوب
نام نامي واهم ساميلري ايله تبركاوتينا موش قيلندي * ويصعد بالندى ضوه الشمس * مصداق فقه حسن نظر كينا
اثر ايله منظور عاليلري بيورلدقه وسيله قرين قبول خواص وعوام * ورغبت كرده انام اولسي (كاشم في حق
السماء) روشندر * سالت مسالك تحقيق * وصيرفيان شهر شيدتديق اولان اهل انصافدن رجا واثق واستدعاي
صادق اولدركه بر موجب (من صنف فقد استنفد) بوعبد كم بضاعه وقيل الاستطاعة قصوري حيتي ايله مهام
طعنه هدف * وسعي وخذت تن ثلث بيورمينوب مهمه امكن صقع جيل ايله بجامه بيوره له ولاجل عين الفاعين تكريم
* مالي سوي حب الحبيب وسيله * في كل مسئول وكل مؤمل * ولذا لاضحى في الاجابة طامه ما * طاشا ولاكلان ينجيب
توسلي (بسم الله الرحمن الرحيم) مصنف شكر الله سعيه ورضى عنه كلام قديمه اقتدا وحدثني كرمه اقتفاء
ابتدا ايدر (اللهم صل على محمد وآله وسلم) آيين علماء مغاربه دندركه بين البسمة والحمد لله وتحميه ايراديله يابجه
تأليه قرين محلي بيورلد * زير بسمة شريفه نعت الوهيت وصفات وجايت ورخيبي اشتا لله كلمة نو حيدودن شطر
شهادتين منزله سند اولقله شطر اخيرا انضمامندن لايد اولور مصنف عليه الرحمة دخی نو نكته بي اشعار بيورم لردر
(قال الفقيه) وفي نسخة الشيخ الفقيه (القاضي الامام) ابو الفضل (عياض بن موسى بن عياض) كسبر عين ايله
(الخصي) صادمه له ومثله ايله والفتح اخف ديار ينده جبر قبيله سندن يحصب بن مالكه تسيد در هذا الادخال
تلاميذ مصنفدن بعض ارباب كمال ايراديدر اما شايسته مقام قبل البسمة انبان كلام ايدى (الحمد لله) لافادة
الديومية جملة اسميه ايله ايراد بيورلدی لام برای استغراق در (المفرد بامه الاسمي) بعضي نسخة ده من باب التفعلي
متفرد بمعنى المتوحد در معنى متفردان ومبني مختلفاندر واهمي من السجوا فعل تفضيل ارتفاع وامتيار معنائه
والاضافة للتعميم يعني حمد محمدين شايسته قرب الاوابدركه انهم اعلا سنده مشاركتدن ممتازدر (المحسن)
منفرد اساسا لله (بالمالك الاعز الاسمي) ضم ميم ملك كسرنندن ابغدر ظاهرا وباطنا وجه اعزيت اوزره اميدلا
على البلاد والعباد اختصاصه له موصوف بر بادشاه لايرالدركه لا يحوم حوله ذل ومغلومية عنوان جلالت نشايله
منعوت سلطان زملدر (الذي ليس دونه منتهى) معنای بقايي مفيد دركه اول قديم بلا ابتداء وآخر كريم بلا انتهاء
قريت در كه نه نهايت ناياددر (ولا وراه مري) فتح ميم ايله محل رمي (حاصل معنای) جلالت جناب بر فرد كار عالم
عز وجل جهت وحين ومسا فدن منزله دركه قرب ايچون غايت ويعدايچون غايت متصور اوله اما حديث شريده
وارد اولان قرب وبعده * ولا مقرب لما يبعدت ولا مباعد لما قربت * مضمون متيق قرب وبعده معشويد رضوي
وحسني دكدر * پس كمال قرب في الحب سالكت هم ودماسودن استغنا وفتنا عن النفس وبقاية قائه درجه سبه تقريردر
ونمايه بعد ايسه غفلت عن الله دركه ماسواي تشريك وجهي اوزره صورت نما اوله (الظاهر لا تخيلا ووهما)
سكون ها ايله ولا وهما اي ولا غلطا يعني لا ظنا بالقوة الخيالية وجود وكرم جودنه داله ادلة باهره ايله ظاهر لعين الحقيقة
في شهوده درم ايرد متعال جل عن الشبيه والمثال حضر تلمسك ظموري برلر دن ظن وكنان جهتي اوزره دكل *
بلكه برظم ورايله ظاهر دركه غالب على النوردر عالم دن سده چشم بصيرت ايله ادراك اولوب عالم عقابده عيون
ابصار له مشاهده قيلنور * والحاصل جميع مخلوقات وكون ومكان وجود الوهيت وتحقيق وحداني اوزره داله در *
فني كل شئ * يدل على انه واحد (الباطن قدس لا عدا) ضم عين وسكون دال مهم حلتين ايله تميزيت اوزره
منه وياددر * يعني باعتبار ذاته دون صفاته تنزه لا فقدا * باطن دركه عدم ظموري ثني وجود وورني اقتضا اعز زيرا
قديمي دليل قطعي ايله ثابته * وما ثبت قدمه احتمال عدمه شايان شان ذي الجلاليد * امدى خدای كريم عز وجل
برباطندركه تحقيق ذاتي بر فرد ادراك ايتز وكنه صفاتي برا حدا حاطه قيل * قال الغزالي كل ما خطر ببالك فانه

تعالى ورآه ذلك بعض نسخه عطفه والباطن مذكور در (سبع كل شيء رجة وعلم) هر شيء انك رحمت وعلى
 محيط در كنه اشيا ايجادا وامداد ارجه رحمان مستغنيه دكلدر وعلم الله جزيات وكلياته احصاء واعدادا
 شاملدر جمله مذكوره (ربنا وسعت كل شيء رجة وعلم) آية كريمة سندن مقتبسه در (واسم على اولياته نعمنا)
 كسرونون وفتح عينه جمع نعمة وفي نسخة بضم فسكون مقصور الة في النعمة اولو رسه رسم يا ايله در (عما) ضم مهمله
 وتشديد ميله جمع عجة يعني باري تعالى عباد مؤمنين اوزره على قدر كالاتهم نعم واحسانى شاملة وتامة اسباغ
 واكمال ايلدى (وبعث فيهم رسولا من انفسهم) بضم الفاء جمع نفس (انفسهم) ففتح فاء ونصب سينه افعول من النفس
 لفظ رسوله صفت وباب دل ويا حال اولو بعضى حواشي شفاذه رفع سينه مضبوط وميتداى مخذوفه خبر دره وانفسهم
 من نفس بالضم (عربا وعما) ضم وسكونه لغة في فتحهم ما تميزت ايله منصوب بلدر در عرب سكان قريه وباده دن
 اعدوهم بنكهم محمدن مراد ضد العرب اهل فارس وتركوه وندو غير بلدر دخی شاملدر اولياى حقدن مراد مؤمنين
 اوليايى (لقد من الله على المؤمنين اذ بعث فيهم رسولا) آية جليله سندن مستفاد در معنى دخی خدای ذوالمنن
 مؤمنينه جنس عرب دن وباشردن عرب وعجم قبلندن اشرف واعظم اولان ذات محترى نبى مرسل بعث ايلدى
 (واز كاهم محمدا) فتح ميم وكسرفوقيه ايله اصلا وطبعاد يكدن (ومنى) فتح ميم ايله مصدر ميمى در كه عمو زباده كى
 ورفعت مختار (دلى) اوزره محمدا معنى اسم مكان ومراد مكه مشرفة اولقدر زير امكانه نك شرف واخلاق ونجاة ده
 دخل مشاهد در امدى عيسى ويحيى عليهما السلام كه واره صبادن بيقميران ايكن جناب مصطفى عليه الصلوات
 نبوة ظاهر مى حالتده اظهرتبه دليل اول حضرت غنوده مهود وجود اولدن حفظ شيطان دن مطهر ومن هذا
 الوجه انكى اولديغندندر (اربهم) نصب ايله انفس ثانی اوزره معطوف در رجحان ميل ونقل استعمال في الزيادة
 قيلندى اوزهم ديك اولور (عقلا وحما) تعقل وتحمّل جهندن اوزن (واورهم) بمعنى الاتم والاكل (علماء وفهوما)
 وبالعكس فهم سرعة ادراكه وعلم ويازاله وهم در حقيقة عقل اختلافى اما اقرب معنى امضا كرده قاضى ابو بكر اولان
 العقل علم ضرورى بوجوب الواجبات وجواز الحائزات واستحالة المستحيلات تعريفيدر (واقواهم) اى اشد هم
 وفي نسخة اقواهم اى ازبدهم (بقينا وعزما) ريب وشكى من بيل اولان علم واهتمام جزيل جهندن يا خود عزم
 اولى العزم كنه جد و صبر اوله (واشد هم بهم رافة) زياده كى رحمت (ورحما) ضم وسكون ويا ضم ايله اى رجة
 وعطفا دخی بالمؤمنين روف رحيم * آية شريفة من اعيان ايدرامدى لا تخيلا ووهما كلمتندن بمقامه كنجه تميزتله
 منصوب بلدر در خلافا لبعده * محصل كلام حضرت پادشاه جهان آفرين جل جلاله انله جنسندن اصلا وطبعها
 اظهر وازكى وعقلا وحما اوزن واوفى وعلم اورشدا اتم وانمى وعزما وبقينا ازبدهم واوفى ومن جهة الرحمة والرافة
 انله اشد واحى اولان نبى كريم ذات بسمي ارسال ايلدى (زكاه) تشديد كاف ايله اول ذات بخسته صفاتى تقدس
 وتطهير ايلدى (زكاه) زكاه ضميرندن بدلاندر عند جهور اهل السنة والافقهاء والمحدثين روح بر جسم
 لطيفه در كه بالمادية والصفة اجسامه بخالفدر متصرف فى البدن ودهنك زيتونه حولى كنى حال اولور بغير عنه
 ياباوانت على الاظهر وامام عزالى موافقا للحكمة بعض الصوفى مروج مجرد غير حال فى البدن اولوب عاشقك
 معشوقه تعالى آسار وحن بدنه تعلقى تعيين ايتشاردر * امدى روح جسم لطيف باطنى وجسم جسد كنيف
 ظاهر در اما تركية روح حضرت روح جسد الكونين صلى الله عليه وسلم ارواح مطهرة نك اشرف واكرمى اولديغى
 جهندن دره نكهم (اول ما خلق الله روحى) حديث برفه وصى بومعناى مصدق اولور وارواح سائر اول حضرتك بركت
 روح ونور وجودندن آفريده وخبر صحيح المعناى (لولا لولا لولا لما خلقت الافلاك) حقهده شاياندر اما تركية جسد
 شق صدر سعادت در وباروح وجسم خالق وخالقون كناية اوق محمدا در زيار روح وجسم من كان من جانب الحق
 اولديغى هويدادر (وحاشاه) فعل واحرف ويا امددر قال الشيخ الرضى معناه تيرة الاسم الذى بعده عن السوء وقيل
 جنبه وفى القاموس استثناء (عيا ووصما) وصف دخی عيب وعار وعطف على الماردف فى الخطب شايعدر وتخصيص
 بقدر تعميم اولور وياوصم بمعنى الكسل ونزع خافضتله منصوب اولوب من عيب ووصم ديك اولور معنى عيب وعار دن
 خدا حبيبى تنزيه ايلدى (واناه) مدله واكا عطا واحسان ايلدى (حكمة) فى القاموس العدل والحكم والنبوة والعلم
 والقرآن والشرايع والكلام الحق تفسير كرده يضاوى اوزره استكمال النفس الانسانية باقتباس النظريات وكسب
 الملكة التامة على الافعال الفاضلة بقدر الطاقة البشرية وقال بعض المحققين انه العلم بالاشياء كهاى والعمل به كما ينفى
 (وحكما) ضم وسكونه قضا بالا احكاما در الفاظه نظريف ظاهر در كه متجانسيتك اعداد حروفده اختلافى واخرن
 زياده لكيدر على ما فى شرح المختصر ومفعولية ثابته ايله منصوب بلدر (وفتح به) باسببيه (ايعنا عبا) بضم العين

فسكون جمع قلة وايزبده الكثرة جمع عبا بالفتح فان كل شيء فى الانسان مؤنث الانا در كالجلب والعنى عدم البصر عا
 من شأنه البصر يعنى سبب نبى محترم صلى الله عليه وسلم ايله خدای بيم متاجل وعلا رتبة حقدن ناينا اولان
 ديدم لرى كشاده وينايلىدى (وقلوبا) جمع قلب ومراد عقل ويا قوة مدركه وبالحكم صنوبرى الشكل اولان عضودركه
 جنب ايسره نابدر بشاء على مذهب المتكلمين قلب محل علم وقوة مدركه انكله قائمه در لبالدماغ ودخى دست
 قدرت مقلب القلوبه قلوبندن ناشى دله قلب تسمية اولدى قال الشاعر * وما معنى الانسان الانسية * ولا القلب
 الا انه يتقلب (غلغا) جمع غلغ اى ذوى غلاف (واذانا) بمد اله مزه جمع اذن (صما) ضم وتشديد ميله جمع صماء بالفتح
 لاصم وعين واذن ايله مراد اولان عضوان مخصوصاندر لاحاسة ليصح الوصف بقدر الحس وعنى وصمندن مراد
 عدم احساس امور شر ايعدر والحاصل بغمير افس وجان عليه صلوة الرحمن انلرى آيات واخيه ومجرات لا يحه ايله
 تشريف ايدوب ديدم لرى منجلى ودلارى آكاه ومقلى وكوشلرى اصغاي كلام حقهده كوشنا ايلدى (فامن به)
 پس تصديق نبى وما جاء به ايمان (وعززه) تشديد زاياله تعظيم وتوقير (ونصره) واعانت وتاييد ايلدى (من) فاعل
 آمن اى الذى (جعل الله له فى مغنم السعادة قسما) كسر قافله حظ ونصيب يعنى غنائم سعادت ايمانيه وخير سيادة
 ابقانيه ده خصه باب قيلدغى كسسته اول حضرت ايمان وتعظيم نصرت ايلدى ومغنم مصدر بمعنى الغنية وبطلق
 على ما يغنم به وضافت بيانيه وسعادت خبر در واطلاق شرعه نعيم اخروى ايله فوز مراد اولور (وكذب به وصف
 عن آياته من كتب الله عليه السقاء) مداليه شدة وعسر وفى الشرع خلاف السعادة (حما) وجوبه بختما لازمالا ايله
 امدى سعادت مقابلى شقاوت ايراد اولنقى محله مناسب ايدى يعنى سلطان سر ابرده عيب جل جلاله شقاوتى انك
 اوزر به واجب ولازب قيلدغى تقدروضا ايلدى كسسته اول حضرت كافر اولوب مجزات برهانيه سندن اعراض
 ايلدى مصنف عليه الرحمة استشهدا ويا بيان اوتلا كيدا اقتباس بيورر (ومن كان فى هذه اعمى) پس محل تحصيل
 كمالات دينيه اولان ديندار اول ناكس كه امور عاميه وعلميه دن ناينا اوله (فمرو فى الآخرة اعمى) فاعل ويا خبر در
 موضعينده اعمى افعول وصف در يعنى لا محالة اول كسسته سيل عنايى بنا اولر بعضيلر اعماى ثانى افعول تفصيل اوله
 ديدلر اجمل وابله آسافى الدنيا اعماى امور دينيه ده جهالت وضلات وفى الآخرة اعمى طريقة صوريه ومعنوية
 معانسته اوق غير بعيد در (صلى الله عليه) مبنى جملة خبريه ومعنى انشائه در (صلوة تنو) فتح وسكونه من الفو عدد
 جهندن دائما بر زياد اوله (وتنمى) صيغة مجمل لله من اتمى بنمى وبهضى نسخه ده واوبدى ياله بنمى بصيغة المعروف
 ورودى من جهة صنيع الجناس مستحسندر (وعلى آله) اى اتباعه بعضى نسخه ده اصحاب ايرادى تخصيص بعد
 تعميم اولور زيرا آل ايله مايشمل العجب مراد اولور فقد ورد كل قى آل وآل حضرت جميع امت اولنقى شرح
 مسلم در ترجم كرد امام نويد در (وسلم) فتح لامله صلى اوزره معطوف در (تسليما) عظيما امدى ظاهر آية جليله يا ايها
 الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليما هر بار اول حضرتك ذكر كنده وجوب صلوة اوزره داله در وبه قال الطحاوى من
 الحنفية والحنبلية من الشافعية والبخارى من المالكية وابن بطنة من الحنابلة اما جمهور علماء فى العمر فرضيته ومجربون
 ايسه هر مجلسه كه رسول الله صلى الله عليه وسلم ياد اولنه صلوة وسلام فرضدر ويا جماع بيورر مشر (اما بعد) مبنى
 على الضم حذف مضافه فصل خطاب در متكلم ذكر الله ايله فتح كلام ايدوب مسبوقندن خروج مراد ايلد كده اما بعد ايله
 فصل ايدرو عن ابى اسحق انه لا تنقل من كلام الى كلام آخر من غير تقييد ودلالة على الشرط جزاه فانك دخولى لا بد
 اولور بفصل خطاب ايله اول ناطقه برداز اولان خليفة الله داود ويا اسرائيل يعقوب عليهما السلام ويا عرب
 ابن قحطان ويا قيس بن ساعدة الايادى اولنقى مر ويدرو قيل غير هذا (اشرق الله قلبى وقلبك يا نوار اليقين) علم اليقين
 وعين اليقين وحق اليقين انواع انوار ايله حق سبحانه وتعالى دللر يعزى توير واضائه اليقون ديك در جمله
 مذكوره دعائيه واعتراضيه در وبعد فاهم لازم كلكين ماسياى فانك قولى اولور (واطفلى ولك بالطف
 باوليايه المتقين) امام صدريه وبعض نسخه ده لا ويايه ورودى موصولة اولنقى افاده ايدرو وفي نسخة بعباده ولفظ فتح
 طائله رفق وبروفى القاموس رفق ورأفت وفى الصحاح توفيق وعجبت وقيل بمعنى الهداية والطف معنى لطف
 دقتدر عباد متقين هداية اسلام وتوفيق طاعات ومراعات احكام وكف معاصى وانام اولور واقظ متقين صفة
 مادحه در (الذين شرفهم الله بنزل قدسه) هم البصميين وسكون الثانى ونزل مهمه ان ايجون تميزت قيلنان شى ويا منزل
 ضيف وبعضى نسخه ده (شور قدسه) ورودى مقامه انسبدر وضافت بيانيه اولور وقدس طهارت (واوحنهم)
 وحشت ضدانس وخلوت ونفرت وعدم ميل (من الخليفة) خلق بمعنى المخلوق فى الخارج والذهن (بانسه) باسببيه
 جناب معين عباد متقين خلايقدر عدم انله ابعاد وانانس عبادت وذكر توجه وتقريله انيس ايدوب صورته

حقوله وسيرته حقه كاشين وجائيس يورمق اطف وتشر بقله اي مخاطب سكاو بكا كرم واحسان اباسون ديمك اوله
 زيرا ان تيناس بالناس علامات افلا سندر ديس دفع عوايق قطع خلا بقله حصول پذيرد (وخصم من معرفته)
 دخي انلري اهل عرفان وذوي الالباب ارباب خصوص قيلدي (ومشاهدة بحساب مذكورة) بوزن فعلوت وزيادة
 واوعلامه مبالغة دره لان ملكوت عبارتند جمع اول ظاهره لان وثاني باطنيله فرق اول نور يا خود ملات عالم
 سفي وملكوت عالم علوي ايله معبر دروفي القاموس هي العز والاساطنة والمملكة وكاهي عوالم غير محسوسه به
 تخصيص اول نور كه محسوسات انك جنبه دره مشال درود مشاهده معانيه در (وعجايب) جمع عجيب مايتعجب فيه
 من الامر الغريب (وانا قدرته) يعني مطالعة مصنوعاتن (بما ملأنا قلوبهم حيرة) فتح مهمله وسكون موحده ايله من
 الجبور معني السرور وبانعت وكرامت معانيه اولديغي (وهم في روضة تجرون) آيت كريمه سي نعمون ويسرون
 ايله نفس يورمق لادن مستفاد در والجار والمجرور متعلق بخص اوبالمشاهدة وما مصدرية ويا موصولة در وقلوبهم
 مفعول به وحبره مفعول ثاني ويا نزع خافض ويا تميزت ايله منصوب اوله (وله) تشديد لام ايله (عقواهم من عظمت
 حيرة) وله حزن ويا ذهاب عقل كافي القاموس واختار جوهرى اولان تحير شدت وجد وحيرة مفعول مطلق ويا تميز
 بناء على تحير اوله من الحيرة يعني ذوي الالباب غرايب ملكوتى معانيه وانا قدرته مشاهده لرزده دلارين شادان
 ايدوب بحر عظمتى مكانه سنده واله وحيران ايلدي وحبره ايله حيره ييشده صنعته تجنيس خفي دكادر (لعلواهم
 به واحدا) فانه قيب ويا تفر بعد رويه ضميرى حقه راجع در پس حتى غاية كماله مشاهده ايتد يلما تلك المشاهدة
 دائما ولديغي حاله اشتياق مزاد اولوب ماسوا دن نفرت برله تصد وهمت وعزم ونيقن ذات بيمثال شائده هم
 واحد قيلدي يعني حقوق الوهيت ووظائف عبوديته كبرسته ترغبت اولديله من جعل الهوم واما واحدا كفاه
 الله تعالى هم الدنيا والاخرة خبر لطيفه ارشاد ويا ادر (ولم يروا في الدارين غير مشاهدا) ضم ميم وفتح هاء ايله معني
 المشهود اما كسر ايله واحدا لفظه موافق اولور (فهم بمشاهدة بحاله وجلاله يتعمون) اصل التمسائده يتعمون
 وارد اولمشدر اى يتعمون ونتم رفه وسعة عيش حاصل معني اول ارباب هم كه طرف ذى الجلال به قصد
 واعتساليهم واحد قلوب ليس في الدار غيره ديار مضبوته موافق والله ما في الوجود سوى الله مفهومه
 قاب وقالي مطابق اولمشدر اول احجاب شهود در كه مطالعة صفات انعام وولا ونعوت بلا تدا سيله لذتياب اولوب
 ثبوت كمال محبتده مخه ومحت يكسان اولمشدر قضيه مذ كوره بان قلوب بنى آدم بين اصبعين من اصابع الرحمن
 خبر لطيفه اشارة خفيه در اى بين صفى الجمال والجلال امدى بوحالة منيعه برق اما كذا ايدوب تبادى نادر
 اولد يفتن حديث شريف يلى مع الله وقت تسليت بخش ارباب دل آكه اندر مصنف قدس سره اسرار ترقى
 مشاهدة ذاتك اعلى المقامات در بعد الارشاد ملاحظه صفاته تنزل كوستروب يورر (وبين انار قدرته وعجايب
 عظمته يتردون) يعني صفات افعال دن معدوده حقل قدرتي اثر لنده دخي صفات ذاتن معدوده عظمتى غراينده
 تارة يتنازرون الى هذا واخرى ينتظرون بهذا شؤنه تآلف يورر لركه (وهم في ربهم تحيرون) اولان اهل حجب
 وغفلت بونك خلا فيدر (وبالانقطاع اليه) وتبلى اليه تبليلا جليله سى مصد وقيله عمل وتوغل (والتوكل عليه)
 فاتخذ وكيله جزيله ميله نوكل نوكل (يتعززون) ماسوايه تذلل ايتيوب ماقسم اللهه رضا وافتقار ايتد يله (لهمجين)
 كسر ايله معني ملازمين ومتسكنين اولد قلى حاله (بصادق قوله) صفتك موصوفه اضافى قيلند ندر بقله الصادق
 ديك اولور (قل الله) وليس في الكون سواه (ثم ذرهم في خوضهم بلعمون) يعني ديلنده اشتغال بما لا يعنى ايدن
 ارباب لعب وغفلى ترك ايله كه انرا ماسوى الحق ايله تضيق اعمار وخراب انار ايدر لمصنف قدس سره اشارت صوفيه
 دن ايعا ايلديكي واردات اهل تفكيرك تحير ورتقر برينه منافي دكدر كه لفظه جلاله بر فعل مقدره فاعل ويا مبدى اى
 محذوف الحسب اولور (فانك) جزاء اما بعد وينه ماده اولان جمله دعائيه معترضه در (كررت على السؤال) اى طالب
 معارف سيرة مطورى بنم اوزر به طلب وهر اجعتى اكثر ايلدك (في مجموع) شمائل نبويه دن برصننى جامع مصنف
 وفضائل احديه دن برنوبى حاوى مؤلف ده كه (يتضمن التعريف) اعلاى حائر اولور (بقدر المصطفى عليه الصلوة
 والسلام) نى مجتبى ورسول كبريا عليه التحايا تعظيمده (وما يجب له من توفيرا كرام) دخي مخلوقات اوزر اول
 حضرتك تبديل وتكرينه ايجاب ايدن تعريفى شامل اوله (وما حكم من لم يوف) تخفيف فائشديدى جائز واجب
 عظيم ذلك القدر) اضافه بيان ايله معني الواجب من تعظيم ذلك القدر العظيم (او تصرفى حق منصبه) فتح ميم وكسر
 ماسممله ايله مقام (الجليل) جليله شريف ومنيف (قلامه ظفر) ضم وسكونه جمع مراعات اولور ولا تخمين
 انصم وكسر ظا وسكون فادخي جائز در لكن السكون مطلقا اذ قلامه ضم قافله ظفر دن ساق اولان شى يسير در كه

ناخن باره امر حقير دن كايه اولور حاصل معنى قدر عالشان يغمبر انس وجائى متضمن برتصنيف وشان شريف
 سعادت رديف ومقام منيفه توفيرا تبينلرين حكمى محتوى برتأليف تحير برنه الحاح ايلدك (وان اجمع لك
 ما لا سلاقتنا واثمتنا في ذلك من مقال وايته بتقريب صور ومثال) اسلاف جمع سلف زمانا مقدم وقولى معتديه اولند
 وائمه جمع امام اى المقتدى به فى العلم ومقال مصدر در صكه مقول مراد اولور چون علمى متقدمين وشايخ
 متأخرينك اقوالنى جمع ايتيكى ابرام ايلدك امدى اول مقالى تصوير مسائل وتقرير محامل برله بيان طلبكار
 اولد كسه (فاعلم اكرمك الله) ايم الخياط قصه اكرام بنى مكرم قيلدك ذوالجلال والاكرام سكا اكرام ايلدون يقن
 واذا عان ايله كه (انك حلتنى) تشديد ميله (من ذلك) طابكار اولديغن امر دشوارة تكليف حمل ايلدك (امر امر)
 اولده فتح همزه وثانيده كسر ايله معني امور شاقه وامر عظيمه الحاح ايلدك (وارهقنى فيما تدبني اليه عسرا) ضم عين
 وسكون سينله دخي بنى دعوت ايتديك شيدده امر عسيرة ايقاع (وارقيني بما كلفتنى مرئى) ضم ميمله مصدر وبامكان
 صعود (صعبا) اى شديدا معني بكاتكليف ايتديك امر عظيمه جايگاه دشواره وخطرنكا بنى اصعاد واطلاع
 ايلدك كه (ملا قلى رعبا) ضم را وسكون عين مهمله ايله وضهير ملا مابه ويا مرئى به راجع اولوب وجه ثاني اقرب
 لكن قول اى اوله ارجاعى مؤيد اولور جناب مصنف بوقامده طلبكار شاهد خوش لهجه تأليف اولان ذات ايله ناز
 وناز كونه كفتاره آغاز ايدوب اى طالب ملتسك سينه بنى كينه مى هولسك وبره راس ايلدي (فان الكلام فى ذلك
 يستدعى تقريرا صول) ظرف مجازيه ويا تشبيهه (وتحير بر فصول) زير تكليف اولان امر عظيم الشانده بيا
 وكلام نيجه قواعد مقررده تهيدى مستدعى وفروع محرره تشييدى مقتضى اولور (والكشف عن غوامض) عطف على
 تقرير غوامض جمع غامض خلاف الواضح وفى المقتضى جمع غامضة وهى ما لا يدرك الا بعد روية (ودقائق) جمع دقيقة
 مراد فى اوزر عطفى خطبه شايعدر (من علم الحقائق) ما قبلنى بيان اولور جمع حقيقة اذله عقايمه ونقليه دن وقوع
 يافته امور نابته معني دخي علوم حقائقن ذقائق ايضا حنى مستدعى اولور (عاجب لئنى عليه السلام وضاف اليه
 او يمنع او يجوز عليه) حقايقى بيان در معني اول امور دنكه حضرت ته انبائى واجب وباشان رسالت ما بينه شايان
 اوليوب ويا خود جناب نبوته اطلاقى جائز اولان مسائل (ومعرفة النبى والرسول) معرفه مجروره ومدخول عن
 ويان اوزر معطوفه ويا نصبه مفعول يستدعى اوزر عطف اوله معني ميسانه ده واقع اولان حد ودقارقه به معرفتى
 ايجاب ايدر (والرسالة والنبوة) بالجر لا غير ما قبلها مابه مغايران حالان (والحجة والخلة) ضم شاه معجمه ايله دخي نعمتين
 كامتين اولان محبت وختل معنارى (وخصائص هذه الدرجة العلية) برله خصيصه ما يخص به الشخص در
 ودرجه منزلت ومربيه ورفعت در وخاله ايله عليه ييشده سجدن مسامحه اولنديكه فتح عين وكسر لامله در اما كسر
 عين وسكون لام وجهنك جوازي بومقامده موافق للمرام اولور (وهاهنا) قريبه اشارت اولور اسم يعنى
 تلك الامور بقرينه مشاهد در (مهامه) فتح ميم اولى وكسر ثانيه ايله جمع مهمه به فحتمين مع التاء مفازة بعدة
 (فتح) كسر فاء ايله جمع فحما بفتح ومدارض واسعة در لاجع افح (تخارفا) فتح مثناة فوقيه ايله تحير (القطا) فتح قافله
 مقصود راضرب مثل قيلسان مر غدر كه فلان اصدق من القطا واهدى من القطا بيلور اسم جند رجاها سده
 مظان ميايه ارشاد ايدوب خطا بجز وقتا كه سر چشمه آبه دوچار اوله قطا قطا صدا سيله دلتمكانه واوله انداز
 بشارت اولور مر ويدرك لانه سندن اون ويا كرمى كوناك مسافه جويى جوى آب اولوب طالع جردن ظهور
 شمسه دكين دور و آسيانه سنه رجعت ايدوب صادر او اواردا قطا عدم خطا ايله شهرت باب اولعين ارادة تشبيه
 وبلاستعاره وغمادر (وتقصير) ضم صادله من القصير ضد الطول (بها الخطا) ضم وفعله جمع خطوة بالضم مابين
 القدمين عند المشى وفعله مرة واحدة يعنى تحصيل مسو لاه طول مدت دن كايه اولور حاصل بر محض اى بيبا ياندر كه
 سرعة سيرنده اعجوبه مرغان دوران اولان قطا حيران وبره مفازة بنى نهايت در كه سير وملكوت كنده خطوات ره روان
 سر كردن اولوب فيقائى ذلك الامر ملاحظه سنده افهام ذوى النهى حائره وبنى درمان اولور (وبجاهل) فتح ميم وكسر
 هاء ايله مهمه اوزر معطوف جمع مجهل وهى ارض لايتدى فيها لكن فى القاء وس لا يثنى ولا يجمع (تضل فيها
 الاحلام) فتح مثناة فوقيه وكسر ضاد محجمه ايله واحلام جمع حلم بالاكسراى العقول (ان لم تهتد) اى الاحلام (يعلم
 علم) اولده فتح عين ولا ملة علامت ويارايت وثانيده كسر مهمله وسكون لامله علم بمعنى المعلوم انواع من العلوم
 يكديگره اضافى بيان در (ونظر سديد) فكر مستقيم ويا صواب معنائه (ومداحض) رفعه مرئى (تزل
 بهما الاقدام) فتح مثناة وكسر زاي وتشديد لاه ويا بهاسيبه (ان لم تهتد على توفيق من الله وثا سيد) باثين ايله
 تقويت حاصل كلام بونده برجائى تكاى حيرت بيدار در كه انده رهناى عقل اولان بر نشان عالیشان سبيل

رسیده فکر صواب و اندیشه سدادله رهیاب اواز سه خرد و هوشمندان فتاده مغاک اولور دخی انده نیجه محل خطرناک
 پردشت نمایاندر که پشتیبان توفیق ایلد بارجای تاید و تحقیق یاور اواز سه بالغزیده وادی ضلال اولور امدی
 توفیق اوزره اعتماد اقام مجازدر مکر صاحب قدم اوله (لکنی) مع هذا صعوبة حال و عزالى اقدام رجال اولان
 امور دکه قبول سوال حیز محالده ایکن شبه زاجات برله تحمل مشاق مقال ایلدک (لما رجوته) کسر لام صله
 و تحقیق میم موصوفه و یا موصوله ایلد و رجوت صیغه متکام و رجاء امر مستقبلده حصولی توقع اولشان شیده
 قلبک تعلیق درو خبر لکن مقدر تحملت و یا قبلت اولور (لی و لک) رجوته لفظنه تعلق ایدوب امر دعاده مصنف نفسی
 تقدیم بیور ملوی رعایت آداب مستحسنه دندر (فی هذا السؤال والجواب) لف و نشر غیر مرتب و تقدیم سوال
 وجود او شهود اجواب اوزره تقدیم دندر (من نوال) من مافی بیان و نوال حصول حسن حال و طاب منال دنیوی
 و مطلقا بخش و عطا (و نواب) تحصیل جزای اخروی (بتر بقره الحسیم) ای العظیم (و خلاقه العظیم) ضمتین
 و کاهی سکون لامه طبع معنائه و بطاق علی الصفة المعنویة (و بیان خصائصه الی لم یجمع مع قبل فی مخلوق) خاصه
 ایلد ما یخص به فی الجمله امر ادا یلیوب و بعد از اوصاف مجموعله خاصه حقیقه امر ادا یدر که قبل خلقه و بعد اول
 در یکتای صدف کونه صلی الله علیه و سلم مانند و مثیل امر مستحیلدر (و ما یدان الله به) ای بطاع و بعد (من حقه
 الذی هو ارفع الحقوق) من بیان لامه خلاصه کلام بنم و سنجیون بوسوال و جوابده اسیدوار اولدیغیز عطا و جزا در که
 سلطان مری بری مع الله حضرت تکریم و فضل سائل مختصه سی همچنان قبل خلقه و بعد افراد
 آفریده دن بر فردده مجتمع اولدی امدی بوفوا ضل مخصوصه فی بیان سبیلده سوالی قبول دخی حقه متفاد و انکله
 اتحاد دین و ایمان و اعتقاد ایلد بیکم حق پیغمبری دکه بعد حق الحق معظم حق و قد ندرانی تبیین و عیان ایتمکله
 مطلوبه مساعد ایلد (لست یقن) بقر بقره افظنه متعلقدر (الذین اوتوا الکتاب و یزاد الذین آمنوا ایمانا)
 یعنی ایقنا نبوت نبوتی علماء ثبت و یقن و عوام دخی ذلک الا یقن الیه من جهة الايمان ترقی یاب اولور و ندر ایچون
 بیان خصائص حضرت و تکریم عالی مرتبت سببند تحمل مقال ایلدی (ولما) رجوته اوزره معطوف و لا اجل
 ما اخذ دیکدر (أخذ الله على الذين اوتوا الكتاب لتبينه للناس ولا تكفونه) یعنی امر محمدی اظهار نامه بیان
 و عدم کتمانله علمانسان انیسوار و زالت ده خدای متعال اخذ میثاق ایلد بکندن قصه تعلیم و تبیین ایلدک
 لتبینه فتح لام ایلد جواب قسمدر (ولما اخذنا به) دخی اول حدیث لطیفه عمک و اعتمادله که انکله بقره تحدیث ایلدی
 (ابو الولید هشام بن احمد الفقیه بقره فی علیه) احمد بن هشام بن خالد الاندلسی در علوم عربیه و فزون ادبییه ده
 و حیدر عصر اما اعتزال ایلد منهم ایدنی در تیموز سکنا طقوزده عازم تکیه کاه لحد اولدی (قال) هشام (حدثنا
 الحسين بن محمد) ابو علی الغسانی الجبالی (حدثنا ابو عمر) بضم العين (الغری) فتح نون و میله بر قبیلده به نسبتدر حافظ
 الغریب شیخ الاسلام یوسف بن عبد الله بن عامر الغری القرطبی الشاطبی در تیموز التشریع و بعده بهار عری خزانه
 ایرمشدر (حدثنا ابو محمد بن عبد المؤمن) القرطبی من شیوخ ابن عبد البر و مختار شارح التمسائی اوزره شیخ مشار الیه
 ابن الزیاد دیکله معروف ذات صدوق القولدر (حدثنا ابو بکر محمد بن بکر) ابن داسمه البصری (حدثنا سلیمان
 ابن الأشعث) صاحب السنن حافظ ابوداود الحلبی انی ایکوز تمش شده سوی نعیه روان اولوب بصره ده دفین
 خالیاک اولدی (حدثنا موسى بن اسمعيل) ابوسلمة التیوذه کی ایکوز بیکرمی اوجده و بره جنان اولدی (حدثنا
 حماد) بن سلمة احد الاعلام (أخبرنا علي بن الحكم) الشافعی البصری یوز اوزوز برده عزم بقا ایلدی (عن عطا) ابو محمد
 ابن رباح القرطبی راوی صدیقه و ابی هریره در رضی الله عنهما ثلث و مائه حد و دنده عازم کاشن مرای بهشت
 اولدی (عن ابی هریره رضی الله عنه) عبد الرحمن بن جعفر بن ابی بکر حضرت سلطان رسل صلی الله علیه و سلم
 استن عبد الرحمن در بر که بیجه کوروب یا باهر ره دیو بلا طقه و در مغین ابو هریره کنتیلله شهرت یاب اولمشدر الی
 طقوز سنه هجره سنده جرعه نوش جام اجل اولوب بقیه ده دفن اولندی سال ششم هجری خلاصه ده علی طریق
 المهاجرة جبهه سالی خدمت نخر المرسلین اولوب صحیحین لسان و جنان من رسوم و رقوم اقرار و تصدیق ایلدی تعیین
 امم قدینده انچه محدثین شجره اختلافی اون سکر شاخ اوزره تشعب اما شهر را عاصی عبد شمس بن عامر اولوب سلطان
 اسلامه انسلا کنده عبد الله بن اسمعيل اولدی بقیه ده قراداده ابن الجوزید بر مدت کر به بیجه نک تر به سنده
 کوشناره صنوبر یلر نک تعلق ابو هریره ایلد مکنی اولمشدر به باعذرده مشاغل بی مال دنیویه دن دامچین و ملازمت کرین
 نخر المرسلین اولوب اصحاب صفه ایلد هم نشین اولمشدر در مناقب سامیه (رئی مطولات حاویه در) قال قال
 رسول الله صلی الله علیه و سلم من سئل عن علم فکته الجاهل الجاهل الله الجاهل من نار يوم القيامة) سید العالمین و سند العالمین

حضرت تلمی سعادته بیورر احاد امتدن برکسته علم شرعیدن سوال اولنه و بعدر علمه اول علی سائلدن کتم و اخفا
 ایلد اول کسسته قیردن قیاسی حیفنده حق سبحانه و تعالی انک دهان لکام آتشین ایلد الجاهل ایدر و یا به الجاهل برای
 مصاحبه امدی تعلیم کلام حقندن امسال ایتمکین روز قیامتده جمله مناسب جزا ایلد مجازات و معاقبه اولنور
 و الجزاء من جنس العمل و خص الجاهل بالذکر تشبیه ابدیه مذمت عمترید بو حدیث شریف عبارات شتی و الفاظ
 اختری ایلد طرق متعدده دن روایت کرده ترمذی و حاکم و ابن حبان علیهم الرحمة در وعن احمد لا یصح (فسادرت) لکنی
 خبر مقدری اولان قبلت اوزره معطوفدر (الی نکت) ضم نون و فتح کافله جمع نکته دقت کلام و درکی خنی اولان شیده
 اطلاق اولنور زمینی قضیب ایلد ضرب و تآثر ندرن عبارت اولوب کان فکر دقیق ایلد نفسه انرا تمکدن کلایه اولندی
 (مسفرة) کسر قاف ایلد مضیئة و منيرة و بعض نسخه ده سافرة و ورودی کاشفه معنائه در نکتی اسفار ایلد توصیف نکت
 و لطافتدن خالی دکلدر (عن وجه الغرض) مطلب و مقصد (مؤیدان من ذلك الحق المقترض) فتح و ایلد یعنی مشابه
 فرض اولان شاهد خوش لهجه بحال مقصود که حق صاحب مقام محمود در اول نکات منیره فی من اجل ماذکر
 مؤدی اولدییم حاله بیان لطافتده مبادرت و شروع ایلد دم (اختصاص علی استیصال) اختلاس شاه معجمه ایلد سلب
 و اختطاف معنائه در کلامده تآکید و تجرید ظاهر در اولی اولان علی الاستیصال ایراد اولتی ایدنی زرا آیه ده
 افظ البال معرف باللام و ورودا تشدد (لما) کسر لام تعلیل و مام و موصوله ایلد (المربصه) ای قبالتله اوسیلده
 (من شغل البدن و البال) شغل ضمتین ایلد و یا ضم و سکونله اوبفتح و سکون ضد الفراغ و بال باء موصوله ایلد قلب
 و خاطره و یحیی معنی الحال (بما طوقه) ضم طاء و کسر و اوستده ایلد مجه و لدر (الانسان) و فی نسخه بما قلده الانسان
 (من مقاليد المحنة) مطوق بهی بیاندر و مقایله جمع مقلد او مقلد او اقلید من افظنه و فی تفسیر القاضی جمع تقلید من
 قلده اذا اکرمته و محنه اسم امتحان و بلیه به اطلاق اولنور (التي ابتلى بها) بصیغه المجهول و الحاصل معانج بلیه
 کردن انسانه طوق آس الزام اولتی سبیلده و قبالة آدمیده عدم فراغ خاطر در کین اولغین جمله اوزره آتی اختلاس
 ایلد مامدی مختندن مراد جمع امور تکلیفیه و حوادث کونیه در که آنا فانا افراد آدمی زاد اوزره نازلدر در شراح
 تفادن حلی و تلسانی علیهم ما لرحمة مسبوق الذکر مر ایلد مصنف کشت و نفسی مراد و مقالید معنه ایلد مباشرت
 امر احکام و قضای اراده بیورر دیمش لر زیرامن جعل قاضیا فقه ذبیح بغیر سکین خبر صحیحی امر قضای استیلا و اخبار
 اولد یغن مبین در (فکادت) پس مقالید سخن قریب اولدی (تشفل) فتح تاوغین معجمه ایلد (عن فرض و نقل و رد
 بعد حسن التوفیق الی اسفل سفل) ضم و کسر سین مملله ایلد ضد علو یعنی مقایم سخن انسانی فرض و ناله دن اشغال
 و مسالکی طریق مستقیمه استقامه دند کسر ارسکاب فعل ذمیم سبیلده منزل فقه اعاده و ورد ایتمی زرد بیکتر اولدی
 آیه (لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم ثم ردناه اسفل سافلین) کریمه ستمه ایماندر (ولوار دالله بالانسان خیرا) انتفاء
 مدخولی مقتضیه حرف لوائله ایراد مصنف انسان لغظیلده نفسی مراد ایدوب ایمان لو تحسرا و تأسفا للاستدلال
 بغالب حاله مضبوطی مفید و یا مطلق تعلیقده استعمال لو کال قلی مشعر اوله مامدی اشتغال مذکور مختوم و علی
 العموم اولدیغن اشاره دیمک اولور که جنس انساندن بر فردده تحصیل کمال و تحسین مال ایچون اراده علیه
 برورد کاری تعلق ایتمه (لجعل شغله و همه کله) ایرد متعال جل جلاله اول کسسه نک هر قصد و اعتنائی صرف
 و سوق ایدر (فما) متعلق بهمه (بمحمد غدا) صیغه معلومه (اویدم بحله) فتح حاء مملله ایلد و کسری دخی جائزدر یعنی
 قرین سعادت بیورر یعنی بدنه سن فردا محمود اولان امر مد و حله مقید و مذمومدن مجتنب قیلر (فليس ثم) فتح مثله
 و تشدید مملله ای فی مکان تحقق غدا و هذا التعلیق لما سبق (سوی حضرة النعم) ای حضور النعمة بعض
 نسخه ده نضرة النعم و اقدرد حسن و بهجت معنائه و کریمه (اذا رأيت ثم رأيت نعيما وملكا كبيرا) آیتنه اشارتدر
 (او عذاب الجحيم) شدید الحر اولان مکان و یا اسم دوزخدر و الاضافة بمعنی (وان الفجار لاني حميم) تنزیلی منزلته ایما
 اولور (والسكان) لجعل اوزره معطوفدر (عليه) ضمیر غائبله الزم معنائه شاذ استعما الی نصر یحکمرده و ضیدر یعنی
 انک اوزر به اشتغال لازم و واجبدر (بخو بصره) ضم خاء معجمه و فتح و او سکون بایله تصغیر خاصه مراد خاصه
 نفسیدر باخود مهات دنییه و دنیویه به مختصه امور در و بخو بصره نفسه دخی روایت کرده بعضدر و بعضدر موت
 مراد اولندی دیدیلر علیکم انفسکم جلیلده سن ایما و علیک بخاصه نفسک حدیثی مشیر اولور (واستغناؤه بمجته)
 ضم مملله یعنی ترک مناهی و فعل فرائض ایلد بوعذابدن روح و نفسی استخلاص انک اوزر به واجب اولدی (و فعل
 صالح بستریده) پس عمل صالح انسانی زیاده درجه و ترقی منزلته مؤدی اولور (و علم نافع بقیده) و علم شریف شرعی
 تعلیم و افاده سبیلده غیره معلم (او بستریده) بنفسه عالم اولغله استفاد و یا متعلم اولور و علمدن مقصود بالذات عمل

اولين علم اوزره تقدیمی احقدور (جبر الله صدق قلوبنا) طوارق سخن و بوارق احسن اعتراس - یله جبار حکیم شکسته
 دلایری می صلاح پذیر و ربورب لطف بی پاینده جبر کسرا یلیه (و غفر عظیم ذنوبنا) اول عطایا باش و خطایوش کمال
 کرمدن سیاقی عفو و سزا یلیه (و جعل جمع استعدادنا لمعادنا) زاد و ده عقبی ایچون تمیمه واعداد ابتدا یمکه
 منافع اعمالی صریح و صریحه بزه عائد و فائده مندیله آخرت محل عود روح اولغین معاد ایله تسبیح اولندی (و توفیر
 دواعینا) توفیر صیغه مضارع معلومه مناسب للآتیه و فتح فالیه جمله دعائیه در (فیما یخیرنا) من الانجاء والنجیة
 و یا یخلصنا منه مناسنه یعنی سر ما به نجات اولور و مکاسب و طالی تکذیر و یا بعد عن اللهدن خلاصه داعیله میز توفیر ایلیه
 (و یقرنا الی الله زانی) ای قریبا کمالا و من غیر لفظ الفعل مفعول مطلق در یعنی درگاه خدایه تقرب حاصله تقرب
 ایلیه (و یحفظنا) ضم اول و کسر ظاء معجیه ایله معنی المدکاة (بینه و رسته) باه سببیه و یحفظنا لفظه متعلق در و یا برای
 استشفاع و استعفاف اوله بچیانک آسایعنی خدای ذی المن احسان و کرمیله قدر عیز رفیع و منزلت عزی عالی ایلیه
 (و یسألون) ظرف زمان عاملی جواب اولان ترجمه در (تقریه و درجته تموییه) درجته تشدید را ایله و تمویب
 مبی للفاعل و المفعول مصدر در یعنی عالم وجوده تصنیفی تقرب مراد ایدوب اول مصنی ذاباب قیلعله مرتب
 و مدرج ایلدیکم حینده (و هدت تأصیله) تشدید الهام (و خلصت تفصیله) و انکیت حصره و تحصیله (انکیت
 حاه منله ایله قصدت معناسنه و خاه معجیه ایله و یا الموحدة انکیت تفصیه معناسنه یعنی اصول مؤلفی تمهید
 و تاسیس و فصولی تبیین و تعین و بطون امهات اوراقده حبس و ضبط و تحصیل ریط و قید قصد ابتدا یکم حالد
 (ترجمه) جواب (لما بالشفاء) کسر شین معجیه ایله فی الاصل محدود و رعایه للصحیح مقصور در و قد اجاز و اللانثر ما یجوز
 للشاعر من الضرائر (تصرف حقوق المصطفی علی الله علیه وسلم) و الباء للسببیه متعلق بالمصدر یعنی حبیب
 کبریا علیه التحایا حضرت تلمیذ حق تعالی سببیه شفاء ایله بشام و تعبیر بالدم حقا که وجوه ذکر محبوفی محتویه
 شفاء القلوب در (و حضرت الکلام فیه) بوکاب جایله کلام و سیاهی حصره و قصر استدم (فی اقسام اربعة) بعضی
 نسخه ده اربعة اقسام بیان بعد الاجال (القسم الاول) کسر قافله نصیب و جز معناسنه اما فخره مصدر در قسمت
 الشی قدما (فی تعظیم العلی الاعلی) مصدر لفاعله اضافه اضافی باندندر (لقد هذا النبی صلی الله علیه وسلم) بعضی
 نسخه ده الکرم زیاده قبلندی و الاولی وجود المصطفی (قولا و فعلا و توجه الکلام فیه) صیغه ماضی ایله و مصدر
 مبتدا اولقی بعد کدر که خبری (فی اربعة ابواب) و مبتدا هر کلام مفصوله باب تسبیح اولور و مقصوده دخول
 و شروع باندندر (الباب الاول) قسم اولدن باب پیشین (فی ثنائیه تعالی علیه و اظهار عظیم قدره لایه) مع مرعانه
 للصحیح لایه ایله تعبیر ایلدی و لدی لفظ عنددن اخذ در و ما قاله الخویون کلمه عند حضرتیه و فی معناسنی
 متضمن امام معنای لایه حضرتیه مختص در یعنی خلاق جهان آفرین کندی حضرتیه نبی عالیشان جنابک مرتبه
 جایله سن اظهار ربورب حضرتیه ذکر و ثنائیه یاتده در (وفیه عشرة فصول) باب مذکورده کامل اون فصل حاصل
 (الباب الثاني فی تکمیله تعالی له الماسن) جمع حسن بالضم علی خلاف القیاس (خلقا) فتح خاه معجیه ایله (و خلقا)
 ضم خاه و لامه تمیزان یعنی صورت و سیرت جهنندن مناقب صوبیه و معنویه حضرتیه حق جل و علانک تکمیلی
 یاتده در فتح خاه ایله خالق ضم خاه ایله خالق اوزره تقدیمی سبق وجود و وجود حضرت تندر (و قرانه) کسر القاف
 مقارنت و جمع (جميع الفضائل الدنیة و الدنیوة) جمع فضیله خلاف النقص الدنیة المنسوبة الی ما یدان به
 و الاطرقة ای الشریعة و دنیویة عند مباشره یا الفسبیه حذف الفله در و دنیایه فیض آخرت و قبل ماعلی الارض مع
 الجو و الهوی و فی الثمایه اسم لهذه الحیوة مؤث ادنی اجریت مجری الاسماء و یا قبل دار الاخرة هر حادنه دنیا
 و یا ذاتندن ناشی تسبیح اولندی دیمش و مراد اولسان سودمند اتروی اولان فضائل دنیویه در و الاخر شریف
 انتم اعلم بامر دنیا کم امور دنیویه غیر نافع و خصوصه جاری اولور (فیه تسقا) فتحین ایله متقابعا یعنی بر بر نه
 مناسب وجه نظام اوزره (وفیه سبعة و عشرون فصلا) بقول تلسانی شش و بیست فصلدر شاید که ترجمه یابدن فصله
 و ارجحه و ادحیره در دخی بر فصل عدد و انش اوله (الباب الثالث فیما ورد من صحیح الاخبار) صحیح عند المحققین
 المحدثین ما انصل سنده بقل العدد الضابط و سلم عن الشذوذ و العلة (و مشهورها) نقل کثیر ایله شایع اولان اخبار در
 یعنی صحیح و مشهور آثار و احادیثدن و رویدادن اخبار یاتده در (بعظیم قدره عند ربه و منزلته) منزلت مکات
 معناسنه بعظیم قدره اوزره عطف تفسیر در (وما خصه به فی الدارین من کرامته) بعض خصائصدن احترام در که ظه و ر
 کای ایله ظاهر اولیه بعضی احکام فرعیة جزیه امثالی وان کان کل ذلک من باب التکریم یعنی مهمی لا یرال نبی بمثاله
 دنیا و عقاید بین الناس طارنجه خصائصه تکریم و تخصیص ربورب دینی مکرمات یاتده در (وفیه اثنا عشر فصلا)

کذا فی الفسخ کاه الکن درج باب ثائده مندرج اولان اون بش فصل اولوب شاید اثنی عشر ایله فصول مهمه مراد
 ایلوب زیاده ثلاثه تکمله لم اولقی تأویل کرده تلسانی در (الباب الرابع) قسم اولدن باب چهارم (فیما اظهره الله
 تعالی علی یدیه) ای بسببه و اظهار ظه و ردن گایه در فعل حضرتدن اولسون اولسون (من الايات) خوارق الاعادات
 اولان علاماته که مجزیه دن اعذر و آیات دخی عند دعوی النبوة اولسون اولسون مساویدر (و المعجزات) تصدیق به
 مختصه در (و شرفه به من الخصائص و الکرامات) دخی خصایص و کراماتدن تکریم ربورب دینی شریفات میین
 تعمیم بعد تخصیص اولور عبارات مذکورده باب ثائده مر و ایدن و ما خصه به عبارت تک عینی و اشتراک مابین ایه
 غیر محدود اولدیغی نمایاندر امیدی مصنف علیه الرحه هر موضعه بیان سابق مراد ایدوب باب ثائده نبوت
 قصد اولوب همان علامات نبوت اولان کراماتی بیان و باب ثائده اثبات نبوت قصد اولان امور عیان مراد
 ایدر (وفیه ثلاثون فصلا) بویاده دخی او نور فصل موجود در (القسم الثاني فیما یجب علی الانام) خلق و یا جن و انس
 اوکل ماعلی وجه الارض کذا فی القاموس بومقامه انس و جن و یا جمیع خلق مراد اولور (من حقوقه علیه الصلوة
 و السلام و یترب القول فیه فی اربعة ابواب) یعنی مخلوقاتدن هر فرد اوزره واجب اولان حقوق سلطان کوینی
 یاتده کلام چار باب اوزره توقف ایدر (الباب الاول فی فرض الايمان به) اضافه بیانیه (و وجوب طاعته و اتباع سنته)
 جمیع اعیان اوزره اول حضرتیه ایمان فرض عین و سایر اوامر و نواهیده اوسلطانه اطاعت و طریقه علیه سنه
 متابعت واجب اولدیغی بیان ایدر (وفیه خمسة فصول) بویاب پنج فصلی جامعدر (الباب الثاني) قسم دومدن ایکنجی
 باب (فی لزوم محبته و مناصحته) حضرت حبیب زاده مصادقت و موافقت و لزوم محاصت یاتده در (وفیه ستة
 فصول) بلکه پنج فصل بر اصولدر (الباب الثالث فی تعظیم امره و لزوم توقیره و ربه) قسم ثانیدن باب سوم نبی ذیشانک
 امر شریفه توقیر و احترام و تعظیم و اکرام یاتده در (وفیه سبعة فصول) بل ستة (الباب الرابع فی حکم الصلوة علیه
 و التسلیم و فرض ذلك و فضیله) قسم ثانیدن باب چهارم رسول محترم و نبی مکررم صلی الله علیه وسلم حضرتیه
 کیفیت صلوة و سلام و فرض و ثواب مذکورده در (وفیه عشرة فصول) بل تسعة (القسم الثالث فیما یستحیل
 فی حقه) یعنی ذات نبوتائیه عقلا و نقلا و جودی ممکن اولین امور (و ما یجوز علیه شرعا و ما یمنع و یصح من الامور
 البشریة ان یضاف الیه) قولا و فعلا ما یجوز علیه اولان امور و نشأة انسانی ده اثری ظاهر و امور دنیایه متعلقه
 اشیا دن ذات شریفه اضافه و اسنادی صحیح و یا منکح احکامی یاتده در (وهذا القسم اکرم الله) بین المبتدای و خبره
 اعتراضیه و دعائیه در (هوسر هذا الكتاب) یعنی قسم ثالث ابواب و خلاصه کایدر (و لباب ثمة هذه الابواب) و زیاده ثمار
 ابوابدر (و ما قبله کالقواعد) جمع قاعدة اساس معناسنه یعنی دو قسم پیشین قسم ثالثه قوانین کلیه دن مقولات
 و معقولانده اساس آسادر (و التمهیدات و الدلائل علی ما نورد فیه من النکت البینات) شان رسالته واجب
 و مستحب و مباح و محرم لطائف و اخبارندن ایراد ایلدیکم معانی اوزره قسم ثالث مقصود بالذات و اول و ثانی
 اکاهمیدات و ادله عقلیه و نقلیه مثابه سنده در (و هو الخاتم علی ما بعده و المنجز) مخففه صیغه فاعل ایله (من غرض
 هذا التألیف و عده) قسم ثالث همجنان قسم اخیر منصرف و ضابطدر وقتا که مصنف تألیف مفید ایله و عده ایدوب
 اندراج هذا القسم ایله ما و عده حصول بذرا و لغین انجاز و عده باعث اولدی (وعند التفصی) قاف و صاد مهمل ایله
 تتبع معناسنه (او عده) فتح میم و کسر عین مهمل ایله اسم زمان و مکانه مقصد صحیح ایه ده مراد مصدر در و قبل
 الموعده اسم للعده (و التفصی) قاف و صاد مهمل ایله تخلص معناسنه (عن عهدته) آیان بالانتم من اصلاحه ضمیران
 قسم ثالثه راجع اندر (بشرق) فتح یا و را ایله یضیق معناسنه (صدر العذر و اللعین) ای الملهون مراد جنس جن
 و یا ابلیس لعین (و بشرق) ضم اول و کسر را ایله یکرم آسالا زمر (قلب المؤمن بالیقین) حاصل کلام امر
 موعودی استقصا و تتبع و امر ملتزمی آیان و تخلص جهنندن دل دشمن تکی و یان ادله بره قطع و یقینا قلب مؤمن
 مستقر و تکی اولور بالیقین قید بیه منافقین خارج از تعریف و کلامه تجنیس تحریف باهر در (و قلا اواره جواخ
 صدره) فتح جیم و کسر نونله جمع جائحه تحت التراب عمالی الصدر اضلاعدر یعنی اواربیین جوانب سینیه بی پرور
 و احاطه ایدر (و یقندر) ضم داله ای بعظم (العاقل) عین مهمله و قاف و بعضی نسخه ده معجیه و قاف ایله (النبی صلی الله
 علیه وسلم حق قدره) یعنی حق عظمت نبوتائی عاقل اعظام ایدر * قبلغ العلم فیه انه بشر * و انه خیر خلق الله کلهم *
 ولذا بعض عارفین ربورب مشرکدر الخالق عرفوا الله عز و حل و ما عرفوا محمد صلی الله علیه وسلم (و یحذر الکلام فیه فی
 بابین) ای تخلص (الباب الاول یختص بالامور الدنیة و یتثبت فیه القول بالعصمة) تثبت تعلق و عصمت لفظه منع
 و عرفان اوزره عدم خلق قدرت و یا عدم خالق ذنب قال الشارح علی القاری هی خلق الله الاستماع من المعصية

(وفيه ستة عشر فصلا) بلا اعتراض اصلا (الباب الثاني) قسم ثالث من باب دوم (في احواله الدينية وما يجوز طرقه)
 ضمتين ومكونه وادوهمز وتشد يد وادوخي من ويدر عرض وحدوث معنائه (عليه من الاعراض البشرية) جمع
 عرض بفتحين مرض وسوء ونبه ياندر عارض اولان علل يعني حضرت قافله سالار انبياءك احوال دينيه وعوارض
 انسانيه دن حدوث ووقوعى جائز اولان امورك ياندره در (وفيه تسعة فصول) بل ثمانية (القسم الرابع) في تصرف
 وجوه الاحكام على من انتقصه (على متعلق بالاحكام او بمعنى الى) (اوسمه) تخصيص بعد تعميم شتم معنائه يعني
 قسم چهارم شان رسالتا به عد نقص وشم وشين ويا نقصى متضمن كلام اليه تكلم ايدينا احكامى تبين وتوزيع
 ياندره در (عليه السلام) سائر انبياء خاتم دخی يوم عناده متساوية الاقدام در (وينقسم الكلام فيه في بابين) في معنى
 الى (الباب الاول في بيان ماهو في حق سب ونقص) تعميم بعد تخصيص (من تعرض اوص) يقال نص عليه اذا
 عينه وعرض اذا لم يذكره منصوبا عليه بل يفهم الغرض بقية الحال يعني اول حضرت حقنده كايه وتلويح برله
 سب ونقص ايدينا احوال نكبت ما لري ياندره در (وفيه عشرة فصول) بل تسعة (الباب الثاني في حكم شانه) بعد
 النون همزة اليه بغض ومعج (ومؤذيه) همزة اليه وابدالي جائز در ما قبل وما بعد ندر اخذ در اي بشره (ومستقصه
 وعقوبته ذكر استنباطه) يعني جناب غفر رسالته بغض واذى ونقص وجفا ايدينا حكمه ووجه جلاله عفويت
 وترتيب براري ونفيا واثباتا استنباطه يعني طلب توبه لري حكمه ودر (والصلوة عليه ووراثته) واول كروه خاسرين
 اوزره صلوة جنازه ومسلمانان انلردن وانلراهل املا مدن امر ميرانده وجه تواتر ندر بيان ايدي (وفيه عشرة فصول)
 اصول نسخته ده بوجهه مضبوط امام وجود اولان پنج فصول در (وختمناه بباب ثالث جعلناه تكملة لهذه المسئلة
 ووصله) بضم الواو اي توصيلا (للبابين اللذين قبله) قسم رابع باب آخر ايله ختم ومسائل قسمه مناسب اولين ابواب
 ينشيه تكملة وتوصيل قبله (في حكم من سب الله عز وجل ورسله وملائكته وكتبه وآل النبي صلى الله عليه وسلم
 وصحبه) حكم سب باري تعالى شانه عما يقول الظالمون وحكم سب انبياء وفرشتگان وكتب منزله واهل بيت وآل
 وعيال واصحاب باصفاء واما اوصصا احكامى باب ثالثه ختم كلام ايدينا (واختصر الكلام) صيغة ماخذي مجمل واه
 وبعضى نسخته ده صيغة متكلم وديكرده مضارع معروفه مر ويدر (في خمسة فصول) بلکه عشرة كامله در
 (وتبسمها) قسم رابع در باب ثالث فصولي اتمام برله (يتخير الكتاب) من الافعال والتفعل يعني كتاب منقضي
 ومنتهى اولور (وتنقسم الاقسام والابواب) اقسام اربعة وابواب ثمانية عشر تكميل قلنور (وتلوح في غرة الايمان لغة
 منيرة) لمعه ضم لام اليه قطعه وتلوح فعل لازمه فاعل در يعني يياض جبهه ومقدمة طلعت برقطعة منورة لايحه ونور
 فشان اولور (وفي تاج التاج) تاج اكيل وديهم وتراجم كسر جملة جمع ترجمة وفي النهاية جمع ترجمان
 (دره خطيره) خاه معجم بعدها همزه اليه بر جوهرة طاقية وياردر در كانه در لعه ودره فعله فاعل ويا حالته
 منصوب بر در وتراجم كتب مترجمه تاج شاهانه تشبيه اولور مصنف عليه الرجه كافي دره فاخره به تمثيل ايديركه
 تاج برابتهاج اول در كانه ايله مستخرج وزيننده در يا خود تراجدن مر ادعيا ويجابان كتب اوله ويا تاج كتب كتاب
 الله اولوب كتاب مر قوم كتاب الله اتيات ونصديق برله برزيب قبله (ترجيح) استئناف معين ويا جملة حاله من الازاحة
 بمعنى الازالة (كل ليس) فتح لام وسكون موحده اليه يعني اول لعه ودره شان شرفا ب نيوتدن اشكال واشتباها
 از الله ايدي (وتوضح كل تخمين وحسب) التخمين لغة القول بالحدس والوهم والظن والتخمين وهما بمعنى واحد
 اما لفظ حدس اصل مؤلفدن ساقط لكن التمام السجع ذكرى لايد اولور يعني من غير تحقيق ظهور ايدينا قول مشكوك
 وموهوم ايضاح واطهار ايدي (وتنفي صدور قوم مؤمنين) تلوح لفظه معطوف وبعضى نسخته ده حذف ياء اليه
 تشف ايرادي اقتباس ويا قصد تلادوي مر اد اولور يعني سينة بر سكة اهل ايمانه من جن جهلادن خلاص وره برله
 شفا ويرر (وتصدع بالحق) فاصدع بما نؤمن قول شريفه ايمان ايدي (وهه رضى عن الجاهلين) يعني حقلة اجهار وحق
 اظهار وجه الورد اعراض ايدي (وبالله) استعين قوله متعلق اهتماما واهمرا تقديم اولندي (لا اله الا الله) لا يعبد بحق
 موجود (سواه) اي غيره جملة حاله واعتراضيه (استعين) اي اطلب المعونة لا بغيره من الخلقين وهذا اوان الشروع
 في المقصوده بتوفيق المعبود المجود (الله) القسم الاول في تعظيم العلى الاعلى لقدر النبي المصطفى قولا وفعل (ترغ خافضيت
 اوزره منصوب ياندر يعني قسم اول حضرت مولى جل وعلا نبي مختار وحقى سلك عظمة شاني آيات كريمه وهجرات
 عجمه اليه ترفع وتحليل ايديكي امور ياندره در صلى الله عليه وسلم (قال القاضى الامام) وفي نسخة قال انتقيه
 ابو الفضل رحمه الله غيرك كلامندن ملحق اولسى باهر در امانسخ صححه ده وفقه الله وسدده ورودى كلام مواف
 اولين مقتضيدركن وصف امام ملايم مقام اولان (لاخفاء على من مارس شيئا من العلم) يعني علم وعرفانندن بهره

باب ومعلوماته عمارسه وانتساب ايدينا كسسه اوزرته خنى ونهان دكدر (اوخص) صيغة مجمل واه (بادي لحة) فتح
 لامله يانه مر در بادى لحظة دخى مر ويدر (من فهم) مجلى بال ورودى واقدر يعني فهم ودانشندن شئ مانظرة خفيه
 اليه بين العوام تخصيص قبلان ذاته پوشيده دكل (بتعظيم الله تعالى قدر نبينا صلى الله عليه وسلم) باه نظره ايله لاخفاء
 لفظه متعلق وقدر مفعوليت برله منصوب در مرتبة نبي شجرى خداك تبجيل وتعظيمى خصوصنده (وخصوصه
 اياه بفضائل وشجاس ومنساب) وحيثه تخصيص ايديكي بسيارى كرامات واخلاق مكرمات ومجيزات مكملات
 ومحسنات عليه وعليه كه (لاتنصيط) لكثرة تضاميلها تحت العبارة جمع وضبط اولنيز (ترمام) كسر زايه مايشده
 اولان ضابط ايله (وتنويه من عظيم قدره) عطف على التعظيم ومن تبعه ضيه وبعضى نسخته ده من عظم قدره
 ولعظيم قدره واردا ولسدر (بما نكسل) فتح مشناة وكسر كاف وتشد يد لامله عجز معنائه (عنه الالسنه والافلام)
 يعني ياندره السنة انسان وتبيان بيان عاجزه اولديكي امور ايله عظم شان شرفى ترفع بيورنده تعظيمات وخصائص
 حضرتى كاهو حقه اد احيزا مكانه اولديكي خوشه چين خرمن فضل وعرفانه نماياندر (فهما ماصرح به تعالى
 في كايه ونبه به على جليل نصابه) تنبيه نصير يحدن اعدر (واثني به عليه من اخلاقه وادابه) يعني اول مهر جهاتنا ب
 رسالت عليه السليم والحقية حضرت تلى نك فضائل عديده سن كاب جليلنده تصريح ومنصب عظيمى اوزره تنبيه
 واوصاف جايه باطنه وافعال مستحسنة ظاهره سيله ذكر ونا ايديكي انواع نكر يات اول خصائص وتعظيمات ندر
 وخبر لطيف * ادبى ربي فاحسن تأديبى * تلك الاخلاق مشير اولور (وحض العباد) حاهمه له وتشد يد ضامجه
 ايله ترغيب معنائه (على التزامه وتقلدا ايجابه) تقلد التزامدن اخص اولور يعني سلطان مر بر لواله صلى الله عليه
 مادامت الافلاك حضرت تلى نك تكليفى قبول وتحمل وربة اطاعت ربة ايجابه تقليد برله تجمل ايتك اوزره عبادى
 حث وترغيب ايدي (فكان جل جلاله هو الذى تفضل واولى ثم طهر وركى ثم مدح بذلك واثني) پس فرد بيجون
 عم نواله وعظم سلطانه اول بادشاه جهان آفريندر كه فضل وجودندن ذات يهودنى محمود اعطا واحسان وقبل
 ظهور وجوده عليه السلام انعام وكرم * بعد هذا تحليه وتحليه برله تطهير وركيه وبعد ما ذلك الانعام اليه مدح
 وثناء ايدي مع هذا كنه آثار فعل وانوار فضليدر كه حامد ومحمود وشاهد ومشمود وفي جميع ميادين الوجود ذات باله
 ذى الجلال ايدي (ثم اناب عليه الجزء الاول) بعد ازين حظا اكبر وجزاء او فرائله اول حضرت مجازاة ايدي وجزاء
 مصدر به ويا مفعول مطلق بغير لفظه منصوبدر (فله الفضل بذا وعودا) ترغ خافضيله منصوب ياندر يعني بدايت
 ونهايته فضل واحسان على وجه الزيادة والكمال اول حضرت شاياندر (والجد اولى واخرى) اي في الدنيا والاخرى
 بعضى نسخته ده والحمد لله اولى واخرى فضل اوزره عطف اولور اى وله الحمد وهذا الوجه اولى من الاول واخرى اسم
 تفصيل ياه ضافه ويا موصوله ويا معرفة باللام اولديجه استعمال اولنيز ندرين قولى (ولعذاب الاخرة اخرى) كريمة
 سيله متقوضد اللهم الا ان تعتبر من المقدرة (ومنها ما ابرزه للايمان) كسر عيله معاينه ومشاهده وباراز اظم ادر
 من خلقه) فتح خاه معجمه ايله ومن مام موصوله يي ياندر مر اد شمائل ظاهرة حضرت (على اتم وجوه الكمال والجلال)
 كاله مر ادنوت نبوته وجماله صفات سليبه ويا كمال صفات لطف وجمال وجلال صفات قهر واتقام اوله يعني
 فضائل مالا كلام سديد الانامى قرآن نياندره ذكر ويان بيورب بعضين دخی خلق ويايجاددن وجه اكل اوزر
 مشاهده ايجون اظهار وبيان ايدي (وتخصيصه بالחסن الجميلة والاخلاق الحيدة والمذاهب الكريمة
 والفضائل العديدة) مذاهب جمع مذهب طريق مرضيه وعديده كثر معنائه در لامن الله ديعنى اول مر ورشوده
 شيم صلى الله عليه وسلم حضرت تلى نك افعال حسنة واحوال محموده مستحسنة وطريق مرضيه وبشمار فضائل كثره
 اياه مخصوص بيورملى * وعديده مقامنده سديده اولن مر ويدر (وتأيد به بالمجيزات الباهرة والبراهين الواضحة)
 جمع برهان كدالة ظاهرة (والكرامات البينة) اعم من المجيزات يعني مجيزات بارعه وفاتقه واذله ظاهره وخوارق
 لا يحه ايله اول حضرت تقويه وتأيد كه (التي شاهد هامن عاصره ورأها من ادركه) يعني عصر وزمان نبوتما يي
 مشاهده وجناب حضرتى مصادقه ايدينا اول كراماتى معاينه ايدي (وعلماء علم اليقين) امدى علم اليقين بشرط
 البرهان وعين اليقين يحكم البيان وحق اليقين بانعت عيان حصول بذرا ولفظه علم اليقين اصحاب عقوله وعين
 اليقين ارباب علومه وحق اليقين اصحاب معارفه متكشف اولديكي تعريف كرده بعض عارفيندر (من جابعه)
 حضرت نكر كاتاندر نكسر انبعاثا بعيندن عالم وجوده نشر يف ايدي تلى نك ايدوعصر ابعده عصر من
 غير شك وتخمين كرامات مذكوره يي ايقان واذعان ايدي (حتى انتهى علم حقيقة ذلك البنا وقاضت انواره علينا)
 جناب ماه مشير سالتن في نفس الامرينوت وكالنه دائر ما هيات ثابتة ومتحققة وموجوده في الحقيقة بره بالغة

ورسیده و اول مهر در خندان نبوته ایمان ایله اوزریمزه انوار و اناری برزاد اولنجه فیضی متحقق اولدی (صلی الله علیه و سلم تسلیما کثیرا) (حدثنا القاضی الشهد ابو علی الحسن بن محمد الحافظ رحمه الله) ابن سکره در که بشیور اوزون در تهمه جام لبر شهادت نوش ایلدی (قراءة فی علیه) منوال بحر اوزره پیامبر من اولدیغیم حدیثه یورور (قال حدثنا ابو الحسن بن المبارک بن عبد الجبار) یعنی جمعی که اهل خیر و کمال و صلاح و احسان اولدیغی کماله یاد کرده ابن ما کولادر (وابو الفضل احمد بن خیرون) فتح مجبه و سکون فحیه ایله ممنوع من الصرف و قد یصرف حافظ بغدادی و عدل و متقن ایدی حنف تاریخنده حنف انقه وفات ایلدی (قالا) مبارک واحد (حدثنا ابو یعلی البغدادی) اصح روایه دال ثانیه انجم ایله در و الا مملکتین و مجتبتین و اهل مال احدهما و انجم الاخری یا زور احمد بن عبد الواحد ابن زوج الحره ایله معروفه در (حدثنا ابو علی السخنی) کسر ممله و سکون فون و جیه بلده مروده سنج نام قریه به منسوبدر (حدثنا محمد بن احمد بن محبوب) روایه سنن ایله شهر تباب اولان امام ابو العباس المحجوبی المروزی (ابن ابی العباسی ابن سوره) فتح مملکت و سکون و او را ایله (الحافظ) صاحب الجامع امام محمد ترمذی ضریر در و قیل و لدا که موقوف به اولدی جمع علیه اولدیغنه امام ذهبی شهادت ایدر امام ابن حزم اندلسی موی ایله حقنیده و یومچول قوله جزم و التفات اولدی و لا شکی ان یجمیل الترمذی بضر ابن حزم و لا عکس مشار الیه حضرت تری عطر تاریخنده شام جانی شیم نسیم اجل ایلدی (حدثنا الحسن بن منصور) ایکوزالی ده بنسایورده جرعه نوش پیمانه اجل اولدی (حدثنا عبد الرزاق) احمد اعلامدن ابوبکر صغیر اندر ایکوزاون برده و روبراه جنان اولدی (ابن خنیمه) کجفر ابو عروقه البصری عالم الین ابن داسمه ایله بنامدر یوزالی اوج سنه هجره سنده عمر معمر رسیده پایان اولوب دار عقبایه روان اولدی (عن قتاده) ابو الخطاب المفسر یوزاون بدیده قتاده فتاده لحد اولمشدر (عن انس) ابن مالک خادم پیغمبر انس و جان علیه سلام الرحمن و رضی عنه المنان (ان النبي علیه السلام اتی بالبراق) ضم موحده و تحقیق را ایله برق آما سرعه سیرندن ناشی براق تسبیحه اولندی و یا شدة برق و یا سفید کون اولدیغنددر چایک سواران مضمان سیر تحریری اوزره براق دواب چراگاه جناندن بر چار بای لامکان پیاددر که حارندن بزرگ و استردن ککوچک یوزی مشابه روی آدمی و بانی مائده قوام کاسینه سی شیه باقوت حراظهری مماثل دره بیضانه ذکر و نه انی و منتهای طرفه وضع حافظ ایدر یاد پیمایلی (لیله امری به) یعنی سری و حرف باربری تعدیه و همزه متعدیه دکادر و سری که هدی سیر عامه اللیل فی النهایه و غیره سیر اللیل و ایله طرف و جله ماضویه مجمله اضافت ایله فتح اوزره معنی در (ملجمه مسرجا) تحقیق ایله مفعول در من الاجسام و الامراج حالان متراد فان او متداخلان (فاستعجب علیه) اصعب و صعب یعنی ای صار البراق یعنی رکوبه صعبا علیه صلی الله علیه و سلم اوصار الركوب صعبا علی البراق یعنی مکرم مهمان بالا خانه علین حضرت تری معراج شریفه عربی شب بخته دمده براق براق احضار و رکاب صاعقه شتابی فرقه فرسای تمکین برله سوار اولق مراد ایلد کده براق انبیای پیشین حضرت اینه طول فقرت و بعد عمدندن ناشی برقه دار سرکشان ایلدی (فقال له جبریل) اون و جمعه قراءت اولوب چارعتی معروفدر لفظ سیرانی عبد الرحمن و یا عبد العزیز معنایه در کما صح عن ابن عباس رضی الله عنهم و اویل اسم رب جلیل اولدیغی نهاییه و فاموسده مصر حد در (ابن محمد تفعل هذا) یا براق کافی روایه تفعل خطاب مذکورله مضبوط هر نسخا صیغه غائبه دخی وجه در و همزه استفهام تویضی انکاری (فأرکبک احدا کرم) بالرفع والنصب (علی الله تعالی منه) دخی روایه فوالله ما رکبک ملک مقرب ولا نبي مرسل افضل ولا اکرم علی الله منه یعنی ملازم رکاب کرمی پیمای اولان امین الوسی بر اقدن یوحی حرکت نادر برابری مشاهده ایلد کده ای براق سرور انبیای مجده صلی علیه السلام یوحش بحیبه بی اظهار ایدرسن الحذر یو وضع ناپسنددن زبرادر که اذی الجلاله محمد صلی الله علیه و سلمدن اکرم و افضل بر فردسکا سوار اولدی دیواب جنیان تویض اولدقد (قال) نبی محترم یا انس مکررم یورور (فارفض) نشدید ضاد مجبه ایله مال و جری معنایه (عرقا) فاعل دن محول و تمیزیه منصوبدر قصد مبالغه برله براق غرقاب نجات اولوب عرقه بر اولدی دخی قد علمت انه کذب و انه صاحب الشفاعة و انی احب ان اکون فی شفاعة رجائیه سرفرورده اعتذار اولمشدر و یومعنی ثبوتی حیوان بهشت شاتده مستبعد اولدیغی تعیین کرده فاعل در و براق یومعنی ایلد عذر خواه اولدقد حضرت سلطان رسول صلی الله علیه و سلم خطاب شریف انت فی شفاعة بشارتیه سرافتخار براق همسر عرش برین یوردر کذا فی شرح الشفاعة صوفی و علی انصاری امدی اولدایه همایون مرکوب هر پیغمبر و یا اختصاص رکوب حضرت بکه سوار میدان لاهوت اولق و واحد مشترک فیه و یا متعدد اولدیغی امر اختلافی دره پس حدیث لطیف مذکور رکوب انبیای مشعر اولوب مرخیل انبیای علیه التحایا جله دن اعز و اکرم اولدیغن

اولدیغن مبیندر (الباب الاول فی شأن الله تعالی علیه و اظهار عظیم قدره لدیه) قسم اولدن باب اول حضرت پادشاه جهمان آخرین چل شانه درگاه معلومنده سرد فتر انبیای علیه التحایا جناب برین مدح و ستایش و منزله عالییه سنی اظهار یوردر بی امور علیه یاتده در (اعلم ان فی کتاب الله العزیز آیات کثیره مفصحه یجمیل ذکر المصطفی صلی الله علیه و سلم و عد محاسبه و تعظیم امره و توبه قدره) اعلم خطاب عام و یا خاصدر که قاضی علیه الرحه سائله تنبیه یورور یعنی باینده نادر و بی مثال اولان کتاب جلیل رب جمیلده نبی مختار و مجتبی ذکر جلی و تعداد مکارم اخلاقی و رفع شان شریفی موضحه و مصرحه نیجه آیات مفصحه حاصلدر (اعلم انما علی ما ظهر معناه و بان خواه) عطف المراد فی علی المراد فی قیاسنددر و بان ظهرا و زره عطف اولور و قد یخص الفعوی بما یفهم قطعا یعنی منطوق دلالات و معناه و هم علامتدن ظاهره و بینه اولان کالات اوزره مقصود بالذات آیاتک ذکر کیده کتفا ایلد (وجهنا ذلک فی عشرة فصول) ماذ کرم الاصول (الفصل الاول) باب مذکور دن نوع اول (فیما جاء من ذلک بحجی المدح و الثناء) بحجی مصدوره اوزره منصوبدر (و تعداد المحاسن) فتح تا ایله و محاسن علی غیر قیاس جمع حسن یعنی اخلاق حسنه حضرت تکراری و مدح و ثناء باینده آیات بیناتدن قرآن باهر البرهانه و زور دایدن کرامات عذیده ایله معقوددر (قوله تعالی لقد جاءکم رسول من انفسکم الابه) بتمام اعزیز علیه ما عنتم حر یض علیکم بالمؤمنین رؤف رحیم قول در و بارینه و لر نجبه امدی آیه مذکورده اعلا شانه شرفاب رسالتده جمله امتنان حتی مشتمله اولدیغی چون مصنف علیه الرحه باینجا لک ایدر یوزر اولاحرف قد و اکمقرونه لام مستفاد قسم تحقیق کلامه دالتاندر تا اینجا افضلیه اول نکته بی ایدر که رسول امین فرضاد یارچینده بعثت اولمشدری تعلم علم دین ایچون اول حضرت امانتک الحوق واجب اولوردی پس نبی عالیجاهی امتنه الجاء و اتیان طرف کبر یادن فضل و احسان اولدیغن اشعاردر * ثالثا لفظ رسولک تکرر و رودی تفهیم لسانه الشریف رسول عظیم اولدیغنه مشیردر و رابع اول ذات محترم جنس بشر دن اولدقدیدر زیرا قلین ملکی خارج از طوق بشر اولدیغی مبرهندر * خامسا صنف عربدن بعثت اولمشدری (قال السمرقندی) فتح سین ممله و سکون را ایله محدث و مفسر نصر بن محمد الفقیه ابو الیث السمرقندی الحنفی تصانیف مفیده سندن چار جمله تفسیر شریف و نوازل و خزانه فی الفقه و تنبیه الغافلین و کتاب بستان اما شارح تلسانی علیه الرحه سمرقندی دن ابو علی الحسن من اهل الظاهر و ابی القاسم اسمعیل مراد اولمشدر به ذهاب اولوب و بینماده دخی متردددر اما مواضع متعدده شفاذه مصنفک واسطه واحده ایله روایتی نصر بن محمد ابو الیث مشهور اولدیغی معتد علیه در اوجیوز بتمش اوجده طائر روحی بستان نغمه نزول ایلدی (و قرأ بعضهم) ایراد و اوجه کلام سمرقندی نذر یعنی قزاور و اتدن بعضی قراءت ایلدی (من انفسکم بفتح الفاء) وجه مذکور اوزره اشرف معنایه و قراءه مرقومه فاطمه و عائشه رضی الله عنهم حادین مرقومه قراءه شفاذه در و فی المستدرک عن ابن عباس انه صلی الله علیه و سلم قرأها كذلك (و قراءه الجمهور بالقسم) قراءه صیغه مصدریه ایله و جمهور معظم ناس (قال القاضی) بعضی نسخدن ساقطدر (اعلم الله تعالی المؤمنین و العرب اواهل مکة اوجیع الناس علی اختلاف المفسرین من المواجهه) من فتح میم و کسر فوله موصول ای الذی وقع به المواجهه دیک اولور و مواجه صیغه مفعولیه مرفوع (بهذا الخطاب) ارباب تفسیر لک آیه شریفه ده جا که خطاب جلیله شایان مواجه کیم اولدیغنده اختلافی اوزره حق سبحانه و تعالی مؤمنینه و یا عرب و یا اهل مکة یا خود جمیع ناسمه اعلام ایلدی اما ظاهر بودر که عموم اوزره جمیع انسه و علی وجه التغلیب جنه شامل اولور امدی شایان خطاب مستطاب مؤمنین اولمشی اختیار ایدر لقدم الله علی المؤمنین) قریشیه سیده و فی الحقیقه مراد اولانان مؤمنین و فی الطریقه سودمند قیلان مسلمان اولدیغنددر اما خطاب مذکور ایله شرفند اولان عربدر دینار دعوت ابراهیمیه ایله (و بعث فیم رسولا) قول شریفی خواسته (و حر یمن علیکم) دلالة ظاهره سیده استدلال و من نفسکم) معنای لطیفندن تبادر ایدن جنس عرب اولدیغی چون در و اهل مکة فی اختیار ایدر لقرآن شریفه شاء قول آئیده مصنفک اشارتی و انترین اول حضرت جله دن اقدم بحجی و تصدیق ایدر (انه بعث فیم رسولا) مفعول اعلم (من انفسکم یعرفونه و یحققون مکانه) ای محله و روی مکاته ای منزله مجمع ماقبل محل و ما بعده ملایدر یعنی نفس نفیس عربدن امته پیغمبر بعثت و ارسال یوردر یغن اعلام ایلدی که انزل علیه و بعثت حضرت له محل و مرتبت و مکان ولات و نسب عالی متعین محوری صلی الله علیه و سلم تحققی ایلد (و یعلمون صدقه و امانه فلا یمونه) بالکذب (دعوا ی رسالتده کذب انما سام ایتوب صدق و امانتی) لک و لکال دیا ننددن ناشی محمد الامین رحیمه ایتوب ایدی (و ترکت النصحیه لهم) ضد الغش و جله اراده خیر بردن معبردر (لکونه منهم) یعلمون فعلته متعلق اولور یعنی اول در یتیم نبوت صدف درون مکة دن و جنس عربدن اولدیغی چون اراده خیر و نصح و بندگی انزل ایچون

عنهما في قوله تعالى (وتقلب في الساجدين) انه قال ابن سعد والبرزواو نعيم سند صحيح له ابن عم سيد الناس عبد الله بن عباس جنانة بن محمد بن سلسله روايت ايدر لركه (وتقلب في الساجدين) كرمه سندن مراد ايدوب يورديز (من نبي الى نبي حتى اخرجك) وفي نسخة اخرى جئت بصيغة المتكلم (نبيا) بر يغمبر دن آخره نقل وتضريف اليه تا كيم سني اعظم ارو عالم كونه اخرج ايلدي ديكي معني اولورو آياه ذوى الامجاد دن بعضيلر انبيا اولديغن مراد يورملى حتى دكادر آيه جليله ده معاني اخر مفسره در فلاح التفاسير (وقال جعفر بن محمد) ابن علي بن الحسين رضي الله عنهم هاشمي ومديدر مازرى ام فروه بنت القاسم بن محمد بن ابي بكر الصديق ووالده مازرى اسماء بنت عبد الرحمن ابن ابي بكر در خلات وسيادى متفق عليه امام صادق حضرت تيريد يوز قرق سكر سال هجر يده وداع عالم فاني بليوب بيقع غرقده يدرى وجدى وعي ايله قهر واحدده كنج نهان كبي مدفونلر ديعنى جناب صادق صدق درونه يوزور (علم الله تعالى بحز خلقه عن طاعته) حضرت قادر بيجونه بقبر واسطة الرسول بنده كانتك كندويه طاعت ومعرفتدن هجر وصورلر علم ازليده يايوب (فعر فهم) تشديد را ايله (ذلك) عجز مذ كورى خلقه تعرف وعلام ايلدى (لكي يعلمونهم لا ينالون الصفة من خدمته) تا كيم انطاعة حقت خالصه نائل وواصل اوليه جعفر بن يله (فأقام الله تعالى بينه وبينهم) وروى بالعكس (مخلوقا من جنسهم في الصورة) شكل وصورته جنس بشرد مخلوق وسيرته صنف بشريه سايين بر رسول كرمي خلقه كندوينده اقامه يوروب (البسه من ثيابه الافة) والارحة واخرجه الى الخلق سفيرا صادقا) يعنى نعت وصفاتدن خلق فخره زافت ودر حتى قامت دلارسته الياس ايدوب خلقه رسول وقولى فعلته مطابق وحكمي خبرنه موافق اولديغي حاليه مرسل ومصلى ارسال ايلدى (وجعل طاعته طاعته) بنصهم ما خبر اول رسول وثنائى خديده راجع در (وموافقته موافقته) اطاعت معاشنه تا كيد اولور يعنى اول حضرت طاعته كندويه عين طاعت واخر دين وديناو طريق مولاده عدم مخالفتي كندويه موافقت قيلدى ومراد اتحاد حقيقتدر (فقال من يطع الرسول فقد اطاع الله) وعظمت شانه يورور كه افراد آفريده دن بر فرد كه رسول طاعت ايليه تحقيق اول كسنته حقه كما هو حقه اطاعت ايلدى وحديث لطيف (من احبني فقد احب الله ومن عصاني فقد عصى الله) وكريمة (ان الذين يبايعونك انما يبايعون الله) مؤيد ماسبق اولور (وقال الله تعالى وما ارسلناك الا رحمة للعالمين) مصنف عليه الرحمة اف ونشر منشوش ايله استشهاده آخر قصدايدوب حتى سبحانه وتعالى حبيبه خطاب نيور بر سني عالمه عين رحمت اولديغك حاليه بعث ايلدى ديدى (قال ابو بكر بن طاهر) يعنى محمد بن طاهر بن يحيى ونقل تلساني اوزره عبد الله بن طاهر الابريردر (زين الله محمد صلى الله عليه وسلم بزيه الرحمة فكان كونه رحمة) فكان زينت تفصيلدوره پروردگار عالم جل شانه حضرت محمد صلى الله عليه وسلمي زياده مرتبه ترين يوروب وجود يهودى عين رحمت اولدى (وجميع شمله) جمع شمال بكسر المجه اخلاق باطنه مراد اولنور (وصفاته) اخلاق ظاهره (رحمة على الخلق) جنس مراد اولنديسه ظاهر درويار اى استغراق اوله يعنى هر خلقى ظاهر او باطناعامه وخاصة اوزره رحمتدر * امدى فكان لفظنده حرف فافسيريده وتفصيليه وكونه هر فوعا اسم كان درجه منصوبا خبردر * قال ابن الوردي * يا اشرف مرسل كريم * ما لطف هذه السمائل * من يستمع لفظها تراه * كالغصن مع التميم مائل (فن اصابه شئ من رحمة فم والناس في الدارين من كل مكروه والواصل فيهما الى كل محبوب) ناجي سالم معاشنه خبرده وارداولان معناني ايامايدركه حضرت بادشاه جهان آفرين جل جلاله خلقى ظلمنده آفريده قيلولت نور محمد دن اوزر ليه نور پاش احسان اولدقده ذلك النور ايله حصه باب اولناره هدايت روزى قيلولت نور دن حصه مند اولميا نل ظلمت ضلالتده فالديدر پس اول شعاع محمد كه رحمتدن اكبر شئى اصاب ايلدى حالاوما لا هر مغضوب ومكروه دن نهيا بسلامت وفي الكونين عاجلا و آجلا كل محبوبه وصلت وظفر نوحه اولدى امدى عبارتده افظ كل تعميبي ايله بعضي عصاة داخل وشاداب رحمت اولان بعض مؤمن كامل تا باخر عمر مصاب وسرافكندده اولديغي ظاهر ايكن شجاعت دارين ووصل هر محبوب كوني بوجه عموم نجيح شايان اولوردي نلوزسه مكروه دن مراد منافي ايمان اولان معنى ومحبوبدن مقتضى ايمان وايقان اولان مبادر ويا لفظ في الدارين مكروه ومحبوبه متعلق اوله ويا خود افظ كل يعنى الجل اراد اولنه ويا اسقام وآلام دنيا تكفير سيئات وتكثير حسنات اولقين مكروه عنه اولنجه قال السيد الصفوى والظاهر ان الايمان سبب لما ذكر في الجلة فكان كذا الايمان يقتضى ان يكون الواصل من المولى محبوبا فتم الكمية (الارى) صيغة خطاب معلوم ويا محم و الله اى الاتعلم (ان الله تعالى يقول) بعضي نسخه ده حرف ان سقوطي محققدر (وما ارسلناك الا رحمة) اى دارحة ويا مبالغه مراد اولنه (للعالمين) من غير تقييد للمؤمنين اولامه ونه رنه نغنى عن ذكره (فكانت حياته رحمة ومماته رحمة) بل ليس هنالك موت ولا فوت بل انتقال من حال

اوارتحال من دار الى دار حضرت سلطان كوين صلى الله عليه وسلم قبره منتهى وهر روق اولديغي محققدر پس حياتى ورحلتى عين رحمتدر (كما قال صلى الله عليه وسلم) حارث بن اسامة مسندنده ويزار اسناد صحيحه يكر بيان روايت اولدقلى حديث شريفة سلطان تحتكاه لولالك سعادته يوزور (حياتي خير لكم) خيريت زندكى هويدا (وماني خير لكم) يعنى اول حضرت مرسل انسان هديه صلوات وتحف تحياتى سر وشان روضه مقدسه ليه عرضي وتبليغ اعمال امت وعمران سيناته شفاعت وحرر استقاليله انا به ونسبيل كل مصيبت وارتحال داو عقي يورملى اعتبار واختم لاف امتدن ظم ورواقت رحمت ييشمار خيريت موت حضرت دن معدوده نجيح فوائد كثيره نماياندر كه عالم حيا تارنده ظاهره ومعصوده دكل ايدى ومعناى حديث شريف حيا وميتا حاضر وغائبكه نسبتله مزه متوجه وراحم ومشفق وشافع ومشفع ديمك اولور يا خود تقدير وموتى قبلكم خير لكم اوله (وكما قال) عليه السلام على مارواه مسلم (اذا اراد الله تعالى رحمة بامة) واضافله رحمة امة روايتكرده من رضى ومسلمدركه الجازى وجمع كبير سيوطيده ان الله تعالى اذا اراد رحمة امة وروايتشدر (قبض نبيها قبلها فجعله لهما فرطا وسلفا) به تخمين واصل فرط قبل ورود الواردين منزل كاهه تهينة لوازم مهماني ايجون رسائده قيلنان كسنته يه ديرلر بعدد اخلفنه شفيع اولان ذات حقنده استعمال اولدى وساقامن عطف المرادى او اعظم يعنى خداى متعال بر امتك رحمتنه ارادة عليه مى تعلق ايتدكه قبل موت جميع الامه انلر يك يغمبر في قبض ايدوب امتيجون سابق قيلروتمه حديث * ولذا اراد هلكة امة عذبا ونيهاحى فاهلكها وهو خطر فافر عينيه بهلكها حين كذبوه وعصوا امره * رواه مسلم عن ابي موسى مر فوعا (قال السمرقندى) امام الهدى ابو الليث الحنفي (رحمة للعالمين) منصوب على الحكاية يعنى حتى سبحانه وتعالى عالمين ايله مراد يوزور (يعنى للجن والانس) مؤمنين ثقلين (وقيل لجميع الخلق) اى المكافين عالم اسم ما يعلم به ايكن ما يعلم به اخلاقه يعنى ماسوى الله غالب اولدى وغلب للعقلاء وجعل اسم الذوى العلم من الثقلين والملك وقال السيد الشيرازى يطلق على كل جنس لا فرد امدى لام استغراقه معرف قيلنسه جفستدن كل فرد عام اولور (للمؤمن رحمة) نصب ورفعى جا ترور مطابقة للارحة رحمة للمؤمنين بالهداية ايرادى اولى ايدى (بالهداية ورحمة للمنافق بالامان من القتل ورحمة للكافر بتأخير العذاب) بعضي نسخه ده صيغة جمع ايله مؤمنين ومنافقين وكافرين روايت اولدوب غالب نسخ افرادله مضبوطدر يعنى اهل ايمان دن خواص انسانده خلق هدايت واصل ايمان ويا ثمرات ولوازمه موصلة دلالت ايله مؤمنه رحمت واهل نفاقه اجراى احكام اسلامه ظاهر اقلدن امان برله رحمت وكافره خسف ومسخله عاجلا عذاب اولنويوب آخرته تا خير اولنقى ايله رحمتدر وموتك كلاهما يه تفديعى مختصة بالهداية اولان رحمته حصري مفيد ومشيردر (كما قال تعالى) هدى للمؤمنين (قال ابن عباس رضي الله عنه) ابن جبر و ابن ابي حاتم تفاسيرنده وطبراني ويهقي دلائلنده روايت ايتدقلى خبر اوزره سلطان المفسر بن عبد الله رضي الله عنه الاله يوزور (ورحمة للمؤمنين والكافرين اذ عوفوا عما اصاب غيرهم من الامم المكذبة) يعنى سلطان رسل وهادى سبل صلى الله عليه وسلم مؤمنين وكافر شنه عين رحمتدر كه يغمبر لرين تكذيب ايدن اهم سالفه به اصاب ايدن انواع عقوبتدن معفو وعذاب مجله دن رهاياب اولنلدر مصنف عليه الرحمة تا خير عذابى بيان ويانا سيد حكاية مراد ايدوب قول مذ كورلر ما قبلنه ميلاتدن عطف ايتيوب همان قال ابن عباس ايله ايراد ايلدى (وحكى) صيغة مجهولة (ان النبي صلى الله عليه وسلم قال لخيريل عليه السلام هل اصابك من هذه الرحمة شئ) علة غائية بمجوع عالم صلى الله عليه وسلم روح الامية خطيب ايدوب يوزر يلكه نبي الرحمة دن هذه الامة اوزره منقسمه اولان رحمتدن جنابكه مختصة بر رحمت ايله حصه ياب ميسر فالاشارة الى موجود في الذهن اذ الرحمة توجده الله فيمن يشاء من خلقه) امدى لفظ عالمين حلا كيه شامل اولديغي ظاهر وخبر مذ كورلر لالتيله باهر در اما عالمين ايله ارادة ثقلين جوازندن عدم دخول جبريل في العالمين احتمالي توهمندن سوال مناسب كورلدى (قال نعم كنت اخشى العاقبة فامنت) فتح الف مقصوده وكسر مجله الامن ضد الخوف وامن كفر يعنى اى والله تلك الرحمة بكادخى اصاب ايلدى ورا آخر امر مدن هرامان ايدم بيم عقده جناب حضرت كه نازل اولان قرآن كريم بر كاتندن بن دخی خوف عاقبتدن امين اولدم (لئن شاء الله عز وجل على بقوله ذى قوة عند ذى العرش مكين مطاع ثم امين) اول آية انه لقول رسول كريم * يعنى قرآن عظيم قول جبريل اميندر كه كوي اى وحى حق وقائل كلام فياض مطلقدر عند الله صاحب منزلت ومكانت بين الملائكة مطاع وسريعيت ووحى اوزره امين رسول كريم ديوشانده شيا يوزر يفيكون ديدى آية مذ كوره فصل خامسده مفصل تفسير كرده مصنفدر امدى وجه استدلال اميت جبريل اولدر كه حضرت مولى جل وعلا بحكم آياتده جبريل مدح وشايد حسن حالندن نبي عايشانه اعلام يوزردى پس تسديل حال وتغير مال غير متصور در ويا لفظ امين مأمون

۷

العاقبة معناه انه اول ما بعيد كادربنا برزنا كثر نور وجوده وظهر كرم وجوده محمد محمود اولم يذى نه افلاك خلق
 ونه املاك موجوده اولوردي لاجرم رجة الهية كه وسعت كل شئ من الحقائق الكونية دروا كا حضرت حبيب برزان
 منظم اولدي بى مبرهن اولفين مبعوث كافة عالمين من السابقين واللاحقين اولوب عس كر مجاهد بيه اول
 حضرت قلب منزله سنده وانبياء عظام مقدمه واولياء كرام مؤخره وساخر خلق اصحاب بيته وميسره مرتبه سنده
 صورتها اولدي بى اولي الابصاره وروشن درو كرمه (تبارك الذي نزل القرآن على عبده ليكون للعالمين نذيرا) وجليلة
 (ومن يقل منهم الى الله من دونه فذلك نجزيه جهنم) جليلة انداز ملائكة دندر كذلك حديث شريف (بعثت الى الخلق
 كافة) اول حضرت فرشته كانه دخی ارسالى مشير اولورامدى موجودات علوية وسفلية به وجه ارسالى على التفصيل
 بيانه مولانا على القارى صلوة العلية فى الصلوات المحمدية تام رساله سنده استيفاسى مرام بيور مشرور (وروى عن
 جعفر بن محمد الصادق) نعم جعفر بنى امام جعفر صادق بن باقر بنى الله عنهم مادن روايت اولندي (فى قوله تعالى
 سلام لك من اصحاب اليمين) سلام مبتدأ من اصحاب اليمين جليلة خبر دز بهى بآية جليلة تفسيرنده يا محمد سنجيكون
 هو ملائمتن سلامت اصحاب يميندن حصول بذر درو معنای مشهور سلام لك يا صاحب اليمين من اخوانك
 ديمكدر (اي بك) يعنى حبيب اسنك وجود ويا كرم وجودك سبيله درو بوجناب صادق مفسر اولور (انما وقعت
 سلامتكم من اجل كرامة محمد صلى الله عليه وسلم) لك خطا بيه حضرت نبي اكرم مراد اولوب تقدير كلام اصحاب بيته
 سلامت عظيمه سلك سبيلكه وجنابك اجلندن حاصله درو لفظ من اجل بك قولنى يا عطف بيان على سبيل الاستئناف
 والالفاظ توضيح اولور تاويل مذكور خلاف اهل تفسير درو لفظ كرامة معوانه اضافتله نسخ مصححه ده
 مقيد اما روايت سالى كرامته محمد او محمد لاهم عليه ويا بابه سبيله ايله درو دايدوب ضمير فاعل كرامته الله تعالى به
 راجعدر (وقال الله تعالى نور السموات والارض الاية) نور مذور ويا موجودانوار زمين وآسمان ويا رجل عدل
 آسا مجازة على ويا من ومدبر سموات وارضين وفى الاصل نور بصير ادرال ايتديكى بركية يدركه حق تعالى به اطلاق
 مستحيدر مكر تقدير مضاف ويا نوع تاويدن اضافت ماشدى شئ ايله اطلاقى جائز اوله (قال الغزالي النور الاسرى
 الظاهر بذاته المظهر لغيره فهو النور الحقيقى فان فهمت فهو نور على نور) الاية نصبه ورفعه وخفضه جائز درى اقرأها
 اوهى معلومة والى آخرها (مثل نوره كشكاه فيها مصباح المصباح فى زجاجة الزجاجة كأنها كوكب درى يوقد من
 شجرة مباركة زيتونة لا شرقية ولا غربية يكاد زيتها يضىء ولو لم تمسسه نار نور على نور يهدي الله لنوره من يشاء وبضرب
 الله الامثال للناس والله بكل شئ عليم) (قال كعب) بعضى نسخه ده كعب الاخبار بالحاء المهملة مراد كعب بن
 مافع در عصر نبوتى ادرال وخالفت صديق وفاروقه رفع انكشت شهادت ايمان ايلوب ديار بيمه ساكن وخالفت
 ذى النور سنده متوجه الفز وعزم كازار نعيم وحسنه دقن اولندي يا خود مراد كعب بن مالك صحابى اولمى مر ويدر
 (واين جبير) اكابر تابعين وعلماء عاملين دن سعد بن جبير رضى الله عنه اسود الصورة وانور السيرة ومستجاب الدعوة
 خال جمال دنيائى طقسان بش سال هجرينه حجاج خوشخوار دست ظلمندن جرعه نوش جام شهادت اولدى
 مر ويدركه حجاج ايله مناقشات بسيار در نصكره سعيدك قلته امر ايلد كده سعيد تبسم كان كلمتين شهادتيله
 لب جبين اولوب حجاج سبب تبسم سعيددن استنطاق ايلدى سعيد عجب من جزائلك على الله وحلم الله غنك ديوب
 قبله به متوجه اولدى وكرمة (انى وجهت وجهى) ايله رطب اللسان اولدي بى حجاجك كوشمزدى اولد كده سعيدى
 قبله دن تحويله امر ايلدى سعيد (فايقنا لواقتم وجهه الله) آية شريفة سيله تحريك زبان ايدوب (الهم لا تخل لى دى
 ولا تم له بعدى) دعاء علمين اوج اجابته اطاره ايلدى جون سعادته شهادت نصكره خون ناحق سعيد اول قدر
 جريان ايلد كه انواب حجاج اودمده ملائمت تحت سر برنه دلدم سيلان ايلدى بعد ما خواب وراحت حجاجه حرام
 اولوب مالى ولى يا سعيد بن جبير كلاميله اظم اريش مالى قيلدى وچند ماه مرورنده استيفاسى بطرا ايله زور ابراه ذر كه
 سعير اولددر عليه مايتحق فلما دقن لفظه الارض (المراد بالنور الثانى هنا محمد صلى الله عليه وسلم) نعمة آية نوره
 اولان نور دوم ايله مراد حضرت مصطفى در عليه شرافت التحيمات (وقوله مثل نوره اى مثل نور محمد صلى الله عليه
 وسلم) ما قبله عطف بيان در اظم معنى ديك اولور كه نور ايله مراد محمد در مثل نور الله الذى هو مشرق نظم ورمظهر
 نوره فى عالم الصكون بخلة تقديرنده جابر در زبر انور اظم وردن عبارت در كه انكاه حقائق الهية واسرار احديه
 واستار صمد به منكشفه وكائنات مشرقه اولدى (وقال مهمل بن عبد الله) يعنى نسترى كه ضم تاء اولى وفتح نايم ايله
 خراسانده بره ديه ويا اعمال اواز دن شستدر صاحب الكرامات بر شخ جليل الشان ايدكم لم يسمع الدهر مثله
 مصحبت ذوالنون مضرى اولوب حين ارتحال لرنده طفسان دن تجاوز وود شرف ائنه اسلام اولددر ايكوز

سكان اوج تاريخنده عزم فردوس ايلدى قدس سره العزيز (المعنى الله هادى اهل السموات والارض)
 لفظ نور هادى ايله تفسير اولندي ومهلك بوتأوبلى ابن عباس رضى الله عنهم مادن مأثور در (ثم قال) بيه مهمل
 قدس سره بيور (مثل نور محمد) يعنى سرور اسفيا محمد مصطفى صلى الله عليه وسلمك صفت نور عجيبة الشان وغريبة
 البرهاني (اذ كان مستودعا) فتح دال مهملة ايله اى مودعا (فى الاصلاب) جمع صلب بضم وسكون عظم من
 الكاهل الى العجب فيه فقار اظم روظرفيت على الحقيقة ويا مجاز درو ضمير كان محمد ويا نور احمد راجعدر (كشكاه
 صفتها كذا) كذا فاعل مصباح قولندن كياه درو بعضى نسخه ده وصفها كذا واراد اولددر ومشكاة كوة غير نافذه
 ويا قنديل ويا موضع قبله يعنى نور محمدى اصلاب آياده مودع اولدي بى حيمده بر كوة غير نافذه ويا قنديل آسا ايلدى
 اصلاب آياه الله ده ماده جسد سلطان كوفين مشكاته تشبيه اولندي (واراد بالمصباح قلبه والزجاجة صدره)
 يعنى جسد بيورى قنديله وقلب اظفى مصباحه وسينه بر سكتيه مى زجاجة غنيل قيلنوب سراج ايله دل روشن
 وقنديل ايله سينه مراد ايلدى مامدى قلب صدر لك جانب ايسر نده اولدي بى روشن درو عبارات فائقة تمة كلام مهمل
 عليه الرحمة دندر روايت نوره تفاسير اخر سلفدن منقوله در كه مشكاة ابدان آياه كرام وزجاجة اصلاب طاهره ومصباح
 كلامه مستودع اولان نور محمدى وشعر جناب عباس آتى بومعناى ايملايدر ويا مشكاة جناب خليل الله
 وزجاجة ذبيح الله ومصباح حضرت حبيب الله اولمى مر ويدر (اي كانه) يعنى زجاجة دن معبر اولان صدر شريفى
 (كوكب درى) ضم دال مهملة وشديدر ايله متلاى نور رخشان كان دره ضيئة نسبتدر ويا تخفيف يا وهمز ايله
 دفع معناسنده نور ايله دفع ظلام قصد اولنه وكسر اول مع التخفيف والهمزة وفتح اول مع الهمزة ويد وها مشدد
 اليادى پنج وجه اوزره ياد كرده لغوين (بما فيه من الايمان والحكمة) ضمير فيه صدره راجع وقلبه ارجاعى غير
 بعيد درو وحكمة علم نافع ويا نور نبوت ويا اتقان على وجه العيان (نوقد من شجرة مباركة) نوقد صيغة مجهم وله من اوقد
 مذكور مر جمع ضمير على حذف المضاف مصباح الزجاجة ويا قرآنة مؤثله ضمير لك كنه مر جى زجاجة اولور ويا نوقد
 صيغة ماضى معلومه اوله ومن ابتدائه ومبارك متين (اي من نور ابراهيم عليه السلام) اصل شجرة نوحيد وفصول
 ثمره نوريد جناب خليل الله اولفين نور ابراهيم دن اول مصباح زجاجة ايقاد اولندي يعنى نور نبوت اب كرم اب رحيم دن
 رسيد اولدى (وضرب) صيغة مفعول ويا فاعل ايله (المثل بالشجرة المباركة) يعنى شجرة مباركة ايله مثل ابراد
 ويسان اولندي وفائدة تمثيل كافى الكشاف اذهانه رسوخ معانيون معقولى هيئت محسوسة ابرازدر حاصل كلام
 حضرت ابراهيم عليه صلوة الرحيم معدن امرا عوارف منافع ومنبع انوار اطائف شرايع اولوب اكثر بيه مبران
 عالیشان انك ثمره ذريتندن ظهور ايتله اصل اصل شجرة نبوت اولددر بطريق اول شجرة صدره بيه كه بونك
 امثال غره برور اوله ودرخت زيتونه مباركه به تشبيه بيور ليدى زيتون فاكهة شريفة وهم ادام ودوا وهم دهن
 ضيا نما اولديغنددر (ولا شرقية ولا غربية) كه باره معانيلى بطريق المباركة مشحون هر تفاسير مايتحقق الاشارة
 مراد اولسان قبله اهل توحيد وكعبة ارباب تفريد در كه قبله نصارى وش شرقيه ونه قبله يهود آساعر بيه در
 وبالجمله ملت بيشاى حنفيه اعدل ملل اسلاميه اولديغنه اشارتدر * وبعضيل لاشرقية ولا غربية لادنيوية
 ولا اخروية بلكه مكات معنويه به جذبه الهية درديد بلر كذا على القارى (وقوله يكاد زيتها يضىء اى) يعنى حق
 جل وعلا نك بوقول جليل معنى لطيفى ديك اولور (يكاد نبوة محمد صلى الله عليه وسلم تبين) فتح فوقيه وكسر
 موحده ايله مضارع بان (لناس قبل كلامه كهذا الزيت) يعنى شجرة نبوتدن مقتبسه نور نبوة محمدى حاله رسالتنده
 صفائى ظاهر وباطنه زيت آسا دعائى نبوتدن اقدم ناسه ظاهر اولمى نزد يكتو رقيب اولدى مامدى اضافت نور نبوة
 اجديه نور خليلدن مقتبس وسراج قلبه باعث ضياء در كه انكاه كون ومكان بر انوار اولددر (وقد قيل فى هذه الاية
 غير هذا والله اعلم) آية نوره تعلقى ايدن تائنده سراج معانى تاويلنده ارباب تفسير عيه نجه وجهله قناديل افروزان
 منارة شريفة معنى اولديرو العارف يكفيه الاشارة (وقد سمعنا الله تعالى فى القرآن فى غير هذا الموضع نور اسرار اجناسيا)
 آية نور لغيره حق جل وعلا اول ماه منير رسالى مطلقا نور وحقا منير ايله قرآن كرمه ياد ونسبمه ايلدى ظاهرا
 تشبيه بليغ بيايدندر وشمبه به اقوى اولمى شهرتى ووضوح دلالت عامه مى حقيقى ايله در مصنف عليه الرحمة على
 الترتيب استشمساده آغاز ايدوب بيور (فقال قد جاءكم من الله نور) خطاب مستطاب اهل مكه به در بى باهل الكتاب
 قد جاءكم من الله نور (وكاب مبين) تحقيقاته جازب حق وفياض مطلقدن نور وكاب بين الايجاز ومبين الاحكام
 بالايجاز كادى ديمكدر جناب شعير زم آراى قرب كرد كار عليه سلام الغفار حضرت تله نور اطلاقى بيور ليدى ظلام
 جملدن انكاه نور ايمانه هدايت اولنديغنددر مفسر بدن به ضمير نورم مذكور دن مراد قرآن در ودر عقب ذكر

كتاب باعتبار تغيرهما اللفظي وصفين يثنى جمع يا سيد ندر ديد شراش شفاذن سيد صوفى آية مذكوره اصل
مقصوده نص اول نور ايه ايمان ويا قرآن اراده سني جوازندن ناشي ديوب عطف كتاب ايسه عطف وصف على وصف
قبيلند ندر ديد بلرم هذا عطفه اصل اولان مغايرتدريس نور وكتاب رسول الله حضرت تاريه نعتان اولننده مانع
نايايد زيرا اول نور ايمان رسالت بين الانوار نور عظيم اولوب جميع اسرار الهية في جامع واحكام واخباري مظهر
ولامع بر كتاب مبيندر (وقال تعالى انا ارسلناك شاهدا) حضرت نواب حبيبته خطاب ايدوب بر عظيم الشان سني
بعث ايتديك من كسنة راوزر يسه شاهد اولديغك حاله بعث وارسال ايلدك ويا ديمبراندن جميع شهدا اوزر يسه
شاهد ارسال ايلدك ديك اوله وكرية (فكيف اذا اجتمعنا من كل امه بشهد يد وجنتابك على هؤلاء شهدا) آقندن معنى
اخبر مستفاد اولور ولفظ شاهد او مابعد بر مقدره حالدر (وبشر اوتدبرا) اي منذرا ووجه عدول رعاية لافا اصل
اوتقن العباية في المحل القابل حضرت نخر رسالت ارباب طاعته جنت ووصات ايله مبشر وكنه كارانه حرق وفرفت
برله منذر (وداعيا الى الله باذنه وسراجا منيرا) وامر رباني وتيسر صمد ايله جميع خلق دين حقه داعي وحقه باطل
ميانه سن تميز ايدرا اولديغك حاله ارسال ايلدك ديمكدر و حضرت مهر عالمتاب رسالتى سراجا تشبيه كمال وضوح
وبلا غنى ندر زيرا وحى حقندن استضاءه وخلقه اناره واضائه بيورم مشردر وسراجى منير ايله وصف تركيدر
(ومن هذا) معقود فصل اولان قبيلند ندر (وقوله تعالى الم نشرح لك صدرك) لث السورة) يعنى تابه فارغ همزة
استفهام في انكار ونفي النفي اثبات والمغلة شرحناه لك ديك اولور ولذا اوضعهنا عنك اشارة للمبني ورعاية للمعنى عطفي
مناسب اولدي (شرح وسع) تشديد سين مهملة ايله (والمراد بالصدرة هنا القلب) تسمية للظروف باسم الظرف
يوم قامده صدر ايله مراد قلبد زيرا حقيقة سینه نصيقي وتوسيعه غير قابلدر يعنى سینه پرسينه كه غبار اغيار
انعكاسي قريب اولدقدن كره (ولقد علم انك يضيق صدرك بما يقولون) كريمة سني وفتحه تجليات رباني وتنزيلات علم
سبحاني ايله دل بي غلبي فراخ ووسيع ايلوب جليله (كتاب انزل اليك فلا يكن في صدرك حرج منه) كه نهي تكويدر
افظ كن امر تكويدن اولديني آسا بس انكاه تكويدن متني ومناجات حق ومناجات خلق بيننده مرتبة جمع الجملة معبر
اولان نمكين متعق اولوب كثر وحدث وحدث كثرندن حجاب وما نفع اولدي (قال ابن عباس رضى الله عنهما)
ابن ابى حاتم وابن مردويه وابن المنذر تفاسيرنده تخرينك براعة روايت ايلدك كرى خبر كه جناب ترجمان القرآن تفسير
النسرا حده بيوردر (شرح بنور الاسلام) بعضي نسخه ده بالاسلام وديكرده بالايان روايتلى متقاربة البياندر
يعنى اذعان وقبول حقايق ايمان الله شرح ونور انقياد وتغويض الامر الى المريد المراد سبيله توسيع بيوردي (افن
شرح الله صدره للاسلام فهم على نور من ربه) كريمة سني ايماء اولور (وقال سهل بن نور الرسالة) امام تسترى قدس سره
السرى بيوردر كه شبه نور اولان رسالتله شرح صدر ايلدى ديمكدر بلخ الما قبيلندن اولوب حرف با نديه وباسبيه
واضافت بيانده در قال على القارى شرحه به خصوص افلا ساني ما تقدم عموما وشرحه بنور الرسالة فجعله معدنا
للحقايق كما قاله الطيبي عن سهل (اقاضل تابعينندن حسن بن حسن البصريدر كه مادر مهرباني ام
المؤمنين ام سلمة رضى الله عنهما خادمه سني ايدى حسن حال طفولتده كريان اولدقه ام سلمه حضرت تارى بستان
دلستانى دهان حسنه ويروب مص ندى ايتديكي اجلندن بر كه عظيمة به نائل وكال علم وعمله ضرب مثل اولور ومكمل
وكامل ايدى خلافت فاروقيده بانها دقة عالم وجود اولوب سند المحدثين وامام المفسرين اولدي سلم حياتك سكرسان
سكرتار به حسنه واصل اولدقه (سند) تاريخنده عمر عز برى رسيدة بايان وبصره ده روضه بهشته خرامات اولديدر
حضرت شيخ جناب اسد الله كرم الله وجهه ايله ملاقاتى وصحب وخرقة صوفيه مشهورة الباسى قضية سن
محدثندن بعضيلر انكار ايلدير اما جلال الدين السيوطى قدس سره قصة مذكوره ده رساله منيفه تأليف
الديوب انما نايسته وان الحسن اجتماع على كرم الله وجهه قوليه اثبات مدعا يتشدر وحافظ ابن حجر عليه الرحمة
فلا عبرة بانكار المنكر بن وسن الحسن محمل له والمثبت مقدم على النافي كلاميله تايد قول استاد بيورديني محكي
عن الشهابدرو الله تعالى اعلم (ملا) بالهمز (حكا) ضم مهملة وسكون كافله وبعضي نسخه ده كسر حروف كاف ايله
جميع حكمته واخرى ده ملاه حكمته ورودا يتشدر بضم الحاء حكم قضا بالعدل ويا فقه ويا تصديق ويا كمال اوله (وعلى)
عطف تا كيد وتعيم واملاء قلب شئ اخره عدم وسعدن مجاز ويا شدت كثرندن كايه در يا خود صورت جسماني
فيلنوب بعد احقيقت علم وحكم ايله مالى قيلنه وقيل الايمان والعلم جسمان براهما اهل البصيرة شما واضحا
وتايد حكمه صفت وعلمه كايه نعلن ايدن امر مراد اولنه كه دلالة معنى وقراءة مبنى جهتيله رونما در والحاصل قلب
مقدس نبوتنا بي علم واحكامه ملائ ايلدى ديكاه حسن بصري شرح صدرى تاويل مستحسن بيورديدر (وقيل

معناه الم يظهر قلبك حتى لا يؤذيك الوسواس) ان الهمزة للتقريب في الايمان وبعض نسخه ده لا يقبل الوسواس
مصر حد ووسواس ففعله يعنى الوسوسة وفي القاموس حديث النفس والشيطان بما لا تقع فيه وبه ضيلر يعنى
الوسوس من غير تاويل شيطان معنائه صفت حقيقه در ديديلر يعنى معنى (الم نشرح لك صدرك) استيفاس
بالناس دن ستيكيدون قابلي تظيف ونقد يس ايلدك تا كم حالة حضور في حضرت العيان سكانفس وشيطانندن
بر موسوس تشويشله آزرده خاطرا تكمكه رهايب اوليه (ووضعهنا عنك وزرك) لفظ وضع على ايله نعهده ايلدكه
تحميل معنائه وعن ايله ازاله معنائه در ووزر اسمدرا اصل تحميل بار كران بر پشت ولذا انقض ظهر ك ايراد
بيوردي (الذي انقض ظهرك) تقيض صوت ظهر ويا صوت جل ويا رحل ومركوب آوازيدر قال الشارح الانقاض
الثقل في الحمل حتى يسمع له تقيض اى صوت كما قاله الازهرى امدى عبارت اول حضرتك عظم وزر نه دلالات ايتد
بلكه مراد شدة خوف واجلال حقندن ناشي وزر استعظام بيورم ندر ندر والاعمال بالمعنى المجازى على ظاهره
او التشبيه البليغ (قيل) وزرك قول شريفندن مراد (ما سلف من ذنوبك) تقصيرات ويا لهوات وغفلاتدن اكر كذران
ايتش زلات اولديني حاله (يعنى) صاحب قيل بوقوله مر ادايدر (قبل النبوة) ماسيا في الكتاب صغايرو كايبردن
قبل النبوة وبعدها عصمة حضرت مجتبه ترضدركم قبل النبوة جواز صدور بهاء اوله زيرا بعد النبوة مرتبة
عصمة دن محترم اولدقارى امر اجاعيدر (وقيل اراد نقل ايام الجاهلية) ضمير ارا ديارى تعالى به راجعدر وتقول كسر
مثله وفتح قافله ضد الخفة وتسكين قاف بالتحقيق جا زرد ويا ايام جاهليت بعد ابن مريم الى بعثة الخاتم زمان فقرندر
يعنى قبل ظهور دولت الاسلام اصحاب فقرندن وقوع يافته برستش اصنام وحالات بد فرجام كه اول حضرت انلدى
استقباح ايلديكي امور ايله ثقل مراد اولنه اما فحتم ايله ثقل متاع مسافر معنائه در يوم قامده مراد اولغى بعيد
دكادر اول حامل لواء العز لا على عليه السلام والتحابس وسلوكي حالده بار كران بر دوش اولغين حق جل
وعلام مقام تقويض وتسلم امورده نمكين ايله اول بارى رفع وازاله ايتش اوله (وقيل اراد ما انقل ظهره من الرسالة)
يعنى اعباء رسالتده ظهر نبوتنا بي انقال ايدن وزر حمل ثقلندن مستعار در مثلا ابتدائى ثقل وحى وهيت ملك وحفظ
ما يلقى اليه دن عبارت در قوة صبر وتسميل ايله رفع دغدغه اوزار ايلدك ديك اوله زيرا امر رسالت حقندن خلقه توجه
بايد ندر ولذا عند ارباب الولا به مستنددر مر كرم مرتبة جمع الجمع حصول نصكره ظهور ايليه ودرجه جعيت
حصول پذير اولدقه تفرقه بالكايه زائل اولوب نه وحدثن كثر ونه كثرندن وحدثن آنى اشغال ايدر (حتى بلغنا)
تشديد لمله يعنى تا كه رسالتى بليغ ايتد اعباء رسالتدن نشأت ايدن امر ثقيل ازاله ايلدك (حكاه الماوردى) (ينع
ما ورده نسبتدر علماء ظاهر دن ابو الحسن على بن حبيب الشافعى فقه وتفسير واصلده صاحب تصانيف در وزيور
اليده ظاهر مستعار لباس حياتدن معرا اولوب بغدادده مدفوندر (والسلى) ضم سين مهملة وفتح لامله مصغرا
سليمه منسويدر علمائى باطندن ابو عبد الرحمن عبد الله بن حبيب كوفى شيخ الصوفيه وصاحب الحقائق والطبقات
در تيزوايكيدنه تكيه كاه ما واه عزم ايلدى قدس سره العزيز يعنى تاويل سابق ماوردى وسلمى ثقل وحكاية ايلديدر
(وقيل عصمتك) يعنى فعلنده ارتكاب وبالذن سني حفظ ايلدك ديمكدر ديتادى (ولولا ذلك) ستيكيدون عصمتن پشت
ويناه توفيق اولميدى (لا تفلت الذنوب ظهرك) وهذا معنى بدوع (حكاه السمرقندى) ابواليث حنفى بوكونه حكاية
ايلدى (ورفعنا لك ذكرك قال يحيى بن آدم) ابن سليمان الاموى احد الاعلام اخرج له اصحاب السنة ايتكميزا ووجه
وداع دارفنا ايلدى (بالنبوة) بسبب النبوة ميان سر وشان ملا اعلاده ويا مقرونه بالرسالة جميع امت بيننده بالنبوة
يا خود بين ارواح المرسلين او الملائكة المقربين قبل خلقه آدم نبوة روحانيت تختصه ايله ذكرك رفع وعالى ايلدك ديمكدر
ديدى (وقيل) فى معنى الابه (اذ كرت) ضم تاء منشاء ايله ضمير بارى تعالى به راجعدر (ذكرت معنى) فتح تا ايله خطاب
نبي محترمه عايد والفعل مجمول فيهما (قول) رفعله مبدأ مقدره خبردر هو هو واعنى تقديره نصبي جا زردا مانسخ
معصومه ده ضميره اضافتله فى قوله ورودى معنى فى قول القائل ديمكدر والاظهر ان يقال فى قول (لا اله الا الله
محمد رسول الله وقيل فى الاذان) والاقامة والشهد نظرف ذكرت اورفعا كلمتين شهدا تين اذندن اعددر
* والله در حسان رضى عنه المنان * وضم الاله اسم النبي الى اسمه * اذا قال فى الحس المؤذن اشهد * وشق له من اسمه
ايحله * فذوالعرش محمود وهذا محمد (قال الفقيه القاضى ابو الفضل) يعنى مصنف (عليه الرحمة) بيان حاصل مراد
ايدوب بيوردر (هذا) سورة شريفة ده ذكر اوانسان شرح صدر ووضوع وزر وفتح ذكر (تقرير من الله جل اسمه) فضلا
عن معناه (لنبيه صلى الله عليه وسلم على عظيم نعمه لديه وشر بفتنته عنده وكرامته عليه) على عظيم اقطى
نقر بره معاقدر كرك اقرار در كرك تبيت معنائه اولون يعنى درج سورة انشرا حده مذكرجه اولان جواهر

تکرات طرف ذی الجلال تنبیت و غیره عا جملات عظمی نام سابقه و ظاهر و باطنه سنه داله اولوب درگاه
 احد یقینه شرف قرب و مرتبت و عزت و اعظام و اکرامی تمید و تامل مسدور (بان شرح قلبه لایمان والهدایه) یعنی
 کمال ایقان و هدایه موصوله مقام الاحسان یا خود افراد انسانی مرتبه حقائق ایمانه هدایت استیسیله قلب شریف شرح
 ایتمکین نعمت عظمی تمید و تامل کید ایلدی (ووسعه) تشدید و تامل دخی قلب لطیفی و وسیع و فراخ ایلدی (لوی العلم
 و جعل الحکمة) اتفاق علمی حفظ و تحمل ایچون فسیح قیلدی (ورفع عنه صلی الله علیه وسلم ثقل امور الجاهلیه علیه)
 بان شرح اوزره عطف تفسیر و آیه سابقه تفاسیریه ناظر در و به خیرین ترک اکتفاء بحکمه در (و بفضه) تشدید غین معجمه
 ایلدی ای جعله مبغوضاد بیکدر (اسیرها) کسر سینه مهمله و فتح تحتیه ایل جمع سیره و ضمیر جاهلیته را جعدری یعنی قواعد
 و طریقت جاهلیتی اول سلطان سلیم الطبع چنانچه مبغوض قیلغله (وما کانت علیه) سیرها اوزره عطف اولور (نظهور
 دینه) نظم و رغایه و قمر معنائیه اولغین علی ایل تعدیه ایدر واصله ضد الخفا و الباء لام صاحبیه بمعنی مع متعلق
 بر رفع (علی الدین که) جمیع ادیان اوزره غلبه امر دین محمد علیه ارباب جاهلیت متصدی اولد قلمی آیین و سیرت برین
 اول حضرت مبغوض قیلغله دفع و رفع ثقل ایلدی (و حط عنه عمده) عهد ضم عن مهمله و سکون ها ایلد امان
 و نوق و ذمت معنایه در حط وضع و تنزیل (اعباء الرساله و النبوه و التبلیغه للناس ما نزل الیهیم) اعیاء و زنا و معنی
 احمال فتح همزه ایل جمع غیب بکسر فسکون فهمه و التبلیغه لفظه لام تعلیلیه و بعضی نسخه ده با سببیه ایلد مال
 واحد و زنا من ایلد ان و جن اولق و یا اکتفاء بالاشرف مقصود بالذاته اقتضار اولنه و عبارت مذکوره
 (و وضعنا عنک وزرک) تفسیریه اشارت و (وما نزل الیهیم قولی و انزلنا الیک الذکر تبیین للناس ما نزل الیهیم) ایه
 جلیله شدن و تفسیریه حاصل کلام رب الانام جناب محمد علیه السلام اعیاء رسالتی حل و اجرای احکام و تبیین
 الزام بیورب اول امر ده مرتبه نبوت که اخذ عن الحق و منزله رسالت که ایصال الی الخلق را هر دشوار یکن رفیق توفیق
 انشراح صدور و تحمل و صبر برله تفسیر و ناسه امر و نهی و وعد و وعید دن انزال اولند یعنی و جعله تبلیغی اجلندن امر
 رسالتی کا هو حق ادا سبیل اول تکلیف و ثقل نبوت و رسالتی وضع و تنزیل ایلدی (و توبیه بعظیم مکانه و جلیل رتبه
 و رفعة ذکره) توبیه برله لتبایغه قوائمه معطوف در و یا بان شرح اوزره عطف اوله اما صواب ایدر شرح سنن سابقه اوزره
 توبیه ایلد ایراد (ورفعنا) قوائمه تفسیر ایلدی کن فعله تعبیر دن عدول و مصدر صریح بجله عطفی کلام مستأنف
 توبیه شدن احتراز در باب بعظیم زانده و یا توبیه متعلق اولور و رفعة کسر را و تامل آیه ذکره مضاف در و یا فتح رایله
 ضمیر اضافتی و ذکره نصبه توبیه اوزره عطف اوله و روی رفیع عطف علی الجلیل ای رفع ذکره الرفیع (و قرانه) کسر
 قافله صدر یعنی الضم و الجمع (مع اسم اسم) یعنی پرورد کار جهان جل جلاله حضرت تلمی جناب خیر رسالتی مکانت
 و علوشانی مشرف قدری و عظیم مرتبتی رفیع و ذکر رفیع و اسم شریفی نام جلیله کلام قدیمه مقارن بیورمغله
 توبیه و تبیین ایلدی (قال فتاده رفع الله عز وجل ذکره فی الدنیا و الاخره) مسجوق التبعه فتاده علیه الرحمة
 بیورم که حق تعالی دنیا و آخرتده جلیل ذکر رفیع حسیه و معنویه ایلد عالی ایلدی (فلیس خطیب) فوق منبر
 (ولا مشهد) فی ایجاد الايمان و تجدید الايقان (ولا صاحب صلوة) فی القعدة الاخیره (الا یقول ان لا اله الا الله
 و ان محمد رسول الله) ان اولی مثله دن محقه قدر و الاعام احوال دن مستند در یعنی احوال دن بر حال یوقدر که کرک
 خطبایا و مشهدین و کرک صاحب نماز و ارباب نیاز اول حضرت فی یادایحیه و ذلک اللفظ ایلد لب جناب اولیه خبر مر قوم
 فتاده طریقت دن زوایک دره ابن ابی حاتم علیه الرحمة در (وروی ابوسعد الخدری رضی الله عنه) سعد بن مالک بن
 سنان الانصاری رضی الله عنه ما و خدره ضم معجمه و سکون دال مهمله و را و ها ایلد حی من الانصار یعنی باسم جدهم
 و یا خدره نام مادری اوله و الحاصل سادات صحابین اولوب (سید) تاریخده سعاده عالم عقبایه توجه و بقیه عده دفن
 اولندیلر (ان النبی صلی الله علیه وسلم قال انانی جبریل فقال ان ربی وربک یقول تدری) حذف همزه استقامه
 ای اتدری کافی نسخه (کیف رفعت ذکرک) کیف حالیه محل نصبه در او هی سؤال عن الحال والصفة ای علی ای
 حال صحیح ابن حبان و مستند ابی یعلی حایان اولد قلمی خبر صحت اثرده جناب خیر رسالت علیه السلام والتحیه
 بالسلامه بیورم که امین و حی الهی جبریل علیه السلام بکا کلوب خد او ندیم و ربک جل جلاله بالا جلال بیورم که
 ذکر کنی نه وجهه رفیع و عالی قیلد بنم بیورم دیدی (قلت) و فی نسخه فتات (الله و رسوله اعلم) الله اعلم رسوله لفظی
 هم و قلد و ولویه ضعی نسخه ده و رسوله جبریل و رودایسون نایب اولد یعنی جای اشتباه دکادر (قال اذا کرت ذکرک
 معی) اول صیغه متکلم مجمل و ثانی مخاطب مجمل و لاله در یعنی کثیر الاعداد و فی مواضع معلومه اوفی القول المذکور
 هر چند که ذکر اولونیم ذکر مله سندخی مذکور اولور و سکت دیدی دیکدر و قال بعض الشراح واللائق بدقه المصنف

ذکر اذ قال کاهنم حصل المعنی بجموع الايات و به ضیاع کلام مصنفه انتشار و نوع تکرار ایلد اختلال بدید اورد
 دیشلر مشاب الیهین جو ایداده صواب اولور که سور و انشراح حاویه اولد یعنی ذکر شاد نصکره مصنف علیه الرحمة اقوال
 مفسرین سرده ذلخیص و توضیح بعد ماد لالت روایه منته ابراد فی کلام ارباب دل آکهمان مشایخ صوفیه ایلد
 مسکی الختام و وروب عبارات ثلاثه که (ذکر لمعی و ذکر معک و ذکر لعین ذکر) لطائف الاشارات در علی الترتیب
 نظام دلقریب برله زیب سطور قصدا یلیوب تکرور دن مصون الساجه اولد یعنی بیان بیورم شلر در لله دره مادق
 نظره (قال ابن عطاء) ابو العباس احدث بن محمد بن سهل بن عطاز اهد بغدادی و یکنانه مشایخ صوفیه عصر صاحب
 الکرامات عزیزی ایدی هر شب ختم قرآن کریم عادت سقیه لر دن اولوب او جیوز طقسان طقوزده هر غروح
 هر بری جانب نغمه طیران ایلدی (جعلت قیام الایمان بذکر معک) یعنی و رفعت لالت ذکرک معنای اطیقتی کمال
 ایمانی بنم ذکر مده معینکه قیلدم بعضی نسخه ده (بذکر لمعی) ورودی اظهار در لان الاقرار بالوحده و ان رساله
 رکن او شرط حقیقه (وقال ایضا) ای ابن عطاء (جعلت ذکرک من ذکر معک ذکرک ذکرک) ذکرک معقول ثانی جعل
 و ما بعدی ظرف صفة و یا معقول دن محول تمیز و تفسیریه و یا تفریده در و حله ثانیه اولای مینه در یعنی
 ذکر مده ذکرک نوع ذکر قیلدم و سکت ذکرک عین ذکر مده دیکدر و لدم انکه کاکه عنه شی واحد حکمده ابر یا خود
 مواضع معلومه ده اقتراند را سناد مجاز اوزره جارید و لله در من قال و انت باب الله ای امر به اتاه من غیرک لاید خل
 (قال جعفر بن محمد الصادق) رفع لاله ذکرک سابق (لا یدکرک احد بالرساله الا ذکرک فی الربوبیه) الاستغناء من اعم
 الاحوال و بعد الا وقوع یافته جله حالیه در الربوبیه من الرب صفة مصدر و یا مذکور مصدریه اولوب تامل تأیید
 معینندن لاید اولور یعنی هر کسکه سکت رسالتکه معترف در بنم توحید الوهیمه اقرار ایلدی حاله مقرر اولدی دیکدر
 لانه یجب معرفه الله عقلا قبل ذلک لایلزم الدور کا ذهب الیه الم تریده و اما کا ذهب الیه غیرهم (و اما بعضهم
 بذکر) یعنی و رفعت لالت ذکرک قول شریفه ماوردی امتحالی محققیندن بعضی را و اشارت ایلدی (الی مقام
 الشفاعه) شفیع المحشر تفریق بقیه فی الدارین شهرت یاب بیورم دیفته بنام حاله شفاعتده جمیع بر به رفعت نشان
 و علوم کافی ظاهر اولد یغیدر (ومن ذکره) جبار و مجرور و مضاف مقدم خبر در (مع تعالی) با ذکر حق (ان قرن) ان
 مفتوحه مصدریه ایلد مؤخر مبتدا (طاعته بطاعته) یعنی طاعه رسول الله طاعه حقه مقارنه و اما سی جمله معیت ذکر
 حقدندر (واسمه باسمه) دخی اسم ساهی نی تسمی نام جلیل رب جلیله بعض آیات فرقانیه در قرین و مشد ترک اولوب
 برابر ادا و اغله در فقال (واطیعوا الله و اطیعوا الرسول و رددی اظهار در (و آمنوا بالله
 و رسوله بجمع ینهما) ضمیر اسمینه من غیر اعماده لعامل راجع اولور (و اوالعطف المشرک) تشدید را ایلد و بعضی
 نسخه ده تحقیقه ضبوط در یعنی معطوف علیه ده معطوف ایچون اشتراکی جاعله و بینهم ماده تفاوت مرتبه فی
 منافی اولمق اول حیثیله در که حقه ایمان اصالتی مقتضی و رسوله ایمان تبعیتی موجبدر (ولا یجوز جمع هذا
 الکلام فی غیر حقه علیه الصلاة والسلام) ای فی احد غیر حقه صلی الله علیه وسلم من لایکون فی مرتبه من وجوب
 الايمان والسلام والایقان (آمنوا بالله و ملائکته و کتبه) و امثاله یعنی حق نبوتک غیریده کلام مذکور جمع
 جائز کدر دیکر اولور اما اظهم معنی حق جل و علا حضرت تلمی نیک غیر بر فرد شایسته دکادر که هذا الجمعی کلامده
 جمع ایلد دیکر ایدی تا کم احادیث وارد ایلد استدلاله شایان اوله * کاستان تفسیر سورة انشراحده مصنف علیه
 الرحمة عند لیب آمانقمه سنخ اولد قلمی معانی لطیفه بوع ازم آل عبا (ابراهیم خنیف بن مصطفی) شرح الله صدره
 بالعرفان و الصنایه شوق او را و غین بر نیجه سطرین نقط ایلد متحد بشا للنعمة سورة شریفه مهملات تفسیر و بوجمل متیفه
 تفسیر قیلدی (الم نشرک لک صدرك) اماوسع الله صدرك و طهره ماصده الادراک لعلم مولد او اما ملاه اسلاما
 و علما و حکما و اودع لک ما اودعه عطاء و کرما و حلا و اما مهل لک ما اوحا لک (و وضعنا عنک وزرک) و حط حلت الاصار
 (الذی انقض ظمرك) اکل مظالم و حسم ما حصل لک اوله لاصرا را هلت مهم ما و سم لهم صراط الاسلام و اما سکت
 عدم رسم الاحلال و الاحرام ام الارسال (ورفعنا لک ذکرک) کارسالت محمد و لا اسلام مسدود و عهده و التهمک
 و اعلمک مراسم العلم و الحکم و سوا السجده مع اسمک کما دل کلام لاله الا الله محمد رسول الله و امر الاملاک و اهل الاسلام
 السلام لک اللهم صلی وسلم لاسعد رسالت محمد و آله سلاما مرمد (فان مع العصر) کعدم و سع الصدر و الاصر الممکل
 لاه طا و اصر اراهل الحرم (یسرا) کصدع الصدد و املا العلم و الحکم و الا سعاد لک و کهم ملک الاسلام (ان مع
 العصر) الام لا عهد و لک کل آلام و هموم (یسرا) سهلا و سراً آسسه و اکده و اورد الا امام عطا رحه الله ارسل الله للعالم
 عصر واحد و ارسل سهلا و سراً و امرو را و کدا (فاذا فرغت) اجد اعلام و امر المک (فانصب) کر محمد حده مولد

(والله ربك فارغب) بل الله مرادك وادع حامدا له لا سواه الملائكة والجن والانس والوحوش والانس والوحوش والانس والوحوش
 دار الحرام كرمه السلام والسلام (حدثنا الشيخ ابو علي الحسين بن محمد الجعفي) فتح جيم وتشديد تحتية ابيه انداسه
 بر بلده به نه بتدريسي طور طه سان مكرده من مائة بالين طه اولشدر (الحفاظ) اصطلاح محدثينه علمي يوزيك
 حديثي محيط اولانه تليق اولشدر (فيما اجازته وقرأه على الثقة) كسر مثله ايه معتمد در ابو علي بن سكره ويا مشايخه
 غير بلوك بر يسي اوله (عنه) اجازته جيبانين مر ويا والراوي عنه في القراءة يعني هسان بزه جيباني اجازت داده
 اولوب بالذات كنديدن قراءت اولشدر بلوكه قراءت ايلديكم شخص آخر موثوق به جيبانين روايت ايلدي امدى توثيق
 مصنف راوي بي حكم مجهولن اخراج ايلدي مقبول را ايلدي نا ابو عمر النوري) فتحت له حافظ بن عبد البردر (حدثنا ابو
 محمد بن عبد المؤمن نا ابو بكر بن داسه حدثنا ابو داود السجزي) كسر مهله وسكون جيم وزا ايه نسبة الى سجستان
 كسر اوله (حدثنا ابو الوليد) هشام بن عبد الملك الباهلي (الطياهي) فتح مهله ومثناة تحتية وكسر لاهله در
 امام اجدين جنبل موسى اليه شاتده هو اليوم شيخ الاسلام ديوشاخوان اولشدر ايكوز بكري مديده دعوت
 ارجعي به اجابت بيوردي (حدثنا عتبة) ابن الحجاج بن الورد علم حديثه صاحب علم اوافين امير المؤمنين في الحديث
 تاهيب اولندي يوزالتش تاريخه عزم راه عقي ايلدي (عن منصور) ابو عتاب بن المعتمر السلمي (لقا) تاريخه رحمت
 رضوانه ملاقي اولشدر (عن عبد الله بن يسار) تحتية مة توجه وسين مهله ايه جهني كوفي يوزاوتوز برده نه تها
 جستانه سير ايلدي (عن حذيفة) ضم مهله وفتح مجعه ايه ابن ايمان وصاحب سري آخر الزمان عليه صلوات الملائكة
 اروز آتي سال هجريده سرنهاده بالين طه اولدي رضي الله عنه (عن النبي صلى الله عليه وسلم) مصنف عليه الرحمة
 حديث سري ابي داود طرقتن تحريك مر رشتن روايت ايدوب امام نسائي وابن ابى شيبة دخی تحريج بيورده شلدر
 (قال) ادب آموزه كتب حكمت عليه اجل التحية بالسعادة بيوردي (لا يقران) بفتح اللام (احكم ما شاء الله
 وشاء فلان) نه تزيده مع اعاده الفعل بصريحه نه اولنه فكيف حذفه امدى معيت مشيئة اشتراكه همدن
 ناني نه اولندي اكر او مطلق جمعيت واشتراكي مفيد اولورسه لاشك اشتراك كن خالي اواز وافظ فلان جميع خلقه
 شامل اولور (ولكن) بلوكه ديك جا ترا اولور (ما شاء الله ثم ما شاء فلان) يعني ثم شاء فلان اى متابعة مشيئته وموافقة
 لارادته (ومعنى) الله تعالى ديلدي وفلان ديلدي ديسون بلوكه حق جل وعلا ديلدي دخی مكره فلان ديلدي
 (قال الخطابي) فتح مجعه وتشديد مهله ايه الامام الحافظ ابو سليمان البستي او جيو زسكسان سكرده عازم دار البقا
 اولدي (ارشدهم صلى الله عليه وسلم الى الادب) من جهة الرب مر اعاني واجب اولان ادبه مخاطبيني ارشاد ايلدي
 (في تقديم مشيئة الله تعالى على مشيئة من سواه) ماسوي اللهك مشيئتي اوزر نه حقل مشيئتي تقديم وترجيحدر
 (واختارها) ضمير مطلق مشيئته واجهه را ما حاه مهله وزا ايه احتراز هارواي تحييف اولديني باهردر (ثم التي
 هي لائق) به تحتين يعني عبارتي تعبيرده عطف بالترتيب ايجون اولان ثم حرفني اداده اختيار (والترخي) اى المهلة
 في الوجود والترخي وترخي من الاختراع ااصل معنا اتساعدر دخی ترخي ايجون اولان ثم تعبيرني مختار ايلدي
 (بختلاف الواو التي هي للاشتراك) براي اشتراك اولان اولك خلافتكه كاهي واومذ كوره معيه وقبليه وبعديه
 ايجون ورود ايدر (وشله) نه تسوية وتزنية ترك آدابه واردا اولان خبر ما تيددر (الحديث الاخر) صحيح مسلم وستن ابي
 داوده مستند اوردايدن حديث شريفكه (ان خطيبا خطب عند النبي صلى الله عليه وسلم) خطيب موسى اليه نابت
 ابن قيس بن شماس ويا عدي بن حاتم اولقي مر ويدري خطباي انصاردن بر يسي قومنه عادة عرب اوزره حضور
 سعادة نبويه ده خطبه خوان اولوب (فقال من يطع الله ورسوله فقد رشد) فتح راوشين مجعه مقنوحه ويا مكسوره
 ايه اهتدي معنائه (ومن يعصم ما فقد غوى) بعضي نسخده ده فقد غوى لفظي غير مذكور وبعصهما اوزره
 موقوفه معنای خطبه خدا ورسوله اطاعت ايدن هدايت باب اولدي وعصيان ايدن راه ضلالت وغوايتده
 قالدي ديكدر (فقال له النبي صلى الله عليه وسلم) بئس خطيب القوم انت قم) خطيب منبر سيادت عليه الصلوة
 والتحية اول خطيبه خطاب عتاب آميزله نه مذموم خطيب قوم اولورسن بوجلسدن قاتق (او قال اذهب) شك من
 الراوي يعني قلت ادبك سميله حضور مزدن كيت ديويوردي (قال ابو سليمان) اي الخطابي (كره منه الجمع بين الاسمين
 بحرف الكسابة) مأخوذة من الكن يعني الست تعبير كوفيدر وظهور وظاهر كه ضد مضه رادة بصري اولقي مقابلي
 ضمير معنائه در يعني امام الانبياء عليه التحايا خطيبين مسمى الاسمين يعني بعضهما مالفظنده اولان ضمير تنبيه ايه
 جمع ايتديكن احتياط ايلدي (لما فيه من التسوية) ينماني بالكسابة جعله شركت ومساوات توهمي بيدار
 اولدي بيجون ايدى اما توهم تسوية منزهده دخی ظاهر اولور مع هذا الطاعت خدا ورسول وعصيانله هدايت

وغوايت ترتبي متلازماندر تنكم (والله ورسوله احق ان يرضوه) كريمة سنده يرضوه ضميري كل منهم ايه شامل واقراده
 ورودا تشدر وان كان تشرف وتكرم ولذا امام نوري صواب ايلدي اوزره سبب نهى ودم اولدر كه شايسته شان
 خطيب اولان ايضاح خطبه اولوب رمز وشارندن نجاشي واجتناب ايتك ايلدي والا سمين يعني بالكسابة جمع
 ايلك كن كراهت اقتضاي تنزيدي زيراسباق مذكور نيجه احاديثه شرفيافته صدور راز جله (ان يكون الله
 ورسوله احب اليه مما سواه) عبارتي آسا وكلام خطيب مرقوم جاتان مستقلة ايلديني تقويت داده توجيه
 نويدر (وذهب غيره) اي غير الخطابي (الى انه انما كره له الوقوف على يعصمها) اول حضرتن خطيبين كراهتي التحق
 يعصمها لفظي اوزره وقف ايلديكنندن ناشيدرديدلر لوصح هذا الوقف كركل بعد يعصمها فقد غوى ايه كويا وكركل
 همان اكتفاء بما يعرف ضده يعصمها ايه اقتصار اينسون يكساندر عدم تمام كلام ونظام مرام وظهور ايهام برله
 لاحالة مقصر اولش اولور (وقول الى سليمان اصح) خطباي قولي قول قائل سابقن صححتدر (لما روي في الحديث
 الصحيح انه قال ومن يعصمها فقد غوى) اي في هذا الحديث (ولم يذ كر الوقوف على يعصمها) وانت قد عرفت
 الاحتمالين ومن حفظ حجة على من لم يحفظ والاينات مقدم على النبي (وقد اختلف المفسرون واصحاب المعاني) ائمة
 تفسير قرآن وارباب بيان اختلاف ايتديلر (في قوله تعالى ان الله وملائكته يصلون على النبي) وملائكته اسم ان
 وبالحل اسم اوزره عطفه منصوب وقراءت ابي عرو ووزره مرفوع وابنه ايه برله خبري محذوف اوله (هل يصلون راجعة
 الى الله تعالى والملائكة) يعني باعتبار كناية العائدة جله يصلون حق تعالى وملائكته به جميعا راجعة ميدي (ام لا) باقظ
 ملائكة به راجعه اولوب لفظ جلاله به تغاير الصلوتين عامل آخر تقدير اولور (فاجاز به بعضهم) الطلاق واحده
 معنيين مشتركين ميانه سن جيمي روا كور نلردن بعضي تقوي را ايلدي زيرا حقدن صلوة ازال رحمت وملائكة دن
 استغفار وروده عودت را مام شافني واتبعي ذلك البعضدن معدوددر (ومنه آخرون) جله شمه اوجاع ضميري منع ايتديلر
 (لعله التشرية) بين المعنيين منهم ابو حنيفة رضي الله عنه واشياعه ياخود توهم اشتراك في الفعل اجانندن منع
 ايتشدر اما اجازة اواين عند ارباب العقل مغايرت ظهور وندندر (وخصوا الضمير بالملائكة) بعض آخرين يصلون
 ضمير في ملائكة به تخصيص ايدوب (وقد روا الاية) هكذا (ان الله يصلي وملائكته يصلون) يصلي ايه بر عامل مقدر
 تقدير ايدوب خبر ثاني في خبر اول اوزره دليل قياسي لروضعف بان الشائع حذف الثاني بقريته الاول عند اتحاد
 المعني اما محققين بومعناي عموم مجاز باندن عدا ايلوب تقدير (ان الله وملائكته يعظمون النبي كل بما يناسبه من
 انواع التعظيم) ديكدر ديديلر (وقد روي) لفظا ومخرجا مجع اولور (عن عمر رضي الله عنه انه قال) فاروق مكرم ني محترم
 صلى الله عليه وسلم حضرته خطا بايديلر (من فضيلتك عند الله) مقدم خبر وعنده ملقب به وباميتدا ومن تبعه ضيه
 (ان جعل طاعتك طاعة الله) مؤخر ميتدا وياخيرد يعني حضرت باري تعالى كمال كرمندن جنبابكه اولنان طاعتي ذات
 بيجوته اولان طاعت قيلسي عند الله جله تشرف ونضيات باهر كنددر (فقال من يطع الرسول فقد اطاع الله) وقال
 تعالى (اكثر شراح قول مذكور قول حضرت عرو اولديغنه ذاهب اولديلر ظاهرا كلام عرو املقي اقتضاي ايدر (قل ان
 كنتم تحبون الله فاتبعوني يحببكم الله الايتن) وبغفر لكم ذنوبكم والله غفور رحيم قل اطيعوا الله والرسول فان تولوا
 فان الله لا يحب الكافرين) يعني اكر سرلرد عواي محبة الله ده صادق ايه كركنك اتباع ايدلر سرك بكا اتباع وانته يادكر
 محبة الله علامتدز چون يسكا طاعت واتباع قيلديغنه كراهده حق تعالى سزه فضل وكرمن عز داد ايدوب محبة
 ايدرايه شريفة مقام محبوبيت رتبه سنده در زير تحقيق محبة ايجون متابعت حبيبي شرط قبول به بعد احبيب الله
 اتباعله مقرر نه اولان محبت اوزره محبت ثابته بي مجازات ترتيب ايلدي پس رسول الله جنبابه ايلر متابعي باري
 تعالى به سابقة لاحقة ازايه وابديه ايكي محبت ايه محفوفه اولدي بلوكه محبة اوليه محبة آخريه بي ايجاب ايلديكن
 بجهنم ويحبونه) كريمة سي اشارت ايدره والحاصل جنباب كبريا عز وجل جميع خلق اوزره بارگاه محبتي سدا ايلدي الا باب
 حبيبه ملازمت واداب طبييه متابعته فتح وكشاده ايلدي رزقنا الله تعالى بمتابعته ومودته صلى الله عليه وسلم
 (روي) اي عن جماعة يعني ابن الجوزي جوزي بالخبر الوفي ابن عباس حضرت نلردن وابن المنذر بجهازه وقتاده
 طرقتن روايت ايتديلر كه (انه لما نزلت هذه الاية) قل ان كنتم تحبون الله (آية جليله سي شرفيافته نزول اولشده
 قالوا ان محمد ايريدن اتخذه حنانا) بعضي ككفار ديديلر كه تحقيق محمد مر ادايدر بآي رب ذي رحمة اتخذا ايدره
 (كما اتخذت النصارى عيسى حنانا) ومنه قوله تعالى (وحنانا من لدنا) ونصاري جمع نصران ونصرانه لكن نصران
 ياهنسيه ايه مستعملدر ونصران قرية بالشام ينسب اليها النصارى وفي الكشاف ان الباء في نصراني لا مبالغة لانهم
 نصررو المسيح ياخود ناصره ونصره نام ايكي قرية به منسوب اوله (فانزل الله عز وجل) تلك الاية نزول نصركه

(قل اطيعوا الله والرسول) متابعتی تا کید در (قرن طاعت بطاعته صلی الله علیه وسلم) تعظیما قدره و نشره و الامر
کندی طاعتی مقارن ایلادی (و تعالیهم) فتح راه اشهر و درای غیظا لا فوهم و کرها لا فوهم واصل الرغم الصاق
الانف فی التراب و معنی الصکره غوای آیه شریفه تعظیم عظیمه لزوم اطاعت حضرتی تصدیق و در اختلاف
المفسرون فی معنی قوله تعالی فی ام الكتاب اصل کتاب مشتمل اجمال هر ابواب که سورة فاتحة القاشحة الخاتمة (اهدنا
الصراط المستقیم صراط الذین انعمت علیهم) و هذا اولی ما قبل فی الایة هو صلی الله علیه وسلم بدخل فیہ بلا مریه
(فقال ابو العالیة) رفیع بن مهران الرباعی تابعی بصری در حضرت عمرو بن ابی العباس رضی الله عنهم جتاهلیندن
روایت حدیث بیور مشهور در طفسان تاریخند جنت عالیہ جانبہ روان اولان صاحب التفسیر ابو العالیہ در که ابن
عباس حضرت تلمیذ موی الیہ تعظیم ایدوب میری اوزره برابر ایدردی و مشار الیہ معاصری دیگر ابی
العالیہ زیاد بن البرقیخ الموحدة و تشدید الراوی آخر ابن عباس اولان تابعی جلیل در و المراد هنا الاول (والحسن
البصری) تقدم ترجمته (الصراط المستقیم) بالنصب علی الحکایة اوبارفع علی الابتداء (هو رسول الله صلی الله علیه
وسلم و خیار اهل بیته و اصحابه) خیار رسول اوزره معطوف و اصحاب رفته رسول و یا خیار اوزره عطف اولور و جرحه
اهل بیته اوزره عطفی جزم کرده صاحب مقلد در معنی (خیار اصحابه) دیک اولور و اضافت بیانیه الیه یعنی (خیر
اقرن قرنی) حدیث شریفی شهادتی (واضحی بالخیر) اشارت به حل صحیح و از الا طریق حضرت و خیار اتباع عالی
منقبت تقدیر یله و یا خود و جل عدل آسام بالغه قصد یله حل جائز اوله کان رسول اکرم و اتباع مکرم کمال اتباعه عالم
تحقیقه عین طریقه قدر و هذا اولی ما قبل فی الایة هو صلی الله علیه وسلم بدخل فیہ دخول اولیا بلا مریه معلوم
اولو الابصار در که اول مقامه صراط حسنی مراد اولیوب بلکه طریق معنوی مراد اولور که کانایع اولان مطلوبه
ظفر یاب و واصل و محبوبه بالغ اولور (حسانه عنما) تفسیر مرقی ابو العالیہ و حسن بصری در روایت ایلدی
(ابو الحسن الماوردی) تقدم ذکره (وحکی مکی عنما نحوه) بل بمعناه و مکی ابو محمد بن ابی طالب القیس
صاحب التفسیر و کتاب القوت و شیخ الصوفیة عزیز مشهور در راصی قبر و انیدر انداسه نقل ایدوب قرطبه ده ساکن
ایکن در بیور اوزریدی تاریخند غرقه نشین جنة المأوی اولدی (وقال) ای مکی قدس سره السری (هو رسول
الله صلی الله علیه وسلم و اصحابه ابوبکر و عمر رضی الله عنهم) درج فاتحه ده مندرج بیوریلان جوهر صراط الیه
مراد شجر ارج کنجینه رسالت صلی الله علیه وسلم و لا ائی کان ولا بیت ابوبکر و عمر حضرت تلمیذ ریدی و صاحب عطف
تفسیر و جرحه مبینة للحکایة و یا مستأنقه در و ابوبکر و عمر صاحب لفظند بدل و یا عطف بیاندر و شیخین مکرمین الیه
تخصیص بالذکر جلالت و حقیقتی با اتفاق الامة و ما را الصحابة تابعیه و لم یغن اقوال و افعال قرین محترمین اجاع تقدیری
و یا سکونی منزله سند و اشد رتبه خلاف من بعدهما (وحکی ابواللیث السمرقندی مثله) مثل الحکی فی الصراط عن المکی
شیخ سمرقندی دخی نقل ایلدی (عن ابی العالیة فی قوله عز وجل صراط الذین انعمت علیهم) ای انه رسول الله و صاحب
امدی مال قوان واحد در زیر انا فی بدل و یا عطف بیان للاول اولور (قال فباغ ذلك الحسن) تفسیر ابی العالیة حسن
بصری جنبایه واصل اولوب (فقال صدق والله و نصیح) حسن ناطقه برداز تحسین اولدی و بالله صدق و بالحق نطق امتیه
تبیان بیانده نصیحت عالیہ ایلدی دیدی (وحکی الماوردی ذلك فی تفسیر صراط الذین انعمت علیهم عن عبد الرحمن بن
رید) ابن اسلم المذنی روی عن ایه و ابن المنکدر و عن اصیغ و قتیبة و هشام و تفسیر و ترجمة فی میزان یوزسکسان ابکی
باوینخند رحمت رحمانه واصل اولدی (وحکی ابو عبد الرحمن السلمی عن بعضهم) صاحب تفسیر الحقائق بعض
عارفیندن نقل دقایق بیور (فی تفسیر قوله تعالی فقد استمسک بالعروة الوثقی) اول آیه (فن یکفر بالطاغوت و یؤمن
بالله فقد استمسک) و استمسک استمسک و تشبث و عروه فی الاصل نبات زمین و امثالید ایچون حبله منه قد اولان شی در
ومنه عروة القمیص و انکوز به بعد ذاکل ما یقتصر به اولان شیشه استعاره اولندی و وثقی فعلی من الوفاة هی الاحکام
و شد وثیق و بطحکم (انه) ای العروة باعتبار خبره خبرم ذکر ایدر اولندی (محمد صلی الله علیه وسلم) خبر استعاره
یا حجاز علی الجواز ذمن وثقی به نجای و من اتبعه اهدی (وقیل) المراد من العروة (الاسلام و قیل شهادة التوحید) عباراتنا
ثنی و حسنک واحد و فقیحه مال محمد در (وقال سهل) ای التمسکی (فی قوله تعالی وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها
فان) سهل (نعمته محمد صلی الله علیه وسلم) بغیر خبر نعمة محمد دخی مرویدر لکن روایة ثانیة ده عدم صحة حل ظاهر در
تکرر نعمة نعمة محمد تقدیر یله اوله و لفظ نعمتن جلالتیه اضافتی حقیقت واصل التمه نظر الیه روایة شریفه ده بلاغت
عظیمه بره نعمة الله ایدر اولوب نعم الله و رودا بتدی و تابرای وحدت بحسب الاصل و الحمد کثرتی مقتضیه در
قال الشهاب لان حساب واحد لیس بعدد الاله قديم و يستغرق نوعیة او جنسیة انتهى و نعمة واحدة ولو وحده

حقیقیه اولسون نعم بشعاری شمله اولدی نکتته فی ایا ایدر و نعمت انعام معنایه اولدی فی حاله یاه بعد برای
تعبیه ای انه امه به علمنا دیک اولور و منع به معنایه اولور و سه سینه اولوب نعمته کاشه سینه دیکدر و معنای آیه
اگر نعمت حتی تعداد مراد ایدر سکرانی تعدادده عاجز اولور سز دیک اولوب تا و بی محمد صلی الله علیه وسلم اعطا
و بخش اولسان نعم ذی المنن لا یعد ولا یحصى در (وقال تعالی و الذی جاء بالصدق و صدق به اولان) خبر و الذی (هم
المتقون) یعنی اولیکه حق مطابق للواقع الیه کلوب محیی صدق و اتیان تصدیق جمع ایلادی انلری تحقیق متقون در
و مراد انبیاء علیهم التحایا و یافر د کامل اولوب حینتیه محمد صلی الله علیه وسلم یا خود هما جناب رسالت و امه حضرت
مراد اولانه و یا عظمتیه تنزیل واحد منزلة الجماعة حکمند اوله (الایتن) فیہ ان البقیة لیس لها دخل فی القضية
(اکثر المفسرین علی ان الذی جاء بالصدق هو محمد صلی الله علیه وسلم قال بعضهم و هو الذی صدق به) بعض الیه مراد
عبد الله بن عباس رضی الله عنهم ساد در یعنی صدق به ایدر مراد محمد علیه السلام اولدی بعد اعاده الموصول ظاهر
اولان معنادر (وقری صدق به بالتحقیف) عکرمه و ابی صالح روایتند بالشواذ تخفیف دال الیه قرات اولندی ای
انه هو الذی صدق به لان الثانی متعین فیہ (وقال غیرهم) یعنی قتاده و مقاتل (الذی صدق به المؤمنون) تقدیر
موصول الیه اشعار عند ارباب الاصول جائز در (وقیل ابوبکر) رضی الله عنه مراد صدیق اکبر و تابعیدر و یا مؤمنون
الیه جمعی تعظیما ایدر اولنه (وقیل علی رضی الله عنه) و یا مراد صدیق اصغر و اشیا عیدر و یا تکریم الیه جمع اولش اوله
و تخصیص بالذکر قلیله تلمیذ اول تصدیق علی خلاف بین المرتضی و الصدیق و قعودند در (وقیل غیر هذا من الاقوال)
فی سابق الحال قیل و قال لدن اشارت اولسان وجه اوزره (وعن مجاهد بن جبر) فتح جیم و سکون موحده الیه و یا مصغرا
جبر اوله ابی هریرة و ابن عباس رضی الله عنهم جتاهلیندن روایت ایدر در علم قرات و تفسیر ده امام جلیل و فن
حدیثیه حجة و دلیل و قیل انه رأى هاروت و ماروت و کاد یثلف یوزایکی و یا او حده مکرمه ده دفین خالک عطر نالک
اولدی (فی قوله تعالی لا یذکر الله تطعن القلوب قال محمد صلی الله علیه وسلم و اصحابه) اول حضرت سبیل الذکر
وامر ایه اولوب حسیله عین ذکر اولدی و جل عدل قیلمندن قصد مبالغه و یا خود تقدیر مضافه الاید ذکر رسول الله
دیک اوله و اطمئنان سکونت قلب و استئناس و صیغه مضارع تعبیله و ام ذکر استمرار و تجدیدی ایچون در یعنی مجرد
ذکر محمد صلی الله علیه وسلم و اصحابی ذکر یله قلوب مطمئنه و نفوس ساکنه در و عند ذکر الصالحین تنزل الرحمة و عند
نزول الرحمة یحصل القلوب الاطمئنان و السکينة (الفصل الثانی فی وصفه تعالی له بالشهادة و ما يتعلق به من الثناء
و المندح و الکرامة) شهادتدن مراد زبدة کائنات علیه اطیب الصلوات حضرت تلمیذک بالتزکیة للامة او بالتبلیغ للاثنیاء
فی موقف القیامة اولان شهادتیدر که حق سبحانه و تعالی حینی وصف و بیان بیور بناء علی الاحتمالین المقهورین
(من قوله تعالی فکیف اذا جئنا من کل امة بشهید و جتاهلک علی هولا شهید) امدی ایکنی فصل وصف حضرت
تعلق ایدن مدحت بیانده تعمیم بعد تخصیص بعضه اولور و بعضی تسخذه و ما یعلق بها و ایدر اولوب خبر لیه شهادته
ارجاعی ساعد و التحقیق انها معنی ما المبین بما بعدهما (قال الله تعالی یا ایا النبی انارسلناک شاهدا و مبشرا و نذیرا
الایة) بنماها انفا تفسیری کذر ان ایلدی (جمع الله تعالی له فی هذه الایة) و ایه متعال جل عن الشبهة و المثال و آیه
کریمه ده بعد ما تعلق به عین العنایه درج و جمع ایلدی (ضروبا) اصنافا و انواع (من رتب الاثر) ضم و افصح نام مشتتانه
جمع رتبة منزلت و مرتبة مخصوصه و اثره بالکسر ما یستأثر به علی غیره و بالضم مکرمه و قال النوروی بالتحقیق هو
الاصح (وجله اوصاف) ای و نعوت جمة (من المدح) کسر میله تناو کرجیل و فتح میم حذف تالی ایجاب ایدر یعنی
برای حضرت جناب عزت و بآیسته مکرماتدن اصناف و انواع جمع و نشاء جیلدن دخی نیجه نهوت درج ایلدی
(لعله شاهد علی استدلته) ذات شریفیچون امتی اوزره شاهد فیلدی (باب لاغهم الرسالة) مصدر لیه مفعولنه
اضافتی قیلمندن برای بلاغته ایا هم یعنی امر رسالتیه تعلق ایدن اموری امتیه ابلاغه (وهی من خصائصه علیه
السلام) بوخصلت جسمیه که بدون البیئة علی الامة ذات شریفیچون شهادت جله خصائص حضرتند در زیر بقیه
لنفسه شهادت غیر یله و زوی فیلدی دیکران ایه شهادتند مطالب بالبیئة در (و مبشرا لاهل طاعته) تبشیر
مخبریه سرور افرا اولان بیامدر یعنی ارباب اقیاده نواب عظیمه تبشیر ایدچی (و نذیر لاهل المعصية) کتمکارانه عقاب
الیه ایدر منذر (وداعیا الی توحیده و عبادته) وحدانیة حق و عبادة فیاض مطلق جنبایه داعی واصل دلجیده بروفق
آیه (وداعیا الی الله باذنه) و اتعدرو داعی دعوتندن اسم فاعل طلب اقبالدر (و مراد جانیه بتدی به الحق) صیغه
مجم و لاه ای بتدی الخلق به الی الحق (حدیثنا الشيخ ابو محمد بن عتاب رحمه الله) فتح عین مهمله و تشدید مشتاة فوقیه
و موحده الیه کثیر العتب معنایه صفتدن منقول علمدر شیخ المصنف عبد الرحمن بن محمد بن عتاب زاهد و کریم ذات

شريف ايدى بشيوزيكرى تاريخنده سوي نعيمه روان اولدى (حدثنا ابو القاسم حاتم بن محمد) تليداني على الفسافي
اولان ابن الاطرب السبدي (حدثنا ابو الحسن القاسمي) على بن محمد بن خلف المغافري الضريمرغوب زمينده سقايس
اليه طرابلس بيننده بلدة قابسه نسبت ويا موى اليك عى عمامه ابو الحسن اهل قابس طرزنده انب وبنديت يكندن
قابسي ديناش اوله قيروانده سوي عقبايه روان اولوب ياب نوسنده مدوندر (حدثنا ابو زيد المروزي) محمد بن احمد
محمد بن يحيى بخاري وچا اور حرم باري اولان شيخ جليل القدر ايدى بلده مروه نسبتله على خلاف القياس حرق زاي
زياده قيلنوب ونامدن ماعدانياب ومانعه نسبت اولنده قد فرقاينهما مروي اطلاق اولنور اوچيوز تمش برسته
سنده عازم راه آخرت اولدى (حدثنا ابو عبد الله محمد بن يوسف) فرري عليه الرحمة در كه سته عشر بن وثلاثه ده وفات
ايلدى (قال حدثنا البخاري) بعد كتاب الله اصح كتب مؤلفي اشهر من ان يذكرك محمد بن اسمعيل البخاري رضي الله عنه
الباري سته ست وخسين وما تيقن عزم مرابستان نعيم اولوب اعمال بخارا دن خرتك نام قريه ده كنجه نام كني مدقون
اولد بيلر (حدثنا محمد بن سنان) كسر ممله ايله امام ابى بكر عوفى باهلى بصريدر ايكيز او تو زوجه كاشن سراى
پشته عزم ايلدى (حدثنا فلج) ضم فافخ لام وسكون تخيمه وجاه ممله ايله مصفر قالح ويا فالح لقب عبد الملك بن
سليمان العذري المدي (مفيلج) تاريخنده فوت اولدى بعض محمد بن ضعف روايته وبن حجر كثر خطابه صدقه
قاتل در كن معتمد بخان عليه ما الرحمة در (حدثنا هلال) ابن ابى ميمون آخر خلافت همام امويده ماهتاب عمرى
متكسف اولدى اصحاب كتب سته مشارا اليه دن استضاة انوار روايت وفتح ايلدى (عن عطاء بن يسار) فتح تخيمه
وتخفيف سين ممله ايله كار تا عيندن ابو محمد مدي در طقسان اوج وباد زنده دفين خالك باله اولدى (قال لقب
عبد الله بن عمرو بن العاصي) زهاد صحابيدن كثير العبادة والرواية ابو محمد ويا ابو عبد الرحمن القرشي السهمي رضي الله
عنه جنانا بريد كه ابو هريره دن من جهة الرواية اكثر بيلدى زيرا احاديث قيد كتابه ممتاز اولوب مصرده نوطن وقت
واردن ايله شهرت شعار اولمش لدر ابو هريره رضي الله عنه ايله دار الهجرة طيمه ده مكنوله منبع جويبار
روايت اولد بيلر حضرت نضر عالم عليه سلام الله الاتم (ثم اهل البيت عبد الله) نشر يقيله سرافخار لر ين همسر كركرة
عرش ايلدى عمر شريفلى بالغ عدد (جمال) اولده فاسطينه راكب جل اجل او اشدر ويدر عمر واثم من
ان يذكرو عاصي وسم يا ويدر نها اوراق جائز لكن انباني اولى درو حاله وصلى يايله ووقتي حذفله اوامى صوابيد
ابن الصلاح در (قلت اخبرني عن صفة رسول الله صلى الله عليه وسلم) عطاء بن يسار يورديكه جناب عبد الله
توارنده ذكر اولنان صفة نبى جليدين كشف وايضا حله بكاه خبر وريددم (قال اجل) كافي المعنى لفظ مذكور تصديق
مخبر واعلام مستفهم ووعظ طلب ايجو ندر وصرح في القاموس در كه اجل بعد الاستفهام وغيره ورود ايدر فقال اجل
كنم الانه احسن منه في التصديق ونم احسن في الاستفهام (والله انه موصوف في التوراة ببعض صفته في القرآن)
والله وولده من غير تخلف ولا كراهة جواز حذف اوزره دالت هو يدادر و توراة كلمة غير عريده در و عبد الله رضي
عنه الاله قرشي يكن درج توراة جليده مندرج ترا كيب عبرايدن مسؤل يورديك نك وجمي بودر كه موى
اليه حضرت تارى كاتب وقارى ليدى عالم خوابده دودست كرم پيوسنتك برنده شمه مصنى وديكر ننده من اولوب لعنه
مشغول اولديغن مشاهده ايدر تركيب عجيبى داناي عالم صلى الله عليه وسلم تقر يرايد كه تقرأ الكناين التورية
والقرآن تعبيرله ناطقه پرداز تاويل ويا يوردر قلمين وهب طر يقندن امام زاور ورايتي كتاب المقتفيدة تخرير كرده
برهان حليدر همدى شهد صافي شفاء محض وحلاوة ايمان اياما وادها نندن اعلى واغلى اولفين قرائله تعبير يورلدى
وشم در وروغن نيانه سن جمع ايتك فزقان و تورا نه داندر كه نور على نور در امدى مطالعة تورا نندن فقها نك نبي
على الاطلاق دكادر بلكه منسوخ ومحرفي تميزه قادرا وليميوب اشتغاليله اوقاتكذار اولنر ممنوع ومنكر بن اهل
كتاب الزام قصده مطالعة مي مطلوبدر زير اعصر نوتده لكنير من العناية وتوعى من غير انكار مشهور در و بعض
مقتله مراد سلاقرا ن حكيمه (انك اعلى خلق عظيم) وصف عيم البر كافي نظيري توراة قديمه اهل لك كل خلق كريم
نعت نبى رحيم وتوعى آسادر والحاصل جناب عبد الله سؤال عطايه عطية اى والله ايله حضرت سلطان رسل قرآن
عظيم الشانده اولان صفتك بعضيله تورا ننده دخی موصوف در يوبسط مقال ايلدى (يا ايها النبي انارسلناك شاهدا)
حال مقدرة عن الكاف (ومبشر او نذيرا) بدل من بعض اويان له وخطاب نبينا صلى الله عليه وسلم باقى التورية
خطاب للماضى في العلم بما جعل كالماضى الحققة ودخى جناب كلم الله عليه السلام نده حضرت حبيب الله صلى
الله عليه وسلم التفانا خطاب اوله (وسرنا) كسر حاهمه له وسكون راياله فى الاصل حفظ معنائه مصدر وبعده
شي محفوط مكانده حقيقة استعمالى شاعر بقال حرز حرر كنصن حصين (الامين) مراد جنس عربى در كه اندره

اميت غالبه اولغين نسبت اولمشدر و دعو عامه محمديه عربيه تخصيص اولنديقى عربك شرفه دلالته در معنای مذکور
(هو الذى بعث فى الاميين رسولا منهم) كريمة سندن مستفاد در (انت عبدى ورسولى سميتك المتوكل) يومقامده
عبوديت شرفا و تعظيما تقديم اولنوب عبوديتده فرد كامل اولان ذات مكمل مراد اولندى ولذا خص وصفها بالذكور
فى الاسراء امدى هر مخلوق متصف اولديقى معنای عام مراد اولنور وسميتك المتوكل ايراد يورديلوب جعلتلك
او وصفتك امثاليه ورودا يسمي اول شمع شبستان نبوت عليه اكل التحية نك كمال نوكلندن ناشى اكاعلم
قياسدر كه امت مرحومه سي ميانه سارى نوكل نوكل كلى اشعام ايجو ندر يعنى كمال عبوديتده فرد كامل بده خاص
الخاص وكافة انامه مرسل يبعثه بديت انمستك وسكامة واكل فاسى نهاده ايلدم (ليس يفظ ولا غليظ ولا صخاب
فى الاسواق) كلام مرقوم تورا ننده مذ كوره جملة نعتون عبارت اولى به منضم كلام ايسه خطابدن غيبت
التفاتدر و مقتضى ظاهراست بقظديك ايدى وفظ غليظ القلب وشديد وغليظ قامى القلب وقيل الرحمة معنائه در
وصخاب صيغة مبالغه ايله رفع صوت و آواز بلند وسين ايله لغه ريجه اوزره مروي وصادله انصحر واسواق جمع سوق
چار سو ويا زمعنا سته تذكيرونا نبى مساوى واسواق محل ارتفاع اصوات اولغين لفظ صخاب ايله واقعا واحترارا
قيد اولنديكه فى التلاوة حال الامامة وفى الموعظة وقت الخطبة رفع صوته منافى دكادر همدى جاى معتادر رفع صدا
اولان بازارده اول حضرتدن آواز بلند منى اولمى محل آخرده رفع صوتى بالطريق الاولى منى اولوب مقيدى نبى
ايدره يعنى محمد متوكل سخت دل وقامى القلب دكادر وسوق ويا زارده آواز بلند ايله سر آغاز كلام ايدر دكادر
(ولا يذفع بالسبحة السنية ولكن يذوقها ويغفر) كلامده مشا كله بديدار (وجزا ميمنة سنية مثلهم اخن عفا واصلى فاجر على
الله) كريمة سنده وقوى آسا و عفو وغفران معنائه متساويان وبعده العفو ذكر مغفرت تا كيد اولور شرح اسماء الحسنى ده
تحقيق كرده قرطبي اولان بينم ماده وجوهله فرق اولسيدر كه غفران بلا عقاب وعتاب ستر نوبدر وعفوا يسه بعد
العقاب صفدر فان استعمل فى غيره فم و بطريق المجاز و به ضيلرحق تعالى نك غفرده استعمال اولنان عفو ومغفرت
بينده فرق بوجهله توجيه وايانه قيايد بيلر كه لغة عفو يعنى المحو اولوب ظاهره وخطا رده ن ازاله سنده در و مغفرت ستر
معنا سنده غفران مشتقه در ين ستر دن ازاله سنده لازم كلمز (ولكن) براى استدراك وعدم جزاء مثل ايله دخی
عفو لازم كليوب جزاى آخرته تا خير ايله تقويض الى الله يورمش اولمى (وان يقبضه الله حتى يقبض به) بام سيبه
الله (العواجا) يومقامده ملتدن مراد دين ابراهيم عليه السلام در و عواجا موت اعراف ضد مستقيدر وقبض وفات
معنا سنده وفى الاصل معنای قبض اخذ مالدر ووفات اوزره اطلاق حيات وروح ماله تشبيه اولنديغندر (قال
عمار) اذا كان رأس المال عرلنا فاحترس به عليه من الاتفاق فى غير واجب ويا مقيدى مطلقة استعما مال بايندن
اولوب بعده شيوعله حقيقت اوله يعنى مات معوجه يي انك سبيله راست واقامه ايد شجه روح پرفتوحى قبض ايجز
(بان بقولوا لا اله الا الله) شق ثانی كلمة شهادت و توحيد اولان محمد رسول الله ابراد اولنوب همان كلمة تفر يد اوزره
اقتصارى لفظ شريف مرقومك كلة توحيد كمال مقارنتي برله جزء لا ينفك اولديفته بنامن باب الاكتفاء واطلاق
الجزء و ارادة السكل حداية (مرايل تقيمكم) قيلندندر (ويفتح به) نصبه بقم ويا قولوا اوزره عطف اولور (اعينا) جمع
عين (عيا وادانا صا وقلوبا غلغا) تخريج كرده بخارى اولان حد ينده يفتح بها خبر تا يثله كلة توحيد راجع
وضمير مذكر برله مصفك ايرادى باعتبار اللفظ توحيد ويا يي عايد اولور و عين عى واذا ن صم بالاضافة وورودى دخی
روايتدر و عى جمع اعى وسم جمع اصم وعلى الاول جمع عيا وصا والفاظ مر قومه نك بعين ادرج تورا ننده اندراجى
نبوتى شرا حدن سيد صفوى ظاهرا نقل ايدر اما توراة جليل لسان عبرانى اوزره اولديغندن زبان عبريدن مترجم
لسان عربيدروان اختلاف افظها عدم تغايرندن ناشى معناده يكه ان اولديغنده اشكال نايدرو غلف ضم غين
وسكون لامله غشا و عظام معنا سنده جمع اغلف وضمين قرائى اوزره جمع غلاف بكما روجرى يعنى بررد كار عالم
جل جلاله كلمة توحيد ويا ذات نبى حيد ايله صلى الله عليه وسلم نايندايد لرى وناشيد كوشلى ويا آگاه دلورى انكاه
بيناو كوشنا و آگاه و نا قيرديك اولور (وذكر) صيغة مجهم ولله (مثله عن عبد الله بن سلام) فتح سين ممله ولام محفقه
ايله ابو يوسف حصين نام حبر كامل اسرايلى وعلم تورا نه ماهر اولوب دارا لايان مدينه ده حصن حصين اسلامه تحصن
ايدوب علم قرائنه دخی عارف وشهد و دله بالجنه مر دانا ايدى آية (وشهد شاهد من بنى اسرائيل على مثله) وكرمة
(قل كفى بالله شهيدا بيني وبينكم ومن عنده علم الكتاب) فضل وشرف عبيد الله دال بر كك شرف
نصاب اولمشيدى ولديوسف عليه السلام دن شخص امرايلى ايكن بالولا انصارى خزر جى اولدى هجرة عليه نك
فرق اوچنده دار السلام نعيمه روان اولد بيلر (وكعب الاحبار) مر ترجمته خبر موهود سن كبرى ودلائل

بست پرست و یکی عبده نجوم و یکی مسیح و یکم ادبانی اوزره اولدند نیکو کرده نور شرع محمدی ایلانلری منطقی
 قیلوب دین واحد اجدی اوزره جمع ایده رم دیکدر عبارت مذکوره (واعنه و انجیل الله جیه و الا تفرقوا و اذکروا
 نعمة الله علیکم اذ کنتم اعداء فالق بین قلوبکم فاصبحتم بعمته اخوانا) جلایه سنی ایمانلر امدی آید شریقه ده
 اسناد تألیف قلوب الی الله مقرر ایدکن خبر مذکورده تألیف بسبب النبی اولدینی سبب ظاهری رسول الله و قابل
 حقیقی حضرت الله جل شانہ اولد یغندندر (واجعل امته خیر امه اخرجت للناس) کما قال فی کتابه الکریم (کنتم خیر
 امه اخرجت للناس) برادامه اچا بدکر اول حضرت ایمانله شرفیاب اولدیلر یعنی خیریت محمد ایلله علیه السلام امتی
 خیر لوامت سه ابد قیلینی اولده تقدیر و قضا ایلله خلق و ایجاد ایلدم و امت دعوت اوزره اطلاق دخی شایاند که بعد
 بعثت علیه السلام موجود اولان جمیع ناس اولدیلر و فیہ ما فیہ و انما یرید الله الی هذه الازمة بالمادعی الله
 داعینا الطائفة بالفضل الرسل کما فضل الامم (وقد ثبت آخر اخبار رسول الله صلی الله علیه وسلم عن صفته
 فی التوراة) یعنی خادم عاقبت محمودان بس عود رضی الله عنه الودود طریقه بقندن تخریج کرده طبرانی و ابو نعیم اولان
 خبر یحیی اثرده وارد اولدی عبدالله بن مسعود یورر که جناب خاتم الانبیاء علیه السلام و التحایا زینت افزای توریه
 اولان نعت مبرینین بزه پیغمبر من اولدیکه حضرت پروردگار عالم جل جلاله خدمه یورر (عبدی) اضافت
 تشریفه درای مخصوص عنیدی (احمد المختار) علی سائر الاخبار اجد عطف بیان و یابدلر و مختار معنی المصطفی
 (مولده بمكة) مکان ولادت و ظم و رسانی مکة مکرمه و بقعه مشرقه در (مساجره) ضم میم و فتح جیه لعل یجری
 (بالمدينة) مصر جامع معنانه فعلیه من مدن او بفعله بفتح المیم من دان ای اطاع لکن مدینه رسول الله اطلاق
 غالبدر (او قال طيبة) شکر من الراوی فی الامم لا المسمی و طیبه دخی طایه مثلی مدینه منوره احسانندندر
 و مدینه نک هزاره قریب اسمانی و اوردن بر اکثر اسم اعظمست مسجایه دلالت ایدرسید سموری علیه الرحمة تاریخ
 مدینه کبراده و یوقیر لعل مصنی فی زیارة المصطفی علیه السلام نام رساله من ده مستوفی ذکر اولدنددر (امته
 الحادون لله علی کل حال) تعریف طرفین حصری مفید در ان امتی قیام و قعود و وفور و حضور و غیاب و غیره
 کثیرون الحمد لله در احمد الخلق اولدینی کبی امتی اجد الاممدر (ولان تقول کثرة الحمد فی هذه الامة لما فی اوقات
 الصلوة من قراءة سورة الحمد و الثناء علی الله فیها علی ابلغ وجه لم یقع غیرهم من الامم) غیر احدین بعضیله صنفک علیه
 الرحمة نوراندن سر دلایل بیورمدر و ناخیزه اعتراض اولدیلر یعنی ارباب انصافه مبرهندر
 (وقال تعالی) فی حق المتقین من المؤمنین (الذین یتبعون الرسول النبی الامی الامین) اعنی (الذین یحیدونه مکتوبا
 فی التوریه) الی قوله (اولئک هم المقفون) و تلایها الناس الی رسول الله الیکم جمیع الذلک السموات و الارض
 لاله الا هو یحیی و یمیت فاصبروا بالله و رسوله النبی الامی الذی یؤمن بالله و کلماته و انعموه لعلکم تهتدون) امدی فصل
 معمود شهادتی موقود اولد یغندن مصنف علیه الرحمة بواستین جلیلتین ذکر فی مراد یورر و بعضی اوزرینه
 اختصار و اقتصار ایلدی اجمالاً کمر معنای نظم کریم اول دیک اولور که اول مؤمنین متقین که کاتب و قرآندن
 عاری پیغمبر اتباع و انقیاد ایدر لر اولده پیغمبرای که انک نعت و وصفی کند و لری عنده مذکور مکتوب و مقرر زید
 کتب سماوی اولان نور انشرف و انجیل جلیلده مصادفه ایدر لر و اول پیغمبر اچتناب انله مکارم اخلاق و محاسن
 صفاتله امر ایدوب شرعاً و قانوناً و عقلاً جنس منکر اندن نهی و حلالات و مستلذات احلال و محرمانی تحریم ایدر
 دخی آنلردن ریاضات و سیاحات شاقه اسنالی اوزرینه مسکب اولدیلر تکلیف ثقیلی رفع ایدر پس انلر که
 اول پیغمبر اچتناب ایمان و تفسند عظیم و نصرتیه دوان اولوب مع رسالته انزال اولنان قرآن عظیم الشان و روحی
 جلیل البرهانه انصاع ایلدیلر انلر رحمت ایدیه ایلله فائزون اولدیلر و آیه کریمه اخری در معانی جیلده می المصداق
 اولور که حبیب احدنا سه ابلاغ پیام ایلله که ای عامه ناس بن سیزه کافه حقک رسولیم اولله پروردگار مطلق که لایف
 زمین و آسمان اول پادشاهی زوالکدر که آدن غیری معبود بالحق یوقدر ابد و افتادات کریمه مخص و صدر اول صانع
 حکیم جل جلاله حضرت و رسول امی سنه ایمان ایلد که اول نبی عالیقدر دخی مشاهده و عیان و مراقبه و ایداندرله
 حقه و جمیع کتب فیاض مطلقه ایمان ایلدی واکه متابعت ایلد که مورث محبتدر آداب مودت و متابعت طریقی
 برکتله هدایت یاب اوله سز (وقد قال تعالی فبما رحمة) ما من یزید لامبالغة و یامیه در و رجت مانی مقسمه اولور
 و المعنی فیرحمة عظیمة و نعمة جسیق کاتنه (من الله لنت لم) حقدن توجه و خلقة تلتف ایتمکاک (الایة) اعنی غام
 الایة و لو کنت قنطاری غلیظ القلب لا نفذوا من حولک فاعف عنهم و ساعف لهم و ساعفهم فی الامر فاذا عزمته فتوکل
 علی الله ان الله یحب المتوکلین یعنی حق سبحانه و تعالی دن رحمة عظیمة و نعمة جسیقه در که انلر اچتون ملاطقه و رحمت

قد یلدیک یختارک حقدرا کرئی الخلق مع الخلق اولدیک و کوشت یارده منور بریه لعدم خلق برله عزات و تقدر
 و شدنده اولدی آنلرستک مجسمکدن پریشان اولوب انسکه حصه یاب اوایلر ایدی پس آنلردن غفلات ایلله صدور
 یافته اولان امر نرند عفو و انرا اچتون استغفار ایلله دخی تلافیه ایلله انلرله مشاوره ایلله بعد المشاوره و الاستشارة حقه
 توکل ایدوب ماسویه اعتدالیه تحقیق خدای معین قضا و قدره معتمدین اولنلری صلاحه هدایت و نجاتله نصرت
 و محبت ایدر دیک اوله (قال السمرقندی ذکرهم الله تعالی) بعضی نسخده نشدید کافله تذکره یورلدی (منته) یعنی
 حضرت مولی جل و علامت محمد علیه السلام انعامی ذکر و یا امتنا فی تذکره ایلدی بعضی نسخده نوینله منته
 علی صیغه الجمع ایراد اولدیکه هذه المنة من کثیره اوزره اشتغالندن ناشیدر (انه جعلی رسولی رحیما بالمؤمنین رؤفا
 لیل الجانب) این فتح لام و صکر منانة تحقیقه مشدده ایلله و یا کسر لام و تحقیف یا ایلله حسن خلقدن کتابه در یعنی
 پروردگار عالم عز شانہ اوسمی و مر و باغبلا غنی متقینه و رحیم و رؤف و قیلوب خویشاوند و یکنانه خوش معامله برله نیک
 خوی ایلدی (ولو کان قضا خشنا فی القول لفرقوا من حوله) فرض اید خور و غلیظ اولدی قول و فعلندن انلر فایده مند
 اوله میوب کثرت مجسمکدن پریشان اولور ایدی (ولکن جعله الله سجدا) فتح سین مهمله و مکتوب میله بعضی
 نسخده ده سیم لازمه قیلدی ای ایمن (طلقة) فتح و مکتوبه مشدده الوجه (برأ) فتح موحده برله بار کثیر الاحسان جامع
 الخیرات و الحسان (الطیفا) رقیق و شریف مرای هر قوی و ضعیف اما جواد مطلق پیغمبر یحیی جواد و بشوش و بار
 و لطیف قیلدی (هكذا قاله الخصال) ها حرف تنبیه کاف تشبیه یعنی ذکر سمرقندی ماشیدی تا بعیندن هلال بن
 مزاحم انلر اسانی روایت ایلدی امام موسی الیه ابی هریره و ابن عباس و انفس رضی الله عنهم حضرت ائندن روایت
 احادیث بیورر یوزریش تاریخ هجریه سنده هلال عمری غروب مات ایلدی (وقال تعالی و کذلک جعلناکم امة وسطا)
 یعنی صراط مستقیم هدایت ایلدیکه زکی سز خیار و عدول و یامه تدلین فی الاخلاق قیلدی (لکنوا تشبهوا اعلی
 الناس) انتم پیغمبرانی تبلیغ رسالت ایتده شاهدین اولکتر اچتون (و یكون الرسول علیکم شهیدا) دخی سزله
 اوزر بکره محمد علیه السلام مطلقه شاهد و شاهد اوله آیه جلایه قرین تفسیر کرده مصنف علیه الرحمة اولور (قال
 ابوالحسن القاسمی) بکسر الموحده (ایان الله تعالی فضل نبینا صلی الله علیه وسلم و فضل امته بهذه الایة) قابسی علیه
 الرحمة بیورر که حق سبحانه و تعالی ایه مذکوره ده سلطان انبیا و مر و اصفیا علیه السلام و التحایا فضلنی و امة مرحومه
 سنک فضل و حرمتی ظم و ورین ایلله اظهار ایلدی (وقی قوله تعالی فی الایة الاخری) آیه دیگرده رب جلجل قول
 جیلانده (هو سباکم المسلمین من قبل و فی هذا لیکون الرسول شهیدا علیکم) یعنی مولای متعال کتب مقدمه و فرقان
 کریمه سز مسلمان نسیمه ایلدی که سز لوزر یکتر رسول الله تبلیغ ایلله شاهد اولسون اچتون (و تکتونوا شهداء
 علی الناس) دخی سز لوباقی امه پیغمبر انک تبلیغ لری خصوصنده شاهد اوله سز دیکدر (و کذلک) بومعنی نظیری ابانیه
 فضل افاده ایدر (قوله تعالی فکیف) روز لوزر محشر ده اهل کفر لکالی نیجه اولور (اذاجتبا من کل امة بشهید
 الایة) هر امة دن بر پیغمبر ایلله شاهد کنور دیکر زرقنده دخی شهید انبیا اوزره و یا امتندن اصفیا و اولیا اوزره سنی
 شاهد ایلدیکه زحیمده حال کفره و غیره نیه منجر اولور که انبیا علیهم السلام انلر تبلیغ رسالت ایلد کرین تکذیب
 ایدر (وقوله تعالی و سطا عدولا) و فی نسخه عدلای یعنی وسطدن مراد عدالت و دیانتله موصوفین دیکدر (خیارا)
 شرف یافته خطاب صحابه کرام اولدینی حاله مختارین من هذه الامة دیکدر اما جمیع امت شرفند خطاب اولدقرنده
 خیارا ام سالفه اولمری فی ارتیاد (وهی هذه الایة) و کذلک جعلناکم (آیه جلایه می معنای) (و کذلک) چیدی
 من يشاء الی صراط مستقیم) قول کر عندن مستفاد اولنان معنا که نیجه صراط مستقیم و دین قویه سز هدایت
 ایتدیسک (فکذلک خصصناکم) نشدید صادمه ایلله و تحقیق جازدر (و فضلناکم) عامه ام ماضیه اوزره تخصیص
 و تفضیل ایلدک (بان جعلناکم امة خیار و عدولا تشهدوا بالانبياء علی ائمتهم و يشهد انکم الرسول بالصدق) یعنی سز
 حقیقه واحده اوزره متفق جماعت شجره و مختارین عادلین و عاقلین قیلدله که ام سالفه پیغمبر انک تبلیغ رسالت لری
 حقدن شهادت ایدر سز دخی رسول سز حقدن صدق قول و حق امانت و دیانتله شهادت ایتدیکه سز فاضلین
 هر امت قیلدق دیکدر (قوله) شایسته مقام و صیغه لفظی و یا ما تشهدی ایلله ایراد کلام ایدی زبیرا خبر مبره ایلله
 روایت کرده بخاری و تواتر قریب اولغین مشعر ضعف اولان لفظ قیل ایلله تغییر منسبدر کادر و دیمولانا علی القاری
 تعریف ایدوب سید صفوی و شهاب روایت بخاری عن ابی سعید اولان خبر محبت ائرفوح علیه السلام را می حقدن
 و روایت مصنف علیه الرحمة انک چون اداء عریض ایلله نعر ایلدی دیکدر (ان الله تعالی جل جلاله) ای عظم
 کبریا و (اذاء آل الانبياء هل یلغتم) یعنی الله ذوالجلال حال امی اظم اروامت محمد علیه السلامی تفضیل و رابا ایلدوب

روز قیامت که انبیاء بنی امیه امتیاز بکند و بگوید که (فیقولون نعم فتقول
 اعمهم ما جئنا من بشیر ولا نذیر فقتلهم دامة محمد صلی الله علیه وسلم لا انبیاء ویرثهم النبی صلی الله علیه وسلم) پیغمبران
 عالمیسانان دخی یارب امرهما یونکی امتیاز بکند و بگوید که (فیقولون نعم فتقول
 دروغه تصدی ایلد کارنده انبیای مکررین حضرت انتم است محمد شهادت اید که پیغمبران فرمانبران ادای امر تبلیغ
 ایلد بلدیله اول حالده حضرت مرور انبیاء امت مرحومه منک صدق و اما تشریته شهادت برله ترکیه پیور (وقیل معنی
 الایة انکم) فقهه و کسری دخی جائز ای الامه (حجة علی کل من خالفکم) یعنی ای امت محمد امم مکذبه اوزره سب صاحب
 شهادت ثابته سز (والرسول حجة علیکم) و محمد مختار سز صدق و کفر اوزره دالة بینة واضحیه در دیک اولدی نذری (حکاه
 السمرقندی) قول مذکور ابو الیث بعض مفسرین نقل پیور دیک (وقال الله تعالی) حضرت باری جل شأنه
 حبیبی اوزره ثنا و درگاه احدیتده اکر امنی بیان پیور (و بشیر الذین آمنوا) ای من امتک (ان لهم قدم صدق عند
 ربهم) ای ما قدمه و من الاعمال الصالحة (قال قتادة والحسن) ترجمه لوی گذران ایتمشدر (وزید بن اسلم) ابواسامه
 مولی عربین الخطاب رضی الله عنه امام مالک رحمه الله شیخید پیور اوزره نالی حد و زنده سوی جنانه عزم ایلدی (قدم
 صدق هو محمد صلی الله علیه وسلم) مبتدا و خبردر (بشفع لهم وعن الحسن ایضا هی) قدم صدق و ضمیرک تأییخ خبرک
 مؤنث قیلند یغندر (مصیتهم بنیهم صلی الله علیه وسلم) هذا القول خبر هی یعنی قبل الامه وفات حضرت کاشف
 الغمة علیه السلام و الخیة بنابرین فرط حق و قدم صدق و ایلدی (وعن ابی سعید الخدری) ضم عامه و سب و اسکان
 سهم له سعد بن مالک الانصاری اصحاب شجرة من رفیع القدر و کثیر الروایة ذات محترم ایدی (هی شفاعة بنیهم محمد صلی
 الله علیه وسلم وهو شفیع صدق عند ربهم) وهو شفیع عبارتی صدق و صاف مقدار و صفت او سنه مشیر اولور و صدق
 بمعنی الصادق یا خود باعتبار الشفاعة قدیمی اول حضرت ایلد تفسیرک جواز نه اشارت در دیک یلر قال مولانا علی الفاری
 ولعل التعبير بها عن القدم لا قدمه علیها (وقال سهل بن عبد الله التستری هی سابقة رحمة) اضافة بیانیه (اودعها
 فی حجر صلی الله علیه وسلم) اودعها صیغته فاعل ایلد اما تلسا نیک مضارع قیامی باسناد الفعل الی الله مستعیدر یعنی
 امتده رحمة سابقه در که سبق وجود و اکر کم وجود ایلد اختصاص قیلدی تکیم کنت نبیا و آدم بین الروح و الجسد و
 معنای مؤید اولور (وقال محمد بن علی الترمذی) ابو عبد الله محمد بن علی بن الحسن بن بشر الزاهد المؤذن کبار مشایخ
 کرامدن حکیم ترمذی قدس سره العزیز صاحب نوادر الاصول فی الحدیث مشار الیه حقنه ابن تیمیه نیک اعتقاده
 بناء دخلی نظر اعتبار کرامدن ساقطدر او حیوز حد و زنده قریب کیک روحی باغ جنانه خرام ایلدی (هو) قدم صدق
 (امام الصادقین) امام کسر همزه ایلد قدومه و مقتدا و فقهه مقدم و پیشوا (والصادقین) مبالغه فی الصدق (الشفیع
 المطاع والسائل الجاب محمد صلی الله علیه وسلم حکاه عنه السلی) صادق معلوم و صدیق مبالغه فی الصدق و قیل من
 کثر منه الصدق و قیل من لم یکذب قط یعنی قدم صدق قدوة الانبیاء و مقتدی الاصفیاء حضرت مصطفی و محبتی صلی
 الله علیه وسلم حضرت تلمیذ که مقبول الشفاعة و مستجاب السؤل و الدعوة رسول کبیر ایدر بوقل برعبری امام سلمی
 حکایه پیور شلدر قدس الله سره الشریف

(الفصل الثالث)

فیما ورد من خطابه تهالی ایاه مورد الملاطفة والمبرة) مورد فتح میم و کسر را ایلد محل ورود کلام و مبره فحش
 و تشدید ایلد عطوفت معنای سهولت و اناع فی الاحساندر علی مافی القاموس یعنی بوفصل ثالث لطافت مال طرف
 عالی پیور کار عالمدن جناب سید ولد آدم حضرت تلمیذیه کتاب کریمه عتاب کونه لطف و احسان خطابه شایان
 پیور دقلری لطائف معانی آیات بیانده در (من ذلك) بوقیلدن بعضدر (قوله تعالی عفا الله عنک) معاینه علی
 وجه الملاطفة نوعه دن اولان کلام یزدانی (لم اذنت لهم) منافقینه یحیون رخصت دادنه انصراف اولد
 حتی یقین لک الذین صدقوا و تعلم الکاذبین (قال ابو محمد المکی) من الکلام علیه بعضی نسخه ده بلا تکی می وارد
 اولمشدر (قیل هذا) عفا الله عنک لفظ جلیلی (افتتاح کلام) عند الخطاب فی الکتاب ابتداء کلام رب
 الاربابدر (بقرآنه صلی الله تعالی) یعنی مواجهه وجوده و عریده اصلک الله و ما صنعت مقامنده را یکان ادا زبازد
 عریدر (وازل الله تعالی) هلا شرفتی بزبانک ای جای ملاقاته اولان مواصاة منزله سنده جاری کلامدر
 بومعنایه نظیر حدیث شریفده وارد اولمشدر لقد عجبت من يوسف و کرمه و صبره و الله یقره من سئل عن البقرات
 الخفاف و السمان ولو کنت مکانه ما اخبرتهم حتی اشتربت ان یخربونی و الحاصل مقام تجلیل و اکرام عنه و الخطابة
 مع الکرامه بیان هذا کلام عاده جاریدر (وقال عون بن عبد الله) ابن عتیبه بن مسعود المندی الکوفی

الزاهد امام مسلم و ائمة محدثین اربعه یونلردن تخریج احادیث پیور دیک تاریخ جبر تک یوزالتش حد و زنده و ویراه متراکه
 قدسی اولمشدر (اخبره بالعقوبل ان یخبره بالذنب) یخبره من باب الافعال یعنی رب ثواب تسلیة لحییه فی هذا الباب
 ذنبه اخباردن اول عقوبله اعلام پیور دی (وحکی السمرقندی عن بعضهم ان معناه) ابو الیث بعض مفسرین بدن
 نقل و حکایه پیور که عفا الله عنک معنای جلیلی (عفا الله یا سلیم القاب) دیک اوله یعنی ذکرماسوی الالهدن ای
 آگاه دل سلامت برله مصونست که ما فسر به قول الله (الامن ای الله بقلب سلیم) (لم اذنت لهم قال) سمرقندی
 قدر بر بیان و یا بعض منقول عنه شکر نشان معنای معانی و بیان اولوب پیور که (ولو بد النبی صلی الله علیه وسلم
 بالهمزة قوله) (لم اذنت لهم) لطیف علیه ان یشق قلبه من هیبة هذا الکلام) اکر خدای بیم متاجل و علا یقه برعالی
 جنابیه کلام عتاب آمیز (لم اذنت) ایلد ابتداء امر تنزیل پیور مش اولیدی عظمة قهرمان کلام ذی الجلالیدن دل
 لطافت پیور نازنین حضرت منصدع و منقطع اولقدن قورقور دی یعنی لاجل حدیث (انا خوفکم لله) شدة
 خشية الامم مبالغه در (لکن الله تعالی برحمته اخبره بالعقوب) اما جناب خلاق عالمی مکرمه رحمة عفا الله عنک
 اشارت بر بشارت و لطف و عفو آمیز ایلد اخبار و ابتداء ایلدی (حتى سکن قلبه) تا کم دهشت قیلدن سالم اولوب دل
 آگاهی طمانینت بوله بعضی نسخه ده صیغه مضارع له مروی و دیکر ده تشدید کافله مضبوطدر برین تقدیر قلبه
 افطی مقبولیله منصوبدر (ثم قال له لم اذنت لهم بالخفاف) بعد العفو و اللطف بولکلام دهشت فرمایله خطاب
 ایلدیکه یحیون غزوة یو کدن انلره تخلف ایلد اذن و رخصت دادنه اقامت اولد دیو (حتى یقین لک الصادق فی عذره
 من الکاذب) اعتذار تخلفده صاف دلان مسلمانانله مرده دلان منافقین هر بری عذرده معذرتلری ظاهر و باهر
 او انجیه دل امام مجاهددن مرویدر که انانی غزوة یو کده به ضلیم سر رشته رأیلرین بوجه اوزره عقد ایلد یکره
 جناب محمدن استیذان اقامت اید را کر رخصت دادنه اولدی خوش و الا هر بری عذرده قوی الیه سانه جوی
 اولور زهر حال قبولی مأمولدر بنابرین جهاددن تخلف و او طمانی زده بستر راحتده مقیم اولور دیکر ایلدی (وفی هذا
 الخطاب) امسدی جای عتابده بگونه لطف خطاب (من عظیم منزلته عند الله ما لا یخفی علی ذی لب) یعنی لوی
 الحق اول نازنین ممد وجودک شرافت قدر و عظم شانندن اولدیغی عقل سلیم صاحبی اوزره پوشیده و نهان اولدیغی
 رابکاندر (ومن اکرامه ایاه و بریه) و دخی ثلاث الرعاية الیه مراعات واحسان و اکرامندن اولدیغی خفی دکادر که
 (ما یقطع دون معرفة غایته) انک کمال و نهانی معرفتی عندنده منقطع اولور (سیاط القاب) کسر فوله من النوط یعنی
 التعلیق بر عرق غلیظ در لک و نه قلب انکه متوط قیلند شدا نقطه ای صاحبک هلا کنی ایجاب ایدر بعض مفسرین
 خیال ورید اولدیغین تعیین ایشلدر و الحاصل صعوبت امر دن گایه در امان ذانه اولمای تلمیذ حقی سبحانه و نهالی
 حییمته اکرام و اللطاف بی غایاتی مالا یخصم و و اصف ای غایت قصوی ایلد بکمال ادا و توصیفدن عاجز و فر و مانده تاباخر
 عرا و صاف و الا سنده عند لب آسا کو یا و اوسه مهر دن ذره ویدن فطره کما هو حقه و صفی ادا مصلحتدر دیکدن
 عبارت اولور (قال نطویه) کسرون و سکون فاه و فتح طامه مهله و واد و اسکان تخفیه و هاه ایلد و فی نسخه بضم الطاء
 و سکون الواو و فتح الیاء و التاء المنقلبه عن الهماء و فاعلی وفق القیاس و قیل بسکون الهماء و صلاتته ابوعبد الله محمد بن
 ابراهیم بن محمد بن عرفة الازدی الخوی الواسطی له التصانيف الحسن فی الأداب و سنة ثلاث و عشرين و ثلثمائة ده
 بغداد بیشت آبادده راه بقایه عازم اولوب باب کوفه ده دفن اولدی (ذهب ناس) مفسرین بدن بعضی لری ذهاب اولد یلر
 (الی ان النبی صلی الله علیه وسلم معاتب بهذه الایة) معاتب صغته مفعولله یعنی آیه مذکورده ایلد اول حضرت طرف
 کرد کاریدن معاتب اوله (وحاشاه من ذلك) ذات شرفا بیه نسبة کاه و معاتب اولقدن منزهدر (بل کان مخبرا) تشدید
 تخفیه مقتوحه ایلد بیکه اذن و عدم اذن بیانده خبر ایلدی زبیرا (فاذا استأذنک لبعض شأنهم فاذا من شئت منهم)
 کریمه سیله مأذون و مخیر پیور لشدیدی (فلما اذن لهم) ثلاث القضية ده چون انلره اذن تقاعد پیور یلوب رخصتیاب
 اقامت اولد یلر امر مزبورده نهی سبق ایتمشدی کما قاله الزحشری (اعلم الله تعالی انه لولم یأذن لهم لقعدوا و النفاقهم)
 و فی نسخه انه لم یأذن یعنی اول امر ده عدم اذن جناب رسول الامم دن فرمان صدور ایلدی یته انلر فرمانبردار یلوب
 و لتحق شقاقهم نقای اوزره تقاعد و جهاددن تخلف ایدر جکر بن حضرت علام النیوب حییمته اعلام ایلدی (و انه
 لا حرج علیه فی الاذن لهم) شان کلام انلره برای تخلف اذن داده اولدی جناب یو ثواب اوزره اتم نیایددر (قال الفقیه
 القاضی ابو الفضل رحمه الله) مصنف علیه الرحمة پیور (یحیی علی المسلم المجاهد نفسه) یعنی مرضاة حقه مجاهد
 مؤمن کامل اوزره واجبدر (الرائض برمام الشریعة خاقه) ضمتین ایلد و کاهی سکون لامه و منصوبدر و رائض
 همزه کسوره ایلد اسم فاعل و زمام کسر زایلده لجام معنایه در که احکام ایچون مستعاردر یعنی کره شد خلقی عنان

شریعتی تذلّل و انواع شرع الله الیه تهذیب و تزئین ابدیته واجب و مستحکم در که (ان بتادب با د ب القره ان فی قوله و فعله) یعنی فرمان خدای (وایه و اما انزل الیکم من ربکم) امر واجب الاتباع علیه مستحسنات فرقیه بر له تادب ایلان (و معاطاته و محاوراته) یعنی اخذ و عطا و مناوالات و مخاطبات و محاورات مع الخلقه به زیر اکیسی احسن بیان اوزره مستفاد من القراندر (فهر) پس قرآن کریم (عنصر المعارف الحقیقیه) عنصر ضم عین و صادمه الیه اصل یعنی معارف و علوم اصل اصیل در کن و کیندر (وروضه الادب الدینی و الدنیویه) امر عقی و راه مولی به تعلقی این امور دین و دنیادین محتاج الیهما اولان آداب کاستنایسدر (ولیساً مل) مسلم تأمل و ایقان الیه (هـ) هـ الملاطفه العجیبه طرف کرد کار لایزالدن ظهیر این مخاطبه غریبه بی تفکر ابدیه (فی السؤال من رب الارباب) بصوره الاستفهام بیغمیر عالی مقامه سوال ذی الجلال والا کرامدن که بین ما خلق من التراب الیه کند و ذات شریفی بیننده مناسبتدن منزله (الذم علی السکون) عموماً و خصوصاً (المستغنی عن الجمع) یعنی سعدا و اشقیایا جمع شد کاندن و با عبادت هر عباددن مستغنی اولان رب العالمین جل شانّه و عظم بر هانه حضرتدن و تصریح کرده جوهریدر که لفظ کل و بعض معرفتان اولمدری حسیله الف و لامک مجبئی عربدن غیر منقولدر اما جواز دخول معنای اضافت حاصله اضیف اولم نصف و قال ابن فارس کل اسم موضوع لا لاحاطه یکون مضافاً الیه ما بعده (و یستتر) فتح تحمیه و سکون مهمله و فتح فوقیه و کسر مثله الیه من ثار الشی اذا ارتفع و انشمر و اصل حجازیده و بین و رودا تشددر و مجز و ما یأمل اوزره عطنی جزم کرده شارح دلجیدر و در فی دخی جائز (ما فی امن القوائد) ملاطفه عجیبه ده منافع غریبه اظهار و استخراج الیه (و کتب ابتدأ) دخی جمله فوائد دن انی بیه که حق جل و علانه کفایتله خطایده ابتداء ایلادی (بالا کرام قبل العتب) فتح و سکونله یعنی کاتب کریمدر رسول رحمتیه اکراماً عفا الله عنک تعظیمله قبل بیان العتاب تصدیق ایلادی (و انیس) مدله و بعضی نسخه ده فتح و شد الیه اصلی انیس ضد الجحاش (بالعه و قبل ذکر الذنب) مصدرک معنولنه اضافتی قبیلند در و اصل حجازیده ذکره الذنب والمراد بالذنب باعتبار الصورة الظاهره المأخوذه من المعایه المعبر عنها بخلاف الاولی کما قبل حسنات الابرا سیمات المقرین مشاهده مولادن درین حالت غفلات حیثیتله در که مصنف عبارت آیه ده استدر الیه ایراد ایدر و الحاصل ایزد متعال حبیب اگر مندن نه کیفیتله و حشمت انسی اذ هاب و حضرت قدسندن لذات انسی اظم ارا یلد که زله ذکرندن اول ذکر عفا الیه معامله و موانسه بیوردی (ان کان ثم) فتح و تشدیدله ای هنالك (ذنب) یعنی فرضاً که درین حالت کلاه عد او اندیسه بیه مغایه صورتده ظم و ر ایلادی حقیقه ذنب دکادر (و قال تعالی و لولان یثنه الله لکدت ترکن الیه شیفاً قلیلاً) و لولان نبیننا الیه القاریت ان تمیل الی اتباع مرادهم * معنی که اقرار بیک قوت خدع و شدت حیلندن اندر و کون صدی اوزره اولد لکن عصمتی سنی ادر الایدوب رکونه بیه قریب اولقدن منع ایلدی فضلا من ان ترکن الیه کافی البیضای سبب نزولده محکی عن مجاهد اولان روایت قریش بد کیش اول حضرت فی اسلام حجاز و ددن منع صد دنده دیدلر که بزم او تا غزی مس ایتمیخه اسلام حجزه رخصت یوقدره پیش عکالاستلام الحجاز اول امره رکون خاطر عا طر لرینه هم لاماً خطوراً بیک قریب اولدی اما وجود تنبیت سبحانی میل و مقاربه دن امتناعه بادی اولدی بوجه محل رفعه و مبتدا و خبری بخد و در و یدر که بوایه شریفه شرف بخش نزول اولد قدده حضرت سید الاتیاع علیه اجل التحایا (الاهم لا تکن الی نفسی طریقه عین) دعا سیه استغاثه توفیق و عنایت حق بیوردی (قال بعض المتکلمین) جمله مفسر یندن (عاب الله تعالی الانبیاء بعد الزلات) زله من غیر قصد المخالفة صدور ایدن شیددر یعنی حق سبحانه و تعالی آدم و نوح و داود علیهم السلام حضرت ائی امثالنی عشرات صوریه و خطرات بشریه ضروریه و وقوعند نکره معاتب ایلدی (و عاتب نبینا صلی الله علیه و سلم قبل وقوعه) اما بیغمیر یز حضرت تبارخی حصول خلل و روع زللدن اول معاتب قیلدی (لیکون بذلك اشد انتباه و محافظه لشرائط المحبة) اول حضرت ذلک العتاب سببیله مخالفة مادن اشد نهی الیه منتهی و بسیاری مرعات رابطه مودت اینه و چون قبل الوقوع عتاب کونه معامله الیه بحامله بیوردی دیدلر (و هذه غاية العناية) بوحالت ایه حاجتده نهایت رعایتدر برامغانه بحسب القدر و المکانة اولد بقی هوید ادر نسکم عادت پروردگار عالم عامه عباددن امثال خیال سنائی عفو و تجاوز و بیور و ب انبیادن علیهم السلام ایه منقال ذره زله الیه مواخذه بیوردی کمال قریب الیه انبیاء کرام مقربین اولوب عامه ایه مکان بعد الیه بعد دن اولد قلنددر دخی بساط ادب اوزره باقیاع زله ذنب علی الباب کبی اولد بقی اولوا الالبابه دخی دکادر (ثم انظر) بعد از چشم اعتبار الیه احمد مختار صلی الله علیه و آله الاخیر حضرت تبارخی علومقدارنه اشارت بیور و لان اطافق خدایه نیکاه الیه (کیف بدأ بنبیاته و سلامته قبل ذکر معاتبه علیه) خدای معین نبی امین اوزره آیه مذکورده عتابله خطابدن اقدم مخالفندن

امن و سلامت و موافقت حق اوزره دوام و استقامتله فوجله بد و حی ایلدی (و خیف ان یرکن الیه) ای عومل معامله الخائف من التنبیث او من شأنه ان یخاف و ذلک هو قرب الرکن الی اتباع هوام (فقی انشاء عنبه برآه و فی طی نحو یقه تأمین و کرامته) پس حالت عتابده بری الساحة و ضمن نحو یقه مأمون و موافقت اوزره شأنله مصون ایلدی (ومثله) بومعنیایه تطییر (قوله تعالی قد علم انه) شأن (الیزنک الذی یقولون) علی قرآه نافع افعالند و باقیلر قرآه تده باب اولدن ضم غایر ایه * یعنی تحقیق قاعظمت شاعرله دانایر که بزم شاعرده و باخود سنک و باقره آن حقدده اندک کفیکوری سکا حزن ایقاع ایدر (فانهم لا یسکونک الایه) بالتشدید للجمهور بالتخفیف لنافع و الکسانی یعنی انر منی کذبه نسبت و در و غله اتهام لیتزلدخی اتیان آیات سبیلله همان سنک اوزر که انکار قیلر و دیگر آیه جلدله نوع تسلیتی شاملدر (قال علی رضی الله عنه قال ابوجهم) فرعون هذه الامة عمر بن هشام (للنبی صلی الله علیه و سلم) اننا نکذیک و لکن نکذب بما جئت به) یعنی ابوجهم لشبه حضرت فی کریمه دیدیکه بر سنی صدق و اما تده نکذیب ایتمز اما توحید و دیانت اوزره اتیان ایلد بیکل شیئی یعنی قرآی نکذیب ایدر و دیدیکه (فانزل الله تعالی فانهم لا یسکونک الایه) و بعضی نسخه ده قرات وارد اولددر پس صدق و دیانت حضرت نه شهادت و تسلیده در (وروی ان النبی صلی الله علیه و سلم لما سکتده) و فی نسخه کذبه (قومه حزن) بکسر الزای مر و یدر که وقتا حضرت صادق الوعد الامین جنابی قریش کذبه نسبت ایلد بر حزن اولدی (لجاءه جبریل علیه السلام فقال ما یحزنک) وجهین سابقین الیه باب اول و باب افعالند (قال کذبی قوی فقال انهم یعلمون انک صادق) رسول محترم صلی الله علیه و سلم بیوردیکه قوم بی نکذیب ایلدی سبب حزن اولد بر و در حال امن الوخی تسلیت یحش اولوب بیوردی بار رسول الله قومک سنی بیور و لر که سن راست کوسن اما غرض لر نه موافق اولین امر الیه بحث اولد یکندن ناشی گفتکو ایدر لر دیدی (فانزل الله تعالی و تعالی الایه) حق تعالی تسلیت عجیبه آیه متقدمه بی انزال ایلدی (فی هذه الایه منزع) فتح مهم و سکون نون و فتح زایله مأخذ و مشرع (لطیف المأخذ من تسلیته تعالی له علیه السلام و الطافه به فی القول بان قرر عنده انه صادق عندهم و انهم غیر مکذبین له لانهم معترفون بصدقه قولاً و اعتقاداً) حاصل کلام حضرت خداوند جلیل بیغمیر جلیلله جلب انس و اذهاب حزنله تسلی و کلام دور بارانده نقص نفیس نبوتاً بینه اطمینان و بیروب فی الحقیقه انر سنی نکذیب ایتمز لر بیکه بری نکذیب و با انر مکذبین فی الباطن در لر دیو در کاه عزتمده تقریر و اکرامندن آیه کریمه ده مأخذ لطیف و مشرع منیف حاصلدر زر اقرار قریش اول حضرت صادق و اما تده مقرر و معترف ایدلر (وقد کانوا یسمونه قبل النبوة الامین) عامه مشرکین بعثت حضرتندن اول جناب سعادتمانی امین الیه وصف ایدر لر دی (فرقع بهذا التقرير) اصل نسخه مصنفده راتین الیه و تلمسانی بعد التفادال مهمله الیه فرض و تقدیر معنایه ایراد ایلددر (ارغاض نفسه بسمه السکذیب) جمعه کسر سینه و سمه و علامت معنایه و کذب فتح کاف و کسر ذال میجه الیه اولی انصددر و کسر و سکونله مقابله للصدق و مشاکله للفظ انسیدر و یعنی آیه شریفه ده تحریر اولان تقریر و تصور بر مشا و الیه اول حضرت نه اسناد و سمه کذبله ظهور و ایدن قلق واضطراب و احتراق نفسی رفع و ازاله ایلدی (ثم جعل الذم لهم) و فی نسخه الذنب (بتسمیتم جا حدین ظالمین) یعنی بعد از جناب مولا عز و علاندر منکرین و کذبی موضع صدقه و بعد از ظالمین تسمیه بیور و سیه ذم و عینی اندر نسبت قیلدی و ثم تراخی و رتی فی التسلية اولد کزی او المجرده اولوب قرر اوزره معطوفدر (فقال تعالی) تفصیل و یا تعالی در (ولکن الظالمین یا ایات الله یجحدون) بحد حقه و بحقه ای سکر و حقیقتیه یعنی بوقول مجیدله ذم ایلدی (لحاشاه) تقریر علی ماسبق (من الوصم) سکون صادله یعنی خدای بن معتمد مصطفائی صلی الله علیه و سلم عیبندن تزیه و تقدیس ایلدی (و طوفهم بالمعایده بتکذیب الایات حقیقه الظلم) بالاضافه و تکذیب معانده به متعلق و حقیقه منصوب معقول ثانی طوق یعنی آیات منزله بی تکذیب ایتمزندن و بر وجه عناد مناظره سببیلله پروردگار عادل حقیقت ظلمی انزل کردتنه طوق و الزام ایلدی (اذ الجحد انما یسکون من علم الشی ثم انکره قوله و یجحدوا بها و استیقنوا انفسهم ظالموا و علوا) بحد لغته انکار مع العلم و وجود علم خود (و استیقنوا) جمله سندن مستفاددر پس آیتده تجرید و یا تا کید هوید ادره و ثم للبعد الرائی او مجردة عن المهمله زبده مرام مصنف علیه الرحمة امر بن نبینی جعدر که فی تکذیب و انبسات جحددر یعنی انر جناب رسول اللهی تکذیب ایدر لر مع هذا حضرت نک صدق و ضعیف سن بیور لر انجق عناد انکار ایدر لر نسکیم آیه ثانیه بومعنیایه دلالت ایدر مر و یدر که اخنس بن شریق روز کافر و زیددره ابوجهم زنجیه ملاقی اولوب ای اباهلکم محمد صادق قدیر یا کاذب میدر بی جیدر ادر الیه دپوتانجیه برجای تنهاده سوال ایلدی ابوجهم اخنسه جواب داده اولدی که والله محمد صادق قدیر و ما کذب محمد قطامانی فیهی سقايت و حجاب و نبوتله

ولوله اند از عالميان او را نذرده سائر قریش منزهی میفوله حقارتی اولسون دیو فضیلت و صدق محمد بنده راست
 کو اولدی (ع) والفضل ما یتحدث به الإعداء وینهمانی جعده وجه آخرید اورد که معنای آیه لطیفه دیک اولور که
 وقتا قریش سنک بروقی دعوی نبوت میجزانک ظم وریله سنی تکذیبه تصدی ایتدیلر کویا انلر سنی تکذیب ایتدیلر
 بلکه بی تکذیب ایتدیلر دیک اوله تنکم کایات جازیه دند که برکسته آخرک بنده سناهانت ایتسه بنده صاحب اول
 کسه به توبیح ایدوب سن ینم قوله اهانت ایتدیلر الحق بکاهانت ایتدیلر دیو کایه ایدر عبارتده وجه دیگر بود که
 ظالمین همان سنی تکذیبه تخصیص ایتدیلر بلکه سائر سنی تکذیبه تعمیم ایتدیلر دیک اولور و کلام آیه
 منصفه یو وجه ملاعدر (ثم عزاه) تشدید زایله یعنی بعد ما بیغم بر علیه السلام ای تسلیه و تصمیر و ازاله و حمله ذل
 یغانی تسکین ایلدی (وانسه) تشدید و یا تخفیف ایله (بما ذکره عن قبله) انبیاء کرامه سن اول حضرت تدن مقدم
 تشریف منصب نبوت ایدنلر ذکر ایله (ووعده صلی الله علیه وسلم النصر) دخی دشمنان بدخواهی اوزره ظفر یاب
 وغالب اولسنی و عید یوردی (بقوله ولقد کذبت رسل من قبلک الایه) فصر واعلی ما کذبوا و اودوا و احتی انا هم
 نصرنا و لا مبدل لکم مات الله و لقد جاء من ناء المرسلین قول جلیل و وعد جزلی (فن قرأ یکذبونک بالتخفیف)
 ذال معجزه نک خفیه من باب الافعال قرأت ایتدیلر که انما قرآن نافع و کسانیدر (فنعاد لا یجحدونک کاذبا و قال
 الفراء) تشدید ایله ابو یحیی بن زیاد الکوفی امام النحو و اللغة ابکیوزیدی تاریخ بنده راه مکده عازم دار البقا اولدی
 کلامه زیب و فرور مکله قرآن سندی عمل فرو ایلد کل (والکسانی) بالکسر و المدا حد قرآن السبعة و شیخ القراء اولان
 ابوالحسن علی الکوفی در جزیه زیاتدن اثناء تعلیمده بر کسانله ملتف اولد یغندن کسان دیو دیو یوز سه کسان
 طغوز سنه سنده طوس و یاریده کسان مستعار حیثیتن تعری ایلدی و قدم التلیذ لاستقلاله فی المقال یعنی باب
 افعالن تخفیف ایله لا یکنونک معناه فدا کسان ایتدیلر که معنای (لا یقولون انک کاذب) بالتأویل السابق
 و هذا یشاه علی ان کذب کذب للنسبة كما صرح به الامام و القاضي و علی ان کذبه ای بین کذبه کافی القاموس و علی
 الوجهین ان معنی التخفیف لا یجحدونک کذا بابل یقولون ان ما جئت به باطل و بالجله منقولات عن ماده اضطراب
 و اختلاف یدیدر (وقیل لا یجحدون علی کذبک ولا یثبتونه) یعنی بشبه فضلاء عن حجة کذبک اوزره استدلال ایتدیلر
 دیکدر دیکدر دخی (وان اختاف المبی) اقوال امامینه راجعدر (ومن قرأ بالتشدید) باقی ائمه قراء
 قرآن بنده (فنعاد لا یفسونک الی الکذب) قریش سنی کذبه نسبت ایتدیلر دیکدر (وقیل لا یعتقدون کذبک) خلاصه
 معنی و زیاده قرآنین یومعنا در (وما ذکر من خصائصه) یعنی ترایده در و رفعت حضرت داله اولان خصیصه
 دندر (وبر الله تعالی به) حق جل و علانک من بین الاصفا حاتم الانبیاء اکرام و احترامیکه (ان الله تعالی خاطب جمیع
 الانبیاء باسمائهم) حق تعالی قرآن کریمه مذکورین اولان بیغمبران عالی رتبی علمیه تشریف بالخاطب ایلدوب
 (فقال یا آدم) اسم کن انت (یا نوح) اهبط بسلام (یا ابراهیم) قد صدقت الروایا (یا داود) انا جعلناک خلیفة
 فی الارض (یا عیسی) انی منوفیک (یا زکریا) انا نبیک (یا یحیی) خذ الکتاب (امثالی) ولم یخاطب هو فتح طائفه
 (الایام النبی یا ایها الرسول یا ایها المزمحل یا ایها المذثر) یعنی سلطان اصفا علیه السلام و الخبايا مخاطب قیلدی
 الاشرف اسمائه شایان خطاب یوردی یعنی عند الله الاعز علوم منزلت عالی منقبت دلالته در زرا سید بنده کاندن برین
 اوصاف مرضیه و اخلاق علیه ایدر دعوت ایدوب دیکر بنده سنی اوصاف جلیله دن عاری اسم و علی ایدر دعوت
 ایتسه عرف مخاطبه و آداب محاوره اوزره اولک عزنی آخر دن اکرا و لدی میبرند و من مل مترمل و متعطی
 بالتوب و کذا المذثر حضرت سلطان انبیاء غار سران بعد الجاوزه رجعت و رب مشاهد ایتدیلر خوار و حال اتدن
 خدیجه الکبری به زمانی زمونی و فی روایه درونی ایله قبا و الحاف برله پوشیده قیلدوب پورغه لر به ایما ایلدی
 یومقامه تزل و تدن برله خطاب ملاطفه و تاسید و زرا آیدر بنده برکسته ایله ملاطفه قصد ایتسه لر انک
 یولدی حلقن مشتق بر اسم ایله تسبیح و توصیف ایدر ملا حضرت حبیب خدا جناب علی المرتضی کرم الله
 وجهه فی حال اوزره خواب اود کور و بقم ایا تات د یو ملاطفه یورده شد

(الفصل الرابع فی قسمه تعالی بعظم قدره صلی الله علیه وسلم)

مصل چهارم حضرت ولی عز و علانی ذیشانک ذات عایشانه ایدر قسم یوردی قرآنی ایا نک تفهیر و توبی یا بنده در
 و قسم فتمتین ایله خلف و عین معنایه (قال الله تعالی لعمرک انهم انی سکرتم بهمون اتفاق اهل التفسیر فی هذا)
 (لعمرك) قول جان بخشنده مقسمین یک زبان اتفاقدر که (انهم قسم من الله تعالی بمدة حیاة محمد علیه الصلوة و السلام)
 اهل تفسیر دن مراد اکثر و جم و در و الا یضای تفسیر بنده و قیل المراد به لوط علیه السلام دیو کرایدوب لعمرک

قسمته شایان یوریلان لوط علیه السلام در و ضمائر قوم لوطه راجعه اولسنی بیان ایتدیلر و کذا الامام امانه وی
 علیه الرحمة دخی یوقول اوزره اقتضای ایتدی و مراد لوط علیه السلام اولد یقی سالد قائل خطاب ملکدر زرا
 ابن عباس و غیردن روایت اولسان (ما حلف الله تعالی بحیاة احد الانبیاء محمد) حدیث شریفه منافی اولیه
 قول اکثر مفسرین اوزره معنای آیت شریفه ذیک اولور که یا محمد قسم عمرک در عمرک حقیقون کفار قریش
 عدم تمیز خطا من الصوابه سکران آسا عمرت و عوا یته متردد و متخیر لر و جله قسمیه معترضة فیمابین القصة
 اولوب ضمیر قوم حضرت ارجاعی تصویر مکرر مقلدر (و یعمهون) ضیقة مضارعه انسانی امر ماضی فی استحضار
 ایچوندرو سنی حکایه الحال الماضیه اولتشبیه الماضی بالحال و استعمال المشبه به فی المشبه (واصله) اصل استعمال
 لعمرک (بضم العين من العمر و انکنا فکت الکثرة الاستعمال) اظهر اولان ضمیمه عمر دیک ایتدیلر که افضح الوارد
 فی القرآن ایدر علی ما فی القاموس ضم و فحله لکن فحله استعمال خفت لفظ و کثرت دور اتدن مقتضیه در کافی البیضاوی
 (ومعناه) ابوالجوزاء علیه الرحمة ابن عباس رضی الله عنهما مادن روایت یوردی لر وجه اوزره معنای لعمرک (وبقائک)
 یا محمد) والعصر قول شریف بنده عصر نبوته قسم یوردی اوزره (لعمرك) دخی مده بقائک فی الدنیا معنای سنه در
 وقیل دوام ذکر الابد الابد (وقیل و عیشک) وطیب معیشک فی السکون دیکر مفید اولور دیکر لوله تعالی
 (فلنحیینه حیاة طیبة) (وقیل و حیاتک) ظاهرا کتب لغتدن فهم اولان مطلقا حیاتدر لکن بعض محققین ذکر
 اوزره مراد تمام حیاتدر قاعده مراقظ مشتمل بر قال مولانا علی القاری ای باسم الله الحی و التخصیص للشرق و الکل
 بمعنی واحد (وهذه نهاية التعظیم وغاية البر والتشريف) معنای مذکور ک کلسی کمال تکریم و نهایت تشریفدر
 زرا عرف بریده حیاة قسم کمال الف و محبته دال اولوب فوق القسم بالذات مرتبه عالییه در و ذلالت امر ذوق
 یحتاج الی جودة طبع قدیر (قال ابن عباس رضی الله عنهما) یعنی دلالتده و ابونعیم و ابویعلی روایتدره ابن عم
 خیر الناس یوردر که (ما خلق الله تعالی وما ذرأ وما برأ) الفاظ مترادفه دن تأکید ایچوندرو یا خلق تقدیر معنای سنه
 و ذریره مختصه و بر مختص بذات الروح اولتی یوردر (نفسا) ای شخص اذ انفس (اکرم علیه من محمد صلی الله علیه
 وسلم و ما سمعت الله عز وجل اقسم بحیاة احد غیره) یعنی لدی باری انفس نبی محترم دن انفس و اکرم نفوس منقوسه دن
 بر ذاتی صانع بیخون عدم دن ایجاد ایتدی و مصطفی صلی الله علیه وسلم حضرت لر ینک غیری افراد آفریده دن
 بر فردک حیاة قسم یاد ایتدیلر یادداشت و معلوم دکدر دیکدی و ما سمعت قوی عبارت اولی به دلیل کونه در
 (قال ابوالجوزاء) جیم وزای مقتوحین ینم ماده و اوسا کنه و انق و همزه ایله اوس بن عبد الله الریثی البصری در که
 جناب صدیقه رضی الله عنهما و غیردن راویدر اما حاه مهله و رایله ابو حوراء راوی حدیث قنوت اولان ذاتدر
 (ما قسم الله تعالی بحیاة احد غیر محمد صلی الله علیه وسلم لانه اکرم البریه عنده) بریه همزه تشدید ایله معنی انلیقه
 و قیل معنای معنای سنه در و فتن خروج و احما و محضه استعماله مستعمله اولغین تأیید قیلدی یعنی باری
 تعالی بر فردک حیاة یاد قسم یورمدی الحق محمد علیه السلام حیاة قسم ایلدی زرا جناب احمد اکرم الخلیفه
 و خیر البریه در دیکدی (وقال تعالی یس و القرآن الحکیم) و القرآن مقسم به قیلد یقی صورتده یس اوزره معطوفدر
 والا و اوقسمدر حکمتک قرآن اسنادی قرآن کریم صاحب حکم تام و حکمتله ناطق اولد بیخوند (الایات) انک
 لمن المرسلین علی صراط مستقیم آیت اولی دن غیر تعرض غرض فصلدن اولوب تعظیم آخری افاده و تسمیه واقعدر
 (اختلاف المفسرون فی معنی یس علی اقوال) معنای لفظ یس ده علماء متأخرین نیجه اقوال اوزره اختلاف ایلدیلر
 اما جم و سلف و جمع من الخلف اوائل سور فرقیانه ده اولان حروف مقطعه شاتده قل و قیل ایتدیلر عااستأثر
 الله به علما الله اعلم مراد بذاک قوالله اکتفا یورده شد (حکمی ابو محمد امکی) مر ذکره قدس سره (انه روی عن النبی
 صلی الله علیه وسلم انه قال فی غنوه فی عشرة اسماء) مکی علیه الرحمة یوردر که مقفرد و جودات علمیه ام فی التخیلات
 حضرت لر ندن روایت اولدی سعادتله یورده شد عند الله تعالی ینم ایچون اسماء اسنادن عشره کاهله موجوددر
 و حضرت عشره بر زیاد اولغی منافی دکدر زرا علما اعلام اسماء و اعلام حضرتی در حجه خمائه به رسیده قیلدیلر
 مستغن عن الشهرة در و کثرت اسماء عظمت معنای مستغنیه در (ذکران منها) ابو محمد کی ذکر ایلدیلر که تحقیقا اسماء
 عشره دندر (طه و یس اسماء) طه و یس اول حضرتک ایکی نام نامیلدر و خبر مذکور بر قول قاضی ابی بکر بن
 العربی ضعه مخبول و لغین پیوسته کثرت دکدر دیکدر (حکمی ابو عبد الرحمن السبی عن جعفر الصادق انه اراد)
 امام سبی جعفر الصادق علیه رضی الخالق جنابدن حکایه یوردیکه مولای معین خطاب یس ایله مراد ایلدی
 (باسید) بطریق الرمز (مخاطبة لنبیه صلی الله علیه وسلم) حبیبیه مطایبه و ملاطفه جهشدن حرف یاند ایچون

وسين سيد لفظه اشارت بوجه اکتفاء بقاء السکامة باقسی اوزره دلالت مذهب عربدر وقد ورد في الحديث كنى
 بالسيف شا اي شاهدا (وعن ابن عباس بن النضر) ابن ابي حاتم روايتي اوزره ابن عم سيد التباسدن مرويد
 معنای پس عموم افراد انسه امم اولد بفتندن بالناس لفظی اشارت بده (اراد محمدا صلی الله علیه وسلم) ذات کرم
 محمد بکه صدق من الخلق الا قول وفرد اجل واکل اولد بفتندن محمد علیه السلامی مراد ایلدی دیدی (وقال ابن خیرر
 ومجى السجدة روايت بده نقل سابق آسا ابن عباس بن حنبل مرویدى (هو) (قسم) حرف قسم حذفه ولذا
 والقرآن الحكيم وواعظ فده در (وجو) اسم (من اسماء الله تعالى) تعبر بجا ویا تلو بجا یعنی ابن ابی طلحه روايتي اوزره
 پس نام خدا تدبر واجامه ایستایو بدن اولدی متافی د کادر زیر اسماء یعنی الاوصاف لا معنی الاعلام در ولذا بعض
 صفات باری عز اسمه حضرت پیغمبر علی جنبه اطلاق اولتور رؤف ورحیم آسماء مع الفرق بین اوصافه تعالی
 ووصفه علیه السلام (وقال الزجاج) ابو حنیف ابراهیم النخوی پیشه شیشه کرى به نسبت در او حیو زاننده بغداد
 بنسبه آبادده سوری دار السلام جنبه روان اولدی (وقیل معناه یا محمد) معنای پس بطریق الایما یا محمد بکدر
 دیندی (وقیل یا رجل) دخی زبان جنبه ده انسانه پس تسیمه یا تباری روايت کرده حسن وسعید بن حنبل در (وقیل
 بالناس) بلغة طی کما رواه الکشاف (وعن ابن الحنفیة) محمد بن علی بن ابی طالب کتبی ابو عبد الله وحنفیه مادر
 صهر بانی خوله به نسبت در من سی بی جنبه مادره نسبتی سبطین مکر من حضرت اتدن تمیز ایچون اولاق
 کر کدر کار نبیندن اولوب عقد قیامده مدینه منوره عازم شهرستان بقا اولد بده (پس یا محمد) اخذت اولات
 سابقه بده یعنی دلا بنده روايت پیور مشهور در (وعن کعب) یعنی کعب الاحبار دن مروید خبر صحت ائزده (پس
 قسم قسم الله تعالی عز وجل به قبل ان یخلق السماء والارض بالنی عام) یعنی پروردگار چنان آفرین آسمان وزمین
 ایچاد دن دو هزار سال اقل آنکه یادم قسم پیور دی ظاهر ایرون حیطه شمار کثرت مراد اولوب اقسام بک (یا محمد
 انک لمن المرسلین) دیک اوله (ثم قال تعالی) ایزد تعالی جل عن الشیبه والمثال اظهار ایه ذبک کره انصارا
 پیور در (والقرآن الحکیم انک لمن المرسلین) ایداع روح شریف محمدی قیامده نور اطفاف ایدده قبل خلق الکائنات
 ایکی بک سینه مقدم محمد علیه قسم پیور در بعد اکتای قدینده رسول کریمه قسمه مطابق عین موافق ایراد ایدر
 (فان قدر) بعضی نسخه به بدل الی الیه قرور در اولد در (انه من اسمائه صلی الله علیه وسلم) وضح فیده انه قسم
 کان فیه من التعظیم ما یقدم یعنی پس اسم سیاهی نبی تمامیدن فرض اولوب آنکه یادم قسم بجهت اب اولد بده
 ماسوی الحضره بر فرد له حیاته قسم پیور بده یعنی کی به تعظیم حضرت دن خلق اولوب حله ذکریم وجمیعده
 دال اولدی والله اعلم بحقیقه الحال (ویؤ کده فیه القسم عطف القسم الاخر) بالفی وجوزا کسر وهوالد کور
 المصروح (علیه) دخی قدر مرور دن مستفاد اولان قسم بک دیکره عطی ذلك التعظیم اوزره اشارت کید ایدر
 (وان کان معنی التذاه) مجروح معنای پس الیه اسماء مراد اولوب ند اسمائه اولور سده (قد جاء قسم اخر فیه
 بعده) بعد التذاه فیه قسم آخر یاد کردید در (بحقیق رسالته) انک لمن المرسلین قول شریفه (والشهادة بده
 صلی الله علیه وسلم) ایچیمت فایده علی صراط مستقیم (قسم الله تعالی باسمه) یعنی قول اوله یا اسم شریف محمدی
 الیه قسم ایلدی (بکتابه) جمله اسماء اوزره معطوف در القرآن الحکیم جمله سنده واقسم ثانیه اولد یعنی حاله دخی
 کتاب کریمه قسم پیور بکه (انه لمن المرسلین بوحیه الی عبادہ وعلی صراط مستقیم من ایمانه ای طریق لا اعوجاج فیه
 ولا عدول عن الحق) امدی باسمه وکتابه خیرانی حضرت پیغمبره راجع اندر لاله مافیهم من مخالفة الظاهر وانتشار
 الغمما وروی التمام لا ینانی ما من انهم لم یأذوه باسمه کما من کذا حقه النهاب الحفاچی وهمزة انه کسر له در قول
 وحکایه تدبر بچون که معنی ای قائلانده دیکدر من ایمانه بیان للطریق و مراد توحید در ویا تعالیه وعلی صراط
 لفظنده زیادگی ویا خبر ثانی اولد بده اشارت در لایحه بلقی بالمرسلین وای فتح همزه ویکون یاه مخفقه الیه طریق
 مفسره در مافیه بیدایله ایدر که جه مخالف لایحه در لکن وان جازعیم اعوجاجی تفسیر اوزر واصل محمد مصطفی
 صلی الله علیه وسلم بک کان خدایه ورجی الیه دخی اعمال ارکان ایمان وایقاندن صراط مستقیم اوزره مریدیندن در
 اوله صراط مستقیم که طرفی انحراف و الا فرطه غیر مائل ووجه صدقه حکم ثابته دن عدول ایتین شاهراه متعبد
 (قال النفاث) ابو بکر محمد بن الحسن الموصلی البغدادی المقری القسری وقل انک کان یکتذب فی الحديث نقیبه در وایتی
 زین فخر بن عاری ویناد وایدی لکین علی ضمه فیه شیخ القراء عصر اولوب تاریخ بالغ عدد ورف قرآن اولد بده
 عمری رسیده ختم اولد در (لم یقسم الله تعالی لاحد من انبیائه) علم السلام (بالرسالة فی کتابه الاله) صلی الله
 علیه وسلم ای باب الرسالة اولم یقسم علی رسالة احد غیره کافی هذه الایه کرجه (انک لمن المرسلین) حکم جلیانده مابر

مرسلینک دخی رسالتیه اثبات مصر حد لکن بخصوصه ولا مقصودا لذات اجد بالعرض دکادر یعنی رب کریم
 کلام قدینده پیغمبران دن برینک مخصوص رسالتیه یاد قسم پیور مدی الحق جناب سلطان رسل وهادی سبل علیه
 الصلوة والسلام حضرت به مقصودا لذاته رسالتیون قسم ایلدی (وفیه) لفظ بده ویا تخصیص مذکورده
 (من تعظیمه وتعظیمه) تفعل من الحمد وهو العز والشرف (علی تأویل من قال انه یا سید ما فیه) قال القرانی رحمه الله
 المأول هو الکلام الذي فيه الاحتمال الخفی مع الظاهر کالحقیقة والمجاز والخصوص والعموم انتهى وسید فیه
 وزنده کسر عیده من السور وتقدم الکلام فیه ولفظ ما فیه ده انجاز ومبایغه بیدار در یعنی پس یا سید
 معنای بده بیدار تا ویل اوزره اول حضرت تک تعظیم وشریف بیاندن تطابق تکلم عاجز اولد یعنی امر عظیم بره
 کمال عز وتغیم موجود در دیک اولور مصنف قدس سره سیدانده مناسب حدیث اطفیه بوکلامی تعقیب پیور در
 دیدی (وقد قال صلی الله علیه وسلم اناسید ولد آدم ولا خیر) روايت کرده مسلم وزمندی اوزره (اناسید ولد آدم يوم
 القيامة) لفظیه ورود جامع الصغیرده (اناسید ولد آدم يوم القيامة) واول من ینشق عنه القبر واول شافع
 واول مشفع) عبارتیه ای هر بره رضی الله عنه طریقتدن امام مسلم وابودود برقع کشای عروس روایت اولور
 اما طریق ابی سعید رضی الله عنه الخیردن امام احمد وزمندی واین ماجه کاونته نهد اولد قری مرتاج روایت (اناسید
 ولد آدم يوم القيامة ولا خیر ویدی لواء الحمد ولا خیر وما من نبی یومئذ آدم فن سواه الا تحت لوائی وانا اول من ینشق
 عنه الارض ولا خیر وانا اول شافع واول مشفع ولا خیر) حدیث شریفه رامدی زیاده الثقة مقبولة قاعده سی جاریه
 اولور محدث بنم الله قصد اولد یعنی حاله کشی نفسی مدحک جوازنده دلالت ظاهره در معنای حدیث اول
 شریفترین جمیع اولاد آدم افتخار المقامی کویای فخر اولم بلکه تخت ثانیه مة الله سیدانم بیان ایدرم دیکدر
 ایتده سید فایق قومه فی الخیر اولان شریفدره صنف علیه الرحمة تک حدیث مذکور ایتراددن مرادی آیت
 جلله تک یا سید معنای اولان قوانی معاضد اولقدر (وقال جل جلاله) عز شانه وعظم سلطانه (لا اقسم بهذا
 البلد وات حل بهذا البلد) دخول با یمذنا کیدا اولد یعنی کلام عربده سابق وعنده علماء الادب شایع در واطهار
 فی مقام الاستمار لحکمة الاله ظاهرا در حق سبحانه و تعالی مدحرا به قسم ورسول عالی مقام ایدمه حل اولد
 قید پیور لری اول حضرت تک مزید فضائی اظهار و شرف مکان شرف مکیده اوقانی اشعار پیور در هذا المعنی باعتبار
 معنایه آیدمه قول ما عبر عنه المصنفی افاده ایدر (قیل لا اقسم به اذ لم تکن فیه بهد خروجه من حکماء المذکی
 لانی جنس ایچون وبعده خروجه من عدم قسم خروجه ایچون اولدی مشعر اولور کر لا اقسم به اذ اخرجت الیه مبر اولنسه
 موجز اولور دی یعنی بلد حرامدن خروجه نکدر که اندمه وجود اوله سن بلد حرامه یاد قسم ایتهم دیکدر دی بیلدی
 (وقیل لا رائة) عدم زیادگی لا تقدیر یله معنی مستعیدر (ای اقسم به وایت به یا محمد حلال اوله حل لک مافعات
 فیه علی التفسیرین) معنای حل یا حلول ویا حللدن اولد یعنی اوزره والا لازنده ویا فیه اولمستی تفسیر مراد دیکدر
 عام الفتح اول حضرت نه حلال قیلان امره وبعده خداد که ساعة من نهار مراد ایلدی شیک حلال فیه اخیل
 ویا بلد حرامه بغير اهرام دخول پیور لرتدن (والمراد بالبلد عند هؤلاء مکة) عند المفسرین بلد دن مراد مکة مشرفة
 شرفها الله در وقاتل جم غفیر اولد بده اشهر پیور در (وقال الواطی) هم صحبت جنید اولان ابو بکر بن موسی قدس
 سرهما بعد ثلثا امة خاتمه علیه توجیه پیور بده ای خوف لک بهذا البلد الذي شرفته بکانت فیه حیایه بکرتک مینا
 یعنی المدینة) واطی قدس سره (وانت حل بهذا البلد) تفسیر بده مقيم بالمدینة تا ویل اشارت پیور یعنی سنجیوز
 شول بلده یاد قسم ایدرم که عالم حیات کده انده اقامت کله ای شرفیاقسه وعالم رحمت کده برکت وجود بده کله ای
 مشرف البلد دیودار العجزة طبعه بی مراد ایدر دیدی (والاول اصح) اجماع مفسرین اوزره مراد مکة مکرمه
 اولد یعنی صحیح ترین اقوال در (لان السورة مکية) از براسوره شریفه ولذا الله الامینده نزول انفاقد در اما واطی قدس
 سره تا ویل مذکور الیه مکة معظمه بی مراد ایتک دخی تحت ایدر زیر انده حیا اقامت لریه شریف ویا تا برکتک
 وصولیه تبریک مکة مشرفة به صادق اولد یعنی حاله والا قول اصح قولیه مصنف علیه الرحمة کویا لولاه غیر محتاج
 اولد یعنی مولانا علی القاری تحقیق پیور مشر در دله مادق فکره (وما بعده بوجهه) قوله تعالی وایت حل
 بهذا البلد) یعنی لا اقسم بهذا البلد ما بعدی اولان وایت حل بهذا البلد قول شریفی تا بید وایضاح ایدر دیکدر
 اما وجه تسمیة ویا توضح غیر ظاهرا اولد یعنی باهر در لای المدینة اظ هر اشهره حیما ویتا (وهو قوله
 ابن عطاء) یعنی مکة مکرمه به اول حضرت سیدیه قدس سره دن تقدم ایدن معنی اظیدر ابن عطاء قوی فی تفسیر قوله تعالی
 وهذا البلد الامین) ای الا من المؤمنون بأمن فیه من دخله (قال ابن عطاء) امنها الله تعالی همزة موزده ویا قصر

الا صبح دیت و فی سبیل الله بالقیص (کلامه اب حسان اولی قریه حکامه ده مه شب قیام الیه مانع اولغین
 شایسته حاله الخطیبه الیه سر زینش قبلشان ام جیل که ام قیصر شان بونما به شایان اولیان کلامه هرزه خای
 اولمشیدی دیدیلر و مر ام مسفور و غیره اولوق دخی شملدر (وقیل بل تکلم به المنیر کون عند فتره الوحی) چند روز
 امین الوحی علیه السلام لامر ماعدم نزولندن **قریش بدکیش** محمدی ریبسی ترک ایلادی دیومر آغاز
 هیزان اولمشیدی (فیزات السوره) (ماودعک ربک وما قلی) آیت جیلده سنی حاویه سوره ضحی شرف نزول یورلدی
 امدی سبب نزولده تلفیق بین القولین بوجهله صورتهادریکه تأخر وحیله ترک قیام لیل امر اتفاق صدور یافته
 و جتن نادر برارین الیه کفتکوی مشرکین بروفته مصداقه ایلده وحکمت تأخر وحی و نزول روح الامین نقل
 ضایوی اویره ترک استثنای حضرت تدن و از جر سائلدن و یا تحت السمر بحر و کلب میتک وجودندن و یا غیره خصوص
 اجلندن اوله دیشلر (قال القاضی الفقیه ابو الفضل رحمه الله) بعضی نسخده مترکدر (تضمنت هذه السورة من
 کرامات الله تعالی له صلی الله علیه وسلم) من بعضیه اولوق صوابید علی القاریدر یعنی سوره ضحی اول تحت نشین
 اجلال حضرت تله به حضرت کرد کار عالمک انواع اکر امدندن بعضی کر منی مستله در (وتوجه به وتعطيه اياه سنة
 و حوه) یعنی بیغمیر جلیل القدر شرف و فیت شان وسطوع بر هاندن صدور ایدن اجترای اول حضرت تخصیص
 و غیردن استثنای یوردی فی حالات و کرامات و تعظیبات باهرات ذی الجلالدن الی وجهی محتویه درسته اوجه افضلیه
 براد یورلوق وجهه و حیه ایدی (الاول القسم له عما اخبر به من حاله) من طایفه در یعنی وجوه سته نکر اوای کبیری
 عظیم حال و کرم جاه و کمال محمدی اویره دلالت ایدن اموری بوسوره شریفه ده اعلام یوردیغندن **معدود** (بقوله
 والضحی واللیل اذا جئنی ای و رب الضحی) یعنی حذف مضافله که قسم به در حق جل و علا مقسم به شانه تعظیما
 عیاشاه من خلقه قسم یاد ایدر (وهذا) قسم علی ذلک (من اعظم درجات المربة) فحات و شایسته ایلده بر یعنی الخیردر
 یعنی شرفترین درجات برو خیردندر (الثانی) وجوه سته دن ایکجی وجه (بیان مکاتبه عنده) تقدم بانه (و حظوه
 لديه) **کبیر** و فتح حاهمه هله ایلده و سکون طاهم محجه ایلده منزلت و فضیلت و محبت معنایه در و هر اسم که لای
 و او و بعد هاهما تا آیت اوله مثله انشاء اولوق قاعده مقرر در دینلدی (بقوله) بیان مکاتبه قولنه مه لعقد (ما و دعل
 ربک) تشدید و تخفیف دال مهمله ایلده (وما قلی) مدعول اکتفاء بسبق ذکره و مراعاة للفصاحة محذوفدر (ای
 ما ترکله) و دعل لفظی تفسیردر (وما بغضک) اف و شمر مرتب اویره ماقلی بی مفسر اولور معنی ماة طعلک قطع
 المودع و تودیع مبالغه فی الودع ترک معنایه یعنی ترک باغله سنی ترک ایلدی و قلی بایدر و قیل و اوی (وقیل ما ههنا
 بعد ان اضطررنا) یعنی مختار و محبتی قیاد قد نصکره هم لا ترک ایلدی دیکدر (الثالث) شش وجوهک او ججنی
 وجهی (بقوله) و لا اخره خیرک من الاولی دار آخرت سکادینادن خیر ایدردو یوردی فی قول جلیلده (قال ابن
 اسحق) امام اهل المغازی و السیر یوردیکه (ای مالک) فتح میم و همزة محذوفه و رفع لامله یعنی مایول الیه و مصیرک
 (فی مرجهک عند الله تعالی) خالص من الشوائب مما اعتدک من المراتب درگاه کبر باده مادل (اعظم مما اعطاک
 من کرامة الدنيا) دنیاده جنایکه اعطای یوریلان کرامتدن اعظم و اجل و اوفر و اکدر دیک اولور دیدی (وقال سهل
 ای ما ذخرت) تشدید دال مهمله و یا محجه ایلده کلاه اذخیره معنایه و یا ماهله زاد دنیا و یا محجه زاد آخرت
 دخی مراد اولور اسب معنایا ماهله الی خباته دیکدر (لک من الشفاعة) استمر حومه به خاصه قلان
 شفاعة عظمیایی سنجیون ادخار و تمیسه قیام من (و المقام المحمود) جمیع افراد بشر به شفاعت کلامه ایچون
 اعدا ایلدیکه زمرته علیه شامله (خیرک مما اعطیک فی الدنيا) علوم بیت و نقوذ حکومت دنیادن خیر ایدر
 دیوتا و یل یوردی (الرابع) من السنة (قوله و لسوف) مبتداء محذوفه خبردر بعد حذفه لام ابتداء التا کید
 مضعون الجمله داخل اولور و لا نشسوف تقدیرنده در (بعطیک ربک) سنی قریرا عین ایدن شیخ قریرا ربک سکا اعطا
 و احسان ایدر (فترضی) پس غایت و ضایله و رضای اولور سن بین حرف التا کید و التا خبری جع عطا لامحاله کائن اولغی
 اعلا ایدر و مصحف ابن مسعودده و یعطیک ربک ایلده مصر حدر و اکثر علماء مفسرین ذلک العطا فی الاخری اولمشنده
 یکزبان اتفاقدر اما بعضیلر دنیاده اعطای یوریلان فتح فتوح مکه به اشار تذکر دیدیلر (وهذه آية جامعة لوجوه
 الکرامة و انواع السعادة و شفاء الازمات) یعنی و لسوف بعطیک ربک فترضی آیت پریشانی مازاد علی الاحسان اولان
 متفرقات انواع اکر ای جامعه در (فی الدارين و الزیادة) حله یعنی مالا بعلم کته اخدم الانام اولان مکر مات داری
 حاویه و شاملدر (قال ابن اسحق) ذکر ی تقدم ایدن صاحب السرات عالی سماندر اول امام ستود سیر
 یوردیکه (برسمه بالغی) علی مافی الصالح فتح فاولام و جیلده فوز و فخر معنایه و قال ابن هشام معنایه ظاهر و غالب

و ظفر یعنی حق سبحانه و تعالی رسول محترم فی فوز و فخر له ارضای ایدر (فی الدنيا) عالم دنیاده غزای بدر و فخری و فخر
 و فتح مکه آساق و حات جلیلله ایلده دشمنان اویره ظفر باب ایدر (و انشوا فی الاخرة) لما اخفی له من قرة عين مقتضایه
 ابن اسحق علیه الرحمة نک بوقولی سهل تستری قولنه بمائل اولیوب بلیکه قول ثالثدر که آیت شریفه اول حضرت نک
 دنیاده عقیده و ضا و شرفی مقتضیه اولمش اولور (وقیل بعطيه الخوض و الشفاعة) یعنی حوض مورد و مقام
 محمود ایلده عطا بخش اولور امدی بومعنی ماقبله بلا مراد داخل و کل الصید فی حوض القرا تفسیر کرده ابن عطا اویره
 حوض خیر کیدر (وروی عن بعض آل النبي صلی الله علیه وسلم) تفسیر تعلیمده ثبوتیا فته تعین یوریلان وجه
 اویره مراد علی المرتضی **کرم** الله وجهه در (انه قال ليس آية في القرء ان ارجی منها) تحقیق جناب علی ولی
 یوردیکه فرقان عظیم الشان آیتنده و لسوف بعطیک ربک فترضی آیت جیلده سندن و جرات آیت شرف نزول وحی
 و نزول یورلدی (ولا یرشی رسول الله صلی الله علیه وسلم ان یدخل احد من امته النار) وجهه رجایی بیاند و شفیع
 روز جزا علیه السلام و التحایا حضرت فی امت مرحومه سندن برقر دل داخل نارا و لمسته رضای هما یونی و قدردیدکدر
 (ولله درمن قال) رسول الرضی قد اقلعتنی جنایه) و لیس لعاص غیر بابک مطلب (الم یرضک الرحمن فی سورة الضحی)
 و حاشاله ان ترشی و فیئله عذب (شارح دینی یوردیکه ان صح الخبر بعض عصاة الفت خیر البشر داخل نارا و سقر اوان
 مصرح ایکن ذلک المعنی مشکل خبردر و من ثمه شیخ الاسلام عزالدین بن عبدالسلام و غیر یلر یوردی مشرکه جمیع
 مؤمنینک کل ذلونی عقر ایلده دعا غیر جا نذر زبر اعصاة امدندن به ضیالک ناره دخولاری لاید اولدیغن تخصیص
 یوردیلر پس اول حضرت دستکرامت امتک ناره دخوانه رضای کامل ایلده رضای اولدیغی جمیع امتک کاملا
 شفاعته و خصیایب و اذن حق و قوی حیننده در و ایلده اخر فی المستقبل رما فقی بعضی امتک ناره دخولی
 مشای فی اوانر کذا قاله نور الدین القاری و قطب الدین الصقوی و قال ان حصول تلك المزية بعد الدخول بانه اخرجهم
 او الماردنی الرضا بالدخول علی وجه الخلود و معلوم اولی النبي درکه فرقان کریم الشانده ارجا و احب اولان آیات و جا
 عشره کامله در (ان الله لا یغفر ان یشرک به و یغفر ما دون ذلك لمن یشاء) و هل تجازی الالكفور و الناقدا وحی الشانان
 العذاب علی من کذب و قولی (وما اصابکم من مصیبة فمما کسبت ایدیکم و بعضه عن کثیر) قل کل یعمل علی شاکته
 (قل یا عبادي الذین امنوا علی انفسکم لا تقنطوا من رحمة الله ان الله یغفر الذنوب جمیعا الله هو الغفور الرحیم)
 (یا ایها الذین امنوا اذا نزلکم الایة) و لا یأتل اولوا الفضل متکم و السعة الی قوله ان یغفر الله لکم) و لکن اطله ان قلی
 (و لسوف بعطیک ربک فترضی) و اخوف آیات قرآنیه دخی هفت ایدر و آیات رجایات خوفه غایبه اولوق (سبقت
 رجی غضبی) حدیث قدسی بشارتی اشارتیه رجایات و اب خوف عقابه علیه سنی اعلا ایدر (الخامس) وجوه سته دن وجه
 پنجم (ما عده الله تعالی علیه من نعمة و فرجه من الآلاء) نعماء و آلاء معنایه مترادفان و عند اجتماعهم اذعت ظاهره
 و باطنه ایلده مراد اولور و مفرد آلاء الالباق و التوفیق و کرم و الکرم و التوفیق و کرم و یا فتح همزه و سکون لامله ذلوا ما
 و بالکسر و السکون نخی و زنده در (قوله) کسر فاف و فتح موحده ایلده عند و حمت و شوم معنایه (فی بقية السورة)
 الم یجیدک یما کریمه سندن فاما الیتیم غیمه سنه و ارجحه حاصل کلام خدای بیجهت رسول مجتبی اویره آیات جلیلان
 مذکور و ضمیمه ذکر و عذر تقریر یوردی قری مکرماندن مایقا احب الی اولان کراماتی لاحقة اعطای یوریلر
 تلویحدر (من هدايته) فاعلمه مضاف مصدر و (من) مای بیان و یا من نعمة لفظنه بدل من هداية الله اياه
 (الی ما هداه الله) و وجدک ضالا فهدی قول شریفندن مستفاد اولشان شاهراد احکام شریعه هدايت نعمندن
 تقریر ایلدیکه الطافدر (او هداية الناس به) تردید اختلاف تفسیره بیاددر یعنی ذات محمد تسبیات محمدی ایلده ناسی شافع
 هداية هدايت یوریلرندن دیک اوله بوسیاق اویره هدايت قاضیه و معتدیه بین جمع کال و تکمیلدن خبردر که کلاه
 ایلده عید مقام عظیم و مرتبه تجلیل و اصل اولور و تکمیل روح الله الاکرم عیسی ابن مریم علیه السلام الاثم حضرت نلرندن
 فریدر یوریلر که (من علم و عمل و علم یدعی فی الملکوت عظیم) و الحاصل سر دفتر انبیاء علیه اکمل التحایا حضرت تبریک
 تاشده اولان هدايت اویره ناسی ذات کریمه هدايته ارشاد تری مریت و تر ایدشان و رفعت حضرت در (علی اختلافی
 انفسی) یعنی هداية الله و یدعی به الناس اختلافی اویره (ولا مال له) جملة حالیه در (فاعشاء الله تعالی ما اناه) روی
 عدود ای اعطاه یعنی مال خدیجه الکبری و یا غنایم اوفی دن جیبینه احسان ایلدیکی مال ایلده اعطای ایلدی قال الامام
 الرازی ای اعطاه بابی طاب ثم مال خدیجه ثم بابی بکر ثم بالنصار ثم بالغنایم و ما یقع کما وقع (او عا جله فی قلبه من الشفاعة
 الغنی) لیس الغنی عن کثرة العرض انما الغنی عن النفس) حدیث لطیفی مصداقجه دخی (الشفاعة کثر لا یفقد) خبر
 صحیحی مغزاسخه دل آکاهلرینه غنا و فزاعات روزی قیلغله و فزاعات باب رابعدن قنع قناعه اذارضی باعطاء الله تعالی

وقعت فتوحا بفتح النون اذا سأل عما سواه ومنه (القانع والمغتر) اي السائل تصريحا والمغترض تلويحا وما احسن ما قال * العبد حران قطع * والحر عبدان قطع (ويتجلى الخدب) ما ودال من ملتين ايله رقت معنائه (عليه عه اول دريتم صدف كوين صلي الله عليه وسلم جنبانك والدماجدي قبل ولادة الحضرة وفات ايدوب يعني حاله ع مهرباني ابي طالب اول دركر انا به به شفت وعطوفت ايلدي يعني بادشاه لا يزال عم نواله كوهركان رسالتى حجره جبريت عزمه ايو ايلدي (وآواه اليه) اوى مدود او مقصورا متعديا روضه بن فاعل ومجرور عه راجعا ندر ومدنه تعديه اكثر وقصرت لزم انهم دريتمى عنك حايته ضم ايلدي (وقد قيل آواه الله) يعني اول شجر اغ دودمان بتوي خدای بچون عين عنايتله ملحوظ وظل حمايته محفوظ ايلدي ومقصورا اوى الى الله دخى مر ويدر اي نحا اليه وتوكل عليه * ارباب حقايق برندن استفسار اولئك اول لاولاى رسالت پدر وما درن يتجلى افراد سور لفته حكمت ندر ديو * ما سوى الله تعالى اتمك سرفى بيان بيور مشر * فان الاستئناس بالناس من علامة الافلاس (وقيل يتجلى امثال لك) يعني بر ذرة يتبعه عصمادركه صورت وسيرته كالمثيل ونظيرنا يادر وفي الكشف معناه المجدك واحداني قريش عديم النظير (فأواله الله) سورة شريفة ده ككر اولنان وجود بمعنى العلم اولور كلام مصنفه وجه تقديم هدايت رعايت عنايته ايا وحرف واو عبارتده تربيتي افاده بتدبكه اشارتدوا ما سورده اولان ترتيب ذكرى وفق الوجود الوقوى اوزره دركه قبل البلوغ بتم ايله وبعده هدايت كامله عليه ثم رعايت القناسة العملية ظم ورننددر (وقيل المعنى المجدك فهدى بك ضالا واغنى بك عاثلا وادى بك نيتيا) يعني قومى غرقاب ضلال بولوب سسكاه انلى ساحل رس هدايت وكدايان قومى اغنا ويتيلرى ايو ايلدي ديكلك اظهر توجيه در ديو قطب الدين الصفوى بوعبارته نيجه وجه ايراد ايلدي وتوجيه مذكور سيده خطاب وعبدى مراد اتمك قيمتنددر حتى مولانا على القارى تفسير مر قوم بدع تفاسير ندر ديو بوب به ضلالت هذا تفسير بعيد جدا عن النص لفظا ومعنى فلذا تركوه * تعبير به بيان ايتشدر در و قيل لا يلتفت الى مثله (ذكره) تشديد كاذله (بهذه المنن) جمع منة بمعنى النعمة يعنى منان متعال حبيبي ذكر اولنان عظيانه تذكير امتنان ايلدي (وانه كسر همزه ايله اى الشان اورب منان ويانبي ذیشان (على المعلوم من التفسير) على ما سبق من التحرير من انواع (التفسير مرسوم اولان وجه اوزره (لم يمهله في حال صغره وعياله وجهه) صغر معنای تمدن مفهوم ايكن صغر ویت میانہ سنده عيلى ذكر اتمك انساب ايلدي يعنى حق تعالى رسواى طفوليتى جاغنده طفل ايكن دابهى قوجاغنده وفقر وحق حاله ترك ايتدى (وقبل معرفته به) يعنى معرفت كامله ايله حقه معرفتند مقدم (ولا وده) لم يمهله اوزره معظوفدر (ولا قلاه) دخى ترك وقطع ودفع ايتدى (فكيف بعد اختصاصه واصطفائه) يعنى نه آنكه كرامت سنیه ايله اجتناب وهدارساله مقامات بهيه ايله اختيار ايلدي كند ذكره عين عنايتله ملحوظ وجايتله محفوظ بيورميه (رباعى) اى سترخن سطور لوح محفوظ * فرش اواسه يواكده عرش اولوردى محفوظ * اولان لما خلقت دن فهم اوانور * سن اواسك اولز ايدى عالم ملحوظ * معلوم دانش ورا ندر كه (ووجدك ضالا فهدى) جليله بى تفسيرنده افوان ستة ملخصه بيدار اولوب (اولا) وجدك ضالا عن الشريعة فارشدك اليها (ثانيا) وجدك مضطربا الى الضلالة عند الاعداء فبين امر لك بالبراهيم للاجابه (ثالثا) انه وجدك بين قوم ضلال فارشدك الى ما عزيز به عنهم الى الوصال (رابعا) انه وجدك ضالا بتزويج ابنتك فى الجاهلية لبعض الكفرة فين لك ان المشرک لا يتزوج المسلمة (خامسا) انه وجدك ضالا بين مكة والمدينة فارالك الطريقه (سادسا) انه وجدك ضالا الى عاتقا ومحبيا فهداك الى محبوبك امدى قول اول هو المعقول اولدينى اتفاق كرده محققيند زبر آيات (ما كنت تدري ما الكتاب ولا الايمان) (وعلم ان ما لم تكن تعلم وكان فضل الله عليك عظيما) كرمه لى ذلك المعناى موده در (السادس) وجوه سهك التجبى وجعنى (امره) فعل ماخذير امامه معلونه مضاف مصدر اوانى دخى ظاهر در (باطهار زعمته عليه) فاعلنه مضاف مصدر در و اضافت مفرد كاهى عومى افاده ايلدي بكندن جميع ما انعم به عليه عام اولور (وشكر ما شرفه به بنشره) اى بسط ما احسن اليه (واشادة ذكره) كسر همزه ودال موله ايله يعنى اول مروباع بلاغى تشريف ايلديكى مكرمانى نشر وشهر ايله شكر نه امر وفرمان ايلدي (بقوله) واما بنبعة ربك فحدث فان من شكر النعمة التحدث بها) زابرفعت خداداد ايله تحدث نعمتك شكر ندر ووردى الحديث (اذا انعم الله تعالى على عبدا حب ان يرى اثر نعمته عليه) وحديث آخرده (التحدث بالنعمة شكر) وفقيه ملبس ومركب وامامالى نعمتلى اظهار ايلان تحقيددر (وهذا) پس اظهار نم وتحديث كرمه امر خدا (خاص له) سردار انا بيا و مروراصفيا حضرت تدرينه امر خاص (عام لامتة) آيت كرمه ووجدك ضالا فهدى تفسير جليلي لمخلصا شس وجهله وروذى آتفا كذا ان ايلدي

(وقال تعالى) تعالى قال فخير نذن حاله هو المتعالى عما لا يليق بجنابه العالى (والنجم اذا هوى الى قوله لقد رأى من آيات ربه الكبرى) اختلاف المفسرون فى قوله والنجم باقاول معروفه (ارباب تفسير فحمله مراد بيوريلان معناده نيجه قولى معصوبا اختلاف ايتديلر (منها النجم على ظاهره) جله اقوال ندر كه نجم مطلقا جفس ستاره وياثر يادر (ومنها) هو (القرآن) قرآن عظيم الشاندر كه نجم اشارتدو نزل اولمشدر بنا برين اذاهوى بمعنى النزلدر (فلا اقمهم بمواقع النجوم) نظم جليلي اختيار كرده بعض مفسرين اوزره بومعناى مؤيددر وبالصحابه البررة وله لاه هذه الامه * نجم اسم جنسدر كاوردر عن كاشف الغمته صلى الله عليه وسلم (اصحابى كالنجوم بايهم اقتديتم اهتديتم) كذا فى عين المعاني (وعن جعفر بن محمد) امام صادق بن باقر رضى الله عنه (انه) نجم مقسم به (محمد عليه السلام) كثر امامه صنف عليه الرحمة حضرت شاهد وكونه بدون الصلوة ذكر سلام ايدرلر مع هذا احد همانك افرادى مكر وهدر ديو شارح دلبلى تهر يرض ايدر * اما محققيند امام جزرى وغيره بل عدم كراهتن تحرير مولانا على القارى رساله مستقلة ايله تقرير بيور مشر اخفى صلوة وسلاى جمعه افضليت مقرر در (وقال هو قلب محمد صلى الله عليه وسلم) شه امام صادق بيورديكه نجم قلب مصطفى عليه السلام والحق ايدر نه تم قلب وقاب حضرت در درخشان رسالت عليه اتمى التحية سر تا بقدم نور در و انوار اول نير اعظم دن استناره واسرار ايدن استضاءه ايدر (اللهم اجعلنى نورا) دعاء مأثورى مدعا به شاهد در خدای بيم متاعز وعلا حبيبه نور تسميه بيور ديقى كاتقدم مذكور در (وقد قيل فى قوله تعالى والسجاء والطارق) اى البادى ليلا (وما دارلنما الطارق) يعنى طارق نه اولد يغن سكاكه شى اعلام ايلدي يعنى اول شى عظيمدر هر احد انى بلزديك اوله (بعدنا) بيان ايدوب بيورر كه (النجم اشاقب) طارق اول ضياد اشر شيدركه كانه ضيا سيله نقب ظلام ايدوب نفوذ ايدر (ان النجم هنا ايضا محمد صلى الله عليه وسلم) اولان نجمى وصف عام له تعبيري ونايانا تفخييا لانه بما يخصه ايله بان ايلدي (حكاه السامى) تفسير حقايق سنده نقل بيور ديهلر (تفصيت هذه الآيات) والنجم اذا هوى كرمه سندن لقد رأى من آيات ربه الكبرى قول جليلانه واربعه آيات عجيبة البركات شاهددر (من فضله) مبهم مقدرى بياندر (وشرفه العبد) كسر عني ونشديد دال مهمتين ايله شى كيردر كه اهل وماده مى ما لا ينقطع اوله يعنى اول حضرتك فضل وشرفى بى پايندر (ما يقف دونه) ضمير عه راجعدر (العبد) فتح من مهمه ايله احصاوا تصفاى عدد يعنى الى الاخر عدد وشمارى حدود صردن بيرون فضاى بى پاىانى مشته اولور (واقسم) الله (جل اسمه على هداية المصطفى وتزويجه عن الهوى) يعنى فيما اخبر به الورى جناب مصطفى عليه التحايا حنيتك براهة حاشته قسم بيوردي (ومدحه فيما تلا) تلاوت وقراوت ايلديكى شينك حقايق وصدقه (وانه) دخى متبلو اولان (وحى يوحى) لدفع الحجاز نأ كيدويا تأسيسدر (اوصله اليه عن الله جبريل) يعنى خواجعه عالم صلى الله عليه وسلم ناطقه بردار اولدينى وحى وحكم ذى الجلالدر كه جبريل امين اول حكمى طرف حقدن اول حضرت نه تبليغ وايصال ايلدي (وهو) روح القدس عليه السلام (الشديد القوى) صفت مشبهه نلفا غلنه اما قيدر وهى شديد قوا احكام عليه وعمايه ده من غير خطا فى الفهم والحفظ والادلتى من وب العزة اوزره قدر تياب وابندى خوارى عاده ده واسطه در اختلاص قوم لوط وتقليب جبال وصحه بر قوم ثمود كى وبعضيلر شديد القوى ايله هر اد جناب بارى عز اسمه در ديديلر يعنى شديد القوة والقدرة والحكم ديكدر و ذلك القول حشنة نسبت اولمشدر (ثم اخبر تعالى من فضيلته لقصة الاسرى) يعنى براهة ساحة حضرت نه فبند نكده قضيه معراجده فضيلت معلا قدر رسالتن اخبار بيوردي (وانتم انه الى سدره المنتهى) ولقد رآه نزلة اخرى عند سدره المنتهى كلام عزيله سلطان سدره مكان عليه ازكى الصلاه والسلام جنبانك بيت مقدس دن جانب عا به صودلى وهفت طباق آسمانى سير وكذريوروب * سدره به اولدى چوسيرى منتهى * حقل اول محبوب خاص در كهى * وسدره آسمان هفتمده عين عرش بر شجرة نبق اولدينى عند اكثر مفسرين محققدر كه علم خلايق انده نهايت بولور (وتصديق بصره فيما رأى) ما كذب القواد ما رأى * نفس جليلي شهادتيله بخايب امرادن صورت جبريل معاينه وياذات رب جليلي بصير رفته قلبى بصرفى تصديق وتحقيق بيورملى * (وبعضيلر ضمير) رأى) نفس فواده عايد اولور ديديلر ورويت بومقامده علم معناسنه (وكذب) بالتحقيق كاذب بالتشديد وكلاهما قرأته وجه در (وانه رأى من آيات ربه الكبرى) من تبعضيه وياباينه وكبرى صفت آيات ويا موهولدر يعنى بعض آيات ملكيه وملكوتيه دن معاينه ايلدي ياخود معنا كل آيات حتى مشاهده ايتدى ديكدر بنا برين من زانده در (وقد نبه على مثل هذا) تبارك وتعالى لفظ تبارك على اوزره تقديمى اولى ايلدي (فى سورة الانشراح) يعنى تحقيقا حضرت جل وعلا درج سورة امراده رويت آياتى كريمة (الترية من آياتنا) نص شرفنده اندراجله تريبه بيوردي لكن (الترية من آياتنا) مسجد اقصى ده معاينه بيوريلان آياته (لقد رأى من آيات ربه الكبرى) سموات

علاوه مشاهده قبلان عیایاته صریحاً در (و اما کان ما کاشفه علیه السلام من ذلك الجبروت) فکتبتن ایه فاعلوت
 مبالغه من الجبر یعنی القهر ویا عظمت معنایه (و شاهد من عجائب المکوت) مبالغه من الملك کارجوت من الرحه
 و ملکوت باطن سلطنت در ملک ظاهری ایه تعبیر اول نور ویا ملک عالم عقلی و ملکوت علوی (لا تحیط به العیارات
 و لا تستقل بحمل سماع ادناه العقول) غیر عقل النبی علیه السلام مراد اول نور ویا الحاصل وقت اول سلطان سر بر
 لی مع الله حضرت تری عجایب و غریب جبروت و ملکوتی مکاشفه و مشاهده بیورملیکه انواع تعبیراته اشتمالی حیطة
 تعبیر و تقریردن بیرون و تفسیرات حل معمله که اقل و ادناسی عقول و روح اولادن عاجز و ادا دن فاصراً اولدیه
 (و رمز) جواب لاحق سبحانه و تعالی اشارت بیوردی (عنه) مکاشفه حضرت حبیب الله صلی الله علیه و سلمدن
 (بالایام) متعلق بر رمز (والکتابیه) ایما اوزره عطفه رایما و کایه ایه مراد تلویح و عدم تصریح در (الدال علی التعظیم)
 یعنی مکاشفه حبیبدن نجات و عظمت داله مامیه ایه رمز و ایما ایلدی (فقال فاقی الی عبده) تفصیل للرمز
 عا کاشفه یعنی جبریل امین و یارب العالمین بالذات عبد خاص و واصل مقام اختصاص صلی الله علیه
 و سلمه و حی ایلدی (ما و حی) شی عظیم که کثرت اخفی ذات عایسی علیدر * امدی ایما د اولان تغیم ایضاً حده
 نایب و عده کسان ارباب تفسیردن بعضی و حی ما و حی سر ستمه می امت محمد علیه السلام ام سالفه دن
 مقدم داخل زهنگاه هشت اولدیه و حی و اعلام در دیو حل ایما بیورمشر الله اعلم براده * اولدی اول محبوب
 خاص کبریا * محرم خلونکه نمی * اولدی فائزاه انوارا * و حی اولدی صدهزار اسرارا * کیم انک وصفه
 فاصردر لسان * شرح و تقریر رنده عاجز در بیان * اولمز اول اسرار و مسطور خطیر * قالب تقریر کنجایب پذیر
 (و هذا النوع من الكلام) انواع کلامدن و بیاندن رمز بالکتابیه و الایما (بسمی اهل التقدر و البلاغة)
 صریحان علم ادب و فصاحت و فهمندن میدان معرفت بونوعه تعبیر و تفسیر ایدر (بالو حی و الاشارة)
 عدم صراحتدن ناشی و موخیه و مشار الیه ایدر * امدی کتابه و التهام و کلام خفی مائدی و حی و اشارت
 بر معنایه در (و هو عندهم) و حی و اشارت الیه سبی اولان نوع ارباب بلاغت عندده (بلغ ابواب الایجاز) ام انواع
 ایجاز در زباجوامع الکلم در مبانی تفسیر و معانی کثیره ایه کاتما مبهمه بالاغاز در اما و کل مقام
 مقال (شعر) بر منو بالخطب الطوال و ناره * و حی الملاحظ خفیه الرقباء (وقال تعالى) تفصیل للرمز عا شاهد
 (اندرای من آیات ربه العکبری) ای الدلالات علی عظمته تعالی (انحسرت الافهام عن تفصیل ما و حی)
 معنی تفصیل و تعمیم ما و حی دنکه لا یحیط به حد عقل اولی الالباب متحیر و کلیل اولور و افهام جمع فهم
 ازاله و همندن عبارتدر (و ناهت الاحلام فی تعیین تلك الالباب الکبری) وافی تفسیر و بیاندن حلم حیران و اول سر
 مکتوم اولان آیت کبری تعیینند و عقول ذوی النبی قاصره و سرگردان (قال القاضی ابوالفضل رحمه الله و اشتملت هذه
 الایات علی اعلام الله تعالی) فاعلته مضاف مصدر در (بترکیه جلته علیه السلام) جله ایه مراد جمع ذاتدر مصنف
 علیه الرحمه بیور که آیات و بشارات حق تعالی حبیبی تطهیر ذات و تسمیه صفات بیوردی اخباری مستمل در
 (و عجمتها) ضمیر جلته لفظه عائد در (من الاقاف) جمع آفت (فی هذا الممری) فتح میور و ایه مصدر معنی ویا ام
 سکان یعنی جای علای اسرا ده ذات حبیبی آفات مخصوصه دن حفظ بیور و مرین جامعه اولور (فزی فواده و لسانه
 و جوارحه) جمع جارحه بومقامده بصر مراد اولدیه بقول آیدن منفهمدر یعنی جناب مدح آفرین
 جل جلاله اول حضرت کاتب و زبان و بصرین مدح ایلدی و تفصیل بعد الاجال ایدوب بیورر (فزی قلبه بقوله
 ما کذب الفؤاد ما رای) بوایت شریفه به تعلق ایدن معنی تقدم ایلدی (ولسانه بقوله و ما یطق عن الهوی) یعنی
 نطقی هوادن صدور ایتمز بلسکه و حی جلی و خفی ایه ناطقه پرداز اولور که کتاب و مستدر (وبصره بقوله ما زاغ البصر
 و ما طغی) یعنی عارای دن بصری ماسوا به میل ایتیموب مقام اعلا ده رؤیقه مأمور بیورلدی شیمک غیری به تجاوز
 و ممدی ایتدی دیومدح ایلدی (وقال تعالی فلا أقسم بالخنس) جمع خانس من خنس اذ انما اخر ما عدا النهرین کواکب
 رواج اولان سیاره در (یت) زحل شری می رنجه من شمسه * فتراهرت لعطارد الاقار * (الجوار الککس) اول
 سیارات که تحت ضوء شمسه اختفا ایدر من کنس الوحش ای دخل کثاسه ای یت (الی قوله و ما هو بقول شیطان)
 مقرر من الانس و الجن و الدواب قاله ابن عباس رضی الله عنهما (رجیم) مهمام بعد و طرده رجوم مایتم ماسده
 اولان آیات (والدلیل اذا عسعس) ای اقبل (والصبح اذا تفسس) ای اسفر (لا أقسم ای اقسم) زیاده کی لا قوی
 اوزره (انه اقول رسول کریم ای کریم عند مرسله) یعنی یاد قسم ایدر که قرآن عظیم الشان بیغمبر آخر الزمان قبل
 رحمان و حی ایه کویا اولدیه بقول حقد (ذی قوه علی تبلیغ ماسله) تخفیف ایه صیغه فاعل اوزره ویا تشدید ایه

صیغه مفعول اوزره در (من الوحی) یعنی وحی ربانیدن تحمیل بیوردی ایه ککامک تبلیغی اوزره صاحب قوت
 و قدر تدر (مکین ای متمکن المنزلة من ربه رفیع المحل) فتح حاهمه له و کسری دخی جائزدر (عنده) مکان و زماندن
 منزله عنده ایه عند الله صاحب مکانت و منزلت و علی الشان و ذی جاه و جلالدر * امدی مکانت حسب حال متمکن
 اوزره در (و عند ذی العرش) قوی یا ذی قوه و یا مکین قوله متعلق اولور (مطاع) ذواطاعه مع کونه صاحب طاعة
 (ثم) فتح مثله ایه (ای فی السماء) یعنی شب معراجده سر و شان آسمانک اول خدیو علین سر بر صلی الله علیه و سلم
 حضر تدر بنه انقیاد و طاعتله ایه عالم ملکوتده بیله مطاع بیور و اسیدر (امین علی الوحی) و حی و انزال بیوزیلان
 امر ذی الجلالی تحمل و تبلیغه مأمور تدر (قال علی بن عیسی) صاحب کتاب التکت فی اعجاز القرآن اولان امام
 زمانی شوی معتزلیدر و جیوز سکان در تده سر نهاده بالین اجل اولدی (و غیره) و زمانینک غیری ارباب مقال
 دیدر لکه (الرسول الکرم هنا) شایسته مقام رسول و کرم غیر محلی بال اولدیه یعنی بومحل عایده رسول کریم
 وصف و تعذیه مراد اولان ذات خجسته صفات (محمد صلی الله علیه و سلم بجمع الاوصاف بعد علی هذاله) یعنی
 رسول کریم و اندنصکره ذکر اولانان مکین و مطاع و امین اوصافک جعی بقول اوزره حضرت مصطفی صلی الله علیه
 و سلم ایچون شایاندر دیدر (وقال غیره) زمانیدن ماعدا کتر اعلام علما بیور دیر (هو جبریل) رسول کریم ایه مراد
 بلبل سدوره نشین یعنی جبریل امیندر (فترجع الاوصاف الیه) مکین و مطاع و امین و صفی امین الوحی جبریل علیه
 السلامه و جفت ایدر اما آیت شریفه (وما صاحبکم بمجنون) ایه مراد جناب سرور انجا حضرت تدر و ساری اوصاف
 جبریل اولدیه تفسیر کرده جمهوره قاتدر و زیرافصل اولده گذران ایدن حدیث صحیحده اصابت رحمتله شایه باری
 حقه مد شایان و بیورلوب خوف عاقبتدن امین اولدم دید کرمی بام سعادت انجم جبریل اولدیه بقیه دلالت ایدر و حتی
 بعض اهل سنت و معتزله آیت شریفه ده مندرجه بیوزیلان فضائل جبریل ایه تفضیل ملائکه به تمسک ایدر و الله اعلم
 و احکم (ولقد راه) بالافق المبین (یعنی) رانی ایه مراد ایدر (محمد صلی الله علیه و سلم قبل) خادم عاقبت محمود یعنی
 ابن سبه و در ذی الله عنه جنابندن نقل اولانان وجه و جیه اوزره (رأی ربه) محبوب بارگاه مقدس صلی الله علیه
 و سلم رب العزة جل جلاله حضرت تدری کوردی بقول اقوال سائر اوزره تقدیمی مدح حبیب الله قصد اولانان غرضه
 اوفی اولدیه فنددر (وقیل رأی جبریل فی صورته) عند سدرة المنتهی اوفی غار خالقت اصلیه میل و رؤیتسه
 اشارتدر دیدر (وما هو علی الغیب بظنین) علی قرآنه ابن کثیر و ابی عمرو و الکسائی (ای بتمم) وظاه مجمله ایه
 ظنین من الظن و هو التهمة یعنی یغیر انس و جان علیه صلو المنان و حی اولانان اشیا و امور غیبیه دن خبر رس اولدیه
 احوالده مهم دکدر (ومن قراها) ضمیر کله به راجع و بعض نسخه ده قرا و واقع و اواشدر ای اللفظ (بالاضافه عناه) قول
 مد کور معنای (ما هو بخیل) قرا ت نافع و عاصم اوزره ضمین من الضمة بخیل معنایه یعنی عموم امته تبلیغ
 رسالتده بخیل دکدر دیک اولور (بالدعایه) بخیله مقلددر خاق حقه دعوتده امدی علی الغیب لفظنده علی یعنی
 البایا و بضین یعنی ای الدعوة الیه بالایمان و العمل و روی بالدعایه و بالدعایه کالدعایه و قیل هی من الادعاء
 (والند کبر بحکمه) ضم حاه ایه ای بند کبرهم با حکام ربهم ویا کسر حاه ایه جمع حکم ناسه نافع کلامه و عطف (و بعلمه)
 ضمیر لک حکمه عودی و یا رسول الله اوجاعی محملدر که تقدیر کاعلمه الله انده تعلیمده بخیل ایتدریک اولور (وهذه) آیت
 و صفته (وما هو علی الغیب بضین) کریمه سیدر (لحمد لی الله علیه و سلم باتفاق) هر دو قرآنه حضرت مصطفی
 علیه ازکی التیاجا جنبانه صفت اولدیه اتفاقد کرده اهل تفسیر در زیر اعلام علمادن بر فرد و ما هو ضمیر فی جبریل
 علیه السلام اوزره ارجاع وعودنه قائل دکدر (وقال تعالی ن) اسم حرف ویا حوتدر که جنس مراد اولدیه
 ویا خود حامل ارضین هفت طباق اولان بیوموت و یا دواتدر ویا لوح اوله حرفله تفسیر اولدیه بغه صورت مسعاده رسم
 و سکونی شهادت و جنس حوتله تأویل بیوراسنه (ولا تکن کصاحب الحوت) کریمه سی دلالت ایدر و دوات مراد
 اولدیه بغه قلم اشارت ایدر (واقلم) ما کتب به الاوح المحفوظ او ما یکتب به مطلقا جنس قلم (وما یسارعون) دیران
 حفظه * را ممدی ایتیمون و الا اعم (الایات) اول سورده دن حضرت سلطان رسل حقدده و رویدادن ای یعنی
 (سفسمه علی الخراطوم) قول جلجلته و ارفقه اولان نظم کریم مجو عیددر (اقسم الله تعالی بما اقسم به من عقاب قسبه)
 مقسم به تخفیم و ایجازا مهم قبلندی و من بیانیه در و قدیم مقسم به معنایه در یعنی بسپاری فوادندن تعظیاله
 و تکریماتی تخصیص ذکره حق جل شاناه حضرت فی قسم یاد ایلدی (علی تزیه المصطفی عما غصته) محجومه و مهمله فینه
 مهمله عیب و تحقیر (الکفر به و تکذیبهم له) یعنی خدای جلیل قسم عظیمندن قسم بیوردی شایده جناب نبی کریم
 اهل کفر لک عیب و تحقیر و ساحر و مجنون زهاتله تکذیب ایلد کاردن تبرئه و تبرئه قسم ایلدوب (وانسه) افعال

و باقی عیالین یعنی قرب درگاه عظمی متبناه ایلده ما نوس وذا انس و محبتیله مستأنس قیلدی (و بسطامله) دخی مأمول
و مقصود فی نشر له رجاس انکار ایلدی (بقوله حسنا) تفعلیل و باقیه الدن ما قبلی ضمیر ندن خالد (خطابه) کلمه
خطاب مستطاب ترین پیور دینی حالده (ما انت بنعمه ربنا مجنون) آیتنده و رود ایدن قسعه جوابد فی الاصل
مقول قول ما انت مجنون منعه اعلیک بالبره یعنی اندر مجانی ندر که سکا مجنون ذیه لرحال آنکه سن اعقل عقلا واکل
عرفا و سید الانبیاس (و هده) و حالت جسمیه و منقبت عظیمه که انس و بطدن مأخوذه در و یا خود تائیت
با اعتبار الخیر ابراد اولندی (نهایه المبره) خبر مبتداه (فی المحاطبه) یعنی مکالمه و مجاوبه ده غایت احسان و مطاوعه در
(واعلی درجات الاداب فی المحاوره) مراجعه و مراده ده بالا مرتبه ادبدر (ثم اعلمه بحاله عنده من نعم دائم
و نواب غیر منقطع لایا خدمه و لا یمن به علیه) یعنی تنزیه و برآه تنصکره درگاه عزتمده انکیچون ابد الابدین اولان
نعم و نواب غیر منقطع فی زمان و حیثی اعلام پیور دینی بیرون حیطة تعداد در دخی حبیبی زیر نف و تحت امتنان
و احسانده قیلدی مع ان له المنه فی الاحسان (فقال وان لك لاجر غیر مجنون) طعن دشمنانه تحمل و صبر لاجلندن
تحقیق بر تحقیق ذات جنیل الشیخ ایچون ما لا یقطع اجر جزیل حاصلد و یا بلا واسطه سکا احسان و اعطا
پیور دین غیر مجنون به علیک اجر و اردر آیت شریفه تا کیدات اربعه ایلده قلمید پیور اشد (ثم اننی علیه بامتنه
من هیاته) جمع هبه موهوب معنایسته یعنی موهوبات و تفضلاتندن عطا پیور دینی بخشایشله حبیبی اوزره
ثنا ایلدی (و هده الیه) ای دله علیه دلاله موصوله و الحاصل مصنف علیه الرجه غیر مجنون قول اطین معنایسته
اقوال مفسرین میانی جمع قصد ایلدوب غیر منقطع ایلده مفسر اولدیفن افهام ایلدی و غیر محسوب و لامعدود ایلده
ما قول قیلدیغه ایا و غیر مجنون به ایلده تعبییر اید نر قوله دخی اشارت ایلدوب قبل ذکر الایه ثم اعلمه بحاله من نعم دائم
عبارتیه تفصیل پیور شمدی (بعدذا) خلق عظیمه ثنا پیور بلان آیت مدحت فرما مقدمه سن ثم اننی علیه الیه تعبییر
ایلدی (واکذلک تنجیهما للتجید بحرفی التا کید) یعنی عطا و بخش ایلدیکی امری تکمیل الله عظیم و در حرف
تا کید ایلده تأیس و توکید ایلدیکی بری حرف ان و دیگر لایمدد (فقال وان لك لعلی خلق عظیم) خلق کر عینی استعظام
اول نور دیده عالم صلی الله علیه و سلم اذای قومنه فرط احتمال و جفا لینه شدت تحملندن ناشید و دیدیلر هر چند اول
کوهر کان رسالتی کمال عداوتلرندن ستمکار جفا ایلدیلر (اللهم اهد قومی فانهم لا یعلمون) دعا سیده هدایتلرین
استدعا پیور رب هلاکار شه دعاه علیه الیه اب جنیان اولد قلمی مشهور در (قیل القرآن) خلق عظیمه مراد قرآن
کریم دینادی ز بر قرآن مبین مکارم اخلاق اولمغه صدیق و یقین اولشدر (وفیل الاسلام) وینه خلق عظیمه
سوال اولاند قده (کان خلقه القرآن) کلامیه جوابداده صدق و یقین اولشدر (وفیل الاسلام) وینه خلق عظیمه
مراد اسلام اولدیفن سلطان المفسرین ابن عباس رضی الله عنهما جفا بلرندن منقولدر و بمقامده اسلامدن مراد
اولان توحید حقیقی و آوامر و احکام و قضا و قدر پروردکار در انقیاد ظاهری و باطنی در (وفیل الطبع الکریم) نقل
ماوردی اوزره مکارم اخلاق علیه سلطان اقلیم رسالت مراد اولندی (وفیل لیس لک همه الا الله عزوجل)
ای لیس لک مقصد و مهمه الا الذی بیده کل رحمة و نعمة یوقول والا اثر جنید قدس سره جفا بلرینه نسبت اولشدر
یعنی ادراک ذات مطلق و اعلاء کلمه حقن غیری مطاب و مقصد سنک ایچون نایبدر قال الحسین معناه انه لم یؤثر
فیک جفا الخلق بعباده طالع الحق (قال الواسطی اننی علیه بحسن قبوله بما اسدی الیه من نعمة) واسطی علیه
الرحمة پیور رب که خدای متعال نبی ذیشان اوزره قول حسن و حسن اقبالله ثم ظاهره و باطنه دن صله و احسان
پیور دیننه ثنا ایلدی (و ضله بدلت علی غیره لانه جلیله علی ذلک الخلق العظیم) دخی اول شاه و سل و کزیده کل
صلی الله علیه و سلم حضرت تار بنه احسان ایلدیکی شیه کریمه ایلده جمیع خلق اوزره تفضیل ایلدی زیر اول خصلت
علیه و سجیه کریمه اوزره مجبول ایلدی ایدی (فسبحان لللطیف) سبحان اسم تسبیح معنی التزیه در و کاهی علماله
اضافندن قطع و صرفندن منع اولنور و تم نصبه لفعول ترکله اظهاره و دخی سوء و ملامدن تنزیها صدر کلام قیلنور
بو مقامده تعبییر استعمه لدر (الکریم المحسن) بر فردانک احسان و بر امتنانندن مستغنی دکادر (الحواد) کثیر الجود
و العطاء الجید صاحب مجد و کرم (الذی یسر الخیر و هدی الیه) ای سهل الخیر و هدی الیه (ثم اننی علی فاعله و جازاه علیه)
(بعدذا) فاعل خیره ثنا پیور رب فعل خیر اوزره مجازاة منخ دنیا و من بد عقی ایلدی (سبحانه) ما قبلندن بد لدر (ما انغر
ناله) نجب آخر در ما انغر غین مجه و میم و را و صیغه تعجبیه و نوال فتح نوله یعنی نه عجب عطا و احسان بیسمار
(واوسع انتاله) افضال کسر همزه الیه یعنی بر و احسان و وسیع و عام و بی شمار قیلدی (ثم سلاه عن قوالهم بعد هذا)
عن قوالهم متعلق بسلاه در اصل شارح دخی سلاه بعد هذا و اقدر یعنی بومدح و ستایش نکره شایسته جناب

حبیب اولیان مقول کفر اید کرداردن اول حضرت فی تنزیه و تسلیه ایلدی (بما وعد به من عقابهم و توعدهم) یعنی
عذاب و عتاب و وعید دشمنان الیه حبیبته و عدله تسلی ایلدی (بقوله تعالی فستبصر و تبصرون) ضمیر اول رسول
اللهم مراجع و ثانی کفار عائد اولور و هذا الابصار یادین دار و یاد اقرارده ابراره روزی قیلنوب دار و یاد بخاره
و عید قیلنوب ملو و ظدر و معنی قریبا کوزر یلور سن و اندر دخی یلورلر (بایکم المفتون) قنغیکز جنونله ممتوند
یا ما یکم زائده و مفتون مصدر جمعی الفتنة اوبای القریقین مشکم المجنون ابقریق المؤمنین ام بقریق الکافرین یعنی
ایم جنونه مستحق قنغی طائفه ده بولنور لهمدی قنغه فساد و جنونن کابه در که حضرت سید الانبیاء علیه السلام
والتحابیا جنایه حاشاشم حاشا اسناد ایتملر ایلدی (الثلاث الایات) اعنی تقدیر یله منصوب و رفع و خفضی جائزدر
یعنی (فستبصر و تبصرون) بایکم المفتون ان ربک هو اعلم من کل عن سبیلده و هو اعلم بالمهتدین) آیات ینتانی مراد
ایدر زیدکدر و آیت جلیله و عید دشمنان و وعد پیغمبر انس و جان الیه ختم کرده قاضی محکمه از لدر که هو اعلم من کل
عن سبیلده و عیدی کانه پروردکار عالم علی الحقیقه و الیقین مجانبینه اعلمد و هو اعلم بالمهتدین و عدشربنی معنای دین
مبینده کمال یقینی حیازه ایدن مسلین و مهتدینه دخی داناردردینک اولور (ثم عطف بعد مدحه صلی الله علیه و سلم)
نصب ظرف و اضافتیه یعنی رب جلیل حبیب و خدای منی مدح جزیل و تسلیه و دشمنان بدخواهنه و عید نصکره
التفات ایلدی (علی ذم عدوه و ذکر) یا فعل و یا مصدر مضارع (سوء خلقه و عد) مصدر مضارع یا فاعله (معایه) جمع
معویه یعنی العیب (متوا یا ذلک بفضل و منتصرا لنبیه صلی الله علیه و سلم) مطلقا بعد آیه خواه و یا اخسن بن شریق
و ظاهرا و لیدین المغیره نام یلید عید و یا ابی جنیل ز نیم یا خود عتبه بن ربیع مراد اولنق اختلافیدر یعنی ذم عدوی
پیغمبری و انکر لید کردار قلدرین و قبایح ایشانی تعداد و بالذات فضل و احسان فی سبیلده مباشرتی و حبیبیه نصرت
و دشمنانندن اخذ انتقام اوزره مباشرتیه مدح مصطفی علیه الصلوه و التحیات نصکره انکر لید منه عطف و التفات
ایلدی (قد کر بضع عشرة) بضعه عشر دخی مر ویدز فتح و کسر موحده ایلده مابین الثلاث الی التسع امام مصنف اون
بر خصلت مراد ایلدیکی بضعه بدقی واحد و منتهای عشره در دینلر قوی اوزره دروند کیر و تائیت مجری العدد
المربک بضع لفظنده جائزیدر (خصله من خصال الذم فیه) شان دشمنان بد کردارد خصلت مذمومه دن بعضی
خصلت قبیحه و خله ذمیه جهتمندن اوندن زیاده خصلت ذکر ایلدی (بقوله فلا تطع المکذبین الی قوله تعالی اساطیر
الاولین) کفار قریش بعض اوقاتده حضرت سلطان کونین صلی الله علیه و سلم دیدیلر که بزم آلهم من تعظیم
ایدر سنک بزر دخی سنک اله که تعبد و تعظیم ایدر ز پس فلا تطع قول شریقی نازل اولدی (ودوالوتدھن فیدھنون) سن
انکره بلاعت و انکره سکاملاعت ایتمکی استبر و لا تطع کل خلاف ای کثیر الحلف فی الباطل و احسا و باطلا بیار
سوکنده مبین میم اصلیه در زائده دکادر و لاند اوزری فعل لا مفعولدر یعنی مهمات و حقارت صاحبی همار عیاب
مشابهتیمین الناس ایقاع فساد ایچون ساعی و علی وجه السعایه لایساده نقل حدیث مناع الخیر عوم اوزره افعال
خیر و خصالی کثیر المنع و یا مر اسم الله شیخ و یجلی الیه مناعدر وینلدی معتدده تجاوز فی الظلم اثم قاجر بسیار کلاه عتلی
خشین بعد ذلک مثالب و معایبند نصکره ز نیم ای دخی و لیدین المغیره آسا که مولندن اون سکر سنه مر ورنده پیدر
بد کهری انک یسرید اختری اولدیفن ادعا ایلشدر و دخی والد و عشرتک غیری به نسبت اولان بداصل و بد یختدر
و ما احسن قول حسان و انت ز نیم نیط فی آل هاشم و کایط خلف الازکب القدر دیر ان کان ذامال و بین ما
بعدی ایچون علتدر و جزمه و یعقوب اسم فیهام اوزره همز تین ایلده قرات ایلدی لدر تقدیری الان کان ذامال و بین متعددده
ذیل اولور اذ اتلی علیه آیاتنا قال اساطیر الاولین اساطیر جمع اسطوره بضم الهمزة احدونه آسا و احادیث کبی یعنی
آیات کریمه حراتک اوزرینه تلاوت اولشدر یعنی خیمده اول کافر خود بین که مراد نضر بن الحارثدر مقدمینه منسوبه
اباطیلدر دیدی نضر بن نضر یلاد قار سه قدم نهاده نقل اولوب یهلوانان یبشین زال و رسم اخباری تعلم ایتمشیدی
کلام حق و لاریبی حاشاشم حاشا اول اباطیلده قیاس ایدردی (ثم ختم ذلک بالوعید الصادق بتمام شفاقه و خاتمه وارده)
یعنی بعد ما مولای متعال جل جلاله مثالب شیعی مسفوری ذکرده کمال شقاوت و هلاک و خسارت انجماله ختم
پیور رب دیدی (بقوله تعالی فسبحه علی الخراطوم) قریبانی اوزره کی ایدر ز یعنی خرطومنه سمه و علامت قیلدر
یا حسا و زره شرنک سوزیدرده انف و لید یلیده تیغ غزاتله ضرب و جرح اولنوب نشانی خرطوم مشومنده باقی
قالشیدی و بار و زرد لوز قیامنده الی سواد الوجه قیلده دینک اوله و خرطوم فی الاصل سباعه نسبت اولنوب آیت
جایله ده انسان ایچون استعاره قیلدی و صورت و سیرتده حیوانه تشبیه اولند یغه اشارتدر و قبل الخراطوم الوجه
کله و هذا فی الانسان (مکانف نصره الله له اتم من نصرته لنفسه و رد تعالی علی عدوه بالغ من رده لنفسه) حضرت

ذوالجلال والاكرامك حبيبته نصرتي اول حضرتك كند ونفستده اولان نصرتي دن اتم واكل اولدي واول بادشاه
 قهارك اعداي نبي مختاري اوزره اولان ردي اول حضرتك كند ونفستده ايتديكي رد وصددن اباغ واكد اولدي
 زيرامن كان الله كان الله له قول لطيفه ماصديق يورلدي (وايت في ديوان مجده صلى الله عليه وسلم) ديوان كسر
 دال ويافتح اليه يحي ديوان ودياوين في الاصل فارسيد ديوانه افضا ذركه كسري ديوانه فرمان ايلديكه برمجله جمع
 اولوب شه روزم تده حساب سوادى تخر نرايده لوقتا انله نظر ايلد كده انلري حساب وگنبد سرخ مشاهده ايدوب
 كترت حركت وكمال ببر عزتندن تيجب كان اين ديوانه ديولب جنبان اولمشيدى بعد اذاهر محفلة ديوانه ديولوب
 واسلامده اول تدوين ديوان حضرت فاروق اعظم رضى الله عنه جنبانلرندن ياد كاردول اولمشدر كذا على القاري
 وديوان مجده معناني اول سلطان تختكاه رسالتى اوان كرم وشرف وعظمتده ثابت ودام ايلدى ديكدر نعت
 * معشوق ايلندي ذاتى عشاقدن خدا * رفعت عاقوشاته نسبت بسيندر * شاه رسل كزیده كل هادى سبل
 * سلطان عاشقين ومرتعا رفيندر * دولتنراى رفعت ادراى ايدن ياوز * كيم عرش كا تختصرى شهنشيندر *

الفصل السادس

(فيما ورد من قوله تعالى في جهته عليه الصلاة والسلام مورد الشفقة والاكرام) مورد مصدريت اوزره منصوبدر
 يعنى فصل ششم حق سبحانه وتعالى قول جليلندن حضرت سلطان رسل شائده مورد رحمت وكرامته ورود ايدن
 لطائف و اشارات و نكات و واردات بياندهدر (قال الله تعالى طه ما انزلنا عليك القران ان تلقى في قلبه اسم
 من اسمائه عليه الصلاة والسلام) يعنى طه امام مياميه نبي نهاي صلى الله عليه وسلم ندر زيرالى عند ربي
 عشرة اسماء حديث عز رتده طه اسم شريفى بجملة عشرة دن شماريده قيلندى ايجد حسابى اوزره لفظ طه چارده
 عدد اولدي ينى اول ماهتاب اوج رسالتك بندر وجهى غايت نور و نيايت ظهورده اولدي بن ايام ايلدور (وقيل هو اسم الله
 تعالى) قول سلطان المفسرين ابن عباس رضى الله عنهم ما اوزره طه نام بال حضرت بزدان جل شانه دردي نلدى شايد
 طاهر وهادى اسم شريف لربه اشارت يوريله وايكي معنى دخی حق تعالى به ورسول الله حقيقة و محجاز اذ فاندور
 وقيل المعنى طوبى لمن اهتدى بلك ديكدر (وقيل معناه يارجل) في لغة عك طه يارجل ذيلك اصلى يا هذا الوان كركدر
 زير انلرياي طايه قلب وها اوزره اقتصارا بتمش اولدور و بعض تفاسيرده بلغة عك يا حبيبي ديلديكي تخر مركده سيد
 صفو يدور و ابن عباس رضى الله عنهم اذن مر ويدركه لسان حبش و زبان عبريده يارجل ديكدر و عن قتادة بالسريانية
 وقيل بالنبطية (وقيل بالانسان) به معنای طه ده بلغة عك افظ مشتر كدر ان صحت الروايات يا هذا اليه يارجل بالانسان
 مراد اولنه (وقيل هي حروف مقطعة لمعان) يعنى طه ايله حروف هجاء بنائية مراد اولنوب چند معنای ايمانيه
 ايجون موضوعه دردي نلدى (قال الواسطى اراد يا طاهر يا هادى) يعنى امام واسطى عليه الرحمة يورديكه طه ايله
 يا طاهر يا هادى اسمك افتتاح وابتداسنى مراد ايلدى (وقيل هو امر من الوطى) بالهجر (والله اعلم كناية عن الارض)
 يعنى وطأ يطأ دن امر حاضر اصلى طأ ايدى و همزه سى هايه قلب وها زميندن كناية اوله حضرت امام المتقين عليه
 صلوة المعين تجده قيام و يلك پاي عرش پيا اوزره قائم اولدورنده ويا اوزره وطى ارضه امر اولندي (اي اعتمد على
 الارض بقدميك ولا تعجب نفسك بالاعتماد على قدم واحدة) يعنى ارض اوزره ايك قدمكه معتمد اول قدم واحده
 اعتماد ايله نفس نعيم كده تعجب و بره (وهو قوله تعالى ما انزلنا عليك القران ان تلقى في قلبه اسم
 ايجون برنسك اوزريكه قرأ في انزال ايتدك بلكه وجه راحت اوزره عبادت ايتدك كيجون انزال يوردي معناني مراد
 اولنوب (بعذا) لفظ اشقي يعنى التعب شايد در معنه سيد القوم اشقا هم اى انه هم امدي لفظ تعبدن عدول حكم
 ضدى اشعار اولور كه انزل عليه ليلت هدي يعنى انزال قرآن للسعادة و الفخ مقيده و يا غراعات لقوا صل الانية در (نزلت
 الاية فيما كان النبي صلى الله تعالى عليه وسلم يخطبهم من السور والتعب وقيام الليل) يعنى عبد خاص الخالص هتكام
 شده بيدارى وقيام و تعجب برله نفس عز ريشه كفتده اولدي يعنى حالده اول سورة شريفة طه شرف نزول وحي اولدي
 عن ابي هريرة كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يصلى حتى تورمت قدماه قال فقيل له اتفعل هذا وقد جاءك الله
 تعالى قد غفر لك ما تقدم من ذنبك وما تأخر قال افلا اكون عبدا شكورا (حدثنا) بعض نسخة ده اخيرا (القاضي
 ابو عبد الله محمد بن عبد الرحمن) اخذ الاعلام من رجال اندلس بشيوز اوج تاريخ هجر به سنده مرغ روي
 اوج عليته طهران ايلدى در اشيبليه (وغير واحد) كذلك جمع كثير حديث ايلدى (عن القاضي ابي الوليد
 الباجي) موحده وحييم ايله سليمان بن خلف القرطبي الذهبي و باجده اشيبليه قرنده برنده به نسبت اولمشدر
 عصر نيك حافظى اولوب مجلس عالي سنده قرق بيك فقيه حاضر اولدي يعنى مبالغه عدولتبه (الاجازة) اى من طريق

الاجازة (ومن اصله ثقات) ابو عبد الله يورديك سماعا روايت اولمديوب اصل نسخة باجي كه مشايخندن قرايت وضبط
 مرويات يورم شيدى سنده اجازت و مناولة ايلادن نقل ايلدم دير (قال حدثنا ابو ذر الحناظ) حفظ احاديث ايله
 شهر عالم اولان عبد الرحمن بن محمد الهروي المالكي مكه وطائف ينده هره نام بر موضعه مقسود بر فتح هاوراء
 محقة ايله دون همز در يوز اولوز بشده شيخ الحرم ايكن متوارى لحاف خالك ياك اولمشدر (قال حدثنا ابو محمد
 الحموي) فتح مهمله وضم مهم مشددم و حكاى شروا و باه نسبيله ايله جدى حوىه نسبتدر عبد الله بن احمد بن حوىه
 السرخسى اوچيوز يركسان برده مقيم نعيم اولد يار (حدثنا ابراهيم بن حريم) ضم خاممجه وفتح زاليه ابو اسحق
 (الشافعى) شيتين ميمه تين ايله ماوراء نهرده برندهدر (قال حدثنا عبد بن حميد) بالتصغير وله نواليف روى عنه مسلم
 والترمذى وعلق عنه البخارى قال الحافى هو المصنف المستند ايكوز قرق طقوز سنة هجر به سنده محمول آله حدبا
 اولمشدر (حدثنا هاشم بن القاسم) ابو اسحق صيرمى قيصرديككه معروفه مات سنة سبع ومائين في بغداد (عن ابي
 جعفر) امام چهارم ائمة اثنى عشر جناب محمد باقر رضى الله عنه تاويغ بالغ عدد حروف (على) اولدقده سر نهاده بالين
 الحد اولد يار اما نقل حلبى اوزره اوجه فرمذ كوردن مراد عيسى بن ماهان مروزي در (عن الربيع بن انس) يعنى ولد
 نجيب انس بن مالك رضى الله عنه در كافي التلمسانى تخر يركرده حلبى اوزره ربيع تابعى بصري نزيل خراسان در قيل
 صدوق لكه شيعى نوقى سنة تسع و ثلثين ومائة برين تقدير عن الربيع عن انس قولنده لفظ ابن مسعود (قال
 كان النبي صلى الله تعالى عليه وسلم اذا صلى قام على رجل و رفع الاخرى فانزل الله تعالى طه يعنى طه الارض يا محمد
 ما انزلنا عليك القران ان تلقى في قلبه اسم من اسمائه عليه الصلاة والسلام) (الحق الفصل باميله)
 سيد المرسلين عليه صلوة الله المعين صلوة ليله سعادته قيام يورديقه نوراعن الراحة براياغ اوزره قائم اولوب
 باي ديكدر بن رفع ايدردى * بر روف متعال حبيبته اطفاء وكرمايوايت جيله في انزال ايلدى ويورديكه دويابى
 مبارك زمينه يله جه بص يك قدم اوزره اعتمادله نفسكه بار آورتعب اولم عبادت امرنده مشق حساب اولميجون
 سنك اوزريكه قرآن كريمى انزال يورمديك اولور (ولا خفاء بما في هذا كاه) بايعنى في حذر راعن التكرار ايراددن
 عدول يوراشدراى فيما ذكر من الاية والحديث (من الاكرام وحسن المعاملة) يعنى طه طه الارض معنائه
 مراد اولندي حالده آيت جيله وحديث لطيفدن ذكر اولنسان اشياه نبي محترم صلى الله عليه وسلم وكرم جنبانلر به
 اكرام و حسن معاملة و ملاطفة باهرهدر (وان جعلنا طه من اسمائه عليه الصلاة والسلام كاقيل اوجهت قسما) اما
 طه اسماء استاي حضرت مصطفى صلى الله عليه وسلم نلدى يغمزده و باقسم قيلندى حالده (الحق الفصل باميله)
 فصل سادس خامسه وصل اولور كه تحقيق مكات حضرت به ياد قسبي اخبار و مخاطبه و محاوره نهائيت
 مبرر واعلاء درجات ادبى افاده اولمش اولور (ومثل هذا) مبتدا (من غلط) فتح نون وميله طريق معنائه والتوع
 من الشئ كافي القاموس (الشفقة والمبرة قوله تعالى) يعنى طه اسم سائى حضرت دن و باقسم به آسافوع مرحمت
 ومبرندن حق تعالى ايتدك بوقول جليلندى قوله خير ميتدا (فعلك باخع نفسك على اثارهم ان لم يؤمنوا بها الحديث)
 اى المجدد انزاله (اسفا) حزن او تاسفا (اي قاتل نفسك) مقول قاتل وبلاضافة دخی مقرر فى الاية در (لذلك)
 قرآن عظيمه عدم ايمانلرندن ناشى (غضا او غيظا او جزعا) قاتل صبر و تحمل تفسير اسفده ترديد وعلل اشفاق
 ايجونده امدى احبابندن دور و فراق و آثارا خبه اوزره مختصر اولانه اول حضرت تشبيه اولندي يندن اسماره ذر
 ويخج غماقتل نفسه معنائه وياتا كيه اوله * يعنى نفسك اوزره شفقت ايدركه انلر ايمانندن نولى ويساعدلر به
 غيظ و غضبكدن ناشى حزن و غم ايله نفسكى قتل و هلاك ايليه سن (ومثله) مورد شفقت و اكرامده ورود ايدن فلعلك
 باخع نفسك آيت شريفه سى نظيريدور (قوله تعالى ايضا) (اعل باخع نفسك الا يكونوا مؤمنين) يعنى انلر قرأه عدم
 ايمان ايمانلري خوفندن نفسكى غم هلاك ايتدك ككندن شفقت ايدرم ومقصود آيتين جاي ايتين حضرت سرور عالم
 صلى الله عليه وسلم نلدى غمى ازاله ايله عين شفقت و تكررى شفقت صديقه مر داد اولد يغمزه اشارت اولور (ثم قال)
 بعد اذ حق تبارك وتعالى تسليمة لسان حبيبته يورور (ان فشا نزل عليهم من السماء آية) اكر مراد شريفه مراد ايلدى
 انلر ايماننى ملجئه برد لات باهره امانندن تنزل ايدردك و ياخود اهل كفر و طغيان اوزره ناكه اى بربليه و عذاب
 آسمانى انزال ايدردك (فظلت اعناقهم لها خاضعين) اندن جماعات و اشراف و ساداتى اول آيت متفادين و ياخود
 اول بابيه ناكه اى مساوى به ذلابين و خاشعين اولور لردى خضوع و انقيادلرندن كناية در امدى لفظ اعناق بصفة
 العقلا وصف اولنوب انله اضافت اولنديسه اجريت مجراهم في الجمع و افظ فطالت نزل اوزره معطوفدر (ومن
 هذه الباب) يعنى شفقت و اكرام باينددر (قوله تعالى فاصدع بما تؤمر) ما موصوله و عايدى شذو در اى عايدى به

وصدع بالجله اذا انكم باجها را واصل صدع ابانه واطه ساردر يعني امر اولنديك شرابي اجهار واطهارا اليه
 (واعرض عن المشركين) اهانة لهم اهل كفر وشرك قوله التفت اجمع وانزل كقرى سبيله حزين اوله ديك
 اولور بوابت شريفه قتال اقبله مفسوخه اوامري تصريخ كرده بقويدر (الى قوله تعالى ولقد علم انك يضيق صدرك
 بما يقولون) اي فيما وفي القره ان اولديك (الى آخر السورة) يعني سورة حجر آخره وارنجه (انا كفينا لما تستهزئين
 الذين يجعلون مع الله الها آخر فسوف يعلمون ولقد علم انك يضيق صدرك بما يقولون فسبح بحمد ربك وكن من
 الساجدين واعبد ربك حتى ياتيك اليقين) امر ارسعه له قريشدين بنج نغريد انديشان ويختني در كه انري قع واهلاكله
 كيد وشوروي سنك اوزر كدن دفع ايلدك اول بد كمر انك مع الله الواحد له ديكر اتخاذايد در دي عاقبت امر ليرين
 قريشاني الدارين اولور وور تخمق علوشا غزله داتار كه بدوستي انك بر شام شريفه زده اولان هذيان وترها تلمري
 سينة بر سكينه كه اضطرار ومضايقه ابرار ايدر بس حقه تسبيح وتحميد ايله فارغ البال ومصلين اول وموت سكا
 لاحق اولنجه دخی ريكه عبادت قيل ديك اوله (وقوله تعالى ولقد استهزى برسول من قبلك الاية) فخا بالذين هزروا
 منهم ما كانوا يستهزئون بوابت لطيفه دخی تسليط شخص حضرت حبيب الله صلى الله عليه وسلم اولور ويغمران
 ييشين قومندان ادى وجهايله استهزاء اولنديلر وجهايل اولد قجه صبر ايلد يلو واستهزاء ايلد كاري شيشك جزاوسر اري
 امم مكذيبينه نازل اولدى اوقاسط بهم الذين كانوا يستهزئون حيث هلكوا لاجله امدى ضربه ياشرعه وباعذابه
 واجيددر (قال مكي سلاه) الله تعالى بما ذكره وهو ن عليه ما يلقي) بعضى رواينده ما يلقاه واردا اولدى (من المشركين
 واعلم ان من تمادى على ذلك يحل به) ضم حاصمه ايله بمعنى تزل كافي القاموس اما حاصده كسر حاصله وجب
 معانته در (ماحل بن خيله) يعني مسبوق الذكرا بطالب مكي قدس سره يورد كه (ولقد استهزى برسول من قبلك)
 قول جليلي ايله حق سبحانه وتعالى حبيبي تسليط يوروب دخی فرط اذى مشركين بد آييني اول حفرته آسان
 ايلدى واستهزاء وجهه اوزره مصر ومستر اولنله اعداى انبياء ييشينه نزول واجباب ايدن شى عظيم اكادخى نازل اولور
 ديو حضرت مصطفى صلى الله عليه وسلمه اعلام ايلدى (ومن هذا الباب) بعض نسخه ده مثل هذه التسليط ورود
 ايشندر (قوله تعالى وان يكذبوك) يعني قومك مني تكذيبه مبادرت ايدر لر اسبه انزل تكذبي جنايكي تم ويل
 ايتسون (فقد كذبت رسل من قبلك) بوقول سبحانه دخی نوع تسليط نذر كه حبيبا يغمران ييشين ايلتاي ايله كه
 سنك قومندان حدور ايدن معانله نادر بر اسرار اعد دخی موجود ايدى وانبياء مة قد مين خود تكذيب اولنديلر
 ديكر در والله اعلم بمراده ولس ان البلية اذا امت طابت بليته ذه آخره مشاركتي انسانك حزننى تخفيف ايلديكي مشهور
 ومعه ووددر (كما قالت الانبياء) ولولا كثرة الباكين حولي على اخوانهم لقتلت نفسي وما يكون مثل ائى وله كن
 اعزى النفس منى بالناسى (ومن هذا) بويادن وبابو جيلد ندر (قوله تعالى كذلك مالى الذين من قبلهم من رسول
 الا قالوا ساحر او مجنون) لولا تنويج باعتبار قوم دون قوم واللسك مشير الى تحيرهم فى امره حرف اولشك اولقى بعد
 اولوزر ابراه امر مقول له ده تخير لر شيه اشارت وهم كلام دروغ انجا ملر نده متاقتى ايجاليد كه ساحر اولان صاحب علم
 وعقل اولقى ايجاب ايد و مجنون ايسه عقل وعلمدن خلوى مقفد يدر والحاصل معنای آيت شريفه منى قومك تكذيب
 ومعلم ومجنون در ديو اوزر كه افك واقترارى آساندن مقدم كالان انبياء كه سارقوى انلرا چون خدا اعد ورونده
 جنون وارد در ديو هذيان ايلديلر يعني برادران سالفه كه بوكه تكور كذران ايد كلسدر بالكر بواقلنده سن متفرد
 دكلسد ديكه غلى بال مقدسه حبيب بيور ايشدر (عزاه الله تعالى) تشديد زاي محجمه ايله اى سله على الصبر
 (عما خبر به عن الامم السالفة ومقالها) بعض نسخه ده ومقالها (لانبياءهم قبله ومختتم بهم) يعني مولاى جليل جل
 عن الشبيه والمثيل حبيب محترم دن اقدم كوفى تشريف ايدن انبياء ايتلا ومختلرين اعلام بيور مغله جناب سيد المرسلين صبره
 سابقه نك اقاويل واكاذيبى اخبار ويغمرانك ام مكذبه ايله ابتلا ومختلرين اعلام بيور مغله جناب سيد المرسلين صبره
 حل ايله تعزیه ايلدى (وسلاه يذ لك عن محضه بمنه من كفار مكة وانه ليس اول من لى ذلك) وشه حق جل وعلا حبيبي
 امم ييشين مائدى ابتلا انبيادن ذكر اولنان حالات عجيبه ايله تسليط شخص اولديكه كفار مكة دن خار شكن جفا اولديغن
 وذات نجسه لرى اول كرفه تار دست بر جفاى امت اوليوب ساراخوان عالیشانان دخی اذى بد كر دوقومه
 دوجار اولد ليرين اعلام ايله تطيب خاطر ايلدى (ثم طيب نفسه وابان عذره) وبعد التسليط نفس نفيس حضرتى
 لطيب وارضا و عذرى اظهار ايلدى (بقوله فتول عنهم اى اعرض عنهم) يعني اول قوم بر لومدن اعراض وتول
 معالجه ايله انلردن روگردان اول (فانت بعلوم اى فى اداء ما باغت وبلاغ ما حلت) ضم حاصمه ايله وتشديد ميم
 مكسوره ايله معنى انك مكالمه سندن ملوم دكلسن ديك اعلامدن تبليغ اولنديك شى اداوه واحكامده تكليف

اولنديك امورى ابلاغده ملوم دكلسن ديكلك مراد بيور ايله فلا تلام فى اعراضك عنهم بعد ما كرت عليهم
 مبالغى تبليغ ما امرت به لهم (ومثله قوله تعالى واصبر لحكم ربك فانك باعيننا) جمع العين يجمع الضمير مبالغه
 فى كثرة اسباب الحفظ ولى العصمة اى بر اى منا (اى اصبر على اذاهم فانك بحمت نراك وتحفظك) يعنى انك اذى
 وجفا لر ينه صبر وتحمّل ايشول حينيت ايله كه عين عنايت غزله سنى حفظ ايدر (وسلاه الله تعالى بهذا فى اى كثيرة من
 هذا المعنى) يعنى صبر وحفظ ووعدايه امرده نيجه آيات بينا شده خداى معين رسول امينى تسليه ايلدى عليه من
 الصلوات اصفاها من التحيات اتمامها

الفصل السابع

(فما اخبر الله تعالى به فى كتابه العزيز) عزيز نادر فى الوجود لبقائه على صفعات الدهر الى اليوم الموعود (من عظيم
 قدره وشريف منزلته على الانبياء وحظوة رتبته) من بيان وحظوة حاصمه له نك كسر يله وايضا يله وسكون ظاء
 محجمه ايله فضل ورفع قدر وكمال يعنى فصل سابع حضرت رب الارباب اول نغم موجودات ايله كتاب كريمده ككه
 (لا ياتيه الباطل من بين يديه ولا من خلفه) عنوان شرف نشايله معنودر انبياء اوزره عظيم مرتبه وشريف منزلت
 وعلو قدرى اخبار بينا شده در بعض نسخه ده عليهم الصلوة والسلام ايراد اولنله در فى قوله تعالى (واذا اخذ الله
 ميثاق النبين لما آتيتكم من كتاب وحكمة الى قوله) تعالى (من الشاهدين) ثم جاءكم رسول مصدق لما معكم لتؤمنن به
 ولتنصرنه قال اقررتم واخذتم على ذلكم اصبرى قالوا اقررننا قال فاشهدوا وانام معكم من الشاهدين) لما آتيتكم قرايت
 نافع اوزره آيتاكم ولا موطئة للقسدر زيرا اخذ ميثاق بمعنى الاستخلاص و ما شرطيه ويا موصوله در كه ما بعدى
 ضله وعائدى محذوف در اى الذى آتيتكموه (برين تقدير لام ابتدائية اولوب وخطاب عام تغليب ويا مجاز در ومن ياتيه
 ويا تعريضه در ولا م لما آتيتكم قسم اولدينى حاله لام لتؤمنن جواب قسم وشرط ملغى ثم جاءكم صله اوزره معطوف
 وعائدى محذوف در اى جاءكم به رسول يعنى وقتا آخر ننده عالم يغمران دن اخذ ميثاق وعهد ايلديكه ذات بيجون
 حق سره كتاب وحكمت اعطا ايلديوب بعد ذامر كله ييله اولان امرى مصدق اولور سره رسول كله البتة والبتة
 اكايما ايلديوب نصرت ايد مزديو انبياء كرامه اقرار ايد يكرزى وعهدى قبول قيلد يكرزى خطاب عزى ورود
 ايلد كده انبياء عليهم السلام اقرار ايلدك وعهود و ميثاق لازمه ذمت قيلد ديد كر نده بر بر يكرزى اوزره اقرار له
 شهادت ايلدك وبندى اقرار كر اوزر شيه عظمت وجلاله شاهدم ديك اوله امدى آيت ميثاقده تا كيد عظيم
 ونعظيم جسيم بديدار در كه انبياء ذوى الاحترام عصر خاتم المرسلين عليه السلام ادراك ايتيه جكبرى علم
 از لسنده معلوم عزى ايكن الحق حبيبتك خفامت شائى انله اعلام مراد ايلدى امدى اول حضرتك
 كمال ومحلندن اعظم واشرف كمال ومحل بر فرد بخش خدا اوليوب وذلك الكمال قبل خلق آدم عليه السلام
 حضرت مصطفى صلى الله عليه وسلمه حصول خبر صحيحه ثابت اولوب نيوتى جله انبيادن اسبق واقدم وجهه اوزره
 نبى ورسول اولدينى اخذ ميثاق ايله ظاهرا ولغين اخذ ميثاق يعنى الاستخلاص اولدينى باهر در (لطيفه) هذا
 كايان البيعة التى تؤخذ للخلفاء وكتابتها اخذت من هنا فاذا عرفت ذلك فالتى صلى الله عليه وسلم هو نبى
 الانبياء ولقد اظهر ذلك فى الاخرة يكون جميع الانبياء عليهم السلام تحت لوائه وفى الدنيا كذلك ليله الاسراء
 اذ صلى بهم (قال ابو الحسن القاسمى اختص الله تعالى محمدا) صلى الله عليه وسلم (بفضل لم يؤته غيره) قابسى
 عليه الرحمة يورديكه حق تعالى جناب مصطفى صلى الله عليه وسلمى زياده فضيلته تخصيص وتفصيل ايلديكه
 سائر انبياء عليهم السلام اول فضيلت اعطا اولندي (ايانه به) جلة استيفاف يعنى فضل وكرمندن حبيبتيه
 بخشنده اولديغن اظهار ايلدى (وهو ما ذكره فى هذه الآية) اول فضل خاص آيت ميثاقده ذكر اولنان اشريف
 واختصاص در (قال المفسرون اخذ الله الميثاق بالوحي فلم يبعث نبيا الا ذكر له محمد صلى الله عليه وسلم ونعته واخذ
 عليه ميثاقه) وهو (ان ادركه ليؤمنن به) ارباب تفسير يورديلر كه رب العالمين انبياء عليهم السلامه وحي ايله اخذ ميثاق
 ايلدى وانلردن برى بعث وارسال ايمدى الاول يغمره حضرت نبى آخر الزمان جنابى ذكر وكتب آيتاينده نعت
 وصفه محمدى بي ياد ايلديوب حضرت مصطفى عليه التحايايه خاص اولان عهدى هر نبى اوزره اخذ ايلديكه اول حضرتى
 ادراك ايدرسه لاجل اخذ الميثاق بذلك كايما ايلديوب فرمانبر اوله جناب عموم الخطاب رضى عنه التواب
 صحايف تورا جليله باعان نظريوردينى حضرت نخر كائنات صلى الله عليه وسلمك منظور سعادى اولدنده عره
 نكاه التفات يوروب (لو كان موسى حيا لما وسعه الا تعالى) حديث صحيحه لب جنبان تاديب اولديلا كر عهد ميثاق
 شريفاته صدور واسه ايدى لاحق سابقه اساع فهم اولور دى اخذ عموذ ايله كمال اختصاص وتفضل تمامان

ولدى (وقيل ان دينه لقومه وياخذهم ما هم ان يبينوه من بعدهم) وفي نسخة من بعدهم يعني انبياء عليهم السلام
 اعهد معهودى قومه بيان واندرختى كند وورد نصركه كذا به تبين عهدايجون اخذوا ثبوت وعهود ايله رديلى
 (وقوله ثم جاءكم الخطاب لاهل الكتاب المعاصر بن محمد صلى الله تعالى عليه وسلم) لام محمد تقويه ايجوندر بعض
 نسخ هذه المعاصر بن محمد صلى الله تعالى عليه وسلم واقعدر اما انبيادان اخذ ميثاق بذلك قوله نظر اقول مصنف غير
 مستقيم اولد بغير غير خفيده معنا اخذ الميثاق عنهم على ان يبينوا لكم ايم المعاصر بن بواسطه اصحابهم كما قاله السيد
 عيسى وقال المولى نورالدين على القارى فتقدير الآية واذا اخذ الله الميثاق الذى اخذه النبيون على ائمتهم انتهى
 (قال على بن ابي طالب رضى الله تعالى عنه) ابن جرير تفسيره موقفا وفي الحديث من فوعا روايت يورديني
 خبره جناب حيدر كركار رضى عنه الغفار يوردي (لم يبعث الله تعالى نبيا من آدم من بعده الا اخذ عليه العهد
 في محمد صلى الله تعالى عليه وسلم ان يبعث وهو حي يؤمن به وينصرونه) نون مثله ما بعد ذلك فتجمله در لا فراد الخبير
 بما (وياخذ) فتح ذال مجمله ايله لام نون مؤكده داخل اولان لفظ اوزره عطفه منصوب يدراى وياخذن
 (العهد بذلك على قومه) يعنى حضرت قيومي زوال جل جلاله جناب صنى الله واندر نصركه نبي بعد نبي بعث
 ايتدى الاحضرت سيد الكونين عليه السلام حقنه اول نبي اوزره اخذ عهدا ايلديكه حبيب محمد بعث اولنوب
 اول نبي حيا تاده وجود اولورسه محمد عليه سلام الاجده ايمان واكانصرت ايدوب قومي اوزره اخذوا ثبوت ايتكاه
 خذهم وميثاق ايلدى (وتحويه عن السدي) ضم سين وتشديد مهملتين ايله سده باب مسجد كوفه ده جاونسندن
 ناشي نسبتايدر سدي بزرگ اسمعيل بن عبدالرحمن كوفي ونا بعد دركه ابن عباس وناش وغير يلدن رضى الله
 عنهم روايت لحديث يورده شلردر امام موسى اليه حسن الحديث ايمان امام مسلم ونا ثمانية اربعة اندرن تحريم
 ايتلردر يوزيكرى يدي ستمى حد وندده عازم دار البقا اولدى وسدي صغير محمد بن مروان الكوفي در بوم فاده
 مراد اولنسان سدي اولدر (وقناة) اجلاه تابعين وعظماء مفسر يدندرتقدم الكلام عليه (في آي) جمع آيه كايات
 (تضمنت فضله) يعنى هذه الآية ضمن آيات كثيرة مندرجه اولد بغير حاله فضائل حضرت (من غير وجه واحد) بل
 من وجوه متعددة اما من جليلين من قوله (قال الله تعالى واذا اخذنا من النبيين ميثاقهم ومنك ومن نوح ومن
 ابراهيم وموسى وعيسى ابن مريم واخذنا منهم ميثاقا غليظا) تخصيص بعد تعميم وبيان فضل وزيادة شرف لير
 نالوجدر كه اولو العزم من الرسل ومشاها رباب شرايعدر وز حضرت امام صف انبيا محمد مصطفى عليه السلام
 والحياتي تعظيما وتكراما انلر اوزره شريفاعلى شريف تقديم يوردي هم شرف ذاتي وهم تقدم زما في ايله
 كالا الامرين تقدمي ملحوظ در برا عالم ارواحه تقدم نبوتي (كنت نبيا وادم بين الروح والجسد) خبر لطيفي وكنت اول
 النبيين في الخلق و آخرهم في البعث) حديث شهيري بومدعا به شاهاندر (والحاصل تبليغ رسالت وتحمل دعوت ايله
 انبيادان اخذ ميثاق ايلديك جناب شرفا بكدن واخوان اولو العزم كند اخذ عهد عظيم الشأن ايلديك ديويوردر
 واخذنا منهم ميثاقا تكرر تعظيما لقامه بيان وصفي ايجوندر (وقال انا وحيينا اليك كما وحيينا الى نوح الى قوله
 تعالى (وكيلا) نسخ صحفه ده الى قوله شهيد اتم وياقنة تعيندر زيرا وكيلا قول شريفته وارنجه نيجه آيات
 جليله ده اول حضرتك سائر انبياء عليهم السلام اوزره فضيلتي مشعر معنا غير مبيندر امدى سببكش انبيا
 كتيبة اصفيا اوزره من جهة التفضيل والشان ومن جهة التقدم في الزمان تقديم يوردي غنه فضلي تلويحدر
 وان لم يقتض الوالترتيب لكن العرب توتر تقدم المتقدم في الذكر على المتأخر في اللفظ (روى عن عمر بن الخطاب
 رضى الله تعالى عنه انه قال في كلام بكى به النبي صلى الله تعالى عليه وسلم) نبي نصبه مفعول بكى وخروج خبر
 مذكور نامعلوم اما اقتباس انوارده راعه كذا در شاطي ومدخله سرزده خامه روايت ابن الحاج در وبكى محقق
 ومشددر يعنى فاروق منيع الجناب حضرت رسول محترمك دار سروره ارتحالتي تحفة نصركه كيان اولوب
 (فقال) بولكلمات رقت آمير ايله لب جناب ستايش حضرت مصطفى عليه التحايا اولدى (ياي انت واهي) ادات
 عربندرمزيد تكريم والظهار محبت ايتدكارى كسمنه به خطاب ايلدر ونا ميثاقا وجر وجر ودمقدم خبردر انت
 مقدى يا ي واهي ديك اولور ويا مقدر افديك لفظه متعلق خبر من فصل متصلان بدل قيلدور ولفظ واهي المعنى جله
 محذوفدر (يا رسول الله لقد بلغ من فضيلتك عند الله ان بعثك انرا انبياء وذكرك في اولهم) حرف من زائده
 ويا تبه فيه در يعنى يا حبيب الله دركاه كبرياده فضيلتك معارج فضائل ذروة والا وبالا سمنه رسيد اولديكه
 مقام وجوده حق تعالى سنى آخر انبيا وخاتم اصفياء ايدوب ونابيادان بعضي ذكر وعرض كرم وجوده اول
 سنى يا ايدوب (فقال واذا اخذنا من النبيين ميثاقهم ومنك ومن نوح والاية) كاسبق اى ان من خص بالذكر

في الآية من اولي العزم مقدم الرتبة على غيره فهم اول انت منهم واولاهم يعنى ذات جهات تاب نبوتك تقديم ايله
 تفضيل ايلدى (ياي انت واهي يا رسول الله) مرة بعد اخرى يدرومادرم واه محبة كده فدا اولسون (لقد
 بلغ من فضيلتك عند الله ان يكونوا اطاعوك وهم) جله حاليه در (بين اطاعكم) جمع طبق واحدا
 بعد واحد منزلة ومرة تبة (يعذبون) دخی عند الله فضيلت باهره لاج كاله واصلدر كه امت دعوتكدرن اهل دوزخ
 دركات بحيمده معذبين ايكن سكاء طمع ومنقاد واهي غنى ايدوب ديه (يقولون يا ليتنا) يا تبيينه ونا در ونا دري
 كند ونا دري ويا بعض معذبين ويا زبانية اوله وهو تجر يد على الاول (اطعنا الله واطعنا الرسول) رسول الله ايله
 مر سمدروا لجمهور على اثباتها وقفا ووصلا امدى كفايه رامتكم بيغمبر ليه اطاعتى غنى ايتلري مراد
 اولند قد غر رسالتك فضيلى ويا باده ظاهره اولوب فصلدن وصلى مفيدا ونا بلكه مقصود عمرى بيان فضيلت
 جناب بيغمبري اولوب تفضيل اوليه وان كان السابق والا حق من انحصار بص * پس سيد صفوى توجه
 يورمشركه انبياء اثره دعوت تده عموم نايب اوافين كفار هرات بعثت خاتم الرساله نصركه اولغله عموم دعوت
 حضرت محمد بن ناشي فخر كائنات عليه اطيب الصلوة اطاعتى غنى ايله لوجه مدحه ومرتبه كونه عمر يدندر كه
 حضرت سيد الكونين حقنه يوردر (ياي انت واهي يا رسول الله لقد بلغ من فضيلتك عند الله ان جعل
 طاعتك طاعته فقال من بطع الرسول فقد اطاع الله ياي انت واهي يا رسول الله ان كان موسى بن عمران
 ان اعطاه الله حجرا يتفجر منه الانهار فخذلك يا عجب من اصابك حين ينفع منها الماء صلى الله عليه وسلم هكذا
 وهكذا (قال قتادة) ابن ابي حاتم تفسيره واولوهم دلا ثلثه قتاده طريقندن مرسلاتك سلسله روايت يوردر كه
 (ان النبي صلى الله تعالى عليه وسلم قال كنت اول الانبياء في الخلق) واسطه كاركاه آفر يش صلى الله عليه وسلم
 بالسعادة والاحلال يوردر كه قبل خلق ارواح الانبياء بمر روح برتو حرم خلق اولغين بيغمبر انك آفر ينشده
 اقدم واولي يا خوردمعنى في اللوح المحفوظ كتاب الله تقدردره اول انبياء (وآخرهم في البعث) خاتم النبيين
 اولد يمدن بعثا آخر انبياء (فلذلك) پس خلقا اول انبيا اولد بغير اجادن (وع ذكره مقدمه ما قبل نوح وغيره)
 بعض نسخ ده على نوح واقعدر آيت سابقه ده ذكر شريفى نبي الله وسا تراولوا ليزكه خليل الله وكليم الله وروح الله
 صلوة الله على نبينا وعلينهم حضراتندن مقدم واقع اولدى واسم نوح عليه السلام عبدالغفار در نفس نفيسى ويا قومي
 اوزره كثر نوحندن نوح نسبه يوردي غنه تحقيق كرده علامه سميليدر (قال السمرقندى) امام ابواليث
 حنفي يوردر (في هذا) في ذكر وقوعه مقديما (تفضل نبينا محمد صلى الله تعالى عليه وسلم لتخصيصه بالذكر قبلهم)
 يعنى قبل ذكر الانبياء اول حضرتى اظهار الكرم والجلود تخصيص بالذكر ايله تفضيلي مقرر در (وهو آخرهم)
 حالوكة زمان من جهة البعثة والوجود آخر انبياء عليهم صلوات الملك المعبود در (المعنى اخذ الله تعالى عليهم الميثاق)
 خذتقديري ويا تكيلى متضمن اولغله على ايله تعديه ايدر (اذا خرجهم) اخذ ميثاقه طرف زماندر (من ظمهم ادم
 كالذر) واجده ذرة الغلة الصغيرة البيضاء والجرأ اوجز من مائة واربعة وعشرين جزأ من شعيرة وقيل اصغر شئ
 عبارة مذكوره با كلام سمرقندى ويا كفتار مصة در يعنى لما كان آدم صنى الله اب الكل صحن الكل
 من ظمهم والحاصل قادر برورد كارجل جلاله ذره وش يعنى مورجه آسا اجسام صغار آفريده قبلوب آتله
 ارواح تعليق يوردي اما كيت اخراج عن الظهور حقيقة معنادن احلاف وقدماسكون يوزره ايله نيجه
 خيرا الخلف دخی بومعنا ده نحن على انا هم كلاه ايله اقتدا بالسلف يورده شلردره معلوم اوله كه انبياء عليهم السلام
 ايجون ميثاق عامه دخولد نصركه كه (الست بربكم قالوا بلى) ايله معنى در تبليغ رسالتله دخی ميثاق خاص موجود
 اولوب ويا ميثاقدن اخص بر ميثاق بنه حاصلدر كه انبياء عليهم التحايا بالاصالة واهم بالتبع فرضا حضرت
 سيد ولد آدم صلى الله عليه وسلم باي وقت كان موجود ومبعوث اولورسه جميع انبياء واهم اول حضرت تايغ اوله
 قال على القارى فكانهم تابعون له بالقوة وعلى فرض وقوعه بالفعل كذا انتهى (بعد ذا) اخذ عهده محل اولد بغير تعيينده
 علما كبريه اختلافه ذاهب اولسدر در كتاب تعالى حاوى اولد بغير اوزره جناب صنى الله يمشندن اخراج اولنوب
 روى زمينه هبوطا تجردن اول سلامه كند ولى ودر بى اوزر ليه اخذ عهد اولش اوله اما تايغ طبريده مشحون
 اولان جواهر اخباردندر كه آدم عليه السلام معادن وادى نعمانه هبوط ايلد كده اخذ ميثاق اولسدر
 والله اعلم بحقيقته ونعمان فتح نوله طريق طائفه عرفانه حقان وادى كاسميدر (وقال تعالى تلك الرسل مصف
 بعضهم على بعض الآية) سورة شريفه ده قصه لرى ذكر اولان رسل كرامه اشارتد واولى كاهم المعهودين في العالم
 ولام استغراقه در يعنى بعد ذا حق جل وعلا رسل ذوى الاحترامندن بعضين بلا واسطه كلامه تفضيل يورديكه

شب حیرت و طورده موسی الکلیم علیه السلام الرحیم جنبانه تکیله و یا حبیب الله محمد صلی الله علیه وسلم حضرت تریسه
 لیلہ معراج و مقام نورده مکالمه ایلہ تفضیل ایلدی (وقال اهل التفسیر اراد بقوله ورفع بهضم درجات محمد صلی الله
 تعالی علیه وسلم) ارباب تفسیردن جمع کثیر بعضله مراد آخر کائنات محمد مختار صلی الله علیه وسلم حق تعالی مراد
 ایلدی دیندیلر سائر انبیای عظام اوزره وجوه متعدده و یاد دعوت عامه تخصیص ایله اول حضرت تک درجه سنی رفع
 و عالی ایلدی و ایهام تعظیمی مشعر اولور (عربی) اقول بعض الناس عنک کایه (خوف الوشاة وانت کل الناس) وقيل
 المراد بالبعث اولو العزم لتحقيق كرده علامه تفتازانی اوزره انضل انبیاء محمد صلی الله علیه وسلم اولدی یعنی اجماع
 مسلمینله مثبتدر بعده ادم و یانوح و ابراهیم و یاموسی و یاخود عیسی علیهم السلام اولمری اختلافیدر و عند اکثر
 خیر البریه جناب خلیل الله اولی راجحدر (لانه یفتی الی الاحمر والاسود) الوان بحم اوزره بیاض و سحر و الوان عرب
 اوزره ادمه و سحر غالب اولدیغندن احمر و اسوددینله و یانس و جن مراد اولنه یعنی مقدر موجودات علیه اطیب
 الصلوات حجج مشکوئه و آیات متواتره ایله عرب و بحم و انس و حیاته بعث اولندی (واحد له الغنائم) کفار دین قهر
 اخذ اولتان مالدر اول حضرت نه حلال قیلندی آندن اسبق برقرده حلال قیلندی ایدی (وظهرت علی یدیه المجهزات)
 کثرت و استمرار و وضوح دلالتندن ناشی اظهار مجزاه محل قلدندی (ولیس احد من الانبیاء اعطی فضیله او کرامة
 الا وقد اعطی محمد صلی الله تعالی علیه وسلم مثلها) انبیادن بر ذات مکرم نایابدر که اکاخصت حمیده و خارقه عاده
 اعطا یوریله اول اول فضیلت و کرامت مائندی شاه رسول صلی الله علیه وسلم حضرت تریسه اعطای بل مع الزیاده بخش
 و اکرام اولندی لکن اول مجزه نوعندن دکل ایسه ینه اول جنسندن ایدی مثلاً انفلاق بحرمه قایل حبیب الله
 انشقاق قمر مجزه سی اکرام یورلدی کبی (قال بعضهم) تقدم الکلام علیه بوقامده اعاده باعتبارین من الفصلین
 اولدیغنه اشارتدر (ومن فضله) معطوف علی مقدر کمال العطف التلقینی (ان الله تعالی خاطب الانبیاء
 باجماعهم) دیباچه جریده ایجاد صلی الله علیه وآله الامجاد حضرت تریسه کتاب فضلندن بر وصل فصلدر که
 جناب باری عز شانه انبیاء علیهم السلام حضرتاته نام سامیلرله یا ادم و یانوح و ابراهیم و یاموسی و یا عیسی
 دیو خطاب ایلدی (وخطبه بالنبوة و الرسالة فی کابه فقال یا ایها النبی و یا ایها الرسول) حضرته کتاب قدیم
 و خطاب عظیمده نبوت و رسالتله شایان مخاطبه و تکریم و اجلال ایلدی (وحکی السمر قلدندی عن الکافی) ابواللیث
 حنفی رحمه الله ابوالانذر هشام بن محمد السائب السکینی علیه الرحمه دن حکایت ایلدی و امام کلجی امام شافعی
 فوقی تاریخنده عالم شهوددن فقد وجود ایلشدر (فی قوله تعالی وان من شیعه لا یراهم ان الله اعاده علی آل محمد
 صلی الله تعالی علیه وسلم) ضمیر بارز متصل شیعه محمد علیه السلامه راجعدر و الشیعة الاتباع (ای من شیعة
 محمد ابراهیم) علیهم السلام و افطاعیه مقدم اوزره عود ضمیر شایع و سایعدر (کقوله تعالی حتی توارث بالجناب)
 (ولا یویه لکل واحد منهم السدس) ابوی المیت امدی اول حضرت تک خلقا نبوة و نبوة تقدم منه بناء بوقامده
 دخی ارجاع ضمیر انبیدر تنکم علیه غایبه ترتیب کائنات حضرتنه متی و جبت لک النبوة دیوسوال اولندقدده
 و آدم بین الروح والجسد فی رابویه و آدم منجدل فی طینته فزیده سیله جواب داده اولدی (ای علی دینه و منها جه) یعنی
 جناب خلیل الله علیه السلام محمد حبیب الله صلی الله علیه وسلم حضرت تریسه اتباعه ندر دین محمدیه
 و طریق واضح احمدیه اوزره در دینک اولور زیر احق جل و علا خلیل الله و حی ایه اخبار و اعلام یورمغین حبیب
 الله ایمان و دینه مشایعت و موافقی اختیار ایلشدر (واختاره الفراء) بعض نسخه ده اجازه جیم و زالیله
 روایت اولندی (وحکاه عنه مکی) و بعضیلر کسانیه نسبت ایدر (وقیل المراد نوح) علی نوح دخی مریدر
 (علیه الصلوة والسلام) یعنی من شیعه افطنده ضمیر نوح علیه السلامه عائد اولور دیندیلر قول اکثر مفسرین مراد
 نوح علیه السلام اولدیغی اظهر من نوح ایکن مصنف ادات غیرضله ایراد غیر مناسب دینلر لکن حبیب الله و خلیل
 الله ینلرنده اولان مناسبت تامه ظاهره حسبیه قول اول هو المول اولدیغی نمایاندر و جناب نوح و ابراهیم علیهما
 السلام میانه سنده موافقت اصول و فروع دینه و یا حسیاده طریقتدر و نوح ابوالناس و ابراهیم ابوالعرب و الانبیاء
 اولی مناسبتی هویداد و بینهم ماده ایکی یک الیوم و فرق سنه اولغله ینلرنده هو و صالح علیهما السلام
 ابعث اولشدر

الفصل الثامن

(فی اعلام الله تعالی) عزوجل (خلقه بصلاته علیه و لا یتله) فتح و اوله نصرت و کسرله امارت و یامو الات اوهم
 یعنی وقیل فن اقتصر علی الثاني فقد قصر (ودفعه) دال ممله ایلله صدر فاعله مضافدر و بعض نسخه ده راء ممله

ایله و اقلد زود دفع و رفع بر معنایه و یا دال ایل قبل النزول و یا ایل بعد النزول مستعملدر و لذلک اقلد دفع اصل من الرفع
 (العذاب بسببه) صلی الله علیه وسلم یعنی فصل هشتم حضرت جلیل متعال جل عن المثل حضرت باری اول
 واسطه کارگاه آفرینش اوزرینه صلات و نصرت و انک سببیه دفع عذاب یسور دین خلقه اعلام ینلنده و امدی
 نشر فی القصص و لف فی الترجمة و اجمال علی غیر الترتیب فنون بلاغندن اولغین مصنف علیه الرحمه لقب و نشر
 مشوشله تعبیر یوردی (قال الله تعالی) یعنی کفار انکارده ضبالغه ایدوب (اللهم ان کان هذا و الحقی من عندک
 فامطر علینا بحجارة من السماء و انزلنا عذاب الیم) ایله کما و اولد قری حینده (وما کان الله لیه عذیبهم و انت فیمهم)
 آیت جلیله سی من سله ذیبت نزول اولدی (ای ما کنت بمکة) یعنی مکة مکرمه ده اولدیغک مدته حق تعالی انلری
 تعذیب ایدر دکدر زیر اعاده الله بویه جاویدر که بر قوی عذاب استیصالله تعذیب ایتمز مادام یغیر لری بین
 ظمیرانیم و وجود اوله و لذابر قومه عذاب نازل اولدیغی حاله نبی و من آمن به و حوجه امر اولور (قال الرخسری
 المثبت مطلق التعذیب و المنفی عذاب الاستیصال و آیت کریمه ده اول داور خطه و سالتک هجرتی عقبشده عذابه
 ترصدلر ینه تلویح ظاهر در (فلما خرج النبی صلی الله علیه وسلم من مکة) و قنجان جسد عالم مه اجزا اله المذنبه مکة دن
 بیرون اولدی (وبقی فیم امن بقی من المؤمنین نزل و ما کان الله معذبهم و هم یستغفرون) و مؤمنیندن مکده ینه مائده
 اقامت اولان اولدقدده بوایت کریمه شرقتزل یورلدی یعنی رسول الله لک رجال مستغفیندن تخلیف یوردیغی
 مؤمنین انلر ایچنده استغفار ایدر اوله لبرکات آبروی اهل ایمانله انلری مولای رحیم تعذیب ایدیغی دکدر آیت
 مذکورده و مالهم الایعذبهم الله آیتله منسوخ یغی مروی عن الحسن درینهم ماده ظاهر استغاثت نایابدر که معنای نفی
 عذاب استیصالله منصب و اثبات ایسه غیر استیصال اوزره محمول اوله اسر و قتل و انواع خزی و نکال آسای امدی
 معذبهم ضمیر جمعی کفار مکه به و هم یستغفرون ضمیری مکده قنلان مؤمنین اوزره عودی مقتضی اولدی و آیتده
 کریمه مؤمنین ذکر ی تقدم ایددی اما لوتزیلوا آیتی قیلندن اولوب علی هذا التأویل سباق کلامدن مفهومدر
 (وهذا مثل قوله تعالی لوتزیلوا الایة) اعدینا الذین کفروا منهم عذاب الایة یعنی امهال و تأخیر عذابه آیت سابقه
 لوتزیلوا کریمه سی تحننه مندرج یوریلان معانی مائیدر که مؤمنین کافر ندن تمیز ایدوب و تفرق ایدر ربه اهل مکة
 کفارنی قتل و سائر عذاب ایدر (ع) و لاجل عین الف عین یکریم (وقوله) تعالی (ولولا رجال مؤمنون الایة) و نساء
 مؤمنات لم تعلموهم ان تطوهم فقصیهم منهم معرفة بغير علم لیدخل الله فی رحمتهم من یشاء لوتزیلوا الایة آخرها ان تطوهم
 قولی رجال و نساءدن بدل اشتالد و با تعلموهم ضمیر ندن حال اوله بغير علم متعلق ان تطوهم و جواب لولالذلاله الکلام
 علیه محذوفدر امدی تبه آیت مذکورده اولان لوتزیلوا قول شر یقی مصنف علیه الرحمه نک اولافرازی یوزملرینه
 نکته آیتدن ایکی محله استشمادنه تصریحدر زیر اما سبقت لوتزیلوا الایة تأکید تجویز و انسه لعدبنا قوله جواب اولقدده
 استشماد ظاهر اولزدی پس مع تأخیره فی التلاوة آخر از و تقدیمده امر مذکورلشانه اهتمام و تصریح بوجه ابلاغ اوزره
 تنبیه اولندی و الحاصل اول محبوب بارگاه مقدس برکاتیه مهلت عذاب کفاره بوایت جلیله دخی داله در که هجرتدن
 عدم قدرته بسماعده اقامت اولان رجال مؤمنین و نساء مؤمنات مکده مشرکین ایله اختلاط لری اجلندن سز انلری
 عدم فرق ایله هلاله کراهتی اولمیددی مردان و زنان مسلمانانی اهلا که سز دیت و کفارت و تأسف و تعمیم دشمنان
 امثال عیب و مکروه اصابت ایددی اما انلردن کفیدا تمیز یوفیق حق و رحمت فیاض مطلقه محضاً منزه اذخال
 ایچوند ریعنی بین اظهر الکفار مؤمنین و مؤمنات موجود اولمری کفار دن عذابی تأخیره بیکه النبی صلی الله علیه وسلم
 باعث اولدیغنه دلالتدر (فلما هاجر المؤمنون نزل و مالهم الایعذبهم الله الایة) (وهم یصدون عن المسجد الحرام) وقتا
 مؤمنین مکدن مهاجرت ایلدی بوایت دهشت فزانازله اولدیکه کفار مککی تعذیبندن نه شی منع ایدو مؤمنیندن
 مفارقتدن نصکره نیجه شایسته عذاب اولزلر (وهذا من آیین ما یظهر و مکاتبه صلی الله تعالی علیه وسلم) یعنی تأخیر عذابه
 دلالت ایدن آیت اول حضرت تک علومرتبت و رفعت شایسته بین اظهر ایلدندر (ودرنه) بعض اکابر خطیله صبیغه
 فعل ماضی ایله مضبوطدر و صدرا مضافا درنه یعنی دفع و دخی کسر دال و سکون راه و همزه و تاء ایله در آه اولی
 صولید علی القایدر (العذاب عن اهل مکة ایسبب کونه) کرم وجودی متضمن وجودیم بودی سببیه کفاره مکدن
 رفع عذاب (ثم کون اصحابه) ثم تراخی مرتبی و یا تعقیب زمانی ایچوند روکون برله مانتقدم اوزره عطف اولور (بعده بین
 اظهرهم) دخی بهد الحضره بعض اصحاب انک اهل مکة ینلنده و جولرنده اولمری سببیه انلردن رفع عذاب عظم شأن
 حضرت ادل دلیلدر (فلما خلت مکة منهم عذبهم بتسایط المؤمنین علیهم و غلبهم ایاهم) و قه امکه مکرمه مؤمنیندن
 خالیله اولدی کفار اوزره خدا رسولی و مؤمنینی تسلیم و کفاره انلری غاب قیلغله تعذیب ایلدی (وحکم) تشدید

كاف مفتوحة اليه (فهم سيوفهم واورثهم ارضهم وديارهم واموالهم) تعميم بعد تخصيص يعني داور خطه رسالت عليه السلام والتحية ومؤمنينك (اصدق انباء من الكتب) اولان يغلز انرايجه **حکم** نصب ايدوب من اوع ويوت وحصون ومال ومنالرين اصحاب مجاهدينه ميراث قبلدي (وفي الاية) تعريف عمدايچوندر (ايضا تاويل آخر) وما كان الله اعذبهم وانت قيم وما كان الله معذبهم وهم يستغفرون) كريمة سنده تاويل سابق محصلي ضمنا تر غيت كفاره الا وهم يستغفرون مؤمنينه عانده اولوب ان الله لا يعذب الكفار وانت فهم ولا يعذبهم ايضا بوقية الصابة فهم يستغفرون الله ديمك اولديني كبي تاويل ديكر دخی حاصله كه مختار طبري اوزره ضمير بن اخيرين كفاره راجعان وهم يستغفرون جله خاليه اوله * اي وما كان الله معذب الكفار لو تاويل واستغفروا من كفرهم اما تاويل زجاج اوزره وما كان الله معذبهم ومنهم من يخرج فيستغفر الله يعني علم الله ده بعضي انردن وذر تارندن مؤمن اولري سبق ايش اوله اما اظهار معنا تحرر كرده تجاني اوزره آيت مذكوره ده مبني مصنف عليه الرحمة لك تاويل آخر ذكر ضمير بن معاصم مؤمنينه عاندين اولسيدركه حديث آيدن اسناد سيوردر (حدثنا القاضي الشيباني عن علي رحمه الله بقرائي عليه) حافظ ابن سكره (ثنا ابو الفضل بن خيرون وابو الحسين الصيرفي) بعض نسخه ده بدون الياء حسن واقعدر ميسازك بن عبد الجبار (ثنا ابو يعلى بن زويج الحيرة) ضم عامهم له وتسنيد رايله (ثنا ابو علي السنجي) كسر سين مهمله وسكون فون وجيم ويا نسيه ايله (ثنا محمد بن احمد بن محبوب المروزي) ابو العباس راوي ترمذيدر (ثنا ابو عيسى الحافظ) صاحب السنن امام ترمذي (ثنا سفيان بن وكيع) ابو محمد كوفي يوز طفسان يديده عزم بقا ايلدي (حدثنا ابن نمير) ضم فون وقع ميم وسكون ياء وراه مهمله ايله ابو عبد الرحمن عبد الله الهمداني الكوفي راوي هشام واعش ايكوز او فوز درنده سر نهاده باين اجلي اوليدر (عن اسمعيل بن ابراهيم بن مساجر) كسر جيم ايله تبع تابعيند اوليشر الاسدي ضعيف الخرج له الترمذي وابن ماجه (عن عباد بن يوسف) فتح عين مهمله وتشديد موخده ايله ابو عثمان الكندي (عن ابى برده) ضم موخده ايله قاضي كوفه عامر (بن ابى موسى) يدرندن وعلى وزير رضى الله عنهم جنبانلندن راويد عامر يوز درنده عماري كزين تاويل قبا اولديله (عن ابيه) عبد الله بن قيس الاشعري امر اساطان سر ابرد قافلا لى صلى الله عليه وسلم حضر تارندن امر يوز دوعدن وخلافت فاروقيه والى بصره وكوفه اولوب قرق درنده عازم راحسراى بقا اولد بلى رضى الله عنه (قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم انزل الله على امانين لاني) على ظاهر الاية امت اجابت ولعموم الرحمة امت دعوت اواني محتلدري يعني حق سبحانه وتعالى بنم اوزرجه اسم ايجون ايكي امان انزال ايلدي بى (وما كان الله اعذبهم وانت فهم) هذه الامنة ظاهرة في عمومهم وبري دخی (وما كان الله معذبهم وهم يستغفرون) وهذه الامنة لايحة في خصوصهم (فاذا مضيت) ضم تاء متكلم ايله دارا كداردن دار قراره انتقال ايليم (تركت فيكم الاستغفار) باعث امن وامان اولان استغفاري سزده ابقا ايلدم * امدي ابراردن استغفار كفارندن عذاب استيصال دفعه باعث اولني خفي دكلدر (وشومنه) اي في هذا الحديث في المعنى (قوله تعالى وما ارسلناك الا رحمة للعالمين) رحمة مفعول له وللعالمين متعلق به اي ما ارسلناك الا لرحمة بك العالمين بهدائيتك اياهم ويجوز ان يكون حال من المكلف اي الاذخمة او هو عين الرحمة وليس للعالمين متعلق بارسلنا لان ما قبل الا لا يعمل فيما بعدها الا في الاستثناء المفرغ * والحاصل اول تكهين كخينة امانت عليه الصلوة والتحية بعث اواند بني شرايع واوامر مبهوت لهم جتارنده سبب اسعد ووجوب صلاح معاش ومعاد اهل فساد وكفاره رجعت اولديني خشف ومسخ وعذاب استيصال في البلاد دن امن وراحتاريدر (قال رسول الله صلى الله عليه وسلم انا امان لاصحابي) وفي رواية المسم انا امانة لاصحابي فاذا ذهبت اتي اصحابي ما يوعدون واصحابي امانة لامي فاذا ذهبت اصحابي اتي امني ما يوعدون * مصنف عليه الرحمة حديث مذكوره امان لفظيله ذكرى ياروايت اخري ويا مع قرب المبني رواية بالمعنى اوله فبرا امن وامان وامن بر معنايه دري يعني نورديده عالمين عليه سلام الرحمان بيور كه بوعالده حيات سرك حفظ كزي موجبدر (فيل من البدع) يعني امان من البدع (اصحابي كالخوم بايهم اقتديتم اهتديتم) خبر صحيح شهادتيله بين ظم راينم بدعت نايايدر وجود پر جود حضرت بدعتن اول كرى خبيسته منقبته امان اولدي (وقيل من الاختلاف والفتن) جمع فتنه اختبا ومعنايه وكاهي مصائبه اطلاق اولد وراوظ خديشه امان لاصحابي ورودى الى آخر اعمارهم فتن ومحدثن امتيلري مراد كاسدر بلکه حضرت ماه اوج واهت عليه السلام والتحية اندرايجه موجود وضايا كتر اولديني مدت ايله مقيددر (ولذا اذا ذهبت اتي اصحابي ما يوعدون) بيور اشد در امدي اول جعفر تدنصكره بين الاصحاب صدور يافته اختلاف وقتن كان ما كان مشافي كلام مجر نظام اواز (قال بعضهم

الرسول صلى الله عليه وسلم هو الامان الاعظم ما عاش وما دامت سنته باقية) ماه اولي شرطيه وباقيه نصب ايله خبر دام (فهو باق) جزاء شرط ضمير امانه وبارسوله راجعدر يعني بعضيل اولي شمع جهات نور رسالت مادام دارنده حى در ذات شريفلى نفس امان ويا وجود بيوردي كل مسكر وهدن انلري دفع ورفعه امان اعظم وطريقة سنه لى مادام ثابته وموجوده در اول حضرت حكيم البقاء حكمه في امته باقيدرديدلر (فاذا مضيت سنته) صيغة مجمل والله على الاستدارة فيجان سنت شريفة وطريقه بيه سي ترك اولوب عمل اوليجه وتعلنه ناس فخر رض قيلتجه (فاستظر البلاء والفتن) باعتبار الخطاب في بعض نسخ فاستظر مفرد وباصيغة جعله خطاب عامدر كافي نسخة (بلاء) فتح موخده ومذله مصائب وفتن ومحاربة الناس بعضهم بعضا امدى بلا وفتن ترادفين دكلدر يعني سنت اجديه اقامت اولي يوب ترك اولندي حاله مصائب ومحاربه به مترقب ويا حن دنيويه وقتن دينيه ظم ورنه نكران اول ديكر رسال الله واله والعافية (وقال تعالى ان الله وملائكته يصلون على النبي الاية) عظم شان حضرت به دلالة بوقه ساعده ابراد اولندي بوايته دائر بعض كلام كذا ايدوب صلوة ايجون معقود باب فصوله مفصلا استيفاي مر ام قبلنور (ابان الله تعالى فضل نبيه صلى الله عليه وسلم بصلاته عليه ثم بصلوة ملائكته) ثم تراخي مرتبي وياذ كرى ايجوندر حق جل وعلا حبيبتك فضلنى اظهار اولالا كانه عظيم صلوة وثانيا مير وشانك صلاتيله تكريم وشرفنى بيان ايلدي (واصر عباده) امر مصدر مجرور صلوة اوزره عطفله وباصيغة فعلانه ايان اوزره معطوف در وعباد ايله مراد مؤمنين ومكافين ويا كفار فروع شريعتله مخاطبون اولد تارنه بناء اعم اوله وعباد جمع عبيد وعبدلر يكر ميدن زياده جوعنى ابن مالك سلك نظمه كشيدده بيور مشلر * جوع عبد عبد عبد عبد عبد * اعايد عبيدون عبيدان * عبيد اعبدة عباد معبدة * معابد وعبيدون العبدان (بالصلوة والتسليم عليه) يا ايها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليما) امر واجب الاتباع ايله بند كاتنه خدا امر ايلدي * اللهم صل على محمد وعلى آل محمد وسلم حديث شريفى تعليمه والسلام عليك ايها النبي ورحمة الله وبركاته خبر تشهدي برله آيت جليله وجوب صلوة اوزره دلالت ويا تسليدن مراد انقياد در ديدلر (وقد حكى ابو بكر بن قورك) ضم فاه وفتح رايله بوجملدن قول آتى الى يوم القيامة عيسارته وارثجه اصل شفاذه غير مثبت اولوب اما ابو العباس عرفيدن مروى اصل نسخه ده ثبوت يافته در وفورك فارسي مصغر عال بحقه وعلم ايله غير منصرف در تصغير فارسي معنائه وكاف فارسيده ادات تصغير در كافي حواشي لاسكال بن ابى شريف لكن في الفاموس ان لفظ فورعلم ولم يعده من الهجى كاهو عاده * علم فقه واصول وكلام وشكوه امام جليل القدر محمد بن الحسين الاصفهاني در رد رتبوزاللي تاريخه مسوما جام شهادتي نوش ايدوب نيل اوردده نقل ودفن اولندي قبر صفي محل اجابت دعا در قدس سره الخطير (ان بعض العلماء اول قوله عليه السلام وجعلت قرعة عيني في الصلوة على هذا) حبب الى من دنياكم النساء والطيب حديث شريفنده تاويل كرده بعض علما اوزره صلاتدن مقصود دعا در امام معروف اولان ذات ركوع وسجود صلوة شرعية در (اي في صلوة الله تعالى على النبي صلى الله عليه وسلم وملائكته وامره) الاية بذلك الى يوم القيامة) الى يوم امره قولته وما قبلته لم يلقى جازدر على التنازع يعني عبارت حديثدن مراد حضرت به حقت صلوة داغمه سي وسر وشاندن انك اوزر نه دعا واستغفاري وامنه حبيبي اوزره صلوة نايجشر معنايله خبر لطيف مأقول اولديغن امام مشار اليه نقل وحكايه بيوردي * امدي حديث شريفده ورودايدن قرعة سرور وفرحه معناسته در من القرع يعني البريقال للمدعولة اقر الله عينيك ودمعة السرور باردة والحزن حارة ويا اقرار عين قراردن ماخوذ اوله كانه ما يقربه عينه ايله دعا له در (والصلوة من الملائكة ومناله دعاء) بعض نسخه ده من الملائكة استغفار ومناذع واقعدر ومنا ايله مراد بني آدم در لا المكفون كاقيل (امدي لاذعي احدكم الى طه بام فليجب فان كان صائما فليصل اي فليدع) حديثي معنايله مطلقة صلوة فرشتگان وبني آدمدن ما يلق بجنبه الكرم ايله سفي مراد اوانور (وسن الله تعالى رحمة) رحمت عظيمه وبارحت خاصة جسيمة در رجعتدن مراد انعام واطف باشا وتغظير (وقيل يصلون بباركون) برکت غو وخير كثير ظاهر معنى ذات وصفات واهل بيت حضرت به حق تعالى بركت واحد ايدري معي كترت خير ووفرت بركتله دعا ليدر * امدي صلوة وبركت مياثده مغايرت اولديني حبيبتله مصنف عليه الرحمة اشارت بيور كه (وقد فرق النبي صلى الله عليه وسلم) فرق فحقف رايله وشدي دخی جازما تحققي شخص بالمعاني وتشديدي بالا جسام اولني مقرر در (حين علم) تشديد لامله (الصلوة عليه من افظ الصلوة والبركة) انتخاب باصفاء رسول الله ذات خبيسته صفاتك اوزره جنبان پرورد كاردن صلوة وملام ايله چون امر اولندي پس به كيفية تله لب جنبان درود اوله لم ديواستعلام ايلد كاردن * اللهم صل على محمد وعلى آل محمد كما صليت على ابراهيم وعلى آل

ابراهيم وبارك على محمد وعلى آل محمد كما بارك على ابراهيم وعلى آل ابراهيم انك حديد مجيد صلوة شريفة سله اجابه
 تلميم يورد في وقت لفظ صلوة ايله بركت يئني فوق فصل ايلدي بس اظهر معنای يصلون به ظلمون اوبتون ايله
 مراد اولئك وجميع الصاغر واورده في مشكلا اولور ومن جعلها الزجعة ونحوها (وسند كركم الصلوة عليه) خطيب
 منبره باه اذلال صلى الله عليه وسلم حضرت ثلثي اوزر منه كخيت تصليده كه فرض وياست وياغن ويا كفايه احكامي
 وفروع وادله دن بحث مذ كوره تعلق ايدن امور قري ما تقرير ايدرز (صلى الله عليه وسلم تسليما كثيرا الى يوم الدين)
 مراد تا بحشر تا يبدروا النماية غير مرادة وقيل هي للكثرة (وذكر بعض المتكلمين في تفسير حروف كه بعض)
 ويجز وركره ويا متكلمين لفظه من علقه و مراد علم كلام ايله متعين اولئك دكلر يعني مفسرين مفسر مفسر ذكر
 ايتد نكره حروف مر موزة مذ كوره كفايه وهداية و تاييد وعصمت وصلات دن ما خوده اوله (ان الكاف من كاف) ادم
 فاعل من كفي بكفي اي حروف من اسمه تعالى الكافي (اي كفاية الله لنبيه) عليه السلام (قال اليس الله بكاف عبده)
 الهمة لا تشارك النبا استهوام ورب العزة حبيته كفاية اي ثباته مبالغه درو عبدا ايله مراد عبد خاص محمد صلى الله عليه
 وسلم لركه اضافته شخصيه ايله فردا كل اول حضرت تدرا اما اضافته جنسية فيلندي حاله جميع عباد ويا انبيا واوليادن
 خواص عباد مراد اولور بس سحره وكسافي صيغة جملة بكاف عباد قرا تلي ومعناني مؤيد در برين تقديرينه
 حضرت سر خيل انبيا عليه اكل التحايا دخول بالطريق الاولى مبرهن در (والهام تصليه ان الكاف اوزره معطوف
 ورفعي دخی جائز هدايته له) اي هداية الله لنبيه ديكدر راتب اولان والهام من هاد ديك ايدى ديدلر (قال ويديك
 صراطا مستقيما) يعني خداسكال طي ايله طريق دينه ويا تبليغ رسالته دلالت ايدر وقيل يدي بك (والياء تاييده له
 قال وايدل بنصره) ضمير تاييد حقه وله رسول الله عايدل درونلا وتده واروايدل تا يايدي بعضي نسخه ده يدون له
 تاييده واقعد در ضميرك خداه ورسوله عودي محتمل در و تاييد تقويه واعانت يعني دشمنان اوزره سني نصرته
 تاييد تقويه بيورر اول اولان النبا اشاره الى قوله يد الله فوق ايديهم قول شريفي اراد ويا بعد عسر الحنة يسر الخ به
 ايا جاورلى ايديكه قيل وقال شر احدن سر موثر اعتراض تاييد اوله (والعين عصمته له قال الله تعالى والله يعصمك
 من الناس) حروف مر موزة دن عين حق تعالى حبيتي كيد اعدادن حفظ وعصمته داله والله يعصمك قول
 جليلته اشارت در (والصلاصلاته عليه قال ان الله وملائكته يصلون على النبي) اي يتنون لشانه ويعظمون
 برهانه (وقال تعالى وان نظاهرا) خطاب امهات مؤمنين عائشه صدقه وحفصه زهري الله عنهم ما به در (عليه)
 اي على النبي عليه السلام (فان الله هو مولاه الاية اي ولله) تعالى آيت وجبريل وصالح المؤمنين والملائكة بعد ذلك
 ظهري يعني مارية قطبيه قضيه سنده عايت وخصه سرور انبيا صلى الله عليه وسلم احتيال ايله بر برينه معاونت
 ومطاهرت ايدرز ايسه يته اول حضرت زيار من اوله عزركه سلطان جهنم افرين حبيبتك ولي وناصري
 وروح القدس امين معين ويا ويزيد (وصالح المؤمنين قيل الانبياء) مراد يعقوبان حضرت ايدرز وبتدليك صالح
 المؤمنين اعموم الاضافة جمع معنائه مفرد اولي محتمل ويا اسم جمع اوله حاضر ويا اسم جمع مذ كرسالم اولور
 تدبر صالح المؤمنين اوله كه لائقه السالكين والواحد وندر (وقيل الملائكة) فرستكان مقربين تعميم بعد تخصيص
 اولور (وقيل ابو بكر وعمر) ويا اعيان اصحابن صديق اكبر ايله فاروق اعظم (وقيل على) بالامامة سجدة كرامت
 على مرتضى كرم الله وجهه (وقيل المؤمنون على ظاهره) يعني هم مؤمن بظاهره مؤمن صالح اولد يفعه بناء
 مراد اولئك يندى والله اعلم بمراده فاحكم

الفصل التاسع

(فيما تضمنته سورة الفتح من كراماته عليه السلام) طه وزني فصل زبند وصل شهنشاه رسالت عليه اجل التحية
 كرامات دن سورة فتحك مشكلا اولد في فضائل عديده ياتنده در سورة جليله سال ششم هجري وقايعدن عمرة
 القضاء ايله مجاهد صلح حديده انصر اقد شرفيش نزول اولشد ولها مدنية درويامدنية اولسنة قائلن سوزة دن
 بعضي آيت مدنية اولد يفعه بناء درويامدني ايله مراد على احد الاقوال بعد الهجرة نزول بيورر لان آيات وسورة
 اطلاق اولته (قال الله تعالى انا فتحنا لفتحنا ميانا الى قوله يد الله فوق ايديهم) فاتحة سورة دن ان راي طمعه سنده
 وارنجه درو فتح ازالة غلق في المحسوسات در بعد احسي ومعنوي تفسير ارموره استعاره اولندي فتح مال وفتح بلاد
 وفتح مكه آسا شايعدر تا كيم بوخصومه حقيقت عرفيه اولشد وفتح مذكور شانه اختلاف اولندي اما
 صف آرايان كتيبة تحقيق تعييني اوزره صلح حديده الطاف بسيار الهية وامور واقعه في متخيل وقوع بعة الرضوان
 وقصوات كثيرة الغنائم حصون خيري مستقبل اولد يفتدن فتح ميمن ايله مراد صلح مذ كور درديدلر وسالك يراعة

بعض مفسرين فتح دلاراي ام القرى اولوب صيغة ماضى اوزره ورودى تحقق وقوعه ميني ومعنا قضينا وقدرنا
 ديك ايدوكي انس رضى الله عنهدن مر ويدر ديمشدر (تضمنت هذه الايات من فضله) اي فضل الله اوفضيله الرسول
 صلى الله عليه وسلم (والثناء عليه وكرم منزلته عند الله ونعمته عليه ما يقصر) ضم صادمهوله وتحقيه (الوصف
 عن الانتهاء اليه) يعني صدر سورة شريفة ده وارده اولان آيات جملة فضائل خورشاني مشكلا اوله حضرت اوزره
 ثنا وعند الله تعالى رفعت منزلتي ودرگاه كبرياده انواع نعم واحسانه مكرم بيورر يعني اول حيثيله محتويه دركه
 نهايت تعريفته وصولدن وصف قاصر اولور يعني احاطه علم بشر قصورندن ناشي كا هو حقه ادايه قدرت تا يايدي
 (قابتد اجل جلاله باعلامه) مصدق فاعلته مضاعف ضمير الله راجع ويا فاعلته مضاعف اولور كه نبي عليه
 السلام در (ما قضاه) قضا حكم ازلى اوالكتابه في الوالح والقدرة (من القضاء البين) اي المقضي الواضح (بظهوره)
 بين انظنه متعلق ويا باقضاءه دن بدلدر (وعليه) معطوف ويا عطف تفسير (على عدوه) جميع كفار ياه شركان قريش
 مكه (وعلو كلمته وشريعتيه) يعني منشئ ديوانخانه ازل عز وجل سورة فتحك كتابه والاثرني اولان انظم كرم
 انا فتحنا لك بشيرنده فتح ميمنه حكم وتقدير واول عطية عظيمة انك كتيبة غيبين ديوانخانه وقوعه خروجي
 ودشمنان دين اوزره غالب وينبوع ماء الحية شريعت غرا واعلاء كلمة الهية تمام ااهرة جهاني اوار ظلمت سوزله
 تابان ايدى حكيم اعلام برله ابتدا ايلدي (وانه) باعلامه اوزره عطف اولور (مغفوره غير مواخذ) هه زه ويا واره
 تبدل ايله ما قبلي تا كيددر (ما كان وما يكون) مغفورة من الغفر ستر معنائه وعفو وغفر متقاربان في المعنى در يعني
 امغفولان الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر) نص عزري ايله حبيتي هر حاله مغفوره قلوبا كرحديث وقديم وقوع
 ذنب فرض اولسده يله نه غير معاقب ومعاتب اولدين اعلامه ابتدا بيوردي (قال بعضهم اراد غفران ما وقع ومالم
 يقع اي انك مغفورك) بعض ياريديكه اول حضرت معاتب عليه اوقاقي صحيح اولان شيتدن مثالا (لعلك باخبر
 نفسك الا يكونوا مؤمنين) وعيس وولي ان جاءه الاعي) آيات دهشت فزاشالي وقوي اولوب اوليادن غفراني
 اراده در يامدي آيت جليله اول نكته في اياما ايدركه عبد حق ولوا علاي مراتب مقدوره رسيد اواسون طور
 بشريه قصوري سبيله نه حق عبوديته على ما اقتضته الربوبية قيامدن عاجز اولور ومغفرتدن مستغني اولمز بس
 مهمات امتي تفكر واه ورمباحه به اشتغال يله مقربين حقه مدنيه در زيراني الجله حضور مع الاهدن غفلتدر
 ولذا حسنات الابراشيات المقربين ديلدي يا خود مغفرت عدم رويي قضيه ستره عناسنه اولد قده لازمي مراد
 اولوب لا ذنب لك نرى ان لا ذنب لك اصلا ديك اوله (قال العلامة الشهاب ويؤيده ان المتأخر لا وجود له وقد سوى
 بين المتقدم والمتأخر فقيه اشاره الى انتقامه الكافي قوله تعالى (اذ جاء اجابهم لايتأخرون ساعة ولايتقدمون)
 وذنب متقدم ومتأخر ايله مراد قبل النبوة وما بعدها ويا ما قبل الفتح وما بعده او قبل نزول الآية اوله (وقال مكي جمل
 الله المنة سببا للمغفرة) ابو محمد بن ابى طالب قدس سره بيورر كه حق جل وعلا عطيه سن ويا فضله امتنان مغفرت
 ايجون سبب وعلت قيلدي (وكل من عنده) قل كل من عند الله فرمايله منت وعطيه وهدايت ومغفرت جناب
 كبريادن حاصلدر (لا اله غيره) بعضي نسخه ده لا اله الا هو (منة) سال ويا فاعل مطلق (بعدمنة) بخلق السبب
 (وفضلا بعد فضل) مسبب الاسباب رب الارباب دركه بالمغفرة اوبالفتح منت وخلق سبب وتيسر وتفضل وانعام
 بعد انعام بيورر يعني حاله خالق وتأثير خواص الوحيندن قبله دادود هشت جله طرف عايسندن ظم ورياقته در
 (ثم قال ويتم نعمته عليك) ثم ابتداء اوزره ويا قال الله اوزره عطف اولور يعني نبوت وملك وظهور دين وفتح بلاد
 نعمتدرين سنجيكون جملة تمام ايدو (قيل بخضوع من تكبرك) لفظ لك خضوعه متعلق اولور يعني مكه تكبر ايد تلي
 انقياد وتواضع وتذل ايله تقيم نعمت بيوردي ديك اوله ديلدي بعضي نسخه ده من تكبر عليك لك ايرادي
 محله مناسبدر (وقيل بفتح مكه والطائف) طائف كعبة مكرمه قرينده بلاد تهيدن بروادي يهشت اسادر دعوت
 خليل الله عليه السلام ايله ارض شامدن جاي معهوده منقوله در و طوافانه آب اوزره طوافندن طائف تسميه
 قيلندي يعني طوعا وكرها الى مكه وطائف سلطان عالمه اقبسال ايتد ايله اكال نعمت ايلدي (وقيل بفتح دكره
 في الدنيا ونصرك وبقدرك) صيغة مضارع له تفسير بروفي مفسر در ويا حرف جرله مصدر اوقاقي نصر يكرده
 تاييد ريجل اقوال ومحصل احوال مسطوره في بيان مصدق بيورر كه (فاعلمه) نام نعمته عليه) باتمام نعمته
 ايراد بيورر اولى ايدى يعني پادشاه جهان آفرين اول صادق الوعد الامين عليه السلام اكال نعمت
 وانعام احسانني اعلام ايلدي (بخضوع متكبري عدوله) باخضوع نعمته لفظه متعلق ويا ما قبله بدلدر
 ويا من يباينه معنائه وخضوع تذل وانقياد وبتكبرين جمع متكبر اضافته نون محذوفه در وعدوه فرد وجمع

معنا سله متكبرين من اعداء الله اواعاد الله المتكبرون وانذر يوسفان وغيره اسما ناديد قريشدر يعني سابعاد شمان
متكبرين ولاحقا ارباب كبر وكنيتي شاه رسالته مرفورده تواضع ايندرو سيله (رفع اهم البلاد عليه واجبهاله) اهل
مكة نك داخل دارالامن حوزه اسلام اولمري جميع مشركينك شقه ككشاي رايان ايمان اولمري مستلزم
اولمغه بلاددن فتحي اهم والزم بلده وعلى الاطلاق اول حضرته محبوتير بلادك فتحيله كمال نه متني اعلام ايلدي ولذا
بعد الفتح مسلمانانه كثر ووفرت حاصل اولوب جله حصن حصين دين حقه فوج فوج داخل اولديله وبعض
نسخه ده اسني البلاد تهجيري خوش آينده در كه كسي ممالك عالم باي تحت سلطان العرب والعجم صلى الله عليه وسلم
اول حرم محترمدر كه ماه حيات شريعت طاهره اول منبع منيعدن منفجر وشارق كوني فروز اسلام اقلا اول برج
رفيعدن درخشان اولمدر ومدينه منوره منوره اوزره اخضايتنه دلالتى مشعر نجه احداثت صحبته
خروجندن كرمه در زيار قول جمهور كه مكرمه مدينه منوره اوزره اخضايتنه دلالتى مشعر نجه احداثت صحبته
الاسانيد ايله مبرهن از جله (ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال مكة ما اطيبك من بلد واحبك الى ولولان قومي
اخرجوني منك ما سكنت غيرك) خبر صحت اثرى مائدى اخبار متكش خامه بيان دكادر معدن نبوت وقبله كاه
امت اولمغه افضليت مذهبه حقه وارداولان خبرك جدا ضعفى مالكيه نك استدلاله صالح اولدينى ارباب النباه
روشندر اما حضرت روح جسد الكونين صلى الله عليه وسلم جسد برونوبنى احاطه ايند بقة منيفه عرش
وجنابندن افضل اولدينى بحث آخر در (ورفع ذكره) جره ما قبلنه معطوفدر (وهدايته) جره تمام اوزره عطف
اولمور (الصراط المستقيم) صراط صادوسين واشمام راء ايله فى السبعة وبالرا الخالصه فى الشاذة وهداية تارة
بنفسه تعديه ايدر (اهدنا الصراط) قول شريفى كبي والى ايله دخى تعديه ايدر (وانك تهدي الى صراط) قول كريمى آسا
وبعض نسخه ده وهدايته الى الصراط وقوى كبي (المبلغ) كسر لام مشدده ومخففه ايله صراطه تعذر (الجنة
والسعادة) يعنى اول حضرته كزىنى على قيامه اعلام (ويهديك صراطا مستقيما) قول جليلي ايله اسباب جنت
وابواب سعادت واصناف سيباده رسیده قيلان راه مستقيمه هدايته وسر منزل مقصوده دلالتله تمامى نعمتى
اعلام ايلدى (ونصره النصر العزيز) انصر مفعول مطلق ويابدلدر وعزير ذوالعز والغلبة والمعز والرفع والانتفيس
القليل النادر (ونصره الله نصر عزيزا) آيت كريمه سيله اول حضرته شوكت ظاهره وباطنه برله نصرته تمام نعمتى
افاده ايلدى (ومنته على امته المؤمنين بالسكينة والطمأنينة) ضم طاء مهمله وهمزه ايله عطف تفسيردر
ومعناى سكينة نبرى دخی طمانينة وطمأنينة مصدر در ويا اسم مصدر من اطمأن اذا سكن قلبه يعنى امت
مرحومه نبي الرحمة عليه التحية اوزره وقار ووزانت القاسيه منت وانعامنى اعلام ايلدى (التي جعلها فى قلوبهم)
(هو الذى انزل السكينة فى قلوب المؤمنين) نص لطيفه اشارت بيورر صلح حديديه ده بعد الخوف امن وعدم
قتال روزى قلنغه دغدغه فرساي خاطر موحدن يورلدى (وبشارتهم بما لهم بعد) ضم دال ايله (ليدخل المؤمنين
والمؤمنات جنات) كريمه مى اشارتيله بعد ذلك اوبعد الحيوه الدنيا نعيم سرمدي هم شته امتنه بشارتى اعلام
بيوردى ولا ملى دخل آية (وله جنود السموات والارض) قول شريفى دلالت ايلدى كى معناى تدبير وحسن تقديره
علمندر كه مسلينى ككافرين اوزر يته تسلط بيورمغه تدبيره تدبير ايلدى ومسلمانان نعمت حق بيله لر نس
شكر ايدله كه جنانه دخول ايله فائز اوله لر (وفوزهم العظيم) فوز نجات وظفر بالخير در قول جليل (وكان ذلك عند الله
فوزا عظيما) ايله مراد ايدر وذلك اشاره لدخول الجنة وتكفير السيئات المذكورين قبله لانهم ما منتبى الطلب
(والعفو عنهم والستر لنوبهم) ستر قحله مصدر وكسره اعمدر (ويكفر عنهم سيئاتهم) قول شريفه اشارتد عبارت
مصنف عليه الرحمة ده فوزه مقدم ونص شريفه دخول جنتدن مؤخر در حاصل كلام بوايت بشارت آميز ايله
امتلك مال طالري دخول جنان وظفر ونجات وعفو وكاهلرين عفو وسترايله تبشيدر (وهلاك عدوه فى الدنيا
والآخرة ولعنهم وبعدهم من رحمة وسوء منتلهم) فتح لامه اسم مكان ويانقلاب معنا سله مصدر در
(وبعذب المنافقين والمنافقات والمشركين والمشركات) الفانين بالله ظن السوء عليهم دائرة السوء وغضب الله عليهم
ولعنهم واعتلهم جهنم وساءت مصيرا) قول نذارت احتواسيله دشمنان دين ويغمبرى اولان ارباب فقاى وشركى
رحمت ورضواندن طرد وايعاد ودياده قتل وخرى آخرته اسوء مقر ومصرى تهيمه بيورمغه اعلام ايلدى
بما قال اعلمه لفظنه متعلق اولور بعض نسخه ده (ثم قال تبارك وتعالى انا ارسلناك شاهدا ومبشرا ونذيرا)
احوال مقدرة لا اعلام يهض ما اوتيه عليه السلام (الاية) نصبه آيت واحدة اولتى اوزره متممها (اتؤمنوا بالله
ورسوله وتزروه وتوقروه وتسبحوه بكرة واصيلا) كريمه سن تلاوت ايله ديكدرد يعنى بعد ذاق تبارك وتعالى

بيورديكه زمينى اصفا ايجون مزكى ومقام بقاده لاهزى مشاهد واحباى موحدينه مبشر واعداد مشركينه
منذر اولدينىك حاله بعث ايلدىك (فعد تحاجته) الفناء للتفصيل (وخصائصه) عطف مفصل على الجملة (من
شهادته على امتك لنفسه) من بيانه وبابته اتيه در (تبليغ الرسالة لهم) يعنى امتى اوزره تبليغ رسالته نفس نفسى
ايجون شهادتنى قبوله فضائل حسنه سن تعداد ايلدى وبوخصيصه جسيمه سائر انبياء عليهم السلامه ارزاني
بيورلدى كانه قدم بيانه (وقيل شاهدا لهم بالتوحيد ومبشرا) شهادته لفظى اوزره شاهدا تاويل ايله عطف اولور
(لامت بالثواب) يعنى حق توحيد ايله امتيجون فردا شهادت وانلرى ثواب ونعيم ايله تبشير ايديجى اولدينى حاله
ارسال ايلدىك ديك اوله ديلدى (وقيل بالمغفرة) وباحباستى حسن مأب ايله مبشر (ومنذر اعدوه بالعذاب)
ودشغافى عذاب ونكال ايله تخويف ايديجى اولدينى حاله ديك اوله امدى تبشير بحسب الظاهر امات مسلمينه
وانذار كافر يته در اما كاهى كل منهم ايه عام اولور كه انذاره ومنسا وكافرا هراهره مخالف وعاصى اولموره وتبشير
مؤمنسا وكافرا هرا اطاعات ايدلره اوله زيرا كافر ايجون تبشير معلى حاصلدر تهكم كريمة (ان يتهوا يغفر لهم
ما قد سلف) بومعنايه دلالت ايدر پس انذار وتبشير اختلاف مقاماتله مختلفدر ولذا آيت پر بشارت (وما
ارسلناك الا كافة لنامس بشيرا ونذيرا) من غير توزيع ظاهرى اوزره در ديلدى وان احتمله كذا قرره شهاب الدين
(وقيل) نذير انفس يرنه ديلدى (مخذرا من الضلالات ايومن) متعلق بارسلناك (بالله ثم به) تراخي رتبى ايجوندر
(من سبقت له من الله الحسنى) يعنى انواع ضلال كفر وفسق وبعثدن امتنى تخويف وعلم ازايده منزلت استى
جنت عليا ومثوبت حسنى سبقت ايلدى كى كس نه لرى اقلا بادشاه جهان آفر يته ايمان بعده كند وحقانيت
ورسالته ايمان وايقان ايجون مخذر اولدينى حاله بعث ايلدىك ديك اوله (وتعزروه اى تعجلونه) من الاجلال تعزير
لعتده تعظيم ونصرت واعانت وتقويتدر (وقيل تنصرونه) جهاد واجتاده كانهضرت ايتلريجون (وقيل يبالغون
فى تعظيمه وتوقروه اى تعظونه) روى بنون وبغيرون اما يابونه ويكر مونه ديلك دخی واختيرن ايدى حاصل
تعظيمه مبالغه وتوقير واحترام واكرام ايتلري ايجون ديك اوله (وقرأ بعضهم وتعزروه برائين) بعد الاقبال ايله يعنى
شواذه بهضيار ابن عباس رضى الله عنهم ايه نسبت برله دوزاى معجمه ايله قراى ايلدىلر (من العز اى العزة وتفعيل
تكثير ومبالغه ايجوندر (والاكثر والاظم ران هذا فى حق محمد صلى الله تعالى عليه وسلم) لفظ اكثر مبشدر واطاهر
معطوف عليه در ان هذا الخ على ان تقديرى ايله خبر مبتدأ * مفسرين وعلمائ معتبرين (تعزروه وتوقروه) قول شريفى
سرور انبيا محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم حقه اولوب ضمير بن اول حضرته راجعاندر ديدلر (ثم قال وتسبحوه
بكثرة واصيلا) اى تزفوه (فهذا راجع الى الله تعالى) ضمير حقه عائددر ولذا ارباب وقوف قرأيه وقف مطلق
توقروه قولى فوقنده قيللرى ما قبلانى مابعدندن قطعه ايامدر وبعضيلر شما ترثلاثه الله واجعه در وحقى تعزير ايله
تقويه دين وتأييدنى امين مراد اولنه ديشلدر (وقال ابن عطايه) بناء على قوله در كه فاعلى معلوم معنى اجتماع (لنبي
صلى الله تعالى عليه وسلم فى هذه السورة ثم مختلفة من الفخ المبين) من ثم مقدمه مى بياندر امام ابن عطاء قدس
سره نيور كه سورة فقهده سرور كائنات ايجون فتح ميبندن نجه نعم متعددة ومتكثرة جمع اولندى (وهو) فتح ميبين
(من اعلام) فتح همزه ايله جمع علم بفتح اللام (الاجابة) لدعوتيه (والمغفرة) علامات قبول ومغفرتدن (وهى) مغفرة
(من اعلام المحبة) مغفرت محبت علامتدندر * امدى ذات قدمى مولى ميل نفيسدن همزه اولمغين محبت من
الله بارادة انعام ويانفس احسان واكرامدر (وعام النعمة) اى ومن تمام النعمة (وهى من اعلام الاختصاص)
يعنى غير كائنات اولدينى نعم ايله منع ومكرم بيورلدى خواص انبيادن قيلند بغه دليل اولور (والله يختص
برحمته من يشاء) والهداية من الهداية (وهى من اعلام الولاية) كسر واو وفتحله نصر وتأييد يعنى هدايت
نصرتدن نشاندر (فالمغفرة) فاعنقر بهيمه ومغفرة رفعه مبتدأ (تبرئة) فتح ناه وسكون موحده وكسر راء مهمله
مخففه وفتح همزه ايله مصدر در من البراة (من العيوب) يعنى مغفرت اول حضرته نقايصدن تبرئه در وشدت
محبتدن كايه در كه خدا كامل الخلق والخلق اولان ينده منه محبت ومبايندن مبرائنه خاصى حبيب اتخذ ايدر (وعام
النعمة ابلاغ الدرجة الكاملة) مبتدأ وخبر يعنى تمامى نعم خداداد حق جل وعلا حبيبتى در جة بالا والايه رسیده
بيور مسيدر (والهداية هى الدعوة الى المشاهدة) يعنى هدايت اول حضرته فى مقصد صدق در كه مقدمه
دعوتد زيا خود تجليات جلينه دن ناشئه مشاهدات قليه در (وقال جعفر بن محمد) حضرت امام صادق عليه
رضى الخالق بيورديكه (من تمام نعمته عليه ان جهله حبيبه) تمامى نعمت پروردگار يندركه اول ماهتاب نبوتى كندويه
حبيب اتخذ ايتسمى (واقسم بحبياته) فى لعمر كى يعنى وحياتك يا محمد خطاب مستطبايله عمر عز تر جان عالم صلى

الله علیه وسلم بادقیم ایلدی (و نسخ به شرائع غیره) اول حضرت تک شریعت غریبه سائر انبیاء علیهم السلام
 شریعتی نسخ ایلدی تکیم (لو کان موسی حیالاً و معه الا تابعی) حدیث صحیحی بومعانی مشیر اولور (و عرج) فتح
 راه ایلای صعد (به الی المحل الاعلی) فتح حاه منهل و کسری دخی جا زدر مقام قاب قوسین اولان منزلگاه اعلا در
 (و حقه فی المعراج حتی ما زاغ البصر و ما طغی) معراج محل درج و با سلسله رکهارواح اندن ملاه اغلابه عروج ایدر
 یعنی شب معراجده مطالعة ماسودان حبیبی حفظ ایلدی تا کیم بصیر مائل هوی و متجاوز عن المولی اولدی
 (و بعثه الی الاسود و الاحمر) یعنی عرب و عجم و باجن و انسه ارسال ایلدی (واحد له و لامته الغنائم) اول حضرت
 و امتنه مال غنای حلال قیلدی تکیم (واحد له الغنائم و لم یحل لاحد قبله) خبر صحیح اتری ایله غیره حلال قیلدی
 ایلدی (و جعله شفیعاً ما) تدرید فاه مفتوحه ایله یعنی یوم الجمع جمع خلقه الی شفیع و مقام محمودده مقبول
 الشفاعة قیلدی (وسید ولد آدم) بل سید الاولین و الاخرین و جمیع العالمین (و قرآن ذکره بذكره) و رفعنا لك ذكرك
 کریمه سندن مستفاد اولان وجه و جیه اوزره تشهد و اذان و فی مواضع ترید علی عشرین فی القرءان (و رضاه
 برضاه) مصدران مقصوران ای جعل رضاه برضی رسوله اوز رضی الرسول برضی الله (و جعله احدر کئی التوحید)
 خدا حبیبی معترفی الدین اولان دو رکن توحید برضی قیلدی خصایص مذکورده نك ذکرى مجملده کذوران
 ایدوب و فصول آیه ده مستوفی بیان اولانور (ثم قال تعالى ان الذين يبايعونك انما يبايعون الله يعني ببيعة الرضوان)
 مبايعه مفاعله من الیوم در که بر امر اوزرینه اخذ عهد و میثاق ایله وضع الی علی الید عادت عرب در تعاضد و تمسکه
 اشارت اولور یعنی انکه سکه عقد عهد و میثاق ایلدی فی الحقیقه بیعتله مقصود بنم و بکایعت ایلدی یلدی سکه
 مراد مبايعه صلح حدیبیه ده واقع اولان بیعت رضواندر (ای انما یبايعون الله بیهتم ایل) ان الله اشترى من
 المؤمنین انفسهم و اموالهم بان لهم الجنة آیت جلایه سی ایله بیع و شراعتی باضه و تسلیف فی المعرکه در یعنی بتحقیق
 اهل بیعتك سکا بیعتاری الله ذوالجلال ایله مبايعه در زیر انفرنس و مالاری ایله بیعتی مولی دن و حق دخی اندردن
 مبايعه بیوریدیدر * و دخی مبايعه عرفامعه اوزره اطلاق اولور سبب نزول سورة فتح و باعث بیعت
 الرضوان اولان صلح حدیبیه فی اجالا نقاشان طاق سیر بوزمین اوزره ترین کاشانه آثار خیر البشر اولاندر که
 اواخر سال سادس خلافت بر شیانکه شهباز مشکن بال قره سلطان کونین علیه الصلوة و السلام صیدگاه خوابده
 جولان ایدر کن منبهم و باصرة حقیقت بیداری اولدی که اصحاب ایله بر سیدل اعتراف بیت الهی طواف ایدر و مقتضای
 شعله فروغ عالم دست چها نکتا ازنده جلوه کراولوب اجرام بند اولان مسلمان سایه مروده و تحلیق و تقصیر امثالی امور
 نسکیم به مشغول اولاندر ضمیمه نو نوید بشارت امید قرع مسامع اجله اصحاب ایلد کده هر بری خندان اولوب
 بومهر عالم آرای فتوح همین بوسالده برج ظهوره تحویل ایدر امنیه سیله تدارک لهما راه بیت الله مباشرت
 ایلدی لکر چه نخر عالم صلی الله علیه وسلم حضرت تباریک دل آگاهری جزم پر خاشدن صافی ایدی امام عاندرین قریش راه
 مانعته ذاهب اولور لسه حواله نیفله سد راه قلعتی ملاحظه سیله برق آسا بر رسیف استعجاله اکثفا بیوریلوب
 ذوالخليفة نام محلیه یتش رأس بدنه هدی تجلیل و تقلید اولندی و سائر دستایه قدرت اولاندر دخی بر امر مسنون
 تقلید و اشعار ایدوب ناجیه بن الجندب اسلمی کردن التزامنه تحویل قیلندی و میقات ذی الحلیفه دن بدن نازک ترینه
 احرامله زیور بند و ده نکشای تلبیه اولد یلر بوندن مقدم بشیرین سفیان جمع قریب شدن تحصیل خبر ایچون تعیین
 بیوریلندی ذی الاشطاط نام محله آستانه معلایه و مال ایدوب قریشک خورشید جهاتاب رسالتله سد راه
 مانعت برله رؤسای احابشدن دخی استیجاد و ذوی طوی ده استقرار لرین ابلاغ ایلدی مؤکب شهباز رسالت ثبته
 المراد کن ذرا ایدر کن ناکه مرکوب خاصه لری اولان ناکه قصوی بلانا خه هم آغوش زمین اولوب هر چند اقامته
 اقدام ایلدی لدر دخی زیاده ریشه استقامت و بر مکن اصحاب کرام غالباً قصودن تاب و طاقت فرسوده دست نا توانی اولدی
 کر لیدیلر * حضرت دانای عالم صلی الله علیه وسلم بیوریدیکه بلکه اصحاب فیله صف ابایل ایله سد هوای عزم ایلین
 خالق ایچون جل شانه حکمه پای عزم قصوایه دخی عقال توقیفه جانب مکبه حرکت رخصت داده اولدی دیدی اما
 بوندن آدم خراش بن امیه خراشی نامزد سفارت بیوریلوب انجمن جان خراش قریبیه واصل اولد کده اول حضرتک
 مراد عالی لری انجمن زیارت حرم نبوی اولوب حرب و قتال اولدی یغن اشعار ایلد کده بدنه ایدان قریش جواب خراشی
 جیب قبوله شایان کورم دکارتدن ماعد و وجود خراشی ستمکارا ذایله شکست ایتمک آغاز ایتیلدی بالاخره
 رؤسای احابش اعاقیلده و هاب اولوب سر پرده اجلاله و مال ایلد کده جناب عثمان رضی الله عنه ارسالانی رأی
 جواب بیوریلوب خدمت سفارتله روبراه مک بیورلدی و صولنده اظهار فروغ رسالت ایچون نحر یک زبانه شروع

ایلدی هر بری یا عجمان اول مقالات طویل الذیل اندازة متازعانه موقوفدر هله شد بلک امر طوافه در کار اولدی
 تکلیف طواف ایلدی یلر اما عجمان رضی عنه المنان چون قافله سالار انبیاء علیه التحایا طلبکارى وصال کعبه به
 بود رار تکاب مشاق حرکت بیوروب هنوز فاصل سر منزل مقصود اولدن اندردن مقدم طوافه شروع منافی آداب
 عبودیت در دین و نور تنافی استغنا اولیجی بومعانی قریبیه خجالت ده اولغین چند روز جناب ذی النور نبی کوشه
 نشین زندان چشم ایلدی لک چون عثمان مدت ملحوظه دن زیاده مکئی خلافتده غر قریبیه و هرستان جلدندن
 بادیة عدمه رحلت ایتدی اراجیتی میان اصحابده شیوع و غلبه بیعة الرضوان وقوعه نادی اولاندر * کارناضار
 کفار خورشید ضمیر نقر المرسلینه ذریعه اندوه و اغله اول حوالیده شجره سدره یا حمره سایه سنده مامقرارو بیکار
 با کفار و یا تابانای وجود پر خاش شرطیله معاقد دست مبايعت ایلدی لدر عقد بیعتده جمله بیعت لیدن اوسمان
 الاسدی رضی الله عنه حضرت دست کبرامت علیه اسنی التحیه جناب عثمان برای مصیبت بیعتدن وایه کبر
 حرمان اولسون دیودست راست لرین عثمان طرفندن وید اخر لرین کند و طرفلرندن یکدیگره عقد بیوریدیلر و بیعت
 انجمن بیعتیه پروانه وار جمع اولان اصحاب دو انصاف ایکی سیک در بیوریدیلر و بیعتده بیعتده بیعتده بیعتده
 قریبیه و سیده اولد کده غلبه بیم و هر اسله حضرت عثمانی بالا کرام سر پرده اجلاله ارسال ایلدی لدر بعد مایدیلر
 و رقادخی بارگاه حضرتته و رسوده اولوب مراد عالی لری نه اید و کین استخیار و نصیحه بیعتده بیعتده بیعتده
 کوشش ایلدی * قریش بدیلی طرفیکر محمدی فهم ایدوب کلای قریب اولدی زعمیله بنی سار اداره قیل و قالد نصیحه
 تحقیق مقال ایچون جلیس بن علقمه فی جانب رسالتله بناهه ارسال قیلدی لدر اولدی کتار انجمن سلطان مسلم و اصل
 اولانجه حوالی خیامده هدی ایچون احضار اولانان قریب لری مشاهده ایدیلر نیت اعتماد اولدی یغن تحقیق
 ایدوب بلا ملاقات سرور کات ثبات یتنه جانب قریبیه و جانب ایلدی بیعتده بیعتده بیعتده بیعتده بیعتده
 بروجه سفارت پیشگاه خیر البریه کوندور دیلر و وصول رخصت یافته منول اولوب بعض ترهات شعور با کتانه
 سر آغاز ایلد کده جناب صدیق رضی الله عنه خندک شتوم و دشنامی عرو نك حکمرین لاجالیه ایلدی دور باش
 مجلس نبوی قیلنوب طرف قریبیه عودت ایلد کده بنم کلامه اعتبار ایدر سکه زاول نجه غصه قرآن محمد ایلدن
 تخلص کر بیان ایچون صلحه رغبت ایدر سزیدیدی * بعد ازین تصحیح من ارج صالحه ایچون اسلوب حکیم اوزره مهمل
 ابن عمرو نوکیل ایلدی لطیف خسته دلان عالم صلی الله علیه وسلم بارگاهنه نامه ساری اولیجی تیجه قال و قیل
 و ابابور ضاده کده بالاخره بوسلوب اوزره توثیق شروط قیلنیکه * عشاقان جمال کعبه علیا بود فقه نوسن حال
 معادن یک ساله مدت قطع امید ایدوب و اوان سنه شهر بند ایا مده دکان سلاح بیکاره کشاد و بریده * و قریبندن
 اسلامیه و اسلامیاندن جوار قریبیه مر اجعت ایدر نرمد افه یکدیگر دن مأ مون اوله لر و بلاذن ولی حاز عثمان
 شمر کردن کلستان اسلامه پناه ایدر نرک وجهه آمانه لمصلحه سد عثمانت کشیده قیلنوب بر عکس قضیه ظن اسلامدن
 وادی کرم اشرا که عودت ایدر نرک مخالفت اولنیه دیو دست هر قلم حیدر کرار ایلد کتاب صلحه ختام بر یلوب بعد
 ازین جناب سید البشر صلی الله علیه وسلم و غامه اصحاب هر بری اساله دم هدی ایله عارض هم برایی لعل کون ایلدی لدر
 و اعمال حلق و تقصیرده سر موقوفه خیرات مقام مهام امورده دله منزل حدیبیه ده یکبری کون قیلوای اقامت
 بیوروبده نواصی خیرول هجرت سرباه قیلدی کذا لام ولی الی القاری فی شرح الشفا (ید الله فوق ایدیم)
 ما قبلنی و کذا یتنقذونی (برید عند البیعة) یعنی بد حضرت هادی فوق ایددی اصحاب البیعه علی طریق انحصار صیه
 من ایلدی (وقیل ید الله الیه مراد) (قوة الله) یعنی قوت و قدرت حق و ناصر مطلق نصرت رسول الله ده مبايعت
 قوت و قدرت لری فوقنده و در دیک اوله * امدی افعه استعمال ید بالقوة موجود در و منه قوله تعالى (اولی الایه) ای
 اولی القوة (وقیل نوابیه) یعنی مبايعه اوزره ترتب ایدن نواب اوله که بد معنی النعمه در اطلاق علت بر معلول با حدی
 بونده علت و معلول سبب و مسبب معشانه استه مال اولاندر * نحو کتار ایدی فلان عتدی ای ندمه تر زرافعتیه
 بد علت فاعلیته (وقیل منته) عطیه حق مراد اولنه و قد قال ولی الله الشاطی * الیلیدی مثلک الایادی غداها
 (وقیل عقده) معنای عقد و ربط جبل بعد ذانجیه معانی به استعاره قیلندی از جبله عهد و میثاق معنای سیدر
 بومقامده ید عقد عهد دن عبارتدر که مبايعه مذکورده در بیو جلدن تابا خیر فضل مدخلخص کایدن (و حقه) لفظ یدده
 اولان اقوال مختلفه المعانی (استعاره) یعنی مناسبات سببیه ایچون اطلاق مجازیه در عالم ان الشی قد یسببه
 بشی فی النفس و ید کراحد طرفی للتشبیه فان ذکر المشبه به و اربدا المشبه فاستعاره صریحه وان ذکر المشبه و انبت له
 لازم المشبه به فتمثیل استعاره مکنیة علی اختلاف فی تعیینها و انبائه استعاره تخفیلیه بان ید یلای لازم

معناه الحقيقي والاسناد على التخييل عند الجمهور فتم من ذهب الى ان في يد الله استعارة تخيلية و...
 (وتجديس في الكلام) يعني عبارات ايمانية تدور في جوارحنا من ادبنا صناعتها كدرا في لفظ واختلاف معنى اوله
 (وتأكيدهم على عظم اياه وعظم شأن المذبح) عظم كسر عين مواعله وفتح منقوطه اليه بزنة غيب وجمع في العظمة مصدر
 مجرور عقد اوزره معطوف بوزن مبالغ اسم فاعل ويا معقول مراد حضرت بيغمبر عليه السلام مدبري سلطان رسالته
 عقد يعقل يحون دنى عظمت شأن نبوت ونفحات ذات عالي منقبتى ايجون تأكيدهم على عظم شأنه كعبى اولوب بينهم مادة تفاوت
 بيعت اصحاب مع الرموز صلى الله تعالى عليه وسلم بيعت مع الله جل شأنه كعبى اولوب بينهم مادة تفاوت
 ناياب اوله (وقد يكون من هذا) ان الذين يبايعونك الخ * آيت شريفة - يده فعل عبد غير فعل الله فيلاند في قبيلدن
 اولور وقد التحق (قوله تعالى فلم تقتلوهم ولكن الله قتلهم وما رميت اذ رميت ولكن الله رمى) يعني في الحقيقة
 عزاي بدرد قريشى انزل قتل ايمدى بلكه مؤمنه نصر وكفار اوزره انلى تسلط بره الله والجلال خالق قتل
 واسباب قتلى موجوده نشى وبقدرة ان لم يمشرون لاقتل وجشم اعدايه رمى حصبا اليه اصلا خاك ايتل بلكه
 حقيقة وتليد باراداة قهار لا يزال رسالته خالدها ذلت اولوب كفاردن چشمى برحمتك وغبار اولود اولدق بر فرد
 قالمدى (وان) واصله در كان الاول من باب الجاز ان الذين يبايعونك انما يبايعون الله يد الله فوق ايديهم * كريمة
 باب مجازدن اولديس (وهذا) مستند الى الله اولان قتل ورمى (من باب الحقيقة) بعض نسخة ده في باب الحقيقة
 مر ويدركه باب مجازده وباب حقيقة داخل در ديك اولور (لان القاتل والراى بالحقيقة) وفي نسخة في الحقيقة
 هو الله تعالى وهو خالق فعله ورميه (تخصيص بعد التعميم وياتي سيردر) وقدرته عليه (ضمير فعله راجع در
 ومثيقه) ارادت معناه ونسخ معناه منه سببه من مفعوله وموحدة مشددة مكسورة اليه اسم فاعل مرفوع
 وخالق اوزره معطوف بوزن مبالغ اسم فاعل ويا معقول مراد حضرت بيغمبر عليه السلام مدبري سلطان رسالته
 خدای جهان آفرين ايجاد اوباد افعال مباشرى خالق ورمى واقترارى آخر ينده وارادة عدى خالقدر ويا مدب
 فعل عدى مسبب در وبالحاصل آيت شريفة ده خد اقل ورمى اليه وصف نفس بيورد في اثر قتل ورمى ومثاقفى
 انشا واصل قتل حقيقته در ظاهر اقاتل ورمى رسول الله عليه السلام واصحابى اولسون * بنابرین سبب قتل
 ورمى واسباب اثر ومنتقد در كه اطلاق سبب على المسبب بائندن اولور مصنف عليه الرحمة آيتين جليلينده
 فعل حقيقة اولدق اوزره تعليل ثانی ودليل سر دايدوب يورر (ولانه ليس في قدرة البشر توصيل تلك الرمية
 حيث وصلت) اعاده لام لانه استقلاله اشارت وماقانه مقارنى افاده ايدوب معنى وجوه كفاره اول خاك
 انداخته في وسيله قتل خارج از طوق بشر در (حتى لم يبق منهم من لم تلاقه عليه) تا كيم چشمى بر خاك والوده
 غبار اولدق كناردن بر فرد قائمه * امدى تعليل اول حقيقة اصطلاحية وثانى حقيقة لغوية وعرفية اليه بينهما
 فرق اولور (وكذلك قتل الملايكة لهم حقيقة) قتل مبتدا وحققة قدر فعله خبر در وباحاليت اوزره منصوبه در
 اى في الصورة الكسبية والاضافة التسمية مثل اسناد القتل الى افراد البشرية واما الاحتياج الى ذكرهم لثلاثتهم
 ان القدرة الماكية ليست كقوى البشرية في الاحتياج الى القوة الالهية والقدرة سبحانه فان الخلقات باسرها
 متساوية في المرتبة العبودية عزاي بدرد ملائكة كقوله مقاتله ايتل در كه (ولكن الله قتلهم) قول شريفي
 ولكن ملائكة الله قتلهم تقديرى معنائه متغير (وقد قيل في هذه الآية الاخرى) آيت اخيره كه (فلم تقتلوهم
 ولكن الله قتلهم) كريمة سنده ديلمى (انها على الجواز الربي) باء موحدة اليه مجاز لغوي وهو اللفظ المستعمل
 في غير ما وضع له في اصطلاح الخطاط وفي نسخة العرفى بالقاء (ومقابلته اللفظ ومناسبتة) مقابلته ومناسبه جره
 مجاز اوزره معطوف در وماناميه ومقابلته اوزره عطفي اتحاد معنى اليه عطف تفسير در والظاهر تغايرهما ومقابلته
 اليه مراد صنعت طبا قدر كجمع بين متضادين في الجملة اولور والمراد بالماناميه ذكر اليدى الجاهلين والقتل والرى فيهما
 قفى بالمعنى القوي كالمقابلته معنى ما وضع للسبب من اللفظ في مسبه * استعماله بينهم ماده اولان علاقه اوزره در
 ديلمى (اى مفضلوهم) ايمه الامة (وما رميتهم انت اذ رميت وجوههم بالحصا) مذكوره سنكدر كه خاكه
 مخلوط اوله (والتراب ولكن الله رمى قلوبهم بالجرع) اى وما رميت انت ايمه الذي حين رميت * معنى آيات قتل اليه
 مشركين قتل ايلد بلكه حقيقته ايمه الامة من قتل ايتل بلكه وجه كفاره رمى حصبا ايلد بلكه
 وقد سدى ايتل اخداى متعال دل دشمنان دينه القاء وعب واقعاى ييم وهراس ايلدى ديك اوله
 (اى ان منعت الرى كابت من جعل الله تعالى ذم والناتل والراى بالمعنى) معنى قائده رى وقل فعل باريدن اولديس
 معنى حقيقة قاتل وراى رب ذوالجلالدر (وانت بالاسم) ضورت مبناه رى وقته مباشرتك حقيقته

قاتل وراى اولدق جمله اخيره ده قاتل وراى حذف اولدق بقی جمله متقدمه به علم حصوله دندر كه دلائل الاوائل
 على الاخرة يبايند در والله اعلم بالظواهر والضمائر

(الفصل العاشر)

(فيما اظهره الله تعالى في كتابه العزيز من كرامته عليه ومكانته عنده) يعني فصل عاشر خداوند جهان آفرين
 جل جلاله كتاب متبع الخائنه كرامت وعلومكانت حضرت مصطفي صلى الله عليه وسلم انظار ايدوبى
 مكر مات بهيه ذكرنده در (وما خصه به من ذلك) تخصيص بعد تعميم در (سوى ما انظم فيما ذكرناه قبل) ضم اوزره
 مبعى ومقطوع عن الاضافة دو * معنى بوندن اول ذكر ايلد بلكه من فصول سابقه سلكنده منظم اولان اكرامدن غيرى
 اول حضرت تخصيص فلندى كرامات بائنده در (من ذلك) سلك فصول متقدمه به مفسلات اولين اصكرام
 خداداد دندر (ما نصه الله تعالى من قصة الاسراء في سورة سبحان والنجم) بهضى نسخة ده ما نصه الله تعالى نون بدلى
 قاف اليه ورود ايلدى امره مكدرن مسجد اقصى به سير حضرت در كچه مفسلا ذكرى استطراد انقدم ايلدى
 اما اصاله لعقد الفصل لامثاله بومقامه ذكر اولدى يعنى كتابه والاثرينى (سبحان الذى امرى بعبد) دنى (والنجم
 اذا هوى) اولان سور جليله قضيه شب امرا وعبايب قصه معراج تصریح بيورد ليدى كرامات عليه جمله خاصا
 سنه لرنددر (وما انطوت عليه القصة من عظيم منزلته وقربه ومشاهدته ماشاهد من اللجائ) سلطان سر بر
 لى مع الله حضرت تليد رفعت منزلت وقرب خاص الخاص حضرت ومشاهدة عجايب ملكوت ومعانيه غرايب
 جبروت ككرويت ايدوب سر وشان قريبن وكرويين وحله عرش در جمله خاصا جنب حبيب اللهند اولوب
 مسعاى امر او منزلت كاه دنى فتدلى برله رؤيت حضرت ولا عز وجل اولان حالات لذت بخش معراجيه شب سياه
 غير من تنقده مور تمايكن طي بساط ملك وملكوت طرفه العين ووصلت مناميه كيم مريع السر اولد بغير در
 (بيت) * امدى برويك حرم بسترش * كرم هنوز اوتن جان پرورش * بوديه يك لحظه در آن نيم شب * آمدن ورفتن
 اداى عجب * مر ويدركه ميانه زمين و آسمان بشيوزيلاق مسافه وهرسمادن ديكره كذلك وغفل كل سما بوجه
 اوزره ايكن جميع سموات وارضين جنب كرسيد كلفه في فلاة اولوب وكسى دنى عرشه نسبت يك حلقه مثابه سنده
 اوغين كون ومكان بي بايانه سير وروج وغاشاى عجب اول شه نشاه سر بر لولاك حضرت شمه مجزة باهره در آمتنا
 وصدقنا والتجيب من لوازم المعجزات (ومن ذلك عصمته من الناس بقوله تعالى والله يصمك من الناس) روايت ترمذى
 اوزره حضرت تفر كائنات عليه ازكى التحيات وجودهم وودى سبه دلان دشمندن حفظ وحرست ايجون اصحاب
 كرامدن به ضلالتن امر حراسته تعين بيور مشرايدى * وقتا بوقت كيمه خدای مهين سنى اعزاي بدخواه
 تهمزنندن حفظ ايدوبى محتوبه در شرف نزول وحى اولدقه (يا ايها الناس انصرفوا فاسعد عصى الله تعالى
 فريده سيله خدمت حراستدن منع ايلدى (وقوله) جره ومن ذلك عصمته منهم قبل نزول تلك الآية بقوله ديكدر
 (واذ بكربك الذين كفروا الآية) ليستولوا ويقتلوا ويخربوا ويكفرون ويكفروا بالله والله خير انما كرين * بوقصه
 مكيمه در آيت جليله مدنيه كفار بذكر دار قریش دار الندوه به جمعيت ايدوب اول سبب سالا رجس انبياء عليه
 التبايا حقه قرعه انداز مشاوره اولدق قصه بي ذكره اشارت در چون مشركان قریش اول حضرتك مدنيه به
 هجرتى اكليوب در الندوه به جمع اولدق وشيع افروخته ذى الجلال اولان جراح نوربانى رسالتى اطفائه
 مشورت ايدوب اول يوم الزجه ده ايلس بربر صورتش حلول ايدوب جانب نيجدن بربر عبرت ييم ديو داخل دائرة
 مجلس اوشيندى انلردن برى بر قول امام سهدى ابو الجعفر ايدى دهن ناپا كن كشاده ايدوب اول بابل باغ بلاغى
 صلى الله عليه وسلم حبس نفس زندان ايتل كره قرار وروب آيت مذكوره ده ليستولوا قوائد مراد بومعناد
 پس بر نيجدى رأى مذكوره عدم التفاتدن ابو الاسود ريبه اول حضرتى خطه مجازدن اخراج ايدم
 ديدى آيت شريفة واقع ليخر جولا فظ عزيزى بومعناى مشر ومذ كردر * شخ نيجدى اوالا سودك كلام
 ظلت يامنى دنى نجه مخذورات بيائيله ردايدوب بالاخره بوجهل زيم دهان راؤر خاستدن هذيانه باشليوب بيم
 بويابه رأى زيم كاهن اولور كه هرقيه دن بر مردلير اختيار انلروب جمله سى بردن بنجده حواله تسع
 خون فشان اوله كه دم محمد بدن هرقيه به يك قطره دم اصابت اليه بين اقوم قبول دتله مصالحة اولته ديد كه
 نيجدى ايلس بر تليس رأى بوجهلى سخيده ترازوى قبول طوبى تحسين ايلدى وبورأى خفيف اوزره قرار داده
 اولدق بيه آيت جليله ده اويقتلوه بومعناى ايمه ايدق ربه حال طرف ذى الجلال نبي عاليناه ريبده وحى
 اولوب اول كيمه جامه خوابنده استراحت بيور ميوب روز ديكر جانب يثربه توجيه مطيه هجرت ايتل ايجون باركاه

اجلادن امین وحی تبلیغ امر ذی الجلال ایلدی (اول شب تاریکده فتنه انگیزان کفار دن ابو جهمل و ابولهب مائیدی
 نجه کشتی جمع اولوب قصد مقرره اعماله توجه ایتشلایدی اما حضرت شیر خدا علی مرتضی کرم الله وجهه
 برده رسول الله فرما نری اوزره پیچیده اولوب جامه خواب حضرت نبویه جاکیر آسایش ایکن اول بذاندیشان
 استصواب ابولهب ایلد کویا صباحه دله تحفظه ایدوب علی الصباح خیال محال مهمنه شروع ایلدیلر اول خالده
 روح جسد کونین صلی الله علیه وسلم بیرون حجره همایون اولوب اوائل سورة بین ثلاثیه زمیندن بر قبضه خالک
 اولوب تیره بختان کفار اوزره صاحب دیار یورایت دخی رسیده مرتبه محترمه اول خاکدن حصه یاب اولان مشرکین
 جیه غزای بدرده سیف غزائله نازیمه مانداخته قیلتمشله در چون مفارق مقبر کینه خالک افشان ادبار اولوب
 غشاوه چشم بدری اولغله نور مجسم صلی الله علیه وسلم میا نلندن روح کبی روان اولد یغن کورمد بلر بعددا
 سر نکبت مدارین پر بخار یولوب سعیری هبا اولد یغن مشاهده و حجره خاص نبوی به داخل اولد قلنده جناب
 مرتضی بی جامه خوابده قائم یولوب حضرتی استخارایت ذکر نکرده سز جمله کرشامدن بامه دله تحفظه احتیاطده ایکن
 اول آفتابی بندگی سؤالی ایدر سزدیکاه دغدغه خجالتلرندن جناب مرتضی بی ساعت حبس و بعدله اولهب
 اشارتیه اطلاق ایلدیلر یغنی آیت کریمه اوقصه نک ذکر فی اول حضرت مولی تذکیر و محکم دشمنای تقریر
 یوزوب جناب ذی الجلالیدن بو خبیث و خسارته اول بدکارلر بمکورو اولد قلنده اشارت یورلمشدر کذا فی شرح
 الشفاء لولی نور الدین علی القاری (وقوله) جله ومنه عصمه بقوله دیکدر (الاتصروا فقد نصر الله) اول آیت
 غزوه بمکودن تناقل الی الارض ایدر حقه تمهید و وعیددر که اگر من نصرت واعانت ایتوب غزای تبوک رسول
 الله ایلد چقمکدن عدول لید و سکر قتل اولیا و کثرت اعدا و قفده ما کف نصرت ایدن قریبیا کف نصرت یوزور (اذخرجه
 الذین کفروا فی اثین الخ) وقت هجرت رفیق اولان جناب صدیق آیدر جزا حذف اولوب و ماهو کلدلیل علیه
 جزا مقامه اقامه اولندی و ثانی اثین اخرجه ضمیرندن حال اولور احدثین دیکدر و میویدر که امر خروج حضرت
 جبریل امین تبلیغ ایلد کده من بخبر می ایلد جبریل سوال ایلد یلر جبریل علیه السلام ابوجهم کدر یار رسول الله
 دیو جواب ایلدی (ومادفع الله به عنه فی هذه القصة من اذاهم بعد خیرهم) بجمع لکنکف و یا باالغیة من الحزب
 ای الجماعة و بعض نسخه دراه مهمله مکسوره منسوده و تحفه ایلد قصد معنایسه در (اهلک) ضم هاء و سکون
 لامه یعنی بالاده نقل اولان اثنای هجرتده اول حضرتک هلاکنه بجمع ایلد کارند نصکره ادا و جفا به متصدی
 اولنری دفع و منعی (وخلصهم فجیا) نجی مصدر و یا معنای جمع مراد اولان و صفدر و کاهی مفرد واقع اولور و قرئاه
 نجیا کبی و کاهی جمع خلصوا فجیا اما کاهو المراد هنا ای متناجین و متناجین (فی امره) شان رسول الله صلی
 الله علیه وسلم نه کونه خرافکن اذیتا و له جفا نکرده (والاخذ) اکثر نسخه جله تحزب اوزره معطوفدر و بعض
 نسخه ده رفعه و مادفع اوزره عطف اولندی ای بعد الاخذ (علی ابصارهم عند خروجه علیهم) یعنی اول کجینه عز
 و عکینه بار غار سلطان دین غار نوره خرامان اولد قلنده ابصار اعدا اوزره غشاوه ایلد اخذ یوزمغه (وذهولهم عن
 طلبه فی العار) ذهول ذهاب عقل و نسیان و غفلت مراد غفلت درونی الغار طله لفظنه متعلق و لام عهد ایچوند
 (وما طهر فی ذلك) الفار او الای و هذا معطوف علی عصمه ای و من ذلك ما ظهر ابراهیم و ضمیر جمع رسول الله صلی
 الله علیه وسلم ایلد ابوجهم رضی الله عنه تعظیما راجعدر و جمع ضمیر منی کثیردر (من الايات) یعنی تتراب و سایر
 آیات که اول کوهر کان امکان یار غار ایلد کوشه نشین انزوا ایکن دفع کزنده اعدا ایچون فی الحال هر جمعه عذاب
 ربانی ایلد در غارده راه امله بنام پردرخت و ایکی کبوتر وحشی نژاد منع آمدشدر غار اوله جق محله آشیان ساز
 اولوب و بر عکسوت دیده اعدایه سد سید اولور بر پرده یکتا حکمکه کید و مکر اعدادن مأبون الساجه یوزملری
 جله عصمتدن در (و نزول السکینه علیه) اذقول لصاحبه لا تحزن ان الله معنا فانزل الله سکینه علیه بقول جیلده
 اشارتدر امدی (و ایدر یجنود لم ترها) آیتی دلالتیه ضمیر علیه حضرت پیغمبره راجع اولور اما بعض قراءه ده
 وقف لازم قیلد قری سکینه ای بکر اوزره و ابی مؤید اولوب مابعد آیت مستأنفه و یا صدر قصه به عطف اولور
 قال العلامة نور الدین علی القاری ان التحقیق فی مقام الجمع علی جهة التدقیق ان یقال المعنی فانزل الله سکینه
 علی کل من مابنا علی ارادة زیادة الاطمینان و السکون فیهما کاید علیه مافی مصحف حفصة فانزل الله سکینه
 علیهم مائتمی (وقصه مرافقه) جله آیات اوزره معطوفدر و مرافقه ضمیر من موله وراه و فافله (بن مائت) بن جهم
 یعنی جو شید کان حیللوری اولان کرکه نشان مشرکین خبیث ایلد عودت ایتد کارنده ابو جهمل یعنی هر کیم
 محمدی و ابی بکری الی کتور رسه صد دانه شتر ویر مکه التزام ایتشیدی مرافقه دخی یواسید ایلد ره و زور حصار اولوب

موکب حضرت نمایان اولد قده مرافقه اسب ره و از ایلد زمینه ساقط اولدی (بعددا) بنه سوار اولوب مسافه قریب یک
 دویزه فالجی سلطان خطه رسالت صلی الله علیه وسلم (اللهم اکفناهم بما شئت) دعا سیدلای جنیان اولد قده
 قوائیم ممد مرافقه تابه زانو زمینه یا تدی چون مرافقه بو حالای مشاهده اید یچک زمره تیاره یا شلویوب استدعای
 خلاص ایلدی و غزوه طائف انصرافنده جعرا نه نام محله دفع انکسشت شهادت بر له قلب و قالین زرخا ص
 العیار ایلد مای قیلوب هجرتک یکر می در دخی سته سنده را کب تابوت اجل اولمشدر زمره لاله اصحابدن مرافقه
 اجمیلده اون سکر کسسته تعداد اولندی نیکاشنه بر آیه شارح شفا حلی در (جسمه کرمه اهل الحدیث و السیر فی قصة
 الغار و حدیث الهجرة) حسب فتح شاه و شینله و کاهی سکون سین ایلد مقدار معنایسه و حدیث اقوال و افعال
 و احوال حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم در قول صحابی اوزر ماطلاق اولور و سیر کثیر سین و فتح تحفه ایلد جمع
 سیر طریقت و خصالت و شمائلدر بعددا غزوات حضرت صلی الله علیه وسلم مخصوص قیلندی و هجرت انتقال
 من دار الی الاخری مراد اول حضرتک مدینه منوره به هجرتدر و الحاصل قصه بر حصه غار و خبر هجرت سید
 الاربابده ارباب سیر و اصحاب خبر خیر البشر ذکر و تخریری مقدار نجه شرفیافته صد و اولان آیات و علامات جله
 عصمت حضرتدن در (ومن ذلک قوله تعالی انا اعطیناک الذکر) یعنی سکا انواع تقضیلدن کثیر اعطا
 ایلد و فوعل ابلغ من فعیلدر و مکرم ابراهیم محترم علیهما السلام موتدن تسلیه بخش اولمشدر (فصل ربک)
 تکامدن غیبه التفاتدر مقتضای ظاهر فصل لئلا یدعی ای قدم علی الصلوة کما امرنا و علی صلوة العید خاصا
 لوجه (و اخر) وجه ثانی فی مؤید اولور ای ضح بالبدن الی هی خیار اموال العرب (ان شائتک) ای مبغضتک
 (هو البتر) دنیا و آخر ته مقطوع اخیر و البتر کدر (اعلمه الله تعالی بما اعطاه) سورة شریفه ده حضرت الله جل جلاله
 بعض ما اولاد ایلد اول خضر ته اعلام ایلدی (والکفر حوضه) صحیح مسلمده کشیده سالت یوزور و بران (اندر و ن
 ما الکفر قیل الله و رسوله اعلم قال نهر و عدینه ربی علیه خیر کثیر هو حوضی ترده انقی يوم القيمة) جواهر تعبیرنده
 نهر هو نهر و راجعدر اول نهر دن حوض موروده آب منصب اولور دیکمی مشعر در (وقیل نهر) یفتح الهاء و یسکن
 فی الجنة) یعنی حوض مورود لک غیری به شتده واقع بر حوی دلا و زاوله و وایتکرده ترمذی اولان (رایت فی الجنة
 نهر احاطه قباب اللؤلؤ قلت ما هذا یا جبریل قال الذی اعطاک الله تعالی) حدیث شریف بوقوله دلالت
 و خبر دیکدر ده (اعطای الله الکفر نهر فی الجنة یسیر فی حوضی) حدیث صحیح اثری نهر حوضک غیری اولد یغنه
 شهادت ایدر (وقیل الخیر الکثیر) کثیر کثرتدن فاعلدر مفرط و مبالغ معنایسه (وقیل الشفاعة) کوثر ایلد مراد
 شفاعة عظمی اولد یلندی (وقیل المعجزات الکثیره) و یا بسیار و بیابان معجزاتی مراد اولنه (وقیل النبوة) لام
 عهد ایچون اولوب خبرات کثیره به اشتغالندن نبوت عظمیه در د یلندی (وقیل المعرفة) و یا معرفه کامله (تم احباب)
 تعالی غنیه عدوه ورد علیه قوله) یعنی ولد محترم نبی مکرم ابراهیم و یا قاسم علیه السلام وفات ایلد کده عاص بن
 وائل و یا بوجهل هر زدر ای مذمت و استحقاق اولوب محمد قد صبح ایتد یکلده دشمن بدخواه حضرت نه پروردگار
 غیور جل شأنه حبیبندن بدل رد جواب ایلدی (وقال ان شائتک هو الاثر ای عدولک و مبغضتک) فصلیه شائتک
 قولی تفسیر اولور (والاثر الحقیر الذلیل) اثر خور و حقیردر که انک ایچون حسن شاد کرجیل نایاب اوله (انما فرد)
 فتح راه مهمله ایلد منقرد (لوحید) ولد و عقب اولیه (اولدی لاخیریه) اما حضرت مه رج رسالت صلی الله علیه
 وسلم نسل کریمی تا بحشر مستور و آثار انواری ابد الابد باقیه در (وقال الله تعالی و لقد ایتناک) ای اعطیناک
 (سبعه من المثانی والقرآن العظیم) من بیانه و یا نه میضیه در و مثانی جمع مثنی معدول عن اثین و قرآن وصف
 و یا اسعدر و خص السبع بالذکر افضلها (قیل السبع المثانی السور الطوال) که سز طوا ایلد جمع طویل اما ضم طوا ایلد
 مفرددر کرجل طوال (الاول) ضم همزه و فتح و او تحفه ایلد جمع اولی مؤنث اقل یعنی عبادله کرام رضی الله عنهم
 حضرت اشدن منقولدر که سبع مثانی سورة بقره و آل عمران و مائده و انفال و اعراف و انعام و ابراهیم
 اوله (ام القرآن) یعنی فاتحه شریفه کلیات معانی قرآنیه و مهمات مبانی قرآنیه فی مشقه اولد یغندن ام منزله سنده
 اصل قرآن در زرا اونی تمجید و اوسطی تعبد و آخری وعد و وعده و الاصولته قرآنی واجب اولمشدر و فیه اطلاق الکمل
 علی الجزء (وقیل السبع المثانی ام القرآن) حضرت عمر و علی و حسن و حسین رضی الله عنهم جنابلرندن محکم و درج
 صحیح بخاریده مندرج نیوز و بران ام القره آن هی السبع المثانی حدیث شریفی تفسیریه سبع مثانی فاتحه شریفه در
 (واقرا ان العظیم مائده) سوز بالهمز بقیه معنایسندن مأخوذ اولد یغنه بناء سائر باقی معنایسندن در و سور حصن دن

ما خوذ اولد بختنه بنام جمع واحاطه وشمول معنائه اولور عطف خاص على العام بابتد نذر (وقيل السبع المثاني
 حاق القرء ان من امر ونهى وبشرى وانذار وضرب مثل واعداد نعم) بشرى اسم مصدر كالبشارة واعداد كسر
 همزة ومعنى مصدرى اليه ما قبله مصادره اوزره عطفي انفسه بذكر بعضه ففتح همزة اليه جمع عدد مراد ايلد بيلر
 والحاصل سبع مثاني جميع قرآن كرمه اولان امر ونهى وبشارت وخوف وضرب مثل وتعداد نعم كثيرة وتذكرا
 مخ عز بزه درديلدی (واتينك نبالاقرء ان العظمى) بياقص اليه تخصيص قيلنوب وسبع مثاني به سابع قيلنوب
 اظهر درامات برديلى اوزره قصص ومواعظ وبلاغه وبعجاز وشاعلى الله ذكرى مشتمل اولان على اعطا ايلدك
 ديكلمه بناتى تعميم انشدر (وقيل) آيت شريفة ده معنای آخر قومندن ترك واواولى ايدى زرا عبارت آية الله
 سبب تسميه مراد اولنور تفسير ديكر دكلدر (سميت ام القرء ان مثاني لانها تاني في كل ركعة) تاني متقلا ومخفقا صيغة
 مجهم ولله درو مثاني كالراى جمع مرمى معانى ومعنى نظيرى (كل ركعة) اليه صلوة مراد اولنور تسمية لثاني باسم جزئه
 فنى الفايق انها تاني في قومات اى في كل قومة اوفى مجموع القومات يعنى هر نماز ركعتده تكرر قيلندى بى ايچون
 فاتحه به مثاني تسميه بيورلدی وباخرضيت صلوة اثنا سنده بردقه فاتحه مكرمه ده ودفعه اخرى تحویل قبله
 حينئذ مدينة منوره ده شرفزول بيورلدی بعتدن مثاني تسميه اولنه وسبع اليه تسمية بالاتفاق يدي آيت جليلة
 اولد بى چو نذر (وقيل بل الله تعالى استثنى اهلها محمد صلى الله عليه وسلم وذخره اله) ذال وخاء معجمة تينان ذخير وفي نسخة
 ادخرها بالهمزة المشددة والمعنى بالاصل واحد (دون الانبياء) وروى دون سائر الانبياء يعنى حق جل وعلا آيات
 بيتمده سورة فاتحه بى جناب محمد عليه الصلوة والسلام ايچون تميز وتخصيص بيوروب سائر بىغمه بركت غيرى اول
 حضرت ايچون ذخيره قبول حفظ ايلدى وغيره بىل ايتدى بركون جبريل امين عليه السلام مجلس فخر عالم صلى
 الله عليه وسلم ايك ناكاه عالم ملا اعلان برأوازمهيب ظاهر اولدى جبريل بالايله نكاه ايلد كده اول حضرت
 توجيه خطاب ايدوب بارسل الله الا ان برقرشته نازل اولور ككه الى الان روى زمينه شرفزول وهبوط
 اوامشدر ديدى در حال اول ملك حضور مقدس نبوى به مشول ايلوب بهداداه السلام (ابشر نبورين اوتيتما
 لم يوئيتما من قبلات فاتحة الكتاب وخواتيم سورة البقرة) ابلاغه اول حضرت سلطان جهان آفرين جانبندن
 تشرىف ايلدىكى روايت كرده امام مسلم ونسافى عليهما الرحمة در (وسمى القرء ان مثاني لان القصص) كسر فاقه جمع
 قصه وقته خبر وحكاية معنائه مصدر در (بني فيه) تذكير وتأنينه ضمير قرآنه راجع درو مثاني جمع مثناة او مثني
 من التثنية يعنى التكرار ويعنى التنى ياخود ثنائى ذكره صفات عظمتى واعما حسنى اليه كثر ذكر مولادر والحاصل
 قرآنه مثاني تسميه اولدى زيرافصه لانه مكرر در (وقيل) قائل امام جعفر الصادق رضى الله عنه در (السبع المثاني
 (وقيل آيتك سبعه من المثاني) آيت جليلة سنده معنای شريف ذيلك اولور كه (اكرمناك بسبع كرامات الهى
 والنبوة والرحمة والشفاعة والولاية والتعظيم والسكينة) هدى وما بهدى بدل بعض من الكل اليه مجرور وبما مبتدأ
 محذوفه خبر در ككه هو هو وباعنى تقدير به منصوب اولور يعنى يدي كرامته سكا اكرام ايلدك كه هدايت كامله
 ومكمله ورسالتى متضمنه نبوت وجميع خلقه رحمت وشفاعت عظمى در قيامت واعدادن انتقام وعلبه ونصرت
 وظهور ورواق ووطأ انشدر (وقال تعالى وانزلنا اليك الذكر الالاه) (لتبين للناس ما نزل اليهم واعلمهم يتفكرون)
 يعنى سكا قرآن انزال ايلدك كه وحى الله ناسه خبر ويرمكلك ايچون وياقرآنده اولان تكاليف وشرايعدن ناسه بيان
 ايتمليچون ديكدر انزال وتنزيل برمعنايه اراد اولندى بىتم ماده فرق بودر كه تنزيل تدريجى وانزال دفنى اوله
 وقدر كل منه ما يعنى الاخر وقرآنه ذكر تسميه بيورلدی ذكركر رحمان وموعظه وتنبيه كسلان وشرف اهل عرفان
 مذكور اولد بى چو نذر (وقال تعالى وما ارسلناك الا كافة للناس بشيرا ونذيرا) كافة مأخوذة من الكف
 يعنى المنع او الجمع والاحاطة كما قاله المروى بس جميعا معنائه اولوب تاء كافة مبالغة ايچون نذر علامه آسا ومجرور
 متأخر دن ويا ضمير منصوب دن حالت اوزره منصوب در والجميع بى آدم او مايشمل الجن وانما خصوصا على الاول لانهم
 المقصودون بالذات وليس المراد اهل زمته (وقال تعالى قل يا ايها الناس انى رسول الله اليكم جميعا) حال من ضمير
 اليكم (الاية) (الذى له ملك السموات والارض لاله الا هو يحيى ويميت فامروا بالله ورسوله النبي الامى الذى
 يؤمن بالله وكلماته واتبهوه لعلكم تهتدون) فصل ثابته معنای شريفى مرور ايلدى (قال القاضى) مصنف عليه
 الرحمة بيورر (فهذه من خصائصه) جمع خصيصه يعنى آيت جليلة شهنشاه رسالت صلى الله عليه وسلم رسالة
 عامه اختصاصيه تشرىف بيورلدی بقتنه دلالت ايدوب رخصت مختصه دوكر فرد بوخصوصه مشاركه ايتدى زيرا
 در بىغمه قومنه خاصة ارسال اول حضرت كافة مبعوث بيورلدی بقتنه اشعار ايدوب (وقال تعالى وما ارسلنا

من رسول الا بلسان قومه اميين لهم) يعنى بزيان شريفه زله بىغمه بخت ايتدك الامم مبعوث لهم اولان قبيله
 وقومك لغتبه ارسال ايلدك تاكيم امر ونهى اولندى قلمى احكامى سموتله فهم واذعان ايدى (لخصمهم بقومهم)
 بىغمه برانى قوملر شرفه ورسالة ودعوة تخصيص ايلدى (وبقت محمد صلى الله تعالى عليه وسلم الى الخلق كافة)
 امانى انس وجان عليه صلوات المذات حضرت ترينى جيمه مخلوقاته ارسال ايلدى (كما قال صلى الله عليه وسلم
 بعثت الى الاحمر والاسود) تكيم سرور انبياء عليه التحيا سعادته بيورديكه بن عرب وبجمه بعث اولندم والانس
 والجن كما مر (وقال تعالى النبي اولى بالمؤمنين من انفسهم) تدخل فيه النساء على ما بين فى الاصول لانهم سبع لهم
 فى الاحكام فيد خلون بالتغليب) يعنى بىغمه بر مؤمنلر جميع امورده روجلرندن وذا تلىرندن احق واولى در (وازاوجه
 امهاتهم) اصلى امهه ايدى وهى لغة وامهات آدميه وامات حيوانه مختصه در ديدى لوقيل الهاء زائدة يعنى كائنن
 امهات او على الجواز كاسياتى (قال اهل التفسير اولى بالمؤمنين من انفسهم اى ما نفذه) نون وفاء وذال مجعده اليه اى
 ما اظهره وامضاه (فهم من امر ونهى فهو ما مضى عليهم كما مضى حكم السيد على عبده) يعنى بىغمه بر مؤمنلر ذاتلرندن
 احق ديكلمه امر ونهيده انلرميائنده اظم اريورديقى امر سيدك بنده سى اوزره حكمى جاريه اولد بى ككى انلر اوزره
 حكمى نافذ وجارى اولمغه تفسيرلندن احق در دوتأويل ايتديلر (وقيل اتباع امره اولى من اتباع رأى النفس)
 قول مذكور صحيح وطبق ما تقدم اوزره صرح بحد راد اذ قيل اليه تعبير كلامك غير مرضى اولمستى مراد اولنر بلكه
 جلالت قائله بى اراد اولندى يعنى اخر رسالتشاهه فرمانبردارى رأى نفسه بيورلكدن اولى واخرى دىلدى
 قال صلى الله عليه وسلم (لا يؤمن احدكم حتى اكون احب اليه من ولده والديه والناس اجمعين رواه الشيخان وغيرهما
 (وازاوجه امهاتهم اى من فى الحرمه كالامهات) هن جمع تأنيله اما بعض نسخه اى هم ضمير جماعة مذكرين
 اليه ارادى اعتبارا لفظ الازواج در يعنى تعظيم واحترامه والده مثابه سنده بلكه تذكرا لىما حضرة النبوة توفير
 وحرمتده من بىلر مادران اوزره بر زياد اولى سزاواردر اما فيما عدا ذلك الامر اجنبيات كيبدر ولذا اناسدن ستر
 واحتجاب ايدوردى وحكم مذكور شرف دخول سلطان عالم صلى الله عليه وسلم اليه تشرف ايدن ازواج طهارات
 شانلرنده مرعات اولنوب قبل الدخول مفارقت ايدن نسوان سنده ذلك الحكم شايان دكلدر (حرم) فتح جاء
 مهمله وضم راء اليه (نكاحهن) رفعه به بعض نسخه زيادة الف اليه حرام واخراده صيغة فاعل اليه حرم من التحريم
 واقعدرو ضم حاء كسر راء مشدده اليه دنى جائز اولور (عليهم بعده) اى بعد تزويجه عليه السلام بهن يعنى حق
 سبحانه وتعالى وبارسل الله صلى الله عليه وسلم ازواج طهاراته كه كندولر بن انلرم توجنده نصكره آخره نكاحلر بن
 حرام ايلدى قيل ولوطان قبل الدخول بىضمين (نكرمة له) مكرمة له دنى من ويذر ضم راء اليه (وخصوصية)
 ضم حاء جمعه اليه يعنى آخره حرام قلند بى جناب رسالتا به تعظيما وافراد امتندن تميز ايچون نذر (ولا نهن له ازواج
 فى الآخرة) بعض نسخه فى الجنة يعنى علاقه بالسكينة منقطعه اولما مغيث ايترنده دنى اول حضرت شرف ازواج اليه
 شرفند اولد قلمى ايچون نذر بىار بن نقل ماوردى اوزره زواج طهاراته عدة وفات لازم كملر قال الشارح قطب الدين
 الصفوى وانما يحرم الدخول بهاعلى الاصح عند الراعى وغيره ونص الشافعى على حرمة المزوجة مطلقا ورجحه
 النوى وفى الامة اوجه ثالها ان فارق الموت حرمت او بالبيع ونحوه فلا تنبى نقل بقوى اوزره سائر انبياء عليهم
 السلام ازواج طهاراتى دنى جسته به كندولر تزويج قيلنورلر (وقد قرئ) ابى بن كعب رضى الله عنه منسوب
 قرات امام مجاهد اوزره قرؤ فى الشاذدر (وهواب لهم) يعنى سيد ولد آدم صلى الله عليه وسلم امتنه والده مثابه سنده
 در كه حيات ابدية وهعلم آداب دينيه به باعثدر (ولا يقرأ به) صيغة مجهولة لايجوز ان يقرأ به احد (لان مخالفته
 المصنف) ضم ميلة ما جمع فيه القرأ نذر بقول عائشة رضى الله عنها (ما بين دفتى المصنف) كلام الله ومخالفتهن مراد
 جميع مصاحف عثمانيه ده تلك الجمله نايبا بدوزيرا اركان قرات مطابقة رسميه وموافقة عربيه ونقل موازاجاعيه
 در كه هى العمد وهواب لهم او بوه تشبيه بليغ بابتد نذر زبده آساى كالاسد لعل الحقيقة بس لفظا وتلاوة
 منسوخه ومعنى جائزدر ومصاحف عثمانيه امر ذى النورين رضى الله عنه اليه كابت بيوريلان مصحف لدر كه برى
 مكرمه به ارسال برى كوفه به وديكرى بصره به وبرى دنى شام شريفه فرستاده بيوريلوب برى دنى مدينة
 منوره ابقا اولنر سيدى اما الان انلردن بر شريك محالر نذر وجودى متحقق اولد بى تصریح كرده مولانا على
 القاريدر (وقال تعالى وانزل الله عليك الكتاب والحكمة الالاه) (وعالمك ما لم تكن تعلم وكان فضل الله عليك عظيما)
 يعنى الله ذوالجلال سكا قرآن وسنت انزال ايدوب علمك هتوزلا حق اولمان خفيات اموردن ومعارف بقتن تعليم
 ايلدى سنك اوزرته انعام بيوريلان شيدده الهك فضل عظيم وكرى عيم اولدى (قيل فضله العظيم بالنبوة) فضل

عظيم واطف جسيم قوله تنسيرا واندی زیرا رسالت عامه به مقارن اولدقده نبوتدن اعظم فضل نایبدر (وقیل بما سبق له فی الازل) یعنی عنایت قدیمه عظمایه بعلقهندن اولانورنی خلق وقبل ظهور الاشیاء عالم ارباحده یغیر علی جناب قیلله ازل آزالده انکیچون سق ایدن فضل واحسان مر ادا اولنه دینلدی (واشار الواسطی الی انما اشاره الی احتمال الرقیة الی لیجتها هموی علیه السلام) شیخ ابوبکر بن موسی قدس سره آیت مذکوریه ایمایوروب (وكان فضل الله عليك عظيما) کریمه سبیل مراد رزیت اللهم تحمل بیوردیغه اشارتد وکه کلیم الله اکاطات آورا واندی دیدیلر اللهم اجعل شرائف صلواتک * وازکی تحیاتک * علی اصل الوجود * ویدر والسعود * وجر الکرم والحدود * محمد المختار من خیار الکرور * المؤید بالعناية والغون *

(الباب الثاني)

قسم اولدن ایکنی باب بعد صدر الباب بکرمی بدی فصلی جامعه در (فی تکمیل الله له) تهالی (الحسان) علی غیر القیاس جمع حسن مراد اوصاف مستحسنه در (خلقا) فتح خاه مجمله ایل (وخلقا) ضم خاه ولام ویاسکون لامه تمیزیت اوزره منصوباندر (وقرانه جمع الفضائل الدنیة والذنیوة فیہ نسقا) فتحینله یعنی حضرت مهر اوج رسالت علیه السلام والتحصینک صورة طاهرة وسيرة باطنة باهره سی حسنیاتی پادشاه جهان آفرین جل جلاله حضرت نرینک تکمیل وتسمی ذات محترمک صفات متوالیه وکرام متعاقبه دن بر برینه تابع وپیرو اولتی جهتیه کل فضائل دنییه و دنیویه به قرین بیورملری ذکر نده در (اعلم انما المحب لهذا النبي الكريم) محل تفخیمه خطابه عام ویاخو استکار تا ایف اولان ذاته خاص ویاخو از مشهور طریق اوزره ایرادر (الیا بحث عن تفاصیل جل قدره العظيم) بجه ندایه بین الخطایب ویاخو خطیب به معترضیه در ویاخت مقش و متفحص و تفاصیل جمع تفصیل یعنی التبيين ومفصل اوزره اطلاق ویاخو ورجل ضم جیم وفتح میله جمع جله یعنی ای دل داده یغیر جواد وجویدیه تفاصیل مراد مجملات بقدر عظیم نبی کریم معلوم عزتک اولسون (ان خصال الجمال والكمال) بعض نسخده جال بدی جلال واقعدر (فی البشر نوعان) بتحقیق جمال وکمال خصلتلی انسانده ایکی قسمدر (ضروری دنیوی اقتضاه الحلیة) کسر جیم ویاخو ویدر لایله خلقت ویاخو یغیت (وشرورة الحياة الدنیا) یعنی احدهم ضروریدر که مالابده منه اولوب نواب آخروی به تعلقی ایتمیوی اختیار ای اولین خیاة دنیویه ده حاجت ضروریه یی اقتضایدر (ومکذب) صیغه مفعوله (دنی وهو ما یجوز فاعله) تو عینک ایکنجیسی مکذب دینی اولان نوع کالات علیه دن علی الشرع اکذابه توقف ایدر که انک فاعلی مدوح وهر جنید مجموددر (وبقر ب) کسر واهمه له مشدده ایله وبعض نسخده صیغه مجموله در (الی الله زانی) اسم مصدر در ومفعول مطلق من غیر لفظ الفعل یعنی مکذب دینی اولان نوع فاعلی حق سبحانه وتعالی به قرب کامل و خاص ایله تقریب ایدر معلوم ذوی العرفاندر که تقسیم مصنف خلقت اضلیه دن ماعد اولان خلقت وهیبه که جذبه الهیه ایله حاصله در تعلقات عارضیه دن دکدر عدم شمول برله قسم وهی بی جامع اولدی (ثم هی) بعید ذا خصال (علی فذین) فتح فاذنیدینوله (ایضا) کما سبق ایکی صنف اوزره در (منها ما یخلص لاحد الوصفین) یعنی ضروری وکسی اولندون متحصص وخالص و غیر مختص اولندر (ومنها ما یخرج ویند اخل) عطف تنسیرا واور یعنی ضروری ویاکسی ایله آمیخته ومتخالط تلك الخصال دن بعضدر (فاما الضروری المحض فالیس للمعرفیه اختیار ولا کسب) مره فتح میم وسکون راء وهر ایله بالاعنی الاعم شخصدر یعنی غیر مکذب اولان ضروری خالص خصله ضروریه ده کشتیک اختیار واکسایله اولیوب بالاضطرار حصولیدر اولاندر (مثل ما کان فی حیاته من کمال خلقتیه وجمال صورته) کمال وجمال یننده صنعة جناس لاحق ونمایندر (وقوة عقله) عقل مذهب اهل لغته علم ویا بعض علوم ضروریه در ویا بر قوتدر که حقایق معلومات مابین اندکله غیب اولنور محلی عند اهل السنة قلب وعنده المعترلة ذیاعذر (وصحة فهمه وفصاحة لسانه وقوة حواسه) حواسدن مراد حواس خمسة ظاهرة در کیکه رؤیت وسمع وشم وذوق ولبس در وقوة زیاده احساس وافتادن سلامت واعتدالیدر بس حواس خمسة باطنیه مراد اولنور زیرا اهل شرع حواس باطنیه یی نه اثبات ونه نفی ایتدیلر (واعضائه) جمع عضو بضم العین جوارح معنائه وقد قیل لیس فی الانسان جارحة احب الی الله تعالی من اللسان (واعتماد حركاته) ای وسکنااته فهو من باب الکفاء (وشرک نسبه وعزة قومه وکرم ابرسه) یعنی انسانان نهاده اولان کمال سیرت وجمال صورت وقوة عقل وذاکوفظنت وصحة ادراک وطلاقة لسان وطراة بیان وقوة حواس خمس وجوارح فاعتماد حركات وسکناات وشرک نسب وغلبة قییه له وکثرة اخوان ونسبه باب اولدی فی بلاد اسلام ایاقتله طیب مکان ایلتی امثالی ضروری محض وکشتیک صککب ودخلی

اولین شیلدر (ویلق به) ضروری محضه متصل اولور بعض نسخده صیغه مجهوله مقیددر ای وتوصل به (ما تدعو ضرورة حیاته الیه من غذائه) کسر غین وذل مجتمینله طعام وشرابدن غذا اولنسان اوامیه نماه الجسم اما فتح غین وذل مهمله ایله قوشلق طعامیدر المراد الاقل (ونومه وملیسه) فتح موحده ایله (ومسکنه) فتح وکسر کافله (ومسکنه) فتح کافله بونلر مصادر ویا اسما در (وماله وجاهه) والاصل امور عادیه دن ضرورة حیاة اکاشد احتیاجله محتاج اولدی فی غذا و خواب و قیاس و سکنی و نکاح و مال و منال وقد و منزلتدن اولان اشیا دخی ضروری محض سلکنه منسلکه اولور (وقد تلحق هذه الخصال الاخرة) مذ وکسر له (بالاخریة اذ اقصد بها التقوی) تفعل یا بندن مصدر تقوی وبعض نسخده تحفیهله تقوی عبادة حق یعنی احوال دنیویه ده اولان امور عادیه به متعلقه خصال اخیره طاعت اوزره طلب قوة ویا عبادة مولایه مقتدره اولدی فی حاله کاهی خصال آخویه به لاحق اولور (ومعونة البدن علی سلوک طرقها) معونة اسم للاعانة ویدن ماسوی البدین والرجلین والرأس جسددر یاخو در بمقامده ما یقابل الروح مراد اولنه یعنی راه اخرته سلوک اوزره جسدک اعانتی قصد اولنقدیه هیده الخصال دخی خصال آخویه به یوسمه در (وکانت) تلك الخصال المحقة اوله (علی الحد حد الضرورة) یعنی داعیه حاجت ومن غیر زیاده قدر کفایه اوزره (وقوانین الشریعة) بعض نسخده قواعد الشریعة واقعدر وقوانین جمع قانون وقاعده که حکم کلیدر والا ضلعة للملازمة ارتکابی مباح وجائز قیلنن امورده دخی اصول شرعیسه وفق ومقتضاسخجه اوله اسدی انما الاعمال بالنیات قول شریفی معنایی وان العادات تصیر بالنیة عبادات تأویلینه قریب اولور (واما المكتسبة الاخریة) اما امور آخرته متعلقه اولان خصال مکسبة (فساير الاخلاق العلیة والا دایب الشرعیة) جمیع صفات مستحسنه وافعال واقوال نفیسه وپسندیده در (من الدین) تصدیق ایجاب ایدر ایمان وعلی موجه طاعتدن (والعلم) معرفة مالتنفس وما علیها (والحلم) اذی وحقایه صبر و شکیب ودشمنانه عقوبته عدم عجله (والصبر والشکر) انواع مصائب وبلا واجناس قضایه صبر و تحمل و ینیم اوزره ما اولاه من النعماء ثناء (والعدل) ضد المیل عن الحق بالجود بر ما که در که باب حکومته فعلی منحل اولانندن اجتنابه تحصیل اقتدار ایدر (والزهد) دینا و مشتهیانه نفسک عدم میلانی و ترک ما عدا الضرورات من المباحات ویا ترک ماسوی الاهدور (والتواضع) این الجانب والتذلل للاصحاب والعفو صفح ویمحوازه وعدم مواخذة (والعفة) معاصیدن قمع نفس (والجود) کرم مدوح ومجوددر که افراط وتفریط میبائنده اوله یعنی بخل وامرا فدن مراد اوله وقد قیل لاسرف فی خیر ولا خیر فی سرف والاصل بذل ما یبغی کما یبغی اولور (والشجاعة) جن و تم ورم میبائنده صفة حميدة متوسطة در (والحیاء) مدله وقاحة وجرأة یننده انقباض عن القبحدر و بین الخجالة والاخصصار عن الفعل مطلقا معصیتدن کفله مجود و تحصیل فریضه واکتساب فضیلتدن کفله مذموم ویا پسنددر (والاروة) ضم میم وتشدید واوله وقدع مزمر من مأخوذة انسا ینندر (والصمت) خیرک غیزیده سکوتدر لقوله علیه السلام من کان یؤمن بالله والیوم الآخر فقلل خیرا اولیصمت (والتؤدة) بضم ففتح همزة وقد تبدل واولانی وعدم عجله (والوقار) فتح واوله رزانه وطمأنينة وعدم طیش وخفت (والرحمة) تعطف ورفق (وحسن الادب) فانه احسن من الذهب (والعاشرة) محالطت وموافقت قال علی الله علیه وسلم خیارکم احسنکم اخلاقا (واخولتها) بطون مطولات کتب اخلاق جامعه اولدی فی خصال حمیده واخلاق پسندیده امثالیدر (وهی التي جماعها) کسر جیم له جمع واجتماع (حسن الخلق) یعنی لمسات نفسانیه مکتبه به جمعی عند جمیع الخلق مدوح ومجود اولان حسن خلقتدر (وقد یکون من هذه الاخلاق ما هو فی الفریة واصل الجبله لبعض الناس) جبله کسرتین ولام مشدده ایله یعنی بواخلاق مرضیه کاهی بعضله اصل فطرت ومخلوق ومودع فی السجیة طبیعت اولوب یکوسرشت اولتی دادحق اولور (وبعضهم لا یسکون فیہ فیکتسبها) رفع باء موحده ایله وبعض ناسده بواخلاق رضیه جبلی اولیوب اقتداء لغير کسبله غیری منزله پسندده اولور (ولکنه لا یدان یکون فیہ من اصولها فی اصل الجبله شعبه کاسنییه ان شاء الله تعالی) اما اصل نهاده اصول اخلاق حمیده دن برزسان اول کسبندده وجودی لا یدر که کسی اولان خلقتده طبیعت اصلیه سنه میلان ایدر تنکیم خصال مکسبه فصلنده قریب تفصیل و بیان ایدر در (وتکون هذه الاخلاق دنیویة اذ لم یرد) صیغه مفعوله (بها وجه الله تعالی والدار الاخرة) یعنی عبادت وتقرب مولی ومرضاة حق وافتاء جمال فیاض مطلق قصد اولنقدی حاله تلك الاخلاق برای دنیا واولش اولور (ولکنها کاهی) بالانصب ای جمیعها (لحسن) وفضائل باتفاق اصحاب العقول السلیمة وان اخشا وافی موجب) کسر جیم له (حسنها وتفصیلها) یعنی اخلاق مرضیه غریبه ایله قربات دخی قصد اولنقرسه

باعتبار أفرادها اتفاق اولى الالباب اليه جى اخلاق مستحسنة وفضايل در ولوباعث وتفصيل اخلاقه اختلاف
اكثر ندر كنه اشعري وما تيريدى ومعتزله يبنده بر بحث ذى شجوند

(فصل)

باب ثابدين فصل دوم ذات سعيد مورو رانيا عليه اركى التحايا حضرت نرينه مختصه اولان خصال حيمه من اجالا
نعداد بيانده در درج كاهه مندرجه بيوريلان جواهر فصول عديده به فهرست آسادر كه اكثر خصال بر فضل
مفصل اليه صورتهاى شاهد مرام اولور بهض نسخده عنوان فصل (قال انقاضى رحمه الله) اليه معنودر (اذا كانت
خصال الكمال والجلال ما ذكرناه) فصل سابقه ذكر ايلديكمز جلال خصلتلى اولديسه (ووجدنا) جله
حاله ويا معطوفه (الواحدة تباشر) ضم را اليه شريف ورفيع بعض نسخده صيغة مجهولة تشرى فنددر
اى بكرم ويعظم (بواحدة منها اوانين ان اتفقت له في كل عصره) وفي كل اتفقت افظنه متعلقاته وبعض
نسخده زياده واوله وان ورودى عطف خاص على العام اولور عصر دهر وزمان (اما من نسب اوجال اوقوة او علم
او حلم او نجاة عا وسماحة حتى يعظم قدره وتضرب) صيغة مجهولة اى بين وبين (باسم الامثال) يعنى بزدن بر عز
اول خصلتلى بريسي ويا ايديسه شريفاب اولدينى حاله كرك حسب ونسب وجمال وقوت وعلم وحلم ومخا
ويا عطادن هر آوان وزمانده انكيچون اتفاق وتصادف ايلسون تاكيم قدرى جليل ونامور اولوب اسميه امثال
نسر اوانه قوة رسم وحلم اخلف وبنضاوة حاتم وعذل نوشر وان امشالى (ويقرره بالوصف بذلك في القلوب اثره)
ضم وكسر وفتح همزه وسكون مثله اليه مكرمتدر (وعظمة) عطف تفسيرى المعنى يعنى صفات مذكوره به اتصاف
سبيله مكرمت وعظمتى قلوب خلقه جايبكىر واستوار اوله (وهو) اى ذلك الواحد (منذ) ضم وكسر ميله معنى
منذ (عصور خوال رم) كسر را وفتح ميله جمع رمة اى رميم عظامه (بوال) بالية اعضاؤه يعنى حال انكه ذلك الموصوف
وناسيله ضرب مثل قبله ان ازمنه خاليه وماضيه دنبر بدن واستخوانلى بر مرده وفتا بولوب همان برناملى
فالمشدر (فما ظنك بعظيم قدر من اجتمعت فيه كل هذه الخصال) سابقا ايراد اولان اذ الفظنه جوابدر وطن علم
معناسته اطلاق اولوب واستفهام انكار ونى ايجون اولدينى حاله لا ينعنى ان تعلم الا العظمة ديمك اولور ويا استفهام
قرارى به حل اولوب انه في غاية العظمة ديلورا ما تهيى ايجاب ايدر استفهام اولدينى ظاهر در (الى ما لا يأخذه
عد ولا يعبر عنه مقال ولا ينال) ضم يا اليه (بكسب ولا حيلة الا بتخصيص الكبير المتعال) والحاصل حال يوم نوال
وزره اولديسه نه ظن ايدر سن اول ذات على سمانه كه بو خصال حيمه وجاهاي عديده بروجه كمال اودات خجسته
خصلته جمع اوله كه عد و شماردن بيرون وزيان مقال تعبير وتفسير ندره فرومانده ولال اولوب اكنساب واحتماله
قابل تحصيل اوليه مكرمشابه امثال من متعالى جناب كبريا جل وعلا نك تخصيص وتوقيفه اوله (من فضيلة
النبوة) من ما يى بياندر نبوة همزه اليه من النبأ يعنى الخبر ويا تشديد اليه ابداله بناء ويا نبودن بمعنى الرقة مأخوذه
اوله (والرسالة) نبوتدن اخصدر رسول تبليغ احكامه مأمورد رنى ايسه موجب اليه در كه كرك تبليغه مأمور
اوله ورك اوليه (والخلافة) ضم خاتمهمه اليه صفا ومودتن اختصاصى ايجاب ايدن خصلتدر (والحجة والاصطفا
والامراء والرؤية والقرب والدنو والوحي والشفاعة والوسيلة والفضيلة والدرجة الرفيعة والمقام المجود والبراق والمعراج
كسر ميله آماندن زمينه بيوسته نوردن بر مجهر سمدركه سروشان و ارواح اندن هبوط وصعود ايدر لرا والبعث
الى الاسر والاصوة بالانبياء والشهادة بين الانبياء والامم وسياادة ولد آدم) يوم القيامة (ولو الحمد والبنارة
والنذارة) (انا ارسلناك شاهدا ومبشرا ونذيرا) نص صريحه (والمكانة عند ذى العرش والطاعة ثم والامانة)
(اقول رسول كريم ذى قوة عند ذى العرش مكين مطاع ثم أمين) آيت جليله مى دلالتيله (والهداية) قاصره
ومستهديه (ويهديك صراطا مستقيما) فريده مى (وانك اتهدى الى صراط مستقيم) عجمه سيله (ورحمة للعالمين واعطاء
الرضى) في سورة النحل (واسوف يعطيك ربك فترضى) (والقول) ضم سين مهمله وسكون همزه ويا ابداله معنى
المسؤول (ومنه قوله تعالى اوتيت سؤلك يا موسى) (والكثرة وجماع القول وانعام النعمة) (ويتم نعمته عليك)
جمله ميله (والعفو عما تقدم وما تاخر) (ايغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تاخر) بشارتيله (وشرح الصدر ووضع
الوزر ورفع الذکر) سورة كريمة انشراح حاويه اولدينى آيات بر بركاتيله (وعزة النصر) (وينصر لك الله نصرا
عزيرا) مقتضا سبجه (ونزول السكينة والتأييد بالمشك) اقوله تعالى (فانزل الله سكينته عليه وايد بجنود
لم ترها) غزوات بدر واحزابده شرفيا فتمه وقوع اولان عجبا ياتدر وسكينة رحمتدر (وايشاء الكتاب والحكمة)
مرآن وبوت (رازل الله عليك الكتاب والحكمة) حكم شريفيله (والسبع المثاني والقرآن العظيم) (ولقد آتيناك

سبعامن المثاني والقرآن العظيم) بيان شرف عنوانيك تقدم ايشمدر (وتركية الامة والدعاء الى الله) (وداعيا
الى الله باذنه) حكم جهمان مطاعيله (وصلوة الله والملائكة) (ان الله وملائكته يصلون على النبي) خطبة
شرفيا ميله (والحكم بين الناس بما اراه الله تعالى) (انا انزلنا اليك الكتاب بالحق لتحكم بين الناس بما اراه الله) امر
وفرماتيله اى بما اعلمه وبين حكمه والهيمه (وضع الاصر) كسر همزه اليه مراد غفوت اوله (والاغلال عنهم)
امتندن عبادات شافه مى حظ وتنزيل بيورمسيله واغلال جمع غل ما يوضع في العنق كريمة (ويضع عنهم اصرهم
والاغلال التي كانت عليهم) جليله سيله (والقسم باسمه) لعمرك آيت لطافت بخشاسيله عركر انما به حضرت به ياد قسم
بيورمى (واجابة دعوته) مواطن كثره ده دعاسى قزين اجابت وقبول بيورمليه (وتكليم الجادات والحجج)
ضم عين مهمله وسكون جيله جمع اعجم مالا يقدر على الكلام اولان حجر وحجر وصى وجل اول حضرت تكلم
ايتلى (واحيا الموتى) معنويه ويا حسيه مرده لرى احيا بيورملى (واسماع الصم) حجر صاب مغناسته (وسمع
الماعم من بين اصابه) ميانه انكشت شريفندن آيت ناب فوران ايتسى (وتكثير القليل) اندك شيك بيار اولسى
(وانشقاق القمر) اول ماه منير رسالتك اشارتيله قرلك دونم اولدينى (وردا الشمس) غزوة خندق وصبيحة اسمراده
خورشيد عالمكبرى رد وتوقيف بيورملى (وقلب الاعيان) مثلا عصاى چوين دست كرميه وستنده سيف ضارم
ايلسى (والنصر بالرب) سكون عين مهمله وياضه ليش وبسندن بك ماهه مسافه قلب اعدايه خوف وهراس
ايقاعيله منصور اولملى (وقذف في قلوبهم الرعب) آيتى وفتحه (ونصرت بالرعب مسيرة شهر) حديث شريفى
مصد اخجه (والاطلاع على الغيب) تشديد طاء مهمله اليه مطاوع اطلاق بالتحقيق قدر ويا اطلاع الله اياه تقديريله
بوقامده مخفقا قرانى كنددر (وظل الغمام) ابراره نك شاه سر راصطفا صلى الله عليه وسلم سايه دارا لى
(وتسبيح الحصى) كسب عطاى سيد الورى عليه التحايده خرد سكاك تسبيح خوان اولدينى (وابراء الالام)
لاحديث رواها الاعلام والام جمع الم والله اعلم (والعصمة من الناس) (والله يصمك من الناس) امر عالى شايه
مذكور اولان كرامات ومجراتك بعضيسى بالاده كذران ايدن فصول بر اصوله بيان اولوب واكثرى فصول
آيه ده على حدة يكانه فصل ايله تفصيل وعيان قبله نوران شاء الله المستعان (الى ما لا يحويه تحتفل) ضم ميم وكسر
قاليه (ولا يحيط بعلمه الا ما يحه ذلك ومفضله به) يعنى جامعك جى حاوى اوليه جى مر تبه به منتهى اولخه وعانى
درلك واحاطه ايتزا لخصايص مذكوره به بخشنده وفضائل عديده به ماخ ومعطى اولان ذوالجلال والاكرام
جل شانده وعم نواله اوله (لا اله غيره الى ما عدله في الدار الآخرة من منازل الكرامة ودرجات الاقدس) ضم قاف
وسكون دال وياضه ولا اله غيره مقام تعجبه سبحان الله آسا استعمال اولنور (ومراتب السعادة والحسنى والزيادة
التي) صفة الزيادة والمجدوع (تقف دونها العقول ويحار) فتح يام منشاء تخفيه اليه (دون اوائها الوهم) يعنى سبحان
اللطيف حبيبي حضرت مصطفى صلى الله عليه وسلم منازل كرامات وزوالدن منزله درجات ومالا عين رات
ولا اذن سمعت نعم اسنى وشو به حسنى ورؤيت جمال با كمالدن دارا ترده اعداد بيوردينى موهبة عظمتى به به ذات
كبرياى واقفدر كه عقول خردمندان ادناسك در كننده حيران وفضلا عن افاضه او هام خواص وعوام فهمنده واله
وسر كردان اولور كريمة (للاذين احسنوا الحسنى وزيادة) قول جليله اشارتدر تخصيص كرده ناسانى اوزره حضرت
سرو رانيا عليه اكل التحايا خصال جسيمة ايجابى جامعدر زير اخصال حيمه نك منيع وعنصرى ذات نبوتى باى
اولدينى كانددر مثلا خلق آدم ومعرفة عيسى وشجاعة نوح وخت ابراهيم واسان اسمعيل ورضا اسحق وفضاحة
صالح وحكمة لوط وبشرى يعقوب وجمال يوسف وشدة موسى وصبر ايوب وطاعة نونس وجهاد يوشع وصوت
داود وحب داود ووقار الياس وعصمة يحيى وزهد عيسى عليهم صلوات الرحمن خصلتلى اول حضرت بخشاش
مولادر وقد افصح بذلك البوصيرى فكل اى الى الرسل الكرام باي فاما اتصلت من نوره بهم

(فصل ثالث)

(ان قلت اكرمك الله) محب سابقه خطاب ايله دعادر ووجه معترضه در (لاخفاء) فتحه اسم لا (على القطع بالجله) يعنى
الاجال ضد التفصيل جار ومجرور وخفايه ويا قطعه تعلق ايدر يعنى بركة ذكر حبيب الله ايله حق تعالى سنى عزيز ايلسون
قطعا پوشيده ونهان دكادر كه (انه) خبر لا وخبر رسول الله راجعه در (صلى الله تعالى عليه وسلم اعلى الناس قدرا
واعظمهم محلا) اعلاهم محلا واعظمهم قدرا ابرادى دنى اعلايدى (واكلهم محاسن وفضلا) يعنى على كل حال
هذا الجميل بخلاف التفصيل قطعى بيانه محتاج دكادر كه حضرت خرقا عالم صلى الله عليه وسلم مرتبت ومنزلت
جهتندن ناسك بالاتر وكرمى ومحاسن وفضل قبلندن اكل واجليلدر (وقد ذهب في تفاصيل خصال الكمال

مذهبا جلیلا) خصال کمال تقاص میبندد مذهب جلیله سالک اولدم (شوقی) بعض نسخده ناعخطاب ایلد در شوق
 حنین و نزع نفس (الی ان اقب علیها من اوصافه) علی الله علیه وسلم (تقصیلا) علیها خبریدن حاله اوصاف جلیله
 حضرت تدن خصال حمیده اوزره مقصده اطلاع بی بر شوق ایلدی (فاعلم) خطاب خاص و یا عامدر (نورانیه قلبی
 و قلبک وضاعف فی هذا النبی الکریم حی و حبک کریم) خصال خیر حمیده بی جامع معنسانه یعنی حق جل و علاظلت
 عباوقی ازاله ایلد نورانیه قلبی تویر و اول محبوب بارگاه مقدس حقه محبتی مزدا ایلسون (انک اذا نظرت
 الی خصال السکال الی الی غیر مکسبه و فی جبهه الخلقه) اضافه لامیه و یا سبانه در و انک الی آخره مفعول اعلم
 (وجدته صلی الله تعالی علیه وسلم حاز الجیمها محیطا بشتات) فتح شیده تفرق معنسانه مصدر در (محاسن اداون
 خلاف بین نقله الاخبار) نقله فتحانله جمع ناول ککاتب و کتبه (لذلك) نقله به متعلق (بل قد بلغ بعضا مبلغ القطع)
 والحاصل ای طالب سیره پیغمبری امدی اسکنتابی اولیوب جلی و غری اولان خصال کماله امعان نظر ایلد
 نکاه و التفات ایلد بیک حاله حضرت حبیب محترمی صلی الله علیه وسلم اول خصال حمیده نک کتبی جامع
 و هر بیه متصف و وجوه محسنات متفرقه بی حاز اولدیفنه علم یقین ایلد واقف اولور سنکه محاسن اخلاق و کمالی
 حیا زه وجهه بین رواه الاخبار اختلاف وقوع عیافته اولیوب بلکه کثرت روایات و تواترله جزم یقینی به اکثری بالغ
 اولور مرتبه مشاهده ایدرسن مصنف علیه الرحه تفصیل صفاته شروع ایدوب بیورر (اما الصورة و حالها و تناسب
 اعضائه فی حسناتها فقد جاءت الاثار) جمع اثرای الخبر (الصحة و المشهوره) مصطلحات محدثین اولان صحیح
 و مشهور و مراد کادر و ان جاز (الکثیره بذلت) متعلق جات اما جسد ظاهر شرفین عالم و جمال صورته سید ولد آدم
 و تناسب اعضا لری حقه نتیجه راست خبر و وایکان اثر معتبر و و ایلدی (من حدیث علی) کرم الله وجهه (و ان بن
 مالک و ابی هریره و البراء بن عازب) براه فتح موحده و راه مهمه محققه و مدله علم در و عازب عن مهمه و زای و موحده
 ایلد در بر و بر و اصحاب و انصار در در (و عائشه ام المؤمنین) حبیبه حبیب الله صلی الله علیه وسلم و طیبه طاهره
 صدیق بن صدیق رضی الله عنهم مادر که شانه (الطبیات للطبیین) نازله اولشدر طقوز باشند اولد و شیخه
 آفتاب جانی هم اغوش زویج بیور و سنه ثانیه هجرته زفاف ایلد بیلر اول بانوی حرم سرای نبوت بقیع غرقده
 مدفونه در (و ابی هاله) تحفیف لاله بدردن منقول علم در ریب سلطان عالم و بر سر خدیجه الکبری اولان هند
 ابن مالک رضی الله عنه در وصف حلیه نبویه می اشتهارندن هند الوصفه شهرت باب اولشدر (و ابی حقیقه) ضم جیم
 و فتح حاه مهمه ایلد مصغر در اسم شریفی و هب وفات سلطان رسل ایامنده حد بلوغه هنوز رسیده ایدی بخش ابکی
 سنه هجریه ده هودج نشین اجل اولشدر در (و جابر بن حمزه) فتح سین مهمه و ضم میم و راه مهمه ایلد فرزند همشیره سعد
 ابن ابی وقاص در پیش درنده کوفه ده هم اغوش خاک ایلد اولدیلر (و ام معبد) فتح میم و سکون عین و به موحده و دال
 مهمه ایلد عاتکه بنت خالد صحابه خزاعیه در قدید نام محله منزل کاهنه ماهتاب رسالت صلی الله علیه وسلم مهمان
 اولشدر (و ابن عباس و معمر بن معقیب) معروض ضم میم و فتح عین مهمه و کسر راه مشدده و ضاد مجمله ایلد
 قوی العرض معنسانه اولوب علمه نقل اولندی صحابیدر (و معقیب) بدل الباء لام ایلد معقیل فجر یذا الصحابه نام
 کابده مسطور در (و ابی الطفیل) عامر بن وائله اصحابدن و احباب اسد الله و شعرا در عده ماته ده اصحاب کرامدن
 آخر وفات ایدن ذات شریفدر (و العبد ابن خالد) عین مهمه و مفتوحه و دال مشدده و مدله شدید الجری معنسانه بوم
 الفتح و یابد در حنده رفع انکشت شهادت برله داخل حصن اسلام اولدیلر (و حریم بن قاتک) ضم خاه مجمله و راه مهمه
 ایلد مصغر در وفاتک قاومنه فو قیه ایلد اماره معاویه ده رقه ده عازم دار البقا اولدی (و حکیم بن حزام) کسر طاه
 مهمه و زای مجمله ایلد برادر زاده خدیجه الکبری رضی الله عنهم مادر یوزیکرمی سنه معمر اولوب نصف عمری اسلامده
 کنار ایستدر و عام فیلدن اون اوج سنه مقدم داخل کعبه ده تولد ایلدی غیاز بن برکسنه نک درون بیت الالهه
 تولدی وقوع عیافته دکارا کن مستدرک حاکم حاوی اولدیفنی فرایدندر که علی مرتضی کرم الله وجهه حضرت تلمی
 دخی داخل بیت مکر مدع عالم وجوده سر نهاده اقبال اولدیلر و مات حکیم سنه ستمین بالمذنبه (و غیرهم) کعب بن مالک
 و صدیق و فاروق (رضی الله تعالی عنهم) انالی کافی الدلائل و الوفا و غیرهما (من الله صلی الله علیه وسلم) حدیث حلیه بی
 بیاندر (کان ازهر اللون) صفة مشبهه لافاعل نیر و حسن معنسانه و منه زهره الحیوة الدنیا و یاسید معنسانه
 (ادع) من الدمع یفتحین شده سواد العین مع سعتها یا خود چشم حق بین نبی امین صلی الله علیه وسلم بیاضی غایت
 سید و بیاضی غایت بیاض ایدی (اشکل) شین مجمله ایلد بیاض عینه جرتدر (انجل) من الخلة شعبة شق العین
 (اهدب الاشعار) هدب ضم هاء و دال ایلد چشم کازنده اولان موز که مژگاندر و اشعار جمع شعر ضم شینه طرف

و اهدابه دفع اذی ایدر * فلا تفرقا ماذب عن ناظر شعر * دیابده اجفان خلق اولنما غین دانا حاجتی دود سبیل
 مسحه مقید اولور و اهدیک اشعاره اضافتی شینک کنیدی مکاتنه اضافتی قبیلند در عالم بغداد آسا و الحاصل دلسته
 حور و عین اولان مژگان حضرت بسیار و بالا ایدی (البلج) من البلج یفتحین یعنی ایکی ابروی میانه می بودن
 عاری ایدی و ماه نو آساجق قاشلر اولوب مابین الحاجین سیم خالص کبی صاف و بر ایدی * و العرب تسمى السید
 بالابلج و وصف جمال حبیب اللهم و ابوطالب کویا اولدیفنی ایاندر (یت) و ابلج تسمى الغمام بوجهه * جمال
 الیشامی عذمة للارامل * جمال و زنا و معنی غیاث آسادر (ارج) فتح هزه و زای و تشدید جبهه یعنی خم ابروی
 سعاد تلمی ماه نو آساطول و باریک ایدی (خاقانی) * قاب قوسین تذکره عیان * عرض اول قاشی کان
 ایدی همان * حاصل ایضه و طولانی ایدی * کویا رشته ریحانی ایدی * (البلج) فتحه بیلد فلج تباعد مابین الشیاد
 یعنی جوهر دندان مبارک لری صاف و سیرک و رشته دانه دردن یک ایدی (مد و الوجه) استطاله قلبه ایلد تدر بر مراد
 اولور یعنی روی رخشان لری جرم قر و ارمد قر ایدی * باغ حسن ایچره اووردر نکین * نوشکفته کله بکرزدی
 همین * (واسع الجبین) یشاقی لطف لری * کشاده ایدی جبین و جبهه ده فرق ایلد لرجه به موضع مجده و مجاذی
 ناصیه من الحجاب الی قصاص الشعر و ایکی جانبیه جبین دیدیلر و قیل انما اطلق معنی الجبهه و الجموع * یعنی اول
 جبهه خورشید اثر * تنکیم چشمه مهر خاور * واسع و بال و ضیا کسرت ایدی * فلک چشمه مه نور ایدی * جبهه سین
 قبلشیدی رب اقام * لوحه کاخ مرای اسلام * نص تنزیل ملاحظه عیان * والضحی ایدی شریف الی همان *
 (کث اللعنه) و الکث فی اللعنه ان تكون کثیفة غیر خفیفة (علاء صدره) یعنی طول او عرض صدر شرفی مقداری
 ایدی کانه صدر نه حاله ایدی زیر مظهر و طرفی اوزره زیاده اواز و الحاصل ریش پاکنده اصولی جوق و طول او عرضضا
 معتدل ایدی * ومن معاده المرخفة لینه حدیث شریفی کثی منافی دکار که جدا عدم طول مراد اولور (سواء
 البطن و الصدر و واسع الصدر) مراد حلیه حسیه اولدیفنی حاله سینه بر سینه لری و معنی ایدی دیک اولور اما مجازا
 حلم و احتمال دن کابیه در * قال الدلیلی ان معناه واسع الصدر حسا و معنی (عظیم المنکین) فتح میم و کسر کافله معنی
 منکب دوش و باز و بجای اولان استخواندر یعنی مردوش هم ابوی غیر نسبت یولک ایدی (ضخم العظام) ضخم غلیظ
 معنسانه و یا جرم عظیم و کثیر اللحم عظام جمع عظم * استخوان بدن پاک تمام * یعنی جسدنه اولان جله عظام *
 هر بری ابری و مردانه ایدی * صورت و سیرتی شاهانه ایدی * جسدی وصفن ایدن ناز کدل * چشمه دار ایدی
 دیمش و الحاصل (عمل العضدین) عمل فتح عین مهمه و سکون موحده ایلد ضخم قوی معنسانه و عضد مابین المرفق
 و الکف یعنی سیم بازو لری تد و قوی ایدی (والذراعین) مابین مفصلی الکف و المرفق اومن المرفق الی اطراف الاصابع
 یعنی ساعد و سیم لری (والاسافل) جمع اسفل یعنی اولدیلر ساقیلد یله قوی ایدی * قول تلمیسی اوزره مراد
 پای عرش پیالری و سائر جسم نور سبایلدر (رحب الکفین و القدمین) رحب واسع و یا کبیر معنسانه در بر
 کبر جوارح کمال خلقه دلیدر و به ضلوسه کفله جود و حاجت کایه اواز و دیدیلر لکن فقط رحب الکفین
 ذکر اولنسه حلی جائز اما مجموع کفین و قدمین رواقنده حقیقت و مجاز یعنی جمعه مساع نایبدر * الاری ایدی
 اول سلطانک * دخی آقلمی الی آتک * واسع و بالک ایدی نازله مرغوب * برک کل کبی لطیف و محبوب * و روی
 احمدان سبانی قدیمه اطول من غیرهما و فی البقیه کانت خنصر رجله علیه السلام منظر اهره و ما شتر من اطلاق
 کانت سبانه علیه السلام اطول من وسطاه غلط فانه خاص باصابع رجلیه انتمی (سائل الاطراف) سین مهمه ایلد
 من السیلان امتداد معتدل ایلد اطراف اصابع مراد در و روی سائن بالنون المبدلة من اللام در و زای انکشت
 معنسانه و اطراف اصابعه در * هر بر انکشت هم ابوی انک * قلم صنی ایدی مولانک * خاه و ش هر بری موزون
 و طول بل * میل مفتاح در لطف جلیله و باز ما مشددر قلم ربانی * خاه انکشتنه آنک ثانی * (انور المتجرد) نیر معنسانه
 صفة مشبهه در و مجر دشم میم و فتح جیم و راه مشدده و دال مهمه ایلد جسد معنسانه یعنی جسم تابنده حبیب الله
 مهر متور آصاف و زن ناز کترینی بیو ایدی * رحلی کنش آینه کبی * صاف و بیو ایدی بیو لری (دقیق
 المسریة) دقیق دال و راه مریدر و مسریه فتح میم و سکون سین و ضم راه و باقعه یعنی زیننه نایه نای اولان
 خط و بین ایضه و نازک ایدی یعنی صیغه صدر نه الف آسامو بدن رخط حکامه شیدی و فار غیر کبی اول موی
 سیاه داله ماه و ش زیننده ایدی (ربعة القد) فتح راه و سکون موحده ایلد باعتبار النفس و الذات ثانی قبلشیدر
 یعنی قامت دلاری سرور کائنات علیه ازکی التحیات موزون و معتدل ایدی * نه عیب اولسه وسط قد رسول *
 اتمه واسطه حق ایدی اول (ایس بالطویل البائن) ای الظاهر (ولا بالقصیر المتروک) تردد معنی الرجوع اولد خول

انحراسانی (حدیث ابوالاحد الجلودی) ضم وفتح جیمه بقدا ویا شامده برقریه نسبت ویا باور ویا افریقه ده بر محله در
 محمد بن عیسی بن عمرویه راوی صحیح مسلم (حدیث ابن سقیان) ابوالحسن ابراهیم بن احمد بن صفیان المروزی بحاج
 الدعوه زاهد ایدى اوچیز سکرده دعوه ارجحیه اجابت یوردیلر (حدیثنا مسلم) بن حجاج القشیری صاحب
 کتاب مشهور انکیوز التمش برده دار السلام جخانه عزم ابلمدی (حدیثنا قتیبه) مصفر قتیبه دن منقول علم در
 ابوجاه قتیبه بن عبد التقی ابکیوز ورتنه مرغ ورجی بال انکیوز طرف بقا اولشدر (حدیثنا جعفر بن سلیمان)
 البصری (عن ثابت) انبصری ابو محمد بن اسم (عن انس) بن مالک رضی الله عنه (قال ما شمت عنبراً) کسر وفتح میله
 من باب نصر و علم و عنبر طیب معروف طاهر اجودی سید فام اولاند (قط) فتح قاف و تشدید طاء مسموله مضوممه
 ایل ما انقطع من الزمان ای منقضى املا (ولامسکاً) اقصادی بلاد ترکدن تیت نام محمد بن جلب اولیان بعض نایضه
 اهور که مدمن مجتهد در (ولاشیا) مفرد و مرکب و رد و غایه اسرار ایحه طیبه صاحبی شی اسم ایتم (طیب من
 ریح رسول الله صلی الله علیه وسلم) یعنی رایحه ذاتیه حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم دن خوبتر و خوشبو رایحه
 مسک و عیدرده مشاهده ایتم (عن جابر بن سمره) انه صلی الله تعالى علیه وسلم مسح خده (روایت امام مسلم اوزره
 اول حدیث صلیت مع النبی صلی الله علیه وسلم ثم خرج وانا معه فاستقبله ولدان فجعل یمسح خدی احدهم واحدا
 واحدا واما انافه مسح خدی (قال فوجدت لیده بردا وریحا کأنما اخرجها من جونه عطار) مصنف علیه الرحه
 حدیثک به ضعی اوزره مناسبه لافصل اقتصار و بناء علی جواز الاختصار قصدا لیلشدر و کافاده کان اداة تشبیه
 و ما کافدر و ضمیر اخرجم باید راجعدر که یذم و ثبوت سماعیه در وجه ریححه صفة و بامستأنفه در وجه ضم جیم
 و سکون حمزه و یا و او ساکنه و نون و هاء تأنیله عطر داندر و عطار و عطر فروش برای نسبتدر لا للمبالغه و الحاصل
 اول دستگیر عجزان علیه صواب الرحمن رخساره جاری تطبیله مسح ابلمدی جابر یور که دست کرمیوست شاه
 رساننده برودت و بوی دل و از رخس و مشاهده ایلد مکه کویا مبارک اللین عطر فروش عطر دانندن هنوز چیقاردی
 و هذا یدل علی ان البرد علی حقیقته و انه لیس بعارض لاس ما و نحوہ یا خود برد نریت و رطوبت کفدن عبارتدر
 دیدیلر اما مناسب اولان برد راحت و لذت و طیب معنایه اولقدر شکیم (لا یدوقون فیها بردا) کریمه مستدر برد و اختله
 مفسر در و بوم غایه استعمالی قصاد عربده دخی مشهور در کذا نقله الشارح الخفاجی (وعن غیره) بعض لخذ
 وقال غیره یبقی و ابو نعیم جابر بن سمره طریقتدن غیر یخبر یخبر استدلر اما لفظده اختلاف اولمغین مصنف علیه
 الرحه دخی ایهام راوی یوردر (مسما بطیب اولممسما) ضمیر کفه راجعدر یعنی دست سعادت پیوستنی عطره مس
 اینسون ایستون بوی دل و بوی ذاتی اولغله مشام جانه عنبر شیم اولوردی (بصافح) صفحه یدم ویدله مس
 ایدردی (المصافح) فتح فایله اسم مفعول فی النهایه انما الصاق صفح الکف بالکف عند الملاقاة و فی روایه بصافحه
 المصافح بکسر الفاء و الرفع علی انه فاعل (فیظن) فتح ظا ایل قال الراغب و هم یعم بالهنا و یجری مجری صرت
 (بومه) طرفیت اوزره منصوبدر (یجدر یجها) ریحک شیره اضافتی برای عهد اولوردی یعنی نخر عالم صلی الله علیه وسلم
 ایلد مصافحه ایدن کسسته طول نهاره بوی عنبر آسای حضرتی مشاهده ایدردی (ویضع یدیه علی رأس الصبی
 فیعرف) محجه ولدر (من بین الصبیان بریحا) با سببیه و بعض نسخهده رایحه الام تعلیلیه ایلد و فی روایه من ریحها
 و موضع ما ضیده مضارع ایرادی نکته مشهور و سچوندر * حدیث مذکور ابو نعیم و سببی عائشه رضی الله عنان
 سند روایت ابدا کاری حدیث طویلدن بعضدر یعنی سید ولد آدم صلی الله علیه وسلم ید مؤید فی رأس صبی اوزره
 وضع ایدردی اول صبی کور کان میانه سند اثر وضع بد حضرتدن بوی دل و برزایه تمیز اولنوب یلنوردی و نام
 رسول الله صلی الله تعالى علیه وسلم فی دار اس فغرق لجات اسم (لم یلم) بقاروره بجمع فیها عربیه (جله بجمع صفة
 قاروره بیا مستأنفه در فسا الهار رسول الله صلی الله علیه وسلم عن ذلك فقال لیجعله فی طیننا) یعنی اول نازنین
 مه با شفاة علین حضرتلری ابن مالک رضی الله عنکم سعادتخانه لرنده خوابه واروب عرق رز اولد قلنده ماد و انس که
 همشیره ام خرام اولان ام سلیم در برز جاجی حقه ایلد کلوب در دانه عرق بال حضرتی اول درجه جمع ایدردی نبی کریم
 ام سلیم جنبانبه بواصر خدا یسندندن برمان اولد قلنده بار رسول الله مبارک عرققدر طیبزه تبر کا مخرج والوده ایدرز
 دید که اصبت قول شریفیله تمسین ایلدیلر (وهو من اطیب الطیب) ذلک القول مقول ام سلیم ایلقی مجتهدر
 روایت امام مسنده و هو اطیب و رودی بدون من مسندر یعنی عرق سلطان کونین صلی الله علیه وسلم
 هر طیبیدن خوبتر در امدی معطرانه عرق یا کئی آمیزش همان تیرک طریقه دکلدر بلکه فی الحقیقه عرق اطیبی غیر
 و مشکدن زبیا و خوشبو ایدى لیکن اول عرق بر اعتبارک قلندن ناشی برای تکثیر غایه شایسته معطرانه مخرج

ایدر ردی و اول حضرتک ام سلیم و ام حرام منزله کاهلرنده خلوت یوردر لری بقول ابن عبید البر رضاعا خالتهان
 سید الوری اولمدرله محرم حضرت ایدیلر (وذکر البخاری فی تاریخه الکبیر) امام اهل سنة محمد بن اسمعیل البخاری
 رضی عنه البخاری رواة احادیثه جمع یورد قلمی تاریخ کبیر که معنی کتب حدیثدن برکاب عالی نصایدر
 (عن جابر) بن عبد الله الانصاری که غزوه بدرک غیر مشاهده حاضر و قضاة دین بدر دن ناشی انک شاهده حضرت
 شفیع الامم صلی الله علیه وسلم یکریمی بش دفعه استغفار یور و مشلدر در تمش تاریخچه مدینه منوره ده آخر وفات
 ایدن اصحاب کرامنددر (لم یکن النبی صلی الله علیه وسلم یمر فی طریق فیتبعه) بالرفع کیم اوبالتشدد و جوز فیه
 النصب و الفاء لالتعقیب (احد) فاعل یتبع (الاعرف انه سلک) ضمیر طریقته راجعدر که طریق تذکیر و تأنیثی
 جازدر (من طیبه) یعنی اول جان عالم صلی الله علیه وسلم برره کزدن کذا را تذکیر که بعد ذهابه بر کسسته اکابر و اوله
 یعنی اول راهدن مر و رایله الا بوی عنبر افشا تندن اول راهه حضرتک سالت اولدیغنی رایحه مخصوصه دلالتیه
 یلوردی (وذکر احق بن راهویه) ابو یعقوب من وزیکه امام احمد بن حنبل رضی الله عنه انک شاهده امیر المؤمنین
 فی الحدیث دیون تعقیب یور و مشلدر (ان تلك رایحه كانت رایحه بلا طیب صلی الله علیه وسلم) یعنی اول
 حضرتک شمش اولنوب ره کزدرنده باقی قلان رایحه طیبه رایحه ذاتیه لیدر که خارجدن مس طیب یا تمسکسزین
 وجودیم بود مقدسندن نمایان اولوب نفعه بخشای معشام عاشقان اولوردی (وروی المزنی) ضم میم و فتح زاهد ایلد
 قیله مشهوره من ینه یستدر ابوا بر اهریم المصری بحجاب الدعوه شیخ ذیشان ایدی ابکیوز التمش دورنده تکبیه کاه
 نعیه عازم اولوب قراغه مصرده دفن اولندی (والجری) ابراهیم بن احق الحنبلی محله سمریه بغداده نسبتدر یوزیدی
 حد و دنده دار بقایه رحلت یور مشلر (عن جابر) ابن عبد الله الانصاری رضی الله عنه (قال ارد فی النبی صلی الله
 علیه وسلم خلفه) یعنی جابر رضی الله عنه یور که سلطان عالم صلی الله علیه وسلم بالسعادة سوار اولد قلمی حالده و راه
 ظهر مشرقینه بنی یدردی امدی اولون حضرتک ارداف یوردر قلمی ذوات اربعینه بالغه در اسامه بن زید و صدیق
 و عثمان و علی و عبد الله بن جعفر و قثم و ابن عباس و عیبه الله و الفضل و الحسن و معاذ و عوا و یه و ابو ذر و زید بن حارثه
 و ثابت بن الضحاله و الشمرید و سلمه و زید بن سهل و سهل بن یضاه و علی بن عاصی و عبد الله بن الزبیر و غلام بنی عبید
 المطلب و اسامه بن عمرو و صفیه بنت حبی و ابوالدرداء و امیه الغفاری و ابوقاسم و ابوهریره و قیس بن سعد و اخوات
 ابن جبر و جبریل علیه السلام علی الباق و عباس و صفیه جمینه و عقبه بن عامر (فالتفت خاتم النبوة یمی)
 التمام بر شیئی اخذنا یمکدر و خاتم فتح و کسرتا ایلد و قید فم دفع قوم مجاز یحیون تا کیددر (فکان یم) ای یظهر
 (علی مسکا) فاعل دن محول حالدر یعنی خاتم الرساله صلی الله علیه وسلم و ملک مهر بنو قتی دهله اخذ ایلد یم اوزرغه
 بوی مشک نمایان اولوردی امدی شکل مهر بنو تده روایات مختلفه و رود یمکنین بوجه توفیق تلخیص و تالیف
 یور یلان بیضه کبوتر چمنده لمدن بر بیضه ناشزه یعنی سطح بدندن بار زورم تفع سرخ قام رغده لطیفه در که
 اوزرنده کی حال سیاه شعرات مجتمعه تحتنده کور نمکله سبز و سیاه اولمق دخی مر و به در ولون بدن نازک تر یلر یم
 نسبت حرته مائل اولغله لون موی عنبر بوی و تألیل انضمامیه مسکی رنگ و سبز قام اولدی خلاصه اقوال حفاظدر
 و بیضه خامه و قفاحه و جمع کف یعنی مشت آساوریه العزوز راجله و بیضه ناشزه و شامه خضر اریضه نعامه
 و شامه سودا او کسله او غده او بندقه و وایاتی شروح شمائل ترمذیه مفصلدر اما اول خاتم شریف اوزرنده محمد
 رسول الله و یا خود سرفات منصور و یا الله وحده لا شریک له نوشته یورلد یغنده روایت معتدیه اثبوت یافته دکلدر
 و خاتم نبوت کشف ایسر لر ینک طرف اعلا سند اولمق و یا ین الکشفین جانب ایسر قریب اولمق ازاء قلب شریف
 اولدیغنی روایت اقر بدر و الله اعلم (وقد حکى بعض المعتمدين باختباره و شمانه صلی الله علیه وسلم) نقل احوال و اخلاق
 حضرت ایلد اهتمام و اعتناء ایدندن بعض نقل و حکایه ایلدی (انه کان اذا اراد ان یغوط) روی زمیندن مخفض
 مکان بعد ذاعا یقع فیه دن کایه در و بستانه انکیوز غایط دیلور (قال تعالی اوجاه احدکم من القائط) (الشفق
 الارض فالتفت غایطه و بوله و فاحت لذلک رایحه طیبیه) حاصل معنی خلیله وارد قلنده زمین چاله اولوب
 غایطه بولنی بلع ایدردی و فرورده اولان شیدن بوی خوش نمایان اولوردی شمر مذکور عائشه رضی الله
 عنها طریقتدن روایتکرده بییه قدر اکمن موضوعدر دیدیلر (واسند محمد بن سعد کاتب الوافدی) امام جلیل القدر
 حافظ ابو عبد الله محمد بن سعد صاحب طبقات اولان کاتب مشهور در و ابکیوز اوجده دار السعادة عقبی به راهی
 اولدیلر و وافی قاضی عراق محمد بن عمر بن واقد و ابکیوز اوزن برده شمع موقده عمری متطقی اولشدر (فی هذا خبر عن
 عائشه رضی الله تعالى عنها) یعنی کاتب من بورا بتلاع ارض خصوص شده جناب ضدیقه دن اسناد اتر ایلدی (انها

اَقَالَتَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَا فِي الْخَلَاءِ مَدْلَهُ مَكَانَ خَالِي وَمُطْلَقًا جَائِ تَعُوطٌ مَعَهُ وَدُنَّ عِبَارَتٌ بِمَدْلَهُ أَقْضَاءُ
 سَابِغَتِ الْجَوْنُ مَعْدَاوِلَانِ بِنَاهِ عَرَفَا سَمِ الْأَمْسِ دُرْ (فَلَا تَرَى مَتَكَ شَيْئًا مِنْ الْأَذَى) ذَالٌ مَجْمَعٌ وَقَصْرٌ لَهُ فِي الْأَصْلِ
 زِيَانٌ رَسٌ أَوْلَانٌ شَيْئُهُ دِينَ لَوْرَامًا وَمَقَامُهُ عَائِلُهُ أَطْلَاقٌ أَوْلَنْدِي يَعْنِي جَنَابَ صَدِيقِهِ حَضْرَتِ بَيْغَمْبَرِهِ ذِي كِبَارِ سَوَّلِ
 اللَّهُ جَنَابَ شَيْئِكَ خَلَايَهُ كَاوْرَجَالِ أَنْكَ أَدَى دَنْ بَرَشِي نَمَانِ دَكْدَرْدِيدِ كَدَه (فَقَالَ لَهَا يَا عَائِشَةُ أَوَمَا عِلَّتْ أَنْ الْأَرْضُ
 تَبْتَلَعُ مَا يُخْرِجُ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ فَلَا يَرَى مِنْهُ شَيْءٌ) دَرِاصِلٌ بَلَعُ حَنْجَرِهِ وَمَرَى بِهِ ادْخَالُ طَعَامٍ وَشَرَابٍ
 وَمُطْلَقُ اخْتِلَافِهِ أَمَّا عَارُهُ قِيلَنْدِي (كَافِي قَوْلُهُ تَعَالَى وَالْأَرْضُ لِلَّهِ أَتْلُوهَا) فَلَا يَرَى قَوْلِي بَلَعِي تَقْبِيرُوتًا كِيدُوا حَكْمَتِي
 بِبَانْدَرِي يَعْنِي بِأَعَانَتِهِ مَعْلُومَكَ دَكْبِيدِرَكَ أَرْضِ أَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ حَضْرَتِهِ دَنْ ظَهْرًا يَدَنْ شَيْئًا ابْتِلَاعًا أَيْ دَيْكِي هَمَجَانِ
 أَدَى دَنْ بَرَشِي كَوْرَازِ (وَهَذَا الْخَبَرُ) بَعْضُ نَسَخَتِهِ هَذَا الْخَبَرُ وَارِدٌ أَوْلَشْدَرِ (وَأَنْ لَمْ يَكُنْ مَشْهُورًا) ابْنُ دَحِيحٍ عَلَيْهِ
 الرَّحْمَةُ تَقْلِي أَوْزَرِهِ خَبَرٌ مَكُورٌ سَنَدِي ثَابِتٌ وَمَا فِي هَذَا الْبَابِ أَقْوَى أَوْلَعَيْنِ مَصْنُوعٍ عَلَيْهِ الرَّحْمَةُ شَهْرَتِي فِي أَيْدِ الْوَبِ
 صَحْتِي فِي أَيْدِي زِيَارَتِي شَهْرَتِي فِي صَحْتِ لَازِمٍ كَلَزِ (فَقَدْ قَالَ قَوْمٌ بِطَهَارَةِ هَذَيْنِ الْخَبَرَيْنِ مِنْهُ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ وَهُوَ قَوْلُ بَعْضِ أَصْحَابِ الشَّافِعِيِّ رَحِمَهُ اللَّهُ) حَدِيثَيْنِ إِلَيْهِ مِنْ ادْخَالِ جَعْدَرِ فَرَارًا مِنْ ذِكْرِ مَا يَسْتَحْبِبُ كِتَابُهُ
 أَوْلَنْدِي وَالْحَاصِلُ طَهَارَةُ فَضْلَانِ خُصُوصَتُهُ جَمْعُ كَثِيرٍ مَتَّقِينَ دَكْبِيدِرَكَ أَصْحَابِ شَافِعِيَدَنْ بَعْضُكَ قَوْلِي دُرْ (حَكَاهُ
 الْإِمَامُ أَبُو نَصْرِ بْنِ الصَّبَّاحِ فِي شَأْنِهِ) بِوَعْبَارَتِ بَعْضِ نَسَخَتِهِ هَذَا سَاقِطُهُ دَرِيفِي عَصْرَتُهُ رِيَا سَتِ مَذْهَبِ شَافِعِيهِ
 كُنْدُو بِهِ مَتَوَاطُفٌ وَمُنْتَهَى أَوْلَانِ إِمَامٍ بِحُجْرٍ أَوْلَنْدِي مَذْهَبُهُ دَهْ أَوْلِ مَدْرَسٍ وَمُؤَلَّفٌ كِتَابٌ شَامِلٌ وَكَامِلٌ فِي الْقَفَةِ
 أَوْلَانِ عَالِمٌ وَمَكْمَلٌ دَرِيفِي تَوْشِي بِدِيدِهِ نَوِي نَعِيمِهِ رَوَانِ أَوْلَدِي دُرْ (وَقَدْ حَكَى الْقَوَائِنُ عَنْ الْعُلَمَاءِ فِي ذَلِكَ) عِلْمًا قَوْلِي
 حَنْفِيهِ وَغَيْرِي بِهِ شَامِلٌ دُرْ (أَبُو بَكْرٍ بْنُ سَابِقِ الْمَالِكِيِّ) سَابِقِي بِأَمٍّ مَوْجِدَةٍ إِلَيْهِ (فِي كِتَابِهِ الْبَدِيعُ فِي فُرُوعِ الْمَالِكِيَّةِ وَتَخْرِيجِ مَا لَمْ
 يَقَعِ لَهُ مِنْهَا عَلَى مَذْهَبِهِمْ مِنْ تَفَارِيعِ الشَّافِعِيَّةِ) أَصْطِلَاحٌ فَقَاهِدُهُ تَخْرِيجُ صَاحِبِ مَذْهَبِ حَكَمَيْنِ مُتَخَلِّفَيْنِ أَوْزَرِهِ
 صَوْرَتَيْنِ مُتَشَابِهَتَيْنِ دَهْ نَصْ أَيْ تَلَوْنَهُ دَكْبِيدِرَكَ يَنْبَغِي مَادَهُ فَارِقُ ظَاهِرُ أَوْلِيهِ وَهَرُ صَوْرَتُهُ نَصْ أَيْ دَيْكِي مَسْئَلَةً أُخْرَى بِهِ قَوْلُ
 إِلَيْهِ وَالتَّخْرِيجُ عَنْ الْحَدِيثَيْنِ أَنْ يُجِدَّ حَدِيثًا فِي كِتَابٍ فَيَنْقُلُهُ مُسْنَدًا مِمَّنْ هُوَ فِي الصَّحَّةِ وَالْحَاصِلُ سَالِكُ مَذْهَبِ مَالِكٍ
 أَبُو بَكْرٍ سَابِقِي فُرُوعِ فَقْهِيهِ دَهْ عِلْمًا مَالِكِيًّا فِي ذِكْرِ أَيْمُونِ شَافِعِيهِ ذِكْرًا بِدَيْكِي حَكَمٍ أَوْزَرِهِ تَخْرِيجُ بِهِ تَأْلِيفُ
 ابْتِدَئِي بِدَيْعِ نَامٍ كَابْنَةِ طَهَارَتِ فَضْلَاتٍ وَعَكْسِي خُصُوصَتُهُ عِلْمًا كَرَامِدَنْ أَيْكِي وَجْهٌ تَقْلِي أَوْلَدِي وَأَبُو بَكْرٍ مَالِكِي
 الْمَذْهَبِ أَيْكِي فُرُوعَاتِ شَافِعِيهِ إِلَيْهِ تَخْرِيجُ أَنْدَرِ تَقْلِيدُ دَكْبِيدِرَكَ فَرُوعَاتُهُ شَافِعِيهِ نَكْ تَصْرِيفِي غَالِبٌ وَدَلَالُ
 شَافِعِيهِ بِدَنْظَرِ ذَلِكَ الْحَكْمِي أَنْبَاءُ أَيْجُونْدَرِ بِنَكِيمِ اجْتِهَادِ مَذْهَبِي قَاعِيهِ مَعِي أَوْزَرِهِ تَقَمُّ دَنْ نَوْنُكَ أَمَّا فِي غَالِبِ
 وَاقِعُهُ دُرْ (وَشَاهِدُهُ ذَا) دَلِيلُ الْقَوْلِ بِالطَّهَارَةِ (أَمَّا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكُنْ مِنْهُ شَيْءٌ بِكَرِهٍ وَلَا غَيْرِ طَيِّبٍ) يَعْنِي عَنْدَ
 الطَّبَاقِ السَّيِّئَةِ مِنْهُ تَابَانِ رِسَالَتِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَلَفٍ مَكْرُوهٍ نَابِ أَوْلَدِي رَاجِحَةُ طَبِيعِهِ دَنْ غَيْرِي شَيْءٌ شَاهِدُ
 دَكْلِ أَيْدِيكَ دَلِيلُ عَقْلِي بِسَدْرِهِ وَدِيدَنْظَرُ أَهْلِ شَرْعٍ أَوْلَدِي بِي بَاهِرُ دَامَاوَمَدِ عَابَهُ دَلَالَتِي غَيْرُ ظَاهِرٍ دُرْ دِيدَنْدِي زِيَارِ
 نَيْجِهِ مَسْتَقْدَرٌ غَيْرِ نَيْجِسٍ وَنَيْجِهِ نَيْجِسٌ غَيْرِ مَسْتَقْدَرٍ (وَمِنْهُ حَدِيثٌ عَلَى رَضَى اللَّهِ عَنْهُ) ابْنُ مَاجَهٍ وَأَبُو دَاوُدَ
 مِنْ أَسْلَمَتِهِ جَنَابِ أَحْمَدَ اللَّهِ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ حَضْرَتُنْزِدَنْ دَخِي رَوَايَتِ أَيْلِدِ كَارِي خَبَرِ أَوْلِ سُلْطَانِ عَالِي جَنَابِ دَنْ شَيْءٍ
 مَكْرُوهٍ وَأَمْرٍ مَسْتَكْرَهٍ كَدَمْ وَجُودِي شَوَاهِدُ دَنْدُرَكَ يَوْرَدِلَرِ (غَسَلَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) تَشْدِيدُ سَبِيلِهِ
 مَيْتِ دَهْ وَتَحْقِيقُهُ لَهْ نِيَابَتُهُ مَسْتَعْمَلٌ دُرْ (فَذَهَبَ أَنْظَرُ مَا يَكُونُ مِنَ الْمَيْتِ فَلَمْ أَجِدْ شَيْئًا) بِوَقْعَتِهِ دَهْ ذَهَبَ أَفْعَالُ
 مَقَارِبِهِ دَنْدُرْ جَعَلَتْ أَنْظَرُ مَعْنَاهُ يَعْنِي أَوْلَ حَضْرَتِي حِينَ وَقَاتِلَنْدِي غَسْلَ أَيْدِيكَ إِثْنَادُهُ أَوْلِيهِ نِكَاهُ قِيلَدِمَكَ مَيْتَدَنْ
 صَدُورًا يَدَنْ دَمْ وَادَى وَسَارِحَاتِ آيَا أَوْلِ ذَاتِ مَقْدَسَدَنْ دَخِي ظَهْرًا يَدَنْ دِيُوَ بِأَقْدَمِ أَصْلَاحُونَ وَادَى مَاتَدِي
 بَرَشِي مَشَاهِدُهُ ابْتَدَمَ (قَتَلَتْ طَبْتَ) فَتَحَ نَاهُ خَطَابُهُ (حَيَاوَمِيْنَا) عَادَتْ قَدِيمُهُ أَوْزَرِهِ عِنْدَ التَّوَجُّعِ وَالنَّشَاءِ أَمَّا وَاتِهِ
 خَطَابُ أَوْلَانِ وَجْهَهُ إِلَيْهِ خَطَابُ دَكْدَرْدِيدِ بَلَكُهُ عَالِمٌ حَيَاتُهُ أَوَاتِي وَجْهَهُ أَوْزَرِهِ خَطَابُ دُرْ (قَالَ وَسُطَمْتُ مِنْهُ رِيحٌ طَبِيبَةٌ
 لَمْ يَجِدْ وَامْتَلَأَتْ أَفْطُ) أَصْلُ سَطُوعٍ نَوْرُهُ مَسْتَعْمَلٌ أَيْكِي مُطْلَقُ ظَهْرُهُ دَهْ أَسْمَاعِلُ أَوْلَنْدِي يَعْنِي ذَاتِ عُنْدَرٍ كَيْنِ
 حَضْرَتُنْزِدَنْ رِيحٌ خُوشْبُونُ ظَهْرٍ أَيْلِدِيكَ أَنْكَ نَظَرِي هَيْجُ بِرْمَشَامِهِ نَفْعُهُ بِخُشَا أَوْلِيهِ مَاتَدِي مَشْكَ وَغَيْرُهُ
 بُولْدِي دُرْ بِوَيْوَرِهِ شَرْدَرِ وَالْحَاصِلُ غَضَبُ طَبِيبَتِ تَخْرِجِ رِسَالَتِكَ طَهَارَتِي أَعْلَامُ نَبُوتُ دُرْ وَعَلَى مَرَضِي كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ
 وَجُودِي بِوَيْوَرِهِ صَاحِبِ مَقَامٍ بِحُجْرٍ حَضْرَتُنْزِدَنْ غَسْلَ خَدْمَتِهِ شَرَفِيَابِ أَوْلِيهِ حَضْرَتِ عِمَاسٍ وَبَسْرِي فَضْلُ
 رَضَى اللَّهُ عَنْهُمَا أَعَانَتِ أَيْدِي دُرْدِي وَصَاحِبِهِ وَشَرَانِ صَبَّ مَالِيهِ خَدْمَتِ كَذَارِي دِلَامَاتًا دِيَا لِحَضْرَتِهِ دِيدَهُ لَرِي مَعْصُوبِهِ
 أَيْدِي دُوشَنِبَهُ كُونِي وَقَاتِ غَسْلَ أَوْلِيهِ رُوزْجَهَارِ شَبَهُ دَهْ دَفَنْ أَوْلَنْدِي أَمْدِي بِوَجْهِ طَبِيبَتِ دَخِي طَهَارَتِ
 خُصُوصَتُهُ بَرَهَانِ عَقْلِي أَوْلَدِي بِي بَاهِرُ دَرْمَعِ هَذَا مَصْنُوعٌ عَلَيْهِ الرَّحْمَةُ شَاهِدُ لَقْظِهِ تَهْمِيرِي تَابِجَادِ دُرْدِيدِلَرِ

(ومثله) قول صديق اصغر نظيري (قال ابو بكر) صديق اكبر رضي الله عنه يوردي (حين قبل النبي صلى الله عليه وسلم بعد موته) حضرت سرور انبيا عليه السلام والحقا ان تسليم روح ايلد كد نصكره جناب صديق روي مه وش
 ومثله بن لب ادب برله بوسه كاه ايليوب يدرو ما درم راه محبت كده فدا اولسون طبت حيا وميتا واخيلاه
 واصفياه ايله كويبا اولوب ناله وكريان اولديار (ومنه) يبقی وطبرانی ابی سعید الخدری رضی الله عنه دن روایت
 یورد قلمی خبر دخی شواهد نقلیه دندر (شرب مالک بن سنان دمه يوم احد ومعه اياه) كَارِ اَحْمَدِيَدَنْ اَبُو سَعِيدِ
 خَدْرِیْنِكْ يَدْرِیْ مَالِكٌ وَقَعَهُ وَحُشَّةٌ اَحَدُهُ اَوَّلُ دَوْحَةٍ بِمَشَتْ اَرَايَ رَسَالَتِ جَانِبِهِ طَرَفِ دُشْمَانَدَنْ سَنَكْ جَقَا
 طَوْقَنُوبِ مَعْصُوفِ نَاصِيَةِ عُرْشِ اَفْرُوزَنْدَهْ اَوْلَانِ سَطُورِ جَبِينِ سِرْ سَوْرَهْ لَعْلُ فَاَمَ خُونَهُ كَلَكُونِ وَرَقَابَةِ سِرْ سَدْرِهِ
 كَذَارِيْ اَوْلَانِ سِرْ يَسَافِلُكَ اَيْكِي خَلْقُهُ مَعِي شَكْسَتْ اَوْلُوبِ مَاتَدِي جَوْهَرًا بِهْ مَرَاتِ رَخْسَارَنْدَهْ بَنِمَانِ
 اَوَاشِيْدِي اَبُو عِيْدِيَدَنْ بِنِ الْجَوَاحِرِ كَابِتَانِ دَنْدَانِيْلَهْ اَنَلَرِي نَزَعِ اَيْلِدِ كَدَهْ جَرِيحَةُ خَلْقَتِهِ دَنْ قَوَارَةُ خُونِ چَوْشِ اَيْكِي كَيْنِ
 مَالِكِ بِنِ سَنَانِ شَفَقَتِيْنِكْ اَوَّلُ رُجْهٍ مَرِ يَوْشِ اَيْدِوبِ كَالِ رَغْبَتِهِ تَجَرُّعِ وَدَمِ بِاَلِ حَضْرَتِي مَصِ اَيْلِدِي وَمَصِ جَذْبِ نَفْسِ
 اَيْلَهْ اَخْذُ مَا يَحْضُرُ قَالِيْدُرْ (وتسويغه صلى الله عليه وسلم ذلك له) تَسْوِيْعُ سَاغِ الشَّرَابِ فِي الْخَلْقِ اِذَا سَمِعَ اِلَاحِدًا فِيهِ
 اَمْدِي شَرِبَ ذِكْرُهُ تَسْوِيْعُهُ تَعْبِيرُهُ تَوْبَهُ وَحَسْنَدَنْ خَالِي دَكْدَرْدِيدِي شَرِبَ دَمْ وَمَصِي مَالِكِ بِنِ سَنَانِهِ تَجَوُّزِ يَوْرَدِي قَلَهُ
 طَهَارَتِهِ شَهَادَتِ اَيْدِرْ (وقوله صلى الله عليه وسلم ان تصيبه النار) نَعِيمِ جَنَانِهِ فُوزْدَنْ كَنَاهُ دُرْ وَالْحَاصِلُ مِلَاحِظَةُ
 مَسْئَلَةِ حَرَمَتِهِ دَمْ حَضَارِ اَحْمَدِيَا بِي تَخْدِيْشِ اَيْتَدِي كُنْدَنْ غَيْرِي بِخُصُوصِ دَمْ جَسْمِ مَكْرَمِ سُلْطَانِ عَالِمِ اَوْلَدِي بِي عِلَاوَةً
 اَسْتَشْكَالِ اَوْلِيْكَ يَكُنْ مَسْكَالُ كَشَايِ كُونِي حَضْرَتُنْزِدِي مِنْ اَحْبَابِنِ نَظَرًا اِلَى مَنْ خَالَطَ دَمَهُ دِي فَالْيَنْظُرُ اِلَى مَالِكِ
 اَبْنِ سَنَانِ (وَمِنْ مَسْأَلَةٍ دِي لَنْ تَصِيْبُهُ النَّارُ) مَشْكَوْبَتُهُ اِزَالَةُ ظِلَامِ اَشْتِيَا هُيُورْدِيْلَرِ (ومنه شرب عبد الله بن الزبير)
 ضَمَّ زَايِ اَيْلَهْ عِبَادَتُهُ اَعْلَامَدَنْ سَيْفِ اَللَّهِ لَقِيْلَهُ مَلَقِبٌ وَمَبْشَرُ بِالْجَنَّةِ اَوْلَانِ زَبِيْرُ بِنِ الْعَوَامِ فُرُزَنْدِي وَمَادَرِي صَدِيقِ
 اَكْبَرِ دَخَرِي اَسْمَاءُ رَضَى اللَّهُ عَنْهَا وَغَمَّةٌ مَعِي خَدِيجَةُ كَبِيْرٍ وَخَالَتُهُ مَعِي صَدِيقُهُ دَرْمَعَاوِيهِ وَفَاتَتُهُ نَكْرَهُ مَشْرِ
 خِلَافَتُهُ اَرْتَقَا اَيْلِيُوبِ يَتَمَشُّ اَوْجَ تَارِيخَتِهِ حَاجَ لَعْنِ بَيْتِ اَللَّهِ اَلْاَمِيْنِ بِحَاصِرِهِ اَيْدِوبِ اَوَّلِ خَطِيْبِ مِنْهُرِ مَادَتِ
 مَظْلُومًا جَرَعَهُ نَوْشِ جَامِ شَهَادَتِ اَوْلَشْدَرِ (دَمْ جَنَامَتِهِ) يَعْنِي خُونِ بِالْجَنَامَتِ شَاهِدُ سِرْ بِرُؤُلَاكَ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 مَادَارَتِ الْاَفْلَاكَ حَضْرَتُنْزِدِي عَبْدَ اللَّهِ نَوْشِ اَيْلِدِي (فَقَالَ لَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيْلٌ لَكَ مِنَ النَّاسِ وَيْلٌ لَهُمْ
 مِنْكَ) وَيْلُ كَلِمَةُ تَحْسُرٍ وَتَأَلُّمٍ دُرْ كَدَهْ حَاجَ خُوشْ وَارْكَ ظَلَمًا اَوَّلِ اَمَامِي قَتْلِ وَتَعْذِيْبِ وَتَحْقِيْرِهِ اَشَارَتُ دُرْ نَاسِكُ وَآلِ
 زَبِيْرٍ اَصَابَتْهُ وَقَاتَلَتْ جَرْمَ عَظِيْمِي وَهَدَمَ حَرَمَ رَبِّ جَلِيْلٍ بِالْجَلَدِ دَمْ طَاهِرُ نُوْرَانِدَنْ نَكْرَهُ كَانَ بَضْعَةً مِنَ التَّبَوُّعِ اَبْدِي
 عَبْدَ اَللَّهِ نَكْرَهُ بِدَلَالَتِ وَشَجَاعَتِي مِنْ دَادَرِهِ مَعِي اَلَى اَوَّلِهِ غَيْرُهُ سَحْقِيْنَهُ خِلَافَتِ دَكْلِ اِمَارَتِهِ بِدَلِ اَوَّلِ جَنَابِي
 رَضَادُهُ اَوْلَدِي بَغْدَنْدَنْ قَدَمُ نَهَادَةٍ مَرِ بِخِلَافَتِ اَوَّلِي اَحْمَدِيَدَنْ مُخَالِفِيْنِ بَيْتِ عَتِيْقِي بِحَاصِرِهِ وَاَوَّلِ حَضْرَتِي قَتْلَهُ
 جَسَارَتِ اِتْخَارَتِهِ اَيَا اَيْلِدِي (وَلَمْ يَكُنْ عَلَيْهِ) مَحْطُ دَلِيْلِدُرْ كَدَهْ شَرِبَ دَمَهُ اَدَمَ اَنْكَارِيْ بِغَمْبَرِي دَمْ بِاَكْنَكْ طَهَارَتِهِ
 بَرَهَانِ قَوِيْدَرِ وَخُونِ بِاَلِ حَضْرَتُنْزِدَنْ نَكْرَهُ كَانُوشِ اَيْدِنَرِ چَهَارْ ذَاتِدُرْ اَبُو طَبِيْبِهِ وَسَالِمِ بِنِ اَبِي الْحَجَّامِ وَعَلَى بِنِ اَبِي طَالِبِ
 وَعَبْدِ اَللَّهِ بِنِ الزَّبِيْرِ رَضَوَانِ اَللَّهُ عَلَيْهِمُ اَجْمَعِيْنِ نَقْلُ اِمَامِ خَوَاوِيْ اَوْزَرِهِ شَيْخِ ابْنِ حَجْرٍ الْعَقْلَانِيْ بِهِ سَوَالِ اَوْلَنْدِي كَدَهْ شَرِبَ
 دَمْ نَبُوِي اَيْدِنُزْدَنْ عَبْدَ اَللَّهِ بِنِ الزَّبِيْرِ رَضَى اللَّهُ عَنْهُمَا وَيْلُ لَكَ كَلَامُ دَهْشَتِ اَمِيْرِيْلَهْ خَبَرُ مَالِكِ بِنِ سَنَانِهِ فُوزْدَنْ جَنَانِهِ
 تَبَشِيرًا بِاَيْلِدِي مَعَ اِتِّحَادِ السَّبَبِ تَوَعُّقُ قَوْلِهِ حَكْمَتِ دَنْدُرْدِيدِيْلَرِ جَوَابَتُهُ يَوْرَدِيْلَرِ كَدَهْ عَبْدَ اَللَّهِ بِنِ الزَّبِيْرِ خُونِ بَسَارِيْ
 حِجَامَتِي نَوْشِ اَيْتَدِيْلَرِ كَدَهْ جَمِيْعُ عُرُوقِ نَبُوِيهِ دَنْ جَرِيَانِ اَيْتَشِيْدِي دَانَايِ عَالِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَعْلَمَ عَالِمِ اَرَاوِيْ
 لَاحِقِ اَوَّلِيْلَهْ كَدَهْ جَمِيْعُ جَسَدِ عَبْدِ اَللَّهِ مَرِيَانِ اَيْدِوبِ قَوَايِ نُوْرَانِيْهُ نَبُوتَدَنْ اَكْتِسَابُ قُوَّةِ اَيْلَهْ نِهَابَةِ شَهَامَتِ وَغَايَتِ
 قُوَّتِ بَدَنِ وَشَجَاعَتِ اسْتِفَاضَةِ اَيْدِرْ كُنْدُو دَنْ مَادُوْنِ اَوْلَانِهِ مَقَادَا اَوْلِيُوبِ قَلَهُ نَاصِرُ وَعَكْنُ ظَلَمَةِ سَبِيلِهِ حُرُوبِ هَائِلَةٍ بِهِ
 مَوْدِيْ اَوْلَهُ جَنَنْ اَيَا يَوْرَدِيْلَرِ اَمَّا مَالِكُ دَمْ جَنَامَتَدَنْ اَقْلِ اَوْلَانِ خُونِ جَوَاحَتِي مَصِ اَيْلِيُوبِ اَوَّلِ رُوْزْدَلِ سُوْرَدَةٍ
 شَرِيْهِ شَهَادَتِي دَخِي نَوْشِ اَيْتَدِيْلَرِ دَلِ اَكَا هُيُورِيْ بِهِ مَنَعَكْسِ اَوْلَعَيْنِ مَالِكُ لَاحِقُ دِيَا دَنْ مَرَامِ وَمَقْصَدِيْ بِاَيَانِهِ رَسِيْدُهُ
 يَوْرَدِيْلَرِ اَنْوَاعِ مَسْرُوتِ جَنَانَتِهِ تَلَقَّى بِرْلَهْ تَبَشِيرِ يَوْرَدِيْلَرِ اَيْدِي وَلَا عَطَرُ بَعْدَ عُرُوسِ (وقد روي شحون هذا عنه)
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَرِبَ دَمْ حَضْرَتُنْزِدَنْ رَوَايَتِ اَوْلَانِ اَرْجَبِيْبِ اَسَاقِلِ اَوْلَنْدِي (فِي اَمْرِ اَنْ شَرِبَ بِوَلَهْ فَقَالَ لَهَا
 اَنْ تَشْتَبِيْ وَجْهَ بَطْنِكَ اَبْدًا) بَعْضُ رَوَايَتِهِ بِهَذَا لَقْظِي مَرِيْدَرِيْ رُزْنِ بِاَلِ عَقِيْدَةِ حَقْنَدِهِ كَدَهْ شَرِبَ بُولِ اَيْدِوبِ
 بِرَكْتِ دَخُولِ جَوْفِهِ دُرْ دَشْكَمِ دَنْ رَهَايَابِ اَوْلُوبِ بَعْدَ اَلْيَوْمِ وَجْهَ بَطْنِهِ وَتَجِيْدُهُ اَوْلَزْمُكَ دِيُوْرْدِيْلَرِ اَوْلَامِ
 وَاحِدًا مَتَمَّ بِفَسْلِ فَمَ) خُونِ بِاَكْنِي نَوْشِ وَمَصِ وَشَرِبَ بُولِ اَيْدِنُزْدَنْ بِرِيْنَهُ شَوِيْ دَهْ اَيْلَهْ اَمْرًا اَيْتَدِي اَكْرَجَسِ
 اَوْلَسَهُ غَسْلَ اَيْلَهْ فَرَمَانِ اَيْدِرْدِي (وَلَا نَهَاهُ عَنْ عَوْدِهِ) ضَمِيْرَانِ وَاحِدُ لَقْظِهِ رَاجِعَانْدُرْ بَعْضُ نَسَخَتِهِ تَأَمَّنْتُهُ عَوْدَةً

وتمتع به والباقي همجوع (مع عجيب شمله ويديع سيره) تجب اولنق شائندن اولان امر دركه كان ماتند ونظيري
 ناياب اوله ما قبله عطف اولنق بوب اكا انضماي دلالت ايدن مع ايله اتيان بيورلدي (فضلا عما افاضه من العلم وقرره
 من الشرح دون تعلم سبق) افاضه به نعلق ايدر (ولا مامسة تقدمت ولا مطالعة للكتب منه لم يتر) بالاده من تأمل
 شرطه جوابدر (في رجحان عقله ونقوب فهمه لاول بدية) نقوب نفوذ وظهور حاصل كلام بر كسنة اول حضرتك
 خفي وجلي اسور خلقه وقوف تامي وخواصي خير ونصحه دلالتني وعامه في زجر ونهر ايله سياست وامر وتميده
 نصر في مذهب الاخلاق حسن سيرته حكومتني تأمل ايتسه كه علوم اولين وآخرين افاضه سندن بر زياد
 وخلق امور شرعية في تقرير سندن فضله نه سبق تعلم ونه مامسة علم تقدم ونه دانشوران ايله آميزش ايمن اوله ونه
 مطالعة كتب ايله مزاوله بيورمش اوله لربوبه اولان ذات محترم ومكرمك زياده عقل وظهور وفهمنده عاقل اول وهله ده
 مترا وملك ايلز (وهذا مما لا يحتاج الى تقريره لتحقيقه) يعني عصر نبوت مآبده مشاهده اولنق بوب بعد ذلك
 نواز وتحققندن ذكر اولان امور بيان وتقريره محتاج اولنق بوب خردمندان ريب ايتز (وقد قال وهب بن منبه)
 ضم ميم وفتح نون وكسر ياء مشددة ايله اسم فاعل وزنيه در ابو عبد الله الزماني التاجي بوزون درت وبالتيد
 روبراه نعيم اولديز (قرأت في احد وسبعين كتابا فوجدت في جميعها ان النبي صلى الله عليه وسلم ارجح الناس عقلا
 وافضلهم رأيا) يعني وهب بن منبه عليه الرحمة بيورر كه انبيا عليهم السلام حضرتاته شرقتول بيوريلن كتب
 قدعدهن هفتاد و يك كتاب مطالعة وتلاوت ايلدم هر برنده داناي عالم صلى الله عليه وسلمي عقل وآرا جهتندن
 ناسك اوفر وازيدي بولدم ديدلر (وفي رواية اخرى عن وهب ايضا فوجدت في جميعها ان الله تعالى لم يعط
 جميع الناس من بده الدنيا الى انقضائها من العقل في جنب عقله صلى الله عليه وسلم الا حبة رمل من رمال الدنيا)
 دراصل جنب جارحه معناسته در بعد اجارحه في ولي ايدن ناحيه ايجون استعاره قيلندي * يعني ايزد تعالى
 وتقدس ابتداء ايجاد دنيا دن انهناسنه وارنجه جميع ناسه حتى الالبياء عقل خاتم الرسالة به نسبتله اعطاء خرد
 ايتدي الاوليك دنيا دن بر قوم دانه مي مقداري بخش واحسان ايلدي * امدى معقولي محسوسه تشبيه وتثيلدر كه
 عقل نبي محترم جميع رمال دنيا ماثله سنده وعقل جميع ناس اندن بردانه حكمنده اولدي * پس بعض حدننده
 ورود ايدن خبر كه اول بركزيده عالم صلى الله عليه وسلم كاهي كندي رأي رزينارندن آخرك رأيته رجوع بيوردر قاري
 معنای مذ كوره مخالف عد اولنق بوب رجحان رأي سديد عالم اراي ستن شرعدن امضا اولان امور مخصوص وامر
 دينده اجتهاد لرينه منوط اولوب امر دنيا ديه ايله اهلتك رأيته كاهجه رجوع بيورملري منافي صدد دكادر
 ديدلر (وقال مجاهد كان رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا قام في الصلاة يرى من خلفه كما يرى من بين يديه) ايكي
 محله لفظ من فتح ميمله موصوله وخلقه نظريه اوزره منصوب در وصله در ونسخه برهان حليدن ماعداده من
 جاره ايله ورودى شايعه در حديث مذ كور عبارت اخرى ايله ابي هريرة طر يقندن روايت كرده بخاري ومسلمدر كه
 قال صلى الله عليه وسلم هل ترون قبلي همنا فوالله ما يخفى علي ركوعكم ولا خشوعكم واني لاريكم من وراء
 ظمري) معني متفق لفظا مختلفه در الحاصل امام مجاهد بيورر كه امام الانبياء عليه الصلوة والتعايخز به بنده نماز
 اولدقاري حاله وراه ظمرنده اولان كسنة في كوررايدي تنكيم ياتنده واوكنده اولاني كوردر كاري كي ديك اولور
 ياخود پيشندن نكاه ايتد كاري كي بسندن دخي اوله كوررايدي * امدى رؤيه مذ كوره حال صلوة مختصه
 وباعترضه اولديني ورؤيه حقيقيه واعلميه فليبه اولسند اختلاف اولندي بعضيلر ماسد حفظ وتحفظ در ديدلر
 وباجب وراسته اولاني رؤيت اوله ديشلر اما صوابيد غول ظاهري اوزره محمولدر وصاحب القنية زاهدني
 حنفي رساله ناصر به ده ديشلر كه دوشانه نخر عالم صلى الله عليه وسلم ميانه سنده دو چشم عالم بيلري اولوب لباس
 وقبا اكا حجاب اولزدي ديدكاري قول مجردني خذله لا يقال بالراي ايله علم درجه اعتباردن اسقاط ايتشدر در
 وبه ضيلر وراه ظمرنده اولنق بوب صور واشكال حاطب قبله شريفة لرينه منطبقه اولوب مرآتده مشاهده اولنديني
 وجه اوزره افعال قوم اول حضرت صلى الله عليه وسلم مشهود باصيرة يقينلري اولوب بيورندن عاشاي احوال
 ايدر ردي ديشلر (بيت) قد جاء ان رسول الله كان يرى من خلقه كامام وهو مشهور * قالعين بالنور للاشياء مدركه
 فلا تعجب من كنه نور (وبه نسر) بناء فاعله (قوله تعالى وتقلب في الصا جدين) تعاكس منسوب وضير معقول
 مقدم اوزره معطوفدر يعني وراء ظهر كده اولان ارباب نماز ونيازدن كاملين وغافلنك احواله تصفح ايجون
 نكاز در ديدلر حق سبحانه وتعالى وورقول شريفني اول حضرتك وراه ظمرنده اولاني كورمسيله امام
 مجاهد وبابه من مفسرين تفسير ايلدي (وفي الموطأ) صيغة مفعوله وتشديطا مفعوله ومهوز به كتب احاديث

جليله دن امام مالك رضى الله عنهمك تأتيني اولان كتاب والانصا بيدر (عنه عليه السلام) ابوهريرة رضى الله عنه
 طر يقندن مر ويدركه سلطان عالم صلى الله عليه وسلم بيورر كه (اني لا ريبكم من وراء ظمري) صدر حديث اترون
 قبلتكم هذه فوالله لا يخفى علي ركوعكم ولا سجودكم واني لا ريبكم الخ يعني سزل ركوع وسجود كز بكا پوشيده ونهان
 دكادر زيرابن وراء ظمري كوروم ويا اوردنده اولانك حالي حقيقة مشاهده ايدر (وشوه عن انس في الصحاحين)
 انس ابن مالك رضى الله عنه دن روايت كرده شيخين اولان حديث من فوج اقيوا الركوع والسجود فوالله اني لا ريبكم
 من بعدى ورجع اقال من بعد ظمري اذار كعتم وسجدتم بحسب المعنى حديث اول اسادر (وعن عائشة رضى الله
 عنها ماله) لفظا ومعنى صحيحينده اولان خبر صحت اثر نظيردر (قالت زيادة زادها الله في جنته) بعض نسخده
 في محبة وزيادة رفعله هذه زيادة وبانصي دخی جائزدر يعني جنب صديقه اول حضرتك خلقندن رؤيتي اثباتده
 زيادة ماسبق اوزره زياده بيوروب وراه ظمرندي رؤيتي مجزة عظيمة وخصله كريمة در حق جل وعلا صحت نبوتيجون
 فضيلتي بر زياد ايتشون (وفي بعض الروايات) عبد الرزاق وحاكم روايتلر نه (اني لا نظرم من ورائي كما انظر الى من
 بين يدي) لفظ من ايكي محله موصولتي متعينة در بعض نسخده الى ما وديكرده كما انظر من بين يدي احتالين
 جائزدر (وفي اخرى) امام مسلم رجه الله روايتنده (اني لا بصير من قفاي كما ابصر من بين يدي) رؤيه ونظر وبصر
 ترا في كي وراه ظمري وراه وقفا وخلف مرادف يكديكردر (وحكي بقى بن محمد) فتح موحده وتشديد قاف
 مكسوره بعد هاياء مثناة تحميه ايله ومخلد فتح ميم ولا م ويتم ماده خاضعة ساكنه ودال مفعله ايله ابو عبد الرحمن
 قرطبي صاحب مسند كبير وتفسير جليل بحباب الدعوة اولوب هر شب اون اوج ركعتده بر ختم شريف عادت
 سنيه لرندن ايدى اول امام زاهد ودع تاريخده وداع عالم قافي بيورمشلر (عن عائشة رضى الله عنها كان النبي
 صلى الله عليه وسلم يرى في الظلة ككماري في النور) كما يرى في الضوء دخي مر ويدرام المؤمن بيورر كه اول
 نور ديدن جان عالم صلى الله عليه وسلم كامل الخلقة قوي الخواص اولغين ايدن انقده كورديكي كي قرا كولقد دخي
 كوررايدي (والاخبار كثيرة صحيحة في رؤيته صلى الله عليه وسلم للملائكة والسيطين) روايت بخاري وغيره
 اول شهباز آتياه رسالت عليه الصلوة والتحيات سمرغ سدره نشين جبريل اميني خلقه اصليه مي اوزره وشكل
 دحية السكبي رضى الله عنه ده وسروشان ملا اعلا في شب امرا ده ملك جبريالي وساير مرقباتي اشكال كونا كونا
 مشاهده وعفريت من الجن صلوة مغربده رؤيتي وساير طائفة جنياي معاينه بيوردر قلنده اخبار صحيحه بسايردر
 (ورفع الجاشي له صلى الله عليه وسلم حتى صلى عليه) رفع بناء مجهولة تقديره الله تعالى وصلي عليه ديكدر
 ويارفع مفعوله مضاف مصدر ومبتدا اولنق بيا نذر كه خبري مقدر ثابت اولور وياخود في رؤيته الملائكة قولنه
 عطني شايسته مقامدر ونبجاني ملك حبشه اولان احمة بن ابحر وياصحه وصحبه وباسلم اومكحول وياحزم اولاني
 اختلاف كرده مؤرخيندر ونبجاني هر مالك ديار حبشه اولنق بولدر علد رنكيم ملك رومه قيصر وقوسه كسري
 وتركه خاقان وقبطه فرعون وملك مصره عزيز وحيه تبع وملك هنده فغفور ويونانه بطليموس ديالور واصحه
 عطية الله معناسته در بر باد شاه جليل القدر اولوب شهنشاه عالم صلى الله عليه وسلمه ايمان ايلدي ويتم ماده مهادات
 ومكاتبه ظهور ايدوب ملاقات ميسر اولسامغين سلسله اصحابدن عد اولندي اما على قول مع المعاهدة والايمان
 معاصرت كافي اولغله سلك اصحابه مخمط اوللري مر ويدر * سنة تاسعة هجرة به شهر رجبده سر برسلطنق نخنة
 تابوته تبديل ايلديكي جشاب سردار اصفياك معلوم دواتلري اولدقه مدينة منوره ده اصحاب كرامله جنازه مي
 نماز به قيام بيورديلر كه صلوة جنازه على الغائب دليل شافعيه در وبامير رنجاشي وياخود روحى رفع اولنق بوب
 ميانه دن حجاب زائل اولغله قيام نماز غائب بيوردر وياجئة نجاشي حضور نبوي به جل واحضار بيورلغله چار
 تكبيره شروع بيوريله اما قصه مذ كورده ايراددن مصنفك مرادى حضرت نخر عالم صلى الله عليه وسلمك مسافنة
 بعينه دن قوة بصير شريفه لريله رؤيتني استدللالدر (وبيت المقدس) رفعله رفع مقدسه مفعوله وورجى دخي
 جائزدر ومقدس كرجع اسم مكان ويا مصدره مي من القدس * خدای غفور ورحيم وعلا بند كنى كاهدن باله ايلديكي
 جاي مقدس اولغين ضم ميم وفتح قاف وتشديد دال مفعله ايله تقدسند ن اسم مفعول اطعم به معناسته وبكسر داله
 اسم فاعلدر ووصفله بيت مقدس ديالور اما انهرى اضافته در وقدس ضمين ايله وياضم وكون داله طهر
 معناسته واسم جبل معروف (حين وصفه اقرش) حديث اسمراده جابر رضى الله عنه طر يقندن روايت كرده
 بخاري اولان خبر صحت اثرده يامداد شب معراج بيت المقدسه اسمر ابيورلر يغن قرينه اعلام ايلديكي انشاده اندر
 ديدلر كه هل تسطيع ان تنعت لنا بيت المقدس وكف فيه من باب قال صلى الله عليه وسلم فكرت كرايم اكر ب مثله قط

خفی الله لی بیت المقدس و کشف الجب بینی و بینة حق رایتہ ففقهہ لهم وانا انظر الیہ الخ) حاصل کلام قریش بیت
 مقدسین نشان استند کارند حق سبحانه و تعالی میانه دن بجای رفیع ایدوب قدس شریف پیشگاه مقدسه
 حضرتده نمایان اولغله یکان یکان علامات و بناء ندن قریشہ تقر بر ایدیلر (والکعبه حین بنی مسجدہ) یعنی اول
 باقی مبانی شریف بیت علیہ الطیب التحیت مدینه منوره ده مسجد شریفی بنا و تعین محراب و قنطرة اصل قبله انبیاء علیہم
 التحایا اولان کعبه مکرمه شاه سر بر اصطفا پیشگاه رفیع اولنوب سمت قبله بی معاینه و محراب شریف مسجدی
 تأییدس بیوردیلر اما خبر آخرده تعین سمت قبله تعلیم روح القدس له قبوی و معنای منافی دکلدر که امین الوحی علیه
 السلام اک اعلی ائمناسنده بیت جلیل دخی اول حضرتده نمایان اوله یا خود اعلام جبریل علیه السلام تعین قبله کاه
 مسجد قبا خصوصده اولوب رفع بیت الله و اول حضرتده ارائه بیورلق مسجد مدینه ده وقوع عیافته اوله مامدی
 سلطان عالم صلی الله علیه و سلم ابتدا مدینه منوره به قدمه اده اجلال بیوردقده قبله بیت مقدس ایدی و مسجد
 شریفی بناسنده نصکرده دخی نیجه مدت جهت قدسه توجهری محقق ایکن محراب جلله سن بیت الله توجیه
 بیورملری نه وجه ایله موجه اولور دیوسوال توجیه ایدر ده بناء مسجد شریف مقدم اولوب بعد التحویل محراب
 کعبه جانی نه توجیه تاخیر بیورلمش اولوب همان بناء مسجد شریف ائمناسنده قضیه تحویل محراب ظهور
 ایتماش اوله مع هذا ابتدای بنای مسجد اطیقه جهت کعبه به توجیه برله صلواته قیام بعد ذابیت مقدسه تحویل
 و بعد هاینه جانب کعبه به تحویل و توجیه بیورلدی شفاقت عبدالرحمن الانصار به رضی الله عنها حادیننده وارد
 اولان (کان رسول الله صلی الله علیه و سلم حین بنی مسجدہ یؤمہ جبریل الی الکعبه و یقیم له القبلة) بمعنای مؤید
 اولدین علامه علی القاری شرح شفاقت تصدیح بیورمشر والله اعلم و لکل وجهه (وقد حکى عنه صلی الله علیه
 و سلم انه کان یری فی الثریا احدث عشر نجما) مصنف علیه الرحمه قوه حواس حضرتده دلالت برله بیور که ماہ تابان
 رسالت حضرت تری منازل گردن ثریا الی شہر تیاب اولان محل مضیقده حد بصر و قوه نظر ایله اون بر عدد ستاره ی
 یثنا اولده تری اول حضرت ندن نقل اولدی و ثریا مصغر ثری من النزد کثرت معنایه نقل سهیلی اوزره ثریا اون ایکی
 ستاره در که جلہ سنی مهر آسمان نبوت مداینه بیورمشر در اتماد دور بینان ارباب نجوم و غیر یلر زیادن شش و هفت
 مقداردن زیادہ منظور لی اولدین روشن در و قال التلسانی انه جاء فی حدیث ثابت من طریق العیاس رشی الله
 عنه ذکره بن خینه انتهى (وهذه کلام التحول علی رؤیة العین) رؤیة نجانی و بیت مقدس و کعبه و ثریا نکلیسی چشم
 حقایق بین حضرت نبی امین اوزره تفسیر و رأی العین مشاهدہ بیورملری اوزره مجولدر (وهو قول احمد بن حنبل
 و غیره) رؤیة عین اوزره جل امام اکمل ابن حنبل و سائر کمل قولیدر (وذهب بعضهم الی ردها الی العلم) اما به ضیالک
 نووی و انالی رؤیة کشف و علمه تأویل و ظاهر ندن صرفه ذاهب اولدیلر (والظواهر تخالفه ولا احاطة فی ذلك
 رهی من خواص الانبیاء علیہم الصلوٰة والسلام و خصالهم) ظاهر ندن صرفه عدم احتیاج له ظاهر عبارة قول
 بعضه بخلاف ایدر که بطریق المجزأة رؤیة بصریہ اوزره شریعا و عقلا و عاده محل اولنوب امر محال و بمنع عدا و انفر زرا
 قوه حواس و جد بصر صفات یغیر اندند (کما اخبرنا ابو محمد عبد الله بن احمد العدل فی کتبه) شیوخ مصنفند
 ابو محمد یحیی که کاتبه قرائت بیوروب مصنف علیه الرحمه سماعا و ایت ایدر سبیه و عازم ضیافخانه سرمدی
 ایدیلر بنی سینه احدی و خیماته (حدثنا ابو الحسن المقرئ القرعانی) فاء و عین محجمه ایله بینماده راه مهله جانب
 شرق و یافارس و یادیا ریمده فرغانه شهر نه نسبتدر (حدثنا امام القاسم بن ابی بکر عن ابیها) دختری بکر محمد
 ابن یزید قوب الخیاری الزاهد صاحب کتاب الاخبار (حدثنا الشریف ابو الحسن علی بن محمد الحسنی) نسخ شفا
 علی الاتفاق فتمتینله حسنی اوزره مضبوطه در امانسی محمد بن علی بن موسی الرضایه پیوسته و حسینی نسب
 اولدین خدیجه اضطراب ندن خالی دکلدر و الحاصل قنطرة تاویخته جرمه کش بیانه اجل اولمشدر (حدثنا محمد بن محمد
 بن یحیی حدثنا محمد بن احمد بن سلیمان محمد بن محمد بن مرزوق حدثنا همام حدثنا الحسن حدثنا احمد عن قتادة)
 نابی جلیل مبروق الترجه در (عن یحیی بن وثاب) فتح و او و تشدید مثله و الف و یوحده ایله ایدی مقری یوز
 الی اوچده گرفتار نیجه اسد و ثاب اجل اولدی (عن ابی هریره عن النبی صلی الله علیه و سلم قال المجلی الله موسی
 علیه السلام کان یبصر النبی علی الصفا) صفا و صوفان حجر صلد و الملس (فی الاله الطیبه مسیره عشر فرسخ) جمع
 فرسخ اوج میلدر که هر میل درت یلدر ذراعدر و عشر فتح و یسکون شیشه در و فرسخ راحة و مکنون و فرحه
 و یارساعت معنایه مررب فرسنگ ربا عریدر و تجلی کشف و ظهور کانی مفردات الراغب و تجلی بغير الذات
 اولدین ماله خط و کلامه شاملدر و موسی علیه السلام تجلی خدا خطاب و تکلیمه مجولدر و تجلی للجل

امر آخر اوراق تأویل و تفسیری بحث آخر در حاصلی حق سبحانه و تعالی جناب کلیم الاهی مناجات و مکالمه ایله
 بتخصیص و یا جابه تجلی ختمنده موسی علیه السلامه بلا کیف ظلم و رسیبیله ذات کلیم الاهی اناوارر بانیه باطعه
 ظاهره اولوب آنکاه روی زمین ضیادار اولدی تا کلیم شب دیجورده اون فرسخ مسافه خیره صفا و حجر ملسا اوزره
 مورچه بی کورر ایدی * امدی غله و ظله و خیره تخصیصی مبالغه مراد اولنق خنی دکلدر (ولا یبعد علی هذا
 ان یخص نینا صلی الله علیه و سلم بما ذکرناه من هذا الباب بعد الاسر و الخظوة) ضم و یا کسر حاصمه ایله (بما رأی
 من آیات ربه الکبری) یعنی کلیم الله علیه السلامه تجلی ایله بوقوت حص و لیدر اولدیه نازنین من مان سرای جبروت
 صلی الله علیه و سلم دار بعثته بعد الاسر آ و مع المحبة زیاده قرب و منزلت و علامات کبرای ذوالجلالی معاینه
 بیورند نصکره آنافا تا قوه روحانیه و جسمانیه لری مر داد اولوب ملائکه و جنی رؤیت و هشام شبده روز
 روشن اسار و بی اختصاص تمامه مختص بیورلق بعید دکلدر (وقد جاءت الاخبار بانه صلی الله علیه و سلم صرع
 رکانه اشده اهل وقته و کان دعاه الی الاسلام) رکانه ضم و آ و ممل و فتح کاف و الف و نون و هاء ایله رکانه بن عبد یزید
 ابن هاشم القرشی و اشده نصبل بدل و رفی دخی جاتر در و کان دعاه جلہ سی حالیه در رکانه بیورون عصر و صنعت
 گشته کبریده یکنانه وقت ایدی حضرت خرق عالم صلی الله علیه و سلم انی میدان اسلامه دعوت بیوروب سکا غالب
 اولورسم قبول دین اسلام ایدر میسین دید که راضی و مصارعه به متقاضی اولدی چون سرور عالم قوه قدسیه
 و جسمانیه ایله یک جلده رکانه بی زمیننه ضرب ایلدی اول ائمناده عمده و فایا تمیوب قبل فتح مکه اسلامی قبول
 ایلوب قرق ایکی سینه هجر به ده زمام مطیبه حیاتی کش مکش دست اجل مسایه دوشوب مدینه منوره ده قدمنه
 سر منزل عقی و مقابله بعد متواری سر ایدر خاله از و اولدی * قوت ادراک حضرت فی ایراد نکره قوت بدنیه ایله
 غیرک اوزر شیه تفوقی اثبات ایلدی (وصار ع صلی الله علیه و سلم ایلر کانه فی الجاهلیه) صوابید شرح بدون اب
 رکانه اولمدر یعنی قبل البعثه رکانه ایله مصارعه ایلدی (و کان شددید او عاوده ثلاث مرآت کل ذلك بصره رسول
 الله صلی الله علیه و سلم) کل نزع خاضیت ایله منصوب و رفی دخی جاتر در * یعنی مره بعد مره اوج کره کوره شوب
 هر بار حضرت سید الوری علیه التحایا رکانه بی زمیننه اوروب یکردی * امدی من غیر عوش مصارعه جاتر در
 (وقال ابوهریره رضی الله عنه ما رأیت احدا اسرع من رسول الله صلی الله علیه و سلم فی مسیته) کسر میم و سکون
 شین مجمه و یا مثله مفتوحه و تاء ثانیث و ضمیر ایله و فی معنی مع بعض روایتده فتح میلر مشبهه واقعدر که هیئته
 شنی (کأنما الارض تطوی له) ارض رفعله و تطوی صیغه مجهوله کویا روی زمین اول حضرتده دور بیور ایدی
 بوهر بره دیدی اول خرازم * قتی سرعتله ایدر لر دی خرازم * کورمدم برکشی بی اول بی بال * یور یکده اوله اندن
 چالاک * کاسه رفتار قده محترمی * کویا ارضی دوردی قدی (ان التجمد) مضارع من الجهد بد فتح الجیم
 مشقت و تعب و یا خله من الجهد طاقت و مقدرت (انفسنا و هو غیره کثرت) کاف و تاء مثناة و را ایله اسم فاعل من
 الاکثرات مبالات و اعتناء فی الامر * یعنی بز وجود و نفس من تعب و یوروب یکده جد و جهد ایدر دل حال آنکه اول
 حضرت هوت و رفقه روان اولوردی (وفی صفته علیه الصلوٰة والسلام ان ضحکه صلی الله علیه و سلم کان تبسما)
 ضحک انبساط وجه و دندنک ظاهر اولمشدر انکی چون مقدم اسنانه ضوا حک دیدیلر و تبسم ابتدای ضحک و یا من غیر
 قهقهه خنده یا تمکدر علی کل حال تبسم ضحکدن بعض و یا فوعد و غالب امر حضرت تبسم ایدر دی احیانا وقوع
 ضحک دخی نیجه احادیثله مثبت اماندره اوزره ایدی و مکرره اولان اکثرا ضحکدر و الا بیجا اولان خنده انبیاء
 و اصحابدن بزره اسوه حسنه در که تأنیس ناس و حسن معاشرته سبیلدر * خنده سی ایدی تبسم او کلک * یعنی
 سلطان ملوک و سلک (اذا التفت التفت معا) یعنی جمیع نظر یله نکاه ایدوب و خرعینله دزدیده نظران اسالتفات
 ایتمزدی و یا جمیع بدن شریفله نکاه و التفات ایدر دی * هم روایسدر او طواس جنان * قیلسه بر جانیه کاهی
 فکران * متوجه اولوب اعضایی ایله * جسم یا کیهل در و زلر دی یله (واذا منی منی ثقلعا کأنما یخط من صلب)
 ثقلع ضم لامله رجلی قوتله رفع و صلب فتح مهله و موحده اولی ایله الخفاض معنایه در حاصلی حدیثده
 بوقره دن مقصود مسیره حسیه ده کال قوت بدنیه لر شیه دانه اولدین اظهار در * دیدیلر و وصف شریفنده *
 یور یسه مائل اولوردی اوکنه * فی شکر * حیادن هر بار * اکیلوردی اوکنه بر مقدار * یعنی یوکسکدن
 ایدر کی نزول * یور یسه دایم اکیلوردی رسول

فصل

(و اما فصاحة اللسان و بلاغة القول) لغته فصاحت اظهار در بقال افصح الصبح اذا اضاء و قانی فصاحت الی بیان

اولان لسانه در چون فصاحت معنای التي متضمنه اولان لسانه وصف اولنوب لسان فصیح دیندی وان
وصف بها کلامه و بلاغت نهایت بلوغ و بیافهم سامعه ابلاغ معنی ایتمکدر و قول بوقامده جنس لفظ در و اضاعت
و یافتم و یا کمال کلامه دلالت در (قد کان رسول الله صلی الله علیه وسلم من ذلك) من بیانیه (بالجمل الارفع الافضل
الموضع الذي لا يجمل) محل و موضع بر معنایه در و بالجل قولی خبر کان (سلاسه طبع) سهوات معنایه و نزاع
خافضت ايله منصوب و رطوبت نهاد و بعض نسخه مع سلاسه طبع واقع در (وبراعة منزع) فتح باه و حده و راه مهمله
ایله بارع فائق معنایه و معنی الفصاحت مستعمل در و منزع فتح میم و زای معجمه ایله مأخوذ و مطلع یعنی جودت لسان
و لطافت بیان (و ایجا زقطع) اندک گفتار له معنی به بسیاری تهریدر که اطباء و مساوات مقابلیدر و مقطع فتح میله
اسم مکان و یا مصدر در (و انصاعة لفظ) خلوص و وضوح (و جزالة قول) فتح جیم و زای معجمه ایله رکاء کت ضدی قوت
ایستاد در (و حجة معان و قله تکلف) سلاسه طبع له من غیر تشدق سخن ساز اولوب جمع و تکلفه مراعات ایتمکدرین
ایدی قلت بوقامده نفیدر عدم تکلف معنایه حاصل کلام فصل سادس اول عندایب کلستان رسالت صلی الله
علیه وسلم لطافت فصاحتی بیانده در بامدی فصاحت و بلاغت جهتندن اول حضرت محل رفیده کمال
اوزره سر فراز اولدی فی ظاهر در که سهوله طبع وجوده لسان و حلایه بیان و گفتار دلکشی زمطلع تا بمقطع سلس
و موجز و قید تکلفدن عاری اولوب افصح بشر اولدی فی جای استنباط دکانر (اوتی جوامع الکلم) جمله مستأنفه
و ما قبلنی مؤکده در کام فتح کاف و کسر لامله اسم جمع کلمه بایزده تعال جل شانہ حضرت تری اول عنقای قاف
بلاغت صلی الله علیه وسلم قوت ناطقه روزی خیالوب امثال صورته معانی تیسره ایله معانی کثیره بی جامعه
کلمات ایاطقه برداز اولوردی بطون اتمات کتب حدیث اول جامع الجوامع حاویه در از جمله علامه علی القاری
شرح ثماننده چهل دانه حدیث لطیف که دهان در ربار نبوتدن ساقط برر لؤلؤ شاهوار در ایکسری ایکسری
کله دن مرکب جمع بیوردی فی شایان آفاشای ابداد را اقتفاء لثره بوحقیر کبضاعه دخی اول اربعینہ نظیر التقاط جمان
دلیز بر ایدی (وخص میدافع الحکم) کسر حاء و فتح کافه جمع حکمة یعنی اول دانای عالم معانی منبغه بی متضمنه
علوم ناهیه بدیع ایله تخصیص فاندی (و علم) صیغه ماضی معلوم بعض نسخه ماضی مجم و له مشدداً قلم در اوی
اوزره معطوف و یا مصدر مجرور بدیع اوزره عطف و انور (السنة العرب) یعنی کندی قومی و غیر طوائف عرب
لغتار ینک معرفتله (و ما ارسلنا من رسول الا بلسان قومه) کریمه می متضامه تخصیص بیوردی (مخاطب)
بعض نسخه فکان مخاطب (کل امة منها بلسانها و یحاورها بلغاتها و یبایر بها فی منزع بلاغتها) یعنی طوائف عرب بدن
هر قبیله به کندی لسان تریله محادده و مصاحبه و اغتریله مجاویه بیوردی مأخذ بلاغته رنده معارضه ایدردی (حتی
کان کثیر من اصحابه یسألونه فی غیر موطن عن شرح کلامه) حتی مستأنفه و یا غایه ایچون اولنی اظهم در یعنی
تا او وجهه کیم اتباع و احباب حضرت مجلس بسیارده بیان مرا ملرندن برسان اولوب نطق با کتدن و ورودیدن
جل و مر کانت معانیستنی استفسار ایدردی (و تفسیر قوله) عطف تفسیر در کویا مفردات کلامندن طلبکار
معنی اولوردی (من تأمل حدیثه و سیره) جمع سیره (علم ذلك و تحقیقه) انار و اخباری تفکر و تدبر ایدین بحرمان
فصاحتی لای شاهر و اربینه مطلع و اصل اولوب نتایج الفکر و پیام بر عین تحقیق ایدر (ولیس کلامه مع قریش
والانصار و اهل الحجاز و نجد) قریش نصیر بن ککانه اولادندن بر قوم در که بیت الالهت غیری محله تفرقاند انصکره تجمع
و تفرقار بیچون قریله تسجیه قلندیلر و انصار جمع ناصرا و نصیر بعد الاسلام اوس و خزرج نام ایکی قبیله نصرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم کرده کمر بسته خدمت اولمالر ایله انصار تسجیه اولندیلر و حجاز مکه و مدینه و طایفه در که
تم امه و نجده یانه سنه حاجز اولملر حجاز دیندی و نجد فتح فون و سکون جیله مر تقع زمین معنایه (ککلامه مع
ذی المشق و الهمدانی) مشق کسر میم و سکون شین معجمه و غین معجمه و یا معجمه وائف و راء ایله ابو ثور مالک بن غط
صما ایدر و همدان سکون میم و دال مهمله و الف و نون و یا و نبتله دیار یمنده بر قبیله عظیمه در اماها و میم مفتوحین
ایله عراق عجمدن بر بلده در همدان بن الفلوح بن سام بنا کرده سیدر (وطیفة الهندی) کسر طاء مهمله و سکون ها
و فاء و هاء تأنیثله ابن زهیر در و همدون و هاء و دال مهمله ایله یمنده بر قبیله (و ظن بن حارثة العلیی) فتح قاف و طاء
مهمله و نونله و علی بن مصغرا بنی علی بن حباب بن کلبه نبنددر قطن مذکور صما ایدر (والاشعث بن قیس)
ابن ممدی کرب (و وائل بن حجر الکندی) واد و الف و همزه و لامه و حجر حاء مهمله و سکون جیم و راء ایله و کنندی
کسر کافله و سکون نون و دال مهمله ایله (و غیرهم من اقبال حضرموت و ملوک الین) اقبال جمع قیل فتح قاف
و سکون تحتیه ایله بحر و یمن ملوکندن بر ملک و یا مطلقاً معنایه و حضرموت فتح حاء مهمله و سکون ضاد

مجموعه و فتح و ضم میله ترکیب من جیله مرکب علمدر یعنی اهل مکه و مدینه و نجد ایله سخن ساز اولدی کلام ذی المشق
همدانی و هندی و علیی و غیر یلرله اولان کفقتار بلاغت رفتاری آساکل ایدی (و انظر کتبه الی همدان)
یعنی قبیله مذکور به اقطاع و قایلک اراضی بیوردی قد ذی المشق ایلرله ارسال ایلدی کی نامه هما یونه نکاه ایله جمله کلمات
پر نکاتنددر که بیوردی (ان لکم فراعنهم) فاع مکسوره و واء و عین مهملتین یمنده الف ایله جمع فرعه مر تعات
ارض و یا عالی جبال یعنی فراز و بلند اولان بر روضه ارضه و اجددر (و وهاطها) کسر و او و هاء و طاء مهمله ایله
جمع و هطه جای منخفض و اسفل (و عزازها) فتح عین مهمله و زاتین ایله صلابتلی اوزدر که ملکیده غیر مذخلی
اولیه (تا کاون علافها) کسر عین مهمله و لام و فاء ایله جمع علف ماشیه اکل ایتدی کی کاهدر که تا کل دوا بکم
تقدیرنده و یا تا کاون معنایه و یا مائاً کاه الماشیه دیک اوله (و ترعون عفاها) عفاء فتح عین و فاء و مدله بر کسه نک
ساک ملکنده اولین محل ایله مفسردر (انما من دفعهم و صرامهم) دفع کسر دال مهمله و سکون فاء و همزه ایله ابل
و غنم و صرام کسر صاد مهمله ایله جمع صرمة بالکسر دوخت خرماندن بر قطعه و نفس میوه اوقا جا نذر (ما سلوا
بالمناق و الامانة) ما موصوله و سلوا تشدید لامله مرا دانلر اوزرینه اخذ اولانسان عهد اسلامدر یعنی زکاة مفروضه
واما نتدن اخذ عهد اولنان ثقی تسلیم و اعطاء ایتلرله (ولهم من الصدقة الثاب) کسر مثله و سکون لام
و موحده ایله جل مسن و هر مدر که دندانی ساقط اوله و صدقه ایله مراد زکوة و تدر (والفصل) ولد ناقه
صغیره در که هنوز شیر مادر دن فصل اولنددر (والفارض) بقره مسنه (والداجن) کوه فند خانکی که چراگاه
کوند رلیه و غالب نسخ شفاده بلا عطف واقعدر که داجن معنای حقیقی اوزره هغه مجرده عن کونهاشاة فارض
لفظه وصفی اقتضایدر (والکیش الحوری) کیش کوه سفند تر بزرگ حوری حاء مهمله و و او مفتوحه و ساکنه
وراء و یا به نسیمه ایله یا خود بین الواو و الراء الف ایله ترکیبده کوه سید کار ی قوجدر که انفس اموالدن اولمغین
صدقه به اخذ اولنر سابقا لهم ضمیری اصحاب ماله راجه در یعنی ذکر اولانلر احتیاج بیچون ترک اولنوب برای صدقه
اخذ اولنیمه و اخذ اولنان اوسط اموالدن اوله اعلا و اولانلر اولما فی مشق اولور (و اعلم قیام الصالح و القارح)
صالح صاد مهمله و لام و غین معجمه ایله کار و کوه سفنددن رسیده کال و شن سله بالغ اولاند رسین مهمله ایله صالح
دینلور بجه کا و اول سالدی بجل بعدها تبیع و جندع و نئی و رباع و سدیس و صالح دیرلر و قارح قاف و راه
مهمله ایله بیچ سالنده اولان اسب یعنی انلر عندنده ذکر اولانلر دن موجود اولدی فی حاله هر م و معیب اولین
اخذ اولنور امدی فرسدن ایجاب زکوی مین اولوب ساعته اولاندن رسیده انصاب و حولان حول بولند قد
زکوی آلنور (وقوله صلی الله علیه وسلم انهم) الف الذکر طمغه التمدی به خطاب منزله سنده و رودیدن کتاب
و یا لام قوله اوله یعنی بعض بنی نهمه وارد اولان قول شری بنی کلبه سنده قولی منزله سنده اولور و الحاصل بنی نهمه
حضرت نخر عالم صلی الله علیه وسلم جنابلرندن استدعا و استسقاء ایلد کارنده بیوردیلر (اللهم بارک لهم) برکة
خبر الهمینک بر شیده ثبوتیدر (فی محضها) بارک لفظه متعلقدر فتح میم و سکون حاء مهمله و ضاد معجمه ایله خالص
معنایه (و محضها) حاء معجمه ایله صفتدر قیامی الشمس شیدر (و مذقها) فتح میم و سکون ذال معجمه و فاء آه ایله
امیخته اولان شیدر مستعملدر و ضما تر ارض بنی نهمه و یا انعامه راجه در یعنی الما بنی نهمه برکة رزق و نبات
احسان ایله شیر خالص و زیدی غیزا و لیش سودلرینه که کرک عزوج و کرک صاف وافر و من داد ایله دیود دعا ایله خصب
و حق ارضدن کتبه اولندی * زیر و فرت البان نباتات مرعادن حاصله و چراگاه ایسه باران سعادن شلاداب
و پرورده در (و ابعت راعیها فی الدثر) فتح ذال مهمله و سکون مثله و راء ایله ابل کثیره و یا خصب و بیه پاری کاه
زمین و بهت ارسال معنایه (و اجرله التمد) ضم جیله و عد فتح مثله و سکون و یا فتح میله ماء قلیل و ضعیفه راعی به
عاند اولور یعنی آب اندکی رای به بسیار و جاری و معین قیل و الجار کثیر معنایه سندن مجازدر (و بارک لهم فی المال
والولد) ما قبلنه معطوفدر و یا بارک اوله عطی شایاندر (من اقام الصلوة کان ممیلاً) نمازه قیام ایدن مسلم کاملدر
(ومن اتی الزکوة کان محسناً) و زکوی ادا و اعطاء ایدن منم و منفصل اولدی (ومن شهد ان لا اله الا الله کان
مخلصاً) و کلمه توحید ایله اب جیبان اولان خالص الاعیان اولدی (لکم یا بنی نهمه و داغ النمرک) لکم اجتماع خبر مقدم
و جمله ندا معترضدر و داغ شرک انلر ایله محاربه ایدن کفار میانه سنده و قویافته اولان امر مهاده ده عهد
و مواثیقددر (و وضايع الملك) موضوعه معنایه جمع وضیعة و ملک کسر میله یعنی زکوة و صدقه دن املاک
اوزرینه موضوعه اولان احکام شرک اوزر یکره ثابت و سائر مسلمین اوزره ایجاب ایدن وظایف من غیر زیاده
ولا نقص منزله دخی لازم کاور (لا ناطط فی الزکوة) ضم ناه مشناه و سکون لام و کسر طاء مهمله اولی و جزم ثانیه ایله

لأنه في ذلك وفي الزكاة كما أنه مقدور وكلام مستأنف (ولا تلحد في الحيوة) تالط اساجنس مخاطب من اذ انور
وصيغة جعله دخی بریدر ویا فلهین تذکورین صیغه تفعیل وجه وللدرد حاصلی واحد معین من اذ اولیوب کل من
بنای منه توجیه الخطاب ایچون اراد من اذ اولانه یعنی اداء زکوتده حتی منع ایته ومدت حیاتدنیاده حقندن
عدول ایته (ولا تنافل عن الصلوة) بعض نسخده صیغه جمع ویدکرده مفرده وجه ولله یعنی نمازندن تکامل ایچوب
شرائط وارکائه قیام ورعایت برله کوشش ایدک ویاسعی اولانه (وکتب لهم) لکم وعلیکم دخی روایت اولنور
(فی الوظیفة القریضة) مفروضه معناسنه منصوب ویاعلی الحکایه من فوعدر ووظیفه هر روز تقدیراوانان رزق
وقوت وعهد وشرطه دخی اطلاق اولنور جمعی وظائف ووظایف کاورومعناهی اخیر مراد اولنور که حضرت سلطان
عالم صلی الله علیه وسلم بنی نمدا ایچون بعد تعلیم الاسلام امور مهمه ده اندر لازم وعهد وشرطده مفروضه قیلان
احکام کاتبته فرمان ایلدی (ولکم الفارض) اکثر نسخ معتده فاء ایل ایل وبقردن مسنه اولاند و عین مهمله ایله آت
عارض اولنور زکاة ایچون سزدن اخذ اولنوب پسمانده فکککراوله فریضة سابقه مسنه معناسنه اولدی یعنی حالده
حذر عن التکرار بومقامده عینله روایتی اظهار در و عرب تعبیر قصد ایدک کاری شیده بنو فلان کالون للعوارض دیو
ادا ایدر (والفریش) فامعقوده وشین معجه ایل ولد ایلدن بار اوارا و لیان کوچک ویا حدیثه العهد بالتاج اولان
هر ذات حافر ویا روی زمینه منبسط اولان کلاه (وذوالعنان الکوب) کسر عین ونونین پیونده الف ایله وکوب فتح
راء ایله مر کوب ذلول معناسنه یعنی رکوب ایچون معد اولان فرسندن دخی زکوة التز ورفعه ذویه صفة وجرله عنانه
صفة اونی دخی مریدر (والفلو) فتح فاء وضم لام ونشدید واوله مهر ویا بخش ویا مطلقا ذوات حافردن صغار اولاند
(الضییس) فتح ضاد مجمله وموحده ومثناة تحتیه وسینله تند و سکرش اولان کره کویا صغرندن کلاه دراکر عطفله
ایراد اولیدی حرون اولوردی ومطلقا بد خود یکدر (لا یجمع) بناء مجمله ولله (سرحکم) فتح سین مهمله وسکون ر ایله
مرعایه چسقان ماشیه (ولا یعضد طلمکم) عضد قطع وطلح فتح طاء مهمله وسکون لامله عضه وام غیلان دید کاری
درخت بر خاروبی بار غره پرور اولدی پیندن تخصیص بالذکر قلنسی غیرک دخی عدم قطعیه منع بالطریق الاولى
معلومدر یعنی میوه دارا و لیان انجبار کارکر دخی قطع اولنور (ولا یجس درکم) فتح دال ونشدید راء ایله در اصل لب
معناسنه بود مقامده مراد اوانان ذوات الدرا اولان انعامدر یعنی چراگاهدن منع اواغز حاصلی تعداد واخذ صدقه
ایچون بر محله جمع ایتمکه مرعادن الیق و نلزمه تصود حضرت معطی زکوة اولنور رفته معامله در ولا یجس درکم
دخی مریدر ای لا یجمع فی مکان عند المصدق (ما لم یضربوا الرماق) ضم کریم واخفاورماق کسر راء مهمله ایله اتفاق
معناسنه وما مصدریه ظرفیه در ماقبلنی ویا جمع مانقصدی مؤید اولور ویا رماق قطع من الغنم فارسی معریدر
رمد کوسفند معناسنه کافاله الجوهری (ولا تأکوا الرباق) کسر راء مهمله وموحده وفاءله جمع ربقه بهائم
ایلدکری رسندر که ما یلزم من العهده ریاقه تشبیه واکلی نقض عهده استعاره قیلدی حاصل مبنی بومعنایه
اولور که ذکر اولنان احکام بزدن سزک اوزر یکزه مقرر قیلندی مادام سز لرقض عهده ایچوب اوامر ونواهی حتی
الزام واسلامدن رجوع ایتمیه سز ویا خود اخذ صدقه یا مور او اندردن رمد کوسفندی پنهان قیلیه سز همدی
انصار اتفاق وریقه عهد وشرطی کسسته ایلدیککر حالده مصدق قضیاتی مقتضی اولوب ذوات الدرا اولان
انعامی جمع وحبس ایدر امدی کلامده استعاره تمثیلیه ویا تصریح نمایاندر (من اقرفله الوفاء بالعهد والذمة)
الی فی العهد للعهد و ذمه تسیمیه اولاند یعنی ترک ذمه موجب مذمه اولدی پیندن در عهد و ذمه وامان وضمان وحرمة
معناده متقاربه در یعنی ما جاء به الرسولی تصدیق واعتراف ایدناره عهد وامانله وفا حاصلدر (ومن ابی فعلیه الزبوة)
تثلیث راء مهمله وسکون موحده وراء ووا وهاء ایله زیاده معناسنه یعنی قبول عهددن امتناع وبعد القبول منع
زکوتله نقض ذمه ایلدن اوزر رینه عقوبه له فریضة زکوة اوزره زیاده اخذ اولنور لازم کاور (ومن کابه صلی الله
علیه وسلم لوائل بن حجرانی الاقیال العبا له) فتح عین مهمله وموحده وفتح هاء ایله ملکی بردوام اولان ملولین
(والارواح) همزه وراء مهمله والف وعینله سادات خوش لقا (المشایب) فتح میم وشین مجمله وموحده تین پیونده یاه
تحتیه ایل جمع منسوب سفید فام که ازهار الونددر (وفیه) یرلیغ بلغ شهنشاه عالم صلی الله علیه وسلمده مندرج ایدی
(فی التبعة شاه) کسر تاء فوقیه ومکون مثناة تحتیه چهل دانه کوسفند ویا سزدن پنج عدده تبعه دینلور یعنی فرق
قیونده برکوسفند (لامقورة الالباط) میم مضومه وقاف ساکنه وواو مفتوحة تحفه وراء مهمله مشدده ایله
اقور اوزندر کعصمة من الاجرار جلدی بوریشی والبباط جمع لبط قشر عوددر که جلد ایچون استعاره اولاندی
یاخودمقوره بریده معناسنه (ولا ضلالت) فتح ویا کسر ضاد مجمله ایله کثیره اللعم سینه یعنی قرقده بر شاد برای زکوة

اخذ اولانه نه هزلدن درسی بوریشوب جلدنه بیوست طاری اولش اوله ونه غایت سیم وفربه اوله (وانظر النجیة)
انظار لغة اهلین ویابنی سعده اعظام معناسنه در نتیجه مثله وموحده وجیم مفتوحات وهاء ایله ومط معناسنه
وهاء رمعی اجمندن وصفیه نقل ایچوندر حاصلی زکوتده نه اعلی ونه ادنی ویریه مکربله سی یکسان اوله لان
الجود بالموجود (وفی السیوب الخس) سیوب ضم سین مهمله ومثناة تحتیه وواو وموحده ایل جمع سبب رکاز دیک
وخس ضمین ویا ضم وسکونله یعنی مال دفینه ده بشده بر ویریه (ومن زقی بم بکر فاصقه عوه مائة) مم بکر بمن بکردن
مقلوبدر نون ساکنه قبل الباء وقوعنده میه قلب اولنور کرک کلمه واحده ده عشر برکی ویا کثینده اولسون
مم بکر آسایا خود اصلی من البکر اولوب لغت جبرده لام تعریف میه قلب اولانه لیس من ام برام صیام فی ام سفر حدیثی
کبی واصله عوه همزه وصل وصاد مهمله وقاف وعین مهمله ایله ضرب معناسنه یعنی اباکاردن برینه زنا ایدنه
یوز جلدده ضرب ایدک ویا کاردن مراد غیر محصنات اولندر (واستوفضوه عاماً) همزه وصل وسین مهمله
ومثناة فوقیه وفاء وضاد مجمله ایله ابقام معناسنه وعام سینه در نکاشته هر برتجر برسمی اوزره باعتبار
اصل الوضع فرق بودر که سینه دور شندن محاشه عودت ایدنجه در زیرانی یعنی دار وعام ایسه بتمامها فصول
اربعه اوزره مشتمل اولانه دیرل (ومن زقی مم نیب فخر جوه) ضاد مجمله مفتوحة وراء مشدده مکسوره وجیم
مضومه ایله نصر میم تد میه (بالاضامیم) فتح همزه وضاد مجمله ومبین پیونده یاه مثناة تحتیه ایله انجبار
معناسنه جمع اختیامه واضموم کافایم واقدوم مراد حد محصن اولان رجدر یعنی محصنه یه زنا ایدن کسسته یی
سینه کسار ایدک انجبار ایله ضرب وخون آلود اولوب هلاله اوله (ولا توصیم فی الدین) صاد مهمله ایله وضم یعنی
العار تقمیدار یعنی حد و دالانی اقامتده عیب وعار یوقدر (ولا تأخذکم بهم اراقة فی دین الله) امر جمعا تطاعی
مفسردر (ولا غمة فی فرائض الله) ضم غین مجمله ونشدید میله ستر وپنهان یعنی فرائض وحکم الله پوشیده ونهان
ذکر بلکه اظم ارالشعائر الدین واقامة الحدود فرائض آشکاره اولوب اظم هاری اکلددر پس ستر وخفایا ایدر (وکل
مسکر حرام) وسکر ویرمک شاتندن اولان هر مسکر حرامدر یعنی مست وسرخوش ایدن شیلر که غیر طاهر می آسا
قلیل وکثیر ویا طاهر که حدسکره رسیده اولدقه حرام اولور حشیش وبنج وعشیر ومسک وجوز ویا وافیون امثالی
امام زرکشی علیه الرحمة تألیف مسنقلی یوایده وافیدر بو حدیث شریف روایتکرده امام مسلم اولان خبر مسلددر
(ووائل بن حجر یترقی علی الاقیال) دراصل ترقی تطویل وداوامشالیدر که نخر وریاستندن کلاه در یعنی اقیال
حضر موت اوزر رینه طرف سلطان رسول صلی الله علیه وسلمندن وائل اخذ زکوة واوره والی قیلند پیندن عبارتدر
(این هذان کابه صلی الله علیه وسلم لانس رضی الله عنه فی الصدقة المشهورة) این مکاندن اسدقه امددر یعنی اول
اهلین لغتی یوایسه قریش لغتی که ییلنرند لمة مالوفه در انکله بونک میانه سسند بون جلی هویدادر کتاب مر قوی
جناب صدیق اکبر رضی الله عنه عصر خلافتلرند انس بن مالک ویروب بحرین جائیه رسانیده قیلنشدیدی
اما کلام حضرت نجر عالم صلی الله علیه وسلم ویا کلام صدیق اولمی بین المحدثین اختلافدن خالی دکادر اول نامه
همایونندن چند کلمات تبرکاتلر تحریر کشیده قیلندی بسم الله الرحمن الرحیم هذه فریضة الله الی فرضها
رسول الله فن سألها من المسلمین علی وجوها فلیعطوها ومن سئل فوقعها فالفادعها فیمادون خمس وعشرین من
الابل الغنم فی کل خمس ذودشاة فاذا بلغت خمساً وعشرین فقیها بنت شحاض الخ (لما کان کلام هؤلاء) مصنف
علیه الرحمة وجه تباینی بیان یوروب جمع مائة قدمه اشارت ایدر (هلی هذا الحد ویلا غنم علی هذا النمط) یعنی انجبار
وقریش واهل نجد وجزانهم کفتاری یووجه اوزره وفصاحت وبلاغتاری یورفتارده اولدی فی اجلدن (واکثر
استعمالهم هذه الالفاظ استعمالهم) انکراکرا استعمال الالفاظ مذکور جهتندن صورتها اولغین الالفاظ
مر قومه لغتی اولان کسسته لرایله وجه مشروح اوزره استعمال یوردی (لیسین للناس ما نزل الیهم ولیحدث الناس
بما یعلمون) کافه ناسه مبعوث بالحق اولغلهر اراغه اهل الیسننک لغتیه تکلم یوردیقی ابلاغده بالغ ونافع وخلقه
تبلیغ وتزیل یوریلان احکام الهیه وواو امر صدقانه یی بحسب لغاتهم بیان وعیان ایتاک ایچوندر (وکفوله صلی
الله علیه وسلم فی حدیث عطیة السعدی) قبیله بنی سعد بن بکره منسوبدر یعنی ابو محمد عطیه بن عروة السعدی
حدیثنده وارداولان کلام مجزایام ما غنناک الله فلا تسأل الناس شیاً (فان الید العلیاهی المنطیة والید السفلی
هی المنطاة) تمامی حدیث ومال الله مسؤل ومنطی (قال فیکلمنا رسول الله صلی الله علیه وسلم بلغتنا) عطیة
السعدی یوردر که حضرت سلطان ککونین لغتزالله بره ناطقه پرداز اولدی یعنی بنی سعد لغتنده انطا اعطا
معناسنه در والحاصل معنای خبر نفیس برنیچه وجهله بلوه نمای تأویلددر یا بطریق الکتابیه دست منفق ومعطی

اعلی و اعلی و دست سائل اسفل و ادنی و باید علیا منفی بدسفلی آخذ و یا برعکس قضیه اولی و باید علیا معطیه و سافل مانع و یا خودید علیا دست فقیر اوله و یا علو و سفل معنوی می آید اوله که فالور تبه منعم و انحطاط مرتبه آخذدن کتابه اوله (و قوله فی حدیث العاصمی حین سأل النبی صلی الله علیه وسلم) عامر اسم قبیلہ در کہ جدی اسمیه تسمیه قبیلندی تمام آسا و اسم سائل عطیه و یا القبط در حد و عثمانیده عماری کزین نابوت اجل اولشدر (سأل عنک) عن جاره و کاف خطابه (ای سل عن شئت) و هی اغه بنی عامر بعض نسخده عمالقه و دیگرده بلا الف و اقه در مامو صوله اولغین اولی اولیدر یعنی عطیه عاصمی سلطان عالمدن جو یای عطیه اولدیغی حینده سل عنک خطابه کنده و قبیلہ شی اغتی اوزره ادا و می آید بکشدن استه دیه کله کتبه پیورده قری می و اید کلام بلاغت حضرت مورو انبیای کر امه دال اولور (و اما کلامه المعتاد و فصاحتہ المعلومه و جوامع کلمه و حکمه الماثوره) جوامع جمع جامعه و کلام اسم جنس و جمع کلمه در نه اسم جمع و نه جمع اول کلمات بلاغیه جز یله در که مواعظ و عبردن نیجه معانی نافه می حاویه اولور یا خود می اذ قرآن جلیلدر دینلدی * و فی الحدیث اوتیت جوامع الکلم * یعنی اول حضرتنک مجالس و محافلده معتاد لری اولان کلام و معلوم عالمیان اولان بلاغت و فصاحتلری و وجوده فصاحتی جامع گفتار خوش رفتاری و منقوله و من و به کلمات حکمت آناری * و جوامع الکلم التي فحبت له * و حضرت ابا البلغاء و الاقدام * منظوم فحبه (قد الف الناس فی الدواوین) فاجواب اما و ضمیر فیها حکمه راجعدر و دیوان در اصل حفظ اموال و اعمال ایچون موضوع و لاه اولان محل اولدیغی احکام سلطانیه ده محرو و سبب تسمیه کذار ایچندر و الحاصل دیوان بیخ معنایه رایکادر کتبه و دفتر و محل کتاب و مجموع شعر و کل کتاب بومقامده کتب مستقلة می آید اولور (و جمعت فی الفاظها و معانیها الکتاب) جمعت معنی الله و عولدر یعنی علما و ادبا جوامع کام و حکم حضرتده نیجه کتاب تألیف ابلیوب مبانی و معانی کلماتده کتب حدیث مسنده جمع و تصنیف اولندی (و منها ما لا یوزی) بناء مجمل و لله و او همزه دن مبدله در (فصاحة و لا یباری) ضم مثناة تحتیه و موحده و راه مهمله ایه مجمل و لدر (بلاغته) بلاغت و فصاحت تمیز اوزره منصوب لدر یعنی الفاظ در بار نی مختار صلی الله علیه و آله الاخیاردن من جهة الفصاحة بعض در و فصاحت و بلاغت قبلندن ! کما تدر و عثمان اولیوب معارضه اولمیان کلمات (کفوله صلی الله علیه وسلم المسالون تسکافی دما و هم و یسعی بذمتهم ادناهم و هم بدعی من سواهم) تسکافو همزه ایه کفون ثمانل و ذمه و عهد و امان دینی مسلماناندر شریف و وضیع و کبیر و صغیر و امیر و فقیر دیت و فصاحت حکمده یکسان و یکجمندر و مسالیندن برکسنه من جهة اقل المقدار کفار دن برینه امان داده اولدقدده جمیع مسلمین اوزره امان می قوم جاری اولوب تقضی جائز اولاز هر وضعیه فصله و هر شریقه بالفجوی حکم مذکور شامل اولور و اندر اعدای اوزره مجتهدین اولدقرنده بر برینه معاونت و مظاهر ایتلری یعنی وفاق و اتفاقده کویاید واحده ماننددر دینک اولور حدیث می قوم علی رضی الله عنه طرا بقندن روایت کرده ابوداود و نسائی علیهما الرحمة در (و قوله صلی الله علیه وسلم الناس کاسنان المشط) ضم و کسر و فتح میله شانه در حدیث شریفک مقابلنه مناسبتی باهر در که ناسک اخلاقده تفاوتی مقرر اما اهل اسلام احکام شرعیه ده مساوی و دندان شانه آسانیکساندر (والمرء مع من احب) بوخبر نفیس طریق انص رضی الله عنه دن روایت کرده شیخاندر و می ارجل معنانه اما بومقامده بر سبیل تعلیم می در و زنه شاملدر که مطلقا انسان دینک اولور و تخصیص مختلدر زیر امر آه زوجیه محشوره اولور و لو غیر الله محبت ایستون و الحاصل انسان محبت ایلدیکی شیهله یله حشر اولوب منازل آخرتده معیت ایدر (و لا خیر فی حبه من لا یری لک مثل ما نری له) محبت ضم صادمه مله و کون حالیه مصدر در رفقه اما و یری یاه مثناة تحتیه و تاه فوقیه و بناء فاعل و مفعولاه مقیددر یعنی کنشی کندی ذاته اولان رغبت و مودت و نفی ستمک حقکده رواشایان کزرمیه انک حدیث و رفقه تدره خیر و نفع نایبدر رواه ابن عدی فی الکامل بسند ضعیف (و الناس معادن) تمامی حدیث (الناس معادن کعادن الذهب و الفضة خیارهم فی الجاهلیة خیارهم فی الاسلام اذ افقهوا و الارواح جزو و مجتدة ما تعارف منها ائتلف و ما تناكرتمه اختلف رواه الشیخان عن ابی هريرة رضی الله عنه) معادن جمع معدن بکسر الدال مثبت سیم و زروهر اصل و بیوت عربیه اطلاق اولنور (و ما هاتک امر و عرف قدره) حیدر کرار کرم الله وجهه حضرت قندن مسند راویت پیورلدیغی معانی علیه الرحمة دن منقولدر یعنی اول کسنه که مقداره نفی یلوب اول منزله تنزیل و طور ندن بجای اوزرله فوق الحد رفع نفس ایتیه فی الدارین ناجی ایلدی و رحم الله امرأ عرف قدره ولم یعد طوره بومعانی مثبت اولور (و المستشار مؤمن) و هو بالخیار عالم یتکلم) مستشار مشاوره دن اسم مفعول وسین برای طلبدر و مشوره فتح میم و سکون شین مجمله و یا ضم شین ایه

شوری معنایه من شار العسل اذا اجتفاه او اشار الیه اذا عرضها و منه المشوار * امدی مشاوره ایلدیکی کسنه به حالی عرض ایتدیکیچون تسمیه اولندی و مستشار امانت کار اولدیغی شرمشیری حفظ و دیگر اندن پنسان ایتسمیله در پس مستشار اولان کسنه مؤمن اولوب دخی امر مشار الیه ده صوابیدی اوزره اشارت و یا اول مشوره ده سکوتیله مخیردر الله در من قال * شاور صدیق فی الخفی المشکل * و اقبل نصیحة ناصح متفضل * قاله قد اوصی بذلك نبيه * فی قوله شاورهم و توکل (و رحم الله عبداه قال خیر افغم اوسکت فسلم) ابی امامه رضی الله عنه طریقتندن تخریج کرده ابوالشیخ اولان خبر جوامع کلم نبویه دندر یعنی اول عبده حق رحمت ایلدن و کله علم و حکمتله کویا اولوب اجر جزیل فذکر جیل اغتنام و احراز ایلیمه و یا خیرک غریبدن خاموش اولوب و بال و ندامتدن سالم و رها یاب اولدیلی و ایتنده عبدیدی امر واقعدر (و قوله صلی الله علیه وسلم واسلم تسلم یؤتک الله اجرک مرتین) قبل شاه رسالتدن قیصر روم هرقله دحیه الکلبی رضی الله عنه سفارتیه ارسال پیوریلان نامه عنبرین شعامه ننددر که شیخین علیهما الرحمة روایت پیوردر (بسم الله الرحمن الرحیم من محمد رسول الله) الی هرقل عظیم الروم سلام علی من اتبع الهدی اما بعد فانی ادعولک بدعا یه الاسلام اسلم تسلم یؤتک الله اجرک مرتین الخ) خبر طریقتده بدائع تجنیدس و انسجام و ایجاز هویدادر مرتین ظرفیت اوزره منصوبدر یعنی اسلامه شرفیاب اول که عذاب دارین و ذل جزیه دن سالم اولسن و دو جاری مولای عزیزن سکا بخشایش قیلور که بری روح الله ایمان و اتباع و دیگر معظمی خاتم الانبیاء انقاد و اسلامک سبیلده در (و ان احبکم الی و اقربکم منی مجالس یوم القیامة احسنکم اخلاقا الموطنون اکثافا الذین یأفون و یؤفون) احب ثلاثین فعل تفضیل یقال حبه یعنی احبه فهو محبوب و مجالس جمع مجلس محل جلوسدر تمیزت اوزره منصوب و تمیزت افراد و جمعی جائزدر و نسبت قرب انلردن رضا و حضرتنک انلره موقده شفاعت موعوده سندن کتیه در و احسن جمع احسن فعل تفضیل و استدلال الخو یون بهذا الحدیث علی ان افضل التفضیل اذا اضیف لمعرفة یجوز ان یطابق موصوفه و ان لا یطابق لانه صلی الله علیه وسلم لا فراده احب و اقرب و یا خود معنای تفضیلدن منسلخ اولوب حسن معنایه اوله موطنون ضم میم و فتح و او طوامه مهمله مشدده و همزه مضومه ایه جمع موطأ اسم مفعولدر این و رفقی معنایه و اکثاف جمع کثف بزه خجل ناحیه و جانب یعنی حضرت ادب آموز مکنت حکمت علیه الف صلوة و تحبیه و احباب و امته خطاب پیوربر روز و پسین قیامتده مجلس جهتندن بکازدر بکتر و محبوبتر اولنر بکتر خوش نهاد و این الجانب و خلق ایه حسن معاشرت و الفت و خوش معامله کی برله تألیف قلوب و تواف ایدنر بکتر در (و قوله) جوامع کام اولان قول سلطان رسالتدر (لعله یتکلم بما لا یغنیه و یجمل بالایغنیه) خبر لعله اول حدیثده ذکر اولنارن رجله عائددر که صحابیدن بری غزوه احدثه جام نهادنی نوش ایدوب مادری یابی انک الشهادة تمثیلله لب جنبان اولدقدده حضرت مریره دان عالم صلی الله علیه وسلم اول پیر زنه خطاب ایدوب و مایدربک لعله یتکلم بما لا یغنیه یعنی او شهیدک شایسته تمثیه و مبشر بالجنة اولز شاید اول کسنه کندوبه ما لا یلزم اولان گفتارله کویا و اما لا بد اولان امور نافه دن منع عطا و ترک بذل ایتمش اوله و بلکه ما لا یعنی ایه تکلم و یجوز ترک بذله معاقب اوله دینک اولور زیر ایچل صفة ذمیجه دندر که خبرده وارد اولشدر بشر مال الخیل بجمادث او وارث (و قوله) صلی الله علیه وسلم (ذوالوجهین لا یكون عند الله وجه) عمار رضی الله عنه طریقتندن روایت کرده ابوداود اولان خبر ذوالوجهین و ذواللسانین فی النار لفظیه لدر و وجهه ایه وجهیه یتندده جناس اشتقاقی بدیدر در یعنی امورد نیاده دوروی اولان کسنه دن خسر اراضی اولیوب مداهنه محرمه و قباحة فعلندن ناشی عند الله صاحب درجه و منزلت اولاز (و تمییه عن قیل و قال) عبارتده اوج وجه نمایاندر که قال و قیل قول معنایه مصدران و یا فاعلان اولوب احدثه ما بناه مجه و لله و ثانی غیر مجه و لله و یا کلام ناسی حکایتیه اشارت اوله اول غیر معیندن حکایه و ثانی معیندن حکایه اوله و یا خود اول سوالدن و ثانی جوابدن عبارت اوله یعنی امر دینده ما لا یلزم اولان کثرت بحث و جدالدن نهی و منعیدر (و کثرة السؤال) ابی ادنی ناسده اولان شیخی خواستکار اولوب من غیر ضروره کسبه قادر اولان کسنه بی استعطا تمیزن نهی پیورملری زیر کسبه قدرتی و انلرک سوالی مکروه و یا حرامدر دینلدی و یا خود متشابه اتدن بحث و سوال و تخریجده تکلفدن منع اوله (و اضاعة المال) کندنی مالی و یا غیرینک مالی بای طریق کان حرامه اتفاقدن نهی پیورملری و ما لا یلیقه صرف و یا ما لا یده عدم صرفله حبس دخی اضاعتدن معذوردر * و ما ضاع مال اورث الجدا هله * و لا ینک مال الخیل تضيع * من هان علیه المال توجهت الیه الامال * و من بسط راحته انس ساحتیه * امر مغر و فیه صرفله مد و حدر و محتاج و مدیون اولان مالی تصدق و انفاق حرامدر دیدر (و منع زهات) منع منون و مجرور و هات کسر مثناة ایلدر اصل فعل

امرد در آن مذهب خلیل اوزره همزه سی هایه قلب اولندی یعنی بذل واجب و مستحسن شدن منع و باطلقا امساله
 و آخر که عندئذ اولانی طلب منیدر (و عقوق الاممات) ضد بر و قطع و مطلقا والدینته مخالفتله اذی و جفا در
 و اممات جمع امهه عقوق والدین کما کاردند در ککن مادر که مشقت جل و رضاع جهندن رنجی غالب و بسیار
 و شفقت و حقوق برله اکثر اولغین اممات الیه تخصیص بالذکر فیله دی (و داد البنات) فتح و او و سکون همزه و دال
 همزه الیه در اصل صوت شدید بعد از ازنده اولدی فی حاله دخترانی ز بر خا که دفن ایتد کارنده بانک صبحه پرداز
 اولد قارندن مستعار در ایام جاهلیتده عرب غیره من الشکاح او خوفان الفقر انی تولدایدن اولادی ز بر خا که دفن
 ایتدک رسم بد آیینلرندن ایدی شرع شریف انی ابطال و منی ایلدی امدی امور سسته مذکورده دن بی اکرم ثلثه
 اولی کراهه منی تنزیهی و بقیه دن منی تحریم بیوردیلر زیر احادیث اخرده صیغه منی الیه و رودایدیکه ان الله حرم
 علیکم عقوق الاممات الخ (وقوله) صلی الله علیه وسلم (ان الله حیث کنت) بعض نسخده حیث ما کنت خبر
 لطیف ابی ذر رضی الله عنه دن روایت کرده امد و ترمذی و حاکم در روایتین میانه سنده عدم فرق لفظ مازائده
 اولدیغنددر و تقوی ارتکاب معاصیدن حفظ نفس در قاضی بیضاوی علیه الرحه اوائل سورة بقره ده مراتب
 تقوی تفصیل بیورمشلدر و حیث ظرف مکان و بوم مقامده تعمیم مراد او انور فی ای مکان وای حال دیک اولور
 و باظرف زمان اولتی دخی مجتهد یعنی قهار ذوالجلال دن هر حاله اتفاق الیه و یانه حاله و نه مکانده اولور سک
 ایرد متعالدن هر اسان اول (واتبع الحسنه السیئه فتحها) بوعبارة مستحسنه و ما قبل و ما بعدی حدیث واحد
 و روایت کرده ترمذی و فتح منشاء و ضم حال الیه جواب امرده مجزومدر و کما هه حسنه فی اتباع حسنه فعلیه قریبا
 منها نابعه قیلقدرو خبرنیر یف کریمه (ان الحسنات ینذرن السیئات) ایتندن مقتبسدر و محو ازاله و اذهاب سیئه و عدم
 مؤاخذه حقدرو سیئه الیه مراد صغیره اولدی فی الصلوة الی الصلوة کفارة لما عدا الکبائر خدینندن مستفاددر
 و مریمه کما و صغیر تر فعلیه قائلدر و محوله حقیقت ذبی ازاله مراد اولتی دخی محتمل که معنا حسنه سیئه فی
 کتاب اعمالدن محو ایدردیک اوله (و طاق الناس بخلق حسن) خالق اخر در و خلق ختمین و اختم و سکونله حقیقه
 و طبیعت یعنی ناسه خوش معامله و حسن خلقه معانیره و محامله الیه دیکدر امدی سببیه جمیده اکسایبی
 حد امکانده اولتی مشیر اولور (و خیر الاء و اوسطها) روایت کرده بمعانی اولان حدیث مستفاددر ملکات
 محموده نیک طرفینی افراط و تفریط مذهوم اولفله مابین مامد و حد در شلایبذیر و بخل میانه سی کرم و تقوی و جبن بین
 شجاعت اولدیغی کبی هر خصاله اعتدال جانبین مطلوب و وسط مد و حد در نه علونه تقصیر اوله * حریری * حب
 التواضع غلط * خیر الامور الوسط (وقوله) حبیبک هو ناما عسی ان یتکون بغیضک لوما) و بغض بغیضک
 هو ناما عسی ان یتکون حبیبک یوما ما هو ن فتح هاء و سکون و اوله مصدر و ما للبعالغه فی القله زائده در و هو ن
 منوات و رفق معنسانه بومقامده عدم افراط و توسط مراد اولور یعنی دوستک محبتده اقتصاد و عدم مبالغه
 و قدر متوسط اوزره اول شاید برکون حبیبک سکایا بغض اولوب بسیار محبت دیرینه بی بر طرف قیلغله ایتدیک
 مودت بشماره پشیمان اوله سن و مبغوضک اولان کسسته به اعتدال برله بغض الیه اظهار عداوت ایتد بلکه برکون
 سکاد و ست اولوب مبالغه عداوتدن حیالیدوب نادیم و ترمذی و ابن الرومی * احذر عدو لک مرة * واحذر
 صدیقک الف مرة * فلما انتاب الصدیق * فکان اعرف بالضرورة * حریر و ترمذی و سبوی حدیث مذکور
 روایت کرده بخاری فی الادب در و الترمذی عن ابی هریره رضی الله عنه اما قول اکثر کلام علی مرتضی کرم الله
 وجهه اولتی اوزره مریدر (و الظلم ظلمات یوم القیامة) ظلم شیئی غیر موضعنه و ضعدرو و سکاهی تنض معنسانه
 اولور مراد حدی تجاوز و نه مدیدر ظلمی افراد و ظلماتی جعله ابرادیا ظلم لاستعراقه معنا جمعدر کقابله الجمع بالجمع
 و باظلم واحدی ظلمات متعدده تعقیب ایتد اشارتدر و ظلمه مذکورده باحقیقه حسیه و یا احوال و شدائد اوزره
 محوله در اما حقیقه تنسرفنه احتیاج نایبدر و حقیقت اولسنه (یوم تری المؤمنین و المؤمنات یسعی نورهم بین
 ایدیم) کریمه سی مقابله و شدائد اوزره جل اولدیغنه (قل من یتحکم من ظلمات البر و البحر) جلیله سی موافقت ایلر
 خبر مذکور کور خیر اوزره پیوسته محتمل (وقوله فی بعض دعائه) ابن عباس رضی الله عنهما مادن روایت
 ترمذی اوزره شب اذینه ده نماز دن خرائی حالده اول حضرتک جله دعواتندن ایدی که یورر (اللهم انی اسألك
 رحمة من عندک) بعض روایتده بدون من عندک وارد اشددر و رحمة بمعنی الانعام (تهدی بهما فی) یارب
 نیرد لطف و فضلکدن طلبکار احسان که اول رحمت سبیلده دلم حضرت قدسکدر هیاب اولور (و جمع به امری و تم)
 ضم لام نشدید سبیل (بهما شعی) در اصل هواده انتشار غبار در که پریشانی حال مراد اولور و ما قبلنی تفسیر

اولور یعنی اول رحمت سبیلده حال و شان و امور منتظم و احوال پریشانم انکه جمع اولور (و تصلح بهما غنی و ترفع بها
 شاهی) غیب و شهود یتند صفت طباق نمایاندر و غیب باطن و شاهد ظاهر الیه مفسردر یعنی اول رحمتله
 امور مخفیهم صلاح پذیر و نمود و معاینه و حضورم انکه بالا و برتر اولور و یا مراد ظاهر جسد در که رحمتکله
 آفات و عاهاتدن رسیده سلامت و بلیاتدن عصمتکله آسوده اولور (و تری بهما علی و تله منی بهما شدی) و رحمت
 و تفضلک سبیلده هر علم مقبول و تقایصدن سالم و غرة آمال نمایان اولوب صلاح حال و رشد و سدادم خیر الیه ملهم
 تلمنور امدی الهام قلبیه ایضاع خیردر (و تری بهما الفی) ضم و کسر همزه و سکون لامله مصدردر (و بعضی
 بهما من کل سوء) در اصل معنای عصمت منع و حمایتدر و سوء ضم سن و کاهی فتحله ضرر حسی و معنوی و الحاصل
 الفی مراد ایتدیکم شی رحمتک سبیلده جمع و هر امر دشوار و شین عارایحباب ایدر امور دن رحمتکله بنی صیانت
 و حمایت بیوررسن امدی الفی مراد بیوریلان اقربا و عشیرتیدر که تألیف قلوبله هدایت و اسلامدری مراد
 بیورمشلدر (اللهم انی اسألك الفوز فی القضاء) عطادخی مریدر و فوز نجات و ظفر درای النجاة من کل شی قضیته
 و قدرته (و نزل الشهداء) ضم نون و زای الیه مصدر در که مهران ایچون مهیا قیلنن شته اسم قیلندی و یا منزل
 معنسانه اما بود قمارده جز بل ثواب و جیل مأب مراد اولور و عالم برزخ و بهشته ارواح شهدایه تنبیه اولنن
 کرامت و ثواب (و عیش السعداء) اصل عیش حیات و سعاده جمع سعید و شقی (و انصر علی الاعداء) و الحاصل
 هم دنیاده مغز و مکرم و رضاعر حانه موفق اولوب مأوله فائز و هم اخرتده حیات مخلده و شایسته جناب
 حضرت فی نعمه نبل و دشمنانه غلبه و نصرت برله خواسته کما توفیقهم (الی ما روت السکافه عن السکافه من مقاماته
 و محاضراته) کافه کثیر و جمع معنسانه اسم فاعل و یا مصدردر و من مانی بیان اولور و مقامات جمع مقامه لیکان
 اقیام اسددر اما طلق مکانده مستعمل بعد از ان قام فیها ایچون استعمال قیلنن صکره زیاده فی التوسع
 صدر و یافته مجلس اولان کلامه تسبیحه ایلدیلم مقامات بدیع و حریری کبی و محاضرات جمع محاضرة جلیله
 کلامه مجازاتی معنسانه یعنی حضرت دانای عالم صلی الله علیه وسلم اصحاب و امتنه خطاب و مصاحبتده انبساط
 و ملاطفه سندن جمع کثیر بکدیگردن نقل و روایت ایلدکاری وجه (و خطبه و داعیته) جمع دعا کوعا جمع اوعیه
 (و شاطباته و عهوده) تالاخلاف انه نزل من ذلك مرتبة لا یقاس بها غیره) خبر انه علیه السلامه و بهما مرتبه به و غیره
 یانی و یا کلامه عائد اولور (و حاز فیها سبقا) حای مهموله و زای مجمله الیه حوی معنسانه و ضمیر فیها من تبه به
 راجعدر و سبق فتح سین مهموله و سکون موحده الیه مصدردر (لا یقدر) ضم مشنایه فتح دال مهموله و مخففه الیه
 مبنی للجه و لدر (قدره) سکون دالله مقدار معنسانه محصل کلام بلاغت و فصاحت جهندن اول حضرت
 برجای بالا و منزله علیا به رسیده ایدیکه اول مرتبه غیره قیاس اولنن و من منزله فصاحت و میدان بلاغتده
 ربانیده قصب السبق و الفضل اولان سرجه له فصاحتی سبیل فائز و حازدر که انک مقداری تخمین و تقدیردن
 بیورندر (و قد جعت من کلامه صلی الله علیه وسلم الی لم یسبق الیها) ضبط دلی و غرضی اوزره جعت سکون تاء
 تأیث و بناء مفعولله و من تبعیضیه و یا زائده در و جعت بناء فاعل و حذف مفعولله دخی جائزدر و لم یسبق صیغه
 مجهولله یعنی کلمات حکمت نکات حضرتدن بعضی جمع اولند بکنهات بلاغت و غایت فصاحت به بالغه اوافین اکا
 سبت اولندی (ولا قدر احد ان یفرغ فی قلوبهم علما) یفرغ ضم مشنایه و سبب کون فاء و کسر راء الیه من
 الافراغ مایعالی ظرف فاصب ایتد و قال فتح لامله اسم انت کالعلم علی خلاف القیاس معروفر عبارتده استعاره
 مکنیه و تخیلیله هویدر که کلام جواهر منزله سنده و اسلوب کلام هیئت صیانت مرتبه سنده اولوب قالب
 اثباتی تخیلدر و یا مراد الفاظدر که قوالب معانیدر یعنی صیرفیان شهرتد فصاحتدن بری زر خالص العیار کلامنی
 بر قباله افراغ ایتد که قدر تباب اولدی (کقوله) جابر رضی الله عنه طریقتدن روایت کرده مسلم و بیهقی اولان کلام
 مسلمی اسادر بیورر (حی الوطیس) فتح حاء مهموله و کسر میله و و طیس فتح و او و کسر طاء مهموله و مشنایه
 و سبیل تنوردر اول حضرتدن مقدم بر فردو کلام حکمت پیاده سکوبا اولدیغی قرع مسامع روات ایتدی
 روز غزای خنیده ناطقه پرداز اولد فکری کلام بلاغت فاصدن اولوب استعاره مصرحه و مریمه نمایاندر یعنی
 تنور آشتاب اولدی دیکله انش حرب و قتال شعله کیر و فز و زان اولقدن کتایه بیوریلر (ومات حنت الله) حذف
 هلاله معنسانه در نوم عرب اوزره روح بیارینیدن و جان زخم خوار مجمل جراحت و زخدن خروج ایامه حضرت
 خواجده عالم صلی الله علیه وسلم علی قدر عقولهم عربیه تکلم بیورر یعنی من غیر ضرب و یا قتل کانه فراتند انی
 اوزره ماقط اولوب قوت اولدی دیکدن عبارت بیوریلر و یا کتوده بیقی فی شعب الايمان اولان خبر لطف قدر که من

مات حتم الله فقد وقع امره على الله يعني يجاهد في سبيل الله جيقوب بلا مباشرت قتل ولا غرق ولا سرق وفات
 ايتسه اجر وثوابي مولايه مفوضه حاضلي تخصيص انك روحك تتابع نفسه بينيدن خروجي مراد اولوز
 (ولا يلدغ المؤمن من جحر مرتين) يلدغ ضم مثناة تحتية وسكون لام ودال مهملة وغين مجبه ايله وجحر ضم جبر
 وسكون حاء مهملة وواه ايله حفره هوام ووحوش بعض روايتده من جحر واحد ويكرده المؤمن لا يلدغ ايله
 مرويدو حديث مذکور دخی امثال نبویه دندری غره نام شاعر خصوصنده وردايشدر که من قوم شعرنده
 قتال اسلام اوزره کفاری تحریض وتشجيع ایدوب بردفعه جانب اسلامه قید امر ايله کفر قنار اولدوقده بغير قدا
 ازاد کرده سلطان عالم اولوب چندايسا نله ستایش بغيره يده نغمه ساز اولمش مدی بعد ذائقض عهد ایدوب طرف
 مشرکینله دمساز وتکرار کفر قنار پنجه دایران اسلام اولدوقده بنه خلاصی التماس وجشده داشت توقع اولوب قبل
 شه نشاء رسالتدن (لا ادعک تسبح عارضیک بکة تقول خدعت محمد امرتین وان المؤمن لا یلدغ الخ) قول شریف ايله
 لب جنتیان توینج اولوب حواله تیغ خون اشامله طرمار عری طی اولمشیدی ونصح عام طریقله دیک اولور که
 امر معاش ومعادنه اگاه اولان مؤمن عاقل و مجرب بردفعه اغواء انس وجنله دنیوی باخروی برید عملده اوغراوب
 ضررون مشاهده ایتسه بردخی اوعله عودت ایتزومؤمن وصفیک تخصیصی ناکه بوکلام حکمت انجام امور معاده
 و افعال معاصی به عام اوله (والسعيد من وعظ صیغه مجمله و الله (بقیه) سعید عند الله والناس مرضی ومبارک ووعظ
 ایتسه ذکر مایلین به القلوب من ثواب واعقاب یعنی سعادتمند اولور که غیره نازل اولان حواله متعظ ومتنصع اولوب
 خیر وشر دن عواقب اموری تذکر برله منبه اوله روايتده کدر دیکلی اوزره تمامی حدیث والشی من وعظ به غیره
 (فی اخواتنا) فی معنی مع یعنی بحسب البلاغة اکامتش اولان کلمات برنکاتله که (اغلا اعمال بالنیات والمجالس
 بالامانات الحرب خدعة ایاکم وخضراء الدمن کل الصید فی جوف الفراء البلاء مؤکل بالمنطق سید القوم خادمهم
 الخلیل فی نواصیه الخیران من الشعر حکمة نية المؤمن خیر من عمله الدال علی الخیر کفعله الندم نوبة (وما یدرک
 الناظر الحب) بالاده کذارن ایدن لفظ جمع مبنی للمجموع اولدیفی مایدرک نائب فاعلیدر ویدرک من الادیرک
 یعنی التصور وناظر فاعل یدرک وحبب مفعوله ویا بالعکس اولور (فی مضنهما) ضم ميم وفتح ضاد معجمه وفتح
 ميم مشدده ونوفله اسم مفعول وبعض نسخده مضنونه واقعدر یعنی معانی بدیعه ومعانی منیعته وتراکیب
 صحیحه دن نظیرن ایلدیکی الفاظی هر معانی ایدن کسسه نیک بسندیده می اولان در مشهور کلمات حضرت حریر
 تحریر کشیده وجع اولندی (وتذهب به الفکر فی ادانی حکمها) ضمیر به ناظره راجعدر وادانی جمع ادانی عدد
 اقل معنایه ومعول یدذهب اقصد المعوم محذوف درای فی کل مذهب وحکم کسرها وفتح کافله جمع حکمه یعنی
 اقل حکم الفاظ والانصابده اولوالابصار دمبسته وادی حیرت اولور فکیف افاصی الفاظ کهر باری تأمل
 ایلین واله وحیران اولیه (وقد قال له اصحابه ما رأینا الذی هو افصح منک) یعنی شعب ایمانده وایونیم دلائلده
 روایت بیوردقزی اوزره بعض خطباء وفود مجلس شاه رساله خطبه خوان اولدقزنده کلام عذب وفصیحله انله
 جواب داده اولدقه باب مدینه العلم علی مرتضی کرم الله وجهه باب ادب برله اول حضرتدن استنطاق واستفسار
 بیوردیکه یارسول الله برز و جناب محترمک تجربه ایهله هاشمیه دن متفرع وبلده واحده نشئه یاب اولمشیکن
 جناب دوتما بک وجوه عربی برکونه ناطقه برداز اولور که بسیاری الفاظ بلاغت نصابی مفهوم اول النبی اوله من
 وذات والا قدرکن فصیحتر کسسه مشاهده ایتدک دید کلزنده ان الله عز وجل ادبی فاحش تأدیبی ونشأت فی بنی
 سعد بن بکر کلام حکمت انجامله تحدیث نعمت پروردکاری بیورد ایدیلر واکثر بلغای صحب کرام فصحاء
 عربله امیرش اوزره ایکن احیانا لغة عربیه ده حضرت دانای عالم صلی الله علیه وسلمه مراجعت وانندن
 استفسار دقایق معنا و غرایب و مشکلاقی حل ایدرلردی حتی لغة اجمیل علیه السلام مندرسه اولمشیکن
 تعلیم امین الوحیله حضرت خواجة عالم احیا بیوردقزی مرویدر (قال وما یعنی وانما انزل القرآن بلسانی
 لسان عربی مبین) لسان بدل وایساندر یعنی اصحابه بیوردیکه فصیحترین اولاد آدم اوجادن بنی نه شی منع ایدر
 مع هذا غایت بلاغت ونهایت فصاحتله معنون اولان قرآن عظیم الشان بنم لسانله شرفتول بیوردیکه واضح عربی
 زباندر (وقال مرة اخرى) اصحاب غرائب نقلی اوزره بنه کره آخری ده بیوردیلر (بیادانی من قریش ونشأت
 فی بنی سعد) فانی بآیتی اللحن بیدغیرا ومن اجل معنایه اولدیفی مصنفک انوار المشارقنده
 مقرر در ویا علی انی دیک اوله من باب المدح بما یشبه الذم کما قبل * ولا عیب فیم غیران سیر وفهم * من قول
 من قراع الکتاب * وقریش عرب بادن فصاحتله شهرت شعار اولان ایکی قبیلده دروینی سعد مادر رضاعی لری

حاجیه سعدیه قبیلله سیدر و همز قافی مفتوحه در وابتدا ثلثه مکسوره دینلرک قولی نایجا اولدیفی جای اشتباه دکلدر
 والحاصل بالاده ورود ایدن سوال اصحابه جواب بیوردیکه بن قریشدن اولدیفه دن غیری ویا اول اجماد نکه بن
 قریشدن وبنی سعد قبیلله سندن نشئه یاب وپرورده ام نیجه بنم کلامه لمن وزال لاحق اولور دیکدر اما انا افصح من
 نطق بالصاد بیادانی من قریش حدیثی کرچه برهان حاجی ابن هشام علیه الرحمه دن نقلی روایت بیوردیشدر لکن
 حفاظ حدیثدن بر جماعت مبنی موضوع ومعنی صحیحی تصریح بیوردیلر (جمع له) صیغه مجمله و الله (قوة
 عارضة البادية وجر التها) رفله صدر کاکت (ونصاعة الفاظ الحاضرة) خلوص الفاظ اهل حضور (وروتی کلامها)
 روتی حسن وبها مضه و ما ذلک (الی التأيید الا الهی الذی مدده) رفله (الوحی الذی لا یحیط بعلمه بشر) ای منسوب
 الی البشر وهم بنو آدم وضمیر یعلمه تأییدده راجعدر یعنی کلام اهل بادیه عدم نصنع برله قوی ومتمین وکلام حاضره
 نرم واطیف اولغین هاتین الصفتین تقویة برزانی وتأيید صداتی به منضم اولدیفی خالده که انک علمتی بشر احاطه
 وحیازیه یتیمه جک مرتبه وحی سبحانی امداد ایلده حضرت سلطان عالمه جمع اولوب اول فردا کمل ایچون دادحق
 وجش فیاض مطلقدر (وقالت ام معبد) فتح ميم وموحده ایلده عانکه نیت خالد الخزاعیه (فی وصفهاله) فاعلنه مضاف
 مصدر ضمیرله نبی علیه السلامه راجعدر (انه حلوا المنطق) حلوه طه وماتده مستلزم اولان شیء وسامعه انجاب
 وسامعیه ذوق وتلاذوا واثمان شیشه استعاره قیلدی اولکعبین الماء (فصل لا نزر ولا هذر) نزر فتح نون وسکون
 زای ایلده یسیره مناسنه وهذر فتح هاء وسکون ذال معجمه ایلده کثیر وبسیار یعنی عانکه خزاعیه جمله وصف حضرتده
 ذمت خوان اولوب حضرت خرق عالم صلی الله علیه وسلم شیرین زبان ایدی گفتار دلربایی خلل ومثله مائل اولوب
 مقصود ومبین ومفهوم ومعین ایدی یا فاصل بین الحق والباطل دیک اوله (کان منطقه خزعات) منطوق در
 باری جواهر متعالبیه ولا فی متغالبیه ایدی (نظمه) صیغه مجمله و الله جواهر دن عقد منظوم آسامه مناسبه
 یعنی کویا گفتار شکر باری جلالت وبها ورونده رشته نظمه منظم کوهر پرزب وبها ایدی (وکان جمیر
 الصوت حسن النغمة) جمیر صوت بلند ونغمه فتح نون وسکون غین معجمه ایلده حسن صوت در عادت عرب
 علوصوله مدح ایتدک یله سعه فم که بیان کلامه قدرت وفصاحتنه دلالت ایتدکین مدحت کوا اولور و حسن نغمة
 حضرت طریقه الحان وموسیقی اوزره دکل ایدی بلکه فی ذاته حسن صوتله مکرم ومرزوق ایدی وسائر بیغمبران
 دخی منوال بحر اوزره اولدقزی ثبوت یافته در (صلی الله تعالی علیه وسلم) اولوا و آخره

تفصیل

واما شرف نسبه وکرم بلده ومنشئه) شرف رفعة قدر وکرم انواع خیر وبری جعدر لکن عرفا جود وجناب مناسنه
 مستعملدر ومنشأ محل نشئه وترتبه (فیما لا یحتاج الی اقامة دلیل علیه) لظهوره (ولایبان مشکلی ولا خفی منه
 فانه صلی الله علیه وسلم شخصه) ضم نون وسکون خاه معجمه وموحده ایلده مختار ومنفی (بنی هاشم وسلالة قریش
 وصحبهاله) سلالة ضم سینله نسل وصحبه خالص (واشرف العرب واعزهم تقرا) اسم جعدر لاواحد له ثلاثه دن
 عشریه دکل رجال اوزره واقع اولور رهط که انساب وعشیرتدر (من قبل ایه واهه ومن اهل مکه من اصکرم
 بلاد الله علی الله وعلی عباده) حاصل کلام حضرت خرق عالم صلی الله علیه وسلمک نسب والاری ونشئه یاب اولدقزی
 بلده نک رفعت وکرمی اقامة دلیل وبرهان وحل اشکال و بیان واطهار خفا وابرار عیانه محتاج اولدیفی رتبه
 قوتاره رسیده وباعتبار النسب اول بیغمبر والا حسب مختار بنی هاشم وخلاصه قریش ویدر ومادر وعشیرت
 جهم قندن اشرف واعز و خداوند کان اوزرما کرم ومقصد صحیح وقبله انبیا اولان مکه الله اها الینک اشرفیدر
 امدی جسم لطیف سلطان کونانی محتویه وغبطه فرمای ویاض جنان اولان بقعه منیعته دن ماعدامدینه منوره
 اوزره مکه مکرمه نک اکرمیتی بو عبارتدن معلوم ومفهومدر اما بعض مالکیه تفصیل مدینه علی مکه ایلده احتجاج
 ایتدکدر دن اکرم بلاد الله روايتله ایراد اولدیفی صورتده من تبعیضیه ایلده معنی بیوردیلر (حدثنا
 قاضی القضاة) لام عهد ایچوندروالا علی سبیل الاستغراق اطلاق الحق ملک خلاق اوزره شایاندر (حسین بن
 محمد الصدوق) فتحین وفاء ویا نسبه ایلده رحمه الله ترجمه می سبق ایلدی (حدثنا ابو الولید سلیمان بن خلف) یعنی
 حدثنا باجی ابوذر عبد بن احمد ای المروی وعبد من غیر اضافه واقعه در و همزه ابن البتة ناوشته اولمق کرکدر ولواول
 صحیفه ده یاد اولسون (حدثنا ابو محمد السرخسی) جوی (وابو احمق) مستبلی (وابو الهیثم) محمد مکی کشیمینی (محمد
 بن یوسف) فربری (قالوا حدثنا محمد بن اسمعيل) امام بخاری (حدثنا قتيبة بن معبد) حدثنا یحیی بن عبد الرحمن
 بن عبد الله القساری (عن عمرو) واوله (وعن سعید المقبری) فتح ميم وضم وفتح موحده ایلده منزلی کورستانه قریب

اولاده تسبیحه اولادشدر (عن ابی هریره ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال بعثت من خیر قرون بنی ادم) لفظ
 قرونه احوال عشره حاصله در مقدار من الزمان معنایه واهل زمانه اطلاق اولاد وده و بیست ووی وچل واثنت
 و بیست و سکنان و طقسان و یوز سنه دن اعتبار اولاد وقرن یوز سنه ایله احتیاج ایدنلر حضرت نوح عالم
 بر او غلاجه نیک باشی مسیح ایدوب عشق قرنا عاصیله سر اقتضای عرشه هه سر قیلغین اول بسم تمام صد ساله معمر
 اولاد یغیله مستدلدر ویا قرن یوز یکری ییل ومطلقا زماندن معتبردر ویا هر عصر در که انده بر یغیله ویا کار
 علمادن بری موجود اوله بقول تجانی قرن لغتده وقت واحده معتبرین اولان هر طبقه ناسدر وکاهی وفته قرن
 تسبیحه اولاد بریس قول ظاهر وحدیده مراد اولان قرن طاقه وچیل من الناس فی عصر واحد اولمقدرومن ابتدای
 غایه ویا یانیه در یعنی بنی آدم قرونیک خیری طاقه سندن بعث وارسل اولندم (قرناقرنا) فارتیب فی الوجود
 ایچوندر طبقه بعد طبقه معنایه قرأت النکوبایا بقول اما * قریش خیر بنی آدم * و خیر قریش بنو هاشم
 و خیر بنی هاشم احمد * رسول الاله علی العالم (حتی کنت من القرن الذی کنت فیهم) حتی غایت بعثت ایچوندر
 واصلاب اباده انجلی مرادی ووردر که خلیل اللهم دن ثابت بن ذبیح الاله بعدد نضر بن کانه بعدد ما قریش بن النضر دن
 بعدد ا عبد الله بن عبد المطلب دن ظم وریا قته وبعث اولندم مصنف علیه الرحمه دلائل بیقیمدن مستندار وایت
 بیوریلان خبر صحت اثر ایله ماسبقی تأیید انقل ایدر که (وعن العباس رضی الله عنه قال قال النبی صلی الله علیه وسلم
 ان الله خلق الخلق فجعلنی من خیرهم) خلق کلی مخلوقا تدوانس وحن و سر وشدن یعنی جناب عم خیر الناس رضی
 الله عنه حدیثنده سید ولد آدم سعادتله بیور رافر بنده عالم جل جلاله خلقی عدمدن ایجاد ایلدی وبنی مخلوقا نیک
 خیری جنسندن انشاء ایلدی که انساندر وآنک خیری نوعندن آخر یده قیلدی که عربدر (من خیر قرونهم) بدل بعض
 من الکلی یعنی خیریت ایله مجبول و متعارف اولان طاقه عربدن خلق ایلدی (ثم یخیر اقبائل) بعدد اقرن عربدن
 قبائل اکثر فی اختیار ایلدی (فجعلنی من خیر قبیله) و آخر قبائل اب واحد دن جماعتدر یعنی بنی عربک خیریه ایله
 موصوفه اولان قبیله قریشدن قیلدی (ثم یخیر البیوت) ضم وکسر موحدله ایله (فجعلنی من خیر بیوتهم)
 بعدد اصانع بیچون قدر یمیل اهل بیت قبائل اختیار بیور ووب بنی اهل بیتک خیر لوی اولان بنی هاشمدن قیلدی
 (فانما خیرهم نفسا وخریهم یمینا) روح و ذات و حسب و شرف جمعتندن ذکر اولانلر سابق علم الامده بن مختارام
 (وعن واثله بن الاسقع) اهل صفه دن خادم نبوی اولان ذات مختمر در که یوزیش سنه معمر اولوب سکسان اوج
 نار میخنده روبراهیم اولدی (قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ان الله اصطنی من ولد ابراهیم اسمعیل) علمه
 السلام حق جل و علا اولاد خلیل جلیلدن اسمعیل علیه السلامی مختار ومرتضی ایلدی اسدی الحق و اسمعیل
 علیه السلام جلیلدن ماعدا قنطورادن پسران حضرت ابراهیم شش دانه ایدیلر (واصطنی من ولد اسمعیل
 بنی کانه) حر بر تکریم می اوزره اسمعیل علیه السلامک عدد بروج اوزره اون ایکی اولادی اولدی وکانه دن
 ایاة ثلثة عشر ایله ثابت ابن اسمعیل نسب شر یغلی رسیده اولور (واصطنی من بنی کانه قریشا) ولد صلی کانه
 نضر واولاد نضر چهار کانه در که بری قریشدر و اسم قریش فهر در اما غزده بر اعة تحقیق شهید در که نور خورشید
 فروغ محمدی صلی الله علیه وسلم مطلع جبین کانه دن فرزند ارجندی نضره ضیاء بخش سعادت اولدی که نضر قریش
 لقبیله سوسوم ایدی وقریش تفتیش معنایه در ذوی الحوائج حاجاتی تقبیل و قضا ایتمکدن تسبیحه اولفشیندی
 وتصغیر قریش تعظیم ایچوندر (واصطنی من قریش بنی هاشم) هاشمکه اسم سامیسی عمر وایدی علوجناب صاحبی
 اولغین عمر وعلی دیر ایدی عمر واول ایامده نظم وور خط سالد ضیافت خلق ایچون سوره کسرت نعمت کونا کون
 اولدی تریدله اول ضیافت ایدن بونرا اولوب هاشم ترید ایتسد کاری جمعتندن هاشم دیکله ملقب اولدی غزه صبح
 حیات هاشم اصغر وایده غزه سهام ممانه تبدل اولندر (واصطقتانی من بنی هاشم) هاشم حال فی نظیر ایل
 خاطر بدیر عالم اولغین طاق محراب ابروی مشکوه النور سید عالم صلی الله علیه وسلم اولوب حضرت واهب العطایا
 اکچار پسر عنایت ایدی بری عبد المطلبدر که جدید سلطان الانبیادر والحاصل خدای معبود اطف وجود یدله
 قریشدن بنی هاشمی مختار بیور ووب بنی هاشمدن دخی بنی محبتا و خاتم الرسل والانبیایه لادی (قال الترمذی هذا
 حدیث صحیح وفی حدیث عن ابن عمر) رضی الله عنهما (ورواه الطبرانی) امام فرد و حافظ ابو جعفر بن جریر
 طبری (ان الله صلی الله علیه وسلم قال ان الله عز وجل اختار خلقه فاختر منهم بنی آدم ثم اختار بنی آدم فاختر منهم
 العرب ثم اختار العرب فاختر منهم قریشا ثم اختار قریشا فاختر منهم بنی هاشم ثم اختار بنی هاشم فاختر منهم
 منهم فلم ازل خیارا من خیار) معنای حدیث اخذت مسبوقة مضمو فی اولغین تکابوی قلمه رخصت

داده اعاده روا کورلر والحاصل اصل مبدأ واصولدن خلق عالم بنی ایجاد وانشا بیور ونبی خیارا من خیار
 وشر یقا من شر یق اولمقدن زائل اولندم دیکدر * البوصیری * فم والذی تم معناه وصورته * ثم اصطفاه حبیبیا
 یاری اللهم * لابن الخطیب الاندلسی اسان الدین * یامصطانی من قبل انشاء آدم * والکون لم تفتح له اغلاق * ا یروم
 مخلوقی ثناءک بعدد ما * اننی علی اخلاقک الخلاق (الا) حرف استفتاح وتنبیه (من احب العرب فحبی احبهم) ومن
 ابغض العرب فبغضی ابغضهم) ظاهر باحر قلمی سببیه اولاق انسیدر یعنی عرب به محبت ایدن بنم عرب به محبت سببیه
 دلدادده اولور ویا عرب به محبت اولمقدن زار اولان بنم عرب به محبت مانندی محبت وبنم بغض اسبابه ض ایلده دیک اوله
 حاصلی الحب فی الله والبغض فی الله منطوقجه عامل اوا قدر و محبت وفضل وشر ف عرب خصوصنده عراقی علیه
 الرحمه نیک ذیل القرب فی محبة العرب نام وای بیضایت معنی به در وقرینه شعوبیه که بعضی عرب اوزره تفضیل
 ونضرة لهم نیجه احادیث موضوعه ایراد ایتملر ارجله ان الله تعالی اذا تکلم بالرضا تکلم بالقارحیة واذا تکلم
 بالغضب تکلم بالعربیة امثالی وشارح شفا عررضی نقلی اوزره فضل اغة فارسیه ده وارده اولان اجادینک کایسی
 موضوعه دریدی (وقال العلامة الشهاب ولذا صح ان اهل الجنة یسکامون باغة محمد صلی الله علیه وسلم فلا یصح
 لما روی بعضهم ان لسان اهل الجنة فیما الفارسیة الدریة (وعن ابن عباس) رضی الله عنهم ما خبر مذکورک بخبر
 ابن ابی عر الغدنی اولدی فی تحریر کرده سیوطیدر (ان قریشا) فتح هه زنه ان مشدده ایله (کانت نورا بییدی الله
 تعالی قبل ان یخلق آدم بالنی عام) حقیقی اوزره دوهزار سال یاخود طول مدت وزماندن کجایه در نور دخی یاغایه
 قریشدن عبارتدر که محل رضا اوله ویا حقیقه نور اوله یعنی آدم صلی الله علیه وسلم ظهورده اظهاردن ایکی بیگ سنه مقدم بین
 یدی الجبار قریش بر نور در و خشنده ایدی (یسبح ذلک النور وتسبح الملائكة بتسبیحه) اول نور لامع حقه تسبیح ایدوب
 سر و شان دخی اقتداء به تسبیح و تعجیلده حق تقدیس و تنزیه ایدر لایدی (فلما خلق الله آدم علیه الصلوة والسلام انی
 ذلک النور فی صلبه) ضم صادر و سکون لامله و دظم راسخ و ان ساسله پشت و قنایه که آدم علیه السلامک ذاتی صانع
 بیچون آفریده قیلدی اول نور ساطع الظم وری صاب ابوالشمره القا وایداع ایلدی (فقال رسول الله صلی الله
 علیه وسلم فاهبطنی الله الی الارض فی صلب آدم وجعلنی فی صلب نوح وقذف فی صلب ابراهیم) میناه نوح و آدم
 عایم ما السلام در و در اولغین قذف ایله تعبیر ایلدی که قذف می من بعید در و لاجعانی افضیله ادا اولمقدن یعنی
 بنم نور می ملا اعلی عالمندن صلب آدمده روی زمیننه انزال بعدد نور بر فتوحی صلب نوحه نقل و بعدد ماصاب
 خلیل جلیلده قذف و انداخته ایلدی (ثم لم یزل الله یقانی من الاصلاب المکرمة والارحام الطاهرة حتی
 اطرحنی من بین ابوی لم یلقیاعی سفاح قط) ارجام جمع رخم وعاء ولد وقرایته دخی اطلاق اولور و ابوی تعجیل
 قاعده سی اوزره پدر و مادر لم یلقیاعی می حالیه در و سفاح زنا و قط فتح قاف و سکون طای ایله یعنی حسب و فتح
 و ضم قاف و تشدید و تحقیق طای ایله تعمیم ازمنه ماضیه ایچوندر والحاصل جوهر کرا غایه ذات خواجه کائنات
 عایه افضل الصلوات کاه مستودع اصلاب طاهره انبیا و قوه الظهور کرام عرب العربا و کاه درة الوشاح صدور امهات
 طاهرات اوله رق صلب کریم عبد الله اندن شیخراغ کجینه آمینه اولمقدن عرق عریق ابا وامهات جریان دم
 فاصد سفاحله علیل اولوب هر حالده یغیر وقت شرعی اوزره تنق بند نکاح شرعی اولوب الایش سفاحدن
 جله بنی طاهر الذیل اوله تکشدر (ویشهد له صفة هذا الخیر شعر العباس فی مدح النبی صلی الله علیه وسلم) یعنی
 بوخبرک محتشمه عم خیر الناس جناب عباس وصف نبویه ناطقه برداز مدحت اولمقدن * من قبله ساطبت
 فی الظلال وفی * شعر ید مصدر اولان قصیده نصیده لری شهادت ایدر والله اعلم

قصه

(واما ماتد عو ضرورة الحیوة الیه مما فاض اناءه فعلی ثلاثة ضرور) یعنی باب اولدن تفصیل ایلدی که مزه وادده ضرورت
 حیاته لازم و ما لادی اقتضا ایدر امور اوج ضرب اوزره قائمه در و ضرب قسم ونوع من الشی (ضرب الفضل فی قلته)
 ضرور ثلثة نیک بری فضیلت اول امرک قلته اولاد در (وضرب الفضل فی کثرته) بر قسمی فضل انک بس یازنده
 حاصلدر (وضرب تحتلف الاحوال فیهم) بری دخی فضیلت جهنتندن احوال مختلفه در امدی هر نوعی بر فصله
 تقرید بیوردر (فاما ما التذح والکمال بقلته اتفاقا وعلی کل حال عادة وشریعة) عادتندن مراد انک اعتبار
 ایلد کوری وشریعتندن غرض شارعک امر و نهیدر (کالفداء) کسر غین مجبه وفتح ذال مجبه و مدله مطلقا و ام
 بدن انکله قائم اولای بنی هر مأکول و مشروب (والنوم) خواب (ولم یزل الحکماء والعرب) حکماء یونان و هند و فرس
 (تتأدح بقلتها و تزدم بکثرتها) تتأدح کشفه اخر لفظ لا التفاعل مقصود کثرتدر حاصل کلام اول قصیده مدح و کماله

استحقاق حیثیة یله من وشرعاً وعادة قانیة یله پس ندیده وهر حاله در غذا و نوم اساکه عقلا عرب و حکما
 و دما اندکی خواب و غذا یله تفاخر و متایش و کثرت یله تعیب و مذمتدن خالی اولدیله اماروم و عجم کثرة اطعمه
 والوان نما یله نفر آور اولوب عرب ایسه قلت اکل یله افتخار یا تکله تخصیص بالذکر قیلندی اذیب فرد عارف
 هروردیه اکل التورده تحقیق مقال ایدرکه نفوس ناطقه جواهر ملکوتند درانی اشغال ایتمز الانوای بدنیة
 و مشاغل جسمانیة پس ضعف سلطان قوای بدن تمایل طعام و تکثیر سهرایه حصول ذیر اولوب احیاناً عالم
 قدسه وصلته فخاص باب و تلقی مقیبات ایدر و یسر قیل الیطنه تذهب الفطنة (لان کثرة الاکل والشرب دلیل علی
 النعم والحرص والشهوة) ثم فتح نون وهاء الیه اشتیای طعمه افراط و حرص آروشه فتح شین محجمه وراه
 مهمله الیه یاری حرص فیه ترقی (وعلیه الشهوة) یعنی کثرة اکل و شرب شهوة طعمه افراط و حرص و یاری
 آرو غلبه اشتیای طعمه دلیل بر امدی غلبه شهوة ابرادیه عبارتده تکرر فیه اولغیه و هر اذ طعمه اولان شهوتدر
 و حرص کاهی امر محمود و ده اولدی فی حاله در روح اولور کما قال تعالی (حریص علیکم بالمؤمنین) و قله غذا و نوم در
 فقر یله رسیدیه اولدی بجه محمود در تا کم بلا ضرورت ضرره مؤدی اولیه ~~تکم~~ بصری علیه الرحمة پیور
 و اخش الناس من جوع ومن شبع * قرب غصه شرم الختم * فریده مسیله ادای دآب ادب پیور مشربیه دنا
 کثرة غذا و نومله مبتلا اولاندر و یسر قیل قطع و ترک لا بددر کافی منظومه ابن سینا * وکل مادة تضر اهلها * فاقطع
 بتدریج الزمان اصلها (و مسبب المضار الدنیا والآخره) خبر به در خیر در و مسبب کسر بامه سدده الیه اسم فاعل در
 امدی کثرة غذا و نوم امر مباح اولوب ضرر در نیوی و اخروی اولدیغدن بلکه بدنه نفی مشاهده اولوب اولدیله
 نام اولاندر غالباً صلیحی در کله وادایه معین اولدی کبی تارة غذا و نوم کفوائدی بسیدار و تارة ضرری نمایان
 اولغله غذا و نوم فی ذات ماسب اولدی قوی مة هوم بلکه سبب ضرر نشأت ایتمکین مسبب اولدیله تغییر و سبب ابراد
 پیورادی زیر اثر کله غار کاهی نومدن نشأت ایتمکله ضرر را خیر ایچون سبب واکدن کاهی امتلاء و سده و سلال
 عارضه سده سبب اولدی وجه یله در (جالب الادواء الجسد) ادواء جمع داه که امر اض و علل مصنف علیه الرحمة علی
 الخریق الالف والشرائرت پیور دیلر کثرة اکل و شرب به معده و عروق عنتله و خون آلود اولوب اخلاط رديه مزاج
 و امر اض تولدن جاب ایدر ~~بدر~~ * فان الداء اکثر ما نراه * و يكون من الطعام والشراب (وخسارة النفس)
 جاء محجمه و مثله ورامهمله الیه م نشاط و جرحه ادواء اوزره معطوفدر (وامتلاء الدماغ) عند النوم الجحرة رطبه
 تصاعد یله اعصاب دماغ رخاوت بولوب دماغه ضعف طاری و ذهن خلل یذیر اولغله قله حفظ و بلادت ایراث ایدر
 (وقلته دلیل علی القناعة) بالاد کثرة الاکل اوزره عطفه منصوب و یا ابتداء الیه رفی جائزدر (وملك النفس)
 فتاعت اوزره معطوفدر (وقع الشهوة) كذلك معطوف علی القناعة او من وقوع علی الابتدائية وقع فیه معنائه
 (سبب لاهية) خبر مبتدا اول و یا مقرر (وصفاء الخاطر وحدة الذهن) خاطر افکار در قلبه خطور ایدن شی
 و یا نفس قلبه اطلاق اولور وصفای قلب بحسب فهمه در و ذهن قوه فهم و وحدت سر عتدر و الحاصل ناسدن
 استغناء الیه اندک خوار اولدی عزته دلیل و نفس اما ویه مالک و ضابط اولغله قهر شهوته دال اولور یا خود معنی
 عشان نفس سرکشه دسترس و تند شهوتی ذلیل ایتمک صحت و صفای درون و سر عت قوت فهم و ذکایه سبب در
 (کما ان کثرة النوم دلیل علی الفسولة) ضم فاه و سین مهمله و لامله رذالت و امور دنیا و آخرته عدم تفید و همت
 (والضعف) بتکم کثرة نوم رذالة و عدم همت و ضعف اوزره دلالت ایدر بکی ~~مکبی~~ (وعدم) من فروع مبتدا
 و ما قبله عطف الیه مجروردر (الدواء الفطنة) سبب متقاربان و یا فطنة فهم و ذکایه سرعت فهم درونی اخص فی اعم
 اوزره تقدیمی قاعده ترقیه مبالغه افاده ایدر سبب خبیثه ادویا خبر به در الخبر (للكمال و عاده الجهاز و تضییع
 العمر فی غیره فتح) بستیاری خواب فعل مهم مدن توانی به سبب و الفطنة امر ندن عجز و ضعیف عمر بلا قانده حاصل
 اولدی یسر در ~~بدر~~ الیس من الخمر ان لیا لیا * بقر بلا تفرغ و تحسب من عمر * زیرا واکامانه غفلتله کذا در ایدن عمر
 فی الحقیقة عمر دن عداوت * اذا کان را من المال عمرک فاحترس * علیه من الاتفاق فی غیر واجب (وقسوة
 القلب و غفلته و سوته) امور مهمه مدن غفلتله سرده دل و عیایم اولانی عدم ادراکله قسوة قلب و سوته سبب
 اولور زیرا نوم حسن و اراده فی مبطل اولغین مرکه آسادر فانوم اخ الموت (والشاهد علی هذا) کثرا اکل و یساری
 خراب کوره بو اخلاق ذمیة فی ایراث ایدر بکنه برهان و دلیل (ما بعلم ضرورة و بوجود مشاهدة او نقل متواتر من
 کلام الامم المتقدمة والحکماء السالفین و اشهار العرب و اخبارها و صحیح الحديث و آثار من خلف بما لا یحتاج
 الی الاستدلال و اعلم ان مقتضا و اعلى اتمار العلم به) کثرت اکل و نوم ایجاب دما م مذکوره ایدر بکی علم بدینی

و ضرر و یله هر فردیله معلوم و عیاناً و مشاهده مفهومی و یا کلام امم پیشین و حکما هند و عجم و یونان و عرب و اشعار
 حکمت شعار عرب و حدیث نبوی و تذکره انقضای الی الله کل نوم اکل شرب امتالی و احتجاب و تابین نقولندن
 بحسب المعنی نقل نواتر الیه روایت اولان انار و مدعاطلب عدول و اقامه بینة به غیر محتاج اولوب اطباء بدن مستغنی
 و شهرت علم اکا و فیه و کافیه اولتی و جمیل در (فکان النبی صلی الله علیه وسلم قد اخذ من عسین الفین بالاقول)
 افط اخذ بقیه متعدی ایسه ده تمسک و انصاف معنارین نضین ایلدی ~~بکندن~~ بالیه تعدیه ایلدی و اسم اشارت
 قریله اتیان تحقیقاً و ساحة اعتباردن تبعید اولدیغدن مشیردر یعنی سلطان عالم صلی الله علیه وسلم اکل و نوم
 نوعدن اقل قلبه ملازمت و انصاف پیور ایدر (هذا مما لا یذفع فیه من سیرته) من مای بیان و یذفع شمرندن
 حالدر (وهو الذی امر به) ضمیر به هذا و یا قله راجعدر (وحض علیه) حاضهمله و ضاد محجمه الیه حث و ترغیب
 یعنی قله اکل و نوم مدن ذکر اولان امور طریق و صفة رسول الامم اولدیغی غیر متنازع فیه در دخی اول دانای عالم
 صلی الله علیه وسلم که امتنه عدم کثرا اکل و نومله امر ایلوب شرف و کمال قله اکل و نومده اولغله انک اوزره شه
 ترغیب ایلدی (لا سیما یارتباط احد هما بالآخر) لاسی لامثال و ما یعنی مع یعنی کثرة اکل و نومک هر بری مع افراد
 مذموم ایکن ترکی اوزره ترغیبی شایسته در فکیف ایکسی یله جمع اولر حاصل ایکسندن بری دیگر یله معیت
 و ارتباط اوله پس اقلال و عدم اکثاره امر میرهندر (حدثنا ابو علی الصدفی الخافظ بقراءة علیه قال حدثنا
 ابو الفضل احمد بن حیرون الاصفهانی) فتح و کسر همزه و فاء الیه عراق و عجمه مدن بریلده عظیمه در که الان قاعده کرسی
 شاهان صفویه در مقررسان معنائه قال الشارح ثم اب الی الدین الحفایج ان بلدة اصفهان لا تخلو غایبان ثلاثین
 رجلاً یستجاب دعائهم و کان غرضهم من ثلثین رجلاً لطلب الخلیل علیه الصلوة والسلام فلما راه امنوا به فدعاهم
 یذللته ای بان تجاب دعوتهم کما الجواد عونه انتهى کذا العلی القاری نقلاً عن التلمسانی (حدثنا ابو نعیم) تصغیره
 عصر یکن حافظ و محدث اولان احمد بن عبد الله در تیموز اوزره حد و دنده حرم محترمه در روح لطیفی و قله کبر سر یم
 فردوس اولندر (قال حدثنا سلیمان بن احمد) ابن ابوب الشیخانی حدیث سفنده مدین شام و حرمین و مصر و بغداد
 و کوفه و بصره و اصیهان و جزیره شدر حل عزیمت ایدوب هزار مشایخدن اخذ علوم ایتمشدر معجم کبیر و اوسط
 و صغیری تصنیف ایلوب عمر عزیزی صد ساله رسیده اولد قده او چیوز الشمس تاریخ هجریده مرخ و روحی سوی
 نعیم طیران ایلدی رحمه الله (حدثنا ابو بکر بن سول) مولی بنی هاشم ابکیوز سکسان طقه وزره و بره علین اولدی
 (حدثنا عبد الله بن صالح) ابو صالح الجهمی کاتب الیث ایدر بکری اوچده دار عقبایه عزم ایلدی (حدثنا
 معاویه بن صالح) الحضرمی قاضی الاندلس اولان شیخ صدوقدر راوی مکحول (ان یحیی بن جابر حدیثه عن المقدم
 ابن معدی کرب) قاضی حص یحیی بن جابر الطائی یوز بکری الی تاویجده قضاء شجب ایلدی و مقدمه صحابه کندی
 رضی الله عنه نزول حص سکسان یدیده دار السلام نعیم نزول پیور دیلر تقریر امام مهمل اوزره معدی کرب وجه
 فلاح معنائه در (ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال ما ملأ ابن ادم و عاشر من بطنه) و عا طرف طعام یعنی بنی
 آدم کندی شکندن بدتر بر طرف طول در مدی زیر امتلاء شکم مورث بلادت و مهیج شهوت اولغین مرتکب معاصی
 اولوب حدوث امر اضله هلاک مؤدی اولور و مر ادلا و عاشر من بطن آدمی دیکدر زیاده فی التقصیر شرا و عیه
 شکم آدمی قیلندی (حسب ابن آدم کالات یقمن صلبه) حسب سکون بدنه کفی معنائه امیر و مبتدا و خبری
 اکلات در ضم همزه مع الکاف و یا فتح همزه و سکون کاف دخی جائز اولور جمع اکلة بضم الهمزة و سکون الکاف
 اسم لما یؤکل و یقمن یعنی یقون من اقام اذا دام و ثبت و صلب ضم و فتح صاده استخوان سلسله ظاهر قال البرهان
 اکلات بضم الهمزة جمع اکله بفتحها و هی الامة یعنی صلب آدمیه تقویت داد اولور بر قاج لقمه بنی آدمه بسدر
 (فان کان لا محالة) فتح صیم و حاء مهمله و لامله لابد و لا حيلة معنائه یعنی اگر اقتضای اقیات اوزره صیرا تزمه
 (ثلاث لطعماته و ثلاث لشربیه و ثلاث لنفسه) فتحینه خارج من الجوف اولان هوادر یعنی بطنندن اوچده بری
 طعام و غذا ایچون و ثانی شرب ما ایچون و ثانی نفس یعنی برای دم اوله (ولان کثرة النوم من کثرة الاکل
 والشرب) عبارة مذکوره کلام مصنفنددر حدیثدن دکادر لکن شراح شفا ما قبله وجه در تباطی بیان
 پیور دیلر ظاهر ارباط احد هما بالآخر قول سابقه عطی مناعدر یعنی کثرة نوم بسیار اکل و شربدن حادنه در
 (قال حقیق التوری) کسر و ضم و فتح سیدله سفیان بن سعید بن مسروق کوفی و ثوری نور بن مناه و یاوره مدانه
 منسوب قیلنساندن بری سیدر امام مالک اقرا نندن عالم وزاهد و محدث ایدر یوز الشمس برده متوجه خلد برین
 اولدیله (بکسر همزه و الیل بقله الاکل) بکسر همزه و فتح لامه مدنی للمفعول درهم من فروع نائب فاعلیدر یعنی اندک

خوری ایله بلاغیب هیکام شیده بیدار اولغه دست رس و هر خیز او اغمه قدر سیاب اولورد یو یوردیلر (دقال بعض
السلف لانا کوا کثیرا قشیروا کثیرا قترده و اکثرا) امام غزالی قدس سره احیاء علومندیه زیاده ییوروب دندیلر
فتحه و اخیرا کثیرا برهیز کاران سلفدن ده ضیلر ارشادا لایم رییدن ییورمشرکه چوق بیجه کرکه بسیماراب نوش
ایدرسز و کثرتی شربله چوق ایدورسز و بسیماری خواب سیمیله خیر کثیردن پس مانده و خاسر اولورسز (وقد روی
انه کان احب الطعام الیه ما کان علی ضفاف ای کثرة الایدی) ضف فنج ضاد مجمعه و فائین ایله که اولی مفتوحه در
مصنف علیه الرحه ارباب لغت اوزره لفظ ضفی تفسیر ییوردیلر که تفسیر ما نوردرانس و جابر رضی الله عنهم
طریقندن سند جمید ایله روایت کرده ابو یعلی اولدین سیوطی علیه الرحه مناهل الصفاة تحقیق ییوردر یعنی
سلطان سریری مع الله صلی الله علیه و سلم حضرت تلمیحه محبو بتر اولان طعام کثرتی دست خوارند کانه اولان طعام
ایدی حاصل مع الجماعة اکی سورلردی و بعضیلر ضف کثرتی عیال و یا اقله طعام و کثرتی خارنده و یا شکر دستی و شدة
فاقه در دندیلر (و عن عائشة رضی الله عنہا لم یکن علی خوف النبی صلی الله علیه و سلم شعاعط) شعاعطیز و یا مقوله
اوه طاق و شین مجمعه مفتوحه و یا مکسوره فتح و سکون با ایله در و صوابید ابن مکی کسر شین و سکون موحده ایله
مصنف علیه الرحه احیاء غزاید اولان صدر حدیث طویلدن ذکر ایله اکتفا ییوروب اما نیجه احادیث صحیحده
کان یشیع و یجوع و یجوع و یجوع حضرت نحر عالم سرور کرسنه اولوردی دیکله و بخارنده ماشع آل محمد قط و رودی
غالب احوال حضرت نه در زیر اغاب کثیرا یا با کل منزله سنده مستعملدر یواسه احتیاج حقیقی دکادر بلکه
ابی امامنه طریقتندن روایت کرده ترمذی اولان خبرده اول حضرت ییورمشرکه خداوند جلیل بکالطیاء مکی
التون قلیقانی عرض ایدوب التم بار کون سیر اولوب و روزی کرسنه اولام هنکام کر سکی ده جناب حضرت که تضرع
ایدوب وقت شیعده شکر ایله اب جنان اولام دیو ییورده قلمی معنای مادح حضرت جناب بوصیری اعیا لیدر
ور او دته الجبال الشم من ذهب * عن نفسه فاراها انما شتم * امدی جوع حضرت سید عالم قصد جهتیه اولوب
ظاهرا احتیاجدن اولغی اظهار ییورملری قلوب فقرای تطیب و ریاضه اهل کتاب و حکامدن تنزیه ایدی شکیم
بالسعاده ییوردر (لارهابانیة فی الدین) و الحاصل غاب احیانه خوف رمول الله شمع جهتندن اصلامتلی اولدی
(و انه) فتح همزه ایله جمله روایت عائشه رضی الله عنہا دن و یا کسر بله علی الاستئناف و ضمیر شان و یا حضرت
رسول علیه السلامه راجعدر یا خود بالاده انه کان احب حدیثی اوزره معطوقدر (کان فی اهل لایسا لهم
طعاما) جمله لایسا ل ما قبلندن حال اولور یعنی سرور کائنات علیه ا زکی التحیات اهل بیت محترمی میانه سنده
اولوردی درخواست نواله ایتدی کی حالده دیمک اولور یا خود کان فی اهله بآل فاعلندن حال و یا خبر واقع اولور
امدی عدم سوال حضرت طعامه عدم اهتمامندن ایدی (ولای شهاه) مضارع تشبیهی تفعل من الشموه ادر النملایم
و یا مایستلذه به میلدر (ان اطعموه اکل و ما اطعموه قبل و ما سقوه و شرب) سقوه یعنی اعطوه یعنی اهل بیی اول
حضرت نه طعام و شراب ما حضرتیدن هر نه که حضور سعادتیه تقدیم ایدر رایسه اقبال ییوروب اکل و شرب ایدر لردی
(ولای یقرض) یا نه یجهم و اله (علی هذا جحدیث بریره رضی الله عنہا) بریره فتح موحده و راثین مهم ملتینله که اولی
مکسوره و بیتم ماده مشاة تحتیه ایله من البربروره و یا باره معناه نه بنت صفوان قطیبه و عند الذهی حبشیه در
حضرت صدیقه رضی الله عنہا عتبه بن ابی لهبدن اشترایورمشر ایدی (وقوله الم الریمه) ضم موحده و سکون
راه مهمله ایله فحاس و حدید و غیریدن مصنوعه قدر مشاء لدر (فی الجلم) ضمیر برمه یا راجعدر (اذ اهل سبب
سؤاله ملنه علیه الصلوة و السلام اعتقاد هم انه لا یجول له) یعنی حدیث مسبوقة خبر بریره رضی الله عنہا ایله اعتراض
اولتز که جناب نبی محترم اهل بیت مکرم اوزره داخل اولوب کوشق باره در دیک جو شیده ابکن اول حضرت نه نواله
ما حضرتیدن خبر و ادم قریب ایلد کارنده قدوده غلیان ایدن کوشق باره اولدین کورم دکی دیدیلر اهل بیت بلی
یا رسول الله برمه ده اولان لحم باره بریره ی تصدق اولمشیدی و جناب حضرت تک صدقه اکل ایتز دیو بسط مندیله
اعتذار ایلد کارنده هوا صدقه و ناهده یعنی بریره صدقه و بزه هدیه در دیو تعلیم ادب شرع ییورمشدی
و الحاصل الم الریمه قول شریقی شاید اهل بیت اول حضرت نه بالذات صدقه امالی حلال اولاز دیو اعتقاد لری
ظنله سؤاله سبب و بادی اوله (فارادیان سنه اذرا هم لم یقده و اله مع علمه انهم لایستأثرون علیه به فصدق)
دانات تحقیق و تشدید بله (علیهم ظنه) رفقه فاعل صدق و یا نصب لدر (و بین لهم ما جملوه من امره بقوله هو
اهل صدقه و ناهده) پس اهل بیتک عدم تقدیم لای اول حضرت مشاهد ایلد یکی حینه طریقه سنیه سنی
یان مراد ایلدوب مع هذا اهل بیت اول حضرتندن برشی امرکه میوب کندی نفسلری اوزره نفس مکرمندن تقدیم

ایشان کار به علم شریفی لایق ایشان اهل بیت اوزره ظن بیوردی را راست و کند و امر نده اهل بیت معلوی
اولین حکمی بیان ایلدیکه اول برمه بر برمه صدقه و بزم ایچون هده در دید یلر امدی بوخبراطیقله اهل بیتدن
خواستکار طعام اولمربی ایجاب ایلدی (وقی حکمة لقمان) بن عثقا پسر همشیره داود و یا بن اخت یا بن خاله
ایوب علیه السلام و یا قاضی بنی اسرائیل و حکیم و عند الا کثرتی و عند البعض نیدر و یا عبد بنی بنجار و یا بنجار
و یا خیاط و یا راعی و بعد ابراهیم او بعد عیسی علیه السلام و هزار سال عرکدار و املق و روایتی اقمان بن عاذن غلطدر
و لفظا و معنا کلمات حکمت آمیزی برکاتب مستقل ایلد جمع اولمشدر قرآن مجیدده ذکر اومانان اقمان موسی علیه
حضر تیدر (یا بنی) تصغیر و اضافتله در استی بقول اصح شکم در کسر میم و سکون شینله (اذا امتلأت المعدة
نابت الفكرة) معدة فمخ میم و کسر عین و یا کسر میم و سکون عین ایلد مقر طعام انسان و فکره دماغده بر قوه مدر که در
و نوم فکره استعاره تبعیه اولور (و تحست الحکمة و فعدت الاعضاء عن العبادة) یعنی اقمان فرزند دینده نصیحه
خوان اولوب بیوررکه وقتا که معدده پر اوله قوه مدر که دماغ حقته و زبان حکمت لال و بدن کسلناک
اولوب عبادت حقندن و اسانی ذکر مولادن و قلبی فکر خدادن پس مانده و تعطیل ایدر (قال محنون) فمخ و ضم
سین مهمله ایلدر اصل نام مرغ و یا اسم بلبل و قاضی انریقیه ابو سعید عبدالسلام تنوخی مالکی به لقبدر صرف
و منعی جائزدر و ایکیوز قرق سنه سنده عند لیب روحی نفس بدندن کسلناک ان نغیمه پران ایلدی بر نسخه ده محنون
بدلی ذوالنون و افعدر که مراد از هده مشهور و رنوبان مصری قدس سره العزیز در عصر واحدده موجود اولمربله
یکدی بکردن و روایتی نمکندر (لا یصلح العلم ان یأکل حتی یشبع) مضارع استمرار تجدیدی افاده یا تمکله تحصیل
علمه او کسلنه صالح و طبعی سز او اورد کلدور کثره شیع انک دأب و عادی اوله زراهر بار سیر اولان کسلنه نک نومی
بسیار اولوب بلید اولور بطنت فطنته مانع قویه در (وقی صحیح الحدیث) مصنف علیه الرحمة بو عبارتله کتاب
بخاری فی مراد ایدوب (اما انما فلا کمال متکنا) وقی روایتی اتی لاء اکل وقی اخری لاء اکل و انما متکی
میت و رود خبر لطیف بو وجهله روئوند که براغرابی حضرت سید العرب و الحکم علی الله علیه و سلم چنانچه
بر کوسند بر بیان ایدوب هدیه ایلدی خیر عالم دخی زانوشن اولوب تناوله آغاز ایلد کده اعرابی خطاب ایدوب بو گونه
جلسه نه در تربیع بیورسه کزدیدی جو ایلداده اولدیلر که ان الله جعلنی عبداً کریماً لم یجعلنی بجاراً عنید اقول
شر یقیله ناطقه بردار اولدینی تصریح کرده ابن ماجه علیه الرحمة در (والان تکاء هو الذی یکن للذکر و الشقود
فی الجلوس له) تفعلال من القعود ثبت و یکن معناه سه (کالتربیع و شبهه من یکن الجلوس ان یکنه فیما یجلس
علی ماتحه) تربیع یعنی النزول فی التربیع سابقین و و و و کینی بسطله جلوسدر جعل الشئ رباعیا تقریفندن
ماخوذدر من یکن الخ تربیع و شبهه تربیع یسائر یکن تفعلدن ثبت فی المسکن و اعتقاد اتکاءدر (والجلوس علی
هذه الهيئة یستدعی الاکل و یستکثر منه) امدی اتکاء لاجل الاکل برلشوب جلوسنده بر فاعده قرار داده
اولمربد چار اعضا اوزره و ماتدی جلسه لر کی که مربع نشین اولق و زمین و بساط و بالین اوزره اعتقاد و اتکاء ایلد
و نور مقاقا که رغبت نامله تناول و اقتضا و حد اعتدال دن تجاوز و اقبالنی مر داد ایدر (والنهی علی الله علیه و سلم
انما کان جلوسه لال کل جلوس المستوفز مقعبا) مستوفز مطمن اولوب قیامه مستحیل اولاندر و ابقاء قاف
و عینله قد مینی نصب و الیقینی او که لری اوزره وضع ایدوب سابقین و غنذینی ضله زانومی اوزره او نورق و یا خود
الیقینی زمینه پیوسته ایدوب سابقین و غنذینی نصب و وسینه به ملاصق ایلد کدر امدی اول حضرتک لاجل
الاکل جلوسی امدیه باز ایلدیدی (و یقول انما انما عباده کل کما بآکل العبد و اجلس کما یجلس العبد) دخی اول سلطان
سر برلی مع الله صلی علیه و آله و اوضاعه الله بیور ایدیکه بن بنده ذوالجلال بند کاک اکل کی اکل ایدوم و چاکران
جلوسی کی جالس اولور زمینی دنیا و ترده ایچون خلق اولندم بلکه نظرم عبادت حق و تبلیغ او امر فیاض مطلقدر
غیره التفات و الایش و حظوظات دنیوی به رغبت بکاشایسته عبودیت دکلدر وسینه خدمتته و کل اولان
بنده و شاندل خوارم دیکدور (ولیس معنی الحدیث فی الاتکاء املیل علی شق عند المحققین) اتکاء خصوصنده
معنای حدیث سابق عند اباب التحقیق بر جانه میل معناه سنه دیکدور بلکه تربیع و ماتدی زمینه و نشینه
براشوب او نورمدر امامیل ایه احد شقیی اوزره و ساد و بالینه اعتقاددر (و کذلک) قات اکل و عدم ترغبی
نظیر ایدر (نومه صلی الله علیه و سلم کان قلیلا شهت بذلك الا انار الفحیحة) خواب ناز حضرت اندل و قلنته احادیث
صحیحه الاسانید دلالت و شمر تنه بنا ذکر و بیانندن مستغیدر (ومع ذلك فقد قال صلی الله علیه و سلم ان عقی
تأمان و لا یتام قاتی) نور دیده عالم صلی الله علیه و سلم غالب حالده قله نومله له دهن کشای حکمت اولورر که بن

دو چشم خواب آورد اولور اما دلیم بیدار واکه در دیو یوردیلر و الحاصل عالم خوابیده بیل دل کاهلری عالم
ملکوت انصافه رؤای حضرت وحیدن قسدر و سائر انبیاء علیهم السلام احوالی بویله در (وكان نومه صلى الله
عليه وسلم على جانب اليمين استظم ارا على قلبه النوم) واول حضرت نوح صاغ جانی اوزره اولدی بقی اندک خواب
اولسنه تقویه ایدی (لانه على الجانب الايسر اهنا) افعل تفضیل مهموز الاخر (لهذا القلب) همزه ایل
وکافی همزه و اووه قلب وادغام قیلنور (وما يعلق به من الاعضاء الباطنة حينئذ فيستدعي ذلك الاستغفال فيه
والطول) یعنی صول جانب اوزره خواب سکونت قلبه امهل والذ و درون جسده موجوده و دقایق ایدن
شیر هیت مذکور اوزره استراحتدن بدنه ثقل عارض اولوب نومه استغراق و طول و دراز زمان بطالت
ایراث ایدر (واذا نام النائم على جانبه الايمن تعلق القلب وقلق) فتح قاف و کسر لامه مضطرب (فامر ع الاقامة)
اما نام شق ایمن اوزره اووه قلب معلق اولوب مستقر و مطمئن اولوز پس سرعت تقط حاصل اولور (ولم يغمر
الاستغراق) فتح یاء و سکون غین مجع و شمیم و خزم راه مهمله ایل یعنی نوم اتی شدة استیلاء ایل به مستغرق قلیوب
خواب اولور و الله اعلم

فصل

(والضرب الثاني) ضرورة حياتك مقتضيات وما لا بدی اولان اقسام ثلاثه نك انكحي و فصول بابك طق و زنجبی
(ما يتفق التمدح بكثرته) من غير قصد لصاحبه اتفاقا كثرته غدح (والفخر بوفوره كالشكاح والجاه) یعنی جامع اسما
وعنده الناس علوقه و مهابت و نفوذ كنه صاحبی اولق ككي و فوره و كثرته اختصار اولان امور در (اما الشكاح
يشق عليه شرعا وعادة) لف بضم مشوش برله بیان یورور (فانه دليل على السكاح وجهه الذكورة) شرعا وعادة
تیمیزیت و باصد ریه ایل منصوب بلر و ذكورة ظاهرا ائونه ككي مصدر در اما مشهور و اولان جمع ذكر خلاف انثی
اولق و ذكورة صحتی قوة و سلاطنتی یعنی شكاح شائنده علماء و اصحاب بصیرت شرعا وعادة اتفاق و مدح
ایله کلاهی امری جمع علیهم زیرا شكاح قوة و اعتداله خلقه و جسمه كال و ذكورة ضعف و آفتدن سلامته
دلیلدر (ولم يزل التماخر بكثرته عادة للناس معروفة والتماخر به سيرة ماضية) بین الناس كفرة شكاحه عادتا غرأور
اولق هوید اوقا عدة مقرره جهندن مباحات ایتمك بردوام و برقرار در (واما الشرح فسنه مأثورة) وكثرة شكاحه
تماخر شریعتده امری مسنون و احادیث صحیحه و انار سلفدن منقولدر (فقد قال ابن عباس افضل هذه الامة اكثرها
نسما مشيرا اليه صلى الله عليه وسلم) و افضل ایل مراد جناب نبوتیله که مافوق الاربعه مباح فائق خصائص
حضرت تندر و اسم اشارتله تعبییر امة اجابت مراد اولندر و قصد قائل رضی الله عنه شكاح اوزره حصصا و كثره
ترغیب در و بابكرده بخاری اولان حدیث صحیحده ابن عباس رضی الله عنه مانعی محترمی مراد و ایما ایدیمی اولدی
حاله یوردیكه بوامة اجابك اجل و افضل زانی بسیمار یعنی كثر الشكاح اولاندر دبدیلر زیرا اجاع اهل سیرله
اون بر عدد ذوات محترمه غیر السرازی تزوج یور و مشلدر و قبل الدخول مفارقت اولنال اون سكز در دیمشدر
(وقال صلى الله عليه وسلم) تكوا ناسا لو فاني اياهي بكم الام يوم القيامة) بعض نسخده تا كوا فاني بياهي بكم
واقدر و هو عبارة عن مصاهرة المسلمين بعضهم بعضا تا كح تفاعل من الشكاح بمعنى التزوج و تفاعل كثره نسل كه
اولاد و ذراری یا خود كثره شكاح معناه منته و مباحات مفاخرتدر یعنی كثره تزوج و تا كح ایدك كه دروز
حضرت سرك كثر كنز ایل غرأور اولور و دیمكدر حدیث مذکور ای ابن مر دویه نفس برنده تخیر یور و مشلدر
(ونهي عن التبتل) بالكافية شكاح حدن انقطاعی تمی ایلدی و مریم علیها السلام تبول تسبیحه اولندی و رجالدن
انقطاعی ایچوندر اما آیت کریمه و تبول اليه تبتلا آخر معناه درای انقطاع فی الامسك لعبادة الله والتجرد دین اوله
(مع ما فيه من دفع الشهوة وغش البصر) امری شكاح حده قهر شهوة و غش نظر و خفص بصر فوایدی بیدار اولغله
(الذين نبه عليهم) فمع وغشه صفتدر (بقوله صلى الله عليه وسلم) ابن ماجه عليه الرحه صدیقه رضی الله عنه حدن
روایت یور و دینی قول حضرت له كه (من كان ذا طول فليتزوج فانه) فانه لتعليل للامتن (اغض للبصر واحصن
للفرج) طول فتح طاء مهمله و سكوت واو و لامه سعة رزق و مال یعنی اول كسبه كه نفقة عیال اوزره قدر تیاب
اوله او كسبه تزوج ایلسون زیرا شكاح محرمانه شریف و تیج و تخیرك ایدن امورده بصری كف و فرجی منع و صیانت
جهندن اكثر واقویدر (حتى لم يره العلماء مما يقدح في الزهد) تا كم علماء شرع و دین ترك دنیا امرنده شكاح
و تزوجی طمن وقدر اولور و كورم دیلر زیرا قصد تزوج نسل و تغندر یور قال ابن عباس رضی الله عنه مالس
فی النساء سرف ولا فی تركهن عبادة و زهد كافی فحمة العروس (قال سهل بن عبد الله) جناب تشری قدس سره

السري یوردیلر كه (قد حبين) بناء مجمول و تشدیدله ضمیر نسایه و اجهدر (الى سيد المرسلين فكيف يرهذه فبين)
یعنی حكیم ذو الجلال جل شأنه ازهد الخلاق اولان نبی مجود الخصال صلى الله عليه وسلم نهاده محبت نسای مر كوز
ایلدی نه كیفیتله بر كسبه ادعا ایدر كه ترك ازهد اوله وایه (والذين يقولون ربنا هب لنا من ازواجنا وذرياتنا قرة
اعین واجعلنا لامة قین اما ما) كسر یه سی تزوجك عزویت اوزره فضلتنه دلالت یور و زرباقاه ذریه و عمل صالحه
باعثدر كه كشینك موتله منقطع اولوز كذا فی سراج المریدین قال الشارح شهاب الدین الخفاجی قلت ویدل علی انه
افضل فی حق من یقتدی به الناس (ونحوه عن ابن عیینة) تصغیر عیندن منقول علمد سفيان بن عیینة بن عمران
الكوفي تبع تابعیندن احد الائمة الاعلام و مجاور بیت الله الحرام در یوز طقة ان سكزده عازم نزهتگاه نعيم اولمشدر
یعنی تستریدن روایت اولنان خبر نظیری ابن عیینة علیه الرحه دن دخی مر ویدر یورور (وقد كان زهاد الصحابة
رضی الله عنهم كثری الزوجات و السرازی كثری النكاح) كثری ایكی یاه ایله اصلی صیغه جمع اوزره كثرین ایدی
للاضافة نون حذف اولندی و سراری تشدید و تخفیف یاه ایل جمع سریه بالتشدید و هی الامة المنكوحه و لومرة
اما قبل الوطی سریه تسمیه اولوز سره منسوبدر كه جامعدر ویا كشی موطوءه جاریه سن زوجه سمندن پنهان
ایلدی كندن نانی اوله یعنی تارك دنیا اولان كار محب كرام حضرتانی زناندن ترار و اماتی كذا یورور ایدی
و یاسیار بار تطلیق و دیکرانی تزوج اعتبار ایلر زواجی تكثیر ایدر لدی حتی جناب اسد الله كرم الله وجهه فاطمة
الزهری رضی الله عنها فوتند نصكره چهار نسوه و اون طق و زواید جمع یور و مشلر ایدی و سبط مكرم امام حسن
رضی الله عنه حضرت تدری محب نسوان اولوب شكاح و مطلاق ایدیلر قیل انه ارخی شتره علی ماتی حرة و حدیث
شریفده علیكم بالسرازی فانتم مباركات الارحام امری شریفك و رودی تسری سنت نبویه اولدیغنه دلیلدر
(و حكی) بناء مجموله (فی ذلك عن علي والحسن وابن عمر وغيرهم غیر شئ) غیر نائب حكی یعنی تزوج و تسری و كثری
امرنده جناب علی مر قاضی و رجحانه سلطان اصغیا و عبد الله بن عمر و سائر اصحاب سید البشر دن امر مذکورده
بسیار حالات نقل اولندیكه من جهة الكثرة ایهام اولمشدر (وقد ذكره غير واحد ان يلقى الله عزبا) فتح عین مهمله و زای
وباء موحده ایله من لا مرأته اولان مر د و لقاء الله موندن كایه در یعنی سلف صالحیندن نیچه مر دان خد غیر
متأهل مجرد فوت اولر بی ناخوش كور دیلر حتی معاذ بن جبل رضی الله عنه ك دو حلیه سی بردن و براه خلوت
سراى عقب اولد قارنده معاذ مطعون اسیر فراس ایكن تزوجه رغبت یوردیلر كه بعید عن النساء عز با و فاقی سزاوار
مر و ت عدا یتیم دیدی و فی الخبر شرارك عزابكم و قد احسن من قال شرارك عزابكم جاء الخبر اراذل المونی عزاب
البشر (فان قلت) فی نسخة فان قیل (كيف يكون الشكاح وكثرته من الفضائل وهذا يحیی بن زكريا قد افنى الله تعالى
عليه انه كان حصورا) یحیی و زكريا بلغانه انجمیان و یا یحیی حیاتدن مشتق عر ییدر یحیی علیه السلام دن اول
اسم یحیی ایله هیچ كس بنام اولمیدی لم یجعل له من قبل سمیا آیه شریفه سیله نبوت یافتدر و یحیی علیه
السلام عیسی علیه السلام خاتمه زاده سیدر عمر عزیزی یوز یكری و یا هشت و نود اوقا اختلافی و قبل رفع
المسح غدر یهود عنود ایله مذبح قیلنوب تا یجت نصرانلردن تمش یك كسبه نی بسملكه عالمده افتنا
ایدیجه یه دكین خون ناحق حضرت مظلوم فوراندن منقطع اولدی زرافصا ص انبیا بوجهمله جاریدر تسكیم
قصاص ملولك با و روایت عبد الله بن عباس او قوزش یك اولدی كبی كذا اشهاب الخفاجی و زكريا علیه السلام
سلیمان بن داود علیهما السلام ذر یندندر اول حضرت دخی غدر عتده یه و دله درخت ایچره دونیم قلمشدر یعنی
اكر سوال ایدر شكه شكاح و كثرتی نه و جهله فضائلدن عداولنه مع هذا جناب یحیی علیه السلام عجز و یاز نانه عدم
التفاته نسادن ممنوع اولر بله حق سبحانه و تعالی یحیی یغیر اوزرینه نانا ایلدی (وهذا عیسی بن مریم یقتل عن
النساء) دخی روح الله علیه السلام زناندن بالكلیه انقطاع ایلوب فی العمر تزوج ایتدی (ولو كان كما قدرته
للنكح) سنك تقریرك و یحیرك اسانكاح و كثره تزوج فضیلت مدوحه اولیدی فضیلت مذکورده فی حیازه ایچون
هر بری تزوج یوردی دیرك (فاعلم ان ثناء الله تعالى على يحيى عليه السلام انه كان حصورا ليس كما قال بعضهم
انه صكان هيويا) فعول من الهیبة ای جبانان الشكاح و خائفان النساء (اوليس له ذكر له) فضلتله معروف
و ظاهری مراد كادر بلكه صغیر و یا اصلا حركت صادر اولمده دن عبارت درای سائل معلوم اولسونكه حق تعالی شكاح
قرآن عظیمده یحیی علیه السلام اوزره یحیی یغیرم حصو رایدی دیوننا یور و مر لری بعض اصحاب تفسیر شكاح
و نسادن جبان و آلت معموده اصلا حركته قادر كل ایدی دیمكدر (بل قد انكره هذا احدى المقسرين
ونقاد العلماء) حذاق جمع حاذق ماهر و نقاد جمع ناقد در اصل وزن و خلاف نسبه اما قدردی و جیدی تمیز ایدندر

یعنی صریحان و مبرور ارباب تفسیر و علماء بومعناى انكار و محال اعتباردن اسقاط ایلدیر (وقالوا هذه نقيصة
وعيب ولا تليق بالانبياء) حصوری هیوب ویاالت الله تفسیرشین و عاروشان پیغمبرانه سزاوار دیکدر دیدیلر
(واقامه عتبه انه كان معصوما من الذنوب اي لا ياتيا كانه حصر عنها) معنای عصمة عند اهل السنة حق جل
وعلا ایلادن کلاه خلق ایتماسیدر و عند الفلاسفه برملکه در که خوری مانعه در تفصیلی عصمة انبیا فصلانده تفصیل
کرده مصنفه در و حصر بشاء مجمل و له صور و قول معنی مفعول حبس و منع و حفظ معنای معنی معنای
حضور کاهدن محفوظ یعنی کلاه انحرکان و بال و ذنوبدن محصور و موق دیکدر دیدیلر (وقيل مانع نفسه من
الشهوات) یعنی جماعه در رتباب ایکن عبادت حقدن غیره اشتغالی نفس زکیه سنه شایان کور و یوب مستلذات
مباحاتدن نفس نقیصه منع ایلدیجی معنای معنای (وقيل ليست له شهوة في النساء) طائفة زنانه شهوة بسیار و یا مطلقا
اشتها و ارادی اوامق معنای دینلدی حاصل معنی حق سبحانه و تعالی مشتهیات میل و رغبتی انلرده خلق
ایتمکه معصوم یوردی دیککه مصنف علیه الرحمه نک قول آئیده تعقیبی صحیح اوله بنادره سبحان انلاردن ابوبکر
ابن العربی بو وجهله کفه زب ترازوی توفیق اولور که معنای حضور عن قدره نسادن کف ایتمک معنای در
دیو تحقیق کلام ایلدیر کولی ایکی وجهله پیوسته درجه محبت اولور که برسی حق جل و علا یحیی علیه السلام
اوزره حضور ایلدیر ایلدی بونک مثلی ایسه مکسب اوزره در جلی اوزره دکدر نانیما حضور صیغ مبالغه دن
فعل اولر بویسه افعال اختیاریه اولور پس یحیی علیه السلام عن قدره نسادن کف ایلدیوب و شرعنده خود مطلوب
و مدوح ایدی اما پیغمبر صلی الله علیه و سلم لم یشر عنده مدوح دکدر که بتلادن نمی یورم ایلدی انتهی
(فقد بان لك من هذا ان عدم القدرة على الكساح نقص وانما الفضل في كونها موجودة) بحث مذکور دن بومعنی
ظاهر اولدیکه کساح اوزره عدم قدرت نقص و شیندر فضیلت ایسه کساحه قدر رتباب واقدر (ثم قلنا) رفعله
مستند و خبری فضیله آئیده در و باجرله فی کون اوزره عطف اولنه بعد ذافضل مخالفة للشهوة کساحدن قع قدر تدر
و بافع نکاح (اما مجاهدة كعبی علیه الصلوة والسلام ابوكفاية من الله تعالى كيحيي علیه الصلوة والسلام)
مجاهدة قعه متعلقدر یعنی مولای حکیم انبیا کرامی احسن تقویم اوزره خلق بیورب انلرده قوت جماع غیر اوزره
زائده ایکن انلردن بعضی باریاضة نفسانیة و مجاهدة ایلدیر حضرت مسیح اساقم رشهوت و یاترک شهوات
اوزره ملکه احسانیه یحیی علیه السلام کی قبل حقدن کفایتله کف وقع جماع یورم لری (فضيلة زائدة) رفعله
خبر مبتدا و با موجوده دن تمیزیتله منصوبدر خبریتله معنادیک اولور که بهد القدرة ترک شهوت و جماع فضیلت
محموده و صفة حمیده در و تمیزیتله معنای کساحه عدم قدرت نقص و فضل ایسه قوه و قدر تدر موجود اولمده فضیلت
زائده جهتندن ثابته و قائمه اولده در دیک اولور (لكنها شاعلة) بعض نسخده مشهله واقدر (في كثير من الاوقات
حاطة) اسم فاعل من الخط علودن اسفله انزال و منصوبا کونه خبر بعد خبردر و متجردالی الدنیالی محبت یا والی
جمعها یعنی شهوات بسیار بار انسانی عبادات و مهماتدن اشغال و دنیای دنیه حظوظنه حظ و انزال
ایلدیکندن قعی مجاهدة و کفایة الله ایلدیر فضیله زائده در و الحاصل هر فضیلت که انده مضار و منافع اوله مثلاً نکاح
و تبتل و عزله و خلطه و غنا و فقر آسایس طالب و صاحبته نسبتله زیاده منفعت و قلت حضرت نظر اولوب
مقتضایه حکم اولنه (ثم هي) شهوة فی الجماع و با فضیلت زائده (في حق من اقدر عليها) صیغه مجهول و له من
الافراد (وما بها) فتحیم و لامله و یا ضمیم و کسر لام مشدده ایلدیر بطریق اقدر (وقام) معطوف علی ملکها
(بالواجب فيها) متعلق قام (ولم یغفل) فتح اول وثالث کسأل یسأل و یا ضم اول و کسر ثانیله (درجۃ علیا) مرفوع
خبر هی و علیا فتح غین و مدله و نسخ معتبره ده ضم عینله مقصوره مضبوطه در فی الاصل هر جای رفیع و بالا بومقامده
علوم مرات مراد اولور یعنی خدای جلیل جل جلاله شهوة اقدار و کما زید تصرف و مهمات دین و دنیادن مایجب
علیه ایلدیر قیام و حضور حقدن اشغال ایتمکه اقدار احسان یوریلان کسینه حقدن شهوت فی الجماع مرتبة
رفیعه و منزات علیه در (وهی درجۃ نبینا محمد صلی الله علیه و سلم الذی) صفة محمد (لم یغفل) کثرتن عن عبادة
و به بل زاده ذلک عبادة تخصیمن و قیامه بحقوقهن و کتسابه لهن و هدایتها یاهن یعنی بودرجه علیا مهر آسمان
رسالت صلی الله علیه و سلم حضرت تریک رتبه و الاسیدر که بسیاری زنان اول حضرت فی عبادت رب مشاندن اشغال
ایتمک بلکه صوم و صلوة و قیام لیل و عبادات معروفه سندن غیر امهات مؤمنینی نکاح سبیلله محصنات
قیله سیچون و اول حضرت انلر حق و قیام و مراعات و برای ایشان کتساب و تعلیم دیتله عبادتن زیاده
ایلدی زیرا عیالیه نفعه و کسب حلال لامحال محض عبادتدر که چه حبیب اکرم من غیر کسب امر

معاشدن مالایدی خدادن خواستکار اولسه بلا تعجب حیینه حتی ایصال ایلدیر اما اول حضرت عبودیه حقه
قیام ایچون ملتزم ایدی مصنف علیه الرحمه ذکر اولنسان و جودن اعلی مرتبه به ترقی برله بیان قصه ایلدیوب
یورر (بل صرح انها ليست من حظوظ دنیا هو ان كانت من حظوظ دنیا غیره) حظوظ جمع حظ مایسر به
نصیب مقدز با یککه نبی مختار صلی الله علیه و سلم حدیث شریفده توضیح و تصریح ایلدیکه کثرة نساء حضور
مولادن اشغال ایدن حظوظ دنیا سندن دکدر بخصوصه اگر غیر دنیا نبی حظوظنده اولدیه یله زیراناس
کثریتله خندان و شادان اولوب انی لذت عظیمه دن تهنید ایلدیر سلطان عالم صلی الله علیه و سلم دل آگاهی محبة
الله ایلدیر مالی اولوب غیرک محبتی قاب شریفنده جایگیر ایلدی (واقده اجد من افاد) تلك بعض حبك كل قلبي فان
ترد الزیاده ان قلبا * امدی حظوظ دنیا سندن اولدیغن تصریح یوردر قلین منصف تفسیر ایلدر (فقال حبیب
الی من دنیا کم) و تماشای حدیث النساء والطیب و جعلت قرعة عینی فی الصلوة و به رض روایتدره (من دنیا کم ثلاث)
واقده در لفظ دنیایی مختاطبینه اضافه اول حضرت تک دنیا دن تبرئه و تقطای و عدم مبالاة و واقفاته اشارتدر و حبیب
فعانی میغه مجمل و له ایراد یورم لری نساء و طیبه اول حضرت تک محبتی جلیله خلق اولدیه تهنید ایلدیر که کان اول
حضرت محبة نساء و طیبه مجبول و مجبور کی ایدی (فدل) علی (ان حبه لما ذكر من النساء والطيب الذين هم امن
امور دنیا غیره واستعماله) نصیله اسم ان اوزره معطوفدر (لذلك ليس له نية بل لاخرته للفوائد التي ذكرناها
في التزويج و لفاء الملائكة في الطيب) یعنی غیر دنیا سانی امور ندن اولان طیب و نسادن پیغمبر ذیشانک محبتی
و جماعه مباحات فی ذلالت ایلدیکه تلذذ دنیا ایچون دکل بلکه استعماالی نیت عبادت و امر تر و یجده ذکر ایلدیکه
فوائد ایچوندر که تحصین نساء و حقه و قنه قیام و کتساب و هدایت و استعمال طیبده فرشته کانه ملاقات ایچوندر
(ولانه ايضا محض على الجوع و به من علیه و یحورک اسبابه) و طیب داعیه جماعی محورک و قوی و فیه دماقی تمییز
ایتمک یچوندر (و کان حبه صلی الله علیه و سلم لها تین الخصلتين لا جل غیره وقع شهوة) حضرت نخر عالم صلی الله
عالمه و سلمک جماع و مطرات و خوشبو اولان شینته محبتی زوجات طاهرات و سر و شان اجاندن و قهر شهوة ایچون
اولدی و الا مجرد غیر یلر کی تلذذ و تم ایچون دکل ایدی (و کان حبه الحقیقی المختص بذاته فی مشاهدة جبروت
مولا و مناجاة) جبروتدن مراد عظمت الله و جلال دوائی شرح هیما کل النورده ملکوتله مراد عالم عقولدر که
ملائکه در ملکوت اعلی و اعظم دخ تسبیحه او انور دیو یورم لری یعنی حبیب حضرت بردان علیه صلوات الرحمن
ذات پرورد ککاره مختص اولان محبت حقیقیه لری عظمت پرورد کار عالم جل و علا مشاهد سنده و تلقی و حی
و مناجات حضرت در اولدی (ولذلك ميز بين الحيين و فصل بين الخائين فقال) ولذا ظاهرا امور دنیا و اولان حبل
حب حقیقی میان سن فرق و محبتین مقامی تغییر عبارة و تبسیدل اسلوبه فصل و تمیز ایلدیوب یعنی حبله عارضیه
و مستورة ذاتیه اولان جملین اسمیه و فعلیه بینتی فصل و فرقله حدیثنده یورر (و جعلت قرعة عینی فی الصلوة) جمله
فعلیه ایلدیر و ما قبله جمله اسمیه اوزره معطوفدر و قرعة من قرعة تر بالفتح اذ ابرد کما قبل دمع السور و بارده
یا خود قرار تدر محبویه نظر حائنده سکونت عیندن کایه اوله (وقد قيل عینی تقر بکم عند تقر بکم) امدی تغییر
اسلوب یورم لری (والصلوة التي بها قرعة عینی و یا قرعة عینی فی الصلوة) ایراد اولنه حب عرضیه خب ذاتی حقیقی
بینلرنده تمیزیتدر اولور و صلواته مراد ذات رکوع و سجود اولان نمازدر که محل مناجات و معدن مصافات
و معراج و مندر و بعضی اول حضرت اوزره اولنسان صلوة مولا و صلوة ملائکه و درود موقنیدر دیشار و نشر
احکامه ایتما مانسانی تقدیم یوروب بعد ذلک خوشبو اولان طیبیکه ملائکه کرامه قوت منزله سنده اولغین طیبی
ذکر ایلدی اولوالالبابدن بعضیلر براعه گذار تحقیق اولدیلر که حدیثنده نساء ایلدیر و صلواتی تأخیر یورم لری به
سبب بودر که دراصل هر آه رچلندن جزء در و معرفه جزء معرفه کل اوزره مقدمدر و انبان کند و نفسنه معرفه
معرفه الله اوزره مقدم اولوب معرفه حق کشتی کند و نفسنه معرفه نتیجه در (ولذا من عرف نفسه فقد عرف ربه)
حدیث شریفی بومنه نایه مشیر اولدی پس صلوة معرفه حق اوزره تفرع ایتمکه تأخیر بوقضیه به نتیجه کونه
اولدی کذا لاناوی (فقد ساوی) حضرت المضطی صلی الله علیه و سلم (یحیی و عیسی علیهما الصلوة والسلام
فی کفایة فتنن) بویکی پیغمبران ذیشانک مع القوة والقدرة تبتل و ترک تزویجی اشتغال مشاهدة عالم ملکوت
و عبادت خوفندن قننه نسا کفایتنده جناب نخر عالم بونلرله بایده مساوی و هدم (وفي حال من الاحوال) اول
حضرتی کثرة نساء مشاهدة مولادن اشغال ایتدی مع هذا احيانا فراش زوجات طاهراته ایکن اول حضرت
و حی نازل اولوردی (وزاد فضيلة عليهم ما بالقيام بهن) حقوق زوجات طاهراته قیام یورم لری یحیی و عیسی علیهما

السلام اوزره اول حضرتك فضيلت كامله سي برزياد اولدي (وكان صلى الله عليه وسلم من اقدر بناء مجهول له
اي اقدره الله تعالى على القوة في هذا واعطى الكثير منه وهذا الجليل من عدد الخرافات) جمع حرة على خلاف القياس
(مالم يجره) يعني اول حضرتك امر نكاحه قوة وقدرت اوزره افرايزور يلوب دخی امر جاعده زباده على
العادة حبيب بار اعطا اولدي بويه اولديني اجلدن غيره مباح قلتم نكاح مافوق الاربع حرات فسدن
طقوز وبان بر عدد اول حضرتك اباحه بيور يلوب (بالنسبة الى امته) خصائصه من تعداد اولدي للعلامة
ابن حجر العسقلاني * توفي رسول الله عن تسع نبوة * اليمن تهمي المكررات وتنسب * فعائشة ميمونة
وصفيية * وحفصة يتاوهن هندوزينب * جويزه مع رمله ثم سودة * ثلاث وست نظمهن مهذب (وقد رويانا)
فتح رآه وتحقيف واوايله وضم رآه وكسر واو حقه ايله وحذف اصال ايله دخی معنى تحتلدر اي روي الينا
(عن انس انه صلى الله عليه وسلم كان يدور على نساءه في الساعة من الليل والنهار) ساعتد من اذ زمان قابل مراد
اولوب ساعة شجوهيه دكادر واو معنى او كافي البخاري والنسائي انس رضى الله عنه طر يقندن رواية ايلدي
حضرت نخر عالم صلى الله عليه وسلم روز وياشيدن اندك وقت ايجره زوجات طاهره ايله مجامعه بيورردى (وهن
احدى عشرة) مكنون شيله ويا كسر له حال انكه اندرون بر عدد ايدى سر اريدن ماريه وريحانه تعداد اولدغه در
امدى اول حضرتك قله اكل وشربله بورتبه قدرت وقيامه لرى كنديلر حقه مجزدر (قال انس رضى الله
عنه وكذا تحدث انه صلى الله عليه وسلم اعطى قوة ثلاثين رجلا) بدخی تمة حديث اولدندر (خرجه النسائي)
الامام الحافظ ابو عبد الرحمن احمد صاحب السنن او جيزو زوج حدودنده وبرا عيلدين اولديرا صاحب كتيب
سته دن او جيزو تاريخه نكده بونلردن غيرى باقى نايايدرمه سند امام نسائي نخر ايلديكي خبرده انس رضى الله
عنه بيورر بزمه مائى صحابه بيخزده سخن ساز اولوب اول حضرتك امر جاعده او بوزمردك قوتى اعطا اولدغن
خبرلروردك (وروى) صيغة مجهول ويا نايا مالموله (نحوه عن ابى رافع) روى النبي صلى الله عليه وسلم لى
ابراهيم ويا نايت ويا سلم ويا صالحدر (وعن طاوس) ابناى فرسدن ابن كعب ان اليماني بوزالتى تاريخه مكنه
مكرمه ده جانب پشته خرام ايلدى (اعطى صلى الله عليه وسلم قوة اربعين رجلا في الجماع) نخر عالم صلى الله عليه
وسلمه جماع امرنده قرق مرد قوتى اعطا اولدي (ومنه عن صفوان بن سليم) تصغيره نابي جليل القدر وزاهد
جسيم الخطر ذات محترم ايدى قلب تاريخه حياى عاتيه منقلب اولدي وعن طاوس عبارتسدن بومقامه دكبن
اصول معتد شعان ساقطه در كذا قاله على القاري (وقالت سلمى مولاه طاف النبي صلى الله عليه وسلم ليلة على
نساءه التسع وتطهر عن كل واحدة قبيل ان ياتي الاخرى) سلمى فتح سين مهمله وميله مقصورا خادمة حضرت
ويا مولاه صفيه وذاتة مهر بان جناب زهرى وقابله ابراهيم بن النبي الكريم وزوج ابى رافعه در صحايات ايجره سلمى
اميله سمات بونلردن ماعدا اون بش ذوات محترمه در وطواف جماعتد كياه دريى خادمة حضرت بيورديكه
بركيجه ده جناب نازين خلوتخانه امر عليه التحايا طه وز حليه سي اوزره دور و خلوت وهر برينه قربان
اجلدن نوبو غسل ايلدى (وقال هذا اطهر واطيب) دخی نخر عالم بيورديكه هر جماعتد غسل اطهر لظاهر
واطيب للباطن در بوخرا طيف روايت كرده اوداود عليه الرحمه اولديني نصريح كرده سيوطيدر (وقد قال سليمان
عليه الصلوة والسلام لا طوفن الايلة على مائة امرأة او تسع وتسعين وانه فعل ذلك بوضع رايته لاطيفن طواف
بمعنى الدوران وكذا الاطافه واوشك راويدر اما روايت كرده امام مسلم اوزره (على سبعين امرأة) واقدر روايات
قليل كغيرى منافى دكادر ومهوم العدد عند جمهور ارباب الاصول حجت دكلدر سايد واقعة متعدده اوله يعنى
جناب امين الله سليمان عليه السلام بيورديكه البته بن صد عدد ويا برا كك زنانه بوشب دوران ايدرم ديدى
وايلدى امدى بو حات كمال قوته دلالت ايدر (قال ابن عباس رضى الله عنهما كان في ظهر سليمان عليه الصلوة
والسلام مائة رجل وكان له ثلاثمائة امرأة وثلاثمائة مربية) ابن عباس رضى عنهما رب الناس بيورديكه
ظهره ولب سليمان عليه السلامه بوزمردك نطقه سي موجود ايدى يعنى جاعده صد مردك قوتى حاصله
وكندولر او جيزو حرات و او جيزو سرار يسي واوايدى امدى حراتك بزم شرعزده دورده حصري قانون
الهي بيوراسي بوايتك ضعف وجوده اعمار دن ناشيدر شريعت احديه دن مقدم شرايعه زباده اولق ظاهر در
(وحكى النقاش وغيره سبع مائة امرأة وثلاثمائة مربية) امام نقاش وغيره نقشبند كياه ايدر لرك حضرت سليمان عليه
سلام المنان جنابك بيوز مرأه او جيزو سريه لرى موجوده ايدى (وقد كان لداود عليه الصلوة والسلام
على زهده واكاه من عمل يده تسع وتسعون امرأة وقت بزواج اورياه) مائة فاعلية اوزره مرفوع ويا فاعل

مضمر قيلدوب مائة نصبله حال اولور واور يا ضم همزه وسكون واو وكسر راء مائة مدوده ويا مقصوده ايله
بى اسرائيلدن بر كسيه عبراني زبان اوزره علدركه داود عليه السلام انك زو جنى كوروب پسنديدى لرى
اولمدين اوريا دن تطلبة قنى طلبكار اولدغه اولدخى طيب خاطر له تطلبي ايدوب جناب خليفة الله تزوج واول باوى
حرم سراى نبوتى سالت زواجه انسلا كله سبعة در دانه وش حلائلى صددانه ايلدى ومادر سليمان عليه السلام
بونلردن بونك امشالى شمر عنده جا ترايدى والحاصل داود عليه السلام كسب يديله تعيش وزهدى اوزره طقسان
طقوز حليه لرى اولوب زوج اوريايله تكميل مائة بيورديله (وقد نبه) الله عز وجل (على ذلك في الكتاب العزيز
بقوله تعالى ان هذا اخي له تسع وتسعون نجمة) الاية ولى نجمة واحدة فقال اكفتمها وعزنى في الخطاب) نعمه
كوسفند مادمه بمقامه مرأه دن كياه وكياه المبع من الصراحة الملقين مرات ادب برله تعبير اولدي يعنى حق
سبحانه و تعالى كآب متبع وبديعده عدد مذ كوره اوزره تنبيه وايكى فرشته زبائدن حكاية بيورديكه خصمين
صورتده محفل قضاي خليفة الله مبول ايلوب يكديكرى ايجون بونتم ديس اسلام برادر مكن طقسان طقوز
مرأه سي وار بنم بر زوجم وارايبك كن اى دخی بكاه كفال ايله ديوا الحاح ايدر ديكاه مقام تعبيرده تعريض
قصه ايلديرقصه مذكور اشهر من ان يذكردر مراد عددى يسان اولمدين تكاوى قله رخصت وبرايدى
(وفى حديث انس عنه عليه السلام فضلت) بناء مجهول وتنسب يله (على الناس باربى بالسفاه والشجاعة وكثرة
الجماع وقوة البطش) بطش فتح موحده وسكون طاء ايله جله قيلق وبرنسبته عطفه ياشق امام طبراني سند
جيد ايله انس رضى الله عنه حديثه روايت وانلردن دخی اول حضرتك خبر دانه اولور كيه بيورمدر خصالدين
دورت خصلته خلق جم ان اوزره تفضيل قيلندم مع الاحكام وجوده وبالنسبة الى الاعداء شجاعة له وزنانه
قربان بسيار وخال عطا وحسانه قوة وسطوته (واما الجاه فمعه ودعند العقلاء عادة) جاء معروف وعادة ظرفيه
ويا حاليه ويا غيظه متصوبدر يعنى جاء ايسه علماء وحكام عندنده عادة مدوح وعند الناس تسخير قلوبله وجيه
وضه فايه مساعد برله امر محمود در اكن وفق شريعت اوزره اولغله مدوح حق مقيددر (وقدر جاهه عظيمه) كسر
عين وفتح ظاه وضميره (فى القلوب) مقدار عظمته جاهله ذى جاء اولان كسبه نك عظمته شافى قلوب ناسده مزداد
وجايبك اولور ويا مراد قدر عالجه نبى والاجتبايدركه دنيا ده نبوتله وعقباده لوا حمله ممتاز وسرفراز قيلندى
(وقد قال الله تعالى فى صفة عيسى عليه السلام وجيها فى الدنيا والاخرة) يعنى وصف حضرت مسيحه حق جل
وعلا كتاب جليلنده مريم عليها السلامه خطا بايورد بركه عند الله فى الدارين كلمة الله المسيح ذى جاء اولديني
حاله مولى سكايشير ايدر (لكن افاته) جمع افته وهى العصابة (كثيرة) امام فسدة جاء بسياردر (فهو مضمر لبعض
الناس له قبي الاخرة) لام تقييد نوبت ايجوندر وتعليله اولق جائزدر وجاه باعتبار ما بعرض له بعضيله عقي
اولان آخره زبان رس اولور (فلذلك دمه من دمه ومدح ضده) جاء نكسده امر مذموم دكل ايكن كذبتك عاقبة
امر نه ضررى اولديني جهتيله جاهى ذم ايدن براى اقتضا ذم ايلدى وعدم شهرت ونخولى مدح ايلدى (ورود
فى الشرع مدح الخول و ذم العلوفى الارض) خول ضم خاه مجمعه ايله ضد شهوة ايه كرمه (تلك الدار الاخرة فجمعها
للذين لا يريدون علوا فى الارض ولا فسادا) وحديث رب اشعث اغبر ذى طمر بن لوا قسم على الله لايه بومعنايه
براهين وافيه درامدى شرعه متايش خول وروى زمينده شهرت وجاهى ذم وارد اولدى حتى خبر شريفده
ما ذنبان جائهان ارسلنا فى غم بافسد لم امن حب المال والجاه لدين المؤمن ورودا تشدر والحاصل شراب
خوشكوار جاه واشتهاره بسيار كسافى شير نيكام ايدوب بعد ذادر عقب شختل الدماغ ايلديكى مشاهد در مكر
ارباب كالدن اوله كعلم وعمل يبنى جعله سعادات اوله * الدر مع النبات احلى * والدر مع البنات ازبن * نابي
چند روزه كل اقبال چن زارفا * ايدر البته دماغ ده ايراث زكك * تقدرا بچمن افروز ايسه شمع اقبال *
بسته در تارقيلنده بنه نك ظلام) وكان صلى الله عليه وسلم قد رزق من الحشمة والمسكنة فى القلوب) سلطان عالم صلى
الله عليه وسلم چشم جهان ياننده وفار وهيت وقلوبه ممتزات ورفعتله مزروق ومكرم قيلندى (والعظمة)
حشمة اوزره معطوفدر (قبل النبوة عند الجاهلية وبعدها) قبل الجشة وبعده النبوة اهل جاهليه عندنده دخی جاء
جلال ومها بيله محترم بيورلدى ايدى (وهي يكذبونه) تشديد ونخبة له (وبؤذون اصحابه ويقصدون اذاه فى نفسه
خفية) ضم خاه مجهمه ومكون قايله منصوب ومفعول مطلق يقصدون ويا سالد ريعنى حال انكه اهل جاهليه اول
حضرتى دروغه نسبت واصحابه اذ او جفا ونهايتيه اول كل نور سيرة باغ بلاغ حقه خار افكن جور وقصد
اذبت ايدر رايدى (حتى اذا واجهم اعظمه وامره وقضوا حاجته) تا كيم علانية حضرت آفتاب برج رسالت انلره

مقابل و مواجبه ايلد كده سينه زننده هيت وعظمي پرونداز اجلال اولدقده قدر بني اعظام و حاجتي قضاء
 ايدر ايدى (واخباره في ذلك معروفة سياتي بعضا) بوم فبايه دائر قصص مشهوره بخاندان شاه الله ايراد و تفصيل
 اولور (وقد كان يهت) بناء فاعل و باصبعه و وجهه و له حيرة و دهشت (و يفرق) فتح باه تحبته و رآه ايله يخاف و يفرع
 (رؤيته) وفي نسخة رؤيته (من لم يره) يعني ما يبرج رسالتى كورمين كسسه نك چشكي بقتة جمال با كمال حضرت
 دوش اولدقده مد هوش و متعجب اولوب مهابت و جلالتى در و نه دهشت و يوردى (ومن رأه بدمية هابه) ايلوب
 وصف شريفك انشايد بيلر جمله غول علما * شير تر ككي صلابت لوابدى * قتي هيت لومها بة لوابدى (كجورى
 عن قبلة) فتح قاف و سكوت منة تحتية و لام و هاه ايله بنت مخزومه دن و حيايما نده قيله اجميله سماعة اولان قبلة ام
 ني انما خزاعيه و قبلة الغنوية و قبلة بنت مخزومة العنبرية و حديث قبلة شتا اقل ترمذيه مذكور در (انها لما رآه
 ارعدت) ضم همزه و كسر عين و فتح دال مهملة مبنى للجهر و لدر (من الفرق) فتح تينه شدة يعنى قبلة اول حضرت
 باليداهه مشاهده ايلد كده شدة خور دن وجوده لرزه عارض اولدى (فقال يا مسكينة عليك السكينة) نصبه
 طمأنتت معنائه مسكينة و سكينة يندر نده تجنيس ثانيا ندر بني الرحمه عليه السلام و التحية قبلة خالو في لزان
 و هراسان معنائه بيور دقده ترجمه اى مسكينة اطه ثنانه ملازمة ايله و باطمأنينة سلك اوزريكه ديو خطاب
 لطف اميرتله دفع دغدغه دهشت بيور ديلر و سكينة رفعة السكينة لازمة عليك ديكدر (وفي حديث ابى سعد)
 عقبة بن عمرو بن ثعلبة الخزرجي الصحابي البدرى رضى الله عنه قر و يافرق برويا ايكيدى مرغ روحى كستان
 نعية بران اولشدر (ان رجلا قام بين يديه فارعد) ضم همزه و كسر عين مهملة ايله (فقال هون عليك فاني لست
 بملك الحديث) تمامي حديث و انما اتانا ابن امية من قر يش تأكل القديد هون تشديد و او مكسورة ايله من الهون امر
 سهل لا تحق معنائه مستعجلا در و ملك فمحه ماله سلطان معنائه رجل مذكورى شراح حديثن هيج كس
 تسمية ايتديلر يعنى عقبة حديثه و ارد اولد بكة ركسسه سيد الكونين حضورش يفته قائم يكن وجوده لرزش
 عارض اولدقده حضرت بني النفلين صلى الله عليه وسلم اطفالا و كراما و تواضعا بيور ديلر هراسان اولدكه پادشاهان
 جبار بره دن دكام بلكه قر يشدن بر عورتك او غليم كه قور وجه علم تناول ايدر (واما عظيم قدره بالنبوة و شريف
 منزلته بالرسله و انافة) كسر همزه و فاء ايله و بعض نسخده با مو حده و نوله (رتبه بالا صفاة و الكرامة في الدنيا)
 اما اول حضرتك جانب خدا دن فيضيا ب اولديني عظم قدرى و خلقه افاضه ايله شرف متزاي و يه ميران عالي شانان
 اوزره مختاريت و انواع مجزاتله رفعت شان و زياده مرتبى (قاهر هو مبلغ النهاية) اثر عنايتدن فوق الغاية بر امر
 باهر در (ثم هو في الآخرة سيد و لادم) كما في حديث البخاري اناس يد و لادم و لاخر و عطف ثم تراخي زمانى معنى
 و رتبه جهتنددر و الحاصل جنس بنى آدمك سيديدركه افضل انواع مخلوقات نوع بشردر (وعلى معنى هذا
 الفصل نظمنا هذا القسم باسره) يعنى فصل اخير معنای اوزره جمع قسم اتى اول حضرتك صفات شريفه و سماعة
 منيفه مى سلك مد حنده نظم و انشا ايلدك

فصل

بوفصل باب ثانیك اونجيسيدر (واما الضرب الثالث) ماتد عوزرة الحيرة اليه اولان ضروب ثلاثة نك
 او چنچيدى (فهو ما تحتلف الحالات) جميع حالة تذكر و نوت (في التمدح به) تفعل ككثرة الجوددر لا للتكاف
 (والتماخر بيبه و التفضيل لاجله) بين العبارة مقابلة تفننا و هربا من التكرار در (ككثرة المال) يعنى ضرب
 ثالث فضيلت ذاتية محتومة عليه اولديني حيثيته انكه ككثرة مدح و بين العامة و عند الخاصة فخر آور اولدقده
 حالات مختلفه در بسيا رى مال و مثال آما بعض احوال مدح اولور (فصاحبه على الجملة معظم عند العامة
 لا عند الخاصة) توصله به الى حاجاته و غنكن) رفعله در و باجرله حاجات اوزره معطوف در (اغراضه) غن مجمله ايله (بسيه)
 يعنى صاحب مال على الاجال عوام ناس عند نده مكر مدر كه صاحب مال مال سبييله قضاء مهماتنه توسل
 و غرضه نك تمكن اعتقادى اجلندن في الجملة تعظيم اولور (والا) بواعثه كده صاحب مال تعظيمى موجبدر
 عند العامة في الجملة تكرير اولديني حاله (فليس فضيلة في نفسه) جواب شرطه مخذ و قدر كه فلا يعظمه احد
 مقامنه قائم اولشدر يعنى حد ذاتنده مال فضيلت دكدره مصنف عليه الرحه اجمال ايلديكي عبارتي تفسير بيور
 (فنى كان المال بهذه الصورة و صاحبه منفعة في مهماته و مهمات من اعترية و اماله) تشديد ايله وقت مال قضاي
 امال ايله و صاحبي مالى كند و مهمات لازمه سسته و دخول و رجاى مامل ايلدك حاجات و مهماته صرف
 و انفاق ايديجي اوله (و انصر يفة) جره مهمات اوزره معطوف در (في مواضعه مشترى) حالد (به المعالى) جمع معلاة

جاه و رتبة و الادنى صاحب مال مالىله معاخر عاليه في استبدال و خريد ارا اولديني حاله مالى محل لا يقته صرف
 و انفاق ايليه (والثناء الحسن و المنزلة من القلوب) ثنا و منزله معالى اوزره معطوف در و حسن صفة موكده در
 دنى مالىله ثناء جميل و قلوب خلقة مهماتى مشترى اولديني حاله مالى بذل ايديجي اوله (كان فضيلة في صاحبه
 عند اهل الدنيا) متى به جوا بذر مال كند و صاحبه اهل دنيا نظر نده في الجملة فضيلت اولدى (فان اعطوا منها
 رضوا وان لم يعطوا منها اذاهم يسخطون) ايت كريه سى دلالتيله ارباب دنيا نك نظر و اعتبار لرى ماله اولور
 و دل كرم ديدى كان محبت كرموران ايله محبوب اولديني مقرر در (واذا صرفه في وجوه البر و انفاقه في سبيل الخير و قصد
 بذلك الله و الدار الآخرة كان فضيلة عند الكل بكل حال) اما چون صاحب مال مالى جمات احسان و طريق انواع
 خير و حسنة بذل و انفاق ايلوب انكه نواب عقي و رضاي مولا قصدا يسه عامه و خاصة عند نده مال امر محمود
 اولوركه معالى و ثناء اكتساب يتسون و كرنا يتسون مقرر در (ومتى كان صاحبه بمسكالة غير موجهه و وجوهه
 سر يصاعلي جمعه عادت ككثرة كالعدم و كان منقصة في صاحبه) ككثرة ضم كاف و كسر له و سكوت مثله ايله و بعض
 نسخده ككثرة فتح و كسر كافله كثيره معنائه و منقصة فتح و كسر قاف ايله تقيصه در هر چند كه صاحب مال مالى
 امسال و جمع و ادخارى اوزره خريص و مبالغ اولوب جمات بروخير و مستحقينه صرف و اكتساب محدث
 و اجتناب محبة غير صارف اوله مال بسيا ر عدم منزله سنده اولوب صاحبي شائنده تقيصه اولدى خاق الى رزالت
 و دنائت و بخلافه و صفه شايان اولور كوي غيرك مائه خازن و هراسان اولديني فقره كفتار و طلبكار اولديني غنايه
 واصل اولوب عيش فقرا ايله تعيش ايدر و فردا حساب اغنيا ايله محاسب اولور نك در من قال * يقنى البخل بجمع
 المال مدته * و الحوادث و الوراث ما يدع * كدودة القز ما ينهيه يلكم * و غيرها بالذى تنبهه ينفع * و حديث
 شريفه و ارد اولدى (الدنيا دار من لا دار له و مال من لا مال له و جمعه من لا عقل له) و في الخبر الاخرى يقول ابن آدم
 مالى مالى و هل لك من مال الا ما تصدقت فامضيت او اوكلت فافنت اولست قابليت (ولم يقف به على جدد
 السلامة بل اوقعه في هوة رذيلة البخل و مذلة الذنالة) جدد ضم جيم و دال مهملة ايله ره راست و هوة ضم هاء
 و تشديد و اوصاف و حه ايله حقرة عميقة مغال و هوة رذيلة به مضاف در و بعض نسخده مذلة مقامنده مذمة و اقدر
 و مذلة فتح نون و ذال معجمه ايله دنائت و خساست معنائه و مذمة رذيلة اوزره معطوف در عبارته استعارة
 مكنته و تخيليه بيدار اولوركه سماحت ساكني جاي سلامت ره هتافيلغله و دنائت مغال هلاكه و دمر مكله تشبيه
 اولندى و الحاصل مال كند و صاحبي اولان محكي شاهراه سلامت ايهصال ايتيوب بلكه دنائت و خساست مغال
 مذلت و رذالته فساد ايلدى خبره و ارد اولديكي هر روزاكي فرشته نور سرشته (اللهم اعط كل منفق خلفا و كل
 محسك تلقا) دعاسيله حقه مساجات ايله مأمور در (فإذا تنوب له بعض نسخده نوله مقيد در فافصحمة مؤذنة
 اشترط مقدارى و متى كان المال كما وصف كان حينئذ (التمدح بالمال و فضيلته عند مفضله) كسر ضاد مشدده
 و تحيله (ليست لنفسه و انما هو للتوصل به الى غيره و نصير يفة) جره (في متصرفاته) فتح راء ايله (لخامه اذ لم يضعه
 مواضعه و لا وجهه و وجوهه غير ملى) فتح ميم و كسر لام و تحبته و همزه ايله و ابدال و ادغماي جازدر (بالحقيقة
 و لا غنى بالمعنى و لا تمدح به عند احد من العقلاء) تمدح فتح دال الله مجرور و غير ملى اوزره معطوف در يعنى مال وصف
 اولنديني اوزره اولديسه بوجينده مال و فضيلته تمدح مادم و مفضلي عند نده من حيث هي في ذاته دكدر بلكه
 ماله تمدح انكه غير توسل و محلته مالى انفاق سبييله در پس مالى جمع ايدن مهمات خير و وجوه بره صرف
 و وضع ايتزسه في نفس الامر و ادغماي اول كسسه غنى و مستغنى اولوب فضلا عن الفضل بل هو شئان عند نده انكه
 مدوح دكدر و معنى غنا كفايت مهمات و اكتساب محمد در مجرد صورة و مبنى مالدان و وانكر و معنى فاقد
 و فقير در (بل هو فقير ايد اغنى واصل الى غرض من اغراضه اذ ما يده من المال الموصل) كسر صاد مخففة و مشدده ايله
 (لها لم يسلط عليه) تشديد و بناء مجه و له (قاسيه خازن مال غيره و لا مال له) جله عاليه من خازن (فكنايه ليس في يده
 منه شئ) يعنى بلكه اول كسسه ايد فقير و اما لندن بر غرضه واصل دكدر بوجهته كه رسيدة امال شائندن اولان
 مالدن زير دستنده اولان مالى اغراض و مهماتنه انفاقه هر رزق و مقوض قبلنا مش اولور * پس انفاقه عدم
 قدر تله غيرك مالى خازنه تشبيه اولندى كند و مالى اولديني حاله زير دستنده مالدن بر شئ يوق كسيدر الملتبى *
 و من يتقى الساعات في جمع ماله * بخفاة فقر فالذى فعل الفقر (و الملتقى ملى) غنى بخصمه فوالد المال وان لم يتق
 في يده من المال شئ) اما وجوه بروخير مالى انفاق ايديجي كسسه جميل حال و حسن مال تحصيله على ثقة غنى
 و مستغنى و لو مالدن بر شئ دستند خاوت يور دستنده موجود و اوسون كمال كرم و اعتقاد در زق پروردگار عالمه

دلالت ایدر (قال الله تعالى وما انفقم من شيء فهو يخلفه وهذا المعنى في الحديث نعم المال الصالح للرجل الصالح)
 لمجد والوراق * تمتع بمالك قبل الممات * والا فاما ان انت متا * شقيت به ثم خلفته * اغربك بعد او حقا ومقتا *
 بخادوا عليك بزور البكاء * وجدت عليهم بما قد جعنا * بالادب بومته ورسیده وانجبه مراد امر حضرت سلطان
 رسالتی قوطه در (فانظر سيرة نبیة صلی الله علیه وسلم وخلقه في المال) خجتهن وياضهم ومكونه (تجده) جزمله (قد اوتی
 خرائن الارض ومفاتيح البلاد) مفاتيح جمع مفتاح فتح بلاد دن كناية در پیغمبر عزیر بر اصطفا حضرت تلمیذك طریق
 سینه وشماد علیه لرینه نكران اول وانی یسلک جناب كرد كار عالم جل شانه قبله دن اكاروی زمین دقابی عرض وفتح
 بلاد اعطا وامتنه بجای مال واستخراج كنوز احسان اولندی تنكیم حدیث شریفه تحدیث نعمت برله ناطقه
 پرداز اولوركه یبنا انا نام اوتیت بمفاتيح خرائن الارض فوضعت فی یدی (واجلت له الغنائم ولم تحل) بنا بمجموالة
 ویا فتح اول وكسر نایله (لنبي قبله) دخی اول حضرت كفار دن النان مال حلال قیلانوب پیغمبران پیشینه حلال
 قیلندی ایدی (وفتح علیه في حياته بلاد الحجاز والعين وجميع) رفع وجرله (جزيرة العرب وماداني ذلك من الشام
 والعراق) حجاز حرمه شامه دركه نجد ایل تهامه ویا عین ایل شام میانه سن حاجر اولدیغدن تسمیه اولندیكه مكه
 ومدينة وطائف ویمامه وخیبر دروین جانب عین كهبه ویا عین شمدن ویا عین شمدن نائی تسمیه اولنددر وجزیره
 فعیله من جزر الماء ضد مد یعنی انكشاف ورجوع عند تدر طولامین اقصى عدن الى ریف العراق وعرضا من
 جدة الى اطراف الشام وقيل غير ذلك وشام شمال كعبه دن ویا اسم صاحبیه مسددر كه سام بن نوح علیه السلام در
 ویا روی زمیندر شام شامات سید وسمیه وسمخه زب افزا اولدیغدن شام ایل شام قلنش اوله و حضرت صبح
 تابان نبوت صلی الله علیه وسلم ارض شامه داخل اولوب لكن دمشق داخل اولدیله (وقيل دخل الشام عشرة
 الاف عين رأت رسول الله صلی الله علیه وسلم واقظ عراق عریدر ویا ایران معریدر دیدیلر عصر نبوت اید شام
 دیار دن دومة الجندل عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنه مباشرتیه فتح وعراق دن بحر بن فتح اولندیدی یعنی
 زمان دواتلرنده حجاز وین وجميع جرائع عرب فتح وشام وعراق دن حجازه قریب اولان عمالک وبلاد فتح وتسخیر
 اولندی (وجلبت) بناء مفعوله وروی وجلب (اليه من اخماسا وجزيتها) كسر وكونه على الرأس كفاردن
 النان خراج (وصداقتها ما لا يحصى) للملوك الابعاضه) دخی اول حضرت خمس غنائم وخراج اهل ذمة وصدقات
 اغنیای امتدن مال بنسبیار جلب اولندیكه پادشاهانه اول رتبه كمش دكل ایدی مكر بعضیسی اوله
 (وهادته جماعة من ملوك الاقاليم) متقدمین روی زمینی یدی بخشه تقسیم ایدوب هر برینه براقیم تسمیه
 ایتملدر اما بومقامه نواحی وبلدان مراد اولور كرك اقالیم سبعه دن بر ویا ایکی اقلیدن اولسون بطریق الحجاز
 مستعملدر تنكیم هر ناحیه به اقلیم مثلا اقالیم مصر دینلور وهديه مهدی اليه اكراما بلا عوض ارسال اولانان
 تحفه در یعنی شاهان اقالیم نجه سلاطین ثم شاه عالمه اهداء هديه ویشكش ارسال ایدیلر عزیر مصر مقوقس
 وعامل قیصر روم قنوقس بن عمرو جذامی وغیرلر آساكتب مطولات سیر حاویه اولدیغی اوزره (فاستأثر بشئ منه
 والامسك منه درهما بل صرفه مصارفه واغنى به غيره وقوى به المسلمين) اهدا اولنن تحف ونفایسندن برشی
 كندوبه تخصیص وتفرید وبرددر همی امساله ایدوب كه انواع خیر ویره اول مالی صرف وانفاق یوروب استغنائی
 قاب شرفلر دن ناشی اول تحف مهادت ایله آخری اغنائوسلمین انكه قضاء مهمات ونصر اعداء اوزره تقویت
 داده اولدیله (وقال ما يصدقني اني احدا) ضمتله مدینه ده برجبل عظیمدر (ذهباً) تمیز لرفع الابهام عن احد
 (بيت عسدي منه دينار الا ديناراً) نصبله استثناء وفعله بدلدر (ارصدته لذي) فتح همزه وضم صادمه
 وياضهم وكسر له يقال رصده وارصدته اي راقبته واعدته لذي فتح دالله شيخان علمه بالرجة روايتلر دن مسند
 الى ابی هريرة رضی الله عنه مرور كائنات علیه ائمی الصلوات یوردیله بكایقاع سرور وینی فرحیاب ایتمز كهیم
 چون نفس جبل احد التون اولوب عندمه مقدار احدی شاربانه اوله مكر بردانه التونكه انی قضاء دیم ایچون
 حفظ واعداد ایلیم (وانه دنانیر مرة فقصها وبقيت) وفي نسخة بقي (منها ستة) بعض نسخده منها بقية (قد فها
 لبعض نسائه فلم يأخذ يوم حتى قام وقسمها وقال الان) اسم للزمان الحاضرة (استرحب) بوجمله الحاق بر اصل
 مصنف اولدیغی بعض نسخده مصرحه در خبر مذکور عائشه رضی الله عنها طریقتدن انت سعد روايتی
 تصریح كرده سیوطیدر حاصل كلام اول حضرت زربسار كواب احبابه تقسیم یوردیله دنانیر مرة وینه دن
 برمه دار پس ماند بساط حضرت اولغین زوجات محترمه دن بعضیسنه اول بقیه بی بوجه امانت دفع یوردی
 خواب راحت مسترخ اولدی الا قیام یوروب انی دخی مستحقینه قسمت وهنوز استراحت ایلدم دیو یوردیله

(ومات صلی الله علیه وسلم ودرعه مرهونه في نفقة عیاله) دوع مؤنث عامی زودیه وزره دینلان ثیاب جنك اول
 حضرت تك هفت دانه زره لری اولوب ذات الفضول نام جبه لرین نفقة عیالچون یكری ویا اوتوز یا خود چیل مدشعیر
 مقابله سنده ابوالشکم نام یهودی به رهن طریقله ویرمشلر ایدی عالم بقایه دواتله توجه یوردر قلدن اول درع لطیفه
 مرهونه ایدی وحماییدن استقراض یورمیوب اول یهودیله معامله یورملری جوازی ییان ویا اول خنده آخرك
 عندنه شعرك قلندندن ناشی ویا حمای اوزره تضمیندن احتراز اولده نیجه وجوه یسان اولنشددر الله اعلم بمراده
 (واقصر من نفقته وملبسه ومكنته) فتح وكسر كافله (على ما تدعوه ضرورته اليه وزهد) كسر هاء ایله فعل ماضی
 واقصر اوزرینه معطوفدر ویهض نسخده صیغه مصدر ایله وضمیره اضافله وزهده واقدر فعله ضرورته اوزره
 عطف ویا جره مجرور الی اوزره عطف اولنور (فیا سواه) یعنی حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم نفقه ولباسن
 وسكنی دن كندوبه حاجت ضرورة اقتضایدن مقدار ما تیسر اوزره اقتصار وقدر كفايتك غیریه به رغبت یورمیوب
 ترك ایلدی (فكان یلبس) فتح مثناة وموحده ایله (ما وجدته فی الغالب الشكلة والكساء) كسر كافله (الحسن)
 فتح خاه وكسر شندله (والبرد القلیظ) ضم موحده ایله یعنی جناب سیدعالی (فواضع الله من غير كلفة) مصادفه ایلدیكی
 لباسی كیوب اكثر احیانه شبهه عبا قبا وجامه سخت ودرشت وبردشانه كیرلردی (وبقسم) تخفیف وتشدیده
 (على من حضره اقبية الدياج) اقبیه جمع قبا بالمد ودياج كسر وفتح داله نوع من الحریر (الخوصة) تشدید وواو
 مفتوحة ایله منسوجه معنایسنه (بالذهب ویرفع من لم یحضر) یعنی غنائم وهدايای ملوكانه دن زرتارله منسوجه
 قبا دیباری حضورهما یوتده موجود اولنره تقسیم یوروب ومجلس عالیلرنده ناموجود اولان مستحقینه دخی
 بخش ایچون حصه لرین رفع ایدردی عبارة مذکورہ قصه مخزومه به اشارتدر كه مسور بن مخزومه دن شیخن
 روايتلرنده پیوسته صحت اولان مضمون خبردر بدوم مخزومه بكایدیكه یامسور كوشزدن اولدی رسول الله صلی الله
 علیه وسلم حضرت تلمیذیه بسیار قبا دیبار كیش كیده لم جوبنده احسان اولالم دیدی رسیده در دوتجانی اولدیغده زده
 پدرم ای مسور اول حضرت نه ندا ودر یوزة انعام اولدیغمزی اعلام ایله دیدی ككستانخانه ندایی جناب
 حضرت شایان كورمدم پدرم بكاحطاب ایدوب ای چكر كوشم پیغمبر عالی نژاد جبارد كدر دید كده بدخنی لب ایلله
 دعوت ایلدم در حال دست كرم پیوستنده بر جامه زرد ووزو دیا ایله جبره سعادتندن بیرون اولوب بالمخزومه بوقیانی
 سنگیون مریم ایلدم نه خوش لباس فاخر در دیو محاسن قبا یی ارانه ایدره لیدر ویمه احسان یوردیله (اذ المباحات
 فی الملابس والتزين من خصال الشرف والجلالة وهي من سمات النساء) همچنان لباس فاخره ایلله اظهار
 فخر وجامه کرانها ایلله تزیین وتجمل جلالت وشرف عداوتنسان خصالدن دكلدر بلكه جامه كونا كونه مباهات
 خصائل نسواندندر (والمحمود منها نقاوة) فتح وضم نونه مصدر در (الثوب) ملاسندن عندالله والناس مدوح
 اولان نظافة ثیابدر (والتوسط في جنسه وكونه ايس) ضم لامله (مثله غير سقط لاروة جنسه مما لا یؤدی الى الشهرة
 فی الطرفين) نوع لباسدن پسندیده اولان جنس ثیابدن بین واما مال واقرائی لباس اولدیغی جنس اولمقدركه اقرائی
 انسانیتنی اسقاط ایدن جنسندن عداوتدینی حالدنه غایت تعظیمی ایجاب وینه نهایت خستی مؤدی اوله اغنیاقرا
 زینده وفقر اغنیازینده تزیین ایتوب هر كس بقدر خویش ثیاب وسط اوزره ملبس اوله (وفي الخبر من لبس ثوب
 شهرة في الدنيا لبسه الله ثوب مذلة يوم القيامة) وقد ذم الشرع ذلك (ملاسده مباهات وتزینی شرع ذم ایلدی
 (وغاية الفقر فيه في العادة عند الناس امانه ودالی الفقر بكثرة الموجود ووزور الحال) والحاصل كثرة مال وملاسله
 مباهاة عند العلاء غیر محموده وشرعاً مذمومه در عوام ایسه ذلك المذموم كثرته له عادتا نهایت مایه الافتخار لری
 بسیماری مال وكثرة جاه ومناله تفاخره رجوع ایدر (وكذلك اتباعه یجوده) فتح جیهله وجوزرهما بن رسلان
 وكذلك في القاموس (المسكن وسعة المنزل) فتح سینله (وتكثير الالة وخدمه) جمع خدام (وهر كوابنه) یعنی مال
 وجاهله تفاخر نظیر یدر تزیین سكنی وخراجی مرابسط واوانی وچاكران واسب واستری بسیمار ویا تمككه فخر آور
 اولمقدركه مصنف علیه الرحمة شاه رسالتك فضیات مآلیه بی حائز وغیرك نائل اولدیغی جاه ومالی فاخر اولدیغن
 بیانه شروع ایدر (ومن ملك الارض وجی اليه) صیغه مجهولة (ما فیه من ذلك رهدا) زهد دنیا دن اعراض مع
 القدرة وعقبایه میل ورغبندر (ونزها فهو حائز لفضيلة المآلية ومالك للفخر بهذه الصلة) هو حائز بتمتد اومالك
 مغطوف علیه دوعنی اول ذات عالی سمات كه دولت خداداده روی زمینه مالك وغنائم وجزیه وصدقاتی طرف
 باهر الشرفه جنایات واول مال مجبای فی الله ترك ایلله یوله اولان ذات خجسته صفات فضیات مآلیه بی جامع
 وزهد ونزه خصلتیه فخره مالكدر (ان كانت فضيلة زائدة عما في الفقر) ان مكسورة شرطیه وكانت اسمی فضيلة

عليه السلام بشارت فرما اولسي قولندن احتراز در بشارت (و نص على كلامه في مهده فقال اني عبد الله اناني
 انك انما وجد على نبيا) حق سبحانه و تعالی روح الهك كه هواره طه و لينده ناطقه بردار اولديفن فرقان مجيد نده
 نصريح بيور و ب جناب عيسى اقتضار بالعبودية واحترازا عن دعوى الربوبية بن نبوة خدای لا يزال كفضل و كرم من
 بكما المجيد جليل اعطا و سابق قضاسته بنی پیغمبر قیادی امدی مرتبه جلیله نبوة غالب عادة الهیه اوزره
 سن اربعه نده اعطا اولان و راما عیسی و یحیی علیهما السلام طه و لیسنده نه گمیل عقل و منصب نبوتله تخصیص
 و شرفیاب بیورلدن بركتكم بنی آخر الزمان علیه سلام المنان نبوتله شرفند اولد بركتوز آدم علیه السلام بن الماء
 والطین منجورلدی و حدنقه بالغ اولوب خرد سال ایکن غنچه مثال گلستان وجوده نطقه دهن كسا اولد
 اون بركسته در بركتكم فی المهد النبوی محمد و یحیی و عیسی و الخلیل و مریم و میری جریح ثم شاهد یوسف و طفول
 الذي الاخر و دیرویه مسلم و طفول علیه مر بالامة التي يقال لها ترقي ولا تتكلم و مشاطة فی عهد فرعون طه لها
 و فی زمن الهادی المبارک یختم (وقال الله منها حليمان) ای الحكومة او الفتيا یعنی قصه انیه بنی نعمیم ایلد
 (و كلا آتيناها حکما و علما) داود و سلیمانك هر برینه بموجب الحکمة معرفه و قضایای شرعیه و قوانین الهیه به علم
 و عرفان اعطا ایلد (و قد ذکر من حکم سلیمان و هو صبی یلعب فی قصة المرجومه) یعنی سلیمان علیه السلام هنوز
 صبی ایکن مرأه مر جومه قصه سنده ذکر اولنان حکمی امر حبسلی اولدیغنه دلالت ایدر نقل تلسانی اوزره
 ابن عسا کردن مستند امر ویدر بنی اسرائیلدن بادعة الجمال بر باوی حرمسرای عفت لاهر ما قضاندن برینه دفع
 رفقه اشتکایلد کده فانی انک زانف کمنده بند و حننه دل داده و مر اوده مر ادا ایلدی زن امتناع و قاضی اخره
 رفع دعوا اولدخی کالاول عورته مفتون اولد رفق چارنفر قضا انک شورنده و شیدانی اولدیرو حرم و صلی ارزوسیه
 پاینده اغازا یتدیلر بالاخره اول زن جناب خلیفه الامه قضاندن شکایت ایلد یوب قضای حضوره احضاره فرمان
 ایلدی دیوان داود علیه السلام حاضر و اولد قلنده یارضول الله بوزن فاجره نک برکلی وارد رانکه زنا ایدر
 دیو نهادت ایتدیلر حضرت داود دخی عورتک رجعت حکم ایلدی اما اول انباده سلیمان علیه السلام سائر
 کود کان ایلد ملاعبه ایلد کاری محله مشرف بر قصر دن داود علیه السلام نهانجه صبیانه نسکاه ایدر رکن قضیه مرأه
 ماتدی او انباده ایچیلر نه بر صبی جلیل و ار ایدی سلیمان علیه السلام بین الصبیان حاکم نصب اولوب و چار عدد
 کود کان قضا اربعه نظیری صبی جلیله مر اوده و تمت اسنادله حضور سلیمانیه مر افعه و شهادت ایلد یلر سلیمان
 علیه السلام اربعه دن برینه مخفیجه لون کایدن سوال ایتد کده سیاه رنگ بر کبد ردیدی و هر برندن نهانی پرسان
 اولد قده هر بریدی بر ککه نه لونه خبر داده اولدی اخرلخر نه مخالف اولغین سلیمان علیه السلام سائر صبیانه
 امر ایدوب شهودی سنکسار ایلد کلر بن داود علیه السلام شاهده بیور و ب شاید قضیه دخی بو منوال اوزره اوله
 دیوب در حال قضا اربعه بی تکرار احضار و لون کایدن استخبار بیوردی فی نفس الامر هر بری اخرلخر خبر نه غیر
 مطابق جواب و بر ایلدی بنی الله داود علیه السلام انک قتلته فرمان و مرأه ظلمه رفقایاب اولدی امدی غبار نده
 مر جومه لفظیه انان بیورلدی مایول الیه اعتبارله دروا لا هنوز رجیم اولنا مشیدی و انک شرف منتهه نفسی
 حیوانه نمکنه اولان عزرتنه رجیم و شاهد زوره قتل ایجاب ایدردی اما شرف محمدیه صلی الله علیه و سلمه حکم مرأه
 نهذیر در (وقی قصة الصبی ما اقتدی به آوه) و دخی طفل مدعا قضیه سنده وقوع یاغته اولان حکمنه بدرع الیری
 اقتدا ایلدی بکی حکم سلیمان امر جلی اولدیغنه برهان جلیدر شیخین علیه الرحمة بنی هریره رضی الله عنه دن
 رویه قیور و در تری خبر صحیح مضبوطد که ایکی عورت فرزند ایلد بر محله ایکن قضایا بر بنگ ولدی بر کر کان
 مترسه می اولوب ایکی زن بر ولد ایلد حضور خلیفه اللهده مر افعه و هر بری یوسفل چور و نوادعا ایلد کده داود
 علیه السلام ذات الید اولان کبریا ولدی حکم ایلدی اما سلیمان علیه السلام اول ایکی مرأه فی حضوره دعوت
 بیور و ب بر سکن احضار ایدر و یوسفلی دویم ایدرم هر نیمه سن بریکز آسون دید کده کبری بو حکمه راضیه
 اولوب صغری رحل الله و ولد انکدر ایکی شق ایچمه دیو حقیقت استمهله ولدی صغریه حکم ایلدی ولی الحقیقه والده
 ولدی بنگ هلاکنه رضاده اولوب کبریا اسناد ایلدی و ککرا ایسه مصیبه ده یکسان اولماقی طلبکار و هلاکنه
 راضیه اولمشیدی فان قیل المجتهد لا ینقض حکم المجتهد فاجیب کان حکم داود باجتهاد و حکم سلیمان بوحی والوحی
 ینقض الاجتهاد (و دخی الطبری ان عمره کان حین اوفی الملك اثني عشر عاما) سلیمان علیه السلام ملک اعطا
 اولندی بنی زمان عمر عز بر لری دوازده ساله ایلدی دیو یوحید بن جری نقل و روایت ایلدی (و كذلك) عالم صبا و تنده سلیمان
 علیه السلام دن ذکر اولنان اقل اسادر (قصة موسى مع فرعون و اخذه بليته و هو طفل) موسى بن عمران علیه سلام

الرحمن طفل دوزاله ایکن فرعون مصر اولان مصعب بن الولید نام بلید ایلد قصه سی و اولد بکیشک ریشنی چکمه سیدر
 موسایه غضبه اولوب هلاک کنی مر ادا ایلد کده زوجة فرعون اسیه بنت مزاحم رضی الله عنها معذرت خواه
 اولوب هنوز بیش و کم و نیک و بدی فرق ایتز صیدر دید کده بر مقدار میوه و انش احضار ایلد یوب برای امتحان بیش
 نه ادا ایلد قده موسی علیه السلام قدرة الهی ایلد انشی الوب مبارک دهاته رسیده ایتمکه انش غضب فرعون
 منطانی و یجندن فراغت ایلدی قصه مشهوره سیدر (وقال تعالى و اقد آتينا ابراهيم رشده من قبل ای و هدیناه
 صغیرا قله مجاهد و غیره) یعنی حق سبحانه و تعالی اطفالا و کرما ابراهیمه قبل او ان معرفته کمال هدایت و صلاح حالت
 احسان ایلد دیو تعدا دمنی تفسیر نده امام مجاهد و غیر یلر قبل البلوغ صغری جانده اکاهدایت ایلد دیو کله
 تفسیر ایتدیلر (وقال ابن عطاء) ابواله باص احد بن سهل بن عطاء و او جیوز القش طقوزده روبراهیم ایلد لر در
 (اصطفاه قبل ایلد اخلقته) بن عطاء سیور و ککه بو عاقله وجودیم بودنی اظهار دن اول عالم ارواح و سابق قضاده
 جناب ابراهیم خلیل علیه سلام الله الخلیل مختار ایلدی (وقال بعضهم) صاحب کواشی و غیر یلر دیدیلر که (ما اولد
 ابراهیم بهشت الله الیه ملککایا مره عن الله تعالى ان يعرفه بقلبه و یدکره بلسانه فقال قد فعلت ولم یقل افعل فذلك
 رشده) و قنا که خلیل الله عالم وجوده قدم نه ادا اولد قده حق جل و علا کابر فرشته نور سرشته ارسال بیور دیکه قبل
 رحماندن ابراهیم معرفه تامه قلبی ایلد حق یلر و ذکر مولایله و طب اللسان اوله دیو امر ایدر چون ابراهیم علیه
 سلام الرحیم امر فرشته بنی کوش ایلدی مبالغه امره امتثالنی مشور تعیمیر بالمأذی ایلد در حال قد فعلت لفظیه ادا
 مافی البال بیور ملری رشندن مر ادا اولنان نه ادا دیدیلر و قیل ان لقاء ابراهیم فی النار و محبته کانت و هو ابن بیت
 عشرة سنة) یعنی جناب خلیل الله نار غروده القا و مر و دلهینه ابتلاسی اوزن التي یاشنه ایکن وقوع یاغته در دینلدی
 (وان ابتلاء اسحاق بالذبح و هو ابن سبع سنين و قیل ثلاث عشرة سنة) اسحاق بن ابراهیم علیه سلام الله الرحیم
 ذبحله ابتلا و امتحان بیورلدی بنی یلدی یاشنه اولدی قیل مذکور ذبیح اسحاق علیه السلام اولدیغنه
 شاهد که اهل کتاب و مفسرین و محدثین محب الدین الطبری ماتدی بسیمار کسنه ذاب اولوب حتی جلال الدین
 السیوطی رساله مستله ایلد استیعای هرام بیور و شلرام مذهب جه و راجع ایلد علیه السلام اولد قزین اکثر
 صحابی که ابن عباس و ابن عمر و عاویه رضی الله عنهم امثالندن هر ویدر انان الذبیحین حدیث شریفیکه
 بریدی حضرت اسماعیل علیه السلام و بری لدر سلطان انبیا عده الله مر ادا اولنور ذیو بکر میدن زیاده وجوده ایلد
 ذبیح حضرت اسحاق علیه السلام اولسی مر دود و بشه رخول خط بطلان کشیده اولدیرو الله اعلم (وان
 استدلال ابراهیم بالکوکب والقمر والشمس کان وهو ابن خمسة عشر شهرا) یعنی خلیل الله انبیا نورانه دن ستاره
 و ماه و هر ایلد بر سبیل نظر عالم خاتلن حدو شنه استدلال و متکر بنی طریق حقه ارشاد بیور و ب یا قوم انی بری
 مما تشرکون ایلد کو یا اولد قری بخنده ماهه ایکن ایدی و کذلک نری ابراهیم ملکوت السموات والارض ایه کریمه
 سنه اشارت در وجه استدلال جناب خلیل الله اولد که چون اجرام سماویة آفل و هر آفل متغیر و هر متغیر حادث
 اولمقل و لاشی من الحوادث بصانع نتیجه پذیر و تات الاصنام تغیرده اجرام اسبابیکه دخی دون اولغین ذلك
 الاستدلال ایلد صانع مغایر لهام وجود اولسی بالطریق الاولى ثبوت یاغته تعیندر امدی عالم بر صانعدن لا بد اولور
 (وقیل اوحی الله تعالى انی یوسف علیه الصلاة والسلام و هو صبی عنده ما هم اخوته بالقائه فی الحب) اخوه هم و کسر
 همزه ایلد اجتماع و حب ضم جیم و تشدید موحده ایلد غیر مطویه بالجبار اولان چاهد زنی یوسف علیه السلامی
 برادرانی اقتضاده چاه ایتمکه قصدا یتد کمری حینده حق جل و علا ارشاد ملک برله و یا یوسف و ایلدی هنوز یوسف
 علیه السلام صبی ایلدی یوسف علیه السلام حضرت یلر بنگ و خ منور لنده بر حال سیاه و دوشمنی میانه سنده
 شامه غبرین ثمانه لری و ار ایدی و عام اذ کرفی عنده بنگ کریمه بنی حروفی عدد بنجه رشته رقیله بسته اولمشیدی
 عزیزی یوزیکر می مالدنه رسیده یابان اولوب انیل ایچره قیر کا کج نهان کبی دفن و نهان اولد قد نصکره موسی
 الکام علیه صلوات البر الرحیم تابوت نوح و جسم یوسفی بیلدن اخراج و ارض قدغه ارسال و مر اقدانیه کرای جنبدنه
 دفن خالده ایلد قیلدی و چاه مذکور بیت مقدس و یا اوردنه معاد تخانه یعقوب علیه السلامه اویج فرخ بخادر
 دیدیلر (بقوله تعالى فلما ذهبوا به واجمعوا ان یجعلوه فی غیابة الحب و اوحینا الیه انهم یمنهم باجرهم هذا الایه ای
 و هم لا یشرعون) جله حالیه لا یشرعون اوحینا و بالتبیین قوانه تعلی ایدر یعنی برادران یوسف و بنی انداخته
 چاه ایتمکه عزیم واجماع ایلد یلر زکریم الشان یوسفه و حی ایلد ککه سنی خلاص ایدوب و امر ناد ز برادر بن
 برادرانه هر ایه خبر و یور و سک و ایلر سنلک بهدر مانله جلوشانکی ادر الدویمیر یاغته کار ی حاله کند بکی نعر یق ایدر سنک

دو مال حالته بویه جلیله بشارت یوردری (الی غیر ذلک من اخبارهم) بعض نسخه ها مذکر من اخبار غیرهم
 ایراد اولدی خلاصه کلام انبیا علیهم السلام ابتدای امر حالت طفولیت ازنده کمال اوزره محبوبین اولد قلرله دلالت
 ایدن اخباردن ذکر اولان قصص پر عبرت غیر نیجه اناره رسیده اولنجیه د کین شهرت یابد (وقد حکى اهل
 السیران انه بنت وهب اخبرت ان نبیاً محمداً صلی الله علیه وسلم حين ولد له باسطاً يديه الى الارض رافعاً رأسه الى
 السماء) نقل ارباب سیر اوزره والده حضرت خلاصه موجودات صلی الله علیه وسلم پیام رس اولور که نور دیده یان
 جاوه کی سرادفات جهان اولدقه دودست کرم یوسن زمینه بسط وسرد و انجندی اسمانه رفع ایدیچی اولدنی
 حالده عز و نازله پیرایه مه وجود اولدی دیدی (وقال فی حدیثه صلی الله علیه وسلم لما نشأت بغضت) بناء مجهول
 وتشیدله (الی الاوان) جمع وزن که بت یا حنه وصنم بلا حنه دزو کاهی صایبه اطلاق اولور شداد بن اوس رضی
 الله عنه طریقه نرین شد وثقه ابو نعیم فی الدلائل اولان خبرده شاه سریر صافطه علیه الصقی التحایا یورر که وقتا که
 حمله باطلی تمیز و فرقی ایدر اولدم بالجله بتان بکامبالغه مبعوض قیلندی (وبعض الی الشعر) وشعره لفظ وسماعی
 دخی بقایات مبعوض قیلندی لام تعریف برای عهد اوق کرک دینادی وان من الشعر لحکمة حدیث لطیفه
 منافی اولیه (ولم اعم بشئ) همزه وضم هاء وشدیم مضمومه ویا مفعولیه الی لم قصده معناه (ما کانت
 الجاهلیة تفعله الامریة) یعنی الله منم ما تم اعد جاهلیه قبل البعثة ایام قدر تدر بعض نسخه ها منم ما تم اعد
 فعل جاهلیته را جدر یعنی ارباب جاهلیته در کار اولد قری باز یجه و مغارف و سماع مائیدی منم ما تم اعد
 الحق دویار صدور ایتمکله نکهت ان عالم جل شانہ استراردن بنی مضمون یوروب بعدذا ایدر ارجعت ایدم
 دیو تحذیر نعمت پروردکاری یورر خبرم کور حیدر کرار کرم الله وجهه طریقه نرین مر فو عا حاکم علیه الرحمة
 رفع رایه روایت یوردر بنی حدیث مضمون نیدر که سرور عالم صلی الله علیه وسلم یورر بر شانه که اعلا می مکده ایدم
 قریش دن بر شاپ رعی غنله مشغول ایدی دیدم که بنم زمة کوشند انم نکهت انم اول کاتب الصلیان کوشیدن
 سیر الیه خاطر نواز اولام دیو محلات مکه دن برخانه پش کاهنه کادم نقات نای ودف قرع در یجه سامم اولوب
 چکونکی خالدن برسان اولدیم ده فلانک سور ولیمه سیدر دیدیلر اول سماعله وقت کذار و دوجشم خواب آلود
 اولدی تا کیم ضوء افق باب بنی پندار ایلدی وشب زیکرده هجعتان ضد و یافته قصدمر و بعد الرجوع یشه رفیقم
 استنطاق ایلد که استخیم ایلدوب و مافات شیا کلامیله رد جواب ایتشیدم دیو الامریة لفظت حقیقتی بیان
 یورر مشار در حاصلی امر مذکورده دخی ارتکاب محرمات نایا دیر زرا و قوی قبل تحریم السماع و شرا و الیه
 عرسده ضربیدف غیر ممنوع و سیر لیلدن نهی ایسه مطلقان نهی تحریم دکادر امدی انبیا علیهم التحایا حکام رضیه
 و شمائل همیه اوزره مجبور لدر علی سبیل الذمیرة عالم طفولیت و صغره و قوی مانع خلوص اولم حدیث مذکور مع
 تعانه عدالت فصلی آخرنده مصلاد کرا و لنور (ثم یتمکن الامر لهم و تترادف نفحات الله علیهم) ضمیر جمع انبیا علیهم
 السلامه را جدر و عبارت سابقا بل عززت قوی اوزره معطوفه و روم الیه عطی بفدر تبه و زمان المجبور با اعتبار
 الابداء و الاثناء و تمکن تفعل من الامکان ثبوت و قران یا خذ و ترادف معناه و امر له مراد اول ذوات ذیشاننده
 کمال و معلومدن ایداع قیلان امور دیر و تترادف تفاعل من الردف و هو الی کوبه خلف غیره و نفحات فتحین و عام
 مهمله الیه جمع نفحه در اصل رایحه طویه و بوم مقامه هبه و عطیه ربانیه در که اناره روزی قیلان امتداد باری مراد
 اولور یعنی انبیا علیهم التحایا یدر اخلاق جبل و غیر بنی قیلند قد نصکره کمال اوزره ثبوت یافتنه و قرار داده اولوب
 بخشایش فیاض مطلق و معارف حق انبیا حضراتی اوزره تنایج ایدر (وتشرق انوار المعارف فی قلوبهم حتی یصلوا
 العلیة) و فی نسخه الی الفایه یعنی دل اکهارنده انار عوارف و انوار معارف نایند و رخشنده اولور تا کیم تحذروا
 باخلاق الله الیه نهایت کماله رسیده و ارباب هدایت و احباب عشایت زمره جلیله شه یوسنه اولنجیه (ویبلغوا
 باسطاً و الله تعالی لهم بالنسوة) متعلق بیلغوا و باسطاً (فی تحصیل هذه الخصال الشریفة) (النهاية) نصبه مفعول
 یبلغوا و غایه و نهایت بر معنایه لکن نفن فی العبارة مراد اولدنی (دون ممارسة و لا ریاضة) یعنی اول حضرات عالیة
 السمات خصال علیه تحصیلنه مولای عزیز نبوتله اجتناب و اختیار یورمغن جذب الیه و خلقه غریزیه الیه
 ملازمت و ریاضت کسب یا تمکیزین منزلت نهیه مقصوده بالغ اولدیلر (قال الله تعالی و لما بلغ اشده) هم مقدر
 و جمع لا واحد (و استوی) حق جل و علا یورر وقتا که موسی نهایت قوه و نهایتاً تبه بالغ و چهل ساله واصل اولوب
 عقی مستحکم و عالی مستقیم اولدی چون اربعین بلوغ قانون الهیة غالبان بنیة انبیا و مرسلین در (انشاء حکما
 و علما) بنم و سایه نبوت اعطا و معرفت نامه کامله احسان ایلد (و کذلک یجزی المحسنین) وقوع جزای احسانله

تعلیقه تنبیه در که انار محسنین و مخلصین و مر اقبین لله اولر الیه احسانله مجازاة یورلدی هل جزاء الا حسن
 الا الاحسان مصنف علیه الرحمة مولای کریم یغمبراته هر دم نفحه بخشای کمال اولدیمه بویه کریمه الیه استسما
 یورر مشدر (وقد نجد نحن غیرهم بطبع) بناء مجهول (علی بعض هذه الاخلاق الشریفة دون جمیعها) و فی نسخه
 دون بعضها (ویولد علیها) ما قدانی تفسیر اسادر (فیسمل علیه اکتساب تمامها عناية) نزع خافضیه اوزره منصوبدر
 (من الله عز وجل) ای بعناية الله تعالی یعنی انبیا علیهم التحایا دن ماعداء و حکار و ایلانی اخلاق کرمه
 مستحسنه دن بعضیسی اوزر بنه محبوبین دون بعض مصادفه و بهضیله لک الاخلاق اوزره مادر زاد اولوب غمائی
 اخلاق حمیده فی اکتساب واسطه تخلق و کرم باری تعالی الیه انرا اوزر بنه اساز اولدیمن مشاهده ایدر (کانت شاهد
 من خاتمة بعض الصبیان) خاتمة کسر خاء مجهم و مکهون لامله (علی حسن الصمت) طریق و هیئت اهل خیر
 (والشهادة) فتح شین مجهم و هاء و میله حدیث کابو جلدات (او صدق اللسان و السماحة و کما یجده ضمهم علی ضدها)
 تسکیم بعض صبیان خلقتندن حسن هیئت و یاد کاف و فطنت یا نطق بیانله صدق زبان وجود و کرم و سخاوت اوزره
 سرشته اولد قلرین مشاهده و نیجه سن صغر و کبری عالمنده اخلاق حسننه خلافه معاینه ایلد یکمز اساز (فبا الاکتساب
 یکمل) ضم میله تمام معنائه و یا کمال تمام و زیاده (فاقصم اوبالریاضة و المجاهدة یستجاب) صیغه مجهول (معدومها
 و یعتدل مخرفها) یعنی اکتساب اخلاق رضیه الیه تمام و ریاضت و مجاهدة سبیله نفسنده نایاب و غیر
 مجبول اولدنی اخلاق حمیده اکتساب و استجاب اوانوب اعتدال مجوددن مائل اولان خاق معتدل اولور امدی
 در حق انبیا اتمام و در حق غیر کمال لفظیه تعبیر کرده مصنف علیه الرحمة بر عکس ادا یورر اسه خوش آمده مقام
 ایدی یس یو عباره مانده اوزره قسم آخر اولور که اول مرتبه انبیا علیهم التحایا که جمیع اخلاق مرضیه اوزره
 منطیع و مجبول ایدر یو قسم ثانی بعض اخلاق حمیده اوزره مطبوع و بعضی مکتسب ایدی (و باختلاف هذین
 الحالتین یفقاوت الناس فیها) اندی جبل و کسب اختلافیه ذله و کثرة فاضف جهتندن صفات حمیده ده خلق خلق
 تفاوت ایدر (و کل میسر لما خلق له) یو کلام امثال نبویه و جوامع الکلم و حدیث صحیحندن بعضدر اول حدیث اعلوا
 فکل میسر لما خلق له فن خلق سعید ابعمل عمل اهل السعادة و من خلق شقیب ابعمل عمل اهل الشقاوة و الخصال
 یوفیق خلقی قدرة طاعت و عیاد ایا الله خذلان خلقی قدرة معصیه اولدی (و اهذا) ما (قد اختلف السلف فیها)
 ماموصول اسمی اوحرفی اوزر ائده ولذا اسقطت من بعض النسخ (هل هذا الخلق جبله او مکتسبه) یعنی و اهذه التفاوت
 علمای متقدمین اختلاف ایلد بلکه خلق حسن غری طبعی و یا اکتسابی ایدر (فی فی الطبری عن بعض السلف
 ان الخلق الحسن جبله و غیره فی العبد) عالم تحریر محمد بن جریر بعض سلفندن بر ذیل روایت یوردر بیکه خلق
 حسن جهان پسند عبده جبل و غیر بریدر (وحکاه ابن مسعود رضی الله عنه و الحسن) البصری (وبه قال هو) ابن
 جریر عبدالله بن مسعود و حسنندن نقل الیه بوجه بحر و حکایه یورر شار (ولا یلزم من حکایته اعتقاده
 و الصواب ما املناه) اما قول صواب سابقا اصل وقاعده قیلدیمز وجه و جیدر که اخلاقندن بعضیسی جبل
 و غیره مکتسبه و بعضی تعلیم و ریاضتله حصا و یورر مکتسبه در بجای صواب و الظاهر و الصبح لفظیه تعبیر یورر لقی
 صوابید علی القاری در براماسبق من السلف مراعات لازمدر (وقد روی سعد) بن ابی وقاص رضی الله عنه
 (عن النبی صلی الله علیه وسلم کل الخلال) کسر خاء مجهم الیه جمع ذله بفتح و تشدید خصله وصفه (بطبع علیها المؤمن
 الا الحیانة و الکذب) خیانة ضداما تدر که سرقه و انکار و دیمه مائیدی اموری مشته در یعنی هر خصال اوزره
 مؤمن سرشته و مجبولد را لایحیانة و دروغ اوزره مجبول دکادر زرافطرة مؤمن پیر حال سلمیه در و نه مادمقررده
 بغایت بددر مطلقا مؤمنده طبعیه مخلوقه دکادر و المراد المؤمن الکامل خیر اطیف و وایسکرده ابن ابی الدنیا
 فی الصمتدر (وقال عمر بن الخطاب رضی الله عنه فی حدیثه الجراة) یوزن جرعة شجاعة (والحسین) ضم جیم
 و باو تحقیق نونله عدم الاقدام للخوف هراس (غریر) جمع غریزة طابع (بضعهم الله تعالی حیث یشاء) ابن جریر
 و ابن ابی حاتم و سعید موقوف فاروق منبع الجناب حضرتندن روایت ایدر که جرأة و جنات غریزی و جبلدیر
 صانع یحیون نوا یک خصلتی مراد ایلد یکی شده سنه نماده ایدر (وهذه الاخلاق المحمودة و الخصال الجلیلة کثیرة
 و لکن نذكر راصوا و انشیر الی جمیعهم و یوفیق وصفه صلی الله علیه وسلم ان شاء الله تعالی) اخلاق پسندیده
 و خصال جمیله بسیار و علی التفصیل اقصاء فی استیفاء حیطه شماردن بیرون در و اما صوائف صولده ذکر و بیان
 و فروغی اعتبارله جمیعسنه اشارت و بوجه کمال اول خصاله حضرت سلطان کونین صلی الله علیه وسلم ملک وصف
 دلاراسنی ما شاء الله ثبت و تحقیق ایدر

(فصل)

(اما اصل قروما) ضمير اخلاقه راجع در امدی بوفصل فهرس عما اصول اخلاقی صریحا بیان و فروغه تلویحا
 اشارتله مقصود در (وعنصر) ضم وفتح عین وضم صادله ماده واصل معنایه و عناصر آب و خاک و باد و آتش
 اطلاق اولی و در هر جسد بود و اودن مر کبدر (بنایه) عطف تفسیری العبارة وفتح بال اشارت در جمع بنوع
 ما یفجر منه الماء (ونقطة دائرتها) نقطه جزء من الخط والسطح قطب و مرکز الیه بنا در و دانه اصطلاح هندسه ده
 نام الاستداده بر خط مستدیر در که مرکزین چیهوب اکامنتی اولان خطوط مستقیمه هر جانبین طولده
 متساوی اوله (قال عقل) وعقل ایسه عند الحکما جواهر خسه نک بریدر و جواهر خسه هیولی صورت نفس عقل
 جسم وعقل بر نور و جانیدر که نفس علوم ضروریه ونظریه بی اول نور الیه ادراک ایدر و واد معقولات مهبیامی
 اولوب بلاشایه تکلف و توقف بر سبیل رسوخ انی وجوده کتور ملک شائدن اولان کسبه نک قوته عقل مستفاد
 دین ایدر و بوقامده عقل فعال مر اد اولی و ذکره نکله اکا عقل عاشر و عقل فعال و جبریل دخی دینا و ریس
 حکما عقله جواهر و غیر بلر جسم شفاف دیر که محلی مشام و یا قلدردر و الاصح انه قوة نفسیه هی منشأ الادراک
 والحاصل اخلاق افرادنک اصلی وینو عنک ماده سی و مدار اخلاق قطب و مرکز عقلدر (الذی منه ینبعث
 العلم والمعرفة) انبعث عقلک بنوع اولی یفقه نظار و علم مطلق ادراک و ادراک کلیات معنایه و معرفه ادراک
 جریات یعنی اصل اصیل اخلاق عقلدر که علم و معرفت اندن نشأه باب اولی و (یفرع عن هذا) و فرع عقلک اصلنه
 ذکر ادر عن الیه تعدیه نشأه معنای متضمن اولی یفجر وندر و الا علی الیه تعدیه سی معرف وندر (ثوب الرأی وجوده)
 فتح جمیله (الفطنة والاصابة) رفعله و بعض نسخه جبرله (وصدق الظن) بالرفع لا غیر (والنظر للعواقب ومصالح)
 یجز و راء و اقبه و مر فوعا فقه و معطوف وندر (النفس و المجاهدة) جزله و بعض نسخه رفعله در (الشهوة وجسن)
 رفعله (الحیاسة والتدبیر واقتناء) رفعله (الفضائل و تجنب الرذائل) حاصلی ادراک نفس که عقلدر اندن نور ذری
 واحکام و حسن تفهم بوجه صواب و ادراک غرض و در خارج و ذهن واقعه موافقت عاقبت امر ده تدبیر و تأمل
 و منافع و محاسن نفس و ترک شهوات و لهوات و صدق لهجه و عدالت و حسن تدبیر امور زان و اکساب شمائل
 واجتهاب ذمائم شجرة اصل ثابت عقلدر تفرع ایدر و بواخلاق کلیسی محفلة شهوة وهوی و موافقت شریعة
 و هدی الیه صواب و بر در (وقد اشترنا الى مكانه منه صلى الله عليه وسلم وبلغه منه ومن العلم للقبایة التي لم یبلغها
 بشر سواه) ضمیر مكانه ضمیر منه عقلدر راجع در و مكان مرتبة معنویه یعنی فیما سبق من العقل علو محمل
 ضمیر فی اراد و اصل عقل و علمدر که کما سنینه اول ضمیر نک غیر بر فردا کاسیده و نظره باب اولی یعنی غایه قصویه
 و صوابه اشارت ایدر (واذ جلاله من ذلك) ظرف آخر فصلده اولان حارث العقول قولنه متعلق واذ تعلیله
 اوله و یا ما قبله عطف اولنه و بونک امثال عطف علی المعنی تسجیه اولنور کان دینک اولور که اول حضرتن
 انده علو قدری محسوس و مشاهد و جلالة محلی امر متحقق و (وما نفع منه متحقق عند من تتبع مجاری احواله
 و اطراد سیره و طالع جواسع کله و حسن شمائله و بدائع سیره و حکم حدیثه) کسر حاء و فتح کافله قول مصیب
 (وعلمه بما فی التوراة والانجیل والكتب المنزلة) تشدید و تحفیه (وحکم) جمع حکمة (الحکما و یا ماها و ضرب الاشال
 و سیاسات الانام) ضبط امور عامه باللسان والسان (وتقریر الشرائع و تأسیل الاداب النفسیه والشیع الحیمة)
 یعنی اول تاجور خطاب لولا که حضرتن سن حق و وفق صدق اوزره جاریه اولان احوال و شمائل رضیه
 استمدادی مطالعه و مشاهد و مبنی سیر و معنی کثیر کلامی و سیر و ساوله متبعه و اخلاق حسیته و بدیعه سن
 شاهید خوش الهجه کتبیده معانیده و اتقان علم و عملده حکم کامله و شامله سن مشتمله اولان احادیث جمیله سن
 مطالعه و اول دانای عالم علم عالم شوی کتب ربانی و صحف ایمانیه حیازه و احاطه سن و معارف حکما و سیر کشت
 اهم بشین و قصص انبیای کرین و اقوال و افعاله واقعه مطابق ضرب امثاله و اصل و فرع احکام شریعه و تأسیس
 اداب مرغوبه و اخلاق محموده و علی اشتمالین تسبیح ایدین کسند عندنک ثابت و ظاهرا و لور (الی فنون العلوم) ای
 منتهیه الی غیر ذلك (من انواع المعارف التي اتخذها لها كلامه عليه الصلاة والسلام قدوة) کسر طاء و تشدید موحده الیه
 مقتدی (واشاراته حجة كالمجارية) کسر عین مهمله الیه مصدر تعبیروا یا (والطب) کسر طاء و تشدید موحده الیه
 بدن انسانه من حیث الصحة والمرض تعلق ایدن علمدر (والحساب) مصدر حسب بمعنی عده علم يعرف به مقادیر العدد
 یومع الجمع والتفریق (والفرائض) جمع فريضة تقدیر معنایه میراث و میراث و ربه دایر علمدر (والنسب)
 معرفه انساب الناس من لدن ادم الی کل عصر فیه من علم التاريخ (و غیر ذلك مما سنینه فی معجزاته ان شاء الله

تعالی دون تعلیم و لامدارسة و لامطالعة کتب من تقدم ولا الخلو الی علمائهم) یعنی اصناف عوارفندن ذلك
 المذکور غیر به رسیده اولی که ارباب معارف کلام حضرت فی بشو و اشاراتن دلالت اتخاذ ایلک در تعبیروا
 و علم طبابت و حساب و فرائض و نسب و نیجه علوم شتی امثالیکه آخر باب رابعده ذکره یجزات یجشده بمیان ایدر
 حال انکه اول در یتیم بحر عرفان تعلیم درس و کتب متقدمینه مطالعه و علمای اهل کتب و عرفای مشرکین له محاذیه
 و محاوره و یجاشه ایست که من ایدی (بل بی ای لم یعرف) صیغه مجهم و الیه (بشی من ذلك حتى شرح الله صدره
 و بان امره و علمه و اقراءه) بانه اول شاه سیر لولا لاند کر اولان علم بر یله غیر مشهور پیغمبر ای ایدی تا کیم فرد
 یجون جل و علا اول حضرتن صدرش یقن ایمان و عرفان الیه توسیع و تنویر و قدر جمیل ایات و معجزاته اظهار
 ایدوب مالم یکن یلم علوی اکاتعلم و مالم یکن یقرأ معارفی قرأته اقدار ایدل (یعلم) بشاء مجهم و الیه (ذلك بالمطالعة
 و البحث عن جاله) من غیر تعلم عقل و علمدن دانای عالم صلی الله علیه و سلمک بالغ اولدی رتبة و الاشتمال و سیر حضرتن
 مطالعة و احوال جمیله الشین بحث و تفتیشله معلوم کرده اهل عرفاندر (ضرورة) نزاع خافیه الیه منصوب
 و یلم افطنه متعلقدر (وبالبرهان) ضرورة اوزره معطوفدر (القاطع علی نبوته) حال من البرهان (صلی الله علیه
 وسلم نظرا) تمیز در در اصل نظر تقلید بصر لا در ادراک بعد ذاتأمل و قصده استعمال اولندی یعنی اول حضرتن
 نبوتی اوزره استدلالا حجة قاطعه الیه معلومدر و الحاصل دلائل نبوته نظرا یدن قوة عقل حضرتیه دانا یا خود مالا
 نه الیه علوی سرور صفا محیط اولدی بیلنور (فلان طول بسرد الا قاصیص) جمع اقصوصة قصه معنایه
 یا علی خلاف القیاس جمع قصص (واحد القضايا) احاد مدهمه الیه جمع احاد مفردات معنایه و قضایا جمع قضیه یعنی
 تعداد قصص انبیاء و سرد قضایا الیه تطویل کلام ایتمیز (اذ جموعها مالا یاخذها) حصر و لا یحیط به حفظ جامع زیمر
 مجموع قصص و قضایا حذر و حصر دن بیرون و حیطه یادداشت حفظه و مهره دن افزوندر (و یحسب عقله) فتح حاء
 مهمله و ینله (کانت معارفه صلی الله علیه وسلم الی سائر ما علمه الله و اطلمه علیه من علم ما یكون وما کان و یجانب)
 بحر و راء اوزره معطوفدر (قدرته و عظمی ماسکونه) یعنی عوارف خواجة عالم صلی الله علیه و سلم سائر علوم لدیه
 و معارف ربانیه که مستقبل و ماضی ده وقوع یافته علوم کونیة عالم شهادت و غیب و عالم اسرارده اعلام اولان
 غرایب ملکوتیه اطلاع و تعلیم بر در کار بیور بلان مرتبة معارفی کمال عقلی مقدار یجدر (قال الله تعالی و علمک
 ما لم تکن تعلم و کان فضل الله علیک عظیما) تفاسیل شریعت و اداب طریقت و احوال حقیقه قدن هنوز معلوم
 اولین علوی سکا تعلیم بیور و ب انعام جسم و احسان عمیله حقه فضل حق عظیم اولدی (حارث العقول
 فی تقدیر فضله علیه و خرس) کسر را الیه (الاسن دون وصف یحیطه بذلك) سلطان رسل صلی الله علیه و سلم
 وزره شرفیافته صدور اولان من جسیه خدا دادی بکمالها وصف و بیانک مادونی اولان مرتبه تصور و تقدیرده
 بیه عقل اولی الالباب حیران و مدهوش و ناطقه اهل بیان لال اولدی (اوی شتی الیه) اودور نه بتخصر لدیه لانه
 علیه السلام مظهر الاسم الاعظم والله تعالی اعلم

(فصل)

(واما الحلم) هیجان غضبیدن نفس و طبعی ضبط و صیانة (والاحتمال) صبر علی المکاره و عدم التأثیر (والعفو)
 عدم مواخذة بالذنب (مع المقدرة) فتح و ضم دال و کسری دخی محکیدر بمعنی القوة بغض نسخه مع القدرة
 واقعدر (والصبر علی ما یکره) صیغه مجهم و الیه یعنی مرشد خاتناه عالم صلی الله علیه و سلم حضرتن نک حلم و احتمالی
 و کتم کارانی جری الیه عتابیه قدر تیاب ایکن عدم مواخذة و بار کران جفا یه صبر و شکوایی رتبة تعبیروا و توصیه در
 بیور وندر (وبین هذه الالقباء فرق) القابدن مراد صفة اوزره داله لفظ جامددر یعنی معنیات هذه الالقباء یستند
 حد و فرق غایاندر (فان الحلم حالة تفرق) فتح مثناة و ضم قاف مشدده الیه (ونبات عند الاسباب المحرکات) امدری حلم
 اسباب محرکه بی عندنک مثلا حرکت سبب غضبیه جاننده و فار و سکو و ندر و نبات و استقرا ی ایجاب ایدر حالتدر
 (والاحتمال) نصب و رفعله (حبس النفس عند الام) همزه الیه جمع الم (والمؤذیات) همزه و واوله و ذال مجهم الیه
 جمع مؤذیه احتمال ایسه الم و اذی و رودنده ضبط نفی سدرنا کیم سلطان عدله مرفر و و امر الیه کسب طمانتدر
 الم یمن الهیة و اذی من جملة الحیوانات و الا دمیة الیه تمیز کرده غولدر امدی عطف العام علی الخاص قیلمدن
 دکادر و بعض نسخه مؤذیات بدلی رذیات راود الله مهاسکات معنایه اراد اولندی (ومثلها) مذکورات
 مائندی (الصبر و ما ینها مقاربه) صبر دخی حلم و احتمال نظیر بدر زیر امعانی صبر و حلم و احتمال یکدیگره قریبه در
 قال الراغب الصبر الامساک فی ضیق و حبس النفس عما یقضیه العقل او الشرع و صبر افظ عامدر عبادت

و مصیبتن اقتضا از که صبر فی الله و بالله و مع الله و عن الله (و اما العفو) در اصل محو بعد از مجازات
 معصیتن مجاوزه معاسیه استعمال اولدی (و مورد المذاخذة) ترك جزا و ترك ایله تفسیرده عن قدره عفو
 اشارت هوداد زریاجزایه عدم قدره اولجه عدم تعیر او انوب نارك اطلاق اولنر (كافیل) وان فی الحلم ذلالت
 عادمه و الحلم عن قدره فضل من الكرم (و هذا كله مما ادب الله به نبيه صلى الله عليه وسلم) و ادب و محاسنك
 كادسی ادب امورد در خانه حكمت عليه اتقى التحية حضرت تارینه حق سبحانه و تعالیك استعداد تام خلقند نكره
 تعلم و ارشاد بیوردی مكارم ندر تنكیم ادبی رفی فا حسن تأدیی خبر شریفه تعذیت نعمت بیوردیلر فقال خذ
 العفو و انك عارف بالایة) ای تعاط العفو عن الناس حلة تأدیب حقدن بوابه ثمریه مكارم اخلاقی جامعه در و افظ
 خذ و امر ایله امر اولنوب و اعمل او و اعف ایله عدم انباندن اشاره باهره در كه اول حضرتك جیلند عفو هر كوز
 و متصف بالعفو اولد قری نكته من له الامام بالادب و انكره بدیدر مفسریندن بعض عقوبت اهل و ترك مؤاخذة
 و زام اخلاقتن ترك بحله تفسیر بیوردی یعنی مسامحه ایله معامله و حسن معاشرتدن معروفه امر و جاهلیندن
 مجاهد و ترك مقابله ایله دیو بیوردیلر (و روى ان النبي صلى الله عليه وسلم لما نزلت عليه هذه الآية سأل جبریل
 عن تأويلها فقال له حتى اسأل العالم) ابن جریر و ابن ابی حاتم تفاسیرنده روایت بیوردی و رقتا خذ العفو و ایله سی اول
 حضرتنه شرفیا فقه نزول بیوردی و ایله الوحي علیه السلامه حقایق تأویلندن برسان اولد قده جبریل علیه السلام
 نبی محترمه بیوردیكه تاكه عالم حقیقی رب علامدن سوال ایلده بیوردی (ثم ذهب و اتاه) فاه فصیحه در فقال یا محمد ان
 الله یأمرک ان فصل من قطعك و تعطى من حرمك و تعفو عن ظلمك) طواس قدسی مجلس مقدس نبویدن انفصال
 و بعدة شرف ایلد كده یارسول الله خدای علم جل شانیه جناب نبوتكه امر ایلد كه صله رحم ایلده سن و سكا
 عیدم احسانه معامله ایلد نكره احسانه مجاهد و ظلمه تصدی ایلد نكره عفو له مجازاة بیورده سن دیو امر ایلد بیوردی
 (و قال له و اصبر علی ما اصابك الایة) لقمان علیه السلام فرزندنه وصیت ایلد یكه باقی اقم الصلاة و امر بالمعروف و انه
 عن المنكر حله و صایا سندن در كه كتاب عزیزه حكایه بیوردی و هر قصه كه قصص انبیادن ایراد بیوردی و شدر حضرت
 سرور كائنات علیه الطیب الصلوات و امه من حرمه سیچون ارشاد در یعنی معروفه امر و منكردن نهك سبیلله
 سكا انواع محندن اصابت ایلدن الا منه صبر ایله ان ذلك من عزم الامور (و قال فاصبر كما صبر اولو العزم من الرسل)
 فاه فصیحه و من بیسانیه و ان بعضیه بر قول مجاهد اولو الجهد و الثبات و الصبر یخرج نوریعبر ان عایشا اناندر
 اولو العزم نوح و الخلیل بن ازر و موسی و عیسی و الحییب محمد (و قال و لیعفو و لیصفحوا الایة) لا تحبون ان یغفر
 الله لكم و الله غفور رحیم عفو عدم مؤاخذة بالذنب و التصفح الاعراض عنه و عن ذكره (و قال و لن صبر و عفران
 ذلك من عزم الامور) لام موطنه لا قسم درای من اهم الامور التي ینفی التصفح علیها (ولا خفاء بما یؤثر من حله
 و احتماله) با معنی فی اول حضرتك نقل و روایت اولسان امورده مع الاحباب حلمی و عن الاعداء احتیالی عتداهل
 اصفار و شدر (وان) فتح و كسر همزه ایله (كل حلم قد عرف منه زلة) فتح زایه خطیئة (و حفظت عنه هفوة) فتح
 هاء و سكون فاه ایلد زله معنائه قریدر حضرت مصطفی علیه التحیادن ماعداد ارباب حلمك حله سندن مكاره
 و غضبی حالنده عثره و لغزه صدورنی یلوب حفظ ایلدك (و هو صلى الله عليه وسلم لا یزید مع كثرة الاذى الا صبرا
 و علی اسراف الجاهل الاحسان) حله حالیه در و نباهلدن مراد سنی الخلق و مجازف فی الامور اولان كسبه در یعنی
 حال انكه نقر عالم صلى الله عليه وسلم بشانیه فی محامد صفاته خرمشربان قومندن بیاری اذا و جفا مشاهده ایلدی
 مع اللذة مجازات ایتوب صبر و حلم و كرم راجحانی مزید و برزید اولوردی (حدثنا القاضي ابو عبد الله محمد
 ابن علی القفلی) فتح مشناه و سكون عن مجرمه و فتح و كسر لاه برقیله نه سندن ریشوز سكرده قضاء تحییب اولدی
 (و غیره) هذه الروایة به شركة ایلدن مشایخن (قالوا حدثننا محمد بن عتاب) فتح مهمل و تشدید مشناه فوقیه و اخرنده
 موحده ایله (أبنا) ای اخبار (ابو بكر بن واقد) فاف و یا فاف ایله (القاضي و غیره أبنا) ای حدیثا (ابو عیسی) یحیی بن
 عیبد الله البیسی (حدثنا عیبد الله) بدرش (حدثنا یحیی بن یحیی) بن كنیر البیسی القزطبی عالم الاندلس (حدثنا مالك)
 امام مالك جناب مالك وقع تاریخنده عازم كاش سرائی مشیت اولدیار (عن ابن شهاب) محمد بن مسلم بن عبد الله
 الزهري یوزیكرمی در دنده مرنهاده خال خلد اولدی (عن عروة) ابن الزبیر بن العوام فقه اه سبعة مدینه دندر طفسان
 بش تاریخنده عازم را حشرای قفا اولدی (عن عائشة رضی الله عنها) فريدة الصدق و بقیة الدهرام المؤمنین بنت
 ابی بكر رضی الله عنهما (قالت ما خیر رسول الله صلى الله عليه وسلم فی امرین قط الا اختار ايسرهما) یعنی عله ثانیة
 افردن عابه الصلاة و السلام ایلدی امرك بیننده یخیر قیلدی الاختیر قیلدی فی امرك اهلون و اسمك فی اختیار

ایدر لدی (ما لم یکن انما) سهل اولان امر و بال اولنی حالده (فان كان انما كان ابعدا مناس منه) اهلون امر و بال
 ایه تزهامنه خلقك اجتناب جهنندن بعیدتری ایدی فبالا ولی ان لا یختاره فقیه تسلو یح باستجاب الاخذ
 بالایسر و الارفق مالم یکن حراما او مكره و هاهدی تخیر بجانب مولادن و با طرف مسایندن اولنجه استثناء منقطع
 اولور سوال بیوریلورسه كه افضل العبادة اجزای الله تعالی البدن خیر لطیفه حدیث مذکور منافی و اول
 حضرت اختیار غیر افضل بیورملری نو جهله شایان اولور جواب بیورلشكه سرور و صفا علیه التحایا ایشا راسر
 و اختیار اسهل بیورملری نفس انقیسی حقدنه اولیوب امه من حومه سی اوزره تحقیقا و حیا ایلدیكه دین حنفیه
 سمعه ایله ارسال اولدی اما كند و حقدنه پای عرش پیاری در دناك اولنجه صلاحه ایلد قیام بیورد قری هر ویدر
 (و اما انتم رسول الله صلى الله عليه وسلم انفسه الا ان تتمك حرمة الله تعالی فینتقم الله بها) نقر عالم صلى الله عليه
 وسلم خاصة نفی اجلندن ذات ثمرینه خوار و رجاء اولنكره عقاب و من جنس العجل انكره انتقامه مقید اولدی
 امكن حرمة حق خرق و هتیهكه تصدی ایلد نكره حقدن لمرنده بسبب حرمة الله انتقام ایلدی الحق انتقامی
 لله لا اغرض سواه ایدی یقال انك فلان محارم الله ای فعل محرم الله فعله علیه و الحاصل حدیث شریف
 اول ذات ملكی الصفات حضرتك كمال حلم و عفو و تحمل ایدی و ترك انتقام اوزره اولمرینه برهان صریحدر
 (و روى ان النبي صلى الله عليه وسلم لما كسرت رباعيته) فتح و ایلد یوزن ثمانیه ثمانیا و اناب میانه سنده اولان دندندر
 (و شیخ) صیغه مجهوله (وجه يوم احد) جراحة سروروی (شق ذات علی اصحابه شدید اوقالو دعوت عظیم فقال
 ای لم اذت) بناء مجهوله (له انا و لكن بعثت داعیا و رجة اللهم اهد قومی فانهم لا یعلمون) رواه البیهقی فی شعب الایمان
 من سلا و اخره و صولا غزوة جان خراش احدده عتبه بن ابی وقاص بی ادب خسرو مالك لولك علیه السلام جانبیه
 بر كنه سنك لم اذت ایدوب سلك ثریادند انلندن براختروالا كهری برجسته قیلنوب و عبد الله بن شهاب زهری
 نام بد نزار نكره نهاده ككبار ملعت اولوب معصفت ناصیه عرش افروز نبوغالی له فام خوفه كلیكون و محاسن
 تابنا كاری اوده خون قلند قده بوضع نادر بر بر خیره طرف اصحاب اولو الابصاره بغایت دشوار كایوب و معامله
 جیه خراش اذیت انكیزی روا كوزن طایفه اوزره بد دعا ایلد كزید كزید بن رجة - قندن طرد و ابعاد عباد ایلچون
 ارسال قیلندم بلكه داعی الی الله و رجة للعالمین بعث اولندم دیوب رخسار نابدارین ابوان امانه توجیه بیوروب الهما
 قومه هدایت روزی قیل زبرا انلر هنوز زبنة احدیكه و مرتبه رسالتكه اكاهد كابلدر دعاسیله اول خیره سران معجون
 ضلالا هوشیار نشسته فلاح اولملرین نیاز ایلدیلر (و عن عمر رضی الله عنه انه قال فی بعض كلامه یا ای أنت و ای
 یا رسول الله) جاز و مجرور بابی مقدر اقدك افظنه متعلق اولور (اقد دعا نوح علیه الصلاة و السلام علی قومه فقال
 رب لا تدرك علی الارض من الكافرین دیارا) دیارا احد معنائه در یعنی جناب فاروق اعظم حضرت رسول مجتبره
 اصابت ایلدن جفا قومی مشاهده ایدوب اثنای مقاله دهن كشای غیرت اولوب بدر و مادرم یلاكر دان ذات قدسی
 الصفاتك اولسون نوح پیغمبر قومه دعاء علیه ایدوب یارب وجه ارضده كافریندن بفردی ترك ایتمه و هلاكه
 مظهر ایلدیدی (و لودعوت علینا مثلها لهلكنا من عند آخرنا) من عند اخرنا عبارتی كلام عریده رایكان من اولنا
 الی آخرنا دیک مراد اولنور و عند لفظ مقحمه و من معنی الی و قیل انه كایه عن هلاله الجیسع یعنی دعوت نوح اسما
 جمیع ناس اوزره دعا ایلدك حله من هلاك اولسی اظهر من یوح ایدی (فقد وطئ) صیغه مجهول و آخری
 مهوز در (ظهرك وادی وجهك و كسرة رباعیتك قایت ان تقول الا خیر انقلب اللهم اغفر لقومی فانهم لا یعلمون)
 یحقیق ظمیر انورك باصیلوب محاسن تابنا كك خون اودودندان تایدارك برجسته قیلدی نوح علیه السلام
 اساید دعا ایتوب دعا خیره قومك هدایتیاب اولمرین استعدا ایلدیدی شرا حدن بعضیلر وطئ ظمیر قصه سی
 معهودد كادر شاید اول حضرت عند البیت تحریمه بند نماز ایلدن مستترین انك ظمیر باركریمه سلا القایا یلندن
 كایه اوله دیدیلر (قال القاضي ابو الفضل) عیاض علیه رجة القیاض بیورر (انظر ما فی هذا القول) دیدة انصافه
 كفتار عریدن كذران ایلدن شان پیغمبری به نكاه تأمل ایله (من جاع الفضل) كسر حله ما یجمع كل امر
 (و درجات الاحسان) حله فضل اوزره معطوفدر (و حسن الخلق و كرم النفس و غایة الصبر و الحلم) فضل و انفضال
 و مراتب انعام و حسن خلقك و كرم ذات و تمایه صبر و حلمك جمیعته كه اذ لم یقتصر علی السكوت عنهم - سی عنی عنهم
 اول قومك افعال ناسز الی معاینه بیورمشكین سكوت اوزره اقتضاری روا كور میوب مخوران میكد ضلالا
 اول حضرت حقدنه ظمیر و ایلدن كاهلندن عفو و صفعه الی لم اذت لعا یا مقدمه ایشارته میامله ایلدی (ثم اشق
 علمهم و رجهم و دعا و شفیع) فتح فایله (لم فقال اغفروا) لالشك اولتنو یح (اهد) بعد ذاقوی اوزره شفقت و رحمتی

ایدا ایلیوب برای ایشان خواستگار هدایت و طلبکار مغفرت اولوب درگاه کبریا به دعا و شفاعت ایلدی (ثم اظهر
 سبب الشفقة بقوله لقوى) جناب حضرت نسبت و اضافت بیور مناری قولیه باعث شفقت اظم ماری وردی
 (ثم اعتذر عنهم بحکمهم فقال فانهم قوم لا یعلمون) قوم من مراد بالکفر قریب دکل بلکه جمیع امتیاز برارحه
 للعالمین سید المرسلین در شراحت در بعضی ازهم ان قریب فی تخصیص ابشار (ع) الله الله چه جای این سختی *
 والحاصل راه حق و قدر نبوت عدم عرفان لیه اول حضرت معذرة خواه اولدی (ولما قال له الرجل اعدل فان هذه
 قصة ما اريد بها وجه الله) جابر رضی الله عنه طریق بقدر روایت مکرده مسلم اولان خبر صحت ازده وقت سلطان
 سیر لول الله علیه السلام حضور معادن نرند غنایم خیر بانی تقسیم اثنا سنده ذوالخوبصره التیمی که عاقبت
 کاری رئیس خوار جدن اولوب نروان محاربه سنده هلاک انلشیدی اول حضرت معذرة دیدیکه قسمت ایلد بک مالده
 عدالت ایله زبواب و جملده قسمت رضای حق و موافقت قصه عادله دکل در دید کده (لم یزده فی جوابه ان بین له ما جملة)
 اول حضرت قسم سنده عدالت بیور دیغن اکایان بیور مده جواب لنده کلام آخر زیاده ایلدی (ووعظ) عطی علی
 بن (نفسه و ذکرها) بالتشديد و وعظ و تذکیر برمه نایه در پس وعظ قاتل و وعظ نفسه عدول بیور مری کمال حلم
 حضرت ندر و یافنس رجه نصیح و پند و اعلام و تعریف ایلدی (بما قال له فقال و یحک) و یحک کلمه ترجم و توجع در و یاد اده
 مدح و تحجب مضاف اولدی فی حالده مصدریه اوزره منصوب و کاهی ترک اضافت لیه رفع اولور و وقع فی روایه و یلک
 (فن) استفهام (و عدل) رفعه (ان) شرطیه لدلالة ما قبله علیه جزای محذوف و قد یعنی اعدل غیری (لم اعدل) رخ
 ناباکی کل سرخ اساغض بندن کد کون اولوب بن عدالت ایتمزم یا کیم عدالت ایدر دیوب (خبت) کسر خایله
 (و خسرت) یفتح التامیه ما علی الخطاب و نعم ما علی التکلم فتح اوزره معنائها الفائل بنی عدالت ابتز اعتقاد
 ایدر سیک سن غیر عادله اتباع عکله دیاده خائب و عقبا ده خامر اولدک دیک اولور و ضم اوزره اقتصار معنائی عدم
 عدله تعاقب در که اندن معصوم در امدی خبیت حرمان و خسارت ضیاع و نفعاندر (ان لم اعدل) فرضا و تقدیرا
 انی ارشاد اولور که عدم عدالت لیه موصوف اولان خبیت و خسارانه مستحق اولوب و جناب نبوت مای عدله کمال
 انصاف فی اشارة اولور (و نمی من اراد من احبابه قتله) احباب باصفادن جناب فاروق و یاسیف الله خالده که
 ذوالخوبصره بصره نک محل ادا کتبار نامه ماری سبیل قتلی مراد اید نری حلا و کرمانع و دفع ایلدی (ولما صدی له
 غورث) فتح و یاضم غین مجمله و یاضمه و یاضمه و یاضمه (ابن الحارث ایفتک به) کسر لام و ضم نایله (و رسول الله صلی الله
 علیه وسلم) و او حایله (منبذ) کسر موحده و ذال مجمله ایله منفرد معنائنه (تحت شجرة وحده) حال مؤکده
 (فائلا) حال اولور اسم فاعل من التیلولة (والناس قائلون فی غزاة) اسم مصدر یعنی الغزوة یعنی غزوة ذات الرقاعده
 حضرت تنها روبا لایانه اسرا علیه التحایابی غورث بن الحارث نه انیجه قتلنه تعرض ایلدیکی ائنه حال انکه اول
 حضرت برای استراحت بر درخت سایه سنده منفرد اقیلوله بیور دقاری حالده جالس ایدی و خلق دخی اول غزاده در
 وسط نم اراحت اب اولی ایچون قیلوله در کار ایدیلر (فلم ینبیه رسول الله الا) اعم احوال ان استناددر (وهو) غورث
 (فانم والیف ملنا) فتح و ضم صاد هم لیه و لام ساکنه و مثناة فوقیه ایله مجرد و مسلول معنائنه و سیف رفله مبتدا
 و یاضمه مقول معه و ملنا علی کل حال اولور (فی بده فقال من یمنعک منی فقال الله فسطح) السیف (من بده)
 یعنی اول نازنین مهم مانخانه ملکوت خابدن بیور اولدی الا غورث حضور نبویه تیغ عریان بکف اولدی فی حالده آماده
 اولوب منی بندن کیم منع ایدر دیک جناب اشرف الوری بنی منع و جایه ایدن پرورد کار عالم جل شانہ حضرت تلیدر
 دیدیکی ساعت دست جفا سیوست غورثدن تیغ افتاده زمین اولدقده (فاخذته النبی فقال من یمنعک منی فقال کن خیر
 اخذ) مدله اسم فاعل (فترکه و عفا عنه) شمشیر غورث زمیندن اخذ ایدوب منی یندن کیم خلاص ایدر دید کارنده
 هزار شرم لیه سن حلم و عفو و کرم ایله متصف خیر اخذ اول دید کده غورث مع القدرة ترک و کفای عفو ایلدی
 و یوقضیه باعث اسلام غورث بن الحارث اولدندر (لجاء الی قومه و قال جئتکم من عند خیر الناس) غورث قومه
 کلوب بن ناسک حاکم و کرما خیر تر بنی حضور نندن سیزه کادم دیونقل ماجرا ایلدی رواه البیهقی (ومن عظیم خبره
 فی العفو عفو عن الیودية التي منعت فی الشاة بعد اعترافها علی الصبح من الروایة) نواله کسان مهم مانخانه ائاردن
 شخین علیهم الرجة یوزمین اوزره بسط مائده اخبار و ایلار که یوز خیردن سلام بن مشکمک همسرید اختری
 زینب بنت حارثه سرفته روز کار بر مکاره بدکار ایددی در و نده کینه سید المرسلین مضمر و لغین بر بزرگاله بی بریان
 و سرابا اعضا بن شسته زهر ایه ذاقه سوز ایلوب برهم هدیه مجلس ملائک خدم رسالت ایهال ایلدی
 سید الانام احباب لاه جالس اولوب شام مشویه نک لحم ذراعندن براتمه تناول ایلد کده در نه من اخراج و حضارک

رفع یدنه امر ایلدی اما بشر بن البراء رضی الله عنه برلقه النقام ایتش اولان در ساعت سر چشمه جانندن دست
 شوی حیات اولدی سید ولد آدم صلی الله علیه وسلم اول سلیطه فی شری پیشگاه دولته احضار و یو کار اجتراسندن
 سؤال بیور دقده اعتراف ایلیوب کرد دعوائی صدقندن عاری ایسه خلق عالمه استیلا سندن وارسته اولسونلر
 والادعای نبوتده صادق ایسه طرف حقندن اخبار اولور دیو بوا مره شروع ایلدیم دیدی یوماده ده علمه فن
 حدیثندن روایتین منقوله درو علی الصحيح جانب عفو تر جیح قیلنددر حال کلام تسبیح قصه سنده اولان شیه
 کریمه ری عفو یابنده اول حضرت مکرمه عظم اخبار ندر و باب معجزات احیاء موتی فصلانده مفصلا بیان اولور (وانه)
 کسر همزه ایله اما فتحله ومن عظیم خبره فی العفو انه تقدیری انش ب اولور (لم یؤاخذ لید بن الاعصم ازبصره وقد
 اعلم به) صیغه مجهول (واو حایله بشرح امره) بیان حاله اعلام و وحی اولدی بنی زریقندن لید نام یهودی عام
 هجرتک المتنبی سنده سنده حضرت نقر عالم صلی الله علیه وسلم بر شانه ایله عقد سحر و بر ذروانه انداخته ایدوب نازک
 مزاج صاحب التاج و المعراج حضرت تلرینک من ایدنده نوعا ثار تغیر بیدار اولمغن طرف کرد کار عالم جل و علادن
 سیر غ سدره نشین جبریل علیه السلام اعلام کیمیت دیاسین بیور دایتمکاه چادر وانه علی مرضی کرم الله وجهه
 دعوت اولنوب شی مدسوسی اخراج و حل و ازعاج ایلد کده لید بیلیدی و واخذته بیور دیلر و قصه سحر بیور داول
 حضرتک غیبانه اطلاعی فصلانده تفصیل اولور (ولا عتب علیه فضلا عن معاقبته) لیدیه جزاء علمه سزاعا قادن
 فضله عتاب دخی ایتدی امدی سحر امر حقیقی و یا محض تخفیل اولمق اختلاف در اما صحیح قول حقیقی اولددر و مجرد
 توجه نفسه اولور سه سحر و خواص سفلیه استعانتیه اولور سه علم خواص و یا بعض کواکب و دعوتیه اولور سه
 دعوت کواکب و قوای سفلیه و علویه استعانتیه اولدقده طلسمات دینلور کذا قاله الامام الرازی و بالذات تاثیر فی
 اعتقاد کفر و ساحر لاضراره بالناس شرعا قتل اولور (وکذلك لم یؤاخذ صلی الله علیه وسلم عبد الله بن ابی
 ابن سلول) که سرقا لیه نفاق برید اخلاق ایدی قبل هجرة النبی صلی الله علیه وسلم مدینه دهراس انصار ایدی بعد الهجرة
 ظاهر اسلامه کلمشیدی انک قرزند عالیقدری عبد الله رضی الله عنه کما را احباب و خلص و وحید بن اولوب لاجله
 پدیری هر قوم مکرم ایدی سنه ناسعه هجریه ده هاک اولدقده حضرت امام الانبیاء علیه التحایا کرامه لایه جنانه
 سنه حاضر اولمیدی و لاجل عین الف عین تکریم (واشبا به) جمع شبهه یعنی شبیه (من المنافقین بعظیم ما نقل عنهم)
 بناء مجهول (فی جهته قول و فعلا) ابن سید الناس الیهمری سیرتده ابن عم خیر الناس رضی الله عنه مادن نقلی
 اوزره منافقین من الرجال او جیوز و نسادن یوز یتش ایدی نقر عالم علیه سلام الله الاتم سرقا لیه نفاق اولان
 ابن ابی و ماتدی ذات عالی سماته متعلق امورده قول و فعلا اول کروه دن صدور یا قته جرایم عطفیه ایله مواخذ
 ایلدی حتی ختمام و غای هر سیمعه سنن جهتی ایله اجیر فاروق اعظم جهجه غفاری چاه بنی المصطفی اده اولد
 ایتش ایددی غلام فاروق روی سنان بر مشق اوروب سنان قریا ایدوب انصار دن امتنصار ایلد کده سکر و ار
 فریقین میانشده از قالدیکه بر فساد کلی ظهور ایلیمه ده آب تدبیر ایله اتش قتمه منطقی اولوب یوما جاردن
 ابن ابی بوالفضول مجاسنده بوانسان مؤمنین و منافقین مواجمه سنده هذیان به شلیوب کور ریمه زمره هاجرین
 بی دار و دیار یکن تقوی تمیزه خال دست مایه اقتدار اولدیر شدی بزی تحقیقه آغاز ایدر انجام کار مدینه به وصولده
 عزیز تر اولان ذلیلتر اونی مدینه دن اخراج ایتکدر دیو عزتی کندویه و ذلی حاشا فکر کائنات جانیبه تلیم و نسبت
 ایلد کده زید بن ارقم انصاری رضی الله عنه الباری الی سهام امن و دشنام ده دق ایلوب نادئ حضرت شتاب
 و ترهات هر قومی حیطة تقریر کشیده ایلد کده (بل قال لمن اشار یقتل بعضهم لاثلاث یحدث) صیغه مجهول و لاه روایه
 دیگرده لایحدث الناس واقعد و هو نفی معناه منی یوم قامده لایحدث نفی دکل بلکه مستأنفه و ما قیانی مهالدر
 لا اذن لاثلاث یحدث الناس دیک اولور (ان محمد ایتل احبابه) ترک قتل علله اسلام ظاهر و صحیحی رعایه للعصبه در
 والحاصل بعض منافقین ابی اساقله اشارت ایدن صحابی کرامه عدم ازنی ایله خطاب ایدر ایدیکیم محمد احبابی قتله
 مبادرت ایدر اولدی دیو خلق بر برینه محاشه و کف تنکوا اولد و ن دیو بولاده تقریر اولان وجه اوزره زید بن ارقم
 ترهات ابن ابی فی حضرت قتل اید کده غرق غیرت عری نابض اولوب سرور اصفیادن کهنه درخت وجود ابن ابی
 بر کشته ایتککه اجازت طلب ایلدی ساعده قتلدن اعراض بیوروب یا عمر خلق انک انبیا سینه در و نده منحنی اولان
 نواله نفاقه واقف اوامره محمد قتل احبابه شروع ایلدی دیو نیجه قیل و قاله و دی اولور دیوانک و ما تر منافقین
 یذکر دارک سزای وضع خامری حواله کوشه چشم تغافل بیور دیلر (وعن انس رضی الله عنه کنت مع انبی صلی
 الله علیه وسلم و علیه برد غلیظ الحاشیه) بر و برده کسام معروفه و شله خطاطه و حاشیه طرف ثوب (فخذه اعرا بی)

چند مقلب جذب (بر دانه جبهه شديده حتى اثر) تشديد مثلته اليه حتى للفاعل (حاشية البرد في صفحة)
جانب ويا عرض (عائقه) کردن و دوش ميانه سيدرتد کير و تاني شيخي عالم ما الرحمة روايت زنده خادم
سالك جناب انس بن مالك رضي الله عنه من مرويد بر شهر بار عالم صلى الله عليه وسلم خدمت شريفه ايدم دوش
کاپوش زنده غليظ الجانب بر قباي شيعه لري و اريدي بر دوي نادان جذب عتبه له ردا مبارک که زند اول
مرتبه چکديکه کار عبا جاي ردايه ناياب ايلدي (تم قال) معامله نادر بر ابريد نصكره عادت اجلاف عرب اوزره
سلطان عالم ديديكه (يا محمد حل آي) فتح همزه ايله اعطى ما حل (على يعري) ياه متکلمه اضافله تشيه در (هدين
من مال الله الذي عندك) عند کده اولان مال خدا من بوايكي شترم بار آور اولد بغي مقدار مال بخش ايلد بکا (فانك
لا تحمل لي) بوعبارة زياده بيمقيد (من مالک ولا من مال ايلک فسکت النبي صلى الله عليه وسلم ثم قال المال مال
الله وانا عبده) پس کند و ما اندن ويدر و ما درک و ما لادن و بر من سن ديد کده اول جامع مکارم الاخلاق عليه
سلام الاخلاق لطفا و حلا سکت ايلوب بعد ناياب ويدر که مال حقل و بر بنده حقم اذن حقله ماله متصرف
واعطاسيله ما مور اولد بيم محله بخش ايدم ديوردين ايله بدوي ي ردايلدي (تم قال و يقاد منک) بناء محموله همزه
استفهام تقدير اولور من القود قصاص در بومقامه مطلق مجازاتدن مجازدر (يا اعرابي ما فعلت لي) بعده
بيوزد بکر که جر رد ايله اعرابي بکايتدک سوء ادب مجازاتي سندن قصاص اولندي ديد کده (قال لا) اعرابي خير
ديوب (قال لم) بي محترم عليه السلام نيجون قود اولمه ديد بکر (قال لا نك لا تكافي) همزه ايله (بالسنة السينة)
اعرابي خطاب ايلديکم زير من کاهه مثليه مجازاة اختر من بلکه حسنه ايله مكافاة بيور رسن ديد کده (فصحت
صلى الله عليه وسلم ثم امر ان يحمل له على بعض شيعه بر وعلى الاخرى) حضرت سيد العرب والعجم صلى الله عليه وسلم
بيوزدک حسن ظنندن دلداد اولوب تبسم کنان بر بغير اوزره شيعه وديکرينه خرما تحميلة امر ايلدي امدى اول
حضرتک حلم و تحميلة خبر مذکور دال اولد بغي شفي دکلدر و قيل اذا احب الله عبدا سلط عليه من يوفيه (فالت
عائنه رضي الله عنها) ما رايت رسول الله صلى الله عليه وسلم متصرا من مظلة) فتح ميم و کسر و فتح لاده (ظلمها
بناء مفعولاه (فقط ما تکر حرمت من محارم الله) ام المؤمنين فريدة الصدق رضي الله عنها طريقتدن شيخي واحد
و تر مذني برقع کشاي روايت اولور که حضرت مصطفي صلى الله عليه وسلم بر حيفه دنکه انکله مظلوم مانزده اول
اندن انتقام و نفسيجون نادر اولد بغي حاله ايدامشاهده ايتدم مکر اول مظله حقوق خاني و سقه متعلق امر اوله
(وما ضرب يده شيئا قط الا ان يجاهد في سبيل الله تعالى) و انسان و حيواندن برشي اصلايد و يده سني ايله ضرب
ايتدي الاراهه قدده جهاد ايتدکله ضرب ايلدي مقام جد و اجتهاده مبالغه ضرب في غزاي احده ابي بن خاف
ناخنده رفوعی مانديدر (وما ضرب خادما ولا امرأة) تخصيص بعده ميم در (وحى اليه صلى الله عليه وسلم بر جل
ف قيل هذا اراد ان يقتله فقال صلى الله عليه وسلم ان تراع ان تراع) لن بمعنى لا اي لا تحق مني و تراع ضم
نايله روع خوف و فزع و تکرير بر تالكيد اطمئنان قلب ايجوندر روايت کرده احمد و طبراني اوزره
در کاه سيمد الکونين عليه السلام بر کسسته احضار اولوب يار رسول الله بکسسته ذات شريفة کزده قصد
ايلدي ديد کارنده اول حضرت بزدن هراسان اوله خوف ايتد (ولوربت ذلك لم تسلط) صيغة مجهولاه (على)
بکار اراده غدرو حيلة اطالة دست تعرض فلسك بيله وقاية صعداينه ايله مصون اولد بيم جهندن نائل مر ام اوله من سن
ديو بيور ديار لاوردت قولی عدم اراده في اقتضاي ايدم هذا اراده سي تقرير بر يورلق سؤالي ايجاب ايدم اراده
ايله مراد ميبيدر که ما هم بي مباشرت در ديوجواب و يريلور (وجاهه زيد بن سعة) فتح سين و سکون عين و فتح نوله و يا
يا تحتميه ايله مر ويدر کافي التذيب احبار و ددن شرفياب اسلام اولوب قبول عودتده سوي عقبايه روان اولمندر
(قبل اسلامه ينشاهه ديناً عليه) مطالبه معانسه (تجدد بوبه عن متکبه فاخذ بجامع ثيابه) جذب معاني ازاله بي
متضمن اولمغن عن ايله تدبير ايلدي و متکب کسر کافله مجمع کتف و عضد و مجامع جمع مجمع اطراف و جوانبي (واغلاظه
ثم قال انکم يا بني عبد المطلب) اسمي شيعه الحمد (مطل) ضم ميم و طبا ايله جمع ماضل و ماضل تاخير عودتده تطويل
و خلف و عود في القاموس المثل التسوية بالعدة والدين يعني زيد بيودي اسلامندن اقدم حضرت خضر عالمده حتى
اولوب تقاضا ايدر اولد بغي حاله کاب و ردا مبارکني دوش رحمت جو شلرندن چکوب قصد عموم قومله کوي اولوب
اي پسران عبد المطلب وعده کرده مدافع سکر ديورشت کلامه خشونت ايلدي (فانتهره عمر و شعله في القول
والتي صلى الله عليه وسلم تبسم) ثم روايتنا بر معنياه در قال ابن فورله الانتهاز الاغلاظ في القول مع صياح ايش
غيرت فاروقی فروزان اولوب زیدی زبر و منهله اي دشمن خدايان اولد بغي کلامه نه هرزه خاي اولور سگ ديواراز

ايلدي حال انکه سلطان مير قباب قومين کمال خلندن خنده ايدردی (نقال رسول الله صلى الله عليه وسلم انا و هو
کلا الى غير هذا منک احوج يا غر) احوج افعول تفضيل من حاج بمعنى احتياج فخر عالم بيور ديلر که بنده ابن سعه سندن
ضد و ربافته اولان زير اکيددن غيري کلامه محتاج ترين ايلدک مکاشا سسته کفتار بودر که (تا مري بحسن القضاء)
احوج اليه اولد بغي کلام عري بيان بيور و بکا و فاميله امر ايدم من (وامره بحسن التقاضي) و صاحب حق
اولان زنده لطف مطالبه ايله امر ايدم من (تم قال انك بغي من اجله ثلاث) همزه ثلاثه ايام در حذف اولمغه تاه
ثلاث محذوف در کافي حديث من صام رمضان ثم اتبعه ستان شوال فساكنه صام الدهر کاه اول حضرت کند و
حقتده مطل و تاخير توهمي دفع ايجون سر اغازد کريان ايدوب زيدک تا جيل دينته سه روز مدت قالمشدر ديدی
(وامر عمر) سرور و وجهان جناب عمره فرمان ايلدي (بقضيه ماله و يريده عشرين صاعا لهما) مصدر يه (روعه)
تشديد و اوله بغي مالدن حق زیدی قضا ايلمه و تخويه مجازاة بکري مدخر مازياده و ترقى ايله (فکان سبب اسلامه)
اول حضرتک بومعهامله کريمانه لري اسلام زنده بادي اولدي (وذلك انه كان يقول ما بقي من علامات النبوة شئ
الا و عرفته في محمد) بيان شرفياب ايمان اولد بغي بوجهله صورتمدار که ابن سعه عارف بچلسنده اولان بيورده
خطاب ايدوب نشان نبوة احديه دن بر علامت قالمدي الا توبه جليلده معانیه ايلديکم کني شان محمديه چلسن
مشاهده ايلدم بعض نسخده الا و قد عرفتها واقدر شئ علامت معانیه اعتبار يله ضمير تأنيث ارجاع اولندي
(الا انك لم اخبرهما) فتح همزه و ضم ياه و حده ايله يقال خبرته خبرا اذا خبرته (بفتح حله جهله) از قدیم کلام
عربده جهل غصبه مبادرت معانسه در که حله مقابلدز و عله مقابل اولان مراد دکلدر زير شاه عالم صلى الله
عليه وسلم احببنا الله في الله غضبتك اولوردي (ولا تزيده شدة الجهل الاحسان) اي جهل غيره بغي سفاخته واذيه
بغني ايكي علامت قالدیکه ان لري هنوز احسان و اختيار ايتدم بري بودر که حلي حدتته غالب اوله وري دخی
اخر کسسته نک سفاقت واذي هربار که انک اوزرينه مشند اولد کده انک حلم و صبري مر داد اوله (فاخبره بهذا فوجده
کا وصف) صيغة مجهولاه فاخبرته بهذا فوجده عبارتي دخی مرويه در و الحاصل قول اوله حضرت حقتده
ظهور يافته اولان شيشده امتحان ايلوب کتب ييشنده صفة هر سليلن ايله حضرتي منورتي اولدي مرويدر که در حال
بجوش رسول اولان خرماني و شطرماني زيد تقرام مسيلمه بخش ايتدک حضرت فاروقی اشهاد ايلدي و جلد اهل
بيتي دخی حصن حصين اسلامه دخولله شرفند اولد بيلر الاخو يشا و ندر زيددن برير که سن سال غلبه شفا و نوله پس
مانده خرمان اولمندر (والحديث عن حله) مراد مصطلح عليه حديث دکلدر و لذا عن ايله تعديه ايلدي کذا
الشهاب الخفاحي اما احاديث وارده قيد يله مولانا علي القساري بيان بيور مشد (وصبره و عفو و عند المقدرة) فتح
و ضم دال و کسري دخی مرويدر بهي القدرة احتراز عن توهم كون عفو عن مجزئه (اكثر من ان تأتي عليه) يعني
حضرت مصطفي صلى الله عليه وسلم جنابک حلم و صبر و عند القدرة عفو و صفة عند استفاضة اولسان اخبار حيطه
نعدادن بيور و ندر (وحسبك ما ذكرناه بما في الصحيح) و الصنفات الثمانية الى ما باغ متواتر باغ اليقين من صبره
من ماي يياندر (على مفاضة قریش) يعني کتب صحيح و مفاضة ثابتة دن نقل ايلديکه ز نقول نقبات مکا و افيه
اول حضرتک خلالة تر بشه تحميلة دن و رودايدن نقواک يقين حاصل اولور مرتبه مبالغ و تر معنوي به رسیده
اوانجه بسط ايلدي که زمقال سکا کافيه در (واذ الجاهلية و صابرة الشدايد الصعبة معهم الى ان اظفره الله
تعالى عليهم و حكمهم) تشديد کافله (فيهم) و اذامه هاء ارباب جاهليته تحميلة دن و دشمنانه سخن شاقه و خروب
واقعده مبالغه سي نار بغيورتي مظهر و مصوري اعداي اوزره ظفر ياب و انري شاه سر بر اصطفا صلى
الله عليه وسلم کيفه حکومتده کيف ما اراد محکومي فلججه (وهم لا يتكفون في استئصال شافتم) استئصال
برشي اصلندن بالکايه بر کنده و ازاله ايتدکرو شافه شين مهمه مقتوحه و همزه ساکنه و قال الله انسانك اسفل
قدمنده ظاهرا اولان قرحه در کيم کري ايله زائل اولور في المثل استأصل الله شأقه ديور ضرب و انوراي اذبه کاذبهها
استئصاله ضميره اضافله شافتم منصوب و بلا ضمير استئصال شافهيه مضاعف اولور (وابادة خضر اثم) اباده
کسر همزه و دال مهمله ايله اهلالة معنائه خضر افتح خاء و سکون ضاد مجتمعين بعدهم اراء مهمله و الف
عمد و ايله مراد جماعت و سواد يعني سلطان عالم انلرک اصل و فصلی استئلال و جماعتلر بن نفريق و اهلا کده
انلر يپ و تر دد ايتلردي حاصل شاه رسل ظفر ياب اولوب باهر هم کند و هلاک و قال يني يقين ايلدر ايلدي (فما زاد
علي ان عفا و صغ و قال) بوجهاله که جريم بشمارلر به بناء و ارادة حقرة و ايايکن به سلب صفح جيله سلب
اولدن غيري معامله بيور ميوب انلر خطاب ايلديکه (ما تقولون) ما استفهاميه بعدها قول يعني الظن اولور

(انی فاعل بکم) فتح همزه الهان و مامعه اساده مسدده موائه لفظی تلویحا واستظهار المافی سرائرهم بیوردی
 بنی مانظرت علیه ایله سزه بحسب ازاد برطن ایدر میسر یا خود بنم سزه اطهار ایدیه حکم بحسب ازاد مینه کرده ندر سز
 دیک اوله (قالوا خیرا) مقدر فعل ایله منصوب در که ما قبله ایدر اولان فاعل لفظی دلالت ایدر فعل خیرا و انت
 فاعل خیرا دیک در (آخ کریم) قریه اخ تسمیه سی عادت عرب و قانون ایدر و کریم خیر و فضائی جامعدر (وابن اخ
 کریم) اندر دیکیم سن فاعل خیر و بر و خیره اراسته و لطفه ایدر اراسته برادر کریم و برادر زاده کریم و خیر سن دید کارنده
 (فقال اقول کما قال اخي يوسف) حضرت دستگیر عاجزان علیه صلوات الرحمن بن دخی برادر کریم ابن الکرم
 یوسف علیه صلوات البر الرحیم برادر اراسته تسمیت بخش اولدینی ملاطفه کریمانه لری اسما کو یا اولورم که (لانیب
 علیکم الیوم بغفرانکم لکم) و هو ارحم الراحمین بفران الله جمله تسمیه و یا خبر به یعنی منزله اوزر یکزه عتب و نوبخ
 نایدر و بوقته بتم فضل عند کزده ظاهر و هویدر مولای جلیل سز را بچون عفو و مغفرت ایله و فیه جواز
 الاقتباس من الثران و لومع تغیر مافی المعنی (اذ هو افاضتم العاقبات) ضم طاء و فتح لام و مدله جمع طلیق ربه
 ربه و نرها قلتمش امار یکزه قریشی اولانه طاقا و تقنی اولانه عتقا تخصیص و طلاقیه تمیز قلتمش و بریدر که فتح
 کریمان ام انقزی انما سنده هم مان خانواده افرینش صلی الله علیه و سلم بیت مکرم در و تشریف و دور کعت صلاه
 تحمیه تحزیمه بنیدیت اولدقدنص کرم عضادین باب معلای کر فتمه مؤید بیور و ب لاله الا الله وحده لاشریک له
 صدق وعده و نصر عبده و همز الاحزاب وحده سکر تلیل و تشکر یله اب جنیان اولوب یا معشر قریش انی فاعل
 بکم الخ کلام بشارت امیز یله قرع سامعه و ضیع و شریف اولدقارنده کو یا قهر زدن نشر اولور کبی پنهان اولندر
 و رکوشه دن غایان و سرغون اولوب فوج فوج دارالامان ایمانه داخل اولد یفرقله الحمد (وقال انس رضی الله عنه
 ضبط ثمانون رجلا من النعمیم صلاه الصبح) صلاه ظرفیه اوزره منصوب در ای وقت صلاه الصبح و همیوط بالادن
 بسمه نزول و تنعم فتح ناله مکهر بنده اسم موضع و تعیم و ناعم نام ایکی جیل مینه سنده واقعدر (ایقنوا رسول الله
 صلی الله علیه و سلم فخذوا) بناء مجمله (فاعتقهم رسول الله صلی الله علیه و سلم فانیل الله وهو الذی کف ایدیهم)
 ای کفار مکه (عنکم و ایدیکم عنهم الیه) بیطن مکه من بعد ان اظفرکم علیهم مسلم و ترمذی و ابوداود و روایتزنده خادم
 بنعمبرانس و جان بیورر که هنسکام نماز بامده تنعیدن سکسان نفر کسینه اول حضرت تک بغنه قتلچون بلای ناکهانی
 کبی نزول ایدر و باجله اخذ اولوب پیشکار رحه للعالمین حضرت تشریفه احضار اولدقده جمله سن ازاد ایلوب
 جناب کاشف الدجی جل شانیه بویه جلایه سنی انزال ایلدی و بطن مکه دن مراد حدیبیه و یا داخل مکه و یا قریبنده
 اولان موضع و ضمیر خطاب رسول الله و موجود اولان اصحابه را جودر صلوات الله علیه و علم اجعین (وقال
 لابی سفيان) ابن خضر بن حرب بن امیه بن عبدالمطلب و عدا بی جهل سرع ککر قریش ایدی فتح القحوح مکه ده
 دارالامان ایمانه التجا ایدوب غزوه حنینده شمشیر ساله ماده اولددر سنه شجره بلاده مدینه السکینه به نزول
 ایدوب بقیمه دفن اولندی (وقد سبق الیه) مینی للمجهول جمله حالیه در (بعد ان جلب الیه الاحزاب) جیم و موحده
 الیه سوق و جمع معنائه و احزاب جیم حزب قبائل شتی دن برای جنگ ماده اولان مردماندر و جلب احزاب
 ابوسفیانه اسنادی سپه سالار اولددر و لا تحزبه بادی و متحرکه قبائل اولان قوم یهوددر (وقتل ۴۶ حظه) سید
 الشهدا رضی الله عنه (واصحابه) ضمیر بنی علیه السلامه و یا مع محترمه عودی تختلدر (ومثلهم) تشدید مثله
 الیه من المله عتوبه شیده قطع اعضا و چاک شکم اساعزوه احدده صفر و محارب جزه ابن عبدالمطلب جام شهادتی
 دست و حشی بن حربدن نوش و مثله زوجة ابی سفيان سلیطه بدنهادهنداکه الا کاد دست غدیرله وقوع یافتنه
 اما باعث قتال و قائد جیش بر ملال ابوسفیان اولددر (فما عتبه و لاطفه فی القول) ای بالغ
 فی اللطف والرفق (و یحک یا اباه سفيان) و یح کلمه ترجم (الم یان لک ان تعلم ان لاله الا الله فقال بابی انت و امی ما احکک)
 صیغه تعجب من الحکم بعض نخذده ما احکک من الجمال (فاوصلت واکرمک) خلاصه کلام او ان فتح مکده
 حضرت عباس رضی الله عنه ابوسفیان زبیر سانیان حایه الوب بارگاه شاه سریر اطف و کرم صلی الله علیه و سلم
 حضرت احضار ایلدی اما ابوسفیان تخیل سوابق سناتله تا امید بزم حیات اولوب زمان نبودن کند و حقدده
 هلاکنه فرماندن غیری اشارنه توقع انحرایکن اکاماله وجهه خطاب و التفات بیور و یحک یا اباه سفيان هنوز
 اول وقت قریش اولدیمیکه حضرت فرد بچون وحدانیت اقرار ایدهن دیدکده ابوسفیان بوالتده که جرایم
 بشمارنه بناء قرار داده حقره و ارایکن بوکونه ملتفت اولدین مشاهده ایدچکن اختیار ایدر و مادرم فدای
 سر عتایت مدارک اولسون سن نه کریم و حلیم سن دیوب نتیجه ملاطفه دنصکره در و ازاد ملاطفا دین که نقش

کتابه سی کلمتین شهادتیندر پانهاده دخول اولدی (وکان رسول الله صلی الله علیه و سلم ابعد الناس غضبا و اسرعهم
 رضی) حضرت سرور انبیاء علیه التحیا غضب جهنمندن خلق ایددی و اطف قبلندن سرعت تربی ایدی صلی الله
 تعالی علیه و سلم

فصل

(واما الجود) جواب اما قول انی و کان لایوازی در که بینماده اولان جل معترضه در (والکرم والسخاء)
 والسخاحة معانیه مقاربه) یکدیگر کله معنائه نزدیک و بعضی مترادفه اولسنی توهم ایشلدر (وقد فرق
 بعضهم بینما یفرق) فرق تشدید و تخفیف و الیه در اسامه مال فرق فی المعانی تخفف و فی الاجسام مشدد و اوراق
 می دیر و یجوز اسامه مال کل مکان الاخر تجوزا یعنی بعضی الفاسط متقدمه معانیسی مینه سن نیجه فرق
 دقیقه فرق و تفریق ایدر و لفاظ فرق اداه جمله و رودی هر بری بیننده و قوی اعتبار یله در و لا فو فی الحقیقه
 فرق مصنف علیه الرحه اول جود الیه ابتداء فی التفریق تأخیر بیور ملری کندی عندند جود همی السخا اولد یغنه
 بنادر (فجعلوا الکرم الانفاق بطیب النفس فیما یعظم) ضم طاء مجهله ای بجل (خطره) فتح تیله و کاهی
 اسکان طایله قدر معنائه (ونفعه و هو ایضا حریه) ضم حاء مجهله و کسر راء مشدده و مثناه نسبیله الیه
 و هر چند اسماء جامده و صفاته لاحقه اوله مصدر قبلنوب و آخرینه هاء تأنیدن لاید اولور و بعض نخذده ضم
 جیم و سکون را الیه جرأة و قوی غیر مناسب للمقامدر (وهو ضد النذالة) فتح نون و ذال مجمله و لاله خباسة
 و حقارة یعنی هو لاله البعض کرمی نشاط و انبساط قبله قدری اجلال و نفعی اکثار و اعظام ایدر جمله انفاق
 معنائه قبلد یلرخی کرمه حریت نامنی نهاده ایدر کرمی عبودیتدن رها یاب اولددر چون قلاده منق کردن
 باسمه بند ایشکله حریه خالص اولور حتی جو مر دلک و ار لاله تعبیر او انور و انان عید احسان اولدینی مجمع
 علیه در و قال بعضهم الحریه انه لا یكون العبد بقلبه تحت رذی من الخلوقات امدی کرم انفاق و عطا الیه تخصیصی
 عرف لغه معنائه در و الا کرم شرف معنائه معر و قدر و الاظهر ان یقال الکرم انما هو عطاء اشداء
 من غیر ملاحظه عوض و غرض انتهاء (والسخاحة التجانی) منصوب و مفعول جعلوا اوزره معطوف در و رفی دخی
 جائز در ای السخاحة هی التباعد (عما یستحقه المرء عند غیره) ای من اداء عین اوفاء دین (بطیب نفس) وهو ضد
 الشکاسة فتح مجمله و اهمال ما بعد الالف الیه صعوبه خلق و مضایقه و سماحله مراد سخا خاصه اولد یغنه بعض
 احادیث دلالت ایدر که مساهله فی المعامله در (والسخاحة سمولة الانفاق و تحبب کسب مال الیحمه) صیغه
 مجهولله اما سخا خویشاوند و دیگران و غنی و درویشه سهولتله بذل و انفاق و مدح و پسندیده اولین اموری
 از تکابیدن اجتناب ایدر (وهو الجود) من غیر اعتبار بخلافه سخا مراد فی جود در امدی جود اعطاء موجود و بذل
 مجهود و اعتماد علی المعبود در دیدر و کاهی اندک بخش اولنه و حتی و بذل بسیار قبله نه جواد و کلی انفاق ایدنه نه کریم
 دیناور و قبل السخاحة الاتفاق من الاقتار (قال الشاعر) لیس العطاء من الفضول سماحة * حتی تجود و مالک
 ذلیل (وهو) سخا یعنی الجود (ضد انتقیر) اسمالتی الاتفاق مقابلدر مصنف علیه الرحه شمر مرتب خلافتنه
 عدول ارتکابنک وجهی غیر ظاهر در دیومولانا علی القاری تعریض بیور مشرما وجهی هویدا اولدینی بالاده
 تقدیم و تأخیر دبیان اولنشدی اما درین مقام کلام مؤلف رحه الله لغت و عرفه غیر موافق اولوب ماخذی
 نه اولدینی معلوم اولدی دیو خفاجی ناخن زده اعتراض اولور (فکان علی الله علیه و سلم لایوازی) صیغه مفعولله
 مهموز و مهمول اولدیا و لا یقاوم و لا یقابل به احد (فی هذه الاخلاق الکرمه و لا یباری) صیغه مجهول و موحده
 و را الیه ای لا یعارض (بهذا وصفه کل من عرفه) یعنی سلطان کرم اتصال صلی علیه الملك المتعال حضرت تدر جود
 و سخا و کرم و سماحة و عطا ده ماتدی نایاب و ذاتده بیعدیل و سیره سفیه و شمائل بییه سنه هر عارف اولندر لک
 الاخلاق الجمیله الیه نعت خوان اولدیرنه معارضه اولنر * فاق النبیین فی خاق و فی خاق * و لم یله انوه فی علم ولا کرم *
 ای کوی مطاف قدسیان در کاه * وی بابی ملاز عارفان اکاه * کان کرم و عطا و احسانن سن * عالمه رحمت
 ایددی ذاتک الله (حدثنا القاضی الشهدا و علی الصدقی) فتح تیله ابن سکره (حدثنا القاضی ابوالولید الباجی
 حدثنا ابوذر الهروی حدثنا ابوالهیثم الکشمیری) کاف مضموه و سکون شین مجمله و فتح و کسر میم و سکون یاه
 و فتح هاء الیه قرائی مر و دن برقریه بنسبتدر (وابو محمد) عبدالله بن احمد بن حویه (المرحومی) فتح سین و واکون
 خاه مجمله الیه و بالعکس و ضبط ناسا فی اوزره کسر سین اولی الیه قیددر و ابوالحق الطحی مستطی مشهور
 (قالوا حدثنا ابو عبد الله القری) کسر فاء و فتح و سکون و وحده الیه (حدثنا البخاری) امام المحدثین (قال

غیرینیم وحق استقرض بیوروب سائله کرم ایلدی قرض ورن کسسه کلوب نصف وحق مطالبه ایلد کده
 بکاله برونی ادا ایدوب نصی و فادین و نصی سکا به و عطا دردیو بیور دیلر و قد قال ابو علی الدقاق من شیوخ
 المتصوفة المشاهیر و علمائهم النجار یرونکلم فی الفتوة و هی غایة الکرم و الا ینار علی رأیم و اصطلاحهم فی الفاظهم
 ان هذا الخلق لا یكون بکاله الا للنبی صلی الله علیه وسلم فان کل واحد فی القيامة یقول نفسی نفسی و هو یقول امی
 امی بعض نسخده قصه مذکوره اصل مصنف اوزره زیاده اما خالیة عن الافاده دکر قال ابن مرزوق ثبت
 فی روایتی هذا الموضع من الشفا قولیه اثبات و برهان حاجی هذا فی بعض النسخ ثابت اید تأیید بیور مشر او علی
 مذکور حسن بن علی بن احق و استاد ابی الحسن القشیری دور تیوریش سنه سنه روح روای عالم قدس
 جنانه طبران ایلدی اول حالده تقالده تنقه بعدا انقطاع الی الله بیوروب انسان وقت و سید عصر اولدی قدس
 سره العزیز و صوفی لفظ مولد و قرن اولد نصکره حدوث ایدن اصطلاحا حدرا هل صفه که ضعفای سه صحابی کرامدن
 و قبل الاسلام بیت الله خدمت کذاب بر قبیل ایدی که انله صوفیه دینلور ایدی بعد الاسلام مسجدر رسول الله صلی
 الله علیه وسلم بر حقیقه اقتضای ادب صفای بالله انقطاع الی الله استلرا ایدی اول کروه برره تقرایه اقتضای صوفیه
 تسبیح اولد یقین شارح شفا شهاب الدین الخفاجی نقل بیور مشر دور معنی فتوة مجتهد برعه کذار مصنف اولور
 خلاصه کلام ابو الفضل عیاض علیه رجة الفیاض ابو علی دقاق قدس سره العزیز کمال اوزره وصف و ستایش
 بیوروب مشایخ صوفیه نک مشاهیر و غیر برلر ندر که فتوة و طریقت و حقیقه بانه کلام مالا کلام اولان ذات
 محترمدر جود و سخا رأی رزین صوفیه و اصطلاح لسان متصوفه اوزره غایة کرم و ایتار در بیور مشر که بو خلق
 عظیم و طور جیم بکاله موجود اولر الا شائده انک اعلی خلق عظیم نازل اولان طیب در دکنه چاره سازنده
 و شه صلی الله علیه وسلم حضرت تارنده بتمامه موجود اولور که هر احد روز پسین حشرده کند و نسبیله مشغول و نفسی
 نفسی صداسیله میدان عرصاته ولوله انداز اوله را اما اول شفیع روز جزا محمد عربی صلی الله علیه وسلم دستگیر
 امت اولوب امتی ایتی دیو یارگاه پرورد کاره توجه بیوره لریدی

فصل

(واما الشجاعة والخبرة فتحنون وسكون جيله على ما قاله الجوهرى شجاعت معنائه واثامته واثامته معنائه
 ديد بلمصنف عليه الرحمة بينهما في فرق ايدوب بيور (فالشجاعة فضيلة فوق الغضب وانقيادها للعقل) امدى
 شجاعة زيا دة كى قوة غضب و سلطان عقله متا بتدر (والخبرة ثقة النفس عند استرسالها الى الموت حيث محمد
 فعاها دون خوف) تجده تايه نفسك موته اشرف وارم الى حالده مولايه اعتدای و عقلا و تقلا بى بالك اولوب كارى
 جيل اولد بى حذيتله جناب حقه توجه و وقوفيدر و تجده متاعده معنائه دخی شهر تينايدر و الحاصل شجاعات
 جرأت و اندامدركه مهالكه كما ينفى انكله خوض اولور و اما تجدة ثبات على ذلك و اطه ثباتدركه موته و وقوعندن
 بى بالك اوله تا كيم خدا احدى الحسينين ايله مقضى المرام ايله انجام كار يا ظفر ويا شهادت بس سعيد الحياة ويا شهادت
 الممان اولمغه نتيجة فضيلة امال ايليه (وكان صلي الله عليه وسلم منهما) اى من الشجاعة والخبرة (بما كان الذى
 لا يجهل) يعنى سبه سالار خيل اديا عليه التحيا شجاعة و تجده بر جای بالا يه رسیده در که افراد فریده دن بر فرد
 پوشیده و نمان د کلدركه (قد حضر المواقف الصعبة) بتحقيق محال جنك و يكار دشواره اما ده اولدى (وفرا السكة)
 فرامررررر رجوع و كفاة بوزن غزاة على خلاف القياس جمع كى بفتح و كسر فتشديد و يا جمع كام كقام مطلق
 شجاعة ده استمهال اولنور (والابطال عنه عزيمة) فتح همزه ايد جمع بطل بفتح تين شجاعة له معروف دلاوريدر
 واحد و حنين اساغز و اتده نجيحه كره دلاوران كرى ان اولد يار (وهو ثابت لا يبرح) فتح مثناة تحييه ورا ايله اى لا يزول
 (ومقبل لا يدبر ولا يتزعزع) جل منقبه ما قبلنى مؤ كده احوال در واصل معنای تزوج تباعد و تخلى عن المكائد
 ادبار اوزره عطفي عطف الخاص على العام فيماندندر يعنى قطب دائرة رسالت عليه التحية شجاعات و شهادته
 با بر جای قرار اولوب مقرر سعادتندن زائل اولدى و ادبار و تباعد ايتار اولد بى حالده اقبال و توجه ايديجيدى
 والحاصل حالتان مذکور تان ثبات حضرته دليل تارة حربه اقبال و تارة جيل رأى وش قرار بيوروب قطب
 اما حرکت ايتزدى (وما شجاع الا وقد احصيت له) بناء محجوه وله احصادن عدو حفظ (قرة) المرة من الفرار والهزيمة
 (وحفظ عنه جولة) فتح جيم وسكون و اوولامه المرة من الجولان فرار و هجاب برای عودت و تردد فى المكان
 مه نازى مر ادا و تقي يتجملدركه صفه مذم و مدح اولور (سواء صلي الله عليه وسلم) يعنى اوليكه تازميدان لاهوت
 عليه السلامك غيرى بهادران روز كردن برمر ديلر نايدادركه و لومره اندن فرار و تردد صدورى ضبط و حفظ

اوليه اما اوليكه سوار عرصه ملكوت مقام وفارده جای قرارندن زرد و قوی نايدار (حدثنا ابو علي الحلي)
 فتح عامه له و تشديد تحيته و اخرته نون و يانه نسبة له حافظ غسانيدر (فيما كتب لي) مقر و نابا لاجازة كابلزنده
 تحديث ايلدى (حدثنا القاضي سراج) كسر سين همله و تحقير رابعه الف و حيله سراج بن عبد المالك الاموى
 بشيوز سكر زده و رواه عقي اولد يار (حدثنا ابو محمد الاصيلي) بفتح فكسر فصاد و يقال بالزاي غريب زمينه بر باده به
 نسبتدر (حدثنا ابو زيد القتيبي) مروزي (حدثنا محمد بن يوسف) فزبرى (حدثنا محمد بن اسماعيل) امام بخارى
 (حدثنا بن يشار) موده و شين محجمة مشدده ايله (حدثنا غندر) ضم غين محجمة و نون ساكنه و دال همله
 مفتوحة و يانه ضومه ايله متصرفدر محمد بن جعفر هذلى بصري يوز طقه ان اوچده عزم استان جنان ايلدى
 (حدثنا شعبه) احمد بن المومنين فى الحديث اولان بن الجراحدر (عن ابى اسحاق) تابعي جليل سيبعي همدانى كثره
 روايته زهرى ماتد زاهد و غازى ايدى يوزيكرى يديده پيانه چش زهراب فنا اولدى (سبع البراء) فتح موده
 و تحقير را ايله بن عازب الصداي (سأله رجل افرتم يوم حنين) مكه و طائف ميا شده اسم و اديدر (عن رسول الله
 صلي الله عليه وسلم قال) اى نعم شايد استمجانا لاه صريح به نعم محمد و فدر و بعض نسخده صرحدر (لكن رسول الله
 صلي الله عليه وسلم لم يفر) تشديد راء مفتوحة ايله برا بن عازب رضى الله عنه بر كسه سوال ايلد يكه معاشر الصابيه
 حنين غزاسته سز لحواله يغمه بدين رو كردان اولد يكزى ديدى برا جواب داده اولد يلكه بزدن جوله صدور ايتدى
 اما خطب دائره عالم حلى الله عليه وسلم هر كنده قرار ايلدى ديدى قال على القارى ثم فى هذه الامتدرا لدفع فوهم
 فراره عليه السلام بهد فرارهم عنه ولا والله ما فرط بل الاجماع قاض بتحريم اعتقاد فراره (ثم قال لقد رأيت على
 بغلته البيضاء) فرفه جدادى سلطان راكب البراق حضرت تارينه بشكش ايلدى كى فضه نام استر شهاب ايدل اولور
 اول حضرتى معاينه ايلدم (وابوسفيان اخذ بلمها) عم زاده و برادر رضاعى منفر عالم اولان مغير بن الحارث
 ابن عبيد المطلب رضى الله عنه در كد يوم الفتح راه مكه ده ابوانام محله اسلامه مشرف اولوب هجر ترك بكرمغنى سالنده
 هجرت سراى منورده عزم عقي ايلدى بى ابوسفيان حضرت رفر سوار صلي الله عليه وسلم شقة لحام استرى
 اسالنه ايديجى اولد بى حالده مشاهده ايلدم (والنبى صلي الله عليه وسلم يقول) جله جاليه (الا النبى لا كذب)
 حجه اسكون با و اصلا و منبى فكله (وزاد غيره) اى غير البراء (انا بن عبد المطلب) روايت ديكر ده مصرع ثابى بر زياددر
 و وزن شعر قصدا و اندق مسجع و مريز كلام عنوان شعر ايله بناء دكر در و الحاصل حال انكه آيت شتاب و غاده حمله
 كان يدر سقى بن يغمه خد او ند جليل دشمنان ديله مصاصمه و ملاقاتده رو كردان اولمام و بسر عبد المطلب ديود ليرانه
 هجوم وصوله و يغمه برانه حله بيورردى يدر سيد بنى آدم صلي الله عليه وسلم عبد الله قبل ولادة الحضرة روبراه عالم عقي
 اولمغين جدى عبد المطلب شهر تيب اولملا يله جدينه نسبت بيررلدى (فيل فبارأى) صيغة محجوه و له (يومئذ احد
 كان) اشد منه (روز شرك سوز حنينده اوليكه سوار عرصه ملكوت عليه الصلاة والسلام حضرت تندن قلبا و قاليا
 اقوى و دلير تر ميدان برخاشده مشاهده اولد بى ديوعبارت مذ كوره متصلا امام مسلم و غير بدين مسلم و مروي خبر
 و حديث را اوزره زياده قانديقى تصریح كرده بى ايكى مصنف عليه الرحمة اداة تقريله تعبير و جسمى غير ظاهر در
 (وقال) غيره برا رضى الله عنه و قائل قيل غيرى (نزل النبى صلي الله عليه وسلم عن بغلته) اول ماه منبر رسالت
 عليه اجلى التحية برج زين دلادن نزول ايلدى ديدى يوم معنى فضيلة شجاعة ده كمال نعتنه دليل باهر اولور هجوم
 اتبه اكر نظارة قهرلك عدو اوزره وجود كينه دارين آتش دوزخ شرار ايلر سن اوليكه سوار عرصه بين
 شجاعتسن نكاهك قبض روح رستم و اسفنديار ايلر (وذكر مسلم عن العباس قال فلما اتقى المسلمون والكفار
 ولى المسلمون مدبرين) حال مؤ كده (فطلق) كسر و فتح قايله اى جعل (رسول الله صلي الله عليه وسلم ركض)
 تحريك رجل (بغلته نحو الكفار) نحو ظرفيه اوزره منصوبدر (وانا اخذ بلمها) جله حاله (اكفها) حال
 ديكراستنياف بيان (اودة) للجملة السابقة عله اوزره منصوبدر (ان لا تسرع) من الامر اعلى منعهها
 من اجل ان لا تنجل الى جهة العدو (وابوسفيان اخذ بكرا به) رواية اخراده عكس قضيتين ايله مر ويدر وبالاده ذكر
 اولنديقى وجه اوزره ايكسى دخی لحام كرفت اولملاى مفه و مدر شايد مره بالمساوية و كره بالجمع اخذ لحام ايتاريله
 بين الرويتين جمعى ظاهر اولور (ثم نادى) ابوسفيان و يانبي ذیشان يا خود عم مهربان على الاثقات يا لاهمسين
 فتح لام اولى ايله اقبلا معناسته درامدى لاهمسين فبات بهم دخولى فحتى اقتضا و مستغاث لم دخولى كسرى
 ايجاب ايدر بالله للمسلمين اساء (الحديث) بالنصب اى انظرا لحديث امام مسلم جناب عباس رضى عنه رب
 الناس ما يقندين بوجهه لشفه كشاي رايه روايت اولور كه وقتا شاهبازان شواقي اسلامه حشرات هوام مرشت

مشرکان اتفاقاً و بیکاره آغاز آید و در اجزای مسلمین شیرازه انتظام نباشد و بیای می کند و در روز و کردار او اذله
 منحل اولغه و در حق اولاد قد صفر را همان مقرر حضرت تری رویه سیران مشرکان جانبته صولت اند از هجوم اولوب
 و دلدله مهاجران تدارع اولوردی حال آنکه بن طرف لحام استره تعلیق پنجه نمازت ایدردمکه جانب ستمکارانه
 شتاب ایتمه لر دیو وجود به بود و بن صیانت و دلدلی تک بودن منع و ابوسفیان دخی رکاب سعادت به پیشوب
 عسکر اسلام کبر و کواقباله صلاح خوان اندی القصه صدای بلند منادی فرغ مسامع اسلامیان ایلد کده
 بالین دیر رک اقبال و در حال داور خطه رسالت علیه التحیه بر کفه حصانی دست معجز نیوسیدله اول خیره سران
 میجون ضلال سرنکبت مدار لرینه پاشیده و شاهت الوجوه دعاء علیه افق نهادن مشرکین کوی سیرری خطوه
 چو کان چاکر و ان اسلام ده پامال اولد یقنی غامی حدیث معضونی اولور (وقیل) شهاب بن یونس بن ابی هاله رضی
 الله عنه حدیثند بعض اولان روایتده دینلادی (کان رسول الله صلی الله علیه وسلم اذا غضب ولا يغضب الا الله)
 جله خالیه و بین الشرط وجوابه معترضه در (لم یقم لغضبه شی) یعنی سلطان سیرری مع الله حضرت تری غضبناک
 اولد یقنی زمان حضور پر ایلانده بر فرد قیام وجوابه مکنت یاب اوله مزیدی اما غضب لری حدود حق اوزره غیره
 اولوب لالتنه ایدی امدی اول حضرتیه احیاناً غضب و حدة اعترا ایلد یکنه اشارت در عبارتده لغضبه شی ابراد
 بیوریلوب لفظ احداثدن غزل قصه مبالغه در یمن غضب بطش و اقتدای مقتضی اولغین غط شجاعتدن
 محو ویدر * کندی نفی ایچون اول بالک نسب * ایتمدی کسه به عرنده غضب * اولدی هر کر او اعل نایاب * هیچ
 کسه ایلد جه مانده شکر آب (وقال ابن عمر رضی الله عنهما ما رأیت ان یجمع ولا یفجد ولا یجود ولا یرضی من رسول
 الله صلی الله علیه وسلم) شجاعة و فجدة میانه لرنده اولان فرق اول فصلده گذران ایلدی عطفی عطف نفس راواز
 و بیعت امدنی افضل بطریق اسکایه فی مساری افاده ایدر کما تقول مافی البلاء علم من زید داری روایتده اولان
 خبر صحت اثرده عبد الله بن عمر رضی الله عنهما بیورر ککه جرأت و اقدام و ثبات و محاضوت و رضاده حضرت
 در یکنای رسالت علیه السلام و التحیه دن دایر توجوم در ک و رضاترین کسه کوردم (یت) یاد ایدرم
 کینه جرأتی * داغ و زردل شجاعت اولور * ایتمه اندیشه جله سن رسم * فو به کار ایدر صحت اولور * خوانده
 بر کدایه قیامه نظر * یاد شاه سیر شوکت اولور * اول وجود شریفیم متا * لطف احساندن عبارت اولور *
 مجلسی کان کوه رانعام * کئی بحر در سخاوت اولور (وقال علی رضی الله عنه وانا کذا اذ اجمی البأس) موحده
 و همز ما الفله شده و المراد به الخوف و الحرب و حی بر نه علم بمعنی اوقداستعاره مصرحه و یا مکثیه بدیدار اولور که
 روایت آخریده حمی الوطیس معنایه و و طیس تورددر (و یروی اشعده البأس) روایت اولی بی مفسره در (و اجرت
 الحدیق) فکته ینلج جمع حدیقه ماتحت الاجمان عند الغضب دیدر لر سرخ رنگ اولور همچنان و غادن کایه در (انقیضا
 بر رسول الله صلی الله علیه وسلم قیام یکنون احدا قرب الی العدو و منه) روایت کرده احد و نسائی و طبرانی و بیعی اولان
 خبرده ایت محارب علی بن ابی طالب بیورر که آتش حرب و و غافر و زان و شعله تاب اولد قد بزر سایه حایه سرور عالم
 صلی الله علیه وسلم صغوروز یعنی ذات شجاعت و سمانیه سپهرند و اول شاه فرشته سپاهدن کورده شمانه
 نزدیکتر بر فرد نایاب ایدی انکچون لحام دلدلی عباس و ابوسفیان رضی الله عنهما الدیان امسالک ایلد یلرو بو آیین
 خوش ادا انشای جنک و و غاده شاهان اسلام میانه سنده سنت اولمدر قال العلامة الشهاب حتی ان ال عثمان
 علیهم الرحمة و الرضوان یقیدون فرسه اتقی (ولقد رأیته) ضم ناء فوقیه ایلد خصایص افعال قلوبند و کف فاعل
 و مفعول ضمیر بن متصل بن اوله یوم بدر و نحن نلوذ بالذی صلی الله علیه وسلم و هو اقربنا الی العدو و کان من اشد
 الناس یومئذ بأساً حیدر کرار کرم الله وجهه ماسبق من التلویح تصریح بیورر که روز عبرت اند و زید زده کندی
 کوردم که بزر حضرت سیم الار خلیل الانبیاء علیه التحاییه التجالیه استتاره ایدردک حال آنکه نخر موجودات
 عدویه نزدیکتر ایدی و قوه قلب و صولة حرب جهندن اول روز شکر سوزمانده اولان دلبران موحیدینک اقوامی
 ایدی الله درمن قال من ارباب السکال * له وجه الالهلال لصف شهر * و اچقان مکعبه بصر * فمقد الاتیام کایل
 بدر و عن الانتقام کیوم بدر (وقیل کان الشجاع) ای شاهر الذی شرب منه صلی الله علیه وسلم اذ اذنا العدو و اقریه
 منه برأ بن عازب رضی الله عنه کلامدن امام مسلم یا مرس اولور که میدان و غاده دلاوران جیش اسلام اولندر
 عدویه و رب اولد یقنی حینده انجمن ماهتاب رسالت و شجاعة ستاره و ش جمع و زیدینک اولنار یزایدی که اول
 حضرت کان شهادت و شجاعتدن جانب اعدایه یقین اولد یچون (یت) نه دمکه تیغ قضا زاغ شجعه سی *
 نرام سار جزار کارزار اولدی * اندلی خون عدو عرشه هچ و فواره * رخ مروشه اوروب قطره لختار اولدی *

کوروب اوشوکتی اصحاب محض جرأت اولوب * دم مصافده رشک سپندنا اولدی (وعن انس رضی الله عنه کان
 النبی صلی الله علیه وسلم احسن الناس و اجد الناس و اشجع الناس) اتفاق کرده شیخین اولان حدیث صحیحده خادم
 سالت انس بن مالک بیورر عزیرمه هر رسالت علیه الصلاة و التحیه خلقت و خلقت خلقک محبوبترین و جومردی
 و فلیا و قال بایزاده دایری ایدی دیوب کمال شجاعتیه سردلیل یورر که (لقد فرغ) کسر زایه جزع و انقباض (اهل
 المذینة لیل) ظرفیه اوزره منصوبدر ای فی لیل (فانطلق ناس قبیل) کسراف و فتح موحده ایلد جانب و جمة
 معشاسته ظرفدر (الصوت فتلقا هم رسول الله صلی الله علیه وسلم را جعاً قد سيقهم الی الصوت و استبرأ الخیر) موحده
 و منشاء فوقیه و موحده و همزه ایلد ای وقف علی حقیقه الخبر (علی فرس لابی طلحة عری) ضم عین و سکون را ایلد
 بحر و راضقه فرس (و السیف فی عنقه و هو یقول لن تراعوا) ان بمعنی لم و فی روع یفتح الراء فی سبی مراد اولور
 و تراعوا ضم ناء و عینله لا تخافوا زید مرام بر شبانکه بیرون مدینه منوره دن بر صدای دهشت فزاعر مسامع
 اهالی شمر ایدوب صوب صدایه شتابان اولدیر مکر اول یکسوار میدان ملکوت علیه اصنی الصلوات جلددن
 اول ابی طلحة الانصار ینک مندوب نام اسب بادر قشارنه سوار تیغ عدو شکن حائل وار کرده بند ایدوب
 خبر دهشت اثره واقف اولوب صحت مدینه به رجعت بیور دینی حالد هوز اهل مدینه به ملاق اولوب خوفناک
 اولمکنر جواب بشارت آمیز لکل افغان تسلیمت اولمدر (یت) بودیک لحظه دران نیم شب * آمدن
 و رفتن ای عجب * مریدر که اول اسب خوش رفتاری ابی طلحه به افتاء تسلیمده انا و جندنا فرسکم لبحر قلاده
 زین ایلد سرقاقتار مندوبی براق چنانا که همسر بیور دیرده داجرا ایلد بنام اولان خاصه طویله اسبان بادیه ایلدن
 اولمدر امدی طرف معهود اوزره تقلید سیفده کرده تعلیق سفند را لان عرف و عاده اولان میانه شد و تعلیق خارج
 از طور ستندر و جل سیفده غیره تقلد وضع و حرکت ایش اولور کما قاله بن الجوزی (وقال عمران) کسر عین موحده
 و سکون میم و را ایلد فرشتگان ایلد مصافده و مسالمة ایدن خزاعی انصاری رضی الله عنده (ابن الحصین
 مافی النبی صلی الله علیه وسلم کتیه) فتح کاف و کسر مشاة فوقیه و تحقیقه و موحده برله جیش و عسکر (الا کان
 اول من یضرب بسیفه و یقاتل) و هو من قصر الصفة علی الموصوف کذا قرره الشهاب ابوالشیخ اخلاقده روایت
 ایدیک خبرده عمران رضی عنه الممان بیورر که سبه کش انبیاء علیه التحاییه عسکره ملاقی اواز دی الاجله دن
 اقل حرب به توجیه و ضربه اقبال ایدردی (ولما رأه ابی بن خاف یوم احد و هو) ابی (بقول لا یجوت ان یجأ) کدر و فتنه
 دعا در که ایزد قهار جل شانها اجابت بیوروب اهللا ایلدی و حیینه شجاعت احسان ایلدی ابن سعد و بیقی و غیر یل
 نکاشته براءة روایت اید کازی نقل صحیح اوزره روز جکر سوزا حده و قتل ابی بن خلف اول شاه سر رمعدات
 حضرت تری کوروب تجاها لانه محمدنه مکانه در امر و زاول فحیات بولور سه بن فحیات بولدم در بر ایدی (وقد کان
 یقول للنبی صلی الله علیه وسلم حین ایتدی یوم بدر) متعاق بافتدی (عندی فرس اعلمها) فتح هزه و کسر لاله
 ای اطعمهم من العلف و اصل فرس انقی به و کاهی ذکره اطلاق اولنور (کل یوم فرقا) فتح فاورا ایلد برکیل مدیدر که
 اون القی رطلی مشهورندر (من ذرة) ضم ذال مجعده و فتح راه محققه ایلد جیو باتدن بر و عدومن فرقی بیان اولور
 (اقولک عابها) صفة بعد صفة و باسوال مقدره جوابنده جله مستأنفه در (فقال له النبی صلی الله علیه وسلم انا اقلک
 ان شاء الله تعالی) جله معترضه یعنی غزو و بدرده اسیر و اعطاء فدی ایلد نفس خبیثه منی فک ایدیک انشاده خلاصه
 الموجودات حضرت تری نه دیش ایدی بنده بر اسب جاد و رفتار واردر که هر روزا کا اوج صاع ذره ایلد یم و پرورم اول
 اسب خوش علفه سولر اولد یغ حالد سنی هلال ایدرم دیورر زه خای اولد قد زید الکائنات حضرت تری جواب داده
 اولدیکه ان شاء الله بن سنی قتل ایدرم (فلما رأه یوم احد شد ابی علی فرسه) لمانایه جوابی لاء اوله جوابی اوزره
 دلالت ایدر (علی رسول الله صلی الله علیه وسلم فاعتز به رجال من المسلمین فقال النبی صلی الله علیه وسلم هكذا)
 ای مشیرالی جانب ابی (ای خلوا طریقه و تساؤل الحربه من الحارث بن الصمة) کسر صاد و تشدید میله (فانقض
 بهم السباعیة) یعنی یحیر یلک شدیدله یحیر یلک ایلدی (قطار بر اعنه قطار الشعراء) فتح مجعده و سکون موحده و مدله
 جمع شعر بضم مکس سرخ (عن ظهیر بن ابراهیم اذا انقض) مراد کبارک حوالی حضرت بدن تفرقیدر و یا مسلمین مراد
 اولنه (ثم استقبله النبی صلی الله علیه وسلم فطعنه فی عنقه تداً) فتح فوقیه و دالین مهملتن یفنده همزه ما کنه و دیگر
 همزه مفتوحه ایلد (منها) ضمیر طعنه به را حده در (عن فرسه مراراً و قیل بل کسر ضلعاً من اضلاع) کسر مجعده و فتح
 و سکون لامه حاصل کلام اول خول بدخو روز احده حضرت شمسوار عرش مسیری کوردر که اسب معهودنه
 سوار ایدن اول حضرت اوزر نه اسب تازان و افی نیرنه من طلسم کخینه نبوة اوزره حواله ایلدوب اصحاب کرام

دفعه آمدی ایله بلر انری منع ایدوب شیرانه پنجه جهان کشارینه کشادوب و بوب قوه یازوی اعجازله عربیه حارثی
 روده و تحریرک درشته تحریرک ایلده کده حوالی حضرتده بولنا نکرکی یادوش شتردن ذباب صغار پران اولدی کبی
 پریشان اولدیله مددالی ناخننی قرشوایوب قوه جازیه نبوتله حربه معهوده فی مائده شام اول بلیس انیس کردنه
 ضرب ایلدیکی حالده آتندن تکرکوب خانه زبندن زبینه مرنکون اولدی علی روایه استخوان جندندن بر استخوانی
 شکست اولدی (فرجع الی قریش بقول قتلی محمد) جمله بقول حالیه دروماضی صیغه سیده تعبیر هلاکتی تحقیقندن
 ناشیدر (وهم یقولون لا بأس بک) یعنی حشر فریشه واصل اولوب نی محمد هلاک ایلدی دیوفریاد و فغان ایدردی
 کرچه زخم نیش مارکی اثرطاهری چندان محسوس اولمده انزلایاس علیه الله تسلیه بخش اولورلردی (تقال
 لوکان مابی یجمع مع اناس اقامهم) اگر بنده اولان شده زخم جمیع ناسده اولمده کلسنی بردن هلاک ایلیدی بن
 بالکیزوزخه نیجه طاقیت یاب اولم دیدی (البس قد قال انا اقلک) دراصل اقلک انا ایلدی بکه برآی حصر مستدایه
 تقدیم اولندی ای انالاغیری اقلک و حدی دیکدر و قصر قصر افرادیدر دیشلر اما قصر قلب اواق مناسبه در که انا
 اقلک لانت دیک اولور (والله لو بصر علی تقهلی) یعنی محمد حین توعدنده دیدیم که بن سنی قتل ایدرم سن بنی قتل
 ایدرم سن والله اگر لعاب دهن بنم اوزرجه انداخته یله انسه بتحقیق یعنی هلاک ایدردی دیدی (فانت یسرف
 فی قهولهم الی مکه) سرف سین مکه مفتوحه و راه مکه وراه و قاله اسم موضع و یانام جلددر که شش میل مکه
 مکرمه به قریبدر و قهول قسم قاف و قاله رجوع معنایه عاقبت اول مکهون طهنة دست رسول خدا الله کفار
 بکر در مکه به رجوع ایدرمه سرف نام محله عزیمت شونکرده بنس القرآن ایلدی ابن هررضی الله عنم مادن مرویدر که
 مسلماناندر براسیر بطن رانج نام محله خیمه شام مدطنا بظلام ایلده کده کوردیکه بیکرادی به مشابه انش صحراده
 صیحه کش المطفش اولوب برهیکل نورانی دخی بکا خطاب ایلوب بودوزخی بی استقادن حذر ایلدی زرا کشته دست
 سید الانبیاء اولان ابی بن خلف در تاجش کرفتار تاب جمیع اولمدر کذا نقله الشهاب الدین الخفاجی رحمه الله
 ابی ناخلف او کج نکاه اقبالی به این سرفمدی و خورستکسار اولدی

فصل

(واما الحیاء) محدود القنده ضد و قاحتدر (والاغضاء) دراصل ارتخا جفوندر که انطباقه قریب اوله (فالحیاء رقة
 تعتری وجه الانسان عند فعل ما يتوقع) صیغه مجهوله ذکر اشته او ما یكون تركه خیر من فعله یعنی حیا برتر میتدر که
 انسان بر امرک کراحتنی توقعی حالنده و یا فعلندن ترکی اولی اولان امورده روی ادبی به حیرت عارض
 اولوب بشره سنده نشان شرم حدوث ایدر و اول تعریف حیاء ابرار و ثانی حیاء احرار دن معبردر قال الراغب
 الحیاء انقباض النفس عن القبايح وترکها انتهى اما خبر ده که ورود ایدن ان الله یستحي من ذی الشیبة ان یعذبه
 عبادرتنده حیاء انقباض نفس معنایه مراد اولمز بلکه تعذیبی ترک مراد اولور (والاغضاء التغافل) یعنی
 نجبا و زدر (عنما یکرهه الانسان بطبیعه) عرف اقلده اغضاء اظهار غفلتدر که بالسجیه و باطیع انسان اندن اکره
 ایدر و لو شرعاً کره عدوالتسون (وکان النبی صلی الله علیه وسلم اشده اناس حیاء) نصیه تمیزدر (واکثرهم)
 بالنصب (من العورات اغضاء) مراعاة للصحیح اغضاء تأخیر اولندی و عورات سکون و اوله جمع عورة اغضاء لفظنه
 متعلقدر هرستری واجب و اظهار قبیح اولان شیدر که عار دن مأخوذه در وحیا اشدیت و اغضاء اکثریتله ذکر
 اولمسی حیاء اغضایه سبب و نشاء اولوب سبب سیدن اقوی اولور یعنی اول کان حیاء علیه التحایا من جهة الحیاء
 خالق بقایه شرم ترینی و اظهار قبیح اولان اموردن تغافل و تجاوز و اغماض قبلندن اکثری ایدی و بوضه جیده
 اول حضرتده موجوده اولدیفن استدلالاً بیورر (قال الله سبحانه وتعالى ان ذلکم کان یؤدی النبی فیستحي منکم
 الایة) والله لا یستحي من الحق ام المؤمنین زینب بنت جحش رضی الله عنہا بی محرم شہستان زفانی بیوردقلری
 اثنا ده ولیه ایدوب احتیاجی دعوت بیوردیلر اکل و شربدن صکره منتشرین اوله یلر اما اوج نکرکسده اطالة جلوس
 و کفت شیدا بخله منع شرم و حیاء علیه التحایا جابنه تأدی حصولنده انلر شادنده تأدیب کونه بوابه عتاب
 امیرنازه اولدی که استنشاس بالحديث ایل بیت نبوتده مکنکر پیغمبر جنبانه اذاداده اولور حال انکه سؤدرک ایتزمر
 پس سزی اتراجله امره حیاء ایدر تحقیق خدای متعال حتی اظهارده حیاء ایتزدرک اوله و کفی به شاهد الاله قلاء
 فی تأدیب القلاء لطیفه کونه بعضیلر تلاحقنده قرآن نازل اولدی دیو پرسان اولد قده بلی فاذا اطعمتم فانتشروا
 اغیلر جوایده اولمدر حتی میوطی علیه الرحمن ک بوه غنایه داتر تالیف لطیفی نه غایت پسندیده ایدادر (حدثنا
 ابو محمد بن عتاب بقراه فی علیه قال حدثنا ابو القاسم حاتم بن محمد) الماروف باب الطرا بلسی (قال حدثنا ابو الحسن

الاقابسی حدثنا ابو زيد المروزی) فتح مسم و سکون را و فتح و اوله (حدثنا محمد بن يوسف) فربدی (قال حدثنا محمد
 ابن اعماس) بجماری قدس سره الباری (قال حدثنا عبدان) فتح عین مهمله و سکون موحده و دال مهمله و الف
 و نوله عبد الله بن عثمان المروزی الحافظ ایتکوز بکرمی برده انجمن کیر درجه جنان اولمدر (قال ائبا عبد الله)
 ابن المبارک شیخ خرا ان یوز سکسان برده عازم تکیمه کاه نعیم اولدیلر (اخبرنا شعبه عن قتادة قال سمعت عبد الله
 ابن ابی عتیبة مولى انس یحدث عن ابی عبد الله) دال مهمله ایلد بن مالک بن سنان (کان رسول الله صلی الله
 علیه وسلم انشد حیاء من العذراء فی حدرها) حیاء فاعلمدن محول تمیزتله منصوبدر و عذرا عین مهمله و ذال مهمله
 و راه مدوده ایلد و شیزه کاکت جای معهودنده اولان جلدده رقة در که جماعته ازاله بکاره اندن کجایه در و خدر
 کسر خاء مهمله و سکون دال مهمله ایلد خانه و یاستره و یاجبندک (وکان اذا کره شیاً عرفناه فی وجهه) یعنی اول ممدن
 حیاء علیه السلام و التحایا برده داران عفت خانه شرم و حیاء اولان نبات و راه حیاء اولدیفن حالده شرم و محجوبه
 اولدیفندن زیاده صاحب حیاء شرم ایدی چونکه بر شیدن اجتناب و استکراه ایاسه اول ماهتاب اوج رسالتی
 روی دلار اسندن حسن ایدر دیک کویا وجه شمسه ابر آسایشه انداز اولوردی بدخی سیای شریفند دیک یسینوردی
 غرضی اول خائک نور ایدی آینه وجهه نبی ظاهر اولوردی رضا و غضبی شویله محجوب ایدی اول سدره
 جناب کیم ملک بقعه ایدردی جناب (وکان صلی الله علیه وسلم لطیف البشرة) فتح موحده و دال مهمله و راه ایلد
 ظاهر جلد وجه دکلی جسد و یله سابقه بی مینه هله مشابه سنده در (رفیق القاهر) ای مایظهر من بدنه رفیق
 یظهر منیه انار الالهالات النفسیة بسرعة و ما قبلنی تأکیددر (لا یثاقه احد ایتا بیکر هه حیاء و کرم نفس)
 حیاء منصوب مفعول در اصل مشابه اب بلب مکالمه بعد از اوسعا مواجهه معنایه مستعملدر یعنی بشرة
 نور سرتند اولان جلد رقیق ادنی کراحتله متغیر و اثر حیاء ظاهر اولوردی و کثرة حیاء و کرم و خضادن بر فردک
 تصویرینی تصریح و انشایله و واجهه بیورمزدی بلکه ستر و پنهان بیور ایدی درون باکی اولور علم و حلاله اولور
 کمال ذاتله اولدی یکنه اول مهر و کورن اورشک مهری دیردی جل خاتمه فیه و الذی ثم معناه و صورته *
 ثم اضطفأ فحییبا باری الذم (وعن عائشة رضی الله عنها کان رسول الله صلی الله علیه وسلم اذا بلغه عن احد
 ما یکرهه لم یقل ما یقال فلان یقول کذا) ما استعفا به و مبتدأ و بال حال و شان معنایه و جله یقول بالی مفسره
 و یا حال اولور و فلان و فلانة اسماء آدمییدن اما معرف القلان و القلان غیر ادی امندن کنایه اولور یعنی سلطان
 تختگاه خلق عظیم حضرت به برکسده بن شایان سماع اولمین خبر سیده اولد قده فلانک حال و شانی نه در که شویله
 دیردیمزدی (ولکن یقول ما یقال اقوام) لا فائدة عموم الحکم له صیغه جمعه ابراد بیورردی (یصنعون او یقولون)
 شک من الراوی) کذا یثنی عنه و لا یسمی فاعله بلکه کجایه بیورر شول طایفه نک حال و شانی نه در کیم بویه امره
 تصدی و یا شویله کفتار ایلد کویا اولور دیکله اشارت بیورر اول امر دن نبی ایدوب صانع و قائل اسم
 ورنه یله تصریح بیورمزدی نبی استفهام انکاری سیاقندن مأخوذه فیه و مدر (وروی انس رضی الله عنه
 انه دخل علیه رجل به اثره فرة فلم یقل له شیاً) ابوداود و ترمذی و نسائی روایتدره انس رضی الله عنه علیه سنای
 دوشیزه روایه اولور که حضرت خرق عالم علیه سلام الاتم مجلس سزوش خدمتینه برکسده مشول ایلدی بشره سنده
 ورس و زعفران لونی اثری بدیدار ایدی سلطان عالم صلی الله علیه وسلم حیا و لطیفانمی مقتضی برکلامه لفظ
 آوار اولدی (وکان لا یواجه احداً بما یکره) و اول حضرت برکسده فی انجندیک شیدله شفاها احتیاطیه ایتزدی
 (فلما خرج قال لوقاتم له یغسل هذا) لشرطیه در که جوابی محذوف مقدرا صیم اما و یاخوذه صدریه اولور وقت
 اول کسینه بیرون مجلس حضرت ولای هم مجاس اولمدر بیوردیلر که شوکسده یا اثر خضاب و صفره فی چهره سندن
 شسته ایتسون دیسه کرا حیات ایدر دیک زید بیوردی (ویروی یزعهما) بفتح الزای شک من الراوی ضمیر صفره
 راجعه زیدی رینه دن صفری ازاله من تنبیه ایتسه کز مناسب اولوردی دیدی (وقالت عائشة رضی الله عنها
 فی الصحیح) صحیح کرده ترمذی اولان خبر صحت اثرده فیده الدهره مدینه رضی الله عنها بیوردیلر لم یکن النبی صلی
 الله علیه وسلم فاحشاً ولا متعشاً) غش هر امر قبیح و متعش مبالغه فیه در و الظاهر ان المراد به هنا بذات
 الانسان (ولا یخجأ بالاسواق) فح و شدله مبالغه من العصب رفع صوت معنایه و صاد و سیدله مذکور و میویدر
 (ولا یجزی بالسیئة السیئة واکن) بعض نسخده انکسده (یعنی و یصفی) امدی عقوعدم حیا زان با فاعل دن غیر لازم
 اواغین استدر کاه ایدر بیورلدی و عفو ترک مؤاخذه بالذنب و صفی اعراضدر و یجزی فتح اول و کسر زای و سکون
 یا یله یعنی حضرت میدستوده سیر صلی الله علیه وسلم غشیاتله ناطقه پرداز اولوب بدخی بازداره اواز ایلد کویا

اواز دی و گاهه جنسیله مجازات بیور میوب بلکه باطن او ظاهر را محو و اعراض و باصغار و کثرتن که مادام برینک حق اولیه اندن مسامحه بیورزدی (وقد حکمی) صیغه مجهوله (مثل هذا الكلام عن التوراة من رواية ابن سلام) بتعقیف اللام اخذ العجاية البکر (وعبد الله بن عمرو بن العاص) یعنی ابن سلام و عبادله عظامدن ابن عمرو رضی الله عنهم روایت کنندن توراة جلیلده مذکورده فوت احدیه دن بو خبر مائدی اخبار جلیلده حکایه اواندی بخنده ان شاء الله بتفصیل اولنور (قد روی عنه) امام عزالی احیاده ایراد بیور دینی خبر اسامه ویدر که (انه کان من حیاته لا یثبت بصره فی وجه احد) نبات بصراطه نظر در یعنی نور دیده جان عالم کمال شرم و حیادن برکنه نک رویت اطاله نظر الیه نکران اولزدی (وانه کان یکنی) ضم یاء و تشدید نون و باخود فتح مشاء و تخفیف قوله تلویح ایدر دیکدر (عما اضطره الکلام الیه بما یکره) صیغه فاعل الیندخی اول ادب آموز مکتب حکمت علیه اسنی التکیه نصریحی مستحسن اولیوب و سکوت دخی مساعد اولین امور دن کتایه و تلویح و رمز ایدوب ذکر مستحسن اولان محل عورتی برای ضروره حتی تذوق عینلته و تذوق عینلته کفایت نظر اذ رفقار بی جمادن کنایه قیلشدر و بومعنا به دائرة احادیث صحیحه نظایری بسیار در و تزییل جلیلده اوجاء احد منکم من الغائط و کریمه فأنو احرکم انی شتم بوقیلندندر که اول حضرت تک تخلفا باخلاق زیه مجاهده بوکونه کلماته نکتہ پرداز اولد قری کمال حیا و ادب ایجاب ایدر (بیت) اکمل الخلق ایدی اول خوب خصال و الجلال ایتشیدی قیس جمال (وعن عائشه رضی الله عنهما ما رأیت فرج رسول الله صلی الله علیه وسلم قط) بعض روایتده مارأیت منه ولا رأی منی حذف مفعول و ورود ایلدیکه عورتی من انابدیر الله در هاناد باله کتایه نصریح بیورلدی ترمذی شمانلنده جناب همنصر خیر عالم صلی الله علیه وسلم صدیقه طریقتدن تحریک سلسله روایت اولور که بیوردر اصال حضرت پیغمبرک جای معهودنی کوردم دیدی مع هذا بین الزوجین مع الکراهة رؤیة جائزدر فی حدیث رواه ابن حبان النظر الی الفرج یورث الطمس یعنی العمی فقیل عمی الشاظر و قیل اولاده و قیل المراد عمی القلب

فصل

(واما حسن عشرته) کسر عین مهمله و سکون سین معجمه الله اختلاط و معامله (و ادابه) رفعه مضاف اوزره و جرحه مضاف الیه اوزره معطوف ذر و ادب اخلاق سنیه و اوصاف ردیه دن ما جعل علیه الانسان اولان امر طبعی در و عاوم دینی و اعمال اخر و به دن اکتسابه کسبیدر و ضبط حواسله صوفی و حصول علمه لدنی و کاتعلق ایدن کشف عینله و هی در (بسط خلقه) بصر معنایسته بومقامده سعة خلقدر (صلی الله علیه وسلم مع اصناف الخلق فی بیت) قاله جواب اما مبتداه قدره خبر در هم و بحیث ای جعل معلوم (انتشرت) و انتشرت (به الاخبار العجمه) یعنی سلطان رسول صلی الله علیه وسلم حضرت تشریفک احباب و امتیه حسن معامله و امیزش و قول و فعلا مع الله و مع الخلق ادب و سعة خلق کریمی محل کماله پیوسته و امور مذکورده ذکر الیه انار صریحه بسیار و شمر رتباب اولدی (قال علی رضی الله عنه فی صفته علیه الصلاة والسلام) از جمله ترمذی شمانلنده عنوان طراز حکایف از اولدینی خبر در که جناب ایت غالب کرم الله وجهه جمله نعت سید حضرت سلطان رسول صلی الله علیه وسلمده بیوردر (کان اوسع الناس صدرا و اصدق الناس لهجة) لهجه زیاندر مجاز مرسل طریقه اطلاق کل علی الحال قیلندن کلام مراد اولنور و قیو وضع الظاهر موضع المضمر اشعار بان الناس هم الصادقون فی الانقیاس (والینهم عریضة) اسم لهم طبیعة (واکرهم عشرة) محبة و خلطة (بیت) اول مقیم حرم مولانک یعنی سر حلقه مقبولانک سینه منی غایتله و امع ایدی نور ساطع کی هم لامع ایدی و سعت صدرنه تجزئی کواه صغدی انده بوقدر مر الله حاصلی احتمال و اختلاف خلقدن ضجرت ایتوب تحمل جهنندن و سیم الصدر و غل غش و دندن باله و منزله ایدی و لسان شریفی اصدق السنه و خلقت الضحی و کلام جهنندن اعذبی و کفایت شکر باری دلربا و نادم قبلندن ناسک الینی یعنی طبیعة همایونی کمال بزم و مطاوعت و لطف و القاب اوزر و اولوب خلاف و نفور دن بغایت دور ایدی و صحبت و عشرت جهنندن اکرم ناس ایدی (بیت) نقطة کله او خنددن سلیم و رشک ایدردی کلماتینه کلیم اعسل جان بجنتی اولنجه کویا ایمر نوردی لینه آب بقا (حدثنا ابو الحسن علی بن مشرق) ضم میم و فتح سین معجمه و فتح راه مشدده و قافله (الانطاطی) جمع غمط بالای و دجه پوشیده قیلندن ابواب صوفدن برنوعدر و بر محله نسبت اولنور (فیما یجازیه و قرأه علی غیره قال حدثنا ابو اسحاق الحبال) فتح حاء مهمله و شین موحده الیه حافظ متقن ابراهیم بن سعد الوراق المصری (قال حدثنا ابو محمد بن النحاس) حاء مهمله مشدده الیه امام عبد الرحمن المصری البزار (حدثنا ابن الاعرابی) امام ابو سعید راوی سنن ابی داود (حدثنا ابو داود)

سلیمان بن الاشعث صاحب السنن (حدثنا هشام ابن مروان) بن خالد دمشق مطر تار بخنده رحمت رحمانه واصل اولدی (حدثنا محمد بن المنی) ابو موسی العتیری اکیوزاللی اکیبده و احل سر منزل اخرت اولدیلر (قال حدثنا الولید ابن مسلم) احد الاعلام اخر جله الجماعة الا انه روی بالتدلیس (حدثنا الازرقی) عبد الرحمن بن عمرو و جردن بر قیله به منسوبدر (قال سمعت یحیی بن ابی کثیر یقول) بزنة قلیل یوزیکری طقوزده حیاتی عتانه مبدل اولدی (حدثنا محمد ابن عبد الرحمن بن ادم بن زوارة) ضم زایله (عن قیس بن سعد) بن عبادة (قال زارنا رسول الله صلی الله علیه وسلم علی عادته) یعنی سلطان عالم عاده سنیه لری اوزره احتجای تفتقدده بزی زیارت ایچون تشریف بیوردی (و ذکر قصه) قیس رضی الله عنه عبد الله بن ابی ساول الیه حضرت رسول میانه لرنده کذران ایدن قصه طویله یی نقل ایدوب (فی آخرها) ای آخر القصة (فلما اراد الانصراف قرب له سعد جاراوطأ) تشدید طاء مهمله و همزه الیه (علیه بقطیقة) چون آفتاب برج رسالت سعادت خانه سنه سیر و رجعت من ادایلد کده سعد برجاری رکوب حضرت ایچون شاد و روب دوش خره بر قطیقه پوشیده ایلدی (فرکب صلی الله علیه وسلم ثم قال سعد یا قیس اصحب رسول الله) دولته جاره سوار اولد قدر نصر کمر سعد بصری قیس ای قیس خدمه رسول الله زوار اول دیوتیمیه و امر ایلدی (قال قیس قیل الی رسول الله صلی الله علیه وسلم ارکب معی) قیس بیوردر که حضرت رفرف سوار علیه سلام الملك انصار بخله یله سوار اول دیو امر ایلدی (قایت) معیتله رکوبده تادب ایلدم (فقال اما ان ترکب و اما ان تنصرف) تکرار لطف و کرم مالک جنابان ملاطفه اولوب یامعیتله سوار اولور سن و یا یاده رولک ایتیموب رجعت ایدور سن دیو بنده لرین بخیر بیورددده (فانصرفت) امثالا لامره العالی رجعتی اختیار ایلدم دیدی (وفی رواية اخرى ارکب اما منی فصاحب الدابة اولى بمقدمها) اماروایت دیکدره فخر رسل علیه السلام قیس امر ایلدیکم اوکومه سوار اول زیا خد او نددایه تقدیمه حقیق و سوار در دیدی کمرجه سعد اول جاری حضرتیشکس ایلدی اما هنوز هبه بیورلدیغه علم عالم شولی لا حق اولد یقندن جناب قیس نسبت بیوردر مشا در بو خبر عالی اثر جواز ارفاده دلیلدر (و کان رسول الله صلی الله علیه وسلم یؤلفهم) تشدید لامبله (ولا ینفرهم) تشدید و تخفیف قاله ما قبلنی تأکید اولور (ویکرم کرم کل قوم) کالتخصیص بعد التعمیم (ویولیه) تشدید لام مکسوره الیه (علیم و یحذر الناس) فتح ذال همزه الیه (و یحترس منهم) ما قبلنی تفسیردر (من غیر ان یطوی عن احد منهم بشره) کسر موحده برله بشاشت وجه (ولا خلقة) در شمائل ترمذی هند بن ابی هاله راویدر که سید الوری علیه النحایا دل حجب کرامه القبتاده اولوب سبب نفور اولان تشبیه تلقی بیوردر دی و شریف القوم اولانی مکرم قیلوب قوم و تباری اوزره والی و امیر نصب ایدردی و خلقتدن خذرا ایدوب مکرو و شرو ناسدن تحفظ بیوردری اما انزل برندن بشاشت وجه و خلوت خانی طی ایتیموب لطف و رفقله معامله بیوررایدی زیرا تجر به اولنقدجه هر کسه میل ورکون ایتیمک خرمنددر (بتقد احبابه و یعطی کل جلسائه نصیبه) و احباب و اتباعنی تعهد و حاللین تجسمن و عبادتله تفتقد بیوروب مجلس سروس خدی م لازماتک جمیعته علی قدرهم سلام و کلامله حظ و نصیب بخشنده اولوردی (لا یحسب) کسر و فتح سینله (جلسه ان احدا اکرم علیه منه) هم مجلس و معصومی اولان ذات ظن ایتزدیکه جلسادن بری اول حضرت ککندودن کریمتر و تراوله انواع القت و اصناف غودندن مشهودی اولدینی مکرمات حسنیله اول حضرت کندویه غیر لر دن زیاده محبت ایدر قیاس ایدردی (من جالساه اوقار به لحاجة) من خبریه لا شرطیه و اوللته و یس لا لئردید و قارب من القرب مقابله در (صا بره حتی یكون) ای محاسنه (هو) ضمیر فصل (المنصرف عنه) یعنی برکنه اول بدر منیر آسمان رسالت صلی الله علیه وسلم الیه مکالمه ایچون جالس و یا برای امور دینی و دنیویه سعدا ختر رسالتله قران ایلده اول حضرت حبس نفس نفیس بیوروب تا اول مجلس و مقارب من تلقاء نفسه حضور سعدا تندن منصرف اولنجه صبرنده مهالغه بیوروب اصکام منتظر اولوردی و کریمه (وا صبر نفسك مع الذين يدعون ربهم بالغداة والعشی یریدون وجهه) امر همایوتسه امتثال بیوررایدی (ومن سألک حاجة لم یرد) فتح ذال مشدده الیه و یجوز ضمهم القم ما قبلها (الاباء و یسور من القول) قال نعالی و قل اهم قولاسی و راویسور مصدر و یا اسم مفعول ردینلدی یعنی اول مصاب غیر بار سخاوتدن برکنه حاجتجو اوله انی رد و نهرا ایتزدی الان حاجتی راویسور مقله و یا خود حقه اعل کوندن شکر باش تسلیم و وعدله امر نه تشبیه ایتیمکله رد ایدردی و اوحی منع خلوطر یقه سی اوزره در و الحاصل حالی اکیبدن خالی اولیوب باعطا و نقد و یا دعا و وعدله ایدی (قدومع) بزنة علم (الناس) نصیله (بسطه و خلقه) بسط مصدر و حضرت عاید ضمیره مضاف و مر فوع فاعل و سع و خلقه اولی تفسیر اولور یعنی اول نور مجسم صلی الله علیه وسلمک مر و ظاهر و طیب باطن و حسن خلقی حلا و کراماته شامل و عام

ایدی (فصل اول) خلقه رحمت و شفقت چنانچه در اب منفق منزله سنده اولدی و قراءه شاهده (انبی اولی
 بالمؤمنین من انفسهم و ازواجه امهاتهم و هو اباهم) کریمه می آسارامدی سید ولد آدم جمیع امتنه اطف و کرده
 والد مشابه سنده اولدی یعنی ایت (ما کان محمداً اباً احد) جلیله سنی منافی دکلدرکه منافی اولان ابوة حقیقه دروهر پیغمبر
 امتیجون ذکر و اوانا تاب اولدی بومعنایه در (و صاروا عنده فی الحق سواء) و جمیع ناس عند الحضرة مراعاة
 حقوقه یکسان اولدیزیرا خلاف نسوینیه بی حامله اغراض نفسیه دن حبیب خدام عصوم ایدی (بهذا وصفه
 ابن ابی هالة) ریب زاده حضرت سید الوری اولان هندی ابی هاله بن خدیجه الکبری رضی الله عنهم (قال) هند
 اولمه چارده ثم فی حضرت ساری وصف ایوب پیور (و کان دائم البشر) کسریاه و سکون معیه ایله یعنی طلاقة
 و شایسته روی تابش کی دائم ایدی (بیت) باغ حسن ایچره اودردن کین برچاش کله بکرزدی همین (سمل الخلق
 لئن الجانب) تشدید تحمیه مکسوره و یا تحقیقه ضد خشونت و لکن جانب حسن معامله و مواجعه دن کایه در یعنی
 صعب الخلق و حزن الجانب اولیوب خوب و روینک و سبک روح ایدی (ایس فقط) کر به الخلق مستعاز من اللفظ
 ای ماء الکروش (ولا غلیظ) ضد الرقة فاستعیر لامعانی (ولا خضاب) سین و یا صاده (ولا خاش و لا عیاب و لا مداح)
 صیغ مبالغه ایله مقصود نسبت در و یا مبالغه نفسیه راجعه اوله کافی قوله تعالی (و ما ربک بظلام للعبد) و قول المقصود به
 اصل القصد یعنی آواز بلند ایله سخن ساز و شتم و غش ایله ناطقه پرداز و بر فرد عیبی ذکر ایله اب جنبان و نفس
 نقیسی و غیر لری مدحیه اطرا ایله زمزمه پیراد کل ایدی (بیتاغل عمالایته) رضاه شریبی اولین امرده تغافل
 ایدر لردی (ولا یؤیس منه) بنام مقوله خیر منه حضرت راجع در حال آنکه تغافل به بر فردانک فیض وجود دن
 نا امید لردی و یا خود بنام فاعل ضم مشافه تحمیه و کسر همزه ایله معولی تصد التعمیم محذوف اوله ای لا یؤیس
 احد امتنه و ضمیر تغافل اولان شینه راجع اولور یعنی بر کسبه فی تغافل ایتدیک امر دن ذایاس قیلزدی (وقال
 تعالی فجارحه من الله انتاهم) ما مزیده لتأکید تقدیر فرجه دیکدر توین تکبر دن مستفاد اولان تعظی
 تأکید اولور و ما همیه اولوب رحمة تفسیریه اواق و یا نکره موضوعه اولوب رحمة بدل اوله و استقامیه تحمیه
 اواق دخی غیر عید در (ولو کنت فظاً غلیظ القلب لا نفذوا من حولک) مولی حبیبی اخلاق حسنه ایله مجبول
 قیلدین امتنان پیور و بسمل و خلق و کثرة احتیال کله انحراف لایق و ترهیت حقلین سکارحت عظیمه و منت
 جسیه در اکرن سنی الخلق و درشت نماد اولدیک انحراف حول کدن بریشان اولوب قول کله فائده مند و رحمت کدن
 حصه باب اوله من لرایدی (وقال ادفع باقی هی احسن السیئة الا یه) فاذا الذی بینک و بیننه عداوة کانه ولی جم
 یعنی کلمه یوحید ایله سینه شریکی و یا طاعت برله معصیتی دفع ایله اودفع بالتوبه الیه صیغه جار و مجرور و معقول
 صریح اوزره تقدیری اهتمام و قصد صبر ایچوندرای ادفع بهذا لا بعیره (و کان یحب من دعاه) امام صف انبیا
 علیه التحنا یا حضرت تاری هر کیم خانه شمه و طعمه دعوت ایتسه جبر الخاطر و تعلیل الاله شریب و اجابت
 پیور لرایدی فی الحدیث اذا دعا احدکم اخاه فلیجب (و یقبل الهدیه ولو کانت کراعا) ضم کاف و فتح و راء مهمله تخفیه
 و عین مهمله ایله و هی ما تحت الرکبة الی الخلف و الخاف و الخلف پاچه کاو و کوسفند که اسب و اشتد و وظیف مشابه
 سنده و مستند الساقه دیر و هدییه فیه من الاهداء و لو وصلیه در تقیید التعلیل (و یکافی علیها) همزه ایله یعنی
 تاجوز خطاب لولا که صلی الله علیه و سلم زیاده المحبة هدییه قبول پیور لرایدی و لوشی حقیر و اسون ردای تیوب
 و اول هدییه ماتدی یا دخی اعلا تحفه بهیه ایله مجازاة ایدردی و آیه و اذا حییمت بحیة فلیحیوا بحسن منها و اورد و هاعلی
 احد التفسیر تحمیه ایله مراد هدییه در و خبر لطیف (تماد و التحنا و اومعنا فی مشیر در) قال انس خدمت النبی صلی
 الله علیه و سلم عشر سنین فما قال لی اف قط) اف اسم فعل وقت تفصیرده مستعمل کله در استحقاق و استقدار
 معنایه چهل لغاتی حاویه در اشهری ضم همزه و کسر فراه مشدده ایله حتی سیوطی علیه الرحمة بخدا بیاتله افاده
 مرام پیور مشر و مراجع الدین و راق یله اطمینانند و فرزند دلبندی مدحنده کویا اولور * بی اقتدی
 بالکتاب العزیز فزدت سرور و ازاد ابتهاجا * و ما قال لی اف فی عمره * لکونی اباً و لکونی سر اجا * فله دره
 ما اظرف قوله و الحاصل خادم پیغمبر انس و جان علیه صلوات الحسنان پیور که بعد الهجرة اذن سنده سید عالم صلی
 الله علیه و سلم خدمت ایتدم اصلاً یعنیون اف دیمدی (و ما قال لشی صنعته لم صنعته و لانی ترکته لم ترکته)
 اشدیکم عله یعنیون بونی بویه اشدیکم دیمدی و ترک ایتدیکم ایچون تیه اشدیکم دیوبو بیج پیور مدی بوخبر
 الطیف حسن خلق و کمال حلم و لطف سلطان کونین صلی الله علیه و سلم دلانی اساجال متعبت و جیل ادب و خدمت
 انس رضی الله عنه جنبانه دایلد که کرچه کایه بی برکه ملازمت و مداومه خدمه حضرت دن مستفاد در واه

الشیخان علیهم مارحه المستعین (و عن عائشة رضی الله عنها ما کان احدا حسن خلقاً من رسول الله صلی الله علیه
 و سلم) جناب صدقه پیور که محبوب جناب اقدس حضرت علیه اکل التحیه جناب شریفند حسن خلقی جمعتین
 زیبا و خوبتر کسبه یوغیدی (ما دعاه احد من اصحابه و لامن اهل بینه الا قال لیکن) مصدریت اوزره منه ویدر کانه
 قال ایجاب بهد اجابة تعظیم و اجابتیه معنی به اولانه تبلیه اولنور یعنی اول حضرت فی اصحاب بام فایا آل عبادن
 بری یا رسول الله ندایله دعوت ایتزدی الا اکلیک خطاب احترامیه اجابت پیور لرایدی قال السیوطی رواه
 ابو نعیم فی ذلالتله (وقال جریر بن عبد الله) بن جابر بن مالک البجلي هجر تک او تخی سالتده سلطان قلم و عرب و عجم صلی
 الله علیه و سلم باو کانه چهره سالی اولدقه اول حضرت اصحاب کراهه خطاب ایدوب یطلع علیه کم خبردی بن
 بشارتیه من سفخرت جریری کزکه سالی عرش پیور و شیدی بغایت حسن و الله بیهمتا اولقین عمر رضی الله
 عنه انه یوسف هذه الامة دیور بره شیر اولوردی (ما یحبنی رسول الله صلی الله علیه و سلم قط منذ اسلمت) یعنی
 شرف باب اسلام اولدیم کوندنبر و اول آن جمال شاهدین عایه سلام المعلن مختص بالرجال اولان مجلس خاص
 انخاصندن هیچ بی منع ایتدی یا خود خواستکار اولدیم حوایچدن حبیب ایلدی (ولا رانی الا تبسم) و هر چند که
 بنی شایان نیکاه التفات پیور زدی نیم خنده ایدردی * حبیب حضرت عزت رسول ذی عظامت * امام اهل
 جماعت شه عبا طره * ایدیدی دوزخه مقدار ذره فیضی کذر * چنان اولوردی بدل سوزش کله ناره * خلوت
 سخن فم ایدیدی زهرا کر * اولوردی طعنه زان لذت لب یاره * ایدنجیه قطره چکان رویک اختاب حیاء * شرم
 نقاب صدف چکدی در شپو واره * غبار رهگذر ک اولسه ابر نیسانی * ریحیق اولوردی دوشن قطره رفیع ماره * ایدیدی
 کوشنه خواب ایچره و صف انصافی * صلاح امرینه باشاردی نفس اماره * همشه روضه نیک عذیم ماتدک * اوله
 خزانه صلا و سلام ابراره (و کان صلی الله علیه و سلم یأمر اصحابه) مازحه قول و فعله ملاطفه در و مزاح ضم
 میب ایله اسم و کسر میب ایله مصدر در (و یخاطبهم و یحادثهم و یداعب صبیانهم) مداعبه دال مهمله ایله مازحه
 مع اللعب اولان ملاطفه در و لذا کوندن تخصیص اولندی (و یحاسبهم) ضم اوله (فی حجره) کسر حاء مهمله
 و یا فحله زانومعنا سینه (و یحب دعوة الخیر و العبد و الامة و المسکین) بنده و کنیزک بندر قیمت دن آزاد اولدقلمی حالد
 و یا سیدی جانیندن دعوت زسانیده قیلد یعنی اوانده دیک اوله حاضی دیباجه جریده ایچمادی صلی الله علیه و اله
 الاجاد حضرت تاری اصحابک مر دان و زنان و غفار و کازله مخاطبه و آمیش و کوند کانیله ملاطفه و معازحه ایدوب
 صیغانی زانوی سعادتده اخلاص پیور مغفله دل بد رانی دست آورمه طایبه و جلالت قدر و رفعت شأنه تواضع عالیه
 بنده و ازاد و درویش و ناشیاد دعوتلرینه اجابت و شریب ایدردی (و یهدو المرضى فی اقصى المדיنة) و اول شعار من
 شکته دلان علیه سلام المنان خسته کافی عبادیه پیور و دراد در خانه های مدینه دیه اولان پیارک بر سن
 خاطره تسلیم بخش و استزاج ایدر لردی (و یقبل عذر المعتذر) و هر عذر خواه اولانک عذری که حقیقی اولسون
 او اسون قبوله قرین پیور زدی تسکیم عزاء بیو کدن تخاف ایدر لک اعتذار فی مخاطب بن ابی بلتعنه ک عذری
 رهین قبول پیور ملری آشناس و معتذر ایدر ایدر لایق لافاده العموم اولوب و معذرو ایله ایدور لایق عذری فی الحقیقه
 اولان کسندده خاص اولدیفند در (قال انس) ابوداود و ترمذی و بیهقی علیهم الرحمة تحریک سلسله روایت
 اولور که انس رضی الله عنه پیور (ما التقم احد اذن رسول الله صلی الله علیه و سلم) اذن ضعتن و یا ضم و سکونله در
 کویا لوضع الالة فی الفم زدیکی ذهن بکوش استعاره اولور (فینی رأاه) من التخصیة بهید معنایه نهشتنا
 حکمند درای الا فیستمر لمقامه اذنه (حتى یكون الرجل) او الملتقم (هو) ضمیر فضل (الذی یخیر رأاه) منصوب
 المحل خبر کان و حتی ترک فینی رأاه غایت در حاصل کلام بر کسند اول نور دیده عالمیان علیه سلام الرحمن اذن شریفه سنده
 تقریب دهان ایدوب نهانجه محاده اید کده کوش سعادتلرین فم قائلدن دوزا تیز لردی تا کیم اول کسند
 مراعی ادا و افاده ایدوب سرف کوش نویدن تبعید ایدنجیه کف تار نهفته سن اصفا و قبل استیفاء کلام القائل قطع
 رابطه پیور مزیدی (و ما اخذ احد یمنه فیرسل یده) وضع ظاهر بیجای مضمر حکم مستفی اولدین مقید اولور
 (حتى یسلها الاخر) طاعه محمده و زانه علیه الله تفض اول و در اصل دلی خاه و ذال معنایه ایله اسم فاعلی من الاخذ
 یعنی دست کرم پیور شاهر سالی بر کسند برای مصافحه مایه دهه اسمالنا تیزدی الا ید مؤیدک اطلاق ایله تا کیم
 اول کسند ایمنی صالتور فنجیه ناخیر پیور و واندن مقدم ارسال ید تیز لردی کمال تواضع و انقیاد دن عبارت در
 (ولم یمر) صیغه مجز و اله (مقدما) کسر دال مشدده ایله (رکبته بین یدی جانیس له) ده نشین مجلس همایونی حضرتده
 زانوی مبارکری مقدم اولد یعنی حالد کور لمدی یادیر لرن دیکوب جالس اواق و یار کبه دن مراد برجل شریفه لری

اوله یعنی جلسا حضورنده پای عرش پیاورن ارسال بیورمرلی مشاهد دکل ایدی حاصلی کال تأذیب وحسن عشرتدن
 عبارت اولور (رکان) کافی حدیث بن ابی هاله (بیدار من اقیه بالسلام) بعض روایتده بیدرضم دال ورا ایله ای
 بیدار (ویسب) تعمیر بارزلیقه حضرتنه راجع ویاست ترمن و عکسی دخی مختلدر و عبارت عموی مقیده اما سلام
 مستحب اولین مواضعده واهل کفرله غیری صغیر و کبیر دوچار اولدقاری مسلمانانه سلامله ابتدا ویا سبق سلامه
 مبادرت بیورریادی قال الشارح العلامة علی القاری فان هذه السنة افضل من الفريضة لما فيه من التواضع
 والتسبب لاداء الواجب (ویدوا صحابه بالمصاحفة) معاملة من الصفح الصاق صفحة الكتاب بالكف يعني اجحابه
 مصاحفه ایله ابتدا الیدوب صفحة دست مجز بیوستنی اجحاب باصفاد ملاقات ایلدیکی کسسته نك صفحة دستنده
 فیلوردی امدی عند التلاقی مصاحفه سنندروصحب کرام سقر دن قدوملرنده معانته ایدرردی وهم اجحاب ذوی
 الاحترام خواجه کائنات علیه افضل الصلوات یدمو بذرنی بوسش ایلهر اعاده آداب ادب ایدرردی وکارک دستنی
 تقبل مستحبه دروکرهما مالک رحمة الله نم اذا كان علی وجه التکبر فیکرمه نقله الخفای عن النووی (لم یصلی الله علیه
 وسلم ما دار جلوسه بین اجحابه حتی لا یضیق به ما علی احد) کارواه الدارقطنی روح جسد البکونین صلی الله علیه وسلم
 اجحاب کرامی حضورنده پای مبارک کارین اصلا مبادیته کی مشاهده اولمندی شفقه علی احد من جلسائه مدرجلین
 ایله مضایقه دن احتراز ایله ترک مایورردی اما اول دریکتای صدف نبوت بالکز کیندوری یا خواص مجلس
 محترمی حضورنده کاهی اتکاه و مدیا و یکدیگر اوزره نهاده واستراحت بیوردرقاری دخی مرویدر (یکرم من یدخل
 علیه) بوجه استئذان واقدر یعنی استئذان سالاقلوب مجلس ملائک خدمته زوال اولانه لطف واکرام وقیام
 ایدرلر تکبیر سعد بن معاذ رضی الله عنه قیامله اجحابه امر ایدی امدی علما و صلحایه قیام مستحب درو اول شمع
 جهان فروز رسالت قد منهاد تشریف ایلد کده صحابی کرام حضرت قیام ایدرردی اما بعضیلر من احب ان یتمثل له
 الناس قیاماً وجبت له النار حدیثله مطلقاً قیامی کره عدا یلیوب حتی ابن حجر قوموا لیسیدکم حدیث شریفی امرنده
 جناب معدک حارس اور و محروم و طاقه و مننده من کبدن انزال ایچون صدوریا فنه دردیون تاویل بیورمرلی همان
 سعدک حارسدن انزاله امر مراد اولمیدی چیس ناسه قیامله فرمان بیورمزدی جوابیلر رد اولمشدر ولذا
 استدلل النووی رح (وربما یسط له ثوبه و یؤثره بالوسادة) ایشار بعض امورده کندونفسی اوزره غیری فی تقدیر
 وواوایله وساده و همزه ایله اساده ویدون هاء و ساد بالین وخذوه و فزاش معنانه (القی تحتیه) محشوة بالایف معده
 و فزاش یعنی بسیار بار حضور باهر الشرفه دخول ایدلره تعظیما له زد آتش ریفه لرین فرش و تحمیده مفروشه غبطه
 فرمای استبرق جنان اولان وساده و معده اول کسبه به بسط ایتمکله نفس نفیسه تقدیم وایشار بیورردی تسکیم
 عدی بن حاتم طائی ووائل حضرمی و هم مشیره رضا غیرینه وقوی شهرت ایدر (ويعزم علیه فی الجلوس علیها
 ان ابی) اول کسبه شان بوقایمه اجلالا و تادیابا این حضرت اوزره جلوسدن امتناع واستحباب ایدرزه اجلالا و بالله
 اجلس انت قیامله تأکید و الحاح بیورریادی قال فی التذیب یقال عزمت لفعلمن کذا ای اقتضت انتهی
 وهو مأخوذ من العزم وهو التصمیم فی الامر (ویکنی) تشدید فوله (اجحابه) اسماء اعلامله ترک نصیر یحدن کتایه
 اولمغین کسبه دینلدی اجحابه تکریم ابوتراپ و ابوهریره و ام سلمه اما کسبه نهاده بیوررردی (ویدعوهم باحب
 اسمائهم تکریم لهم) تلطف بهم اجحاب واتباعه محبوسترین اولان نله لایله دعوة دنیا ایدرردی (ولا یقطع علی احد
 حدیثه) برکنه نکه اثناه کلامنده قبل التمام ادخال کلامله کفتاری قطع ایتمزدی (حتى یجوز) منیة تحتیه
 و فوقیه مفتوحین و جیم مفتوحه و و امشده و زایل تجاوز حد و تعدی ایدمجه (فیقطعه بنی) تا کاول کسبه
 کلامده حدی تجاوز و یا مال یلیق ایله زارخای اولمجه اول حالده نهی ایله نصیر یحایا و یجلس عالیدن قیام بیورمغله
 تلویحاً اعراض ایتمکله قطع ایدرردی (ویروی بانتهاء او قیام) فالنهی بمعنی الانتهاء (ویروی له صلی الله علیه وسلم
 کان لا یجلس الیه احد و هو یصلی الا یدفع صلاته و سألته عن حاجته فاذا فرغ عاد الی صلاته) کافی الاجماع فی ادب
 المعیشت حضرت نغم عالم صلی الله علیه وسلم فوافلندن برغازه شروع بیورردی فی حالده برکنه مجلس شریفه جالس
 اولمزدی الا حضرت یغمبر اول نماز عدم اطاله ایله مقید اولوب اول وارلدک دیوی یا خروی مرانی سوال و قضا
 بیوردرده نصکره صلاعه معتاده به اطاله ایله رجوع ایدرردی دیک اولور قال العراقی لم اجده اصلا و قال البرهان الحلبي
 هذا الحدیث منکر (وکان صلی الله علیه وسلم اکثر الناس تسبیحاً واطیم نفساً امام یزل) صیغه مجهر و له ویناء فاعله
 دخی یحصدر (علیه قرآن و یعظ و یخطب) حضرت خطیب منبرنه پایه افلاک مظهر جمال و لغین تسیم و طیب
 نفس جنتندن ناسک خنده درو و بنوش و مستبشری ایدی مادام وحی متوازان و ناسه ترغیب و ترهیلله تأذیب

و عند الجمع الا کبر و منبر خطبه خوان اولمذقاری حالده خنده روی غیر عبوس ایدرلر اما وحی و وعظ و خطبه مظاهر
 ذی الجلال اظهارله مقام اجلال اولمغین متبسم و منبسط اولوب قبض و هیبت جلال غالب ایدی فی کل مقام
 مقال و لکل مقال حال لاریاب السکال (قال عبدالله بن الحارث) دیار مصرده آخر وفات ایدن صحابی کرامنددر
 سکسان بش ویایدیده و روبراه جنان اولد بلر خبر شریف تجریم کرده احمد و ترمذی در (ما رأیت احداً کثر تبسماً
 من رسول الله صلی الله علیه وسلم) جناب برکنده بی آدم علیه السلام دن بسیار تبسم برکنه کور و مردم دیندیلر زیرا
 بالاقه وجه مکارم اخلاقندرو فی الحدیث تبسمک فی وجه اخیک صدقة (وعن انس رضی الله عنه قال کان خدام
 یحتمله بزنة حسن جمع خادیم) المذینة یأتون رسول الله صلی الله علیه وسلم اذا صلی الغدوة یا نیتهم) یا نیتیه
 ایچوندری یأتون فعلنه متعلق اولور وایه جمع اناء ککساء واکسیه ما یوضع فیما الشیء اونی ایسه جمع الجمع (فیما الماء)
 امام مسلم انس رضی الله عندهن مسلمه جناب روایت اولور که عبید و جوارئ اهل مدینه بعد صلاعه الصبح ظروف
 آب ایله متبسم جویار کرم حضورنه روانه اولورردی (فما یؤتی) صیغه مفعوله (بأنیة الاغمر یدیه فیها) و کوزة آب
 و آتیة احضار اولمزدی الادب شفا بیوستنی اول آتیة درو نه ادخال ایدرردی (وربما کان ذلك فی الغدوة المباردة)
 بسیار بار سردی هکام صحاحده او انی احضار اولوب غصص ید بیوررردی لاجل النافع تحمل مشاق برله
 غسندن امتناع بیورمزدی (یریدون به التبرک) انیه به ادخال ایلله حصول نعمت و زوال نقمت و طلب برکت
 مراد ایدرلر ایدی بوعیارة کلام مصنفدن اولی مختلدر ز برامشی السنة مصانجه بدون هذه الزیادة روایت
 بیورمشر در امدی خیر لطیف آثار علما و مشایخ و آتیة ایله تبرک ایشادی ایجاب ایدر

(فصل)

(واما الشفقة والرأفة والرحمة لجمع الخلق فقد قال الله تعالی فیهم) اما حضرت سرور کائنات علیه ازکی الصلوات
 جمع آفرید کانه بوجه محبة رقة قلب و شد رحمت و اطف و مرحمت عامه سی حقه خدای کریم بیورردی
 (اقد جاءکم رسول من انفسکم عزیز علیهم الایة) ما عنتم حریم علیکم بالؤمنین رؤف رحیم و عزیر شدید و صعب
 و ما صذر به و عنتم مشقت بوایه جلجله اجلال شان بی اخر الزمان علیه السلامده به امتنان حتی محتویه اولوب
 بقول بعض مفسرین آیات فرقانه دن اخر نازل اولان ایه جمیله در دینر خلاصه معنی ذلک الخطایه مواجهه اولان
 مؤمنین و یاعرب و یاعزما اختلافی اوزره تحقیق سنه جنس بشر دن پیغمبر دیشان کادی سنه مشقت آرزو اولان
 اشیا انک حال رأفتندن بغایت دشوار و صعبتر درو دینی و دنیوی مؤمنین و غیرلرک منفعته دلداد و حریم
 فی الدنیا و الایة رؤف و رحیم روز کرحیم تذیل و باتیم ایچوندری بوایه عزیز نه دایر و متوقف کلام ابتداء فصل
 اول باب اولده مستوفی بیان اولمیدی (وقوله تعالی و ما ارسلناک الا رحمة للعالمین) ای ذرحمة لجمع الخلق تقدم
 الکلام کرار (قال بعضهم من فضله علیه الصلاة والسلام ان الله عطاءه لایمن من اعمائه فقال بالؤمنین رؤوف
 رحیم) رؤف بالاشباع ودونه علمادن بعضیلر بیورر سلطان عالم صلی الله علیه وسلم حضرت لرینک جله فضائل
 و خصایضند که مولای کریم اسماء حسنی سندن دونام نامیلر تشریف بی تهای بیوروب مجلا لسانه کلام
 قدیمده رؤف و رحیمه وصف و تسبیح ایلدی (وحکی شوه الامام ابوبکر بن فورک) ضم فاء سکون و او فتح راء و کاف
 متونه ایله امام جلیل القدر در درو و تیزوالتی تاریخنده عازم دار القرار اولمشدر (حدثنا القهیة ابو محمد عبد الله بن محمد
 النشئی) ضم خاء جمعه و فتح شین و نون و یا ایل برقبیلله به نسبت اولور بشیور یکریمی التیبه عازم راحته سرائی
 بقا اولدی (بقراء فی علیه حدثنا امام الحرمین ابو علی الطبری) فتح طاء همزه ایل طبرستان و یا طبریه به منسوبدر
 (حدثنا عبد الف فر القاری) امام زاهد ابو محمد بشیور یکریمی بیدیه جانب عقیابه عزم ایلدی (حدثنا ابو احمد
 البلودی حدثنا ابراهیم بن سفیان قال حدثنا مسلم بن الحجاج) صاحب الصحیح (حدثنا ابو طاهر) احمد بن عمرو
 الاموی قوفی سنة ثمان و مائین (قال انبأنا ابن وهب) ابو محمد عبد الله القمیری روی عنه السنة یوز طقسان بیدیه
 غر فتنشین جنة المأوی اولدی (انبا نا یونس) بن یزید الابن یوزالی طقة و زار یخنده عازم شهر خاموشان اولدیلر (عن
 ابن شهاب) امام ابوبکر بن مسلم الزهري (قال غزار رسول الله صلی الله علیه وسلم غزوة و ذکر حنینا) بانته غیره که
 مکرمه و طائف بیننده و راه عرفه تداسم و ایدر سنین هجرتک مکرر می سالتد که طاق حرم سرائی ام القری به
 کند طفر بند خیر اولد قد نصکره غزای فتح حنین دخی صورت پذیرا و ایشیدی (قول) بن شهاب (فأعطی رسول
 الله صلی الله علیه وسلم صفوان برامیه) تصغیر امة (مائة من النعم) فتحیدله شتر و کاو و کوهنده شاملدر (ثم مائة
 ثم مائة) زهری علیه الرحمة بیورر که داو و خطه و سالت علیه اسنی التحیه غزا ایلدی و اول غزوة حنین اولی اوزره

ذکر ایدوب نقل پیوریدیکه اول حضرت سردار بنی جمع ابو هبه که هر قوم شرک حالنده چنین و طائف غزالینه
عسکر اسلامه آماده اولشدیدی و بعد الفتح رفع انگشت اسلام ایلدوب مقدمه ذات رسالت مایه مع مابینهما من الرحم
بار آورخارذیت اولفله اسماقی مقابله سنده احسانله مجازا ایلدوب غنائم تلك الغزوه دن مرة بعد اخری اوج کره
پوزدانه شتر کوه کوهان بخش ایلدی معلوم عزت اوله که چون راوی سده اوزره حدیثی تقدیم ایلدیکه قال رسول
الله صلی الله علیه وسلم کذا وکذا اخبرنی فلان دیوب بعد از اسندی ذکر ایدوب یا خود یوحید شریفه اسما بعض
اسنادی مع المثنی تقدیم ایدوب اسناد متصل و انصالی ذلالت الحکمه مانع دکاند کالوذ کرا الاستاد بکاله اوله (قال ابن
شهاب حدیثنا سعید بن المسیب) عند العراقرین فتح تحتیه مشدده و عند المدینین کسر له امام التابعین و صلاة صحی
بنجاء سال و ضو عشا لیه تحریریه شد قیام و حیاة المسجد اقبیله بنام ذات عالیقدر ایلدی ابن شهاب زهری موی
الیهدن حدیث یوررکه (ان صفوان قال قال الله لقد اعطانی ما اعطانی و انه لا یغض الخلق الی) بجله حالیه (قال ابن
یطعنی حتی انه لا حب الخلق الی) ابو هبه نقل ایدوب که حضرت پیغمبر بکلیش ایدیکن ایلدی حاله آنکه بکا
مغوضترین خلق ایلدی بعد از بخش عطا مده برقرار اولدی تا کیم الان اول حضرت بکاجله دن محبو ترین اولدی
دیوبیورمستلر امدی دامؤلفه القلوب حب مال انما یغنی اول طیب فیض اشناى علیه امت علیه التحیه ذی انک
در نه موافق دوا که اکرم انعام در مداوای پیورمقله داء عضال نعمة کفر دن رها پیور یلوب نعمت اسلامه تصحیح
مزاج ایلدی صدر اسلامه مؤلفه جانبیه اعطایا جزا و لوب بیت المال و یاز کوة و یاخس غنائم و یاخس خسدن علی
الاختلاف شی بخش او انوردی بعد از اخلافة صدیق و یا فاروقه شمع اولندی امدی یو خبر لطیفی ایرادن مراد
نخر عالم صلی الله علیه وسلم ایلد صفوان بنشده قرابه رحیم ایلدیقی جهتله شاید عداوت و کفر نکرده استراریه هلاک
اولسنه عدم رضای و کاشفت و احسانله حسن اسلامی اراده پیورملری حضرتک کمال رافقه و زینته ذال
والافضل عطا و بخش و خفا و خبر صفوان کذران ایتشد (وروی ان اعرابا جاء یطلب من النبی صلی الله علیه وسلم
شیفا فاعطاه ثم قال احسنت الیک قال الاعرابی لا ولا اجبت) خبر مذکور ای هریرتی رضی الله عنه طریقندن شد
ضعیفه روایت کرده برادر پیوری صیغه مجهوله اعرابی ناسموم و بعض نسخهده احسنت همزه واحده ایلد و رود
ایدوب همزه استقام مقدرم درواستقام تقریری اولور و قول لارد لقوله احسنت مریدر که بر اعرابی حضرت
متمم مکارم الاخلاق صلی الله علیه وسلم حضرت تارندن طلیکار احسان اولدیقی حاله آستان حضرت رومال
و مامولنه مساعده پیور یلوب بعد الا عطا ایلدی به اطمینه کونه سکا احسان ایدیمی دیوبرسش مال ایلد کده
اعرابی جانی نه بسیار و اندلونه ضلله جله ایلدیدی یاخود معنا واحد و تکرری تا کید و یا اجات اکثر
معنا سنده دیدیلر (فغضب المسلمون و قاموا الیه) شاهبازان شاهقه اسلام اول زاغ سیرتک سواد بدن ناشی غضب
آلود اولوب خرب و رنده قیام ایلدیلر (فاشار الیه من کفوا) ان تفسیریه و یا مصدریه حضرت طیب درد کته علیه
السلام شفقه علیه و احسانا الیه مسلمانانه بدیدن کفیدیا تملر نه اشارت پیوریدی (ثم قام و دخل منزله و ارسل الیه
وزاده شیأثم) فیه مقدرو هو حرج (قال هل احسنت الیک) شاهیت مقطع رسالت سعادتخانه لر نه تشریف ایدوب
بدوی به عطیه رسانیده پیوروب بخش اولدن عطایا افزون قبول بیرون دوات خانه لر اولدند و ککرهینه
اعرابی به سکا احسان ایلدی دیوب حسان پرسش اولدیلر (قال نعم) بدوی ای والله احسان نام ایلدک (جزال
الله به من اهل و عشیره خیرا) فاه تقریه و بیبیه و یا شمرط مقدو جوانده فصیح و یا برمقدر اوزره عاطفه درای
احسنت بجزال الخ و من بدیهه درای من اهل و عشیرتی الذین لم یحسنوا الی دیک اوله و یا تبعیضیه و عشیره قبیل
الوخر انصبله مفعول ثانی جزال و فعل و مفعول بیننده جمله اعتراض و اختصاص و یا حالیه اوزره منصوب اولوب
والخاصل یسکا احسانک سبیلله اهل و قبیلله دن اولدیفک حاله مولا سکا خیرایله مجازات ایلسون دیدی
و یاخویشاوند و تبار من بدلیکه انلر بکا احسان ایدیلر خداسکا جزا بنایر ایلدیه دیک اوله (فقال له النبی صلی الله
علیه وسلم انک قلت ما قلت و فی نفس احبابی) اصل تلمیذیه صیغه مفرد الیه و فی نفس و اقدرد (من ذلك شی فان
احییت فقل بین ایدیم ما قلت بین یدی حتی یذهب ما فی صدرهم علیک) لفظ شی تنکیز یا تحقیر و یا تعظیم ایچوند
و بجای ضمیر اسم اشارت وضعی مشار الیهی مشاهد و محسوس منزله سینه تنزیلند و محبتی اعرابی به تعاقب پیورملری
همان کرمانساده دروین ایدیم تعبیری حضور نیدن کتایه و برای احباب بدوینک تمثیلدر خلاصه کلام اعرابی به
کفتار یشتین نادر بر این تذکر پیوروب و سن جواب و بر دیکه کویا اولدیفک کلامی سوبلدن اول قول در شمله نقوس
احباب مده امر عظیم و عقده الیه باقی فامشدر سندن از ردم دل اولسریه اول غشی آیت خاطر نندن از الیه مراد

ایدوب بنم حضور مده سخن ساز اولدیفک مدیحیه ای انلر پیشگاه لر نده حضور مده تکرار ایلد تا کیم اصحابک سنک
حقکده اولان کدورتلری صفحه سینه لرندن زائل اولد دیو پیور دیلر (قال نعم) بدوی ای والله دیدی (قلما کان الغدا)
اصلی غد و ایدی و ابلا عوض محمد و قدر غدا طلوع فجر دن تا بر والدر (او العشی) بشق فکسر فکشدید مایه در الزوال
تابه غروب والشت من الراوی (جاء فقال صلی الله علیه وسلم ان هذا الاعرابی قال ما قال فزناه فزعم انه رضی)
زعم در این مقام قول حق معنا سینه یعنی و تار و زفر داهنکام ضحی بدوی در دولتایه چهره سالی اولدی سیدعالیجناب
مجلس همایونده موجود اولنلره خطاب ایدوب یو اعرابی نه دید یسه دیدی برا کاعطیه بی بر زیاد قیلدق بخش زدن
خوشنود اولسی مأمولدر دیو اعرابی به نکاه التفات پیوروب (اکذلک) استقام تقریر یله و جار و مجرور بر مقدره
خبر درای الامر کذلک (قال نعم فجزا الله من اهل و عشیره خیرا) اهل دن مراد اخص و یا اعدرد (فقال النبی صلی
الله علیه وسلم منی و مثل هذا) مثل فحیثله قصه و حکایه و موردی مضربه مشبهه کلام معنایه امتهارة تمثیلیه
و یا تشبیه تمثیلی هر کب اولور کفوله تعالی کذل الذي استوفدنا و توضیح و تقدیرده زیاده غرابی اولان شیشه ضرب
اولور کیم معقول محسوس و محلی محقق کو ستر مده اوقع فی النفس در حاصلی شأن عجیب و امر غیر بیده استعاره
اولشدر یعنی نخر عالم صلی الله علیه وسلم پیور دیکه یو اعرابی بکا احسان ایدیمی مائشده و شهبیدر (مثل رجل له ناقة
شردت علیه) ای نفرت منه یقال شردت الذابة و الانسان اذا نفرو جری جریا شدیدا (فاتبهم الناس) اختعال من
الاتباع (فلم یزیدوها الا نفورا فناداهم صاحبها خلوا بی و بین ناقتی) خلوا بی نادى فعلته مفعول و یا قول مقدره
مقولدر (فانی) و فی نسخه فانا (ارفق بهامنکم و اعلم فتوجه لها بین یدیه) ای جاءها من امامها (فاخذلها من قام
الارض) ضم قاف و تخفیف حیل جمع فامة ککاسه لفظا و معنا مراد اولان نباتدر که خستندن ناشی قامه تشبیه
و خار و خاشاک اما طرح اولدیفندن مستعاردر (فردها حتی جاءت و استذاخت) تقدیر مقدردن منه لتأکل
(فامسکها و شد علم ارحلها) الرجل لا بل کالسرج للقرس (واستوی علیها) یقال استوی علی الذابة اذا علا علی
ظهم رها و رکبها و احوال اول کسبه نک حال و شانی نظیریدر که اول کسبه نک بر نایه می اولوب اور کوب صاحبندن
نفور ایلد کده خلق شتر مستکینه دوان اولدقچه دخی زیاده نفورنه باعث اولدیلر صاحب شترانلره ندا ایدر که بنله
شترم میانه سنی تمساقیلک زیر این شترم حاله سز لدن شغیتر و اخذنه سز لدن اعلم و اکاهم دیوب پیشگاه شتره توجه
وزمیندن بر مده دار کاه الوب ناقیه ارا نه ایلدی کاهیله رام اولوب اخذ ایلدی و چو کدوب رحلی بند ایدوب شتره
سوار اولدی (وانی لوتر کتکم) حیث قال الرجل ما قال فقتله و دخل النار) یعنی بدوی مذکور سو ادب برله بکا
جواب داده اولدیقی کفتار ناسزاسی حیثله سز لر غضبناک اولوب مزی منهله گوشه دامانکره تعلیق دست عماغت
ایتمم انی هلاک که مجازات ایدوب اعرابی بکا اسماقی سبیلله داخل آنشکده بئس القرار اولوریدی دیو پیور دیلر امدی
تمثیل حضرت ذروه اعلاى طبقات بلاغت اولدیقی معانی خبر لطیفندن رونادر که اول حضرت عندنده دنیا نک
خستندن مالی قامه و خاشاکه نفس نفیسی صاحب ناقیه به بدوی بی نایه شاردیه تشبیه و غضب آلود اولان احبابی
شتره دوان و صاحبندن نفورنه بادی اولان کسبه لر تمثیل و کفر اعنه قول شریفی صاحب ناقتک خلوا بی کلامنه
نظیر و انی ارفق بهامنکم قولنی ذات تدسی الصفاقی شفقة علی خلق الله جله دن اقوی و دانا اولدیلر بن اشعار ایلدی
(وروی) بیه مجهوله (عنه قال علیه السلام) ذمیر حضرت راجه در (لا یبلغی احد منکم عن احد من احبابی شیأ)
من التبلیغ و الا بلاغ و نمی یاخود تنقی یعنی انهی اولق محملدر ابن مسعود رضی الله عنه المعبود جنانندن ترمذی
و ابوداود در وایتلرنده نخر عالم صلی الله علیه وسلم پیور سز لدن بری اصحابک برندن فعل منکر اولان امری نقله
بکا ابصال ایتمسون دیدیلر امدی نکرات نمیه متوشحه حیرت فیده و رود یا تمکله جمیع احباب و اوقات و اشیاء
مکروهه و خرامه بشماده المقام عام اولور حاصلی اصحابک هر قنفیستندن اولور سه اولسون فی ای وقت کان صدور
یافته اولان امر مکروهی بر یکز بکا بلاغ ایتمسون دیک اولور (فانی احب ان اخرج الیکم) ای من الدنيا (واناسیم
الصدور) جمله حالیه در الامن انی الله بقلب سلیم اینه ایا پیور و رسالت قلب بر فردم بغض و عداوت و بر کسه به غضبان
او امامدن کایه در یعنی بن استمرکه دنیا ده قلم فی غش اولدیقی حاله فی کل غدا و عشی جیتام (ومن شفقه صلی الله
علیه وسلم علی امته تخفیفه عنهم) اول خدیو مالک رحمت علیه اطیب التحیه حضرت تارنک امته صکبه ان لطف
و مر جتند در امیشینه اولان تکالیف شاقه فی امتندن تخفیف پیور دقلمی از جمله نماز و زمره پنجاه و قدده
پنجگانه به تنزیل و تخفیفی در که حقندن طلبکار اولدیقی کی (ونسله عامه) و امی اوزره امور می و پیورملری
کی جمیع کچه فی قیام مزاد ایدلره ابدنک علیک حق و لزوجت علیک حق کلام سهولتیمای کی (و کراهته اشیاء

خفاة ان ترض عايم) كراهة و كراهية مكره و هندن ضد محبوب و كره طوعك مقابل و مخافة بمعنى الخوف منصوب و مفعول كراهت در دخی امتیجون نجه امور ی غیر محبوب كك و ملر بکه شاید امتی اوزره فرض قیلقی خوفدن نانی ایدی (كقوله صلى الله عليه وسلم لولا ان اشق على امتی) روايت كردن ائمة ستمه اولان حدیثه یورد قلمی قول اساكه امتی اوزره مشقت خوفی اولمیدی (لا مریتم بالسوال) انله استیكاه و جوابا امر ایدرم و لولا لا متناع الشی لوجود غیره و المعنی امتی الامر بالفرضه لوقوع مشقة و سوال استیكاه معنایه مصدر و یانفس عودا مییدر و تقدیر مضایف الیه استعمال سوال و الذیك اولور و المراد هنا الاول و سوال المذکر و بعض اهل لغة تأنیثی تجویز ایدر اما علیكم بالسوال و استیكاه و احدیثیه امر استیكایی و بعضی جواب امره تمسك ایتله خبر مذکور ایدر رد اولشدر (مع كل وضوء) روایت مسلمه عند كل صلاة می و بدو وضوء و اوله مصدر و فوج و اوله مایه و ضایه كك الطهور و بعضی مصدره دخی قیچی تجویز ایدر (و خیر صلاة الایل) برله و بار فعله مبتدا در قیام لیله روایت كردن شیخین اولان خبر صحت اثر خذ و امن العمل ما تطیعون حدیثی مراد مصنف علیه الرحمة اوله و بالیل شهر رمضان ایدی كیچ خلیج اولوب یكری ركعت صلاة تراویحه قیام و اوچجیده عدم خروج ایله عرف اجتماعكم لكنی خشیة ان ترض قول شریقی مراد اولنه (و نیم) مفعولان مضایف مصدر درای تری النبی صلی الله علیه و سلم العجابه (عن الوصال) صومده وصال ایکی كون یادخی زیاده من غیرا كل و شرب یتیم ما اثم و اقدر نمی عن الوصال صحیحینه ثبوت یافته تعیندر كه اول قائل ایت عند ربی صلی الله علیه و سلم مواصلة یوروب ناس دخی اتباعا له صوم و صاله و غیت ایدوب مشقیاب اولد قلمی حضرت نه منعكس اولد قد نهی ایدر و انرا یارسول الله یا جذاب عزك صوم و صاله در كار سزید كارنده انكم استم مثلی ائی ایت عند ربی یطعمنی و یسقینی حدیث مجز نكار ایل لب جنیان اولد یارب صوم وصال خصایص حضرت حبیب الله علیه و سلام اولدن اولوب غیر یارب و عذر و حدیث اطفیغه معنای اطعام و اسقای حق اول حضرت نه قوة روحانیه اعطا ایدوب انوار ربانیه ایله تغذی یوروب مییدر كه ترك طعام و شرابه بدن نازك تری لاغر اولز بلكه عالم غیبه روحانیتری انصالیه قوة قدسیه لری مز داد و بدل مایه تحال حصول یارب اولوردی دیک اولور (و كراهة دخول الكعبة) و درون كعبة الله دخولدن امتناع لری اول حضرتك امة مرحومه ستمه جلالت شفقندندر (لثلاثین امة) ثانی مفقوحین و عین مهمل مفتوحه و نون مشدده و مثناتله من العنت مشقت و اسم معنایه و بعض نسخده تنعب من التعب كال الوجهم امت قاعد و یعنفت ضم تحتیه و سكون عین و كسر نونله دخی می ویدر و وجهه امت منصوب و مفعول اولور و نه تحتیه و تشدیدله روايت در یعنی امتنه ایقاع مشقت و تعاب نفس حاصل اولمق ایچون حجة الوداعده دخول كعبه به عدم رغبت لری ناس كند و به اقتدا دخول مناسك حجت عدا یتد كاری حاله كاهی عدم قیام دخول الله و مشقیاب اول و نرا ایچون دخول یوروبدی امدی بعد الهجرة دارالامان مكه به قدوم شرف ازوم حضرت اوج دفته درری عرة الفضایلكه هنوز درون كعبة الله عاریه عن الاصنام اولمغین دخول واقع اولدی ایكینی فتح مكه مكرمه در كداخل كعبه اولوب اغلاق بابله امر و بین الامم و بین الایمانین نماز قیلدیلر و ابن عمر رضی الله عنهما درون كعبة الله دخول ایدر كده باب السعادة مقابلی جدار كعبه به اوج ذراع قریب محله قیام و باب محترمی وراء ظهرنده فیلوب امام صف انبیاء علیه التحایا تحریمه بند نماز و جایگاه نیاز اولد قلمی محل اونی اوزره تعیین و نماز شروع یوروب ایدی اوجنی حجة الوداعده مكه به قدوم ایدر كه عدم دخول كعبه جناب صدیقه رضی الله عنهادن روایت بی داود و ترمذی اوزره خرج رسول الله صلی الله علیه و سلم من عندها و هو قریب العین ثم رجع و هو كئیب محزون فسأله عن ذلك فقال خشیة ان اكون شقة على امتی بدخول البيت حدیثیه ثبوت یافته تعیندر * و كان ذلك فی حجة الوداع و كانت عائشة رضی الله عنها معه صلی الله علیه و سلم * جناب حضرت احمد شهنشه امجد * كه لطنی دار امان اولدی اهل اوزاره * چو اولدی سخیلین ماهدن جدا كعبه به عجمی * حشره ذلك ایتله لباسی قاره * (ورغته لیه) دخی اول حضرتك جناب حقه دعا و ترضعی (ان یجعل سبه و اعنه لهم رمة بهم) یعنی امتنه علی تقدیر الوقوع دشام و طردله دعائی انله محض رحة قیلقلغینه میل و رغبتی كال رأستندندر (و انه) كسر و یافتح همزه ایلای و من شفقه علیهم (كان یسبح بكاء الصبی) بكاء مد و قصرله و صبی دن مراد طفل شیر خورده (فیجوز و یجمل فی صلاته) تجوز فعل من الجواز و خفة و كریه طفل كوشردی اولوردی مه قودة للجماعة اولان نمازی اقتصار و تخفیف یوروب ایدیكه كودكانه رمة ویدر و مادرندن ذهاب خشوع احترامندن تجلیل ایدردی كارواه الشیخان (و من شفقه صلی الله علیه و سلم ان دعا ربه و عاهده) دخی اول غیت عن یارب شفاعتلك جناب كبریا به

دعا و نیاز و اخذ عن دیور ماری امتنه شفقتندندر (فقال ایما رجل) حکم زبان دخی تبعا مریدان اساذر (سببته اولعنته) اولالتنویع لالسلک (فاجعل ذلك زكاة و رحة و صلاة و طهور و اوقریه تقر به بها الیل یوم القیامة) یعنی کیمه دشنام و اعن ایدمسه بنم سب و لغتی انسلره برکت و نماز و رحت و ثنا و طهور و وسیله قبل روز محشرده انکله حضرتكه تقرب ایلله لرجلی علیه الرجة زکاتی طهارتله تفسیر و طهوری باب تا کیددن عدو صلاتی رحت حق ایله تأویل و رحت عطف تفسیر قیلشدر و اول حدیث شریف (اللهم انما محمد بشر یغضب کایغضب البشر و انی قد اتخذت عندك عهدا ان تخلفه فایما رجل الخ) امدی سب و لغته سزا و اهل اولین کسه به اول حضرتدن صدوری نه و جنله شایان اولور و ناله جواب مد و علیه ظاهر اسب و اعنه اهل اولقه صدور ایدر و حکم ظواهره نظرله دشنام داده اوله لرواته یولی السرائر یا خود کلامده عادت عرب اوزره جاریه اولان ترتیب یمینك لا کبریت سنك و قاتلهم الله امثالی كك فتارون اولوب علی قصد اولمیه و اول حضرت یو کما تندر کلماتدن بری شاید حقیقه قرین اجابت اولمش اوله دیو جناب حقندن امتیجون ایدر رجة و تقر به استعدایه و رمش اوله کذا فی شرح المشارق لابن الملك حدیث جلیل ابی هريرة رضی الله عنه طریقتندن شیخان علیهم الرحمة و الرضوان را و اندر و تمة مباحث قسم ثالث فصولانده متیندور (ولما كذبه قومه اناه جبریل فقال له ان الله قد سمع قول قومك لا و ما ردوا عليك و قد امر ملك الجبال لتأمرهم بما شئت فیم) سرور سادات علیه الصلوات حضرتك یمینك امتنه کمال رأفتی مین خبردندر كه شیخین عايمما الرحمة غالیه سای عارض روایت اولور كه وقتا كذا ركه كذا سقما ی قریش حضرت صادق الوعدی دروغه اسناد ایدر كرنده بلیل مدره نشین جبریل امین تسلیه خاطر كل نور سیده باغ بلاغ ایچون جناح ناب شتاب اولوب ایتدیكه جناب كبریا جل و علا سنك شانكده قومك حجت از اولد قلمی قوی وردی ایشدی و مؤكل جمال اولان فرشته به فرمان و جنابكه انقیاده مأمور قیلدیكه قومك حقتده مراد ایدر كل شیشه اكا امر ایتك ایچون فرستاده یوردی (فناداه ملك الجبال) فرشته مؤكل حضور رساله رومال و حضرتنه شایان وصفله ندا ایدر (و سلم عابه) الوالطی الجمع (وقال مری بما شئت) ای فی قومك مفعول برای تعمیم محذوفدر (ان شئت ان اطبق علیهم الاخشعین) تخصیص بعد تعمیم و اطبق ضم همزه و كسر موحده ایله ایقاع و اخشعین شاه و شین معینین و موحده برله تشبیه اخشب مفی عقبه می تحتنده فوق المسجد ایکی طباغ و یا ابی قیس ایله قهقهه عان نام ایکی جلددر غلظت و خشو تندرندن اخشعانه بنام قیلندیلر یعنی بامر الله جباله مؤكل ملك چهره سای خدمه حضرت اولوب قومك شاتنده مراد ایدر كل وجه ایله بكاء امر ایله اولور سه اخشعین نام كوه ستمکینی اول بدنه ایدان اوزره اطباق و ضم ایدمكه زیر و زبر تحتنده هلاک اولسوناردیدی (قال النبی صلی الله علیه و سلم بل ارجوان یتخرج الله تعالى من اصلاهم من بعد الله وحده و لا یشرک به شیأ) جلالت ثانیه ماقبلتی مؤكده در و اصلا بجمع صلب ظهر در اخرجله مراد نسل و ذریه خاق ایتسیدر سلطان سرا پرده افلاك علیه السلام فرشته به نكاه ایدوب قویمك استصالی مراد اتم بلكه جناب كبریا دن امیدوارمكه انلك ذر یتزندن ذات مقدسی توحید برله عبادت و خنی و جلی شان یمتسانه شرك ایتیم نسلی انشا یوروب سنی نیاز مندم دیو یوردیلر ذات رسالت ابی عالمینه محض رحت اولمقه قاضی محکمه قضا دعا و رجائی امضای و روب امتی قرین اجابت و قبول یوروبدی (یت) طیب در دکنه نور بخش روی سیمه * شه سروش سبه حکمران عالمدر * مه سهر کرم آفتاب اوج هم * نسیم لطنی دما دم وزان عالمدر * رفیق ناله کشان دستگیر مظلومان * شفیق خسته دلان مهربان عالمدر * ككواه ذی العظمت شاه امطفا دالت * پناه امت و ملت امان عالمدر * زلال لطنی طراوتده ریاض امید * نكاه مر حقی باغبان عالمدر (وروی ابن المنکدر) متعبه امام موی ایله ككذارا تشدد و روایت مذکورده مر صل و با حکم مرقوعله مر ویدر (ان جبریل علیه السلام قال لانی صلی الله علیه و سلم ان الله تعالى امر السماء و الارض و الجبال ان تطیعك) یعنی ناه و س اسكبر علیه السلام حضرت پیغمبر علیه السلامه ابلاغ خبر یوروب پادشاه جهان افرین جل شانه آسمان و زمین و جباله امر ایلدیكه سنك امر كه فرمانبر اوله امر كه رام اولمیلر اوزرینه سماعقه بار وارض و جبال خشف و انطباقله دشمنك سنك سار و قهر و یوار ایلك قضاة دستكده اوله دبدی (فقال اخر عن امتی لعن الله ان یتوب علیهم) دراصل معنای توبه رجوع و توبه بندكان معاصیدن رجوع و خدای ذوا انشدن قبولدر حضرت جریحه و زدر نشان امت صلی الله علیه و سلم امین الوحی علیه السلامه جنبش ابروی اشارت یوروب استیدن مستحق اولد قلمی عذابی تا خیر ایدرم مر جودر كه انرا بکمال القندن فارغ و تائب اولوب ایدر غفار انله توفیق رفیق و امانی روزی قبله دیو یوردیلر (وقال ابن موهود رضی الله عنه

كان رسول الله صلى الله عليه وسلم لم يتحول في مائة سنة فحقه وفوقه وخاءمه وواو مشددة مفتوحة ولا مله ضمير
 حجاب به راجع درای تمام ناویانین اید بخوناً ارجاع مبدل (بالواو غنة خاتمة السامعة عينا) موعظه مصدر
 می یعنی الوظن خوف و تذکر و نصایح و مخافة منسوب مفعول يتحول وعلما مخافة لفظه متعلق در
 ویا ما متدر حال اول ورویا نکره مناسبه اولغین صفة اوله براعة مشکبار شیخین اوزره عبد الله بن مسعود رضی عنهما
 الورد وینور که بالاثین کرئی دعوة علیه التحية بر معاشرا صحابه نشاط اور اولان حالائی نمید یوروب وعظ
 و تذکری اطاله واکتار یور وندی کسلناک اولسونلردیو (قالت عائشة رضی الله عنهما ما خیر رسول الله صلى
 الله علیه وسلم بین امرین الا اختار ایسرهما) بو خبر لایف بالاده سبق لیدوب درین مقام اعاده یور وانی ما قبانی
 تا کید در که رجة علی امته امهل امری اختیار ایدیلر (وعن عائشة رضی الله عنها انما رکبت بعیرا) فتح اول اید
 جل (وفیه صعوبة جعلت تردده) تردد عدم بقا علی حاله در (فقال علیک بالرفق) کسر کذا اسم فعل بنفسه
 وبالبا تمید اید و تخیر یحییقی اوزره ام المؤمنین صدیقه رضی الله عنها شتر سوار اولوب جمله تند و سرکشک اولغین
 برای تذلیل تردید و تشدید یور و قلزنده اول کریم الملقی صلى الله علیه وسلم یا عائشة هرا مرده رقة ملازم اید
 و سوار اولد یغل شتری انعام ابته مقال شغقت مألله زبان کذار تأدیب اولدیلر و قد ورد مر فوعا ما کان الرفق
 فی شی الازانه ولا یتزع من شی الا شانه امیدی بو خبر جلیل اول نی جیل حضرت تریک حق حیوانات عموم شغقت
 علی خلق الله اید موصوفته دلالت ایتمکین فضل مذکوره فذلک قیلوب ختم اولندی * ای کوی مطایف
 قد میان در کاه * ری بانی لا ذعار فان اکاه * کان کرم و شغقت واحد سن * عالمه رخت ایدی ذاتک الله

فصل

(واما خلقه صلى الله عليه وسلم في الوفاء) ضد الغدر و نقض الامة (وحسن العهد) ما قبله عطف تفسیر (وصلة
 الرحم) خویشاوند و اصهاره احسان در دراصل رحم مقبول و بداد معنای قرابة بمعده و یاقریبه به بواسطه دونها
 استعمال اولندی (حدثنا الثانی ابو عامر محمد بن احمد بن اسماعیل) امام محدث طلیطلی بشیو زیکری اوچده
 عماری کرین تا بوت اجل اولدی (بقراة فی علیه قال حدثنا ابو بکر محمد بن محمد ابو اسحاق الحبال) فتح مهمله و تشدید
 موحده برله ابراهیم بن سعد (حدثنا ابو محمد بن الحسن حدثنا ابن الاعرابی حدثنا ابو داود) صاحب السنن (حدثت
 محمد بن یحیی) حافظ جلیل القدر بنسب ابوری فخر تار بخنده مرغ روحی شاخسار بقایه بال انکیز رحلت اولدی
 (حدثنا محمد بن سنان) کسر سین و نونینله میانه سنده الف (حدثنا ابراهیم بن طهمان) فتح طامه حله و سكون
 هاه اید ابو سعید خراسانی توفی فی بضع و شین و مائة (عن بدیل) ضم موحده و فتح دال سهله اید (عن عبد الله بن
 ابن عبد الله بن شقیق) العتبی (عن ایه) امام عبد الله المشهور (عن عبد الله بن ابی الجساء) فتح حامه مله و سكون
 میم و منینله مدود عامری صحابی (قال بایعت) عقد یسع لایعه (النبی صلى الله عليه وسلم بیع قبل ان یبعث
 و یقیم له بقية فوعدته ان آتیه بهانی مکانه فیسبت ثم ذکر بعد ثلاث) ای ثلاثة ایام و معدود حذف اولقه مذکر
 اید تذکری و مؤثله تأنیثی جائز در و ثلاثه دینلدی کافی الحدیث و تابعه ستان شوال و انما یلزم قاعدة العدد
 اذ انکر المعدود و ثلاث لیل دیک اوله و قیل لمارا دال الی بابامه او الیل سابق و الحکم السابق (لخفت) بعض
 تسخده ابراز ضمیر له فحقه واقعه در (فاذا هو فی مکانه) ای مستقر (فقال یافق لقد اشقت علی اناهما منذ ثلاث
 انظرک) یعنی عبد الله عامری رضی الله عنه یور که حضرت خواجه عالم صلى الله عليه وسلم اید هنوز رسالته
 فرستاده یور لمدین پیغمزده بیع و شراعت قد اولوب غن مبیع و یا منین بقیه تا یسماند ذمتم اولشیدی جایگاه
 بیعه بقیه فی ارساله نه هاد ایتمیدم در و ندن ذهول ایدوب سه شبانه روز گذرانده در خاطر و مبیعاد معهوده
 راهی اولد ینمده اول حضرتی و عدا کاهده برقرار اولوب بشکاه مقدسه رسیده اولد قد ای فنی بزه ایقاع نقل نه روا
 اوج کوندنبرو بوجایگاهده قدوم که نکرا نم دید بلزهی لطف و مروتکه برای وفای عهد و عدا کاهدن فتحول
 بیور مبوب سابق مشافحه تحمل کمال حسن عهد و وفایه دلیل و اخذدر (وعن انس رضی الله عنه کان النبی صلى الله
 علیه وسلم اذا اتی) بناء محه و له (یمدیه قال اذهبوا یم الی بیت فلانة) علم امر آدنن کتایه در (فانما کان صدیقه
 تلخیصه) کجاری و الجاری فی الادب جناب انس رضی الله عندهن مر ویدر که دوحه بیشت رای رسالته تحف و هدیه
 فرستاده قیلنسه فلانة نیک خانه سنه بو هدیه بی رسانیده ایدک زیرا اول خاتون خدیجه الکبری مهر پانیدر و یوامر
 ایلدی (وانما کان تحب خدیجه) تأکید و یا جله اولای تقیید اولور یعنی اول خاتون حبیبه خدیجه و خدیجه
 اکا محبت ایدردی دیو حسن عهد و برور حه مر اعاده و وفادار ایدیلر (وعن عائشة رضی الله عنها قالت ما عرت) کسر

غین معجه و سکون را اید (علی امر آه ما عرت علی خدیجه) ماه اولی فی وثانیه موصول (لما) لام تعلیل و ما مصدریه
 مشدده اید و حنیفه قلنقی جائز در اما اول اوزره نسخ متفقه در (کنت اسمعه صلى الله عليه وسلم یذکرها)
 کافی الصحیحین زهره قرسیا هم خوابه حضرت مصطفی صلى الله عليه وسلم صدیقه دن مر ویدر که حلائل عصمتخانه
 نبوتدن خدیجه کبری رضی الله عنها اوزره غیرتم اسابری نه غیر نکش اولدم شمع جهنم فرور سالتی استماع
 ایدر مکه انی هر بار یاد ایدردی دیدی امدی غیرت بر امرک وقوعدن تنکدل و پر غضب اولوب اول امره عدم
 رضایی مقتضیه در جناب صدیقه حضرت در شیم صدف کونین جنابنه کمال اوزره محبه و ذلله اولوب عشق
 و محبتی کند و جابنه صرف و غیره مانعه اولوردی خواتین زهره سنده غیرت امر طبیعی و مسجوحه در اما بعد
 وفات خدیجه غیرت عائشه رضی الله عنها اوجمی نامو جهدر دیشلر (وان) کسر همزه و سکون نونه تخففة
 من الثقيله (کان ایدیح الشاة فیدیهما) ضم یاه اولی اید (الی خلایها) خام معجه اید جمع خلیله صاحبیه و صدیقه
 معناسنه و مراد بنفسه ذبح بیور مرلی د کادر یعنی کوسقندی ذبح ایدوب بعض کوشت پاره بی و بتوفیجه برقیوفی
 دوستان خدیجه به اید ایدردی (واستأذنت علیه اختفا فارتاح لها) همشیره خدیجه الکبری هاله بنت خویلد
 مجلس شاه رسالته استئذان دخول ایدلر کده تشریفندن صفایاب و رویتیلر دلشاد اولدیلر و فی روائع فارناغ بالعین
 یعنی مال الیها و ابجبه یحییها (ودخلت علیه امرأة ففیش لها واحسن السؤال عنها) لام تعریف برای عهد
 و یا مضافدن بد لدر یعنی حضور و دلشده برخاون دخول ایلوب کانیم خنده و حسن حاله و کیف حالکم و کیف انتم
 بخیر مر حباسیل اظم اربشاشت ایلدی (فلما خرجت قال) مجلس سعادتدن بیرون اولد قد یباعث خوش معامله کی
 بیان بیوروب دیدی (انما کانت تأتینا ایام خدیجه وان حسن العهد من الایمان) برخاون خدیجه خیانتده بزه
 کاوردی و عهد قدیم رعایت شعب ایمان و مقتضای اسلامدن بیور دیلر (ووصفه بعضهم فقال) اصحاب ذوی
 الاحقاددن به ضلر سر و سر فراز باغ بلاغ و صقنده کویا اولدیلر (کان یصل ذوی رحمه من غیر ان یؤثرهم علی من هو
 افضل منهم) یعنی نزدیک و دور خویشاوندنه صل و احسان بیورردی اما سائر خلقدن فاضل ترین اولنلر اوزره انلری
 تخصیص و تقدیم بیور مقسز ذوی القربایه به مودت ایدلردی (وقال النبی صلى الله عليه وسلم ان آل ابی فلان ایسوا لی
 باولیاء) آل اهل و اتباع معنانه و فلان عقلا یحیون اعلامدن کتایه در مراد ابوالعاص بن امیه بن عبد شمس در که
 اول حالنده حرکات نفاق آمیز اولوب بعد ذالقب قالی غش و نفاقدن بالک ایلشیدی و کتایه راوی حدیثدن
 صدور یافته اولوب کلام حضرتدن دکادر و او ایما جمع ولی ای القرب (غیر انهم رحما سابلها ایالها) جمع بال
 کل و جمال کسر موحده اید مصدر و فتح بادخی جائز در رطوبت و نداده معناسنه و کل مایل الخلق من المایعات
 کلامه و اللین صل و احسانده مستعار در و فی الحدیث بلوا و احاکم و لو بالاسلام و الحاصل بنی فلان بنم قریم دکادر در
 و بن انلری قریبیدن ظن و عدا یتیم انجق قرابت ما اولغین شایسته قرابت اولان احسانله اصل شجره قرابتی شاداب
 مراد ایدرم بیور دیلر (وقد صلی علی الله علیه وسلم بامامه) ضم همزه و میمنه علمدر (انبت ابنته زینب) مهتر دختر
 سید البشر صلی الله علیه وسلم زینب رضی الله عنها ابوالعاص بن الریبعدن اولان کریمه لیدر که جناب علی مرتضی
 کرم الله وجهه بعد وفاته فاطمه الزهراء انی حباله نکاحه بند و بد وفاته غیره بن نوفل تزوج ایدوب تحت
 نکاحنده ایکن تخت روان اجل ایدمرای پرشته روان اولدیلر (یحم لها علی عاتقه) علی مملتی یحمل (فاذا سمع
 وضعها و اذا قام حملها) یعنی امام محراب ملکوت صلی الله علیه وسلم داخل صلاوة اولد قد جهکر کوشه دختری اولان
 امامه بی عنبرین شمامه آساده شانه عالیله لری اوزره برآورده بیوروب اثناء سجودده زمینه وضع و قیامده بیه برآور
 دوش کپوش بیور ایدیلر و وضع پسندیده خصایص حضرتدن اولوب و یا اول و قوعیافته و بعد ذامن سوخ اوله
 و یا امامه به کمال محبتلرندن اول در دانه دخی کردانه اساسجه محبتنه تعلقی ایتمکین من غیر اعمال یدقیام و قعودده
 کند و کندویه صعود و نزول ایدردی و یا نافله نمازده ضروره و قوعیافته در دیشلر اما امام نووی و جوهه مذکور نه نک
 کلیسنه خط بطلان کشیده اولوب وجه صواب عمل قایل مانع صلاوة اولمز و امامه طاهره و مطهره ایدی دیشلر حاصلی
 سلطان مازاغ حضرتلری توجه بالاهدن نه شی اشغال ایلدیکه قطعه من لحمه اولان جهکر باره سی حضورنده مانع
 اوله احکام مقرر در ارباب ظواهر اوزره جاریه در و الا ارباب مبرائک شاندن گفتکوسرا و از حال ارباب عرفان
 دکادر و الله اعلم (وعن ابی قتادة) فرسان رسول الله صلی الله علیه وسلم دن حارث و یا نه مان انصاریدر مدینه
 منوره او توزه کز و الی الدی درت ناربخنده فنادة خالک اجل اولشدر (قال و قد وفد الخانی) فتح فالیه یعنی قدم
 و سکون فالیه اسم جمع یعنی الوافدن و فجائی فتح و یا کسر نونه و تشدید و تخفیف یا اید حبسه پادشاهی اولنلر

اسم در مقام انبی صلی الله علیه وسلم بخندم هم) ضم دال مهمله و کسر له (فقال له احبابه) کفیک فکال انهم
 كانوا احبانا مکرمین وانی احب ان اکتفم) کسر فاء و همزة مفتوحة الیه یعنی سلطان حبشہ از خدمه بن برجات
 درگاه نخر رساله قدوم ایلد کارنده تواضعار به و ارشاد الایمه بالذات خدمتار به قیام ایلدی احباب کرام اول
 حضرت یار رسول بزر خدمتگذار اولام دید کارنده انلریم احبابه اکرام ایلدی اولدی لمثلله انلر مجازات مرادم
 و جرافا مکافات ایتمک استرم دیووردیلر (ولساجی) بناء مجمل و لاله (باخته من الرضاة) فتح و کسر را الیه و فی
 نسخة من الرضاة (الشیاء) فتح شین مجمل و سکون تخنیه الیه اختی یا ناخج و رد (فی سبایا هوازن) متعلق بجی و سبایا
 جمع سبیه یعنی مسدیه و هوازن بنی سعد بن ککرن اسم قبیلہ در (و تعرف له) جی و اوزره عطف اولور (یسط)
 جواب (الهارد آتیه و قال لہا ان احببت ائت عذری مکرمة) ضم میم و فتح را الیه اسم مفعول ای معظمه (محبة)
 ضم میم و تشدید بالی الیه ای محبوبه و قیل الموجدین بمعیتہ بمعناھا مکرمة و محبة طایفه اوزره منصوصو در (او متعتل
 و رجعت الی قومک فاخترت قومھا فاعتما) چون اخت رضای سید ولد آدم شیایب حارثک کہ دختر حلیہ
 سعدیه در هوازن اسار ایلد بارگاه بر ایلالہ کتوردی شیایب کندی حضرتہ تعریف ایلد کده اکر اما لہا ردا
 شریقه لر بن فرش ایدوب اجلاس ایلدی و سبایا شیبایہ نکاح التفات بیوروب عندمده محترمه و محبوبه اولدیغ
 حالده اقامت و یاسکا زاد و متاع بخش ایدم قومکہ رجعت ایدر میسر دیو تخمیر بیور دقزنده اصلحہ ما قبلہ سنہ
 رجوعی اختیار ایلدوب بندہ و کنیزک احسانلہ اکرام ایلدی شیایب در او ابوبی سعادت اسلامه فائزین اولمدر در
 (وقال ابو الطفیل) تصفیر طفل عامر بن وائلہ السکافی رضی الله عنه رأس مائہ هجر یہ دہ علی الاطلاق صحابیدن
 آخر وفات ایدن ذات شریفدر (و ابی النبی صلی الله علیه وسلم وانا غلام) ابو الطفیل بیور کہ هنوز سبیه بلوغ
 اولدیغ حالده حضرت بلبل ماراغ صلی الله علیه وسلم جعفر اندہ تقسیم ایدر کوردیم (اذ قبلت امرأه حتى دنت منه
 فبسط لہا رداہ فخلست علیہ فقلت من هذه قالوا امه التي ارضعته) یعنی برخاون اقبال ایلدوب ناخضور
 سعادت نبویہ قریب اولدقدہ فی مکررم رداہ مبارکہ سن تکریمالها فرش ایلدی و امر رسول الله ایلد
 ردا اوزره جالسہ اولدی حوالی شمع عالم افروز رسالتہ جمع اولنلرہ بومرہ محترمه کیدر دیدم انلر دخی مادر
 رضاعی لر اولان دایہ مہربانلر دیدر دیلر با حلیہ سعدیه و با کوهر کان سعادت اول ارضاع ایدن نوبہ اولہ (وعن
 عرب بن السائب) وبدون الواضحه عنہ تابعیدر (ان رسول الله صلی الله علیه وسلم کان جالساً یوماً فاقبل ابوہ
 من الرضاة فوضع له بعض ثوبه فقعده علیہ ثم اقبلت امه فوضع اہاشق) کسر شینلہ طرف معنائسنہ (نوبہ من جابہ
 الاخر فجلست علیہ ثم اقبل اخوہ من الرضاة فقام رسول الله صلی الله علیه وسلم فاجلسہ بین یديه) مر ویدر کہ
 برروز قیوروزدہ حضرت زیدہ الکائنات صلی الله علیه وسلم جلوس دیوور شیدی پدر رضاعی لر حارث بن عبد العزی
 اقبال ایلدی ثیاب شرف نصابت بر طرفی اکر اما لہ بسط ایلدوب اوزر بنہ حارث جالس اولدقدہ نص کر مادر
 رضاعی لر حلیہ سعدیه بالحلم والسعد مقلہ اولدقدہ طرف دیگر دن توبنک شفی اعزازالها فرش بیوروب سعادتلہ
 جالسہ اولدی بعد از برادر رضاعی عبد الله شریف ایلدی سید ولد آدم صلی الله علیه وسلم اجلالہ قیام بیوروب
 چون پدر و مادرین و یسار حضرتہ جالسان اوللر لہ خاطر ابو بنہ مراعاة کندی و نشینہ اجلاس ایلدی امدی
 واجب التظیم اولان کسندہ قیامک جواز نہ دلیل و مرضعات جناب رسالت بناء اولان کرامتسون دلایہ
 مہربان نوبہ و حلیہ سعدیه و ام ایمن و خولہ بنت المنذر و ثلث عوانک من سلیم اولدیغی نکاشته راعۃ ارباب سیردر
 (وکان یبعث) ای برسل من المدینۃ (الی نوبۃ) ضم مثلثہ و فتح وادوسکون تخنیه و موحدہ برلہ تصغیر نوبدن منقولہ
 عامر اول نورس نبال نبوی اول ارضاع ایدن نوبہ در کہ جز و ابوسلمہ و عبد الله بن حبش حضرت مقدس نبویہ
 سلمہ جنبان اخوہ رضاعی اولدقلری سیر شیر نوبہ اولغلہ در (مولانا قابی اہب) کنیزک بولمب آتش مقرر (بصلہ
 وکسوة) ضم و کسر کافلہ (فلما مات سأل من بقی من قرابتها) من موصولہ و یاسستمہ امیہ در قرابت قرب نسب
 معنائسنہ مصدر و اقربا معنائسنہ اسم جمع اوان دخی مسعودر کاذکر ابن مالک اما حری اقربا بہ قرابت دینار
 بلکہ ذوقا بہ دینور دیو بیکی القریب علیہ لیس یعرفہ * قد و قرابتہ فی الحی مسرور * قولیہ استشہادی
 مجاد رکافی الدرہ (فقیل لاحد) احد فہل مقدرا لہ مر ذوعدر کہ لم یبق احد دیک اولور و یالام مشبہ بلیس اولغلہ احد
 مرفوع اسم لا اولہ و قولہ و سکان یبعث الی ہناسقہ من بعض النسخ (فی حدیث خدیجہ رضی الله عنہا انہا
 قالت لہ ابشر) فتح همزہ الہ امر در قطع الیہ فتح شین و فوصلہ دخی جائز در و انشاء ایدہ بالخیر (فوالله لا یخزیک
 الله ابدا) یخزیک فتح یا الہ من الحزی نکال و ضیحة معنائسنہ و یافتح مشنۃ اولی و ضم زای و اھمال حار و نولہ

من حزن و احزن (انک لتصل الرحم و تحمل الکمل) فتح وشدلہ (وتقری) فتح اول و کسر را الیہ (الضیف و تکسب
 المعدوم و تعین) ای الخلق (علی ثواب الحق) سبھا نہ لانہ خالقا اضافہ بیانیہ الیہ یعنی نقش طرازان صحایف
 انار دن امام بخاری علیہ الرحمة پورسم اوزرہ نقش بند روایت اولور کہ ہنگام بعثت قریب اولدقدہ ذات کریم سلطان
 کونین مشاہدہ بیور دینی امور خارقه دن کل جلال با کمالی دیگر کون منزل خدیجہ کبریاہ تشریف اجلال
 بیور دقدہ خدیجہ رضی الله عنہا کلدستہ تسلیم ایلد خاشاکروب و اھمہ اولوب بولام بدیع النظاملہ کویا
 اولمشیدی مژدہ سزہ کہ رب العالمین سزی حاشا کر فتار و رطہ مذلت ایلہ زیر اسن رابطہ بیوندلہ رحم سن و بارکش
 کافہ نامہ دان و چارہ رس درویشان بی خاغانان و شکر باش مائدہ مہمانان سز و یاری دھندہ در دمندان بریشان سن
 سندہ حسن عہد و صلہ رحم محبہ کریمہ لری شیبہ ایکن دامن عرش فرسا کہ تعرض غبار خشیت خاطر
 شریفکی مغیرا تمسوس بحق پرورد کار عالم نبی اخر الزمانسن دیو دغدغہ فرسای درون سید المرسلین بیور دقلری
 حدیث سیدہ کبری معقود فصل اولان مدعا بہ کہ حسن عہد و صلہ رحم در شاہد اولور

فصل

واما تواضعہ صلی الله علیه وسلم) ضم ضاد منقوطہ الیہ (علی علو منصبہ) کسر صادلہ و همز تزل (ورفعۃ رتبہ فکان
 صلی الله علیه وسلم اشد الناس تواضعاً) تمیزیت اوزرہ منصوصو در (واقلہم کبراً) قلت الیہ نبی محض و عدم کبر مراد اولور
 اقل افعل تفضیل اولدوب انتفاء کبر معنائسنہ حضرت دن کبر لہ وقوعی نایاب اولمشیدر اما حضرت نخر الرسالہ اخلاق
 -قلہ متحقی اواقین و اظہار کبریا الیہ مدح و انصافہ شایان اولر کہ متکبر اخلاق مولادن و التکبر علی المتکبر صدقہ
 منطوقہ کفرہ و منافقینہ احیاناً تکبر مدوح اولور و الحاصل سرور ستودہ سیر علیہ الصلاۃ والسلام حضرت تلمیذ
 تمام نبوہ و نظام رسالت و ہموزنزلتی اوزرہ ہضم نفساری بالغ درجہ کمال اولوب تواضع جہتہ دن ناسک بغایت
 صاحب مسکنی و نفس نقیستہ کبریا و تعظم نایاب ایلدی و یا خود محظنہ ارباب کبر و کفرہ اظہار کبریا بتمدہ ناسک
 اندک تر تی ایلدی دیک اولہ (وحسبک) مبتدا و خبری جملہ آتیہ اولور یعنی اثبات مدعا دہ سکافی اولان خبر
 (انہ صلی الله علیه وسلم خیر) بناء مجمل و لہ (بین ان یکون نبیا ملکاً) کسر لاملہ (او نبیا عبداً فاختار ان یکون نبیا
 عبداً) یعنی حضرت سبباً لا را نبیا علیہ التحایا رسالہ عامہ الیہ تکریم اولدقدہ نص کرہ جناب کبریا جل و علاقتدن
 نی ملک و یانی عبد اولتی بینندہ مخیر قلندی شوقی سلاطین اما اولدین رسالتلہ مقام عبودیتی اختیار ایلدی
 ولذا عظیم مقاماتندہ عبودیتلہ وصف بیور یلوب سبحان الذی اسری بعبدہ شرف عنوایہ موصوف بیور لدی
 رواہ احمد و البیہقی عن ابی ہریرۃ و ابن عباس رضی الله عنہم (فقال لہ اسرافیل عند ذلک) عبودیتی سلطنت اوزرہ
 اختیار بیور دیتی اثنادہ اسرافیل علیہ السلام یونو بدشارتلہ بشیر ایلدیکہ (فان الله قد اعطاک) فام فصیحہ
 و بر مقدرہ عاطفہ درای اصبت و جزاک الله خیرا (بما تواضعت لہ) با سببہ و ما مضویرہ (انک سید ولد آدم) فتح
 همزہ الیہ انک و ما بعدہا مفعول اعطی و سید خبر ان شرفدہ غیرہ فایق اولان در حق و خلق اوزرہ اطلاق جائزدر
 (یوم القيامة و اول من تشق الارض عنہ) و اول سید اوزرہ معطوفدر یعنی یوم مقام عبودیتی اختیار ایلدہ اصابت
 بیور دقدہ حقہ تواضعک سیدلہ روز جزا شرفین بنی آدم و برآی بعث و حشر قبری مشق اولنلرک اولی اولتی
 تشریفاتی پادشاہ لایزال سکا بخش و عطا ایلدی (و اول شافع) روز قیامت و یا جنتہ در فوجات ایچون اول شافعیت
 مقام والاسنی احسان بیوردی دیدی امدی مقام شفاعت متعددہ در و اولیت قوانیدہ ہد الحضرۃ ملائکہ و غیریلر
 مقام شفاعتہ قیام بیور ملر نہ اشارتدر (مدنا الفقیہ ابو الولید بن العواد) فتح عین مہملہ و تشدید و او و الف و دال
 مہملہ الیہ ہشام بن احمد القرطبی کہ ترجمہ سی تقدم ایلدی (بقرائتی علیہ بقربطہ سنہ سبع و خمسمائہ قال حدثنا
 ابو علی الحافظ حدثنا ابو عمر حدثنا ابن عبد المؤمن حدثنا ابو داود) صاحب السنن (حدثنا ابو بکر بن ابی شیبہ حدثنا
 عبد الله بن غیر) ابو ہشام ہمدانی یوزطہ سان طقوز خردندہ حبیب حیاتی ککرتار بخجہ قراجل اولمشدر
 (عن مسعر) کسر میم و سکون سین و فتح عین و را الیہ موقد نار معنائسنہ مسعر بن کدام ابوسلمہ الہلالی الکوفی
 یوزالی شدہ روبرا عقی اولدیلر (عن ابی العنابس) فتح مہملہ و سکون فون و فتح موحدہ و سیدلہ حارث بن عبید
 الکوفی العدوی (عن ابی العنابس) فتح عین و دال مہملہ و تشدید موحدہ مفتوحہ و سین مہملہ الیہ تلخیص بن سلیمان
 الاسدی عن ابی مرزوق التجیبی اسمی کنیہ سیدر (عن ابی غالب) خرو و یاسعد را بی و قیل نافع (عن ابی امامہ)
 الباہلی صدی بن جملان خصمہ اولان بقایای احباب بندہ راف تاریختہ مراجح حیاتی بہ کردہ اجل اولدی
 (قال خرج علینا رسول الله صلی الله علیه وسلم متوکفاً) کای مشددہ مکسورہ و ہمزہ الیہ حالت اوزرہ منصوصو در

علی عاصی (قال ابن عباس رضی الله عنهما التوکل علی العاصم من سنن الانبیاء) (فقهنا له) یعنی تفرغ عالم صلی الله علیه وسلم
 عاصیه مع اولاد یعنی حاله بر معاشرا صاحب اوزره چقدر قدغه اجلاله قیام ایلدک (فقال لا تغموا کاتقوم الاعاجم
 بهظم بعضا بعضا) جمله مذکورده ماقبلندن بدل ویا استئناف یانه ایلد مستأنفه در اعاجم جمع اعجم ویا اعجمی
 ویا عجم علی خلاف القیاس ویا جمع اعجم جمع جمع در که ماعد العرب وکاهی اهل فارسه تخصیص اولور یعنی
 سلطان سریر لولای علیه التحایا بیوردیلر که عجمه بعضی بعضی منه تعظیم معتاد ایچون قیامی مکر وهدر دبدیلر قال
 قیام ایچکز دیدی علمادن بعضی را استدلالا بهذا الحدیث تعظیم معتاد ایچون قیامی مکر وهدر دبدیلر قال
 التمسائی والقیام اربعة اقسام فمحظورة ان یحب ان یقام له ومکروهه القیام ان لا یحب ان یقام له ومجازیه القیام
 للعالم المتواضع وحسنه القیام للصادق من سفر انتهی قاضی زکریا الانصاری شرح روضه ده اهل علم وصلاح وحکام
 عدوله قیام مستحضر دیو بیور مشر واصل منعی عنه اولان قیام بر سبیل ریا و تکبر اولان قیام در خبر مذکورده
 ورودنهی قیامی سنت واتخاذ عادت ایچولری ایچوندر (وقال انما العبد) حصر اضافیه یعنی بن سلطان دکنم
 بندهم بیوردی عبدالله معنای عرفی مراد اولنور سه کدر قیق وعلو کدر نفسی تواضع الله رفیقته تشبیه ایلد
 استعاره اولور اگر بنده حق معنای اراده اولنور سه هر کس عبید مولای متعالدر کزک شاه وکزک بنده عبود بنده
 یکساندیر پس هذه العبودیه فی متعصدر دیک مراد اولنور (اکل کایا کل العبد واجلس کایجلس العبد) ووجه
 شبیهی بیاندیر که بی سفره وخوان بنده وارا کل ومن غیر سر بر و فرس حریر خالک اوزره بنده آساجالس اولورم دیو هضم
 نفس نفیس واطهار تواضع بیوردیلر (وکان صلی الله علیه وسلم بر کب الحار ویردف خلفه) ردف من باب علم او من
 الافعال یعنی یجعله ردفاله یعنی شاه براق سوار علیه سلام القفار حضرت نری کمال تواضعندن حماره رکوب وورآه
 ظاهر شریفه سنده دابه اوزره آخری ارداف بیوردی وردیف شاهیست رسالت علیه اسنی التحیه فی موفقی الدین علیه
 الرحمة بوجهله سلب نظامه کشیده بیور مشر در * واردافه جم غفیر فتم * علی وثمان شریک و جبریل *
 واولاده ذوالرشد والتقی * امامه والدوسی وهو یسیر * معاویه قیس بن سعد صفیه * وسبطاه ماذا غنم
 ساقول * معاذ ابوالدراس وید عقبه * وآمنة ان قام ثم دلیل * كذلك خوات طریف وسبطه * علی ووجه
 النقل فی جمیل * اسامة والصدیق ثم ابن جعفر * وزید وعبید الله ثم سبیل * کذابت قیس خولة وابن اکوع *
 وقدرهم فی العالمین جمیل * کذا زید صابر ثم ثابت * ففی جهنم والله استاحول * ثلثه عثمان وزید هم ابا *
 اناس وحدهی الله فهو کبیل (ويعود المساکین ویحی السالف) مسکین کوندن مأخوذ من ذل و خاضع
 معنای اولور فقیر و مسکین من غیر فرق فی العرف یکدیگر اوزره اطلاق اولنور و غنی و فقره عیادت سنتد و درین
 مقام تخصیص بالمساکین ایلد غیره عیاده بالطریق الاولی معلوم اولور یعنی مساکین واجحاب علل و مرضی بی
 عیاده بیور و بر فقر او در ویشانه بحالیه و مجامله ایدردی (ویحیی دعوة العبد و یجلس بین احبابه تحت لطماتهم)
 و بر مشارد عوتیه اجابت ایدردی و مکان معین و جای بالا اختیار بیور میوب احبابی اوزره تقدم و تصدرا یمکسرن
 انرا یله مختلط جالس اولور دی بعض غریبانادی علیارینه رومال ایدوب نی محترمی میانه صحب کرامده عدم
 تشخص ایلد محتاج سوال اولور دی تا کیم صحابی ذوی المکارم مجلس سرور و خدمه ملزومه اول شع جم کتاب
 رسالتی تمیز ایچون برجای مخصوص برداخته قیللرینه استیذان برله اذن همایون لاری صدور یافته اولغین طیندن
 بر نشین خاصه ساخته قیلدیلرینه کاهی اول نشینکاهده جالس وکاهی جنبنده جلوس بیوردی (حیثما انتهى به
 المجلس جلس) حیثما عوم افاده ایدر وقت تشریفده نه جای خالی بولور رسه صدروصف پسین دیموب لا ابالی
 جالس اولور دی امدی دعوة عبده ایچولری یعنی بالاده تفصیل اوزره سبق ایتمشدر (وفی حدیث عن رضی الله عنه)
 روایت کرده بخاری اولان خبر فاروقیدن سلطان تحت نشین لولای علیه اتمی الصلوات بیورر (لا تطرونی) مضارع
 اطرا و اطرا مبالغه فی المدح والتنادر و بر نقل هر وی اطرا مدح و ستایشده حدی تجا و زودر و غدر که طراوة
 و طرا شدن مأخوذ در * در این محل مراد قول هر ویدر زبر امده حضرت من کل احد مطلوب و محذور و منعی
 اولان جناب دولته مالایلیق استنادیدر (کما طرت النصارى) جمع نصرانی (بن مریم انما اعبد فقروا لعبد
 الله فرسولة) یعنی شایسته جناب اولدق مدحله مدحه اطرا ایچکز نه یم نصاری کلمه الله جناب لاری شایسته
 ابن الله ایلد اطرا و استناد لاری کبی معالی الله عن ذلک علو ایلد که بندهم بن حقه بنده خدا و رسول مولادر دیکز
 دیو بیوردی اما حدیث اذاریتم المدا حین فاخوار جوههم الشرب محمول علی المجاوزة عن الحد بالکذب
 اقتضای در وصفه مبالغه دخی مشیر اولور (وعن انس رضی الله عنه ان امرأه کان فی عطفها شیء جاءته صلی الله علیه

وسلم فقالت ان لی الیک حاجة) انس بن مالک رضی الله عنه طریقه نندن امام مسلم برقع کشای عروص روایت اولور که
 صحابه دن ام زفر نام بر خاتون ماشطه خدیجه کبری رضی الله عنها ایدی اما عقلنده خفت اولوب طیب بیمار خانه
 حکمت علیه اطیب التحیه جنبانه کلوب بر حاجتم وارد حضرت سکه نام او اعلام ایچک استرم دیدی (قال اجلسی
 یا ام فلان) ابهام کلام را ویدندر که مر آنک اسمی احضار ایددی (فی ای طریق المذنبه شئت اجلس الیک) جواب
 امرده مجزوم و یا بعد الامر شرطه قدران تجلسی ایلد مجزوم اوله والی یعنی عند و لاه مشاکه تعبیر اولندی (حتی افضی
 حاجتک) شفا رس در بشارت عالم اکایور دیک که یا ام زفر سکا اسان اولوب اجزای مدینه دن مراد ایدی کک
 نشینکاهده قرار ایلد بن سکامعیت ایدرم تا کیم مراد و کلامدن حاجتند اولدیفک اوری سبارش ایلد قضاسنه سعی
 و همت او انور (قال الراوی فجلست فجلس الی صلی الله علیه وسلم الیها حتی فرغت من حاجتها) ام زفر بر محله
 جالسه و رازدان جره و کل صلی الله علیه وسلم دخی معینله جلوس ایلدی و کمال تواضع و رأفته یام و مر ام زفری
 اصغوا کلامندن فارغه اولنجه لطف ایدوب صبر ایلدی (قال انس کان رسول الله صلی الله علیه وسلم بر کب الحار
 و یحیی دعوة العبد) کما مر کرار یعنی تواضع الله حماره سوار و بند کان دعوتیه و یاد عوتیه اجابت ایدردی (وکان
 یومئذ قریظه) یوم واحد یا یوم مقامه غزوه معنای شایع در قریظه قاف و راه و نظام منتوطه و هاله بصیغه
 التصغیر قرب مدینه ده و ددن بر قومدر که غزوه خندق دن اقدم غزا اولنمشیدی (علی حمار مخطوم یجمل من
 لیف) خام مجمر و طامه مملد ایلد من الخطام اسم مقول افساد معنایه و لیف کسر لام و قاله یوست درخت خرما
 (علیه کاف) جمله بر مخطومدن حال اولور و کاف کسر و ضم همزه و کاف ایلد کتاب و غراب و زنده دوش
 خرمنه سده اولن ان بالاندر و الحاصل بنی قریظه غزا شده صاحب الرسالة العظمی حضرت نری افساد ایلد مخطوم
 و بالان و بر دعه نهاده اولنش بر حماره سوار اولدی ایدی (قال وکان صلی الله علیه وسلم یدعی الی خبر الشعیب والاهالة
 السخنة فیحیی) اهاله کسر همزه و تخفیف هاء و لامه انواع روغندن ایدام اولن ان هر روغن و یا قویرق یا غندن
 اذابه اولنش و یاد سم جامد و سخته فتح سین و کسرون و فتح خام مجمر ایلد متغیره الیجه معنایه یعنی بنده خادم سالك
 انس بن مالک رضی الله عنه بیور که حضرت پیغمبر علیه السلام نان جو و دهن زخفه به دعوت اولنور دی استحقار
 ایچوب هضمه النفسه طامه ما حضری به اجابت بیورردی کما رواه الترمذی فی شمائله و ابن ماجه فی سننه (قال و حج صلی
 الله علیه وسلم علی رجل رث) الرجل للجمال کالسر ج لفر من رث فتح راوشد مثله ایلد که نه (وعلیه قطیفة) کساره
 صوف (مایسوی اربعة دراهم) ینه جناب انس رضی الله عنه بیور دیکه بعد الحجیره جناب نخر عالم صلی الله
 علیه وسلم که نه سمرلی شتره سوار اولدیفی حاله روبراه بیت الله الحرام اولدیلر که دوش کپوشی اوزره و بار دوش
 شتر بر کاه پشینه نهاده بیورلشیدی که اکاهیا تقویم اولنسه چاردرم ذکر دی (فقال اللهم اجعله بحجمه و ربا
 لاریاه فیهم ولا جمعة) بل خالص الوجهل الکرم جم جم کاتر فی السبعة فتح و کسر حایله در و جمعة بضم فسكون
 ربا و جمعه افعال عبادات امثالده اولان فعلی خلقه اراته و اسماعدر که لا لوجه الله برای ستایش التزام ایلد معنی
 متعبدان و معنی و مقوم و ما مختلفات اولور و بر و بر بعض نسخده ساقطدره بی اول حضرت بوکونه تواضع ایلد ینه
 پرورد کار این جمعی ربا و سمعه دن مبراقیل دیو دست دعا و نیازی برداشته در کاه کبریا بیور رایدی (هذا) سید الوری
 علیه التحایا جنبانیک بوجهله معامله سی برای عجز اولوب (وقد تحت علیه الارض) حال انکه ارض زروسم
 و جوهر دن افلاذنی اول شاه سرور و سپاهه القا و ایشار ایدوب روی زمین و کنج دفین اکا کشاده و مفتوح ایدی
 و خبر او بیت مفتاح خزائن الارض فوضعت بین یدی بومعنایه دال اولور (واهدی فی حجه ذلک مائة بده)
 اهدی بعث هدی ایلدی معنایه و هدی بزه ری حقه الیاء و کاهی شد و یا کسر داله برای قربان بیت اللهم
 فرستاده قیلن ان شتر و کاویدنه دخی حمل و ناقه و بقرة اطلاق اولنور و طلاق ایلد تشبیه اولنشد در کبر جمندن ناشی
 بدنه دینور صحیح بخاریده نکاشته بیوریلان روایتندرنی آخر الزمان علیه صلوات المنان حجة الوداعده صد دانه بدنه
 اهدا بیور و بیت الالهده بر مقداری بالذات دست شریفله شتر و طوم و جلوس تقسیم و باقیستی امر حضرتله
 دست علی المرتضی ده نخر اولندی ویده ویده لریله ذبح اولن ان عرک را تمایه لری عدد شجره الشمس اوج بدنه ایدی
 والحاصل شاه هفت اقلیم و سالتن ملبوسات و میر کوبانندن اولان ترک تکلف عجز و افتقار دن اولوب انجی
 تواضع الله و تقر با حضرة مولاه اولدیفن اشعار و ایهالدر (ولما تحت علیه مکة دخاها یجیوش للملین طأطأ
 علی رمله) مفعول طأطأ (حتی کاد یس) فتح مایله در (قادمه تواضع الله تعالی) قادمه و قادمه و مقدم
 و مقدمه چار اکت اوزره در یعنی سجد سی دانه ایام صیامدن بر قوله اون اوج و دیکر ده اون الی و یا اون طقوز دانه

هر ورند فخر دلاری ام القری میسر اولوب دوازده هزار دینار جنگ آزمای موحید بنده داخل اولدقه حضرت
رب جلیل جانت عظمه سایه رایت رسالت لایله فراهم بیوردی لشکر انبوه مرتب مشاهده سی دل اکاهل بن
مشرق انوار جرایدوب بالای عرشه سایه اولان سرافرداری مع الله و نازل تاجدار من تواضع رفته الله
بر وجهه مرد و تنه دنی خفتن وارخا و انت قامت مستقیمین لام ایتمدیکه اسفل حلیه شریقه می چوبه بالان
ناقه قصویه سایه اولغه قریب و ملا حظرات تراب الطیاف الهیه نوبتو شاخسار خاطر لایله دو قند ققه بالای
بالان شتره گذارش سجده شکر بیورر لایدی (و من تواضعه صلی الله علیه وسلم قوله لا تفضلونی علی یونس بن متى)
قال السیوطی لم اقف علیه هذا اللفظ وروایة بخاری اوزره لایقولن احدکم لاناخیر من یونس بن متى خبر صحیحدر
ومتی فتح میم و شد تا الله مقصود انام بدو یا مادر یونس علیه السلام مدبر یعنی سید العالمین علیه سلام المعین
حضرت تریک کمال تواضعند که بی برادر یونس علیه السلام اوزره تفضیل ایتمکیز بیورماری (ولا تفضلوا بین
الانبیاء) اول حضرت سید الانبیاء ایکن یوروجه کوا بالوالدین علما و جوهله تأویل بیوردیلر از جمله تواضع
و تأدیا و افضل مرسلین اولدقاری عنوز اعلام اولغزدن مقدم ناطقه پرداز اوله لر زرا بعد الاعلام اناسید ولد آدم
وانا سید الاولین والاخرین خبر یله تحدیث نعمت بیورر شلردیو انبیاء علیم السلام میانه و شان شریقه لرند
نقضی مؤدی اولان تفضیلدن نمی بیور یله و یانفس نبویه تفضیلدن منع اولوب ذات انبیاء و عموم رسالات و قرب
حالاتده اولان تفضیل مراد اولغیه والا حضرت هم شاهر رسالتک افضل یعنی اعتقادی اوزر بجز واجب و مستحکمدر
یونس علیه السلامه تخصیص بیور یلق قصد نبوده و لا تفضلکن کصاحب الخوف کریمه سنی یاد ایدیلر تفضیل
شان ایلد توهم ایتمسوند یوایدی (ولا تخیرونی علی موسی) ای لا تقولوا انی خیر منه و افضل امدی فوکره موسی نقضی
علیه قال هذا من عمل الشیطان آیتله کسینه توهم نقص ایتمک ایچون بیورم شلر (و نحن احق بالسلطان من ابراهیم)
رب جلیل جناب خلیل علیه السلامدن حکایه بیوردی قصه رب ارنی کیف یجیب المونی قال اولم تؤمن
قال بلی کریمه سنده اولان ایمامه ایماد کر بر بیل تواضع نغز انبیاء حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم بیورر
ابراهیم علیه سلام الرحیم شلر آیتدیه بز شکه انلردن احقر لکن شلر ایتمدی دیدی کانه دیک اولور که بن شلر ایتم
فکیف جدر ایچدم جناب خلیل الله شلر ایلدیه دیو ابراهیم علیه سلام الکرم جنابندن شکی نمی و اول حضرت نه شلر
ظننده اولان خواطر ضعیفه فی ابعاد بیورر امدی آیه شریفه فی الشک اولوب شکی اثبات نایبدر (ولولیت
مالیت یوسف فی السجن لاجبت الداعی) قصه یوسف علیه السلامده وارده اولان فلیت فی السجن بضع سنین
قضیه سنی مشر اولور و داعیدن مراد یوسفی زنداندن اخراجه عزیز مصر جانندن فرستاده قیاسان کسینه در یعنی
فرضا و تقدیر الخ کریم یوسف علیه السلام زندانده مدت لبی قدر بن مکث ایچدم اخراجه ارسال اولشان
رسول ملک دعوتیه یچندن خلاص ایچون اجابته سرعت ایدردم دیو هضما لنفسه و رفعة لقام یوسف الصدیق
اظهار تواضع بیوردی زیر یوسف علیه السلام مدته مدیده محبوس چاه زندان ایکن اخراجه دعوت اولدقده
برای اثبات براءت ساحتیه ترک عجله بیورر و اظهار صبر و نیت ایلدی (وقال للذی قال له یاخیر البریه ذالک ابراهیم)
بریه خلق معنسانه من بر یعنی خلق لکن همزه سی ذریه و فی همزه لر اسامی و کدر امام مسلم صحیحده روایت
بیوردی خبر حجت اثر اوزره سرور اصفا صلی الله علیه وسلم حضرت ترینه یاخیر البریه دین کسینه یه تواضع الله خیر البریه
ابراهیم خلیل علیه صلوات الجلیل جناب لیدردیو جواب داده اولدیلر و تخصیص بالذکر بیورلدی فی مله ابراهیم
علیه السلامه اتباعه مأمورین زندان ناشی اولور (وسیأی الکلام علی هذه الاحادیث بهد هذا ان شاء الله تعالی)
من غیر تطویل و اعتساف قسم ثالثده احادیث مذکوره اوزره ورود ایدن کلام لؤلؤ نظام سلط تجریره کشیده
قیل نور (و عن عائشة والحسن و ابی سعید و غیرهم فی صفته و بعضهم یزید علی بعض) تقدیم صدیقه رضی الله عنها حال
سلطان علم اداری و ریحانه نبی حسن بن علی رضی الله عنهما ایلد تعقیب اهل بیتدن اولغله و ابوسعید خدری ایسه
خادم شاه رسالت اولغین تخصیص بیور یلر و بالاقرب فالاقرب و جهمی اوزره ترتیب قیلندی (و کان فی بینه
فی مهنة اهله) خبر بعد خبر و یا مقبلندن بدل اشتمال اولور و مهنة کسر و فتح میله امتیازدن مأخوذه و لفظا و معنی
خدمه و زنده در (یعنی توبه) ماقبل ایچون مابعدی بیاندی فی فخر مشاة و سکون فاء و کسر لامه توبی مؤذباتدن
تنظیمدر که مراد شمر و شولک اسایشک تعلق وقوعندن کایه در والالباس شریقه مکرس قوندرمین تعظیم ایلد
کیکن و سبب اذاعتدن مصون بیورم سی اولی بالطریقه در (و یجلب ثانیه) ضم و کسر لامه (ویرفع توبه) فتح و یاسکون
را و فتح قاف مخفیه ایلد و بعض نسخده ترفع بیاندندر (و یخفف ثانیه) کسر صادله ای یخزرها اطباق طاق برطاق

در اصل ضم و جمع معنسانه در (و یقیم البیت) ضم و کسر قاف و تشدید میله ای یکنسه (و یقبل البعیر) کسر قاف ایلد
علی وزن یضرب ر بط باله قال (و یهلف) کسر لامه (ناضجه) نون و ضاد معجمه ایلد هو البعیر الذی یسقی عامیه الماء
(و یخدم نفسه) ضم و کسر داله (و یا کل مع الخادم) ذکروا فی به شاملدر عبدا کان او خرا خادمه اکل سقندر
(و یجین معها) خادم انشی به اطلاق اولغین ضمیر مؤنث ابراد اولندی (و یحمل بضاعته من السوق) خبر صحت اثر
بخاریده اولان مر و اید انار دندر جناب صدیقه و حسن و ابوسعید و غیر یلردن نعم رسول الله صلی الله علیه
وسلمه مر وی وانلردن بعض روایه بعض اوزره صفاتده بر نیجه عباراته زیاده بیورلر که سید ولد آدم صلی الله علیه وسلم
سعاد تخانه لرند اهل بیتی خدمتنده قائم اولوردی و لباس نور پاشی تشریعالامته مؤذباتدن کندلری تفتیش
و تنظیم بیورر کوسفتندی کندی دستیم عطاسیله تحلیب و تیاب پاکنده ظهور ایدن خرقی رقع و فعل شریفی
طباقتی طاق دیکری اوزره بالذات اطباق و خاشاکه روب دولت خانه می خدمتده قیام و شتری زانولردن کندیلر
بندور بط و ناضجه بالذات علف داده اولوب و خدمه شریقه لرند نیجه برستار و خدمه موجود ایکن احیانافس
نفسلری خدمتی کندیلر کورر ایددی و خدمه سیله یلجه اکل طعام ایدوب خادمه سنده تخمیر یعنی خدمتنده
معاونت و کماهی دأب انبیای پیشین اوزره بازاردن خریدار اولدی یعنی متاعی بالذات برار اولوردی (و عن انس
ان كانت الامه من اماء المدينة) ان کسر همزه ایلد تخیله دن مخفیه یعنی الشان (لما أخذید رسول الله صلی الله علیه
وسلم فتطلق به حیث شامت حتی تقضى حاجتها) خادم الحضرت انس بن مالک رضی الله عندهن تعلیقاروایت کرده
بخاریدر شان کلام اهالی مدینه کنیز کاندن بر کینز لند دست کرم یوسست نبویه یا شوب طرق و بیوت مدینه دن نه
محل دیلر سه حاجتها کنورر ایددی تا کیم بر امرده شفاعت و امثالی مهم می قضا بیورر نیجه برای خاطر متقاد اولوردی
(و دخل علیه رجل) غیر معروفدر (فاصابته من هیبة رعدة) کسر راء لرزش و اضطراب و یاروده و قتال له صلی
الله علیه وسلم هون عایک فانی لست بکذا انما انا ابن امرأة من قریش تا کل القیدی فعل یعنی معقول خبر لطیف
بالاده سبق ایتمکین اعاده سی بعض زیاده لفظ اعتبار ایلد یعنی بر کسه مجلس ملائک خدم سلطان عالمه رومال
ایلد کده مقدم چشم اشنا اولغین مهمابه حضرت تدن وجودنه لرزش عارض اولدقده اول ذاته لطفله نسکاه التفتات
ایدوب امر یکی تیسر و تومین قیل هر اسان اوله یضقیق بن پادشاه جابر دکام نه خوف ایدرسن بلکه بن کوشن پاره خشک
تناول ایدر بر خاوند زاده یم دیو عدم کبر یادن کایه بیورر و عادات عرب و روم اوزره لحیم قدید غالب حالده ماکولات
قترا دندر (و عن ابی هریره رضی الله عنه قال دخلت السوق مع النبی صلی الله علیه وسلم فاشتری سراويل) فارسی
معرب شلوار مر و فو و تکره لا بنصره در (وقال للوزان) تشدید له صیر فی و غیریدن زر و سیم وزن ایدیمجدر (زن) کسر
زایه (وارجع) فتح همزه و کسر حمله امام طبرانی وسطنده ضعیفه ابی هریره رضی الله عندهن روایت بیورر حضرت
رسول محترم صلی الله علیه وسلم ایلد بازاره واروب اول حضرت بر شلوار اشترا و صیر فی به امر ایلدیکه یاده قیمت
سراويل بر زیاده سخیده تراز و کفه سن دیکردن مرجحه قیل و در راه می اعطا ایلد دیدی (و ذکر القصة) کما سنها
انما (قال فوثب الی ید النبی صلی الله علیه وسلم قبلها) تشدید موحده ایلد حله حالیه در فخر بیده و قال هذا تفضله
الاعاجم بلو کما ولست بکذا انما انا رجل منکم) ابو هریره رضی الله عنه یورر که وزان اول حضرت تک دست کرم
یوسستی تقبیل مراد ایلدیکي حالده مرعة نامله قیام و حشر نه متوجه اولدقده بالتواضع بدو یددی چکوب
بیورر که بوس یدایله اهل فارس شاهلر نه اکرام قصد ایدر لر بن انلر جنسی ملو کدن دکام بلکه سز زمانندی بشرم
دأب ادب عز بله معامله ایدردم دیدی (ثم اخذ السراويل) سوم سراويل ادادنصکره شلوار ی الدیلر (فذهب لاجل
تقال صاحب الشئ الحق بشیئه ان یحمله) بدل من شیهه ابو هریره رضی الله عنه روایت ایدر که شلوار ی حمانی قصد
ایلدیم تواضع بیورر و شئ صاحبی مختص به اولان متاعی حله احقرر بیورر بلر امدی اول حضرت تک لبس سراويل
بیورر قری امام سیوطی بعضیلر اثبات و بعضیلر انکار ایلدی والله اعلم و یوسس یددن صراف می بیورر یقی
امر دمیو یچون اولد یغندندر والا اصحاب کرام دست جهان یوسست حضرتی تقبیل ایدر لر دی کذلک ایددی
خلفا دخی یوسه گاه شفا اصحاب ایدی کذلک علما و ارباب تقوی و اصحاب شرفک الارین او یک سنه مستحبدر

فصل

(واما عدله صلی الله علیه وسلم) عدول عن الظلم و عادل معنسانه مصدر در (واما نته) اموال و احوال ناسده
موقوف به اولوب قول و فعل او دیرنه قلنان شئی حفظ و صیانتدر (وعفته) هر ناسز احوالی ترک و زاهد (و صدق لهجته)
لسان و کلام (فکان صلی الله علیه وسلم امن الناس) مد همزه ایلد من جهة الامانة بسیار تر بن خلق (و عادل الناس

واعف الناس واصدقهم لهجة منذ كان) عدلی امانت اوزره تقدیم سورلیق اف نشر ترتیبینه انسب ایدی وکان یعنی
وحدنامه در یعنی ابتدا خلق شدن الی نهایتها اول متمم مکارم الاخلاق حضرت نری ناسک امانت قبله شدن اشد واعنی
واسان جم شدن راست و صواب کوی ایدی (اعترف له بذلك محاده) جمع محاد یعنی بدال المم له معادی
و بجانب معنائه (وعده) کسر عینله جمع ویاسم جمع در یعنی ذکر اولان شمائل رضیه وصفات سنیله الیه انک
مخالف و دشمنانی بیه اقرار و اعتراف ایلدیر * پیام معادین زب کوش هوش ایدنه * عیار میر و کده معنای
عالمدر * بنده مهر و مشاهاد عرش تختکها * سکه داد و دهش تو امان عالمدر (وکان یسمی قبل نبوته الامین)
ظهور نبوة و دعوتدن اقدم غایت امانت و نهایت دیانتدن امین اسمیه پیام اولدی (قال ابن اسحاق) صاحب السیر
محمد بن اسحاق یوردر (کان صلی الله علیه وسلم یسمی الامین بما جمع الله فیه من الاخلاق الصالحة) بابسیبیه و یا یعنی مع
یعنی حق سبحانه و تعالی حبیبینه اخلاق حسنه بخش و عطا سیه امین تسمیه اولدی (وقال تعالی مطاع ثم امین
اکثر المفسرین علی انه) ای المطاع (محمد صلی الله علیه وسلم) یعنی خدای جهان افرین حبیبی شائده مکرر و عند
الالا الاعلی والخضره العلیا محترم و دعوی نبوة و وحی و رسالتده موصوف بالامانة و درود و مراد محمد علیه السلام
اولدینی قول اکثر مفسرین در امانت بر قول کثیر از باب تفسیر جبریل امین علیه السلام در (ولما اختلفت قریش
و قحازبت) زای معیه الیه ای صارت احزابا و طوائف و بعضی را آسمه الیه محاربه دن ضبط ایتشدر (عند بنی
الکعبه فین یضع الحجر) جار و مجر و متعلق اختلاف (حکما) فتح حاء و تشدید کافله جواب لما (اول داخل علیهم
قادا) فافغایه (بالتی صلی الله علیه وسلم داخل و ذلك قبل نبوته) قال هذا محمد هذا الامین قدر ضیانه) محدثان
صحیح الاخبار سیردن احمد و حاکم و طبرانی و وجهله ترین بیت الشرف اثر اولور که حضرت خضر عالم صلی الله علیه
و سلم مرقات رفیع عمر عزیزی او تزیین با به وضع قدم یورده و رؤساء قریش کعبه الالهک تشید اساس
و تجدیدنه تشیر دامن اهتمام ایلدیر حبیطان رصیف البنا بی ارتفاع بولد قدیم میان قریشده رکن اسعد حجر اسودی
محلیه کیم وضع ایلده دیو اختلاف ظهور ایلدی بر طائفه اذعایتدیکه میان نرند ده عامه الرهط اولان کشتی زاده
بحال کعبه الاهی برینه قویه و دیگران دخی برقه تضای حقه عرب مطارحه حسب و نسب ایدر که رؤساء قوم
استصوابی انک اوزرینه قرار ایلدیکه ابواب مسجددن هر کیم اول داخل اولورسه حکم نافذ الحکم اولوب فیصل
قضیه اکه مفوض اوله پس اول باقی میانی شریعت علیه السلام و التخیه بغتة جلدن اقدم داخل حرم اولد قدیم
اشته محمد امین بزانت حکمته راضی اولدی دیدار اول حضرت دخی کسانک سایلرین زمینیه وضع ایلدیر اول
ید یضایه حجر الاسودی وسط کبابه قویوب هر قبیله نک رئیس العشیره بی حسب الاشارة کسانک بر کوفه سینه
یا بشوب بایان خداره و ول بولد قدیم شاه سدره دشتکاه صلی علیه الاله جنابی انعام مدعایه جلده سی توکیل
ایتمکله نص العال قدر حجری یدشرفه ریه میان کسانک ابواب خانه سینه وضع ایلدیر (وعن الرابع بن خثیم) ضم خاء
معجم و فتح ثلثه و سکون تحتیه و میله زده دشتانیه دندر التمش یدیده سرای سروریه انتقال ایلدی رضی الله عنه
(کان یحاکم) ضم شتاة تحتیه الیه مجهول و لد (الی رسول الله صلی الله علیه وسلم فی الجاهلیة قبل الاسلام) جاهلیتی
تفسیر در یعنی قبل زمن النبوة و ظهور الرسالة عدل و انصاف حضرتدن قریش اکه محاکمه ایدر لدی یعنی حکم
نصب لیدر لدی (وقال صلی الله علیه وسلم انی لامین فی السماء امین فی الارض) لا اختلاف الامانین امین اعاده
اولندی یعنی عند الله و ملائکته المقرین و عند المؤمنین امین و الحیاض ملا اعلی و اهل ارض و بها یفنده کمال
امانت و ظم و ودیاته مشهور اولدین بیا نده مؤکد بالقسم کشتی نفسی مدح جوازیه دلیل ظاهر و در (حدثنا
ابو علی الصدی فی الحافظ بقراتی علیه) ابن سکره رحمه الله (حدثنا ابو الفضل بن خیرون حدثنا ابو یعلی بن
روح الحره حدثنا ابو یعلی بن السخی حدثنا محمد بن محبوب المروزی) راوی جامع ترمذی (حدثنا ابو عیسی
الحافظ) امام ترمذی رحمه الله (حدثنا ابو کرب) صیغه تصغیر الیه امام محمد بن العلاء الهمدانی حرم تار یخنده دار
السرو و بناته زاهی اولدیر (حدثنا معاویه بن هشام) نصار کوفی یوزیکری بشده قضاء شجب ایلدی (عن سفیان
الثوری عن ابی اسحاق) عمرو بن عبد الله الهمدانی احدا الاعلام (عن ناجیه) نون و جیمله (ابن کعب) الاسدی
(عن علی) کرم الله وجهه (ان اباجمل) فرعون هذه الامة (قال للنبی صلی الله علیه وسلم ان لا تکذبک) تخفیف
و تشدیدله (و لیکن تکذب) فقط تشدیدله (بما حقت به فأنزل الله تعالی فأنهم لا یجکذبونک) بالتشدید والتخفیف
(الایة) ولیکن الظالمین بآیات الله یجحدون یعنی ابوجهل الیم سلطان دین جنابیه خطاب ایتدیکه برسی نبوت
صدقندن ناشی دروغه نسبت ایتز لکن قرآن و ایمان بالبعث ساکتور دیکل شیئی تکذیب ایدر و زکله سبب

نزول وحی اولوب حق جل و علا تسلیه حبیبیه علیه الصلاة والسلام بوایه شریفه فی انزال ایلدی حبیب بقره
معاندین سنی دروغه نسبت ایتز لکن اول ظالم المراتب حتی انکار ایدر در یوسلیه بخش اولدی روایه مذکورده باب
اولان اوچنی فصلنده مستوفی بیان اولمشیدی (وروی غیره) ترمذی و یاصد فی غیره خبر مذکورده بعض
زیادات روایت یوردر که زیادة الثقة مقبولة قاعدة سی اوزره ایراد یورلدی (لا تکذبک و ما انت فینا بمکذب) ذال
معجمه مفتوحه تشدیدله و نسخته اخرا ده بمکذوب واقع اولدی اول حضرتدن نفی کذبی تا کید اولور بر لری کذبه
نسبت ایتز و سنده خنیزم میانه مزده دروغله شهر تیاب دکاسک دیکدر (وقیل ان الاخفص بن شریق) ابن ثعلبة
اشقی الصحابی شریق فتح ششین معجمه و کسر رائله (لقی اباجمل یوم بدر) سال دوم هجرتده روز آئینه نوازدهم ماه
رمضانده وقوع یافته در (قال ابی الحکم) فتح تینله کسبه قدیمه سیدر (ایس هساعیری و غیرک یسمی کلامنا فخری
عن محمد) جمله خبریه در که اخیری عنه دیک مراد اولور (اصداق ام ککادب) اصداق همزه استغناء میه حقیقی
و یا تقدیری محذوف در (قال ابوجهل والله ان محمد الصادق و ما کذب محمد قط) بوجه له ده ادواته مؤکده زیاده سی
ما لا یخفی در یعنی روز مشرک شوزیده اخفص ابوجهل ملاقی اولوب دیکه یا ابی الحکم بجای تنهاده بزدن غیره
کسبه ناپا بدر که کلام و یاسمز کوشزدی اوله پس یکاشان محمددن خبر دار اول راستدر یاد روغ کوعیدر و پورش
حال حضرت ایلد که ابوجهل یاد تسمیه الیه تحقیق محمد بر حال صدقه موصوفدر و محمد ایدی کذب ایتدی دیدی
(مصرع) و الله فضل ما شهدت به الاعداء (وسال هر قل عنه) کسر هاء و فتح راء و سکون قاف و یاسکون راء و فتح
قافله علم غیره منصرف و نام قیصر روم بر نقل برهان کفر اوزره قسط طینیه ده مر داو لدی اما امتیعا بده صحایدن
معدود در و الله اعلم (ابن سفيان) یخبر بن حرب بن امية القرشي الاموی احدها عهده عربدن اولوب یوم الفتح ده داخل دار
الامان اسلام اولشدر لد تار یخنده مدینه منوره ده وفات ایلدی (قال هل کنتم تنهونه) تشدید تاء تائیه الیه
(بالکذب قبل ان یقول ما قال قال لا) روایه ششین علیهما الرحه اوزره قیصر روم هر قل ابی سفیانه سؤال ایلدیکه
اول صاحب الدعوة کاخ عالم تمای نبوته قدم نهاد اولزدن اول سزانی کذبه قول الیه یکنزده الودیه تمت
ایتدیکر سیدی دید که ابوسفیان لاشهر بند حیاتده موجود اولادن برو صدق و راست کوییدن برخطوه عدول
ایتدیکر مسجوع اولیا شدرد و یانها ماصدق ایلدی (وقال انضر) فون مفتوحه و ضاد معجمه ساکنه و را الیه (ابن
الحارث انه قال اقریش در کان محمد فیکم غلاما حدنا) فتح تینله حال صغر و قبل اوان اکبر (ارضاکم فیکم و اصدقکم
حدینا و اعظمکم امانه) تمیز تینله منصوب در (حتى اذا رأیت فی صدغیه الشیبة) صدغ ضم و سکون الیه مابین لفظ
العین والاذن (وجاءکم بما جاءکم قلتم انه ساحر) مبتدأ مقدره خبر در رای هو ساحر (لا والله ما هو ساحر) دعامة الرهط
قریشدن نضر بن الحارث که غزای بدره اسیر اولوب صغیرانم محله در مان هما یون نبویه سر نکبت مداری حیدر
کرار که طعنه ششیری قیامتشدی اکابر قریشه دیکیم میانه کرده محمد کودک خرده سال و رضوا و برجه شدن
بسیار ترین و قول او و عدا رست کویکز و صدقا و دبان شرف ترینکرایدی تا کیم عارضنده موی سید نمایان اولوب
کلام حق و صدق له سزه کلدی من محمد حقندمه ساحر دیدیکر لا والله محمد ساحر دکر دیدی (وفی الحدیث) علی ماروا
الشیخان (عن عائشة) رضی الله عنها (ما لم یسب) فتح میله (یدمید امرأه قط لا یلک رقها) کسر راء و تشدید خافله
ای لا یمیکله انکاجا و عا کاف قد قالت اسماء التزید یجرق المرأة فتنظر ان تضع رقها (وفی حدیث علی) رضی الله عنه
(فی وصفه صلی الله علیه وسلم اصبرک التیاس لهجة) حضرت شاه رسل نعت شریفنده داماد محترم حدیثنده اول
حضرت لیسان و بیان و کلام و پیام جهندن ناسک صادق ترینی ایدی دیومذ کوردر کانه دم (وقال فی الصحیح) حلم
واحتمال فصلنده مصلاد کری مرور ایدر خبر صحیحده سلطان انبیا علیه الصلایا یوردی (ویحکم فی عدل) بالرفع
(ان لم اعدل خبت وخسرت ان لم اعدل) ایکی وجهله تا ویلی سبق ایلدی (وقالت عائشة ما خیر رسول الله صلی الله
علیه وسلم فی امرین الا اجترأ یسرهما ما لم یکن اعمافان کان اعمایه الناس منه) بو خبر اطیف دخی معنای
حلم فصلنده مبنی و معنی گذار ایدوب دیکر بار فضل شوقنده سبق ایلدی (قال ابو العباس المبرد) فتح راء مشدده الیه
شوق و لغتده فرید عصر اولان محمد بصیر بدرار السلام یغدا ده وفات ایدوب باب کوفه ده مد فوندر (قسم) تخفیف
و تشدید سینه (کسری) کسر و فتح کاف و راء مقصوده الیه مقرب خسر و تختکاه فارس شاه اولاندره لقبیدر (لیامه
فقال یصلح یوم الی یوم) کسری ایامنی قیامت ایدوب دیدیکر روز کارلی کون نومه صالحد که سکوف مبنی
اولوب حرکت ناقابل خدمت و صحبت برله خفتن و رقی مانع اولمقین خوابه حصر ایتدی (یوم القیم للعبید) ناب
افتابدن حرارتیاب اوامق ایچون ابرار و روزی شکاره تخصیص ایلدی یوم مغیبه فاختی و سبلی دیالور (یوم المظفر

للشرب والامه و يغمه و رلي كون شرب و سماع غشاي منادمة ندما يجون (وبوم الشمس لقضاء الحاج) على خلاف
القياس جمع حاجة وبوم صحو مصالح ناسي رؤية الجون تقسيم ايلدي ديدى قصة مذكوره قول آقي به توطنه مراد
اولدى (قال ابن خالويه) فح لام وكون تحته ايلدر اما لسان محدثين دهم لام وكون واو فتح يا ايلدي جاريدير
حسين بن محمد اللغوي الاديب الممداني او جيون تيش تاريخه حلب شهباده وفات ايلدي (ما كان اعرفهم
بسياسة دنياهم) ما زنده ويا و صوله ويا موصوفه اولمى يا خود كان زنده اولوب ماء نعيمه اوقى تحت ريعنى فرس
تدبير امور دنيا زنده عجب دانالدر (يعلمون ظاهر من الحياة الدنيا وهم عن الاخرة هم غافلون) فرس مراتب
عبادة مولان آخرته متعلق اولان امورى عارف دكلالدر ديكلمه بآية جليله برله استشهدا ايلدي يعنى انلشرب
واكل وحرکتلر ينه عارفين و امر مقاسه تقيد نام ايلدر ل حال انكه امر معاد وما يليق به دن غافلين درلر والحاصل
كيسرى تقسيم ايامده فائده مند دكلالدر اما صاحب المجزاة والرسالة صلى الله عليه وسلم تجزیه زمانه مذهب اولدى
ديوانه درالدير (ولكن) تخفيله (بيننا صلى الله عليه وسلم جزاً) تشديد زاي وهمز ايله (نهار) اى ساعات يومه
(ثلاثة اجزاء جزاً) نصب ويارفعله (لله وجزاً) دو وجه له (لا اله وجزاً لنفسه) رواية ترمذى اوزره ابو القاسم محمد
صلى الله عليه وسلم وآله الا بعد ساعات يوميه سن اوج اقسامه تقسيم ايلدي بر قسمين رضاه الله وعباده الله الجون
وبر قسمين مصالح اهل بيت الجون وديكر قسمين نفس نفيسى يعنى راي اكل وشرب امور دنيا به سنة تخصيص
بيوردي وجز اول شايه صياحدين رواحده دك و دوم ظهر دن عصره و سبوم نابه شام اوله (ثم جزاً بينه وبين
الناس) وبعد ذانفس نفيسه تخصيص ايلدي كى قسمي دخي دو قسمه منقسم بيوروب بر قسمين خاصة نفسه تخصيص
و ديكرين رؤيه حوايج نامه تقسيمه نعيم بيوردي (فكان يستعين بالخاصة على العامة) فخر عالم عليه سلام الله
الاتم حضرت تليك عادة سنه لزند ايلديكه حصه استعانه بيوردي خاصه لري اولان جزنده ارباب محبت واصحاب
خدمتيله قضاء حوايج عامه اوزره استعانه بيوردي يعنى خواص خدامنه تبليغ امور عامه ايله امر ايلدردي
(ويقول ابلفوا حاجة من لا يستطيع ابلاغى) خواصه بيوردي ايلديكه بكامرام و حاجتى بالذات ابلاغه قدرتياب
اوليندك مطلبونى من بكا فاده ايلديك در ايلدي امدى عدم استطاعة ابلاغ مرام عوام يامه اية مجلس سلطان
كونن ايله كلامه مكنت ياب اولما لري ويا حضور دولتر يته رومالدين عاجز اولنر شائده اوله بعد ماذالك ابلاغه
ترغيب ايلدر (فانه من ابلاغ حاجة من لا يستطيع ابلاغها الله يوم القزع الاكبر) امنه مدله اى جعله فى امن
ويوم فزع روز حشر و نشر دركه هر كس عذاب وعقابدين هر اسان اولور ويا يوم نغصه در ديدلر يعنى اول كس نه كه
حاجتى ابلاغه قدرتياب اولما نك حاجتى ابلاغ ايليه پروردگار عالم جل شاناه هول قيامتدين اول كس نه فى امين ايلدر
(وهذا من حديث هشد بن ابى هالة عن الحسن) سبط محترم رضى الله عنه ويا حسن بصرى قدس سره (كان رسول
الله صلى الله عليه وسلم لا يأخذ احدا يعرف احدا ولا يصدق احدا على احد) اخذ عقوبتدين مجازدر و عرف فتح قاف
وسكون رآه و فاليه تمت واستادكاه بديكران بعض نسخده ذال معجه ايله قدف واقدر مر اسيل ابى داودده
ريحانه مكرم امام حسن رضى الله عنه دن هر ويد شارع شرع مبين صلى الله عليه وسلم براحدى ديكر لاسناد
تمتيله مؤاخذه و مجازاة ايتزدى و بر كس نيك اخر حقنه كى عقوبتى مقتضى ويا حقوفه دن برحقى مقضى اوله مجرد
صدق مقالنه حكم ايله كلامنى قبول ايتزدى كرك مؤاخذه ترتيب ايتسون ويا بتسون اما بومعنى عمومى اوزره
راسخ اولنر برا كاهى بخيرك صدقنى يلوب خبرنه اعتماد و پيامن تصديق و نور بقره حليه حال اول نور محضه
منكشفه ايلدى (وذكر ابو جعفر الطبرى) محمد بن جرير (عن علي) كرم الله وجهه (عنه صلى الله عليه وسلم ما هممت
بشيء مما كان اهل الجاهلية يعملون) خبرمذ كور خصال مكتسبه فصلنده هر ويا ايلدى در بن محل اعاده بنى عفت
حضرتى بيان و باز اذلفظ حديث سابقه ذكر اولنمغه تيم مراد اولنه (غير مرتين كل ذلك يقول الله بيني وبين
ما اريد من ذلك ثم ما هممت بسوء حتى اكرمنى الله برسالته) يعنى اهل جاهليت در كار اولدقلى باز بجه و معارف
ماندى مناهى به عزم و قصد ايتدم الحق و بار صدور يافته اولوب هر بار نه مولاى جليل بيله مقصود ميسانه سنه
مذراه ايلوب بعد اقصدا ايتدم تا كيم نكه دارنده عالم بن نبوة و رسالته مكرم بيوردي ديدى ايكى كره هم
ايلد كاري امرى بيان قصد بيوردر (قلت ليله لفلان كان يرى معى لوانصرت الى غنى حتى ادخل مكة فاسر بها) فتح
همزه و ضم ميله سمر حديث ايل (كاتبه الساب) فتح شيله مصدر شرب بمعنى صار شارب و اسم جعد و حديث السن
معنانه فتى اس (فخرجت حتى جئت اول دار من مكة) حتى مر عيدين مجيئه غايته (معت عفا) عين مهمله و زاي
و فاليه ما يلهى الانسان والعب بالمعازف (بالدفوف) جمع دف و فتح دال و شد فاليه (والمنزى امرس بعضهم

لجاست انظر فخر (صيغة مجهولة) (على اذنى فت) ضمتين ويا ضم وسكونه غشاة نوم ضرب اولمى منع نماغدر كه
نام اولان ايشمز كويار زرخيه ده خاشنين اولنلرى جادر تقطيه ايتكم كله خيه ضر بندين مستعاور دركان اذن تحت
غطاده معدن محجوبه در (فاليقظنى الامش الشمس فرجعت ولم اقص شيئا ثم عرائى) اى طره على وعرض الى
(مرة اخرى مثل ذلك ثم اهرم) ضم ها و تشديد ميم مفتوحه ايله و ضم وكسرى دخى جا نذر (بعد ذلك بسوء) ضم
و فتح سينه محصول خبر بر كيه بيله رعى غم ايدن علامه ديدمكه كوسقندر بجه نكه داراق ايله سك تا كين مكيه
واروب صحبت مردان اساحكايه شبانه ايله ازاده دل اولسم ديدم وروبراه شهرمكه اولوب بيوت شهر دن برخانه به
رسیده اولدمكه اول مر ايدى دف و ناي و سماع كوشمزد اولدى مكر بعض اهل مكه نك سوري امش نكاه ايدوب
او نوردين حاله خواب كران مستولى اولوب اصوات و حر كات اهل سور بنى بيدار ايتدى الا كرميت آفتاب صبح
نومدن ايقاظ ايدوب مر عايه رجعت ايلدم و قصد ايتدى بكم امرى مر تكب اولدم بعد اذ ايند بوداعيه مائدى
خواهش ظهور ايدوب ينه بر قجه هم ايتدم ديوبورديلر امدى حرمة معارف احاديث مشهوره ايله نابه در
اما ضرب دك جوازى شايعدر و امام ماوردى امثالى فحول علما نسليه الاحزان ضرب عودى تجويزا ايتلر لكن
جوازى بوى اشتباهدن خالى دكلالدر شيخ محمد بكرى عطر و ايجلسنا بعد الماوردى كلام ظرافت پياميله ماوردى ك
جواز نه ايماييور مشلر و فى منظومة الدميرى * ونعمات العود فى الاحيان * قالوا تزيل اثر الاحزان * فاجزم على
التحريم اى جزم * والحزم ان لاتتبع ابن حزم * فقد ايجت عند ابن حزم الاوتار والعود والظهور والمزمار كذا
فى نسيم الرياض الخفياجى

فصل

(واما وقاره صلى الله عليه وسلم) وقار سكون وطمأنينة ووزانت ويا عظمت (وصيته) سكوت (وتوخته) ضم تاه
فوقيه وفتح همزه و دال مهمله ايله تانى (ومروته وحسن هديه) سيرة وطريقة وهمت وسلوك (حدثنا ابو على الجياقي
الحافظ اجازة) يعنى ابو على عليه الرحمة دن روايت مسعواته اذن واجازة جهنتدن پيامرس اولوب (وعارضت
اصلى بكتابه) نسخة مقروءه فى حال القراءة نسخة شيخه مقابله ايلدم (قال حدثنا ابو العباس اللاني) كسر دال
مهمله مشدده و تحقيف لام مفتوحه والف عروده وياه مشدده ايله جمع دلوه نسبتدر اجد بن انس العذرى قال (ابا نا
ابوذر المروى حدثنا ابو عبد الله الزواق حدثنا اللؤلؤى) ابو على محمد بن احمد (حدثنا ابو داود) سليمان بن اشعث
صاحب السنن (حدثنا عبد الرحمن بن سلام) فتح نين مهمله و تشديد لاله (قال حدثنا الحاج بن محمد عن
عبد الرحمن بن ابى الزناد) حافظ اعور مضى يوزالتش در تده جانب بقايه عنانكش عزيت اولمشدر (عن عمرو بن
عبد الله بن وهيب) انصارى مولى زيد ثابت (معت خارجة بن زيد) بن ثابت الانصارى المذنى احد فقهاء
السبعة قال الشهاب الخفياجى قبل ان اسماء فقه المدينة السبعة اذا علفت على مجموع برئ واذا وضعت فى البر لم يدخله
سوس ولم يسفد وقد نظمهم بعضهم * الاكل من لا يقتدى بائمة * فقسمة ضيرى عن الحق خارجه * فخذهم
عبيد الله عروة قائم * سعيد ابو بكر سليمان خارجه (يقول) بوخير لطيف مر اسيل ابى داود دندر (كان النبى
صلى الله عليه وسلم اقر الناس فى مجلسه) حضرت شاه سروس خدم صلى الله عليه وسلم مجلس همايونلرند
وقار جهنتدن ناسك اعظميدى اما عيال وخواصيله خلوت نشين اولدقده انبساط اوزره ايدلر لفظ كان بحسب
الاصل فعل ماضى ايسه ده استمراره استعمالى شايعدر وكان الله غفور رحيم اسما وبراى تكرار دخي لقريته
مستعملدر نحو كان حاتم يقرى الضيف (لا يكاد يخرج شئ من اطرافه) لا يكاد ابرادنده مبالغه بديداردر ويخرج
فتح ياء تحته ايله وشى مضارعه فاعلدر اما ضم ياء ايله يخرج مضارع اخرج شيأ مفعول اولور يعنى كمال وقارندن
بدن ناز كترين ولباس كل پيرهنى تحتندن پاى عرش پيمارى اسابر عضوى اظهار بيورانه قريب اولازدى يعنى
قدم شريفه لري زير قيادن بروزا ايتزدى ويا خود براق و نخط و نخط اساسيقى اخرج ايتزدى ديك اوله خدمه مافا
ودع ما كدر (وروى ابو سعيد الخدرى كان النبى صلى الله عليه وسلم اذا جلس فى المجلس احتبى يديه) وكذا لك (كان
اكثر جلوسه) عليه الصلوة والسلام (محتبىا) احتبا حاه مهمله ايله دودستن اقبينى اوزره وضع ويا ظهر وساقين ردا
ويا عامه سبيله جمع و ضم برداخته ايلك ابو داود و ترمذى عليه السلام الرحه ثمانلنده ابو سعيد خدرى رضى الله عنه
جنايدن روايت بيوردر كه حضرت تحت نشين لولا ليله عليه السلام مجلس سروس خدمنده جلوس ايلد كرى
حينده دودست شريفه ليله لباس ياكينى ساخته همچنان هيئات جلوسى غالب حاله ساقينى وظهر شريفه لرين
پوشيده ايدن قباى زيبايه نظام و عامه و دستار لطيفه لرين پرداخت بيور اولد بى حاله متواضعانه وقار اوزره

وعيا ليجون تصرف بيورمدي اما شهاب خفاجي عليه الرحه برنكته ايرادا بنسدر جوعله رياضت نفس روح
 وذهنه صفوة ووقوي داد ما ولوب تقبي قدسيه وملكيه قيلغله اهل ملل رياضتله اهتمام ايدردى اما دين محمديه عليه
 السلامده حرج نايب اولفين اول حضرت نفس نقبني ايجون خاصه تقالي اختيار وقرصورتده اظهار
 بيورمدي رياضت تامه ده امتي كندويه اقتدا اليه حرج وشدياب افلسون حكمتي ايجونديردونقل بيورمدي
 والله دره ماذق فاكزه (حدثنا سفيان بن القاضى) بن سكره شكر الله سعيه (والحسين بن محمد الحافظ) قاضى سنيه
 وشيخ مصنف عليهم الرحمة بشيوزيش حدودنده قضاء فحب ايلدى (والقاضي ابو عبد الله التميمي قالوا حدثنا
 احمد بن عمر) تقدمت ترجمتهما (قال ثنا ابو العباس الرازي قال ثنا ابو احمد الخلودى) فتح حيله افرقيه وياشامده
 برقره به نسبتدر (ثنا ابو سفيان ثنا ابو الحسن مسلم بن الحجاج) صاحب صحيح امام مسلم (ثنا ابو بكر بن
 ابى شيبة ثنا ابو معاوية) محمد بن حازم احدا ثمة الاعلام لكن من حبه مذهب ايلدى يوزطقسان دورنده سرنماده
 بالين لحد اولدى (عن الاعشى) ابو محمد سليمان بن مهران كاهلى سكرسان سكرسال معمر اولوب يوزق سكرسانمده
 وفات ايلدى (عن ابراهيم) ابن يزيد بن قيس الكوفي الفقيه الزاهد حضرت ام المؤمنين صديقه رضى الله عنها به
 رسیده اولمشيدى طقسان اتیده عزم عقي ايلدى (عن الاسود) بن يزيد النخعي العابد مشه تاد بار حج ايدوب كثره
 صيامله جلد بدني سركون وهر دوشب ختم قرآنله اوقات كذار ذات نجسته منقبه ايلدى دع تار يخته دعوت
 ارجعي به اجابت و ترك فاني ايلدى (عن عائشه رضی الله عنها قالت ما شيع) كسر موحده ايله ما كل حتى شيع
 (رسول الله صلى الله عليه وسلم ثلاثة ايام) بليالها (تباعا) كسر تاء فوقه ايله مصدر دراي متتابعة متواليه
 (من خبر) مطلقا كندوم وجوب بعض نكته خبر من بر واقعه در (حتى مضى سبيله) اى حتى توفي يعنى صديقه على
 حضرت صديقه رضى الله عنها بيورمدي سه شبانه روز خرم عالم صلى الله عليه وسلم بياني نكته كندم ايله سير اولنجبه
 اكل خبر ايلدى تا كسر دنيان مفرقت بيورمدي (وفي رواية اخرى) رواها البخاري (من خبر خبر يومين
 متابعين ولو شاء لاعطاه) الله عز وجل (ما لا يخفى بال) بال عقل وقلب وفكر ويخطر ضم وكسر طاء مهمله ايله ذكر
 وتصور ومور يعنى اول حضرت بيدري ايكي كون ويا ايكي كيجه نان جودن شيع حاصل اولنجبه ايلدى اكر اول
 حضرت ترفه ونعيم دنيايي مراد ايلدى ايزد تعالى خاطره خطورا يتك نفايس دنويه في اكل بخش ايدردى
 (وفي رواية اخرى ما شيع ال رسول الله صلى الله عليه وسلم من خبر حتى اتى الله) عز وجل يعنى اول حضرت حقه
 واصل اولنجبه نان كندمدين سير اولدى (وقالت عائشه رضی الله عنها ما ترك رسول الله صلى الله عليه وسلم
 دينار ولا درهما ولا شاة ولا بعيرا) روايت كرده مسلم اوزره حضرت سيد القوري عليه التحايا دار دنيا دن رحلت
 بيورمدي نه دنيا رونه درم ونه شتر وكوسه نكته ايلدى * التار آخر دنيا رنطقت به * والهم آخر هذا الدوم الحار
 * والماء يه ما ان لم يكن ورعا * معذب القلب بين الهم والذمار (وفي حديث عمرو بن الحارث) برادر ام المؤمنين
 جويره رضی الله عنها (ما تركه) حضرت به كس انبياء عليه التحايا اهل بيتي ايجون تركه تخليف ايلدى (الا استثناء
 مفرغه (سلاحه) كسر سينله (ويقلته وارضا جعليه اصدقه) جعلهم ارضه راجعه در واجله مذ كوره به راجع قبليه
 وجه صفة وبا استئناف بيانيه ايله مستأنفه در ودا لحدن مراد سيف ورماح وقسي ودروع ومغافر وغير ذلك چهار
 ويانه تيفك بري ذوالقار ووجهار ويا هفت زره كه ترمي در داود عليه السلام در وخنيزه وحره وكمكان وتيردان
 ودومغفر وسير واعلامدركه هر برى محامده نام وشانيله تعداد ونفصيل اولوب ونفله دليل نام استرر هواردر يعنى
 سلطان كوين صلى الله عليه وسلم دار يقايه رحلت حالده موجوده اولان سلاح واستر وزميتي بعد الوفا صدقه
 اوقا اوزره تركه تخليف ايلدى وارض من تخلفه بخير يفتك اول حضرت بخش ايلدى زميندر امدى صدقه اولان
 مصالح مسلمينه وقف بيورمديرد ووقفه صدقه تسهيه في جاريه در وشاه رسول صلى الله عليه وسلم ارض مذ كوره
 محمولندن مة دار كشاف اخذ ايلوب قدر حاجتدن مازدى تصدق ايدردى (قالت عائشه رضی الله عنها واقده
 مات) رسول الله صلى الله عليه وسلم (وما في بيتي ثي يا كاهن ذوكيد) لام ولقد ابتدائه ويا صبيعه وواو حاله ائله وفود
 ويا والله قد مات والحال انه ليس في بيتي ديمك اوله وكيد فتح كلف وكسر موحده ويا سكونه مع كسر وفخ ذوجيات
 معناسنه وكيد متبع دم اولفين تخصص قيلندى (الاشطر شعير) نصف صاع مراد اولان كركدر اول بعض
 مطلقا ليه اوزره رفقي وبا استثناء اوزره نصي جائزدر (في رفق) فتح را وشه فالله شبهه الطاف في الحافظ
 ويا جدار دارده بالان اولان نكته بنددر بقيه حديث فاصك كات مشه طو بلائم كانه فني روايت كرده شيخين عليه
 الرحمة اوزره منسوبه سيد القوري صديقه رضی الله عنها بيورمدي والله رسول الله صلى الله عليه وسلم دار عقبا به

رحلتكش اقامت اولدى بنم خاتمه ذى روح اكلته صالح ثي نايب ايلدى مكرنم كيل جوطافه ديواره پس مانده
 ايلدى نجه مدت اول جودن كشاف ايلوب به ذابقيه في تقبش ايجون كيل ايلدى كه مدت يسره ده دنيا اولدى
 ديدى خبرمذ كور بودقيقه في نشيدركه وضع كيل بر كه شيئي ازاله ايدردى و شماردى بو كمانده اولور اما ابتدای وقت
 ميايعه ده دوكيل مانع اولوب لايد اولور (وقال لي) حال ماضيه في حكاية در حضرت عائشه رضی الله عنها بيورمدي
 نبي محترم صلى الله عليه وسلم بيكا بيورمدي (الى عرض) بناء نجمه واهل اجلاله فاعلى محذوفدر (على ان يجعل لي) تذ كير
 وتأنيت اليه (بطعاء مكة ذهبيا) بطعا واطح سيل روان اولان واديدروياطن واديكه ربك وخرده سكره براوله بكاعرض
 اولندى يعنى ايزد متعال وادى مكه في زوايه مال مال قيلغى وحى ايله اعلام بيورمدي (فقلت لا يارب) بن ديدم خدا يا
 بطعاء مكه في نيجون برزرقيلغى مراد اتم (اجوع يوما فاصبر واشبع يوما فاشكر) استقفا قدر كانه مراد كنه در ديوسوال
 بيورمدي بركور كرسنه وديكر سير اولم ديوفاقه مراد ايلدم (فاما اليوم الذى اجوع فيه فانزع البك وادعوك)
 انزع ضراعتدن تذلل وانكساره دجا وجانب حقه التجادر ودعا طلب مراد پس اول روز كه كرسنه اولم سكا التحيا
 ونزع ايله جانين وخواستكار احسان اولم (واما اليوم الذى اشبع فيه فاحمدك واثني عليك) اول روز كه سير نواله
 احسانك اولم حضرت نكته سجه كردان حد وثنا خوان اولان قصاى مراد در ديدى (وفي حديث آخر ان جبريل عليه
 السلام نزل عليه فقال ان الله يقول لك السلام ويقول لك التحب ان اجعل هذه الجبال ذهبا وتكون معلن حينما كنت)
 مامن يده لنا كيد (فاطرق ساعة ثم قال يا جبريل ان الله اذ ارسل لاداره ومال من لا مال له قد يجمعهم من لا عقل له)
 امام سيوطي مناهل الصفاده لم اجده هكذا ايله حديث مذ كوره اشارت بيورمدي طرق شتادن عبارات اخرى ايله
 تحقيق بيورمدي مامه مصنف عليه الرحه چند احاديث شريفه دن روايت يالغني بيورمدي ظاهر در ويقرنك السلام
 من يدن ضم ياياله اما يقرأ عليك السلام قول في فتح ياياله اولور وقيل هماغشان وهومهموز لامعتل ويجوز ابدال
 همزته واوا وياه ودنيا فعلى من الدنيا قرب معنا سته بوعالم مشاهد اوزره وعالمه اولان مال وغير اوزره وقرار كاه
 عالمين اولان روى زمين اوزره اطلاق اولور وبهذا الاعتبار دار تحميمه اولندى يعنى بلبل سدره نشين جبريل امين
 شاه اولانه رسالت عليه التحية حضرت نكته ابلاغ كل دسته تحية اولوب حضرت خدای علام حنايكزه سلام ونحنا يا
 واکرام ايدوب بيورمدي حوالى مكده اولان جبالى ذهب قيلوب من جهة الشرق والغرب نه محله توجه بيورمدي سكا
 معيت تخمين مراد ايدرميزد كده اديا الهيا م ربانيه به نكران اولوب سر جيب مر اقبه بيورمدي قد نصكره ديديكيم
 اى جبريل دنيا فانيه در بر فردوم ساخر خانه ده مقيم اولمز وركسسه مالك دنيا اولوب به سلب اولنماق محالدر زير عاينه
 روده به در تحقيق زخارف دنيايي جمع ايتز الابخر اولان جمع وتحصيله كوشش واهتمام ايدردى دنيا نطقه پرداز بيام
 حكمت اولدقه (فقال له جبريل قبلك الله يا محمد بالقول اثابت) جله دعائه ويا خبر به در وقول ثابته مراد حق
 مطلق محقق ربه في جبريل امين كلام بر حاكم سيد الامم صلى الله عليه وسلم بيورمدي بيورمدي يا محمد حضرت
 پروردگار سقى قول حق اوزره استوار و برقرار ايتزون ديونثا وستايش ايلدى (وعن عائشه قالت ان كنا آل
 مضربن بديله اوزره مرفوع وعلى الاختصاص منصوبدر (بجملتك شهر اما نستوفد نارا) ان شغفه وآل اهل بيت
 وسين نستوفد براى تا كيد ويا طيلدر شيخين روايت كرده همسر حضرت به غم بردن مر ديدر بيورمدي بزمه اشرا اهل بيت
 بيكاه مدت مكث يعنى بر آي كذا ايدردى خانه مزده آتش اخرو زاولمزدق (ان هو الا القبر والماء) ان نقيه وخير طعام
 ويا ما كوله راجعه در يعنى بر فرد تاوله صالح طعام نايب ايلدى مكر خرماب اوله وقيل هذا كان في بعض الاحوال
 (وعن عبد الرحمن بن عوف) سنده جملد ايل ترمذى ويزار روايت ايدردى (علاء رسول الله صلى الله عليه وسلم) صواب
 اولان نوفي اوقبض ما تدى القضايله تعبير ايلدى زير اهلاله عذاب وموت كفا رده مسنده عملدر دوا اعتراض اولندى اما
 هلاله مطلقه اموت معناسنه به غم بران وغيريده استعمالى ورودى (كل شئ هالك الا وجهه) آيتي آسا ومؤمن آل
 فرعوندين يوسف عليه السلام شائنده محكي (حتى اذا هلك قلتم الحق) آيه شريفه بيورمدي كبي ومستحق عذاب اولناره
 اخذصاصى قريشه ثبوتيله در والا استعمال هلاله واردر در ديشلر والان لايجوز لنا اطلاقه على من كرمه الله
 والعباده (ولم يشع هو واهل بيته من خبر الشعير) مبشر في حزن وخوف عبد الرحمن بن عوف بيورمدي حضرت شاه
 انبياء عليه التحايا دار سروره انتقبال ايلدى نفس نقبني واهل بيتي اربه اكلندن سير اولنجبه تاول لانه بانه (وعن
 عائشه واني امانة وابن عباس نحوه) مسنده رضی الله عنه اادن مر وي اولان حديث ما شيع رسول الله من خبر
 شعير يومين حتى قبض وخبراني امانة في الترمذى بهذا اللفظ ايضا وحديث ابن عباس هو المذ كور عقب هذا (قال
 ابن عباس كان النبي صلى الله عليه وسلم بيت هو واهله اللباني المتابعة طاويا) صيغة جعله طاوون ايراد بيورمدي
 حال رسول الهي بياندر واحوال اهل بيت شان حضرت دن غايباندر ويايالى ظرفيت اوزر متهويدر وطاواضهر
 رسول الاهدين حال اولور جوع معناسنه (لا يجدون عشاء) فتح عين ومده غدا به مقابل طعام در ترمذى وبن ما جحه

مقدوره تعلقی یعنی عاری الی ابی ذر دیکله اصطلاحه مخالفی من دفع اولور (انی اری ما لاترون وایجمع ما لاتسمعون)
ایکی جمله ما موصوله الیه می ادمغیا اندر که ملا اعلاده رؤیت سروسن و بهشت و دوزخ و اطلاع احوال موتی
و عالم برزخ آساموره اطلاع سزل رؤیت و استماع ایندیککنز اشیا نادیده و ناشیده می کوزدم و ایشتم (اطت
السماء) اصل معنای اطیظ نقل احالده ناشیه صوت ابلدر یعنی اسمانده اولان فرشتگان کثرتدن سجادن صدا
ظاهر اولوب این و صریر ایلدی (و حق لها) بناء مجهم ولله و یا مصدر مرفوع مقدم خبر (ان تنظ) فعل مجهم وله نائب
فاعل اولور یا مؤخر مبتدأ ای صوت (ما فیها) سبب اطیظی بیاندر (موضع اربع اصابع الا و ملک واضع جبهته ما جذا
لله) یعنی صوت و او از ایندیکه ایمان حقیقه قدر که مقدار چار انگشت جای خالی نایا بدرا لایته انده بر فرشته سرفروزه
سجده تحیت اولایی حالده جبهه سای طاعة رب العباد در (والله لو تعلمون ما علم) قدرة و عظمت ذی الجلاله
داله احوال دنیا و آخرتدن بنم عالم آسام معلوم کنز اولیدی (لضحكم قلیلا و لیکیم کثیرا) اندل خنده و بسیار کریمه
ایندیککنز (و ما تلذتم بالنساء علی الفرس) ضمیمه جمع فرس مجامعه زناندن کایه در (و تخرجتم الی الصعدات) ضم
صاعد و عین و فتح دال نه ملاتله جمع مؤنث سالم و صعد جمع معید کطرا بقی و طرق لفظا و معنی یعنی خانه لیکزدن
بیرون و و بره سوی حیرت اولوب (مجاورون الی الله) من الجوار ضم جیم و فتح همزه و الف و و ایه صیاح و رفع صوت
یعنی حق استغاثه حق ایه اهل و عیال و خانه و خانما کنز اولور (لوددت انی شجرة تعبد) لام بر قسم مقدوره
جوابدر و دبت بزنه علمت یعنی تعبدت قال الراغب الودحمة الشی و غنی کونه موجودا و عضد شجر قطعدر و یقال
عضدت الخشب اذا قطعته و عضد الشجر موته و آخر الهم مدیه امر اذی و وحل غیری اولینی غنی اولور که بعدت
و سوادن ره یاب اوله یعنی بختندن برکنده بر درخت اولفانم غنی ایدردم دیک اولور (روی هذا الکلام) و ددت انی
شجرة تعبدت قولی (من قول ابی ذر نفسه) ابودر رضی الله عنه کلامندن اولوب پیام رسول الله صلی الله علیه
وسلمدن اولمدیغن روایه ایلدی (وهو) قولی ابی ذر (اصح) کلام مذکور قول ابی ذر اولی روابی صحیحتر و حالته
انساب و کلامنه الیقدر بخلاف ما قبله فانه من الحديث بلا خلاف بعض نسخه اصح بدلی ضاد مجهم الیه واضح ورود
استدر و اما الصحیح اصح (وفی حدیث المغیره) رضی الله عنه دهه عربدن بن شعبه صحابیدر و خبر مذکور اتفاق
کرده شیخین علیهم السلام (صلی رسول الله صلی الله علیه و سلم حتی انتفعت قدما) حضرت امام انبیاء علیه السلام
صلوة تطوع و تعجده قیام ایدردی تا کیم مبارک قدم شریعلری نورم ایدوب طول قیامدن پای عرش پیا لرینه ورم
عارضه اولوردی (وفی روایه کان یصلی حتی ترم) فتح مشاة فوقیه و کسر راحقه و تحقیف میله مضارع ورم (قدما)
وفی روایه ساقاه یعنی روایه اخراجه وارد اولدیکه اول سلطان دین نمازه قیام و طول و قوفدن پای مبارک لرینه ماده
انصبا یله ورم ییدا اولوردی (فقیل له انکاف هذا) همزه استفهام و فتح مشاة فوقیه الیه در اصل انکاف ایدی تحقیقا
احد تائین حذف اولندی (و قد غفر لك ما تقدم من ذنبك وما تأخر) جمله حالیه و بین الاستفهام و جوابه معتضده در
حضرت سرور ستوده سیر حضرت تریک کمال عیودیت و خوف حالندن آگاه اولنبار رسول الله بوزعت و مشقت
طاقتکنزاره نیچون تحمل بیورسکنز مع هذا سابق و لاحق فرضا کاهلک اولسه ده یتهم مقهورسن یا نیجه بر وجود
جملکه بار آورنعب اولورسک دید کلرنده (قال افلا کون عبد اشکورا) استفهام انکاری و فاعله عیبیه در خدای
ذوالمنن جل شانہ حضرت تریک بنم اوزریه اولان جلال احسان و نعم فراواته عبد شکور اولم می اول اجلدن بنی
معصوم و مغفور قیلدی امدی نم جلله مزید شکری مستوجبه در (وتخوه عن ابی سلمة) عبد الله و یا اسمعيل
ابن عبد الرحمن بن عوف الزهری التابعی فقهاء سبعة دندر (وابی هريرة) هر نسخه شهاد و اعاطفه الیه اما مثال
ترمذیه تکسر اعراب الیه مریدر یا خود موقفا و امر فوعالی سلمة صحابی حدیثی دخی اواق محملدر (وقالت
عائشة رضی الله عنها کان عمل رسول الله صلی الله علیه و سلم دیمه) کسر دال و سکون فتحیه دوامدن
دائم معناسنه (وایکم یطیق ما حکان یطیق) شیخان روایتلرنده صدقه رضی الله عنها بیوردر حضرت
سید الاتقیاء صلی الله علیه و سلم جنابنک معبود بالحق عم تواله حضرت تریک عبادتی علی دایم و برقرار ایدی کاوکیفا
اول حضرتنک عیادتق آساحقه پرسشده قنقکرده بارای اقتدار اوله دیدی (وقالت کان یصوم حتی تقول لایطیر
و یطیر حتی تقول لایصوم) تقول تون و تاه فوقیه الیه مروی و رفع نصب لدر یعنی فزیده الصدق صدیق رضی الله
عنها بیور دیکه حضرت پیغمبر علیه السلام بعض زمانده صومه مشغول اولوردی تا کیم اول حضرت صائم الدهر
اولان توهم اولنوردی و کاهی بسیار بار مقرر اولوردی کوباهی نافله روزبه در کار اولنظرن ایدردک (وتخوه عن ابن
عباس و ام سلمة و انس) رضی الله عنهم (وقال کنت لا نشاء ان تراه من الليل مصلیا الا رایته مصلیا و لا ناغما الا رایته ناغما)
یعنی ای مخاطب اول حضرتق در هکام شب نمازه در کار اولدی یعنی حالده مشاهده سن طلبکار اولسک بنه اول وقتده

تخریجه بنده نماز اولاد قلی حالده معاینه ایدیک ویدار اولد قلین خواستکار اولدق اول نازین مهمان ممرای
ملکوتی خواب نازده کوریدک دیدیلر (وقال عوف بن مالک) ابو عبد الرحمن الاشجعی الصحابی شامده ساکن اولوب
یتیم اوچده عازم دار النعم اولشدر (کنت مع رسول الله صلی الله علیه و سلم لیلته فاستأله ثم قوضا ثم قام یصلی
فتمت معه فبدأ) وفی نسخة فابتدأ ای شرع فی الصلاة (فاستفتح البقرة فلا یر بایه رجة الا و فف قال ولا یر بایه
عذاب الا و فف فتم و ذکر رکعة کت) ضم کافله انتظار و توقف و تفتح الکاف فی افعه (بقدر قیامه یقول سبحان ذی
الجبروت) جبره و غلبه دن مبالغه در (والمسکوت) مبالغه الماک (والکبریا) ای العظمة (ثم سجد و قال مثل ذلک
ثم قرأ ال عمران ثم سورة سورة) حالیه اوزره منصوب لدر کاف قرات الخو یا یا یا و یا خود منصوب و مقدر قرأه مانه
مفعول اولور (یقول مثل ذلک) روایتکرده ابوداود و نسائی و ترمذی اولان خبرده عوف بن مالک بیوردر که ربشانه
ماه منیر رسالتله بیله ایدم استعمال سوالی بیوروب بعد ذلک دست الوب صلوه تعجده قائم اولد قدده بندخی امام محراب
ملکوت حضرت ته اقتدا ایدم قراته ید ایدوب بعد الفاتحة سورة بقره تلاوته شروع ایلدی و هر رجت ابی کذا
ایلد کده توقف ایدوب جناب مولاعز و علا حضرتیدن طلبکار رجت و عذاب ابی مریور ایلد کده موقوفده و فقه کیر
اولوب عقوبت ذی الجلالدن حقه التجا و استدعاء عنایت ایدردی بعد مارکوع یا یوب قیامی قدر نیجه مکث بیوروب
سبحان ذی الجبروت و المسکوت و الکبریا یا الیه سجد کردان اولوب ای خدیوم ملک و ملکوت و عظمت و جبروت ذاتک
شایسته تحایا الیه تسبیح خوان و تحیت کویم دیوب بهدها سجد طویل الیه سر نهاده سجده نیاز اولوب کذلک
تسبیح ایلدی و تطویل رکعة اخری یا یوب ال عمران قراته بعد ذلک رکعة متده منوال مقرر اوزره بر سورة تلاوته
اغاز بیور ایدی و اطالة رکوع و سجود تسبیحا لله بهر رکعة متده کافی الاولین نماز گزار اولور لردی (وعن حذیفة
منه) صاحب سرنی علیه السلام الرحمن حذیفة بن الیمان رضی عنه المنانیدن خبر سابق اسار وایتکرده امام مسلمدر
(وقال) حذیفة روایتلرنده جودت بیوروب دیدیلر (سجد نحو من قیامه و جلس من السجدة تنحوا منه) اصل معنای
تنحوا قد در بومقامده مثل معناسنه اولور یعنی اول حضرت علیه التحیه قیامی مثل سجده و دو سجده میبانه سنده
طول قیامه قریب جلسه ایلدی (وقال) حذیفة رضی الله عنه (حتى قرأ البقرة و آل عمران و النساء و المائدة)
تا کیم یکن رکعة چار سور طوالی تلاوت ایلدی یا خود درت رکعة تک هر برنده بر سورة قرات ایتدیلر (وعن عائشة
رضی الله عنها قام رسول الله صلی الله علیه و سلم بایه من القرآن لیلته) روایت ترمذی اوزره جناب صدیقه محترمه
بیور دیکر که حضرت خاتم الرساله علیه الصلاة و التحیه کیجه (ردن بر شب قیام بیوروب خواتیم سورة مائده اولان) ان
ده ذیم قائم عباده وان فقر لهم فانک انت العزیز الحکیم) ایه جملهن تفکر و معانی لطیفه سن تدبر الیه
بتون کیجه بی و یا اکثری احیا ایلدیلر طهار اقیام حال الوقوف فی الصلاة تکرار بیور الیه (وعن عبد الله بن الشحیر)
کسر شین مجر و خاء مشدده منقوطة و تحته و راء مهمله الیه تزیل بصره عامری صحابیدر و هو محضرم ادرک
الجاهلیة و الاسلام (انیت رسول الله صلی الله علیه و سلم و هو یصلی) جمله حالیه (و یخوفه ازیر) کسر زای اولی الیه بکامع
غنة (کازیر المرحل) کسر میم و فتح جملله قدر من نحاس ابوداود ترمذی و نسائی روایتکرده می اولان خبرده عبد
الله رضی عنه الاله بیور و که امام الانبیاء علیه التحایا تحریجه بند نماز ایکن مجلس سعادت مشمول ایلد درون سینه
برسکینه لریدن آتش اوزره صدای غلیان دینا سا اواز ظم و رایدردی حاصلی دل کاهلر بنه جلال صمدانی اول
مرتب بر و انباز خشیت و دهشت اولمشد یکدر و نلرنده از بر منجل اسامدا کوشزد مسماع احباب اولوردی
(وقال ابن ابی هالة) ربیب حضرت اولان هند بیور و که (کان متواصلا لاجزان دآتم التکر لیس له راحة) حضرت
تخر عالم صلی الله علیه و سلم حالا و لاشراید احوال و موارد احوال علم شریقی شوالدن جزئی متتابع و عاقبة امور در
فکری دآتم اولوب اعباء رسالتی تحمل و تکلیف بیوریلان خدمات علیه ذی الجلالی به قیام برله اول حضرت ایچون
دنیا فائیده راحت نایاب ایدی (وقال صلی الله علیه و سلم انی لاستغفر الله فی الیوم مائة مرة) روایتکرده مسلم
اولان خبر مسنده وارد اولدیکه اول حضرت کونده یوز کرده حقه استغفار ایدردم دیو بیور دیکر (وروی سبعین مرة)
بخاری و ترمذی روایتلرنده تمس کره مریدر یعنی استغفر الله لفظ شریفه و یا لا اله الا هو الحی القیوم و انوب الیه
زیاده سبله و یارب اغفر لی و تب علی انک انت التواب الرحیم الیه رطب اللسان اولور لردی (وعن علی رضی الله عنه قال
سالت رسول الله صلی الله علیه و سلم عن سننه فقال المعرفة رأس مائی) اصل خلقندن مقصود اولان معرفه الله در
(والعقل دینی و الحب اساسی و الشوق مرکبی و ذکر الله انیس و الذقة) کسر مثلثه الیه کنزی (والحزن رقیق و العلم
سلاحی و الصبر رداق) رداء فوق اللباس اولان قبادر (والرضی) قصر له مصدر و سله اندر (غنی و المجز غفری)

بعض سجده و الفخر فخري و رودی براعه کذا رشارح شفاء خفا جیدر (و الزهد حرفی) کسر حاء مهمله و سکون راء الیه
صانع و زهد ترک ما یرغب فیہ من الدنیا (و الباقین قوی) بعض نسخہ سکون و اوله قوت و اردا و اولدی (و الصادق
مطابقة خبره من ادبنا اما اصطلاح مشايخ اوزره استواء السر والعلانية والوفاء لله بكل ما عهد اليه مراد اوانور
شعبي والطاعة حسبي) ای کفایتی (و الجهاد خلقی) ضمتین و یاضم و سکونله و جهاد جهادا کبیرا و صغیرا شاملدر
(و قره عینی فی الصلاة فی حدیث آخر و قره فوادی فی ذکره و غمی لاجل امی و شوق الی ربی) حدیث مذکور احیاء
غز الیه دخی مسطورا ما حافظ عراقی لا اصل له یسأله و امام سبطی انه موضوع و آثار الوضع لایحیة علیه
کلامیله گفتگو ایلدیر اما کتاب و سنته مطابقه کلمات جامعی اولدینی جدید ارضه و وردر (قال الشارح نور الدین
علی القاری و المصنف ثبت ثقة حسن الظن به انه ما رواها الا عن یمنه و ان لم تکن عندنا یمنه و لله دره) امدی وضعه
زاهب و انما بعض افراد خبر اعتبارنه و اختلاف اسنادنه بناء کبر یوة خلافة سالت اولدی و الحاصل امام سبحة
کرامت کرم الله وجهه یورده شارکه حضرت نغمه عالم صلی الله علیه و سلمه طریقت علیه سندن برسان اولدم
یوردر که معرفه بالله سر مایه و بضاعت و خرد بناء مدار شرع و محبة الله اساس امور مدر و مطالب عالیه و اقامه
مولایه شوق مرکب و موصی و خلوة و جلوتنه ذکر حق انیس و مونس و اعتماد بجا عند الله کنج نهام و حزن ایسه
رفیق و علم بالله سلاح و مشاقه صبر و تحمل رد آخ جسم و رضاء بما قسم الله غنیم و افتقار الی الله مایه الافتقار
و ترک حظوظات دنیوی به مضاعف و علم الیقین و عین الیقین و حق الیقین قوت قلب و قوت و رانم و راسی شفیق و طباعت
کفایت و جهاد فی سبیل الله و مجاهد مع النفس بتم نهاده و دروسه با سر معراج اصغر اولان نماز و نیاسه و در
یوروب و خبر دیکر ده میوه دلم ذکر مولاده نشته یاب و هم و غم امتحون و اشتیاق اقامه خدا و مناجاة مولادر
یوردر

(قصه - ل)

(اعلم وفقنا الله و انال ان صفات جمیع الانبیاء و الرسل علیهم الصلاة و السلام) و الرسل عطف الخالص علی العالم و رشان
شر یقلر یننه اعتناء (من کمال الخلق و حسن الصورة) خلق ففتح و سکونله خلق مادة جسم و اعضا و صورت هیئت
بدن و تناسب اعضا و من ابتداء یم من کمال خبران (و شرف القصب) نابا آدم علیه السلام با و امهات شرافت زنند که
خسب و دنی ناب اولمغه در (و حسن الخلق) ضمتین و یاضم و سکونله (و جمیع) مرفوع مبتدا (الحاسن) هی هذه
الصفات) لام تعریف الصفة برای عهد در وجه خبر مبتدایه فی جمیع صفات انبیاء علیهم التحایا حسن هیئت و شرف
نسب و نیک خویله سرشته و محاسن و محامد کلدی یغمبران حضرتده موجود و مجموع در (لانه من صفات
الکمال و الکمال) رفله مبتدا (و التمام) عطف تفسیر در (البشری و الفضل الجمیع) مبتدا فی (اهم) خبر وجه
مذکور خبر مبتدا اول و کمال و تمام یننده فرق دقیق بود که تمام ما لایتم الشئ الا به الله معرف و کمال مقدار تمام
اوزره امر زانده معبر در یعنی جنس بشر منسوب کمال و تمام و فضل و افضال جمیع عینی انبیاء علیهم السلام ده
موجود در (اذ رتبهم اشرف الرتب) یغمبران کمال دنیا ده مزیه و مرتبه لری رتب موجودات اشرف و اکامدر
و ملائکه اوزره انبیاء علیهم التحایا فی تفضله اشارت اولور (و درجاتهم ارفع الدرجات) و انلک درجه لری عقیده
بالا تر در در (ولکن فضل الله بعضهم علی بعض) استدلال نسویه رتب توهمی دفع ایچوندر اما پادشاه
جهان آخرین جل شانہ انبیاء و مرسلیندن بعضی بعضی اوزر بنده دنیا و آخرتده تفضیل ایلدی مصنف علیه
الرحمة عدم نسویه اوزره سر دلیله بروقی لف و نشر موش اشارت یوردر (قال الله تعالی تلك الرسل) سورة
بقره مذکور اولان یغمبران مراد اوانوب تعریف عهدی اولور و جمیع رسل مراد ایسه استغراقی اوله (فضلنا
بعضهم علی بعض) المراد بالفضيلة هنا الامم الزائدة علی اصل معنى الرسالة لاستوائهم باعتبار تلك الحالة کاید علیه
بقیة الایة منهم من کام الله ای تفضیل الیه کوی الیه الحیة و فی الطور و کحمد علیه السلام الیه المراج یعنی اصل
سوت و رسالت غیر به ضیلر بی محبة و خله و کلام اسامو اهاب سنیه و مراتب علیه الیه بعضی اوزره تفضیل ایلدی
دینک اولور و غیب ذامعدا الانبیاء اوزره فضائل انبیاء اشارت یور بلوب (وقال نهالی و اقتدا خیرنا هم) خبر مطلقا
انبیاءه و یابی اسرار الیه عاید قیلنه (علی علم) منابا حوالهم (علی العالمین) مراد جمیع عالم ای عالمی زمانهم اکثره
الانبیاء قییم (وقال علیه الصلاة و السلام ان اول زمرة یدخلون) صیفة معلوم و مجهول (الجنة علی صورة اقمه
لیلة الیدر) سببی بد المبادرته الشمس فی الطلوع اولتامة فی الی هر بر رضی الله عنه طریقتدن تخریج کرده شین
اولان حدیث طویلده حضرت شمس برج رمالت علیه التحیه یوردر که تحقیق اول جماعت و طائفه که بهشته

داخل اولور و روی نابا کاری ما چارده اسار خشنده و تابنده و ضیا کسرتدر (ثم قال) صلی الله علیه و سلم
(آخر هذا الحديث) حدیث طویل خاتمه سنده بالسعادة یوردر (علی خاق رجل واحد) خاتمه جمیع نک فتحی روایتیله
(علی صورة ایهیم آدم علیه السلام طوله ستون ذراعا فی السماء) اول زمرة ذیشانک کایسی رجل واحد خلقی اوزره
پدر علی کهر لری آدم صلی الله علیه و سلم و هیئت اوزره قدی طول انش کرد و عرضا هفت ذراع اولی دخی مر و یدر
امدی فی السماء الیه مراد جهة علو در که قائما متصبا اولدینی خالده در و الحاصل تلك الزمرة الیه اراده یوزر بلان
انبیاء علیهم التحایا حاضر ایندر و بقیة خبرده مندر یوزر بلان (ثم الذين یلوتهم) لفظ شر یقلر الیه مراد اولان اولیا و علماء
راحتون و یازمره انبیاء و اولیا و الذين یلوتهم بقیة مؤمنین انقیاد اوله دیدیلر (و فی حدیث ابی هريرة رضی الله عنه
رأیت موسی فاذا رجل ضرب) اذا غایبه در و ضرب فتح ضا دجیمه و سکون راء و موحده الیه بدنی سبب و هزalde
میانه و یاقبل اللع خفت الجسم معنایه و رجل فتح زا و ضم جمیله معناه مشهوری اوزره در (رجل) فتح راء و کسر
جمیله ای متکسر اقلیلا (افنی الانف کانه من رجال شجرة) فتح شین مجیمه و ضم نون و سکون و اوزره مراد الیه و کاهی
همزه می و او و میله و ادغامه فعوله و زنده اسم قبیلته بالین و اقنی قاف و نوله من القنی بالفخ و القصر طول انف
و دقة اتر به یعنی شب معراجده جتاب کلیم اللهی مشاهده ایلدیم جسم لطیفی مخافته زرار کسسته ایدی و موسی
دلو و کسوی من کسور لری نه قور بر جق و نه فرخال بلکه میانه ایدی و ینی مفر یقلر لطافه موزون و اینجه
و علو توله و طبی مرتفعه کویا قبائل یندن شجرة نام قبیلته رجالندن ایدی (ورأیت عیسی علیه الصلاة و السلام
فاذا هو رجل رجمة) فتح راهم مهمله و سکون موحده و یاقبله بین الطول و القصر معتدل اقامه (کثیر خیالان الوجه)
کسر خاتمه مجیمه و مشتاة تحته الیه جمع بحال شامة سودا معروفه (اسر کائما خرج من دیماس) کسر دال مهمله
و مشتاة تحته و یم و الف و میله حامد مع حرة فی الوجه حقای لون مراد اوانور (و فی حدیث) لم یعرف راویه
(مبطن) تشدید طاء مهمله الیه ضامر للبطن (مثل السیف) فی استواء ته و دقته و دخی امراده جناب روح الامی
معایتیله ایلدیم قد جلی اعتدال اوزره بر ذات ایدی روی نابا کنده حال مستکینی بسیار و لون من شیمای حرة مائل
کان کر مابدن حقهش کبی جهزه دلا راسی کسکون و روایة دیکر ده مبارک شکم بر حکمی ضیا و صفاده سیف اسما
معتدل و مصفا ایدی (قال صلی الله علیه و سلم و انما شبه ولد ابراهیم به) یعنی اولاد خلیل الله علیه السلام مدن اکاحلیه
و صورتده شبیه اولنلک بغایت مشابهی یم دیو یور مشرک * بویه فرمان ایدر اول صاحب جاه * یعنی اول پادشاه
عرش شاه * پدرم حضرت ابراهیم بن * اشبه ام جله اولادندن (وقال صلی الله علیه و سلم فی حدیث آخر
فی صفة موسی علیه الصلاة و السلام) بخاری روایتی اوزره سید المرسلین علیه سلام المعین موسی بن عمران نعت
شر یقلر یوردر (کاحسن مانت را من ادم الرجال) مامو صوله و عاندی محمد و ذرا لای انت را ینته دیکدر
و ادم ضم همزه و سکون دال مهمله من الادمه مطلقا سمره و قیل انها البیاض یعنی کندم لون اولان رجالدن سنک
کور دکلر یکت احسن و زیبا سی کیدر (و فی حدیث ابی هريرة رضی الله عنه عنه صلی الله علیه و سلم ما بعث الله
نبیامن بعد لوط علیه السلام الا فی ذروة من قومه) لوط بن هار انکه برادر زاده خلیل الرحمن علیه السلام المتأثر
شامدن بعث اولوب سدوم نام قریه اهلانه ارسال یوردر لیکه کندی بلادندن دکلر و ذروة کسر و ضم ذال مجیمه
و سکون را الیه هر شینک زیده و اعلام سید یعنی ابویعلی و ابن جریر تخریجی اوزره حتی سببانه و تعالی لوط یغمبر
دنص کره انبیادن بر رسول بعث ایتدی الا قوی یننده صاحب مجد و شرف و رتبه اعلا ی قوم و ذروة بالا سنده بعث
یوردر (و یروی فی تروای کثرة) ذروه متا منده مطلقا کثرة و ینسیاری معنایه تروای و انندیکه ماله ده
تخصیص اولنور (و منعه) فتحا نه جمع مانع و یا اسم مصدر در کصدقة ای قوم غنونه و یحیمونه (و حکي الترمذی
عن قتادة و رواه الدارقطني من حدیث قتادة عن انس رضی الله عنه) دارقطنی محله بغداده نسبتدر (ما بعث نبیا
الاحسن الوجه حسن الصوت و کان ینکم احسنهم و جموا و احسنهم صوتا) خدای بیهمتا عز و علای بری بعث ایتدی
الاخوب روی و خوش آغاز خلق و بعث ایلدی و سرتک یغمبر کزنی انس و جان حضرت لری اول وجود و خلقته اول
زمره ذیشانک صوت و صورت جهتندن خوبتر و محبوبتری ایدی یوردر امدی حسن صورت کمال سیرته دلالت
ایدرو الظاهر عنوان الباطن و لله درمن قال بدل علی معروفه حسن وجهه * و ما زال حسن الوجه اهدی
الدلائل امدی حسنک کایسی سید البشر صلی الله علیه و سلمه اعطایور بلوب و شطر حسن یوسف علیه السلامه
بخش اولندینی مر و یدر روی الدارقطنی فی الافراد استقوا النسر عند حسن الوجه و رواه الطبرانی بلفظ النسر
(و فی حدیث هرقل) و الاضافة لادنی ملایسة علی ما فی الصحیحین قیصر روم ابی سبانه سوال و توجیه منده دیشلر

برآه دهن چاهدن سکی زرفع واول آبدن دواب آل شعيب عليه السلامي اسقاء واروا ايلدي بعد مايد رعايلدي
 شعيب ياشگاهنه موسى عليه السلامي احضار وورومردليري دعي غنه استخبار يوروك بتحقيق يورجل مستأجر
 خيرايدى ذى قوه واما تشاريد وديديله مر ويدركه حضرت شعيب دختر با كثره اخترنندن استقصا ايلديكه نومردك
 قوه واما نتي نندن مشهور وكدرديدي كرمه لري قصه رفع بحري بيان وحضور شعيبه موسى روان اولدقده كرمه
 حضرت شعيب خلف ظهر نندن كملر بن استدعا ايلديكن تقرير وبيان ايلديله بعد ذا اول دختر عالي كه وصافوراني
 موسى الكليم عليه صلاة الرحيم جنبانه خطيب الانبياء شعيب عليه التحايا عقد نكاح حله خطبه خوان اولدقلى
 قصه قصه معلومدر (وقال فاصبر كما صبر اولوا العزم من الرسل) صبرا كرم واعز اخلاقندن اولمغين پنج نفر يادخي زياده
 ييغمران ذيت اناني صبرايه وصف ورسل كرامندن اولوا العزم اولانلر شدايد صبر وشكيب لري اساجيم سندنخي
 صبرايه ديوفرمان ايلدي اولوا العزم نوح واخليل بن آزر وموسى وعيسى والحييب محمد (وقال تعالى ووجهنا له)
 لاراهيم عليه سلام البر الرحيم (احقاق) ابنه الكريم (وبه قوب) سبطه (كلا) منها (هدينا الى قوله اولئك الذين
 هدى الله فبهم فهم اقتده) هاهمكت ايله ويا كسر اشياءه دخي وصلاحدق ووفقا سكونله مقروود يعنى
 امر توحيد نبوة وبعثت امثالده انبياء مذكور بن توقف يورددقلى امر اوزره سيرة وطريققارنه اقتدا واقفا
 ايله ديوا ايلدي وعماي آيات جليله (ونوحا حديثنا من قبل ومن ذريته) اى ابراهيم وقيل نوح داود وسليمان وابوب
 من اسباط اسحاق ويوسف وموسى وهارون (وكذلك نجزي المحسنين) اى مثل ماجزينا ابراهيم برفع درجانه وكثرة
 اولاده ووزكر يا يحيى وعيسى والياس من اسباط هارون اخي موسى عليه السلام (كل من الصالحين) الكاملين
 في الصلاح وهو الايمان بما ينبي والتحرز عما لا ينبي (واسماعيل واليسع ويونس ولوطا) هوان هارون اخي ابراهيم
 ومن جعل الضمير لاراهيم عطفهماعلى نوحا (وكلا فضلائنا على العالمين ومن ابائهم وذرياتهم واجتهبناهم
 وهديناهم الى صراط مستقيم) ذلك مادان به هؤلاء المذكورون هدى الله يهدي به من يشاء من عباده ولواشركوا
 هؤلاء الانبياء مع فضلهم وعلو شأنهم لحبط عنهم ما كانوا يعملون (اولئك الذين آتيناهم الكتاب والحكم والنبوة
 فان يكفر بها) اى بهذه الثلاثة هؤلاء اهل مكة (فقد كانوا كفارا ما لبثوا بها اياما بكارين) قال ابن عباس وغيره الانصار
 واهل المدينة وقيل الفرس اوكل من آمن به اولئك الذين هدى الله الانبياء المتقدم ذكرهم فبهم فهم اقتده (فوصفهم
 الله تعالى باوصاف جماعة من الصلاح) من سبانه (والهدى والاجتهاد والحكمة والنبوة) وقال فيشرناه بسلام
 عليم وحليم (سورة صافات) حليم بالخاء وذاريانده عليم بالعين يعنى ابراهيم عليه السلامي كثير العلم وذى علم غلامه
 تبشرايلدك وبشيره اسماعيل عليه سلام الخليل اوله (قال واقد فتناس قبلهم قوم فرعون) بتحقيق كفارمكدن
 اول فرعون وقومنى ارسال موسى اليه امتحيان ايلدك (وجاءهم رسول كريم) اى على الله والمؤمنين اوفى نفسه
 لشرف نبيه وفضل حسيبه (الى امين) ان اذوالى عباد الله الى لكم رسول امين اى بشدكان جهان آفرين دعوة
 حق جل وعلا به اجابت وقبول طاعت فاعل مطلق امر نده حق ادا ايله ادا ايتكزه سزكون ييغمراميم (وقال)
 اسماعيل والذما جدى جنباب خليل الله عليهما السلامه خطاب طاعت نصاخي حكاية يوردر (سجدت في ان شاء الله
 من الصابرين) يعنى پدرا بنزدك بنى حكم حق وقضاء پروردگار مطلق اوزره صابرين زمر مسندون مشاهده ايدرسن
 ديدى (وقال في اسماعيل انه كان صادق الوعد) جنباب ذبيح الله اسماعيل عليه سلام الخليل شاتده يورديكه
 اسماعيل ذبيحه صبرايه وعدنده صادق وعهدنه وفادار اولدى (الابن) وكان رسولا نبيا اى الى قبيله جرهم وكان
 يا امر ايله بالصلاة والزكاة وكان عند ربه مرضيا يعنى اسماعيل عليه السلام اهل يثنه ويا جميع امتنه صلاة وزكاته
 امر ايدار اولدى وعند الله اسماعيل مقال وفعال وحالده مرضي ومقبول اولدى (وفي موسى انه كان مخلصا) شان
 كايه عليه سلام الرحيمه موسى طاعة مولاده لوجه الله وتقرب الى الله قصد يله مخلص ومخلص اولدى ديوصف
 ايلدى (وفي سليمان نعم العبد انه اواب) مسبح وبارجاع وبارطبع وبارحيم او كثر الصلاة معنار بنه جنباب امين الله
 شاتده مدحت فرما اولدى (وقال فاذا ذكر عبادنا ابراهيم واسحاق ويعقوب اولى الايدي والابصار) ايدى جمع
 يد يعنى القوة وابصار جمع بصير يعنى البصيرة وحاسة ظاهره وباطنه مدر كيه اطلاق اولنور اما جرحيه بصيرة
 اطلاق اولنور (الى الاخبار) انا اخاصناهم بخالصة ذكرى الدار وانهم عندنا من المصطفين الاخبار (وقال في داود انه
 اقاتب) تقدم تفسيره (ثم قال وشهدنا ملكه واتيناه الحكمة وفصل الخطاب) بعد ذا شان خليفة الله عليه سلام الالهده
 يورديكه بر عظيم الشأن داوده هيب وكثرة جندوله تقويت احسان ايلدك وياتيان علم وعمل ونسوة وياعدالت
 وتوفيقه اعطى الخش وبين الحق والباطل كلام فاصل اكرام وانعام ايلدك ديتك اوله وبني اسرائيل حضرت

خليفة الله من غيري بادشاه حكومتنه جمع اوليوب محراب شريفى هزار مرد دلير بر صلاح حراست ايدلردى وفصل
 خطابه مراد كلة اما دوايق مر ويدر (وقال عن يوسف اجعلنى على خزان الارض انى حفيظ علم) يومقامده ارض
 ام الدنيا اولان ارض مصر دن بوايه شريفه نفسه اعتماد ووفوى اولانك طلب حكومت جوازنه دلالت رونمادر
 وقصة يوسف الصديق اشهر من ان يدكردر (وقال في موسى سجدت في ان شاء الله صابرا) ولا اعصى لك امر اخضر
 عليه السلامه اولان سيات قصه سيدر (وقال تعالى عن شعيب سجدت في ان شاء الله من الصالحين) خطيب الانبياء
 شعيب عليه التحايا نسل ابراهيم عليه سلام الله الكريم مدين وايدكه قومنه مرسلدر كه ايدى امت وياامت واحده در
 (وقال) عنه ايضا (وما يريد ان اخافكم الى ما انتم بكم عنه ان اريد الا اصلاح ما استطعت) بوايه جميله ده دخي خدای
 جليل شعيب عليه السلامي صلاح واصلاحه وصف وتبجيل ايلدى (وقال ولوطا اتيناك حكما وعلميا) يومقامده
 حكم وعلم برمعنايه در لوط عليه السلام برادر زاده ابراهيم عليه السلامدر (وقال) في حقهم (انهم كانوا يسارعون
 في الخيرات الاية) اى اقرا الاية ويدعوتنر غياور هيا وكونا لنا خاشعين اى شأنهم المبادرة الى فعل الخير وسؤال الله
 في الرغبة والرغبة (وقال سفيان) ثورى ويا ابن عيينة اية كرميه تفسيرنده يوردي (هو الحزن الدائم) ضمير
 هو خشوعه راجع درينلدى يعنى وكونا لنا خاشعين حزن دائم ومتماذيله مفسردر (في اى) جمع اية (كثيرة) كرفيا
 من خصالهم ومحاسن اخلاقهم الدائمة على كمالهم) يعنى بسيار اية جميله ده ييغمران ذیشان خصال حميده ومكارم
 اخلاق شفيه لردنن ذكر ووصف ايلدى (وجاء من ذلك في الاحاديث الكثيرة العجيبة) انبياء كرام شان شريفه
 امانت وصبر واخلاص وقوت وبصيرت وحكمة وحقة وعلم وصلاح واصلاح وخشوع وسائر كمالاتندن قرآن مجيد
 حاوى اولديغندن غيري احاديث صحیحه ده خبر بيار وورود ايلدى (كقوله صلى الله عليه وسلم انما السكريم بن الكريم
 ابن الكريم بن الكريم يوسف بن يعقوب بن اسحاق بن ابراهيم بن ابي بن ابي بن ابي) وفي البخاري بدون انما قوله
 نبي بن نبي الخ امدى كرم وخصامعناسه اولان كرم مراد كدركه جامع للخير والشرف ومكارم الاخلاق
 معناسته در وكرم جنباب يوسف عليه السلامه تخصيص يورلد يفي خدای كريم لومقه كرم جنباب اولدي علو نسيه
 انبيادن رابع اربعه در حسن وجمال وقه وملات وحكمة وكال ايله اراسته وپراسته يوريلوب انبياء سائر ده جمع
 يورلد ييغندنر (وفي حديث انس) روايتكرده بخارى اولان خبر صحت اترده تمام عيني ولا يشام قلبي قول شريفى
 عقبنده (وكذلك الانبياء تمام اعينهم ولا تمام قلوبهم) يعنى ظاهر اراشتم جهان بينلرى الوده بخوابدر اما دل كا
 وحقايق بينلر بنه اشراق انوار ايدندن عاجز واصرار صمدانيه دن حاجب وسائر حات طرقي انجز (وروى ان سليمان
 كان مع ما اعطى من الملك لا يرفع بصره الى السماء تخشعا ونواضا) اى الله كافي نسخة الى هر بره رضى الله عنه دن
 رفع له روايتكرده طبرانيده سليمان عليه سلام المنان جنبانه ملك دنيوى به كترفع وكبرياي اقتضا ايدركند يله
 زخا ورتايا خت سلاطنت روزى قياشيكين بنه نواضا الله الكريم وتعلمنا الملكوت العظيم جانب اسمانه رفع بصر
 ونكاه ايتدى (وكان يطعم الناس لذيذا لا طعمه ويا كل خير الشعر) اصل تلسانده لاذن صيغة جمعه وورودا تشدركه
 جمع لذية طبعه موافق وملايم اولان مأكولا تندن اشتباقة طبع اوله روايت كردما مام احمد في الزائد اولان
 خبره سليمان عليه السلام زبرد سنده اولان خلقه نفاس طعامه اطعام يوروب نفس نفسي نان جو تناول ايدر
 اولدى (واوحى اليه) نسخة ديكرده واوحى الله اليه (يا راس العايدن وابن حجة الزاهدين) حجة فتحات وتشديد جميله
 مجمع معبسانه اما دراصل سلوك ايجون طريق اولوب بعد ذامقصد وجمعه استعاره اولدى وبعض نسخده حجة ايله
 ايراد يورلدنر يعنى ييغمران والا قدر وديشان جنباب سليمان عليه السلامه اى ملوك ويا موجودين عبادك
 سرفرازي واى جمع وبقية اى زهاد اولان خليفة الله زاده ديوي جليل ايله تشريف يورلد امدى زهد
 سليمانى سلطنت وملكى منافي اولمركه حقيقت زهد ذلك ايله اتمام يذرا ولور (وكانت الجوز تفرشه وهو على الریح
 في جنوده فيما مر الریح فتقف فينظر في حاجتها وبضی) يعنى بريره زن يشكاه سليمانده واقفه واول حضرت خيل
 وحشم وبساط دولتي اوزره بادسوار اولدي حنده غرض حاجات ايدردى سليمان بنى عليه التحية والتسليم ياده
 وقوله امر ايدوب ریح امر نه وام وتوقف ايدوب حاجه بخوزه نكاه اتفاقا قضاي يوروب بعد ذاصوبه صودنه
 راهى اولوردى (وقيل ليوسف عليه الصلاة والسلام مالك تجوع وانت) جله حاله (على خزان الارض) قال اني
 اخاف ان اشبع فاننى الجايح) خزان ارضه مراد اموال وارزاقندن مخزون اولان تحفدرويه بعض نسخده كسر جيم
 وصيغة جمعه لجمع عيان واردا اولدى يعنى يوسف صديق عليه السلامه ديتلدى ندر كه جنباب دوتك كرسنه اوله
 حال انكه كنجينه زمين دست عزتكم وابسته وزير حفظ وعلم ككده درديد كارنده صدق نيت وصفى طوقيله

جواب داده اولادیکه سیرا و لادن هر اسامی که کرسنکان یادمدن دورا ولوب تفرقه حال محتاجیندن غفلت ایلم (وروی
 ابوهریره عنه علیه السلام) کافی البخاری جناب ابی هریره حضرت نخررسالت علیه السلام و التحیه دن زوایت
 یوردیلر (خفف علی داود انقره آن فکان یا مریدوا به) ای لاجله و انتخابه و وروی بدایت فیجمله اضافة الحنسیه لکن
 ارادة الوحیدیه بلوغ فی مقام خرق العادة (تفسیر له فیقره انقره ان قبل ان تسریح) قرآن معنی القرآءة مصدر در
 کفران و مراد زبور شریفه و تحقیق بقی زمان بسیرده سرعت تلاوت در یعنی جناب خلیفه الله داود علیه السلام الاله
 اوزره تلاوة زبور بر نور آسان و تحقیق قیلندی دواب و سراج به سراج دابه الیه فرمان ایدردی و رختی راسته برین
 قیلنور کن تلاوة زبور آغاز ایدردی هنوز سراج دابه تمام اولدین کتاب کبیر زبوری ختمه عمل کثیر زمان بسیرده
 حصول ایدر اولوردی امدی بایست زمان و یار که نبی آخر الزمان الیه طی لسان و قوی بوامه مرحومه میانه سنده
 شهرت ایدر که هر شب چهار ختم شریف و هر روز درون ختمانه نیجه کرامات اوقات کذا رومداومت ایلد کلمی
 شهرت ایدر (ولا یاکل الا من عمل یده) مع هذا خزان ارض زبردستنه و ابسته ایکن بنه بیت المالدن نهیش
 یوریه یوب همان کسب یدیه عیش و کفای ایدردی امدی کسب حلال فضل و اختصاصی منافی و توکل
 خواص اولدیفنه بوخیر لطیف دلیل صریحدر (قال الله تعالی و انما له الخدی ان اعمل ما یبغی) ان تفسیریه
 و یا تقدیر بار الیه مصدر به اوله و یا بغات من السبغ وهو السعة دروع طویله و قدر فی السرد ای عمله و السرد
 النسخ یعنی داود علیه السلامه بلانار و لا ضرب مطرقة اهنی کیف ما یشاء شمع و خیر اسازم ایلد کفران
 و یا لاد زره کرک ایلد یوب تار زره مختلر بی قدر حاجت بره اعمال ایدوب نه دقیق و نه غلیظ تقدیر ایلد دیو
 فرمان ایلد (و کان سال ربه ان یرزقه عملایه عن بیت المال) داود علیه السلام مولای کریدن جوابی احسان
 اولدیکه کدی عینی الیه بر صنعت روزی قیوب کند و کسب یدیه عیش و بیت المالدن مستغنی قیلنه * مرویدر که
 حضرت خلیفه الله احیاناً متکرر بیرون خانه و راهی سوق و بازار اولوب ناسدن کند و نفسی بریش عاده مستمره
 ایدی یوما من الايام قبل درگاه کسب یادن بر فرشته صورت آدمیده مشکلا فرستاده بیور یوب داود علیه السلام
 دیدن قدیمی اوزره نهانجه اولدیکه دوچار و شان خلیفه دن استخبار ایلد کده اول فرشته نم الرجل داود الاله
 بطعم عیاله من بیت المال کلام حکمت انجاس الیه تعریض ایلدی بعد ذل عمل یدیه کسب و نهیشی جناب و اغب
 الامالدن طلبکار اولدین الاله حدید الیه صنعت درعی تعلیه سبب اولمشدر امدی سلاطین و وزراء در کفایه
 و معروف بیت المالدن اکل نهیش ایدوب اسرافی حرام اولدیفنه بوقصده تنبیه نیه هویدادر (و قال علیه الصلاة
 و السلام و احب الصلاة الی الله تعالی صلاة داود و احب الصیام الی الله تعالی صیام داود و کان ینام نصف اللیل
 و یقوم ثلثه و ینام سبعة و یصوم یوما و یفطر یوما) روایت کرده شیخان و غیره ما عن عمر رضی الله عنه اولان حدیثه
 اول حضرت یور دیکه خدای چمن افرین حضرت تلمیذ به محبوب بر اولان نماز داود علیه السلام نمازید و روم و لایه
 احب اولان روز داود صومیدر که داود علیه السلام نصف لیلی نائم اولوردی زیرا استراحت بدن تقویت
 عبادتی موجب در چون افضل اجزای ایل اولان اول نمه هنگام شبیدن ثلث لیلی قائم اولوردی و عبادت نهاییه
 نشاط اورا و لم یجوع ثلث نصف نایسکه سدس لیلدر نائم اولوردی و بر کون صائم اولوب رعایه لحاله الاعتدال
 دیکری مقرر اولوردی و جلین اخیرین جلستین متقدمین بیان اولنور (و کان یلبس الصوف و یقرش الشعر
 و ینا کل خبز الشعیر بالماء و الرماد) مراد خبز نایله آوده اولان رماد در و الا کل رماد مضرة للعباد حرامدر (و یزج
 شرا به بالدموع) کار واه ابن ابی حاتم عن وهب (و لم یرض احکام بعد الخطیئة) خطیئة معموده در که انکله معصاة در
 فی الحقیقة خطیئة دکلدر همان حسنات الارباب سیئات المقربین مصداقیدر (ولا شاحصا بصره الی السماء حیة
 من ربه) بعض نسخده نحو السماء (و لم یزل یا کایهات) ظرفیه اوزره منصوبدر (کلها) ما قبلنی تأکید اولورد داود
 علیه الصلاة الودود قبا ی شمعینه کبوت تار بودی مویدن تافته فرش و بساط الیه اقتراش و تمک و رماد الیه آمیخته نان
 جوی اکل و اشک چشمه شرب ایدردی وقصه اورباده ذله صدورند نصکره خنده کمان کور لمدی و چشم
 جهان بیندرین فتح و رفع ایدردی اولدینی حاله ملائکه و ملائکوت مالک المکدن شرم و حیا دن جانب امجانه نکران
 اولدینی نادیده در و بعد ذلک الواقعة فی العمر نالان و کران اودن بر دم خالی اولدی (و قیل یکی حتی یبت العشب) ضم
 و سکون له حشیددر (من دموعه و حتی اتخذ الله و ع فی خده اخذ و دا) در اصل اخذ و دروی زمینده اولان شی
 مستطیلدر اشک چشم مجرا سندن تأثیرا بنده استعاره اولندی و خله اخذ و دیننده تخنیش اشتقاقی صور نقادر
 بن ابی حاتم روایتده نقل اولدیکه داود علیه السلام اول ربیه کران اولدیکه اشک چشمندن کایه بتدی حتی مبارک

بکاغده روان اشک دیده اولدیه اثر اتمشیدیکه اوزنجه یار قلر جلدول میم اسیدا ایلدی (و قیل کان یخرج من منزله
 متکرا) ای مستخفیان من معرفة الناس (بمعرف سیرته) سبب تنکری بیان ایچون جمله مستأنفه در (فیسمع النناء
 علیه فیزداد تواضع الله) یعنی تبدیل صورة کندی و سیرتی تعرف ایچون بیرون دولت سر او داد و دهش و سلوک
 و روشا برین خلقدن جست جوابلده غیابنده کند بلر ایچون ناسک توجه و مدح و شکاری کوشزدی اولوب شکر
 لم یزد نعمته من خذ اداد اولان سیرت حسنه سنه تشکر و حضرت پروردگار جل شانہ جنبانه تواضع و مسکنتی
 بر زیاد اولوردی (و قیل لعیسی علیه الصلاة والسلام لو اتخذت لك حمارا قال انا اكرم علی الله من ان یشغائی بحمار)
 یشغائی فتح غیله شغل دندر اشغال دندر کادر زیر اشغال لغه در دیه در امام احمد و ابن ابی شیبہ روایتلنده حضرت
 روح الله علیه سلام الاله جنبانه احیاناً سوار اولتی ایچون بر حمار اتخاذ بیور سکر استراحت ایدر دیکر دید کارنده
 بر خره قلم تعلی و شغل و خدمتکنار اولدن علی الله اکرم اکرم دیدی (و کان یلبس الشعریا کل الشجر ولم یکن له
 بیت ینما ادرکه التوم نام و کان احب الاسامی الیه ان یقال له مسکین) شجر دن مراد و در قدر اما تجوز مطلقا نبات
 مراد اولنور و اسامی جمع اسم امام احمد و ابن عساکر روایت کرده سی اوزره جناب مسیح مویدن تافته لباس و خره
 پوش اولوب برل و کایه اول ایدردی و اول حجة الراهدین ایچون خاصه منزل و مأوی اولوب فوقه نوم غلبه ایلدیه
 اول غنای قاف قربت اول مکانده آشیان ساز خواب راحت اولوردی و اول حضرت احب اسماء کندی و به مسکین
 اسمیه ندا اولتی ایدی (و قیل ان موسی علیه الصلاة والسلام لما ورد ما مدین) مدین ابن ابراهیم علیه السلام
 اسمیه و مصره هشت مرحله قریب محلدر (و کان یرى خضره البقل فی بطنه من المزال) ضم هاموزا الیه
 نقیض من و بقل ادومتی باقی اولین معروف بناتند در امام احمد و ابن ابی حاتم ابن عباس رضی الله عنهما دن روایت
 بیورد قلمی حدیثه و قدام موسی علیه السلام مصر دن خروج و ما مدینه و رود ایلدی یا برهنه و بی زاد اولوب
 غایت کرسنکی الیه بیروا اکل و کمال تحافت و زار برله شکم پر حکمده خضره بقل مشاهده و معاينه اولنوردی
 (و قال علیه السلام) کار واه الحاکم عن ابی سعید مر فوعا (لقد کان الانبیاء قبلی یتلی) بناءمه و الیه (احدهم) نائب
 فاعلیدر (بالقر و القلم و کان ذلک احب الیه من العطاء الیکم) حدیث مذکور مصنف علیه الرحمة قسم ثالث
 فصل اخیرنده طریق اخر الیه ایراد ایلدیلر و الحاصل نخر عالم صلی الله علیه وسلم بیوردیلر که بزمن اقدم عالم دنیایه
 تشریف ایدن پیغمبران بری مطم و لبس نموده شده احتیاج و نیاب و بدیده بسپاری سبب الیه مبتلا اولوردی
 و اختیار مذکور اول حضرت قضاه حقه رضای الیه منزله اولسان عطا یا و بختندن دخی محبوب تر ایدی (و قال
 عیسی علیه الصلاة والسلام نخر ارقیه اذهب بسلام فقیل له فی ذلک فقال اکره ان اعود لسانی المنطق بالسوء) خنز پر
 حیوان معروف و کافر وعد و مراد اولتی دخی تجو بر اولدیدی امام مقامه ناجسبان اولور یعنی جناب روح الله
 علیه السلام جانور معموده راست کلوب سلامتیه معصوب اولدیفنک حاله روان اولدیدیلر و کلامی استعظاما
 اججابی حضرت مسیح دن استفسار ایلد کزنده زیانمی نطق قبیحه له اعاده ایتمکدن استکراه ایدرم دو بیوردیلر
 لقوله تعالی اذ فبالتی هی احسن (و قال مجاهد) ینه امام احمد و ابن ابی حاتم روایتلنده امام مجاهد بیورده که
 (کان طعمام یحیی علیه الصلاة والسلام العشب و کان یبکی من خشية الله عز وجل حتی اتخذ الله معجری فی خده
 و کان یا کل مع الوحش لئلا یخالف الناس) عشب فتح عینله بغیر زرع حاصل اولان نباتدر یعنی حضرت یحیی
 علیه التحیا جنبانک طعمای کایه ایدی مع ذلک خشیت و عظمت ذی الجلال الیه نالان و کر به کمان تا کبیر رخ
 کسکوئنده دوام جریان اشک چشمه نم رسایه نی آب سرشک دیده کمال تأثیرندن خندندن کویا جای سیلاب مخفف
 غیری محلدن متزایدی و قیاس خالیه حیوانات و حی نژادانه الف ایدوب اکل کایه الیه وقت گذار اولوردیکه
 خلقله معاشرت و امیزش ایتمک ایچون خلوت و انزوا اختیار ایدر لرذی زیرا خلقله اختلاط ذکر و عبادت کرد کاردن
 مانع و استئناس بالناس من علامة الافلاس اولدینی باهردر (وحکی الطبری ان موسی علیه السلام کان یستظل
 بعزیزش) خیمه و خشب و نباتدن هر سایه انداز اولان نشیندر (و یا کل فی نقره) ضم فون و کون قاف الیه وزنا
 و معنی حفره در (من حجر و یکرع) فتح رالیه (فیها اذا اراد ان یشر ب) اصل معناه کرع دوابک روی زمیندن دهانه
 نوش اب یا تهنه در و روفها ضمیری نقره مذکور و یانقره جسته عائد اولور (کانت کرع الدابة تواضع الله بما اکرمه الله
 من کلامه) امام طبری علیه الرحمة نقلی اوزره موسی علیه السلام خشب و کاهدن مصنوعه زیر سایه انداختلال
 و وجه حجره اولان حفره اکل طعمام و شرب آب مراد ایلد کده من غیر کف و لانا دهن مبارک کن اول مغاکم نهاده
 ایدوب و عامه نایاب اولدینی حاله دواب و مواشی مرفر و نهاده فشان اولد قلمی کبی دهن بر زن نوش آب ایدردی

حق سبحانه وتعالى اول حضرتي كلاهي ايله اكرام يورديقنه تواضعامسكنت بيوررايدى (واخبارهم في هذا كله مسطورة وصفاتهم في السكال وجميل الاخلاق وحسن الصورة والشمال) جمع شمالكه خلق ومجيبه در (معروفة مشهورة) اولالفظه مسطورة ايله تعبير وبعدها مشهوره ايله اداتفنن في العبارة دريعني بيغمبران ذيشانان اثار واخباري جميع نعوت متقدمة تفسروكتب حديثه مسطورة ومحفوظه واول زمرة عاليشانانك صبروفناعات وتواضع وحسن صورة وسيرة وجمال باكاللرندة اوصافي مشهوره ومقرره در (فلانطول بها) سرردلائل واقاصيص ايله اطويل ايتنرمع انهماعلمومة (ولانلقت الى مايجده في كتب بعض جهلة المؤرخين) جمع مؤرخ بالممزة وقدسندل واوافن معروف وعلم تاريخده مصنفدر (وفي كتب بعض المفسرين عمايخالف هذا) اي مخاطب بعض كتبه انبياء اكرام احوالنه متعلقه نيجه اموورغيرلايقه مندرجه اولغين جهال اصحاب توارخ كابلرندة هرظرياب اولديغك ترهاتنه نكاه النكاهات ايتمه وذكراولسان دلائل قويه وبراهين مثبتة امثاله مخالفت ايدن بعض ارباب تفسيركتبنه اعتبارواقبيادايته

فصل

(قد انشالك) مدله (اكرمك الله) جمله اعتراضيه دروخطاب نصيف كتاب مستطابي درخواست اولان ذاته اولكل من يقف عليه اولناره شامل اولورومفعول آتيناقدردرماعرفته اوسمعه اوله (من ذكر الاخلاق الحميدة) من برمة قدرى بيان وما آتية في بناء على جوازتقدمه مبيته درويما معنى الباء اوله (والفضائل الحميدة وخصال السكال الجديدة) يعني بدرستي شمائل سعيده وخصال كرمه وفضائل معدودة متعددة دن هنوزكوشنرلك اولنارى سكاك تعليم وتفهيم ايلدك (وارينالك) كنهاله صلى الله عليه وسلم شان شرفا ب نبوته شايدان اخباريحت نصافي روايت وثبوتى مزمع اعلام واطهارايلدك (وجلينا) جيم ولام مفتوحتين ومثناة فتحة ساكنه ايله معنى اوضحنا ونسخه ديكرده بامووحده ايله جلبنا معنى روينا (من الآثار) جمع اثر حديث اوزره اطلاق وموقوف وكلام صحابه به تخصيص اولنورومطلقا حديث مرفوع وموقوفه شاسل خبروكلام بكارمر اداولندي (مافيه مستمع) فتحميم ونون ينماده قاف ساكنه ايله مصدرميمي معنى انقذاه در وياصفة مشبه مابه الفعالة معنائه اوله (والامر) شان (اوسع) جملة حاله دردخى ذكريله اقتناع واكتفا اولنان اثارواخباردن ايضاح وبيان ايلدك حال انكه شان ومقام حضرت بركزيدة عالم صلى الله عليه وسلم درابن مقام ذكر ايلدك يكره انااردن بمتروبيساردر وعلى تقنن واصف بجهته * يعنى الزمان وفيه مالا يوصف (فبحال هذا الباب) ميم وجهله من جال يجوز اذ اطاف وداراى سمته (في حقته صلى الله عليه وسلم) بمتدب قطع دون نقاده فتحنون ودال مهمله ايله ذهاب وفتامعناسته واعجم ذال بمعنى مضايحه مجوزدر (الادلاء) جمع ادلة بمعنى دلائل اوجع الجمع وهو من يتقدم الركب ليهديهم الى الطريق وسالك سبيلان انقطاعى غايت بلوغدن عاجز درمانده اولسيدر يعنى خصال ومحاسن حضرت نه دائراولان باب محل جولان افكاروبغايت وسيع ويى باياندركه راه نموده رهنماى ذهن وفكرسر منزل مقصوده رسیده اولندن دميسته ودرمانده درامدى عبارتده استعارة تشبيهيه رومادركه نعوت جليله فخرعالم طريق واسعه نه تشبيه ودرلك حقايقه تشهيرساق اهتمام ايدن علماسالك راه اولان كاروانه تمثيل وركب مذكوردن مستفيد اولنلررهنمايه تشبيه اولندي (وبجر علم خصائصه) من اضافة المشبه به كلبين الماء وقديعكس (زاخرلا تكدرة الادلاء) جمع دلومعروف وعدم مكدرقعر ونمايته غيروصولدن عبارت اولوروزرادلوقه رآيه رسیده اولدقه آميخته بكل اولنق حسيبله الى كدورتيا ب ايدر عبارت مرقومه براى تشبيه ترشيددر يعنى اول بجرمحيط رسالتك يعم خصايصي بي كراندركه دلايل قيل وقال انك صفتى تيره ايتنرالحاصل علماي ذوى الافهامدن بر كسه برتروحدان كبره تنبيله سر منزل نهايته واصل وبجر كرمندن انديشه بسيار ايله عايتنه بالغ اولندي (وايكه آتينا فيه بالمعروف بما كثره في الحجج والمشهور من المصنفات) سلطان عالم صلى الله عليه وسلم نعت ووصفده رواياتك اكثرى مرتبه حسنده معروف وموافاتدن شهرته ساراولان اخبار اوزره اختصار ايلدك (واقصرنا في ذلك) اي المعروف ماها نالك (قبل من كل) قاف وكافن ضم لرى ولا مينك تشديد ليله قله وكترنده لغتاندرك (وعبض من فيض) فتح غين مجبه وسكون تحته وضاد متعطفه ايله نقض معنائه وفيض زياده يقال غاش السكرام وقاض اللثام يعنى بياض مذكورده نقل ككثيردن قليل ووصف غز بزدن نعت يسيره اقتصار ايلدك (ورأينا ان نختم هذه القصول بذكر حديث الحسن عن بن ابي هالة) جملة كابدن بويابده وارده اولان فضولى حسن مقطع اسناد حسن ايله ريب فخرعالم ابن ابي هالة دن مروى حديث سبط محترم ايله مسكى الختام قبلى رأى صواب عدايلدك (لجمه) قاعله مضاف

مصدر وضمير حديثه راجع در (من شمائله ووصافته) عطف تنسيدي در (كتاب) مذكور لجمه (وادماجه) اي اشتراكه (جملة كافية من سيره وفضائله) لفظ جملة مفعول ادماج لما فيه من معنى الادخال قال الجوهرى دمج دمج اذا دخل واستحكم يعنى حديث لطيف شمائل حضرت دن لطائف كثيره يجمع واحتوا ويدر وفضائل سلطان كونندن جملة وافييه يى اشتراكى ليون نصول بايى انكاه ختم ايلدك (وفصله) تختم اوزره معطوف در تنبيه لطيف (على غريبه ومشكاه) خبر جميله ورودايدن بجل وغريب لغتى من جهة المبني ومشكلات تركيبي من طريق المعنى حل وتبيين ايله بيانه تنبيه لطيف ضم والحاقي رأى ايلدك (حدثنا القاضي ابو على الحسن بن محمد الحافظ رحمه الله بقرأنى عليه سنة ثمان وخمسمائة) مسبوق الترجمة ابو على بن سكره تيشورسكنر سالتده موسى ايله اوزره قراءتده بقرأنى عليه حديث ايلدى (قال حدثنا الامام ابو القاسم عبد الله بن طاهر التميمي) بنى تيم قبيلة سنة نسبتدر (قراءة عليه اخبركم الفقيه الاديب ابو بكر محمد بن عبد الله بن الحسن النيسابورى) الاديب هو الغارف بعلوم الادب الاثنى عشر المشهورة (والشيخ الفقيه ابو عبد الله محمد بن احمد بن الحسن الحمدي) تونس قراستدن قريه محمدية به منسوبدر بقرأنى عليه معصاة نواحى مصر ويمايه وبغدادده نيجه قراعتين كرده مؤرخيندر (والقاضي ابو على الحسن بن على بن جعفر الوحشى) واومفتوحه وناه وشين معجنتن ايله اعمال بلخدن برقر به نسبتدر در تيزوتش برحدودنده عازم راحت سراى بقا اولدير (حدثنا ابو القاسم على بن محمد بن محمد بن الحسن الخزازي) ضم خامعه ايله خراعه قبيله منه منسوبدر (قال انبا ناسا سعيد البهي بن كليب الشاشي) ماورا آنمرده بلده معروفه در اوچيوزاوتوزيشده دفن خالك نالك اولمشدر (انبا ناسا موسى بن محمد بن عيسى بن سورة الحافظ) امام ترمذى صاحب السنن سورة فتح مين مهمله وسكون واوورا ايله (حدثنا سفيان بن وكيع بن الجراح) ايكيزوز فرق دورنده طابوس روجى جولانك بقايه خرام ايلدى (قال حدثنا جميع) بزنة مصغر جمع ضد الفرد (ابن عمر بن عبد الرحمن الجلي) كسر عينه امم قبيله (املاء من كتابه) املايدست خود ويادست ديكره صحيح كتابى اولان نفعه دن روايه مقبوله طرقتندر (حدثنا رجل من بني تميم) صفة رجل (من ولداي هالة) صفة بدم صفة (زوج) صفة ابى هالة ويا عطف بيان ويابدل اولور (خديجة ام المؤمنين رضى الله عنها يكتي) صفة ناله لرجل (ابا عبد الله) وهاله دارة قردن منقول علندر (عن ابن ابي هالة) امام ذهبي رجل من بورك اسمى غير معروف اولغله حديث مذكور راوى مجهولله انقطاعه ذاهب وبرهان حليى دخی موسى اليه تابعدر وقال الشارح مولانا على القارى قال بعض علمائنا انه لا يضر الاسناد مثل هذه الجملة فلهو في حكم المرسل عند الجمهور والحاصل جميع على بيورر كه هاله زوج خديجة الكبرى رضى الله عنها اولادندن وتبيله نى تيمدن بر كسه ابن ابي هالة دن بزه ييامرس اولدى (عن الحسن بن على بن ابي طالب قال سألت خالى هند بن ابي هالة) ربحانة مكرم بيورر كه مادرم برادرى هند رضى الله عنه دن سوال ايلادم (قال القاضي ابو على) بن سكره مقدم ايلدى حديث حلية شريفة يى ايكي طريقدن تخريج وروايت ايدوب بيورر بيلرمض ايله بر سندن سند اخره تحويلة اشارت بيورر اتي شايسته مقام ايلدى (وقرأت على الشيخ ابي طاهر احمد بن الحسن بن احمد بن خداداد) عطاء الله معنائه قارسيدر (الكرخي) فتح كاف وراو وجهله بلده مشهوره به نسبتدر (الباقلائي) تشديد لاهله قال الجوهرى اذا شدت لامها قصرت وان خفت مددت (قال ابو على) (واجازنا الشيخ الاجل ابو الفضل احمد بن الحسن خيدون قالا خبرنا ابو على ابن احمد بن ابراهيم بن الحسن بن محمد بن شاذان) فارسي عزرب سرور معنائه در (الحسن بن حرب بن مهران) كسر ميله (للفارسي) ديار عجم قرسه منسوبدر (قراءة عليه قافيه) فهو شرط القبول الرواية عن قراء عليه فيقال كذا اخبركم بهذا فلان عن فلان فيقول نعم اخبرني به حاصل نقلي جوازنه اعتراف بيورر (قال اخبرنا ابو محمد الحسن ابن يحيى بن الحسن بن جعفر بن عبد الله بن الحسين بن على بن الحسين بن على بن ابي طالب المعروف بابن اخي طاهر العلوى قال حدثنا اسماعيل بن محمد بن اسحاق بن جعفر بن محمد بن على بن الحسين عن اخيه موسى بن جعفر بن محمد كاظم عن جعفر بن محمد) الصادق (عن ابيه محمد بن على) ابو جعفر الباقر (عن علي بن الحسين) امام زين العابدين (قال قال الحسن بن على رضى الله عنه ما واللفظ لهذا الحمد) مذ نواله اسناد به منسوبدر يعنى لفظ مذكور طريز نائيله مخصوص اسنادشريفدر كه كلى روايت اهل بيت رضوان الله تعالى عليهم اجمعين در حقي تليسانى عليه الرحمة بيورر مشكه انه اذا قرئ على مصاب افاق (قال سألت خالى هند بن ابي هالة عن خلية رسول الله صلى الله عليه وسلم) الحلية عما يتكلى به الانسان يعنى نوره نور ودين تاشيك ماه منير رسالت عليه اعلى الصفة دن مرفى اولان شكيل وشعائلى برسان اولدم (وكان وصافا) جملة معترضة وقد تقديرله سألت مفعولندون حال اولور يعنى صفات حضرت رسالت ما بذكرنده ووصاف ايلدى (وانا راجو) جملة حاله (ان يصفى منها شيئا) بوزن برى تعظيم وتكبير

و با تقلیل ایچوندرای مقدس را من حلیته صلی الله علیه و سلم (اتعلق به) یعنی ذلک الوصف الیه نسبت و خزانه خدایان
 حفظ و نگاه ایلم امدی سبط مکرملک هنده حلیه حضرت بدن پرستش بادی نقر عالم صلی الله علیه و سلم برای بقایه
 رحلتی او شده من حسن رضی الله عنه حلیه جليلة جليلة حضرت فی هنوز تحفظ درجه سنده متحمل اولیوب
 نور سیده اولد بغندندر (قال) سالت اوزره عطف اولور (كان) لجزء الرابطة (رسول الله صلی الله علیه و سلم لهما)
 فتح قام و سکون خاه معجه الیه (منحما) خبر بعد خبر کان و تفهیل باشند مکرم و زنده اسم مفعول در معنی هند و صاف
 الحفرة بیورر که حضرت نور مجسم صلی الله علیه و سلم و کرم ذاتنده عظیم و نام الخلق اولوب اول حضرت تمام مان
 نظرا الیه نگاه ایلم نزل چشم عبرت بینارنده مهابلو و عظم متلو ابیدی و غفامته خدامت جسم مراد دکار (تلاؤ)
 وجهه تلو القم لیل البدر یعنی بد در رخساری ماه منور چارده اسامستیر و رخسند ابیدی (یت) لیل البدر
 و لیجی جرم قر * نیجه رخشان ایسه اول عارض تر * شو به تابان و در خشنده ابیدی * مهر نور کبی تابنده
 ابیدی (اطول) نصبه خبر آخر (من المربوع و اقصر من المشدب) صیغه مفعوله من التشدب بعضی حریدی
 بریده قیلنسان فخله دن مستعار در تقلیم اساطع معنائه یعنی طول و قصر بیننده مربوع حقیقیدن بالارک
 و طول بایندن کونه رنک ابیدی * حضرت شارح خاص الخصاصک * یعنی اول در بیتیم اخلاصک * دکل ابیدی
 بوی هم شو به طول * کاوله ابیدی پریشان بوی یل * متفرق اوله باللقدن * شاخ عرعر کبی اعضاء بدن *
 دخی اول بادشه علامه * صاعه کیم اوله قصیر القامه (عظیم) نصبه (الهامة) تحقیق میله دخی مرصاد غندی
 و فارور زاننه داله بزرگ ابیدی مدور و تمام اولوب طول و عرضه مائل دکل ابیدی (رجل الشعر) رجل فتح را
 و کسر جیم و یاسکونه و شعر فتح و سکونه در (ان انفرقت عقیقه فرق) بالتخفیف (والافلا) عقیقه فی الحقیقه
 سولود الیه هم زاد اولوب روز هفتم ولادنده تراش انسان صاحب در که شعر شریفه حضرت نه نسجه سی تجار زرمل
 طریق و مقیدی مطلقه استعمل الله در یعنی موی سر عرسایی نه فور جق و نه شکوک ابیدی مرد و تند بیک
 مستکن صاحبی کند و کند و به بوانور سه جابین مرصاد ته القار سال ابیدی اگر بنفشه موی غنبری
 پریشان اولر سه فرق ایچوب معقوصه نزل ابیدر دی ثم استأنف بقوله (یجاء و شعره شجرة اذنیه اذا) ظرف ليجاز
 (هو و فر) تشدید و تحفیقه در فصححه جای اویره کوشواره یعنی کاهی نویر شعر ایلم کده موی غنبری سیاهی
 بنا کوشلر بن تجاوز ابیدر دی (ازهر اللون) نصبه رنک روی سقید و صافی ابیدی * رنک روی کل الیه یکدل ابیدی *
 کل کبی قرمز یه مائل ابیدی * قابله مشدی یوزنی نور مرور * سورة نور ابیدی یا مطلع نور (واسع الجبین)
 عین و یسار جبهه ده ایکی جبیند روی روایه عظیم الجبهة یعنی جبهه پالک مبارکی واسع و وافی ابیدی و بعضیله طلاقه
 وجهدن کایه در دیمش * جبین تابش کی مطلع انوار سخانی * عذار پاک * مهر عالم ارای ضبا حندو (الرج)
 الحواجب) زج تقوس فی الحواجب و یادقه حاجبین بالطول و در اصل حاجب سار و مانع معنائه اولوب ماتحت
 بشره فی ستر الیه تسیمه اولدی و تنیمه جمع اولدیغنه بناء بومقامه جمع قیلندی (سوانج) حواجب دن حال و یامدح
 اوزره منصوریدر و یامبتدا محذوفه خبر تیله مرفوع اوله (من غیر قرن) بحر یکله مصدر در و فی معنی من وغیرا
 معنائه حالدر یعنی ابروئی یکدیگره مرقون و متصل دکل ابیدی (بینه عرق) چون حواجب حاجبین معنائه
 اولقین ضمیر معنار اجیدر بودخی حواجبیدن حالدر و عرق کسر عین و سکون را الیه رنک (یدره القصب) ضمیر الیه
 ادر اردن مضارع در یعنی ضمیر ابروی رسول علامه نواسا باریک و طولی ابیدی تامه و کماله کویا بر برینه کشیده
 و بیوسنه اولقه قریب ابیدی اما متصل دکل ابیدی و دوا بروی مقوسلری میاندازه بر طمر اولوب دخی غضبه باهر
 و غنلی اولوردی * سورة فتح ابیدی اول جبهه ماه * مدار بروی ابیدی بسم الله * قاب قوسین تذکره عیان *
 غرض اول قاشی کان ابیدی همان * حاصلی ایچو و طولانی ابیدی * کویا رشته ریجانی ابیدی (افنی العزین)
 کسر عین و سکون را الیه طول الانف اضافنده تجرید و امبالغه ظاهر در (له نور بعلمه) طاهر از ضمیرین عربین
 اوزره راجه مان و یاه ضمیری رسول راجع اوله (بحسبه) کسر و فتح سینه (من لم یأمله اشم) مفعول ثانی بحسبه
 و جهل استئناف معین و الشعم فی الانف ارتفاع وسط قصبته مع استواء اعلاه و تأمل اعاده نظر در یعنی بینی مشربلری
 بلند و هو و از لطیف ابیدی و اوزر زنده نور لعیان ابیدوب تکرار نگاه ایتم مرتفع الانف ظن ابیدر * شول قدر
 خوب ابیدی اول انف سنیف * ایده مزاهل معارف تهریف * دائم ابیدی او دوا تلو مشام * قرب حق راجحه من
 استنعام (کث اللحية) فتح کاف و تشدید مثله الیه و بر روایتده عظیم اللحية و دیکرده کثیف اللحية مریدر
 یعنی محاسن مبارکی بسیار مووریش پاکنک اصولی چوغیدی * شب قدر ابیدی اوریش مقبول * یا مکر سور

واللیل ابیدی اول (ادعج) چشمان سه اذینک سواد غایتله سیاه و بیاضی قی خوب و سید ابیدی * باقیه
 اول علم لدن ساطانی * روحک اغزینه کوردی جانی * دل شکار اولسه نه وار چشم رسول * کلک مازاغ
 الیه مکبول ابیدی اول * کورمشدی رصدا نکیز قدر * کوزلری کبی خدایی کوزلر (مهل الخدین) و فی روایه
 اسیل الخدین ای سائل غیر مرتفع الوجنتين یعنی خدشتر یه لری هموار و فرحز اولوب یومری یکاقلود کل ابیدی
 حاصلی و خساره ترلری نه یک اتلوزنه خفیف ابیدی (ضلیع الفم) ای عظیمة و قبل واحدة وسعة فم عند العرب محمود
 و مدو حدر دخی قوه فصاحت وسعة بلاغته ایما روغنادر * دهان نکته دانی روح بخش قالب تحقیق * زبان
 خوش سیانی رونق افزای فصاحتدر (مفلج الاسنان) صیغه مفعوله من التفلیج یعنی درد دانی صاف و سیرک
 ابیدی (دقیق المسربة) ضمیر الیه و دقتله وصف مبالغه و یا تجرید اوزره در یعنی سینه بر حکمندن تابان موی
 سیاهدن کشیده خط غایت باریک و دقیق ابیدی (کان تشدید نوله) عنقه) ختمین و یا ضم و سکونه (حیددمیه)
 ضم دال مهمله و سکون میم و فتح تحته الیه عاج و رخامدن مصور صورتکه بغایت سفید و بران اولدن کایه در و جید
 دخی عنق معنائه اولوب ارادة الثفن المعنوی و کرامة التکرار اللفظی ایراد اولندی (فی صفا الفضة) صفة دمیة
 و یا جید و یا خیر بعد خبر کان یعنی کردن تابناکی کویا سیم خالص صفاسنده کردن کافور صوره آسایندی
 غالب اولمشدی او کردن کزین * شع کافور سر برده دین (معدل) سابق کان افطنه خبریه اوزره منصوب
 و یا مبرأ محذوفه خبر تیله مرفوع در هوو (الخلق) فتح خاه معجه الیه اعضاء مبارکه می طول و قصر و سیم و هزال
 و خفاه و صغر میانه سینه احسن تقویم اوزره متناسبه ابیدی بالنسبة الى ما سبق عبارة مذکوره اجمال بعد تفهیل
 و ماطقه به نسبتله اجمال قبل التفصیل اولور (یادنا) رقله مبتدا محذوفه خبر و یا منصوب اسم فاعل من بدن
 ای ختم (تماسک) صفة بادن و یا خبر مبتدا مقدر یعنی بعض عضوی بعضیسنه تمسک ابیدوب حد اعتدال دن خارج
 دکل ابیدی * دیدی اصحابه ارباب جرم * لخی اوجسم لطیفک هر دم * تازه کل کبی مطرا ابیدی هم * بدنی
 یالک و مصفا ابیدی هم (سواء) مرفوع خبر مبتدا محذوف (البطن والصدر) اضافتله محذوفدر * صدر زیبا ی
 الیه چون کل تر * شکم بر حکم یغیر * حاصلی دود و زایدی آینه و ش * صاف و یکسان و مصفا یفش
 (منج الصدر) ضم میم و کسر شین جمعه و فتحیه ساکنه و حاه معنائه الیه عرض معنائه در و فتح و کسر میم و سیر
 مهمله الیه دخی موی و بر معنائه ماقبلنی تا کید اسادر یعنی سینه بر سکنه لری عرض و واسع ابیدی (بعید مابین)
 مامو صوله (المکین) تنیمه منکب کتف و عنق میانه سیدر یعنی کردن و دوشانه لری مابین و سعتلو حاصلی یاضی
 یا غری تاره بعدله و تاره عظم الیه تعبیر و روایت اوغنددر (ختم الکرا دین) ختم کبیر معنائه و کرا دین جمع کردوس
 سر استخوان و یا محل التقاء عظمین یعنی ابری کواکو و هر استخوان بدنی مر دانه و تمام جسته لوانیدی (انور التجرد)
 فتح را الیه من باب التفعول و بعض تشعده تفعیل باشدندر و تجرید یوبدن تعریه و انورین مشرق معنائه و یا فحل
 تفصیلد راساله مستورا ولان اعضاء شریفه لری مستشرف اولد یعنی حالد نورانی ابیدی * جسم تابنده محبوب
 خدا * صاف ابیدی مهر منور کبی تا * بر مجلا کش آینه کبی * صاف و بی موی ابیدی پهلوی نبی (موصول
 مابین) مامو صوله در (الابیه) فتح لام و تشدید موحده الیه بالای سینه ده اولان نقره در و یا خبر و یا مطلقا صدر
 و یا موضع فلاده (واسره شعر) اضافت وصفه معنائه مضاف اولان موصول افطنه متعنددر (بحری کالخط)
 یعنی سر سینه دن نافه مشکبکی بینی شعرله موصول اولوب کویا خف صدر زنده خط باریک اساخامه مومین برالف
 بر نقط حکمشدی حاصلی طول و دقة الف اساخا خط مستقیم عتد ابیدی (عاری الثدیین) فتح منانه و سکون داله
 بستاند که تذکیر و نأینث قیلنور (تماسوی ذلک) یعنی تذکیر و لطفه لری موبدن عاریه مسربه بحرره دن ماعرا
 قیل قدر موبدن تر ناید ابیدی (اشعر) ضد اجر دافع صفة در (الذراعین) کسر ذالاله در سکدن بر مقله وارنجه
 (والمشکین) فتح میم و کسر کافله دوش دوکانه (واعالی الصدر) جمع اعلی مافوق سینه یعنی مبارک ایکی در سکاری
 و اموزلری واعالی سینه لری موی بسیار الیه بر نور ابیدی (طویل الزنن) فتح زای و سکون نون و دال مهمله الیه تشبیه
 زند استخوان ساعد و دوکانه لری دراز و خوب ابیدی (رحب الراحة) رحب فتح و یا ضمیر الیه فراخی و کف یعنی کب
 کافیم عطاسی حیاء معنی کشاده و وسعتلو ابیدی (شئ الکفین و اقدمین) فتح شین معجه و سکون ناهمشله و نوله
 مشتی بالجم غنمدر یعنی الاری ایسه سی و پای عرش پیالری اتلور و کوا ابیدی امبارک ککل اساطیف ابیدی
 (سائل الاطراف) سین مهمله و بعدد الانف همزه مکسور و لامله انکشت شربلری موزون و لطافتلو ابیدی (اوقال)
 شک من از اوای (سائل الاطراف) لامدن سبدله نوله جبریل و جبرین اسالغندر (وسائر الاطراف) بجای لام را الیه

باقی و جمیع مناسبت جله عبارت اخیرة. فقط قدمین اوزره عطف اولور ای ختم اطرافه کلاها حاصلی بخوار
 لطیفه لری ختم اوزره ایدی (سبط العصب) فتح سین و سکون ویا کسر موحد ایه نموده مناسبت و عصب عین
 وضاد خه ملتین ایه برای ربط اعضا نموده اولان اطراف مقاصد یعنی سکر لری کشیده و هموار ایدی (خصان
 الاخصین) خصان ضم و فتح خاه منجه و سکون میله متجانی عن الارض ای المرتفع و اخصین تنسیه اخص بوزن احر
 وهو ما دخل من باطن القدم ولم یصب الارض بس اخص قدم زیر یاد که زمینه قدم نهاد اولده قد به طوفیقه یعنی
 ایکی اخص شریقه لری زمینه ملاصق و انبوب حر تقیه ایدی اما ای هر بره رضی الله عندهن ایس له اخص روایتی
 معنای محرری منافی اولمز زبانی مذکور اخص غیر مرتفع در که او یک ایه اصابع التي زمینه ملاصق اولوب ماتحت
 قدم وسط ارضدن مرتفع و متجانی اولفی سلب ایدر حاصلی اعتدال اوزره ایدی و شده ارتفاع متجا فیه دینارک
 قوی غیر منخیز (منحج القدمین) فتح میم و کسر مهمله ایه و مبارک پای سدره محاسن و زم اولوب تکسر
 و ثقا قدن عاری و خشن و ندن بزی ایدی (ینبو) بوزن یدعوای بقاعد (عنها الماء) ای ظهر قدمه امس لایف
 علیها الماء للملاصقة یعنی کمال سلامة و این جهتند پای مبارکی اوزرندن آب بلا توقف سر عله روان و عاوق نایاب
 اولمغین تیز بریان ایدردی (یت) ساقی کوزن یا غنی انک * پوسه کاه ایدی دیدی وضو انک * لب دریای لطافتده
 همسین * ماهی سیم ایدی اول پای کزین * ولله در من قال * یارب بالقدم التي اوطأتها * من قاب قوسین
 المحل الاعظم * و بحرمة القدم التي جعلت لها * کف الموبد بالرسالة سلما * ثبت علی متن الضراط
 تکرما * قدی وکنی منة اوسلما * و اجملم ما زخر افن کانه * زخرا فليس يخاف قط جهما *
 (اذانزال) ای ذهب رسول الله صلی الله علیه و سلم و یا مضاف تقدیر یله اذ انزال قدمه دیک اوله (زال ثقلها) و روی
 قلعا فتح فاف و سکون لاسله مصدر یعنی القاعل ویا کسر لامله صفة مستهمه در یعنی حکام رفته قدی زمینه
 دفعة رفع ایدر لری و پای عرش پیارین یردن فالذور اولد قاری حاله یور لری حاصلی ارباب عجب و کبر و بیله
 مشی حیلای تجردی (و یحطو) بوزن بعدوای یعنی (تکفیا) ماقبلنی مؤکده جله در تکی کسر فامشده بهدها ایه
 یعنی جین رفتارده قدم جانینه توجه و میل ایه آیدلرین ایدر لری مشی قایل ایه دکل ایدی * دیدیلر وصف شریقه دینه
 بوریسه مائل اولور ددی اوکنه (و یحشی هونا) مصدر محذوفه نعت اولورای مشی هونا یا خود حال اوله یعنی توده
 و سکینه و حل و وقار ایه یور ایدی (و عباده الرحمن الذين یسبون علی الارض هونا) کریمه سی تفسیرنده ابن عباس
 رضی عنهم ارب الناس طاعة و عفاف و تواضعه مشی ایدر لری دیونا و یل یور مشی در اذیع المشیه) فتح ذال مجبه
 و کسر میم مشیه ایه و اسع الخطو معنای خیره خبرده و مشیه تکسر المیم لتووع یعنی قدمین بینی و امیع ایدی (اذا
 مشی کمال خط من صلب) طرقة ماقبل و ما بعدنه تعانی محملدر کلا التقدرین در ذریع المشیه لفظی مبین اولور
 رفتارنده بجای بالادن محذوف اولور کبی یور ایدی و اتحاد فی الحقیقة اولمغین کاتما ایه تعبیر و ادا اولندی * یعنی
 یو کسکدن ایدر کبی نزول * یور یسه دائم اکیلور ددی رسول (واذا التفت التفت جميعا) شرطیه ماولی اوزره عطف
 اولور که اذ انزال لقطیدر زیر انک مانعدی لواحقه دند و جمیع افعیلا یا ضرب باورنده مصدر یریه ویا جالیه تصویدر
 یعنی بر جابه کاهی تکران اولسه بتون اعضا و جسم یا کیه ملتفت اولور لری و حاله نظره جب و راسته لی عنق
 علامت طیش و خفتد و جمیع بدن له اقبال و ادبار جلالت و وقار اربانه سزاوار اولور (خافض الطرف) رفعة صیغه ای
 محذوفه خبر و یا خبرده خبر دروخته ض ایه هر اصد رفیع و طرف فتح مهمله و سکون راه و ایه عیندر اصل مصدر
 و یا المیم جفس اولمغین جمع اولمز یعنی چشم خدایتلری قباغین رفعله دیک نگاه ایتموب غالب حاله طرف اسفله تکران
 ایدر تکبیم تأمل و تکر لری بر زیاد اولمغین خفض طرفه نگاه و التفات یورردی (نظره الی الارض اطول من
 نظره الی السماء) کمال شرم و حیا و ادب مع المولی ایه روی زمینه نگاه و ملاحظة آسمان طرفه نظر و التفات نرندن
 بسیار ترین ایدی (جل نظره الملاحظة) جل ضم جیم و لام مشدده ایه معظم یا کفر معنایه و اوله لحظه ملاحظة
 من اللعظ مؤخر عینله نظر که کرشمه چشمدر و لحاظ فتح لامله شق عین یعنی غالب نظری کوشش چشمه نگاه ایدی
 (یسوق الحجاب و یسدر) من حدنصر (من لقیه بالسلام) متعلق بیدر یعنی احجاب ذوی الاحترام من پیش
 سعادت نرند و بید ذات عالی لری تواضع پسر نرند روان اولوب هر دو پار اولد قاری کسه به سلام ایه سبق و مبادرت
 یورردی و سلام سلامتله دعا و تحیتدر اعاء الاهدن اولوب ان الله معک و مطلع علیک معنایه مراد اولمغ
 درین مقام مجوزدر و ابتدای سلام سنت وردی فرض کفایه در * مر ویدر که شب اسراده اول و رفرفوار
 لاشانه اسرا علیه التحیا مقام قاب قوسین و انتمایه و اصل اولده التحیات لله و الصلوات و الطیبات تحیه سله

شناخوان اولوب در جلیل السلام علیک ایها الی و رحمة الله وبرکاته خطاب عزیزه سلام ایلدی نی جلیل دخی
 اللهم انت السلام و منک السلام و الیک يرجع السلام علینا و علی عباد الله الصالحین ایه اجابت ایا یوب سر و شان
 مقر بین اشمردان لاله الاله و اشمردان محمد اعبده و رسوله کلمتین ایه شهادت یور دیر کذا العلی القاری امدی
 حدیث سبط محترم امام حسن مکرم توصیف حال ممبر یاشدن بوحله رسید اولده قد به بعض نعت اجل سلطان کونین
 صلی الله علیه و سلمدن حظ اکل امه فاضله یور مغین تکرار حال مکرم منه اعدد کرده مان لنا و فقیحه التفات یور و رب
 (قلت صف لی منطقه) مصدر میی ای حال محترم ادا ب نطق شریقه لری کیفیتدن بکاوصف ایه دیدم (قال) هغه
 رضی الله عنه (کان رسول الله صلی الله علیه و سلم متواصل الاحزان دائم افکرة ایستله راحة) یعنی اول حضرت
 کثرة اذ کارامور و احوال امتده مزین هیئت و امر اخرتده فکری دائم اولوب در محنتده اول حضرت ایچون
 امایش و راحت نایاب ایدی و حزندن مراد ما یستقبله من الامور العظامه تیقه و اهتمام اولوب حزن معهود که
 فوت مطلوب و توقع مکروه دن المزده و غمکین اولق مر ادد کادر و هذا کله عما یقتضی قوله (ولا یتکلم فی غیر حاجه
 طویل السکوت) سؤال حسنه جواب مستحسن و عبارات متقدمه ایه مقدمات ایدی یعنی کلام نی انس و جان
 علیه صلوات النک موز و ناولد اولوب کثیر الصمت ایدی و کلامه احتیاج نایاب اولان محله ناطقه بر دانتکام
 اولمز لری یا خود فرح و بطر ایه سخن سازا و لیوب بلکه حزن و اسف ایه کفاره اغازی و وردی (یفصح الکلام
 و یختم بمباشده) جمع شدق فتح ویا کسر شین و سکون دالله جوانب فم یعنی ابتداء و انتماء کلامی نگارده
 مبارکله فتح و ختم ایدردی * لعل جان بخشی اولنجه کویا * ایزم یوردی لبسه آب بقا * مکر اولمشدی اولعل
 ممتاز * حقه اولو صندوقه ناز (و یتکلم بجموع الکلام) جمع جامعه یعنی مباحثی سیره و مهانی کثیره ایه گویا
 اولور ددی (فصلا) فتح فاه و سکون صاد مهمله ایه کلامی حق و باطل بینتی فارق و فاصل ایدلر حین اولدینی حاله
 کلام بین و کفتمار هین ایه تکلم یورردی (لا فضول فیه) اسم مفرد و یا جمع فضل یعنی خیر و فائده دن عاری اداء
 مر انده کفتمار حکمت رفتاری زیاده دکل (ولا تقصیر) محل فهم او انور مر تبه اصل معنادن کلامده قصوری نایاب
 ایدی (دمنه) فتح مهمله و کسر میم و مثله ایه این الخلق لطیف المعاملة (ليس بالحق ولا المهيمن) فتح میم اصلیه ایه
 من المهان حقارت و ضم میم زانده ایه اهانت امدی عبارت مذکور ذات شریقی و صغیر اما منطقی و صف دخی
 محملدر (یعظم النعمة وان دقت) ای قلت و صغرت یعنی نعم پروردکاری جلیل عد ایدوب قلیل اولسه بیدر استعمار
 ایتزدی (لا یدم شیاً) نعمت حق و یا خلقدن بر شئی تعیب و تعیسر ایتزدی (لم یکن یدم ذواقا) فتح ذال مجبه
 روا و مفتوحه تحفه و الف و فاضله مصدر ذاق (ولا یدحه) یعنی مأکول و مشروب جمعتدن عیب بین او لیوب
 دخی ماسوی الله عدم رغبت و نزاهة ساحة قلب یغش ایه متاع حیاة دنیایی و ستیده یور مر ددی (ولا یقام
 لغضبه) ضم مشتاقه ایه مبنی للمعجم و لذر (اذا تعرض) ضم ناه فوفیه و عین و راه مشدده ایه (للعق بشی) بالبا
 الحارة و روی باللام (حتی یتصرله) یعنی مأسور و منتهی سبیلله اخر حقه بر کسه اول حضرت اعتراض ایلله انک
 غضبی دفع و منه کسته قدر تیاب اولر ددی تا کیم حقتده ايجاب ایدن نصرة حقه قیام ایدر شج غصب الود اولد قاری
 حاله بر فرد ازاله شج حسارت ایده مزردی (ولا یغضب لنفسه ولا یبصر لها) ککند و حفظ نفس یچون غضب الله
 او لیوب مجرد کند و حقه تعلق ایدن امر ده اتصار ایتزدی تکبیم حفاة اعرابدن بعضیلری کل نور سیده یاغ و بلاغ
 ذات شریقه خارا و اراذا و معامله نادر برابری و قوعنده عدم مواخذة ایه بحامله یورر ایدی * کند و نقشی
 ایچون اول بالنسب * ایتدی کسه به عمر نده غضب * اولدی هر کز اولل نایاب * هیچ کسه ایه جهانه
 شکراب (اذا اشار بکفه کاهها) در وقت خطاب بین الاصحاب اشارت یور سه لر دست جهان یوستنی رفعله
 قصد الالهام و دفعه الالهام اشارت یورردی اما تشهد و ذکر و توحید حالده برای تحقیق مر ام انکست مه شکافله
 اشارت یور مغین اشارتین میانه من فرق ایدردی (واذا انجب قلبها) تشدید و تحقیق لامله ضمیر کفه راجعه در که
 مؤث بمعا عیدر یعنی بر امر و العجب بمباش ایتسه (کف کریمه لری درونی طرف اسمانه تقلب یورردی
 (واذا تحدث اتصل بها) چون گفتاره اغاز ایتسه (کفیم عطالین کلام شریقه مقرر و یور و رب (فضر) فاه
 تفصیلیه (بابهاه الی بی راحته السری) بعض روایتده براحتة الی بی باطن ایهامه السری و قوع یاقته و کلامدن
 کفه اتصالی بیان اولور یعنی ایهام بی سیه صول او جنه ضرب ایدر ددی تکبیم زامر مهمه ایه کونیده تنبیه و انشاء
 گفتارده تخریک اساتله بعض ارکان میانه سن جمع و تا کید پیام ایدر ک عادتدر (واذا اغضب اعرض و اشاح)
 شین مجبه و الف و حاه مهمله ایه صرف وجه و یا فاضدر ماقبلنی تا کید اولور ددی بر کسه اوزره از غضبی ظاهر اولسه

(الذين يلوون من الناس خيارهم) مبتدأ وخبر اول كسه لكة آفتاب رسالتك مجلس شريفه قريب اوله لور خیار
 واشرف ناسدن ايدیلر (وافضاهم عندهم نصيحة) افة خلوص دراما جلة ارادة خیردن معبره کلمه جامعه به نصیحت
 دیدیلر (واعظمهم عنده منزلة احسنهم مواساة) همزه سی واوه مقولوبه درای مواساة لكل احد وحذف متعلق عموم
 افاده ایدر مواساة اعظامن برید ما برید (وموازرة) من الوزر بمعنی الجبا او الجمل ای معاونة والحاصل عند الحضرة
 اشرف ناس هر کسه قصد خیر ونصیحت وار شاد جبه تشدن بسمایرتی ومن جبه اشرف اعظم ناس عند حضرة
 النبوة هر فرد هر رزق ومعيشته مشارکت والتجا اید نله اعانت قبل تشدن خویتر اولان ایدی (ثم قال فسألته عن مجامع)
 بعد از احسن رضی الله عنه جلوس حضرت ویا مکان جلوس وكيفیت حال وشان شرفدارندن بدرم جنبانه سوال
 ایدلم (فقال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم لا يجلس ولا يقوم الا على ذكر) امیر المؤمنین کرم الله وجهه تعریف
 خوان اولور که سلطان انبیاء علیه التحایا قیامدن نکره جالس وجلوسدن نکره قیام بیور مردی الافاده علم ویان
 جد و شکر اوزره قائم وجالس اولوردی (ولا یوطن) ضم ویاسکون وادو طام مشدده ویا مخففة الیه (الا ما کن)
 جمع امکن وامکنه جمع مکان فهو جمع الجمع ومیجه اصلیه اوزانده (فیمنی عن ایطانبها) بیت شریفندن غیر مکانلره
 وطن اتخا دیور میوب واتخا ذندن نهی ایدردی یعنی نفس نفیس بیچون جای معین تعین وافرانی ورمزدی ونشین
 مخصوص ومعین اتخا ذندن دیگرانی دخی متع ایدردی یا خود معنام سجدده نماز گزار اولغیچون مصلای معین
 افرازی مراد اولنه (واذا انتهى الى قوم جلس حيث ينتهي به المجلس ویا مریذلت) وجلس قومه رسیده اولد قبه
 ارباب مجلسدن امتیاز و انرا اوزره تصدرا بیوب کیف ما اتفق نه محلی خالی ویا نهایت مجلس اولان محله جلوس ایدردی
 شان شرف المكان بله کن دون العکس المبین ومنوال مشروح اوزره و تشریعاً و تادبا احسانه امر و تنبیه ایدردی
 امدی ارباب رسوم دواتده رسم وعادة اولان تحری صدر مجلس شرعاً مکر و هدر (وبعطى كل جلسائه نصيبه
 حتى لا يحسب جلسيه ان احدا اكرم عليه منه من جالساه او فاقاهه ملحة صابره حتى يكون هو المنصرف عنه من رآه
 حاجته لم يرد الا بها او يجسد سور من القول قد وسع الناس بسطه وخلقه فصار لهم ابا و صارا وعنده في الحق متقاربين
 متفاضلين فيه بالتقوى والتقوى وفي الرواية الاخرى وصاروا عنده في الحق سواء) عبارات لطیفه من جهة المعنى
 والمبنى حسن عشرت حضرت فصلنده تقدم ومستوفي بیان اولندی لیکن ما کررتها بتوضیح مصداقچه زبده
 پیام ما لا کلام مجلس عالیتری خدمه و ملازمیننه بالاستحقاق بالطف و کرم بخشنده حظ ونصیب اولوب انیس مجلسی
 اولنظر ان تجر دیکه نخر عالمه اول کسه دن عزیز و جبه ذات اوله و بر کس ماه اوج رسالتله حاجه ما جلوس و قیام انسه
 اول مجلس و مقاوم اولان کسه من تلقاء نفسه قیام و ذهاب اید نجه تاخیر و صبر ایدردی و اول مشکیار سخا دن بر کسه
 در بوزة احسان و حاجت خواه اواسه مطلوبه مساعدده و یا وعد شیرینله رد بیورردی و اول آفتاب احسان نبوتک
 ضیای طلعت و نور زججی عالمه شامل و درخشنده ایدی پس اصحاب و امتنه شفقت و مروت و جوده مقام بدیل اعز و اوفر
 و انرا دخی عند الحضرة الاولاد مثابه سنده اولوب حقوق راقت و رحمت واصل بجنده مساوین و بحسب مراتبهم
 فی تقوی الله متفاضلین ایدیلر و روایة دیگرده جیسع ناس مراعاة حقوقده عند حضرت ختم الرساله یکسان ایدیلر
 (مجلسه مجلس حلم و حیا و صبر و امانه لا ترفع فيه الاصوات ولا یوبن فيه الحرم) بوقر دخی فصل و قارده مسطور
 و مقرره در یعنی مجلس فرشته خدی حلم و شرم و شکیب و امانه الیه اراسته و ادب الیه پیراسته اولوب حضور هما یوننده
 رفع صدا و رنث من القول اولان احوال هر دان و زنان یاد و انیزدی (ولا تنفی فلتانه) مشاة فوقیه مضعومه و نون
 و مثله مقصوده الیه ضد شای و فلتانه قصاتله جمع فلتة زله معناسته یعنی مقام انسنده حاضر اولنرک عزت و زلات
 مجلسی شایع و زایع قیلنزدی بعض نسخده ثنی فوقیه مشاة و مثله و نون الیه واقعدر یعنی مجلسنده زلات عاده
 اولنیزدی حاصلی مجلس جلینده بفته زله و فلتنه صدور یافتده کمال ایدی فالتی منصب علی القید و القید (وهذه
 الكلمة) یعنی جمله اخیر و لا تنفی فلتانه (فی غیر الروایتین) حسین رضی الله عنهما روایتلندن غیر دخی ثبوت
 یافته در قال الشهاب و یجوز ان یراه ظاهر ای ان الفلتة اذا وقعت لا تذکر بل تستمر (یعطافون بالتقوى) یا سببیته
 (متواضعین) یعنی مجلس رسول الله صلى الله عليه وسلم بعض بهضه بلاریا و سعة رأفت و شفقت و تقوی سببیل
 یکدیگره تواضع و خدمت ایدردی (و یقررون فيه الکسیر و یرحمون الصغیر و یرفدون) فتح مشاة تحتیه و یا ضله در
 (ذا الحاجة و یرحمون الفریب) مجلس انسانس حضرتده سنا کبیر اولانه تعظیم واحترام و خرده سال اولنرله
 شفقت و رأفت و اکرام و ارباب حاجته اعانه و انعامه و غریبه مرحمت الیه دلنوا و اقرار ایدردی (ثم قال فسألته عن
 سیرته صلى الله عليه وسلم فی جلساته فقال كان صلى الله عليه وسلم دائم البشر سهل الخلق ابن الجانب لیس بفظ ولا غلیظ

ولا خباب ولا فحاش ولا عیاب ولا مداح بتغافل عما لا یشئ و لا یؤیس منه) خبر لطیف بفضایاب اولده تقدم وان
 ابی ماله و یا یتله بالجله حسن عشرة فصلنده کذران ایدلی امان ذکره هو المسک مفهومه خلاصه معنادیک
 اولور که محبوب بارگاه کبیرا علیه اکل التحایا حضرت تریک روی تابناکی بشاشی دائم و نیک محض و خوب منظر ایدی
 وقول و فعلنده خشونت و درشتی نایاب و اواز بلند الیه سخن پرواز اولیوب بد کوی و عیب جوی دکل ایدی
 و ستایشده اطراف و مبالغه ایتزدی و مرضیسی اولین امورده تغافل بیوروب بر کسه اول صاحب غیر بار احسانک
 فیض وجودندن مایوس و پس مانده جرمان اولزدی (قد ترک نفسه من ثلاث من الریاء والا کنا و لا یعنیه)
 ریاضات حمیده و افعال جليلة اید کندوی مدح ایتسو و نرد یوناسه اظهار اوارانه اولنرک اشرف در خصرت نخر
 عالم و جیل الشیم صلی الله علیه وسلم صفة مذکورده دن بلا امترا منزه در لیکن جلله حالیه و جبه تغافل بیان اولغیچ
 ایراد اولندی و بعض نسخده من الریاء الیه وقوع یافته در و لفظ ریاء یعنی تقدیر به منصوب و یا مبتدأ بخذوقه خبر تله
 مرفوع اولور یعنی حضرت نبی ستوده شیم نفس نفیسی سه خصاتندن استیزه ایدلیکه ریاء و اکثار کلام و ملا لیم
 اولان لغویاتند (وترک الناس من ثلاث کان لا یذم احد الا لیهیره) تشدید تحتیه الیه (ولا یطلب عورته) و اوج
 خصاتندن نامی ایدلر بیورردی که مستحسن ذم قدح اولنرک عدم مذمت و ناسه عیب و عار لاحق اولان شیده
 تعمیردن و عیوب ناسی بحث و تجسسندن منع ایدلی و سه خصات غما منده صفة اخری الیه ماقبلی ارتباط بیورردی
 (ولا یتکلم الا فیما یرجو ان یوابه) و بی فائده گفتارله کویا و اواز دی مصحح و نصیحت و ارشاد امتثالی امید و اب
 ایدلر کوی محله کلام صواب الیه ناطقه پرداز خیر اولوردی (اذا تکلم اطرق جاساؤه کما غالی رؤسهم الطیر
 و اذا سکت تسکماوا) عند لیل کزاز نبوت علیه اسنی التحیه کلام مجز یبانه اغاز ایدلر کده مجلس مجلسی اولنرک
 سر فرو برده ادب اولوب کمال و قارلندن سرد و تندرلی اوزره کویا مرغان هوا قرا را بنش کبی اظهار سکونت
 ایدلر دی وقتانکلمندن فراغت ایدلر کده انسلر گفتاره اغاز ایدلر دی بود دخی فصل و قارده کذار ایدلی
 (لا ینازعون عنده الحديث) و مجلس هما یوننه حاضر اولد قلرنده یکدیگر الیه اداره کلام ایتزدی تسکین بین الناس
 عادة جاریه دندر که بر نادی به جمع اواسه لری نلرنده بعض شیخ خیر داده اولی ایچون اداره حدیثه اهلک ایدلر حاصلی
 بومقامده تزارع تجاذب اسامیاز بدیعیدر (من تکلم عنده انصتوا له حتى یفرغ من کلامه) بعضی نسخده
 من حدیث الیه مضبوطدر یعنی صحابی و غیردن حضور رسالت بنشاده بر کسه گفتاره اغاز ایدلر اول متکلم
 کلامندن فارغ اولنجه ساری سکوت ایدلر دی یا خود بر برلین امکات بیورردی امدی انصت سکت معناسته
 لازم و یا اسکات معناسته متعدی اولور (حدیثهم حدیث اولهم) مبتدأ و خبر یعنی اول حضرت و رغبت و مجلس
 سامعیننده نشاط و عدم مسلاتندن انجام کلاملری ابتداء سخنلری اما سامتدن عاری ایدی دیکل الیه تنبیه اولور
 یا خود من کلامه افضلی غیر مروی اولد یعنی حالده حدیثهم افضلی یفرغ منه فاعل اولور و رعایة للمعنی ضحیر جله
 ایراد او انوب حدیث اولهم اندن بدل اوله والمعنی لا یقطع کلام من تقدم بکلام آخر ولا یختم له هذا (بضکت
 عما یضکتون منه و یحب عما یحبون منه) و فی نسخة یحبون حضرت سیداللمین علیه ملام لاهین اصحاب
 باصفانک خندان اولد قری شیدن بحکم الموانسة و حق المجامسة خنده ایدوب تعجب ایدلر کاری شیدن تطبیبا
 لخواطرم تعجب ایدردی (و یصبر للفریب علی الجفوة) فتح جیم و مکنون قالیله غلظت و درشتی (فی المنطق) یعنی
 عبارت و گفتارده اعرابی و بدوی اساعربانک خشونتیه صبر ایدردی (ویقول اذا رأیت صاحب الحاجة یطلبها)
 جلله حالیه و یا استغفایه بیانیه (فارخده) همزه قطع و یا و صلاله رفد و ارفاد عطیه و اعانت در دخی سلطان دین اصحاب
 کزیه امر ایدردی که چون صاحب حاجتی خواستکار حاجه اولد یعنی حالده عاینه ایدلر یکزنده بخش و عطا و قضاء
 حاجته اعانت ایدلر دیوتبیه ایدردی (ولا یطالب الشاء الا من مکافی) کسر فاهمه زله و ذکر حسن جیل و مدح
 جزیل قبول ایتزدی مکر شاده مقصد و افراط و تفریط غیر محاسن و اولانک ستایشی قبول بیورردی (ولا یقطع
 علی احد حدیثه حتی یخوڑه) ای یخفقه (فیقه طه یا نهاء) ای اتمام الحدیثه (او قیام) علی طریق وداعه (هنا انتهى
 حدیث سفیان بن وکیع) ترمذی علیه الرحمة شیخی سفیان علیه الرحمة المئان حدیثی بومقامده رسیده یا باند
 (وزاد الاخر) حافظ بن سکره طریقتندن سند منتهی امام حسن بن علی رضی الله عنهما انرا دخی برادر محترمی
 حسین رضی الله عنه منتهی اولان خبرده زیاده ایدلی (قلت) ای لابی (کیف کان) کونه صلی الله علیه وسلم
 قال کان سکونه علی اربع علی الحلم والحد و التقدر والتفکر) یعنی شرف خداری رضی الله عنه بیورردی حضرت ادب
 امور مکتب حکمت علیه التحیه سکونی چارمفت اوزره ایدی و قار و سکینه و زیان رس اولان امور دن حذر و تفکر

و تصویب اوزره شعوت ایدی امدی حبل و حذر معلوم اولغین مصنف علیه الرحه تقدیر و تفکری تفسیر و بیان
 یورد (فاما تقدیریه فی تسویه النظر والاستماع بین الناس) ای التأمیل فی الامر والانتفاع بین الناس (واما تفکره
 ففیما یبقی و یقی) ای من اعمال العقبی و احوال الدنیات حضرتده مضر اولان امر مذکوریه کیفیتله معلوم
 اوله که علام الغیوب غیری فردله اطلاعی مستحیلدر دینا و ربه بومعنی استدلال عقلی طریقه بقیله در و نازیدن ظاهر
 اولان کلامدن فراسة صادق بوحاله کواهد فان الظاهر عنوان الباطن ایه جوا باده اولدیلر (وجمع) بناء
 مفعولله (له الخ لم صلی الله علیه وسلم فی الصبر فکان لا یغضبه) ضم اول کسر ضاده (شیء یستغزه) کسر فاء و تشدید
 زایله یعنی سائر جزئیات حلم اول حضرتک صبری حالده مجتمع ایدیکه اشیا دن برشی اول حضرت فی اغصاب و خفت
 و قلق ابرار ایدر کل ایدی (وجمع له فی الحذر اربع) نائب فاعل جمع (اخذ به بالحسن لیتقنی به و ترک القبح لیتنهر)
 صیغه مفعولیه عنه (واجتهاد الرأی بما اصلح اتمه و اقیام اتمهم بما جمع اتمهم) منصوب مفعول جمع (الدنیا
 والاخرة انتهى الوصف بحمد الله) اخذ مبتدأ و خبری مقدم و بامبتدأ محذوفه خبر ذروه و هی و یارب بعد یدل کل
 و بامض و یاعنی تقدیر یله نصیده جازدر حاصل کلام اول حضرت ایچون مفر و حضرتده تیعظ و تفرس چار
 خصلته جمع اولدی برسی قولا و فعلا اخذ حسنه در که علم او علا اکافتدا بیور یله و ایکیجیسی حرم و یامکروه
 خلاف اولی ترک قبیحدر که سائر اتباعا الحضرة اجتناب ایدلر و اوچنجیسی صلاح امرات سبیله بذل جهنمدر
 و در دنجیسی دیوی و اخری امرات و نظام حال ملتیه قیامدر مصنف علیه الرحه حقه جمله مقر و ناوصف
 نبی الله و جلایه جلایه رسول الله صلی الله علیه و سلم رسیده ختام قلندی دیو چرخوان اولورفته الحد والمثنة والصلاة
 علی نبی الرحمة

(فصل — ل)

(فی تفسیر غریب هذا الحديث ومشكلة) غریبیدن مراد بین العرب استعمالی شهرتیب اولیوب غرب عربانک
 غیری نه خنی اطلاق حیثیتله در و الاقوانین افت اوزره غیر جاریه اولان مراد اولتی و مشکل ایه واضح الاله لاله
 اولیوب محتاج الی التأویل اولاندر بعضی بوفصل حلیه شریقه حدیثک باعتبار المبنی ومن جهة المعنی غریب
 و مشکلی حل و تفسیری بیاندهدر (قوله المشذب) ذال معجزة مشدده ایه (البائن الطول) بالاضافة (فی تحافة)
 یعنی مشذب قد بالاده افراط اوزره هزال و تحافتدر (وهی مثل قوله فی الحديث الاخر لیس بالطویل المغط)
 تشدیدیم ثانیه و غین معجزة ایه اصلی مغط من الانفعال اسم فاعلدر و نون برای مطاوعه در که میله قلب و ادغام
 اولندی و بعضی نسخده کسر عین مهمله و دیکر من باب التفعیل صیغه مفعولیه مری و وجه بره منایه در که
 طولا مبتدائی و مبتدایه دیکدر یعنی مشذب خبر ترمذی و به قیده وارد اولان عمد دکل ایدی دیک اسناد
 (والشعر الرجل) فتح را و کسر جمیله (الذی کانه مشذب) ضم میم و تحقیف شین مکسوره ایه (فتکسر قلبه لالیس
 بسط) سکون موحده و یا کسرلهدر (وجعد) ماقبلتی تفسیر اولور یعنی شعراول موی بذکره کویا طراش
 و بر مقدار و تراش و قور جفی اندک و هموارانی بسط اواره و لانه زیاده قور جق و نه غایت خلاقی مراد کادر
 (والعقبة) شعر الرأس (اراد ان یفرق من ذات نفسها فرقا) والاثر کها معقوصه و عقیقه موی سر راوی مراد
 ایدر که اول حضرت اختیار ایدر لر دی و معتاد اهل کباب ایه صاحبین جمع ایتک اوزره ایدی (و یروی
 کتبه و ذاتیه بریشان اولور سه متفرقه ترک ایدر لر دی والا کنندی کنیدی متفرق اولور سه و فرقه واحدة اوزره هر شهر
 منبئی معتقد علی طاهر ترک یورردی و اوائل حالدر نه مبارک صاحبین جمعه مائل ایدلر زبر امشکان قریش
 عادتری تقریبی ایدی داب سقیه و عادت مر ضیه لر ایدیکه امر الهی وارد اولین امورده اول حضرت علیه اکرم
 النبی اهل کباب وضعی اختیار ایدر لر دی و معتاد اهل کباب ایه صاحبین جمع ایتک اوزره ایدی (و یروی
 عقبتیه) کصیفة و مصفونة زنه و معنی (وازهرا لالون نیر) تشدید تحقیق مکسوره ایه بیاض و مشرق و متلالی
 و ازهر رنگ سیددر که زهره نام ستاره مشهوره بومعنا یدر (وقیل ازهر حسن) و بهجت و خوبی معنایه دینلدی
 (ومنه) من هذا القبیل واد شقاق (زهرة الحیاة الدنیا ای زینتها) یعنی حسن و بهجت معنایه (وهذا) ازهر
 (کما قال فی الحديث الاخر لیس بالابيض الامهق ولا بالادم والامهق هو التیاضع البیاض والادم الاحمر اللون)
 روایت کرده شیعین و ترمذی اولان حدیثده معنای ازهر نه برض مشایبی بیاض و نه قزیه مائل سر تدر و امهق
 کرج لون کبی بیاض خالص و ادم امر در که زیاده کندم کون ایه (ومثله) بیاض و محترقونی بیننده اولدی کبی
 (فی الحديث الاخر لیس مشرب) ضم میم و فتح راه حقیقه و یا مشدده ایه (ای فی حرة) ترمذی و بهجتی روایتلنده

و رود ایدن خبرده حرتله مشوب بیاض وارد اولدی یعنی لوتنده قرمز بلق و ار ایدی دیک اوله (والخاخب الازح
 المقوس الطویل الوافر الشعر) طول و فوره قصر تحافتدن احتراز در بر و لر یازیک و کان اسامذور و کشیده و موی
 غیر بونی عام قیل و قالدن میرا ایدی دیکدر (والا قی السائل الانف) المرتفع (وسطه) اقی حکمه نورنی و میانه یعنی
 یو کسجه مائل (والاشم الطویل قصبة الانف) یعنی اشم قصبة یعنی مرتفعه اولوب اسلامی مستقریه اولاندر
 (والقرن) فحشیلده و یاسکونه (اتصال شعر الحاجین) و قرن موی ابروان بر رینه پیوسته اولقددر (وضده البلی و وقع
 فی حدیث ام معید) فتح میم و سکون مهمله ایه حکام هجر تده ماه منیر رسالتی اشاء راهده مشاهده ایدن خاقوندر
 راویه حدیثکه (وصفه بالقرن) اول حضرتک ابروانی یکدیگره پیوسته اولتی اوزره وصف ایلدی اما محل بعیده دن
 معاینه ایتکله چاتق قشالوطن ایلدی و علی مرتضی رضی الله عنه اول بد زرسالتی بل ایه وصف ایتیمدیکه
 کونایس ابرو لر ی بر رینه اتصاله قریب ایدی دیو (والادعج الشدید سواد الحدقة) ادعج ایه مرمدم چشمک زیاده
 سیاهلغیدر (وفی الحدیث الاخر اشکل العین و احمر العين) سین مهمله و جمیله احمر یعنی اشکل (وهو الذی فی بیاضها
 حرة) بیاض چشمده قرمز بلق اولاندر (والضلع الواسع) تنک دهن اولیوب اعتماد اوزره فراخدر (والشنب) فتح
 نوله (وفی الاسنان وما وها) یعنی شنب دندانک صفا و رقیقیدر که محاورات و خطب و حرویده کثرت بر یق ایه تمدح
 اولیوب متکلم ثبات جناتی اوزره دلالتی رو غادر و ما الذی قول العارف ابن الفارض قدس سره * علیک بها صرفا
 وان شئت من جهاج و عدلک عن ظلم الحبيب هو الظلم (وقیل) ای فی معناه (رقتها) زایله دقت معنایه (و تحزیر
 فیها کایوجد فی اسنان الشباب) تحزیر زاین ایه در که اطرافی دقیق اولقددر تکیم دندان شایده صفة مذ کوره
 موجوددر (والفج) فحشیلده (فرق بین الثنایا) ایکسردندان پیشیندر که سیرک اوله (ودقیق المسربة) ضم را ایه
 (خیط الشعر الذی بین الصدر والاسرة) یعنی قات و دقت و طو اندن از منته تا نیاف مودن کشیده خیط باریکدر
 (بادن دولیم) باعتبار اصله بادن فحشدر که کثرت لحم اوله و غایت سین و بدین اولیه (و تماسک) ماقبلته عطف
 تفسیر و سین احتیالی دفع ایچوندر (معتدل الخاق) عطف بیان اولور (ای متوسطه یسک به ضم ابضا) یعنی لحم
 بدنی مسترخ و فخم اولیوب بر رینه متناسبه و فخم جهنمدن معتدل اوله (مثل قوله فی الحديث الاخر لیس
 بالمطمم) تشدید هاء مفتوحه ایه (ولا بالمککم) فتح مثله ایه (ای لیس بمسترخی اللحم) مطممی تفسیردر (والمککم
 القصیر الذقن) فحشیلده روایت کرده ترمذی و بیقی اوزره فاحش السن و حنک دانی ایه قصیر دکل ایدی دیکله مراد
 متفتح الوجه اولیوب مدور الوجه ایدی دیک معنای وجه و جیددر (وسواء البطن والصدر ای مستویهما)
 شکم و منته هم وار و یکدیگر در مرتفع و خفض دکل ایدی (وشیح الصدر) ضم میم و کسر شین معجزة ایه (ان یصح
 هذه اللفظة) ضبطه مذ کوره ایه پیوسته صحت اولدیه (فیکون من الاقبال) مشیخ من اشاح اسم فاعل یعنی اقبل
 و مراد مقبل الصدر دیکدر (وهو احد معانی اشاح) و اقبال اشاح معنایزدن بر سیددر (ای انه کان بادی) بالباء
 ای ظاهر (الصدر ولم یکن فی صدره قوس) فحشیلده یعنی ظاهر الصدر اولوب خروج صدر و دخول ظهر نایاب ایدی
 و قوس ضد حدب (وهو تأمن فیه) فحشین و سکون همزه ایه انقباض ظهر (وبه یتضح قوله قبل) یعنی قبل ذلک
 روایت اولانان معنایکله مبین اولور (سواء البطن والصدر) بالاضافة و یاتونین سوا و ما بعد ذک رفیعلهدر (ای
 این متقاعس الصدر) غیر خفضه دکل ایدی دیکدر (ولامفاض البطن) متقاعس اوزره عطف ایه مجروردر
 و زیاده کی لا برای تأکید اولور ففاض ضم میم و ف ایه فحش و مر تفعه (وعل اللفظة مسجج بالسين و فتح الميم) و شاید سین
 مهمله ایه مسجج معجزة ایه مشیخ مضغنی اوله (بمعنی عریض) وسیع الصدر (کما وقع فی الروایة الاخری و حکاه ابن دزید)
 بالتصغیر کان مسجج القدمین ای ممدوح ظاهرهما لفظ صریحله روایت اخرا ده واقع و ابن درید حکایه ایلدی
 (والکرا دین رؤس العظام) سر استخوان (وهو مثل قوله فی الحديث الاخر جابل المشاش) ضم میله (والسکند)
 جره مشاش اوزره عطف اولور و فتح تاویا کسر ایه (والمشاش رؤس المناکب) جمع منکب میانته دوش و کردن
 (والسکند جمع) فتح میم ثانیه ایه (السکتن) کاملدر یعنی ترمذی و بهجتی روایتلنده و رود ایدن خبردیکره اموزاری
 مایینی و کتفین جمع اولد یعنی تحمل کشاده و جایل ایدی حاصلی یعنی یغرنی و صنی مثیددر (وثن السکتن) و ثن السکتن و القدمین
 لحیمهما) او جلا و یا قدری اتلی اولمسیدر (والزندان عظام الذراعین) استخوان بازوان کفله اتصال بولان بکلر
 (وسائل الاطراف ای طویل الاصابع) انکشتای دقت و نایالا و امتداد معتدل ایه امتداد و المقدر (و ذکر
 ابن الانباری) فتح همزه و سکون نوله فرات قرینده مدینه البشارة نسبتدر محمد بن القاسم بن البشار القوی لفظ
 سائل (سائل الاطراف انه روی اوقال سائل بالنون و هما معنی تبدل اللام من النون ان صحت الروایة بها) یعنی

شكرا واوله سائل وسائل باللام وبالتون روايتك معنى اولوب لام نوندن ميده اوله اكونله روايت دخی بيوسته
 تحت اولديسه زير الامله روايتك بلامرته مروه دو (واما على الرواية الاخرى وسائر الاطراف فاشارة الى الخامة
 جوارحه كما وقعت مفصلة في الحديث) حلية شريفة حديثه تفصيلي وجوهله كثران ايلدي امدى لام نون
 بذلي رانمعه ايله روايت خبر ديكر جوارح لطيفه لري تخامته اشارتدر (ورحب الراحة اي واسعها) رجب
 فتح وضع رايه حقيقة كفل فراخ ووعتيدو (وقيل كني بها عن سعة العطاء والجود) ياخود واصف حضرت رجب
 راحه ايله كرم ووجاهتي وسعتدن كايه ايلدي وصورة ومعنى واسع الكف والملاي عبارات و اشارت بيئي جمعه مانع
 دكادر (وخصان الاخصين اي متجبا في اخص القدم وهو الموضع الذي لا تساله الارض من وسط القدم) تحت
 قدم ميانه سي زمينه ماس اولين محلدركه اعتدال اوزره بالارك ايدى ديكدر (ومسح القدمين اي امسهما
 ولهذا قال الراوي يتبو عنهما الماء) يعني قدميك امس اولسي هموار واستوار اولوب شقاق نايد اوله پس
 متناوي اولديني اجلدن خبر سابقه راوي آب ايركليب جاري وروان اولورديدي زير شقاق وخشونتي بديدار
 اولان يارده جايجا آب پايدار اولور (وفي حديث ابى هريرة خلاف هذا لانه قال فيه اذا وطئ) كسر طاء ايله (بقدمه
 وطئ بكلمة ليس له اخص) رواية يبقى ابى هريرة مروي وصف حضرتده تجا في اخص خلافي مقولدركه
 زمينه بانماده اولد قلنده حلة قديمي ايله بصاردى وارتفاع وتجا في اخص نايد ايدى سيورملى تاويلنده ارباب تحقيق
 سيورملى ككه مراد اوهر ربه ارباب خيال بعضي قدم ايله زمينه قدم نهاده ايلد كبرى كبي دكل ايدى ديك اولوب
 اخصي نفي مبالغة به محمول اوله بومعنا مختار مصنفدن بينهما ميانه سن جعده اولدى در تكيم مصنف عليه الرحه
 سيورر (وهذا) ليس له اخص قولى (وافق معنى قوله مسح القدمين وبه قالوا سي المسح ان مريم ام يكن له اخص)
 يعني رواية اخراده وروايدن قوله موافق دركه حضرت روح الله به مسحه وجهه تسجيه مباركة طيارى هموار اولوب
 متجا في اولديني جود يعني اخص نايب اولدن ايدى ديلدى اما بطريق المبالغة نفيدر والا بالكايه اخص
 اولمق وجهى اوزره دكادر ديونوجيه وجع ايلد بيل (وقيل مسح لالحم عليه) يعني قدميني اوزره لحي اندك اولانه
 مسح ديلدى اما وجهه مناسب اشتقاقه اصلا هو يداد كدر (وهذا) لالحم عليها قولى (ايضا يخالف قوله شق
 القدمين) يعني قدميك لحيته تفسير ايدن قوله تحالفدر (والثقل رفع الرجل بقوة) رفتارده متانته رفقدر
 روشده سرعت وشدت اوليه (والثقل هو الميل الى سن المشى) فتحينه وبعض نسخده محشى مصدر مبي وباسم مكاندر
 (وقصد) يعني قدمين يورديكي جانبه توجهى واول جهته بلاخراف ميلدر (والهون الرفق والوقار) مبتدا وخبر
 وهون نودة وسكيتدر (والذرع الواسع الخطو) من الذرع طاقة ووسع يعني اديلى ضيق الميوب سيرك اديلقدر
 (اي ان مشيه كان يرفع فيه رجلاه بسرعة ويمد خطوه خلاف مشيته) بكسر الميم مصدر للتوسع (التمثال ويقصد)
 كسر صاده (سمته وكل ذلك برفق وتابيت دون علة كما قال فكأنما يخط من صب) فتحين ايله يعني واسع الخطو ديك
 سرعته رجليني رفع وخطوه سن مده رفتار ايدى كدوش مختالين ضد يورديون ميل طر بقده قصد ايدردى وجهه
 رفتارنده بوجهله مراعاة برفق لطف ونبات واعتدال ايله اولوب علة ايله دكل ايدى تكيم راوي رضى الله عنه
 يوروشله وصف ايدوب كوياباى مخدر وبالادن نزول ايدركي رفتار سيور رايدى ديدى (وقوله يفتح الكلام ويختمه
 باشد اقد) جمع شوق بالكسر (اي السعة فقه والعرب تتحداح بهذا وتدم بصغر الفم) بازنده وباسببه يعني راويك
 جوانب خيله فتح وختم كلام ايلر ديمنى اتساع فم مراد اولوركه فراخ دهان صاحبك فصاحت وبلاغته دلالت
 ابتككه عرب سعة فم ايله مدح كوتكي دهان ايله مذمت ايدر (واشاح مال وانقبض وجب الغمام) حب سحاب
 (البرد) فتحينه تكرر (وقوله في ذلك بالخاصة على العامة) جله مضارعية حال ماضيه في حكاية اولمقن قول
 اى ايله تفسيرى صحيح اولورديدي (اي جعل من جزء نفسه ما يوصل الخاصة اليه فتوصل عنه العامة) انشاي شرح
 حديثه تاويل وييان اولندي (وقيل يجعل منه الخاصة) يعني خاصة حفظ نفسى اولان قسم زمانلر بن خواص
 ايجون تعيين وتقسيم سيورروب (ثم يبدلها في جزء آخر بالعامة) بهذا اول جزء مخصوصى دخی امور عامه به تجزئه
 ونقد يورديني جزءه بذل وايشار ايدردى (ويدخلون) اصحابه عنده (روادا) ضم وتشديد واوله جمع راند (اي
 محتاجين اليه ومطالبين لما عنده) عند الحضرة اولان معرفت وهدايت ايجون طلب ككار اولد قلى حاله داخل
 عز حضور اولور (ولا يفرقون الا عن ذواق) فتح ذال معجمه ايله معنى مذوق (قيل عن علم يتعلمونه ويشبه ان يكون
 على ظاهره اى في الغالب والاكثر) ذوق معنوي وحسن اولان علم ومعارفدن درياب قيلان فوائد بشماره
 متصرف اولور ديك اوله اما شبه معنى انك ذواق باعتبار الغالب والاكثر كاول ومشروب جهندن اولمق

انكله ذوق ايلرى برفق ظاهر ومعناى اعنى اوزره حمل اتمدر (والعتاد) فتحله (الغدة) بالضم (والثنى
 الحاضر المجد) صيغة مجهم وولله مهيا واماده قلنان شئ (والموازرة المعاونة) من الوزر وفي الاصل حل وثقل معنائه در
 ومنه قوله تعالى (واجعل لي وزيرا من اهلي) اي معينا يحمل عني بعض حلى (وقوله لا يوطن الا ما كن) تشديد وتحققة
 (اي لا يتخذ لمصلا موعضا معلوما وقد وردت به عن هذا مفسرا في غير هذا الحديث) يعني مسجد شريفة اداء
 صلاتيكون جاى معين ومخصوص اتخاذ ايتزدى ومسجده ايطان ومكان نهى خبر مذكور غير حديثه
 من حديث الحياكم وغيره كاسبق مصر حاومينا وروايدى (وصاربه اى حبس نفسه على ما يريد صاحبه) يعني
 صاحبك مراد ايلديكي شئ اوزره حبس نفس ايدردى ديكدر (ولا يوبن فيه الحرم) بضم ففتح (اي لا يذ كرون فيه
 بسوء) مجلس ساميلنده سوء كلام ومعاييب ذكر ويدايتزدى ديك اوله (ولا تنفى فلتانه اى يتحدث بها اى لم يكن
 فيه فلتة وان كانت من احد سترت) مطلقا قلنا تله تحدث اوله يعني بحس سرور خدمته فلته نايب ايدى فرضا
 وتقدير ابركسند دن صدور يافته اولسه يله مجلس هما يوتنده پوشيده وپنهان قيلنوب محفل ديكرده اعاده وذكر اولنر
 ايدى لقوله عليه السلام المجالس بالامانة (ورفدون يعينون) اعانه واعانه ايدردى ديكدر (والصحاب الكثير
 الصياح) كسر صاده بيسار صيحه لركه باندا وازردر (وقوله لا يقبل الثناء الا من مكافى) استثناء مفرغ (قيل مقصد
 في ثنائه ومدحه) يعني وصفنده اطرا واما لغيره يرسیده واما يوب مقصد وميانه اولاندن قبول ايدردى يندى (وقيل
 الا من مسلم) مؤمن كاملدن كه مسلم تانك اوحضرتي ثنالى محل لا يقبلدر (وقيل الا من مكافى) على يد سبقت
 من النبي صلى الله عليه وسلم) اول حضرتك بر كسه به انعام صور يله عطا ونعمى سبق ايتش اوله منم عليه ثناتى
 قبول سيورديك اولور اما احسان معنوي يلى عالميان اوزره سبق عامدر (له ويستفزه) تشديد زايله (يستخفه) تشديد
 قائلدر (وفي حديث آخر في وصفه فهو من العقب اى قائل لجهنم) روايتكرده مسلم اولان خبر مسنده فهو من العقب
 ورودى او كيه لريك لحي قيل ايدى ديكدر (واهدب الاشعار اى طويل شعرها) جمع شعر بالضم كاريه چشمه يعني
 موى مراكلى اوزون ايدى ديك اولور والله اعلم بالصواب والصلاة على نبيه والسلام

الباب الثالث

(فيما ورد من صحيح الاخبار ومشهورها بعظيم قدره عند ربه) باتعديه وبالصاق وورد لفظه تعلق ايدرو حديث
 مشهور عند المحدثين متواتر واحاديثه متوسط وصحيح غالب وكاهى حسن اولوب ضعيف نايب اولقدر اما عند
 العامة صحيح وغيره شامل اولور (ومنزله) عطف تفهيم امدى قدر ومنزلة ومرتبه ورتبه جله شرف معنائه در
 (وما خضه به في الدارين) دنيا و آخرته اطلاقى غالبدر (من كرامته صلى الله عليه وسلم) من ماني بيان وكرامت
 جلالات وعزت معنائه اولور (لا خلاف انه اكرم البشر) حذف جار ايله تقدير في انه اولور (وسيد ولد آدم) ولد
 واحد ذكر وغيره دخي اطلاق او انور والمراد سيد آدم ولده (وافضل الناس منزلة عند الله واعلاهم درجة) واحد الدرج
 وهى موطن السلم (واقربهم راني) اى قربي مصدر مؤكدمقامنه قائم اسدردى ديدلر (واعلم ان الاحاديث الواردة)
 جمع حديث على خلاف القياس اقوال وافعال وتقريرات وصفات دن اول حضرتده مضاف قلنان خبردر (في ذلك)
 عظيم قدر حضرت صلى الله عليه وسلم (كسيرة جدا) كسر جيم وشددال مهمله ايله وجوب بطريقه مجرى الامثال
 عامل محذوفه مفعول مطلق وما قبل مؤكدا اولور خلاصة كلام باب سوم قسم اول حضرت محبوب باركاه مقدس
 صلى الله عليه وسلم در كاه احديته عظيم قدر وشرف وحرمتي ودينيا و آخرته مولاي جليل ني جليله تخصيص
 سيورديني جلالات وكرامت سلطان رسالت عليه التحية شان مزي ينده شهرت ياب اولان اخبار جزيه وحقنده
 شريفاته وزود بولان اناز جليله يسانده در پس حبيب كبر يا واملطان اصفيا اكرم بشر وسيد ولد آدم واولاد
 ابوالبشر ودر كاه عزتمده من جهة المنزلة والرتبة والقربة افضل وپرتوزديكر تاناس اولمدرده خلاف وارتياب نايدرد
 معلوم اوله كشراف منزلة حضرتده دائر احاديث بدستى بسيار (وفداختصرناه من اعلى صحيحها ومنتشرها وقد حصرنا
 معاني ما ورد منها في اثني عشر فصلا) اول احاديثك مباني صحيح وشهري اوزره اقتصار كلام واخباردن ورودايدن
 معاني تفاؤلا باثني عشر تيسيد وازده فصل مجزاملده اقتصار بيسام ايلدك

الفصل الاول

(فيما ورد من ذكر مكانته عند ربه) مكانت منزلت اساعلوقدر وجاهدر (والاصطفاء ورفعة الذكر والتفضيل وسيادة
 ولد آدم وما خصه به في الدنيا من مزايا الرب) جمع مزية عطية غيرك اوزر يته تقدم ايدن فضيلتدر (وبركة اسمه
 الطيب) صفة لا بدل اى الدال على طيب مستهام من ذاته وصفاته يعني فضل اقل دوات كاون تاج ورايتاج رسالت

عليه التحيه حضرت تار بنك درگاه كبرياده علوقدر و مختار به و سمود كرو و سيميران ذيسانان اوزره فضيلت و آدم
 و بني آدمه سيادتي و خدای جهان افروز عز و علا حضرت تار بنك جناب خيبري مرقب فاضله و كامله ايله عالم دنيا ده
 تخصيص و تعجب و طيب مسمايه دال اولان اسم ساميسي بر كنده و زودايدن اخبار و اناريات ده معقود در (خبرنا
 الشيخ ابو محمد عبدالله بن احمد الملقب باعدل اذنا بلفظه) بعبارة دون اشارته كند و زودن روايت اجازت بر له خبر داده
 اولدي شيخ موسى اليه حافظ يحيى عليه الرحمة در كه بشيوزر حد و زنده عالم بقايه زامله بدر حلت اولد بلر (قال حدثنا
 ابو الحسن القرعاني) قاء و راء مهمله و غير معجمه ايله ماوراء نمرده بر بلده به نسبت در (قال حدثنا ام القاسم بنت
 ابي بكر بن يعقوب عن ابيها قال حدثنا حاتم وهو ابن عقيل) فتح عين و كسر قاف و يا صغيره ابن المهدي المرادي
 اللواتي (عن يحيى وهو ابن اسماعيل عن يحيى الحافى) كسر حاء مهمله و تشديد ميم و الف و نون و يا فسيه ايله حافظ
 ابو بكر الكوفي و هو ثقة و قال احمد انه كذاب (حدثنا قيس) ابن محمد نويس بن الربيع الكوفي (عن الاعشى
 عن عبايه) فتح عين مهمله و موحده و الف و تحته و اخرى تا فوقيه ايله اسم كسادن منقول علدر (بن ربيعي)
 كسر راء و سكون موحده و مهمله بعد هاء تاء غلاشه به ندر (عن ابن عباس رضى الله عنهما) خبر مشار
 اليه روايت كرده طبراني و يعقوب في اللاتندر (قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان الله قسم الخلق قسمين
 فجعلني من خيرهم قسما) تميز بتهله منسوب در (فذلك قوله و احبب اليين) اى السعادة (واحبب الشمال)
 اى الشقاوة كتب اعمال جانب راست و چپدن اخذ ايله كرنندن و يا تفسير به عن و شام كرنندن ناثي تحيه
 او اندي (فانما من احبب اليين) من تعيضي و يا ابراهيمه (و انما خير احبب اليين ثم جعل القسمين) اثناء سورة
 فرقانيه مذكورين احبب اليين و احبب الشمال (انما لنا جعلنا من خيرها ثلثا و ذلك قوله فاحبب اليين) اى
 اليين او اليين على انه مصدر سمي (واحبب الشئمة) هى كالمسرة (والسابقون السابقون فانما من السابقين و انما
 خير السابقين ثم جعل الاثلاث قبائل) جمع قبيلة بنو اب واحد (فجعلني من خيرها قبيلة و ذلك قوله تعالى و جعلناكم
 شعوبا و قبائل لتعارفوا الاية) شعوب جمع شعب بالكه مرقب طريق بين جبلين اما قبيلة قبيلة دن نشعب ايدن
 شعبه در كه هو اراده ناعني ايه (ان اكرمكم عند الله اتقاكم) امدى شعب اصل واحد نسبت اولنان جمع عظيم در كه
 قبيله در بسيار و راشتار در بعدها فضيل و عشيره و ذرية و عتره و اميره بونلر مخصوص بالعزيز و بهضيلر شش
 طبقه اوزره تعدا ايليوب اولى شعبه ثانيه قبيله ثالثه عماره رابعه بطن خامسه فخذ ساديه فصيله در ديديلر پس
 شعب جمع القبائل و القبيله جمع العماره و العماره جمع البطون و البطون جمع الانقاذ و الفخذ جمع الفصائل
 و الحاصل فخر شعب و كنه قبيله و قرين عماره و قصى بطن و هاشم فخذ و عبد المطاب و عباس فصيله اولنر اولور
 و كره شرف بالفضيله لا بالافضيله در اما شرف اصل غالبا فضلي مستلزم اولد بى ظاهر در (فانما اتى ولد آدم)
 و اكرمهم على الله و لا فخذ جلد حاليه (ثم جعل القبائل بيوتا فجعلني من خيرها بيتا) بيت مسكن و منزل و ظاهر امراد
 اولنان فخذ و يا فضيله در بطن مراد اولنر كافيل و البيت يطلق مجازا على الجند و الشرف كافى قوله * ان الذي سمك
 السماء بى لنا * يتبادر عاذه اعز و اطول * و بيت اصول و قاريه دخی اطلاق اولنور حاصل معنى حضرت مولاجل
 و علا علم ازليده خلق ذوقه تقسيم بر له بر تقدیر ايلدى و يا خود حقيقه ابكي قسمه بخش ايليوب و بى من جهة القسم
 ناصك بى ترى قلدی پس دو قسمي متضمن اولان تقسيم خدای بچون كلام جليلنده ياد بيورديني احبب سعادت
 و ارباب شقا و تدرو بن احبب بختن ام و احبب عيبك اكرم و افضلي ام بعدذا مجموع قسمي اوج بخش ايليوب
 بى سه بخش خير و سندن قلدی كه تقسيم ثلاث احبب بين و بين و شمال و سابق للايمان و الطاعة در پس بى
 اعلى الاقسام اولان مرتبه مقربة علوية مانا بختن قياوب و بن سابق اكرى به بعد ما حق تعالى مجموع ثلاث قبائل
 قياوب من جهة القبائل خير و قبيله دن قلدی كه و قيو م جل شانه فرقان مجيدنده بيور در كه سزلر بلانك ايجون
 شعوب و قبائل قلدق و عند الله اكرم و افضل اولان كز بغايت مولادن انتقالدركز در ديويورديني بومعنادر
 امدى اولاد ايدن بغايت حقدن انتقالدري به و عند الله بى آدمك اكرى اولد بى خاله نخر اورا و لم بلكه قعد تا بتم
 الله احسانيله كونا اولورم بعدها جناب پروردگار قبائل فخذ و فضيله قياوب نبى مجد و شرف جنتندن
 اعز و اشرف بيوتدن نشسته ياب ايلدى (فذلك قوله تعالى انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت
 و يطهركم تطهيرا الاية) رجس برائى معاصي مستعار در و نظم بر ترشح لامعاصيد و اهل بيت آل و اقرباد و ايه
 شريفه شرف اهل بيته مبالغه بليغه هويدار كه اعراض اهل بيتي دس معاصيدن تطهيري ذكر ايله اجل
 نعمى بيان ايليوب و رجس مقام سد حده اطلاق اوزره دال اولان لام استغراقه تعريف و اذهاب و ازاله

بالكلمه ايله تعبير ايلدى و مفعول فعل بر يلكه جميع حذف اولنوب و اهل البيت مدح و ندا اوزره منصوب قلدندى
 و تعريف البيت برائى عهد و نظم ايله تعبير تكثيره دال و مصدر تا كيدى مفيد در (وعن ابى سلمة) بن عبد الرحمن
 ابن عوف احد الفقهاء السبعة (عن ابى هريرة قال قالوا يا رسول الله متى وجبت لك النبوة قال و آدم بين الروح
 و الجسد) و آدم جلد حاليه در كه متى وجبت قولنه جواب اولور و جسد و بدن و اسم بر معنايه در تصحيح كرده ترمذى
 اولان خبر لطيفه و حكايدن بهضيلر برسان اولد بلكه يا رسول الله جناب دولتكه نبوت نوقت نايه اولدى
 ديدكارنده آدم صنى الله هنوز روح ايله جسم بيننده ايدى يعنى آدمه روح نفخ اولنوب هنوز جسد آدم خاق
 اولد بى حاله بچون نبوت حاصله ايدى ديدكار زيرا بيننده مراد ظاهر ادم طرفين روح و جسد در تكيم كنت
 نبيا ولا آدم و لاماء و لاطين خبر صحيح المعنى ذلك المبنى في مؤيد در اما في الحقيقة روح و جسد بيننده ايدى ديدك
 تعبيره شايد اولد بى عالم ارواحه اجساد بيننده عالم آخر تعييني لازم كاور و ادا ايسه ناچسبان اولد بى هويدار
 تكيم مسكنم قسطه طنبيه ايله ادرنه بيننده در ديكه ايكس سندن دخی اولمعى مشعر اولور پس معنای لازمی
 بطريق الكناية مراد اولنوب قريب منهم اولوق مراد اولنر تكيم لون بين البياض و الجره و مزاج بين الصحة
 و المرض طرفينه قريبتارى فهم اولد بى اساد ككدر اما شارح شامولينا على القارى معنای حد شده اى
 وجبت لى في الحالة التي كان آدم فيها بين تصوير جسمه و بين ارواح روحه في بدنه تعبير به ادرى چندان
 موافق اولد بى ذوى الالباب و روشن در امدى حديث مذكور روايت متعدده صحيحه ايله مر ويد و ابن تيميه
 و زركشي و غير بلكه نبي و آدم بين الماء و الطين و كنه نبيا ولا آدم و لاماء و لاطين احاديثك موضوع عيتره دائر
 قولارى من جهة المقتدر و الامن جهة المعنى صحيحه و روايت بالمعنى ايسه جائز در امدى حق سبحانه و تعالى روح
 شريف محمدى روح آدم صنى و سائر ارواحدن اقدم خلق ايليوب ملا اعلايه اعلام و نبوتله خلعت نشر بى ارزاني
 بيوردي پس نبوت روح حضرت نخر عالمه صفت اولوب چون صفت اولد بى حاله معلوم اولد بلكه بعد موده دخی نبى
 و رسولدن انقطاع و حى و احكام اول حالى منافي دكدر (وعن واثله) مثله ايله (ابن الاسقع) احبب صفه دن اولوب
 حضرت نبى انس و جان عليه صلوات الرحمن چنانسه سه سال مدت خدمت كنزار اولد بلكه عزى صده سانه رسيدنه
 اولد قده هجرتك سكران سه سنده دمتقه عازم نرخته كاه نعيم اولمدر (قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 ان الله اصطفى من ولد ابراهيم اسما عيل) اصل دليده ان الله اصطفى من ولد آدم ابراهيم زياده سيلر و ويد (واصطفى من
 ولد اسمعيل كنانة) كسر كافله (واصطفى من بنى كنانة قريشا و اصطفى من قريش بنى هاشم و اصطفى من بنى هاشم)
 حديث مذكور باب ثاني فصول دن شرف نسب حضرت فصلنده بعينه سبق و تقدم ايلدى (ومن حديث انس)
 رضى الله عنه (انا اكرم ولد آدم على ربي ولا نخر) لفظ ولد واحد مذكور و غير اوزره اطلاق اولنور تخريج ترمذى
 اوزره خادم سالت انس بن مالك حديثه نخر عالمه صلى الله عليه وسلم بيور بر رجه بنى آدمك اعز و اشرف بى نعم
 جليله پروردگارى محمد ايدى دم نخر اورا و لم (وفى حديث ابن عباس) رضى الله عنهما (انا اكرم الاولين والاخرين
 ولا نخر و عن عائشة) رضى الله عنهما (عنه عليه الصلاة والسلام انه قال اتاني جبريل فقال قلبك تشديد لامله
 فقلت (مشارك الارض و مشارها) جمع مشرق جهة طلوع شمس و جمع مغرب مقابل او و شمسك هر زمان متعدد
 مشرق و مغربى اولنور جمع قلدندى امدى جهت اعتبار به افراد و جنوب و شمال اعتبار به منى قلدن و جوه ثلاثه
 قرآن كرده و روي ايلدى و الله المشرق و المغرب و رب المشرقين و رب المغربين و رب المشارق آسا و يوم مصادمه جعلك
 اختيار قبليسى عومه انسيدر (فلم ارجل افضل من محمد صلى الله عليه وسلم) خطابدن غيبته عدول اسم شريفى
 تصریح و ياد ايجوندر و نى افضليت نى مساواة اوزره دلالت ايدر (ولم اربى اب افضل من بنى هاشم) روايت كرده
 طبراني و بى نى اولان خبر جليله در جناب خلاصه كائنات عليه ازكى الصلوات بيورر سمرغ سدره نشين يعنى
 جبريل امين بكان شريف و اقبال ايدوب ديد بلكه شرفا و عربا جميع اهل ارضى تفديش و تفحص ايلدم حضرت مصطفى
 صلى الله عليه وسلم دن افضل و اشرف كسه كوردم و بر در فرزندانشه بنى هاشم دن افضل اينا مشاهده ايتدم
 ديويورديلر (وعن انس ان النبي صلى الله عليه وسلم اتى) بناء مجه و لاه (بالبراق) دابه شكانده فوق الجمار و دون
 البغل بر رخس همايوندر برقى و لمعان و سرعة و سيردن براق ايله بنامدر (ايه اسرى به) ظرف الخ (فاستصب
 عليه فقال له جبريل ان محمد تفعل هذا) اتفعله محمد مدعيه كدر كه فعلك متعلق تقديم اولدى و استفهام انكاريدر
 (فما ربك احد اكرم على الله منه فارض عرقا) فاعل دن محول تميز در خبر مذكور قسم اول اوائلنده معنفا ذكر
 اولنر سبى يعنى شب اسراده بيلك جليل شاه رسالت براق كدر و رب خدمته بنامده لاهر ما اول دابه همايون

سر کشت ایلدی جبریل امین بر اقامه یوردیکه محمد علیه الصلوة والسلام جنبانه می شد خواق ایدرسن ایتمه حضرت
مولای جهان آفرینه اندن اعز و اکرم بر فرد سکا سوار اولدی دیدکده کمال شرمندن عرق ریز اولدی (وعن ابن
عباس رضی الله عنهما عنه صلى الله عليه وسلم انه قال لما خلق الله آدم اهبطني في صلبه الى الارض وجعلني
في صلب نوح في السفينة وقذفني في النار في صلب ابراهيم ثم لم يزل يتقلني من الاصلاب الصكرية الى الارحام
الطاهرة حتى اخرجني بين ابوي لم يلقيا جله حاله در وسفاح بغیر عقد کما حدروا بقا جله
حدیث جبریل باب ثانی شرف نسب فصلی اخیرنده متناوم یعنی بیان اولندی (والی هذا اشار به العباس بقوله
جمله حدیثه جناب عم خیر الناس عباس رضی الله عنه بوشعر غراسیله اشارت پیوردی (من قبلها طب
فی الظلال وفي مستودع حيث یخسف الورق) ضمیمه غیر مذکور اوزره لعلمه من السابق اعاده اولندی که نشاء
و یادنی و یابنوه و یاولاده مراد اوله و جار طبت لفظه متعلقه و ظلال جمع ظل سایه بهشت مراد اولور و مستودع
شمیم و فتح داله مهمه ایلد جنتده مقام آدم و حوی فی مرادی و رور و یارحم مادر اوله و خصف و ورق بر برینه پیوسته
و اتصا ایدر و ورق بر درخت بهشت در که آدم علیه السلام آنکه تستر ایلدی حتی زمین هنده هیوط طرند اول ورق
متقته اولوب و دغیر و سائر طبیات اندن حاصل و نمایان اولدی دیمشدر به حصول بیت قبل هذه النساء سایه
بهشتده صلب پدر و رحم مادرده که ورق جنانله آدم علیه السلام تستر ایتدیکی حیثیتله ادناس بشریه دن طیب
و طاهر ایدر دیک اولور (ثم هبطت البلاد لابشر * امت و لامضعة و لالعاق) هیوط قهرا انحدار در و بلادله مراد
دنیا در و لابشر جمله حاله در و مضغه لقمه مقداری کوشش پاره در و عاق قحطیله جمع علقه منیدن حاصله دم
مخیمه در و حصول معنی بعد از صلب آدمده جنتدن عالم دنیا به هیوط ایلدک و اجساد بشر آساجسد و مضغه و عاق
اولندی بکالده نور نزل ایلدی (بل نطفة تركب السفین وفد * الحلم نسر او اهله الفرق) نطفه ماء صافی و سفین
جمع سفینه یعنی کشتی نوح و نصر طاهر معروف اما قوم نوح علیه السلام بر مقتضای ایلدکاری به تسبیح اولندی و اهل
ایله مراد قوم نوح علیه السلام و غرق ماء مغرق و یاطهاری اوزره در الحلم یعنی ادرله و سفین اظنک جمع قیلیمی
نجوز او احدی اراده سیله در یعنی هنوز ماء صافی ایدک که کشتی نوحه سوار اولدی بدستی ساری ادرالک و قوم
نوح طوفانله هلاک اولدی حاله وقت معهودی صلب نوحده مشاهده ایلدک (تقل من صلب الی رحم *
اذ اید عالم بدطبق) صلب و صلب فحش و یاضمین و یاضمین و سکونله قنار ظهرو رحم ارسه مقروله و بومقامده
عالم ایله مراد قرن من القرون اوله و بدایه معنی ظهور طبق به قرن معناسه در یعنی صلب پدردن رحم مادره نقل
اولندی و قنار و قنار قرون ظاهر اوله رق عالم وجوده نشر یف ایلدک دیک اوله بوشکله بر بیت دخی روایت کرده ارباب
میرد که وردت نار الخلیل مکنتفا * تجول فیها و لست تحترق * قولیدر * حق احتوی بینک المکین من *
خندف علیا تحت النطق * احتوی حاء مهمله ایله افتعال من خوی به معنی حار و بیت شرف و نسب معناسه
فاعل احتوی و مهمین شاهد و خندف کسر خاء مجیه و کسر دال مهمله و نون و قاله الیاس بن مضر حلیله سیدر
و خندفه مشی مر یع معناسه و علیا عز و شرف و تحت و ادونها ایله دخی مر ویدر که بر معنایه در و نطق ضمیمه ایله
جمع اطاق منطقه آسمانه بد اولنان شیدر که عرب جبال واده به استعاره ایشدر در حاصلی شرف و حضرت
تمیز پیور و ب سنک شرف و علون بک و خندف دن اصل اصیالک عز و علا اوزره حائر و مشتمل اولدی که جبال شاخه
انف زبر و خندفده پس مانده در و روری فی هذا الشعر زیاده ذکرها الغسانی * وانت لما ولدت انشرفت الارض
وضاءت یورله الاق * فخن فی ذلك الضیاء فی النور و سبل الرشاد یحترق * یارب دنار الخلیل یا دبیبا * لعمری
النار و هی یحترق * خاء مجیه ایله یحترق لفظی قطع و تجاوز معناسه و ضمه لازم و متهدی اولور و افق ناحیه
تا ویدله تأیید قلدی (وروی عنه علیه الصلوة والسلام ابوذر و ابن عمر و ابن عباس و ابوهریره و جابر بن عبد الله
رضی الله عنهم انه قال اعطیت خمساً فی بعضهما) طرق حدیثک به ضنده (سنن) ای ست خصصا و خصائص
ولذا جذفت النیاء (لم یعطین نبی قبلی) ولا رسول دیک اولور زیرا فی اعم اخصی مستزیدر احد قبلی دخی مر ویدر
(نصرت بالعب سیرة شهر) العرب ضم راه مشدده ایله شدة خوف و مسافة شهر ایله تخصیص اولندی مع هذا دخی
دوراد و جملاردن هراس دشمنان از پیغمبر عالیشان جای اشتباه دکار لکن اول حضرتله اظهار عداوت
ایدنار میانه بی یکا هه منزلدن بعید اولدی یغیچوندن حتی غزائنده من جهة المسافة بعید اولان غزوه توله آخر
غزای سلطان دین اولوب یوخب جلیلله اب جنیان اولاری غزوه مذکورده شرف یا فقه ظهرو اولدی بی بیان واقع
ایله دیمشدر لا زیاده (وجعلت لی الارض مسجداً و طمورا فایما رجل من امتی ادرکته الصلوة فلیصل) نقل قرطبی

اوزره سائر انبیاء علیهم السلامه کایس و بیع آساجای مخصوصه دن غیری محله نماز کزار اولوق اباحه قیلندی اما خاتم
الرساله حضرتنه حق جل و علا جمع روی زمینی جواز صلوة له تخصیص ایلدی و رجال ایله تخصیص بالذکر اصلاته
بناء در که حکم مذکورده دخول نسا بطریق الاولی معلوم و ادراکاه مراد دخول وقت صلوة در کدر و ارض جمع
روی زمینه شامله و ایما افضلیله تفسیرده همان اول حضرتنه مخصوص اولوق توهه فی دفع المیچوندن (واحدت لی
الغنائم ولم تحمل ابی قبلی) تحمل فوق مثانی فتح و کسر حالیه و یاضم تاء و فتح حالیه در و غنائم جمع غنیمت که کفار دن
قتالده اخذ اولنان مالدر و فی بدون القتال حاصل اولان مبلغدر (وبعث) بناء مجهولله ارسدت معناسه و برای
حصول علم قاعلی طی اولندی ای ارسلی الله (الی الناس كافة) جمع ناس او مایشمل الجن والانس و روی الی الخلق
کافة و كافة جمیع معناسه حال اولور (واعطیت الشفاعة) لام برای عهد شفاعت عظمی مراد اولور و یا استغراق
ایچون اوله که شفاعت کامله در (وفی رواية بدل هذه الکلمة) و کله تسبیح می کله لغویه در که جل اوزره اطلاق
اولور و بعض نسخده الکلمات واقعه در یعنی واعطیت الشفاعة کلمه سی بدلی رواية اخرى ده (وقیل لی سل تعطه)
اصل سل اسأل ایدی همزه ناک سرکتی قبل واسقاطه سل اولور و مفعول حذفی عموم کرمه دالدر ای سل کلماتید
تعط اکثر متاسأل دیکدر و تعطه جواب امرده میجز و مدر و هاهه سکتته و یا بر مقدره راجع ضمیمه در حاصل کلام
خبر صحیح دیک اولور که پیچ و یاشش خصیصه ایله تخصیص و اکرام اولنده که اول خصال پیغمبران پیشیندن برینه
بخش اولندی اول پیش و پسندن یکا هه مسافه دل دشمنانه خوف و هراس القاسیه طفر باب اولدم و میچون بالاصاله
وامتیه بالتبع جمیع روی زمین نمازگاه و یا کبره قلوب امتدن مردان و زنان هر کم وقت نمازی قنای جای پاکده
ادرالک ایدر سه فقره به بند نماز اولسون و میچون مال غنائم حلال قلدی و بدندن اقدم پیغمبر اندن بر ذاته حلال
قیلدی و بن جمیع انس و جن و یا جمیع خلقه عامه ارسال اولندم و میچون مقام محمودده شفاعت عظمی اعطا پیورلدی
دیدی و روایت دیکدره واعطیت الشفاعة بدلی سل تعطه و ارد اولوب یا محمد بدندن مطلوب و مأمور ای طلیکار اول
اعطا و احسان اولور دینلدی امدی پیغمبران ذوی الاحترام حضرت اندن بری اعباء شفاعتی التزام پیور میوب
جناب حبیب اللهه مختصره اولدقه اذن خدا ایله تحت العرش سر نهاده سجده نیاز اولوب طرف کرداریدن
یا محمد ارفع رأسک و سل تعطه و اشفع لشفع امر هما نوتیه امتنا لشفاعت پیور و ب و مقبول الشفاعة اولسه کر کدر
(وفی رواية) بزار و بیقی روایتلرند و رود ایلدی (وعرض علی امتی فلم یحلف علی التابع من المتبوع) دخی امت
بکاعرض اولندی و خبر و شرده متبوعدن تابع بکاخنی و نمان قیلندی یا خبرد غیره اقتدا ایدن وضع کند ویه اقتدا
اولنان شریقتن احوالی مکنتوم اولدی و یحتمل که خلاق جهان جل و علا تفصیل احوال و ذات صفات امتی
اول حضرتنه وحی ایله عرض پیور مش اوله و یا حقیقه فوجا فوجا امتی عملرسته ملتسین اولدقاری حاله بروجه له
عیانا ابراز ایله که حقیقت حاله بر لول و قوفی نایاب اوله و ماسیاتی حدیث طویل حذیفة بن الیمان رضی الله عنه که
بعض فتن دنیایی اشارت و ایما پیور و نقل قرانی اوزره چه قر الصادق رضی الله عنه حضرت علی کرم الله وجهه
جنا بزرندن روایت ایلدی علوم جعفر و جامعه اندن مأخوذه در دیدیلر اما بعضی جعفر و جامعه ماده سنن
مختصده توقف ایشدر تنکیم ابن خلدون اول تاریخچه تفصیل پیور دیر (وفی رواية بعثت الی الاحمر والاسود)
یعنی جمیع ناسه ارسال اولندم (قبل الاسود) جمع اسود و فی نسخة الاسود (العرب لان الغالب علی الوانهم الادمی)
ضم همزه و سکون دال مهمه ایله ایدی زاده اولان سمیرت و طعمامده مشوب بالسمیر اولان یا ضلعه در (فهم
الاسود) تعریف برای استغراق لاله هدی یعنی سوددن مراد در که غالب الوان عرب کندم کون اولور پس یعنی
الاسود سوددن مراد در بدر (والحمر) ضم و سکونله جمع احمر (الحجم) ماعدا العرب و کاهی اهل فارسه تخصیص
اولور زیرا غالب الوانی سرخ قام اواقدر (وفیل البیض) جمع بیض یعنی حمرله مراد سید فامدر دینلدی زیرا
عرب امران حمره دیدیکی محله بیضا معناسی مراد ایدر (والسود من الادمی) ای علی وجه الاعم (وقیل الحمر
الانس السود الجن) دخی حمرله مراد انسان و سودیله جندر دینلدی (وفی الحدیث الاخر عن ابی هریره نصرت
بالعرب و اوتیت جوامع الکام) جوامع جمع جامعه آنکه افضله بسیار معناسی بی حکم و منافی شامله اولد یغنددر
و کلم اسم جنس جمع الکامه لا جمع و لا اسم جمع علی الاصح امدی صفتک موصوفه اضافتی قیلندن اولور (وینا
انا ناسم) بنادر اصل بین ایدی فقه نوبه اشباعه الف اولدی بینما آساطر زمان و بعدا سرف اذ میچوندن کاهی
لا بدل اولور (انجی) بناء مفعول و اذله حاجات و هو جواب لها (بمعنا ینح خزائن الارض فوضعت فی یدی)
نشدید یا ایله منی و یا تحفه له مفرد و متابع جمع مفتاح آت معروفه در و خزائن جمع خزنة و باخراته مال و نفایس

یعنی بکاوامته بزدن مقدم اولان ام اوزره تکلیف اولان امور شافه دن بسیار فوائد الهیه تسمیل و حلال قانوب
اوزره دین حنفیه سجده شدت و مضایقه قلندی تکیم ام سالفه به محل نجاسی قرض و عدا و خطاً قصاصات
و جوبی کنی امور طاقت گذاردن بواجه مر حومه معاف بیوریلوب قصر صلوة و تیم و عذرله ترک قتال اسباب بسیار
موادده توسعه برله رخصت باب اولدیلر (وعن ابی هریره رضی الله عنه عن صلی الله علیه وسلم) روایت کرده شیخین
علیهما الرجة اولان خبر صحت اترده ابی هریره رضی الله عنه عن صلی الله علیه وسلم ویدر حضرت سیدالار خیل انبیا علیه اکمل
التعایا بیوریلر (ما من نبی من الانبیاء الا وقد اعطی من الايات ما مثله امن علیه البشر وانما كان الذي اوتيت وحيا
اوحى الله الي) مانافیه ومن لنا كيد النبي صله وعباده وامن ثانیة تبعضیه وایانیه وچار وچور ونبی به صفتدر
(الاوقدا عطی) خبر مبتدأ واولاً كيد الاتصال من به در و غیر مستتر اعطی مفعول اول ویا موصوله
و یا موصوفه مفعول ثانی اعطی و مثله مبتدأ وامن علیه البشر خبر در وامن غلب معنای متضمن اولمغین علی ایل
تعدیه ایلدی ویا علی یعنی الباء اوله وضمیر علیه مایه را جعفر وچار وچور وامن فعلته متعلق ویا ائین حال اولور
و یا ائله مراد مجزاتدر و مفعول اوتیت محذوفدر که اوتیته دیک اوله وکلام موخیه به معنای سجد ویا قصر افرادی
اولوب حصر حقیقی اولیه (فارجو) فاء تفریعیه (ان اکون اکثرهم تابعایوم القيامة) پیغمبران دن بر نبی یوفدر
لانله ایمان کجوده بشر اولان مجزه امثال آیتدن بر مجزه بخشایدش بیورلدی اما اول مجزه که انکه بن ارسال
قندم اول وخی قبیلندندر که خدای خلیل ابی بکا وخی ایلدی بن رجاسه معک انبیا حضرت اکمل روز قیامتده اتباع
وامت جهنمدن بسیار تربی اول (معنی هذا الحديث عند المحققين بقاء مجزته ما بقيت الدنيا وسائر مجزات
الانبياء ذهب اليه الخ و لم يتركها الا لخاصة لها ومجزة القرآن) اضافته یانیه در (بقف علیها قرن) قرن فاعل
یقف (بعد قرن عیاناً) کسر عینله مشاهد (لاخبار الی یوم القيامة) تأیید وبقنادن کما به در یعنی ارباب تحقیق
عندئذ لو حدیث شریفه معنای دنیا طور دیکه اول خاتم الرساله تک مجزه منی بقا وقرقرای مراد اولور
و پیغمبران سائر مجزه در در عقب وقوع ویا عصری انقضاضه مقرر ویا اول پیغمبر را حق سرای عالم بقایه
توجه لایله ذابیه در واول مجزه منی معنایه و مشاهد ایتمدی الاول جیده واقف واول آیتک اوان ظم ویرنده
اماده اولدره مان در نظره اولی معنایه ایلدی و معظم مجزات سید کائنات اولان قرآن باهل البرهان مجزه منی
عیاناً لاخبار اکابر و زحشر فی دربی اهل قرن اطلاع یافته ویا انا اولور (وفیه کلام بطول هذا المختصه) ضم نون ویکون
خاء معجبه و موجد ایل ای مختاره یعنی یو حدیث شریف منی و معنایه کلام علما طائل اولور نکته تأویل
مشر وحه زیده و صغیرده اقوالدر (وقد بسطنا القول فیه وبقنا ذکر فیه سوي هذا آخر باب المجزات) یعنی
باب مجزات حضرت نه و بسطه او آخر فصوله و بحال غیر ذکر اولان مواد ایات بحثی سرد و تفصیل ایلد (وعن
علی رضی الله عنه کل نبی اعطی سبعة نجباء) جمع نجیب کریم و حسیب و یا همدم و رفیق معنایه (وتبیکم صلی الله
علیه وسلم اعطی اربعة عشر نجیبا منهم ابوبکر وعمر و ابن مسعود وعمران) این ماجه و ترمذی علیهما الرجة روایتدر
لیت غاب علی بن ابی طالب کرم الله وجهه بیورر که هر پیغمبر امتدن بدیشریان و همدم تعیین واعطا بیوریلوب
پیغمبر کز سلطان کونین صلی الله علیه وسلم بکر عیاله خدیجه چارده رفیق کامل و شریف احسان اولدیکه
از جمله جناب صدیق ویا زرار رفیق ابوبکر رضی الله عنه و فاروق منیع الجناب عمر بن الخطاب و خادم عاقبت
محمد و عبدالله بن مسعود و عمر بن ابی سحر نجبا دندر وینه حضرت کرار کرم الله وجهه جناب یزید بن ابی سحر
الی نعیم لولان خبرده مر ویدر قال رسول الله صلی الله علیه وسلم انه لم یکن نبی الاوقدا عطی سبعة وبقنا ویرا
نجباء وانی قد اعطیت اربعة عشر وهم جرة و جعفر وعلی و حسن و حسین و ابوبکر و عمر و عثمان و عبد الله
ابن مسعود و ابوذر و المقداد و حذیفه و عمار و سلمان و فی رواية بلال انتهى ذواتون قدس سره بیورر مشرکه بقا
و پیچوز نجبا بشی وید لاقرق و اختیارید و عده چار و غوث یکدر ابوبکر مطوی علیه الرجة حضرت علیه
السلام ملاقات ایدن ذوات برندن حکایه وانه دخی خضر علیه السلام دن نقل بیورر و قنار مرور کائنات
علیه افضل الصلوات و احسن الرای بقایه حلت ایلدیلر ارض طرف کرد کار عالم جل و علایه عرض اشتکا ایلوب
الها پرورد کار انا به روز جزایم اوزمیه ذوات نبوت پناهان رفتار و سیری نایاب اولمغین بی پشت و پناهم دیدکده
مولای زمین خطیب بیوروب امة محمد دن قبلدری دل پیغمبران اوزره نیجه خواص بنده کانی سنن
ظهر کده قبلوب سنی اندر دن شئی مانده قیام دیوا صدار بشارت ایلد کده کرکار اول ذوات مکرره بمقداردر
دو برسان اولدی خطاب عزت صدور ایتدیکی او پیچوز نفر اولیا و افتاد نجبا و چهل اواندوده تقبوا وفت عرفا و سه

مختارین ویک غوث در دیوا اخبار بیورلدی پس غوث رحلت ایتدکده او چارک بری غوثیت مقامنه قائم و سید دین
ثلاثه به نقل و عشره دن سید به واربعمیندن عشره به و سبعة دن اربعینه و ثلثاته دن هفتاده و سائر خلقدن بری
اعتبار بیوریلوب ثلثاته به نقل اولور و هکذا الی ان ینفخ الصور کذا لعل القاری و شهاب الخفاجی فی شرحه
علی الشفا (اللهم اجعلنا منهم واخسرنا فی زمیرهم امین) (وقال صلی الله علیه وسلم ان الله قد حبس عن مكة الغیل
حبس منع معنایه وقصة قبل ووقعة ابرهة الحبشی اشهر من ان یدکر دیو خبر شهر ابی سحر محط یقندن روایت کرده
شیخین علیهما الرجة در که روز فتح مکده خلاصه الموجودات حضرت تلمی تحدیث نعم الهیه بیوروب حدیث منار
الیه ایله ناطقه پرداز اولدر (وسلط علیها رسوله والمؤمنین) سلطتی قولیه کویا اولد قری طرف ذی الجلال دن
مأموریتنه مشیر و حظوظ و اغراض نفسانیتدن زاهدانه ایما ایلد غائب منزله سنده تعبیر بیوریلر یعنی پادشاه
جهان اقرین حضرت تلمی اصحاب فیلی مکده دن منع بیوروب و مکه اوزره رسولنی وامت و عسکرنی تسلیط ایلدی
(وانما لا یحل لاحد بعدی) بعض نسخده من امتی واخریده لم یحل واقعد و یحل معروف و مجهول اولمسی محتلمدر
امدی علم ازایده تحریری سبق ایتدیکه اشارتدر (وانما احلت لی ساعة من نهار) یعنی بنده انصره مکده قتال بر فرده
جلال قلندی التحق بنجون حلال قلمنی هنگام صبح روز فتحدن زمان پسیر ایلدی دیو بیوریلر بر شحر برانی بکر
ابن العری اوزره معنای خبر لطیفدن مراد اجل القتال بفر احرام مکده دخولدر زیرا عیاذا بالله بغیة ویا کفار
تغلب اتسه لرب الاجماع انده قتال واجب اولور دیدی پس قتال ابداحلال اولش اولور دیمی وجه مقرر اوزره
مذهب حنفیه قاعده سنه انسب و اقریدر (وعن العرباض بن ساریه رضی الله عنه) کسر عین و سکون را و وجوده
و ضاد منقوطه ایلد قوی معنایه علمته نقل اولدی کبار اصحاب و اهل صفه دن الی الوفاة حصده ساکن اولور یش
یش سنه هجریه ده صفه بر صفا ی مأویه نقل ایلدی (سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم یقول) جمله حالیه (انی عبد
الله وخاتم النبیین) خاتم کسر وفتح تا ایلد ای اخرهم ومن به کالهم فی روایة انی عبد الله مکروب ای جمعی لدبه (وان
ادم ل یجبدل فی طینته) مخجل مختلط ویا ساقط معنایه فی طینته خبر ثان لان (وعده ابی ابراهیم) کسر عین مهمله
و تحفیف داله وعد معنایه مصدر در بعض نسخده دعوت ابراهیم روایتی اشهر و اظهر در که (ربنا و اوبت فینهم
رسولانهم) ایه کریمه سیله دعا و ابراهیم علیه السلامه اشارتدر (وبشارة عیسی بن مریم بشاره کسر و وحده ایلد
بشری اسامصدر در رؤیا اسم مصدر یعنی المبشور کریمه) و مبشر رسول یأتی من بعدی اسم احد قول شریفندن
حکایه بیورلندر امام احمد و بیقی و حاکم اسناد صحیحی اوزره عرباض رضی الله عنه انقضاض جنابندن مر ویدر
بیورر حضرت خاتم الرساله علیه التحیه بی پیامرس اولدیفی حالده سماع ایلدم بیوریلدی کم بن بنده خدا و خاتم
الانبیا ایدم بدرستی هنوز قالب بی روح صلی الله علیه وسلم خا که آمیخته و خیر طیفنده فتاده ایلدی و بن جدامحمد خلیل
اللهک دعوتی و برادر م روح اللهک بشارتی بی دیدی امدی ککند و لرب نفس دعوت و بشارت قبله ده مبالغه قصد
بیورلندر (وعن ابن عباس رضی الله عنه ما قال ان الله فضل محمد صلی الله علیه وسلم علی اهل السماء و علی الانبیاء)
بیقی و دارمی و ابن ابی حاتم روایتدره جناب ترجان القرآن رضی عنه المنان بیوریلر که حضرت رحمان جل شانہ نبی
آخر الزمانی فرستکان اسمان و پیغمبران ذیشانان اوزره فردا فردا و علی المجموع سرمد تفصیل و تجلیل ایلدی (قالوا
فافضله علی اهل السماء) مجمل اسامی حضرت جبر و راوی خبرده حاضر اولدر برسان اولدیلر که نه دلیل و سبب ایلد محمد
علیه السلامی سر و شان مقربان در که اوزره تفصیل بیوردی (قال ان الله تعالى قال لا اهل السماء ومن یقل منهم
انی الله من دونه الایه) فذلک یخبر به جهنم جناب جبر جوا بداده اولدیکه حضرت مولاجل و علا اهل سماه حقنده
بیور دیکم اهل سما دن هر کم بن الاهدن غیر آله مدیر یعنی ماسوی اللهه الوهیت اثبات ایدر بزا و قائل انش دوزخله
بزا ایلد و زوال حاصل اهل سما بی معصمتهم علی سبیل القرض عذاب جهنم ایلد تهدید ایلدی پس اول حضرت تک ربه
سندن عند الله ملائکه نکر تبتی الخطا طنه دلالت ایتددر (وقال لمحمد صلی الله علیه وسلم انافقنا لك فحقا مینا
لیغفرک الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر الایه) و غیر المرسلین حقنده بونواید عظیم الشان بشارت نشانله تکریم
بیوروب بمصدر و مایصدر زلادن مغفورله و غیر ذلک ایدم قیادی امدی مقام خطایده عتاب کونه (لئن اشرکت
لیحبطن عملک و لتکونن من الخاسرین) آیتی اول حضرت حقنده و رودا تمکن حدیث مذکور ایلد استدلال بجبی
ایجاب ایدر و لکن قضیه فرضیه و تقدیریه در و الا عصمة انبیا و ملائکه قطعیه اولغله صاحب کشفی علیه الرجة هذا
علی سبیل التمثیل مع احاطة علمه سبحانه بانه لا یكون قواله آیتی تفسیر ایشدر شاید راوینک استدلال و مرادی
حضرت سرور کائنات صلی الله علیه وسلم ملائکه اوزرینه دخی معنایه ایتددر که تبارک الذی زل القرآن علی

عبدی که بود (سالمین نذیرا) کریمه سی ملائکه به اول حضرت زکریا ارسال می نمودند یعنی معنای مفیده اولوب و من یقل منهم
ایه نذارت احتواسیه ملائکه بی انداز اولوب اولور (فالوا فافضله علی الانبیاء قال) ینہ اصحاب جناب ابن عباس رضی
الله عنهم ادران پرسان اولدی بکره یا پیغمبران اوزره اول حضرت زکریا فضل فی نه سبید تدوید بکره (قال ان الله تعالی قال
وما ارسلنا من رسول الا باسنان قومه الایة وقال محمد صلی الله علیه وسلم وما ارسلنا الا کافه للناس) کافه معقول
مقدورک مقتدر ای رساله کافه وناس کافه به منعلق حامی آیه شریفه حضرت پیغمبرک عموم رسالتنه و سایر
هر بر پیغمبر کند و قومه تخصیص ارسال اولند قلر ینہ دلالت ایدر (وعن خالد بن معدان) فتح میم و سکون عین
مهمله الیه معدان حصی که کار زهاد تابه میندند و همتاد نفر اصحاب ذوی الاحترامی ادرالک ایلیوب یوزدرت سال
هجر یدم خاد بر ینہ رحلت ایلدی (ان نقر من اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم قالوا یا رسول الله اخبرنا عن
نفسک) اصحاب باصفادن برکوه علیه خیر عالم صلی الله علیه وسلم جناب بدن پرسان اولوب یا رسول الله اول امر
و ابتداء طاکدن بره خبر و یدیدیلر (وقد روی نحوه) و احوالیه و فعل مجهولله ای مثله (عن ابی ذر) صحابی غفاری
رضی الله عنه اخراج الداری (وشد ابن اوس) برادر زاده حسان رضی الله عنه ما سته ثمان و خستین شام جنت
مشامده عزم عقی ایلدی رواه ابو نعیم (وانس بن مالک قال قال صلی الله علیه وسلم نعم) حضرت غفر رسالت سوال اصحابه
جو ابداده اولوب اول امر مدن سزله خبر و یریم (اناد عوفی ابراهیم) اسم شریف اب بدل و باعطف بیاندر و اب
جده اطلاق اولور (یعنی قوله ربنا و ابیت قیم رسولانهم) جناب خلیل الله علیه سلام الاله ذعاسیه که خدا یا امة
مسلمده ینہ اندردن جناب حضرت زکریا پیغمبر و و ارسال الیه دودعوة بحجاب سبک عینی و باثری یم امدی نسل
اسمعیل علیه سلام الجلیدن حضرت حبیب الله علیه صلوات الاله جناب بدن غیری رسول بعث اولندی (بشری
عیسی) ای بشاره عیسی علیه السلام بقوله تعالی حکایه منهم (ومیشرا برسول یأتی من بعدی اسمع احد) و بعض
نسخه و بشری یاه مشکلمه مضاف باه موحده برله واقعدر (ورأت امی حنین حلت بی) و فی روایه حنین و بعض
الله خرج منها نور اضاء له قصور بصری) ضم موحده و سکون مهمله و قصر له مدینه منوره الیه دمشق بیننده
اعمال شامدن بر بلده درکه هجر تک اون اوچنده بلاد شامدن ابتدا فتح اولنان بصرد اول نور یدیه جان علیه صلوات
الرحمان یوزر که بن غنوده خلوتخانه رحم مادر اولدقه و والدهم کورر که کند و وجودندن بر نور ساطع الظهور جدا
اولوب بو طارم میثامی زبرجد قام و وجهه منور اولدیکه صفا سندن بصر ینک قصر لری منظور لری اولدی ابن
عسا کر تلی اوزره اثنا جمله رؤیه آمنه زینت سرای واقعه ده اولوب اول حضرت شهرستان وجوده نور باش
اجلال اولدقه رؤیه نور حقیقه ظم و یرادی که خدای ذوالجلال رؤای اولی تحقیق و عیان ایلدی دیشدر امدی
روایه حلت بی او وضعنی رؤیه دوبار اولی اوزره روایتین بی توفیق یوزدن صورتها اولددر (واسترضعت)
بناء محجم ولله یعنی والدهم بنم رضاعی طلبکار اولدی فی بی حد بن بکر قبیلہ معروفه درکه دایه مهربان حلیمه السعدیه
بنت ابی زوب اول قبیلہ دنددر (فبیننا انما مع اخ لی) ینا طرف والی اشباع و با کافه در بیتا کی و اخوت رضاعیدر
نسبی دکادر (خلف یوتما) بیوت بنی سعد و کند و ره اضافتی باعتبار السکنی او التغلبیدر (نری بوما) فتح باه
موحده و سکون ها و میله جمع بهمه جل و جدی اسمیدر وضآن و معز اولادنه دخی اطلاق اولور (لنا انما جانی
رجلان) مجازدر که شکل آدمیده ابکی فرشته در (علیم ما یناب یض و فی حدیث آخر ثلاث رجال) جنبریل و میکائیل
و اسرافیل علیهم السلام (یطست) فتح طاو سکون سین مهمله و مثناة فوقیه الیه لکن دید کاری افاء مهر و قدر و شین
مجهه الیه طشت غلط و یا معناه مذکورده لغه آخری اوله (من ذهب مملوثة للجنا) و مملوہ مچر و ره صفة و یا منصوبه حالدر
و یا تأنیله ایراد طست مؤنث مذکور اولی اعتبار الیه و یا آتیه تأویله در و یطیل سکون لامه برف و فتح لامه معنی الیقین در
کما قاله المتناسی (فاخذانی فتقابطنی) حاصل کلام حضرت سید الانام علیه الصلوة والسلام یوزر و قدردن برفت
بن و برادر رضاع قبیله الیه سخله و بره رعینه در کار ایدک دوسه مردان بلند اندام جامه سفید پوشان و بر طست
زین که برفه ملان ایدی بکا کلدیلر و بی اخذ ایدوب سینیه جالت اندیلریدی (قال فی غیر هذا الحدیث من تحری
الی مرآة بطنی) ثمر اعلا صدر و مرآة فتح میم و تشدید قافله لا واحد له من لفظه و المیم زائدة (ثم استخرج منه) خبر
جوفه و یا بطنه عودی نیای کلامدن معلومدر (قلبی) معقول استخراج (فشقه) و استخراج جامه علقه سودا فطر جاهتم
غسلای قلبی و بطنی بذلک التلیح حتی انقیاه) یعنی اول مردان خدا بالای سینهدن تا بناف بر سبکله شق صدرایلیوب
در و غدن یوزر که بیرون قیلوب دونیم ایدیلر و فزادمدن دم سیاه جامد استخراج ایدوب انداخته قیلدیلر بعد ذال
و شکم اول برف جنانه شست و شوی ایدیلر تا کم حظ شیطان و اخلاق ذمیجه و خشاک و سوسه دن پاک ایدیلر

(قال فی حدیث آخر تم تا اول احدهما مشیا فاذا اجتمعا فی یدیه من نور یحار الناطر و نه تخم به قلبی فامتلا ایمانا و حکمة
ثم اعاده مکانه ثم امر) تشدیدر الیه (الاخریده علی مفرق) میک فتحی و کسر و فتح راء و یدیم مافاه ساکنه الیه لغه محل
شق و عرفا وسط رأس و یا مصدر مییدر (صدری قال نام) بعد المثناة همزه الیه ای انضم واجتمع یعنی حدیث دیگرده
اول حضرت یوزدیلر که بعد الغسل دو فرشته نذر بر سی دیگردن برشی مناوله ایلدی پس نوردن دست ملکده
بر میز اولوردر که نورایت و نقاشده اندن اقل و دون اولانه نکاه ایدن حیران اولور اول مهر الیه قلبی ختم ایدوب
خاتمدن ظن و ریافته نور ایمان و معرفه الله و یا بقاءه دلی مالا مال ایلدی بعد ها خاتمی مناوله ایدیکه فرشته نور
سیرشته دستنه تماده و تسلیم ایدوب ملک اخر دخی دست نور یوستنی جای چاکه سینم اوزره امر ارا یلیوب در عقب
صدرم ملتئم اولدی امدی درون قدسارنده چونکه علقه سودا تعلق ایتوب اخراجی مقتضی ایدی نه عجب خلق
اولندی دو خاطره سنوح ایدر سه ارباب الباب جواب پیور مشرکه حکمة الله تکمیل خلق انسانی اولغین کمال
اجزاء انسانیه بی انشادن نصکره ینہ اخراجی حضرت حبیبه مزید اکرام و نقایصدن تزیه و تدهیس پیور ملزنده
مبالغه دن ناشیدر و لذایمت جسمیه اعلامنده الم انشرح لک صدرک خطاب مستطایله امتنانی بیان پیور دیلر
دیشدر (وفی روایه ان جبریل قال قلب و ککیمع ای شدید فیه عینان بهمران و اذنان سمیعتان) عن الاول
مضارع له تعبیر عن الثانی ثبوت اوزره دال اسمله ادبرای تقنندر یعنی پر روایتده امین وحی الهمی امر شق
صدوی رسیده ختام یوزدقه دیدیلر که دل اکاهی قویدر که انده دو چشم خداین وحی شنیدد و کوش برهوش
دیدر و ظهوردر دیو خستین ایلدیلر (ثم قال احدهما اصحابه زنه بعشرة من امته فوزنی بهم فربحتم ثم قال زنه
بمائة من امته فوزنی بهم فوزنتهم ثم قال زنه بالف من امته فوزنی بهم فوزنتهم) وزن معروف و رجحان
ایسه کفینده ظاهر اولان تراید و نقلدر که راجع نزول ایدوب مقابلی بالا تراولور و امتدن مراد امة اجابت و یا عهد
حضرتده و وجوده امة دعوت یعنی فرشتگانک بر سی دیگر ینہ امر ایتدیکم کمال حضرت مصطفی علیه التکالیبی
امتندن اونینک کالاتیله بحسب النظر العلی وزن الیه پس بی عشر امثال کالات اسمله وزن ایلدی اندره راجع اولدم
بعد ذالوز الیه وزن ایت دیدی ینہ سخیمة میزان نظر ایلدی ینہ رجحان کفه کالده جلوه غما اولوب بعد ها امتندن
هنر الیه مقابله الیه دیدکده ترازوی نظرد و وزن ایدوب میزان اعتبارده برابر لک ایتوب کالم کفه سی کران و انذر
غالب کلمه کین (ثم قال دعوه عنک فلوزنه بامته فوزنها) بعد ما اول ملک صاحبنه پیور دیکه ترک وزن الیه اکر جمیع
امتیه سخیمة میزان کمال ایتسک ینہ جلوه به غالب اولور دیدی امدی بو خبر بخت اثر حضرت سید المرسلین علیه
صلوات الملائکین جنابک جمیع ناسدن شجاعت و قدرت و علم و کمال و فطنت جهتندن افضل و اقوی اولدیفنه
دایل و افیدر (وقال فی الحدیث الاخر ثم ضوئی الی صدرهم و قبلوا رأسی و ما بین عینی) تشدیدر الیه تشبیه عین (ثم قالوا
یا حبیب) ضم اوزره مبنی یا حبیب الله دیکدر (لم ترع) ضم مثناة فوقیه و فتح را معمله و عینله مبنی للعجمول ای
لم تحق (انک لوتدری ما برادیک الخیر لقرت عینک) حاصل کلام خبر مذکورده پیور دیلر که بعد ما کان اول فرشتگان
یک اظهار محبت و تکریم و مودتله سینیه ریتنه تماده و در اغوش و معانقه و سر و میانه دو چشم بوس ایتدیلر بعد ذال
یا حبیب الله هراسان اولما کر حضرتکه مراد اولنان خیر کنیهره واقف و داننا و ایدک چشمتک روشنا و بر اولوب
شاد و خندان اولوردر دیدیلر امدی سزاوار محبت و شایان اکرام اولنرک سر و میانه دیدر لری بوس ایتده
استحباب روشندر (وفی بقیه هذا الحدیث من قولهم ما اکر منک علی الله ان الله معک و ملائکته) ثم ضوئی حدیث
لطیفی ضمیمه و تمه سنده ملائکه کرامک اول در کرانمایه نبوت رفعت و منزلتندن تعجب کان ثنایری به سندن در که
عجب پروردگار مهال در کاهنده کر یمتر سن ای حبیب خدا زمان و مکاندن منزله فرد بیچون جل شانه سبکله معیت
مکانت و قربت و حضور جمعیتله بیله الم المعبیه المکانبه والاجتماعیه در و سر و شان کبر یادخی فقط و حراست و نصرت
و معاونت جهتندن جنابکله بار و همدم و هم صحبتدر دیدیلر (قال فی حدیث ابی ذر) دارمی روایتنده اولان خبر
غفاری رضی الله عنه پیور دیلر (فما هو) مانافیه و ضعیف شاندر دیدیلر ای فعلهم ما بعد ذلک الوالامر و الشان (الان
ولیا عنی فکما تارای الامر) معاینه بومقامده امر دن مراد اول حضرته اکرام پیور بیان مکر مات دادحق و مقدمات
نبوت و رسالت و ارهاصاتدر و الحاصل شان اول سر و شان مکر میندن منصرف اولدیلر کویا بن امر نبوت و رسالتی
همان عیانانکه مشاهده و معاینه ایدر اولدم (وحکی ابو محمد مکی و ابواللیث السمرقندی و غیرهم ان آدم علیه
الصلاة والسلام عند معصيته) هذا الظرف متعلق بقوله (قال) وبقوله (اللهم بحق محمد اغفر خطیئتي) و بروی
تقبل تو بی عررضی الله عنه طریقندن سند ضعیفله روایتنده مکی و سمرقندی حکایه پیوردر که ابو البشر صنی

الله سبحانه و تعالی که خصوصیتش در کمال جناب حق محمد علیه السلام است و در کمال کرامت و زانی ایلدینی محمد کرمه و عشقش بدن صدور یافته اولان خطبه صوری می سترو عقیله دیدی و روایت دیگرده کاهم در رجوع و انابت قبول ایلدینو نالان و کران اولدقه (مقاله الله تعالی من این عرفت محمدا) حضرت مولاجل و علا آدم علیه السلامه خطاب ایلدوب محمدی ندن بیلدک دیدکده (قال رأیت فی کل موضع من الجنة مکتوب لاله الا الله محمد رسول الله) جمله شهادت اسم مفعول مکتوبه نائب فاعل در و بمقامه رؤیه رؤیه بصیر به در (و روی محمد عبیدی و رسولی) محمد رسول الله بدلی نمزد عبیدی می ویدر (فعلت انه اکرم خلقت علیه کتاب الله علیه و غفرله) والحاصل آدم علیه السلام در کاه کبریا به توجه ایدوب آله اهر طاق و رواق و در و در بجه و کاه ابوان و حیطان به شسته نام جلیل محمد اسم جلیل که فرین نوشته یورلدین معاینه ایلدوب بلدمکه مخلوقاتک ایچره محمد در کاه غرتکده کریم زرد دیوب حضرت ابره مهال صنی اللهم توبه سن شایان قبول و کاهنی عفو ایلدی امدی بعض دعواته انبیا و اولیا ایلدینو اولانوب بحق فلان دیمک جائز اولدیفنه بو خبر جلیل دلیل اولور و علمان بعضی لری لایجوزان یقال مثله لانه ایس لاحد علی الله حق کلامیه اقتضا ایلدیر اما جواز نه نیجه احادیث کثیره و قوی برهان صریحدر (وهذا) اللهم بحق محمد قول عزیری (عذر قائله) ای راویه و نافله (تأویل قوله تعالی فلتلی آدم من ربه کلمات قناب علیه) یعنی حق تعالی بیلد بوقول جلیلی تفسیر یدر که آدم علیه السلام دعای اللهم بحق محمد کلماتی جناب حقن اعلام و الهامه تلقی ایلدی دیمک اوله اما عند الجمهر کلماته مراد ربنا ظلمنا انفسنا دعای اولی مشهور در امدی معنای تلقی من الله من غیر واحداه اخذ اولغین اللهم بحق محمد قولیه تلقی مراد اولدقه خفا غیر خیدر زیر اهر جای والای به شسته اسم محمدی نوشته مشاهده و رؤیه ظم و ریدر در پس تلقی ایلد دعای مشار الیه مراد اولغی چندان مناسب کورلر دیدیر اللهم الان یقال فکانه جعل اللهم الله الدعای بمنزلة تلقی اعانه و قیل انه علی قراة ابن کثیر بنصب آدم و رفع کلمات ومعنی تلقیها استقباله اباخذها والعمل بها حیث علمه اخبرمذ کورده آدم علیه السلام فن کاهه دانشی استدلال اولور و دخی طرف حقن آدمه من این عرفت قول شریفند استقام حقیقی اوزره دکلدر بیلکه خطاب مستطابله حضرت آدمی شریف و فضیلت جناب محمد علیه الصلاة والسلامی در عقب کاتبین مراد ایلدی (وفی رواية أخرى) ضم همزه و سکون خاهم ایلد و نسخه دیگرده مدائف و ضم جیم و تشدید او یا نه بیلد امام ابو بکر محمد بن الحسین البغدادی مصنف کتاب الشریعة مراد اوله (فقال آدم) فی جواب ما تقدم (لما خلقنی رفعت رأی الی عرشک فاذا فیه) مقدم خبر (مکتوب) مؤخره مبتدأ و یا فیه مبتدأ و مکتوب خبر اوله (لا اله الا الله محمد رسول الله) و هذه الجملة بدل من مکتوب (فعلت انه لیس احد اعظم قدرا عندک من جعلت اسمهم مع اسمک) یعنی خبر دیگر و یا امام آجری روایتده جناب آدم علیه السلام مخاطبته خدا یا وقتانی عدمدن وجوده کنوروب خلقی ایلدک عرش اعلا که سر بر آورده کاه اولدم لاله الا الله محمد رسول الله عنوان جلالت نشانی کاه طاق عرش برینه نوشته معاینه ایدوب بلدمکه در کاه عزتکده کندی نام جلیلکی اسمنه قرین قیلدیک ذاندن شرفا و قدرا عظیم الشان و جلیل العوان کسسه نایاب در دیدی قال الشهاب الخفاجی قلت ومن هذا الحديث یؤخذ ان کاتب اسماء الله و نحوها فی سفوف المساجد و نحوها غیره کزوه کافوهم انتن (قاوی الله الیه عزتی و جلالی انه لاخر التبین من ذریکت ولولاه ما خلقتک) ایزده تعالی آدم علیه السلامه و حی ایدوب عظمت و جلال حق اسم پاکه نای قرین مشاهده ابتدیک ذات سنک ذریکتدن و پیغمبرانک خاتمدر اگر محمد اولمیدی سنی خاق ایزدم دیو یوردی امدی وجود پر جود ذات به جود سلطان عالم ایجاد مکتوباته باعث و سببدر که لولاک لما خلقت الافلاک معنی و مضمون عبرت غوی مشهور اولور (قال و کان آدم علیه الصلاة والسلام یکنی) تشدید تون و یا تخفیفه محم و لدر (بأبی محمد) کما رواه البیهقی عن علی رضی الله عنه مراد و اوجه تخصیصه لکونه افضل اولاده اوللشرف باسناده (وقیل بأبی البشر) و هی ائمه و تقدیر صاف الیه اواخر البشر اولی دخی بعید کلد و یعنی ناقل آخر روایت بیور که جناب صنی الله ابو محمد ایلد کتبه لندی و یا ابو البشر ایلد مکتی در دیدیر (و روی عن سریح ابن یونس) ضم سین مملد و فخره و منشاء تحفه و جلیله در ماشین مجله ایلد تخفیف و عامه هله ایلد ضبط و استعما علی غلط در ابن یونس البغدادی امام الحدیث ایکوز او توبز شده دار السلام عقیابه عزم ایلدی (انه قال) ضمیرک رسول الله صلی الله علیه و سلمه عودی ظاهر و سباق مفهومی در امام ریح ارجانی خبرمذ کوری حکم مر فوعده قلمسته باعنددر (ان الله ملائکة سیاحین) سیاحت صنایع پروردکاری مشاهده برله من غیر قصد مین سیر و سفر در (عبادتها)

ظاهر افعاله نظار و اطافه تأویلده ضمیر تأیث ابراد اولندی مقید و خبری ((علی کل دار)) ای حفظ اهل کل دار دیکه مضاف تقدیر ندن لایبدر و فی نسخه عبادتها بالتحفة المنشاء من عاد یعود اذا زار و رجوع من الزیارة و اقتصر الشیء علی الاول (فیهما من اسم احمد و محمد) اسم شریف احمدی تقدیم از قدیم نام احمد ایلد بنام و یا بین الملائکة احمد ایلد شهرت یاب اولدیفنددر (اگر امامهم) والحاصل یاد شاه جهان آفرین حضرت تلمیذک سیاح ملکری واردر که انزلک عبادت مخصوصه لری هر خانه ده نامداش حضرت اوللری لاجل الاکرام حفظ و حراسته مأمور و عیالدر یا خود اول سر و شان سیاحتک زیارتلری هر بقعه محمد و احمد ایلد مسمی اولدله مخصوصه در (و روی ابن قانع القاضی) قاف والف و نون و عین مملد ایلد عبدالباق بن قانع الاموی البغدادی صاحب معجم الصحابة و کتاب القوم و اوجینوز الی برده قضاء فحی ایلدی بعض نسخه نافع مر ویدر که صاحب امام مالک اولان فقیه سالکدر (عن ابی الجرا) حاء مملد و مسم و راء محمد و ده ایلد مراد کیم اولدینی نامعلوم در دیدیر زیر اصحابدن ابی الجرا ایلد مکتی ایکی کسسه اولوب الخبج برینک روایتی بخبر یح بن ماجة اوزره حدیث مشار الیهک غیر یدر و یا بعیندن ابی الجسل ایلد بنام کسسه معلوم اولدینی اتفاقکرده شراخدره صنف علیه الرحمة ابن قانعدن تابه ابی الجرا سردسند بیورملری شایان مقام ایلدی دیو برهان حللی قال و قیلند نصکره و قد و فقت علی هذا الحدیث لکن من رواية انس قولیه تأییدا تمسدر (قال قال رسول الله صلی الله علیه و سلم لما سیری الی السماء اذا) فحاشیه در (علی العرش مکتوب لاله الا الله محمد رسول الله) عرش ایزده مر بر ملک و عرش الرحمان اسمانک غیر یدر که سقف جنددر (ایده تعالی) تأیید تقویه و نصرتدر حیدر کرار کریم الله و جسمه جنابک مغر و حضرتده اولان صحبة قدیه و انار عظیمه و کمال قوه و علوه و متندن ناشی طاق مقرنس رواق عرشده رسول محمدی علی ایلد تأیید ایلدم دیو رفته کلک ازل ایلدی اما ظاهر ابو عنوان بشارت نشانه جناب مر تفضیلتک شیعین مکرمین اوزر یتنه تفضیلی ایجاب ایتز شاید عرش والا جای بالاده جناب ولایت مآب ایلد تخصیص یورلدینی وجهی انفس قدسیه اربابندن ماعدا کشف و وقوفه بحال نایاب اوله و غزوه خیمبره علی مر تفضیلتی به یخه غضنفرانه سن کریشان آهند و زیاب حضاره باز و اول باب منب عکه سد سکندر در خجوده پای استقام ای ایلدی سده رصیفندن قوت بازوی همتله قاع ایدوب اول بالادست مبارک هنریدر سراسله تفرس ایلدیکی انشاده جناب خلاصه الوری صلی الله علیه و سلم بوجهله توفیق کش منشور بشارت اولدیر که یا علی مر تب کارخانه هستی جلت عظمته خلعت کونین بهارضاسله دوش استحقاقک پیرایه ایلدی دیو ناطقه پرداز اوللری اثر تأیید و تقویت بادی اولد دیدیر (وفی التفسیر) متب تفسیرده نقل اولندی و منقول تعیین بیورلدینی اکثر تفسیرده موجود اولدیفنددر (عن ابن عباس رضی الله عنهما فی قوله تعالی و کان تحفه کزاهما) یعنی خضر علیه السلام اقامه ایلدیکی جدارتصه سی قول جلیانک تفسیرنده ترجمان القرءان جنابندن مر ویدر یوزر (قال لوح من ذهب فیه مکتوب عجباً) و جوبانخندوف هله منصوبد زای عجب عجباً و لوح فتح لام و کاهنی هله صحیفه مبسوطه در (لمن ایقن باقدر) و یقین اعتقاد جازمدر و یقین امن معنایه متضمن اولغین بالله تعذیه ایلدی (کفیف ینصب) فتح اول و نائب الیه من النصب تعب معنایه و استقام تعجب انکاری ایچو تدر (عجباً لمن ایقن باننا کیف یضلعک عجبان یری الدنیا و تقابلها باهاها) قال الراغب التقلب التصرف و یا عینی فی اومبع (کیف یطعن الیه انما الله لاله الا الله محمد عبیدی و رسولی) تفسیرمذ کور حدیث شریفک قدسی اولوب بعض انبیا به وحی اولندین اسمار ایدر یعنی کتزه ایلد مراد زر خالصدن مصنوعه بر حقیقه مبسوطه در قلم صنع کرد کز ایلد کشیده تحریر در که بن عجب ایتکه عجب ایدر مسکه لایدان یکون اولان قضا و قدره ایمان ایلن نیجه تحصیل رزقنده پیچ و تاب و نفسنه تعبد اولور و کل مافدر الرحمن چون تخلف ایلز نفسنی انعاب ایتسون واکه تعجب ایدر مسکه اتش دورخ موجوده اولدیفن یقین ایلدیه و یسله نفی زلاتدن خالی اولمیب بهر حال مؤاخذده اولور پس ناودن هراسان اولدوب شاد و خندان اوله امدی شقی یا سعید اولدینی نامعلوم و موت اکاجل و ریددن نزدیک ایتکن ضاحک و مسرور اولسون و اول کسه ایچون تعجب کاهم که دنیا دنی حالنه تکران اولوب فی کل حین اهل دنیا ناک تبدل و تغیر نه نکاه ایلدیه نیجه دنیا به اول کسه نک قلی میل و رکر کون ایدر پس حاکم و امر قبضه قدرت و نصیر قدیه اولان خدای یکتابتم و کافه ناسه محمد بن مرسل عبدجاهدر (وعن ابن عباس رضی الله عنهما علی باب الجنة مکتوب انی انما الله لاله الا الله محمد رسول الله لا عذاب من قالها) بهشت برین باب السعادة سی اوزره انی انما الله الخ نشان غرضی نوشته بیورلوب برکسه خاصا خاصا کله شهادتله ناطقه پرداز و اوه بن ابی تعذیب ایتم لا تقنطروا من رحمة الله ان الله یغفر الذنوب جمیعاً کرمه سی اسادر (و ذکر انه وجد) بالبناء للجمع و فیما (علی الجبارة القدیمة)

مکتوب محمد تقی مصطفی (ع) یعنی قبل عصر النبوة سنک کهن اوزره بواسطی سامیه نوشته بولندیکه معنای
 محمد اومر حقه عمتل و نواییدن مجتهد و جیسع نامی خیر و سعادت هدايته اصلاح و عدلیه عالم صلاح پذیرد
 و وحی حق اوزره امیندر (و ذکر السعوطی) کسرین من مملیه و مسم مکسوره و نون ساکنه و طاء مملیه و الف
 و راه و یاه نسیمه ایه مشدده جزا و عیدین برقریه به نسبت در شیخ ابو بکر بن عتیق علیه الرحمة در (انه شاهد فی بعض بلاد
 حراسان) اقلیم معروف و کاهی راسی ساکنه و الفی حذف اول و ز طاع الشمس معنای (مولود ولد علی احد جنسیه
 مکتوب لاله الا الله و علی الاخر محمد رسول الله) یعنی شیخ ابو بکر سطناری بعض دیار خراسانده مشاهده ایتدیکی
 بر مولود بطن امندن ولاد فی حینه شقی بدی اوزره لاله الا الله وصفه اخرا می محمد رسول الله کلک قدرته نوشته
 اولدینی حالد مادر زاد اولسن مشاهده ایلدی بالاده روایات صحیحیه ایه اول حضرتک اسم جلی سادات عرش
 اوزره بطور مثبت اولدینی قیوت یافته ایکن بونک امثالی روایات مردنه عدم احتیاج هویداد در عیشار اما حقیرک
 خاطرنه ساخ اولور که سلطان عالمک نام و شانیه کاتبه ایوان پشت و عرش و صفه فرش مسوم و معنون اولدینی
 احادیث صحاحله متواتر اولغین مصنف یوسر جلیک و قوی جاد و انسان و نباته صدور یافته اولدینه مشایخ
 و مؤرخین لساندن شهرت یاب اولان اخبار و آثار نقان دخی ایراد یورمش اوله (و ذکر الاخبار یون) اخبار ارام
 سالقه به اعتنای اولان مؤرخان اسلام مراد اولور (ان یلاد الهند و رد الحمر مکتوب علیه بالایض لاله الا الله محمد
 رسول الله) یعنی دیار هندده کل سرخ اولور که اوزرنده اسفیداج اسالون بیاضیه کلغین جلیتین تحریر کرده خامه
 قدر تدر و اعلم ان ما اشهر من الورد الاخر خلق من عرق النبي صلی الله علیه وسلم اومن عرق جبریل موضوع
 کاتله ابن حجر عن النووی والذهبی امدی آثار محرره ماتدی اخبار بسیار لکن عارفه بر کل یترخی اشیا دن هر شی
 اوزره نام خدا و اسم سید الوری مسوم (ورفعنا لک ذکرک) قول جلیلی حکمیه منقش دست قدر تدر که بیاض و
 و ملک و فک و عرش و فرش و حجر و مدر و حجر و غیره دیده اید و لکن دل آکهان و اولوالابصار هویدادر (وروی
 عن جعفر بن محمد) امام صادق ولد باقر رضی الله عنهما (عن ایه) محمد بن زین العابدین (اذا کان) وجد معنای
 نامه در (یوم القیامة نادى ناداً اولیقم من اسمی محمد) الا حرف استفتاح و تنبیه در قیامه مراد غیردن امتیاز
 ایچون اتصالدر که استعاره و یا مجاز مرسل اولور (فلیدخل الجنة لکرامه اسمی صلی الله علیه وسلم) بواقف شریف
 دخی تنه حدیث و کلام نبوت عایدندر التفاتنا و تجرد با اسمی افضله ایراد یور میبوس اسم ایلدا ایلدی و الحاصل
 امام جعفر صادق پدر محترمندن روایت یوردر که وقتار و ز رستخیز هول انگیز قائمه اولدقدده ملک کردن بر ملک
 امر ذی الجلاله ندا ایدوب اسمی محمد اولدر اسم انرا ایل بنام اولنردن ممتاز اولسون و محمد صلی الله علیه وسلم
 حضرت نه نامداش اولدیه کزده عزت او اکر اما اسم الحضرة داخل جنت اولسون دیوندا ایدر دیو یور دیلر (وروی
 ابن القاسم) عبد الرحمن بن القاسم فقیه مصر و صاحب مالک و راهی موطأ یوز طقسان برده دین خالک بالحد اولدی
 (فی جماعه) ای معنای عن شیوخه (وابن وهب) ابو محمد عبد الله بن وهب (فی جماعه) اسم کتاب (عن مالک)
 محیی السنه و امام دار الهجرة رضی الله عنه (قال سمعت اهل مکة یقولون ما من یت فی اسم محمد) اضافه بیانیه درای
 اسم و محمد فیتخص بهذا الاسم اولامته ای اسم من اسماء هذه الذات فیشمل جمیع اسمائه (الانمی و رزقوا) و رزق
 جیرانهم یعنی امام سالک جناب مالک نقل یوردر که اهل مکة دن کوشن دم اولدی دیر لر رخانه نایادر که اندام اسم محمد
 ایل بنام کسنه اوله الاول دار بسیاری اولاد و اتباع و برکتله قباب اولوب نام شریف حرمته رزق و معاشاری مزداد
 قیلنور بعض نسخده و رزق جیرانهم وقوع یافته در و جیران جمع جوارقه ملاصق و شرعاً جاهل خانه به دکن عام اولور
 یعنی بریتده هنام سلطان انام اوله همسانه لری بیل برکت اسم ساطی محمد ایل مرزوق قیلنور (وعنه علیه السلام
 ما ضرا حدکم) مانافیه واحد مفعول ضم (ان یکون فی یتیه محمد و محمدان و ثلاثة) محلاً مرفوع فاعل ضرورتی
 ضرر ایل مراد وجود نفعدریا خود ما استقامیه اولوب ان یکون جمله سی حرف مقدر ایل مجرور اوله ای ای تثنی حصل
 له من الضرر لیکونه فی یتیه ابن سعد طریقتدن مرفوعاً مروی خبر شریفه سعادتله حضرت مصطفی صلی الله علیه
 وسلم یورر سزدن بریکزه زیان رس اولوب بلکه محض قائده و عین برکتدر که خانه سنده بروایکی و اوج محمد اخیله
 بنام کسنه لاوله فی بعض النسخ و عن علی رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ما اجتمع قوم
 فی مشوره معهم رجل اسمی محمد لم یخاوه فی مشورتهم الا لم یبارک لهم (وعن عبد الله بن مسعود) رواه احمد والبار
 والطبرانی (ان الله تبارک و تعالی قلوب العباد فاختر منها قلب محمد فاصطفاه لنفسه وبعث برسالة) یعنی حق سبحانه و تعالی
 ارواح بند کانه نظیر یوروب روح محمد صلی الله علیه و سلمی ذات پاک یچون شخص و مقرب ایلدی امدی نفس ذات

و یا جسم معنای در ذات من غیره مشاکه حقه اطلاق جائز اما جسم اطلاق مشاکه جائز اولور (و حکم النقاش)
 امام ابو بکر محمد بن الحسن المفسر المشهور (ان النبي صلی الله علیه وسلم لما نزلت وما کان لکم ان تؤذوا رسول
 الله ولان تنکبوا ازواجه من بعده ابد الایة) یعنی هر یکون رسول الله اذی و جفا یتکرر حلال و مسزوار
 دکادر دخی ابد الایدین بعد موته ازواج طاهرانی تزویج یتکرر جائز دکادر دیو آیه کریمه شرفاً نه نزول اولدقدده
 (قام خطیباً) حضرت امام الانبیاء علیه التحایا عاده کریمه لری اوزره ناسه برای اعلام قیام یوروب خطبه خوان
 اولدی (فقال یا معشر اهل الايمان ان الله فضلنی علیکم تفضیلاً و فضل نساءنی علی نساءکم تفضیلاً) یوردر که ای
 جماعت مسلمین مولای معین بنی سرتک اوزر بکزه فضل عظیمه تفضیل ایلدی و بنم جلایلی سرتک نسوانکرا اوزر یتنه
 فضل بسیار و حرمة بشماره تفضیل یوردر دیو تحدیث نعمت ایلدی

قصه

(فی تفضله صلی الله علیه وسلم) ما تفضله کرامة الاسراء من المناجاة والرؤية وامامة الانبياء والعروج به الى سدره
 المنتهى و ما رأی من آيات ربه الکبری) بماده با سببیه و باتعبدیه در و اسراء صدور اسری و یقال اسری و اسراء اذا سار
 لیلا و من بیان ما و مناجات کلام سر در لان السر یقال له نجوى اما عرفاً مناجات عبدک مولا ایل اولان کلامنه
 تخصیص اولور مناجات موسی علیه السلام آسا و رؤیت شهود بصیرتد یتکمیم مشاهده علی مصدری رؤیا
 و نظر قلبی مصدری رأیدر و عروج جهة علوه صعود در و سدره شجرة بنق و انک میوه سی ماتد سموی هجر و برکی
 نمونه کوش فیلدر و ظل ظلیل اوشابه ده در که جواد در هواره انجیق یتش و یا یوز بیلده فیانی فی اواتور و چارنهر که
 ایکسی ظاهر الجریان اولان نیل و فرات در اصل شجرة سدره دن ظم و رأیدر و سدره منتهی ایل بنام اولسی ما فونندن
 نزول و تختندن صعود ایدن اکتمتی و یا علم خلایق اول جای والا یه دک رسیده اولوب انی تجاوزا یتیمه و یا محل
 نهایت ملائکه سدره اولغله تسبیح قیلنه و خیوان مجوهر ایوان یتک خدا که مقام جبریل یلدن عیار تدر اول
 درخت معلایانه سنده در و ما رأی ده مامو صوله و عاندی مقدر و ماراه دیک اولور و یا مامو صدریه و کبری مفعول
 رأی و من آياته بیان مقدم علیه او هو مقة لا یاته و من تبعضیه اوزانده یعنی بوفصل رتکین اذا جناب سید الوری
 علیه التحایا حضرتک خدای بهمتا ایل مکالمه و عین بصرا یله رؤیه مولا و ارواح انبیاء جناب امامت پناه لری نه
 اقتدا و سدره المنتهی و عالم بالا یه عروج و آیات کبری و حالات عظمی معاینه یوردر قلبی خارقه اسرافضن و احتوی
 ایلدیکی عجایب امور ایل اول حضرتک سائر انبیاء اوزره تفضیل بیاتده دذر (و من خصائصه علیه السلام قصة الاسراء
 و ما انطوت علیه من درجات الرفعة عما به علیه السلام کتاب العزیز شرحه صحاح الاخبار) و فی نسخة صحیح
 قال الخلی کلها جامع صحیح و اطلاق کل منها فصیح و در جات علوی الرتبة و مرفاة حسیه در یعنی قصة پر حصة
 اسراف و رتبة والادن مشتهل اولدینی قضیه زیسا که فرقان مجیدنده سورة اسراف و نجم انی تنبیه و سنده متصل ایلدش و ذ
 و علة قاده دن سانه روایت یوردر یلن آثار کشف ابتدکی مکررات ایردندالی اول حضرتک سائر انبیاء اوزره
 تخصیص یوردر یعنی خصایص دند (قال تعالی سبحانه الذی امری بعده لایامن للمسجد الحرام فی المسجد الاقصی
 الایة) الذی بارکنا حوله لتریه من آيات انه هو السميع البصیر) سبحانه علم لتسمیع بمعنی التزیه و موصوله مضاف
 و مصدریه اوزره منصوب در و باب یقانه روشندر که رسم بلیغ فرقانی امر غیر بیده کلمه تقدیسله ابتدا یتکدر
 و اسرافله الذی یقال امری اسراء اذا سار لایلا و سری سربا اذا سار نهارا و قیل هم الفتن بمعنی و زیاده همزه ایل
 مختار قلمنی صحبت و معیت ایل مقرونه مقام تعدیه ده میالقه ایچوندر و لایلا ظرفیت اوزره منصوب در و تکیه
 قصر مدته اسرافیه به دلالتدر و حرام واقصی مسجدینه نفث اولور لمره نای چیل اول زمان و مکاندن نیزه مولای
 جلیلدر که عبد خاص الخاص محمد علیه الصلاة والسلامی خلال شبده مسجد الحرامدن بیت مقدسه تسمیر ایلدی
 اول مسجد اقصی که اطراف و جوانبی مقرانیسا و مهبوط و حی و ملائکه و مشر و منشر و انهار و اشجار و غماره
 محفوف یوردره طیب و مبارک و نمایا ایلدک آیات باهرای تزدن بیت مقدسی مشاهده و ارواح انبیاء و مقامات
 علیانی اکارانه ایچون لایلا سرائیلدی پس رب تعالی اقوال و افعال محمد علیه السلامه جمیع و بصیردر و یاخود
 محمد علیه الصلاة والسلام کلام حق جمیع آیات فیاض مطلق مشاهده و بنیاد در دیک اوله (وقال عز وجل و انجم
 اذا هو ی الی قوله لقد رأی من آيات ربه الکبری) و او برأی قسم و نجم ثریا و ماضل جواب قسم و مانافیه آیات مذکور
 مشهوره اولدینی معانی لطیفه باب اول فصل پنجم مستوفی بیان و یو بایده دخی جایجا تفضیل و عیان قیلنور
 (ولا خلاف بین المسلمین فی صحة الامر ایه علیه الصلاة والسلام اذ هو فی القرآن) بحسب النقل الشاهد العقل

اهل اسلام ميانه سنده اول همای همایون صلی الله علیه وسلم سوح عالم علین یورملری صحتده خلاف نایادر
 قضیه مذکور مجمع علیادرکه اسان ساطع البیان حضرت قرآن ناطقدروانکاره بحال المحقق اختلاف
 بقظه ویا ناما اولسندده در (وجاهت بتفصیل وشرح بحایه وخواص نبینا محمد صلی الله علیه وسلم فی احادیث
 کثیره منتشره را بنان تقدم آکله اونیالی زیاده من غیره یجب ذکرها) حالات لذت بخش معراجیه اول مهمانخانه
 علین حضرت تک خاصه واختصاص سنده اثار و اخبار متفرقه ورود ایلوب اول احادیثدن اصح واجمع اولان
 جلالت نصوص نبوی اختیار ایتمه کی اهما مارای ایلدک ووخبردن ماعداد کری ایجاب ایدن زیادات لطائفه
 اشارت ایلدک که رونق افزای الحدیث ذوشجون مقرر اوله (حدثنا القاضي الشیخ ابو علی) حافظ ابن مکره
 (والفقیه ابو جبر) باموحدده نک فقی واه مهمله نک سکوئیله (بسماعی علیهما والفاضل ابو عبد الله التیمی) محمد
 ابن عیسی استاد مصنف علیهما الرحه (وغیر واحد من شیوخنا) سنا کبر اولانه معنا شیخ درلکه عرفا استاد
 معناسنه در (قالوا حدثنا ابو العباس العذری) ضم عین مهمله وسکوون ذال معجمه ورا ایله بنی عذرکه عربدن
 بر مشهور ورقومه نسبتدر (حدثنا ابو العباس الرازی حدثنا ابو احمد الجودی) ضم ویا فتح جمیله (حدثنا ابن سقیان
 حدثنا مسلم بن الحجاج) صاحب الصحیح علماء مقاربه را بی اوزره صحیح مسلم صحیح بخاری اصح و مسلم اوله (حدثنا
 شیبان) شین معجمه مقنونه وسکوون تحتیه وموحدده ایله (ابن فروخ) فتح قاه و تشدیدر آمه مضمومه وسکوون واو واه
 معجمه ایله سعید الطالع معناسنه وبدون الواو مشهور در خرم دیمکدر صاحب العین فروخ اسم خلیل الله ابراهیم
 علیه السلام در دیمکدر و ابو العجم کافی المطالع و شیبان بن فروخ ابو محمد الخطی الایلدر ایلکوز اوزوز شده
 عزم بقا ایلدی (قال حدثنا احمد بن سلمه) یوزالتش بدیده عازم دار آخرت اولدی (حدثنا ثابت البنانی) ضم
 موحدده و تخفیف نونه عصر ننده سرخیل زهاد و نامی اساناب ونقه ابدی یوز بکری بدی سنه هجر به ده ملک
 بقایه خرام ایلدی (عن انس بن مالك ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال انیت بالبراق وهی دابة) دابه عرف لغتده
 ذوات اربع ومعناد راصل هر سه یور حرکت ایدن ذی ووحدرکه مذکرومونت قیلدور (ابن طویل فوق
 الجارودون البغل) ابیض خبر بعد خبر در دابه به صفت دکدر وطولی سم وکردن مایفی اعتبار ایله در طول قوام
 مراد اولغز (یدع حافره عند منتهی طرفه) حافره مجاز در زیر اخیلک غیره اطلاق اولغز و راقده ایله طلب تعبیر اوانور
 سم کاوا و منتهی انتهم معناسنه مصدر در و طرف ایله چشمه و که نظر مراد اولغز (قال فرکتبه حتی انیت بیت
 المقدس فربطه بالخلة التي ربط بها الانبياء) مقدس فتح ميم و کسر دال مخففه ویا ضم ميم وفتح دال مشدده ایله
 تقدیردن نظم ميم معناسنه در و حلقه فتح حاء مهمله وسکوون لامه ویا فتح لامه معلوم اوله که اول همای همایون بال
 قنق آشیانه دن پرواز عالم بالا قیلد یغنده و نه زمان صورتها اولد یغنده این بدان شهرستان اخبار نقشبند اختلاف
 اولمدر در اکثر وجوه سلف و کروه خلاف شیراز بند مجموعه اتفاق یور در قری سنه هجر به دن بر سنه مقدم وبعثندن
 اون اوچنی سال ربیع الاولینک یدینی اثین کیجه سنده بهجت خانه آمهانی بنت ابی طالبده ترمیته اسباب خوابه
 اشتغالده اینک بلبل خوش لهجه کازار قدس اول سلطان سرتاج نبوت وصاحب المعراجی دار الضیافه ملکونه
 دعوت ایشدر حاصل کلام بیغیر معلوم مقام علیه الصلاة والسلام بالنسبة یوردر که بکبارق برق رفتار
 کتورلدی واول برچار یادکرکه زمربا به دم موزون وسید جاردن بزرک واستردن کوچک و میرامن اقطار افاقدن
 نظر انداز اولد یغی محله گوشه سنی وضع ایلدردی * قدم برقیاس نظر میکشاد * مکر خود نظر بر قدمی نهاد *
 براتی جونور بهر تیر کام * جوادی قریس کردون خرام * اول نور دیده عالم صلی الله علیه وسلم یوردر که رکاب
 براهه پای تمکین صالوب رکوب ایلد مین (مصرع) برق صفت جست به پشت براق * تا کیم واصل بیت مقدس
 وزمان براتی انبیای کرام ربط ایلد کدکاری حلقه به بند ایتدم (ثم دخلت المسجد فصليت فيه ركعتين) ثم تراخی ونبی
 ایچوندر و ترحر به بند اولد قری درت رکعت نماز تحمیه المسجد در و اسراده نماز فرض اولمزدن مقدم اول حضرته
 صلاة لیل ویا صلاة بالغداة والعشی فرض قیلد یغنده اختلاف اولغز (ثم خرجت فجاءني جبريل بانا من جبر
 وانا من ابن فاختر الدين فقال جبريل اخترت القنطرة) جبلت وطیعت واسلام واستسلمت معناسنه دخی اولور
 یعنی اندنصرکه مسجد اقصی به داخل اولوب ایکی رکعت نماز فقر به بند اولدم ادا ی نماز و ناه کریم کار سازدنصرکه
 چیقیم پس امین الوحی علیه السلام بکا ایکی کاسه مالاماله کلدی بری سخر و دیکری شیردند شیر شیرینه التفات
 ایدوب نوش ایلدم دقیقه دان اسرار ملکوت بکایا محمد تأیید دین اسلام واستقامتی اختیار ایلدک یعنی الله درلک
 شیر صافه میل ایدوب عاقبت کارام قی خیری ایتدک دیدی (ثم عرج بنا الى السماء فاستفتح جبريل فقیل من انت

قال جبريل فقیل من انت قال جبريل وقد بعث اليه قال قد بعث اليه ففتح لنا فاذا انا بادم صلی الله علیه وسلم
 فرحب بی ودعانی بخیر) وضمیر بناله علیه السلام والبراق او هوله وجبريل وفي نسخة عرج بی وفاعل عرج براق
 اولور ویا تعدیه ویا للمصاحبة واستقناح یا قرع ویا صوتله ظاهر اقرع اوله ولفظ جبريل ثانی مبتدأ مقدره خبر درکه
 انا جبريل دیک اولور و قد بعث لفظندن استقها ممراد اولور و قد بعث دیک اوله ویه مثله مراد به نبوت دکل بالکه
 عروج اسمانه بعدد رفعت بنا فاعل ویاه فعله در واذ انخایه وترحب ممرحبانک قولیدرکه جعل الله مکانک
 رحبا واسعا دیکله اگر آمدن کایه ذریعنی براق برق دم و براق سم ایله میدان زمر دسکوون اسمانه عنان ریر اولدم
 فلک اوله واصل اولد قد یبک خدا حلقه جنبان باب الحفظه اولد قد که در وازة فلک الدنیا نک اسمیدر درون پرده
 سرای ملکوتدن من انت دینلدی قائده معراج جبریلدر دیدی تکرار عاده سوال اولنوب ای جبریل سکا هم عنان
 میدان اسمان اولان کیدر دینلد کده محمد علیه السلام در دیدی مره بعداخری یا معراجله محمد بعث اولاندی
 دید کارنده نم بهت اولندی ذی جواب داده اولغین موکل باب الحفظه فتح باب سما ایلدی در حال بن ابوالبشر آدم
 علیه السلامی مسند نشین اوان مرمدر نک قرکوردم بکا قصد اکرام ایلوب ممرحبانک ایله ترحب و خبر دعا و نسا
 خوان اولدی امدی اسمانک نیجه کشاده باب لری وارد و اما فلا سفه جواهر فلسفیه نک استعمال قبول خرق والتیای
 تصور یله غیره معراجیه حد و ثنیه یله منکر در دیرس جبریل مغیبت نبی جلیل یور مغله تکریمات ویا نسا له استعمال
 یور مشر جبریل علیه السلام بالکرا و اسه استقناحه حاجت اواز دی دیدیلر اما ابن المنیر ابواب سما مغله در فتح
 اولغز حضرت سلطان رسل صلی الله علیه وسلم تشریف یچون تو یها بقدره العالی کشاده قیلنور کر مفتوح اولغله
 مصادفه اولنسه مخصوص برای حضرت کشاده قیلند یفی معلوم اولمزدی والله اعلم (ثم عرج بنا الى السماء الثانية
 فاستفتح جبريل فقیل من انت قال جبريل وقد بعث اليه قال قد بعث اليه ففتح لنا فاذا
 انا باني الحلة عیسی بن مریم و یحیی بن زکریا صلی الله علیهما فرحبانی ودعوانی بخیر) بعدا هفتکانه اذلا کاک
 ایکجیسنه عروج ایلد کده دست و دست طور اوزره سوال وجواب واستطلاع وفتح باب اولنوب ایکی خانه فرزندانی
 عیسی و یحیی علیهما السلامی کوردم بکا ممرحبانک ایلوب خبرله دعا و ثنیه یله یلدر دیدی ماد در روح الله مریم بنت عمران
 ووالده یحیی ایشاع بنت عمران یکدیگرکله همشیره سی اولوب وهر بری پسران عالی کهراته خاله اولوب بینهماده
 قرابه قریبه اولغین فیروزه سکون فلک دومده ایکسینی آسوده مهد عزت کورد مشر در (ثم عرج بنا الى السماء
 الثالثة فذكر مثل الاول ففتح لنا فاذا انا بيو صلی الله علیه وسلم واذاهو قد اعطى شطر الحسن فرحب بی ودعانی
 بخیر) بعد ما مرافقت جبریل امیند فلک سیمومه رسیده اولد یغنده منوال سابق اوزره پرش وسکوون و کشید
 اوانوب در اسمان کشاده قیلد قد در و هله اولی صدر اوان فلک ثالثه یوسف علیه السلامی محفل نشین قرار
 واکانصف حسن وآن وجمال احسان اولغش مشاهده ایلدم بکا ممرحبانک ایلوب بنچون دعا خیر ایلدی
 ثم عرج بنا الى السماء الرابعة و ذکر مثله فاذا انا بادم صلی الله علیه وسلم فرحب بی ودعانی بخیر) بعده اسمان چهارمه
 عروج ایلد کده کافی الاول فرشتگان جبریلدن برسان اولد یلر اسان حلقه البیان جبریل صفا بخش سامعه مشتاقان
 اولد قدنصرکه ادریس علیه السلامی صدرای مدرسه چهارم کوردم ممرحبانک اکر امیله کویا اولوب بکا ایشار
 سکر دعا خیره تمیة القدوم ایلدی (قال الله تعالى ورفعهنا مکانا علیا) حتی جلا و علا فرقان مجیدنده یاد یوروب
 برعلوشان منزله ادر بی جای عالی به رفع ایلدک و مراد فلک چهارم در واسم ادرین زبان عبریده اخنوخ در صحف
 منزله به کثرة در استله ادریس تلقیب اولنه و بعضیلر مکان عالیدن مراد اسماء ثانیه ویا سادسه در دیمکدر (ثم عرج بنا
 الى السماء الخامسة و ذکر مثله فاذا انا بهارون علیه الصلاة والسلام فرحب بی ودعانی بخیر) بعده اسمان
 پنجمه عروج ایلد کده دستور اول اوزره قال وقیل وفتح باب اسمان حل اولد قد هارون علیه السلامی خلوتخانه
 آبیکینه سرای پنجمه سیر ایلدم شکر یاش بنشاست اولوب بکا ترحب و خبر دعا ایلدی (ثم عرج بنا الى السماء
 السادسة و ذکر مثله فاذا انا موسی علیه الصلاة والسلام فرحب بی ودعانی بخیر) و نندنصرکه التی سمایه عروج
 ایلد یکمزدینه وجه سابق اوزره پرش و کشا یشدنصرکه موسی علیه السلامی اوزرک زبر جدر نک ششده معاینه
 ایلدم بری ممرحبانک استقبال و دعا خیره یاد یور دی (ثم عرج بنا الى السماء السابعة و ذکر مثله فاذا انا براهيم
 علیه الصلاة والسلام مستند اظهره الى البيت المعمور) جولانکه موشان ومطاف قدسیان اولان صراح اجمله
 بنام بیت ذینبند و که محاذ بیت الحرام در تقرر یرتلسانی اوزره جنبان خلیل الالهک بیت معموره استناد لری دلالت
 ایدرکه خارج صلاته افضل اولان قبله جانبته اسناد ظاهر اوله و بعضیلر هر بار استقبالی موجه وافضل در بر اما جنبان

ابراهيم عليه صلات البر الرحيم استنادی حضرت مصطفی صلی الله علیه و سلم توجه بیورم لمدن ناشی اوله (واذا هو
 یدخل فیه کل یوم سبعون الف ملک لا یعودون الیه) یعنی ستمیزل افلاک اولان فلک سابعه پیوسته اولدیغیمزده
 کالاول یکن جلیل حلقه جنبان باب سما اولوب درون پرده مرای ما کوندن تکریر سوال واستعلام وجوب بل امین
 اعاده جواب و پیام و فتح باب سعادت فصایده در عقب ابراهیم علیه الصلا والسلامله اریکه من رکش شق هفتده
 مشرف اولدمکه مبارک ارقه من بیت معموره مسند اولدیغی حاله مشاهده ایلدم بیت معموره هر روز هفتاد
 هزار ملک داخل اولور و اولردن برسی بردخی عودت زیارت انجری یعنی بواسطه فی العمر حج بیت الله الحرام بکار فرض
 اولمش اوله والحاصل هر صدرایوان فلکده بر ریسم بر رفیع القدری اجرام نیره ثوابت اساسخلف نشین قرار بولوب اول
 حضرت هر ری تقدیم مرایم اکرام و تحایا و ثنا و مر حبس ایلدیر و هر فلکده بیرون حیطة شمار نیجه عجایب غریبه
 الاثاره مشاهده بیور دیر (تمذهب فی الی سدره المنتهی) بوقامده عروجه تعبیر بیورلدیغی سدره دخی امان هفتده
 اولدیغندندر (واذا رزقه اکان الفیله) کسرقاه و فتح تحتیه الیه جمع قبل (واذا غرها کالقلال) کسرقاه جمع قبل
 کعباب جمع قبه هی الحرة سبوعه مناسنه (قال فلما غشیها من امر الله ما غشیها غیرت عما غشیها من احد من خلق الله
 یستطیع ان یتغتها من حسنها) یعنی طی مردفات سموات ایدر ملک سدره المنتهی به وارد یغیمزده اول درخت
 جلیل و کثیر الاغصان برکی کوش ییلان آساره میوزلی مانند سبوی هجر در وقت با امر الله نورانی سدره اوزره
 اشراق و تعظیبه استکله غطا طاری اولور حاله اولدن بدل ایدر پس مخلوقان در برکسته انک کمال حسن و بهاسندن
 وصفه قدر تیاب اوله من با خود ملائکه سدره اوزره نقشیه ویا انواع جواهرله پیراسته بر روانه زینانی پوشیده
 قبله در دیمت لر با خود بر بساط زمرد کونله مغشیه اوله (قاصی الله الی ما اوحی) ابهام مذکورده تعظیم مبرهندر
 وما بعدی ما اوحی فی مفسر اولور ویا سوره انشراح ویا جله انبیاد مقدم اول حضرت داخل بهشت برین و امتی سائر
 اعدن اقدم دخول جنان بیورلن ویا خصایص در کمره سیوطی اولان پنجاه وقت نماز که فرضی ویا جناتدن
 غسل وحی اولنه والحاصل منازل نورده ملکوت اوله رق دامن عرش الرحمان پیوسته اولدمکه بکاحدای کریم
 احاطه نطق نطقدن بیرون الطاف مالانیه الیه وحی ایلدی (فقرض علی تحسین صلاة فی کل یوم وليلة) اول حی قدیر
 بی واسطه ناموس اکبر تعین رواتب بندگی اناسنده هر شب وروز دالی وقت نماز اوزر به فرض قلندی (فقرات
 الی موسی فقال ما فرض ربک علی امتک قلت تحسین صلاة فی کل یوم وليلة قال ارجع الی ربک فسله التحفیف
 فان امتک لا یطیعون ذلك فانی قد بولت بنی اسرائیل تخیرتهم) امدی وحی فلک هفتده و موسی علیه السلام فلک
 ششمه وقوع یافته اولمغین نزول الیه تعبیر بیورلدی و مقدم فقرض علی افضلیله ادا اولنوب بوحلمده علی امتک
 عیار نیله تعبیرده انواع علم بدیعندن احتیاطک بدیدار اولدیغی ارباب معانی به خفی دکادر که کلامده ایکی شی ذکر
 اولنوب هر برندن آخرده مذکور اولانی حذف مثلا فقرض علی عبارتده وعلی احتی کلانی وثانیه دن علیک افضلی
 حذف اولمشدر و بی محترمه فقرض بیوریلان امتی اوزره فقرض اولمش اولور و کللام موسی علیه السلام دن فان
 امتک لا یطیعون خطایله عدم طاقی امته تخصیصده حضرت فقر عالم علیه سلام الله الاتم جنبانه داد حق اولان
 قوت عبادت برله بالذات تکالیف شاقه به طاقیت باب اولمربنه اشارت هو یدادر همان امت مر حومه قدر تیاب
 اولدمکه دلات ایچون افاده در پس صلاة معظم عباداتدن اولمغین اجل مکان اولان سما سابعده اعتناء
 بشانم غیر واسطه فرضی بنفیه بیان بیورمشدر و لذاتیل یکفر تارکها وذهب الشافعی الی انه یقتل
 وصلاة تمیز نیله متصویر و بیطیون بضم اوله مضارع اطای و خبرتم عطف تفسیر اولور زیرا انلا اختیار و امتحان
 معنانه در و الحاصل اول اریکه نشین عزت و ناز علیه التحایا مقصود و مر فراز و مترقل حله اکرام و اعزاز متوجه
 نشینکاه ناسوت اولورینه بیورر که جرح محمد فلک ششمه کلیم پروردگار موسی علیه السلامه نزول ایلدم
 نمکسارانه بکاظاب ایدوب امتک اوزرینه نه مقوله خدمت امر و فرض اولدی بندخی هر شبان روز الی وقت
 نماز تعین رانیه نیاز اولدی دیو جو ایداده اولدیغیمده بیور دیر که تکرار نیاز مند درگاه پروردگار اولوب طلبکار
 تحفیف اول ز بر اسنک امتک بوضع جسمان ایدر و مر الی وقت نماز عهده سندن کلکه طاقیت باب اوله من ر علی
 المخصوص صلابت بدن و بسطت جسم بنی اسرائیل حول ثقیل عبادات تحملنه ظاهر الاقتدار ایکن بدرستی
 بن انلری احتیاج ایلدم پس عجز و فقر و دن خالی دکالرایدی دیدی (فرجعت الی ربی فقلت رب خفف عن امتی)
 مفعول فعل بوقامده حذف اولندی ای مافرضت علیم و لفظ عنی الیه تعبیر بیورلدی کمال حیاء و شرم حضرت دن
 نا بدیر (خط عنی خفا) خط تنزیل سملدر مکنیا حمله تشبیه اولندی یعنی حبیب خسته دلان امة علیه الصلاة

والتحیة بیورر که محل مناجات پروردگار و رجوع ایلدوب کریم باضعیف امتدندن فرض ایلدیگک صلاقی تحفیف
 بیور دیو عنی ایلدم فیاض مطلق کریم منقندن بش و قی تنزیل ایلدی (فرجعت الی موسی فقلت له خط عنی
 خفا قال ان امتک لا یطیعون ذلك فارجع الی ربک فسله التحفیف) و فی نسخه فاسأله (قال فلم ازل ارجع بین ربی
 تعالی و بین موسی) جای مناجات رب جلیلدن موسی السکیمه رجوع ایدوب مافرض لهادن بیغ و قی تنزیل
 بیور دیر دیدم ینه غمخورانه بکاظاب ایدوب امتک اداء بقیه به دخی طاقیت یاب دکالدر بارگاه حضرت و ارکه
 بعد انری تنبای خفت تکلیف بیورر که دیدی علی هذا القیاس صوابدیکایله طلب تحفیف خدمت ایچون محل
 مکالمه و مناجاته نیجه که دایم القیض پروردگارله موسی علیه السلام میانه سنده آمدشده مر اجمعتدن خالی اولدم
 (حق قال) ای الرب سبحانه (یا محمد انهن) ضمیر مبهم بفسره قوله خمس صلوات ذکره الذیل فی قال علی القاری والاظهر
 ان یقال ان الصلاة المقرضة او الحسنین (خمس صلوات) محتمله (کل یوم وليلة) ظرفیت اوزره نصبده و فی نسخه فی کل
 یوم وليلة (اسک صلاة) ای من الخمس (عشر) ثواب عشر صلوات (فصلت خمسون صلاة) تا کیم انداخته
 تحفه تقدیر اولان قرعه پنجگانه نماز اوزره نهایت بولدقده اول کریم عطایاش بیور دیر که یا محمد هر شب روز
 روزه کک تقدیر اولان پنج ثواب نماز در که قاعده حسنه بعشر امثال ابرله هر صلاة ایچون ثواب و اعتبارده بحسب
 المضاعفه اون مقدار نیجه خوب قلنق کشیده خامه احسانم اولوب بوقدر اوزره پنجاه وقت صلاوات تقدیرنه
 و اقدردیو بیور دیر (ومن هم بحسنة فلم یعملها کتبت له حسنة) هم من غیر تصمیم قصدی و بالتصمیم عزم اولور
 (فان عملها کتبت له عشرها) وهذا اقل المضاعفة یعنی امتکدن برسی نافله و برعل خیره قصد و عزم ایلدوب هینوز
 اشلسه انک دقتر اعمالنه حسنة واحدة بت و تحیر بر و اول نخیری فاعل اولسه نامه اعمالنه اون حسنه کتب و تسطیر
 قانور (ومن هم بسنة فلم یعملها لم تکتب له شیأ فان عملها کتبت له سنة واحدة) باندراج الهم فی العمل حیث
 لامضاعفة فی السنة کما یستفاد الحصر من قوله تعالی (ومن جاء بالسنة فلا یجزی الا مثله) والحاصل اول کسسه
 برگاهه قصد ایدوب فسله کتور مسه برشی یازلز بلکه الله ترک ایدوب نادم اولسه لاجلها حسنه ککات اولنه اگر
 اول سینه بی اشلسه دقتر برگاهه روزه کاتب حفظه اولور (قال فزلت حتی انتهیت الی موسی فاخبرته فقال ارجع الی
 ربک فاسأله التحفیف) حضرت مبرحم انکیر رسالت علیه التحیه بیورر که غامی مراجعه سیرم جنبان کلیم الله علیه
 السلامه منتهی اولدمکه انجیام غمائی پیامر من اولدم ینه تحریر یک تازیانه همت ایدوب من بعد دخی بوضوحده
 جنبان درگاه عزته مراجعت و خدمات مفروضه خفتی درخواست اول دیدی (فقال علیه السلام قدر جعت الی
 ربی حتی استجیبت) بیان منه اولکل راسکین کاستان حیما بیور دیر که برجه مراجعت تحفیف و تنسای خط تکلیف
 ایلدم تا کیم اول مانع حکیم جل شانہ حضرت تدرندن شرم دار اولدم دیدی وعل وجه الحیاء هوان المبالغة فی تحفیف
 العبادة نوع من اللطاف والقیام بماتعین و تتم من باب الوفاء فی تحمل المبالغة الولا (قال القاضي) مراد اول
 سنده حدیده مذکور اولان شیخ قاضی شهید ابوعلی اوله تعریف برای عهد اولوب استغناء با عاده المعرفة تشبیه اولنجه
 ویا مصیفة مراد اولنه (رضی الله عنه) انک الاولی ان یقال رحمه الله لان الترضیة فی العرف مختصة بالصحابه کما ان
 النصایة والتسلیم مختصان بالانبياء والعزة والجلالة بالله سبحانه (جود) تشدید واوله شد در داءه (ثابت) هذا الحديث
 عن انس رضي الله عنه ما شاء) مانکره موضوعه یعنی ثابت بنانی علیه الرحه انس رضي الله عنه طریقتدن خبر صحت
 اثر معراجی تحت ارادتده اولان بذل جهده روایتده جوده واحسان و محکم اتقان ایلدی زبرار وایت ثابت خالیه
 عن الاعتراض روايت جیده وثابته در (ولم یأت احد من الرواة عنه) عن انس رضي الله عنه (باصوب من هذا) اقرب
 الی الصواب من هذا المروی (وقد خلط) تشدید لامله (فیه من هذا الحديث غیره عن انس یخلطها کثیرا) یعنی
 انس دن روایتله ثابت بنانی ک غیری رواة خبر امراده صحت باب اولمین امور ی تخلیط کثیرا به آمیخته و خلط عشوی
 ایلدی (لا سیما) خصوصا (ما ورد من رواية شريك بن ابی نجر) فتح ثبته و غر فتنون و کسریم و رالیله نابی صدوق
 اندیدر بعضیلر توفیق و بعضیلر باس به و انس بالقوی الیه قال وقیل ان تدیر حاصلی حدیث امراده او هام اربعه
 معدوده اد خالی سبیله روایت ضعیفه محوله و صنف علیه الرحه ثلاث الا وهامه اشارت بیورر (قد ذکر فی اوله شیخی
 الملك له) جامه تعد بنفسه و افعین لام برای تقویه در (وشق صدره و غله بما زمرم و هذا انما کان وهو صی و قبل الوحي)
 مبدأ حدیث انس رضي الله عنه شریک اول حضرت نه ملک کلوب و سینه بر سکنه لرین شرح و شق و اب زمرم الیه
 شست و شوی ای تلمیز ذکر ایلدی قصه شرح صدر ابه دایه مبربان حلیه سعده به تربیه سنده حالت صبا و قبل الوحي
 وقوع یافته ایدی (وقد قال شریک فی حدیثه و ذلك قبل ان یوحی الیه و ذکر قصة الاسراء و لا خلاف) فیه (انما كانت

بعد الوحي) مع هذا ان يترك عليه الرحمة سمعت انس بن مالك يقول ليلة الاسراء جاء ثلاثة قبل ان يوحى اليه وهو نام في المسجد ثم لم يره صلى الله عليه وسلم حتى ايقظته ليلة اخرى الى اخر الحديث شق صدر قبل البعثة وقوع عاقبة اوله في رواية قصة اسراي ذكر ايلدي وشب اسرايه في قصة اسراي بعد الوحي والبعثة جلوه كمرئضة ظهر ورديت وهم به هذا التعارض الواقع بين كلاميه (وقد قال غير واحد انها كانت قبل الهجرة بسنة وقيل قبل هذا) يعني جمع كثير من اسراي ليلة اسراي هجرت عليه دن برسنه اول ويادخي مقدمه ظمور يديدي يديدي يديدي مذكوره اختلافه اشارت ذكره هجرت دن برسنه اول ويادخي البعثة بئح سال مقدم ويابعد اليه ثمة اون بش اي صكره اوله حاصل شريكت اسراي قبل الوحي ظهور بافته ديلري غلط اولور معكم اسراء معهود دن غيري منا ما اخر اسراي صورت غماي عالم خواب اوله كائنص عليها الحافظ ابو محمد الحسين البغوي (وقد روي ثابت عن انس رضي الله عنه من رواية حماد بن سلمة ايضا مجي) نصبه مفعول وقدر روي (جبريل الى النبي صلى الله عليه وسلم وهو يلعب مع الغلمان عند ظهري) كسر ظاء مجبه وسكون همزة اليه ثابت بشاني قصة اسراي روي اسراي ليلة روي بندين انس رضي الله عنه اول حضرته جبريل عليه السلام دايه مهرباني ياتده ايكن كلسي روي ايلدي (وشقه) مصدر منصوب ومجي اوزره معطوف (قلبه) مفعول الشق (تلك القصة) مجي من بدل اشغال اولور (منقودة) حالية اوزره منصوب (من حديث الاسراء كروا للناس) غير شريك (جود في القصة) مجي من بدل اشغال اولور ديدمة عالم عليه سلام الله الاتم من ضمه لري حاليه نك حجر تريه لرنده وهو زاطغاله بازيجه ايلديكي جاعنده مجي ناموس اكرو شق مينه ماده سن خبر اسراي دن ماعدار واية شريك غيري روي كرده ثقة اوزره ثابت بشاني نقل ايلديوب قصة اسراي اليه قضيه شق صدر روي ياتده اتقان وجودت بيوروب قضيتي يكديكره اميخته اتمك اليه اشار اليه بالبنان اولديار (وفي ان الاسراء الى بيت المقدس والى سدره المنتهى كان قصة واحدة وانه وصل الى بيت المقدس ثم عرج به من هناك) ومسجد اقصايه سيرة سدره المنتهى به اسرايه اول حضرت بيت مقدسه وصول وان دن امانه عروج بيورملين ثابت عليه الرحمة قصة واحدة اولي اوزره روي بيوروب شريك اساهر بري برقصه اوقا وجميله نقل ايلدي (قازاخ) زاي والف وحا مهم له ازاله واذهاب معنائه در كل اشكال اوهمه غيره) شريك عليه الرحمة وش اذهان ناسه ايقاع ايلدي كاري هر مشكلي ثابت عليه الرحمة اذهاب ايلدي (وقد روي يوسف) بن يزيد الابلي القرسي راوي زهري ونافع نطق تاريخه وفات ايلدي (عن ابن شهاب) محمد بن مسلم تابعه روي كاحجاب كرام دن اون نقر ذاته ملاقات بيور مشلوز يكرمي دورت منه هجر به ده اعمال شام دن شعب نام قريه ده فوت اولوب علي قازغة الطريق دفن اولندي (عن انس) بن مالك خادم سلطان عالم صلى الله عليه وسلم (قال كان ابوذر) صحابي غفاري رضي الله عنه يحدث ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال (فرج) ضم فاه وكسر راء اليه (سقف بيتي) خانه ام هاني بنت ابي طالب والاضافة لادني ملايصة (قزل جبريل فقزج صدرى ثم غسله من ماء زمزم ثم جاء بيث من ذهب ثم لي حكمه واما فاقر غم في صدرى) ضمير اعتبار باللفظ طشته راجع درو فقر برافغ ما فدايكن ويا ضمير حكمته راجع اوله (ثم اطبقه) اي الصدر واعاده محله (ثم اخذ بيدي فخرج بنا الى السماء فذكر القصة) والحاصل انس رضي الله عنه دن مروي خبره بيورديله كرو غفاري خبر بر اولور حضرت شاه سريراصطفا صلى الله عليه وسلم بالاجلال بيور رستف خانه مفتق اولوب ناموس اكبر شرفيش نزول وسينه مي شرح ايدوب بعد ذاب آب زمزم مله سويده قيلدي بعد ما برطبت زرين اليه كه نور ايمان وحكمه ملائ ايدى كلوب اول نوري قلعه افراغ ايدوب وقلبي محله اعاده واطباق ايلدي صكره المدن طوبوب زمزمه سوي اسمانه صعود ايلدي ديو يور ديلري قصه بي راوي خبر تمامه نقل ايلدي امدي حكمه واما ملا دن مراد ان دن نشه باب اولان نور ويا حق سبحانه وتعالى تجسيم معاني واعراض اوزره قادر پس وزن اعماله اولان تجسيم كي ايمان وحكمه دخي تجسيم قيلنه واطباق اعاده شق صدر والتيام بغير الة ويا رحمة اولسنه اشارت در وعضيله مقارمك ايلدي شق اولندي ديمشدر واخذ وعروج حقيقي اوزره اولي كرك ويا خود عروجه شارع قيلند يندن كايه اوله (وروي قتادة) ابو الخطاب بن دعامة السدوسي الضرب قرآن وحديث وفعظه اعلم الناس ايلدي يوزاون يديده قتادة خالناجل اولشدر (الحديث) مفعول روي (بثله عن انس بن مالك بن صعصعة) خزرجي مازني (وفيها) في رواية قتادة (تقديم) (وتأخير) ويزيادة ونقص وخلاف في ترتيب الانبياء في السموات وحديث ثابت عن انس اتقان وجود يعني قتاده عليه الرحمة روي مذكوره اسانسن دن واندر دخي مالك دن رضي الله عنهم روي ايلدي اماروا ياتده تقديم وتأخير ويزيادة ونقصان واسمانده بيغمه بران ترتيبه خلاف باهر درويته انس رضي الله عنه طريقتن ثابت بشاني حديثي

ايه جودت واتقان جهنتن اكثر وابتدوا مدي مصنف عليه الرحمة روي ثابت بشاني اختيار واثقن عدو شمار بيوروب امام نووي ايسره روي قتاده بي ترجم بيور مشلوز (وقد وقعت في حديث الاسراء زيادات ذكر منها ثلثا) ضم نون وفتح كاف جمع نكتة هر معاني دقيقه كه فيكر ونام الله حصول يديدر استعاره قلندي كاهي نكات اوزره جع اولور (مقيدة في غرضنا) يعني اسراي دنك بعض طرفه روي دن نيجه زياده روي ووقع يافته ديو خبر اسراي ابرادنده كسا ينده اول معاني دقيقه وزيادات مقيدة بي نقل ايدرز (منها) مقدم خبر نكت مقيدة دن بعضدر (في حديث ابن شهاب) بوجه مبتدأ مقدره صفت اولور (وفيه) ضمير خبر اسرايه راجع درو بعض نسخنده نيه ايلدي روي حذفي استخسان كرده شارح شهاب خفاجي در (قول كل نبي له من حباي النبي الصالح والاخ الصالح الا آدم وابراهيم فقال له والابن الصالح) صلاح امدح صفات اولين هر فلكده ثابت اولان بيغمه بران ديشانان اول ماه سيمار بروج رساله من حباي بيغمه بر صالح وبرادر صالح وصفيله اكرام واحترام لري قولي در جع خبرن شهادته مندر جدر مكر صفي الله اليه خليل الله عليه السلام ابن الصالح اعزاز اليه من حباي ايلدي (وفيه من طريق ابن عباس) رضي الله عنهما (ثم عرج بي حتى ظهر ربي مستوي) ضم ميم وفتح واوله اسم مكان عالي يا وسط ويا واسع والباه معني في اوعلي يعني خير مكرم رضي الله عنه دن مستند طريقتن بخاريدن هر ويدر سلطان رسالت دستكاه صلى الله عليه وسلم سيم معراجي تحديده بيور بعد ذابله صعود ايلدي تابر محل رفيع ويا فراخ ومنه رسيده اولدمكه (اتبع فيه صريف الاقلام) صاد مهمله ورا اليه صر بروصوت حر ككت ابرامدركه صوت قلم مراد اولور بهي صريف الاقلام مر وشان كتيبه كراي اول مقام معلا ده ايشم دردم ديدى والحاصل غايه قري دن عبارت اولور ولف وكاتب حقيقي اوزره در مجاز و قول دكدر (وعن انس ثم انطلق بي) شاه فاعله وضمير جبريله راجع درو يابناء مجهوله اوله (حتى) آيت سدره المنتهى فغشها الموان لا دري ماهي قال ثم ادخلت الجنة) انس رضي الله عنه طريقتن روي كرده شيخان اولان حديثه بيور روي كه بعد ما امين وحي الهى بخله كتيدي تاسدره المنتهى به كلدن ودرخت سدره بي نيجه درلو رنگ قابليده كدة نور حقيقه الزاوي تحقيقه مانه اولدي يا خود سائر الوانه عدم مشابهت دن نه كونه رنگ اولدي دن بلمد بعد از بن بهشت برينه ادخال اولندم ديدى امدي جنت الان موجوده اولوب بالاي اسمانده اولسنه بو خبر لطيف شاهد صريحدر (وفي حديث مالك بن صعصعة فلما جاوزته يعني موسى) ضمير جاوزته يعني اليه مفسر در (بكي فتودي ما يبيك قال رب هذا غلام بعثته بعدى يدخل من امته الجنة اكثر مما يدخل من امتي) وبنه خبر مالك رضي الله عنه دن ورود يافته دركه اول شاه نو تسخير ملك وملكوت بيور مشلوز قباين اثنای معراجده موسي عليه السلام دن مفارقت ايلدم انلر كيه خيز اولدي بر قبيل رحمان باعث كيه كي ندر ديو وحي اولند قنده يارب پوشاي بند نصكره بعث بيور دل بنم امتن دن داخل بهشت اولان دن زياده انك امتي دخول جنان ايدده ديدى امدي حكمه معراجده سن شريف سلطان رسل رسيده درجه بجاها ايلكن اول حضرت جناب كايه الهك غلام اطلاق بيور ملري انلر دن امتن اولي حقيقيه درو همچنان حضرت كايك عمر و زمانه نسبته چل و پنجاه سال عر كذار اولنره غلام وشاب عدو اطلاق ايلدي بعبود كل ربكاه موسي عليه السلام تأسفا لقومه اولوب عموم دعوة محمدية وتأيد رسالت اجديه وكثرة اتباع وامتنه غيظه فرما اولدي يندن دري شلر (وفي حديث ابي هريرة) رضي الله عنه روي يافته كرده يبيقي اولان خبر اسرايه وارد اولدي (وقد رأيتني) ضم نام وضمير متكلمه در رويوت يوم مقامده روية بصريه در (في جماعة من الانبياء لحسان الصلاة) حاء مهمله اليه دخول وقت ومجي حين نماز فامتنهم فقال قائل يا محمد قيل جبريل (هذا مالك خازن النار سلم) مالك (عليه) اي على القائل اسلم جبريل على مالك ويحتمل ان جبريل امره عليه السلام بالسلام على مالك (فالتفت) مالك التفات نظر ايلديكي شيدن غيره انصراف درو بعنقه (فيداني بالسلام) يعني اول مسافر مهمه اسراي اجلال بيور روي كندهي مشاهير انبياء دن رجاعت الهجرة كوردم پس وقت نماز دخول ايلدي متوجه محراب ملكوت اولوب اول جماعة ديشان بكاتده ايلدي لرون جله به امامت ايلدم محرمه بند نماز اولدي بعد نصكره جبريل عليه السلام بكابر مهوله الشكل ذاتي مشير اولوب بنلر رئيس خزنة نار اولان مالك در ديو جبريل كاسلام وبيور اول دخي التفات وكاسلامه ظهور ايلدي ديو بيور ديلر امدي تحريمه بند اولد قري نماز صلاة عشا اولي ويا نماز ييكانه فرض اولندي انبياء به مفروضه اولان صلاتن اوله وبعد الاسراء اولديني حاليه صلاوات مفروضة معهوده دن اولور وقيل الاسراء ايسره يا نقل ويا انبياء به مخصوصه نماز در ديمشدر والله اعلم وقد متك جميع الانبياء بها * والرسول تقديم مخدوم على خدم (وفي حديث ابي هريرة) ثم سار حتى الى بيت المقدس فربطه فرسه الى خفرة) فرسدن مراد برادر وبراقه فرس تسجيه اولي روي اخرا ده

مرید و یا خود جبریل علیه السلام مخصوص فرس اوله و ربط ضم معنای متضمن اولین الی الله تعالی ایدلی
والی یعنی الباء و عند و خبره الیه مراد خبره یست مقدس در که قبله کاه ایدی غریب موطأده تخریر کرده برقی اوزره
خبره الله غریب دنیا در که جمیع میانه عالم زیر خبره دن نبوع ایدر مقسم آب دنیا در میانه مسجد اقصی ده
کویسا آسمان وزمین را سنده خبره بر جبریل دو که بقدره الله تعالی معلقه در یعنی شش جهت دن قطع روابط
و اتصاله علاقه پذیر و قف امتثال امر ذی الجلال در دوش میبندد نقش تقای اثر پای محمد صلی الله علیه و سلم
نمایان در که شب اسراده تشریف سرا پرده سرادقات ملکوت پیور در قلند بر اقه سوار اولمشیدی و هیبت نبی انی
و جان دن برجهته مائل اولمشدر و جهة اخر اسنده انا را تا مل میروشان صحیفه بدن خبره ده مر تجمه در که وقت
میلانده ملائکه خبره فی امالک اینست ایدی وزیر سایه دولت با به خبره مبارکه بر غارش مکنده نمودار اولوب
جانب قیام دن سلم هفت پایه الیه اول مخزن اکبر معاده وضع قدم زیارت اولنده در کذا الشهاب الخفاجی (فصلی)
ای جبریل و قیل النبی علیهم السلام (مع الملائکه فلما قضیت الصلاة) مبنی للمجهول و صلاة نائب فاعلیدر (قالوا)
یا جبریل من هذا معک خبره مذ خبر و یا خالدر (فقال هذا محمد رسول الله خاتم النبیین) خاتم کبر و فتح تا الیه آخر
معنایه (قالوا قد ارسل الیه قال نعم قالوا حیاه الله) جله دعایه دریا حیات دن بقامه اسنه و یا تحیه دن سلم الله
معنایه در (من اخ و خلیفه نعم الاخ و نعم الخلیفه) بقا و سلامتله تحیه و دعایه در من زائده و مراد اخو ایدر
و خلیفه روی زمینده تکمیل نفوس بشریه و تقید او امر آلهیه و عماره ارض ایچون و استخلاف کرده پادشاه
جهان آفریندر لاجتیاحه تعالی بلکه بغیر واسطه مخلوقات تلقی او امر خدادن صور لری جهتله خلیفه الله
نصب قیلندی و تاه خلیفه برای مبالغه در صوابید شارح تلسانی اوزره سلاطینه خلیفه الله دیکل چار اولیه
اگر شرع و سفته اتباع ایدر سه فقط خلیفه دینور و الا همان امیر دیکله اکتا اولور در عیشار و الحاصل قافله سالار
خیل انبیاء علیه التحایا حضرت لری پیور بعد ازین ختام معراجده روح الامین الیه سیر و کذا را بدلد تا کیم مسجد
اقصی به نزول و براتی پیرامن سنکه و یا خبره مبارکه به بند ایدلی و فرشتگانله تحویمه بند نماز اولدی چون نماز
و نیاز تمام اولدی و مروشان حضرت جبریل سنکه هم معنای اولان بودات کیدر در دیو پرسان اولده روح القدس
جواب داده اولوب بوندر پیغمبر آخر ازمان اولان حضرت محمد صلی الله علیه و سلم دریدی ملائکه اعاده سوال ایدوب
جناب احمد معراجله بیث اولندی بی دیدیر جبریل نعم دیوب مروشان دخی بقا و سلامتله تحیت خوان اولوب زهی
برادر و خلیفه دیو این بند شهرستان تکریم اولدیلر (ثم لقوا ارواح الانبیاء فاقنوا علی ریحهم) بعد انقضاء الصلاة
اوبعد العروج امام صف انبیاء و جبریل علیهم السلام التحایا و بره کرام ارواح انبیاءیه ملاقی اولدیلر شکر المائتم علیهم
خدای بی همتایه ثنا خوان اولدیلر و خبر لطیف عالم ملائکه اولاده تشکیر ارواح دلات ایدر (و ذکر) ابوهرزه رضی
الله عنه (کلام کل واحد منهم) وهم ابراهیم و موسی و عیسی و داود و سلیمان (ثم ذکر کلام النبی صلی الله علیه و سلم
فقال وان محمدا ننی علی ربه فقال کلکم اننی علی ربه وانا ننی علی ربه فاقول الحمد لله الذی ارسلنی رحمة للعالمین)
وفیه مخافته لما ذکر فی اول الحديث من الانبیاء و هو من باب الابدال لا الزیادة و حدیله نعم پروردکاری تحیده دلیلدر
مدح نفس دکلدر امدی اول حضرت مسلمینه سعاده دارین و کافرینه عذاب المصیالان امتیله عالمینه تحول
رحتی اولدیفنددر (وکافه) صفت و یا مصدر وارسلنی فعلنه مفعول مطلق و یا اسم فاعل و حال اولوب نابرای مبالغه
در عموم رسالتنی بیان اولور (لنناس بشر و انذیرا) حال مترادفه او متداخله و انزل علی الفرقان فیه تبیان کل شی
بین الحق و الباطل فارق اولغله فرقان نسجه اولندی مصدر یعنی الفارق او الفرق و هو بحسب اللغة عام خصه
العرف بالغلبة و تبیان کسر تا الیه مصدر در (وجعل امتی خیر امتی و جعل امتی وسطا و جعل امتی هم الاولون
و هم الآخرون) ضمیر هم مبتداه و حصر افاده ایدر و اوائت فصل قضا و بعث قبور و دخول جناتده سبقتا
مرحومه محمديه ظاهره و تأخر وجود خارجی اعتبار ایدر (و شرح لی صدری و وضع عنی وزری و رفع لی ذکری
و جعلنی فاتحا و خاتما) و الحاصل ابوهرزه رضی الله عنه انبیادن هر برینک کلام در بارین ذکر ایلدیکه انرا خلیل
الله و کلیم الله و روح الله و جناب داود و سلیمان علیهم السلام بعد ذاکتفاری مختاری نقل ایدوب دینی بتحقیق
محمد علیه الصلاة و السلام دخی رب جلیل اوزره ثنا و جبریل ایدوب پیغمبرانه پیور دیکله هر بریکر خدای مثاله ثنا
خوان اولدیکر بن دخی تحذیر نم خداوند کریمه کویا اولورم جد و ثنا اول پادشاه جهان آفرین جل و علا
جنانیه نمایاندر که بنی عالمه رحمت و عامه ناسه بشر و محذرا و لدیغم حالده او سال ایدوب بکاین الحق و الباطل فارق
اولان قرآن عظیم الشانی انزال پیور دیکه انده هر شینک بیان و تبیان حاصدر و امتی خیر و امت و عدول و اختیار

و علم و عمل بینتی جامه بین و امتی سابقین و دخول جناتده او این وجود اخرین قیلدی و مینه می علم و ایمان و حکم
و ایقانله توسیع و قلابی حظ شیطان دن پاک و تقدیس ایدوب عالم ملاعلا ده بنی مذکور و نام طراز جنان و روحی
قبل الارواح خلق الیه باب السعاده نبوته فتح قیلدی دیوشکر بر ذانله رطب اللسان اولده (فقال ابراهیم علیه
الصلاة و السلام بهذا فضاکم محمد) تقدیم معمول حصر ایچوندر جناب خلیل الله صلی علیه الاله انبیاءیه خطاب
ایدوب محمد علیه الصلاة و السلام اب جنیان اولدیلر مجموع ماذ کراهه اوزر یکزه فضلی مزاد و بر زیاد اولدی دیدی
(ثم ذکر انه عرج به الی السماء الدنيا و من السماء الی السماء) عرج بناء فاعل و یا مفعوله در بعد ذالوهرزه ذکر ایدیکم
سید الوری علیه التحایا جبریلله هم کاب آسمان دسادن بالا به صعود و بر فکندن بر فاکه عروج ایدلی (کما تقدم
فی حدیث ابن مسعود) روایت کرده ابونعیم فی الدلائل اوزره پیشکار صاحب مقام محمود عبد الله بن مسعود
حدیثنده مذکور در (انتهی فی الی سدره المنتهی و هی فی السماء السادسة) یعنی جبریل علیه السلام تکلیف
عروجی بناله سدره یمیده اولدیکه سدره آسمان ششده در پیور دیکر قول اکثر ذلک هفتده اولقدر روایتین بینتی
تلقیه امام نووی پیور که اصل درخت سدره سماء سادسده و معظمی سایه ده اوله زالیما بینتی مایعرج به
من الارض فیکبض منها و الیها ینتی ما محیط من فوقه فیکبض منها) یعرج و یقبض مجعول بناله در و منها ده
من ابتدایه و ضمیر سدره یمیده و یا ملائکه راجعدر و الحاصل امور ارضیه عباددن در کاه کبریا به ملائکه نیک
عرضی ایچون عروج لری اول جای و الیه رسیده اولوب انلردن اخذ و ضبط اولور یعنی کتب کرام ملائکه دن قبض
و امور قید و نبوت ایدر و ملائکه مقر بین و ساطتله عرشدن نزول ایدن او امر اول محمل رفیعده نهایت بولوب
انلردن فظه و کتبه برره اخذ ایدر (قال تعالی اذ یغشی السدره ما یغشی) یعنی اول حینده که سدره المنتهی بی شول
امر عظیم قابله یشیدی (قال ابن مسعود) تفسیر پیور (فراش من ذهب) فراش فتح قافله پروانه در یعنی سدره یمیده
تغشیه ایدن التیوندن بر پروانه ایدی پیور دیکر و فراش مرفوع و عالمی مقدر غشیا اولور (و فی روایة ابی هریره
من طریق الربیع بن انس) البکری البصری زیل خراسان اولان تابعی و راوی انس رضی الله عنه در یوز و یوز طوق زده
ریمه یهار عمری خزان بولمشدر (فقیل لی هذه السدره المنتهی ینتی الیها کل احد من امتک خلا) فتح معجمه الیه
و تحقیق لاملای مضی و بعض نسخه ضم خا و تشدید لام مکسوره الیه مقید در (علی سبیلک) بنه ابی هریره روایتنده
اول محبوب بارگاه مقدس علیه السلام پیور بکاخ طاب اولدیکه بوجای فرخنده سدره المنتهی در امتکدن سنک
طریقت و سنک اوزره کذا را بدلد هر بری بومقام معلایه و اصل اولور یعنی شاه بازان ارواح و متین بودرخت
والاده آشیان ساز اولور و در کاه حقه انلر عرض اولوب بند کاتدن فلان ابن فلان قوا کدر دینلد کده کاصک
امان و احسان اولور و کذا مکرمه (ان کتاب الابرار فی علمین) آیتی سدره الیه تفسیر اولمشدر (و هی السدره المنتهی
یخرج من اصلها النار من ما غیره من) بر سدره منتهی در که زمینه پوسته اولان عروق و یچندن آب ناب جویدر
روان و نبوع ایدر که لذت و رنگ و بوی متغیره اولور (و انهار من لبن لم یغیر طعمه) و شردن ایرمقله بدیدر اظهر در که
طعمی بدلدن عاریدر (و انهار من خمر لذته للشارب) و می مشک نابدن نهر پیدر اولور ککه نوش ایدر که لذت
و صفایش اولوب بی آسمان بزم دنیا کی خمار اولور و لمر (و انهار من عسل مصی) و انکسبین صافیدن جول
هوندر در که هر کذا و در ددن صاف و پاکیزه در امدی جوی نیل و فرات اصل سدره دن ظهور ایلدیکر روایتی
بیچ درخت سدره روی زمینده و انفی اقتضای ایدر و فلان سادسده اولدینی حالده جویدر بیچ سدره دن باران و ش باریده
اولوب جای معینه به نزول و مجری و قرار کاهنه سوق و جمع اولوب ایرمقله پیدر اوله کما قاله شهاب الدین الخفاجی
و یا خود بیچ و مبتداه سدره زمینده اولوب و فرع و معظمی سماء سادسده و نهایت و میوه و غشیان انواری آسمان
هفتده ظاهر اوله کما قرره علی القاری (و هی شجرة یسیر الی اکب فی ظلها سبعین عاما و ان ورقة منها مظلة للخلق)
مظلة ضم میم و کسر ظاء و تشدید لامه اسم فاعل من اظلل او یظلهما و خلقدن مراد جمع کثیر در لامه اثر الخلق پس
فراخی سایه دن عبارتدر و اول بر درخت جلیل الشاندر که انک سایه سنده جوادر هوارله انجق بتش یمیده شبر
خیانی فی ایدر و انک بر ورقیشمار خله سایبان اولور بالا ده اذان فله الیه تشبیه پیور لدینی شکل صورتده کوش
قیل مانند اولوب عظم و کبرین منافی دکلدر (فتمشوا نور و غشیتهم الملائکه) و سدره بی انوار آله یمیدن نور عظیم احاطه
و انوار ملکیه الیه مروشان تغشیه ایایوب نور علی نور الیه پیراسته اولدی (قال فهو قوله تعالی اذ یغشی السدره
ما یغشی) ای فی تفسیر هذه الآية علی قول (فقال الله تبارک و تعالی له) تبارک نقاعل من البرکة و تعالی عظمت
ورفت بومقامده تمجید مذکور من امتی خنی دکلدر یعنی کثره خیر جناب کبریا سندن مستفاد و عظمت و ربوبیتده

عالی اولان ولای متعال حبیب مصطفی علیه الصلایه خطاب ایدوب (سل) مقبولی برای تعظیم محذور برای سل
 کل خاتریه (وقال انك اتخذت ابراهيم خلیلا واعطيتك ملكا عظیما وقلت موسی تكلیما واعطيتك داود ملكا عظیما
 رانت له احدید وخرت له الجبل واعطيت سليمان ملكا عظیما وخرت له الجن والانس والشیاطین) عطف
 الخاص علی العام (والرياح واعطيتك ما لا یبغی لاحد من بعده) تعظیم بعد تخصیص (وعلمت عیسی التوراة
 والانجیل وجعلته یرى الاله والارض واعطته واهله برصه من الشیطان الرجیم فلم یکن له علیمما مدید) حبیب
 اکبر بامقام متابعه دیدی اله ابراهیم علیه السلامی دوست اتخاذ ایدوب اکمل جیم نبوة وحکمة وکتاب
 ارزانی قیلند و موسی به کلام ایتمکله تعظیم وتکریم ایلند و داود خلافت عظمی بخش ایدوب اهلی انعم
 وحبالی کندویه مسخر یزورلد و سلیمان پیغمبره شرفا و غر بامافوق الارض و تحتها سلطنت کبری اعطا ایدوب
 بعدذا اکانس ویری و دیو و بادی زیر کسند مسخر و فرماتنه بردار قیلوب و بر ملک عظیم روزی قیلند که
 انلر دتصکر بر فرده اول ملک سزاوارد کدر و عیسی به عالم صبا و صغرنده تعالی نوریه جللی و اصلا انجیل جللی تعلیم
 یوروب دار الشفاء کر مکدن ناینا و عله بر صله مبتلا و الهی ابراه و دم مسیحایی سیله ارباب الله بر الساعه اولور
 بر طبیب حکمت خانه عالم قیلوب وقت صباه کندی و مادرمهر باین دیو طریدم کمریدن امین و معصوم قیلند که
 انلر اوزره شیطان راه نایاب در دیدی (فقال له رب) جناب کبریا حضرت مصطفی علیه الصلایه خطاب ایدوب دیدی
 (قد اتخذتک خلیلا حبیبیا) محبت ذات قابلید رکن خلدن مقام محبت برتر در شکیم خلدن محبت معبود اولان
 فصل آتیده تفصیل اولور یعنی یا محمد سنی حبیب اتخاذ ایدوب (فهو مکتاب فی التوراة محمد حبیب الرحمن) عبارت
 مذکور کلام را ویدن حجت زیاده مذکور به شاهد اسادر (وارسلتک الی الناس كافة وجعلت امتک هم الاولون
 وهم الاخرون) یعنی حبیبیانی جمیع ناسه مبعوث بالحق پیغمبر فرستاده ایلدم و امتکی حساب و بعث و دخول
 جنانده اولین و یحسب الوحد و اخرین قیلدم (وجعلت امتک لا یجوز لکم خطبة حتی یشهدوا انک عبدی ورسولی)
 خطبه عادت نادئ عرب اوزره علی رؤس الشهاد و عظم و نصایحی مشتمل کلام اولوب هیچ عرب اوزرینه شرمده
 مقرر قیلندی خطبه من الخطب امر عظیم معنسانه اولمغین جمعه و اعیاد و نکاح و هر خطب جیم امورده
 مشر و عینی با قید ربی امتک اول امت قیلدم که انلر خطبه لر معنیها اولمز الاسن بنم عبد خاص و پیغمبر
 بر اختصاص اوله بیک شهادت ایدله (وجعلتک اول النبیین خلقا و اخرهم بعثا) دخی ای جیم سنی پیغمبر انک
 خلقا و نبوتنا اول و ارسالا اخری قیلدم یعنی قبل خلق الارواح روحی خلق و ایجاد یورمغله جلله مبتدا قیلدم
 (واعطیتک سبعا من المنانی) فاتحه کریمه و یاسع سورطوال سکا اعطا ایلدم (ولم اعطها نبیا قبلا) پیغمبران
 پیشینه آتی بخش ایدم تقدم بیان (واعطیتک خواتیم سورة البقرة من کتخت عرشی) کز مال دفین ولوح
 محفوظه عدم اطلاق خلایق سبیل کج نهانه تشبیه اولندی و کتزلو حدر (وجعلتک فاتحا و خاتما) یعنی عنایت بالغه
 صمدانی خلقة فرسای فیض اولوب خطاب مستطاب و روز ایلدی سکا زرع شده کج نهان اولان لوحدن ختم
 سورة البقرة آمن الرسول آیات مجیز بر کانی فی واسطه ناموس اکبر عنایت یوردم و سنی خیراته مبتدا و میرانه
 منتهی و یا باعتبار الارواح و الاشباح انبیایه اول و آخر قیلدم دیک اوله (وفی الروایة الاخری قال) روایت کرده امام
 مسلم اولان خبر مسنده ابن مسعود یوردر (فاعطی رسول الله صلی الله علیه وسلم ثلاثا) فضائل مخصوصه دن اوج
 شی پیغمبر آخر الزمان علیه صلوات المنان جنابه بخشایش یورلدی (اعطی الصلوات الخمس) بری غارنجیکانه در که
 اول حضرت و امتک غیری به بخش اولندی زیرا انبیاء کرام کچه بوصلاته موافقه بعض صلاته قائم نیاز ایدله
 اما مجموعیله مأمور قیلند یوردر اول حضرت دخی قبل الاسرا نمازه قیام ایدردی لکن بیان کیفیتی مشهور کدر خ
 خصا بصد امام سیوطی نقلی اوزره قبل الاسرا تحریمه بند اولد قری نمازه رکوع و غیدی و لذا (یا ایها الذین آمنوا
 ارکعوا) امر شرینی شرفیافته نزول اولشدی دیدله (واعطی خواتیم سورة البقرة) کاتقدم (و غفر لمن یشترک بالیته
 شیأ من امته المتجمعات) ضم میم و قاف و حاء مهمه لک مسوره اله القام معنسانه در مراد اول کاه کاترد که صاحبی
 نار و هلا که القادیر مر فوعا فعل مجمول غفر به نائب فاعلیدر و اوجه معنای امتندن اهل کاترا یچون شفاعت اعطا
 یورلدی و حاصلی خصوصیات هذه الامه دن بری غفران کاترد و لومن غیر تو به مع هذا تحت مشیتده اولدینی
 ان الله لا یغفر ان یشترک به و یغفر ما دون ذلك لمن یشاء) ایه جللیله سبیل نبوت یافته در (وقال) ابن مسعود رضی عنه
 المعبود (ما کذب الله ما رأی الا یتین) اخبار و نه علی مایری و اندر آنزله اخری (رأی جبریل فی صورته له سمانه
 جناح) یعنی ابن مسعود ایتین جاملتین تفسیرندن مراد جناب محمد علیه السلام جبریل خلقه اصلیه سی اوزره

معاینه

معاینه ایلدی بسم اول طیاوس قدسینک التیوز جناحی وارد ردیدی و معنای آیات کریمه دیک اولور که محمد علیه
 السلام کواکبی جبریلی محمد کوردیکنده دروغ ایتدی و انک جبریلی کور مسنده منرا کاهرا و جبریلی ایدرسن
 بدرستی انی بر کره نزولنده صورت اصلیه سی اوزره عیانا کوردی (وفی حدیث شریف انه رأی موسی فی السابعة قال)
 یعنی رسول الله صلی الله علیه وسلم اولراوی علی انه من کلام شریفک فهو مدرج فیه (بتفصیل کلام الله) الهیه
 للسمیعة وهو مضاف للقاعل یعنی روایت کرده شریفک علیه الرحمه اولان خبرده حضرت حبیب الله جناب کلیم الهی
 فذلک هتفه مشاهده ایلدی و اول جای رفیع صعدی کلیم الله اولوب سائر انبیاء علیهم الصلایه اوزره فضیلتی و علو
 مرتبه فی حیثیتله در دیدی اماروایه سابقه به مخالفی با هر در که موسی علیه السلام سماء سادسه ده مسند نشین قدر
 و منزلت اولدینی روایت اولنشدی اما غریبه امر معراج متعده اولدیه دفعه اخریده بوجوه معاینه یورلد
 مقامات نایب ادراک اولان فذلک سادسه مشاهده بعد ذاسابعه صعود و اول حضرتک رجوع عنده کلیم الهی اسمان
 هتفه معاینه یورملری الهیته ماده جمع و تلیق قابل اولور (قال ثم علا به) صیغه مفعوله درای رسول الله علیه
 السلام (فوق ذلک) اشاره مذکور سماء سابعه به در (علا به الله) بدل من قوله فوق ذلک و یا برای استعلا کافی
 قوله تعالی تأمنه بقتطار یاخودالی معنسانه اوله کافی قوله تعالی وقد احسن فی یعنی جناب حبیب الله علیه السلام
 الا له فذلک سابع و سدره مافوقه اعلا و اصعد اولندی اواقدار له که ماسوی الله انی بیلز چون مقام سرور و اصفا
 محمد مصطفی ربیه کلیم الهمدن برتر و بالا اولمغین بر قوله تعقیب یوردر که (فقال موسی لم اظن ان یرفع علی احد) امدی
 کلیم الله حبیب الله درجه و منزلتی کندودن ارفع و اعلا اولدین معاینه یوردر قد من قیاس ایتزد مکه اوزریمه
 بر کسنه تقدیم و رفیع قیلنه دیدی و من اظن موسی علیه السلام کلیم الله فضلیله تفرد یورلدینی جهتدن ایدی
 کلام حله جناب حبیب الله موسی علیه السلامه مشارکت یوردر قد نص کره سائر انبیاء اوزره رفعتی مقتضیه
 کرامتله معزز و مکرم قیلندی اولی انهایه خنی دکدر فضلیله باهره سلطان رسالتی جناب کلیم الله توراته جلله
 مظالمه و وحیله مشاهده ایتشکن حال نبوة اب کلیم الله سزاوار و واضح یوردر ایکن قول مذکور شایان
 خطاب اولدینی اعتراضله روایه شریفک مطعون در (وقدری عن انس انه صلی الله علیه وسلم صلی بالانبیاء بیت
 المقدس) خادم سالک انس بن مالک رضی الله عندهن مرویدر که امام الانبیاء علیه الصلایه حضرت نری مسجد اقصی ده
 متوجه محراب اولوب پیغمبرانه تحریمه بند غار اولدی و انبیاء جناب امامت بناه لرینه اقتدا ایلدیلر (وعن انس
 قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم یتنا انا فاعد ذات یوم ادخل جبریل اصل ینابین در فقه سی الله اشباع
 اولندی ظرف در و معنای طریقی متضمن جلله مضاد و ذات یوم مطلق زماندن تجوز و نهی دفع ایچون نوکیدر
 (فکرین کتبی) و تشدید تسمیه الهی (فقدت الی شجرة فیها منل و کری الطائر) و کز ضرب خفیف و و کری شنی
 و کروه و الطیر کالیت الانسان (فقدت فی واحدة و قدت فی الاخری) تأیید و کربا اعتبار البقرة و القطعة من
 الشجرة (فقدت) نوله من التور زیاده و غاوضیم شجره به راجع در بعض نسخه صحیحه ده سمیت سینه من السواى ارنفعت
 و ضمیر اخری به راجع اوله (حتى سدت الخافقین) مهر و متارنه حرکت و اغیابی مشرق و مغرب اولمغین خافقین
 افق شرق و غربدر (ولوشفت استس) کمر سین اولی و کاهی فخله در السماء و روى لمست السماء بسین واحدة
 من الشمس (وانا قلب طریقی) نظرمه معنسانه و جلله حالیه در (فطرت جبریل کانه جالس) که مر حاه مهله و سکون لام
 و سین مهله اله کاه رقیق (لا طئی) ای لاصق بالارض (فعرف فضل علمه بالله علی و فتح لی باب السماء و رأیت
 التوراة اعظم و لط) ضم لام و شد طاء مهله الهی معنی للعجب و ول ای اغاق (دونی الحجاب و فرجه) ضم فاق و فرجه
 و جلله ضمیر جنابه مضاف در جمع فرجه (الدر و الیافوت ثم اوحی الله الی ما شاء ان یوحی) بناء فاعل و یا مفعوله در
 حدیث انس رضی الله عنه بعض نسخه ناموجود در محصول خبر عیب اثر شاهباز اشیا نه رسالت علیه السلام
 و التحیه یوردر بر کون قاعدا و لایم حینه بلیل سدره نشین جبریل امین در حال داخل مجلس اولوب مرانکشت
 ناطق برله میانه دوشانه می در ددی بندخی جبریلله نشینکاه مدن قاتلوب بر درخته قائم اولدمکه بالای درخت
 اوزره ایکی اشیا نه مرغ آسانه لر مشهور دم اولوب بر رینه بن و دیکره جبریل جالس اولدیمزده درخت
 نمایاب اولدی تا کیم افق مشرق و مغرب سدا ایلدی بن کمال رفعتدن مراد ایتسیدم انسانی من ایدردم و آیات ذی
 الجلاله بصرم بصیرته تعارضد ایدر اولدیم حلاله افاق و انفس صنع کرد کاره نکران ایدم و سیرغ سدره نشین
 جبریل امینه نسکاه ایلدیکمده کمال خشیه الهمدن کویازمین ساید و پشت شتره پوشیده قیامان کوه رفیقته
 دوش معاینه انابوب ذات جبریلله نمایان اولان خوف حق انک علی مقداری اولدیندن اعرف بالله اولدینغه

معاینه

بقین حاصل ایلدم و بنمچون در اسمان کشاده قیلنوب نور عرش اعظمی و یا نور الهیه بی عیان مشاهده ایلدیوب
 بیغزه بر ستره اراقلنددی یعنی مشهور و با صریح یقین اولان نور و نکره بناله نور میانه سنه پرده کشیده بیور بلوب
 اول حجاب من خنی فرجه لری و طایفه لری که نور افشاند لر لولویا قوت ایدی بعد از امر ادا عیلمی اوزره بکاوچی ایلدی
 انتهى امدی سید العالمین حضرت نوری افضل مخلوقات ایکن جبریلک جناب حق علیه شهن زبده اولدیقن بلام
 دیوین و نور مری نواضا الله و تعلیم لامته اوله یا خود مالک فی القاضل اولان شی کاهی مفصوله موجود در ملائکه
 مقرین همچنان احوال ملکوتیه عرفان لری غیرک عرفانیه غالب اولور و ان کان افضل و حجاب و ستره تا ویلی قریبا
 بیان اولنور (و ذکر البزار) فتح موحده و تشدید زای و انور و ایلد بزرگانه و بتدریج احسن عمر و البصری صاحب
 المسند الکبیر صبر تار میخنده رمله ده جو اوملک متعالیه ارتحال ایلدی (عن علی بن ابی طالب کرم الله وجهه ما اراد
 الله تعالی ان یموت) شد لامله (رسوله الا دان جاءه جبریل بلبابه یقال لها البراق فذهب برکها فاصتعبت علیه فقال
 لها جبریل اهلک فی الله ما رکبت عبد اکرم علی الله من محمد صلی الله علیه وسلم فربکما حتی اتی بها الی الحجاب الذی
 یل الرحمن تعالی فیما هو کذلک اذ خرج ملک من الحجاب فقال رسول الله صلی الله علیه وسلم یا جبریل من هذا قال
 والذی بعثک بالحق الی لاقرب الخلق مکانا) ای فی السماء اومن الحجاب لامن رب الارباب (وان هذا الملائکة ما رأیت
 منذ خلقت قبل ساعتی هذه فقال الملائکة الله اکبر الله اکبر الله اکبر فقیل له من وراء الحجاب صدق عبدی انما اکبرنا کبرتم قال
 الملائکة اسم دات لاله اذ الله فقیل من وراء الحجاب صدق عبدی انما الله لاله الا اننا ذکر) ای الراوی (مثل هذا فی بقیه
 الاذان الا ان الله لم یذکر جوا باین قوله فی علی الصلاة فی علی الفلاح) حتی اقبل و هلم معنا سنه اسم فطرد و فلاح فوز
 بالعباده و باقامه مناسنیه ای اقبلوا فی الجنة (وقال) ای الراوی (ثم اخذ الملائکة ید محمد فقدمه قام اهل السماء فیم آدم
 و نوح علیه السلام) یونرا یله تخصیص بالذکر یورلدی ای اوالا نبیاء و الجسمانیین اولد قلندندن تنکیم سرور ستره
 نسب صلی الله علیه وسلم اندر آب و روحانی اولدیقن کیمدر زبده کلام و قنای خدای بی همتا رسول مجتبیاه دخول وقت
 صلاقی اعلام ایچون تعلیم و تعریف اذان شریف مر ادا ایلدی اول حضرت روح القدس براق برق رفتار نام بردانه
 هما نوله کلدی چون شم سوار ملک و ملکوت که سوار اولغه شروع ایلد کده دابه سرکشک ایلدی جبریل برقه
 عنانکر ای خطاب اولوب ساکت اولد که بذات پاک کبریا کابر بنده خدای تعالی به محمد علیه السلام مدن اعز و اکرم
 سوار اولدی دیدی پس برقه مه اذله سوار اولوب عرش رحانه رسیده و منتهی اولدی و در حال و راه حجابدن بر فرشته
 نور سرشته بدیدار نظم و راولوب نخر کاشکات جبریله نوملک کیمدر دیو پرسان اولد قده جبریل جوانده اده اولدیکه بحق
 پادشاه لایزال که سنی حقله بعث ایلدی آسمان و حجابده رفعت و مکانت قبلدن نزدیکتر مخلوقات خلق اولد یغمدر نورو
 یو و قرتن غیری زمانده مشاهده ایتمدم دیدی پس اول ملک ایکی کره تکبیر ایلدیوب و راه حجابدن جواب مستطاب
 صدور ایتدیکم قول راست کویدر اکبر و اعظم بنم بعد ذاملک کلمه شهادتله ناطقه برداز اولد قده بنه و راه حجابدن
 تصدیق بیور بلوب بن خدای ذوالجلال که بتدن غیری معبود بالحق نایاب و فرد و واحد بنم دیدی و اوئی خبر قول
 و جوابا بقیه کلمات اذانده وجه منقول اوزره نقل ایلدیوب انجی جمعیتده و راه حجابدن جواب ذکر ایتدی زبرا
 حق سبحانه و تعالی معنای حیطین شایان تصور کلدکره جوا بی لا حول و لا قوة الا بالله دروسر اوار جواب
 مخلوقات اولوب خلق بی محتایه لایق اولز بنه راوی بیور که ملک مؤذن دست کرم بیوست امام الانبیای طوبی
 محراب ملکوتیه تقدیم و اهل سمایه اول حضرت امامت ایلدیکه از جمله اول جماعت کبراده صلی الله علیه و آله
 حاضران ایلدیر معلوم اوله که حدیث مذکور سنده متصله جناب علی کرم الله وجهه دن مروی و لیکن سلات سنده
 زیاد بن المنذر و سلات اولغین محدثین که کذابیدر دیو عدم اعتبار روایتی خبر مذکورک دخی ضعه دلالت ایدر
 اما امام سهیلی صحتنه قائلدر مع هذا خبر مشار الیه قبل الهجرة مکده وقوع یافته اولان معراج معموددن ماعدا
 معراج اخر اواسنی اقتضا ایدر زبرایق خبردن معلومدر که بومعراجدن مقصود همان تعلیم اذاندرو اذانک و توعی
 مدینه منوره درامدی وان صحیح الخبر امرای مذکور روح لطیف حضرت برله عالم مشاهده جلوه نالوق کرک زبرا
 رؤیای انبیادخی وحی حقدرو و همچنین ابن عمر دن مروی خبر صحیحله عمر بن الخطاب و زیدرضی الله عنهما انک اذان
 ماده سنده ثبوت یافته اولان رؤیای صادق لری اول حضرت وحی عقبیده ظهور ایتش اوله والله اعلم (قال
 ابو جعفر محمد بن عی بن الحسین) راویه حدیث مذکورک راویسی ابو جعفر الصادق بن زین العابدین در بدرعالی
 کهرتدن اندر دخی چند بزرگواری حضرت علی مرتضادن روایت ایتشیدی بیور که (اکل الله محمد صلی الله علیه
 و سلم الشرف و العلوه علی اهل السموات و اهل الارض) اهل سمایه شرفینی اکمال اندر امامت ایتشیدی دلیلله و اهل

ارضا نرفیق اشرف الرسل اولوب امتی اشرف الامم اولیق حیثیتله در (قال القاضي ابو الفضل رحمه الله ما فی هذا
 الحدیث من ذکر الحجاب فهو فی حق المخلوق لاق حق الخالق) خبر موصولده فانک زیاده اواسی معنای شرطی متضمن
 اولدیغیچوندر (فهم المحجوبون والباری جل اسمه منزله عما یحجبهم اذ الحجب) حجابک حق باریده استحاله سنه تعلیلدر
 و حجب ضمتین ایلد حجاب و بافتح و سکونله مضدراوله (انما تحیط بمقدور محسوس و لیکن بحجبه عن ابصار خلقه و بصاثرهم)
 بع بصیرة هی القوة المدركة لغير المحسوس من العقل (و اذرا کاتیم) عطف بفسیردر (عاشاء و کیف شاء و متى شاء)
 متعلق بحجب (کقوله تعالی فی حق الکفار) کلا انهم عن ربهم یومئذ یحجبون) حاصل کلام مؤلف کتاب رضی
 عنه التواب حجابیه کر اولان خبرده حجاب جهت تجزی استلزامنه باری تعالی حقنیه محال اولدیقن اعتراضی
 استشعار ایدوب بوقوله دفعی مر ادا ایدوب بیور که خبرده ذکر اولان حجابک لغه منع و ستر معنایه در یوایسه
 مخلوق حقنیه در باری تعالی حقنیه شایان ذکر پس مخلوق حسا و معنی محجوبلدر باری تعالی عن مسما حجاب
 و ستره انتضالدر حالدن منزهدر امدی حجاب و ستره لر بر نطق حاسه بصره داخل و مقدر طول و عرض و عمقه
 محدود اولان محسوساتی حائز و حاوی اولغله جهتی مقتضیه اولور تعالی الله عن ذلك علوا لکن حجاب باری کاهی
 مخلوق چشم ظاهری و دیدیه باطنی و درک عقول اوزره انواع حجاب و کیفیت و اوقاتدن مر ادا بیور دینی شیکله جلوه
 نمای ظم و راولور تنکیم کتب مجیدده و محجوبیت مخلوقه اسناد اولوب کفار حقنیه و رواد ایلدیکه روز قیامتده
 کفار بدکر دار رب ستاردن ممنوعلدر یعنی اهل ایمان حجت و روقیه و روضه و انله شمع ایتدکارنده اندر محجوب و محجور و ملر در
 (قوله فی هذا الحدیث الحجاب) بالجرح علی الحسب کایه الارتفاع علی الاعراب (و اذ خرج ملک من الحجاب) حدیث
 مذکورده و راه حجابدن بر فرشته جلوه نمای ظم و راولور دیوملک مؤذنی اراده بیور ملر نده حجاب (بحسب ان یقال انه
 حجاب حجب به من وراءه بحسب ظاهره من ملائکته عن الاطلاع) تشدید طایله (علی مادونه) بحسب باطنه
 (من سلطانه و عظمته و عجايبه و ملکوتیه و جبروتیه) ملکوت کما سبق ملک عظیم و مر ادا عالم غیب الغیب و جبروت
 کمال عظمت زیر افعولت برای مبالغه در یعنی دیک ایجاب ایدر که اول حجابله و راه حجابده اولان ملائکه نک
 بحسب الظاهر مادون حجاب اوزره بحسب الباطن جلال و عظمت و عالم غیب الغیب و عظیم ملکوتیه اطلاعدن
 اول حجابله ماوراده اولان مبالا شک دن ستر و حجب ایلدی یعنی عند التصرف قبضه قدر سنده اولان شی ایلدر
 ملائکه و غیر ینک عدم اطلاعدن مر ادا بیور که اذن شریفله اندرک اطلاعی نادر اظم و ریا فته اوله (ویدل علیه
 من الحدیث قول جبریل) یعنی حجاب برای ماسوی اولوب ذات کبریا بیچون اولدیغنه بوخبردن اول حضرت
 جبریلک کلامی دلالت ایدر (عن الملك الذی خرج من وراءه ان هذا الملائکة ما رأیت منذ خلقت قبل ساعتی هذه)
 و راه حجابدن بر فرشته بدیدار اولوب نبی مکرم صلی الله علیه وسلم جبریل شان ملکدن پرمان اولد قده جوابنده
 بو فرشته بی بو حکامدن اقدم خلق اولدیغ زماندر و مشاهده ایتدم دیدیکی کلام شهادت ایدر (فدل علی ان هذا
 الحجاب لم یخص بالذات) حدیثده مذکور اولان حجاب معهودک محجوبیتی ذات رب الاربابه مختص اولوب ملک
 مؤذن و ش بهض ملائکه حجابله آخردن مستور قیلند یغنه دلالت ایلدی (ویدل علیه) عدم اختصاص حجاب
 بالذات اوزره دلالت ایدر (قول کعب فی تفسیر سدره المنتهی) سدره الیه سبب تسبیح سنی بیانده و ورود ایدن
 کعب الاخبار رضی عنه الفسار قول شریفیکه (قال الیه ینتمی علم الملائکة و عند هاجدون امر الله لا یجاوزها
 علمهم) یعنی علم سر و شان سدره ده نهایتدیر اولور و عندا سدره فرمان پروردکاری تلقی و اقامه ایدر علوم
 ملائکه سدره بی تجاوز ایتد سیر ایلدیک حجاب غیره نسبتله در ذات پاکنه نسبتله اولدیغن اشعار ایلدی وان
 المحجوب عنهم ذاته و امره و ملائکته المقربون (و اما قوله الذی یلی الرحمن فیحمل علی حذف المضاف ای بلی عرش
 الرحمن) چون ظاهر عبارت یننه و بین غیره حجاب حائل اولدیغندن تأویلنه مصنف رحمه الله اشارت بیور و ب
 بلی الرحمن قولنده حذف مضاف اوزره حمل اولنور که بلی عرش الرحمن دیکدر و مضاف مقدر لفظ عرشدر
 (او امر اما) نصبله و بارقه لدر یا خود لفظا امر تقدیر اولوب مابرای عموم و یاتنظیم ایچوندر ای بلی امر الرحمن (من
 عظیم انابه) اولادیم قیلنن شئی افظ من بیان ایدر (او بصادی حقائق معارفه بما هو اعلم به) یعنی رسل و ملائکه
 دن باری تعالی نیک اعلم اولدیقن او وردن معرفه الله تحقیق اولان شیشه مبدأ اولور امر ایلد عظیم ایتدن امر رحانی
 ولی ایدن حجاب رسیده اولدم دیک اولور (کما قال تعالی و اسئل القریة ای اهلها) حق سبحانه و تعالی کلام مجیدنده
 بیور برقریه دن سن سوال ایلدیک اهل قریه دن سوال ایلد دیکدر حذف مجاز ایتدن اولور و ذکر محل اراده حال اوق
 دخی اسناد و الحاصل قرینه عقایه ایچون قدر مضاف کثیر و بلیغ اولسنه اشارتدر (وقوله فقیل من وراء الحجاب

صدق عبيدنا اننا كبر) حديث اذ انده ملك مؤذنه اجابه وراه حجابن تصديق بيورلدني قول سبحاني (فظاهره الله مع
في هذا الموطن كلام الله) ولكن من وراء حجاب ظاهر كلام حضرت مابرج رسالت عليه اسنى التحية اول جاي والاده
من غير واسطة كلام حتى ايشندي امارؤية الله مانع حجاب وراستدن ايدي (كما قال تعالى وما كان ليشترن
يكلمه الله الا وحيا او من وراء حجاب) يعني بشرايچون طاقت نايابدر كه حق سبحانه وتعالى اكا كلام ايده مكر وحيل
وياوراه حجابدن كلام حقه قدر تياب اوله (اي وهو لا يراه) يعني بشره ولاي كرمي عيانا معاينه ايدي (حجب بصره
عن رؤيته) عالم دنيا و فساد رؤيه حقدن بصر بشره طاق ستر ومنع اولندي امدى بوكلام مطلقا امتناع رؤيتي ايام
ايتمكين مصنف عليه الرحمه توجيه وجهه اليه بيان بيورركه (فان صحيح القول بان محمد صلى الله عليه وسلم رأى ربه
فيحتمل انه في غير هذا الموطن بعد هذا الوقت رفع الحجاب عن بصره حتى رآه) يعني في غير عالم صلى الله عليه وسلم
اسزاده جمال حضرت كبريائي عين بصر اليه عيانا مشاهده ايديكي خبر نبوت يافته و صحيح اولديسه مستحذر كه
نبي محترم موطن اذ انك غير يده بوقسمه تصكره ويا اول معاينه بيورمش اوله كه ديدنه حضرت دن حجاب رفع اولنوب
مشاهده جمال باكمال رب الهزة ظهور بذي اوله قال المولى علي القاري اقول ولا مانع من انه صلى الله عليه وسلم
رآه في ذلك الحين بعينه اذ لا يختص برفع الحجاب وكشف النقاب مكان دون مكان ولا زمان دون زمان لارادة الهيان
كما لا يخفى على الاعيان

(فصل)

(ثم اختلف السلف والعلماء) سلفدن مراد حجاب و معاصرا حجاب و علماء بعدهم تشريف مدرسه كون ايذند
عطف العام على الخاص قبيلا نندر (هل كان اسرا بروحه او جسده) امر انصبله خبر كان (على ثلاث مثالات
قد هبت طائفة الى انه اسرا بالروح بانه رؤيا تمام) عطف تفسير در (مع اتفاقهم على ان رؤيا الانبياء حق وحي
والى هذا ذهب معاوية) ابن ابي سفيان بن خرب بن اميه حاكم شام ايكن سنه ستين ده مبر حيا في شام عاينه غروب
ايدي بوفصل مجزومصل تحقيق اسرا و معراج پرا بهاج سراج و حاج صلى الله عليه وسلم بيان ايذند خاتمه اسرا
وغرا ينة معراج معجزات عظمى محمديه نك اكبرى اولغله اصل ثابتي مصدر فنون اختلافات و فروعه و خبر
اقاويل متشعبة الاطراف اولوب جهور سلف و خلف قضيه معراجيه جسد اظهر لرؤى هينعان روح متورايكن
ويايا اكز روح معطر ليله و وقوع يافته اولديغنه اختلافي اوج قول اوزره واقع و زلزل جاعات اول حضرت اسرا
انجق روح طيبه ليله اولديكه اول اسرا مشاهده مناميه در مع هذا رؤيا انبياء حق وحي اولديغني سلف و خلف
اتفاق كرده لرؤى ايكن زيشتر اي عالم مناميه وقوعه ذاهب اولدير و بوجهله كبريه خلافة معاويه دخی سالك
اولشدر (وحي) بناء مجهولاله (عن الحسن) البصري (والمشهور عنه خلافة) حسن بصريدن نقل اولنوب و موى
اليه دن روايه مشهوره خلاف ماسبقدر (والله اشارة محمد بن اسحاق) ابن يسار صاحب المغازي اولان امام نقره رحمه
الله حسن بصريدن نقل اولنان خبر صحت اثره اشارت ايدي (وحيهم قوله تعالى وما جعلنا الرقيا التي اريناك
الا فتنة للناس) بحجية معراجيه عالم مناميه جلوه و اولشدر دن بيلك دليلي بوايه كرميه مصداق حقه عرف ربه ده
مشاهده مناميه مصدري رويا در شكيم مود بصري مصدرى روية و نظر قليبك لفظ را يذر ديمر ليله اسرا منامي
اولسنه استشهد ايدي براهل تفسير بوايه جليلة بسط رسوم اختلاف ايذند كازنده متداول كلة رؤيا مجزه امرادر
دندر رؤيه تفهيرا يليب اراده رؤيته قنينة داله اقتنان ناسدن بوقضيه ده صناديدق بشدن بسيار كسنه طريق
انكار دن وادى ارتداده و شوب في توقف تصديق ايذند تاج پرا بهاج صديقيله سر بلند اولدي و مرأت مناميه
صورتم اولان خوارق عادات خلقه فتنه و انكاره نيجه سبب اولور مع هذا خوايذه طي افطار ملاكون ايذند
دندر مدعاى امر غريب اولمغين تكذيب اولنديغني باهر در اما بومدي وقوع معراج منامي انكارى
مستلزم دكدر برهم وزن طاقت بشريه اولان امور مذهبدن اولغله تلافى كه كفت الفت ايچون برايك دفعه قوطيه
منام مقدمه مرام قلنقى حكمة حقه دخی موافق در كذا نقله العلامة السمنلى في الروض بان الاسراء وقع مرتين
احدهما في نومه و طمئة و تيسر اعليه كما كان يده نبوته الرؤيا الصادقة ليسهل عليه امرها و كذلك الاسراء معله عليه
بالرؤيا لان دوله امر عظيم و مشهوده مدش يصف عنه القوى البشرية و رقسان الله بعبده انتهى (وما حكوا عن
عائشة رضي الله عنها ما قدت جسد رسول الله صلى الله عليه وسلم) دخی اسرا عالم خوابده و رؤيا اولديغنه عائشة رضي
الله عنها دن روايت اولنان خبر اليه كه جسد سلطان كوين فراش معاد تدب نايذند اولدي قوايله احتجاج و امتشهاد
ايدير (وقوله بينا انانا ثم وقول انس وهو نائم في المسجد الحرام و ذكر القصة ثم قال في آخرها فاقم قطة وانا بالمسجد

الحرام) دخی بينا انانا ثم وقول انس وهو نائم في المسجد الحرام و ذكر القصة ثم قال في آخرها فاقم قطة وانا بالمسجد
الحرام) حضرت مسجد حرامده نائم اولديغني حاله ديونقل خبر و حديث اسرا ده وارد اولان قصه بي ياد ايدي و بعد ذا
آخر حديثه سلطان انام شكر بر پیام اولوب وقتان خوابدن بيدار اولدم نى خات دير يته اوزره مسجد حرامده
بولدك ديوروايت مذ كوره معراج منام وقوع يافته اولديغنه دلالت ايذند بواسطه دلالت ايدير و صحيح مذ كوره
مخالفين فصل ايده ابطال كرده مصنف اولور (وذهب معظم السلف والمسلمين) عطف العام على الخاص (الى انه اسرا
بالجسد وفي اليتظة) فتح ياه تحيته وفتح قاف اليه وسكون قافله بلا ضرورة طندرك قول التهامي * فالعيش نوم والمنية
يقظة * والمرء ينمها خيال ساري (وهذا هو الحق) يعني جهور سلف و خلف معراج پرا بهاج حضرت جسد
اظهر لرؤى هينعان روح منور ويندار ايكن جولانكي ميدان لاهوت اولديغنه ذاهب اولدير كه من غير داع
نصوصي ظاهر نندن صرفه احتياج اولوب شايسته اعتقاد اسلام اولان بومعناى حقدن (وهذا قول ابن عباس
وجابر وانس و حذيفة وعمر و ابى هريرة وما لك بن صصة و ابى حبة البدرى) فتح حاء مهمله و باء موحدة مشددة
وياون و يامثناة تحيته و هاء اليه اسمى عامر و يامالك و ياعرودر (وابن مسعود و الضحاك) ابن مزاحم البجلي المفسر
يوزيش تاريخه واصل بقا سمرمدى اولدير (وسعد بن جبيرة و قتادة و سعيد بن المسيب) فتح وكسر ياله (وابن شهاب)
امام زهرى (وابن ذر) عبدالرحمن بن زيد بن اسلم (والحسن) البصري (وابراهيم) الخفي (ومسروق) ابن الاجدع
ابوعائشة الممداني (ومجاهد و عكرمة) بن عبد الله امام و مفسر مولى بن عباس يوزيش و يالتيده وفات ايدي لكن
اياضى ايدي (وابن جرير) جيمين اليه عبد الملك بن عبد العزيز يعني اصحاب كرامدن طه و زفر و تابعي يندن اون ايكي
نفر ك جمع عليه قول صوايذر (وهو دليل قول عائشة رضي الله عنها) بومسلك ايده قول عائشه به دليله و ديكله
قول سابق عائشه كه ما قدت جسد رسول الله صلى الله عليه وسلم در مدعاى مذ كوره مخالف و معراج منامي
اولديغنه دليل ايدي عبارات مصنف عليه الرحمه شايان مقام اولور ديوسه و جل اولينه شايده عائشة رضي الله عنها
معراجك يقظة وقوعه قول جهم و راسا قائله اوله زيرا استعمال مذ كور بين العلماء و الفقهاء را يكاندر كه هذا قول
ابى حنيفة و ما لك اليه تغيير نصكره ويحيى عنهم خلاف ذلك ديودا ايذند راي خود عبارت مصنفدن بركلام ساقط
اولش اوله (وهو قول الطبري) محمد بن جرير (واجدين حنبل و جماعة عظيمة) عظمت كثر معنائه اطلاق
را يكاندر (من المسلمين و هذا قول اكثر المتأخرين من الفقهاء والمحدثين والمسلمين والمفسرين و قالت طائفة) قول
ثالث كه رجاعت روايات مختلفه بيني جامع و بوطر يقه اوزره قائد قطار تفرير اولدير كه (كان الاسراء بالجسد
يقظة) من المسجد الحرام (الى بيت المقدس و الى السماء بالروح) راحله اسراء خير الوري حرم محترم مدن سر منزل بيت
المقدسه حامل جسد اقدس اولقي اوزره واروب اذن روح مكرمليله اسمائه عروج ايش اوله (واحتجوا بقوله
سبحان الذي امرى بعبده ليلامن المسجد الحرام الى المسجد الأقصى فجعل الى المسجد الأقصى غاية الاسراء الذي
وقع التحجب فيه) خبر اسرايه راجعدر (بعضهم القدرة والتدح بشهر يف النبي صلى الله عليه وسلم به) جاز شريفه
توافق ايذر (واظهروا السر كرامة صلى الله عليه وسلم بالاسراء اليه اقصى) ابعده مغناسنه در زير اروي زمينده ابعده
مساجد قدس شريف و بحق حقه عبادت اولنان نماز و عبادت تكامل اخرى ايدي امدى اول جماعت ايه اسرا اليه
احتياج يايوب الى المسجد لفظ شريفى غايه و نماية اسرا قيلم يلكه اول اسرا ده على وفق الارادة قدرة باهرة سبحانه
عظم شائنه خلال ايلمده قطع مسافة طويله بيور غلبه تحجب وقوع بولدى و اسرا اليه تشريف نبي محترم صلى الله
عليه وسلم برله تدح و مسجد اقصايه اسرا اليه اول حضرتك اجل كرامتي اظهر اي و ولد في اسرا بيت المقدسه غايت
عدايتد يرقال هولاءه اي باب مذهب ثالث ولو كان الاسراء بجسده الى زائد على المسجد الأقصى لذكره فيكون
البلغ في المدح و مسجد اقصى اوزره زائد مقام بالاترينه جسد اقدس لرؤى اليه اسرا اوليدي حق سبحانه و تعالى تبيان
كرمينده قصه اسرا بي بيور و بقرآنده ذكرى مدحه ابلاغ و عدم ذكر دن او جه اولور ديدير (ثم اختلفت
هذه الفرقتان هل صلى بيت المقدس ام لا) افظ ام هل حرفه معادله اولقي نوادر عرييه دندر يعني فرقة ثانية
وثالثه اختلاف ايدي بلكه حضرت امام الانبياء عليه التحيا مسجد اقصى ده تحريمه به نماز اولدي بي اولدي بي ديو
(في حديث انس وغيره ما تقدم من صلته فيه) فصل اولده كذا رايذند خير انس رضي الله عنه و غير يده اول
حضرتك بيت مقدسه انبياء كرامله نماز قيلم يته اثر و رود ايدي (وانكر ذلك حذيفة بن اليان وقال) حذيفة
رضي الله عنه اول حضرتك حدين اسرا ده انبياء اليه مسجد اقصى ده نماز قيلم يفن انكار ايدي (والله ما زال اعن
ظهور البراق حتى رجعا) زال تامه در امدى روايت كرده امام احمد اولان خبره جناب حذيفة بيورديكره قسم بخداي

الاسرار اول حضرت زکریا بالغداة والعشي قيام بيورديني نماز در (و هذا بين) تشديدا به مكسوره ايله (في انه يجسه و روحه)
 ذكر اول ان خبر اسرارك جسماني اولديغنه برهان واضحدر (وعن ابي بكر رضي الله عنه من رواية شاذان اوس)
 ابن ثابت ابو يعلى الانصاري نزيل قدس شريف و برادر زاده حسان رضي عنهما الرحمان سنة ثمان وخمسين در فلسطين
 مطلع حياتي مقطع مماته ابرشدي (عنه انه قال للذي صلى الله عليه وسلم ليلة اسرى به طلبتك يا رسول الله البارحة
 في مكانك فلم اجدك فاجابه ان جبريل حملني الى المسجد الاقصى) ينيق وابن مردويه شاذان اوس رضي الله عنه
 طريقتن انلدن خي يار غار شفيق حضرت صديق رضي الله عنهم روايت ايدن لر جتاپ صديق اول شع جمان فروز
 رسالت عليه ابدلي التحية حضرت سؤال ايدوب يار رسول الله دون كچه جاياكه اقدم معتاد كده جسد مدمه كي
 فقدايلدم جناب دولتاكي بولدم ديد كده جوابده اولديلكه نبي جبريل امين مسجد اقصي به كووردن
 ديدن يوروايت دخی اول حضرتك جسد شريفه اسرار و معراجنه دلالت ايدن (وعن عمر رضي الله عنه قال قال
 رسول الله صلى الله عليه وسلم صليت ليلة اسرى بي في مقعد المسجد ثم دخلت الصخرة) تقدير مضافه دخلت تحت
 الصخرة ديك اولور (فانما جلال قائم معه آية ثلاث و ذكر الحديث) اذ انما به و آتیه مدله جمع اناه كوعاء وزنا ومعنى
 وثلاث صفة و آتیه دن بدل يا خودم بتدأ مقدره خبرد كه هي ظاهرا مفردی مذكر اولغله ثلاثه دن لازم
 ایدی اما كاس ايله مول اولغين ثلاث ايراد اولندي یعنی اناه من خروانا من ابن وانا من غسل فاخترت اللبن فقيل لي
 اخترت الفطرة وهذا تمامه والاصل ابن مردويه طريق متبع الغاب عمر بن الخطاب رضي عنه التواب جنابدن
 روايت ايدن مردفتر اصفاء عليه التحايا يورركه شب امراده بيتكاه مسجد اقصي ده نماز قیلوب بعد از روضه
 اللهم داخل اولدم یعنی الان مسجد داود عليه السلامه شهر تباب اولان مسجد در در حال بر فرشته طوروب
 انكسلة يله اوج كاسه مالا مال و ابري غسل مصفا و بری شیر شیرین بر صفا ایدی پس شیره الثقات
 ایلديكمده تأييدن اسلام ایلديك يا محمد و يتحسين ايلديسار (وهذه التصريحات ظاهرة غير مستحيلة فيحمل على
 ظاهرها) يعني بوقضيات امراكت يقظة وقوعه بر اهن ظاهره در شرعا و عقلا استحالة ناياب در پس تأويله عدم
 احتياجه عدول اولديوب ظاهري اوزره جل اولنور (وعن ابي ذر) رضي الله عنه (عنه صلى الله عليه وسلم انه قال
 فرج) تحقيق را و بناء مجمل و لاه (سقف بيتي) نائب فاعل فرج (وانما مكة فنزل جبريل فشرح صدرى ثم غسله بماء
 زمزم الى آخر القصة ثم اخذ بيدي فخرج بي) بناء فاعل و يامه عولله روايت كرده شيخين اولان حديثه ابي ذر رضي
 الله عنهم من روى سلطان سرى مع الله حضرت نزلند كه سعادته بيوردر قبل الهجرة بيت الله الحرام مقيم
 ايكن سقف خانه مدن بر جاني كساده قیلوب بر فرجه پيدا اولدي سيز غ سدره نشين جبريل امين جناح تاب
 شتاب اولوب سينه مي شرح و بعد ما آب زمزم له شويده قیلدی كما سبقت القصة ايراد كده يورديلكه جبريل
 المدين طوب بمله يله عروج ايلدي (وعن انس ايت) بناء مجمل و لاه اوتانيات وهو جبريل (فانظر لتواي) بعض
 نسخده يته مجهولا فانطاق بي واقع در وصيغه جعله ايراد جبريل وايكي فرشته دخی معيت ايتله در (الزمزم
 فشرح صدرى وعن ابي هريرة عنه انه قال لقد رأيتني) ضم مشاة فوقه ايله للتأكيده قسم مقدره در و رأى عليه
 و يابصر يه در (في الحجر و قرىش تسألني عن مسراي) جله طاليه و مسراي مصدر مجي باسم مكان (فأنتني) تأييد
 باعتبار القيلولة در (عن اشيائه لم اتمها فكبرت كراما كرت مثله قط) بنم الكافين من الماضي المجمول و كرت
 قاق واضطر ايله اولان حزن و غم (فرعه الله تعالى) اي بيت المقدس (انظر اليه) جله طاليه و يامستأنفه در (ونحوه
 عن جابر) يعني بن كندمي روز جرده كوردم حال انكه قریش علامات محل امرا دن برسان اولوب بيت مقدس
 عمارات و اما راتدن نيجه شيلرسؤال ايدن كه اندن اهم اموره شغلله علاماتي ذهن و فكر مده جايكير قلمه شدم
 شويله نمكين اولدم كه قطعه باو كونه نخرين و انده ناله اولم شدم در حال خدای متعال جل عن الشيبه و المثال
 بيت مقدسني بيشكاهه اماده و نظرمده جلوه نما و نهاده بيوروب ككاهي دقايق و حقايق و امارات قدسه
 صرف نگاه ايلدم (و در وى عمر بن الخطاب رضي الله عنه في حديث الاسرار عنه صلى الله عليه وسلم انه قال
 ثم رجعت الى خديجة و ما تحوات عن جانبها) يعني خديجه به رجعت ايلدم اول حاله كه حنين مفارقتنده نه
 جانبده خفته اولديسه هنوز جانب آخره تحول ايتمه شيدى امدى روايت مذكوره دن فهم اولان اسرايت
 خديجة الكبرى رضي الله عنها دن وقوع يافته اوله و روايات سابقه ده جبر و ديكرده حطيم كه حال قبله كاماهل مغرب
 اولان جاى مبارك در ويا حطيم مابين الركن والمقام اوله ديدن

(في ابطال حجج) ضم حاء و فتح جيمه جمع حجة داليل و بينه معنائه (من قال انها) ضم اسرايه راجع و تأييد قلنق
 باعتبار القول و در كه رؤيا تمام اولغله در (نوم) يعني بوفصل ايت شريفه ده و ورود ايدن رؤياي مناميدر يقظة دكلدر
 ديتلك دليل و جتاپن ابطال ياتنده در (احتجوا بقوله تعالى وما جعلنا الرؤيا التي اريناك الا فتنة للناس فسمها رؤيا)
 عية معراجيه زينب سراي عالم مناشده واقع اولدى ديتلك بوايه شريفه مصاديقه استشهد ادايوب عرف
 عريه ده مشاهده مناميه مصدرى و يادرتكم شهود بصرى مصدرى رؤية اولسته ذاهب اولديز (قلنا) احتجاج
 ايلديكاري معنادن جوابده اولور زكه (قوله تعالى سبحان الذي اسرى به بعد رده لانه لا يقال في النوم اسرى) يعني آية
 جليله ده اولان لفظ اسرى منج نوى مد و مالت هر قومه ساوگ ايدن لر رقايد زير اخلاص ايله ايله كي سير مناميه اسرا
 ديتلك (وقوله فتنة للناس يريد انما رؤيا عين و اسرا بفتح) يعني حق سبحانه و تبارك سكارانه سيودينه زو روياني
 ناسه حجة و بليد قيايق كه سني تكذيبه جرافايتك ايله مقتون اوله در ديوروا ققط كر نيندن باصره و يقظة چشم سر
 سعادته يله يينا و حقيقة خالي بيدار يده جسد مدمه سيري عزاد ايدن (اذ ليس في الحلم) ضمتهن و ياضهم و سكونه
 ما يراه المتأخر (فتنة ولا يكذب به احد يرى مثل ذلك في منامه من الكون) الف و لام مضاف اليه دن عوضدر
 اى من كونه (في ساعة واحدة في اقطار متباينة) اقطار جمع قطر جانب معنائه و متباين دور يعني مرآة منامه
 صورتهما اولان خوارق عاداته فتنة ناياب و بونك امشالي خوابده بر ساعت ايجره و كوئدن طي اقطار دورادور
 مشاهده ايدن لك مدعا عني امر غريب اولمغله بر كسه اتي تكذيب و در و غه نسبت ايلزه صنف عليه لرحمة انلري
 رد و منعه وجه آخره دخی اشارت بيوردر (على ان المفسر ين قد اختلفوا في هذه الآية) على بمعنى مع (فذهب بعضهم
 الى انها اثرات في قضية الخديجة) نص غير و تحقيف و ياتنده يدا ايله جده طريقتن مكيه بر مر حله قريب قربة صغيره
 و شجرة مسجدى قريه بر جاهد اسجدن اولان اول ميره بر شمس ديزلر (وما وقع في نفوس الناس من ذلك وقيل غير
 هذا) مع هذا اساطين علم تفسير و ما جعلنا الرؤيا التي كريمة سني تفسير نه و موزر زو ياتو تعبير اقط مذكورده بسط
 رسوم اختلاف ايلديلر به ضلالت شريفه صلح حديبيه قضيه سنده شرفا فتنه نزول اولسته ذاهب اولديكه مقدم ماشاه
 عالم صلى الله عليه وسلم عالم خوابده مشاهده ايلديكي امر عجيبي احباب كرام رضي الله عنهم فتح مكه ايله تعبير و بوجه
 اعتماد حديبيه نام محله شريف بيوردر قلند قريشله جله كوشش اولنوب اثنائى مصالحه و مر اسله ده بعض
 شروط اندراجيله نفوس خلقه عارضة ذهشت و قوعى قصه سني اشعار ايدن رديديلر و به خيلز روبا عام حديبيه تك
 غيري قبيل بدرده مشاهده بيوردر قلري معناني عزاد ايدن رديدي (واما قوامهم انه قد سماها في الحديث مناما وقوله
 في حديث اخرين الشام واليقظان وقوله ايضا هو نام وقوله ثم استيقظت وانا بالمسجد الحرام فلا حجة فيه اذ قد يحتل
 ان اول وصول الملائكة اليه كان وهو نام اول اول جلد والا مرآة وهو نام) اما انلكه قولي كه خبر سابقه اول حضرت
 امراي منامه تسميه بيوروب حديث ديكرده دخی بين النوم واليقظة تعبير و اخرده نام اطلاق بيوروب بعد ذ
 بيدار اولدم بيورملنده اسرارك رؤياي منامى اولديغنه دليل اولز يحتل كه اول وصول ملكده خواب اولدا و لر
 تسميه يينا انا نام في الحجر حديثه كذا را تشييدى و ياراقه ايتداي جامده و و ده اولي اسرا ده نام و لونه (وليس
 في الحديث انه كان ناما في القضية كاهي) يعني حديث ما لا يصح ولا ضعف ده اول حضرتك جمع قضيه اسرا ده
 خواب اولدا و لر يته دلالت نايابدر (الا ما يدل عليه ثم استيقظت وانا في المسجد الحرام) مكر في الجملة استيقظت
 لفظك مدلولي منام اوزره دلالت ايله لكن حجة استدلالى مانده نيجه احتمالات بيدار اولور (فلعل قوله استيقظت
 بمعنى اصحبت) شايد استيقظت غالبا حالة اضباحده اولغين مجازا استيقظت ايله ادايوب رديك اصحبت معنائه
 اوله اما وجه بهد غير بعيد در كه عاده مصنفين اوزره ضيغة ترجيح ايله تعبير ضعف قولي شيردر (او استيقظ من نوم
 آخر بعد وصوله بيته) اي البيت الذي كان فيه فالاضافة لادنى ملاسة يا خود جبر و ياييت ام هاننده اولان
 خوابدن ماعدا سعادته لانه وضو لا نصكره نوم آخر دن بيدار اوله (ويدل عليه ان سره لم يكن طول ايله
 وانما كان في بعضه) و منام آخر اوق اوزره دلالت ايدن كه مرآي صاحب المراج صلى الله عليه وسلم تون كچه
 اوليوب بلكه حالات لذت بخش معراجيه كچه تك بر جشند و وقوع يافته اولديغند در تكميم بعده ايللا كچه
 سنده تسكيز نوم معنای مفيد اولور حتى اثبات مرور زمان ايدن لر زين القصص صاحب نقل اوزره اول جاكسوار
 ميدان ملكوت صلى الله عليه وسلم سلك مسافة ذهاب و اياي اندازة ساعات نجوميه دن اوج ساعت برابر در در
 والله اعلم (وقد يكون قوله استيقظت وانا في المسجد الحرام) كالاول لفظ قد ايله تعبير ضعف في مشيردر (لا) كسر لام
 و تحقيف مجله (كان عزمه من عجائب ما طالع من ملكوت السموات والارض و خاير باطنه من مشاهدة الملائكة

لا على ملكوت عالم باطن وخامر خايمه ابد من ج وخط ودر اصل ملاجعات انراف ووجوده در كه مهاتري
 چشم نكراني مالي قياور ملا على ايه مراد ملائكة مقر يندر علوشان ومنزلات ومكان ايجون وصف اولندي حاصل
 سخن كاهي ديمك اولور كه اول نازين مهود وجود صلي عليه المعبود حضرت نيك بن مسجد حرامده اولديقم حاله
 يذرا اولدم بيورملي غرقه زبرجد كون ومغلا وساهرة غير املاك عظيمي مطالعه سيروريني عجائب حالاتدن
 مغفور وپوشيده وباطن اقدساري عالم ملا على مشاهده سندن ممزوج و آميزه شكر سكر وحدث اولوب (ومارأي من
 آيات ربه الكبرى) ووحده شهود كثرندن وكثرته وجود وحدندن حصو ليدراولان حالات لدن بخش آيات باهران
 معانيه سندن ناشي (فليستق ويرجع الى حال البشرية الا وهو بالمسجد الحرام) چون انارجلال وجلال يادشاه
 جهان افزين مشهود لحاظه اعتبار ومستغرق مقام تجليات پروردگار اولغين كوي خاويدين بيدار وحله ملكيتندن
 حالت بشريته رجوع ابدى الامسجد حرامده عالم ناسوته هامي همايون بال اقبال كهي سنوح ايلد كبري حاله
 رجعت بيوردي ابدى (ويوجه ثالث) روايات متفرقة ميانه سن جمع وتلفيق واستراقظ روحه وقوعه ذاهب
 اولمري رده ماو جني وجه (ان يكون نومه واستيقاظه حقيقة على مقتضى) فتح وكسر ضاد متعوطه ايله (لفظه) يعني
 طر في حديث انس رضي الله عنه اولان انانام في المسجد قوايله فاستيقظت وانا في المسجد حديثن مستفاد اولان
 خواب وبيداري حضرت عليه التحية بر مقتضاي ظاهرا قظ حقيقت اواق وجهنيدر (واسكنه اسرى بحسبه
 وقلبه حاضر ورويا الانبياء حق) ولوفي المنام (تسام اعينهم ولا تسام قلوبهم) ليكن جسد مقدس ساريه سيراياوب چشم
 حقايق ينلري خواب آلود اول كاهلري حاضر وناظر اوله كنكه يقظانه مسايد وروياي پيغمبران بر حقدرد
 ديدلري نام اولور اما قاي مستطاب لري بيدار درو شايه جسد مطهر رزين نام اولديقي حاله جله حكمت بواوله كه
 ملائكة ذات حضرت بوقا اي مشاهده ايدوب تجلي عقه حرة مجلي اوله ديدلر (وقد مال بعض ارباب
 الاشارات الى نحو من هذا) مشايخ صوفيه مراد اولنور يعني صاحب وجهك توجيئه قريب معنائه بعض
 ارباب اشارات دخی سالك وبيروا وليلر (قال) حقايق نصوص قرآنيه دن اخذه ماهر اولان قائل (تعميظ عيني)
 اول حضرتك توما يا فصد اجتم حقايق يعني تعميظ (لئلا يشغل) فتح اول وثالث وباضم اول وكسر ثالث ايله (شي
 من المحسوسات) وهي الحواس الخمس السمع والبصر والشم والذوق واللمس (عن الله عز وجل) يعني محسوساتدن
 برشي اول حضرتك مشيقول عن الله فليجق ايجون ما عوايه تكلمه والتفانندن منع اولندي ديدى (ولا يصح هذا
 ان يكون في وقت صلاته بالانبياء) اما والامور الواقعة في حديث الانسراء لا يصح في بعض ان يكون منا ما اراد
 بيورلي شايسته شان مصنف عليه الرحمة ايدى يعني پيغمبران حضرت ايله اده صلاته خود تعميظ عين جائز
 وصحيح اولنوز راعنده عامة الفقهاء مكر وهدر لحاشا عنه عليه السلام يا خود معنجا جسد مكر ملرله نام اولدقاري
 حاله اسراجج دكادر ديك اوله بومعنى اسراك تعددنه قائل اولندي بغي حاله والاممكندر كچه امور اسرا ده قيام ادا
 الصلاة بلا تردد اما كانه قائل اولنر مناجات حق ومراجعت موسى عليه السلام وسائر واقعة امر آيه سنا ما صحح
 اولديقي حاله امن صلاة دخی صحیح اولور ديشلر (وله كانه كانت له في هذه الاسراء حالات) شايد اول حضرت ايجون
 امر معراجده نجيح مراتب ومقامات ظهور پذير اوله مثلا اولان نام اولوب وقت نمازده بيدار وقائم وشهوداياتي
 مطالع وحالت تجليده مستغرق وحال رجوعده تحيراسا والحاصل سكر وشكر وقبض وبسط وصحو ومحو وقفا وبقا
 بينده ايدلر ابدى وجه مذكور دخی حدس وتحمين توجيئه اولغين ترك مقامه انب ابدى ديشلر (ويوجه رابع
 وهوان يسيبر بالثوم هو ثاعن هيئة النائم من الاضطجاع) افتعالندرياني اوزره يانقي يعني اسراك يقظة وقوعه
 شاهده وجه چهارم روايه مذكوره نومه تعبيراو ليق مضطجعا نام هيئة وشكلندن عبارت وكلايه اولقدر
 (ويقويه) تأويل مشار اليه تقويه داده اولور (قوله في رواية عبد بن حميد) صيغة تصغير ايله بومعناه عبيد
 مضطجعا بل بالوصف اسمي عبد الحميد (عن همام) فتح هاء وشديد ميم اولي ايله ابن مجي العودي بوز التمش او حده
 محمول نعش اجل اولندر (بينانا نام وربما قال) اي النبي عليه السلام (مضطجع) يعني ناره نومه وتارة
 اضطجعا له تعبيري كلاهما نك بر معنائه اولسنة شهادت ايدر (وفي رواية هدية) ضم هاء وسكون دال معمله وفتح
 موحد وناه تأنيده هدية بن خالد القيسي البصري ايكوز او نوزيشده سوار تابوت فنا اولندر بعض نسخده بدل
 هديه معاويه ذكر اولندي (عنه) همام دن (بينانا نام في الخطيم) بين الركن والباب وباركن اعظم ومقام وزمزم ما بيني
 مراد اولنور ليكن انهم معنا جرم مراد اولقدر (وربما قال في الخبر مضطجع وقوله في الرواية الاخرى بين النائم
 واليقظان) فتح ثله (فيكون سمي هيئة بالثوم لما كانت هيئة النائم غالبا) روايت ديكرده نام ويقظان ميانه سنده

دو ايراد اولن ان قول دخی تايد ايدركه اول حضرت هيئت اضطجعا نومه تعبيراو كثر حاله تاك هيتي بالاضطجاع
 اولديغندن تعبيه ايدلري اوله (وذهب بعضهم الى ان هذه الزيادات من النوم وذكر شق البطن ودنو الرب الواقعة)
 نصبله صفة زيادات ويايدل اولور (في هذا الحديث انما هي من رواية شريك عن انس ذهي منكرة) فتح كاهله (من روايته
 محقة ميندن بعضيلر ذاهب اولد يلكه حاله اسرا ده نوم وشرح صدر وقرب جناب كرد كار بجله سندن خبرده وقوعيا قته
 اولان زيادات انس طر يقندن دخی روايه شريك بن عبد الله من مروى وروايات ثقافته مخالفه وشاهده در (ان شق
 البطن في الاحاديث الصحيحة انما كان في صغره عليه الصلاة والسلام وقبل النبوة) ما قبلني تا كيد اولور يعني اخبار
 صحاحده وروايدن شرح سينه سلطان عالم صلى الله عليه وسلم بر كره مادر رضاعيلري حليمة سعيده عندنده هككام
 صباوتده واقع اولاشدركه بهتندن مقدم درنم جبل حرا ده صدر سور اقرار نزلنده شق صدر لوقوعى قبول ساقته
 تعيندر ليكن تصريح كرده امام سهيلى اوزره شرح صدر مرة عالم صغرنده لازالة حظ الشيطان وبرد فعه حاله كبرنده
 عالم علوى به دعوت بيورلد قده الى الحكمة والايمان واقع اولمشيدى اما شريك عليه الرحمة روايه ذاك ايله منقرددر
 ولوامام سهيلى موافقتا يمش اولسوندر (ولانه) شريك (قال في الحديث قبل ان يبعث والاسراء كان باجتماع بعد
 المبعث) مصدر ميمى يعني المبعث (فهذا كله يوهن) تشديدها ايله (ما في رواية انس مع ان انس ادين من غير طريق)
 انه انما رواه عن غيره وانه لم يسمعه من النبي صلى الله عليه وسلم فقال مرة عن مالك بن معصعة وفي كتاب مسلم لعنه عن
 مالك بن معصعة على الثالث وقال مرة كان ابوذر يحدث (والخلاصة شريك جناب انس رضي الله عنده دن
 روايت ايتديكي خبرده اول حضرت بعث اولنوز دن مقدم ايدى ديوب اجماع محدثه اول حضرت اسرا رسالتله
 بعث اولند قندن صكره ايدى پس شريك انس دن روايت شريك كذا سي ضعف ووهندن خالي ورهايايد كادر مع هذا
 انس رضي الله عنه طرق متعدد دن لاجن طريق واحد بيان ايدوب سائر حقايدن روايت ايدر وكندولري
 بالذات حضرت رسالت بتاهدن سماعا روايت بيورميوب آخر دن اخذ ايدوب كاهي مالك بن معصعة دن نقل
 ايدوب كتاب مسلمده خود شنيد مالك دن مر ويدروا داة شك ايله تعبير ايدى وكاهي انس حديث اسرا ي ابوذر
 رضي الله عنده دن روايت ايدى ايدى امدى بوجه توهين روايته داله اولديقي خفي دكادر (واما قول عائشة ما فقد
 جديده) قد بناء مجموله وروايت اخراده فقدت صيغة متكلم ايددر (فعايشة لم تحدث به عن مشاهدة لانها لم تكن
 جينة ذروحه ولا في سن من يضبط) تختميه وقوعه وفتح وكسر موحد ايله ضبط وامسالة وحفظ وتخيير يعني
 هنجوايه سيدالوري عائشه رضي الله عنها حضرت شمع جهاتقرو ز رسالت روح شريقلري هوا كير كنكره عرش
 الرحمن اولد قده بدن مقدساري مطرح اسايسته غنوده جلباب خواب ايدى ديمه لري مشاهده ايله خبرمذ كوري
 تخديت واخبار ايتدي زيرا وقت وزمان اسرا ده اول حضرتك حباله از دواجه بند ومحرم سرا پرده زفاف
 ايلد قازندن ما عدا هنوز سن وسالى ضبط واتقان وحفظ وتخيير ووجه سنده دكل ايدى (ولعلم انم تكن ولدت)
 بناء مجموله (بعد) مبنى على الضم ضد قبل تقدم وتأخر متصل وسنة صلالة مستعملاندر (على الخلاف في الاسراء
 متى كان) اسراك نوقت وقوعيا قته اولديغنه اختلاف اقوال اوزره شايد عائشة رضي الله عنها قصة معراج
 ووقوع اسرا ذكركه تولد ايش اوله (فان الاسراء كان في اول الاسلام على قول الزهري ومن واقعه بعد المبعث بعام
 ونصف وكانت عائشة في وقت الهجرة بنت نحو ثمانية اعوام) زيرا اسرا محمد بن شهاب زهري ومن واقعه قولنجه اول
 ظم وراسلامده قبل الهجرة بهتندن بر يقي سنه صكره مكده وقوعبولوب صدقه رضي الله عنه ايسه زمان هجرة
 نبويه سكر ياشنده ايدى فعلى هذا زمن اسرا ده قدمها ده عالم وجود اولمش اولور (وقد قيل كان الاسراء خمس)
 لام نوقيتيه دراي وقت هوسنة خمس كما فصله النخاعة في باب العمد (قبل الهجرة) ويا اسرا هجرتدن بش ييل مقدم
 ايدى ديدلر (وقيل قبل الهجرة بعام) ويا هجرتدن يك سال اول ديدلر (والاشبه انه خمس) اما قول اصح ينج سال
 ييشين اولقدر (والجدة لذلك طول وايست من غرضنا) يعني بوايده دليل طائل اولور امدى بوكلايه مقصود ببط
 ادله وحجج دكل بلكه اوصاف حضرتدن بيوسنة تحت اولان انارله اكتفا واختصار مراددر (فاذا لم تشهد ذلك
 عائشة دل انها حدثت) بناء المتكلم حكاية لقول من اخبرها باقيا على صورتها الاولى كذا لعل القاري بذلك عن
 غيرها چون عائشة رضي الله عنها زمن اسرا دن ذكر اولن ان اناري مشاهده ايتدي بس عدم مشاهده سي دلالت
 ايتديكه صدقه رضي الله عنها ذلك الخبري صحابه نك برندن تخديت ايدلري (فلم يرجع خبرها على خبر غيرها ظاهرا
 فيرجع خبر غيرها على خبرها ديمك ارجح ايدى روايتها عن مجبول بل لعدم ثبوتها عنها) وغيرها قول خلافة واقع
 نصافي حديث ام هاني (بعض نسخده بدل في من بيانها ايله) وغيره) كحديث ابى ذر ومالك وابى هريرة وغيره ايسه

ام هانی و غیره حدیث صریح اولانک خلافت ایدر (وایضا) مصدر آرض بمعنی رجوع (فایمن حدیث عائشة بالنسب) یعنی ماقدت جسده قوی محمد بن عندنده ثبوت یافته دکلدر متن حدیثه علیه قاده دثنانی و عندنده محمد بن احق که امام مالک و غیره موی الیه کضعفته قاتین اولد قلرندن رسیده صحت دکلدر (والاحادیث الاخر) ضم همزه و فتح خالی جمع اخر (اثبت) روایه صدیقه دن غیره امراده ورود ایدن احادیث وارده من جهة الثبوت اکثر واحدا (ولست اذنی حدیث ام هانی و ما ذکرک فیہ خدیجة) یعنی برزیدن غیره محمد بن اثبت قولن ایلد ام هانی حدیثی و عمر رضی الله عنه خبریکه خدیجة کبری درج اولمشیدی لعدم ثبوتها فی الصحیحین بونری مراد ایدر دکل ایز بلکه اثبت دیدیکه مرقوله غیره ذین الخبرین احادیث اخرای مراد ایدر (وایضا قد روی فی حدیث عائشة ما قد جسده) بالبناء للمجهول المسند لغيرها (ولم يدخل بها النبي صلى الله عليه وسلم الا بالمدينة) بجله حالیه در یعنی حال آنکه شمع شبستان رسالت حضرت تری صدیقه رضی الله عنها بی محرم سرای زفاف پیور مدیر الادار الهجرة منورده زفاف ایلدیر (وکل هذا یوهنه) تشدید و تحفیه له سابقا و لاحقا ذکر اولنان اخبارک بجله می حدیث ماقدت جسده خبرینی توهمین وضعفی ایجاب ایدر (بل الذي يدل عليه) یعنی عدم صحت خبر عائشة دن ذکر اولنان می اوزره دلالت ایدر (صحیح قولها انه) فتح و کسر همزه ایلد (بجسده لانکارها ان يكون رؤيا له رؤيا عين) یعنی روایه اخراده عائشه رضی الله عنها دن ثقی پیوسته صحت اولان خبرده که امر اجسد شریف حضرت له وقوع یافته اما اول حضرتک رب تعالی بی بعین رأیه روایتی انکار ایلد بکیچون یعنی جسده مطهر ایلد امر ایلدی لکن جناب کبریایی عیاناً کورمدی روایتی بختری ماقدت جسده حدیثه عدم صحت دلالت ایدر (ولو كانت عندها منام لم تنكره) صدیقه رضی الله عنها عندنده اگر امراده رؤیای حق مناما اولیدی روایتی انکار ایتدی زرا رؤیای منام جائزه در و بحث ایدر عیاناً روایتده در (فان قيل فقد قال تعالى ما كذب الفؤاد ما رأى فقد قيل جعل ما راها للقلب وهذا يدل على انه رؤيا نوم وحي) جله نوم اوزره معطوف در (لا مشاهدة عين وحس) عطف تفسیر یعنی آیه جلیله ده رؤیای قاب ایچون اثبات ایلدی بصرایله تعلیق ایتدی پس جعل مذکور رؤیای منام و وحی اولای اوزره دلالت ایدر و معاشاة عین وحس بصری اولم فی مقتضی در دیلور ایدر (فلما يقابله قوله تعالى ما زاغ البصر وما طغى فقد اضاف الامر للبصر) زاغ بمعنی مال و طغى تجاوز یعنی جواب ایدر اولورز که بصر ماثل اولوب رؤیاه مخدعه دن تجاوز ایتدی ثبات و یقین ایلدی دیوم صنف قول اقرله مقابله و معارضه ایدر مرتبة احتجاجدن امضا ایدر که امر رؤیای بصره اضافده ایلدی (وقد قال اهل التفسير في قوله ما كذب الفؤاد ما رأى) قول کریم رب رحیمه در باب تفسیر پیور دیر (ای لم یوهم القلب) رفع له (العين) نصب له و بانصب قلب و رفع عین ایلد ان تقدم او تأخر مرفوع اولان قاعلدر (غیر الحقیقة) غیره مصوب فاعول ثانی یوهم (بل صدق رؤیایا) یعنی بصر و بصیرت متفقان اولوب حقیقت اوزره وقوع فرنده بیکر بیکر شاک و تخالفه ایلدی بلکه قلب رؤیاه عینی تصدیق ایلدی و الحاصل مشاهده ایلدی بکی تخیل کاذب دکل بل امر محقق ایدر که انک اوزرینه عین و قلب و اطأ ایلدی (وقيل ما انكر قلبه ما راها عينه) فیکون ضمیر رأی راجعاً الی النبي صلى الله عليه وسلم لا الی الفؤاد یعنی اول حضرتک مشاهده ایلدی بکی امری دل کاهی انکار ایتدی دینلدی والله اعلم

فصل

(واما رؤيته صلى الله عليه وسلم لربه عز وجل فاختلف السلف فيها فانكرته عائشة رضي الله عنها) رؤيته راجع ضمیر تذکیر قیلندی ز براتانیت مصدر غیره معتبر الوقوع در مابعض نسخده فانكرته اوزودی ظاهره در یعنی جناب سید الوری علیه التحایانک ذات فرد بیچون عظم شأنه و غلب سلطانه حضرتی شب امراده بعینه یقظة رؤیتده علماء صاف اختلاف ایلوب عائشه رضی الله عنها انکار ایلدی (حدثنا ابو الحسن سراج) کسر سین و فتح راه تحفیه و جملد (ابن عبد المان الحافظ بقراهی علیه قال حدثنا ابی و ابو عبد الله بن عتاب الفقيه قال حدثنا الفاضل بن یونس بن مغيث) ضم ميم و کسر عین مجبه و مثناة تحفیه ساکنه و مثناة ایلد ابی انصاری المعروف بابن الصغار بشیور اوزرایکی تار یخنده قرطبه ده عازم دار بقا اولدیر (حدثنا ابو الفضل الصقلي) فتح صاد و قاف و تشدید لام مکس و ما بلاد اندلسده صفایه یه نسبتدر (حدثنا ثابت بن قاسم عن ثابت عن ابيه وجده) پدری ابو محمد قاسم غریب حدیثده کتاب الدلائل مؤلفیدر و پدر و پسر تألیف و شیوخ و فرزندده شرکت پیور لردی قاسم موی ایلد اوچیز و لیکیده مرقطه نام بلده ده راجع سرای عقبایه عزم ایلدی (قالا حیدرنا عبد الله بن علي حیدرنا محمود بن ادم) مروزی ایکوز ابی سکرده وفات ایتلدر (قال حدثنا وکیع) بن الجراح یوز یمن اتی تار یخنده مرقطه باین

لحد اولدی (عن ابن ابی خالد) اسمیل بن سعید الجبلی الکوفی سبسته ست وار بعین و مائه ده روبراه سوی نعیم اولدیر (عن عامر) ابو عامر الشعبي قاضی الکوفة اکثره حفظه ضرب مثل اولوب احفظ من الشعبي دينان ذات عالی قدر در صحابه دن بشیور نفرکسته بی ادراک پیور دیر یوز اوج حد و دنده عماری کرین تاوب فنا اولدیر (عن مسروق) انه قال احببته ایام المؤمنین هل رأی محمد ربه) یعنی مسروق جناب عائشه یه دیدیکه ایام المؤمنین شب امراده محمد صلی الله علیه وسلم خالته ایدر ایدر جناب رب العزیز کوردی (فقات) مجيبة له (لقد قف) فتح قاف و تشدید قاف ایلد نفقه دند و کز عدت معشاهه (شعری عما قلت) ما مصدریه و یا موصوله در (ثلاث من حدثک من فقد کذب من حدثک بان محمد رأى ربه فقد کذب ثم قرأت لا تدركه الابصار الا بالایة) و هویدرک الابصار و هو اللطيف الخبير عائشه رضی الله عنها مسروقه جواب ایدر اولدیکه موی بدین اور بر یعنی سؤاله تصدی ایلدیکت امر دن جلدده اشتهار و زعدت حاصل اولور اوج ثبوتده که انرا ایلد ساکس و برین بدرستی دروغ کویدر اولاسکابر کسته خبر داده اولسه که محمد علیه السلام ایلد معراجده یقظة رب العزیز کوردی دیوبلامریه اول کذب و فیه در دیوبلاستدلالا لا تدركه الابصار آیه کریمه سی ثلاث ایلدی یعنی ابصار حق سبحانه و تعالی بی ادراک ایلد (و ذکر الحدیث) مسروق حدیث مشار الیه یه نساهه نقل ایلدیکه من زعم ان محمداً صلى الله عليه وسلم كتم شيئاً من الوحي ثم قرأت يا ايها الرسول باخ ما انزل اليك من ربك الاية ومن زعم انه يخبر عما يكون في غد فقد اعظم للفرية ثم قرأت ان الله عنده علم الساعة الاية انتهى امدی آیه لا تدركه الابصار کریمه سنده دیندیکه نور کمال وصف کبریای جلاله تجلی وقوعه ذات قوی و حقیقت کبریایی حاسه بصر احاطه ایلد اما صفات جمال صمدیه دن فطابق قدر بشیوریه به مقارن و شایان تجلی طه ورنده بدون احاطه رؤیاه جمال الله استبعاد اولور و دخی آیه جلیله نلک علی سبیل الاحاطه رؤیای فی ایلدی لا محاله بدون الاحاطه فی رؤیای ایجاب ایتد کذا قرره اسولنا علی القاری (وقال جماعة بقول عائشة وهو المشهور عن ابن مسعود وغيره) محدثین و علان بر فرقه دخی رؤیاه الله خصوصتده قول عائشه رضی الله عنها ایلد قائلدر که روایت مرقومه عبد الله بن مسعود و غیرین شمر تیا بدر (ومثله) كذلك ابن مسعود وعائشة رضي الله عنهما قولي نظيري (روى عن ابی هريرة انه قال انما رأی جبریل) یعنی ولقد راها منزلة اخرى کریمه سی تفسیرنده ابی هریره دن مروی اولان محمد علیه السلام جبریل امینی کوردی رب العزیز کوردی (واختلف عنه) بناء مفعولاً به ابی هریره دن انه راها بعینه قواله رؤیای خبری و روایه مذکورده ایلد انکاری اختلاف اولندی (وقال بانكار هذا امتناع رؤيته في الدنيا جماعة من المحدثين والفقهائ والمكالمين) یعنی وقوع رؤیای جواز داده اولان قوی انکار و عالم دنیا ده رؤیاه الله امتناعه در باب حدیث و فقه و اصول دیندن بر طاقته قائلدر و مسئله رؤیاه خصوصتده ماهرل سنة و معتزله یبندده و وقوعه لان اختلافات و ادایه فریقین مشهور در حتی تألیف مسئله ایلد افراد ایلشدر (وعن ابن عباس انه رأى بعينه وروى عطاء عنه انه رأى بقلبه وعن ابی العالية عنه انه راها بقواذه مرتين) عطابن ابی رباح المکی الفقيه و ابی العالیه رفیع بن مهران الباجیدر جناب ترجمان القرآن رضی الله عنهما ثبوتدن مرویدر که نخر عالم صلی الله علیه وسلم رب العزیز عین و اسیلد کوردی و منه موی الیه جنابندن روایت کرده عطا اولان خبرده عین بصیرتیه و ابی العالیه دخی مشار الیه حضرت ثبوتدن ثقی اوزره ایکر که قواذیلد کوردی دیو روایت ایتدیر (و ذکر ابن اسحق) صاحب مغازی (ان ابن عمر رضي الله عنهما ارسل الى ابن عباس يسأله هل رأى محمد ربه فقال نعم) عبد الله بن عمر ابن عباس رضی الله عنهما حضرت تری نه فرستاده نامه استعلام اولوب حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم یقظة شب اسرا ده ذات کبریایی عین بصیرتیه عیاناً کوردی دیدکده خبر محترم رضی الله عنه بی دیو جواب ایدر اولدی و الحاصل مسئله رؤیتده ابن عباس حضرت ثبوتدن روایت مختلفدر (والا شهر عنه) انلدر دن شهرت ترین روایت (انه رأى ربه بعينه وروى ذلك عنه من طرق) اساندر متعدد ایلد روایت اولند بی شهرتی مقتضیه در (وقال) روایت کرده حکم و نسائی و طبرانی اولان بعض طرقد مرأی ربه بعینه قوا فی تقوية ابن عباس پیور (ان الله تعالى اختص موسى بالكلام و ابراهيم بالخلة) ضم خاء و مجمله ایلد (ومحمد) بالرؤية) ای بالبرصیة لا القلبية یعنی پروردگار عالم جل شأنه حضرت تری موصی بن عمرانی بغير واسطة کلامه بین سائر الانبیاء در جلیل و ابراهیم علیه السلامی و انخذ الله ابراهيم خلیلاً عنوان خلت نشان ایلد ذات عالیه سی مسانته پیغمبرانده رفیع و معنون و محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم جلاله کمالی رؤیت بصیریه اجلالیه اختصاص و بین المرسلین جلیل القدر و المنزل قیادی اول حضرت کریمه علی وجه المرام کلام و خله و محبتده کام و خلیله معادل اما ابن عران بلا واسطه مناجاة فی الارض و خلیل جلیل مع الله الجلیل معاملة مخصوصه فی هذه الدار ایلد شهرت باب

اولاد فلحون اختصاص فرق اولنور (وحنه) رؤية اوزره دلبلي (قوله تعالى ما كذب الفؤاد ما رأى) يعنى
 شهادة جمال الامم محمد عليه السلام بصري معاينه ايلديكي امرى رؤيته خلافة قلبي اعتقاد ايتدى
 بلكدل آكاهى بصري حقيقة بينى نصديق ايلدى (افتخارونه على مايرى) همزة استفهام انكار يدردامدى رب
 وجدل رؤيه بصري خصوصه وقوعيافته در رؤيه بصريته اينه شكن ومانايدردو آيتله استدلال عبرة عموم
 لفظه بناء در لا بخصوص السبب والظاهر اشك نفس اسراده كفاردن نظم ورا تشدد يعنى محمد كوردى كوردى
 اوزره شكن وامتواو اكاجادله مى ايدرسز (واقده رآه تله اخرى) نزلة فعلة من النزول مره مقامه اقامه وانك
 نصيبه منصوب بدروبو آيتله احتياجده نظر ظاهر در زيراجهم ورمفسر بن مقبول ضميرنى جبريل عليه السلامه
 ارجاع ايدردو مع الاحتمال يضعف الاستدلال (قال الماوردى) امام جليل القدر ابو الحسن على بن محمد الشافعى
 (قيل ان الله قسم كلامه ورؤيته بين موسى ومحمد فرأه محمد مرتين) يعنى خدای بيجون علت كلتنه حضرت تارى كلام
 در رؤيته موسى ومصطفى عليهما الصلاة والتحيات اينده تقسيم بيوروب جناب مصطفى صلى الله عليه وسلم ايكي دفعه
 شرف رؤيه لقاهرب العزة اليه شرفيا وبمكرم اولديكه مقام قاب قوسين اليه سدرة المنتهى ده امدى عبارته ابراد
 اوشان كلمه قيل براى اداة تميز اويوب مجردين نقل قصد اوتشدد (وكلمه موسى مرتين) وموسى عليه السلامه
 دخی ايكي كه كلام ايلدى برى فرعون بنى عونه ارساله وديكرى جبل طوره وجوعنده اما حق بوكه
 دنياهه مرارا عديده مناجات كليم اللهه مكانه وقوعيافته در ولدا كليم الله عنوانيله مجيل قيلندى
 (وحكى ابو الفتح الرازى وابوالايت السمرقندى الحكاية عن كعب) يعنى رازى و سمرقندى روايتكرده ماوردى
 اولان قصه بنى كعب الاحبار رضى عنه الغفار جنابندن نقل ايلدى (وروى عبدالله بن الحارث) عبدالله
 ابن نوفل بن الحارث البصرى وابوالواليد البصرى اوله (قال اجماع ابن عباس وكعب) فقال ابن عباس اما نحن
 بنوهامم فنقول ان محمد ارأى ربه مرتين بنوهامم مرفوعا نحن افظذون بدل وبااختصاص اوزره نصبي جايزدر
 يعنى خبرمكرم ايله كعب الاحبار رضى عنه ماالستار كذا ذكره الترمذى عرفه ده اجتماع ايلارب ابن عباس ناطقه برداز
 اولوب برلر بنى هاشم دكليم امدى برذر كه حضرت مصطفى جناب رب العزنى ايكي كه كوردى (فكبر كعب
 حتى جازبه الجبال) بس جناب كعب الاحبار مقال عظمت مال جبريله فرحنا وياحب كان اب جنبان تكبير
 ايلدى تاكيم صدامى جباله عكس ايلدى (وقال ان الله قسم رؤيته وكلامه بين محمد وموسى فكلمه موسى ورأه محمد
 بقلبه) امدى رؤيه قاييه رؤيه بصريه بنى منافى دكادر وكلام خبره موافق اولور ياخود عين راسله رؤيه
 منكر اوله (وروى شريك عن ابى ذر فى تفسير الاية قال رأى النبي صلى الله عليه وسلم ربه) يعنى ما كذب
 الفؤاد ما رأى كرمه مى تأويلنده نبى مكرم خدای اكرمى كوردى ديدى وفيه نظر (وحكى السمرقندى عن محمد بن
 كعب القرظى) ضم كاف وفتح را وكسر طاء منقوطه اليه بنى قريظه به نسبتدر (وربيع بن انس) قرظى وريع
 تايعلدند (ان النبي صلى الله عليه وسلم مثل هل رأيت ربك فقال رأيت به فؤادى ولم اره بعينى) حضرت رسالت
 بناء صلى الله عليه وآله جنابه سوال اولندى رب العزنى كوردى ديكزى ديوجوابده اولديكه سويداى قلبه
 كوردى عين راسله كوردى ديدى روايه مذ كوره يجهل كه مره اولى ده بوجمله ظهورايد (وروى مالك بن
 يحيى) فتح مشاة تحتيه وخاء مجمه والف وميم مكسوره ورا اليه علم منقول وضرفدن عنوعدر واحسان اولان
 مروى اما اصح قول تابعى اولمندر بتش حدودنده عازم مرأى بقا اولديك (عن معاذ عن النبي صلى الله عليه وسلم
 قال رأيت ربي وذاكر كليم) اسم جمع لكلمة مضى فالضمة لانه الحديث لادنى ملائكة (فقال الله يا محمد فم يختصم
 الملاء الاعلى) مكفرة للخطايا ومقربة الى الله زانى اولان مراتب عليه دن ملائكة بربرته نجه برسان اولور
 (الحديث) اى اقراء روايتكرده احمد بن حنبل اولان حديث صحيحدر كه اولى قال معاذ رضى الله عنه صلى الله
 عليه وسلم الغداة ثم اقبل علينا فقال انى ساعدتكم انى قت من الليل فصليت ما قدرلى ونعست فاذا اناب بنى فى احسن
 صورة فقال يا محمد فم يختصم الملاء الاعلى قات اعلم اى ربى فوضع كفه بين كفتي فوجدت بردها بين يدي فقلت
 ما فى السموات والارض ثم تلا وكذلك نرى ابراهيم ملكوت السموات والارض الى آخر الحديث كذا فى المصابيح
 امدى داب محقة تيدركه برامر عظيمك ذكرى اثناسنده وذاكر كليمه قوايله تعبير وادا بيورلر خبره مذ كورده ورودايدن
 رؤيه يا عالم خوابده رؤيه وحقلى اوله ياخود ظاهرا كشف وظهور اوله حاصلى حسن معامله ولطفه تجلى ذات
 وقوعنه غمقيلدر (وحكى عبدالرزاق) ابن رافع الصغمانى صاحب التصانيف الجليله ايكوزاون برده شفقدر بند
 فنا اولان تابوته سوار اواشدر (ان الحسن كان يخلف بالله لقد رأى محمدا ربه) يعنى حسن بصرى قدس سره

العزير يادقسم بيوروب بتحقيق محمد صلى الله عليه وسلم چشم سريه رب العزنى عيانا كوردى (وحكاية عنه عر بن
 الطائلى) طامهمله وفتح لام وميم وسكون نون وكسر كاف ويأى نسيه اليه امام احمد مغافرى عالم قرطبه در تيموز
 يكرمى طقوزده سوى نعيه روان اولديك ابن حزم وابن عبد البر موسى اليه روايتدندر (عن عكرمة) مولى ابن عباس
 رضى الله عنهما (وحكى بعض المتكلمين ان هذا المذهب عن ابن مسعود) بعض علماء اصول دين رؤيه الله بعينه
 مذهبى عبدالله بن مسعود رضى الله عنهن نقل وحكاية ايلديك (وحكى ابن اسحاق) محمد بن اسحاق بن يسار صاحب
 المغازى (ان مروان بن الحكم بن ابى العاص القريشى الاموى ولد سنة اثنتين ولم يصح له سماع ولا رواية اما امام
 عثمان وميسره رضى الله عنهما در راوى اولور التمش بش تاريخنده وفات ايلدى (سال اياهر ربه هل رأى محمد ربه
 فقال نعم) مروان جناب ابى هريره بن پيسان اولوب حضرت محمد صلى الله عليه وسلم بعينه رب تعالى بنى كوردى
 ديد كده ابوهريره بلى ديدى (وحكى النقاش عن احمد بن حنبل) انه قال انا قول بحديث ابن عباس بعينه رآه رآه
 حتى انقطع نفسه (فتح قاله) (يعنى نفس احمد بن حنبل) امام نقاش امام احمد بن حنبل روايت اولور كه بن عبدالله
 ابن عباس حديثه قائم كه محمد صلى الله عليه وسلم بارى تعالى عز وعلا حضرت تارى چشم سريه كوردى ديوتكرار
 ايلدى تاكم امام كل احمد بن حنبل كه مدد عاجز اولوب ترك كلام ايلدى ولفظ يعنى ايله تفسير ابن عباسه عود ضمير
 توهه بنى دفع ايجوند (وقال ابو عر) السابق ذكره (قال احمد بن حنبل رآه بقلبه وجين على القول) فتح جيم
 وضم باليه ضعف قلب (برؤيته فى الدنيا بالابصار) كسرو فتح همزه اليه جمع بصريه بنى ابن حنبل ديديكه اول حضرت
 عليه التحية ذات ياك كبريانى قلبه مشاهده ايلدى ديودنياده ابصاره رؤيت قولنه اقدام ايتدى يعنى تأديا باظهاره
 جراً بيورمدى ديدى (وقال سعيد بن جبيل اقول رآه ولا يره) يعنى سعيد بن جبيل احد قولنه ميلان ايتيوب
 نه كوردى ونه كورمدى ديرم ديودرؤيته توقف ايلدى (وقد اختلف فى تاويل الاية عن ابن عباس وعكرمة
 والحسن وابن مسعود) يعنى وقدرأه نزلة اخرى عند سدرة المنتهى كرمه مى تفسيرى نقلنده جناب جبريل وعكرمة
 وبصرى وعبدالله رضى عنهم الاله جنابلمندن اختلاف اولندى (لحكى عن ابن عباس وعكرمة رآه بقلبه)
 كلامه مادن رؤيه بصريته شكى در كه ضمير رآه حق تعالى به راجعدر (وعن الحسن وابن مسعود رآه جبريل) رآه ضميرى
 امين وحى جليل جبريل عليه السلامه راجع اولور (وحكى عبدالله بن احمد بن حنبل عن ابيه) امام كل ابن حنبل
 فرزند عا ايلديكه عفت وسنتد بيدرعالى قدرى آسادر والدى سن وسالنده ايكن ايكوز طقسان عام هجر يده عزم
 كاكشت يهشت ايلدى پدبرزر كوارندن نقل بيورركه (انه قال رآه) ابن حنبل ديديكه بعينه جناب مصطفى عليه
 التحيا حضرت رب العزنى جل وعز معاينه ايلدى امدى رؤيه عينيه اليه تصریح بيورباق سابقا ابو عركه بنه احمد
 ابن حنبلادن عدم تصریح روايتى منافى دكادر شايد بعض مجالسهه مقتضى مقام سبيده اخفا بيورمش اوله
 (وعن ابن عطافى قوله تعالى المشرح لك صدرك قال شرح صدره لرؤية ونشرح صدر موسى لكلام) تفسير
 انشراحده ابن عطافى عليه راحة المولى جنابندن منقولدر كه حضرت مصطفائى سینه بر سكينه سن رؤيه ايجون
 شرح ايلدى يعنى قلب شريفى قوى بيورديكم مشاهده جلاله قدر تياب اوله وصدر موسى شرح ايلدى تاكيم سماع
 كلام ومعاينه جلال وعظمتنه طاقت آوراوله (قال ابو الحسن على بن اسماعيل الاشعرى رضى الله عنه) ابو موسى
 الاشعرى الصحابى رضى الله عنك حفيدى اولان امام اهل السنة وصاحب تصانيف مشهوره خبر جليل القدر ايدى
 ايكوز يكرمى درت سنه هجر به منده دفن خاك عطر ناله اولمندر (وجاعة من اصحابه) اى النبي عليه السلام اومن
 اتباع الاشعرى (انه صلى الله عليه وسلم رأى الله يصره وعينى رأسه) رؤيا بصريه اولديغن تأييد وعينيك رأسه
 اضافى عين قاب ونظيرندن احترازدر يعنى ابو الحسن واحباب حضرت بن برطافه ديديكه حضرت سرور انبياء عليه
 اطيب التحيا حق سبحانه وتعالى بنى بصر ايله ودر چشم سريه كوردى (وقال كل اية اوتيمانى من الانبياء عليهم الصلاة
 والسلام فقد اوتى مثلها نبينا صلى الله عليه وسلم وخص من بينهم بتفضيل الرؤية) يه اشعرى رحمه الله بيورركه
 هرايه ومجزة انبيادن بريغمه عطا اولندى حقيقة وياصوره اول مجزة نظيرى نبى آخر الزمان عليه صلوات الرحمن
 جنابه بخش واعطا قياظوب سا ترا نيادن اول حضرت جناب رب العزنى دنياهه عيانا مشاهده زياده سيله شخص
 وه فضل قيلندى زير حقيقت محمدية جامع الاسما اعظم صور تيدركه عوالده نصرف انكچوندر من جهة
 حقيقته لامن جهة بشرية عوالده اولان اشيا اول حقيقة دن استداد واستفاضه ايدركه حقيقتده خليفه اول
 حضرت در هر مجزة كم بر نبى به اختصاصه خداداد اوله اول بالذات جناب محمد عليه السلام ايجون تخصيص اولوب
 بعد از انلردن اخره افاضه قيلندى وكل اى الى الرسل الكرام به فاما اتصلت من نورهم بهم (ووقف بعض مشايخنا

في هذا جمع مشبهة على القياس او شج على خلاف القياس يعني شيو خردن بعصير نبوت ونفي رؤيته توفيقا يتدبر
 (وقال ليس عليه دليل واضح ولكنه جائز ان يكون) نبوت رؤيته اوزره دليل صحيح ظاهر ناياب اما بحسب العقل نبوت
 رسيده صحت وديناده وقوي جائز دريد يار (قال القاضي ابو الفضل رضى الله عنه والحق الذي لا امتراء فيه ان رؤيته
 تعالى في الدنيا جائز عقله وليس في العقل ما يحيلها) مصنف عليه الرحمة يورركه قول حق بي ريب وشك باري
 تعالىك ديناده كور لسي عقلا جائز اولمقدر زير اخداي ذي الجلال حقيقة هو موجوده موجود وهو موجودك
 ايسه عيانا رويي جائز در مستحيله اواسني مقتضى حال نام وجود در ديود دليل عقلي مؤيد اولور دليل نقلي ايراد ايدور
 (والدليل على جوازها في الدنيا سؤال موسى عليه الصلاة والسلام لها) يعني عالم ديناده جواز رؤيته الله اوزره دليل
 حضرت كليم الله رب ارنى انظر اليك قوليله طلبكار رؤيته اولمسيدر وموسى عليه السلام يغمبران اولوا زمين
 اولوب ما لا يجوز على الله اولان شئي باري تعالىدن طلب وصحة رؤيتي معتقد اولسه سؤال ايتزدى امدى بولكلام
 تحقيق رؤيته دال اولوب وقوع رؤيته دلالت ايتز (والمحال ان يحيل لني ما يجوز على الله وما لا يجوز عليه) تون لفظ
 نبي تكبر وتعميم ايجون ويا باري تعظيم اوله يعني انبيادن برني حق سبحانه وتعالى شانه جائز ولا في بيلامك
 محال (بل لم يأل الا جائزا غير مستحيل) بلكه كليم الله حضرت مولادن طلبكار اولدى الاجاب حق حقه
 محال اولوب ممكن وجائز اولان شئي سؤال ايلدى لان سؤال المحال من مثله محال (ولكن وقوعه ومشاهدته من
 الغيب الذي لا يعلمه الا من علمه الله) تشديد لامله اى اطلعه الله اياه جوازي مقرر ومثبت براى غير مالمات عليه
 التحيمة وقوي خاصة غيبه ندر كه اول غيبى كسه يلزم مكر الله تعالى بلدر ديكي ذات دانا اولور (فقال له الله) اى لموسى
 عليه السلام (ان ترى اى لن تطبيق ولا تحتل رؤيتي) ايرد كرم موسى الكليمه لن ترى يوردي يعني بوحالته رؤيته
 طاقت اور ومحمول وتجليا غمقدر نياب اوله من سن ديدى امدى نفي جواز رؤيتي مشعرا اولور كلام لن اري اليه خطاب
 يورايوب فقط نفي وقوعه دلالت ايدران ترى اليه خطاب ايلدى (ثم ضرب له مثلا لانهما هو اقوى من بنية) كسرا
 موحده وسكون نونه خلقت وتركيب (موسى وابنت وهو الجبل) بعد ذاك ولكن انظر الى الجبل فان استقرار مكانه
 فسوف ترى قول جليليله مخلوقا تدن بر مثال ضرب ويان ايلدى كه موسى عليه السلام خلقت وتركيبندن
 من جهة القوة اشد ونابت تراوان جيلدر چون موسى دن ثبات تراوان قرار یافته اولدى عدم ثباتي موسى عليه
 السلام بالطريق اولى ييلدى امدى استقرار جيل ممكن اولديه ماعلق به ممكن اولور والتعليق بالممكن يفيد الامكان
 پس جواز رؤيته بومعادن مالم اولوب مصنف اشارت يورركه (وكل هذا ليس فيه ما يحيل رؤيته في الدنيا بل فيه
 جوازها على الجمله وليس في الشرع دليل قاطع على استحالتها ولا امتناعها اذ كل موجود فرؤيته جائز غير مستحيله)
 اذ براى جوازها ييلدر فرؤيته جوازي تفسير اولور يعني مذ كورك كليسنه عالم ديناده رؤيه الله محال اولمسنه
 محال بوقدر بلكه بطريق الاجمال لا التفصيل رؤيتك جوازه مساع واوردور رؤيتك استحالة جواز امتناع وجوده
 شرعه دليل قاطع نايادر زير واجب الوجود موجود وهو موجودك رؤيتي محال ويمتنع دكل جائز وممكندر
 (ولا حجة لمن استدل على منعها بقوله تعالى لا تدركه الابصار لا اختلاف التاويلات في هذه الآية) يعني لا تدركه
 الابصار كيه سيله منع رؤيته استدلال ايدنرك عند الخصم برهان مسلمي نايادر زير ايه مذ كورده تاويلات
 شتى وقوي اختلاف في التحق دليل ناياب اولور (واذا ليس يقتضى قول من قال في الدنيا استحالة) اذ كل موجود
 عبارتي اوزره وبالاختلاف اوزره معطوف در يعني عالم ديناده منع رؤيته قائل اولانك قول استحالة رؤيتي اقتضايان
 لانه ليس نصا في الجمع بل اخذ بتاويل احتماله (وقد استدل بعضهم بهذه الآية نفسها على جواز الرؤية وعدم استحالتها
 على الجمله) اذ مفهوم نفي الاحاطة جواز الرؤية (وقد قيل) تاويل ايه شريفه ديتلدى (لا تدركه ابصار الكفار)
 كلاتهم عن ربه بومشد لمجبولون قرينه سيله لام الابصار عهد ايجون اولمخين ابصار كفار حق ادرالك اغزد يلك اوله
 (وقيل لا تدركه الابصار اى لا تحيط به وهو قول ابن عباس وقد قيل لا تدركه الابصار) تاويلات ايتده ديتلدى كه نفس
 ابصار اى ادرالك ايلز (انما يدركه المبصرون) بمعنى ان الادراك نوع من العلم وهو صفة الناطق حقيقة لانفس
 النظر فانه واسطة وآلة (وكل هذه التاويلات لا تقتضى منع الرؤية ولا استحالتها) تاويلات سالفه نك كلسي منع
 واستحالة رؤيتي مقتضى مدكدر (وكذلك لا حجة لهم بقوله لن ترى الاية) وهيجشان لن ترى قول جليليله نفي رؤيته
 انرا ايجون دليل يوقدر تكيم بعض معتزله ايه مذ كور ايه استدلال وحرف لن نفي مؤيد ومؤكد در موسادن رؤيت
 نفي اولندقه غيردن نفي رؤيته دلالت ايتز براني مخصوصه در دورد اوانور فلا دليل اهم فيه (وقوله ثبت اليك
 نفي رؤيته غيردن نفي رؤيته دلالت ايتز براني مخصوصه در دورد اوانور فلا دليل اهم فيه)

لما قدمناه) يعني رؤيتي سؤالدن سكار جوع ايلدم ديمه لرى ايه مذ كوره تاويلنده اذله جواز صريحه دن تقديم
 ايلدى كه جوايله رد (ولانه ليست على العموم) ايه شريفه عموم اوزره اوليوب مستقيله موسى عليه السلامه
 مخصوصه در نفي خاص ايسه عموم اوزره دلالت ايتز (ولان من قال معناها لن ترى في الدنيا انما هو تاويل) فلا دليل
 فيه على مدعاهم العام ولا على الاستحالة (وايضاً فليس فيه نص الامتناع) كذلك آيتده هرا حده عموم امتناع
 رؤيته صريح بوقدر (وانما جاءت في حق موسى) يعني آيه لن ترى موسى عليه السلامه مخصوصه در پس نه كيفيته
 ديناده وغيره بيقظة ومنام مطلقا امتناع رؤيته بوايتله استدلال اولنه امدى نفي وقوعدن نفي جواز لازم كلز
 (وحيث تطرق التأويلات وتنسلط الاحتمالات) تطرق وجود طرق وسلوكيدر امدى تاويلات مطلبه رهياب
 اولنر صاحب مطلبه بر سبيل استعارة تبعيه تشبيه اولندى ياخود تطرق من الطرق خلط معانسه وياتطرق تتابع
 وازدحام معانسه كه كثر تدن عبارات اوله والتسلط من السلاطه وهى القهر والغلبة ومنه السلطان چونكه
 استدلال ايلدى كرى شى ايه تاويله امكان ودائله احتمال بوانه يعني بسيا تاويلات واحتمالات غلبه ايلدى (فليس
 للقطع اليه سبيل) استدلال ايتدى كرى شيله قطع وجزم صحيح اوليوب مطلقا القول كما قلنا يدكراه صواب نايادر
 واذ اطهر الاحتمال سقط الاستدلال (وقوله ثبت اليك) انكره سؤال رؤيتي لاستحالتها كاه عدايلوب عقلا امتناع
 رؤيه اوزره دال اولور ديوايتله استدلال ايلدى بلكن مدعائيه بوايتده دلالت بوقدر زير ايه كريمه ده تفسير اخر
 نماندركه (اى من سؤالى مالم تقدره لى) ضم منشاء وتشديد وتحقيف دال مهمله ايه يعني عالم ديناده بشمعون في ذلك
 الوقت تقدر يور مد يلك امرى سؤالدن تائب اولدم ديمك اوله تشكيم بر كسه امر جائز اولان كرده مشقت ياب
 اولوب تعب عظيم اعترا سيله ثبت عن مثل هذا يور جوع ايدر قال ابن بنانه باموشل مأمولا غير صدورها بخواجتي
 اى الى المجد تائب (وقد قال ابو بكر الهذلي) للامام العلامه تلميذ ابن القوطيه (في قوله تعالى ان ترى اى ليس لبشر
 ان يطيق ان ينظر الى في الدنيا وانه من نظرائى مات) يعني ان ترى جليله سى تفسيرينده ديشدركه بشر ايجون طاقت
 نايادر كه عالم ديناده بكانظر ايليه زير اكانظر ايدن حياتدن قطع يدايدرد يلك اوله ديدى امدى قواى بشره عالم فئاده
 لسبحات جلاله عز وجل جمال كبرياه نكاه انداز بصر اولمغه طاقت ياب اوله من مكر حق سبحانه وتعالى اقدار ايلده
 پس كليم جليل اسما بريغم بر جيل طاقت اور اولمدي بفي حاله غير يداخود وهراسله نجاة وباسوزش سبحات
 نور جلاله تسليم روح اعلى مقرر در هميشان ديناده جواز وقوع رؤيته دلالت ايدركه حاله مذ كورده مظهر
 تجلى اولان معمر اولز تكيم عالم ديناده ملائكي كورن البته نايانا اولور ديشلار بن عباس رضى الله عنه ماده وقوي
 شريسيادر كذا الشهاب الدين الخفاجي وان قيل انه لم يصح والمراد غير الانبياء (وقد رأيت لبعض السلف والمتأخرين
 ما عنده ان رؤيته تعالى متمتع في الدنيا اضعف تركيب اهل الدنيا وقواهم) جمع قوة بدنده ابداع حق برامر دركه
 اشياى ادرالك اول قوة ايله حصول يدر در ياخود مرام معنای لغوى اوله (وكونها) ضمير تركيب ايله قوي به وباقط
 قوايه عايد اوله (متغيرة عرضا) غير وضاد مجتمعين ايله حال وياخبره مدخبر كون (للاوقات) جسد نشانه تيره واقات
 ومصابب دهر سهامه تشبيه اولندى قال ابو العنانه هـ ان الفتى لغرض الايام بترميمه نيل الدهر والايام (والفتا)
 فتح قاومله زوال وعدم (فلم يكن لهم قوة على الرؤية فاذا كان في الآخرة تركيبا آخر وقواى ثانية) مثله
 ونون ومثناة تحتية ايله بعض نسخده ثابته موحده ومنشاء قويه ايله در (باقية) تفسير ثابته (واتم اوارا بصارهم
 وفلوههم قواهم على الرؤية) قوا جواب اذا وضمير تركيب وقوى واواره راجعدر والحاصل مصنف رحمه الله
 يورركه سلف متقدمين وخلف متأخريندن بعصيرك تحريرو تقرر يري مشهود باصرة يقينه دركه ديشلار باري تعالى
 عزاسمه حضر تربي عالم ديناده رؤيت ممكن اولمدي ادى زاد خلق الانسان ضعيفا حكم شربى موجبيله ايدان
 مركبه وقواى ضعيقه اوزره اولوب قوى وتركيب ترايد وتنزل ونقصله متبدله وسهام الام واقاته نشانه وزوال
 وعدم ايله متصفه اولديغيجوندر وقتا صانع بيجون جل شانه انلرى احياء وادوا بقاءه ادخال يوره تركيب اول دنويدن
 غيرى تركيبه مركب وقواى اولى دنويه دن غيرى قواى مخلده غير فائيه ايله مرزوق قيلته واوارا بصر وبصيرتلى
 بقا سمدى به مستعدة نامه وكامله اوله پس تركيب وقواى ثابته واوارا تامه ايله رؤيته قوت ياب اولور امدى نقل
 مذكور عالم آخرته وقوع رؤيته دلالت وعالم ديناده جوازه شهادت ايدر زير ارادة عليه سى سبق ايتدى
 شد كافي عالم ديناده اوصاف مذ كوره ايله مرزوق يور ديقى حاله رؤيه صحيح اولور ولذا صدر شريف حضرت سيد
 المرسلين شق اولنوب رؤيه پرورد كار عالمه تقويه داده اولان نور و حكم املاع وايداع يور لملقه قوت ياب اولمشر در
 فله الحمد (وروى) بعض نسخده وقد رأيت لفظيله كور لشددر (نحو هذا المالك بن انس رحمه الله قال لم يرى) ضم

لله تعالى به وراجع اولوب جبرائيل عليه السلامه عائد اولديغينه بناه در (والله قادر على خلق الادراك الذي في البصر في القلب) يعني باري تعالى بصيره اولان ادراك كي قلبيده دخی خلق ايتمكه قادر در بصر ايله ادراك ايلديكي شئي قلبيده ادراك ايليه زير اقلبيده اولان نور مبده ابصار در (او كيف شام) يا خود قلبيده خلق ادراك غيري كيفيت اخري ايله ايجاد بيوره (لا اله غيره) حتى يدافعه عن مراده (فان ورد حديث نص بين تشديد بيا مكره ايله (في الساب) يعني باب ثبوت رؤيته محتمل تاويل اولان و انر صحيح ظاهر و رو دايد يدي (اعتقد) بناء مجمل و لله (ووجب المصير اليه) عندئذ ثبوت يافته و صحة خبره واقف اولنلك هر برى اك معتقد اولوب اول عقيدته به سالك ايانى واجب اولوردي وذلك الاعتقاد دن عدول اقتضا ايتزدى (اذلا استحالة فيه ولا مانع قطعي برده) پس جواز زو ثبوت و حصول تجليده استحالة ناسد او من جهة شهود العقل او ورود النقل مانع جواز اولور امر قطعي نايادر والله الموفق

فصل

في فوائد متفرقة شب عنبرين قام امراده نور چشم اصفيا عليه شرائف التحايا حضرت تلميذه واقع اولان فوائد متفرقة يسانده در (واما ما ورد في هذه القصة من مناجاته وكلامه) ضمير رسول الله عليه السلامه راجع در (مع) ضمير حق تعالى به عايد در (بقوله فاوحى الى عبده ما اوحى الى ما تضمنته الاحاديث) الى بمعنى مع و يا ابتداء مقدره غايت اولور اى ينتمى من الكلام الى ما (فاكثر المفسرين) فاجواب ما يعنى قصة اسراده اول محرم اسرار اسرافيه التحايا نك جناب كبريا جل و علا ايله مخاطبه و كريمة فاوحى الى عبده ما اوحى قوايله ثابت اولان مكالمه كه احاديث صحاح نص جليله متضمنه اولديني وجهله و رو دايد يدي امدى ارباب تفسير دن بسيار تحرير برتقر برى (على ان الموحى) اسم فاعل (اوحى الله الى جبريل وجبريل الى محمد صلى الله عليه وسلم الاشد و اذ انهم) ياجع شاذ و يا مصدر در مبالغة فاعل اوزره اطلاق اولندي فاوحى الى عبده كريمة سنده وحي ايديجي حق سبحانه و تعالى در جبريل عليه السلامه و جبريل دخی محمد صلى الله عليه وسلمه ديمك اتفاق كرده مفسر يندرم كبر بر جاعة قلبيده يوم عناه مخالفت ايلدي (فذكر) بنام مفعولله (عن جعفر بن محمد الصادق) صفة جعفر (انه قال اوحى اليه بلا واسطة) مذهب شاذى بيان اولور كه امام صادق رضى عنه الخالق بيورر حق جل و علا جناب مصطفى عليه التحايا ملك واسطه سز كلام ايلدي و وجيله مراد كلام مدر بر اين تقدير ضمير اوحى حقه راجع و عبده مراد حضرت محمد صلى الله عليه وسلمه (ونحوه عن الواسطى) امام جعفر نقلى اساس تحرير قلم واسطى زائد واسطى عليه الرحمة در (والى هذا ذهب بعض المتكلمين ان محمد عليه الصلاة والسلام كان ربه في الاسراء) فتح هم زمايله ان لفظى و ما بعدى هذا كله سندن بدل در يعنى بعض علماء اصول الدين بوسيلة سال كين اولوب حضرت مصطفى عليه التحايا شب اسراده جناب مولا عز و علا ايله تكلم ايلدي ديد يلد (و حكي) بناء مجمل و لله (عن الاشعري وحكاه عن ابن مسعود و ابن عباس) رضى الله عنهم (واكره آخرون) بلا واسطه اول حضرت كلام بيورلد يغبين بر جاعت دخی انكار ايلدي (و ذكر النقاش عن ابن عباس في قصة الاسراء عنه عليه الصلاة والسلام في قوله في فتدلى قال فارقت جبريل فانقطعت الاصوات عني فسمعت كلام ربى وهو يقول لي) جلة حاليه (ليهدى روعك) فتح را ايله خوف و هراس و ضم را ايله قلب معنائه اولور (يا محمد اذن) امر من الدنو و هو القرب والحاصل امام نقاش رحمه الله ابن عباس رضى الله عنهما طريقتدن نقوش و الهجب قصة اسراده مخر عالم صلى الله وسلم جناب سندن كرمه دخی فتدلى تفسير بنده تشديد روايت در كه وقتا كه اثنائى معراجيه جبريل عليه السلام بندن تخلف ايلدي بعد المفاارقة صوت و صدا منقطع ايلدي خداوند كرمه جل شانه كلامنى كوش ايلدم با محمدر فزع و خوفك ساكن اولسون بكافر يب و زنديك اول و حظاير قدسه داخل اول خطاب عزتيله نشر يفايد راولديني حاله كلام حتى ايشتم بيورر (وفي حديث انس في الاسراء نحوه) قصة اسراده انس بن مالك خبري لومعه نابه قريدر (وقد احتجوا في هذا بقوله تعالى وما كان لبشر ان يكلمه الله الا وحيا او من وراء حجاب او يرسل رسولا فيوحي باذنه ما يشاء) معنای ايت كما سبق ديمك اولور كه ادمي زائد ايجون حق سبحانه كلام ايلدر اولدي مكر كلام خني ايله كه بلا تأمل و رؤيه سر عقله درك اولور و يا ورا عجايب دن وحي خني و الهام جلي و يا ملائكة دن بررسول ارسال ايله كه او امر و احكام دن بالواسطه اكاوحي ايدر حاصل بلا واسطه حق سبحانه و تعالى اول حضرت كلام ايد يكتنه بوقول جليله استدل ايليوب (فقالوا و هي ثلاثة اقسام) نفي ما عدا اى مفيد اية شريفة ده كلام مثبته سه قسمه مختصر در ديد يلد (من وراء حجاب او يرسل رسولا كتكليم موسى) برسى سبحات نور جلال احديتيله ورا عجايب دن كلام در حال اللهم عيانا مشاهده ما يتخوب همان كلام حتى من غير واسطه سماع ايليه كليم الله عليه السلامه بلا واسطه ملك ظاهر و ايدن كلام خالق انس و ملائكة كبري (وبارسال الملائكة تكال جميع الانبياء و اكثر احوال نبينا صلى الله

عليه وسلم) قسم ثاني من الوحي كلام وحي خد اعز و علا يى رسل بشره ملائكة او ساليد در كه جميع احوال يتغيران و غالب حال نبى آخر الزمان عليهم صلوات الرحمن حال و شانرى اسادر امدى ارسال ملائكة قولندن همان وحي و ارسال جبريل عليه السلام جنابه مختص اولديغينه دلالت هويدا در (الثالث قوله الا وحيا) اقسام وحي و كلامك او حقيقي الا و حيا قول جليله در كه الهام اقلبيده القادر (ولم يبق من تقسيم صور الكلام الا المشاهدة مع المشاهدة) نسخ كرامده لفظ كلامه در و دايد و ب نسخه واحدة ده مكالمه كلى و ارده اولدى والحاصل بمقامده اقسام ثلاثه تقسيمه مختصمه اولان صور دن باقى فالمدى الامن غير واسطه ولا حجاب مخاطبي معانيسه ايله مكالمه باقى فالمدى (وقد قيل) قائل صائب امام راغب در (الوحي هنا هو ما يلقيه في قلب النبي دون واسطة) يعنى بآية جليله وحي همان انبيادن بر يغبيرك قلب اكاونه بلا واسطه الملك الهام و القا اولنان امر در امام راغب مفر داتده بيورر كه اصل وحي اشارت سر يعه در كه كاهى برسيل رمز و تعريض كلامه و كاهى تركيب دن مجر صوتله و يا بعض جوارح اشارتيله و بالكنايه وقوع يافته در آية (وما كان لبشر ان يكلمه الله جليله سى مقتضايه نيجه وجه اوزره جلوه نما اولور كه وحي رسول شاهد ايله ظاهر و ذات مشاهد و كلامنى سماع اولور جبريل عليه السلامك صورة معينه ده اول حضرت تبليغى اسوايان غير معانيسه سماع كلام حتى تبارك و تعالى ايله بيدار ظهور در كسماع كليم الله كلام الله و باقلبه الهام و يا منامه در انتهى (وقد ذكر ابو بكر البزار) موحده وزاى والف و را ايله عمل برزگانه نسبت در (عن على) كرم الله وجهه (في حديث الاسراء ما هو اوضح في سماع النبي صلى الله عليه وسلم لكلام الله من الآية) يعنى اولبايدى على المرتضى رضى الله عنه طريقتدن روايت كرده مصنف اولان خبر معراجيه اول حضرتك كلام حتى سماعه دائر روايه جديديه من جهة التصريح اية شريفة دن و اختصار در زير افا وحي الى عبده ما اوحى كرمه سنده احتمالات هويدا اما حديث مر تضا ده صراحة سماع كلام رو تاد (فذكر فيه) امام بزار و يا حيدر كرام اول خبره ذكر ايلدي (فقال الملك الله اكبر الله اكبر فقيل له من وراء الحجاب) تعليم اذان شريف قصه سنده ملك و وزن تكبير ايلد كده ورا عجايب دن حق سبحانه و تعالى مؤذنى تصديق بيورر و خطاب عزت و رو دايد يكه (صدق عبدى انا اكبر انا اكبر و قال في سائر كلمات الاذان مثل ذلك) كما مر حية ملتندن غيرى هر كلة اذانه حق جل و علا بكونه كلام ايلدي (ويجيء الكلام في مشكل هذين الحديثين في الفصل بعد هذا مع ما يشبهه في اول فصل من الباب منه) يعنى حديث ابن عباس و خبر على رضى الله عنهم حل اشكاله در اتركلام فصل آتيد غير يلك روايتيله وارد يسامده و رو د دخی فصل اول بايدى بروفق مرام حل مشكلات و رو دايد (وكلام الله تعالى لمحمد صلى الله عليه وسلم ومن اختصه من انبيائه جاز غير متنتع عقلا ولا وردي الشرع فاطع بمنه) امدى حضرت مصطفى صلى الله عليه وسلم و كرم و انبيادن تخصص بيورر بلان ذوات كرامه حق سبحانه و تعالى حضرت تلميذ كلامى ثابت و عقلا و معما ممكن در و شرع شريفده معننه دليل قطعي و رو دايد (فان سمع في ذلك خيرا عند الله) احتمال عليه دخی مر ويدر كلاهما بناه مجمل و لله در كرموسى عليه السلامك غيرى بلا واسطه كلام بيورلده و اوزر و رو دايقه صحت اولور سه و وقوعيله جزم و اعتماد اولور (وكلامه موسى عليه السلام كان حق مقطوع به نص بذلك) بناء مجمل و لله حذف و ايصال اوزره در اى نص عليه (في الكتاب واكده بالمصدر دلالة على الحقيقة) يعنى حضرت الله جل شانه موسى عليه السلامه مكالمه سى ثابت و برحق و منصودر كتاب مجيدده كلامى اوزره نص و نصريح بيورر يلوب و كلم الله موسى قول جليلنده تكلمه لفظ جليليله تا كيدا يلد يكي كلام معنای حقيقى اوزره اولد يفته دلالت ايدر (ورفع مكانه على ما ورد في الحديث في السماء السابعة بسبب) رفع لفظنه متعاق اولور (كلامه) يعنى مقامات انبيا ذ كراولنان حديث صحت ائزده و رو دايدن خبر اوزره مكان كليم الله صلى الله عليه الهه جنابى اسمان هفتده رفع ايتسمى عالم دنيا ده كلام ذات كبريا يلد شريف ايلديكي سبب ايلدر (ورفع محمدا صلى الله عليه وسلم فوق هذا كله حتى بلغ مستوى رجع فيه صريف الاقلام) كيف يستحيل في حق هذا و بعد سماع الكلام) يعنى اول يكسوار بالا خانه امري عليه التحايا جل مقامات انبيا بالاسنه هيكل بشريه رفع ايلدي تا بر محل رسينده اولد يكه ضرر ارقام سزوشان كشمه كوشزدى اولدى پس نه كيفيته بويه سرور انبيا و سر دار اصفيا اولان ذات منقبت پيراشانده بلا واسطه كلام ذى الجلالى بالذات سماع محال و در عدد و شمار اولنه حاشا آمانا و صدقنا (فسيحان من خص من شاء بما شاء وجعل بعضهم فوق بعض درجات) سبحان تنزيه حق و تعظيم فياض مطلقه در محل نجيب دكدر به ضم لفظ من اوزره راجع و مراد جناب احد مختار صلى الله عليه وسلمه و ايمام بيورلد يغبى شان شرف ماب حضرتى تفخيمه در والحاصل تقايدن منزله اولان ذات بيجون اشرف يغبيران و خاص بندگاني جزيل نعم و لطف و كرميله تخصص بيورر و مر كدائرة رسالت اولان حبيبتى

ماسوی فو قنده مقامات عالیه قیلدی امدی تلک الرسل فضلنا کریمه سندن مکه مسددر ختام فصلده حسن مناسبه و براعه مقطع مبره رذکر کلام و رفع درجات مناسب مقام ایزاد یورش

فصل

لیله معراج پرا تهاج قصه سنک تعمیم و تکمیل بیاتده در (واما ماورد فی حدیث الاسراء و ظاهرا لایه من الدنو والقرب) عطف تفسیری و هو حسی و معنوی (من قوله دنی قندلی) والتدلی الامتداد من علوالی سفلی ثم استعمل فی القرب من العلوحسا اومعنی (فکان قاب قوسین اوادی) قبضه کما ان الیه جله بند انسان محله قاب درلر یا خود کز می ادا و انوب ایکی ذراع قدری دیک اوله و او کله می قدر مسافه فی تحقیق ایچوندر برای شک دکادر و یا معنی بل وادی فعل تفضیل ای اقرب من قاب (فاکثر المفسرین) جواب اما یعنی خبر اسراف و اظفار آیه دنی قندلی ده و رویدان دنو قرب معنایه بسیار اهل تفسیر یور مشرکه (ان الدنو والتدلی منقسم مابین محمد و جبریل علیهما السلام) یعنی کمال قرب و تعلق و صفی محمد و جبریل علیهما سلام الجلیل میان سنده توزیع قلشددر حضرت مصطفی جبریل قریب و جبریل جناب محمد علیهما السلام نزدیکتر اولوب یکدیگره قوسین قدری و یا دخی اقرب مسافه قریب الیه تدلی و تعلق ایلا یلر و ایه حضرت مصطفی جناب جبریل بی صورت اصلیه سی اوزره معنایه یور دینی حالده اوله (او محتص با حد همام الاخر) یا خود محمد علیه السلام دنو تدلی ایلدی و یا جبریل حضرت مصطفی صلی الله علیه و سلمه دنو تدلی ایله دیکاه ایکیندن برینه مختص اوله (او من سدره المنتهی) یا دنو تدلی سدره دن مخصوص اولوب آخر دن اولیه (قال الرازی) نظر الدین الرازی المفسر (وقال ابن عباس هو) دنو تدلی ایلین (محمد) مرور انبیا حضرت مصطفی صلی الله علیه و سلمدر (دنی قندلی من ربه) محمد علیه السلام رب العزیز جل و علایه قریب اولدی یعنی دنو حضرت غیره میسر اولیان مشاهد قدام و قرب منزلتدن کما به در (وقیل معنی دنی قرب قندلی زاد فی القرب) قرب معنویه جناب کبریایه تقریبی من داد اولدی (وقیل هما) دنی قندلی (بمعنی واحد) ایکسی دخی (ای قرب) معنوی معنایه اوله دینلای اما قایله عطی بر معنایه و رو دنی اقتضا ایتمدیکدن ضعفه حل و تأخیر یورلدی (وحکی مکی و ماوردی عن ابن عباس) رضی الله عنهما (هو الرب دنی من محمد) یعنی رب جلیل محمد علیه الصلاة والسلامه قریب اولدی بحایب ملکوتی اوزره اطلاع و اعلا مقامه قرب منزلت الیه دنو مکان مراد اولوزکه خدای مقدم مکاندن منزله در (قندلی الیه) ای (زل الرب محمد) صلی الله علیه و سلم مولای متعال جل عن الشیبه و المتعال محمد علیه السلام تجلی و اطاف و کریمه نظر و خطا الیه تشریف ایلدی (ای امره و حکمه) حذف مضای و یا ارتکاب مجازله امر و حکم ذی الجلال بیغمبر صاحب کماله نزول ایلدی (وحکی النقاش عن الحسن) امام نقاش تفسیرنده حسن بصیردن نقش بند دیاچه روایت اولوزکه (قال دنی الله من عبده محمد صلی الله علیه و سلم) جناب کبریاینده خاصی حضرت مصطفی صلی الله علیه و سلمه قریب اولدی (قندلی ای منه) اول حضرت عنایت واختصاص رب العزیزله قریب بر زیاد اولدی فزاد قرینه الیه عبارتله تفسیر یور و لوق خوش انیده تعبیر ایلدی (فاره) ماشاء ان یریه من انار عظمته و قدرته) یعنی انار عظمت و جلالت و قدر سندن اراده مراد یور دینی انوار و احوالی حیینه بعینه تماشا و اراده ایلدی لفظ اری بصریه در که معنایه تعذیه ایدر (قال) امام نقاش و یا حسن بصری (وقال ابن عباس هو مقدم و مؤخر) سلطان المقمربین یور مشرکه اصلی تدلی قندلی ایلدی (تدلی الررف محمد) صلی الله علیه و سلم (ابله المعراج) رفرف مظنا بساط سرفقام و یا دیدان منسوج اوله که زبانی و مرافقی الیه مفسر اور نکدر (جلس علیه ثم رفع) بناء مجهولاه (ودنی من ربه) یعنی حضرت سلطان رسل علیه الصلاة والسلام شب امراده تنها قطع مسافه ایدوب وجودنا زین بر اقی دخی حلیه خرامدن عاقل اولدقه رفرف نام بر من بن اودنک تیر آهنگه ایمان اولوب اول حضرتبه نزدیکتر اولدی شمسوار لا مکان پیمایه الیه التما یا مسنداری هودج خانه رفرق و لمغین بعد از بن عرش الرحانه رفع از انوب رفرق و یا محمد صلی الله علیه و سلم درگاه رب العزیزه قریب اولدی (قال فاروقی جبریل و انقطعت عنی الاصوات و سمعت کلام ربی عز وجل) سلطان العرب اول شب بالحب اخبار فی اخبارده یور که شاهین معالی شکار علین خیاوان سدره المنتهی ده مائده دام و قوف و یا بر حجابده قلوب زمزمه هذا فرافقه صیت انداز سب طایق ایلدی صوت جبریل و صدای ملائکیندن منقطعه اولدقه منازل نورد ملکوت اوله رقی کلب کاشن میرای خاص الخاص خدمه واصل اولوب بلا واسطه پرورد کارم کلامنی ایشخدم دیو یور دیر بومد عاده جناب کبریایه کلام لفظی انبیا کما ذهب الیه السلف ظاهر در اما طرف انکارده اولنر کلام تقسی معمولاً در تله دیلدیکنه اجماع ایدر دیدیلر بحث کلام بطوله علم کلامه مقرر در (وعن انس فی الصحیح) انس رضی الله عنه

طریقه سندن صحیح بخاریده نکاشته پراعه روایتدر که (عرج فی جبریل الی سدره المنتهی و ذنا الجبار رب العزیز) عطف بیان و یا بدل اولوز بومقامده جبار علی الاعلی معنایه اولی القاهر لعیاده الیه تفسیردن انسیدر (قندلی حتی کان منه) ای رب العزیز علیه السلام (قاب قوسین اوادی فاوخی الی عبده) ماشاء و اوخی الیه تحسین صلا و ذکر حدیث الاسراء) یعنی امین و حی بخله سدره المنتهی به صعود ایلدی و علی الاعلی عز و علا قریب معنویه قریب اولدی تامقدار قاب قوسین بلکه دخی نزدیکتر اولوب بنده خاصه او امر و نوا هیدن کیف ماشاء و حی ایلدی و پنجاه وقت نماز روض یور دنی دیو بتما به خبر معراجی ذکر ایلدی (وعن محمد بن کعب هو) ای الموصوف بانه دنی (محمد دنی من ربه) فکان قاب قوسین اوادی قال (محمد بن کعب) (وقال جعفر بن محمد ادناه ربه منه حتى کان منه کقاب قوسین) باری تعالی محمد علیه السلامه قریب اولدی تا کیم سید الثقلین جنبانه قریب مقدار قوسین آسا اولدی (وقال جعفر بن محمد) المذکور رضی الله عنهما (الدنو من الله لا حد له ومن العباد بالحدود) یعنی جانب کرد کار عالم جل و علا دنو و قرب اجسام آساحین الیه محدود دنو مکانی دکدر و عباددن ایه دنو محدود مکانیه الیه در امدی حددن مراد ماهیتی عمیز اولان حد منطبق دکدر (وقال ایضا) کاسبق جعفر صادق یور (انقطعت الصکیفیه عن الدنو) جانب باری تعالی دن عبادنه قریبده کیفیه مخصوصه و حاله معروفه نایابدر زیراد باری تعالی امر معنوی و غیر محسوسدر و کیفیات ایه احوال محسوسه دندر و کیف لفظه مولده در عربدن مسجوده دکادر (الاری) فتح همزه و تخفیف لامله و تری لفظی کل من وقف علیایه خطاب عام در ورثه نظریه و یا دعا یه و یا علیه در (کیف حجب) بناء فاعل و یا فاعولاه (جبریل) نصبه مفعول و یا رفعه فاعلدر (عن دونه) الی ربه (ودنی محمد الی ما) موصوله و یا موصوفه (اودع قلبه) صله و یا صفة و اودع بناء مجهول و قلبه مفعول الیه منصوبدر (من المعرفة والایمان قندلی) ای نزل (بسکون قلبه الی ما ادناه) والحاصل سن مشاهد با تمسک بیک سلطان کبر یا جبریل علیه التحیات دنو مولادن حجب دهشت افزای کبریا الیه محجوب قلنوب بلکه خیاوان سدره المنتهی ده مائده دام و قوف اولدی (بیت) چنان کرم در تیه قرب براند که جبریل در راه از و باز ماند و اول شمسوار لا مکان پیمای صلی الله علیه و سلم دل کاهلرینه معارف الهیه و مواهب ربانیه دن ایداع و انقا اولنان امر عظیمه قریب اولوب قرب کرد کار احادیته سکون قلبه تقرب ایلدی (وزال الشک والارتباب) دخی حضرت علیه التحیه قریه وصول و اعلا مقامه ترقی حصو و ایدر اولده قلب شریقتدن رب و کما بالکلیه زائل و بی نشان اولدی امدی حتی سبحانه و تعالی ذات جلیله و معرفه بالله تعلق و توقف ایدر شک مراد دکدر زبر اول حضرت ایمان و معرفه جهنتدن اقوی الناس و سکون و طمانینه قیامندن محکمترین خلق ایلدی (قال القاضی ابوالفضل) مصنف عیاض علیه رضی القیاض یور (اعلم انما) فتح همزه الیه (وقع من اضافة الدنو والقرب هنامن الله اولی الیه) لفظ اضافه معنای لغوی اوزره در اصطلاحی دکل و هیا یعنی دنی قندلی آیه کریمه سنده دیک اولوز (فلیس بدنو مکان) ان مقتضی به خبر در و ما موصوله اسم اولوز (ولا قرب مدی) رتبه قندی (بل کاذ کرناه عن جعفر بن محمد) الصادق (لیس بدنو حد و انما دنی الی صلی الله علیه و سلم من ربه و قرینه منه) عطف تفسیر (ابانه عظیم منزلته) ابانه کسر همزه الیه اظهار معنایه خبره بتدا (ونشر یف) جمله و یا رفله (رتبه و اشراق انوار معرفته و مشاهد اسرار غیبه و قدرته من الله تعالی) ابانه لفظنه متعلق اولوز اما اصل دلجیده و من الله و او عطفه الیه و رو دنی اصول معتبره به مخالفدر (له صلی الله علیه و سلم میره) مفعله بالفتح بمعنی البر قبول و احسان معنای ربه در (و تأیس و بسط) اصل معنای بسط توسعه در و مسرت اوزره اطلاق اولنور (واکرام) محمول سخن معلوم اولوز که دنی قندلی کریمه سنده باری تعالیدن و باری تعالی به قرب و تقرب اضافه و قوعیا فته اولان دنو قرب مکانی محسوس و قرب غایه و نه ایه و مکان متمدن دکدر بلکه جعفر صادق حضرت نلندن نقلر که نوشته سجیل قبول اولان منقول آسا دنو قرب اجرام و اجسام و ش حد محدود دنو مکانی دکل بلکه قرب معنوی در و نخر عالم صلی الله علیه و سلم ایه جناب کبر یا عز و علا حضرت ترینه دنو و تقریبی اول حضرت به علوم معنویسی اظهار و شرافت رتبه قریبتی و انار معرفه الهیه و امیرا غیبیه و قدره قاهره و باهره سی ابانه و بار از در که خدای بیهمتانک حیینه اظهار میزید فوائد جزیه و عواید جلیله و ترقی اناس و کمال انبساط و ظهور لطف و احسانیدر (وبتأول) صیغه مجهولاه (فیه) فی دونه تعالی من نیبه (ما بتأول فی قوله) ابی هریره طریقتدن کتب سته ده حر یقریر و تأویل تقریر محمدین اولان معنای دنو کرد کار یچنده دخی ما اولدر (ینزل و بنا الی السماء الدنیا کل لیله) حتی یبقی ثلث اللیل الاخیر یقول من یدعو فی فاستجب له من بسأنی فاعطیه من یستغفر فی فاعفر له یعنی باری تعالی به یو خبرده اسناد اولنان نزول عبادنه انه امله اقبال و اجابه دعا الیه ما اولدر (علی احد الوجوه نزول افضل

جهنم تبتن بـ سيار تربي يم ديمكدر (وعن انس اناسيد الناس يوم اقيامة وتدون لم ذلك) استفهام مقدر مقرر در كه
تدون ما سبب هذا ديمكدر و حذف استفهام اقرنية جازدر (يجمع الله الاولين والاخرين) شيخين عليهم الرحمة
روايتن ان انس رضى الله عندهن من ويدرسيد العالمين صلى الله عليه وسلم يوروروز آراسوز قيامته بن ناسك
اجل واعظمي يم سزيور ميسر كه باعني ندر بادشاه جهنم ان افرين اولين واخرين خلايق محشورده جمع وحشرايدر
(وذكر حديث الشفاعة) يعني انس رضى الله عنه شفاعت ذكر اولنان حديثي بتمامه ذكر ايلدي قريبا فصل
شفاعته ايراد اولور (وعن ابي هريرة انه قال اطمع ان اكون اعظم الانبياء اجرا يوم القيامة) سيد الورى عليه
الصلوة والبركة روز قيامته اجر جزيل جهنم ان انبياء كرامك اعظمي اولمقاني خدای ذوالمن جل وعلا حضرت نازدن
رجاندم امدى امتي ام سائر نك اكثري واجرا اعمال امتي اول حضرت اجور جزيله عطا باش ذوالجلال والتوال
در كه من سن سنة حسنة له اجرها واجر من عمل بها الى يوم القيامة مصدوقه اعمال امت مضاعفة ومثل واضعاني
اوسطان عظيم الشانه راجع اولور (وفي حديث اخر اما ترضون ان يكون ابراهيم وعيسى فيكم يوم القيامة) اما اداة
استفهام احذر الاسا وياهمزة استفهام له ما نافية دن هر كه در والمعنى واحدينى خبر ديكدره يور ديكدره معاشر
المسلين ستر راضى اولور ميسر كه روز جزاه جناب خليل الله ايله كلمة الله عليهم السلام امتن معدودان وسر كه يله
محشوران وسر زدن محشوران اولمقاني دويشارت ابتديل وابتيدان بوايكى ذات عالى سماته تخصيص بالذكري سوزلديني
ابراهيم عليه السلام حضرت مصطفي صلى الله عليه وسلم نكده اشرف انبياء واول انبياء در وعيسى عليه السلام دنخي
اخر زمانه دين محمدى اوزره بعث اولند يغندندر (ثم قال) صلى الله عليه وسلم (انهم في امتي يوم القيامة) يعني بوايكى
بمعمر ديشان دنخي امتي سلكنه منسلكاندر (اما ابراهيم فيقول له انت دعوتى وذريتي فاجعلنى من امتك) اما جناب
خليل الله ربنا وبعث فيهم رسولا منهم دعاسيله مبالغة اول حضرت عيسى دعوت قياوب انت من جهة الله منهم باجابتى
نتيجة سيله شاه رسالته عرض قضيه وخطاب ايدوب جنابك بنم دعوت وذر يمت يعني ثمرة شجرة نسلدن بنى جله
امتكن تعداد ايت ديونيازمتد اولور ولاشبهه فرزند ارجندى اسماعيل عليه السلام نسلدن اولوب اول سلسله
عليه دن حضرت محمد عربى صلى الله عليه وسلم جنابدن عبرى يقبر كدى (واما عيسى) اما جناب روح الله حضرت
حبيب الله صلى الله عليه وسلم تابع وجه امتن عد اولمقاني (قالا انبياء كلهم اخوة بنو علة) برادر برادر و مادر دن
ظهور ايد نتجه بنو الايمان وقط لاب اولور سه بنو العلات وبالكزلام اولور سه بنو الاخفاف دير لروعات ايله مراد
زوجات ضرايدر يعني بغيره بران حضرتك هر برى اتحاد امور مع الله ومع الخلقه برادر آساريد فرزند ايدندر
(اسماهم شتى) جمع ام صلى الله عليه ايدى ولذا امهات اوزره جمع اولور و امهات ادمه و امات بها عده استعمالى اكثريديله
مادر قرينه وبعده به اطلاق اولور و شتى من الشيات جمع شيت كرضى ومرتض تفرق معناه معنى انبياء عليهم
السلام ذوات نسبده مختلفه و امهاتى متفرقه و بريناندر حاصل بغيران اصول توحيدده متقين و فروع شرايعده
مختلفيندر امدى معرفة الله واتحاد اعتقادده دين وعقيدة حقه اب واحده بر سبيل استعاره تشبيه واخوة انساني
تخييل وبنو علات قلن ترشح اولور (وان عيسى اخي) ان كسر همزه ايله وظاهر ضمير مقامته اقامه اولندى (ليس بيني
وبينه وبينى وانا اولى الناس به) اولى ولا واوليدن افعول تفضيلدر كه بين الشيتين عدم فاصل بعد ذاقيدن عبارت قيلندى
يعنى بتعقيق جناب روح الله امر رسالت وصفات حميده ده مشابهم و برادر مدر كه بخله انك ميانه سنده بر بغير بعث
اولندى بين زده زمانا ومعنى مناسبة قريله ناسدن اكار ديكترم يور ديلر بو خبر جليل روايت كرده شيخ اولان
انا اولى الناس بعيسى بن مريم فى الدنيا والاخرة حديثند راما راغب وزخشرى وابن عربى روايتلر اولان زمان
قترنده خالد بن سنان عيسى نام بغير بعث اولمقاني غير صحيح در بشار (وقوله اناسيد الناس يوم القيامة هو سيدهم
فى الدنيا ويوم القيامة) سؤال مقدره جوابدر كه حضرت سيد الكونين صلى الله عليه وسلم امر سيادتار بن روز قيامته
مخصوص يور ديلر مع هذا دنيا و آخرت اهلنك سيدى بل سيد العالمين وسيد العالميندر (ولكن اشار عليه الصلاة
والسلام لانفراديه بالسود والشفاعة دون غيره اذ بلغ اليه الناس فى ذلك) ما قبل ايجون تليددر (فلم يجدوا سواه)
سود دشم نسبين مهمه له وفتح دال اولى ايله وقد تضم وتمز الوالضم ما قبله ساوهى لغة طى بمعنى السيادة اما اول
حضرت بوقوله ناطقه بردان اولمقاني روز جزاه سيادت وعند الله عظمة قدرته دلالت ايدن شفاعت عظمى ايله
بغيران وقرينه ناسدن انفراديه اشارتدر كه ناس اول دستكبريكسان در كه انه التجا واستناد و امر شفاعته ائذن
عبرى ياراي شفاعت اوله حتى ذات مقبول الشفاعة به دست رس بولمقاني حاله بكانه شفع اولديفن ايام يور
(والسيد هو الذى بلغ الناس اليه فى حوائجهم فكان حفيظا سيدا مقدرامن سائر البشر لم يراجه احد فى ذلك
ولا

ولاداعه كما قال تعالى لمن الملك اليوم لله الواحد القهار والملك له تعالى فى الدنيا والاخرة لكن فى الآخرة انقطعت
دعوة المدعى لذلك فى الدنيا وكذلك بلغنا الى محمد صلى الله عليه وسلم جميع الناس فى الشفاعة فكان سيدهم
فى الآخرة دون دعوى حوائج على خلاف القياس جمع حاجة در كه احاديث وكلام عربده بوجهله ورودى
فصاحتنه دال اولور اما هر برى دره سنده انكارى غير موجه وابن برى اعترافى بيجادر والله در مصرى
الايا رسول الله الذى هدانا به الله فى كل نبيه * سمعت حديثا من المسند * يسرفوا النبل الذهبية * وانت
قد قلت فيه اطلبوا * الحوائج عند حسن الوجوه * ولم ارا حسن من وجهك ال * كرم جلد بمارتجيه
والحاصل لغته معنى سيد اولدر كه خلق قضاء حوائجده اكاليجا واعتماد ايددر وقت التجاه جميع ناسدن
حتى الانبياء منفرد ويكانه سيد عالمدر كه لجأوا له لادعائمان اولقده بر كسه سيد الورى عليه التجا باحضرت تله مدافعه
وعنده سندن كه مدكارى امرى ادعا به ياراي قدرت واول حضرت مشاركت ايدى من زلتكم حق جل وعلا
يوم قيامته على رؤس الانبياء اليوم ملك كيكدر ديو خطاب ايلد كده عالم دنيا ده ادعاى ملك وسلطنت ايدندر
وامير ووزر وغنى وفقر جوابه مكنت ياب اوله ميوب بادشاه لايرال جل جلاله بالذات ملك فرد بيجون وهار غلبه
مخص و صدر ديو جوابده اولديني كى اول حضرت صلى الله عليه وسلم اناسيد ولد آدم يوم القيامة يور ديلر
من الملك اليوم قول جليلي آساردر كه دنيا و آخرته مالك الملك اول بادشاه جهنم افرين در كن عالم دنيا ده بادشاهان
روى زمين تقدرب رب العالمين حكم وتصرف ايلدوب حقيقتده كندولر بن ملكي قياس ايتد يله اما مؤلفه مهور
اولوب كشف غطا ايلد كرنده كندولر عاجز ودر مائه عباد ضعفا اولدقار بن معاينه ايدوب سر رشته دعاوى دنويه
كسته اولمقاني ملكي مولاول روز جزاه بتخصيص ايلدى وهمنان حضرت سيد الورى عليه اكل التجا
سيد الدنيا والاخرة ايكن سيادى يوم قيامته تخصيص يور ديلر كه خلايق روز هولنك محشورده اول حضرت التجا
ومقام شفاعت عظمى ده فريد مشاهد ايلد بلا دعوى من اهل الموقف سيد ولد آدم اولديفته اشاره خدا ملكه
فردينى وكندولر سيادتله انفرادى تخصيص يور ديلر (وعن انس قال رسول الله صلى الله عليه وسلم انى) مدهمزه ايله
(باب الجنة يوم القيامة) فاستفتح فيقول الخازن من انت فاقول محمد فيقول بن امرت) بابيه و جاور مجرورى تقديم
بالنسبة لاول الفتح حصرا ويجوز (ان لا الفتح لاحد قبلك) جله مستأنفه انس رضى الله عنه طر يقندن روايتكرده
مسلم اولان خبرده سيد الكونين صلى الله عليه وسلم يوردر كه روز واپسين قيامته درهم شته كايوب جوياب كشايش
اولديقمده رضوان عليه سلام المنان سركس زديه محمد ديو جوابده اولوب فتح باب جنانه حضرتك ايله مأمورم
جنابكدر مقدم بر كسه به فتح باب انجيم ديلر (وعن عبد الله بن عمر قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم حوشى
مسيرة شهر زواياه و ما و ابيض من الورق) فتح واورا ايل كسر وسكون رايه مطلقا فضه و ابيض افعول تفضيل
من البياض ضد السواد (وربما اطيب من المسكن) الريح كالريحه ما يشم ويطلق على الهوا (كبرانه كنجوم السماء)
كيزان جمع كوزاناه صغير در اصل تنك دهن كوزه در تولى اوله و بر شراب ايسه كاس در بر و بلا عرو كز
(من شرب منه لم يظم ابد) يعني عبادله كرامدن ابن عمر رضى الله عنه ماطر يقندن روايتكرده شيخندركه فخر عالم
صلى الله عليه وسلم يور ديلر يكاتخصوص اولان حوضم هر جابدن مسافه سى بكاكه مقدارى وهر كوشه سى
برابر يعني چار كوشه در آب ناي سيم خالصدن سپيد تر و بوى دل ايرى ملك از فردن طبيبرك وكوزه لرى كبر
واشراف جهنم ستره اسمان اسابسيار ودر خشاندراندر برايجم صوفش ايدن بهماز بن ابد الا باد نشسته
اب اولور (وعن ابي ذر) جندب بن جناده رضى الله عنه (نحوه) معنى ما سبق قريب مر ويدر (وقال طوله
ما بين عمان) ضم عين وفتح ميم مخففة ايله ديار بنده برقرينه ويا فتح عين ونشديد مبله شامده برقرينه اجميد وضم عين
وتشديد ميم غلطدر (الى ايلة) فتح همزه وسكون ياء تحتية ولام وها ايله به بلاد شامده ساحل بحر وطيبه ودمشق
بيننده بريلده در (بشعب) فتح مشاة تحتية وسكون شى وضم وفتح خاء ميم وموحده ايله (فيه ميزبان من الجنة)
يعنى طول حوضم عمان و ايله ما بينى مساحة در جوى بهشتدن ايكن ناودان اب ناب فشان ومنصب اولور (وعن توبان
مثله وقال احدهما من ذهب والاخرى من ورق) توبان رضى عنه المنان حضرت فخر وجهان عليه صلوات الرحان
جنابندن روايت ايدركه ايكن ناودانك بريدى التوتدن وديكرى سيدندر (وفى رواية حارث بن وهب) الخزاعي الصحابي
رضى الله عنه روايتد (كباب المدينة وصنما) صاد وعين مهماتينله ديار بنده بر شهر در ككه طيبة مشوره ايله
ما بينى بكاكه مسافه در (وقال ابن عمر) رضى الله عنه ما (كباب الكوفة والجر الاسود) اصل معنى كوفه ومل مستدر
وياسنك سيد عراق عربده شهر تيباب مدينه به تشبيه قيلندى الا ان خرايدروالحاصل روايات متخذه و مراد تشبيه

دکتر تهرانی در خطابه نبویه مخاطب عرفت که کوره صدور یافته در بعد ما مصنف علیه الرحمه حدیث حوض طارق
 کثیری در جاری و مروی و ظاهری و وزره و رودی بیان و خبر متواتر اولیغین عیان بیورمغه شروع ایدر (رووی
 حدیث الحوض ایضا انس) روایات متقدمه آسا خادم النبی صلی الله علیه وسلم اولان ابن مالک رضی الله عنه دخی
 حدیث حوضی روایت ایلدی (و جابر بن سمره) فتح سین و ضم میله (و ابن عمر) ابن الخطاب احد العبادله (وعقبه
 ابن عامر الجهمی و حارثة بن وهب الخزاعی و المستورد) صیغه فاعل ایله ابن شداد القهیری زبیل مکه (و ابو رزرة الاسلمی)
 فتح باء موحده و سکون را و زایله الشمس حد و دنده دار السلام جنانه واهی اولدیله (و حذیفه بن الیمان) العبدی صاحب
 سر رسول الله صلی الله علیه وسلم (و ابوامامة) بن صدی الباهلی الصعابی و امامه بضم اله حزة (و زید بن ارقم) الخزرجی
 (و ابن مسعود و عبد الله بن زید و سهل بن سعد) الساعدی (و سويد) ضم سینله مصغر در (ابن جبلة) فتح جیم و موحده
 ایله تا بعد اراما و یزد بن غفله فتح غین مجمره و فاه صعبی مخضری اولق بعض حاشیه شفا ده مقرر در (و ابو سعید الخدری
 و عبد الله الصنابجی) ضم صاد مهمله و فتح نون و الف و باء موحده مکسوره و جاه مهمله ایله (و ابو هریره و البراء
 عازب و جندب) عبد الله بن سنان الجلی (و عائشة) ام المؤمنین (و اسماء بنت ابی بکر و ابوبکره) تقیم بن حارث (و خولة
 بنت قیس) حلیله عم محترم جناب حزة مکرم در بعض نسخده و ابو هریره و عمر بن الخطاب و ابن بريدة مصغر دره
 مسطور در (و غیرهم) من الصحابة رضوان الله تعالی علیهم اجمعین کابی بن کعب و اسامه و حذیفه بن امید و الحسن
 ابن علی و سلمان الفارسی و سمره بن جندب و ابو الدرداء و ابو سعید و اسید بن حضیر و ابن عباس و ام سلمه و جابر بن
 عبد الله و عائذ بن عمرو و ثابت بن ارقم و خولة بنت حکیم و اقیط بن صبره و حباب بن الارت و کعب بن عجرة
 و عتبة بن عبید و العریاض و النواس بن سمان و عثمان بن مظعون و عبد الرحمن بن عوف و معاذ بن جبل رضی الله عنهم

فصل

(فی تفضیل بالحببة و الخلة) حضرت حبیب الله علیه صلوات الاله جنابا یزید نک دعوت شجعت و خله ایله پیغمبران عالم
 السلام اوزره فضیلتیاب اولد قری یسانده در (جاء بذلك الاثر المحجة) اثر حدیثه اطلاق اولد و ترک موقوف
 و یا هر نوع یعنی محبت و خلت ایله تفضیل بیورلدیغنه احادیث صحیحه و رود ایلدی (و اختص صلی الله علیه وسلم
 علی السنة المسکین بحبیب الله) و اول حضرت صفة حبیب الله وصف خاص الخاص ایله زبان مسلمانان اوزره جاری
 اولدی مصنف علیه الرحمه اول حضرت نک نعت خلت ایله انصاف ترین حدیث بخاری ایله استدلال بیورر (اخبرنا
 ابو القاسم بن ابراهیم الخطیب خلف بن ابراهیم المقرئ) بشیور یکر می برده و داع عالم فانی بیور دیر (و غیره عن کریمه
 بنت احمد بن محمد حدثنا ابو الهیثم) الکشیعی (و حدثنا حسین بن محمد الحافظ سماعا علیه) سند طریق آخر
 له مصنف رحمه الله (و حدثنا القاسم بن ابی الویلید) الباجی (و حدثنا عبد بن احمد) بغیر اضافة عبد ابو ذر الهروی (و حدثنا
 ابو الهیثم) السابق (و حدثنا ابو عبد الله محمد بن یوسف) القری بری راوی البخاری (و حدثنا محمد بن اسماعیل) امام
 بخاری جلیل (و حدثنا عبد الله بن محمد) التمیمی باب السمالک ایکوز یکر می طقوز سنه هجریه سنده و فاه ایلدی
 (و حدثنا ابو عامر) عبد الملك بن عمرو ایکوز بشده راه بقایه راهی اولمشدر (و حدثنا فلیح) ضم فاه و فتح لام و منشاء
 تحتیه و جاه مهمله ایله ابن سلیمان العدوی المدنی یوزالتش سکرده عزم عقبی ایلدی (و حدثنا ابو النضر) ضاد مجمره ایله
 سالم بن ابی أمیة المدنی راوی انس یوز یکر می طقوزده د فین خالک بالک اولدی (عن بسر) ضم موحده و سکون سین
 مهمله و رالی (ابن سعید) المدنی یوز سنه می حد و دنده ممر حد آخره روان اولدی (عن ابی سعید) سعد بن مالک بن
 سنان الخدری (عن النبی علیه السلام انه قال لو کنت متخذ الخلیل لاختار یزید) معقول ثانی محمد و فدر که
 مقدر خلیل اولور یعنی خدای جلیلدن غیری خلیل اتخاذ ایدیم ابابکر ی خلیل اتخاذ ایدرم حاصلی مرتبه
 خلته خلقدن برکته به محتمده اصل نایاب در برابر مقام خلت رب الاربابه مختصه در فرضا ماسوی الممدن بری
 خلیل اتخاذا یزید اولسه ابو بکر راه محبت و طاعت مزده بذل نفس و فدا ی اهل و مال ابتکاه جمیع خلقتدن خلته شایان
 و سزاوار ایلدی دیکدر امدی خلت ضم خاه مجمره ایله صداقت و باطن قلبی تحلل ایدر محبتدر که معنی اول حضرت نک محبتی
 خدای بیمنتایه مقصوده در دیکر فیم اولنور اما فتح و یا کسر خاه ایله خات حاجت معنایه اولد قده پرورد کار عالم
 جل شانہ حضرت تدن غیر به عرض حاجت و افتقار و اعتماددن عاری و بری یم دیک لازم کارور (و فی حدیث آخر
 و ان صاحبکم خلیل الله) روایه دیکر ده علی طریق التبرید نفس تفسیری مراد بیورر بدرستی صاحبک
 خلیل الله در دیکر اما احادیث مذکورده بحال جانیبیدن اولی افاده ایدر محبت معنایه اولد قده حاجت
 معنای ملحوظ اولنر که ان الله غنی عن العالمیندر (ومن طریق عبد الله بن مسعود) بخاری و غیر یزید روایتده

ابن مسعود رضی عنه المعبود طریقتدن مریدر (قال وقد اتخذ الله صاحبکم خلیلا) و لا یصح ان براد بصاحبکم
 ابابکر کا قوم (وعن ابن عباس) رضی الله عنهما (قال جلس ناس من اصحاب النبی صلی الله علیه وسلم یقظرونه)
 یعنی اصحاب با صفة اذن برکزه بر شکوه اول خضر تک و لختانه لوندن نوراً ساظهر و نه مترقب و نکران اولد قری حالده
 او نور مشرا ایلدی (قال تخرج حتی اذا دنائهم سمعهم یتذاکرون و تسمع حدیثهم) ابن عباس بیورر که آفتاب برج
 رسالت علیه اتمی التحیه سعاده ختانه لوندن طلوع ایلدی تا کم النجم اصحابه قریب اولدیر و انلر یکدیگر ایله مذاکره
 و محادثه لری کوشش در سعادت اولوب گفتار لر بن سماع ایلدی (قال بعضهم بحبان الله اتخذ ابراهیم من خلقه خلیلا)
 حدیث مذکور ی تفسیر کونه بیورر که اصحابدن بعضی قیچ کان لب جنبان اولوب خدای جلیل ابراهیم جلیل
 علیه السلامی خلیل اتخاذ ایلدی (و قال اخر ما ذابا بحب من کلام موسی) و بعضی ابراهیم علیه السلامی خلیل
 اتخاذی موسی علیه السلامه عالم دنیا ده روزی بیوریلان اکرام کلامدن مجملدر کلدردیدی و کله الله تکلیما
 مع هذا خدای بیچون پیغمبران ذیشانانه دنیا ده کلام ایتمز الایمن و حی و ساططیه کلام بیورر موسی علیه السلامه
 بلا واسطه کلام ایلدی (و قال اخره یسی کلمه الله و روحه) فاجواب شرط مقدرده فصیحه در که اذا ذکرتم خلیل الله
 و کلمه فاذکر و اعیسی دیکر اولور و اضافة شریقیه در یعنی اصحابدن چند نفر دخی چون خلیل و کللی قیچ کان
 یاد ایدر یکر امدی عیسی علیه السلامی دخی یاد ایلک که ایچادی مجر د امر کن ایله بی بدرو واسطه مادر زاد در دیدی
 (و قال اخر ادم اصطفاه الله) و بری دخی ختم کلام ایدوب ابوالبشر ادم علیه السلامی خلاق عالم جل جلاله
 مختار بیورر و کندی به صنی قیلدی دیدی امدی هر بر که تار خوش و قنار عظمت ربوبیتی ملاحظه و امعان ایدنر
 حقیقه قیچ شایان امر اولدینی نهان دکادر (تخرج فسلم علیهم) مده مالقظ خرج سبق ایدوب ینة اعاده بیورلر
 ینهماده کلام طائل اولغین تذکیرا به اراد اولندی (و قال قد سمعت کلامکم و عجبکم ان الله اتخذ ابراهیم خلیلا) حرف
 ان فتح همزه ایله بدلد و یا موقوف اولوب ان مکسوره ایله (و هو کذلک و موسی نخی الله و هو کذلک)
 و المتشابهة المکاملة (وعیسی روح الله و هو کذلک و ادم اصطفاه الله و هو کذلک) یعنی مجلس با صفاتی تشریف
 و سلامه تلطیف بیورر بعقیق کفار و تعجبکوز کوششدم اولمشدر دیکر یکر راست و محقق (الا) فتح همزه
 و تحقیق لامه حرف استفتاح در کلام مستأنفی تأکید و مابعدنی تحقیق ایدوب جلتین اوزره داخله اولور و یوم قامده
 عاطف اوزره دخولی تحقیق اختصاص ایچوندن (و انا حبیب الله) فقیل بمعنی مقولدر یعنی معاشر اصحاب اکاه اولان که
 بندخی محبت و اعلا مقبله موصوفه که محبوب کبرایم (و لا تفر و انا حامل لواء الحمد یوم القیامة و لا تفر و انا اول شافع
 و اول مشفع و لا تفر و انا اول من تحرك خلق) فتح حاء مهمله و لامه و یا کسر حاء ایله در (الجنة فیقح الله لی و یدخلینها)
 ضم مشددة تحتیه و ضمیر ثانی جنته راجعدر (ومعی فقراء المؤمنین) جله حالیه در (و لا تفر) معنای خبر حدیث سابقده
 کذر ایلدی (و انا اکر الم الاوین و الاخرین و لا تفر) فذلک کلام و نتیجه مرام بوعبارة دریه النظامدر (و فی حدیث
 ابی هریره من قول الله تعالی) بعض نسخه در فی قول الله واقدر (انیبه صلی الله علیه وسلم انی اتخذتک خلیلا
 فم و مکوب فی التوریه اسب) همزه مفتوحة و سین مهمله ساکنه و باء موحده ایله نسخ معتدده شفا ده مقید و انت
 معنایه لفظ عبرانیه در دیکر یزیدیلر قیل یفتح همزه و سکون سین افوقیه واملها کلمه مرآتیه بقرینه ذکرها
 فی التوریه ای انت کافی نسخه انتمی (حبیب الرحمن) و فی نسخه احمد حبیب الرحمن روایتکرده یعنی اولان خبر
 ابی هریره رضی الله عنده جناب خلاصه الکائنات علیه الصلاة شانه و رود یافته قول سبحانمندر که بن سنی خلیل
 اتخاذ ایلدم بیورر شلدر و نور بخش صهیفة توریه جیلدر که سن حبیب الرحمن سن (قال القاضی ابو الفضل رضی الله
 عنه اختلف) بناء مجهول (فی تفسیر الخلة و اصل اشتقاقها) یعنی علما خلقی تفسیر و محل خلاف و منشأ فی بیانده کبریه
 اختلافه ذاهب اولدیله (فقیل الخلیل المنقطع الی الله الذی لیس فی انقطاعه الیه و محبته له اختلال) یوم قامده ذکر
 اولان خلیل ماسوی الممدن رجا و اعتمادنی قطع ایابن ذاتدر که خدای بیمنتایه انقطاع و محبتده نقص و خلل نایاب
 اولوب رد و خلوصده جبر و تکمیل غیر محتاج و یقینی بوجه ما خلل بذیر اولیه دینلدی (وقیل الخلیل المختص) دخی
 معنای خلیل بحال ایله دیکر ذاته مختص دیکر اوله دینلدی یعنی اول ضد بقدر که خلص احباب و منتخب اصدا قادن
 اوله و الحاصل خدمه مولا عز و علا حضرت تارینه مختص و فعل و ترکیله مکلف و مأمور اولدینی خدمات و عبودیتی
 اختیار و رضا سندن سره و انحراف ایلیه (و اخذنا هذا القول غیر واحد) ائمه محققیندن جمع کثیر قول مذکور ی
 ترجیح و اختیار بیور دیر (و قال بعضهم اصل الخلة الاستصفاة) بعض علما بوجوه له کک و یاد که اصل خلت مودت
 و محبتک صافی و کدورتدن خالصه اولمیدر و بمعنی الاختیار صفوتدن اولور که لازم صداقتندر و مصنف علیه

الرجح اقوال مذكوره اوزره تفرع يورر (وسمي ابراهيم خليل الله لانه يوالى فيه ويعادى فيه) والاول محبة وحرف
 في معنى اللام كقوله تعالى والذين جاءوا من بعدهم لا ياتوا بالله بدين الا ليجعلوا الحياة كالحياة التي كانت قبلها
 زيرا جناب خليل الله اهل طاعت وايمان من مولاى جليلك محبت ايلدي كنه مودت واهل معصيت وضلالة بغض
 وعداوت ايدر (وخلة الله له نصره وجهه اماما مان بعده) سوال مقدره جوابدركه امدى ابراهيم عليه صلوات الله الكريم
 خليل الله اولد ينى بوجهه صور تما اولد يسه ياخذاي جليل ابراهيم عليه السلامه خليل اولمى نوجه له جلوه
 نما اولور پس جناب كبرياىك ابراهيم عليه السلامه خلقى اول حضرتى دشمناته غالب قيله له نصرت داده اولمى
 و ابراهيم عليه سلام العليم جنابند نصركه تشرىف عالم دنيا ايلين بغيره انك جله سى حضرت ابراهيم ذر بنندن
 ظهور ايدوب انى جاعلك للناس اماما ايد شرف نشانيله اول حضرتى مقتدى ومتبع يورر مليردر (وقيل خليل اصله)
 لغة وضع اولسان اصل معنى خليل (الفقر المحتاج) صفة كاشفة مقدره (المنقطع) عدم اخوان واعوان سبيله
 ناسدن مفرد معنائه در كه فتح شاه ايله مأخوذ من الخلة اولور (وهى الحاجة فسمى بها ابراهيم) فالضمير الحاجة واللفظة
 الخلة (لانه قصر) فتح قاف وصاد مهمله مخففة ايله حصر اساتخصيص معنائه در (حاجته على ربه وانقطع اليه همة)
 ينى جناب خليل الله امور وخوايىنى خدايه تخصيص وعزم وامن مولايه قصر وحصر ايدوب كنندن خلت ايله
 تسمية يورلدى (ولم يجعله قبل غيره) كسر قاف وفتح موحدة ولا ملة قابل معنائه ينى امور وما مولى جانب
 پروردگار عالم جل شانته حضرت تدن غيرة قيلدى حاصل حاجتى ماسوى الله تدن رجاء مند و اميد وار اودى (اذ جاءه
 جبريل وهو فى الحبش) فتح وكسر ميمله حصار وقلاعه القرى ابحار فارسى معربد بواله قديمه طائفة نصارى
 اجزاي باروى ايجاد وتر كيب ايتزدن مقدم در كار استعمال ايدر ديلر اصل اوزره جعى مناجيى وقلب مكاني
 برله بجانيقدر قال الخفايى اصله من جه نيك اى ما اجودنى وهى مؤنثة (ايبري به فى النار) قال له جبريل الله حاجة
 قال اما اليك فلا) يعنى روايكردة اى نعيم اولان خبرده جناب ابراهيم عليه السلام غدر غمرد غنود ايله انسه
 اند اخته قيلغنى ايجون مخنيقه نهاده اولندينى حاله سيرغ سدره نشين جبريل امين جناح تاب شتاب اولوب
 بزمه تعلق حاجتك وار ميدير ديو برشس حال ايلد كده بجا آمدن سكا متعلق حاجتم نا يابدر ديدى يعنى اميد خلاص
 وقضاء مولى الخفى در كه كبريايه حصر وقصر ايدوب ماسودان حاجتمند اولدى (وقال ابو بكر بن فورل) ضم فوافخ
 راو كفا له علل بجمه وعلم ايله ممنوع من الصر فدر (الخلة صفاء المودة التى توجب الاختصاص بتخلل الاسرار)
 بامسبيبه واسرار بجمه راز مفته در يعنى معنى خلت صفائى بال وخالوص مودته دليند اولوب قلبه بالمودة محبت
 محبوبه اختصاصى ايجاب ايله حاصل سخن محبت واسعا فنى ملازمة دوستى همراز وظاهرا وباطنا
 اسرارى اتدن پنهان قابيه ولله در المقرئ * والخل كلامه بيدى فى ضمائر * مع الصفا وبخيتها مع الكدر * اعلم
 ان المحبة ميل القلب لما هو حسن عنده والمودة مواصلة من محبة والتودد ايله فاذا زادت المودة وخالص كانت خلة
 (وقال بعضهم اصل الخلة المحبة) يعنى محبت خلت اساس ومشاردركه بعد تحققة خلت حصول يافته در (ومعناها
 الاسعاف) معنى خلت ويا مودة للخلة اولان محبت اعانت نصرت وامداد در (والالطاف) فتح همزه ايله انعام
 واحسان در بختل كه جمع لطف كقول توفيق ونسب ايله معنائه اوله (والترفع) رتبة اعلايه كالآلات ظاهره وباطنه ايله
 ترفع واصعادر (والشفيع) باذنه له فى الشفاعة وقبوله ايا تشفع بعمى التايد اوله (وقد بين ذلك تعالى فى كتابه
 بقوله وفات اليهود والنصارى نحن ابناء الله واحباؤه قل فلم يعذبكم بذنوبكم) يعذبكم مضارع بمعنى الماضى در
 اى عذبكم فى الدنيا بالمسخ والقتل يعنى يهود ونصارى ديدلركم برابناء حق واحباء رب مطلق ايرس انلى
 ادعائنده بكيى ايله كه بايد كردار انگيز ايله نيجون سزى مسخ وهلاكه قهار ذوالجلال عذاب ايلدى اكره مزابناء
 واحباء مولاى تعالى شانه اولسه كرسزه عذاب ايتزدى لكن عذاب ايلدى سزائنا واحباء اكله سز امدى اولكه محبوب
 اوله لاقضاء المحبة حبيبي اكه عذاب وعقاب ايلز (فاوجب للمحبوب ان لا يؤاخذ بذنوبه) بطريق اشارة للنص
 محبوبه ايجاب ايلدى ككه هر خليل وحبيبي معاقبة وذلتيله مجازاة قيليه (هذا) بر كلامدن ديكر كلامه
 تخصص اولور اسم اشارتدركه مبتداء مقدره خبر در اى الامر هذا ويا خود مبداء اولوب خبرى مقدر اوله ويا مفعول
 فعل مقدر اى خذ هذا وباسم فعل يعنى خذ (والخلة اقوى من البتة) موحدة ونو له مصدر در (لان البتة قد تكون
 فيها الهداوة) اى معناه وهو من ظرفية الصفة لاه وصوف يعنى خلت بنو تدن اقويدر زرا كاهى اولاده
 عداوت وعقوق و ظهور ايدر (كما قال تعالى ان من ازواجكم واولادكم عداواكم) تنكير فرفان مجيده يادركد رب
 سيددركه حلال اولاد كردن مزه عقوق وعداوت ظهور ايدوب سزه دشمن اولورلر يورر (ولا يصح ان تكون عداوة

مع خلة) پس خلت محبت معنائه ضد عداوتد رماضة الجمع اولدين خلت ايله عداوت ظهري صحيح اولز كرجه
 نبوت دخى محبتى مقتضيه در اما كاهى له اراض تخلف ايدر (فاذا) ما قبل اوزره تفرع در (تسمية ابراهيم ومحمد
 عليهما الصلاة والسلام بالخلة) تسمية ايله مراد تجوزا و مصدر وقتدم ابراهيم عليه السلام رتبة وشرفى تقدمنندن
 (اما بانقطاعهما الى الله تعالى) خلت حاجت معنائه اولد يفتدن نظره در (ووقف حوايجهما عليه والانتقطاع
 عن دونه والاضراب عن الوسائط والاسباب) يا اول حضرت انك جناب كبريايه اعتماد لرى وحاجتلك انعام مولايه
 موقوف وما سوى الاهى ترك ووسائط واسبابدن اعراضى سبيله در (اول زيادة الاختصاص منه تعالى لهما)
 اما ما بعده موقوف در بودنى خلتك ضم شاه ايله اولمى تاظر در (وحتى) خله محبة ايله ويامه ايله اكرامه صالته
 معنائه ومجرو را زيادة اوزره موقوف در (الطاقة عندهما) فتح همزه ويا كسر له مصدر در يعنى يا خود سبب تسمية
 بالخلة حتى جل وعلا حضرت تبارك انلى زيادة اختصاصه مختصان وماسودان اغنا وانلر عندنده الطاف نمان
 واشكار مولا اماده وبر زياديا اكرامه مبالغه واحسانى مزدا داد اولد يفتدون اوله (وما خال بواظنه من اسرار
 الهيبة الالهية) مشاة تحبته وموحدة ايله (ومكنون غيوبه) جمع غيب كه حواس ظاهره ايله ادراكه اولنيمان امور در
 ويا ماسكون قبل الوقوع ومكنون مستور (ومعرفته) يا خود اسرار عظمت وحالات ومعفيات مستوره وعلم لدنى
 ومعرفة ذات وصفا تدن باطنلر نه تخلل ودخول ايتكدن اوله (اول استصفائه) فاعلمه مضاف مصدر در (لهما)
 واستصفاه قلوبهما (مفعولته مضافدر (عن سواه حتى لا يتخاللها محب لغيره) يعنى خليلين جليلين خير ومقبول
 يورر مغلة انتخاب واختيار ودل كاهلر ين صافيه وخالصة واسرار معرفته ماسوانك جندن خالصة وعاربه قيلغله
 خلت ايله بنام اولمى نه باعث اوله (ولهذا) معنى خلت ماسودان انتقطاع وعوارض بشريه دن اعراض اولدين
 (قال بعضهم الخليل من لا يتبع قلبه لسواه) يعنى بعض ارباب شان يورر دركه خليل اول ذات محترم ومكرم در كه
 قابى محبة الله ايله مالى ومشاهدة جلالة عتلى اولوب قلبنده ماسوا نا ييدا و غيرك محبتنه قلبى وسعيات اوله لله در
 من قال من ارباب الحال * تلك بعض حبك كل قلبى * فان ترد الزيادة هات قلبا (وهو عندهم) نعم خليلدن ذكر اولنان
 (معنى قوله صلى الله عليه وسلم) تخرىج ككرده سلطان المحدثين حافظ بخارى اولان پيام نبويدركه يورر
 (ولو كنت متخذا خليل لا اتخذت اياكرك خليل) ماسودان خليل اتخاذ ايددم اعز ايجاب واقدم احد قاهر دن
 اياكركى خليل اتخاذ ايدر دم (ولكن اخوة الاسلام) لكن بجمه شرطيه مضموى اوزره استندركا در واخوت ضم
 همزه ايله يعنى خلقى نى واخوتى تفضلا منه اثبات يورزدى امدى مقام خلت درجه اخوت ونبوتدن بالاتر بر رتبة
 والادر (وقد اختلف العلماء وارباب القلوب ايمار رفع درجه) مرفوع وايه مالتظندن بدل ويا فاضله تميزدر (الخلة
 اور درجه المحبة فعملها ما بينهما سواء فلا يكون الحبيب الا خليلا ولا الخليل الا حبيبا) يعنى علماء وكابر صوفيه كه
 ذوى النعوس القدسية در محبت وخلقت قنغيسى فى نفس الامر وعند الله تعالى بالاتر يعنى رتبة خلت ويا درجه
 محبت نى بالاتر در ديو را اختلافه سالك اولوب بعض ارباب حال در رجتى فضيلته متساوين عدا ايلوب حبيب
 خليل و خليل حبيبه در وقتين جليلين اهدم اى مستلزم اولوب ميانه ده منافات وفرق نا ياب ديدلر (لكنه) سوال
 مقدر جوابنه اشارتدركه (انهم اذا اتوا) وتلا زمانم خص متم ما بموصوف (خص) مبنى للفاعل والمفعول (ابراهيم
 بالخلة ومحمد صلى الله عليه وسلم) نصب ورفعه (بالحبة) اما خدائى جليل ابراهيم خليل خلت ايله تخصيص وتحييل
 ومحمد جليلى صلى الله عليه وسلم محبتله تخصيص وتحييل ايلدى ديمشدر وهو امر اتقانى لجرى التمييز بين ما ولا يثنى
 ضعفه (وبعضهم قال درجه الخلة ارفع واحج بقوله صلى الله عليه وسلم) يعنى علمادن بعضيلر رتبة خلت درجه
 محبتدن بالاتر ديو روايكردة بخارى اولان حديث صحيحله استدلال ايلدى (لو كنت متخذا خليلا لغير ربي) اى
 لا اتخذت اياكرك خليل لا اتخذت اياكركى خليل اتخاذ ايددى (وقد اطلق المحبة) بجمه طائفة (افاطمة) مفعول باطلاق
 (واينها واسامة وغيرهم) حال انكه اول حضرت محبتى جناب زهرا وريحاشين واسامة بن زيد وشاشره نجه
 احاديث صحيحه ده اطلاق وشيى تصرىج يورر بخللى ماسوى الله تعين يورمدي ديدلر اما قول مذكور
 بخدا در وارد اولد ينى ذوى العرفانه وشهدركه دختر يا كيزه اختر وسطين مكرمى وغيرلر حبيب الطلاق ايدى
 نهاية الامر انلر محبتله مراد عاليلرى تسبب جزية دن ناشيه محبة طيبة در مع هذا امر ورا اينا حبيب الله عنوايله كه
 محبوب معنائه در بنام اولد يرفاين هذا المعنى من ذلك المبنى امدى وصف مذكورده على وجه المكمل اول حضرت
 شريكى نا ييدر (واكثرهم جعل المحبة ارفع من الخلة لان درجه الحبيب بينا) حبيبتدن بدل ويا عطف يماندر (على
 الله عليه وسلم ارفع من درجه الخليل ابراهيم) عليه السلام يعنى اكر ارباب دل ذبحة شحيى مرتبة خلتك رافع تر

عزیز و عزیز را حضرت حبیب الله صلی الله علیه وسلم مرتبه می خلیل الله ابراهیم علیه السلام اگر چه درجه سندن
برتر درین محمد صلی الله علیه وسلم صفی اولان محبت ابراهیم علیه السلام نفی اولان خلدن افضل اولادین
افتضا ایدر دین و الله در هم ما احسن رأیهم امدی خلیل مستند الی ابراهیم الخلیل فعیل المعنی الفاعل را ما حبیب
فعیل و فاعل معنای اولان محبت امدی بومقامه نسبت فاعلیت نسبت فاعلیتدن اتم اولور و الحاصل محمد
حبیب الله والله حبیب محمد صلی الله علیه وسلم دینور اما الله خلیل ابراهیم دینلر مع جواز ابراهیم خلیل الله
فناصل (واصل المحبة) و ضی و حقیق و یامن حمة القلب مأخوذه اولان معنای محبت (المیل الی ما یوافق المحب)
اسم فاعل اولان ظاهر اما ضیط برهان حلی اوزره ضم میم و فتح حایله محب مخالف للروایه در حاصل محبت محبة عدم
مخالفة میل ایدوب موافقتنه من کل الوجوه کمر بسته اهتمام اولقدر (ولکن هذا انما یصح فی حق من یصح الیل
والاستقاع بالوفق) فتح واد و سکون فایله یعنی تعریف مذکور محبت میلان قلبک وجودی و تحقیق و بر وفق دغوا
مواقفت انتفاعی ملحوظ و متصور اولانک شائنده شایان اولور (وهی درجة الخلق) میل قلبی معنای اولان
محبت مرتبه آفریده کاندور (فاما الخلق جبل جلاله فخره عن الاغراض) غین معیه ایل علل و حاجات و عین مهمله ایل
امراض و آفات یعنی قلب و میلان و سائر نعوت حد ثاندن مقدس اولان باری تعالی علت و حاجتدن منزله در
(فعبته لعمدة تمکینه من سعاده و عصمته) رفعله تمکین اوزره معطوفدر (و توفیقه و تمیته اصحاب القرب) ضم
و سکون و یاضم قاف و فتح را ایل (واقاضه رحتیه علیه و قصوها) ضم قافله مقصورا غایت و نهایت معنای (کشف
الجب عن قلبه حتی یراه بقلبه و یظهر الیه بصیرته) حاصل سخن باری تعالی عز و علا خضر تبارک بنده سینه محبت
طاعتی اوزره اقدار له تنبیه و تمکین و ارتکاب معاصیدن محافظه و اجتناب حسنی و اجتناب شبهانه و فیکفی رفیق
و نوافل و قربات استیجابی آماده و درگاه عزتده مقرب قیللدر و بالنسبة الی الخلق غایت و نهایت محبت حب
تفانیه بی قلب محبتدن بحال ذات ربانیه و کمال صفات صمدانیه برله کشف و فتحدر تا کمال کبریا سنی ذیده قلبه
معاینه و تجلی ذی الجلالی چشم بصیرتله مشاهده ایل (فیکون کما قال فی الحدیث) روا ینکرده سلطان المحدثین حافظ
بخاری اولان حدیث قدسی و کلام انبیا و روایة معنی ایل متصف اوله (لا یرال العبد یقرب الی حق احبه
فاذا احبته کنت سمعه الذی یرسم به و بصره الذی یرى به و لسانه الذی ینطق به) یعنی حب قدیم ایل عبد منه محبت
ایدلر بکده اعضا و حواسنک جافظی و رضای غیریه حرکت و سکونده اجزا و جوارحک وافی و حامیسی اولور
دیو بیوریلان منایه اولور حاصلی محب صادق سلطان محبتی مجامع قلبیه محبة مولایه حصر ایدوب مرضاة
محبوبه مهم و مشغول و جمع جوارحله میل مطلوبه ساعی اولور (ولا ینبغی ان یفهم) بناءً مجمله (من هذا) ای
الحدیث القدسی (سوی التجرد لله تعالی و لا تقطاع الی الله تعالی و لا اعراض عن غیر الله و صفاء القلب لله و اخلاص
الحركات لله) خبر قدسیده تجرد القلب عن حب غیر الرب مناسبتدن ماعد معنی فهم اولنق سزاوار دکلدور و ماسوی
الاله التفاتی ترک و مولایه توجه کایله توجه و غیریدن اعراض و جوارح ماسوی قلبه خطور و شوح اتمک
حقیقیله محبة الله صفای بال و رضاه حقه حرکات و سکات منضوح و خلوصکار قیلدن غیریه معنی فهم دوهم
اولنر کما قال العارف ابن الفارض * ولو خطرت لی فی سوا الارادة علی خاطری سم و احکمت برقی * الله دره ارق
طوره (کما قالت عائشة رضی الله عنها کان خلقه اقره ان رضاه برضی) قدم الجار علی الجور و العصر (و یحفظه
بخط) جناب صدیق رضی الله عنه و صفی حضرتده کویا اولد یعنی آسادر که شاه سر بر صفا علیه السلام و الحبا
حضرت تبارک هر حال و شای موافق حکم قرآن سبحانی ایدی رضاه قرآنله راضی و یحفظ فرقا له درهم و اخلاق
مولایله متخلق و دائم و هر دم ایدی حاصلی اخبار مذکورده دن نمایاندر که اخلاق طبعیه سلطان رسل شق قلب
شر یقله مضمحل اولوب ماسوی الله از ادنی باقی قالمدی (ومن هذا عبر بعضهم عن الخلة بقوله) بهضیلر بومقامه
خلقی خلدن تعبیر و شعرله ادا بیوردر (قد خلقت مبال الروح منی) ضیلت طرفیت اوزره متصویدر یعنی بدستی
مجرای روجه سن تد اخل ایدلر کویا ما موده مریان ایلدی کی (وبذا سمی الخلیل خلیلا) ذلك الخلال الیه جناب
خلیل و غیریلر بنام قیلدی (فاذا ما نطق کنت حدیثی) ما زانده در هر چند که سنکله ناطقه دراز اولورم گفتار
و پیام بالجمله سن (واذا ما سکت کنت الغلیلا) غین معیه و الف اطلاقله داخل قلب و یا حرارت عطش یعنی چون
سک ذکر کردن خاموش اولم درون قلبه بیروش اولورم (فاذا) بالنسبة و قد تکتب بالنسبة ای یحفظ (منه الخلة
و خصوصیه) فتح خاء معیه و یاضله اختصاص (المحبة حاصله) کان خلت و محبتی شی واحد حکمتده قیلله
جامع لثان دینلر و افراد بیورلدی (لینبغی ان یفهم) الله علیه وسلم بمادلت علیه الایات) بعض نسخده علیه الاثار

و فوی قول آتی به حسب اندر (الصحة المنتشرة المتلقاة بالقبول من الامة) یعنی فضیلت خلت و رتبه خاص الخاص
محبت نیجه اخبار صحت آثار دلالتیه که علماء امتدن حسن قبوله تاقی یافته در حضرت خلاصه الموجودات علیه
اطیب الصلوات شان شریفته حصوا بذر در (و کفی بقوله تعالی) بازانده و یا مستعدیه در شاهده و دلایل بوقول
سبحانی وافی و کافیدر که بیوردر (قل ان کنتم تحبون الله الاایة) فاسعونی یحببکم الله بومقام اسنی غایت قصوی در که
حضرت مولاجل و علا حبیبینه متابعتی کندوبه دعوی محبتک صحتنه شرط ایلدی (حتی اهل التفسیر ان هذه
الاية لما نزلت قالت الکفار انما یرید محمد ان یخذ خنانا) فتح خاء مهمله و تحقیق فوینله ای معبودا و مسجودا
(کما اخذت النصرای عیسی) بن مریم یعنی ارباب تفسیر قل بیوردر که وقتا بآیه شریفه اول حضرت شرفیافته
انزال بیورلدی کفره بداندیش زبان دراز طعن اولوب محمد صرا ایدر که بزانی رحمت اتخاذ ایدوب نصاری جناب
روح الله پردهش ایلدکاری کی کندوبه ضمرع کمان تبرک برله عبودیت ایدله دید کارنده (فانزل الله تعالی غیظا
لهم) مفعول له و غیظ غضب علی الفاجر در (ورعنا علی مقالهم) تثلیث را و سکون غین معیه و میله ذل و حزن
و اسامت (هذه الاية) مفعول انزل اول قوم برلومه غضب و کفنا ناراهم وارلری اوزره تقریم و سرزنش برله بآیه
عظیمه بی انزال ایلدی (قل اطیعوا الله و اطیعوا الرسول) آیه جلیله آیه اولی دن ابلغ و اشد اولور که آیه اولی لزوم اتباعی
افتضا ایتمز زرا باری تعالی حضرت تبارک توفیق ایل تقریب اولوب فاعلنه محبة الله و ورودی خبر قدسیده تصریح
بیورلدی اما آیه قل اطیعوا الله و اطیعوا الرسول کریمه سنده طاعة رسول ایل امری ایجاب ایلدی (فزاده شرفا
بامرهم بطاعته و قرنها بطاعته) اول حضرت من جهة الشرف الطبی بریادی و روبر طاعتیه امر و طاعتی طاعة
رسول الله صلی الله علیه و سلمه قرین بیوردر تشریف میزداد ایلدی (ثم وعدهم علی التولی عنه بقوله فان تولوا
فان الله لا یحب الکافرین) ظاهر اولان لا یحبهم دیکل ایدی بیجای مضر و ضعیف مظهر و ماهو عله الحكم اولان
مشتمله تعلیق کان دیکل اولور که طاعة رسول الله توی ایدر را یسه مولاندر محبت ایتمز زرا اندر کافر در و تعریف
برای استغراق و یا عهد در امدی آیه جلیله و جواب طاعة رسول الله صلی الله علیه وسلم اوزره ادل و مرتبه علوه
اصغر در (وقد نقل الامام ابو بکر بن فورک عن بعض المتکلمین کلاما فی الفرق بین المحبة و الخلة یقول) بوجه
کلاما فظنه صفتدر طول کلام امامدن ناشی مصنف نقل ایتمز استناد بیوردر (بجمله اشاراته ترجع الی تفضیل
مقام المحبة علی الخلة و نحن نذكر منه طرقا) فتح ذله بعضا قیلا (یجی الی ما بعده) بعیدت غیر مراده و مجاز زد و امام
ابن فورک بعض ارباب اصولدن محبت و خات بیلرین فرق و فصله نقل کلام ایلدی بالجمله نقل و ذکر طائل اولغین
حاصلی و اصول اشاراتی مقام محبتک درجه خلت اوزره تفضیل و وصولی مشعر اولور و بن کلام موی الیهمدن مقدار
ما یحصل المرامی نقل ایدر باقیسی اوزره دلالت ایدر (فمن ذلك قولهم الخلیل یصل بالواسطة) بعض متکلمین
کلامند در بیوردر خلیل محالاله ایلدی که ذاته واسطه ایل و اصل اولور یعنی بین ما به واسطه توسط ایدر (من قوله
تعالی) رب جلیل ابراهیم خلیل شائنده حکایه بیوردر یعنی قول جیلدن مستفاددر (و كذلك یرى ابراهیم ملکوت
السماوات و الارض) جناب خلیل الله علیه السلام معرفة الله و صولی آیات ملکوتیه به رؤی و واسطه قلبه حصوله
ایه کریمه داله در (والحبیب یصل الیه به) ای هودله علی نفسه بنفسه من غیر واسطه لقیه (من قوله فکان قاب قوسین
او ادنی) قرآه عین الیقین قیل و هذا وان کان المصنف رحمه الله ناقله و العهدة فیمانه علی قائله الا ان هذا غیر
ظاهر (وقیل الخلیل الذی یرى مغفرتیه فی حد الطمع) حد حاجز بین الشیئین و الخیط به کدود الدار فاستعبر للبحال
المیزه یعنی خلیل اول داندر که مغفرتی طمعی شائنده ظمور یافته در (من قوله و الذی اطعم ان یغفر لی خطیئتی
یوم الدین) فرقان جلیله حکایه بیوریلان قول جیلدن مأخوذه در که جناب خلیل الله قویه اولان قصه سنده
هضم النفس و تعلیلا مته روز جزاه کاهم عفو و مغفرت ایتمک ککده طمع دارم دیشدر (والحبیب الذی مغفرتیه
فی حد الیقین من قوله) اما حبیب اول ذات تجبیدر که مغفرتی متیقنه در بومعنی دخی تنزیل جیلدن مأخوذه و شان
حبیب الله صلی الله علیه و سلمه مدور یافته در (لیغفر لک الله ما تقدم من ذنبک و ما تأخر) تفسیری مکررا کذار
ایشدر (والخلیل قال ولا تخفنی یوم یبعثون) یعنی روز قیامتده بنی تفضیح و تعذیب ایتمه دیدی (والحبیب قیل له یوم
لا یخزى الله النبی) اما حبیب محبتی شان شرفانده طرف کرد کاریدن اول سکونکه خدا روائی مقتضی ایتمز
دیو تشریف ایلدی (فابتدئ بالبشارة قبل السؤال) جناب حبیب الله هنوز خواصه سکار مغفرت اولدن
بشارتله نئی خزی ایلدی بعد ذاینه فرق دیکر سائنه شروع بیوریلوب دیدی (والخلیل قال فی الجنة حبیبی الله)
محبة و امتحان ابتلادر مراد قصه نازر و در نمودر یعنی خلیل جلیل محبتله انداخته آتش فروده مبتلا اولدنده

رب غفور رحیم اور مدد کافی و وفایدر دیکه طلبکار کفایت پروردگار اولمغین ناراکه بر دوسلام اولدی (والحبيب
 قيل له يا هبة النبي حسبك الله) اما حضرت حبيب الله صلى الله عليه وسلم قبل كبريادن حبيباً مولا سبک امور کرده
 کافيدردی و اطفی محقق و مقرر قیلدی (والخليل قال واجعل لي اسماً صدق) ای ذکر اجیلا صدقاً فاعبر باسم الاله
 عما يصدر من اجاز (في الاخرين) یعنی خدا یا بنحون ذکر جلیل و بندتصکره ام آتیه میان سنده تا جشم نامی دلداره
 صدق و خیر الیه یاد کرده برایله دیواستدعای نیک نام الیوب دعای هدف اجابته قرین یوریلوب جناب ابراهیم علیه
 السلام تصکره عالم و نیایه قدم نام اولان هرامت شاخوان خلیل الله اولوب محبته دل بسته اولمشدر (والحبيب
 قيل له ورفعتك ذكرك) اما حضرت حبيب صلى الله عليه وسلم شائنده سنک ذکر یکی عالی قیادت یوریلوب منابر
 و منابرده اسمی اسمته قرین و تشهد و خطب و آذانه نامتی نامنه ردیف الیوب (اعطى بلا سؤال) حبیته عطا بلا
 سؤال یوریدی مرتبه حبیبی بیاندرد (والخليل قال واجبتني وبنی ان نهدي الاصنام) یعنی خلیل ثنائی بجهت رب
 جلیل الیوب الهامی و بنی صابی پرستش اصنامدن بعد حسی و معنوی الیه تبعید الیه دیواستدعای ایلدی (والحبيب
 قيل له انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس) رجس حساب و طبعاً و عقلاً هر مستعد اولان شیندر (اهل البيت) درج
 و یاند اولوزره منصوبدر یعنی حضرت حبيب الله وال محترمی شائنده یوریدیکه ای اهل بیت نبوت مولای جلیل سنک
 دتس اعراض و اوزاردن حفظ و وفا یتکزی مراد ایدوب اوساخ زایلدن بالذامن اولکزی اراده یوریدوب تشریف
 ایلدی و اهل بیت اولاد و زوجات و اتباع و اقارب رسول الله صلى الله عليه وعلى آله و بارک وسلم حضرتاته شامل
 اولور (ويطهركم تطهيرا) و الحاصل شجر بر کرده ابو بکر بن فورک اولان نکات عجیبه حضرت نضر کائنات صلی الله
 علیه و سلمک ما را نبیا علمیم التحایا اوزر به منیت و شرف و علوم و تهنه دلالت الیوب نفس محبت و خلته تعلیق
 علاقه اولدی یعنی هویدا در لاسیا آیات جلیله دن عذوان افق حبيب الیه یاد یورلادی (وفايا ذکرناه تنبيه على مقصد
 احباب هذا المقال) مقصد مصدر معنی قصد و یا مقصود معنایه در (من تفصيل المقامات والاحوال) مقصدی بیان
 اولور و مقامات فتح معیله جمع مقام محل قیام در و ضم معیله جای اقامه و جمعه جمع المؤنث لاطراده فیما لا یعقل کلمات
 و بومقامده مقامه مراد اول امر جلیلدر که انبیا و اولیای یعنی عارف بالله و اولاد درجات عبودیتده حصص بشریدن
 مقام اعلی و رتبه و الایه صعود و ارتقا الیه رفعتیاب اولور و یا مقامات صفات ثابته و احوال صفات زائله اوله
 و الحاصل تفسیر و اشتقاق محبت و خلت و ینم ماده اولان فرق خصوصیتده ارباب عرفانک مقامات و احوال تفصیل
 و تنصیل قصد نه تنبیه یبدر که بعضی ممالک تصریحیه سالت و بعضی اعمالاتو یحه ذاهب اولدی (وکل يعمل على
 شاكلته) قل کل يعمل کریمه سندن اقتباس یوریلوب لکل احد طریقه اختیار هادیمک اولور یعنی هر بری سحبه
 و جلیلی اوزره کار کذار اولور (فربکم اعلم بمن هادى سبيلا) ای الله یدلم من طریقه اقوم و اکثر ایضاً الی الحق
 و ارشاد الیهاده مصنف بومعنا ابیاد الیه خلت و محبته اولان خلاف سابق نیجه امور معنی اولوب فریقین آکه
 نظر و اعتبار الیه کان احد همانک برسته الخلاف کالاف جزم اولد بقیته اشارت یوریدی اما غایت مافی الباب نقل
 ابو بکر بن فورک رحمه الله حضرت حبيب الله صلى الله عليه وسلم فی حد ذاته ابراهیم علیه السلام اوزره تفضیلدر

فصل

(فی تفضيله بالشفاعة) تعریف برای عهد ایه مراد شفاعة عظمای روز محشر در (والمقام المحمود) عطف تفسیر
 اولور و الاعطف الخاص علی العام قیلندندر و مقام محمود رسول محبتی علیه التحایا کرامتی متضمن اولان هر مقام
 عالیدر لکن بومقامده افراد کرامتدن بر فرد معینه تخصیص قیلندی (قال الله تبارک و تعالی عسی ان یبعث
 ربکم مقاماً محموداً) مقاماً ظرفیت اوزره منصوبدر که یتکیم مقاماً دیمک اولور و یا تقدیراً الیه حالد و عسی للترجی
 و جناب نبوتدن ترجی ظاهر اما حضرت یاریدن عز و علا ترجی وقوعی ایجابدر دیدیلر (حدیثنا) و فی نسخة اخبارنا
 (الشیخ ابو علی القسائی الحلبی) عسان یمنده بر قبیله امیدر و جیان فتح جیم و شندید مشاة تحتبه الیه بوزن شداد
 دیار ایلد بر بلده در (فما کتب به الی بخطه) بالمشافهه دکل اجازتدن بر نوعدر که حکم انصاف جاری اولور (تنا
 سراج بن عبدالله انشأنی ثنا ابو محمد الاصبی ثنا ابو زید) المروزی (وابو احمد) محمد بن یوسف بن مکی الجرجانی (قالا
 ثنا محمد بن یوسف) القری (ثنا محمد بن اسمعيل) سلطان الحدیث حافظ بخاری (ثنا اسمعيل بن ابان) فتح همزه
 و تحقیق بانه موحد الیه علمه بقوله و صرف وعدی جائزدر ایکوزاون الی سنه سنده جانب بیسته خرامان آبادی
 عن آدم بن علی (الجبلی) قال سمعت ابن عمر (عباده دن بحایه مشهور در ذی الله عنه وعن ایه) (يقول) حال و بافعول
 (ان الناس یصیرون يوم القيامة جنات) ضم جیمله مقصود و متون و کسر جیم جائزدر جمع جنات فی الاصل توده خلت

معنائه بعد ذاجاعت معنائه مستعار در (کل امة تتبع نبيها قولون يا فلان اشفع لنا يا فلان اشفع لنا) یعنی
 روز آرمه روز قیامتده نام بر رجاعت اولوب هرامت یبغیر لته تابع و پیرو نام یملری الیه آکه ندا ایدوب ای فلان
 هول موقفدن ره ایاب اوله زه برم ایچون شفاعة الیه دیو اداره اسان استشفاع و سؤال اولد قلندره نفسی نفسی
 دیو اول نبی شفاعة عدم قدرتی بیان الیه (حتى تنهى الشفاعة الى النبي صلى الله عليه وسلم) تا کم شفاعة عظمی
 اولد دستگیر کم کاران ام علیه سلام الله الیه جنابنه رسیده اولوب اول عاجزان عضات حقنده بذل کنج شفاعة
 یوریلوب درگاه کبر یاده شفاعة مقبول اوله (فذلك) ما ذکر من الشفاعة يوم يبعث الله المقام المحمود) و يوم ظرفیت
 اوزره منصوبدر یعنی اول روز بردهشت اول کوندر که جناب کبریا عز و علا حبیبی حضرت مصطفی صلی الله علیه
 و سلمی مقام شفاعة عظمی به بعث ایدردیدی (وعن ابی هريرة رضى الله عنه سئل عنها رسول الله صلى الله عليه
 وسلم یعنی) خبر یعنی ابو هریره راجعدر (قوله عسى ان يبعثك ربك مقاماً محموداً فقال هي الشفاعة) ضمیر
 هی شفاعة و یا یا التجوزایه شریقه به راجعدر ارالقام و انت رعاية للخیر والحاصل ابی هریره رضى الله عنه
 طریقتدن روایت کرده احمد و بیقری اولان خیرده جناب شفیع روز جزا علیه اکل التحایا حضرت ناری معنای
 ایه جلیله دن استفسار اولند قدده فصل قضایه موافقه شفاعة عظمی در دیو یوریدیلر (وروى كعب بن مالك
 عنه عليه الصلاة والسلام يحشر الناس يوم القيامة فاكون انا وامتي على تل) فتح مشاة فوقیه و لام مشدده الیه
 توده خلت (ويكشونى ربى) حله ضم و تشدیدله برده و مطلقاً کسوة تنبیهده شایعه در (ثم يؤذن لى)
 بناء مجمل و لله (فاقول ما شاء الله ان اقول فذلك المقام المحمود) امام کل احد بن حنبل مسند التخریج ایلدی کی خبرده
 کعب رضى الله عنه بوجهله شهله فروز مجلس روایتدر که حضرت سید البشر و شفیع المحشر صلی الله علیه
 و سلم یوردر ناس قبورندن قیام و برای محاسبة اعمال جمع اولور لربن و امتم برجای بالا توده خلت باله و الا اوزره
 قیام ایدوب جناب رب کریم بکا اکرام جسم برله بر خلعت سبز کون اکسا و الباس یوریلوب بعد ذادرگاه
 معلا کبر یاده نکام و اهل محشر ایچون شفاعة مأذون قیلنوب مجامد لایقه الیه محمد تکیو و شفاعة تجو اولورم که
 رفعت مقام و برای شفاعة فرمان کرد کار عالم جل و علا صدوری و شفاعة عظمی الیه قیام ظهوری مقام محمود
 و جای مسعود اولوب غبطه فرمای اولین و آخرین و انبیا و مرسلیندر (وعن ابن عمر ذكر حديث الشفاعة) و ذکر
 بر منقدره عطف اولور یعنی عبدالله بن عمر رضى الله عنه ماسوق ایتدی کی خبرده حدیث شفاعة ذکر ایدوب
 یوریدی (قال فيشي) ذکر قولدن بدلدرد (حتى يا حذيل حلقه الجنة فيومئذ يبعث الله المقام المحمود الذي وعده)
 شاه سر بر لولاک صلی الله علیه و سلم مادارت الافلاک روان اولوب حلقه کبردر بهشت اولور و اولوقت رب الارباب
 عم نواله حضرت ناری جناب حبيب الله صلى الله عليه وسلمی مقام محمود بعث ایدر که قره آن کرمده اکا و عد
 بیورمش ایدی (وعن ابن مسعود عنه عليه الصلاة والسلام انه) خو عودیه اولان مقام (قیامه عن عین العرش
 مقاماً لا یقومه غیره یغبطه فيه الاولون والاخرون) یغبط برته بضرب غین معجمه و یا مو حده و طاء مهمله الیه
 کشی کندی نفسنه صاحب نعمتک نعمتی من غیر اراده قزوال نعمته قبی الیه کدر یعنی مقام محمود اول حضرت نر
 عین عرش برینده بر محل منیعه قیام بیورملیدر که قرب معهود الیه تقرب بر فرد میسر د کادر و یشین و پسین ام و ناس
 اول مقام رفیع و علایه غبطه ورش ایدر (وشعوه عن كعب والحسن) کعب الاحبار و حسن بصری رضی
 الله عنه مادن روایت یوریلن خبر عین مروی ابن مسعود در (وفی رواية هو المقام الذي اشتهع لامتی فيه) یعنی
 بومقام محمود اول محل مسعوددر که امتم ایچون اول جای والاده شفاعة قیام ایدرم بیوریدیلر و شفاعة مذ کوره
 سائر ناسه اولان شفاعة عظمی دن ما عدد در دیمشدر (وعن ابن مسعود قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 اني لاقم المقام المحمود قبل وما هو قال ذلك يوم ينزل الله تبارک و تعالی عن كرسيه) فی ابتداء کلامده کسر همزه الیه در
 و مقام ظرفیت و یا مصدر بیت الیه منصوبدر و بعض نسخده علی کرسیه واقعدر و کرسی عرشک غیردر و حدیث شریف
 متشابه اندندرز برابری تعالی عز شانه نزول و جنت آسا اجسامدن منزله و مراد عظمت و جلالة تجلی للعباده
 تمیلدر یعنی شاه سر بر اصطفای علیه اکل التحایا بیوریدر که بن مقام محمودده قائم اولورم و احباب کرام برش مقام
 ایلد کارنده لب جنبان جواب اولوب اول بر کوندر که حضرت پادشاه جهان افرین عمت نواله فصل قضایا ایچون
 بند کاتنه هیبت و جلالة اقبال و تجلی ایدر بیوریدیلر (الحديث) روایت کرده امام احمد اولان حدیثک قائمه امعان
 نظر الیه فیقط کابط الرجل الحدید من تضایقه به و هو بسعة ما بین السماء والارض و یحاط بکم شفاعة غر لا فیکون
 اول من یکسی ابراهیم فیقول الله تعالی اکسو الخلی فیونی بر بطین بیضاوین من رباط الجنة ثم اکسی علی اثره

ثم انور عن عين الله مقاما يغبط في الاولون والآخرين انتهى (وعن ابى موسى عنه عاينه الصلاة والسلام)
رواية كثره ابن ماجه اولان خيرده عبد الله بن قيس الاشعري رضى الله عنه من مروي نخر عالم صلى الله عليه وسلم
بيور مشركه (خيرت بين ان يدخل) بناء فاعل بامفعوله (نصف امى الجنة وبين الشفاعة فاخترت الشفاعة لانها)
وجه اختيارى بيان بيورر (اعم ارونها) همزة استفهام وضم مشنة فوقه وفتح را اليه ضمير شفاعة راجع اولور
(المتقين) جمع متقى بكسر القاف اسم فاعل من التقوى وفى نسخة للمؤمنين (واصكتها للمؤمنين الخطائين)
جمع خطاء يعنى امة اجابته نصي بهشت برينه ادخل بيورلى اليه مستوجب دوزخ اولان كنهارانه شفاعة ايتك
ميانه سنده جناب كبريا قبله ندين خير قلندم بس نصف امم داخل جنان اولورى اوزره شفاعة اختيار ايتدمك
امر شفاعة جله به شامله ونصف دن بسيار تر در و سز اول شفاعة كبرياى ارباب تقايه مخصوصى ظن ايدر سز بلك
شفاعتم كنهاران امت ايجون عامدر ديوتيشير ايتديلامدى شفاعة مذ كوره دخی فصل قضاده شفاعة عظمى نك
غيردر (وعن ابى هريرة رضى الله عنه قلت يا رسول الله ما دار عليك فى الشفاعة) وضم راوشدال مهملة اليه
مبنى لالم بسم فاعله وما استفهاميه وذالسم موصول يعنى الذى وامم اشارت اولى دخی جائز در و ارد الجواب يعنى
يا رسول الله امر شفاعة اوزر يكسزه اجابت ايدن ندر ديدم ياخود بعض نسخة ما دار و دوقوعى برله معنا
مقام شفاعة اوزر يكسزه ورود و نزول ايدن نه شيدرديك اوله (قال شفاعة لمن شهد ان لا اله الا الله) سعادته
بيورديلرك وان لم يكن من امى وحدانية حقه اقرار ايدن اوزر يته شفاعةم ورود ايدر ياخود تقدير و اى
رسول الله كلالى اولوب اكك مقامه اذ كراولدى (مخلصا) حال من الموصول (يصدق) تشديد دال مهملة اليه
اى يظابق (لسانه) نصبه مفعول يصدق و يارفعه فاعله در (قلبه) عكس ذلك يعنى خالصا لا كراهوة اقا وحدانيت
ورسالة شهادت ايدن كسبه به شفاعةم شايان اولور كه لسانى جنانى تصديق ايدر اولدى بى حالده ناطقه برداز كك
توحيد اوله ياخود قلى زباني مصدق اوله ديك اولور و راه البقي والحاكم (وعن ام حبيبة) دختر ابى سفيان بن الحرب
وخواهر معاويه اولان ام المؤمنين رمله و ياهند در هجرتك فرق در دى سالتده غنوده خاك عطر ناك اولديلر
(قالت قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ارايت) ضم همزة وكسر را اليه اى اظهر الله لى و حيا او مشافهة او اهاها
(ماناى امى من بعدى) تاقى لفظنه متعلق اولور و بعض نسخة يدون من واقعدر اى بعد ذهابى (وسفك بعضهم دما
بعض) سفك فاعله مضاف مصدر و ماناى اوزره معطوف و سفك صيغة ماضى اوزره و اى دخی غير بعددر (فسبق
لهم من الله تعالى ما سبق للام قبلهم فسألت الله تعالى ان يؤتيني شفاعة فيوم القيامة) بى و حاكم عليهم
الرجة ام حبيبة رضى الله عنه مادى بر فلكش اى رويت اولدقارى خبر جيلده اول طبيب در دكته و جاره سازنده و ش
صلى الله عليه وسلم بيورر بى بوكه نه سر اى فائيدن را حتمسراى سر و باقى به توجه و ذهايمه نصكره امته اصاب ايدن
نواب و مصائب و يكديكر ك خون ناحق سفك و زيزان و قبل قهار ذوالجلال دن ام ييشينه سبق ايدن اى لا ولم
اندره سبق ايتديكى احوال بر ملالى حق تعالى مشافهة اراته و اعلام بيورر مفسين امم حقه شفاعة روز جزا
بكاجيشنده خداولى سنى جويا اولدم بيورديلر (ففعلى) اى اعطاه ما سأل (وقال حذيفة) بالتصغير بن اليان العكباى
صاحب سر رسول الله صلى الله عليه وسلم و رضى الله عنه (يجمع الله الناس فى صعيد واحد) در اصل معنى صعيد
خاص كدر يوم مقامه ارض محشر مراد اولور و ناس فقيل انس و جن و يا افضارا على الاشرف انس مراد اولنه
(حيث يجمعهم الداعي) ضم تحتية اليه مضارع اسمع و حيث ظرف مكان ضم اوزره مبيندر (وينفذهم البصر) فتح
يا مشنة و يا ضم تحتية وكسر فاليه (حفاة) جمع خاف ياربهنه (عراة) جمع عارى و قيل جمع عريان حالت اوزره
متصور بدر (كما خلقوا) حال (سكوتا) جمع ما ك لفظ ناس و يا خلقوا ضمير ندين حال اولور (لا تكلم) اصلى تائبين اليه
لا تكلم اولوب تحفة اى اولدى (نفس الاباذية) موقوفار و ايتكرده بى و نساى اولان خيرده حذيفة رضى الله عنه
تحديث بيورر كه رب العالمين جل جلاله ثقلى بر جاى هموار و ميدان پهناده محشر و بر حيتياله جمع ايدر كه برداى
انرك جله سنده صوت و صدائى اسماع ايدر و اول زمين استواءه و وجهه مجتمعين اوله كه بصير و نظر انرك جله سنده
نكاه ايتسه نفوذ و تجاوز اياه سر و ياربهنه اول افريننده عريان اولدقارى كى خاموش و هيچ كس كه تاره انتدارى
اوليه مكر اذن پروردكار له قدر تياب اوله پس منوال محرو اوزره نامى حشر اياه (فينادى) بناء مجعوله (مجد
صلى الله عليه وسلم) بالتثنية نائب فاعلى وغير ممنون ضم اوزره مبنى در و ندامه ناي ظاهرى اوزره يا مجد ديتلوب
سرفند امجد و دروى نسخة فينادى يا مجد (فيقول ليك وسعدك) مصدر يت اوزره منصوب و ايدى اجبتك اجابة
بعد اجابة و اسعدك بطاعنى لك (وانخير في يديك والشرايس اليك) لفظ يديكى الاصل امم جارحه امانه و ملك

و نه صرف و قوت و قدرت ايجون استعاره قلندى بارى تعالى به اضافه اولدقه معنى مجازى مراد اولور يعنى خير
و ريد قدرت و دست تصرفده در و ماعد السكم الطيب شرو و وردر كه كه صعود ايتز ديمكدر (والمهتدى من
هديت) تعريف طرفين حصر افاده ايدر اى لا يهتدى الامن هديته يعنى هدايتك موقى اولان ذات هدايته خلق
وطاعتك توفيق بيورديك كسند در (وعبدك بين يديك) نخر عالم صلى الله عليه وسلم كندى نفس نفيسى مراد
ايلوب مقام عبوديتسده بوقولك سلك در كاه الوهيتكده واقف و امر كه فرمانبردر (ولك واليك) اى امره كله لك
فانه عبدك (لا ملجأ) همزة و صبر له در لا لزواج (ولا ملجأ) بلا همزه (منك الا اليك) در كاه احدى كدن غيرى جاى
ملاذ و مناص و نجات و خلاص ناياى عبدك مصير و مرجع سن سن (تباركت وتعاليت) خير واحسانك مر داد
وعالى و ذات وصفاتكده و در جليلك متعاليدر (سبحانك رب اليت) رب ندا اوزره منصوب يارب اليت ديمكدر
و يارفعه مبتداء مقدره خبر اولور و بيت كسبه و يا بيت معوم و مراد اولور چونكه بيت حاوى اشعار ايتك ايترازا
عن التوهم كلمة تنزيه تقديم بيورلدى (قال) معلوم من السياق فائق حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم و باراوى
خبر حذيفة در (فذلك) مقام جمع و مناجات (هو المقام المحمود الذى ذكره الله) عسى ان يبعثك ربك مقام محمودا
كره سيله فرقان مجيد نده تشرىف ايلديكى مقام اول جاى والا لطيفة در ديدلر (وعن ابن عباس) رضى الله عنهما
(اذ دخل اهل النار النار و اهل الجنة الجنة) ج راو و نصب ثابله (فتبقى اخر زمرة من الجنة و اخر زمرة من النار)
فتقول زمرة النار زمرة الجنة ما نفعكم ايمانكم في دعون ربهم و ينجون) صدر خبرده اهل دوزخى تقديم تنزيه و ترغيب
وبعد النعمة يعنى ذكر اوقع فى النفس اولدي ينجوندر و زمرة جماعة قليلة و ما استفهام انكارية و يا نافية خبريه
درو ضمير ينجون اهل جنتدن زمرة مختلفه به راجعدر و ضحيج ضامجه و جيله فزع و جردن نائى صحيحه در يعنى
اهل دوزخ بحججه و اهل بهشت نعيمه دخول لر نده ارباب دوزخ و اصحاب جناندن بر رفقه باقى قالوب اهل نار اهل
جنته لوم ايدوب ايمانك سز سودمند اولدى ديورر زنده اغا زنده اول فرقة عاقبت محمود كريان وصيحه كنان
در كاه سبحانه تضرع و نياز ايدلر (فسمهم اهل الجنة) دخول اليه و اصل ممر منزل امن و امان اولنرك اول جماعة
قليله دن الامان والنياث صدارى كوشمدرى اولدقه (فيسألون ادم وغيره بعده فى الشفاعة لهم وكل بهتدر حتى
يا ارحم الراحمين صلى الله عليه وسلم فيشفع لهم فذلك المقام المحمود) يعنى داخل بهشت برين اولنرك جناب صفى الله و سائر
اولو الهزم ايقيدان اول فرقه نك سلامت و نجاتلر ايجون التماس شفاعة ايدلر كرنده هر برى بر عذرله اعتذار
ايدلر تا كم متوج تاج كرامت و شفيع مشفع روز قيامت محمد صلى الله عليه وسلم جنبانه رومال و اول كروه دردمندان
حقنده در بوزة احسان و بر الساعة شفاعةم خواهان اولدقارنده اندر شفاعة ايلوب جمع ايتا اوزره فضلى باهر
اولفين مقام محمدر جاى شفاعة معهوددر (ونحوه عن ابن مسعود اياضاً و مجاهد) معنى خبر ماسبق نظيرى
ابن مسعود و مجاهد دن مر ويدر (وذكره على بن الحسين) نواده حيدر كرا اولان امام زين العابدين رضى الله عنه در
(عن النبي صلى الله عليه وسلم) كاتقدم جناب على محترم نقل بيورر مشلدر (وقال جابر بن عبد الله) الانصارى
الصديق رضى الله عنه (اليزيد القهري) ابن صهيبي تابعى كه ابو حنيفة و اصحاب كتب ستمه يزد عليه الرحمة دن روايت
ايتلدر و مشار اليه قسار ظم رندن شرب اولنركه فقير تلقب اولدى (سمعت) فتح تاه خطابه اصلى سمعت همزة
استفهام حذف اولنكدر (بقام محمد صلى الله عليه وسلم) يعنى اى جابر (الذى يبعثه الله فيه) جابر رضى الله عنه برنده
سؤال ايدوب مقام محمود عليه السلام دن بر شى روايتى كوشرك اولدى دى عسى ان يبعثك ربك مقام محمود اية
شريفة سندن استفسار ايلدى (قال نعم قال فانه مقام محمد صلى الله عليه وسلم والمحمد الذى يخرج الله به من يخرج) بضم
ثم كسر (يعنى من النار) خبر به رسول الله و ياه مقامه راجع اوله يعنى بر يد جواب اده اولوب بكافاده بيورديكز
افظلى استماع ايلدم ديدكه جابر رضى الله عنه بيورديلرك اول مقام مسعود حضرت محمد صلى الله عليه وسلم جنبانه
خاص اولان مقام محموددر كه حضرت الله جل شانته جهنم اخراج ايلديكى عصاة عامة و مؤمنين ايك بركت وسيله
اخراج ايلدى (وذكر حديث الشفاعة فى اخراج الجنة) يعنى فوجا فوجا و زخرا و اولان ذواتى نار دن
خلاصده خبر شفاعةم جابر رضى الله عنه ذكر و روايت بيورديلر (وعن انس نحوه و قال فهذا) اخراج مذ كوره (المقام
المحمود الذى وعده) اى الله سبحانه (وعن سلمان) الفارمى او چيوز و يا شيز سال معمر اولدقارى شهر تبادر (المقام
المحمود هو الشفاعة فى امته يوم القيامة) لانه هو البادى فى مقام الشفاعة و يتبعه الانبياء فى تلك الساعة (ومثله
عن ابى هريرة) كما فى الصحيحين (وقال قتادة) كان اهل العلم برون صيغة فاعله من الراى او بصيغة
المفعول اى يظنون (المقام المحمود هو شفاعة يوم القيامة) يعنى تابعى مشهور و قتاده رحمه الله بيورر كه اكابر صحابه

واجلا نابعین رای رز بن وطن مستقیم لری بوالدی بکم مقام محمودن مراد اول حضرت تک غامه خلق عذاب
موقدن رهوار احتیاب اولرینه درگاه کبریا دن شفاعتیدر (وعلی ان المقام المحمود هو مقامه علیه الصلاة والسلام
للشفاعة مذاهب السلف من العصابة والتابعین وغامة ائمة المسلمين وبذلك جاءت الشفاعة مفسرة فی صحیح الاخبار
عنه علیه الصلاة والسلام) یعنی دخی رای ارباب علم مقام محمود اول حضرت تک ساعة کبریه شفاعت عظمی مقامی
اولدینی صحابی و تابعین و مجتهدین و مفسرین و محدثین مذهب و مسلکیدر که بروفق ماذکر اول حضرت تدن شرق
یافته صدور بولان صحیح انارده مقام محمود شفاعتله مبین و مفسره و رودایلدی (وجاءت مقالة فی تفسیر هاشمیه عن
بعض السلف یجب ان لا تأت اذ لم یضد هاشمیه صحیح اثر ولا سدید نظر) یعنی امام مجاهد آساده ض قدما دن مقام محمود
تاویلنده نقل ثقاته مخالفه مقالة منفرد و شاذ و رودایلدی نمکین تحریر و ثبتیه عدم جواز ایجاب ایدر که منقول
و معقولدن موافق سداد و رشاد اثر صحیح اول خبر ضعیفه تقویه داده اولدی (ولو صححت لسان له انما ویل غیر منکر)
بعض اسانیدک صحیحی فرض اوائیه ینیه جماعین الادلة عند ارباب النظر معتبر و معروف تاویل و مقامه شایان
توجیه و تعبیرظه و ریزیر اولیدی حاصلی امام مجاهد دن مروی یحلیه معه علی العرش کلام مشکلی پیام و عبد الله
ابن سلام دن تحکی بقعه علی انکرمی و امثال اخبار ایدر که ظاهر انکرمی القول ردی موجب گفتار در (لکن مفسره
التي صلی الله علیه وسلم رده) تشدید دال مهله لایله و بعض نسخده فتح یاه مشاة و کمر و التخصیف دال الیه ضبطی
قول آتی به ملائکه امام مقام محمود تفسیر کرده بی و دوداران معنی خلافی رد و دفع ایدر (فلا یجب ان یلقی الله مع
انه لم یأت فی کتاب ولا سنة ولا اتفاق علی المقال به امة و فی اطلاق ظاهر منکر من القول و شذیه) بضم فسكون یعنی
تاویلله اول خبر شاذه الثقات ایجاب ایتز مع هذا کتاب الله و حدیث رسول الله و رودایلدی که تاویل محتاج اوله
و مجتهدین و علماء امت بوقوله گفتار و تاویل اتفاق و رغبت ایتدیلر ظاهر لفظی اطلاقده ایسه کلام نا هنجار و گفتار
ناهم وار و شاعت دنار اولدینی هویدادر (وفی رواية انس و ابی هريرة و غیرهما دخل حدیث بهضم فی حدیث
بعض) روایت کرده شیخین اولان حدیث شریفده روایتک روایتلری لفظا و معنای روایت دیگره موافقه اولدی
(قال علیه الصلاة والسلام یجمع الله الاولین و الاخرین یوم القيامة فیهم) (فیقولون و استشفعنا لربنا) یعنی رب
الارباب سر یع الحساب جای محشره اولین و آخری جمع ایلد که اهل محشر اند و هنالك اوله لیا خود قبل حقدن الهام
اولوب دیر که اکر هول موقدن بزى خلاص ایچون عند الله کبرای بریده دن جوابی شفاعت اولدیق رها یاب
اولور ایدک دیر اما حرف لو برای قتی ایسه جوابی نایابدر (ومن طریق آخره علیه الصلاة والسلام ما ج الناس
بعضهم فی بعض) روایه اخراده اول حضرت علیه التحیه دن مرویدر ناس کمال تحیر و اضطرابلر دن بر برینه گرفت اوله
(وعن ابی هريرة) روایت کرده شیخین اولان خبر شفاعتله ابی هريرة رضی الله عنه جنابندن مرویدر که سیوردر
(فتدوا الشمس فیبلغ الناس من الغم ما لا یطیقون ولا یحتملون) عطف نفسیدر (فیقولون الاستظرون من یشفع
لکم فیما تون آدم فیقولون زاد بعضهم انت آدم ابوالبشر خلق الله یدیه و فزع فیک من روحه) باری تعالی به
روحک اضافتی برای تعظیم و اختصاص و فزع روحی جسده متصله ایجابد سیورمیدر (واسککنک الجنة)
جنة معروفه یا خود روی زمینده برستان اوله (واسجدک ملائکته و علمک اسماء کل شیئ اشفع لنا عند ربک حتی
یرحمنان مکاننا) ای یحصل اناراحه (التری ما نحن فیہ فیقول ان ربی غضب الیوم غضبا لم یغضب قبله مثله
ولا یغضب بعده مثله و نهانی عن الشجرة) ای عن الاکل منها شجرة دن مراد کرمده اولان انکور و یا خود بر اوله که
مجازا شجرة قیلدری (فقصت نفسی نفسی اذهبوا الی غیری) تکریر نفسی تا کید و یباند حاصل کلام اهل
محشر اوزره تاب خورشید بر میل مسافه نزدیک اولدنده طاقت شکن و تحمل کذار اند و هنالك اولوب یکدیگره
دیر که نکاه ایدر میسر مزر که شفاعت ایلده دید کزنده جناب صلی الله علیه و السلام رومال ایلدوب زاری کان
شاخوان اولوب سن ابوالبشر آدم صلی سن صانع بیچون ذات هما یونکی و واسطه پدر و مادر دست قدرتله عدمدن
ایجاد ایلدوب جسده شریفه متصله روح احسان ایلدوب بستان لطیفنده اسکان و تحیه لک فرشتگان سکا حده
ایتمکه امر و فرمان و اسماء کل شیئ تعلیم و اعلان ایلدی امدی درگاه کبریا بزره شفاعت ایله تا کم هول محشر و موقدن
رها ایلدوب احتیاب اوله لم و طاقت ربا اولان هول و حیرتزی معاینه ایدر سزید کزنده آدم علیه السلام اظهار عجز
و اعتذار ایلدوب هارذ و الجلال اولان رب متعال الیوم غضبی اشکارا یادیکم اول و آخر بکه مانند غضبتک اولدی
و اولدول سیاحتی اکل کندمدن نمی ایلدوب کند و کندومه متابعتله امره مخالفت ایلدم فلا حرم کند و حرم اخرنده

نفسه مشغول غیری یغمبردن طلبکار شفاعت اولد دیر (اذهبوا الی نوح) یعنی اب ثانی اولان نوح علیه السلامه
مراجعت ایدک (فیأتون نوحا فقولون انت اول الرسل الی اهل الارض) کفار و بخاره زوی زمینده اول دیر
اولغله ایراد سیورلدی و بالادم علیه السلام دخی اولاد ابراری اوزر رینه مرسلدر (وسمک الله عبدا شکورا)
نوح علیه السلام هر حالده شکرشکرا ایلد رطب اللسان اولغبن ام سالفه و صحف قدیمه دم شکور لقبیلله بشام
و مذکور اولشدر (التری ما نحن فیہ التری ما یلغنا به) سکون عین مجیه ایلد ای ما وقعنا فیہ من الکرب (الاشفع
لنا الی ربک فقول ان ربی غضب الیوم غضبا لم یغضب قبله مثله ولا یغضب بعده مثله نفسی) بعض نسخده مان ربی
غضب الیوم الخ عبارتی مصرحه در (قال فی رواية انس و یزید کر خطیته التي اصاب) صفة خطیته و عاندی
مخذ و قدر ای اصحابها (سؤاله ربه بغیر علم) خطیته بی تفسیر اولور و سؤال منصوب بدل و یاعطف بیان
و بغیر علم قولی مصدر مخذ و فک صفتی و یا حال اولور ای سوالا بغیر علم یعنی رب ان ابی من اهل سؤالی مراد ایدر که
کند و یه اصابت ایدن زله سنی یا دایلدی و اول خطیته بغیر علم حضرت قهار منتهم جل جلاله حضرت بلندن
بسیر کنعنا تک غرقاب طوفان غضبیدن نجاتی درخواست اولدی (وفی رواية ابی هريرة رضی الله عنه
وقد كانت لی دعوة دعوت بها علی قومی) یعنی نوح علیه السلام جنابنه باعث خلعت و بادئ مقدرت اولان قضیه
دعوت خاصه سنی غیر محله صرف اولوب بن دعوت مستجابیه می قومک هلاکته سوق و صرف ایتدیکم
اجلدن شرمسارم دیر (اذهبوا الی غیری اذهبوا الی ابراهیم فانه خلیل الله فیما تون ابراهیم فیقولون انت نبی الله
و خلیل من اهل الارض اشفع لنا الی ربک التری ما نحن فیہ فیقول ان ربی غضب الیوم غضبا فذ کر مثله)
ای مثل ما تقدم (و یزید کر ثلاث کلمات کذ بن) یعنی ناس نبی کریم جناب ابراهیم علیه السلام الرحیم پیشگاهنه
چهره سای اولوب نعوت جلیلله سنی تعداد ایدوب جناب دولتمایک حضرت پیغمبر کرد کار و حله خلعت ایلد
اهل ارشدن منفرد و مختار و شفاعتله سز اوارسن بز کرفتار بنجه اوزاری خلاصه حضرت پروردگار
درگاهندن شفاعت ایلد هول و حیرتزی مشاهده ایدر سک دیک کارنده ظنیر کفتار ما تقدم نوح و آدم له
اعتذار ایدوب اوج کلمه که دروغ شکنده عالم دنپاده کویا اولدینی مواد یی یاد ایلدی و انلر برستش اصنام
ایچون دعوت اولدنده صحیح المزاج ایکن انی سقیم دیدیکی و ملک جار حلیله جناب خلیل اولان ساره می طلب
ایتد که خواه مر دیریدی و بتانی شکست ایتد که بل فعله کبیرهم هذادینوا اعتراض ایتدیردر (نفسی نفسی لب
اها) بن کندیک خلاصنه مشغول شفاعتله اها بیت و لیا قتم یوقدر (ولکن عایکم موسی) اما کلیم الله ملازم ایدک
دیویر و لر عایکم اسم فعل ای الزم و بیا موسی زانده در بعد ما مزیه موسی بی بیان سیوردر (فانه کلیم الله) زیرا
موسی علیه السلام حق سبحانه و تعالی ایلد شفاها بلا واسطه مکالمه ایلدی (وفی رواية اخرى فانه عبد الله انا الله
التوریة) یعنی قبل القهر ان اعظم کتب دیان اولان توریة جلیل الشانی اکا عطا ایلدیکی عبد خاسدر (و کلمه و قریه
نحیبا) دخی بالمشافهه کلامه مکرم و مناجاته له تقریب و تعظیم سیور دینی پیغمبر دیرله (قال فیما تون موسی
فیقول لست لها و یزید کر خطیته التي اصاب) زنده جناب کلیم الله صلی علیه و اله دن استشفاع برله حضورنه روان اوله
اندر دخی شفاعتله اهلیت نایابدر یوقه کریمه و ما عیالک عن قومک یا موسی جلیلله می خشنده و قویافته زله سنی
یاد ایلد معذرتخواه اوله (وقته النفس) دخی اهلاک قبطی ماده سن ذکر ایلد (نفسی نفسی) و لکن عایکم موسی
فانه روح الله و کلمته فیما تون عیسی فیقول لست اها و ایکن عایکم محمد صلی الله علیه و سلم عبد) مجرور ایلد و دفعی
و نصی دخی جائزدر (فانه عبد غفرله ما تقدم من ذنبه و ما تاخر) حاصلی پیام موسی علیه السلام دخی جناب عیسی به
حواله و انلر دخی عدم ایساق شفاعتله معذرتخواه و در دوام آسای صاحب مقام محمود علیه صلوات المعبود حضرت
دلالت سیوروب انک خزان لطف و کرمدن در یوزة عنایت و خواستکار شفاعت و اول والا هم بسیار کرمدن
چاره جوی علیه عصیان اولک که محمد صلی الله علیه و سلم بنده خاص الخاص آله در که پیشین و پسین کاهندن مغفور
و شفاعتله جدیر و احرار در یوردر کام شفاعت دستب کاهه روان اوله (فاو فی) صفة مجهم و اله (فاقول) فاه فصیحه
(ایاله انا نطلق فاستاذن علی ربی فیؤذن لی) بیا مجهم و اله (فاذ ابرأ یتهم و قعت ساجدا) یعنی اهل موقت بکائیان
اولوب شفاعتخواهان اولدند من شفاعتله اهل و امر شفاعت بنچون مدخر درگاه کبریا به تقریه استیذان
و محل اجابت اولان جای کرامت و احسانه بکاد خول ایلد ان هما یون سجای شرفیافته صدور و عیانارویه جلال
حضرت رحمانه مشرف اولدنده مدد تعظیما لایان درگاه حضرتده مجده ایلیم (وفی رواية فانی تحت العرش فاجر
ساجدا) قال الراغب خرمی سقط یسمع مع صوت کصوت خر الماء و الریح مما سقط من علو انتهى امدی ذلک

انحر بر حده خدا را تسبیح در نکاشته بر تئو بر تلسانی اوزره اول حضرت تک تحت العرشه تشریف الی یکی مکان
 محضه العرشه بنام بر سرای والا جنت در که اهل جنت رؤیه جمال رب اله عزله هر جمعه واعیاده اول جای داشت
 وعلیایه جمع اولوب مطلب اعلی اولان مشاهده لاه کبریا عز و علا یله بهر باب اوله (وفی رواية فاقوم بين يديه فاحده
 بماء لا اقدر اعانها الا ان يله من الله) ضمیر یه حق تعالی به راجع و کمال قربی غنیلد رویا عرشه عائد اوله یعنی مقام
 قربیتده قائم اولوب شایسته ذات کبریا می اولان محامد و تقابا یله محمدت کو اولامکه حالا اول ستایش و جلاله
 جنبان اوافه مکتب قیاب تکلم مکر قبل حقه درونه الهام بیوریه (وفی رواية فيفتح الله على من يحامده وحسن
 التناء عليه) ما قبلته عطف تقیر ویا بالمغایرة تأسیس اوله (مالم يفتح على احد قبلي) ولا بعدی من باب الاکتفاء
 وفتح کنایش کلید و باب اسما ازاله اغلاق حیدر بعد ذامن غیره مر ابتدا حصول مر آمده شایع در یعنی فتاح
 کریم اوزره محامد و حسن ثناء یله بنمچون بر شی عظیم و کنج عیم کشاده بیوره که بشدن مقدم و مؤخر بر کسه به فتح
 ایتدی اوله (قال فی رواية ابی هريرة رضي الله عنه فيقال يا محمد ارفع رأسك وسل تعط واشفع تشفع) فعلان جواب
 امر ده مجزوما ندر یعنی ساجدا ولدیغ حاله یا محمد باشد سجوددن رفع و مر امت عرض ایه هر شاهباز مر ادکه
 سر ادق رسالتکدن سر اغاز بر و ازایلیه اوج هوا قریده قبول والتزام مالا یلزم ایدن امتک حقلنده شفاعت ایه درگاه
 عزتده مقبولدر دیوندا اولنده (فارفع رأسي فاقول يا رب امي فيقول ادخل من امتك من لا حساب
 عليه من الباب الايمن من ابواب الجنة وهم شركاء الناس فيما سوى ذلك من الابواب) و ابواب هشت بهشت باب
 الصلوة و باب الصوم و يقال له باب الريان و باب الجهاد و باب التوبة و باب السكاظين و باب الراضين و باب الصلاة و باب
 الايمن كما بينه المصنف في شرح مسلم والحاصل خطاب عزت و ورود ایدوب اتقیا امتکدن غیر معاتب اولنری باب ایمن
 بهشتدن ادخال جنبان ایه اگر اول باب همایونی اختصار ایدر لایسه کر چه باب ایمدن ماعداسا تر ابواب جنبانندن
 دخول اتقیا امت همچنان غیر یله شریک و مر خص لردر (ولم يذكر في رواية انس رضي الله عنه هذا الفصل) یعنی
 ابو هریره در مروی خبرده یا محمد ارفع رأسك الى هنا عبارات یاد بیوریلوب (وقال مكانه) انک بدی روایت بیورلده که
 (ثم اخر ساجدا فيقال يا محمد ارفع رأسك وقل يسمع لك واشفع تشفع وسل تعطه) والضمير لما سأل وباري وقف
 هاسکته اوله (فاقول يا رب امي امي فيقال انطلق فن كان في قلبه مثقال حبة من بر أو شحير من ايمان) مثقال کسر میم
 و سکون مثانه ایه و از نه مناسنه در ومن اولی حبه فی و ثانیه مثقال بیان ایدر و سخیمة میزان قیلان صحف اعمالدر
 و باجواز تحیم اعراض اوزره نفس اعمال اوله و امور آخرت خود امور دنیا ایه مقایسه اولنر والله اعلم بحقیقته
 (فاخرجه) بقطع الهمة امر من الاخراج معطوف علی الامر قبله یعنی طرف پادشاه جهنم افرین حضرت تزلندن بکا
 خطاب بیوریه که وارد روتده دانه کندم و باجو وزتده ثمرات ایمانی اولان بشد کانی آتش دوزخ بر شرار و باموقف
 عار و شاردن تخلیص و اخراج ایه (فاطلق فاقول) بندخی مقام شفاعتدن روان و امر ایدر سبحان ایه فرمانبر ولورم
 (ثم ارجع الى ربی فاحده تلك المحامد و ذکر مثل الاول) بعد ذامقام قریه مر اجعت ایدوب ملهم اولدیغ محمدتله ثنا
 خوان اولورم بیوروب کلام اول آسا فخر ساجد الخ خبر شریقی یاد ایدلده (وقال فيه) روايت کرده مسلم اولان
 خبر مسلمده بیورر (مثقال حبة من خردل) حبه بر او شعیر عبارت شریفه می باید در و خردل غایت صغرده حب
 مهر و قدر که قله ایمانندن کتابه بیورلده (قال فاقول ثم ارجع و ذکر مثل ما تقدم) یعنی الی ربی فاحده بمحامد الخ (وقال
 فيه) (کار واه مسلم) (من كان في قلبه ادنى ادنى من مثقال حبة من خردل) ادنى افعول تفضيل من الدنو في الاصل
 قرب مکان و یا زمان و یا قرب منزلت معنایه اولوب بعد ذاک اکثر مقابلی اقلدن واکبر عکسی اصغر دن و خیر ضدی
 ارزندن معبر در روایه صحیح مسلم و بعض نسخ شفا اوزره لفظ ادنى سه بار مکرر در و بومقامده ادنى ما بعد نه مبالغة
 مضاهه اولورای اقل من الاقل (فاقول) یعنی درون دلده مقدار ذره اهل ایمانی دوزخدن اخراج ایدر مر (و ذکر فی المرة
 الرابعة) یعنی درگاه آفریده کاره رجوعی و امر شفاعتده مر ارامی اجعتی وقوع یولوب در دینی کمرده بیورر که
 (فيقال لي ارفع رأسك وقل يسمع واشفع تشفع وسل تعطه فاقول يا رب اذن لي فين قال لا اله الا الله) یعنی اله ایاکاذن
 شریقی ارزانی قبل که کلمه توحیدله رطب اللسان اولان بشد کان شانزنده درگاه همایونکده شفاعتجوی اولم
 (قال ليس ذلك البتة) خطاب عزت و اراد اولوب یا محمد امر مذکور جنبانکه مغضوض دکادر (ولكن وعزتي وكبريائي)
 مقسم هایت تحقیقنه دال اولور و سجد عزت و غلبه و قهر و کبریا تر رفع عن الانقياد معنایه در (وعظمي) معنایه
 متقاربه (وجبريائي) مدله یا مستکلمه مضاف و جیغ فتح و کسری جائزدر (لاخر من من الناس من قال لا اله الا الله)
 اول خطبایوش و عطا باش جل جلاله حضرت تری بیورر کیم عزت و جلالم حتی سایان حایه همدانیه م ایجاب

ایله که من غیر شفاعت لاله الا الله کلمه میله کوریا اولان مجرمان اهل ایمان قوللر بی شحنه سیاستگاه دوزخدن اخراج
 و ازاد ایلیم م الله الحد والملة (ومن رواية قتادة عنه) ای عن انس (قال فلا تدري في الثالثة او الرابعة) یعنی راوی خبر
 معتبر انس رضی الله عنه جنبانندن شک واقع اولوب بلم که مراجعه ثانیه ده می یا رابعه ده می حالت مذکورده صدور یافته
 اوله دیوامام قتاده دن مر ویدر معلوم عزت اولسونکه حدیث مذکور و اشکالندن خالی دکدر دیشلر زرا اول خبر کروه
 عصاة اهل محشر اوراق اقتضا ایدوب آخر حدیث داخل نار و بعده اخراج اولنر بن ایجاب ایدر جواب باصواب اول
 کروه بر شکوه ایکی فرقه اولوب بر فرقه موقوف و محشر ده بلا عذاب شفاعت سید البشر ایه داخل جنبان اوله و فرقه
 ثانیه داخل دوزخ اولوب بهمد اشغاعته ره ایا باب اوله لروکلامده طی واختصار ده ویدر دیشلر (فاقول يا رب ما بقي
 في النار الا من حبسه القره ان اى وجب عليه الخلود) یعنی ذوالجلالا آتش دوزخده پسمانده دام و قوف اولنر همان
 حکم جلیلمکه ایدلین حبسی ایجاب ایدن کفار و منافقیندر امدی (ان المناقین في الدرك الا سف من النار وان
 تجداهم نصیرایه جلیلمه سی) (ان الله لا يفرق بين بشر له به ويفرق ما دون ذلك) کریمه سی ان الله جامع المناقین و الکافرن
 فی جهنم جمیعاً آیه نذرت احتوا سی یونلرک مخلد فی النار و الملمن اقتضا ایدر (وعن ابی بکر) الصديق (وعقبه بن عامر
 وابی سعيد) انلدری (وحذيفة) بن الیمان (مثله) حدیث سابق نظیری مذکورین حضرت استدن دخی مر ویدر
 (قال) رواية مشار اليه من هریری بیورر (فيأتون محمد اعلمه السلام) یعنی اتباع انبیان اشرف اهل محشر و باعلماء
 بشر سرور ستوده سرصلی الله علیه وسلم حضور نه کله (فيؤذن له) قبل رحماندن اول حضرت شفاعتله مأذون
 بیوریه (وتأني الامانة والرحمة فيهما من جنيتي الصراط) امانت ضد الخيانت و رحم قریبه و جنبه ناحیه و طرف یعنی
 بقدرة الله تعالی رحم و امانت غفل و تجسم ایدوب امین و واصل و خائن و قاطع اوزر لرشه شهادت ایچون صراطلک عین
 و یسارنده قاطعه اوله لیا خود امانتدن مراد امانت کبریا اولان انا عرضنا الامانة علی السموات والارض کریمه سنده اولان
 توحید در و رحم کریمه و انقوالله الذي تسالون به والارحام ایه یاد بیورلن رحم اوله روایه مذکورده و ما تسدی
 آثار مستطوره در که حد قوتار معنوی به رسیده در مر اطمی متکر اولان فرقه معتزله اوزره در صر یحدر به یحیی بن الیمان
 علیه الرحمة دن رسیده و ایتدو که کروه معتزله دن بری موی سروریشی سیاه اولدیغی حاله مجسمده خوابه و اروب
 یدر اولد قده موی محاسنی سپید اولش معاینه ایلدم جکونکی حالندن برسان اولد یغمده معتزلی جواب ایداده اولدیکه
 عالم رؤیاده مشاهده ایدر مکه حشر و زلزله و لوب بر جوی آتشین اوزره حد سیف آما بریل بر هول راسته قلندی خلق عالم
 اول معبر دن عبور ایدوب نوبت بکا کلد کده بندخی چپ و راسته میل ایدر لکده دشت و هرا له مر وراثتده موی
 سروریشم سیاه ایکن اغاروب بیر اولدم دیونقل ایدوب اعتقاد باطله دن رجوع ایتش (و ذکر فی روایه ابی مالان عن
 حذيفة فيأتون محمد صلى الله عليه وسلم فيشفع لهم فيضرب الصراط) صا دوسین وزایله موبدن باریک و ششیردن
 تیز بر پل هواناک در (فيرون اولهم كالبرق ثم كالريح والاطير وشدة الرجال) جیله جمع زجل ضد المرافة و یا حاهمه له
 ایه جمع راحله و الاول هو الماعول و شد مرة بحری یعنی بهد الشفاعة هول موقدن خلاصه جسر صراط قوریلوب
 ناس عبوره در کار اوله لکیمی من غیر مهله و مشقة برق ادا سر عتله کذار بعد ذاسرعت اولده امتداد زمانه یاد
 و مرغ اساروان و بران و بر فرقه دخی مردان چاپک سیرکبی مر ورایده ل (ويبيكم صلى الله عليه وسلم) یعنی علی طریق
 التجريد المعروف في البديع نفس نقیسی مراد بیورر (علی الصراط) محمد علیه السلام صراط اوزره واقف اوله
 یحتمل که ظاهری اوزره مراد بر خود صراطه قریبتلندن کانه صراطده واقف کی اولم برن اراده بیورلده (يقول
 اللهم سلم سلم) بانه حالیه (حتى يجتاز الناس) اذتعال من الجواز ای المرو و حتی غایت و علی محتمله ذریعنی تا کم ناس
 صراطدن مر وروسلامتله کذار ایدر نجیبه دلستکیر بیکیسان صلی علیه المنان بالسلامة لب جنبان دعا اولد قری
 خالده واقف سر منزل صراط اوله ل (و ذکر آخرهم جواز الحديث) فتح جیله جواز مر ورو کسری دخی جائزدر مجازوزه
 معنایه یعنی اول حضرت صراطی مر ووجهتندن آخر عبور ایدن که نه می ذکر ایتد بیلر که جنبه و یا هناد اوله
 و عند جنبه الخبر یقین (وفی رواية ابی هريرة رضي الله عنه فاكون اول من یحیی) ضمیر یا مشاة و کسر جیم وزایله
 ای اول من یحیی و یقطعه بعض نسخده من یجوز و اقعدروهما لغتان یقال جاز و اجاز یومش و الحاصل اول
 بر کزیده عالم حلیه رهان فضل و شرفده خاتمه صلب السبق اولغین بعله دن اندم صراطدن مر ورو یا مقدم امتی امرار
 ایدن بنم دیو بیورلده (وعن ابن عباس عنه علیه الصلاة والسلام نوح) تذکیر و تأنیله (للا نبياء منابر مجلسون
 علیهم اغیبت منیری لا اجلس علیه) حال من المضاف (قائما) حال من فاعل اجلس (بیزیدی ربی متصفا بقول الله تبارک
 وتعالی ما تریدان اصنع بانه فاقول يا رب عجل حسابهم فیدعی) بناء یجوه واه (هم) هیجاسون فم من یدخل الجنة

بر حقه و منهم من يدخل الجنة بشفاعتي ولا زال اشفع حتى غاب و يا عات (اعطى) صيغة مفعول متكاملة (صكاكا)
 مادام ماله و كافله صلح معرب جك برای مصالح نكاشته اولان و رقه در اما عرفا قاضی بختنه تخصیص و انور
 (رجال قد امر) بناء مجمل و له (هم الى النار حتى) ابتدایه (ان) كسر همزه اليه (خازن النار) مالك و اتباعه شاملدر
 (ليقول يا محمد ما تركت لفضيل ربك في امتك من نعمة) غضب ارادة انتقام و نعمة كسر نونه عذاب حاصل خبر صحت
 اثر و اینه كرده شيخین اولان حدیثه سلطان سر بری مع الله صلی الله علیه و سلم حضرت تدرن مرویدر كه ارض
 محشرده بیغمبران حضرت الله علی مراتبهم بالا و زیبا كر سیل و وضع اولنوب بالسعادة و الاقبال جلوس ایدیه (راما بنم
 سر بر دلیز برم خالی و قرب معنویه بارگاه كسریا به تقرب ایتدیكم حاله منبرم باقی فاه پس خطاب عزت و ردد
 ایدوب یا محمد سنك امتك بروقی دلو و اهلك اولان احسان نه اوله كم انكاه معامله بیورم دید كده كمكارا الهما
 یا دشاها امتك حسابی و شانزده نظر عاطفكی سائر خلايق اوزرینه تقدیم ایدیه هول موقف و محن محشر درن رها یاب
 اوله لر دیو نیاز مند اولدیقه مده امم محل حسابیه دعوت اولنوب محاسب قیلنه لر و اندرن بعضیسی غلبه حسنات
 و فضل و ررحه فی غایات فیاض مطلقه بلا شفاعت و به ضعیف شفاعتله داخل جنان اولور امدی مجرمان اهل ایمانه
 شفاعتدن انافا ناخالی اوام حتی كنهكاران امتدن برمه دارا شخاصه كه اسم و رسمله دفتر و كتاب بخشنده اولم اوله
 اول كروه ناره سوقة مأمور اولوب آخر شفاعة لر رها یاب نجات اوله لر تا مالك و اعوانی استغراب كویان یا محمد شایسته
 عقوبت و نكال اولان امتكدن نفس باقیه ترك ایتدیكده لر زیاده ض نسخته مترك من بقیه ورودی خوش
 آیدمه در (ومن طریق زیاد الثیری) تصغیر اسم قبيله زیاد بن عبد الله البصري و رقه و ضعیف و امری اختلافیدر
 (عن انس ان رسول الله صلی الله علیه و سلم قال) خبر مشارالیه روایه یحیی و ابو نعیم اوزره انس رضی الله عنه
 جنبانندن مرویدر (انا اول من تنشق الارض عن جمجمته و لا تحرق) فلق برشیئ شق و جمجمه ضم جیم اولی
 و ثانیه ایدیه لرأس و فی الاصل عظم الرأس المشتمل علی الدماغ یعنی كاسه سر و تركیده قضا تعبر اولنور و الحاصل
 حبيب كبریا علیه التحايا بیورركه اول قبری سوی كاسه مردن چاك و منشق و ابتدایه اولانان بنم تحدیث نعمت
 ایدرم افتخارا بنم (و اناسید الناس يوم القيامة و لا تحرق و می لوا الحد يوم القيامة و انا اول من تنشق له الجنة و لا تحرق
 فاتی) فاه تفصیلیه ای قاجیه (فاخذ الجنة الجنة فيقال من هذا فاقول محمد ففتح لي) بالاده معانی لطيفة
 حدیث مر اسبق و كذا ایدیه (فیسقبانی الجبار تعالی فاخر له ساجدا) روز جزا و انتقام ایلغین اسم جبار ایدیه
 ایراد بیورلدی یعنی منتقم قهار جل جلاله صفات علماسیله بكاتجلی و عرض دیدار ایدوب بندگی تسبیح و تحمید الله
 سر نهاده سجده شكر و تحمید اولم دیو بیورلدی (و ذكر نحو ما تقدم) ابن عباس رضی الله عنه حار و ایتدیه مذکور اولان
 فاجده بمحامد نظیری یاد بیوردی (ومن رواية انيس) مصغرا بحكاية انيس انصاری اشملی در بعض نسخته مكبرا انس
 واقعدر (سعت رسول الله صلی الله علیه و سلم يقول لا شفع يوم القيامة لا كثر ما في الارض من حجر و شجر) یعنی
 روز واپسین محشرده روی زمینده اولان حجر و شجر دن زیاده كسسه لر شفاعت ایدیه رم دیو بیورلدی (فقد اجتمع من
 اختلاف الفاظ هذه الا ناران شفاعة عليه السلام و قامه) نصبان اوزره معطوفدر (الحمد و من اول الشفاعات)
 من مقامی بیاندره عدد شفاعات حضرت اشارة اولور (الی آخرها من حين يجتمع الناس) من حين الخ خبران
 و من ابتدایه در (العشر و تضيق بهم المناجر) جمع خبيرة كل و حلقوم شدة هول و كبر بدن كایه در (و يبلغ منهم
 العرق) فتحنله معروف (و الشمس و الوقوف مبلغة و ذلك قبل الحساب فيشفع حينئذ لراحة) و ایدیه راحتدن
 و باز ایدیه ازاله معنایه (انما من الموقف ثم يوضع الصراط و يحاسب الناس كما جاء في الحديث عن ابی هريرة و حذيفة)
 یعنی احادیث مرفوعة مسبوقة الفاظ و عباراتك اختلافی و مقام محمود تفسیر و تأویلی كوشندك اولدیسه
 مجموع كلامدن ظاهر اولدیكه اول حضرتك شفاعتی و مقام محمودی ابتدای شفاعتدن رسیده پایان اوامه ناسك
 حشره جمع اولدیفی وقت ابتداسندن و كای اهل محشر كال مضایقه و خورشید آتشتاب بر میل مسافه نزدیک
 و هول موقف سر منزل نهايته بالغ اولدیفی حاله ظهور یافته و حشر دقیام و اجتماع علی حسابدن مقدم اولدیه
 اهل موقف رفته كك هول واضطراب ایكن راحت یاب اولرینه شفاعت بیورویب بعد ذاب صراط متن جهنم
 اوزره امداده قیلنوب بعد ما تحاسبه قیلنور لرته ككیم ابی هريرة و حذيفة رقی الله عنهم اروايتلرله ورود ایدن
 خبر بمیلده تقدم ایدیه (و هذا الحديث آتین) بو حدیث لطیف من جهة الاتقان اكثر در نكاشته راعدا مام قرطبی
 اوزره شفاعات حضرت چم اردنعه اولوب اما حدیثه ورودی چار اوزره زیاده در كه بری هول موقدن نای
 خلاص ایچون وقوه یافته اولان شفاعة عظمی و دوم اهل جنائی بهشته ادخالی امرنده بیورم عفرگاه مجرمان

خصوصه چهارم در كه سعه سوره امر اولنا نرسانده پنجم كلة توحيد ایدیه كویا اولان اهل اسلام حقه
 و ششم بعض كنهكاران دوزخ قراری ناردن اخر ایدیه هفتم درجات ارباب بهشتی اعلاماده سنده شفاعة شریقه لر
 ارزانی بیورلدی (فيشفع في تخيل من لا حساب عليه من امته الى الجنة) تخيل افطنه متعلق اولور و شفیع بناء معام
 و یا مجملده در یعنی انقبای امتدن بلا حساب من باب الامین جنته دخولر بن تخيل امرنده شفاعت بیورر (كانت قد
 فی الحدیث ثم يشفع فين و جب عليه العذاب) و جب معنای ظاهری اوزره دكلدر (ودخل النار هم حسب)
 بسكون ثانیه و فتحه و نصبله علی المصدرة او الظرفیه ای علی وفق (ما تقتضيه الاحاديث العجيبة) یعنی شفاعة
 ثانیه امتان كنهكاردن سز او ر عقاب و داخل دوزخ آتشتاب اولنر شانهده حصول ایدیه اولوب اخبار سالقه
 مقتضای سنجه ظم و ریافته اوله (ثم فين قال لا اله الا الله) بعد ذاك كلة توحيدله كویا اولنر حقرنده شفاعت بیورره كه
 مجرد فضل و عنایت مولا عز و علا ایدیه دوزخدن رها یاب اولور انتكیم یعنی پیرایه مظهر قیلنوب قلم عباسی علم عیب
 تكرار دن تحاشی ایدیه (وليس هذا السواء صلی الله علیه و سلم) كلة توحيدله قائلین شانزده شفاعت اول
 حضرت دن ماعدا شفعا به شایان دكلدر همان جناب رسالت پناهه مخصوص امر عابددر (وفي الحديث المنتشر
 الصحيح لكل نبی دعوة يدعو بها و اختیات دعوی شفاعة لامتی يوم القيامة قال اهل العلم معناه دعوة علم) ضم
 همزه و كسر لاهله مبی للعجب و ضمیر مستتر نائب فاعلیدر و روی اعلموا بالیه المجمع و لای الانبیاء (انما تستجاب
 لهم و يبلغ في امر غو بهم و الا انكم لكل نبی منهم من دعوة مستجابة و لا یبنا صلی الله علیه و سلم منها ما لا یعد الا كن
 حالهم عند الدعاء بها بین الرجاء و الخوف و ضمنت لهم اجابة دعوة فيما شاؤ و يدعو بها علی یقین من الاجابة) كشيده
 سلات تحویر صحیحین اولان مروارید اخبار دن بو خبر نفیسك معنای سنده از یاب حدیث بیور مشر مجر حدیث
 مذکور ظاهری اوزره محمول دكلدر یعنی هر بر پیغمبر عالیجاهك دعوتلری كند و لر اعلام اولوب حصول
 مطلوبلری اول دعوت بخشنده تبلیغ و قرین قبول بیورلسن یقین ایدر لر و الا هر نبی نبشاندك دعا لری وجه مشروح
 اوزره ماول اولسه همان ظاهری اوزره ایه و انحق برر دعوة مستجابة به جل او انسه واقعه مخالف اولور زی رانچه
 دعوت مستجابة لری ظم و ریافته و حصول ایدیه بالکثر بر دعاء مقبوله مخصوص و مصرف دكلدر صرف رای رشتنه
 انبیاء محمد صلی الله علیه و سلم حضرت تدریچون بخشایش خدا اولان دعوات مستجابة ایسه حیطة تعداددن
 بیورندر اما انبیاء علیهم السلام حضرتانی دعا لری حالده میانه خوف و رجاءه پارچا و ایدیه نشانه اجابته قریب
 اولان نشانه دعا لرن کیف ما ارادوه خدای کریم یقینا قبول بیورمسنه ضامن اولدقلری امره صرف بیورر لر
 (وقد قال محمد بن زیاد) البیاضی البصری (و ابو صالح) ذكوان السمان (عن ابی هريرة في هذا الحديث قال) اسكلی فی
 دعوة حدیثی تاویلنده ابی هريرة رضی الله عنه طریقندن روایت ایدر لر كه (لكل نبی دعوة دعاها فی امته
 فاستجیب له و انا ایدیه آخر دعوی شفاعة لامتی يوم القيامة) یعنی هر بر پیغمبر عالیسانك برر دعوة عامه می
 اولوب امتك شانزده دعا بیورر لر و قرین اجابت بیوریلوب بن مراد ایدیه كه بنم دعوة عامه روز جزا ده امته
 شفاعت ایچون تأخیر ایلیمه (وفي رواية ابی صالح) المذکور (لكل نبی دعوة مستجابة فتجبل ككلی فی دعوة)
 مقام محل بشارت اوامین بسط مطلوب لر ظاهری حضرت مقامنه اقامه بیورلدی (و نحوه فی رواية ابی زرعه) بن
 عمرو بن جری بن عبد الله الجلی اسم سامیلمی جری و یاعبد اللهدر (عن ابی هريرة عن انس مثل رواية ابی زیاد
 عن ابی هريرة فتكون هذه الدعوة المذكورة مخصوصة بالامة مضمونة الاجابة و الا فهدا خبر صلی الله علیه و سلم انه
 سأل لامة من امور الدین و الدنیا اعطی بعضها و منع بعضها و ادخلهم هذه الدعوة لیوم القيامة) بعض
 نسخته لیوم الفاقة و رو یافته در كه فاقه فقر و شدة احتیاج و مراد روز جزا در (و خاقعة الحزن و عظیم) برله یوم اوزره
 معطوفدر (السؤل) سکون همزه ایدیه (و الرغبة) ما قبلته عطف تفسیردر (جزاه الله احسن ما جزى نبیا عن امته
 و صلی الله علیه و سلم كثيرا) و الحاصل محمد بن زیاد ابی هريرة رضی الله عنه دن روایتی مائیدی ابی ذرعه دخی موی
 الیه و انس رضی الله عنه مادن روایت بیورر لر دعوة معهوده مذکور همان عامه امتك شفاعة مخصوصه
 و مدخره قرین الاجابة بردعای جلیلدر و الاحادیث شریف بروجه محرر تفسیر بیورلسه خاف لازم كوزر را
 حضرت دستكرامة علیه التحية امتیچون امر دینی و دنیوی بسطار شی جناب و اهب الامال در كاهندن طلبكار
 اولوب نیجه می بخشیده و بعضی منع و تأخیر بیورلدی از جمله نكاشته صحیفة صحیح اولان انارندن كه سأل
 الله ثلاث خصال فاعطانی ثنتين و منه فی واحدة منها سألته ان لا یكذب ما اهلک به الام فاعطانیها و سألته ان لا یظمر
 علینا عدا و ان غیرنا فاعطانیها و سألته ان لا یبستانا به فاعطانیها الخ امدی عموم امتك شفاعة مخصوصه اولان

دعوت مضمونه الاجابة في بيان بليه ورجاي عظامي اولان يوم ميعاد ايجون ادخار وتمتته ايلدي قلله الحمد * اي رسم
در نواله سد كسناخ * وي قاعدة عطاسنه رد كسناخ * جوقى دوشنبه خوان لطفك فردا * شيعان شعات
اولنه بيجد كسناخ

فصل

(في فضيلة في الجنة بالوسيلة) نكاشته حر بر رغب اوزره وسيله بر شيشه توسلدر كه فضيلتدن اخصدرد ودر كه
حقه حقيقه وسيله علم وعبادته سبيله مراعات و مكالم شريعته قرب آساخيدر بدمقامده وسيله ايله مراد منزلت
بالاي هشت مدر كه اطلاق سبب على المسبب بابتدن مجاز اولور (والدرجة الرفيعة) ما قبلني تفسيردور (والكثرة)
فوزل من الكثرة تفسيرى سورة كثره ببيان اولنديكه جوى دلاراي هشت مدر (والفضيلة) ضد النقص مصنف
رحمه الله سراج اصفيا حضرت نيك سائر انبيا اوزره هشت برينك تفضيلنه روايت كرده مسلم وابوداود وترمذي
اولان حديث نفعيله شواهد نقلنه اغا زايده راماسنداني داود عليه الرحمة كنده ودره قرب اولمغين موى ايله تخرجي
اوزره اقتصار ايلدي (حدثنا القاضي ابو عبد الله محمد بن عيسى التميمي والفقهاء ابو الوليد هشام بن احمد) ترجمه مشار
ايم ما كذرا ن ايلدي (بقراءة في علم ما قاله حدثنا ابو علي الغساني) الحياقي (حدثنا النوري) فتح نون وسيله (حدثنا
ابن عبد المؤمن) حدثنا ابو بكر القمار) فتح مشناه ايله (حدثنا ابوداود) صاحب السنن ترجمه مني كرا اسبق ايلدي
(حدثنا محمد بن مسلم) فتح سنن ولامه ابو الحارث المرادي المصري حرم تاريخه صفة حرم سراي نفعيله توجبه ايلدي
(حدثنا ابن وهب عن ابن الهيثم) فتح لام وكسرها ايله عبدالله الحضرمي ثم المصري يوز يتشده كوشه كبر مرحد
لحد اولدي (وحيدوه) فتح حاتم مهله وسكون مشناه نفعيله وواو وهاه ايله ابن سرجي الحمصي ثم البصري ايكينوزي كرى
در تده عالم اكادردن سراي سروره عزم ايلدي (وسعيد بن ابى ايوب) ابو يحيى ابن مقلص الخزاعي المصري يوز
التشده دفين خال بال اولمشر در (عن كعب بن علقمة) الانصاري الصحابي البصري (عن عبد الرحمن بن جبير) ضم
جيم وفتح موحده ايله مقرئ مصره مؤذن (عن عبد الله بن عمرو بن العاص) بدون اليا عاص روايت صوابيد
محدثيد (انه سمع النبي صلى الله عليه وسلم يقول اذا همتم المؤذن فقولوا مل ما يقول) وعبر بالمضارع للحكاية يعني
صوت مؤذن كوشه يديكر اولدقه كوي اولديني كيات اذانه وطب اللسان اولث ديويورديراما حية ملتين حوقله
اولتورامدي جماعه متعلق قوله امر واجب ويامندوب اولده فقمها كروءه خلافة ذاهب اولوب عند الجمهور مندوبيتي
مقر زدر (تم صلوا على فانه) شأن (من صلى على مرة صلى الله عليه بها عشرة) وعلى سبيل التذنب عقب اجابته
اللهم صل وسلم ايله لب جنان سلام اولك زير اتم اوزر به بر ذات ولورة سلام ودرود ايله حق سبحانه وتعالى عشر
امثال حسنات سلامه اكرام بيورور (تم صلوا الله على الوسيلة) اللهم ات محمد الوسيلة دعاسيله درجه معموده
بنجون حضرت وهاب جل شأنه وعم نواله جنابندن استعدايدك (فانتم امثلة في الجنة لا تنبغي الا لعبد) تنون
تذكير براي تعظيم دور (من عباد الله) ووسيله اعلاي جشمائده بر مقام رفيعه در كه بنديكان خاص مولادن بر فرد
شايسته دكل الابر عبد خاص الخاصه مز اواردر (وارجو ان اكون انا هو) انما ابتدأ وهو خبر وجهه اكون لفظنه
خبر اولور ضمير عبده راجع اولور يعني بن رجاستد مكه اول عبد خاص الخاص بن اولم امدى اول حضرتك ارفع مشازله
اختصاصي متحقق ايكن بمقامده رجايه ادا بيورملري تأدب مع الله واول دعا ايله امتني تشر يف مراد بيوروردخي
مفضولك فاضله دعاسي جواز نه خبر مذكور دليل اولور (فن سأل الله في الوسيلة جللت) طاه ممله ونشديد لامله
وجبت معناسنه (عليه الشفاعة) بر كسسته بنجون خسد اوندكريم عم نواله حضرت تلمدن استعداى مقام معمود
ايله اكاشفائتم متحقق اولور قال العلامة الخفاجي واستجاب هذا الغير المصلي فرضا ووافلا فان قاله فيها لا تبطل صلوة
لانه ذكر الا في قوله صدقت فانه من كلام الناس انتهى (وفي حديث آخر عن ابى هريرة الوسيلة اعلى درجة في الجنة)
روايت كرده ترمذي اولان حديثه وسيله منازل عباي هشتدن عرش اعلايه بقايت نزديكتر اولان مقام بالادر
ديويورديله (وعن انس قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم بينا طرف زمان والف مفاجاة معناسنه مشبهه در كه
ما بعد نده اولان جله به مضاف وانما معنى ايجون جوابه محتاجدر (انا اسير في الجنة) طاهر اسير متماي ويا اسرا ده
سير بظناني اولك محتملدر (اذ عرض لي نهر) فتح ها ايله (حافته) تخفيف قاله مبتدا اي جابه (قبا) كسر قاله
جمع قبه كه بيت صغير مستدير مبتدا به خبر در واصل دلجده فيهم الوائو مثل القبا واقعدر (الاولو) مراد لؤلؤ حقيقي
ويا حسن وعباده در اسديك اوله (قلت لخير بل ما هذا قال هذا الكوثر الذي اعطاك الله) كوشه فوزل من الكثرة
صفة مشبهدر بهدا نقل وتمر مذكوره علم قلندي ودخول اللام للجمع الاصل واعطا كه لفظنده ضمير بن

منصوبين وصلى الله فصحي وفصل ايله اعطاك اياه دينك جاز اولور يعني شب معراجده زينت سراي فردوسي سير
وشه ودايد بكم حاله بقة بكابرجوى دلقر يب ثايات اولديكه ايكي جاني المنجوقه لر در سرخ سدره نشيد اول
نهرى برسان اولدم ديد بلكه كوشه در ايزدمتعال بونهرى سزه احسان ايلدي ديوب (قال ثم ضرب يده الى طينه)
نهره راجع ضميره اضافه وياتنوين تذكير ايله الى طينة واقعه در ضرب باليد ادخالن مجازدر (فاسخرج مسكا) يعني
جبريل عليه سلام الجليل دست اطافتيو ستنى جوى كوشه ادخال ايدوب قعر زميندن مشك اخراج ايلدي
(وعن عائشة وعبد الله بن عمر ومثله قال) ماه برج رسالت عليه اعمى التحيه بيوردي (ومجره على الدر) اسم جنس
وواحدى دره در (والياقوت وماؤه احلى من العسل وايض من النج) فتح مثله وسكون لامله بر قدر وايض على
خلاف القياس اقل نفيل ويا احمر واسودا سافه اوائى جازدر يعني جريان اب كوشه در وياقوت اوزره در
واب ناي لذات وحلاوت ختم شدن عسلدن شيرين وبردن سبيد ركدرد امدى انهار اربعة جنان اهل هشته عام
اما كوشه برابى خواص موضوعدر (وفي رواية عنه فاذا هو يجرى ولم يبق) صيغة فاعل ويا مفعوله (ثقا) يجرى
ضميرندن حال اولور (عليه) والظاهر انه بجانب قريب منه كيا قبل مررت على زيد اي على مكان قريب منه
(حوض ترد عليه امتي) يعني اب كوشه برى معتدله هم وارجر يان ايدوب شده جري ايله زمينى خرق وشق ايترو اول
اب نابه نزديكتر بر حوض ديلودخي مهيا در كه بعد الحساب امتي اول اب ناي دن فوش ايتك ايجون ورو ايدرد (وذكر
حديث الطوسن) اول حضرت حديث آق بي ذكر ايلدي امدى حوض مورود كوشه زمين غير يديرو تدهدر
حوض غير بعيددر (وشحوه عن ابن عباس وعنه ايضا) روايات مذكورات اسابر واية بخاري ابن عباس رضى
عنهما رب الناس جنابندن مر ويدر (قال الكوثر الخير الذي اعطاه الله اياه) وحوض مورود جله خير كشدن
مه دود (وقال سعيد بن جبيرة والنهر الذي في الجنة من الخير الذي اعطاه الله اياه) تشر يقاله وتكر جماعتي هه ان نهر ويا
حوضه مقصود كدر باكه اتم واعذر والله تعالى اعلم (وعن حذيفة فيما ذكر صلى الله عليه وسلم عن ربه) اي روايا
عنه (واعطاني الكوثر نهر في الجنة) نهر ايدليت ويا اعني تقدريه او على المدح منصوبيدر (يسيل في حوضي) خدای
كريم بكانهم بار هشتدن بر جويبارد لا ويز بخشايش بيورديكه اول نهر بم حوضه جارى ومنصب اولور (وعن
ابن عباس في قوله تعالى واسوف يعطيك ربك فترضى قال) سلطان المفسرين بوايه بر بشارت بايئنده اشارت
بيورور (الف قصر من اولوترا بن المسك وفيه ما يصلح من) ضم ويا كسر لامله يعني انخودن هزار كاخ مغلادر كه
خاله عطرناكي مشه كدر وهر قصر ده يقصو راضاى حور و انواع حبور و خدم وحشم وسرور اماده ومه ايدر
(وفي رواية اخرى) رواية اولي ميدينه روايت ديكرده (وفيها ما ينبغي له من الارواح والخدم) وهر كوشكده نساء
جنان وزنان دنيا و غلماندن مزوار خدمت اولتور حاضره در غرايب نويسان ائاردن امام سهيلي عليه الرحمة نقل
ايدركه دن شكر بار بيوتدن صدور ايدوب بيوردر فديم محتاجل وعلايكابرجوى دلقر يب احسان ايتديكم كوشه ايله
بنامد رامتدن بر كسه اول نهر لاجوش وخروشنى جماع ايتك مراد ايله البته كوشه زدي اولور بيوردر فديم احباب
باصفا آزدل وجان كفيتمين برسان اولديلد وانكشكتر اذنيكتره ادخال وسدر بيمه كوش ايتديكتر حاله
ظهور يافته اولان صداخر بر كوشه در بيوردي

فصل

(فان قلت اذا قرر من دليل القرآن وحجج الاثر) بعض نسخده اثار وديكرده اخبار ايله مقيددر (واجماع الامة كونه
اكرم البشر وفضل الانبياء) اعم من الرسل (فانه معنى الاحاديث الواردة بتمه عن التفضيل) بالاده وروايدن
شبهه بي بياندر كه سروراضه يا عليه التحايا ملائكة دن افضل اولان بشر دن اجل واكرم ويغفر انك افضل اولديني
كتاب وسنت واجماع امتله ثابت ومتحقق ايكن بين الانبياء تفضيلدن نهي بيورميرنده وقوعاينه اخبار صحيحه
نه معناني موجه در (كقوله فيما حدثناه الاسدي قال حدثنا العمرفندي حدثنا الفارسي حدثنا الجلودي) ضم جيم
ولامله (حدثنا ابن سفيان حدثنا مسلم حدثنا ابن المشي) ضم ميم وفتح مثله ونشديد نون متونله ابو موسى محمد
البصري ايكينوزالني ايكيدره ختكش دار آخرت اولدي (جيد ثنا محمد بن جعفر) ابو عبد الله الهذلي الملقب بقدر
(حدثنا شعبه عن قتادة سمعت ابا العالية) رفيع بن مهران تايبي (يقول حدثني ابن عم نبيكم صلى الله عليه وسلم
يعني به ابن عباس) يغمه بر كصلى الله عليه وسلم قال ما ينبغي لعبد ان يقول انا خير من نوس بن مقي) فتح ميم ونشديد
عن ماني مر ايدرد (عن النبي صلى الله عليه وسلم قال ما ينبغي لعبد ان يقول انا خير من نوس بن مقي) فتح ميم ونشديد
منشاة فوقيه وائف مقصوده ايله مادري اسيدرد ويايدري ناي اوله نسل يعقوب عليه السلام دن وسليمان

يقوم بذكره بعث اولندي معنای خبر ديك اولور كه عباد الله من بر عيده شايان وسراو اردكلدر كه بن بونس عليه
 السلام من خير لو يمد يده ندى انالفظك من جعيله حكم مختلعه در بر انبياد غير يله قفنده بوجهله كويالوان
 كوردر و انبيا الله انله ثابت مقام تواضع و ظاهر معنا كمال تواضع حضرت دن ديك اولور كه امتدن بر كسبه
 لايق دكلدر كه بكا كمال تعظيمه بونس بن مئى عليه السلام اوزره بن تفضيل ايله در (وفي غير هذا الطريق عن ابى
 هريرة قال) اعنى ابى هريرة قائل ايله من ادله در (رسول الله صلى الله عليه وسلم ما ينبغي لعبد الحديث) اى الخ
 (وفي حديث ابى هريرة فى اليهودى الذى قال والذى اصطفى موسى على البشر فطمعه رجل من الانصار وقال تقول
 ذلك والنبي بيننا) بجهله حاله يعنى روايتكرده شيخين اولان حديث شريفة مدينة منورده بر مردانصارى
 يوردن بر بجهله منازعه حائده يهودى يادتم ايدوب جميع بشر اوزره بن موسى عليه السلامى مختار ايدن خدا
 حقيقتن ديد كده مردانصارى غير على نبينا المختار جهره يوده طبائجه زن اولوب ميانه مزده نبي عالیشان
 موجود و طالع اول مهر بونس طلوعه مسعودا يكن بوجهله يادقسم ايدرسن ديوار ايلدى (فبلغ ذلك النبي
 صلى الله عليه وسلم فقال) قول يهود و در مسلم مجلس سلطان عالمه رسیده بال تواضع يورديلركه (لا تفضلوا)
 بنم اول و تشديد ضامه ايله (بين الانبياء) بعض يغمبرى بعضى اوزره بحكم الافضية تقديم و ترجيح ايمكز
 ديويوردى (وفي رواية ابى هريرة لا تخبرونى) ضم ناء وكسرا ايله (على موسى) روايت مذكوره درج صحائف
 صحيحين و سنن ابى داود و نه آئيده مدرجه در كه موسى عليه السلام اوزره بن تفضيل و تخيير قبلكر حاصل اخبره
 تقصى مؤدى و يا على سبيل العصية و النفاخر اولان فضيلة دن نبي اولور يا حود شاه عالم صلى الله عليه وسلم هنوز
 سيد ولد آدم اولديغى كندويه اعلام اولادن بوقول صمد و رايش اوله (قد كر الحديث وفيه) اى فى هذا الحديث
 (ولا اقول ان احدا افضل من بونس بن مئى وعن ابى هريرة من قال انا خير من بونس بن مئى فقد كذب) بنه
 روايتكرده بخارى اولان خبرده وارد اولدى بر كسبه بنى جميع و جوهله بونسن خيرايد در بونى افضل در بيه
 بتحقيق راست كود كادر ديدى و سايد انواع فضيلتن بر توعده بونس عليه السلامى مخصوصيت اوله (وعن ابن
 مسعود لا يقول احدا من انما خير من بونس بن مئى وفي حديث الاخر) مسلم و ابو داود روايتكرده بن مسعود رضى الله
 عنه خبرى و رويافته در (بخاء رجل فقال يا خير البرية) فاعيل بمعنى مفعولدر و ناه بيه كرتدن مبالغه ايجوندر
 خلق معناسنه (فقال ذلك) بعض نسخده لاه ذلك (ابراهيم) يعنى بر كسبه بيشكاه حضرت و رويادوب اى مخلوق
 افضل ديو خطاب ايلد كده اول حضرت تواضع و يا جده انكه اكر اما خير البرية ابراهيم عليه السلام و النخبة در
 ديويورديلر (فاعلم) سر فصل اولان فان قلت شرطه جواب اولور (ان العلماء فى هذه الاحاديث تاويلات) بين
 الانبياء تفضيلن ناهيه اولان احاديث صحيحه ده علما و محدثين در و بش وجهه شايان اولور (احدها) وجه اول
 (ان نهي عن التفضيل كان قبل ان يعلم انه سيد ولد آدم) يعلم بناء فاعل و يا مفعولله در يعنى سا ترايبيا اوزره تفضيلدن
 نبي يوردقارى اول حضرت قبل رجائدن سيادت سر جله عالم ايله مكرم اولديغى هنوز اعلام اولنديغى حاله اب
 جنيان اولمشدرى (قضى عن التفضيل) احتياج الى توقف وان من فضل بلا علم فقد كذب) پس امر تفضيل سماعه
 موقوف و محتاج اولمغن نبي اولندي و انبيادن برينى ديكرى اوزره بنه بر كسبه بلا علم يقينى تفضيل اياهه ذلك
 المقالده كذب ايتش اولور (وكذلك قوله لا اقول ان احدا افضل منه) يعنى بن ديمكه بر كسبه بونس عليه السلام من
 افضلدر قولنك مدلولى (لا يفتضى تفضيله هو) خبر منفصل بونس عليه السلامه راجعدر (واما هو فى الظاهر كذب)
 تشديد فاه ايله اى منع منه (عن التفضيل) يعنى خبر لطيف على اطلاقه بونسك فضيلتنى مقضى دكلدر بلكه قول
 مذكور ظاهرده تفضيلدن منعدر (الوجه الثانى انه قال صلى الله عليه وسلم على طريق التواضع ونفى التكبر والجب)
 تاويل دوم شاه سر برامطفا عليه التحايا تفضيلدن نبي يورملى برسبيل تواضع و تعلما لامته نبي عجب طريقى
 اوزره در (وهذا) وجهه مرقوم (لا يسل من الاعتراض) صحة تعليمده اعتراضن سالم دكلدر كه ذات نبوتى فاضله
 و سيادته مكرم اولديغى مه لوم دولتى ايكى خلاف واقعى موجب امر ايله اخبار شايسته منصب نبوت اولمغن
 خدشه اعتراضن خالى اولمزال الشهاب الخفياحى ولا يفتضى انه اعتراض ساقط فان التواضع صفة محموده و هو من
 شانه صلى الله عليه وسلم (الوجه الثالث ان لا يفضل بينهم تفضيلا يودى) ضم تخشيه و فتح همزه و تشديد دال مهمله ايله
 (الى تنقص بعضهم البعض) غين مجبه و ضامه مشدده ايله نقص و يا انما ضدر كه اعتراضن كايه در (منه) ضمير افرادله
 بعضه راجع اولور يعنى وجهه وجهه ثالث اول حضرت نك نبي تفضيلدن مقصود شريقتى انبياسيانه سنده شول
 تفضيلدر كه بعضى ديكرن نقص و ذم و عيب و اعراضه مؤدى اوله ديدير عبارتدن منقح مدر كه عيب و ذمه

مؤدى اولديغى حاله تفضيل جائز اوله (لا سيما) ادوا استنادندراى خصوصار فى جهة بونس عليه السلام اذ اخبر
 الله تعالى عنه بما اخبر (خصوصا حق جل و علاقر فان مجيدنده ولا تكن كصاحب الخوف كريمة سى و امثال آيات
 جليله ده چون شان بونسنده حكايات ايلديكى خبر ايله (انما يقع فى نفس من لا يعلم منه بذلك غضاضة) فتح غين
 مجبه ايله مرفوع يقع فعلنه فاعلدر نقص و حقارت معناسنه (والمخطاط) تنزل (من رتبته) ضم راء ايله مرتبه
 (الرفعة اذ قال تعالى) بدل من قوله اذ اخبر الله (حاكيا عنه اذ بقى) فتح باء موحده و كسرى دغى تحكيد و (الى الفلك
 المشحون) اى المملوء و اصل اباق عبدك اقد يسندن هر بيدرفسن اطلاقه هناله ربه من قومه بغير اذنه و الحاصل
 ايرد حكيم جل شانه قصه بونسنده حكاية يوردىغى نقل عجميد شائى ناشناسان مقام اجلال اولنرك خاطر ليه بونس
 يغمبر لى رتبة عاليه سنه تنزل و نقص ايجاب ايدر حال خطورا يمسون ايجون تفضيلدن نبي يورديلر (وقال تعالى
 اذهب مغاضبا) بونس عليه السلام دعوتنه قومك عدم اجابتدن انله غضبناك اولديغى حالده مارقيت ايدوب
 چيقدى (فمن ان لن تقرر عليه) اى لن يضيق عليه بالعقوبة و يؤيده انه قرى مثقلا كسيدة ملك فخر بر روايتكرده
 معاويه رضى الله عنه عبدالله بن عباس رضى الله عنهما من اذنه اسنة سارده ناي آيت كريمة ايدوب هيج يغمبر ظن
 ايدر ميكه حق سبحانه و تعالى انك اوزره بنه قدر تياب اوليه سلطان المفسر بن حل اشكال يوروب ان ان قدر من
 القدر لامن القدرة ديو جواب داده اولمشدر (فر بما يتخيل من لاه علم عنده حطيطه بذاك) نيجه معانى فر قائمه دن غافل
 اولان كسبه لر بسبب ما اخبر بونس عليه السلام حط مرتبه و نقص منزلت و نبوتى تخيل ايدر نل لاجرم تفضيلدن
 نبي اولمش اولدر (الوجه الرابع منع التفضيل فى حق النبوة والرسالة فان الانبياء فيما على حد واحد شى واحد
 لا تفاضل) وجهه اوجه چهارم نبي تفضيل نفس نبوت و حقيقة رسالتده در زير ايفه بران ديشانان نبوتده من
 حيث هى هيكسان و غير متعدد در و ماد نبوت و رسالت حد ذاتده شى واحد در كه و حيله حاصل اولان بهت مجرده
 نبوت و تبليغ غير منضمه اولان بعثه رسالت تجميعه قيل نور و احكامه نبوتله بيلننده تفاضل ناياب در مثلاً نبوة آدم نبوة
 نوح دن افضلدر دينلز (واما التفاضل فى زيادة الاحوال والخصوص والكرامات والرتب والاطاف) جمع اطف
 بتحقين وهى المدينية يعنى تفاضل و تفاوت ترقى عوارض عاديه و خصوصيات و مجزات و مراتب عبادات و مجاهدات
 و انواع ملاطفاى حيازه ايله (وهو ايلدر) (واما النبوة فى نفسها) و كذلك الايمان فى حد ذاتها (فلا تفاضل
 واما التفاضل بامور اخر زائدة عليها) امدى نبوتك ذات و حقيقة تشدده تر ايد و تفاوت نايابدا بلكه تفاوت كسبه
 الاشارة حقيقى اوزره زياده اولان احوال آخرده نمايان اولور (ولذلك منهم رسل) بنا برين بعضى يغمبر نبوت
 اوزره وصف رسالت ترقى سيله و وصف (ومنهم اولو عزم) و انبيادن بعضى جده و احتياط و حزم صاحبلى اولمغه
 منعددر (من الرسل) من تبعيضيه در * اولوا عزم نوح و الخليل ابن آزر * و موسى و عيسى و الحبيب محمد (ومنهم
 من رفع مكانا عليها) سبط شيت و جد نوح اولان اخنوخ نام و اذر بن لق بنى على جاهدركه شائنده و رفته نام مكانا
 عليا كريمة سى شريفاتنه نزولدر سوي آسمان و يا جنانه رفق يوردلى (ومنهم من اوتى الحكم صبيا) بنه انبياي كرامدن
 يحيى عليهم السلام در كه حقه و ايتناه الحكم صبيان شان جلالت عنواى صدى و رايانه و صغرى حالده نبوت و يا قراة
 نورية اعطاي يوردلى (واوتى بعضهم الزبور) جناب خاتمة الله داود عليه سلام الودود حضرت تلى نه زبور پزور
 و يردلى و اصل تلمسانده ضمنية ز بر جمع زبور مسطور در كه مزبور مكتوب معناسنه در موسى و عيسى و اذر بن
 و شيت عليهم السلامه شاه اولوب صحف مكتوبه اعطا اولندي ديك اولور (وبعضهم البينات) و به ضار بنه مجزات
 بخشايش حق يوريلوب و انبياء عيسى بن مريم البينات ايه جيله سى و هده و نجه احياء موفى و ابرار ايكه و ابرص
 بنه لى احسان اولندي (ومنهم من كلم الله) كلم الله موسى عليه السلامه شب خيرات و طوره ايكى دفعه مكالمه
 و منا جاتله تكليم و كرم ايلدى (ورفع بعضهم درجات) خاتم الانبياء والمرسلين حضرت تلى نه تفضلاله على غيرا
 فى المقامات اكرام يوريلان درجات كمال و مقال و حال حيطه شماردن يورندر كيم اول فردا كل برهه يغمبران
 افضلدر (قال الله تعالى) و لقد فضلنا بعض النبيين على بعض الاية) فى الجمله بين ارباب النبوة ثابت و مقطوع به در
 (وقال تلك الرسل فضلنا بعضهم على بعض الاية) يعنى فضائل سنده و شمائل بيه و فواضل انسانيه ايله عالم دن ياده
 و مراتب جليه و درجات عليه ايله عقبا ده بيفه برانك بعضى بعضى اوزره بن تفضيل ايلدك يوردر (قال بعض
 اهل العلم والتفضيل المراد لهم هنا) بر قدر و يا ما تقدم اوزره عطف اولور و هذا مقدم ذكر اوان مقامه اشارندر
 (فى الدنيا) متعلق بالتفضيل (وذلك بثلاثة احوال) و فى نسخة اوجه يعنى بعض مهزلة علم كآب و سنده يورمشلكه
 بومقامده انبيا ايجون مراد اولنان تفضيل دن ياده اولوب عقبايه مقصوده كادر و سبب تفضيل فى الدنيا اوج

او صافه بدیدار ظهور در (ان تكون آياته وحجراته ابر) معجزات ایتان اخضر یعنی خوارق عادات و تحدی به مقرونه معجزاتی اظهر اولقدر (واشهر) عطف تفسیر قرآن مجید و انشقاق قروا فلاق بحر و انقلاب عصا اسما شهرت بآب (وتكون) بالنصب (امته اركی و اکثر) و امتی سائر امدن کیفیت و کسبت اتنی و بسیار تر و غالب و امت محمد صلی الله علیه و سلم من جملة الکلیفة اتنی اولمزی کتم خیر امتیه شریفه سیله ظاهر و من جملة الکلیمة ازید اولمزی قری زبان نبوتدن صدور ایدن خبر معجزات ابراهیم باهر در که صفوف مؤمنین یوزیکری صف اولوب سکسان صنی همان بنم امقدر دیو میور مشر و بعضی فسخده اکثر اظنی بدلی اظهر و اقدر و اما الاظهر هو الاول (او یكون في ذاته افضل واظهر) مهملة الله اتنی و اتنی و معجبه ایله انور و اشهر معنایه در و یا خود تفصیل اول یبعبر حد ذاته افضل و انور اولی حیثیة در تفکیم سید الوری حضرت مصطفی علیه التحایاتک افضل یقته دلالت ایدن فضائل ذاتیه اسما اولور که ایرتدعال جمیع موجوداتدن اقدم اوزات محترمی خلق ایدوب علت غائیة مجموع عالم و نور مشکوتی محل فیوض انوار ذات و اسرار صفات و ممدن ظهور تجلیات قبلی (وفضله في ذاته راجع الى ما خصه الله به من كراماته واختصاصه) بالجر (من كلام اوخلة اورویة او ما شاء الله من الطافه و تحف ولايته و اختصاصه) تحف ضم تاه و فتح حاء ایلد جمع تحفه بمعنی الهدیة یعنی هر بر پیغمبر که حد ذاته ظهور یافته اولان فضلی حق جل و علا فی مناقب عظیمه و مراتب جسیه دن تخصیص ایتدی که کراماته راجع و اندری کلام و خلقت و رؤیت و محبة سرفراز و الطاف خفیة و هدایای بهیه و رتب جلیه بر له اختصاص یور دیفته عاید اولور (وقدری) تفسیر ابن ابی حاتم و مستدرک حاکم و حایان اولد یق اوزره و هب بن منبه دن مرید (ان النبي صلى الله عليه وسلم قال ان للنبوة اثقالا) مالک ازمة المجد الاسنی صلی الله علیه و سلم یور که مقرونه بالرسالة اولان نبوت الیچون تکالیف مثقله حاصله در یعنی تبلیغ رسالتده نیجه مشاق کثیره هو یدادر (وان یونس نفسح منها) تفسیر مصدر یتله منصوب و یور ضمیر من انقاله راجع اولور (الربع) ضم راه و فتح باه و عین مهملة ایل اول فصیلدر که فصل ر یبعده تولد ایلایه کوچک شتر و انقال ایرادنده استعارة نصر یحیة تبعیه بدیدار اولور یعنی یونس علیه السلام جل اعبار رسالتده اعضاء و جوارحی در عمل ایلدی تفکیم و لدنا فاه بار که نه تحمل ایتوب بیچ و تابندن اعضا می تفکنت ایتدی که کبی امر رسالت طاقکندار یونس اولمغین (لحق رسول الله صلى الله عليه وسلم موضع الفتنة من اوهام من سبق اليه بسبيلها جرح) فتح جیم و سکون راه ایل طعن معنایه در (في نبوته اودح في اصطفايته اوحط من رتبته و هو في عصمته شقة) منصوب یا حفظه یا علت و یا مفعول له (منه صلی الله علیه و سلم علی امته) یعنی بین الانبیاء تفضیلدن نبی یور دقاری یونس علیه السلامه شجر و ساقمتد ثانی حاصل اولان انقال بر له نبوتنده طعن و اصطفا و اجتناب مقامده عیب و شین و رتب لرندن محط و تنزل و عصمتده ضحی فوهم من الاقدامدن اولمغین امتنه شقة و مر جة حضرت سرور صفا نبی مقاضله بین الانبیاء ماده سندن نبی و امتنی حفظ و حایه یور دیکر بر فردشان شرفاب پیغمبر انده او هام ضعیفه ایل و نه و ر بادیه ضلال اولیه (وقد توجه على هذا الترتيب) یونس علیه السلام عمده نبوت و الطاف کرامته تخصیص یور رسنه ترتب ایدن وجوه اربعه اوزره توجه ایدر (وجه خامس و هو ان يكون انا) لا ینفی لاحد ان یقول تاخیر حدیثده و ارد اولان لفظ انا (راجعا الى القائل نفسه) غیر التبی صلی الله علیه و سلم ذات قائله ضمیر متکلم راجع اولقدر (ای لا یظن احد) غیر الانبیاء و ایاه و علمادن بر که ظن ایتیه (وان) وصلیه (بلغ من الزکاة) زایله صلاح و زیاده کی و خیر و یا ذال معجبه ایل فطنت معنایه (والعصمة والطهارة ما بلغ) ما مصدریه و یا خود موصول در (انه خیر من یونس) معمول یظن (لاجل ما حکى الله عنه) یعنی اول قائل و لو فهم عالی به رسیده و افعال ر دیه دن معضوم اخلاق دنیه دن عاری و محفوظ اولوب مرتبة ولایت و کرامته قدم نهاد اولور ایه ده فوهم ایتسونکه یونس پیغمبر دن خبری اوله و یونس علیه السلام تفکیر و تبرم و قلت شکیب جفای قومد ثانی حق سبحانه و تعالی قرآن کریمده حکایه یور دینی قصه سبیلده بر فرد کند و نفسی اول پیغمبر دن فاضل تر کور میه (فان درجة النبوة افضل واعلی) زیرا مرتبة عالیة نبوت در جة اولیا و ائمة یادن عند الله تعالی اعظم و اعلی در (وان) یکسر الهمة و فخر (تلك الاقدار) جمع قدر (لم تحطه عنها) تشدید طام ایلایه ای لم تنزل عن درجة النبوة (حجة خردل ولادانی) یعنی حکمة باهرة فرد پیچون جل شانہ حضرت تری پیغمبرانه تقدیر یور دینی مقدرات مذکور اندری در جة نبوتدن دانه رشادیل ذرة رتاد حط و تنزیل ایلز اما حسنات الابرامیسات الاجرار و فخرجه مقام اعلی به نسبت خلاف اولی ظهور ایتش اولور (و تنزیدی القسم الثالث في هذا بيان ان شاء الله تعالى) قسم سیموده بحث مذکور در اولان اخبارده بیان شانی قریب از یاد ایدر (فقد بان لك الغرض) غین معجبه و را ایل (و سقط

بما حررناه شبهة المعترض) کتاب شفا ده سنکچون مقصود ظاهر اولوب ملخصا تقریر یور یور برایتدی که زوجه له بحث مفاضله و خبریت اوزره اعتراض ایدر که رب و شکی ساقط اولدی (وبالله التوفيق) علی طاعة المعبود (وهو المستعان) فی کل مورد (لا اله الا هو) الواجب الوجود و صاحب الفیض و الجود

ل

(فی اسمائه صلی الله علیه و سلم و ما تضمنته من فضیلتیه) بوفصل رشته کش جواهر اسامی و القاب نبی تمای و فضیلتی مشعره لطافت بیانده در دقیقه سخنان اصحاب فضائله خفی دکادر که اکثر اسماء فخر عالم صلی الله علیه و سلم صفات کریمه در غلبه استعمال هر بر رتبه علیمه رسیده قیاسدر و کثرة اسماء شرف معنایه دلالت ایتدین نام ناه یلری هزاره یوسته اولد یق شرح تر مذیده تصریح اولوب نقل مغلطای اوزره و پیوزده بالغ و یا اسماء حسنی مانند اسماء امی دخی طقسان طقوز اولتی هر ویدر و بعضی اسماء فقط فعل و مصدر اولتی اوزره صد و ریافته اولوب اکثری صفات مادحه اولد یق باهر در جلال الدین السیوطی علیه الرحمة نک الهیجة الیهیة فی اسماء النبویه نام مختصری و الریاض الانیقة فی اسماء خیر الخلیقة ایل بنام رساله تری یو باید به پسندیده علمادر (حدیثنا ابو عمران) کسر عین له مؤمنی (بن ابی قلید) فتح قاف و کسر لام و یا و دال مهملة ایل قدیم العهد یا اولادهم معنایه (الفقیه) بالرفع (ثنا ابو عمر و الحافظ) ابن عبد البر (ثنا سعید بن نصر ثنا قاسم بن الاصبغ) همزة مفتوحة و صاد مهملة و موحدة و غین معجبه ایل محدث اندلس ابو محمد الاموی صدر اعالی الاسناد اولوب اوجیوز قرق نار یخنده قرطبه ده عالم بقایه روانه اولدی (ثنا محمد بن موطا) ثنا مالک عن ابن شهاب الزهري (عن محمد بن جابر بن مطعم عن ابيه) یعنی محمد دخی یدری جبر دن تحدیث ایلدی و جبر بن مطعم بن عدی صحابی که آمدند در الی طقة وزده و روبراه نعیم اولمشدر (قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لي خمسة اسماء) تقدیم جار و مجرور برای تقریر و یا تان کید و یا تخصیص اضافیدر و زیادتیه علی ذلك حقیقی دکادر و مقهور عدد قدیم معتبر حصر افاده ایتز و حر یقریر بر ابن عساکر اوزره لفظ خمسة کلام حضرت دن اولمغی محتملدر یا خود معنادیک اولور که پیچون بش عدد اسم حاصله در رب جلیل اول اسم له بکا تسبیح و تحمیل ایلدی و یا فی اسماء و صاف اولور و اسماء حضرت توقیفیه اولد یق جالده حق سبحانه و تعالی اول اسماء ایلد حیددی تسبیح و یا اول حضرت کند و نفس نفیسی بنام و یا یدر و جدی تسبیح ایلد کارندن ما عدا اسم له تسبیح جاتر اولمغی اقتضای در یشدر (انا محمد و انا احمد و انا الماحی الذي يحو الله في الكفر و انا الحاشي الذي يحشر الناس على قدمي) مفتوحة تشدید یا و ساکنه تحقیقه در ای یحشرون علی اثری و بعد نبوتی (و انا العاقب) اشتقاق اسماء مذکور و معنای قریب کلام بدیع النظام مصنف ایل بیان اولنور (وقد سماه الله تعالى في كتابه محمد واحدا) ما کان محمدا باحد و ما محمد الارسل و محمد رسول الله و مبشرا بر رسول باقی من بعدی اسماء احد آیات کریمه سنده اسماء شریفة مذکور ایل ذوالجلال و الاکرام حیددی بنام یور دی (فن خصائصه تعالى له) ای ما خصه الله به (ان ضمن) تشدید یله (اسماؤه) فاعل ضمن و مضاف الیه ضمیری پیغمبر علیه السلامه راجع در (ثناه) مفعول ضمن فاعل و یا مفعولنه مضاف و صدر در (وطوی اثناه) فتح همزة و سکون مثله ایل یقال هو فی اثناائه و مثانیه ای داخله ظرفیه اوزره منصوب اولور و طی اخفاء و نهان (ذکره عظیم شکره) یعنی حق جل و علا اول حضرت مایاتی به علیه اسماء و اعلامده تضمین یور مغل تخصیص ایلوب و خلل ذکرنده عظیم شکر فی ادخال ایلدی انک له لی خالق عظیم و انک تهدی الی صراط مستقیم آیات جلیل سنده و رودی اسما (فاما اسم احمد فاعل للتفضيل مبالغة) مر فوع خبر بهد خبر و یا منصوب مفعولدر (من صفة الحمد) جار و مجرور و مبالغة به صفت اولور یعنی زیاده حد نبوتی افاده ایتدیکله حد صفتدن مأخوذ در و متعلق و مفضل علیه قصدا للتعظيم و لا فادة الشمول حذف اولمشدر نحو الله اکبرای من کل شی والا فاعل صیغ مبالغة دن اولد یق ظاهر در مثل جاد و لیوب معناده احمد جاددن ابلة در و قالی الدخاوی فی سفر السعادة احمد اسم النبي علیه السلام ایس بقول من المضارع و لا من افعل التفضيل فهو كاحد و هو بائع من محمد و هو من تكاملت مناقبه و بلغ النهاية في الحمد قال العشاء اليك ايت اللعن لكن كلالها الى اللام جاذبة لرفع الجواهر الحمدی و انتهی مصنف علیه الرحمة اسم احمدی تقدیم یور دینی کتب منقذمه ده اسم نبی آخر الزمان احمد ایلد ایش کاتبه تکریم و حکایه عن عیسی علیه السلام لسان قرآن کریم ناطق اولد یق اسم جلیل که نور بخش مشکوة توریه قدیم اولد یقند در (و محمد مفضل مبالغة من كثرة الحمد) ای الحمد و دية الاستفادة من صدره الذي هو التحميد الموضوع باعتبار بانه للتكثير (فهو وصلي الله عليه وسلم اجل من محمد) فتح حا و کسر میله صیفة فاعل (وافضل من محمد) ضم حا و کسر میله مجم و لدرا حد مجتبی

عليه السلام اعظم الحامدين ومحمد مصطفي اكرم المجددين في عبادته انف ونشر مرتب احمد ومحمد معنار فيهما
ويابيه كس ذلك ونشر موشوش دخی بعض نسخه مضبوطه امدی ایکی معناها مان اسم احمدون مستغاد اناق
غير بعد در زیر افعول کاهی قاعل وکاهی برای مفعول مبنی قبل نور (واكثر الناس حمدا) ای محمودا کون مصدره
بمعنی المفعول والحاصل صفة حامدیت ومحمودیت اول حضرت شائده غایت کماله رسیده و نهایت جماله پیوسته در
(فما وجد المحمودين واحدا الحامدين ومعه لواء الحمد يوم القيامة لیس له) فتح یاوکسر تا الیه ورودی بصیغه المجهول الیه
(کمال الحمد ویشتر) من باب الافتعال وفي نسخة یشتر من باب التفعّل ویشتر (في تلك العرصات) فتح را الیه جمع
عرصه در اصل هرجای فراخ ومحل وسیع در کانه اثر بنای پیدا اوله برای مبالغه عرفات اساجع اولندی مراد
مقامات ومواقف روز جزا در (بصفة الحمد) ای العامة للخلق (وبهتته ربه هتتا مقاما) مفعول ویاظرف ویا حال الیه الیه
منصوب در (محمودا) کما وعده بجموده فيه الاولون والاخرين بشفاعته لهم وفتح عليه فيه في ذلك المقام (من الحمد)
جمع محمّد (کما قال عليه الصلوة والسلام ما لم يعطه) بناء مجعوله (غيره) رفعه نائب فاعلید ربعی شاه سر براصفیا
عليه الصلوات والتحيات محمود بن حامد بنك احمدوا كرميدركه يوم الدين رايه جد اول سرور و دومان رسالت در کمال
جای تمام وعرصه کاه محشر در نعت حمده بر صفت وعالمکیر اولوب خدای جلیل حبيب جليلی کما وعده جای مقبول
محموده بهت ایدوب ام پیشین وپسین اول بحساب غیر بار شفاعتدن فضیای ورايه کبر اوله قلندرن رسته والاسنه جد
ایده ر واول شاه سر برقاب قوسین اوزره مقام مدوح محمودده نیجه محمدت اوزرانی وکساده قبل نور که پیامر من
اوله قلری خبر صحت اثری اوزره هیچ کس اول محامده وقتوحاتله مکرم ومجبل قبلندی (وسمى امته في كتب انبيائه
بالحامدين) وامة محمد صلی الله عليه وسلم کتب پیغمبرانده مبالغین فی الحمد له بین الانام بنام قبلندی مثلا محمد رسول الله
مولده بمکه وهجرته بطيبة وملکه بالشام وامة الحامدون کلمات حکمت آیات نور بخش مشکوّة تورية فامشدر
(لحقين ان يسمى محمد واحدا) ای بان يسمى زيرا انظر حقيقة حرف باويا على الیه تعدیه ایدر یعنی مناقب حمیده ومراتب
محموده ومنح خداداد الیه مختص اولمغین محمد واحده ياد يورلغه جدير وسزاوردر (تم في هذين الاسمين من عجائب
خصائصه ونبذ ابع آياته من آخر وهو ان الله تعالى جل اسمه سمى ان يسمى بهما احد قبل زمانه) احمد ومحمد اسم
شر یقلرنده کمال صفات حضرت ته داله عجائب خصوصیات وخرائب علامتدن نوع آخر صورت تاد که حضرت ایزد
حکیم علاسه الکريم نام حبيب بسمی عليه السلام والتكريم حياه واوان ظم ووزندن اقدم واسما الیه ديكر انک سمی
قبل قلندرن صیانت ایلدیکه بر فرد علوشانه حضرت نه مشارکه ایتک ایچون وقایه یورودی (اما احمد الذي اتى في الكتب
وبشرته بالانبياء فتح الله تعالى بحكمته ان يسمى به احد غيره ولا يدعى به مدعوقه حتى لا يدخل اس) فتح لاهله
اشباهه وکان (على ضعيف القلب اوشك) اما نام احمد که انجیل جلیل وش کتب الهیه به نور بخش اولوب کلیم الله وکلمة
الله عليه ما السلام انکه تپشیر امت یور مشلرایدی پس فرد بیچون حکمت خفیه واراده علیه سی ایلد اول حضرتندن
ما عدا بر فرد علمیت برله سمی قلتمن منع ایلدوب احمد مختار صلی الله عليه وعلى آله الاختيار جنبانیدن اول نسبت
وصفت اوزره بر مدعی ادعا صد دنده اولدی تا کم مجرد اسم نه کاه التفات ایدوب حقيقة سمعی تفکر واعتبارا بین
ضمة قلب وساده دلانه ریب وکان ره یاب اولمق ایچون نامدش اولدن موفی قبلندی امامام قشیری علیه
الرحمة دن نقل اولدان اسم خضر علیه السلام علی قول احمد اولمق قول مردودر که ذکره ابن دحیه علیه الرحمة ونظر عالم
صلی الله عليه وسلم دن صکره ایدر اسم احمد له تبرکاموسوم اولان پدرخلیل نحوی احمد بن عمرو در (وکذلك محمد ايضا)
مصدر آرض بمعنی عاد ورجع وعرفان تنسیبه مراد اول نور وکذلك لفظی تأکید ایدر (لم یسم به احد من العرب ولا
غيرهم الى ان شاع واشهر قبيل وجوده وميلاده) عطف تفسیر وجود (ان نبيا یبعث اسمه محمد فسمی قوم قليل من
العرب انباههم بذلك رجاء ان يكون احدهم) منصوب خبر مقدم (هو) اسم یكون میلاد وقت ولادت ومولده کاندن
تاریخ کندریدن سکر نوز یش ایتکی سالتده وماه نیسانک یکر منجی ویاغره سنده وشهر ربیع الاولک اون ایتکی
کجه سی اونجی ساعتده عز ونازاله نشر یف که واره وجود ایلدی (غ) ربیع فی ربیع و الحاصل اسم محمد
دخی نام احمد اما حایت یور یابوب عرب وغیردن بر کسته نام محمد له بنام قلندی تا کیم اول حضرتنک زمان ولادت
اخبار ره بانله آخر زمانده بر پیغمبر عظیم الشان طرف رحماندن بهت وامم سامیسی محمد در دوشم رتیب اولدقده
قوم عربدن اندل طائفه پسران محمد اسمیله سمی قبلدیکه بهتیه موعود ومنظر اول ولد سمی به اولمق تناسیله یاد
ابتدیلر (والله تعالى اعلم حيث یعمل رسالته) حيث ظرف وفعل مقدرة مفعول به اولورای یعمل لان افعول لا یصلب
المفعول ویجوز افراد رسالته کما قرئ به هنا حاصل امید لری سودمند اولدیغنه اشاره اقتباس اولندی * اذ لیس کل
محمد رسول ولا کل فاطمة بقول * (وهم) قبل نظم وره صلی الله علیه وسلم محمد اسمیله موسوم اولندر (محمد بن احمد)

ضم حمزه وحائین مهملتین یفنده یاه وها الیه (ابن الجلاح) ضم جیم وفتح لام مخففة والف وحاء مهملة الیه (الاولی)
قبیلة انصاره نسبتدر (ومحمد بن مسلمة الانصاری) وصف انصاری الیه یادی وورلدی شرفیاب اسلام اولوب محمد
ابن احیمه مشرف بالاسلام اولدیغنه اشارتدر (ومحمد بن البراء البکری) برفع موحده وراه موحده ویا دال مهملة
مشدده الیه دیکر قبیلة مشهوره به نسبتدر وعده من الصحابة ابوموسی (ومحمد بن سفیان بن مجاشع) واختلاف فی صحبه
ومحمد بن عمران) کسر عین وسکون میله وبهض نسخه ضم حاء مهملة الیه حران مضبوطدر (الجهمی) بضم الجیم (ومحمد
ابن الخزاعی) ضم خاء وزایه (السلمی) بضم وفتح (لا سابع لهم) بولندشش فقرات اولوب بدی دکادر تسطیر سمی
اوزره اوج نقر در اما بن حجر نقلی اوزره یکر می تیره بالغ اولور (ویقال ان اول من تسمى به) وفي نسخة بمحمد (محمد
ابن سفیان) بن مجاشع التميمي (والبن) ای اهله فهو من اطلاق اسم المحل علی الحال فيه (يقول) بعض نسخه تقولون
(محمد بن احمد من الازد) وفي نسخة الازدی نسبة الى الازد من الین ومحمد فتح مشاة تحتیه وسکون حاء وضم
میم ویا ضم یاه وکسر میله مضارع دن منقول علمد روال مقارنه لثقله لادخاله بعد العلیة یعنی اهل عن ایدر احمد اسمیله
سمی قبلتان محمد بن سفیان دکادر بلکه محمد بن الیحمدر که دیدیلر وما هو الشایع اوزره صایع اولور (ثم حى الله تعالى
کل من سمى به ان يدعى النبوة او يدعى بها احدا له او يظنهم) والعطف باو به دخی الذى فی معنی النبی والنهی بقید العموم
(عليه سبب يشكك) کسر کاف اولی الیه در (احد فی امره حتى تحققت) صیغه فاعل الیه (السمتان) کسر سین وفتح میله
علامت معنائه (له عليه السلام ولم ينزع) بفتح الزای (احد فیما) ای فی النعتین یعنی بعد ذاک حضرت مولا جل
وعلاهر بر محمد اسمیله بنام اولنری ادعای نبوت ویرکسه سمی به پیغمبرک استاذندن منع وحفظ ایلدی واول
کسته شائده هم عصر اولنلر خارق للعاده ظهورا یشیله عیالوکسته نبی موعود میدرد یوقبله ایقاع شک ایدن
اموری دخی نهر الیه صیانت ییور دیکم اول حضرت ایچون محدث واحدیت اوزره دالتان علامتان خارجده سین
وتحقق یولوب نهتین موسومینده هیچ کس میدان منازعه ومعارضه ده قدمنها اولدی (واما قوله صلی
الله عليه وسلم وانا الماسح الذي یحواله في الکفر ففسر) فاه تفه یریه وبنده مجعوله (في الحديث) الماسح صفة
حضرت یام فتدن منقول علمد روال وصفتی تلمیح ایچوندر (ویکون محو الکفر اما من مکة) بعد الفتح
(او من بلاد العرب) مراد جزیره عرب وساحة اسلامدر (وما زوی) ضم زای وکسر واوله ای قبض وجمع (له من
الارض ووعده) صیغه مجعوله (انه یبلغه ملک امته) یعنی بن ماسح مقبیه له متصفم که حق تعالی بنم سبیله کفری
محو وازاله ایدر پس نفس حدیثله معنای ماسح من غیر احتیاج الی تفسیر غیره بیان اولندی غایه محو مجمل
وشتمل اولمغین تأویل ییورلدی که ازاله اثر کفر بعد الفتح وجزیره عربدن ایام حیات رسالت بنهاده
وقوع یافته اولوب دخی زویت لی الارض فرأیت مشارقهها ومغارها وسیابح ملک امتی مازوی لی منها خبر شریفی
منها وقبیه اول حضرت نه روی زمین قبض وجمع اولنان مقدار حبلدن ازاله کفر اوله واول حضرت نه وعداوندیکه
امتک ملک وغلبه سی کندویه جمع وارائه ییوریلان محله دل متنی قبلنه امدی اضمعال کفر حضرت سید الثقلین
صلی الله عليه وسلم برکه نور وجه وامر وشریه تیله نبوت یافته اولمغین محو کندویه نسبت اولنوب کان ذات شریفی
حقیقه ماسح اولمشد رو بوجه له محو خاص اولور (او یكون) واما ان یكون تعبیر اولمق خوش آئیده ایدی (المحو عاما
وهو معنی الظم ورو الغایة) یا خود محو جمع امکنه وازنه ده ور دین وملت اوزره غلبه ونظهور معنائه عام اولددر
(کما قال تعالى لیظهره) ضمیر دین حقه ویا رسول مطلقه راجعدر (علی الدین کله) یعنی حق جل وعلاشان شرفأب
نبوته ییور دینی وجهه اسا که ادیانک جمعیسی اوزره رسول الله غالب وعالی اولسون ایچون رسولی هذا الیه بعث
ایلدی وقد ورد تفسیر فی الحدیث روا یتکرره یعنی وابونهیم اولان خبرده ماسحی اسم شریفنک تفسیری ورود ایلدی (انه
الذي یحیی به سیئات من اتبعه) بما انتم الله به علی امته من الکفرات بعض نسخه ساقطدر (وقوله وانا الماسح الذي
یحشر الناس علی قدی) تخفیف وتشدید الیه (ای علی زمانی وعهدی) وهما بمعنی وناسله مراد بعد الحضر عالم
وجوده قدمنها اولان خلقدن (ای لیس بعدی نبی) تقدیر مضاف الیه من غیر فاصل علی اثر قدی دیک اوله ویا قدم
مفرد ویا مشی ما یتبعه الناس فی اولان شریعت مراد اولنه بعد نزول عیسی علیه السلام دین محمدی به تابع
اوله جفته ایما اولور (کما قال تعالى وخاتم النبیین وسمی عاقبالا نه عقب) فتح قافله خلف (غیره من الانبیاء) یعنی خبر
خاتم پیغمبران اولدقلندن عاقب تسخیه اولندی (وقیل معنی علی قدی ای یحشر الناس بمشاهدتی) یعنی خلق
بنم محضر مده حشر اولنور دیک اوله (کما قال تعالى لتکونوا شهداء علی الناس ویكون الرسول علیکم شهیدا)
ایرادیه شریقه دن مراد شهادت مشاهده ومعاينه معنائه اولدیغنه بنهاده در اما جه وشمادات حقیقی اولنه

ذاهيل در عبارة مذكوره معنای حاشردن ماقبله متعلق ایکن تأخیر و در لایق عاقب و حاشر بومعنايه اولدیفته
 اشارت در بعض نسخده معنای حاشره دائر بومعنايه نجه معانی زیاد قیلتمشدر وللعارف یکنه الاشاره (ومعنی
 قوله لی خمسة اسماء قبل انما موجوده فی الکتاب المتقدمة وعند اولی العلم من الام السالفة) سوال مقدوره جوابدرکه
 اول حضرت تکبیر نام نامی والقاب سامیه لری شهرت شعار ایکن پنج عدده حصر لمعنايه ندر پس توریة وانجیل
 اساس کتب متقدمه ده موجوده وعند الاصفیاء والعلماء السالفة مشهوره اولان اسماء شریفه بوندر دینک اولور
 اما ماسیا فی نجه اسماء لطیفه که حیاطا وماذا ما کتب سابقه ده ورودی ذکر جواب مذکوره فی تحذیرین
 ایدر والجه وور علی ان معنای هوم العدد لیس بجمعة فلامعارضه (وقد روی عنه علیه الصلاة والسلام) کافی الدلائل
 لابی نعیم (لی عشرة اسماء و ذکر منها) من جملة العشرة (طه و یس حکاه مکی) باب اول فصوله مقصلا تقدم ایدوب
 لیسان منبذ و بیان معناه اعاده بیورلدی (وقد قیل فی بعض تفاسیر طه انه یا طاهر یا هادی) هر بحر قدن بر اسم
 مراد اولدی (وقی یس یا سید حکاه السلی) بضم فتح صاحب تفسیر حقایق اولان مفسر جلیلدر (عن الواسطی)
 محمد بن موسی (وجعفر بن محمد) امام جعفر صادق ولد محمد باقر رضی الله عنهما (و ذکر غیره
 ابو محمد مکی علیه الرحمة نک غیر ی نقل ایلدی) قال لی عشرة اسماء ذکر (الغیر) الحسنة التي فی الحديث الاول) خبر
 یسینده کذران ایدن محمد واحد و ماحی وحاشر وعاقب اسماء سامیه لری ذکر ایدوب قال خمسة أخرى یسینده
 بیورلدی (قال و ان رسول الرحمة) وما ارسلنا الا الرحمة للعالمین کریمه می و انما انارسل الرحمة مهدة خبر شریقی
 منطوقه (ورسل الرحمة) مؤمنینه شرع شریقی رخص وخفته دنیا ده فوز وفلاحه عقبا ده راحه و کفاره قبول
 جزیه ایلد قتل و مییدن دارالامان راحت و لغله رسول الرحمة لسمیه اولندی و راحه ننی کلفت و دفع مشقتدر (ورسل
 الملاحم) فتح میم و کسر حاء مهمله ایلد جمع ملحمة حرب شدید معنائه درو فی الاصل معرکه قتالدر النجم ابطال
 و ازدهامدن ناشی حربه ملحمة تسمیه اولندی مرخیل مرسلین علیه السلام سیف وجهاده مأمور و مرسل بیورلدوب
 عصر نیوتارنده و بعده امتندن تا بحشر صدور یافته اولان غزوات وجهاد بر یغمبره و امتنه روزی قیلندی امدی
 مؤمنینه حصول غنایم و بعض کافر هه هایت اسلام ظهور یله ملحمة دخی عین رحمت و لغله رسول الرحمة اولد قیلن
 رسول الملحمة اولاری منافی اولن اما احبانه رحمت و دشمنانه حرب و تفت اولده اب نیل اسامیاب لامؤمنین و دماء
 للکافرین جوابی رحمة لاهامین عمومته چندان جسیان دکدر (وانا المقتنی) من باب الالتعال صبیغة فاعله و بعض
 نسخده مقنی ضم میم و فتح قاف و تشدید فایله بصیغة الفاعل وارد اولندر (قفیت) تشدید فاق و تشقیقه فی نسخه
 قفوت (التشقیق) ای جهت بعدهم و تبع هدیهم یعنی آخر الانبیاء (وانا قفیم) تشدید یاه مکسوره ایلد (واقیم الجامع
 السکامل) یعنی خبراتی جامع و فضائل و فواضلی مکمل و کامل (کذا و جده و لم اروه) مهر فتن سیر خطیله ظفر یاب
 اولوب ائمة حدیثدن روایت ایتدم (واری) فتح همزه و را ایلد و یاض همزه و فتح را ایلد (ان صوابه قفیم) بالثناء المثلثة
 المفتوحة بعد التانی المضمومة غیر منصرف (کذا کرناه عن الحری و هو اشبه بالتفسیر) یعنی صواب ایددم نام مثله ایلد
 قفیم اولد در وجه محروا و زره امام حربی علیه الرحمة دن قریباً نقل و ذکر ایدد رزومن حیث اللفظ کامل و جامع تفسیرنه
 الوجه اولور (وقد وقع ایضا) اسم قفیم بالتحقیق (فی کتب الانبیاء) صحف ابراهیم و داود علیهما السلام و قویافته در
 (قال داود علیه السلام اللهم) ای یا الله و الحقوا المیم فی اخر هذا الاسم ایدانا بجمع اسمائه وصفاته فالتسائل
 اذا قال اللهم فکانه قال ادعوا باسمائه وصفاته (ابعت لنا محمد اقمیم السنة بعد ائمة) یعنی یا الله طاعتده فتور و انقطاع
 و حید نصکره بطریق الوفرة بعد ائمة سنتی مقوم اولان حبیبک محمدی خلقه بهت ایلد (فقد یسکون اقمیم معناه)
 مقوم معنائه و ارد اولان قفیم مقیم للسنة معنائه اولور و قیل ضمیر بمعناه لقم بالثلثة (وروی النقاش عنه علیه
 الصلاة والسلام لی فی القراء ان سبعة اسماء محمد) قوله تعالی محمد رسول الله (واحد) بأق من بعدی اسماء احد (وطه
 و یس و المذثر و المزل و عبد الله) کافی قوله سبحانه و تعالی و انه لما قام عبد الله و الحاصل قره آن مجیدده موجود
 و شهرت یاب اولان اوزره اقتصار بیورلدی و الانبی و رسول و خاتم و حریص و عزیز مائدی بسیار نام نامیلری
 نکاشته صحیفه فرقان عظیمدر (وقی حدیث عن جابر) بالتصغیر (بن مطعم) ضم میم و کسر عینله رضی الله عنه (هی
 ست) و اعل وجه التذکیر تأنیث الضمیر (محمد واحد و خاتم) کسر و فتح نایله (وعاقب و حاشر و ماح) اسم فاعل من
 المحو قد سبق معانیا (وقی حدیث ابی موسی الاشعری رضی الله عنه) روایت کرده امام مسلم اولان خبرده ثبوت یافته در
 (انه کان علیه الصلاة والسلام یسبى لنا نفسه اسماء) یعنی چندان نام سامی ایلد حضرت زیدة الکائنات کند و نفس
 نفسی بر لیه یاد و افاده ایدر لدی (فیقول انا محمد و اما احد و انا المقتنی) کسر فاء مشدده ایلد آخر الانبیاء معنائه

(و الحاشر) الجامع للحشر و الباعث للنشر (و فی التوبة) ائمة مرحومه سنک توبه و انابیلری من غیر سرح آفتاب عالم
 ارامغریدن طلوع ایدنجیه ذلك قبوله قریندر امام سبالة توبه لری کیمی مقبوله کیمی مردوده و مقرون آیات اولدر
 دخی امور شاقه ایلد مشروط ایدی (و فی الملحمة) قتال عظیم (و فی المرحمة و الرحمة و الرحمة) روایات اربعه (و کل صحیح
 ان شاء الله) الفاظ مذکوره نکل جملة می روایت و درایت صحیحدر (ومعنی المقتنی العاقب) قد سبق بمعناه (و اما می الرحمة
 و التوبة و المرحمة و الرحمة قد قال تعالی و ما ارسلنا الا الرحمة للعالمین) و الحاصل رحمت مرحمت مراد فی و معنای رحمتی
 متفتمه و مسببة عن التوبة در (و کا وصفه) حق جل و علایه شریفه ده رحمتله اول حضرتی وصی آسا آیه دیکرده
 دخی وصف ایلدی (بانه بر کیم و یعلمهم الکتاب و الحکمة و یدهم الی صراط مستقیم) اول حضرت ائمتی دتس
 معصیتدن تطهیر و کتاب و سنن تعلیم و تبایع و دین قدیم اوزره امتنه رفعا اولور و کلام اسباب الرحمة و بواعث التوبة
 (و اما مؤمنین رؤف رحیم) قدم متعلقة بالتحصیل و الاحتمام و التشریف مع رعاية الفاضلة یعنی اول یغمبره عالی
 جناب ارباب طاعته زیاده و عصانه کافه شفقت و تطفیل برله رحیم و کریمدر (وقد قال) النبي صلی الله علیه وسلم اوله
 تعالی فی القرآن (فی صفة امتهم ائمة مرحومة) روایت کرده ابوداود و طبرانی و حاکم مستدر کتده و بیهقی اولان
 خبر صحت اثر امتی هذه ائمة مرحومة لیس لهم عذاب فی الاخرة انما عذابهم فی الدنیا الفتن و الزلازل و القتل و البلیا
 امتی نعتنده مغفوراها اولمسی وصف ایلدی (وقد قال تعالی فیمیم) حق سبحانه و تعالی ائمة مرحومه شاتده اضالة
 و غیر یله حقه تبا یوردر (و اما و اب الصبر و فواضل و اب المرحمة) الذین امنوا قول جلیلده واقع صله اوزره عطف اولور
 یعنی یکدیگره طاعت حق اوزره صبر و شفقت علی خلق الله ایلد توصیه و یند ایدر دیو وصف ایلدی (فبعثه صلی الله
 علیه وسلم ربه تعالی) و فی نسخه فبعثه الله (رحمة لامته) متفرع علی ماقبله باعتبار العلم و الظاهر و لفظ رحمت مفعول
 بعث و باجلا له یا خدو ضمیر رسولدن حال اولور یعنی راحا لهم خاصة (ورحمة للعالمین) کفارده دخی عذاب امتنصلدن
 رحمتدر (ورحیمهم) امتنه بحسب استحقاقهم خصوص و عمومده رحیمدر (مترجما و مستغفر لهم) و اظهار
 رحمت ایچون متکلف و امتنزال رحمتده مبالغ و امة اجابتکدن ذنوبی عفونه طالب و امة دعوتک توفیق اسلامتی راغب
 اولدیفنی حالده عین رحمت بعث ایلدی (وجعل امتهم ائمة مرحومة و وصفها بالرحمة و امرها علیه الصلاة والسلام
 بالترحم و اتنی علیه) خدای امتهم ائمة محمدی ائمة مرحومه و مغفوره قبول رحمتهم آیه جلیله العز و انیلده
 ایلدی و یکدیگره ترجم ایتکله امر و تراحمی مدح و ستایشده مبالغه بیوردی (وقال) صلی الله علیه وسلم (ان الله
 یحب من عباده الرحاء) کارواه الشیخان عن اسامة رضی الله عنه اما لفظ یحب بدلی برحم ایلد مریدر (وقال
 الراحون برحمهم الرحمن) و هذا خبر لفظا مال معناه الامر (الرحوا من فی الارض برحمکم) بالجرم و الرفع (من فی السماء)
 ای من فی السماء ملکه و عرشه اومن هو معبود فی السماء بوحیث شریکک منسلسل بالا و یله شریک یاب و عبد الله
 ابن عمرو بن العاص طریقتندن روایت کرده ابوداود و ترمذی یعنی روی زمینده آدمی و حیوان محترمه شفقت
 و احسان و مواسانله رحمت ایدنله مولای رحمان رحمت و احسان ایدر وجه ارضده اولنله سز شفقت ایدن اهل
 عمایه رحمتی عام اولان جناب کبریا یزده احسان ایلدون جمله مذکوره دعا و یا خبری محتملدر (و اما روایة فی الملحمة
 فاشارة الی ما بعث به من القتال و السیف صلی الله علیه وسلم و هی) روایة مشارالیه (صحیحة) متنا و اسناد اسیوسنة
 صحته در یعنی اول نفر دودمان رسالت اوزره قتال فرمن اولوب غنایم حلال و رعبله ظفر یاب اولد یغمبردن جهاد
 و ضرب شمشیر برله مبعوث بیورلدی شاره اشارتدر و اول حضرتدن صدور یافته یکار و اشی یغمبراندن برینه اتفاق
 ایتمشدر ولله درمن قال جمع الشجاعة و الخشوع لربه ما احسن المحراب فی المحراب (وروی حدیثه مثل
 حدیث ابی موسی) کارواه احمد و الترمذی فی السائل (وفیه) حدیث حدیثه ده ثبوت یافته در (و فی الرحمة و فی التوبة
 و فی الملاحم) جمع ملحمة (وروی الحری فی حدیثه علیه السلام انه قال انانی ملائکة قتال انت قفیم) بالثانیة (ای مجتمع)
 قفیم اعطاه معنائه اولمغین انواع عطایا و احسانی مجتمع من دیکدر (قال الحری) (و القنوم) فتح قافله (الجامع للخبیر)
 خبر و بری حائز و جامع و کل خبر سنده مجموع و وجود در دیدی (وهذا) ای قفیم (اسم هو فی اهل بیته علیه السلام
 معلوم) عند ایلد (وقد جاءت من القابیه علیه الصلاة والسلام و اسمائه) کسر سینله جمع اسماء ای العلامة (فی آیه ان
 عدة کثیرة) ای جملة معدودة (سوی ما ذکرناه) ذکر و نقل ایتدی که ز اسماء و اعلامدن غیر قرآن جلیلده حضرت
 سلطان عالم صلی الله علیه و سلم فرآند صفات و اسماء منقوله و علامتندن جملة معدودة ارباب کاتبه ذکریم
 قیلتمشدر که بعضی قبیله و بعضی استعاره و بعضی اوزره و معاد در (کالتور) فی قوله تعالی قد جاءکم
 من الله نور (و السراج المنیر) فی قوله تعالی و سراجا سنیرا (و المذکر و الذکر و المبرر و البشیر و الشاهد) فی قوله تعالی

اما رسولنا شاهد اومبشرا ونذير او قد جاءكم بشير ونذير (والشميد) قال تعالى وجئناك على هؤلاء شهيدا (الحق المبين) لقوله تعالى قد جاءكم الحق من ربكم لفظ مبين عطفه اراد اولئك مناسبت ايدى زير اهر برى على حدة وصف مستقلة در مجموع الحق المبين ايله وصفي غير معروف (وخاتم النبيين) فتح تا ايله اسم الله كطابع وكسر تا ايله اسم فاعل اخره مناسبه قال تعالى ولكن رسول الله وخاتم النبيين (والوقوف الرحيم) تقدم معناهما (والامين) فاعل بمعنى مفعول مباغلة وكاهي بمعنى فاعل اولوراية مطاع ثم امين كرمه سيله مراد عند البعض محمد امين عليه سلام الله العيني حضرت نذير وحدث جميل اني لامين في الارض امين في السماء بمعاني مؤيد اولور وقرينة كل نقا تدر كه بعثت حضرت تدن مقدم بزرگان قريش اعاده اركان بيت الحرام مراد ايلد كارتند جوة كراغمايه حجر الاسودى محلته كيم وضع ايدرد بوميانه لرنده شمشير اختلاف لمان ايلدوب اتفاق ارا ايله على الصباح باب بنى شبيه دن هر كيم اول داخل اولور سه حكم نافذ الحكم اواسون ديدلر صباحه اول باقى مبانى شريعت حضرت تارى به دن مقدم داخل حرم مكرم اولدقده قريش فرحياب اولوب هذا محمد الامين رضنا به ديونام امين ايله شهر تيات اولمشلردر وميانة قريشه كمال امانت وصداقته موصوف اولملايه اول حضرت ودايع وامانات وضع اولنوردى (وقدم الصدق) زيد بن اسلم طر يقندن روايت كرده بخاريدركه ايه وبشر الذين امنوا انهم قدم صدق عند ربهم كرمه سيله مراد حضرت محمد صلى الله عليه وسلم در واني سيد الخدرى روايتند قدوم صدق شفيع مصدق معنائه در اما حق مصنف بر طبق ورودايه قدوم صدق ابراد ايتك ايدى (ورحمه للعالمين) قدوم الكلام عليه (ونعمة الله) الم تر الى الذين بدلوا نعمة الله كفرانا ويلند سلطان المفسرين عبد الله بن عباس هم كفار قريش ونعمة الله محمد صلى الله عليه وسلم ايله ادايور مشلردر (والعروة الوثقى) عروه ما يتمسك به من الجبل ووثنى وثيقه متينه معنائه استعاره قنبله ونصر يحميه حصول ايدى اولور كه جبل متين شرع قويمه دست رس بولان انداخته حضيض مهالك واقفاده هوة ضلال اواز حقايق سليده كرمه قد استمسك بالعروة الوثقى ايله مراد محمد عليه الصلاة والسلام اولدبني مصر حدر (والصراط المستقيم) صراط سادوسين وزايله ره راست وفر اخدر واهدنا الصراط المستقيم جليله سيله مراد رسول الله صلى الله عليه وسلم اواق كاشته راعه ابو العالمة المفسر در ووفى الحقيقة اول حضرت موصلى الى الله اولان شارع اعظم در والمستقيم الذى لا عوج فيه فاستعمله لان التابع له واصل لسعادة الدارين ناج (النجم الثاقب) قول جميل النجم الثاقب ايله محمد عليه السلام مراد اولئك مروي عن الساعده وقيل قلبه عليه السلام باب اولده امام صادق رضى الله عنه جنانندن روايت اولن ان معاني والنجم مفعلا كذا ندران ايدوب اعاده سيله تكاوى قله رخصت ويرمدى وثاقب مفعلى ودر نشان مطابق نجمه دن مستعار ويا نجم مخصوصه دنكه زملدر اول ماه نير رساله شب سياه قام جهات مضحل وعالم نور شر يعقبيله بر نور در خشنده اولد بغيچون بنلم قيلندى (والكريم) متفضل وباءه ويا كثر الخير معنائه در انه لقول رسول كريم آيتندن مراد على احد الوجهين حضرت رسول كبريادر (النبي الاى) اى اوقيوب يازميان واه منسوب اواق كو يامادر زاد اولدبني حالت اوزره اولدله ويا ام القري به وباءه عربيه نسبتله در زيرا قرات وكاتب عرب ميانده معروف دكل ايدى واميت اول حضرت نه مجهزه در والحاصل الذين يتبعون النبي الاى ايه جليله سيله معني در روايت كرده ترمذى اوزره اول نازنين مهمانسراى ملكوت حضرت تارى امر كات وخطى مراد اجتهادكم سايه قيام اسم الله اوزره نطل افكن اولمق ايجوندر ديويور مشلر حضرت پادشاه جهان افرين عز اسمه حبيبته مجازاة سايه جشم منورين خاكه دوشمردى (وداعى الله) اى داغ الناس الى توحيد الله كما قال وداعيا الى الله باذنه واجبه وداعى الله ونحوه (في اوصاف كثيرة ومهمات جليله) يعنى نبيجه صفات جليله ونفوت جليله ايله قرآن عظيم الشانه صراحة وكايت ذكري ورودايتشدر (وجرى مفاى كتب الله المتقدمة وكتب انبيائه واحاديث رسوله واطلاق الامة جله شافية) فاعل جرى يعنى اسماء سامية نبي تهاى صلى الله عليه وسلم حضرت نلرندن توريه وزبور وانجيل اساكيب قديمه وصحف ماضيه واخبار نبويه دن استعمال واطلاق شايان اسماء صفات دن جريان ايدن جله شافية حصول مهماتنه كافيته ووافيه در (كسيتته بالمصطفى والنجبى) الله يصطفى من الملائكة رسلا ومن الناس كرمه سنده سائر رسول كرام دخی مشارك اولور سه ده حضرت مصطفى عليه التحايا من هذا الجنس افضل وفردا كلدرو محتجى بهى المختار (وابى القاسم) پسر بزرگترين سيد البشر در در تور عرب نجا ابا اسم فرزند خفته تينله تكسيدر (والحبيب ورسول رب العالمين) لما سبق من حديث وانا حبيب الله (والشفيع الشفع) اى المقبول شفاعته (والمنق) اسم فاعل من الانتقاء (والصلح) ارشاد وهدايتيله نامى اصلاح وتاليف قلوب رباعت فلاح اولد بغيچوندر واجبار قديمه ده محمد نقي مصلح اسماءى نكاشته فلم قدرت بولندبني بالاده مصنف عليه

الرحمة دن منقولدر (والظاهر) بحسب الباطن والظاهر ويا طاهر مهمله ايله نقايص دنس حسبه ومعنويه دن نقي وطاهر معنائه در (والهجين) احوال اسقى مراقبه ده مبالغ ونكهه بان معنائه وآية وازننا ليلك الكتاب بالحق مصدق المابين يديه من الكتاب ومهيئا عليه جليله سنده مهيمن ايلك افطنك كافندن حال اولمق اوزره محمد عليه الصلاة والسلام له مفسر در لكن قاضى عياض عليه رحمة الفيض اسماء حضرت تدن مذكوره فى القرء ان سلكنه عدم تحري بر قول راجح اوزره ايه شريفة ومهيئا عليه ايله مراد قرآن كريم اواقدر ديمشرا اما عالم ملكوتنه شاهديا قائم على الحق ويا امين معنائه ايله حضرت يغمه بر صلى الله عليه وسلمه مهيمن تسميه اولور ووعم محترم عباس مكرم اول حضرتى مدحت كو اولدبني قصيدة تفيده سنده مهيمن ناميله ياد يور دقلى سبق ايتشدر (والصادق) قول او وعدا وفعلا (المصدق والهادي) للخلق الى الحق (وسيد ولد ادم) من المبدأ والختم عوما (وسيد المرسلين) خصوصا (وامام المتقين) من الاوليا والوالدين (وقائد الغر) ضم غين مجبه وتشديد رايه فى الاصل جبهة فرسده ظاهر اولان نشان سيد در اطلاق اسم الجزء على الكل قيلنددر يعنى آثار انوار وضوء ايله يفيض الوجوه ديمك اولور (المجملين) تشديد جيم مقتوحه ايله اى المبيضين من انوار الطهارة و آثار العبادة محجل قوائمه نشان يياض اولقدرو روى البرازانه قال صلى الله عليه وسلم ليله اسرى بي انتهيت الى قصر من اولوا يتلا انورا واعطيت ثلثا قبل انك سيد المرسلين وامام المتقين وقائد الغر المجملين يعنى انوار صباح الخير عباد الله ييشانى وقد ملرنده نشان اولان كروه عليه به سبب الاردر ديمك اولور (وحبيب الله وخليل الرحمن) وقد اخذ الله صاحبكم خليله خيرا ثم يفسده نفس نفيسى ومف بيور مشلردر (وصاحب الطوض المورود) فالمراد منه كثرة الواردين عليه (والشفاعة) اى العظمى (وال مقام المحمود وصاحب الوسيلة والفضيلة والدرجة الرفيعة) الوسيلة السبب الموصل لامر عظيم حضرت سلطان عالم صلى الله عليه وسلم خيرات ومبراتك كبسته سبب وباعث اولملايه بنام قيلنددر اما خبر مرسل امام مسلمده وسيله منزلة مخصوصه ايله مفسر ومعنى در والحاصل شاه كوين عليه سلوات خالق البدرين دنيا وعقبايه حسا ومنا صاحب الفضيلة وخد يوجاه والاخذ اوندجاي بالا اولدبني غنى عن البياندر (وصاحب الحاج) جنت اعلا ده تاج بر ايتجاهله اهل جنانندن مختار وسر فراز بيورلد بغيچوندر اما شرا حدن بعض ملرتاج ايله مراد عمه در والعمام يقبان العرب ديمشرو ونخره وجودات حضرت نلرندن غيرى يغمه برانده عمامه كيش ذات شريف نايا ب اولدبني مر ويد ووعمام حضرت تدن برى صاحب ناميله بنام وتحتنده قلندوه اولدبني مالا كلامدر وفتح مكده سياه عامه كيد كارى شهر تياتدر قال الخفاجى وابى صلى الله عليه وسلم عمامه حرا ايضا ولم يلبس خضرا اصلا اما كيفيت وقدر عمامه مكره لرى تفصيلي سيورنه ائله مذكوره اولوب نورالدين على القارى وشهاب الدين الخفاجى رسائل مستقلة ايله بيان بيور مشلردر (والدرج) سلم ومرقات معنائه اسم آئله معراج نوردن نردبان ويا بر مرصع ومجوهر سلم والادرك ارواح لطيفة مؤمنين سوى ايمان وعليه اذن صعود وعر ورج ايدر وعالم دنيا ده شاه رسالتن غيرى بر فرد جسد اى اول سلم والا به پانهاده عز و شرف اولامشدر ولذا صاحب المعراجله بنام وتختص قيلندى (والواء) ونهى ايضا صاحب اللواء ومراد لواء جده مهور در وعصره ماد نلرنده براى محاربه برداشته فيانن شجق شريف مراد اولئك تحتلدر كه قتالند كليه در واول علم افراز جند مرسلين حضرت تارى نك سفير وسياه رايه لرى اوزره كاتين شهادتين نوشته اولدبني منقولدر واسلامده احداث رايه غزوه خيرده شفه كيشاى ظم ودر (والنصيب) جله اسماء حضرت صاحب التقيددر كه سيف معنائه اولدبني انجيل جليله ده قضيپ من حديد يتاقل به كلاميله مفسر ومؤيد در ياخود ايدى شريفة خلفاده اولان قضيپ مشوق اوله امدى شمشير دشمن كبر مراد اولدبني حاله جهاد وكثرة اقبالن كايه ودسته جرب معنى اولورايسه اول حضرت ملك صميم عرب وافصح قضاى ذوا الخطب والادب اولمزدن عبارت اولور (وراكب البراق) چابكو واران مضمار علم سيرتدقيق اوزره براق مخلوقات علويه دن بر مركب لامكان ببادركه دست وباني زهر دكون نردن بزرگ وبقلند دن وجهى مماثل جهره مر دم وفيل كوش اشتر دم صدرى يا قوتى حرا وظهري دره يضا نه ذكر ونه انش اولدبني فصل اسرا ده تفصيل اوتوب هم دار الضيافت ملكوتنه دعوت بيوردر نلرنده اكه سوار وهم روز واپسين دشمنده اول براق براق زير ان سلطان الانبيا صلى الله عليه وسلمه جلوه ساز اوله جفن علماء تهيص بيور مشلردر واصل روايت اوزره يغمه بران ديشانانندن بعضيلرى براقه سوار اولدقلى ارايش ديا جة كات اولان خبر براقده خطاب جبريل عليه السلام فار كيك احدا كرم على الله منه كلاميله امضا كرده قاضى عياضدر (والناقة والحبيب) سره سبور وهواريله شهر اشهار اولان جل در وبقال ناقة نجيب ونجيبه پس نجيب ايله مراد ناقة در ديد برباخود شهادت نر يمه رضى

الله عنه مورد قصه بي اولان اسب وهو اردر كس نجيب اليه بنام قيلندي (وصاحب الجبة) دليل وبامعجزه در
 (والسلطان) ضم سين وسكون لام وباضم لامه تأنيث وتذكير قيانور وبران وملك ونبوت وغلبه معنار ليه اولفين
 هر برين اراده صحيحه در (والخاتم) كسر وفتح تا اليه خاتم هر نبوت در كه بالاده بيان اولندي في وجه اوزره ميسانه دوشانه
 حضرتده بيضة حمامه اساسا خاتم معروف مراد اولور (والعلامة والبرهان) اي علامة النبوة يعني ذیشان
 وصاحب نشان (وصاحب الهراوة) كسر ها ورا اليه عصا در قل الجوهر هي العصاة الضخمة قريباته في صلي سرزده
 قلم مصنف عليه الرحه در (والنعلين) اي صاحب النعلين انجيل جليده اول حضرته صاحب النعلين تسجيده سي ورود
 ايشدر و كيهت نه لمن خصه وصنده علماء كرام افراد بالتأليف بيوروب شروح شمائل ترميزه مستوفي ذكر اولنشد
 از جمله نه سال حضرتن بري سبتيه اليه بنام ايديكه شعرا تندن عاريه ومدبوغه ايدي (ومن اسمائه عليه السلام في الكتب
 الالهية المتوكل) اما كتب منزله ييشنده اسامي سيد النقلين صلى الله عليه وسادن ارايش كتابه تيجيل قيلندان
 اسم شريفك بريسي دخی متوكل اسم لطيفيدركه انت عدي ورسولي سميتك المتوكل اليه صحيفة توراتده عنوان طراز
 اجلال قيلندي في باب اول فصل ثانياً بنده بيان اولندي قيل المتوكل ترك تدبير النفس والاخلاص من الحول والقوة
 وهو فرع التوحيد ومتوكل امورك جناب حقه تفويض وعلى كل حال پروردگار مطلقه اعتصام وتسليم ايدن
 كسبه در اما توكل عوام مسبب الاسباب اعتماد له مباشرة اسباب در حديث شريفة لوفوق كلمه على الله حق توكله
 لرزكم كاي رزق الطير تغذو بطافا وروح خاصا ووردي بومعنايه اشارتد راما توكل خواص بالاكيه ترك اسبابدر
 (والمتوكل) اسم مفعول من الاختيار اصطفا معنائه در بودخي نوربخش صحيفة تورية اولان اسماء نخر الرسالة دركه
 عدي المختار ليس بقظ ولا غلظ اليه شرفا فاته صدور در كاهر مراد (والقيم السنة) نكاشته صحايف تورية وزبور
 اولان اسماء عمية البركاند ندر كه اسان داود عليه السلامه اللهم ابعث لنا مقيم السنة بعد الفترة دعاسيله حضرت
 محمد صلى الله عليه وسلمي مراد ايلد كاري تصريح كرده علماء در دعاه شريفة ده سنت اليه مراد داود عليه السلام
 كندر ولدن اول عالم كوفي تشریف ايلين بيغمبران حضرتك اظهار تو حيدله روتق افزاي ظهور اولان سنن
 وطريقه تليدو (والقدس) تشديد دالله اسم مفعول ومفضل على الغير معنائه وياخود تقدسندن مطهر ومنق
 معنارينه در (روح القدس) ضمة تله در وباضم وسكون له در كه روح باله ديك اولور والقدس الطهارة والله واضافة
 الروح له تشر يقيه كروح الله لعيسى عليه السلام (روح الحق) الحق هو الله يحيي الدين عربي قدس سره خصوصنده
 انه اسم الله الاعظم وهو صلى الله عليه وسلم مظهره ديوبيان نصوص قيلشدر (وهو) روح القدس وروح الحق
 (معنى البارقليط في الانجيل) انجيل جليده روح القدس بارقليط معنائه در وبعض كتب منسوب الخط ده الف
 مقصوده واولي قاله فارقليط اضبط اولنشد راز جمله عارف سهرورد هيكل سابعده قال المسيح اني ذاهب الى ابي
 وايكم لبعث لكم النار قليط الذي ياتيكم بالتأويل ديدكي محله علامة جلال الدين الدواني ضبط كلمه ايدوب
 وهو بالقاء ثم الالف ثم الراء المكسورة ثم القاف الساكنة ثم اللام ثم الياء الساكنة ثم الطاء ثم الالف المقصورة لفظ
 عبراني ومعناه الفارق بين الحق والباطل ومراده من ذلك سيدنا الخاتم صلى الله عليه وسلم ديونكاشته يراعة تحقيق
 بيوردين شارح شفا علامة خفاجي دخی ثبت بحقيقة اثر ايشدر وبعض حواشيد محمد معنائه ورياض الانبياء
 تجريري اوزره حامد وحامد معنارينه در اما والذلي عليه اصحاب الانجيل اولان مخلص معنائه اولنشد وقال الشارح
 الخفاجي والحاصل انه بيا مشوبة بقاء وآخرة الف ثم عرب بيا وفاته وحذفت الالف من آخرة فقيه ثلاثة اوجه وقال
 المسيحي الطيب في شرح الانجيل والمراد بروح الحق احد الاقانيم الثلاثة عندهم قائلهم الله (وقال نعلب البارقليط
 الذي يفرق بين الحق والباطل) سند النجاة ابو العباس احمد بن مكي الشيباني ايكوز طه سنان برحدودنده رختكش
 مر حله عقي اولنشد تفسيرنده بيورركه بارقليط حقه باطل ييني فارق اولان ذاتد رديديدر (ومن اسمائه في الكتب
 السالفة ما ذماد ومعناه طيب طيب) ومودمود وميزميد دخی مر ويدر نقل انتم باب الجبازي الاديب شيخ
 السيوطي قلاعن السهيلى ان محبة مضمومة والقه مهموزة بين الواو والالف انتهى وصحيفة تورية وباضم
 ابراهيمه ده نام ناني نبي تميمندن ما ذماد اسميله توقيع اجلال اولنشد كس معنائه طيب طيب اما صاحب
 قاموس عبيدركه بومعنايه قريب تجرير اليه تميز ايدوب الماذا الحسن الخلق الفك النفس ديوب زبان ديكره نسبتني
 بيان ايتديدر (وصحاطا) نوربخش مشكوة نور به اولان اسامي عمية البركاند ندر بري دخی حيا طادر فتح حمامه مله
 وسكون ميلة اما خطيب قسطلاني تقديم طاء مهمله اليه حطبا يا جوازي صاحب الغريبين علامة هر ويدن نقله
 مواهيد اشارت بيورمشار قال ابو عمرو سالت بعض من اسلم من اليهود عنه فقال معناه يحمي الحرم ويمنع من الحرم

ويوطى الحلال كافي النهاية لابن الاثير وصاحب الرياض الانبياء حبر تجريري اوزره معنای حيا طاحا الحرم
 وياخود نبي الحرم دخی كدر (والخاتم) حاتم مهمله اليه اوراق ترتيب ماسا في به موافقة در (قال نعلب فالحاتم) حاتم
 محبة وفتح وكسر تا اليه (الذي ختم به الانبياء والخاتم) حاتم مهمله وكسر تا اليه (احسن الانبياء خلقا) بفتح الحاء اي
 صورة وبشاشة (وخلقها) بضم الحاء اي سيرة واطافة يعني ابو العباس بيورركيم جميع بيغمبران نبي آخر الزمان
 حضرت تليد رسيده شماليات وختميت قيلنغله خاتم الانبياء والرسالة برله معني قيلنوب دخی سيرة وصورنده حضرت
 حبيب جليل محبوب ترين ناس اولماليه خاتم ناميله بنام بيورلدي ديدي (ويسمي بالسر يائية) ضم سين وسكون را اليه
 جميع اغاته اصل اصيل اولان اغة ادم عليه السلام در كه هر لغات بوندن تشعب ايشدر واصل لغات سر يائية
 وغيرانيه وعربية در (مشفح) ضم ميم وفتح شين محبة وفاته مفتوحة ويا مكسورة مشددة اليه وقايدلي قافي اليه دخی
 مر ويدر زبان سر يائية ده نام مذكور اليه اول حضرت نامور بيوريلوب كتاب شيعا عليه السلامه محمد ديمكدر
 (والمنحما) ضم ميم وسكون فون وفتح حاء وكسر ميم بعد هاء فون شدة ووقصر اليه بودخي روح القدس معنائه
 اولوب لسان سر يائية ده محمد وروميده برقليطس ديمكدر ابن سيد الناس اليعمرى سيرة خريطة سطورده تجرير
 بيورديني وجه اوزره محمد معنائه در (واسمه ايضا في التورية احيد) ضم همزه وسكون حاتم مهمله وفتح وكسر
 شنة تحتية ودال مهمله اليه در وقيل انه بفتح الحاء وسكون الياء والمخفوظ فتح الهمزة وسكون المهمله وفتح تحتية
 وهو غير عربي وابن عساكر عليه الرحه ابن عم خير الناس عبدالله بن عباس رضي الله عنهما در روايت بيوررركه
 انه صلى الله عليه وسلم قال اسمي في القران محمد وفي الانجيل احمد وفي التورية اخيد لاني احيد امي عن نار جهنم
 امدي فوافق لغات اولندي حاله كسر حاء وفتح وضم همزه اليه لفظ عربي اولوب حادي حيددن ميل وعدول معنائه
 اولندي ماقيلني مؤيد اولور (وروي ذلك عن ابن سيرين) الانصاري كه تابعي جليلدر يعني تورية جليده نام حضرت
 محمد صلى الله عليه وسلم احيد اولديفن روايت بيورديدر مصنف عليه الرحه بعض اسماء سابقه تفسيرنه رجوع ايدوب
 بيورر (ومعنى صاحب القضيبة) مبتدأ (اي السيف وقع ذلك مفسرا في الانجيل) خبر (قال) اي الله جل جلاله
 (معنى قضيبة من حديد يقاتل به وامته كذلك) قضيبة فاعل من قضيته اي قطعته يعني صاحب القضيبة اليه
 تلقيب بيورلديفك معنائه يبرايه صحيفة الانجيله سيف ساطع او اسمن تفسير اولندي تا يندر كه ايرد متهال جل عن
 الشبيهه وائمال حضرت تليد بيورمشدركه اول نبي موعود اخر الزمانه بيله بر قضيبة آهين يعني شمشير خشك
 واردر كه انكه مقاتله ومحاربة ايدروانك امي كذلك تنفع بيدريغله برخاش ايدروانه مصنف عليه الرحه معنائه اخيه
 اشارت ايدر (وقد يحمل على انه القضيبة المشوق الذي كان يسكنه صلى الله عليه وسلم وهو الان عند الخلقاء)
 وقد برأى تحقيق وياتقيل ايجوندرو قضيبة فاعل بمعنى مفعول عصا معنائه كه شجر دن مقطوعه در يعني كاهي
 قضيبة طولاني عصا اليه تفسير اولنور (واما الهراوة التي وصف بها) وصف اغوي اليه صاحب الهراوة ديواول حضرته
 تسجيده بيورلديني (فهي في اللغة العصا) هراوة لغتده عصار (واراهيا) ضم همزه وفتحله يعني بن ظن ايدركه
 (والله تعالى اعلم العصا المذكورة في حديث الحوض) يعني عصاي مذكور كه قضيبة وهراوة در حوض
 خبر اطيغنده ورودايدن عصار دركه بيوررر (ادود) ضم ذال محبة ويا مهمله اليه اي ادفع فامنع (الناس عنه بصاي
 لاهل اليمن) يعني دستده اولان عصا اليه عصاة نامي دورباش واهل يمن به دن اقدم اب ناب حوضه ريان
 اولمريجون غيرك من احب من منع ايدرم بيورمشار امدى اهل يمنك ميمت وكرامتله اشارت هويدا در كه شرب حوض
 دلقري بنده تقدملري حسن صنعارينه مجازاة والايمان بمان منطوقة فحة بالطوع والرضا قبائل عرب دن مقدم انلدرار
 الامن ايمانه داخل اولوب والجزاء من جنس العمل قاعده مقرر سيله دار عقباده دخی تقديله تشر ييف وتكريم
 بيوريله بعض نسخ شفا ده لاهل اليمن وقوعيله اصحاب يمن مراد اولنور وسلك عموم اهل يمنده اهل يمن دخی
 منسلك اولور اما امام نووي عليه الرحه ظن قاضي عياض عليه رحمة القياض جنابته اعتراض ايدوب آخرنده اولان
 عضاي مذكور اليه هراوة تفسير قيلني شايان مقام دكل ديمشار (واما التاج فالمراد به العمامة ولم يكن حينئذ
 الا للعرب) اما صاحب التاج اليه بنام ورا بته تاج بيورلندن مراد عمامه در زير اوجود بر حودي وعصر نبوتی او اتده
 عمامه دستار الخقي عريده معهود ايديكه هر ري مع العمامه اوبدونها اصحاب تيجان ايديلر (والعمام) بذون التيجان
 (تيجان العرب) اصل وحقيقة تاج مرقوم غير معلوم اما باعتبار اللغة والعرف عمامه نك غريده معنائه على عرف
 عامه در يس حديثه ورودايدن معنائه مجازي اولني ظاهر در كس عمامه في تاج منزله شنه تنزيل ووقار ورفاج
 مرتبه سنده اقامه ايشدر والحاصل روز قيامته تاج كرامت صاحبي اولدقري مراد اولنور (واوصافه والقبايه

وهمائه (بکسر السين) في الكتب كثيرة) يعني اسماء سامية حضرت تدن نفوت جليله وستانيش چيله سن مشعره القاب
 وثمانى وفضائل كتب ماضيه ده بسيار در (وفيما ذكرناه منها مقنع) فتح ميم ونونله (ان شاء الله تعالى) اول اسماء
 والفايدن نقل ايند بكمز محل كفايه وجاهى قناعه در كه بوخصر ده اسماء والقاب عنبرين شمامه حاطه سندن بيرون در
 وقد احسن من قال * ولوزادت الالقاب فخر الزدتها * ولكن حاشا ان يزيد بها الفخر (وكانت كنيته المشهورة
 ابا القاسم) وكنية شهيرة خواجه شيرمستان رسالت عليه التحية ابو القاسم ايدى كه فرزند بزرگترين حضرت ايدى
 (وروى عن ابي رضى الله عنه) كما في مسند احمد والبيهقي (انه لما ولد ابراهيم جاءه جبريل عليه السلام فقال السلام
 عليك يا ابا ابراهيم) وما ربه قضاية دن تقدريم ابراهيم پرايه بد وجود اولاد قد نصكره بديك رب جليل كلوب بعد
 السلام ابو ابراهيم ديو خطاب وتهييه بيور ديلرو الوالارامل دخی سيد الاواخر والاوائل حضرت نرينك كنيه مبي اولدني
 مصر حدره اسامى لم تزد معرفه * وانما لذة ذكرناها

فصل

في تشریف الله تعالى له بما سمى به (باسميه ويا تعديه در) من اسمائه الحسنی جمع تأنيث الاحسن زيرا اسماء معنا جماعة در
 وروى عنه به) فتح واوراد ووافايه اسماء اوزره معطوف در مصدر روزنى ايله نشر بف لفظى اوزره عطفي دخی بمحمد در
 (من صفاته العلى) ضم عينه جمع عليها مكان مشرف در يعنى حق جل وعلا اسماء حسنى وصفات اسنانندن حضرت
 نبى محمدي تسميه وتوصيه تشریف يي ياشنده در (قال القاضي ابو الفضل) يعنى المصنف رحمه الله نفسه (ونفعه الله
 تعالى) بالمحبة وبرضاه جله دعائيه ومعرفته (ما احرى هذا الفصل) نصيله وصيغة تعجبله احق واولى معناه
 (بقول الباب الاول لا تخراطة في ملك مضمونها) سلك ايله تعبير ده استعاره تخييليه ومكنيه هويدا در (استراجه
 بهذب معنيها) فتح ميم وكسر عين ايله مطلقا ما جارى (لكن لم يشرح الله صدره لاهديا الى استنباطه ولا انار
 بالذون) اى لاضاه وفي نسخة بالثلاثة (التكر) كسر فاء وفتح كافه جمع فكره ويا سكون كافه در لاستخراج جوهره
 والتقاطه الا عند الخوض) اى الشروع (في الفصل الذي قبله) فرائسان نصيفه ايله ونجم به مثله (اي تفرقه حاصل
 كلامه) واف كتاب عليه رحمة الوهاب بيور كه بو فصل اطيف باب اولده شاي حضرت كبر يار حبيب محمدي ايله معقود
 اولان دوج فصوله اندراجي محب سزاوار ومضمون سلكنه منسلك وآب ناييله مزوج وامنش شايان ايدى اما بكار
 افكارى استخر اجنه ره ياب اولده مولى جل وعلا سيني اول مزاييه وقوف ايله شرح واول جواهرى معادن
 بحر وبردن التقاطه هنوز اياته بيور دى الفصل سابقه انشاي شروعده قلبه سترج ايتسكين فصل مقدمه ضم
 والحق وشتاتني جعله پيوسته تيماني صواب عدايلدك (فاعلم) شايان خطاب اولنره تنبيه عام در (ان الله تعالى خص
 كثيرا من الانبياء بكرامة خلعهم اعليهم من اسمائه) في الاملى خلعت ملوك ووزرا تصد اكرامه الباس ايلدكارى قبلى
 فاخره اطلاق اولنور وعرف كايده خلعت تشر يف تسميه مبي شيو عيافته اولفين مصنف عليه الرحمة نك اول فصلده
 تشر يف تيميري اطف ادادن خالى دكدر يعنى خدای ذوالمنن بغيره ان عالى شيدن نيجه (بن بواصره) تشر يف واسماء
 حسنى سندن اول خواص اوزره خلع فاخره بخش والباسيله تخصيص وتبجيل ايلدى (كتسميته اسحاق واسماعيل
 بعليم وحليم) فرغان سكينده بدمران ابراهيم عليهم السلام من البراهيم حضرت ائنه وشروه بفلام عليهم كريمه سيله دخی
 فبشر ناه بفلام حليم فريده سيله تسميه بيور دني اسماوايتي كريتين ده مبشر به اسحاق عليه السلام اولدنيغه بناء
 ويا اسماعيل اوسى تفسير نه نظرامصن عليه الرحمة هر بر بنى جمع بيور ديلر (ابراهيم بحليم) ان ابراهيم لاواه حليم
 تسميه سيله خليل كريم ابراهيم عليه السلامى قباى زيباي حمله ممنون وبنام (وبو حاشكور) انه كان عبدا شكورا
 كريمه منده كبر الشكر والمزى جهتندن نوب رعناى شكوره مشار ومكرم (ويحيى وعيسى) صفة مشبهة من البر
 وبرابو الديه وبرابو الديق ايات تشر يف لنده پدرومادره احسانده توسع وصفيله وصف ايلدى كه عبده نسبتله فعل
 خبرده توسع وطاعت وصداق له معبر در اما حق تعالى شانه نوابله مفسر در والحاصل يحيى وعيسى عليهم السلامى
 خلعت بهبه برايله تجليل وتسميه ايلدى (وموسى بكريم وقوى وامين) وقد جاء كم رسول كريم ايت شريفه وان خبر
 من انتاجت القوى الامين كريمه منده جناب كايى قوى وكريم جامه زيبايله تجليل بيور دى (وبوسف بحفيظ
 عليم) اجمانى على خزائن الارض اى حفيظ عليم جليله مبي ضمنده حافظ بسيار علوم نشان تشر يف عاليشانله
 قدرنى ديشان قيلدى (وابوبصابر) انا وجدناه صابرا ثم العبد فريده مبي (واسماعيل بصادق الوعد) انه كان
 صادق الوعد ايت جليله نده ياد بيور دني كي هر بر بنى اسماء حسنى سندن بر اسم ساي ايله نام ايلدى محل استمهاد
 اولان حضرت رب العباد جنا بندن بوجه اوزره تشر يف وتسميه در والاعباد الاهدن ذوات كثيره علم وحلم وصبر

وامانت وكرمه موصوفه در لوقه قال ابن القيم في كتاب الفوائد ان الاسماء التي تطلق على الله وعلى غيره اختلف فيها
 فقيل انها حقيقة في الله مجاز في غيره وقيل على العكس وقيل انها مشتركة بينهما انتهى ارباب البايه خنى دكدر كه
 صفات مذكوره بارى تعالى به اطلاق اولنره غيرك حقتنه شايان اولين نيجه معاني لطيفه في محتويه اولوب بسيار
 حقائق شايان اولور ويغه بران اوزره اجر اولنره ده همتان بر معنايه دلالت دخی ايدركه ديكران اوزره اول معاني
 شايان اولنر (كانطق بذلك الكتاب العزيز) والنطق مجاز عماذ كرو عزربا لا عجاز وايان ككتب سائر اوزره غالب
 معنايه يعنى كتاب مجيد نص وتصريح جهتندن اكادلات ايلدى (من مواضع ذكرهم) محل متعدد ده لسان
 فرغان ميم ذكرا نيبا ومروسلين نيجه فراند اسماء ايله ناطقه برد ازا ولسندر (وقضل محمد انبياسلى الله عليه وسلم
 بان) باسميه وييا سايه اولوب فضل افطنه تعلق ايدركه (حلا) فتح حاء مهمله وتشديد لامه من الحلية صفة ظاهرة
 ويا من الحلى زيب وزينت (منها في كتابه العزيز وعلى السنة انبيائه بعدة كثيرة) باسميه وكسر عين وتشديد ذال الله
 اجتمع لثامها جله بعد اعمال) كسر همزه ايله (الفكر واحضار الذكر) ذال مجمعه مكسوره وياضله در (اذ لم يجد من جمع
 منها فوق اسمين ولا من تفرغ فيها لالتأليف فصلين) فراغ خلاف شغل حسى ومعنوى وحرف اذما قبلنى تعليلدر
 (وحررنا منها في هذا الفصل نحو ثلاثين اسما) نحو مبي القرب (واعلم الله تعالى) اى ارجو من كرمه (ك) والسكاف
 للتشبيه وقدم المشبه على المشبه به اهتماما به (الهم الى ما علم) تشديد اللام (وحقيقه يتم النعمة بايانه ما لم يظهره لنا
 الا ن) بجنى على الفتح (ويفتح غلقه) فتحينه استعاره تبعيه نماياندر محصول سخن رب متعال بغيره مرم حضرت تليق
 زياده اشتقاق بناء اسماء ايله سائر انبياء واصفياء اوزره كتاب بديع ومنيع والسنة بغيره برانده جله كثيره ايله بر زيب بيور مغله
 تفصيل ايلدى اول اسماء مشتقه دن بعد افراغ الوسع تفكر وتذكر بزم ايجون اجتماع ايلدى زير اعلاء مصنفيندن
 ايكي اسمك فوقنده اسماء جمع وتحريرايدر تايبدا وفرعين باصلين تعريف يچيون ذوقه لالتأليق ايله تفرعه مكنتياب
 اولد يلمعنه سبحانه اسماء نبويه دن درج فصله مبي عد در شموار اسماء اسنى اندراج وحرر بخر بره كشمه ايلدك
 كرم ذى الجلال والاكرام دن رجاء مندمكه نيجه بونده سته اول اسماء حسنى وصفات علميان مشتقه اسماى جليله ي
 تعليم وتعرف وتحقيقه ارشاد بيور دى ايسه حالا اظهار اسرار وابدأ انوار ايله بزياب ونعمته تكميل واشكال
 وامثال كيتينه سنى كشاده بيور مغله تيم ايله امين (فن اسمائه تعالى الحيد) فعيل بمعنى المفعول والافاعل (ومعناه
 المحمود لانه حمد نفسه وحمده عباده) يعنى اسماء حسنى مولان برى حميد اسم شريفدر كه محمود معناه سنده در
 زيرا ايرد بچون حضرت تلى ازلى ذات كريمه حمد وبنده كافي دخی اكه حمد ايلدى پس في ذاته محمود در لسان خلقه ده
 كركه حمد اولنرون وكرلكه اولنسون (وسمى النبي صلى الله عليه وسلم) بنصب النبي اوزره اما الاول فهو المفعول (محمد)
 واحمد) يعنى حق تعالى حبيبي محمد واحدايله تسميه ايلدى (لمحمد معنى محمود) پس اسم محمد محمود معناه سنده در بلكه
 دخی ايلندر (وكذا) اى محمد او محمود (وقع اسمه في زبر) ضم زاي ويا موحده ايله محف مزبوره معنى المكتوبه ياخود
 ضبط تلسانى اوزره كسر زاي وسكون باء ايله كتاب معناه سنده ايرادى روايه ودرايه غير معر وفرداود عليه السلام
 بهنى زبور (داود) عليه السلامه وقوعيافته در (واحد) معنى اكبر من حمد واجل من حمد) بضم الحاء امدى افعل
 تفصيل كاهى معنى الفاعل وكاهى معنى المفعول ورودنه ايا ايلدر وينه ماني جمع وتلفيق بوجهله رونادر كه حضرت
 رسالتنه شرف سامديت ومحموديت حارذر وبو اعتبار ايله اسم محمد دن نام اسد بايغ اولور (وقد اشار الى نحو هذا
 حسان) وصاف حضرت سلطان رسالت اولان حسان بن ثابت رضى الله عنه در كه التمس سته جاهليتده والتمس
 سته دين اسلامه معمر اولمشدر وجه حرماندى ومقله اشارت بيور ديلر (وشق له من اسمه ليجله فذوالعرش محمود
 وهذا محمد) شق فتح شيله ومن اسمه ضروره مزه وملك قطعيه قراات اولنور اما من نعته او من وصفه الفاظيله تعبير
 خوش اينده ايدى واشتقاق اصطلاحى مراد اولنر زيراميدأ محمود ومحمد متحد در بلكه مراد اسم محمود اسم محمد
 معناه سنده در ديمك اولور وحاصل حق تعالى حضرت مصطفي ايجون كند واسم لطيفندن براى تعظيم وتبجيل بر اسم
 جليل اعطا ايلدى پس صاحب عرش محمود وحبيبي محمودر والشهر هكذا بنامه * الم تر ان الله ارسل احدا *
 يرهائه والله اعلى والمجد * وشق له من اسمه ليجله * فذوالعرش محمود وهذا محمد * نبى اتانا بعد باس وفترة *
 من الدين والاوتان في الارض يهدى * فارسه ضوامنيرا وهاديا * يلوح كالأح الصقيل المهند * مصنف
 عليه الرحمة الى نحو هذا عيار تله ايراد ايدوبالى هذا ايله تعبير بيور مدي زير اشعر مذكوره ياد اولنر ان اسم محمد
 محمود دن مأخوذ الهمسنى اثبات ايدر ضد مصنف ايسه حميد اسمندن اخذنى ايراد اولغله نحو هذا ايله ادا ايلدى
 وشعر مرقومى بخارى تاريخه ايلي طالبيه عزوايله كشمده سلات تحرير بيور وبمع هذا على بن زيد دن منقولدر

شاید حسن رضى عنه الرحمن تبارك و تعالی بنامش اوله (ومن اسمائه تعالى الرؤف الرحيم وهما بمعنى متقارب)
ایکس بر معنای متقارب فی المودی در (وسمائه فی کتابه بذلك فقال بالمؤمنين رؤف رحيم) کریمه سنده فتمین بنی
بجمله تسمیه ایلدی هر تحقیقهما (ومن اسمائه تعالى الحق المبين ومعنى الحق الموجود والمحقق) فتح و کسر قافله
(امر) وجود ازلی وابدیه متصف ووجوب شانی مطلقا ثابت و متحقق دیکدر و مبين اسم فاعل من ابان اللازم
(و كذلك المبين ای البين امره والهيئة) یعنی امر وجود و شان ربوبیت و وصف احدیتی ظاهر (بان و ابان بمعنى واحد)
یعنی لازم و متعدی اولوب مبين مظهر معنائه اولور (ویكون بمعنى البين لعباده امر دينهم ومعادهم) امر معاش
دنویه و آخریه به متعلقه امورده عبادته مبين اوله جناب باری تعالی حقه ثابان اولور (وسمى النبي صلى الله
عليه وسلم في كتابه بذلك فقال حتى جاءهم الحق ورسول مبين) یعنی اول حضرت حق و مبين اسماسيله کتاب کریمده
وصف و یاد ایلدی و بمعنی بعض مفسرین قولی اوزره آیتده و رود ایدن اسم حق ایلده هر ادر رسول امین اولوق اوزره در
زیر امر ادر کتاب مبين اولوق دخی مفسر در (وقال وقل اني انا النذير المبين) یعنی ظاهر الانذار و مظهر الاخبارم دیوانده
تبلیغ ایلده دیو یوزلدی (وقال يا ايها الناس قد جاءكم الحق من ربكم وقال فقد كذبوا بالحق لما جاءهم قيل محمد صلى الله
عليه وسلم وقيل القرآن) ایتین جملیه آیتده حقه مراد محمد علیه السلام در بندلی و یاقرا ان عظيم الشاندر كلاهما صحيح
و مدعاه صریح اولور که کل منهم ای تکذیب اخر که تکذیبی مستلزم در معنای ایت مشرکین نبوتی ثابت و معجزه می
ذلیل ایتاله متحقق اولان پیغمبری دروغه نسبت ایلدیلر دیک اولور (ومعناه) هنامعناى حق بكل من التفسيرين
(ضد الباطل والمحقق صدقه و امره) ماقبلتی تفسیر در محقق کسر قاف اولی ایلده هر فوع ولفظ ضد اوزره معطوف در
وفی تفسیر البیضاوی الحق الثابت الذي لا يسخ انكاره مع الاعيان والافعال الصائبة والاقوال الصادقة من قولهم
حق الامر ثابت (وهو) متحقق قوله راجع اولور (باله ای الاول) یعنی لفظ حق محمد علیه السلام ایچون بمعنى الاول
اسمدر (والمبين البين امره ورسالته) تفسیر مذکور اوزره مبين لازم ایچون اولان بان فعلندن ظاهر معنائه در یعنی
اول حضرت تک امر و رسالتی ظاهر و هوید ایدک اولور (اوالمبين) بتشدید الیاء المكسورة من ابان المتعدي (عن الله
تعالى ما بعثه به للخلق كافة) یعنی جمیع مخلوقانه قبل حقدن کندی ایلده بعث اولن ان امری تبلیغ و بیان ایدیحی معنائه
اسم اولور (ومن اسمائه تعالى النور ومعناه ذوالنور) مضاف مقدر تقدیر برله (ای خالقهم) یا خود عدل اسماء الغائظون
منور معنائه او معناه الظهور لانه تعالى ظاهر بذاته وصفاته ومظهر حقایق مخلوقاته (او منور السموات والارض)
بالله نور السموات والارض ایت نورانیه سنک جمله معانی سندن بری دخی نور تور معنائه مصدر در که بمعنی
الفاعل (بالانوار) کواکب قریندن انوار حسیه اتحادی سبیلده احسان وزمینی تو پر ایدیحی دیک اولور (ومنور
قلوب المؤمنين بالهداية) ای الوهية بسبب امداد الانوار المعية في الافلاك القلبية (وسمائه نورا) علی احد التفسيرين
جناب محمد صلی الله علیه و سلم نور تسمیه ایلدی (فقال تعالى قد جاءكم من الله نور وكتاب مبين قيل محمد عليه السلام
وقيل القرآن) یعنی ایه کریمه مذکور اولان نور ایلده محمد علیه السلامی هر اذ یوردر و یانور قرآن کریم در بندلی
وقیل المراد بهما محمد صلی الله علیه و سلم لانه كما هو نور عظيم ومنشأ الانوار فهو كتاب جامع مبين لجميع الاسرار
(وقال فيه وسراجا منيرا) یعنی حضرت حبیب الله صلی علیه و سلم الاله شائنده مهر منیر و مضی اولان اسم ایلده یوردری
(سمائه بذلك) وفی نسخه سمی بذلك (لوضح امره وبيان نيوة وتوثير قلوب المؤمنين والعارفين به وبما جاء به) مولای
جلیل نبی جمیل نور و سراج ایلده تسمیه ایلدی نور اسم امری رخشنده و نبوتی ینده در رخشنده و عوما و خصوصاً دل
مؤمنین و عارفین بر نور و ضیاء دار اول حضرت ایلده و رود ایدن انوار و اسرار مکر ماته عالم نورانی اولد یغیچون نور ایلده
بنام ایلدی (ومن اسمائه تعالى الشهيد) بمعنی الحضور من الشهود (ومعناه العالم) ای بظاهر ما یکن مشاهدته
کمان الخیر هو الاله یاطن ما لا یکن احساسه (وقيل الشاهد علی عبادته يوم القيامة) روز جزا ده بند کاندن حیاة
دنویه ده صدور یافته اولان حاللرین تبیین یوردر یغیچوندر (وسمائه شهيد او شاهد افعال انا ارسلناك شاهدا)
ای عالما و مقبولا علی شهادتک (وقال ويكون الرسول عليه السلام) وقدما الجار لاختصاصه بهذه الشهادة
روایت کرده امام مسلم اولان حدیث نفیسه اشارت اولور که خدای علم روز جزا ده انبیا و مرسلین امتار یکره تبلیغ
احکام ایلد یکرزی دیوسوال یورده نم او امر و نواهی تبلیغ ایلد دیکارنده ام انبیا انکاره تصدی ایدله لیس
امر و تبلیغده سزه شاهد کیلدر در یونانیایه خطاب عزت و رودنده اندر دخی جناب محمد صلی الله علیه و سلم الیه امة
مرحومه می شاهد یندر پس ماده تبلیغده امة محمد علیه السلام انبیا علیهم التحایا حقدنده شهادت ایدوب حضرت
مصطفی صلی الله علیه و سلم دخی امتنک صدقته شهادت یوردر تفضیل قضیه شهادت باب اولده ثبت و تقریر

اولنشددر (وهو) حضرت پیغمبره اطلاق یور یلان اسم شهید (بمعنی الاول) علی الوجهین حق تعالی به اطلاق
اولن شهید اول معنائه در قائل (ومن اسمائه الكريم ومعناه الكثير الخير) اسماء حسناى حقدن بری کریمدر که
فی الاصل معنای اغویسی نفع کثیر معنائه و عرف عامده سخن کثیر العطا در (وقيل المفضل) وزنا ومعنا محسندر
(وقيل العفو) فعول من العفو یعنی بدکاران کاهلرندن تجا و زدر (وقيل العلي) فوق کل رتبة ذات وصفاته علی
الاعلی و لله در الغزالی با فسر الی الذي اذا قدر عما اذا و اذا اعطى زاد علی منتهی الرجا و لا یسالی کم اعطا
ولا لمن اعطا و ان رفعت حاجته الی غیره لا یرضی ولا یضیع من لاذبه و التحافیغیه عن الوسائل والشفعا فن اجتماع له جمیع
ذلك لا یالتکلف فهو الکريم المطلق وذلك هو الله وحده لا یناله غیره الا با کسب انتهى (وفی الحديث المروی فی اسمائه)
لفظ مروری به و یار مقدره تعاق ایدر (تعالی الاکرم) بروایه ابن ماجه اسماء اسناده اولان اسم اکرم خبر مکرمد
ورود ایلدیکه کرم صفتنده غیرک اوزر ینده زائد اکرم دیکدر و تنزیل جلیلده بر سبیل توصیف اقرأر بل الاکرم
یوراشدر (وسمائه کریم بقوله انه لقول رسول کریم قيل) کریم ایلده مراد (محمد وقيل جبریل) هو الظاهر و علیه الاکرم
(وقال علیه الصلاة والسلام انا کرم ولد ادم) سنده قد تقدم (ومعانی الاسم) کریم و اکرم اسم شریفی معانیسی
(صحیحة فی حقه صلی الله علیه و سلم) غایه کریمه انصافندن ناشی شان حضرتده شایان و صحیح ایدر و اسم ایلده
مراد اول حضرته اطلاق اولن ان نام نامیدر کرک اسم و کرک صفت یکساندر اما همان بر سبیل توصیف اولوب
لا علی طریق اسماء الاعلام کریم تسمیه اولندی دیک حیز اعتباردن ماقدر (ومن اسمائه تعالى العظيم ومعناه
الجليل الشان) به مزه و الف مبدلة منها (الذي کل شیء دونه) ای قاصر عن الخیر رتبه و عظیم و جلیل و کبیر معنای
متقار به در اکن کبیر کامل فی ذاته و جلیل کامل فی صفاته و عظیم ایسه ذات وصفاته کامل دیکدر و دیکدر
(وقال فی النبي صلی الله علیه و سلم و انک لعلی خلق عظیم) خدای عز بر غیریده متصور اولیمان محاسن اخلاقده ذات
محمدی صلی الله علیه و سلم پیراسته و خلقی عظیم ایلده وصف یورده ذاتی دخی عظیم ایلده وصف ایتش اولور پس
اسم شریف عظیم نام جمیل نبی کریم اولمش اولور (ووقع فی اول سفر من التوراة) سفر کسر سین و سکون فاء و راء ایلده
دقرو کابدر (عن اسماعیل) نبی الله بن خلیل الله فیه مفر جیلده حضرت اسماعیل علیه السلام دن وقوع عاقبه
در که یوردر (وستلد عظیما لامة عظیمة) وصف عظیمده مبالغه در که لتباع واسی اول حضرتک عظیم ایلده وصف
اولند قد شان حضرتده اولی بال طریق اولور یعنی قریب ایلده عظیم تشریف مهد وجود ایلدوب کیفیت و کیت
خیر امت اولان امة عظیمة ایچون پیغمبر عظیم و جلیل اولور دیکدر (فهو عظیم) فی ذاته (وعلی خلق عظیم) ای
فی صفاته و موضوعه للاستعلا اولان حرف علی ایلده تعبیر و ادغایه استیلا ایلده تمکنی غمیلدر (ومن اسمائه تعالى الجبار)
فعال للمبالغة من الجبر کلام عربده قهار و مسلط و قوی الجسم و متکبر و قتال و تحله طریقه و کره و خلاف قدر
معنای رتبه مستعملدر (ومعناه المصلح) لامور عبادته علی وفق مراد من جبرت العظم و الفقدن و من صفات الافعال
(وقيل القاهر) صفة قدرت ذاتیه به رجوع ایدر فامن مخلوق الا و هو متفوق فی قبضة تصرفیه فعل به یاربدر (وقيل
العلی العظيم الشان) والرفع البرهان من قولهم تحلة جبارة ای طویله فاستمر من العلو الحسی المعنوی و هی صفة
ذاتیه (وقيل المتكبر) المستغنی عن کل احد فی کل زمان و مکان و لا یستغنی عنه فی کل شان و آن (وسمى النبي
صلى الله عليه وسلم في كتاب داود يجيى فقال) یعنی زبور داود علیه السلامده نبی آخر الزمان حضرت ترینه عالم ارواح
و یا اشباحده خطاب و تسمیه یورلدیکه (تقلدا لهما الجبار سيفك فان ناموسك و شر ايعك مقرونة بهیمة عینک)
ناموس علی مافی القاموس یاطن امرک اوزر ینده مطلع اولان صاحبک سر در و یا خود صاحب سر خیر اولانه
ناموس و صاحب سر شره جاسوس دینلور و جبریل علیه السلامه ناموس اکبر تسمیه اولندی یعنی پیغمبر انه امر حق
رسانیده یور تخیه دل و حی و فرمان خدای اخفا و پنهان ایلد یکننددر و اعتبار و عظمت معنای رتبه در و شر ايعك
افظی عطف تفسیر قلنق محتملدر یعنی ای ذات مجاهد تیغ نصرت شعاربکی حائل و ارکدر نه بند ایلد زیر اسنک اعتبار
واقدر ارواحک و اخبارک قوت تصرف و غلبه قهر و کثرة نصرکله مقرونه یعنی وفق بقیضک اوزره محموله در دیک اولور
(ومعناه فی حق النبي صلی الله علیه و سلم) باری تعالی شائنده شایان اولان معانی جبار ایلده پیغمبر علیه السلام
حقدن معنای جبار (اما اصلاحه الامة بالهداية والتعليم) یعنی امتنک بدایت نها یتلرنده ما یحتاج الیه اولان
اموری تعلیم و اظهار عنایت و رعایتله اصلاح یورلد یغیچون اوله (اولقهر اعداءه) و یادشمنای قهر و تدمیر و قلوب
احبا و دوستانای جبر و تعمیر برله (اولعلو منزله علی البشر) فواصل نفیسه و فضائل انسیده جنس بنی ادم اوزره
بالارته (وعظیم خطره) فتحه ینله یعنی عظم قدر و منزلته شرفترین بشر اولد یغیچون اوله (ونبی عنه فی القرآن بحیریه

التكبر التي لا تدل على تعالي وما انت عليهم بغير (وتنزل جليده باري تعالي عز اسمه اول خضر تدن ما لا يليق به اولان
جبريت كبر وتكبر وقهرى نبي ايلدى واهل مكة بعثت خضر في انكار ايلد كثره انذر ايلد امر ايلد بوعان اوزره
انذر خبر واسلامه كثر يحون تسلطوه رايد يحيى دكل سن ديوات شره نازل اولوب بعد ذاك ايت سيقله منسوخه قيلدى
اما ذكر مصنف عليه الرحه اوزره غير منسوخه اولدى مشعر اولور (ومن اسمائه تعالى الخبير) معرقا ومنكر اقران
كمنه وورودى به ياردر وخبر من الخبير بالضم استكشاف باطن مخبوردر و امور خفيه به تحصيل علم يعنى هر كار
نهفته به همراز اولدى معنائه (ومعناه المطلع بكنه الشئ) اسم خبير علام وبصير خضر تدر به اطلاق اولدقه
حقائق اشيا به واقف و غايت ونهايت امور دانا ومطلع معنائه در (العالم بحقيقته) وماهيت وكيفية احواله عالم
واشاد يكد (وقيل معناه الخبير) اى الخبير انبياء ورسوله بكلامه المنزل عليهم والخبر عباد يوم القيامة باعمالهم وبعض
نسخه مخبر وورود ايتشدر كه فى الاصل مجرب معنائه در واسم خبيره اول خضر به تسمية اولدى بيانه مصنف
شروع ايدوب يوردر (وقال الله تعالى فاستل به) بالتجريد به وضمير خلق سموات واستواء على العرشه راجعدر (خبيرا)
بمعنى العالم امدى سائل ورسول ايله تفسيره علماء كثره اختلافه روان اولشدر (قال القاضى بكر بن العلا)
بكر بن محمد ابو العلا القشيري عمران بن حصين اولادند تدر او جيو تفرق درنده من نهاده بالين لحد اولشدر (المأمور
بالسؤال غير النبي والمسؤل الخبير هو النبي صلى الله عليه وسلم) يعنى ايه مذ كوره سؤاله مأور اولان محمد عليه
السلام غير يدر زير اول حضرت مخاطب به وحقيقته حاله دانا واشنا و امره واقف وعالمدر (وقال غيره بل السائل
النبي صلى الله عليه وسلم والمسؤل الله تعالى فالنبي خبير بالوجهين المذكورين) باعنى على ويا طريفه در يعنى
بكر بن العلا رحمه الله تعالى ايتشدر غيرى ديديلر بلكه سائل نبي جيل ومسؤل وب جليلدر امدى اول حضرت ايكى وجهه
خبيردر كه آنفا تقديم اولشان وجهه اوزره خبير يا حقيقه اشيا به عالم ودانا يا مخبر معنائه در و غايله (قيل لانه عالم على
غاية من العلم بما علمه الله تعالى من مكنون علمه وعظيم معرفته مخبر لامتته بما اذن له فى اعلامهم به) زير اول
خضر به خبير تسمية يورلدن باري تعالي جل وعلا نك اكه علم لدنى ومغيبات تدن وحى ايله مطلع ومعرفة جليده سندن
تعليم يورمسيله حقايق اشيا به عالم وخبيردر مخبر اولدقلى امتته معاشا ومعاد اسود منه اولان علوى
اعلامه مأور يورلدن حيثيله ييامر من مخبردر ديدلى والفرق بين هذا وما قبله لانه سمي خبيرا باعتبار
ما اجابه بعد سؤاله والقبيل باعتبار انه عالم قبل السؤال فتدبر (ومن اسمائه تعالى الفتاح) تخرير راغب اوزره اصل
معناى فتح ازالة اغلاق واشكالدر (ومعناه الحاكم بين عبادته) كقوله تعالى ربنا افتح بيننا وبين قومنا بالحق اى
احكم امدى حكم بين الخصمين اولان امر مغلق ومشكلى كشايددر وازد معال ازال كتب بيورمغه حق
وباطل ميانه من ايضاح وتميز و امر دينده اقامت براهينه حاكدر (الفتاح ابواب الرزق والرحمة) يعنى انواع خلق
اوزره اسباب نعم دينويه واخرويه وحصول مغفرت وقبول توبه ايله ابواب رزق كشاده ايديجى (والفتح) ون
ساكنه وغين مجمة مفتوحة ولا مكنوره ايله مشكل معنائه در (من امورهم عليهم اوبفتح) باسما ايله مصدر
وايضا صفة مضارع ففتح اوزره معطوفدر (قلوبهم وبصائرهم) عطف تفسيردر وبعض نسخه و بصائرهم معرفة
الحق يعنى هر امر مشكلى بد كنى اى اوزره ففتح ويا چشم بصيرت تدر حتى باطلدن تميز وعرفاته كشاده
قيلد بغير اول (ويكون ايضا معنى الناصر) اظهر عسارت ويكون الفتح بمعنى النصر ايله تعبير ايدى (كقوله تعالى
ان تستفتحوا فقد جاءكم الفتح اى ان تستنصروا فقد جاءكم النصر) امدى ان تستفتحوا اهل مكة دن ابو جهل واضرانه
قبل ذى الجلالدين خطايدركه بد غزائنده كشته تنغ مجاهدان اسلام اولنلدر استار كعبة الله انشاء و جازنده
تعلق ايدوب اللهم انصر اعلى الجندين واجل الفريقين واكرم الحرمين ايله دعا كوى اولشدر ايدى حتى سبحانه وتعالى
متكلمهم دعا لربنا اياه قرين قيلدى (وقيل معناه) اى معنا الفتح (مبتدا الفتح والنصر) هرد ومعناى فتح
ملاحظه سيله كه افتتاح وفتحدر امدى دال مبتدا مفتوحه اولدى غير بعيد در اى مبدأ من الابتداء ومن الابداء
(وسمى الله نبيه محمدا بالفتح فى حديث الاسراء الطويل) على ما سبق بطوله (من رواية الربيع بن انس عن ابي العالية
وغيره عن ابي هريرة) مرفوعا (وفيه من قول الله تعالى وجعلتك فاجحا وخائفا) بكسر التاء فيهما يعنى فصل معراجده
سلك تخريره كشيده قتلان خبرا مراكبه ابي هريرة رضى الله عنه طر يقندن ثبوتيا فته ايدى خدا حبيبه خطاب
ايدوب عالم ارواحده اولان بوله سنى ففتح وعالم اشيا به اخر ارساله خاتم قيلم ديور خبر قدسى اترده حضرت الله جل
شانه جناب حبيب مجتبى صلى الله عليه وسلم ففتح تسمية ايلدى (وفيه من قول النبي صلى الله عليه وسلم فى شأنه
على ربه وتعيد من اياه) وحديث امراده اول حضرت جناب كبريا به جد و نانا و تعداد مقامات اثنا سنده ناطقه

پردار اولدقلى كفته تدر نكه (ورفع لى ذكرى وجهى فاجحا وخائفا) قول جليده كند وذات نبوتها ففتح وخاتم
تسميه يورلدن خبر صحبه نصر يح باهردر (فيكون الفتح هنا بمعنى الحاكم) بومقامده ففتح بين الخصوم حاكم
معنائه اولدى محمدر (والفتاح ابواب الرحمة على امته) رحمة للعالمين اولوب امى امه هر خومه اولدى حيثيله
امى اوزر ليله ابواب رحمتى كشاده ايديجى معنائه اول (والفتح لبصائرهم لمعرفة الحق والايمان بالله على جهة
الصدق) حتى تميز و جناب حقه ايمان ايله بصيرت تدر ففتحدر (والناصر الحق) اى بخذلان اعدائه وتبيان احبائه
(اولمبتدى بهداية الاممة) مبتدى كسر دانه يادى معنائه در يعنى امتك هدايته باعث وسبب (اولمبتدى)
ضم ميم وفتح مو حده وتشد يد دال مهمله وهمزة قصوره ايله اى المبتدا (المقدم فى الانبياء والخاتم لهم كما قال عليه
الصلاة والسلام كنت اول الانبياء فى الخلق وآخرهم فى البعث) يعنى جله انبيائه حال خلقنده مقدم ومبتدا
وبعث و دعوتده مؤخر وخاتم اولدى معنائه كنى اول الانبياء خبر صحت اثرى دال اولور (ومن اسمائه تعالى
فى الحديث الشكور) مرفوعا اى هر يره طر يقندن روايت كرده ترمذى اولان خبرده لفظ شكور كه مبالغة الشاكر
اسماء حسنا دندر وتنزيل جليده انر بنا لغفور شكور وورودى تمشدر (ومعناه المنيب بالجزء الجزيل على العمل
القليل) صفة افعاله رجوع ايدى شكور اسمك لغوى وعرفى معنائه مشهوره در اما حق سبحانه وتعالى
شانه اندك عمل عباد اوزره نواب جزيل وجزا جله عطا بخش و مجازيدردك اولور وهو مجاز لان حقيقته الشانه
المقابل للاحسن فاطلق على الانعام المقابل للشكر فهو استعاره ومن اطلاق السبب على المسبب (وقيل المنيب
على المطيعين) صفة ذاته رجوع ايدى شكر حقيق معنائه قرآن عظيم وكتب منزله ده بندكان صلاح يشه اوزره
ثنا يوردينى بسياردر بعد ما مصنف عليه الرحه حق سبحانه وتعالى شكور حضرت مصطفى صلى الله عليه وسلم تسميه
قيلدى اى اى شريفه همان اول حضرت اختصاصى مستلزم اولوب انبياء عليهم التحايدن بعضيلر دى شرفياب
اولدقلى يرايد يوردر (وصف نبيه فوجدك فقال انه كان عبدا شكورا) مولاي جليل يغمبرى نوح عليه السلامى
شكور ووصفيله موصوف يوروب نوح عبدا شكوردر ديدى بقول انطاكى رحمه الله مصنف عليه الرحه نك بومعناى
ايراديه ورملى مقامه ناجسباند رز برامعرض تقرر حتى سبحانه وتعالى نك محمد صلى الله عليه وسلم شانى توفير
ونفصيل وخلق فخره اسماء حسنى سيله تشرىف يوردينى مقامدر پس محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم غيرى
اصفيان كرامته تخصيص يوريلان ذوات جليده اوائل فصل من بورده كذا را يليب و نوح عليه السلام اول سلسله
جليده ده مندر ج قلتم سيدى ديديلر و كان فى ذلك غنية عن اعادة ذكره همامه دره اخرى (وقد وصف النبي صلى الله
عليه وسلم نفسه بذلك فقال افلاكون عبدا شكورا) وعلى مشقة عبادته صبور ايدى ترمذى وغيريلر روايتلر ده
تقديم ايدى حديث شريفده سلطان عالم صلى الله عليه وسلم ذات شريفى وصف شكوره توصيف ايلديكم قيام ليله
در كار اولر ليله پاى عرش پيمالى تورم ايتكين تكلف بر طرف يار رسول الله وقد غفر الله لك ما تقدم من ذنبك وما تأخر
ديد كرنده بوصفيله كويا اولشدر ايدى (اى معترفانم ربى عارفا بقدر ذلك مثبئا عليه مجهدا) برته منم (نفسى
فى الزيادة من ذلك) يعنى والا لا خداوندى مقروء در انعام واحسانى عارف ولسان و جنانم ايله ثنا خوانى
واعتراف نعمته نك تحصيل زياده وترقيه اركانه قائم وبذل جهد ايدى اولديم حاله عبدا شكورم ديمكدر (لقوله
عز وجل لان شكرتم لازيدنكم) اى نعمة على نعمة والحاصل قيام بشكر المنحة يادى زيادى منه ومن بدل من اذنب
محمدر (ومن اسمائه تعالى العليم) قال تعالى وهو العليم الحكيم (والعلام وعالم الغيب والشهادة ووصف نبيه
صلى الله عليه وسلم بالعلم) اى فى الجملة مع المشاركة لغيره (وخصه بزيته منه فقال) وغير اوزره من جهة العلم فضيله
زائده ايله اول حضرتى تخصيص يوروب ديدى (وعلمك ما لم تكن تعلم) معارف دينيه وعوارف يقينيه دن هنوز
اشناى دانا اولديغك علوى سكا تعليم ايلدى (وكما ان فضل الله عليك عظيما) اى بالنسبة الى غيرك من الانبياء
والاصفياء (وقال) بعد منية السكالم من نسبة تكه يلد يوردى (وبعلمكم الكتاب والحكمة وبعلمكم ما لم تكونوا
تعلمون) ومنه مبنى قراءت كتاب كريم ومعنى سنى يعنى شريف وطريقى تعليم ايلدى وعقل كزدر كذا تخديكى علم
حقيقى تفهيم ايدى امدى فعلك تكررى نوع اخر اولديغ ايمانلدر (ومن اسمائه تعالى الاول والاخر) وجود ابل
ابتداء وشهودا بلا انتهاء (ومعناه ما السابق للاشياء قبل وجودها والباقي بعد فناءها) وجود اشيا دن اول ازالا
سابق وبعد فناء وجود الاشياء باقى ديمكدر (وحقيقته انه ايسر له اول ولا آخر) واول و آخر اولديغك تحقيقى صانع عالم
موجد ومبدع ومغنى ومعيد اشيا در پس اول و آخر حتى سبحانه وتعالى حضرتى چون صفات تنزيه اولور واولا
اولديغ افاده دن مؤدلى اعتبار ايله وصف ثبوتى اولسون (وقال عليه الصلاة والسلام كنت اول الانبياء فى الخلق

ای فی بد عالم الخلق (وآخرهم فی البعث) ای فی نهایت عالم الامر (وفسر هذا) آخر یفسده اول انبیاء اول یغن تفسیر
ایلدی (بقوله تعالى واذا اخذنا من النبیین میثاقهم ومنک ومن نوح الایة) یعنی دعوة حق ورسالتی خلقه تبلیغه
انبیاد اخذ هدا یدیکم زده سندن و نوبدن اخذ میثاق ایلدی قول شریفه (قدّم محمداً صلى الله عليه وسلم)
حضرت مصطفی صلی الله علیه و سلمی مع تأخره فی الوجود فی عالم الاشباح ارباب شرایع واولوا العزم اوزره تقدیم
ایلدی (وقد اشار الی نحو منہ عمر بن الخطاب رضی الله عنه) بومعنا یریه قریب ومثیل فاروق متبع الخشب فیما تقدم
اشارت بیوردیکه (باب انت وای یارسول الله لقد باغ من فضیلتک عند الله ان بعثک آخر الانبیاء و ذکرک اولهم)
قولہ لم یثیه خوان اولد قلمی قصه در (ومنه) کنت اول الانبیاء خبری قبله ندر (قوله نحن الاخرون السابقون)
ای فی الخلقه والبعثه يوم اقامه (وقوله انا اول من تنشق الارض عنه) وفی نسخة عنه الارض (واول من یدخل
الجنة واول شافع) مراراً تاویل خبر کذا یدلی (وهو خاتم النبیین) ای لانی بعده (واخر الرسل صلی
الله علیه وسلم) ما قبلنی تا کید اولور تلماسی علیه الرحه بومقامه عبد الله بن عباس رضی الله عنه مادن روایت ونقل
ایتدیکه حدیث طویل بلک مضمون مختصا بوجه ایراد او اندی ناموس اکبر اول حضرت تشریف ایلیوب السلام
علیک یا اول السلام علیک یا آخر السلام علیک یا ظاهر السلام علیک یا باطن خیمتیه عرض ثنائیه کده طرف شاه
رساند ای جبریل بنم کبی خلوقه وصف ایتدیکه صفات جلیله نه وجهله شایاندر بلکه جناب کبریاه شایسته
و رایتاندر دیکده یا محمد شجیت وسلامه مأمورم دیوباعت تخصیصی بطوله مرد و بیان نصره فریک محمود و انت
محمد و ربک الاول والاخر والظاهر والباطن وانت الاول والاخر والظاهر والباطن سنایله ختم کلام ایتدیکه
آخر عالم صلی الله علیه وسلم الحمد لله الذی فضلنی علی جمیع النبیین حتی فی اسمی وصفنی محمد بنده تحدیث ام
پروردکاری بیورد قلمی خبری شراح شفاذن علی القاری وشهاب الخفاجی راعه کذا رجحان آثار اولر در
(ومن اسمائه تعالی القوی وذو القوۃ المتین) ذوالقوت ما قبلنی تفسیر ایدر وقت خلاف الضعف ای الشدید المحکم
قوته والمتین اخض من القوة (ومعناه القادر) تام القوة وکامل القدرة (وقد وصفه الله تعالی بذلك فقال انه يقول
رسول کریم ذی قوۃ عند ذی العرش مکین) ای ذومکانه ورتبه (قيل محمد وقيل جبريل) یعنی قوی متعال جل جلاله
اول حضرتی کلام مجیدنده ذوقوت ایه وصف ایلدی زیر مراد اولنسان نبی جلیلدر ویا جبریل اوله دینلدی
(ومن اسمائه تعالی الصادق) بروایه ابن ماجه اسم صادق اسماء حسنی اوزره زیاده قیلتمشدر (فی الحدیث المأثور)
ابی هریره رضی الله عنه طریقتدن مر فوعا مروی اولان خبرده (وروی فی الحدیث عن ابن مسعود انصافاً
صلی الله علیه وسلم بالصادق المصدوق) یعنی راست گفتار ودرست کوی اولد قلمی وما یطلق عن الهوی عنوانیه
نبوتیما قدر (ومن اسمائه تعالی الولی والمولی) قاله هو الولی الحمید الله ولی الذین آمنوا فتم المولی آیات
جلیه سنده مذکوردر (ومعناه المناصر) تحریر کرده علی القاری اوزره اظهار تفسیر وی ومولی میانه سن
مغایرته تعبیر ایدر زیر اقرآن کریمه قسم المولی ونعم النصیر الیه مغایرت ظاهر در مامولی امر عبادده بروفق مراد
تصرف معنایه اولوب کذلک وصف باری تعالی ده مولی معنای نصیردن اعم اولور بیوردیلر لاینا فی انه قد براد
بالولی والمولی الناصر کاینه بقوله (وقد قال الله تعالی انما اولیکم الله ورسوله) ای ناصرکم الله ورسوله (وقال علیه
الصلاة والسلام ان اولی کل مؤمن) رواه البخاری عن ابی هریره (وقال الله تعالی الذی الی بالمؤمنین من انفسهم) یعنی
نی الله مؤمنینه دانلرندن احقد که یغیر انک صلاح حال ونصرت وقضاء دینونه توی ایدر (وقال صلی الله علیه وسلم
من کنت مولاه فعلی مولاه) ای من احببنی وتولنی فلیتوله فانه منی کما قال الشافعی مراد ولا اسلام ونصرت اسلامدر
سبب ورود خبرده منقولدر اسامه بن زید جناب علی المرتضی شیر خدایه سن بنم مولا م دکاسک بنم افندم رسول الله
صلی الله علیه وسلمدر دیکه کوشزد سلطان عالم اولد قده انکه بن مولا سیم علی دخی اول کسه نک افندیدر
بیوردیلر الحدیث رواه الترمذی (ومن اسمائه تعالی العفو) ای کثیر العفو یعنی کثیر الاعراض عن الاعتراض
(ومعناه العفو) فی الاصل احباب جرم و جنانیتدن اماله صفحه عتقدر بعد اجازا معانیده استعمال اولندی
(وقد وصف الله تعالی نبيه صلی الله علیه وسلم بهذا فی القران فی التوریه) حق جل وعلا نبی علیجنابی اسم عفوایله
قرآن جیل و توریة جلیله یاد و وصف ایلدی (وامرء باله فوف قال خذ العفو) دخی اول حضرت عفوایله امر ایلیوب
اول خصله حمیده فی اخذ ایلکه که کتم کارلر دن مجاوزه در (وقال فاعف عنهم واصفح) خدای کریم بیوردیکه ارباب
سینه دن تجاوز و توفاعل ایلدیدی (وقال له جبریل وقد سله عن قوله خذ العفو) دانای عالم جبریل مکرمه ایه
مذکورده معنایه سندن پرسیان اولد قلمی حاله جبریل امین بیوردیکه (قال ان تعفو عن ظلمک) ای واصل من قطعک

و تعطی من حرمتک (وقال فی التوریه فی الحدیث المشهور فی صفته) عمرو بن العاص طریقتدن روایت کرده بخاری
اولان خبر صحیحده وروایاندی (لیس بقط ولا غلیظ ولكن یعفو و یصفح) ای یحیی الباطن و یبرض فی الظاهر امدی
کثره عفو له انصافدن اسم عفو مشفق عنه اولشدر (ومن اسمائه تعالی الهادی وهو) ضمیر بن هادی و ذکرنده اولان
هدایتیه راجعدر زیر انانیت مصدر غیر معتبردر (یعنی توفیق الله لمن) لام زائده لاتقویه اولورز برالفاظ توفیق بنفسه
اعدیه ایدر (اراد من عبادده) یعنی وصف مولاده هدایت عبادنه خلق اهتدا ایله توفیقیدر و بومقامده هدایتیه مراد
مطابره دلالت موصوله ذرو کاهی بیان و مجرد دلالت معنایه اولور و اما عود فهدایتیه شریفه نبی اسما (ومعنی
الدلالة) ای علی طریق الحق و بیان سبیل الرشید (والدعاء وقال الله تعالی والله یدعونی الی دار السلام) یعنی دعا
معنایه ورودی دخی محقه قدر که بیورد مولای هادی عامه خلقی دعوة حقه اعز مر ام اولان دار الله دعوت ایدر
دیکدر روایات و ملامتدن دار سلامته دعوت بیورد (و یدعی من یشاء الی صراط مستقیم) و یدلیکنی بتخصیص دین
قویه توفیقله هدایت ایدر (واصل الجمع) توفیق و دلالت و دعاه عنالربنه جمیع انواع هدایت (من المیل) اقبالندر
یعنی هدا یدلی کذا صرغه ایه و اماله عن غیره لانه من التهادی وهو التهایل (وقیل من التقدم) فکان من هدی مال
لی ما هدی الیه اما شرا حدن بعضیلر میل و تقدیم معنایله و ورودی کتب انصافده نایاب و بر جیل اضافله وجه
دلالت صورتباد کدر دیکشدر (وقیل فی تفسیر طه ایه یا طاهر یا هادی یعنی التبی صلی الله علیه وسلم) طه تفسیرنده اشارت
مبنی ایل طاهر و هادی دینا سکن حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم مراد اولنور (وقال تعالی و انک لتهدی
الی صراط مستقیم) یعنی حبیب جنابک خلقی طریق حقه دلالت ایدر سن دیوشان حضرتده ثنائیلدی (وقال فی
وداعی الی الله باذنه) یعنی امر و تیسیره ولی ایله خلقی حقه داعی و سبیل رشاده ساعی اولدیفک حالده دیکه هادی
وصفیه موصوف بیوردی لکن مجرد دلالت و دعاه عنالربنه مختص قیلندی (قاله تعالی مختص بالمعنی الاول)
معنای اولکه توفیقدر خدای یکتا به مختص اولور (قال تعالی انک لتهدی من احببت ولكن الله یدعی من یشاء)
محبت ایلدیکه ذاتیه قبول هدایتی خلقه قدر تیاب دکاسک همان وظیفه نبوتک مجرد دعوت و دلالتدر اما فعال لما
یرید مراد ایدر دیکه بنده منته قبول هدایت برله رهتار توفیق داده اولوب (وبمعنی الدلالة) کسر دال مهمله و یا فتحله در
(وهی ارادة الطریق تطلق علی غیره تعالی) دلالت معنایله باری تعالی نک غیریه اطلاق اولور زیر حق باریده
استعمال هدایت معنای اعم ایله در واحد معنیه هدایت ارادندر پس اختصاص حق معنای اول ایله اولور و غیرک
اختصاصی معنای ثانیه رایتاندر و الحاصل تحریر راعب اوزره معنای هدایت چار وجهله زوتمادر که الاول
ما یم کل مکلف من العقل والعلوم الضروریة والثانی دعاؤهم ایاهم علی السنة رسله والثالث التوفیق الذی یختص به
من اهتدی والرابع الهدایة فی الآخرة الی فی قوله تعالی الحمد لله الذی هدینا لهذا الذی کنا لنکفر (ومن اسمائه تعالی المؤمن
المهین) کسر میم ثانیه و کاهی فتحله در (قيل هما معنی واحد) مؤمن و مهین هر دو یک معنایه دینلدی اما اداه
تخریضله ایراد مهین صیغه تصغیر و همزه می هایه مبدله در دینک قول کاسدر فان التصغیر الذی وضع للتخفیر غیر
مناسب لوصف العلی الکبیر اما لفظ مهین همین علی صکذا کلامندن مأخوذدر که صار رقیب الیه و حافظا علیه
معنایه در بلی بر معنایه اولی دخی محقه قدر که اصل مهین مؤمن اولوب همزه اولی سی هایه و ثانیه سی بایه قلبله امن
غیره من الخوف معنایه اوله (یعنی المؤمن فی حق تعالی المصدق وعده عبادده) یعنی مولای جلیل شانه مؤمن
معنایه بنده لرینه نعم عقبا ایله دنیاده و وعد کریمی مخیر اولد یغیجوندر کما فی التنزیل الحمد لله الذی صدقنا وعده و ورود
ایلدی او معنی الاعم کما فی الحدیث صدق وعده ونصر عبده و اعز خنده و همزم الاحزاب وحده (والصدق قوله الحق)
بنصبه علی انه نعمت (والصدق لعباده المؤمنین) کما اشار فی التنزیل رجال صدقوا ما عاهدوا الله علیه (ورسله)
فلا تحسبن الله یخلف وعده رسله (وقیل الما وحده نفسه) شهد الله انه لا اله الا هو کله شهادتیه ذات جلیلی موحده
معنایه در دینلدی (وقیل المؤمن عبادده) مفعول مؤمن (فی الله نیامن ظلمه) ای لتزهمه عن وقوعه کما قال و ما ربک
بظلام للعبید و مؤمن تخفیف میم بعد المزمه الساکنه معطی الامان معنایه امن ضد الخوفدر و بعض نسخده
همزه مفتوحه و نص کمره تشدید میله ضبط اولشدر (والمؤمن) عبادده قولته عطف اولور (فی الآخرة من عذابه)
مؤمنین کاملین مراد اولنور و یا خوذ تعذیب و تخلفیدن اوله زیر بعض مجرئه منه واقع اولان عذاب باب تهذیب
دندر (وقیل المهین معنی الامین) فاعیل من الامانة (مصغرمه) زیاده میم اولی ایله امین لفظندن تصغیر اولشدر
دیدیلر قول مذکور بن قتیبه دن منقول کلام مرغوب عنه اولقده مروددر زیر اسماء الله تک تصغیر تخفیر
ایمانندن ناشی وان جاء للتعظیم جائز کادر بلکه همین فعلندن اسم فاعل اولوب یا مهین یا حیدر و ضعیف اسادر اداه

تصغير كادركه كلام عربي مسطر ومبسط وهو البطار ومجبر اسم جبل اوزاني اوزره نجه اسماء ورودى شهر تبادر
 ديشل (وقد قيل ان قوامهم) قول مؤمنين (في الدعاء امين) عقب دعاء مدله وقصر له امين خوان اولاد قلى (انه اسم من
 اسماء الله تعالى) وفي الحديث امين خاتم رب العالمين على لسان عباده المؤمنين كما رواه ابن عدى والطبراني في الدعاء
 عن ابي هريرة لكن مشهور في المعنى لفظ امين استجب ديكدر وهو اسم مبنى على الفتح يد ويقتصر والمدا كثر وامين
 زبان عبراني وبالاسان سريانيديدر وعشار وقيل لا يعلم اصله ومعناه معنى المؤمن) معناه امين مؤمن معناه درسايد
 مقصود امين لفظه من مأخوذ اوله يدع مبدع معناه اوله يدعى كبي ومد اشباع حركته من متولد اوله اولور وقيل
 المهيمن بمعنى الشاهد) اي الحاكم من جهة المعنى اسم مؤمن مغاير ديز (والحافظ) واو بمعنى او (والنبي صلى الله عليه
 وسلم امين) يعني مأمون وصون ومعصوم ومدر وباصحاب الامانة وطالب الديانة معناه اوله (ومهيمن) وعالم وشاهد
 وريب وقريب (ومؤمن) اي مصدق او معطي الامن (وقد سماه الله تعالى امينا) عند بعض المفسرين (فقال مطاع
 ثم امين) اي امراد محمد عليه السلام كره امين تسميه بيوردي (وكان عليه الصلاة والسلام يعرف بالامين وهو ربه
 قبل النبوة وبعد ها) يعني كمال امانت ووضوح دياتله بين الجاهليه دخي امين نامي اليه تمام اولوب وثبتون مقدم
 وبعد البعثة بتقدير الله الخليل امين اسميه شهرت سمار اولدي (وسماه العباس في شعره مهيمن) عم خير الناس جناب
 ابن عباس اول حضرت تقي سقايش ومد حنده انشايد يكي ايات شعرونه مهيمن تسميه ايلدي (في قوله ثم اعتدى
 بيتك المهيمن من * خندق عليا تحتها النطق) بالاده شرحي كذا ايلدي (وقيل المراد باليه المهيمن) وموضع المص
 ونسرا منه بعزوه لقا الله بقوله (قوله القتيبي) عبد الله بن مسلم بن قتيبة الدينوري البغدادي سال عالم ست وسبعين
 ومائتين اليه مرسم اولد قد موى اليه ممان دار الضيافة قدس اولمشدر (والامام ابو القاسم القشيري) عبد الكريم
 ابن هوازن ولي الله صاحب الرسالة المشهورة دور تيوز الشمس بش حدوده نائل سرور سرمدى اولدي يعني باليه
 المهيمن ديك مراد اولور دينلديكي امام قتيبي وقشيري قدس سرهما دان مروي ومنقولد رامي معرف باللام
 اولان متادي قيلنديني تـ كاف ضعيف اولفين اداة قرينه تعبيريورلدي (وقال تعالى يؤمن بالله ويؤمن
 للمؤمنين) واللام مزيدة للفرق بين ايمان الشهود والتصديق وايمان الامان بوجود الحقيقة (اي بصدق) مطلق
 ايمان في تفسير دز (وقال) روايت كرده مسلم اولان خبرك معني ومبني مرورا بتقدير (ان امانة) فكتبتله (لا يحجابي) اي
 ذوامن او هو من باب رجل عدل (فهذا بمعنى المؤمن) معطي الامن والامان لاهل الايمان (ومن اسمائه تعالى
 القدوس) ضم قاف وصيغة مبالغه اليه من القدوس طهارت ونزاهت معناه (ومعناه المنزه عن النقايس المظهر من
 سمات الحدث) سمات كسر سئل سمة وعلامه يعني ابد صفات حدوتدن مطهر معناه در (وسمي بيت المقدس) فتح
 دال مشددة وضم ميم وبفتح ميم وكسر دال تحققة اليه اسم مكان يا مصدر ميمي وبيت رفوعا سمي فعلك نائب فاعليدر
 ومفعول ثاني مقدر لتل تكررها ترك اولندي اي سمي بيت المقدس بيت المقدس (لانه ينظم) صيغة مجمله (فيه
 من الذنوب) ذير ايت مقدسده كاهن تنظف فيلنوب باله اولنور (ومنه الوادي المقدس) كما جاء في التزويل جناب
 كلم الله اليه محل مناجات وكلام طوي ناميله شامده بنام واديدر مطهر وبامبارك معناه (وروح القدس ووقع
 في كتب الانبياء) جميع كتب بغير ان عظام وبابعض صحف كرامده ثبوته تياقده در (في اسمائه عليه الصلاة والسلام
 المقدس) نعوت وصفات حضرت ياتنده وباجله اسماء تده مقدس ورود ايلدي (اي المظهر من الذنوب) عيوب دن
 مبر او منزه معناه در (كما قال تعالى اعفوا له الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر على فرض وقوع ذلك والذي يتطهر)
 بناء مجمله (به من الذنوب ويتنزه) صيغة مفعولة (بامتناعه) باسببيه وتنزه فعلته تعلق ايدر (عنها) يعني انك
 كاهن نظم رواك انقياد واتباع سببيه تنزه وتبع اولنور (كما قال تعالى ويركعون) اي يطهرهم عما لا يليق بهم
 صدوره غم (وقال ويخرجهم من الظلمات الى النور) ظلمات انواع كفر دن نور وحدة ايمانه انلري اخراج ودالات
 ايدر ديكدر واستعاره تصريحيه صور نما اولور (او يكون مقدسا بمعنى مطهر من الاخلاق الذميمة) ذال مجبه اليه رديه
 (والاوصاف الدينية) تشديديا تحتية اليه اصل رده معناه (ومن اسمائه تعالى العزيز) من عز يعز بالكسر (ومعناه
 المتعالي الغالب بذاته) متمتع كه لا ينال اولادرك صفة ذاتيه در وباعتبار صفاته غالب صفات افعا لندرد (اولدي
 لا نظيره) يعني فلان عز بالوجود قولندن نقاسة قدر معناه در (اول المعز لغيره) فعل بمعنى مقبل كبديع بمعنى
 مبدع انه لا عز الا من اعزه فالعز له وبامن عز يعز بالفتح قوي معناه اوله ومنه قوله تعالى فعزنا بالثالث اي قويتنا
 (وقال تعالى ولله العزة ولرسوله) اي الامتناع وجلالة القدوم عطوف على ما قبله يعني ظم ورسطان وارتفاع شان
 حضرت رحمان ورسول متانه شاياندر ولان اعزه لرسوله فعزه بره آية جليله سردار منافقين ابي بن سلول حقه

نزول ايلدي ليخرجن الاعز منها الاذل قولنه على طريق القول بالموجب ودوا قدر فلا يتوهم ان انحصار العزة
 في الله لا يقتضي انه معز بل معز بالفتح (وقد وصف الله تعالى نفسه بالبشارة) بكسر الباء سار سمي به لانه يؤثر
 في بشرة الوجه (والنذارة) فتح وكسر نوله يعني باري جل اسمه ذات همايونى بطريق الاشارة لاعلى سبيل العبارة
 بشير وانذار اليه وصف ايايوب (فقال بشيرهم) تشديد وتحققة (ربهم رحمة منه ورضوان) حضرت رحن عامه به
 رحمت وخاصة به رضوان اليه بشارت بيورديدي وشايد انذار تبارك الذي نزل الفرقان على عبده ليكون للعالمين
 نذيرا اليه كريمة سندن مأخوذ ومسته اداوله (وسماه الله تعالى مبشرا ونذيرا) يعني انا ارسلناك شاهدا ومبشرا
 ونذيرا آية جليله سيله حبيبي بشام بيوردي وبعض نسخته بشير القظي زياده قيلندي وما ارسلناك الا كافتة
 للسامين بشيرا ونذيرا كريمة سندن روفعيل بمعنى مقل كذير ومذير (اي مبشرا لاهل طاعته ونذيرا لاهل معصيته)
 يعني ارباب طاعته دار الثوابه بشير وكتم كارانه دار عقابه منذر وخوف (ومن اسمائه تعالى فياذ كره بعض المفسرين
 طه ويس) يعني طاسم طاهر وحرف هاء هاديه اشارت وحرف ياء الله قول شريفه وسين سيد وبالمسم مسميع
 ايا سيله اسماء الله نذرديدي (وقد ذكر بعضهم ايضا) ارباب تفسير دن جمع كثير ذكر ونقل ايتديكره (انما من اسماء محمد
 صلى الله عليه وسلم وشرف وكرم)

فصل

(قال القاضي ابو الفضل رحمه الله تعالى) قاضي عياض عليه رحمة الفياض بيوردي (وهانا) بعض نسخته وهاانا
 ها حرف تنبيه در والاكثرو وقوع اسم الاشارة خبرا عن المبتدأ الواقع بعدها نحو هاانا اقول (اذ كركتك) ضم نون وفتح
 مثنا له محتاج الى التامل اولان امر دقيق (اذيل) تشديد تحتية مكسورة اليه (ها هذا الفصل واختم بها هذا القسم
 وازيح) ضم هزه وكسر زايه (الاشكال بها فيما تقدم عن كل ضعيف الوهم) سكون هاء وباء بالحركة (سقيم القسم)
 كالتفسير له (تخلصه من مهاوى) من اضافة المشبه للمشبه به كعين الماء مهاوى فتح ميم وكسر واو له جمع موهو حفرة
 عميقة مملوكة (التشبيه) تشبيه الله (وترخرجه) والضمير عائد على ما يقم كاتقدم (عن شبه) ضم شين وفتح موحده اليه
 جمع شبهة (التوبة) يعني بومقامه برجله مفيدة ذكرايدوب مقام فضله انعام مرام ايجون بوفضلى زيل وبين اقسام
 بيان الفضل بين الفرع والاصل بوقسمي ذلك الفصله وسيد بيان قهر يد فهم وسقيم الذهن وبروهم اولنردن بما
 سبق عن مشابه الحديث اغلاق ازاله ايدره كه اول نـ كـ مـ مفيدة آتى جاي خطرناك وهلال مغال تشبيه دن
 رهاياب وشبهات موهبه دن دور ايدر (وهو ان تفتد ان الله جل اسمه) اي عظم وتنزه عن الاحاد في اسمائه (في عظمته
 وكبريائه) عظمت جلالات ذات وكبر ياترفع عن الانقياد وجار ومجور لا يشبه قول آتى به تعلق ايدر (وملكوته)
 مباغته من الملك كالجبروت ياخود عالم شهادت معنى اولان ملك مقابلي عالم غيب مراد اولنور (وحسن اسمائه)
 اي اسمائه الحسنى فهي صفة كاشفة لا تخصه يعني احسن معاني اوزره دلا لتيجون حسن اليه وصف اولندي
 (وعلى صفاته) ضم عين وفتح لامه مفعول در جمع عليا وهي الشريفة الرفيعة ياخود فتح عين وكسر لام وتشديد
 تحشيه مرديدروها بمعنى (لا تشبه شيئا من مخلوقاته) تشبه تاء فوقيه اليه ايضا اي المذكورات من لفظ العظمة وما
 بعده ها هو خبران وما بعده متعلق به احوال مما قبله وليس معترضا (ولا تشبه به) ضم فوقيه وتشديد موحده اليه مبنى
 للمجهول ويجوز ضبطهما بالتحية حاصل كلام ما تقدم نشت ايدن شبيهه مصنف تشبيه بيوردي كان بعض اسماء الله
 انبياءه اطلاق اولنديني حاله صفات مذكوره عبدك خالقك مشاركتي اقضا ايدر ديروهم ايدى ايدر بوجه
 اوزره اعتقاد ايتسونا كه حضرت فرد بيجون تعالى شانه عايقه قول الظالمون جلالت ورفعت وملكوت واسماء حسنى
 وصفات عليا سنده بوجه من الوجوه آفريده كاندن برينه مشيل ومعاني اسماء وصفاتى برشيتيه نظير وعذيل اواز
 (وان ما جاء مما اطلقه الشرع على الخلق وعلى المخلوق ولا تشابه بينهما في المعنى الحقيقي) كتاب وسنة نارة باري تعالى به
 واخرى مخلوق اوزره اطلاق ايلديكي اسم وصفته دن ورود ايدن الفاظ اشتقاق اغويدرو معناه حقيقته دن ما عائله
 ومشابهت نايد بله باري تعالى لك غيري به اطلاق برسيل مجاز اولوب حقيقت دكلدر (افصاف القديم بخلاف
 صفات المخلوق) زير اصفات ازلي وايديكه ماثبت قدمه احتمال عدمه اليه ممتاز ومخلادر دليل عقلي ونقله حدوتي
 مشاهده اولان مخلوق صفاتك ضديدر (فكان ذاته تعالى لا تشبه الذات) احدي الذات وسرمدى الصفات ذات
 حقيقي ذواتن برذاته مشابه اولديني كبي (كذلك صفاته لا تشبه صفات المخلوقين) كما كان علم وجميع وحى وبصير
 ومريد اسماقتي من جميع الجهات صفات مخلوقاته مشيل وماتد اولنور (اذ صفاتهم لا تنفك عن الاعراض) عين سمله
 اليه جمع عرض بفخمين ما يقابل الجوهر (والاعراض) مجبه اليه جمع عرض هو الامر بالاعت لوجود الفعل واجبا

امدی کلامه تجیس باهر در بعضی صفات مخلوقین لحاظها اغراض وامراض واعراض منافع اولی (وهو تعالی منزّه عن ذلك) باری تعالی اغراض محسوسه وکیفیات نفسانیة منزه در زیر اغراض وکیفیات مزاجیه تابع مزاج ترکیبی مستلزم و تراکیب حدودی مقتضی و حدوث ایسه وجوب وجود ذاتی منافید (بل لم یزل بصفاته واجهاته) ذاتی اوزره داله اجما و صفاتیله ازلا و ابد اموجود در و قدیم صفات ذاتیه ده نه کلام عین ذات و غیر ذات و یانه عین و نه غیر اوقا عند الاشعریه شهرت یابد اما صفات افعالیه احیاء و اماته و خلقت در یوندره اختلاف صورتها اولوب عند البعض قدیمه در وصفات سلیمه قدیمه و اسماء الله دخی قدیمه اولدینی قدم کلام لفظی اوزره بناء اولور (وکنی بهذا) ای وحسبک ذات و صفات اسمای خدامتیل اشیا اولدینغه کافیدر (قوله تعالی ایس کلمه شی) و یوباید نص صریح در و مثله لفظی ذاتدن کلامه و کاف غیر زائده و یازائده اولسون و الحاصل ان فی مثل المثل یوجب فی المثل (ولله درمن قال من العلماء والعارفين المحققين) لام لله برای تعجب و در فتح دال و تشدید الیه در اصل شیرد خیر و عمل صالحدن انکله تجوز قصد اولوب قائل اوزره ثنا و محاسنندن تعجب در و لفظ عارف عرفا اولیاء الله مختص و یومقصاده مراد مشایخ صوفیه در (التوحید اثبات ذات غیر مشبهه) کسر یا محققه و یا فحله منقله در (لذوات) یعنی توحید سائر ذوات موجوده به غیر مشبهه اثبات ذات در که وجودیه و اتحادیه و حلولیه ی رد اولور (ولا معطلة عن الصفات) و صفات کاملات قدیماتی نی و تعطیل اولیه (وزاد هذه التکمة الواسطی رحمه الله بیا و هو مقصودنا) یعنی مصوبی الترحیم شیخ واسطی علیه الرحمة معنای توحید و وضوح و بیان جهتمندن زیاده یبوردیلکه مافهم عاقله غایت مراد در (فقال ایس کذا نه ذات) حقیقت ذات باری قدس له اوصاف و ماسوی عدم بر له حدوثدن ناشی حقیقة ذات کبریا می کبی ذات ناپیدا (ولا کاسمه اسم) دخی الله و رحمن اذ ذات جلیله خاص اولان اسم جمیلی مدلولی اسم اخر مدلوله عمائل دکادر (ولا کفعله فعل) خلق و احیاء و انا و ایجاد و انشادن فعل جهان اخرین و ش فعل نایاب (ولا کصفته صفة) صفات قدم و کلندن و غیرک حدوث و تصانندن صفة کبریا سی اسامفت ناموجود در (الامن جهة موافقة اللفظ اللفظ) ای وان کان اللفظ متعدها المناسبة ما یعنی وصف خلق وقت حقه علم و حلیم و ش مطابقة و واقفة لفظ جهتمندن در (وجملت الذات القدیمة ان تكون لها صفة حديثة) عظمت و تعالی عن الهدم لانها ان كانت صفة کمال لزم خلوات ذات عن قابل وجودها و هو تنص لا یلیق بکاله و الاستحصال انصافه به او ایضا لا یجوز ان یکون ذات القدیم محال للحوادث (کما استحال ان یکون للذات المحدثه صفة قدیمة) لامتناع وجود صفة قبل موصوفها (وهذا) کلام مشایخ کرام (که مذهب اهل الحق والسنة والجامعة رضی الله تعالی عنهم) یعنی مطابق للاجماع معتقد ما تریدیه اولان مسلمات اهل سنت در (وقد فسر الامام ابو القاسم القشیری رحمه الله قوله هذا الزیة بیانا) یعنی سابقا ذکر اولان کلام واسطی بی قدس سره ایضا یجوز برهاننا لادعاه واسطی نثر امام قشیری نفسیر ایدوب یورر (فقال هذه الحکایة) ماذکره الواسطی اولان قضیه (تختل علی جوامع مسائل التوحید) مدار ارباب الدرایه توحید ما حشک جامع له ری اوزره محتوی اولور (وکیف) استفهام تعجبی او انکاری (تشبه ذاته ذات المحدثات) غنیة بصفاته اولان ذاتی نیجه ذات محدثانه تشبیه اولنه (وهی بوجودها مستغنیة) حال انکه ذات باری وجوب وجود و ثبوت و شمول و یله جمیع اشیا دن مستغنیة و الله العلی و انتم اقراء (فکیف یثبه قوله فعل الخلق) یجوز کونه فاعلا و مفعولا و نیجه فعل حق حقیقة و لوازم و کالده فعل خلقه عمائل اولور (وهو افعی جاب انس) فتح جیم و سکون لام و یا فتح لام له تحصیل معنائه (اودفع نقص حصل ولا لحواطر) لام تعلیلیه و یا باه سببیه الیه (واغراض) غین معیبه الیه (وجد) ماضی مجهول (ولا بباشرة و لا عاجلة ظهر) یعنی صانع یجوز جل شانه معطل بالغرض نیست خدادن فعل صدوری جلب انس و دفع ضرورت فصل غیر له حاصل در جلیس و انس و مشرور و زردن مستغنی دخی خواطر باعنه حصول و اغراض سببیه موجود دکادر بلکه غنی مطلق لذات اراد شیآن بقول له کن فیکون الیه حصول پذیرد در (وفعل الخلق لا یتخرج عن هذه الوجوه) مخلوق ایسه عرض و عرض و معالجه و مباهنه و مرضدن خارج و خالی دکادر در (وقال اخر) غیر معروف (من مشایخنا ما هو متهمه باوهامکم و ادركتموه بقرائنكم فهو محدث) بفتح الدال (مملکم) یعنی اول شیشه سز دهن و خیال کزله و هم و تخیل و عقل کزله ادرک ایدر سز و لوا کمل احوال کز حاکمه اولسون اول موهوم و مدرك سز رکبی حادث در دیمو مشایخمندن بری مریدنه ارشاد اله اشارت ایلدی و اختصر بعض العارفين فقال ما خطر ببالک قاله تعالی و رآه ذلك (وقال الامام ابوالمعالی عبد الملك الجوينی) مصفرا امام الحرمین نخبة القلائ و تکمة العطار قدس سره دور و زاون طقوزده مهد و جوده شریف و در تیز و تشش شکرده عازم زهنگاه نغم اولشدر (من اطمان الی موجود انتهى الیه فکره

فهو مشبه) کسره و حدة مشدده الیه وجه معین اوزره ذات حتی ذهندنه مرسم قلوب اول امره وجودی بعد الشک و الارتیاب عندئذ تقر و تصور ایله خزانه فکر و خیالنده باری تعالی فی غیره تشبیه له معتقد اولور بوايه خطا محضدر (ومن اطمان) ای سکن (الی النبی المحض فهو معطل) ای ذاتا الوصفه فهو من اهل تعطیل الکنون من ان یکون له مکنون کالذهریة و المعتزلة (وان قطع بوجوده اعترف بالجزع عن درک حقیقته) درک فتح و سکون رالیله (فهو موجد) یعنی تشبیه و تعطیل توهم و تصور له غیری واجب الوجود له جزم ایدوب من جهة ذاته و صفاته ادر الحقیقة و کنه علمدن عجز له مقر و معترف اوله اول کسه موجد در که بکنه معرفه بالله عدم قدرت و عجز اظهار و اعتقاد له اعتراف اید (وما احسن قول ذی النون المصري) عارف بالله ابو القیض ثوبان بن ابراهیم الخیمی قدس سره ایدکیوز قرق بشده عزم سر استقامت چنان ایلدی (حقیقة التوحید ان تعلم ان قدرة الله فی الاشیاء بلا علاج و منعه لها بلا مزاج) عارف مصری نه خوش آینه ادا یوردر بلکه اصل لوحید حق سبحانه و تعالی ناک ایجاد اشیا در قدرت و قوی بلا مزاوله و انشاء اشیا در صمعی بلا مزج شیئی اولدین بیکادر همچنان باری عز شانه حضرت لری اشیا بی بدون ماده ابد اعا و یا تکیوینا خلق و ایجاد ایلدی خلق اسمان و لسان اسما (وعله کل شی صنعته) مجرد صنع باری ارادی حسبی الیه در (ولا علة لصنیعه) افعال کرد کار غیر معطل بالفرضدر (وما تصور) صیغة مفعول و فاعله ای و ما خطر (فی و هکذا قاله تعالی بخلافه) هر نه که حقیقت باری تعالی ده و هم که خطو رالیله باله سنوح ایدن خواطر دن عالیدر (وهذا کلام عجیب نفیس محقق) کلام دری نظام ذواتون قدس سره العزیز مرمر غریب و مقام علم و داننده ثبوت یا فتمدر (و الفصل الاخير) فقرة ثالثة و ما تصور فی و هکذا قوی (هو تفسیر لقوله لیس کلمه شی) و حدیثیه حقه داله اولان ایه جلیله فی تفسیر در فان مالا مثل له لا یترسم فی الوهم (وانثانی) و عله کل شی صنعته فقرة سنی (تفسیر لقوله تعالی لا یسأل عما یفعل و هم یسألون و الثالث) من الفصول التوحید الخ (تفسیر لقوله انما قولنا لئلا یذکر نام ان نقول له کن فیکون) ای لیس هناك الا ظهور اثر القدرة علی وفق الارادة من غیر تصور الاله کلامه لفظ و ثمر غیر حریب و ید و سرعة ایجاد و تسخیر تمیلدر بقتا الله و یا کم علی التوحید و لا یثبات و التثبیه من جهة الذات و الصفات) وحدانية حقه عرفان و دانش اوزره راجع و برقرار و ذات علیانی سائر ذوات محدثات اسما اولدینغه اعتقاد ثابت و استوار ایلده (و جنبنا) ای بعدنا (طری فی الضلالة و الغواية من التعطیل و التشبیه بمنه و رحته) و فضله لا رب غیره و الله اعلم

(الباب الرابع)

(فیما نظره الله تعالی علی یدیه من المعجزات و شرفه به من الخصائص و الکرامات) تعمیم به در تخصیص باب چهارم صدق دعوی رسالت سید الوری علیه الصلایا به داله خارقة للعادة اولان اموری دمت معجز بیوست رسالت شاهنده اظهار و خصوصیات و کراماتدن اول حضرتی تشریف ایلدی بکی خوارق و لطائف بیائنده در زاهد مختار شارح قدوری رساله مشهوره سنده براعه کذا تحقیق اولشدر که برهان اصغیا و سلطان انبیاء صلی الله علیه و سلم دست جهان بیوستی اوزره جلوه نمای ظهور اولان معجزات بالغ درجه هزار در اما ثلاث مائة الف مرتبه شنه رسید ایلدی یعنی شهرت یابد ردیمشدر (قال القاضی ابو الفضل حسب المتأمل) بسکون السین ای کافیه (ان یحقق ان کلاما هذا) المسمى بالشقاء (لم یجمعه لشکر نبوة یبینا صلی الله علیه و سلم و لا اطاعن فی معجزاته فحتاج) ان مقدزه الیه منصوبدر (الی نصب الیراهین علیها) ضمیر معجزاته عائددر (و تحصین حوزتها) حاهمه حله مقتوحه و واوسا کنه و فتح زالیله دایره و حوالی (حتی لا توصل المطاعن الیه و نذکر) نصب له فحتاج اوزره معطوفدر (شرط المعجزة و التحدی) بالنصب ای و تبیین التحدی و تحدی کسر دال نهمله مشدده الیه هر نصب طلب معارضه در (وحده) بالنصب فتح حاهمه حله و تشدید الله تعریف معنائه (وفساد قول من ابطال نسخ الشرع و رده) قاضی عیاض علیه رحمة القیاض بیورر متاخر دانشوره کافی و بسدر تحقیق ایلده که تعریف حقوق مصطفی صلی الله و سلمه تألیف اولانان کاجمزی نبوت و معجزات حضرت طعنه زن اولان اثام مزده دلان یجوز تألیفه کوشش فلدق که بحث دینده انکه اثبات معجزاته سرد دلائل عقلیه و نقلیه الیه مناقشه به ورزش و دائرة مرکز تألیفی حفظ و صیانت محتاج اوله و زنا کم اثبات معجزاتده تردید تنبیه ز حالده مقدماته اول طاعن رهیاب دخول ایلده و معجزه و تحدی و تعریف برین نقله دخی یورر عنود آسانسخ شرایع لبطالنه قائل اولنرک فساد قول و ابطال ورده احتیاج اوله حاصلی او هام مذکور دن بر شی ایچون تصنیف کتاب مستطاب به بادرت ایتدک (بل الفناء) تشدید لاله (لاهل منه الملبین) تشدید موجد مفسوره الیه مجیبین معنائه (لادعوه المصدقین لنبوته لیكون ناکیدا فی محبتهم له و مناعة) فتح موله

معه من الحق (لا علم لهم ولا زادوا ايمانهم ايمانهم) بل كما باع تأليف كتاب امر حومه سندن دين وشريعت
 حضرت نه اجابة ونبوة ورسالتى تصديق ايند نر ايجون جمع وتصنيف ايند لكه درج تاليفه مندرجه اولان نكت
 واطراف جناب نازين مهمان سر اى ملكوت حضرت نه محبت نر نأ كيد ومن زاد ودارنده مودى غايب اولوب مجرد
 ايمان واقفاد لر نه ضم ايقانله ترقى ايتار ايجون نكاشته صحيفه روزگار قلدق (وليتنا ان نثبت) تحقيق وتشديدله
 (في هذا الباب امهات معجزاته ومشاهير اياته لتدل) ناه فوقيه ايله اى تلك المعجزات (على عظم قدره) عظم كسر عين
 وفتح ظاهريه ايله وفي نسخة عظيم قدره (عند ربه) يعنى بويابده بزم قصد وصر اعمز اول حضرتك معظم معجزاتى اصول
 ونصوات ايتار نيت ونحو بر واول معجزات واضحات سلطان سر بر قاب قوسين حضرت تاريزك درگاه كبرياده مقدار جلالت
 قرب نه دلالت ايجون نسطير وتقر برا تكميدر (واتيناه) بفتح الهمزة (منها بالحق والصحح الاسناد) يعنى اول معجزات
 باهر ردن قره آن جليله وقوى نبوتيافته وحديث جليله صدور بولان حنين جذع ونسيج حصى وتكثير طعام
 آسما معجزه لر ايتيان ايند لك (واكثره مما يبلغ القطع او كاد) خبر كاد مر اعاده للجمع لفظ الاسناد معجزه ووقه در ويا اكتفاء
 بالعلم معذوف اولنه يعنى بويابده سلك سطور منسلك اولان خبرك اغلب واكثري علم قطعي وامر يقيني به رسیده
 ويا نواتر معنوي به پيوسته اولغه قرب اولاندر (واضفا اليها بعض ما وقع في مشاهير كتب الائمة) دخی صحاح
 سته آسما شرياب اولان كتابرده شريفيافته وقوع بولان نيجه آثارى اول معجزاته الحاق ايند لك (واذا تأمل المتأمل
 المنصف ما قدمناه من جميل اثره وحيد سيره وبراعة علمه ورجاحة عقله وحلمه وجملة كماله وجميع خصاله وشاهد حاله
 وصواب مقاله لم يثر) جواب اذا (في صحة نبوته وصدق دعواه) وقد كفى هذا غير واحد في اسلامه) يعنى وصف تصفدن
 عارى منصف متأمل وقارى تفكر تام ايله اول حضرتك مأثر جليله وشمال حيده وبسنديد وجميع علما اوزره تفوق
 ودانش وحكماء عقلا اوزر نه زانت عقل وحلم وجمال كالات عليه واخوال سنيه ونظهور شمائل بهيه وراستى
 كفتار جليله وخفيه سندن تقديم اينديكمز مزايا وحقايق حق الانصاف تدبر ايلسه اول حضرتك صدق نبوت
 وتبليغ رسالتند ريب وكم ان اياز ويدر سى اوصاف مذ كوره بسيار كسه نك باعث اسلامى اولوب سلامتته كفايت
 ايندى (فروينا) صيغة مجمل ولاء وكاهى تشديد واوله ويا صيغة فاعل ايله در (عن الترمذى) صاحب الجامع (وابن
 قانع) قاف والقب ونون وعينه حافظ عبد الباقي (وغيرهما) من المخرجين (باسانيدهم ان عبد الله بن سلام) تحقيق
 لامله صحابه كرامنددر (قال لما قدم رسول الله صلى الله عليه وسلم المدينة جثته) جواب لما (انظر اليه) ما استبنت
 وجهه) وفي رواية تبينت (عرفت ان وجهه ليس بوجه كذاب صلى الله عليه وسلم) يا اضافة وبالا لمبالغه وصيغة تله در
 يعنى ابن سلام ورضى عنه السلام بيورركه وقتا شاه سر بر اضطرع عليه اجل التحايا هجرت مر اى سكينه يعنى مدينة
 امينيه بالسماده قدوم شرفوزم بيوردي بن درگاه والاسنه جهره ساي اولدم كه شان حضرت نه نگاه اعتبار ايدم پس
 ظاهر روى طاهر بن مشاهده ايندم صفة وجهه وجمنده امارات صدق وراستى لايحه ويديدار ونور نبوة روى
 دلاراستنده رخشان ولاعه اولديني بكار تواند از توفيق اولوب عين اليقين وحق اليقين بلامكه وجه شريفى دروغ
 كز جهره مى دكلدرديدي (حديثه) خبر آتيله بزمه پيام داده اولديك بعد اتمام السند مر ادبعينه حديث عبد الله بن
 سلامدر (القاضي الشهيد ابو على رحمه الله) حافظ بن سكرة (قال حدثنا ابو الحسن) بالصغير (الصيرفى) وابو الفضل
 ابن خيرون) فتح خاتم مجله وسكون تحفته وضم رايه صرف ومنعى جائزدر (عن ابى يعلى البغدادي) دال اولى بغداد
 مهمله وثانيه مجله ويا عكسه يا خود كلاهيمانك اهل ال و اعجا ميله در (عن ابى على السجى) كسر سين مهمله وسكون
 نون وخيم ويا نسبته ايله (عن ابن محبوب) محبوبى (عن الترمذى) صاحب السنن (حدثنا محمد بن بشار) فتح موحده
 وتشديد مجله ايله (حدثنا عبد الوهاب الثقفى) ومحمد بن جعفر) وهو غندر وقد سبق (وابن ابى عدى) بصري سلمى
 (ويشع بن سعيد) طعان بصري (عن عوف بن ابى جليله) فتح جيم وكسر ميله (الاعرابى عن زرارة) ضم زايه (ابن اوفى)
 بعض نسخده ابن ابى اوفى عالم فقه كبير القدرام فى داره فقر افاذا نقر فى الناقور فشق فأت روحه الله (عن عبد الله بن
 سلام الحديث) على ما تقدم (وعن ابى رزمة) كسر راء وسكون ميم وفتح مثله ايله (التميمى) عيين وفي نسخة التميمى (قال
 انبى النبي صلى الله عليه وسلم ومعى ابن ابى فاريته) صيغة مجله ولاء (فلما يتة قلت هذا نبي الله) روايت كرده ابى سعيد
 اولان خبر صحت اثرده ابى رزمة التميمى رضى الله عنه جناب سندن مز ويدر كه حضور باهر السرور شاه رسالت كادم
 احباب كرامدن بعضيلرى بكار اول حضرتى ارانله ايند يلر چون معجين نبوتده لمعان نور صدق وحق مشهود باصرة
 يقين اولدى بو ذات خسته صفات مبعوث بالحق رسول رب الارباب دريدم (وروى مسلم وغيره ان ضمادا) كسر
 ضاد مجله ايله قبل البعثة صدق حضرت اولان ابن ثعلبه در (لما وفد عليه) امام مرام روايتى اوزره ضاد مكه مكرمه به

قدم نه ساد اولوب قريشدن بعض بدكاران نى آخر الزمان شائده حاشاشم حاشا عارضة جنون اسناد ايند كوى قرع
 سامعه ضجاد ايند كده يا محمد جناب شريفك زده اثر جنون وارايسه رقيه بدت عوز اولم ديش ايدى (فقال له النبي صلى
 الله عليه وسلم) ذات شريفة لر نه نسبت اولسان اثر جنون نقي وكال عقل وهوشنى اثباتا بيورديدر (ان الحمد لله)
 كسر همزه وتشديد نون ونصب جمله وبعض نسخده فتح همزه وكسرون تحقيقه ايله مصدر به ورفع جمله در (شعنه)
 جمله اسميه وفعله ميانه سنده تا كيد للقصيه در وجهه اولى ثبات ودوامى تقييد وجهه ثانيه تيجد انعام اوزره داله
 ويا جمله اولى خبر به وثانيه انشائية اوله (ونستعينه) اى فى الحمد وغيره (من يمد الله) وفي نسخة من يمهده الله (فلا مضل
 له ومن يضل فلا هادى له) بجذوف المفعول فى جميع الاصول يعنى خدشا با جليل على جهة التجليل جناب پروردگار
 عالمه سر اواردر اول حقه جدايد وروزگار وشكر وشانسته كاهو حقه قيامده طلبكار اعانتراول ذاتيه كيه قياس
 مطلق راه حقه هدايت بيورده انكيجون سبيل ضلاله دلالت نايا بوبرذاتى كه عدم رفيق توفيقه له مهال ضلالته سوق
 اينده كه طريق مستقيى دال اولور هدايت ناموجوددر (واشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له) ما قبلنى تا كيد
 ايندر (وان محمد عبده ورسوله) مقام توحيدده انتم دفعلت افرادى مرام تفريده مناسب وشاياندر (قال له) ضجاد
 خوش نهاد حضرت داناي عالمه خطاب ايدوب (اعد على) كلماتك هؤلاء) كاهى عقلا نك غيرده مستعملدر يعنى
 تخميد وتوحيدله رطب اللسان اولديك كلياتى بكا تكرار بيورركه ديدى بعض روايتده سه بار كلام دوزى التظاى
 اعاده بيورقه ضجاد دست انصافى سينه صاف نهاده ايلوب (فلقده بلغن قاموس الجن) قاف وميله وسط واقعر
 وبالجذرياد بعض نسخده باء موحده ايله قابوس وديكرده ناه فوقيه وعين ايله ناعوس ويا نون وعينه معانى متقاربه
 (هات) كسر تا ايله اى اعط (يد لك ابايعك) سكون عين وجواب امرده مجزومدر (فبايعه) يعنى بواكلمات حكمت
 سماتك يا محمد بحر فصاحتك قعر نه رسیده اولدى دست كرم بيوستك بكا اعطا وامداد الله سنكه ايمان وايقان اوزره
 مبايعه اينده بم ديوب اول اسلامده بيعة اسلام ايندى (وقال جامع بن شداد) تشديد دال اولى ايله ابو صفرة اسدى بخاروبى
 عليه الرحمة در بوزاون سكرده سر نهاده بالين لحد اولدى (كان رجل من اهل طارق) بن ثهاب بن عبد الله المحاربي
 وله حكمة ورواية رضى الله عنه (فاخبرته رأى النبي صلى الله عليه وسلم بالمدينة فقال صلى الله عليه وسلم هل معكم
 شئ تبيته وانه قلنا هذا البعير قال بكم قلنا بكذا وكذا) لعل العطف لبيان عدددين (وسقمان غر) وسق فتح وكسر واوله
 التثنية كيددر (فاخذ) اى النبي صلى الله عليه وسلم (بخطامه) كسر خاء مجله ايله زماندر (وسار الى المدينة)
 روايت كرده يعنى اولان خبرده جامع بن شداد بيورركه اهل عصر مزدن بر كسه طاروق اسميله بنام ايدى نقل پيام
 ايدوب مدينة مكينة ده حضرت افتاب رسالتى مشاهده ايتش ايدى بوماما اول حضرت طاروق ورفقاى موافقانه
 بيورديكم سزايه بيعه شايان بر شى وارميدركه فروخت ايدم مزديد كده بوشتى فروخت ايدم زديدك نه مقدار ايه
 ايله بيع ايدم مزديدي جواب داده اولوب بوقدر كيل خرمايه پس زمان شترى طوقوب مدينة منوره نك بر جانيه روان
 اولدى (قلنا به) من رجل لا ندري من هو) ميانه مزده كه تكميل ايدوب بعيرى بر كسه بيع ايدم اسم ورسنى بيلرز
 ديدك (ومعنا طعينة) حال انكه بزم بيتزده هودج نشين برزن عارضة موجوده ايدى (فالتا افاضنا منة) وبالا اضافة
 ضامته (لئن البعير رأيت وجه رجل مثل القمر ليلة البدر ولا يخفى بكم) اول مسافر خاقون ديديكه قيمة شتره ضامن
 زير امشتر نيك روى تاباننى ايله بدرده ماه منير اسما شده ايندم اول سز حيف وغدرا مزديدي (فاصبحنا فجاء
 رجل يرفقنا ان رسول الله صلى الله عليه وسلم يا مكرم ان تا كا ومن هذا البعير وتكنا لوالا) اى وان تكنا لوالا (حتى
 استوفوا) بامداد مبايعه بر كسه بسيار خرما ايله كدى وديدي جناب رسول الله سز امر ايدركه بوخرمادن تساول
 ايدم سزدخى كيل ايدوب عن بعيرى استيقا ايدتجه اخذ ايدم سزديدي (وفي خبر الجاندى) ضم جيم وسكون نون وندال
 مهمله والف مقصوره ويا خود معدوده ايله (ملك عمان) ضم عين وتحقيق ميله ديار مننده بر شرك اسيد ووفتح عين
 وتشديد ميله شامده بر بلده در كذا فى الجوهرى امانقل دلجى اوزره بالضم والتخفيف بجرى جانيه ناهيه در (لما بلغه
 ان رسول الله صلى الله عليه وسلم يدعو الى الاسلام قال الجندى والله لقد دلت على هذا النبي الاى انه لا با من بجرى
 الا كان اول آخذه) بصيغة القاعل (ولا ينهى عن شئ الا كان اول تارك له) بعض نسخده ولا ينهى عن شئ ووروى
 بجرى اقطنه مقابل ايله مقامه ملايم اولور والاصل ملك عمان جلندي قصه سنده تكاشته راعة تحقيق اهل سيره كه
 سلطان تحتكاه رسالت حضرت تلى شاه مسعودى اسلامده دعوت ايدوب ايدردى اول دخی يادتم ايدوب بوي ايمى نك
 صدق ونبوته اولد لالت بكا وافيده در كه بر عمل خير ايله امر ايتنزا ايند اخيرايله كند ولى غافل اولور وركنه فى
 بدكار لندن دور باش ايتنزا الا ولى اول كند ولى تارك اولور (وانه) صلى الله عليه وسلم (فلب ولا يبطر) فتح ظا ايله

لا يقتصر معناه ذر (ويغلب) صيغة مجزوءه (ولا يفجر) بفتح الجيم اي لا يفزع (ويبي بالعهود ويختر) ضم ياء وكسر
 جيله (العود فانها نبي) دخی اول یغمیر ایشان دشمنانه غالب اولور و غلبه سبيله نخر آورا و لدخی الحرب سجال
 مغز استخه کاهی امر بر عکس اولور جزع و فغان ایتمز و عهده وفاد او و عده مخبر اولور بن شهادت ایدر مکة اول یغمیر
 بحق و رسول فیاض مطا در دیدی فله دره مائت نظره (وقال نقطویه) کسرتون و سکون فاء و فتح طاء و و او و تحبیه
 ساکنه ایلد ذکر ی سبقت ایلدی (فی قوله تعالی یکادز یتهاضی) ای فیض بالاوار من حیث ذاته (ولولم غمسه نار)
 تهمید انارنه با ستاره صفاته (هذا مثل ضرب به الله تعالی لنبيه) صلی الله علیه وسلم (يقول یکاد منظره) بوايه نورانيه
 بر مثل در حق جل و علا حیبي حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم شائده ضرب مثل بیوروب کانه دیک اولور که اول
 یغمیر لک ظاهر بی رؤیت قریب اولدی (بدل علی نبوته) نبوتی اوزره دلالتله (وان لم یقل قرأنا) یعنی ذال عجز نه اولان
 قرآن کریم تلاوتی رؤیتنه منضم اواز ایه ده دیکدر (کافال ابن رواحه) فتح را ایلد تعقیب و انصاری و بدری و شاعر
 و ماح حضرت رسالتدر (یت) لولم تکن فیه آیات مبینه لکان منظره بینیک باندر (مبینه کسرتون و فتح تحبیه ایل و اصل
 بینیک یتشک بالهمز اولوب ضروره اسکان بعد ذال ایدالی تجویر اولاندی یعنی اول حضرتک شائده آیات ظاهره
 و معجزات باهره موجوده اولمیدی یتنه انک رؤیه ظموری رسالتی پیام داده اولوردی حاصلی وجه دلار اسنده
 رخننده اولان صدق نشان و معاد ثابته نور رسالتی تفسیر ایدردی شیخ تقی الدین بن تیمیه بیت مذکور ی مع تغییر
 شطره الثاني حسان بن ثابت رضی الله عنه جنابنه اسناد بیور و مشر در که لولم تکن فیه آیات مبینه کانت بدیهته
 ثابته بالخبر) شاید نوادر فی المبني ایلد جمعی ممکن اوله (وقد اننا خذ فی ذکر النبوة والوحي والرسالة وبعده نشرح
 فی مجزوءه القرآن وما فیه من برهان ودلالة) فتح و کسر داله (ثم فی هذا الباب ثلاثون فصلا) یعنی اول حضرتک
 حاله ولایه و وحی و ذمت رسالتی نقلنه شروع و قریب اولوب بعد فراغ هذا لسان محجزة قرآن عظیم الشان واکه
 تعاق ایدن حجت و علامات و بیانه بده ایدر زبده ما باب مشار الیه سی فصل محجزاصلی جامع در بقول تفسافی صدر
 بایدن بوجه دلر سیده پایان اولان کلام بر فصل ایلد عد اولاندی بحاله حد ثلاثین ایلد تمام اولور و السلام

(فصل - ل)

(اعلم ان الله جل اسمه قادر على خلق المعرفة في قلوب عباده والعلم بذاته واسمائه وصفاته وجميع تكليفاته ابتداء دون
 واسطة لوشاء) معلوم عزتک اولسونکه حق سبحانه و تعالی هر معارف جزئیة فی علی وفق مراده بنده لری قلوب بنده
 خلق وذات اسنی واسماء حسنی وصفات عالیما و جمیع اواضر و نواهی سنه تعلق ایدن علم ککی واجالی جذبه
 من جذباته اخاضه سبيله اولابلا واسطة ایجاد و انشایه مشیت و حکمتی اقتضا و تعلق ایتسه قادر در (کاحکی عن
 سفته فی بعض الانبیاء) نیجه یغمیر انده اول معارف و وقوع ظهوری روایت اولاندی بی اسار و روی عن بعض الاولیاء
 من امته صلی الله علیه وسلم حصل لهم اللذی من الهام الالهی فی امور خارقة للعادة ظهیر تحقیقها عند اصحاب
 الارادة (و ذکر بعض اهل التفسیر فی قوله تعالی وما کان لبشر ان یکامه الله الا وحیا) ای وحی الالهام اورویا المنام
 (وجازان یوصل الیه جمیع ذلک بواسطة تبلیغهم کلامه و تكون تلك الواسطة اما من غیر البشر کالاتیکه مع الانبیاء
 اومن جنسهم کالانبیاء مع الامم) معنای ایه شریفه که حق جل و علا بشردن برینی کند و به کایم اتخاذ ایتسه بشر
 ایچون طاق و قدرت نایاب در مکر و وحی الهام و بارویای مناسله کلام ایلده مادر موسی علیه السلام و قوی
 کبی پس بومقامده ارباب تفسیردن بعضی یور مشر که بروقی حکمة ارادة الله تعلقند نصکره قوه قاهره سنده
 ممکندر که علوم کایه و معارف جزئیة فی ملک و بی واسطه عبادنه کلامی تبلیغ ایلده و اول واسطه یا من غیر البشر
 فرشتگانک یغمیرانه و ساطی اساوله و یا یتنه جنس بشردن انبیانک امتلانه توسطی کبی (ولامانع لهذا من دلیل
 العقل) حاله ابتداء و حاله واسطه دن ذکر ازانان امرک امکانه دلیل عقلیدن مانع یوقدر (واذا جاز هذا اول یستحل)
 عقلا و نقل جوازی مقرر اولدیه محال عد اولور (وجاءت الرسل بمادل علی صدقهم من معجزاتهم و جب تصدیقهم
 فی جمیع ما اوابه) و یغمیران معجزات باهره دن صدق رسالتی بنده داله امورله تشر یقاری تحقیق بولوب مرسل الیه
 اوزره جمیع امورده انلری تصدیق واجب اولدی (لان المعجزة مع العدی من النبي قائم مقام قول الله تعالی صدق
 عبدي فاطمیه و تابعوه و شاهد علی صدقه فیما یقوله) زیرا نعت نبوت صحیح اولان ذاتدن طلب معارضه برله
 ظهور معجزه یاری تعالی لیک قول و یغمیر دعوا سنده صادق در اصول و فروع شر بعثده که انقیاد و فرمانبر اولک
 دیو بهادی مقامنه قائم و اول یغمیرک تحقیق دعوتیه شاهددر (وهذا كاف والنظر بل فیه خارج عن الغرض
 فن اراد تنبیه و جده مستوفی فی کتب ائمه نارحهم الله تعالی) یعنی مدعی به بورتبه اقامه یتنه و ایدر بومقامده

نفاذیل بحث و کلام خیطه مرام اصلیدن بیرون در و کایم بقی اسطه صا و اسطه اطلاع ایدن ائمه دین حضرت انتک مصنفات سنده
 استیعای حظ ایلد نظریات اولور (فالنبوة فی لغة من همز) بین القراء امام نافع (ما أخذ من النبأ وهو الخبر) لفظ نبوت
 مهموز قبل لک لغت سنده نبأ دن اخذ اولمشدر که نبأ خبر معنانه در و نبأ ناره همزه ایلد تعدیه ایدر نبوتی با سماء ایه
 شریفه سنده و رودی اسما و یا بالتضعیف نبی عبادی کریمه سی کبی (وقد لا یهمز علی هذا التأویل تسهیلا) و کاهی
 مع بقائه علی هذا المبني تخفیفاهم هموز قبلتیز (والمعنی) هر دو قرأه اوزره معنی دیک اولور که (ان الله اطلعه علی غیبه
 راعله انه نیبه فیکون نبیا منبأ) ضم میم و سکون نون و فتح مو حده و همزه مذونه و یا فتح نون و تشدید مو حده ایلد یعنی
 حق تعالی اول ذاتی بعض مغیباته مطلع و یغمیری اولدیغن اعلام ایلدی پس منبی نبی لفظی خبر و برایش معنانه
 در که فعیل یعنی مفعول و لو کان علی زنة مفعول (او یکنون مخبرا عما بعنه الله به و منبأ) تخفیف و تشدید با مو حده
 مکسوره ایلد ای معلما (بما اطلعه الله تعالی فیکون فعیل یعنی فاعل) یا خودی حقا فی ارسال یور دینی امور دن خبر رس
 و مطلع قبلد یقی شیئی اعلام اید یجی معنانه اولور (ویکون عند من لم یهمزه من النبوة) فتح نون و سکون مو حده ایلد
 و هو ما ارتفع من الارض او بمعنى الرفعة) مهموز قبلتا نلر عند سنده لفظ نبی نبوتدن مأخوذ در که لغتده وجه ارضدن
 مرتفع اولان شی و یا مطلقا رفعت معنانه در (ومعناه انه رتبة شریفة و مکانة نبیة عند مولاه منیفة) ضم میم
 و کسر نونله ای زائدة او مرتفعة من اناف اذا اشرف والحاصل طبق مبني اوزره معنی برای نبی جای بالا و درگاه
 کبریا ده رتبة والا صورته اولدیغی مناسبتی ایلد در (فالوصفان فی حقهم مؤلفان) خبر و رفعت معنانه زندن و بده مفعول
 فاعل مبتدا زندن هر دو وصف شان نیده یجتماع بل متلازم اندر (واما الرسول فم و المرسل ولم یأت بقول یعنی
 مفعول فی الامانة الانادیا) اما رسول انفاذ حکم خدا ایچون قبل مولادن عباد مکافینه فرستاده قبلمش معنانه در
 اما مفعول و زنی لغتده مفعول معنستک و رودی نادر الوقوعدر (وارساله) لیس الحقیق بل علی وجه حکمی
 (هو امر الله) تعالی (له بالا بلاغ الی من ارسل الیه) ارسال رسول مرسل الیه اوانلره تبلیغ او امر خدای جلجله
 فرمان بردانیدر و ارسال دخی کاهی ملائکه و ساطی و کاهی بدون الواسطه و قوعیا فته در (واشفاقه من التتابع
 و منه قولهم جاء الناس ارسالا) بفتح الهمزة جمع رسل بفتح تین (اذ اشبع بعضهم بعضا) من جهة المبني اخذ و اشتقاق
 رسول من حیث المعنی تتابعند در و اداة عربی ندر که خلقی در بی بلول و یکدیگره تبعاً کاد کر نده جاء الناس
 ارسالا دیم لری بومعنادن مستفاد در (مکانه) ای الرسول (الزم) صیغه مجهولله (تکریر التلیخ) نصبه مفعول
 ثانی الزم و بعض نسخده التزم تکریر التلیخ و اقد در کویا رسول تکریر تبلیغ و اعاده سبيله الزام و در عهده
 قبلندی (او الزمت) و فی نسخة و التزمت (الامة اتباعه) و یا امت اول رسول اتباع الیه ملزوم و انقیاد الیه ملزم قبلتشی
 اچلندن بحسب اللغة تشایع معنای مناسبه روا کور یله (وهذا بیان التفرقة بین النبي والرسول) بحسب المبني
 و علی مقتضی اصل اللغة فی المعنی (واختلف العلماء هل النبي والرسول بمعنى واحد او بمعنيين) اما بحسب الاصطلاح
 الشرعی و اواله فی نبی ایلد رسول بر معنایه مترادفین میدرو یا نبی اعم و رسول اخص و اخله متغایرین میدرو یا
 کربوه اختلافه راهی و سالت اولدیله (فقیل هما سواء) کل منهم انسان او حی الیه بشرع مجدد او غیر مجدد تر بفیله
 ایکنی بر معنایه در دیناری (واصله) باعتبار المبني اصل معنی (مأخوذ من الانبياء وهو الاعلام) اخباردن
 مأخوذ اوله که اعلامدر (واستدلوا) یکدیگر معنانه اولدیغن استدلال ایلد یله (بقوله تعالی و ما ارسلنا من قبلنا
 من رسول و لانی فقد اثبت لهما الارسال معا) حق جل و علا فرقان مجیدنده نبی و رسولدن هر بری ایچون
 ارسالده معیت اثبات ایلد یوب برای عطف یتنم ماده مغایرتله حکم قبلدی (ولا یکنون النبي الارسل و لا الرسول
 الانبیاء) نبی اواز الارسل و رسول اواز الانبیاء دید یله بومقامده ارسال معنای لغوی اوزره بحث و اظهارد در معنای
 اصطلاحی مراد دیکدر (وقیل هما متفرقان من وجه) و نبی و رسول من وجه متفرقان و من وجه مجتعماندر دینلدی
 فلا جرم عطف فی الجملة تغایر اقتضا ایدر لاسیما مع وجود لا المزیدة لتأکید (اذ قد اجتمعوا) قضیه مطویه ایچون تعالیدر
 (فی النبوة التي هي الاطلاع على الغيب والاعلام بخواص النبوة والرفعة بمعرفه ذلك) یعنی نبی و رسول ماده لری
 نبوت مهموزه اولوب یعنی امور غیبیه به اطلاع و غیر یله نایاب اولان امور الیه اختصاصلنده بر معنایه جمیع و یا شان
 نبوت و رسالتی عرفانه رفعتده اجتماع ایلدیله (و حوزدر جاتها) ای احاطه مرتبة کل منهما (واقترافی زیادة
 الرسالة للرسول) برای رسول زیاده کی رسالت اختصاصیله یتنم مامقتر قاندر (وهو الامر بالانذار والاعلام) عطف
 تفسیر و یا انذاردن اخص اولور که بشیر و نبیین احکام اسلامی شاملدر (کافلتنا) یعنی رسالت بر امری اعلامدر انندن
 حذر اوانته و تبیین احکام اسلامدر تنکم فیما سبق بیان کلام ایلدک (و جئهم) من وجه اجتماع و من وجه افتراقله

نبي ورسول ميسانه من فرق ايدن اصحاب قبال مستند و دليل لري (من الابهة نفسها) بعينهاية مقدماته جهتند در كه
 (التفريق بين الامتين) اى ضرورة كون المعطوف غير المعطوف عليه كما هو الاصل في تغاير المتعاطفين (ولو كانا
 شيئا واحدا لما احسن تكرارهما في الكلام البليغ) رسول و نبي شي واحد و بر معناه اوله لردى قرآن بلاغت عنوانده
 تكملى مستحسن اولميدى (قالوا والمعنى وما ارسلنا من رسول) وفي نسخة من نبي (الى امة) اى مأمور بالعبادة
 والدعوة (او نبي ليس برسول الى احد) اى مأمور بالعبادة فقط فالاول كامل والثاني مكمل فمواخص وذالذات واعم
 (وقد ذهب بعضهم الى ان الرسول من جاء بشرع مبتدا) علمادن بعض يومعنايه ذاهب اولديركه رسول بر شرع مجدد ايله
 بعث انسان ذاتدركه كند و دن مقدم اولان شرع شريفى تقرير و تأييد ايله اوليه (ومن لم يأت به فهو نبي غير رسول
 وان امره بالبلاغ والانتذار) دخی ثول ذاتكه مجد دابر شرع ايله تشریف اتميه همان موحى اليه اوله اول ذات رسولك
 غيرى نبي در استرسه ابلاغ و انتذارله مأمور و لسون زيرا احكام و اناردن زيادة فاضله ايله ورود و قدوم ايتمشدر
 ديدلر (والصحيح الذي عليه الجاه) فتح جيم و تشديد ميم ممدوده ايله (الغفير) غين مجبه و فاء ايله جمع كثير و جاهر يعنى
 رسيد درجه صحت اولان قول كه اتفاق كرده جهوردن (ان كل رسول نبي وليس كل نبي رسول) بتحقيق هر رسول
 نبيدر اما هر نبي رسول دكلدرز يراني انسان موحى اليه در كرك تبليغه مأمور و لسون و يا اولسون اما رسول
 بر نبيدر كه تبليغ رسالتله مأمور در كرك اول رسالت تقدم و يا يتجدد ايتسون (واول الرسل آدم) مرسلين زمرة
 جليله سنك بشرو و ينشقدم و اولى صنى الله ابو محمد آدم عليه الصلاة والسلام در كه اهل ايمان اولان اولاد كرامته
 ارسال قلندى و شيث و ادريس منوال محرو و اوزره مرسلدر اما نوح عليه السلام كفار قومنه اول فرستاده حقددر
 (و آخرهم محمد صلى الله عليه وسلم بالاجماع) و لكن رسول الله و خاتم النبيين جليله سى شهادتيله و الحاصل اول
 رسل آدم و اخرى خاتم عليهم ما سلام الله الاتم الاكل حضرت ايتدر (وفي حديث ابى ذر عنه) كما رواه احمد وابن حبان
 (ان الانبياء مائة الف واربعة وعشرون الف نبي و ذكر اى انبيى عليه السلام ان الرسل منهم ثلثمائة و ثلاثه عشر
 جم الغفير) اى جمع كثير فمهمون باب مسجد الجامع (اولهم آدم) يعنى انبياء عليهم التحايا و يزكركمى درت بيك و اناردن
 رسالتله مبعوث و جيموزاون اوج ذوات عالیشاناندر كه اول آدم صلوات الله عليه و سلامه جنابلر ديدلر و يوزد لير
 نادره كويان ارباب عرفاندر منقولدر كه عدد مرسلين حروف محمد اسمندن مستخر جدر هر بر حرفك يينه ليله كه
 ظواهر جليله و بواطن خفيه اسم محمد در تعداد اولند قدده في الحقيقة و جيموزاون اوج عدد حاصل اولد بغيرى سر عبيددر
 (وتد بان لك معنى النبوة والرسالة وليست باعند المحققين ذاتا لشي ولا وصف ذات) يعنى بتحقيق معنى نبوت
 و رسالت سكاظا هر و بديدار اولدى پس نبوت و رسالت نبي ايجون ذات و ذواتله قائمه وصف دكلدر در (خلافا
 للكرامية) تشديد را و ايه تحته ايله محمد بن كرام بن شادده منسوبدر (في نظو يل اهم و تهو يل) اى تخييل (ليس عليه
 تعويل) يعنى كراميه مذهب ناحق خلافيدر كه آنلسوى الوحي نبوت و رسالت ذات رسوله قائمه صفتاندر ديدلر
 و كثر تعييل و تخييل لرندن من جهة الدليل كلام بي نظام كراميه به اعتماد و قدور قال التمساني ان الكراميه قائلون
 بان الانبياء والرسل محبوبون على النبوة والرسالة وانهم انبياء مذكخقوا من دون ان يوحى اليهم واستدلوا على ذلك
 بما روى عن ابي هريرة قال قالوا يا رسول الله متى وحيك لك النبوة قال و آدم بين الروح والجسد (واما الوحي) معاني
 وحي صوت خفي و الهام و اشارته اطلاق اولند يسه ده (فاصله الاسراع) در اصل سرعت ايتك معناسنه در
 (فلما كان النبي يلقى ما ياتيه من ربه يعجل سمي وحيا) وقتما جفس نبي قبل رجاندن شرفيافته صدور بولان امرى
 سر عتله اخذ و تلقى ايله يكدن وحي تسميه قلندى (وسميت انواع الالهامات تشبيها بالوحي الى النبي) دخی افراد
 انسان و حيواندن و اوده اولان الهامات انواعته وحي تسميه سى عجله ايله اخذ و تلقى ده نبي به وحي برله تشبيهه
 جهتند در و اوعينا الى ام موسى ان ارضيه و اوحى ربك الى الخلق ايات جليله سنده ورودى اسائى ملهم عجله
 و مسارعندن ناشى اول الهامه دخی اطلاق اولندى (وسمى الخط وحيه بالسرعة حركة يد كاتبه) كتابته دخی وحي
 تسميه اولند بغيرى دست كاتب سر عه حركتنددر (و وحي الحاسب و الخط لسرعة اشارت ما) ابروان و كوشه چشمك
 وحي تيز حركت و سرعت اشارت لرندن ناشيدر (ومنه قوله تعالى فاوحى اليهم ان سبحوا بكرة و عتياى اوى و زمين)
 يعنى اشارت مطلقه اوزره و حيل اطلاق قبيلندند و ايتده ورود يافته فقط فاوحى يعنى اخذ اعضاسيله اياما اشارت
 ايلدى ديك معناسنه در (ومنه قولهم الوحا الوحا) فتح و او و مد و فصرله افرادى مدله و تكريرى فصر و مدله و تكرير
 براى مبالغة و در و نصبه على الاغراء (اى السرعة السريعة) ضم سين و يا فتحله الوحا معناسنه يعنى وحيك سرعتله
 اشارت معناسنه و رودا تسمى عربك الوحا و ما قوليدركه سرعت معناسنه اولور (وقيل اصل الوحي السر والاختفاء)

دخی اصل وحي سرتمفته و پنهان دیندی (ومنه سمي الالهام وحيا) وحيك سر او ايسى مقنضا سمي الهام دخی
 اهانك غيرى به خفي و نهان او ايعين وحي ديندى * وحي حق والله اعلم بالصواب * ومنه قوله تعالى وان الشياطين
 ليوحيون الى اوليائهم اى يوسوسون في صدورهم لا غواهم (ومنه قوله تعالى و اوحينا الى ام موسى اى الى) صيغة
 مجهول و يامه لوله (في قايها ان ارضيه) شان جلالته مادر كايك قلبنه الهام و يامنما القا ايله من و امر ايلدك
 ولدنى ارضاع ايليه ديويور ملرى معنای وحي سر و الهامنددر (وقد قيل ذلك) دخی الهام و يامنما معناسنه
 ذكر اولنان خصوصده ديندى (في قوله تعالى وما كان ابشر ان يكلمه الله الا وحياى ما يلقيه في قلبه دون واسطة)
 يعنى الهاما او منما بلا واسطة قلب بشره القا ايدركه واقعة قلبيه به مختصه در

فصل

(اعلم ان معنى تسميتنا ما جاءت به الانبياء معجزة) تاء معجزة براى مبالغة در يعنى خارقة للعادة اولان ايتدن معجرات
 حضرت اتيان بيورد قلرى علاماته معجزة تسميه ايتك معناسى (هو ان الخلق عجزوا) فتح جيله اغة فصيحدر
 (عن الايمان بثلها) مرسل اليهم اولند اول اعجاز نظيرى اتيانه قادر اوليه (وهى على شريبين ضرب هومن نوع
 قدرة البشر فجزوا عنه) معجزة مقدورة للبشر وغير مقدورة و اولى حيثية ايكى صنف اوزره در بر نوعى فى الجملة و باقوة
 تقدير خلقى قدرت اوزره مقدور بشر نوعندن اولوب بناء على صرفتم اتياندر عاجز اولر (وتجيزهم عنه فعل الله
 تعالى دل على صدق نبية) بارى تعالىك انلرى صرف توجه ايله اتيان مثلندن تجيزيوره سى فعل حقددر ككه
 يغمبر ينك دعواى رسالتله صدق عدى قول شريفى مقامنده راستى نبوتنه دلالت ايلدى (كصرفهم عن حق
 الموت) قل ان كانت لكم الدار الاخرة عند الله خالصة من دون الناس فتمنوا الموت ان كنتم صادقين ايه كريمة سيله يهود
 عندك مر كى طاب لرندن صرفى كيبدر بعد ذحال يهوددن و لن يمتنونه ابد اتميه سيله خبر داده اولمشدر (وتجيزهم
 برله صرفهم اوزره عطف اولور) عن الايمان بثل القرءان على و اى بعضهم) دخی شركين وغيرهم قرءان ماندى
 ايله اتياندر اعجاز در بناء على صرفهم كالنظام من المعتزلة امدى انلرك اتياندر عجزى قرآنك فصاحت و بلاغت
 و غرائب و جرات اسالب و تركيبنده علودر جه سى وساقه و لاحقا امور غيبية بي تفهمنندن ناشى من جهة المبني
 والمعنى معجزة در (وتجيزهم) كتحيزهم عن نحو الايمان بثل القرءان من سائر خوارق العادة (وضرب هو خارج
 عن قدرتهم فلم يقدر و اعلى الايمان بثل كاحياء الموتى) معجزة مك ديكر صنفى بشردن خارجدر كه بالكلمة نظيرى اتيانه
 قدرتياب اولديدر مرده بي زنده قاق كى زبرا افعال بشرو ملك جنسندن حصوليذيرد كادر اما دم معجز مسجدا ايله
 مرده كلك حيايت تازه بولمى قدرت پروردگار ايله حضرت روح الله عليه السلامه معجزدر (وقلب الصاحبة
 وعصائبك ما و قلوب المسيك موسى عليه السلامك فرعون بي عون مادمه سنده ظهور ايدن معجزة باهره سيدر
 (واخراج ناقة من تحت بلا واسطة) و اسباب معجزة) منك خارادن صالح عليه السلام ناقة اخراج بيورد بغيرى
 معجزة (وكلام شجرة) قبل ربك كيدن موسى الكليم عليه السلامه در تحت كوي اوالمسيدر (وسمع الماء من الاصابع)
 وفي نسخة من بين الاصابع مبانة انكشت مصطفي صلى الله عليه وسلم حضرت لرندن اب ناب روان اولمى (وانشقاق
 القمر) اقتربت الساعة وانشق القمر نص جليله اشارت سلطان رسالتله ماه منيرك دونم اولمى و ماندى آساكه
 (علا بكن) وفي نسخة مما لا يجوز (ان يفعله احد الا الله تعالى فكون ذلك على يد النبي صلى الله عليه وسلم من فعل الله
 تعالى و تحديه من يكذبه ان ياتى بثل تجيز) وفي نسخة تجيزله يعنى بارى تعالىدن غيرى بر فردك ذله ككتورمى
 جائز و ممكن اولين خوارق نكه صنف معهود صور تا دست يغمبر يذن ظهورى حقيقت جناب كبريادن اولوب
 دعواى رسالتله اسناد دروغ ايدنله اول امرك نظيرى اتيانله تحدى تجيز اولور (واعلم ان المعجزات التى ظهرت
 على يد نبينا صلى الله عليه وسلم ودلائل نبوته وبراهين صدقه من هذين النوعين معا) معلوم اوله كه دست معجز نماى
 سلطان انبياء عليه التحايا اوزره ظهور يافته اولان شوق و محبة شجر و تسليم حجر ماندى معجزاتكه مقدور بشر
 وغيره مقدور صنفك كيبندن وقوى دعواى رسالت و اعلام حقه شواهد در اما آوان ولادت و قبل البعثة صدور
 يافته سقوط طاق كسرى و خرو و اوان و اطلال غمام امانلى خوارق ارهاص ايدن معدوده در (وهو اكثر الانبياء
 معجزة و اهرهم ايه و اظهرهم برهانا كما نبينه) خاتم الانبياء و الرسل صلى الله عليه وسلم من جهة الاعجازيه برانك
 بسمارتينى و علامت و حجت قبيلندن انور و اظهر يدر نته كيم فرد افراد معجزات شريفه لرن قريبارر فصل معجز
 اصل ايله مرد و بيان ايددر (وهى فى كثرها لا يحيط بها ضبط فان واحدا منها هو القرءان لا يحصى) صيغة
 مجهولله (عدد معجزاته بالف ولا الفين ولا اكثر) وكثرة معجزة حضرت جبرئيلانى حفظ يزون حيلة شمار در ارجله

معجزاتند برسی معظم معجزه اولان قرآن عظیم الشاندرکه عدد معجزاتی بی حد وحصا هزار و در هزار و دخی
بسیار له تعداد خارج از امکان در (لان النبی صلی الله علیه وسلم قد تحدی بسورة منه فجز) بصیغه المجهول (عنا) زیرا
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم سور قرآن در اقصر سورة ایه طلب معارضه ایلدی جمیع اهل معانی و بیان انی
انساندن عاجز و فرمانده اولدی (قال العلماء اقصر السورانا اعطینا الکون الخ) علماء اعظام اقصر سورة قرآن
باعتبار الحروف والکلمات سورة کوثر و دیدیلر (فکل ایه اوایات منه بعددها و قدرها معجزه تم فیها) فی سورة الکون
(نفسها معجزات علی ما سلفه فیما انطوی علیه من المعجزات) یعنی قرآن جلیدن هرایه وایات بعددها معجزه در
و بهمن سورة کوثر بخصوصها معجزه اولور که قرآنک محتوی اولدی معجزاتند قریبا تفصیل بیان ایدرز
(ثم معجزاته صلی الله علیه وسلم علی قسمین) بعدد اعند مرده ثابته اولان معجزات حضرت قطعی الحصول و یاطنی
الوصول اعتبار ایلد و قسم اوزره در (وقسم منها علم قطعا) علم ماضی مجمل و یامصدر و قطع عاصفة مصدر و نقل
الینا و اترا) و فی نسخه متواتر (کالقرآن فلامریه) کسر و ضم میله (ولا خلاف بحقی النبی به وظم ورمه من قبله)
کسر قاف و فتح موحده ایه جهة معناه سلفه عطف تفسیر در (واستدلاله بحجته وان انکر هذا) اند جاحد ای منکر
و ملحد (فهم وکان کاره وجود محمد صلی الله علیه وسلم فی الدنیا) قسمیند برسی علم قطعیله معلوم و شهرت و تواتر
بره من قوله در قرآن کریم اسماءدی پیغمبرک تلك المعجزة ایه تشریف وایک جهتمدن ظهوری و صدیجت و صدق
نوسه قرآنله استشهداده رب و کان نایا بدروین آئمه الا انه خلاف ناید اگر معجزاتک جانب نبویدن ظهور و استدلاله
ملحد و معاند انکار ایدر سه وجود پر کرم وجود محمد و محمودی عالم دینا ده انکار کبیر (و انما اعراض الجاحدين
فی الحجة به فهو فی نفسه و جمیع ما تضمنه من معجز معلوم ضرورية و وجه اعجازه معلوم ضرورية و نظرا) عبارتده تکرار
صریح هوید او وجه اعجازه مفهوم ضرورية و نظریه ایه تعریف مقامه حسابان ایدی و الحاصل منکرین و ملحدین
اعتراضی اکسحت اولقده در پس حد ذاته در قرآن و سورة آیاتند تضمن ایلدی معجزات بدیهه معلوم و سلاسه
مبنی و جزالة معنی و نظم آیات و کلماته و جوه اعجازی نظریه ضرورية و مفهومی در (کاستنصرحه) ای نبین ذلك
القدر (قال بعض ائمتنا) آئمه المالکیه (و یجری هذا المجرى علی الجملة انه) فاعل یجری (قد جری علی یده) و فی نسخه
علی یده (صلى الله علیه وسلم آیات و خوارق عادات اذ لم یبلغ واحد منها معنی القطع) بالنصب (فیباغیه جمیعها فلا
مریبه فی جریان معانیها علی یده و لا یختلف مؤمن و لا کافر انه قد جرت علی یده عجائب) اولی اولان بلا حرف لا مؤمن
و کافر تعبری ایدی (و انما خلاف المعاند فی کونهم من قبل الله و قد قدمننا کونهم من قبل الله) محصول کلام
علم قطعیله معلوم و تواتر استقول اولان قسم مجرسانه باعتبار المعنی فی الجملة بودخی جاری اولور که اول حضرتک
یده و یدنده علامات و کرامات جاریه اولوب مشخصا و معینا علم قطعی به اول خارقه دن بری رسیده اولدیسه دهنه
باعتبار معانی کلیسی علم یقینی به پیوسته قبولور که لاشک اول حضرتک یدندن جریان ایلدیکنه مؤمن و کافر اختلاف
ایتمه مان معاندک موحده مخالفتی عجایب مذکورنه قبل حقدن برحق ظهورنه عدم اعتقاد ایدر که اول حضرت
شاعر و اساطیر در کدودن صدور یافته اولان خوارق تلقاء نفسند در دیمه لری ایدی و اول خوارقک جانب حقدن
قائمه اولدی یعنی ذکر و قدیم ایتمش ایدک (وان ذلك بمثابة قوله تعالى صدقت) و معجزه مع التحدی باری
تعالیک صدقت یا عبیدی قول شریفی منابه سنده در (فقد علم وقوع مثل هذا ایضا من نبی صلی الله علیه وسلم ضرورية
لا تناف معانیها) تقدیم اولان بحث نفیس مائدی پیغمبر من حضرتلندن وقوع معجزه بدیهه معلوم و اختلاف
مبانیسندن قطع نظر اتفاق معانی خوارق عاداته معلوم در (کایعلم ضرورية وجود حاتم) بکسر التاء عبد الله بن سعد
الطائی کفر اوزره مر داوولوب قرزندى عدی رضی الله تعالی عنه و هم مشرعه عدی شرف اسلام و صحبة سید الانام له
مشرع او شلدر در مسعود حاتم جود و سخاده علم ایدی (و شجاعة عنتره) فتح عین مهمله و سکون نون و فتح ناه فوقیه
و رواه الله ابن معاویه بن شداد العسبی در که فرسان عرب ایجره شجاعة شه تیب ایدی کثجاعة علی رضی الله عنه
ایله ایراد مثل خوش آید مایدی زیرا حیدر کرار عرب و عجم بیننده شجاعت و شمسامته فرید روز کار ایدی (و حل
انکشف) فتح همزه و سکون هاء مهمله و فتح نون و قال الله ابن قیس التمیمی رضی الله عنه در عصر رسالتنا هذه رفع سر
انکشت اسلام ایلوب انجق روایت و قویافته دکادر صحابی محضر میدر و قال صاحب المقاموس تابعی کبیر
(لا تناف الاخبار الواردة عن کل واحد منهم علی کرم هذا) یعنی حاتم (و شجاعة هذا و حل هذا) فاشار الی کل بما
لقریب تنزیل فی ذهنه منزله (وان کان کل خبر بنفسه لا یوجب العلم و لا یقطع بعینه) نته کیم جود حاتم و شجاعة
عنده و حل احقدن هر بریک سخا و شجاعت و حل خصوص سنده عند المورخین اخبار و ارده اتفاقیه ضرورية معلوم

عالمیان اولدی یعنی کبی اما هر بریک خبر و اثری بانقراده علم قطعی ایجاب ایتمه در اهر رندن هر عصر و طبقه ده عدم
تواتر له محتمله قطع و جزم لازم (واقسم الثاني) معجزات حضرتندن قسم دوم (هو ما لم یبلغ مبلغ الضرورة و القطع)
علی ضروری بدیهی و فکری قطعی مقدارنه رسیده اولماید (وهو) قسم مشارالیه که جنس منزله سنده در (علی
نوعین) ایکی نوع 'وزره جایکیر اولور (نوع مشتمل منشر) صیغ فاعله (رواه العدد الکثیر و شاع الخبر به عند المحدثین
و الرواة و نقلة السير) نقله جمیع ناقل و سیر جمع سیره (والاخبار) بفتح الهمزة (کسب الملاء من بین اصابعه و تکتیر اطعام)
یعنی برنوعی عند الخاصة مشتمل و عند العامة منتشر در که صحابی و تابعینندن جمع کثیر آتی روایت ایدوب شجرین
و مصنفین عند اول نوعله خبر شیوع یافته راویان انار و ناقلا سیر و اخبار اول سرچشمه زلال رسالتک انکشت
شریف میانه سندن آب صافی فوران و اندک شراب و طعامک بسیار و بی پایان اولدی معجزه لری آسانم بر تیبدر (نوع
منه اختص به الواحد و الاثنان و رواه العدد البسیر و لم یشر اشهر غیره لکنه اذا جمع الی مثله اتفاقا فی المعنی واجتمعا
علی الاثنان بالمعجز کما قدمناه) اول قسمک برنوعی دخی شهر تیب اولوب یک دور وایته مختص و جمع قلیل روایت
ایله قسم مذکور سائرند که شهر تیله اشهر نام بولدی اما منی مائدی جمع او انسه ثبوت اعجاز معنای سنده اتفاق
و اتیان بالمعجز ایه اجتماع ایدر حاصلی بالاده تقدیم و وجهی اوزره غیر مشهور اولدی یکدیگره ضم و الحاق اولنده قد
مرتبه قطعی افاده ایدر (قال القاضی ابو الفضل انا نقول صدعا بالحق) ای جهر (ان کثیرا من هذه الايات المأثورة عنه
صلى الله علیه وسلم معلومة بالقطع) یعنی سخن برحق ایه گویا اولور که نخر عالم صلی الله علیه وسلم جنس بندن مرویه
اولان کلام شجر و سلام جرم مائدی و ارادات و لو کانت واحد فی المبنى اما تواتر ایه معنی علم قطعی برله مشهوره
و معلومه در (اما انشاق القوم قالوا ان نص وقوعه و اخر عن وجوده و لا یعدل عن ظاهره الا بدلیل) اما ما منکر
دویم اولدی معجزه باهره می فی الجملة وقوعک کلام قدیم اقتربت الساعة و انشق القمر نص عزیزی مثبت و ثبوتی
شجر در کرجه ظنی الدلالة اما تحقق وقوع و ثبوت وجودندن تأویل عدول اقتضا ایا منکر ظاهرندن حمل و صرفی
موجب دلیل اوله (وجاء رفع استماله صحیح الاخبار) ایه جملیه بی ظاهرندن صرفه دال اولان احتمالک دفعه اخبار
صحیحه و آثار مریمه و رود ایلدی (ولا یوهن) ضم یا و کسر هاء ایه محقق و یا منقل اوله یعنی یضعف (عز من اخلاق
اخرق منحل) ضم میم و سکون نون و هاء مهمله مفتوحه و تشدید لام له (عری الدین) ضم عین و فتح را ایه جمع عرو
و مضاف الیه یعنی امر دین و دینا سده تسک اولان شیئ شکافنه تصدی ایدن جاهل و نادان مخالفتی بزم جزم و قصد مره
وهن و ضعف ابراث ایتمز (ولا یلغف) صیغه مجحه و له (الی سخافة مبتدع) سخافت فتح سین و خاء معجمه ایه رقت عقل
(بالی الشک علی قلوب ضفاء المؤمنین) حقدن عدول ایدن اهل بدعتک رقت عقلنه نکاه التفات اولور که ساده دلان
ضعفه اهل اسلام قلوبنه ایقاع شک و القاء رب ایدر یعنی قلب عوامه شبهه ابراث و اخطار ایدن ارباب یدع و نادان و نا
خرد تر هاننه اعتبار اولنر (بل نرغم بهذا انه) نرغم صیغه فاعل متکلم ایه من ارغم انه اذا الصقة بالارغام بالفتح
وهو التراب و المعنی نذله (ونبذ) فتح نون اولی و کسر موحده ایه ای نظرح (بالعراء) صحر اوفضا (سخفه) ضم و یا فتح
سین مهمله و سکون خاء معجمه ایه رقة عقل و کثافة جهل محصول سخن بلسکه بزرخاله یاشینی مبتدع اولوب آتی
خورد و حیر ایدر زورقة عقل و بارکران جهالت و حاقتی بیابان کثافت و حقارته انداخته قبولور (وکذلك قصة
نوع الماء و تکتیر الطعام و رواه الثقات و العدد الکثیر عن الجاهل الغفیر عن العدد الکثیر من الصحابة) یعنی کثرة رواة
جهتیه انشاق قر معجزه می آسار اول حساب عنبر بار شفاعتک انکشت مه شکافندن آب زلال روان و اندک
طعام بسیار و فراوان اوقی قضیه لریکه رواة نقاة جمع کثیر تابعینندن و اثر دخی ذوات بسیار صحابیندن نقل و روایت
ایلدیلر بیبانه صلی بر فضل ایه معقود در (ومنها) ای من جملة المعجزات (ما رواه الکافة عن الکافة متصلا
ای ما رواه الجماعة عن مثلهم فی الصکرة نقلا غیر منقطع اصلا) عن حدث بها من جملة الصحابة (من بیان
من بعض نسخده من جملة الصحابة کسر حیم و تشدید لام ایه ایما کبر هم (واخیار هم) فتح همزه و یا و تحمیه ایه
مضبوط لسخ صحیحه و بیبانه نسخده کسر همزه و موحده ایه بحر و اوقی عیافته اما وجه حری غیر ظاهر در شلید
ما رواه اوزره عطفله مر فوع اوله (ان ذلك کان فی موطن اجتماع الکثیر منهم فی يوم المندق و فی غزوة بواط) فتح
و ضم موحده ایه جبال جهنمه دن بر جلد در (وعرة الحدیثية) تحقیق و تشدید یاء ثانیه ایه (وغزوة تبوک) فتح فوکیه
و ضم موحده ایه مع و صرف قلنور آخر غزای خاتم الرسالة در (وامثالها من محافل المساین و جمیع العساکر) یعنی
جملة معجزاتند جمع غفر و جمع کثیر یکدیگر دن نقل متصل ایه روایت بیور و قد ایدر که اول معجزه ایه تعذیب ایدر
صدا به کرام و اکبر ذوی الاحترام دن نقل ایتله معجزات مذکورمه صحابی و غیر یلر معنده غزوة احزاب و بواط و صلح

حديثه وغزاي بول وما تسمى بحاجات مسان ومنه مسكر وحديثه اول حضرت دن صدور وظهور شهرت و نواز ايله
روايت بيورمليدر (ولم يوتر) صيغة مفعولة (عن احد من الصحابة مخالفة للراوى فيما حكاه ولا انكار لما ذكر)
صيغة مفعولة (انهم راوه منه صلى الله عليه وسلم كما رآه سكوت السالك منهم كطق الناطق) يعنى صحابي كرامك
برندن قصه مذكوره راويسته مخالفت اولفق اولمى وحضرت سيد الورى عليه التحايا دن مشاهده ايلد كاري
كبي معانيه وبقية صحابه امر منقولى انكارا يمدى مشاهده ايتيمر معانيه ايدنله تعرض ايتيمر كورمش كبي
اعتقاد قيلد بارس اول كروه عليه دن خاموش اولانك سكوتى انلردن روايه راوى منزله سنده اولور اذهم المنزهون
عن السكوت على باطل والمداهنة في كذب) فتح كاف وكسر ذال ويا فتح وسكونيله در (وايس هنالك رغبة ولا رهبة)
امدى اصحاب ذوى الاحترام امر باطل اوزره سكوت ودر وغه مداهنة ايله خاموش اولمق دن كنتم خيرامة شهداى
وخير القرون قرنى دلالتيله مبرون درلر بومقامده مداراة مع الخلق ومداهنة في الحق موجب امر اول كروه والامتنع
ايچون ميل وطمع وخوف وفزع نايدادر (ولو كان ما سمعوه متكررا عندهم وغير معروف لديهم لانكرهه) اكر
كوشدلى اولان قصه انلر عنده منكر ويا في الجله غير معروف اولمى وسكوتى اولان ماده في ناقي اوزره در
وانكار بيورمده توقف ايتزلدى (كما انكر بعضهم على بعض اشياء رواها بعضهم من السنن والسير وحرف القرآن)
نه كيم بعض صحابه ديكرى اوزره احكامه متعلقه احاديث وشمائل وحروف قرآنده روايت ايتد كاري نيمه شئي
ايتكار بيورملى كبي (وخطأ) بتشديد الطاء (بعضهم بعضا ورواه) بتشديد الهاء (في ذلك مما هو معلوم) واجتهاد
واستنباط طس بربرى خطايه نسبت وروايتده وهمه نسبت ايتلى عند ارباب الدرايات مسجوع راجحه لوح
بكايينك محبوب خضر عليه السلام اولان موسى بن اسرائيله مبعوث موسى عليه السلامك غيردر ديديكى قولى
عبد الله بن عباس رضى الله عنه مارد وخطبته بيورملى كبي (فمن هذا النوع كله يلحق) نقل حلى اوزره فتح يا
وفتح حاه ايله درام صيغة مجهولة اولمى اظهر واصل دلجده ميم ملحق مقيددر (بالقطعي من مجهول ما يتيه) يعنى
روايه كرده عدد بيور اولان نوعك جميع افرادى بعضك روايتى ديكرلك سكوتى وقوع اجاع مرتبه سن موزنه اولان
مجهزادن علم قطعي به يوسته اولوب بيان ايلد يكمز وجهك كمنى نشته دار اولور (فان هذه الامة لا تجتمع
على الضلالة وايضا فان امثال الاخبار التي لا اصل لها وبنيت على باطل لا بد مع مرور الزمان وتداول الناس
واهل البحث من انكشاف ضعفها وخول ذرها) اول اخبار ايتاليكه موضوعات آسا اصل وفصلى اولوب عرض
فاسد اوزره مبتنى در هر حال مضى اوقات وتداول في الروايات واهل تفتيش حال روايتله اول اخبار واهيه نك ضعفنى
اظهار وذكركنى اخبار واطفادن لايد اولور (كجانب اهد) صيغة مفعولة (في كثير من الاخبار الكاذبة والاراجيف
الطارئة) همزه ويا ايله نه كيم ييام دروغ وحكايات عارضه دن امور بسيارده معانيه اولمى ديفى كبي (واعلام
نينا) فتح همزه ايله جمع علم (هذه الواردة من طريق الاحاد لا تزاد مع مرور الزمان الا ظهورا) رايه اقبال آسا
يغبر من حضرت تريك مبنى ظنى مقيدده اولان طريق احادد نك يكديكره ضم والخالفه واور بولوب معنى علم قطعي
ايجاب ايدر واردات ومجهزاتى زمان كذران ايتكمكه احادك ايرادى ترقى داده اولمى الامؤيد بهايه اجلال وامدادى
جهتندن مزداد اولور (ومع تد اول القرون وكثرة طعن العدو) جمع ومفردة مع افراد اقله اطلاق اولور (وحرصه
على توهيمه وتضعيف اصلها واجتهاد المحدث على اطفاء نورها الاقوة وقبولها) واهالى قرون متفرقة نك تد اولى
ودشمنانك طعن بسيارى وابطالنه حرضى ومتن واستناد اعتبار ايله اصل واردات تضعيفى ونور ساطع مجزاتى اطفاء
ظالمك بذل وسع وجد وكديله ييله منصف مدعنه قوة وقبولدن غيرى نتيجه وبر من (ولا طاعن الاحسنة وعليلها)
فتح غين مجبه ايله حراره وتشكى ومجهزات حضرت طعنه زن وحرف انداز اولان محور القوادىچون ترقى وير من
الاهلاكه مودى حرارت وتشكى برز اولور (وكذلك) اعلام وبارداتى آما من داد اولور (اخباره عن الغيوب)
كسر همزه ايله (وتباوه) بكسر الهمزة (بما يكون وكان معلوم من آياته على الجمله بالضرورة) سردار صفي
عليه التحايا نك امور مغيبا ندن اخبارى وپسين وپسين وآخري واولين ظهورا ندن ييام داده اولمى صدق
وحالات وصحت مجزاتنه داله علامتندن بداية عقليه ايله من غير نظر الى الطرق المنفصلة معلومدر كه في الجمله قطعي
الدلالة در (وهذا حق لا غطاء عليه) بوايه امر ظاهر در امتزانا ييدر (وقد قال به من ائمتنا القاضى والاستاذ) دال
مهمله ويا مجبه ايله (ابوبكر) باقلاى مالىكى ويا ابن فورك شاه معيددر (وغيرهما) يعنى ما كان وما يكون اخبارك
وقوعيله اشعر به دن ابوبكر ويا ابن فورك وائمة حنفيه وحنبلية ومشايع ماتر بديه قائلين درلر (وما عدى اوجب قول
القائل ان هذه القصص المشهورة في المعجزات من باب خبر الواحد الاقله) اى انما هي من خبر الاحاد وهي لا تنفذ

الاطنا لا يقيما (مطالعة لاخبار وروايتها) اى ملاحظه هذا القائل (وشغله بغير ذلك من المعارف) شغل ضم وفتح
شين وياضمة يله دراي وكثرة اشتغاله غير ما ذكر من الادلة العقلية من الالات والادوات العربية والمعارف الجزئية
مصنف عليه ارجحه بيورملى كبي مجزات حضرتده وقوعيافته حكايات مشهوره اخبار احاددين قائل احاديث صريحه
واسانيد صحيحه به قله ملاحظه سنى وادله نقلية دن غيرى معارفه مشغله سنى عندهم ايجاب ايلدى (والاخرى اعتنى
بطريق النقل وطالع الاحاديث والسير لم يرتب في حجة هذه القصص المشهورة على الوجه الذي ذكرناه) اول كسه كه
بوايد اسانيد متقوله به اقسام وكتب اثار وشمايلى مطالعة ايله اعتنا ايلدى شج تخرير ووطريق تخرير مرز اوزره
روايات ما توره وحكايات مذكوره حقه ارتباب ايتزكه ذكر اولمان مواد معنى فواتر بانددر ولومبى احاديث
احاددين واسون (ولا يبعد ان يحصل العلم بالتواتر عند واحد ولا يحصل عند آخر) بعيد اولمى مثلا اهل حديثن برينك
عنده علم بالتواتر حصول ايلد ايتزكه عندده حاصل اولمى (فان اكثر الناس يعاون بالخبر كون بغداد)
ايام واهمال دالين ايله (موجودة وانما مدينة عظيمة ودار الامامة والطلافة) يعنى بسيار كسه خبر واهله بغدادك
موجوده اولمى ييلور بغداد شهر عظيم وينا كرده اى جبهه منصور العباسي دركه هجرة عليه نك يوزقرق شينجى
سالنده غارت اولنوب دار الخلافة وكرنى بمالك عراق عرب اولمى كوشدلى اولمى در (واحاد من الناس لا يعلمون
اسم افضل عن وصفها) اما كاف عالمده بهض كسه لربغدادك مقرر خافا وحتسكا ملوك اولمى يفتدن قطع نظر نامنى
يله ايتشمدر (وهكذا) بغدادى نيمه سى يلوب ونيمه لربيلدى كبي (يعلم الفقهاء من اصحاب مالك بالضرورة ونواز
النقل ان مذهبه ايجاب قراءة ام القرءان في الصلاة للمنفرد والامام) اى دون المأموم مثلا مذهب مالك سالك
جناب مالك رضى الله عنه مقلدى فقيه لم من غير احتياج الى التفكير بديهة ضرورية ايله ياداشد ليدركه مقتضى
مذهب مالك من غير البسلة سورة فاتحه نك نمازده منفرد وامام ايچون قرايتى دانلدر (واجراء النية في اول ليلة
من رمضان عساوه) وما رده ضا ندن اول كچه سنده صومعه نيت يوايى لياى سندن اكتفا ايلد كين فقهاء مذهب
مالك به بديهة ييلور (وان الشافعى يرى تجديدا لنية كل ليلة) شافعى رضى الله عنه هر شب ماه روزه تجديديتى
واجب كورد كين اصحابى عنده بديهة مالمودر (والاقتصار فى المسح على بعض الرأس) دنى امام شافعى رأسك
بعضى اوزره مسحى اقتصار بيور اما مالك كل رأسه احتياطاً وجوب مسحه سالك وابو حنيفة رضى الله عنه
ربع رأسه مسح رويور (وان مذهبهما اقتصاص بالمحدود وغيره) وامام مالك وشافعى امر قصاصده التبرج وقل
تبع وسنان ودشنة ائين اولسون ويا سلك وعصا امشالى غير محدود لاله قصاصى جائز وورلر (واجباب النية
في الوضوء) وابدست وانلده نيتك وجوبه ذاهلدر (واشراط الولى في النكاح وان ابا حنيفة يخالفهما في هذه
المسائل) مسائل مذكوره ابو حنيفة النعمان رضى عنه المنان مالك وشافعى جوز بابا خبر الولى جنابله مخالفه
ايدر (وغيرهم عن لم يشغل بذهابهم ولا رأى اقوالهم) وفي نسخة ولا روى (لا يعرف هذا من مذهبهم فضلا
عن سواه) فقهاء مذكورين دن غيرى حنبليه آسا بولمى مذهبهم اشتغال واقوال موسى اليمى روايت ومشارب
مخالف مذهبهم عارف اولمى لاصلا وافرعا لومعه مباشرت ايتيملردن قطع نظر تحصيل عرفان ايلز (وعند ذكرنا احاد
هذه المعجزات تزيد الكلام فيها انا اجمالا كافيا) احاد معجزات سيد كاتناى ذكر مرده وافيوا شافى بسط كلام واقادة
مرام اولنور (ان شاء الله تعالى بته وكرمه)

فصل فى

(في اخبار قرآن) فصل سوم اطناب و ايجاز اخبار قرآن بديع الشان يسانده در (اعلم وفقنا الله وابالك ان كتاب
الله العزيز منطوعلى وجوه من الاخبار كثيرة غريرة وتخصيلها من جهة ضبط انواعها في اربعة اوجه) كتب سائر
اوزره من جهة الاخبار غالب اولان قرآن جليل الشان ايجاز جهتندن انواع كثيرة واصناف غريرة في محمديدر
مع اندماج اصنافها اندراج اجناسها ضبط انواع جهار وجهه منحصره در (اولها - سن تأليفه) وجه اول سروف
وكلمات وسور وآيات وقصص وحكايات فرقانية بيننده تركيب زيبا ورعنا سيدر (والثام كله) سلك ميانده
انتظام كتابى (وفصاحتها) اقتصار مبانيله وضوح معانى (ووجوه ايجازها) اكتفا و ايجاز به قصر وحذف جهتندن
وجوه اختصارى (وبلاغته) بحايت ترا كيب وغرايب اسانيد كمال بلاغتى (الخارقة عادة العرب) فصحا وبلاغى
عربك عادتنى متجاوز بديع عبارات وروايع اشاراتى (وذلك انهم كانوا ارباب هذا الشأن وفرسان الكلام) عادت
عرب بلاغتك يانيك انلر من جهة الفصاحة ارباب عنوان بلاغه واصحاب شان فصاحه ونيان بلاغتك بحايتى
اولمى (فدخوص من البلاغة والحكم) كسر حاء وفتح كافه يجمع كمة كمال فعل واتقان عاذر (مالم يفتن به

غیرهم من الامم حکم و بلاغتند سابقه و لاحقہ سائر اتمه تخصیص قیلینان الیه عرب مختص قیلندی (واووا)
 من ذریعہ اللسان فتح ذال مجہ الیه حدة (مالم یوث انسان) لفظ انسان معروف باللام اولوب جنس مراد اولوق
 مقام صحیح اللسانه جسیان ایدی یعنی عربیک غیری به اعطا و ادحق ینور این بسطت لسان و فصاحت زبان عربیه
 جسیان قیلندی (ومن فصل الخطاب ما یقید) کسر تحبیه ثانیہ تشدید به (الالباب) فصل خطاب که فصول
 و ابوابه بیان مراد در نوع مذکور در عربیه روزی قیلینان صنایع بدیعیه خریدند ان ذوی العرفانی منع و مذاید
 مرتبه به رسیده ایدی (جعل الله تعالى لهم ذلك طبعاً و خلقه) کثور خصایصند اولان بلاغت و فصاحت
 و ذریعہ پادشاه جهان افرین عربیه سلیقه و جملہ قیلندی (و فیم غریرة و قویة یأون منه علی البدیة بالعجب) و اول
 خصایص عربیه سبجیه و فدره بدیعیه قیلدی که بداهة بالعجب العجایب مرامه وافی کلام باصوابه مستعار اولور
 (ویدلون) ضم یاء و لامه ای بتوسلون به (الی کل سبب) سؤال و جواب و سائر فصول و خطاب اسبابه بدین هر سببه
 توسل ایدرلر (فیخطبون بدیهای المقامات و شدید الخطب) مقامات به حسب مایلاعه المقالات و هر امر عظیم الشانه
 من جهة البدیة خطب بدیعیه و ضرب مثل خلافت به کلام مراد ایدرلر (و یحسون و یفقدون و یثقلون
 و یثقلون و یثقلون و یثقلون) یعنی یکدیگر بری برای کتب محمده و یا جلب قائده مدحتکری و کاهی طعن و مذمت
 و کلام دری النظام الیه انجراح مارب قصداً یتدکریته توسل و بالقصاحه مطالبه فوز و توسل ایدوب جویای مدحت
 اولاد قرین اوج رفعتہ ترفیع و ذیکرانی خضیض مثلته فرو برده قیلورلر (فیأون من ذلك بالسكر الخلال) بر وجه اجمال
 کتفایر سحر آخر یندن اظیف المبتی شریف المعنی کلام باغ ایتان ایدرلر که مصدوقه ان من البیان لیسر انرا کان
 او شعرا کویا اولورلر (و یطوفون) کسر و او مشدده الیه ای یحملون (من اوصافهم اجل من سبط الال) سبط کسر
 سینله اول خیطدر که اوزرنده خرزم وجود اوله و الاساک تعبیر اولور و لالی جمع اولور امر اعادة للسمع یامی محذوف در
 یعنی مراد ایدلر که ذاتک و صفنده سمات پسندیده و ستایش زینده الیه رفته نظامه کشیده دردن جید ایدرلور
 (فیخضعون الالباب و یذللون الصعاب) کتفایر افرین به هشیار فریخته و نه ماترنده امر دشواری مقالاته
 سیر افکنده ایدرلر (و یدهبون) ضم یاء و کسرها الیه (الاحن) کسر همزه و فتح حاء الیه جمع احنة بکسر فسکون اضمار
 عذارت و کین (و یجیون) تشدید یاء ثانیة مکسوره الیه (الذمن) کسر دال مهمله و فتح میله جمع دمنة فی الاصل
 شرواشانی مر ایدلر ابوال یاء اراثری باقیه اوله بعد ذلکه و کینه استعمال اولندی و فی نسخة الزین بقع الزانی
 و کسر المیم ای المقعد و الملقح و بعض نسخه الذم فتح ذال مجه و کسر میم و را الیه شجاع و ذلکه ما قبلتک سبجی
 مراعاته مخالف اما تکرار معنویدن دور در مقابل لفظی برله آتیه به نزدیکتر اولور یعنی کلام عجیب دلفریب الیه
 کک و کادن کدورت و حقدی دور باش و کاهی کینه دار اولان دللری تحریرک و خراش و ایدلرانی تشجیع ایدرلر
 (و یجرون) تشدید یاء مکسوره الیه (الجان) فتح جیم و تخفیف موحده الیه شجاع یعنی هر اسان اولنلری جرات
 و شجاعته حل ایدرلر یعنی دلیر و دلور قیلورلر (و یسطون ید الجهد) فتح جیم و سکون عینله در اصل انقباض شعر
 (البیان) فتح موحده و تخفیف نوین الیه طرف انکت یعنی لثم الشان و نا کسر لک سرائکت و ریج امسا کلرین
 بسط و کشاده ایدرلر (و یصرون) تشدید تحبیه ثانیة الیه (الباقس) کاملا و یترون الیه خالاه یعنی حسن رعایت
 و عین غایتلر به انعام اولانی کامل و نبات و زراتله شهرت شعار اولانی متروک الشان و مجھول البیان قیلورلر
 (منهم البدوی و اللفظ الجزل) فتح جیم و سکون زایله رک کندن سالم کلام (والقول القمل و الکلام الفخم) انلردن
 بعضیسی بادیه نشین اولان بدو ینلدر که مراتب بلاغت و فصاحت و سلامت الفاظ اربابی و امری بین
 و حکمی مبین کلام اصحابی اهل مختدرلر (والطبع الجوهری) جوهره منسوب معرب کوهر یعنی جوهر نهاد
 و شارح دینی و عینی و طبع الجوهر الیه بلند اواز معنایسته اقتضایرین طبیعت اقبال ایتر (والنزع القوی) فتح جیم
 و زایله صاف مشرب (ومنهم الحضری) بفتح حین من یسکن الحاضرة (ذو البلاغة البارة و الالفاظ الشائعة
 و الکلمات الجامعة و الطبع السهل و التصرف في القول القليل الکثرة الرق الرق الحاشية) و انلردن شهری
 اولنلر که بلاغة فایقه و الفاظ رایقه اربابی و نباتی بسیره بنمده معانیه کثیره بی جامعه کتفایر اصحابی درلر لطافتده
 نسیم اسانهاد لطیف و تصرف کلامده اندک کفه و بسیا و روق و لطیف الطرف فی المعنی خدیو مالک مختن ایدلر
 (و کلا البایین فلهما فی البلاغة الخجة البالغة) هنا ضمیری معنی و کلا لفظه عائداً اولور مذهب کوفی اوزر ما نبات
 علی لفظه افراد ضمیر مختار بصیرد ربه حیاء فی القرآن کتا الجنین انتا کاهما (والقوة الدامغة و القندح) کسر فافله
 نیر بی یکان و مراد سهم اولامدر (الناهی) کسر لامه فافله غالب (بالهیم) فتح میم و تحبیه الیه طریق واسع

(الناهی) بیل واضح حاصلی بدوی و حضری ایچون امر بلاغتده برهان بالغه و قویة لاحقه و سهم فافله و شاهره واسع
 حصو ایدرلر (ان الکلام طوع مرادهم و البلاغة ملک) بکسر المیم (قیادهم) کسر فافله دایه بنده و انسان
 رسندر یعنی کلام مراد ایدرلر به منقاد و بلاغت ملک قیاد لیدر که بدایع عوارفدن بر سو حیث شوا و اسوق ایدرلر
 (قد جوا) بفتح الواو فتونها و استنبطوا عیونها و دخلوا من کل باب من ابوابها و علوا صرحا بلوغ اسبابها) فتون
 شتای بلاغتی حائر و معانیدن استخراج ابیاه فافله و ابواب بیانک هر بابندن داخل فصحت سرای فصاحت
 و اسبابنه دسترس یولغیچون بنای رفیع اعلا ایدلر (و قالوا فی الخطیر و المہین) فتح میله (و نقشوا فی الغت) فتح غین
 مجبه و تشدید مثلته الیه اعز (والسمین) فربه یعنی امر عظیم و حقیرده مختسار و کلامده بین اسلوب و اسلوب و ایراد
 لطایف مبینی و شراف معانیله و غایت و نقض قصد ایدلر (و نقشوا لولایا بینهم فی القل و السکر) بضم اولهما
 یعنی مایانه لرند مدح و هجو و ایجاز و انسابله اندک و بسیار کلامله مقابله ایدلر (و نسا جوا) سین مهمله و جملہ
 سخیلندن مأخوذ در لوم معانیه و منه قولهم الحرب سجال (فی النظم والنثر) و منظوم و منشور کلامده مناسبه
 و مرادله الیه تفایر و تکرار قیلدی (فأراهم) شی الهم (الارسل کریم) حین اتاهم (بکتاب عزیز) یعنی دعای
 عربی بکیت و مافزده قیلدی الی یغمیر کریم هوای نفس عربیه مخالف کتب بدیع و منع الیه تشریف ایدلر (الایاتیه
 الباطل من بین یدیه و لا من خلفه) اول کتاب مائدی نایا یدر که بوجه من الوجوه پیش و پسندن اکابطلان تعاق ایتر
 (تنزل من حکیم حید) همان حید و محمود جل شانه قبلندن شرفیافته نزولدر (احکمت آیاته) کتب عز رله آیاتی
 نظم متقن و محکمله نظم اولندی که لا غطا و لامعنی خلل پذیر اولر (وصات کلماته) ابواب دینده عقاید و احکام
 و اخبار و مواعظ و وعد و وعیددن مایحتاج الیه اولان امور بیان و تمیز قیلندی (و بهرت بلاغته العقول فظهرت
 فصاحتہ علی کل مقول) دخی بلاغه کتب بهر بر عتله غلبه و نظما و نثر امر مقوله فصاحتی باهره اولدی (و نظافرو)
 ظاه مشالہ الیه (ایجاز و بجزاه و نظافرت حقیقته و بجزاه) کلام غیر اوزره ایجاز و بجزاه کتب عز برتغالب
 و نظاهر و حقیقت و بجزازی مرتبه قصایه رسیده اولده بر برینه تعاون ایدلر (و سارت) مثناة فوقیه و موحده
 برلر نه تلدرای عارضت (فی الحسن مطاوعه و مقاطعه) یعنی فوافع دوره وای و قصص و خواتم هر سوره حسن و بهاده
 بر برینه تسارع و تسابق و تمارض ایدلر (و حوت کل البیان) نصب کل الیه (جوامعه و بدایعه) یعنی من جهة
 الادیان مایحتاج الی البیان اولانک جمله سنی کلم قلیله و حکم جزیه و بدایع منیعہ می جمع و احتوا ایدلر (و اعتدل
 مع ایجاز حسن نظمه) بعض نسخه حسن لفظه و وقوع عیافته در غایه اطناب و نهایت ایجاز میانه سنده جزالة
 بلاغت و غرابه براءتله حسن نظمی توسط ایدلر (و انطبق علی کثرة فوائد مختار لفظه) معانی شریفه سندن فوائد
 بسیار اوزره ایجاز مبنای احتوا ایدلر (و هم افصح ما کان فی هذا الباب بحال) محول عن الفاعل تمیزیت اوزره
 منصوب در وجه حالیه در حال انکه عرب سؤال و جوابده قوت و احتمال جهتندن ارباب بلاغتک واسع تر ین ایدلر
 (و اشهر بالخطابة رجالا) تمیزیه به منصوبدر یعنی ارباب مخاطبه ده و جالک اشهری (واکثر فی السجع و الشعر
 ارفحالا) جملة بلا تردد مهمله و بعض نسخه حاء مهمله ارجحالا و قوی انتقالا من کلام دیک اولور یعنی کلام
 مقفی فی التروید و وزون فی النظم بداهت جهتندن بسیار تر ین اغیار تر ین ایدلر (واوسع فی الغریب و اللغة مقالا)
 و نادر الاستعمال اولان غراب و لغاتده قال جهتندن عن عداهم واسع تر (بلغتهم) کتبه متعلق و باحاذر
 (الی بها یجاوون و منازعهم) فتح میله (الی عنها یتفاضلون) ضاد مجه الیه یعنی کتب عز برانلر لسانیه اولدی یعنی
 خالده که اول زبانه که محاوره ایدرلر و محل منازعه لیک نظم و نثر دن اول کلامله مقابله قیلورلر (صارخا بهم) ای حال
 کون النبی صلی الله علیه و سلم و القرآن داعیالهم و منادیا علیهم (فی کل حین و مقرعاهم) بعد القاف تشدید راء
 مکسوره الیه (بضعاء و عشرین عاماً) بضع کسر موحده و کاهی فتحه مابین الثلاث الی التسع بومقامده مراد اولتان
 ثلاث یعنی اول حضرت انری یکری اوج سال فی اندر فی توبخ ایدلر (علی رؤس الملا و رؤسائهم
 اجمعین) جملة اشراف و اعیان عرب بنمده (ام یقولون اقتریه) ام یعنی بل و همزه برای انکار اقتباسدر که ثبوت نبوته
 شاه ایدرلر ایدلر یعنی بلکه اندرلر لمیکه محمد علیه السلام کندی عتندن انیاد و اظهرا ایدلر و رب الارباب
 اوزره دروغ ایدلر (قل) انلر کویا اول که امر انلرک زعم تو هم لری کی ایسه (فاتوا بورد مثله) بلاغة مبینی
 و فصاحت معانی قرآنه عدیل اقصر سوره الیه صوره اقتر اوزره مثلی کثور لک زبرامز رده بم کبی عز یلر سز لکه بدن
 اقدم نظما و نثر اخطابله شهرت ایدر (وادعوا من استعظمتم من دون الله) مائدی سوره فی ایتان اوزره
 ماسوی اللهم ان استعانه فکن ایتدی بکثر کسند دن طلبکار اعانت اولان (ان کنتم صادقیق) دعوا کرده راست ایسه کر

(وان كنتم في ريب مما نزلنا على عبدنا فانوا بسورة من مثله الى قوله وان تفعلوا) يعني عبد خالص اوزره تنزل
 ايلدكم من سورة دهر وب وشكده اولدكم نبيهم مما نزلنا به نظيري اتيان ايلدكم (وقوله) انك عجز في مناديه اولان
 اياك اصرحي اولان قول سبحانك سيور (قل لمن اجتمع الانس) منهم اصناف الغرب (والجن) منهم انواع
 الملايكة (على ان يا توبل هذا القرء ان الاية) لا يا تون بمثل يا محمد انك اعلام ايله كرا نس وجن كمال مبني وجمال
 معني ده بوقرآن كريم مانند اتيان اوزره اجتماع وافصاف ايلسه لراك مثلي اتيانه قادر اوليه ل (وقيل) وفي نسخة
 وقيل اي في آية اخرى (ناوا به سور من مثله مقتريات) اي مختلفات دروغ پيدا ايتك (وذلك ان المقتري) فتح را ايله
 (اسهل ووضوح الباطل والمحقق) فتح لاهله كذب معنائه (على الاختيار اقرب) والحاصل امر مقتري
 من جهة التلقيق اهون واسان وبيد اي دروغ ووضوح ناحق اختيار معارض اوزره من جهة التحقيق رواجتر ايكن
 ينه نظيره رهياب اولد يله (واللفظ اذا تع المعنى الصحيح كان اصعب) افظ ايلسه معنای صحیحه پير اولد يني حاله
 من جهة الترتيب والتهذيب دشوار اولور (ولذلك) وفي نسخة ولهذه المعنى معنای تابع اولدقه مدعاده صعوبت
 اولغين (فيل فلان يكتب كما قال له) فلان كاتب كندوبه سيارش اولسان تعبيراتي تحرير ايلدر (وفلان يكتب
 كما يريد) وفلان دبير مراد ايلديكي كبي ادا وانشاء ولفاء نفسه املا ايلدر ديلور (وللاول على الثاني فضل وبينهم ما شاور
 بهيد) وفي نسخة صحیحه شاور و بهد يفتح الشين وسكون الهمزة والواو المثنونة امد ونهاية وسبق وغاية معنای ربه در
 يعني كاتب اولك ثاني اوزره فضلي مزيد وسديد وميانه لرند بون بعيد وفضل عميق بديد اردركه منقضي اول مأمور
 اولد يني اوزره آمر ك قالب مرادي اوزره افراغ ادا و تعبير و املا ايلدي ثاني ايله كچه مأموري اتيان ايلدي
 اما كند و مرادي اوزره انشا ايلدي اذا عرفت ذلك (فلم يزل صلى الله عليه وسلم يقرعهم) تشديد راه مهمله ايله معامله
 بالعتف (اشد التقريع ويوجبهم غاية التوبيخ) كفتار درشت وجهه ثابته اولي تفسير ايلدر و توبيخ بر يسي تهديد
 معنائه اولي بهيد اولزير تا ايس تا كيد نسيته اولي در يعني اول سبي سر و باغ بلاغ حضر تلي انلي اشد تقريع
 وغاية تو يبخه سر زشدن خالي اولدي (وبسقه) تشديد قايله (احلامهم ويحط) ضم حاء مهمله وتشديد طاء ايله
 (اعلامهم ويشتت) تشديد تا اولي ايله تفریق معنائه (نظامهم ويذم الهتهم و ياباهم ويستبيح ارضهم وديارهم
 واموالهم) يعني حضرت داناى عالم صلى الله عليه وسلم انك عقولني ستمه حل ورايات اقبال لارين سر نككون
 وبعيت ونظام لارين بر مرده و پريشان وحد ذات لرند اولان عييله اصنام و اوثاني (الهم ارجل يشون بها) قوليله
 وبت پرست اولان ابا و اجداد لارين (مثل الذين اتخذوا من دون الله اولياء كمثل العنكبوت) كلام عظيمه مذمت
 وارض وديار و مال و منال لارين اميل ايله امتياحه بيور مدن زائل اولدي (وهم في كل هذا ناكسون عن معارضة
 محجمون) نككون حاء وكسر جيله متأخرون (وعن مماثلته محاجدون انفسهم بالتشغيب) وفي نسخة بالتكذيب حال
 انك انك معارضة حضرت دن رجعت قهقر يله راجعون وظم ورمبانيته مماثلة دن متأخرون و كند ورك تهيج
 شروا ناره شتمه وضر ايله فر بينده (والاغراء بالاقتراء) و خالق البرايا حضرتته افترايه جسد ايله مغرور ايتكله نفس لارين
 فرييله مشغول قيلد يله (وقولهم) اي يقول بعضهم كالويلدين مغيره كاحكي الله عنه بقوله ثم ادبر واستكبر ان هذا
 الاسحري يوتر) يعني بود كدر الا اهل بابدن مروى و ما نور سحر در (وسحر مستر) انرايه ومجزة مشاهده ايتسه ل
 حقايقندن اعراض ايدوب بوسحر مظهر محمد دن صدور يافته در ديرايدى ويا بوسحر قوى وهر سحر غالب تر دير
 ايدى (وافك افتريه) يعني كشد كان پيايان كقر وضلال اولنك بود كل الامجد تلقاء نفسندن اختراع واخلاق
 ايلدي ديور رفع لواء شقايد لردي (واساطير الاولين) وكاهي بار اور تعصب اولوب اقاول من خرفه كاهم بيشين
 تسطير واستكتاب ايتشدر در شام و سحر انك اوزرينه املا اولنك ديور ايت اخرا غوايت اولور لردي (والمباهمة) اي
 والاغراء بالمباهمة من بهته اذ ارماه بما يخبر منه يعني نفس لارين دروغ واقترآ آله فر بينده قيلور لردي (والرضى
 بالنيشة) همزه ويا نسيه ليله يعني خصله رديه به رضاداده اولور لردي (كقواهم قلوبنا غلف) جمع اغلف يعني دل لردي
 اكاه دكل معشاندركه روايت كه رهياب اولزير ديمه لري اما (وفي اكنة) اي قلوبنا في اغطية (مما تدعوننا اليه) بزى
 دعوت ايلد يكل شمدن قلب لردي مغطات و پوشيده (وفي اذا ثاور) وقوله عزده نزل وصم واردر (ومن بيننا وبينك
 حجاب) بزمله سنك ارمه مزده سكاتقريدن حاجز و مانع هويداد و زير دن تلو مجا بان الحجاب ابتداء منهم وانشاء عنهم
 (ولانهم هو هذا القرءان والفوا فيه اهلكم تغلبون) واول مخجوران ميكده ضلال حجابي واحبابنه در ايلديكه
 شورآن دكلن و حرافات كلامه كفتكوايدك شايده سزر قارئي قرآنه تشويش خاطر و بر مكله تركنه باعث
 اولوب ولوله و طنطنه كز ايله غالب اوله سز ديور يانهاده ميدان ذنات اولد يله (والادعاه مع العجز و قولهم لو نشاء لقلنا مثل
 هذا

هذا) دعوى مجرد ليله مع ظم ورجز هم بزمر ادانك بوقرآنك ما تشد يله كوي او لور دق ديوداعاي باطل ايدر لردي
 (مصرع) زهي تفكر باطل زهي خيال محال (ومن تعاطى ذلك من معها ثم كمسيلة) بكسر اللام (كشف عواره)
 فتح عين مهمله ويا ضيله (جميعهم) ميدان فصاحت وبلاغته قصد معارضه به تصدى ايدن سفيهاى عبر بدن مسيلة
 الكذاب اساميب وقصور ذاتي جميع هو شمدن عرب ميانه سنده كشف واطهار ايلدي مختصرات مسيله دندركه
 از جمله صدر سورة نازعات كوشزدى اولدقه حاشا ثم حاشا قصد تنظير ايلوب وازارعات زرع و الحاصدات حصدا
 والذاريات قمعا والماحنات طعنا والحاشرات حفر و الالاقات لقا لقا قد فلتتم على اهل الوب و ما سبقكم اهل المدر
 كفتارنا هموار يله هرزه كرد بادية ضلال وقول اخر اقليل ما اقليل وما ادر يك ما اقليل له ذنب و ثيل ومشغوط يله
 وان ذلك من خلق ربنا اقليل ترهات يله اواره پيايان حماقت اولدي كلماتي مالى منفور طبع سليم اولد يني قله سلاسه
 وكثرت رك كندن ناشي اضحوكه طراز عالم در نقل سبيلي اوزره چون مسيله عزيت شيونكده بنس القرار اولدقه
 بني حنيفة دن براحق كه مرتبه كوا اولوب * ام في عليك ابانة * لهن في على ركني بامة * كايه لافهم * كالشمس
 نطاع من غمامة * ديد كده طرفادن بر يسي كذبت بل كانت آياته مكسوة ديور يوايداده اولد يني بومعناي مشير دركه
 چاه بامه دن بر بره قصد تبرك برله سورنايا كني انداخته ايتكله اب چاه دخي تلخ اولوب و بر كسه نك ايكي فز رنده بر كته
 دعا ايدوب حريف واصل منزل اولدقه بسري نك بر يسي نكون چاه اب وري بر ككه شكرا و امش بولور و بر اخر ك
 چشم عليمه مسجله استشف ايدوب ديدة غمديه سي نايسا اولور والحاصل خلافة حضرت صديق اكبر ده اجزاي
 شيرازة حياتي ناخن شمشير غزاته منجل اولدي (وسلمهم الله ما لقوه من فصيح كلامهم) حق جل وعلا انك
 سخنة ساز اولد قاري فصيح كلامدن بلاغتي سلب ايلدي (والا فليحلف على اهل الميزانهم انه ليس من غط) بضم النون
 والميم (فصاحتهم ولا جنس بلاغتهم) اكر انك طبق كلمات محاور تر يله معارضه ايتكله مكنت باب اوله لردي ضعفة
 قلوبهم وهم طاري اولوب واحصا بتميزه انك كلامي نوع فصاحت و فن بلاغته لرندن دكل ايلديكي خفي ونهان اولمبيدي
 (بل ولواعنه مدبرين واتوا مدعين) بلكه عقلاء عرب دن اهل ميز وادراك اتيان مثل قرآن دن اعراض وادبار له
 موافق وغاية عجز له عاجز اولدق لارين اقرار واعترافله منقادين اولد يله (من بين مهتدو بين مقتنون) مصدق ومتمم
 ميانه سنده (ولهذا) قرآن جليل الشان غط فصاحت و جنس بلاغته لرندن اولد يني اجلدن (لما سمع الوليد بن المغيرة من
 النبي صلى الله عليه وسلم ان الله يأمر بالعدل والاحسان الاية) وايضا في القرى وينبى عن الغشاة والمنكر والنجي
 يعظكم له انكم تذكرون (قال) الوليد (والله ان له خلاوة وان عليه لطلاوة) فتح وضم طاء مهمله ايله رونق وحسن و بها
 (وان اسفله اغدق) غين معجمه ايله اسم فاعل من الغدق بفتحين بيارى اب قوالب مباينده غزاة معاني به تلويحدر
 روايتكرده ابن امصاق اوزره فتح عين مهمله وسكون ذال معجمه ايله اصلي برقرار و بار جاد رخت خرمادن مستعار در
 وكلام آخر اوله تشبيه ايله استعاره نامه اولور (وان اعلاه لخير) غزاة نفعه اشارت در (مايقول هذا بشير) رواية يهقي
 عليه الرحمة اوزره چون وايد حضرت نبي عليه سلام الله الحميد جنبان دن ان الله يا امر بالعدل والاحسان ايت بلاغت
 عنواني كوشنا اولدي ديد يكه قسم بخلاق عالم كه بوكلام ايجون لذة عظيمة و بويام اوزره رونق وحسن وحلاوت
 جسيه جلوه كرمصه شهود در بدستي اصلي ثابت واستوار و فرعي ميوه دار يا خود اسفلى شاداب بلاغت واعلاى
 پر بار فصاحتدر بوكلامه بشرة فوه ايله مزديدي (وذكرا و عبيد) تصغيره قاسم بن سلام الحافظ البغدادي
 علم فقهى امام شافعي حضرت لرندن اخذ ايدوب علوم كثره ده بار غ ذات جليل القدر ايدى ايكيز يكرمي دورت سنه
 شده جواره لك متعالة ارجح ايلدي (ان امر ايا سمع رجلا يقرع فاصدع بما تومر) ما مصدر به ويا موصوله در
 عايدى محذوف اي اجهر بالذي تومر به يعني مأمورا و اولد يكل شيله جهمارا اشكاره خفا ساز اول (فسيح و قال
 جدت افصاحته) اعزاني سر نهاده سجده اولوب ديد يكم بوكلام غايت فصاحت و تمنايت بلاغته نكاشي مجده
 ايلدم ديدى (وسمع آخر رجلا يقرأ فلما استيا سوامنه خلصوا و نجيا) استيا سوا سين و ناسي مباغته ايجون در و نجيا
 صيغة واحده ورودى مصدر و يافعل اولد ييجون در يهني ديكر بدوى مسلمانان دن بر يني اية مذ كوره في تلاوت
 ايتديكن ايشدي (فقال اشهد ان محمدا لا يقدر على مثل هذا الكلام) بر شهادت ايدر مكله افراد آفريده دن
 بر فرد بوكلام ما تشد يله ناطقه برداز اولغه قدر تياب اوله مزديدي ومعنای ايه مشرب و قتا يوسف عليه السلام
 مجيئندن انك مأموس اولد يلر تدر بير امر لرند مقتاجين يعني بر لرينه سرانه كلام ايدمك تفرد و اعتزال ايلد يله (وحكي
 عن عمر بن الخطاب رضى الله عنه كان يوما نائما في المسجد فاذا هو قائم على رأسه) جله حاله (يشهد شهادة الحق)
 فاستخبره فاعلم انه من بطارقة الروم) فتح موحده ايله جمع بطريق بكسرها (من يحسن كلام العرب وغيره اواه جمع

رجل من امري المسلمين بشرأ آية من كتابكم فتأمله فاذا هي قد جمع) بصيغة المجهرول اي اجتمع (فيها ما انزل الله
على عيسى بن مريم من احوال الدنيا والاخرة وهي) قوله تعالى تلك الاية الجامعة (ومن يطع الله ورسوله ويخش
الله ويشفق عليه) فاولئك هم الفائزون يعني فادورق منيع الخباب حضرت نزلن من محمديد بركون مسجد سيد الانامده
معكفانام ايدي حضرت عمر بن الخطاب وجره باركزي او جنده برخص وقع كير قيام اولوب خلوص تام له كاتين شهادتين
بر له لب جنبان اولوريس امير المؤمنين رضي الله عنه بيدار اولوب شان ريدان استعلام بيوردي قائم جناب عمر
رضي الله عنه اعلام ايشديك باعتبار اصله روم بطريق نزلدن وزبان عرب وعجم وتمدوتركي اداونه ريدانا
اولرند روي شخص مشار اليه كرفنا رنجه غدر مشركان اولان مسلمانلزن بر كسه نك تلاوي كوشردى اولورك
كايكزده بوايه جايدي قرايت ايدرجون معاني جيله سن تأمل ايشد كده حضرت فرديجون جناب روح الله عليه
السلامه انزال بيوردي احوال علايق معاش دنيا و امور لواحق معاد اخرتدن هر نه شرف نزل در درج معاني
ايه شريفه مد رجه اولديني مشهود با صرة يقيئ اولورك اول ايه جامع مع معاني مولاي كرمه فرائضه اطاعت
وسننده رسولنه انقياد وعقاب وحساب حضرت ذي الجلالن هر اسان وباقى عمر نده هر امور نده خدادن اتقا
ايدن كسنه في الدارين مرادنه ظفر بايد رديك فحواي مني اول شخصك سويدي قلبنده منتقش اولديني اخبار
ايدر (وحكي الاسمي) عبدالله بن ابيص المصري صاحب اللغة والغريب والاختصار والمخايكيوزان التي سال
هجر يده عازم مرابستان جنان اولديلر (انه سمع جارية) مراد دختر ويا مملوك كده خادمه در (تتكلم بعبارة فصيحة)
وهي تقول استغفر الله من ذنوبي قبل لهما من تستغفرين ولم يحرك عليك ذنب تقالت * استغفر الله لذي كاه * فقلت
انسانا لغير حله * مثل غزال ناعم في دله * انتصف الليل ولم اصله (فقال لها فاذلت الله ما فعلك فقلت او)
بفتح الواو (بعد هذا) صيغة مجهر وله (فصاحته بعد قوله تعالى واوحينا الى ام موسى ان ارضعيه الاية) فاذا خفت
غالبه فاقية في الميم ولا تخافي ولا تخزي انارادوه اليك وجاعلوه من المرسلين (لجمع بين امرين) ارضعيه واقية
(ومبين) لا تخافي ولا تخزي (وخيرين) واوحينا فاذا خفت (وبشارتين) رادوه وجاعلوه محصول كلام فصاحت
يسام امام اصمعي جوزي بالكرم الوفي حكاية بيور كده بر دختر با كيزه اختر كاهلر مدن طلبكارم مغفرت ديوكريه خيز
اولديني كوشردا صمعي اولد كده دختره نه دن استغفار ايدرسن مع هذا اوزر كده تلم جاري دكلدر ديوا اعتراض ايلد كده
جواب ادا اولد كده هر كاهه دن حقه استغفار ايدره مكه بغير حل بر ذاتي قتل ايشدم ناز و وفارده اهوي نازين اسالدي
وهنكاهم شب منتصف اولدي وبن صلاته قيام ايشدم ديد كده اصمعي فصاحت دختر دن تعجب كان فاذلت الله نه
فصحت اولورسن ديوتحسين ايلدي دختر تكرار جوابه اقدام ايدوب بولكلام جمله فصاحتن نيجه عداوتور حق
سبحانه وتعالى حضرت نزلنك واوحينا الى ام موسى كلام شريفند فذكره بتم كفتارم بلاغندن شمار اولوردي ديدى
معناي ايه كرمه ديك اولورك الهام ادا مودر وسايه اشارت ايلد كده موساي اخف اياه وانك اوزر نه حقوق هم غلبه
سندن هر اسان اولديني حلاله في آب ناله اقبه ايلد وضياع وفراشه مجزونه وما تخرده اوله عن قريب براني سكارد
ودفع وبندة خاص وزمرة بيغمبراندن قيلغله في قرية العين قيله رز (فهذا) آية مذ كوره ومسبوقه جلوه تا اولان
كامل بلاغة (نوع من اعجازه منفرد بذاته غير مضاف الى غيره على التحقيق وعلى الصحيح من القولين) يعني اعجاز
فراشه بر نوع منفرد بذاته در صفاته متعلقه انواعه نك كاه اخبار عن المغيثان وانباء عن اجكام العبادات اولان
اموره مضاف ومنضم اولقسز بن عذاهل التوفيق بذاته اعجازه منقول وبالاده كذران ايدن هر دو قول كه اعجازي
قوة وقدره بشردن خارج اولديني وديكري مع القدرة اتيان معارضه دن صرف قيلغيسيدريس تصریح صحيح
اوزره اعجاز دن منفرد بذاته بر نوعدر (وكون القرء ان من قبل) كسرفاف وفتح وحده بر له جانب معنا منه (التي
صلى الله عليه وسلم وانه اتي به معلوم ضرورة) اي بديهة لا يفتر الى اقامة بينة (وكونه صلى الله عليه وسلم محتدبا به
معلوم ضرورة ونوع العرب معلوم ضرورة وكونه في فصاحته خارقا للعادة معلوم ضرورة لا علم) كسر لامله
وفي نسخة للامانين (بافصاحة وجوه البلاغة فيل من امس من اهلها علم) بصيغة الماضي (ذلك بعجز المنكرين
من اهلها عن معارضته واعتراف المقرين باعجاز بلاغته) يعني باعتبار ظهوره جانب رسول الالهدن اولسي
ونبي محترم صلى الله عليه وسلم قرأ له بعث اولديني بديهة معلوم راول حضرتك معارضه به طالب اولسي دخی ضرورة
معلوم وزمان رسانلر نده عربك اتيان بالمثل دن عجزى معلوم بالبداهة وقرآن كرمك فصاحت وبلاغته خارق
لا اله الا الله بديهة فصاحت وبلاغته وجوهنه دانا اولرلك ضرورة معلوم ايدر امدى قنون فصاحته رهايا
ودانشوران اولدينرلك طريق اهر فصاحتدن اولان منكر نك معارضه دن عجزى واعجاز بلاغة قرآنه معترفين

اولرلك اعترافه قرآن بلاغته خارقا للعاده ومجزه اولديني ييلكدر (وانت اذا تأملت قوله تعالى) اي الخطاب
اعجاز ظاهرده اعجازها هر جته مدن قول حتى تأمل ايشديك حلاله (ولكم في القصص حكمة) كرمه سنده صورتنما
اولان بدايي تركيب ودر ابع ترتيب ايداعيدركه معنيين متقابلين ميانه سنده قصاص وحياتدر جمله غرايتندن مقوت
حياة اولان قتلي حيات ايجون طرف قيلند يغيرد ورجلة بلاغندن معنای شيريه في متضمن لفظ يسيرله ورود
يسورلد يغيرد وانسان وقتا قتل نفس ايقسه قصاص اولنه جفن يقين ايديجك اخرى قتلدن كف يدايدوب كوي كندوب
نفسى وهم غيرك نفسى احيايتش اولور كذا وكذا اوله جرافيل المراد بها الحياة الاخرية فان القاتل اذا اقتص
منه في الدنيا لم يواخذ به في الاخرة انتهى ولكم في القصص حكمة خبرين اولقي ويا كلاهما دن بري خبر وديكري
ا كده ولد ويا شيريه مستكندن حال اولور وعرف القصص ونكر الحياة ليدل على ان هذا الجنس من الحكم نوعان
الحياة عظيمي (وقوله) بالنصب (ولوتري اذ فرغوا فلا فوت واخذوا من جرافيل المراد بها الحياة الاخرية فان القاتل اذا اقتص
او بغيرهم او هلاكهم فلا فوت لهم من الله يهرب واخذوا من ظمير الارض الى بطنها او من الموقف الى النار او من نحو
صخره ايدر الى قليم) (وقوله تعالى ادفع بالتي هي احسن) كاتاتندن سكا اسات ايدن كسنه نك سيئه سني اول حسنه
ايلد دفع اليه كه احسن حسنت ويا احسن اخلاق اولان خصلتدر (فاذا الذي بينك وبينه عداوة كه ولي حليم) اي
صديق قريب (وقوله وقيل يا ارض ابلعي ما لك) اي اكلشي (ويا سماء اقلعي) اي امسكي (الاية) وغيض الماء
وقضى الامر واستوت على الجودي وقيل بعد التثوم الظالمين ارضه خطايدركه آبيك فوش وباع واي اسمان باراني
قلع ونقص اليه چون نقصان پذير و هلاك دشمنان وانجاء دوستان تمام قضا قندى وكشتي نجات بزله موصل ويا شام
جوارنده اولان جودي نام جيلده قرار يافته اولوب ظماين اولان قوم كه بعد و هلاك ديشدى ديك اوله امدى
ارض وسما غير عقلادن ايكن انر نه نداد ميا هر عظمت و فاهر قدر تي ايا بيور كده ايجاد او اعدا ما انلر دن مراد اولشان
امره انقياد در في الجله آية مذ كوره متعلقه تفاصيلي شروح شقادن شيخ دلجي شرحنده استيفايور و مشر (وقوله
فكلا اخذنا بذيئيه) اي ارسال انبياء عقبنده امرى تكذيب وكفر اوزره اصرار لري ذنبيله معاقبه ايلدك (فختم
من ارسلا ناعيه حاجبا) انلر دن بعضيلر كه قوم لوط بيغمبر ايه السلام در اوزر لرينه خرده سنك ايله آلوده ريج عاصف
ارسال ايلد كده مژ كسنه لر در (الاية) ومنهم من اخذنه الصيحة ومنهم من خسفنا به الارض ومنهم من اغرقنا ثود
ومدين وقوم نوح وفرعون بي عونه رسانيده قيلتان عذابدر (واشباهاها) بالنصب اي امثال هذه الاية (من الاي
بل اكثر انقره ان) سائر ايات فرقاينه يلكه اكثر قره آي تأمل واعجاز و اعجازي تدبر ايلديك حلاله (حققت) جواب
اذا تأملت ما بينته من اعجاز الفاظها وكثرة معانيها وديباجة عبارتها وحسن تأليف حروفها وتلازم كهها) فتح
كاف وكسر لام ويا كسر وسكونه يعني اعجاز مباني وكثرة معاني وعبارات و اشارته الياس اولتان زيب وفر من غير
تناخر بينه احسن تأليف حروف وكلماتك توافق وتسايدندن بيان ايلديكم وجوهي تحقيق ايدرسن (وان تحت
كل افضة من اجلا كثيرة وفصولا جمة وعلوماد باخر) يعني مباني قره آن جامل الشانندن هر بر لفظك تحتده مجمل كلام
مجملة دن نيجه جمله كثيرة وفصول مهمه دن نيجه فصول غريزه وعلوم ذواخر كه مقام كثر نده انكيجون فواخر دن تأمل
وتكر ايلد كده قرآن جميل سنجيل بلاغته ووجهله صورتنما اولديني عيانا مشاهده ايدرسن (ملت الدواوين من
بعض ما استفيد منها) حيطه تعداد دن بيرون بلاغت فصاحت فرقانه دن استفادة اولتان نك كاتك بعضيله دقار
وصحايق ملان (وكثرت المقالات في المسبوبات عنها) وحضرت قرآنده استنباط اولتان عجايبات استقصا سنده
كفت وشيد بيارقيلندي (ثم هو) مبتدا (في سرد القصص الطوال واخبار القرون السوالف التي يضعف في
عادة القصاص عندها الكلام ويذهب ماء اليه مان اية) خبر مبتدا (لتأمل من ربط الكلام بعضه ببعض) يهذا قرآن
كرم قصص طوالتي ايراد وامر شين حكاياتيكة قانون فصحاذه اطولها كلام بيبي تهيي و ما بيان تقرر يفصولنده
ذاهب اولور اخبار بر نكاني تأمل ايدن كسنه به اجراء كلام جهنندن يكد يكره ارتباطي علامة باهره در (والتيام
سرده وتناصف وجوهه كقصة يوسف على طولها) دخی ما قبلنك ما بعدهن كمال مناسبتى ووافق ضرورتى
قنونيكي يوسف عليه السلام حكايه سى اسادر و غررويان وابواب ونصولى مشتهل اولديني جهته ايلد يظهردر
(ثم اذا ترددت قصصه) كسرفاف ايلد جمع قصه (اختلفت العبارات عنها على كثرة تردد ها حتى تكاد كل واحدة
تنسى) ضم تاو كسر سينله مخفف ويا مثقل (في البيان) من المحض (صاحبتها) وبعدها قره آن شريف قصه
لطيفة لر ين تكرار ايديك حلاله اعجازا واطا با با مع اكثر تر داهه عبارات اول قصه دن مختلفه اولور نا كيم قصص
معهم وودن هر برى بيان مراتب وشان مناقب نظيره سى حصه سندن خاطر مستعدن ذهوله قريب اولور (وتناهف)

ضم تاه ذوقیه و کسر صاد مهمله ایله ای تحاک (فی الحسن وجهه مقابلتها) بکسر التاء مرأت حسن و جمال وجهه
مقابلی حکایه و ابراز ایدر (ولان لفظه لفظه فوس من تردیدها) سماع تکریر و تعدد تقریرندن نفوس نفسیه ایچون
تفرق نایا ایدر (ولامعاداة) من احد (لما عاده) ضم میله و ضمیر قصه را جعد را ی لکرها

فصل

(الوجه الثاني من اعجازه صورة نظمه الجيب والاسلوب) ضم همزه و لامه (الغريب) اعجاز قرآن کریم وجه
دوم بدایع ترکیب و رواج ترتیبی حاوی اولان نظم عجیب و فن غریب در (الخالف لاسلوب کلام العرب و مناهج) جمع
منهج طریق معنایه (نظمها و اثرها الذي جاء عليه) اول فن غریبه که دقایق بیان و حقایق عرفان و حسن عبارت
و لطف اشاره فی فنون کلام عرب به مخالف و طرق نظم و اثره بر وفق کلام عرب شرفزول بیروملشیکن به غیر ائبده
مخالف فن عرب نمایان اولدیی ائی ایما ایدر که اتمانندن عاجز اولد قلمی کلام منظوم کند و نظم کله لری عینندن اولوب
بو کلام کلام نبی کریمدن دکل بلکه من عند الله نزل علیه کلام عظیمدن اولد یغن بلرینه اشارتدر (وقف مقاطع
آیه) ای او آخر و وقف وواصلها من التام والکافی (وانتهت فواصل کلامه الیه ولم یوجد قبله ولا بعده نظیره ولا استطاع
احد مما فله منی منه) والحاصل حسن مبانی و رونق معانیده کتب متقدمه ده که نظیر و مانند نمایاب و جزالة
فصاحت و غنایه بلاغته هیچ کس عمانله و شباهته قدر تیاب اوله من (بل حارت فيه عقولهم و تدهلت) دال
مهمله ایله و فی نسخه نوات بالواو ای اندهشت (دونه احلامهم و لم یعدوا الی مثله فی جنس کلامهم من نثر و نظم
او جمع او جزا و شعر) بلکه عقول عرب جنس کلام منده حیرت افزا اولان نظم و نثر و جمع و رجزدن تصور و تدبری
عنده حیران و فم لری مدهوش و سرگردان اولوب نظیری تکلمه رهیاب و مانند اتماننده قادر اولدیلر جمع مقفی
اولان کلام و رجز فتح را و جیم له عروضه بر بحر در که اجزایی الی کره مستفعلن در و هر رجز بحر نده اولان شعره
رجز دینلور (ولما سمع کلامه صلی الله علیه وسلم الولید بن المغيرة) بدر صیف الله جناب خالدا اولان ولید در (وقرأ علیه
القرآن رق) تشدید قافله ای تأثر (لما اوجهل متکرا علیه قال) ای الولید (والله ما منکم احد اعلم بالاشعار منی
والله ما يشبه الذي يقول شيامن هذا) چون ولید حضرت نضر عالم صلی الله علیه وسلم کلامه فی استماع و قرآن کریم
تلاوتی سماع ایدوب کمال بلاغتندن متأثر و رقت انگیز اولد قده برادر زاده سی اولان اوجهل لثم ولید رقتی
انکار ایدر اولد یقی خالده اوزرینه یا نهاده نقل اولدی ولید اول عینده دیدیکم قسم بخدا که سزدن بر احد انواع
شعری بشدن زیاده داناد کدر قسم بخلاق عالم که محمد کویا اولد یقی کلام جنس اشعاردن بر شیشه مماثل دکلدر
دیدی والفضل ما شهدت به الاعداء (وفی خبره الاخرین جمع قریشا عند حضور الموسم) فتح میم و کسر سنده جمع
حاج (وقال ان وفود العرب) جمع وفد و هو القوم یجتمعون ویردون البلده والقریة (تردد فاجعوا فيه رأيا) فتح همزه
و کسر میله من اجمع الامر اذا نواه (لا یکذب بعضکم بعضا) یکذب تشدید و تخفیف ذالده در یعنی روایت کره یقی
عن ابن عباس رضی الله عنهما اوزره حکایه اخرا دهنه ولیددن محکمه در که اهل مومم و رودی قریب اولد یقی حینده
قریشی جمع ایلوب دیدی بد رستی وفود عرب سزه کویب نزول ایدر محمد شائنده رای واحد اوزره عزم واجتماع
اید که بر یگزیری دروغه نسبت ایچمه سزدید کده (فقالوا قول کاهن) از منته آیه ده و قایع کائناتندن خبردار
وامر از غیبات پیشندن ادعای مفرقه ایدر دیکو که هاشه نسبت ایدر زیدیلر (قال والله ما هو بکاهن ما هو من زمته
ولا سمعه) ولید انره دیدیکم والله کاهن دکلدر و کلام محمد صوت خنی و صبح که اندن شمار قلن (قالوا یجننون)
دیدیلر کم مصابدر و مس جله مختل العقل در دیرز (قالوا ما هو یجننون ولا یخفقه) فتح خاء مجمه و کسر نون و یاء سکون
و فتحه و حرف فافله افتد مصدر برله که نافیة سابقه فی تأکید الا مزیده دافه کوه حرف جرد خولیه و افعدر
(ولا وسوسة) قالوا فقول شاعر قال ما هو بشاعر قد عرفنا الشعر کاه) ولیده توجیه خطاب ایدوب محمد شاعر در
دیر زید کده جواب داده اولدیکه شاعر دکلدر و بر جمع کلام مقفی اصنافی بیلورز (رجزه و هر چه) بفحش فیم ما
(قریضه و مبسوطه و مقبوضه) قریض طاء مشاله و یا ضامجه ایله یکی وجهه اوزره کاتبی جائز در و قرض لغتده
قطع معنایه در که شعره قرض تسجیه سی شاعر لفظه قطععه قطععه ایراندند و مدح ایلک و شعر سو بلک معنایه
(ما هو بشاعر) اقلی تأکید اولور لفظه الله بالصدق و ما وقفه للحق فاقربه فی الظواهر و ما بعده فی السر انهمو
من اخذ الله علی علم بقدرته (قالوا فقول ساعر قال ما هو بساعر ولا نقفه ولا عقده) بالجرفیه آمد خول یا اوزره یعنی
ساعر یت اسناد ایدر زید کاردنه ولید دیدیکم ساعر دکلدر و ساعر فورمه سی و دو کوم دو که سی یوقدر (قالوا
فانقول قال وما انتم بقائلین من هذا شیتا الا وانا اعرف انه باطل بانه) دیه لم دید کاردنه ولید خطاب ایدوب اباطیل

واکاذیبدن ری ایدن کار بکر اراجیف دکلدر الابن اول گفت کو کزی باطل و لیس نخشه طائل عذایده رم (وان
اقرب القول انه ساحر) انه فتح همزه ایله مع اسمه و خبره ان اولک خبریدر یعنی محمد حننده نزدیکتر قول اول ساحر در دیک
اوله بعد ذاهر زه خای فسانه اولوب دیدیکه (فانه سحر یفرق بین المرء و ابنه والمرء و زوجته والمرء و عتیره)
یعنی کلام محمد سحره مشابهدر که کلامه کشتی بی اعز اولاد و خویشاوندندن تفریق ایدر دخی شخصی شقیق و قرین
و برادرندن آیر و مر فی حلیله سندن جدا و تبار و اشنا سندن دور و مهجور ایدر دیوب (فتقرؤا) ساثر ره نور دان
بادیه ضلال قول ولید یلیدی سمع قبوله امضا ایلد کاری خالده سک بصحر اجلاس عینددن بریشان اولدیلر (وجلوسوا
علی السبیل یحذرون الناس) سبیل و اذین و طریق واردینده شاه عالم صلی الله علیه وسلم متابعندن خانی تحذیر ایدر
اولد قلمی خالده جالسن اولدیلر (فانزل الله تعالی فی الولید) بادشاه غیور جل شانه حضر تلمی ولید یلیدک شائنده
وعیدا کید و تم دیدشیدی مشیرایه کریمه ای ازال بیوردی (ذری ومن خلقت وحیدا) لفظ وحید اذری یا سندن
حال اولورای اترکنی معه وحیدی فاناکفیکه (الایات) ای و جعلت له ملامد و اوبین شعور الی قوله تعالی ان هذا
الا قول البشر (وقال عتبة بن ربيعة) ابن عبد شمس بن عبد مناف روز مشرک سوزید زده و برادره در کس سعیر
اولمشدر (حين سمع القرآن یاقوم لقد علمت انی لم اترك شيئا الا وقد علمته و قرأته و قلته والله لقد سمعت قولاً والله
ما سمعت مثله قط ما هو بالشعر ولا بالسحر ولا بالكهانة) عتبة بن ربيعة قرآن عظیمی استماع ایلدیک حینده دیدیکم
ای معشر قریش سزک معلوم کزد که معارفدن بر معرفتی ترک ایتموب خوانا و داناکو یا اولدم قسم بخدا که
بن محمد دن بر کلام سماع ایلدم والله انک مانند ی هیچ کلام کو شرم اولدی و قول محمد شعر و سحر و کهانته له قائم
دکلدر دیدی (وقال النضر بن الحارث شوه) و بوقصه مانند ی نضری نصر دخی ناطقه برادر اواشدر (وفی حدیث
اسلام ابی ذر) روایت کرده امام مسلم اوزره ابوذر جندب الغفاری خبرنده و رودا تشدر (و وصف اخاه انيس) ضم
همزه و فتح نون و سکون تحتیه و سین مهمله ایله ابوذر هنوز داخل سرایستان اسلام اولدین برادر زاده لرین قبل
شاه کو نیتنه فرستاده قیاشدی و برادرک وصف ایدوب دیدی (فقال والله ما سمعت با شاعر من اخي انيس لقد نافض
انني عشر شاعرا في الجاهلية انا احدهم) قسم بخدا ی جهان افرینکه برادرم انیسدن نظما احسن بر شاعر سحر آفرین
ایستنده کسکه ایام فترتده اون ایکی شاعر ماهر ایله مشاعره و معارضه ایلدی از جمله بریسی بن ایدم (وانه) انیس
(انطلق الی مكة و جاء الی ابی ذر) نقل بالمانی و یا التفات بالمبني طریق ایله در و فی نسخه جاء بخبر النبی صلی الله علیه وسلم
یعنی انیس مکه یه روان اولوب ابی ذره کادی و یا خود اخبار بعثت و اظهر ان نبوة حضرت له و رودا ایلدی (قلت فما یقول
الناس قال یقولون شاعر کاهن ساحر لقد سمعت قول الکهنة فاهو یقواهم) ابی ذر بیور که نعت محمد علیه السلامده
خلق نه گفت و شنید اوزره در در دیو برسان اولدم شاعر ویا کاهن ویا ساحر در دیو بریا خود اوصاف ثلاثه میانه سن
جاءه در دیر لبرستی اقاویل کهنه بسیار کو شرم اولمشدی قول محمد عدم مناسبتله کهنه قولی دکلدر (ولقد
وضعتهم علی اقراء) فتح همزه و سکون قاف و راء مدوده ایله جمع قله ایدر به الیک کثرة هنا انواع و اطراف معنایه
و یا امثال (الشعر فلم یلتم) بالهمز (وما یلتم علی لسان احد بعدی) ای غیر ی (انه شعر) و بتحقیق کلام محمدی
ترازوی انواع و اصناف بحور شعر ایله سنجیده و امتحان ایتدم اوزان اشعاردن بر شیشه موافق و مطابق اولدی قاین
التریا و اثری و بدین غیر بر فردک شایان زبان زدی اولر که کاشعردیه (وانه) فتح همزه ایله محمد صلی الله علیه وسلم
(اصدق) دعوای رسالتده راست گفتاردر (وانهم لکاذبون) بد کویان که اقریش اول حضرت شائنده شاعر
و کاهن و ساحر دیوا شناد و ادعا لرند و دروغ و هرزه کویاند زیدی (والاخبار فی هذا السجیة کثیرة) اسناد او متنا
(والاخبار) بمثل القرآن بکل واحد من النوعین (الاخبار و البلاغة) مبتدای مقدره خبراند روایکسر هم انواعین دن
بدل اوله (بذاتهما) نوعین مسبوقینک هر بری ایله که اخذ هما بانشر ادها ایجاز و بلاغتدر (والاسلوب الغریب بذاته)
بتمیه صفات قرآنندن قطع نظر بذاته فن غریبه سیدر (اذ کل واحد منهما) نظم عجیب و اسلوب غریب هر دو نوعک
بر یسی (نوع) مبتدأ اولان کل لفظنه خبردر (اعجاز علی التحقیق لم یقدر العرب علی الاتیان بواحد منهما) ارباب
توفیق و احجاب تدقیق عینده نوع اعجازدر نه نظم عجیبی و نه اسلوب غریبندن برینک مثلی اتمانده فتخای عرب
قدر تیاب اولدی (اذ کل واحد خارج عن قدرتها من انهما) نوعینک هر بری اعجازدن برده مستقل
نوع اولوب عرب عر با قدر نرندن بیرون و شعر او خطبا سبک فصاحت و بلاغتله به مغایر کلام عبرت نموند (والی
هذا ذهب غیر واحد من ائمة المحققین) یعنی نوعیندن هر بر نوع بذاته نوع اعجاز اولد یقی قوله انما یخفقه و قد فقهین دن
بسیار کسسه ذاهب و قاتلدر (و ذهب بعض المتقدمین) فتح دال مهمله ایله وزن مصطفی اسم مفعولدر

(الى ان العجاز في مجموع البلاغة والاسلوب) وبهض مقتدى بهم تحقيق اعجاز نظم عجب واملوب غريبك ايكبى
 اتحاد واجتماعه يد يد ادره برى منفر دابر نوع دكدر ديو ذاهب وبوم ملكه سالث اولديله (واى على ذلك بشول
 عجمه) بضم وتشد الجيم (الاسماع وتفر منه القلوب) يعنى امر اعجاز مجموع نوعينه جلوه ناي ظه ور در ديو اندلال
 ايدنك قولدن طباع سلجه وفوم مستقيمه قبول قرين ايتيوب رى وصدا قول وهله ومبدء مقدمه ذهن
 تفر ايدرامدى اسماع فتح همزه اليه جمع جمع معنى الاستماع ومعنى جازحة اسمع يقال مع الما من فيه اذا طرحه اذنى
 دهانه وكفتارى آبه رقت وعذوبدن ناشى تشبع من استعاره مكينه وتخييليه جلوه كر در (والصحيح ما قدمناه) قول
 صحيح بالاده نصير مع ايلديكمز وجه اوزره نوعينك هر برى على حدة منفر دايذاته بر نوع اولقدر (واى على هذا كاه
 ضروره وقطعا) بنصير ما ارباب ذوق غنيدنه اعجاز وبلاغت واساليب عجيبه سيله علم بدبى وقطعيدر كه وجه
 اعجاز بنس بلاغتندرو من جهة اكارها ب وصول اواز الالعلوم معانى ويسان ويديع معرفتيله كه معزونه قيص
 ربانيه حصوليدراولور ولذا قال (ومن تغنى) وفي نسخة من تكلم (في علوم البلاغة) بعض نسخه في فنون
 البلاغة وصنوف القصاحة (وارهف) اى سن وحدود وق من قولهم ارهف السيف فهو مرهف اذا رقت حده
 (خاطره) بالنصب (واسانه ادب) فاعل ارهف (هذه الصناعات لم يحف عليه ما قلناه) يعنى اول ذاتك فنون بلاغت
 وصنوف فصاحتند متقن ودانشوراولوب فهم وذهنى وعقل وزباني صناعات بلاغت عمارتند تيزوار هان
 ايليه تقديم ايتديكمز مهنا كه كلامنا منفر دايذاته نوع اعجاز اولديلى كاخنى ونهان اواز (وقد اختلفت افه
 اهل السنة في وجه عجزهم عنه فاكثروا بقول انه) وجه عجز (بما جمع) صيغة مجهولله وبافاعل ايلدر (في قوة جزائه
 ونصاعة الفاظه) جزاله غلظت وصلابت وقوتدر يقال حطب جزل به اذا كثرت اطلاق اولدى فيقال عطاء
 جزيل بوماءه احكام نظم وعدم ركائنه استعاره اولدى ونصاعت فتح نون وصادوعين مهم ملتئله وضوح وخلص
 مهناسته ومنه ايض ناصع (وحسن نظمه واعجازه ويديع تأليفه واسلوبه) وقوله بما جمع مقدم من تأخيرته معلق بقوله
 (لا يصح ان يكون في مقدور البشر) اسم مفعول اى لا يمكن انقدره ما يجمعه مالا تطبيقه قدرتهم (واى من باب
 الخوارق الممتنة عن اقدار) بفتح الهامزة (الخلق عايلها كاحياء الموقى وقاب العصا وتصبح الحصى) يعنى فصحاء
 عربك اتيان نظيره آندن عجزى امرنده ائمه اهل السنة كرهوه اختلافه ساكنان اولوب قرارداد قول جهور
 وجه عجز عرب اطراف معانى نوره آن وشوايب ركائنه خالص شرائف مباني ونظم واعجازك زينه وتأليف
 فنونى خصوصه جمع اولسان اموردن ناشى در كه جنس بلاغته لطائف قرآنيه في اشتمال بشر نوعك زير
 قدرته اوانى ممكن اواز وقره آن كرم مقدورات خلاقند تمتعه اولان احياهم موقى وقاب عصا وتصبح حصى آسا
 خوارق العادة جفستندرديديلر (وذهب الشيخ ابو الحسن) امام اهل السنة على بن اسمعيل الاشعري (الى انه)
 قره آن عظيم (بما يمكن ان يدخل مثله تحت مقدور البشر ويقدروهم) بضم الميم وكسر الدال (الله تعالى عليه ولاكنه)
 الضمير للشان (ايكن هذا ولا يكون فتمهم الله تعالى هذا وعجزهم عنه) تشديد عجزه يعنى ابو الحسن الاشعري قدس
 سره الاشعري ذاهب اولديكه قره آن جليل في الجله وجوه بلاغت وفنون فصاحتند ماهر اولان بشر ك زير اقدارنده
 قره آن شريف مثلى كلام داخل اولى ممكن اولان امور در در كه بلدى تعالى الى انلى اقدار يورمه ايتيانه امكان
 واردر زير اتايچ فنون افكار وفنون امراضها جفستندرد ما شان نه مثلى اتيان وه ايتيانه اقتدار اولدى وه اولور
 بس مولاي قم اقدرة ستارى ايله اتياندن انلى منع ايدوب ميدان مقاصده امر معارضه دن عاجز و فوماره
 قيلدى (وقال به جماعة من اصحابه) علماء امتدن بر كروه عليه قول اشعري ايله قائلدر لكن هذا هو القول
 بالصرفه وقد مر انه مرجوح عند اكبر الائمة (وعلى الطريقين عجز العرب عنه ثابت واقامة الحجة عليهم) اى واقع
 (بما يصح ان يكون في مقدورهم وتقدريهم) معنونه مضاف مصدر در (بان يا قائله قاطع) مبتدأ اولان اقامت افظنه
 خبر در يعنى قره آن بذاته عجز اولسى ويارى تعالىك فصحى عربى معارضه دن تعجيز يوردينى كلا الامر بن واقع
 ومحقق در وباعى عرب اوزره مقدور بشرده اوسى صحيح اولان شبيهه اقامة دليل وبرهان واول خبرك نظير
 قره آن ايتيانه طلب معارضه مى في كان دليل قاطع وبرهان ساطع در (وهو بايع في التعجيز زحرى) افضل تفضيل
 (بالتقديم) مقدور عجزه اوسى صحيح اولان شيندن اولى حيثيله مثلى ايتيانه تعجيزه باعتر ومز نشه
 دخی البق وسر اوارار لور (والاستحاج مبتدأ اى على عجزهم) عجمي بشر مثلهم بشئ ليس من قدرة البشر لازم على
 القول بانه عجز نظمه العجيب واسلوبه الغريب يعنى قدرة بشردن بر شينله انلى جفستندن ينسرك عجمي ايله عجز نه
 استدلال لازم در (وهو) اى كونه ليس من قدرة البشر (ابهرية واقع دلالة) ثبوت حجتده اظهر علامت واقهر

دالتدرية ودلالة تعجيزيله منصوبه بربواضافته مجرور لدر ودلالة بكسر الدال مصدر او يعنى الدليل وعلى كل حال
 اعجاز بالصرفه او بلاغة قوايى تقديرى اوزره (خاتوا) بفتح الهامزة (في ذلك يقال بل صبروا على الجلاء) فتح جيله
 وطندن جدا اولى (والقتل وتجرعوا) اسات الصغار) فتح صادمه حله ايله حقارتدر (والذل) عطف تفرى
 واستعاره نصير محبه ومكينه روعا اولور يعنى انلرم معارضه وبجدا له ميدانه قدم ادا وليوب بلكه وطن اصله لردن
 جدا و قتل نصيرى اوزره شكيبه رضاداده اولوب جرعه نوش جام مذات وحقارت اولديله (وكا نوا من شيوخ) ضم شين
 معجمه ايله رفعت (الانف) بفتح الهامزة وسكون النون عضو معروف يعنى يني (وابانة الضيم) كسر همزه وموحده
 والى بعدها همزه وتايله مصدر اباى اجتنب وضيم ذل وحقارت (بحيث لا يثرون ذلك اختيار اولايضونه
 الا اضطرارا) حال انكه انلرم عجزه كبر جهتمدن بلندينى وحقارتدن امتناع و ابايدنردن ايكن جلا وقتل واسرى
 طوعا واختيار ايتزردى الا كره امذاتى اختيار ايتديله (والا) ان شرايه ولا نافية دن مر كيدراى وان لم يكن الامر
 من عجزهم (فالمعارضة لو كانت من قدرهم) ضم قاف وفتح داله اى متدوراتهم (والشغل) بضم فسكون او بضمين
 اشتغال بالمعارضة (بما هوون عايم واسرع بالصبح) ضم نون وسكون جيله مراده ظفر باب اوانى (وقطع العذر
 والحام الخدم لاديم) يعنى قرآن كرم وساير مجزاته معارضه مقدور انلردن اولوب عجز لردن اوليدي اشتغال
 باله ارضه انلره آسانترو ماهر ايليه ظفر باب وقطع عذر واسكات خصم انلرم عجزه سر يعتر ايدى (وهم عن لهم
 اقتدار على الكلام وقدره) ضم وكسر قاطله (في المعرفة يجمع الانام) متعلق بالقدومه مع هذا انحصاى عرب كلام
 اوزره كمال اقتدار وخلق جهانه لامله معرفة وعرفانده اسوه ومقتدى اولنلردن ايديلر (وما منهم الا) عامل
 مقدر دن استثناء مفرغ اولور (من جهده) يزنه ضرب ماضيد در (جهده) ضم جيله وباقطعه وسع وطاقت ومشتقت
 (واستنفذ) فاعل ودال مهمه ايله (ما عنده في اخفاء ظهوره واطفاء نوره وبابى الله الان يتم نوره) وانلردن بر فرد
 اولدى الايدل وسع وظهور نور قرآنى بنهان وخذاد ادا اولان نوري اطفاء قندند صرف اقتدار وجود و استداد ايلديله
 اما بحكم شئى كذ نور ايراد فر وخته شد * از مردم افسرده قرونه نشيند (فاجلوا في ذلك خبيثة) فتح خاه معجمه
 وكسره وده وتحتية ساكنه وه همزه مفتوحة وبامبدله مدغمه ايله نفعيله يعنى بفعوله اى خبيثة وخبيثة (في ضمائرهم
 من نبات) قبل النون فتح موحده ايله (شاههم ولا اتوا بطفة) قطر رئيسيه (من معين) ما عجزاى وهم زنده در
 من العين الواصية من معن يعنى سادى الارض (بما هم) جمع ماء واصله موه (مع طبول الامم) اى الزمان (وكثرة
 العدد) اعوان وانصار (وتظاهر الرالد وما ولدلر اسوا) بصيغة الفاعل اى اسوا من المعارضة ومنه ايليس لاسه
 من رسة الله ولو كان افعه عز ازيل (فانيسوا) فتح نون وموحده محقة ويامشده وضم سين مهمه ايله اى فاعلوا
 (ويعنوا) بصيغة المفعول (فانقطعوا) يعنى عرب مقام معارضه ده كفتاردها انلردن بنت شفه بهى بر كلام نمفته
 اظهارنه قادر اوليوب ظواهر انمار بلاغت وامراض احتارندن قطرة ناچيز ايراد ايله مديلمع هذا زمان تمتد
 واعوان وانصار بسيا رويدر ورسر وخو يشاوند معاونت وه ظاهرتلر ايله ييله مقام معارضه ده حرف اند لزانقه ييله
 مكنت ياب اولديله بلكه مقاومندن مأبوس وسرافكند اولوب نطقه بحال بولوب معارضه حضرت اوزره عدم
 تمكين برله مجادله دن زبان بر يده قيلنديلر (فهذان) بس نظم عجب واسلوب غريب (لوعان من اعزته) قرآن عظيم
 الشان اعجازندن ايكن نوع مستقلى اولدى

(فص — ل)

(الوجه الثالث من الاعجاز انطوى عليه من الاخبار) كسر همزه ايله اعلام (بالقينات ومالم يكن ولم يضع فوجد
 ما اور على الوجه الذى اخبر) وجوه اعجاز قره آندن وجه سوم ازمنه سابقه دمصدور بافته اولان مغيباتله
 اعلامدن اعجازى مشتمل وهنوز ظهور ايتين كاتنلى محتويدر كه ايام لاحقه ده مطابقا ما اور در صورت ناي وجود
 اولور (كقوله تعالى) خطا بالنبى صلى الله عليه وسلم واصحابه (اتخذن للمسجد الحرام ان شاء الله) مشيئة تعليق
 عبادنه تعليم وتحقق مراد عزنده عدم وجوب الشئ على الله اولديفن ايماء اولور وانلردن بعضيلر ك عدم خولنه
 تلويحدر (آمين) حال من فاعل لتدخين والجله الشرطية معترضة هجرة عليه سال ششمه بر كچه شاهين مشكين
 جناب قره رمول الثقلين على الله عليه وسلم جلولا تكير عالم ملكوت اولوب كوزلر كه اصحاب باغظايله على طريق
 الاعتراف طواف بيت حرام ايدلر ومفتاح كعبة الله يدم ويدلر نده جلوه كراولور احرام بند اولان مسلمان سايله
 مروده تخليق راس ماندى مناسبه در كارا واملر صجدم بورواى پريشارت قرع آذان اجله اصحاب ايلد كده
 جلوه شادان اولوب ما هتاب تنوح همان بوساله طلوع ايدراميديله تدارك مهمات راه بيت الله مباشرين

اولوب حديثه نام محله مصالحه ظاهر و فتح مکه بارادة الله تأخيرا بحكمه بدخواهان ياره كويان روياي حضرتي
 دروغيه نسبت ايند كاريده اول حضرتي تصديق واندره مرزئش و تفرع برقه ماعينكون فتح ام القراني تبشيرا كره
 اقدس قد صدق الله رسوله روياي بالحق اية شريفة سن انزال ايلديكي بتحقيق حضرت واهب الامال بغيرينك كوردكي
 روياي حقاني تصديق وراست بيوروب رسول الله واجمعي بارادة الله و مشيئة البتة مسجد عرامه داخل اولور
 ديوقبل الوقوع اخبار ايلدي (وقوله تعالى وهم من بعد عليهم سيعلمون) رومه فرس غلبه ابتدا كارتد نكره روم
 فرسه قريبا غالب اولور ديواعلام بيورمعين صدق الله العظيم يدي شنه هرورنده غلبه روم كما اخبر به الحى القيوم
 جلوه كرمه ظهروا و ايلدي (وقوله تعالى ليظهره على الدين كله) اى ليغلب دين الحق و بعلية على جلس الدين جميعه
 بنام افراده بتسلط المسلمين على اهل بالعزة والقلبة والقهر والتوبة شريفة به دائره معاني اطيعه باب اول الفصل
 التاسع فيما تضمنته سورة الفتح شرحه كذا ايلدي (وقوله وعد الله الذين امنوا منهم وعملوا الصالحات ليستخلفنهم
 الاية) كما استخلف الذين من قبلهم اى ليحعلهم خلفاء في ارضه ما لكن اهل انصوريين على اعدائهم اكرجه اية شريفة
 عامه دراما خلافة صديق رضى الله عنه ظهروا ايدن اهل رده به مناسبتك غلبه مى مراد يولمدر (وقوله اذا جاء
 نصر الله والفتح) اى فتح مكة (الى اخرها) اية جليلة دخی هر فتحه شامله در اكن فتح القنوح اولان مكة معظمه فتحى
 مبشره وناعية لحضرة سيد الكونين صلى الله عليه وسلم در وحي اية تعبير انزال ازلدن مقدرات اوقات معينه ده
 متوجه اولديغن اياما و متروقة القدوم اوله سن مشير اولور (فكان جميع هذا كاقال) بونرلك كلى اعلام بيورلدينى
 وجه اوزره اوقات معينه ده ظهور يافته و اعلام نبوة و معجزه اولدي مصنف عليه الرحمة ايات مذ كوره في اف و نشر
 اوزره تفسيره شروع ايلدي (فقلت الروم فارس) قوم محمد و ديوار بحجمه دخی فارس اطلاق اولور للعلمية والتأنيث
 ممنوع من الصر فدر (في بضع سنين) يعنى اهل كابدن اولان روم اتش پرستان مجوسه بعد المغلوبه بدخبي شنه ده
 غلبه لرى بديد اراولمدر (ودخل الناس في الاسلام افواجا) فوجا بعد فوج اهل مکه وظائف و من فتح ام القرى دنصكره
 بي دري دين حقه داخل اولدي (فامات رسول الله صلى الله عليه وسلم في بلاد العرب كما هو موضح لم يدخله الاسلام)
 هرور عالم صلى الله عليه وسلم عالم بقاء رحلت بيورمدي الاجمع ديوار بلاد عربده اهل اسلام و نور ايمان داخل اولور
 بر محل قله جلوه به عصر نبوتها بلزنده نور ظم و راسلام ضيا ياش اولدي (واستخلف الله المؤمنين في الارض و من فيها
 دينهم و ملكهم اياها) اى الارض (من اقصى المشارق الى اقصى المغرب) سورة نصر ذكرند نصكره اية مذ كوره نك
 تا خبر اولدى استخلاف بعد ذلك الدخول و قوعندندروان تقدمت فيما ذكر قبله و مشارق مغاربة قديم كتاب و سنته
 اقتداء و يحمل رسل و ارض مقدسه اولى شرفندن اوله يعنى ايرد حكيم جل شاناه ارباب دولت و دين محمدى صلى الله
 عليه وسلم بلاد روى زمينه استخلاف بيوروب دين اسلامي تثبيت و دوار ديوار رضى مسلماناناه تايمك واندره خاور نابه
 باختر نك و بيورب امور و معاشرين تكميل و نظام حالي بن تقيم ايلدي (كما قال صلى الله عليه وسلم زويت) ضم زاي
 و كسر و اوله مبنى للمجهول اى اجتمعت الى الارض فاريت مبنى للمجهول من المزيد (الى الارض فاريت مشارقا
 و مغاربا و يبلغ ذلك امتي ما زوى الى منها) من تفصيله بيان به و اية بضميه در و ضير تأنيث ارضه و بيا مشارقه عائد
 اولور كره قول ثاني افظ ارب و مشارق اداة جملته تعبير بيورلدينى تعدد مطالع اعتبار يله در و شمال و جنوبك
 عدم ذكرى ظاهرا معظم دولت اجدية شرق و غرب جابر لانه غالب اولديغندندر روايت كرده امام مسلم عن ثوبان
 رضى الله عنه اولان خبر صحت اترده سلطان عالم صلى الله عليه وسلم بيورركه بنمچون روى زمين بريسطا عظيم
 انبعاثى آسادر و يلوب مشارق و مغاربى بكاعيانا ارايه اولندي و لاجلى روى زميندن طى اولانان مقدارى محل
 باسرها قريبا ملائكة استم بالغ و وحيدة اولور (وقوله ان نحن نزلنا الذكروا ناله لحاظون) جلالت شانزله تنزل جليلي
 انزال ايلدلتحرف و نقصانندن صيانت برله نكبه انزيور دى اسمية مؤكده دلالة تغيير و تبديلدن قرآن كرمي
 سا اترمانده دخی حفظى اعلامدر (فكان كذلك) وقاية صعدانية مقتضاه سخره (لايكاد يد) صيغة مجهولة
 (من سعى في تغييره و تبديل حكمه من المدة) من بيان ظواهر شريعتين ميل و عدول ايدن باطنيه ايه بنام
 اسمعيليه در (والمطلة) الذين نفوا الصانع و تفرقوا بى الاسلام خوفا من القتل يعنى تبديل مباني و تغيير معاني
 كلام ربانية به بدل و سعي ايدن حلوليه و اتحاديه و دهر به حيلة شماره انسلاد كن دوردر (لا سيما القرامطة)
 بالرفع على ان مى يعنى مثل و ما موصولة در صلاتها مخدوف اى ولا مثل الذين هم القرامطة و بالجرح على ان مازائدة
 و بالانصب على انها اداة استثناء و قرامطة طائفة معروفه جدان قرطى ابناء عندن و اباغيه بدن بر فرقه در
 (فاجعوا كيدهم و حوالم و قوتهم اليوم نيفيا) فتح نون و سكون ياه مخففة و با مشددة مـــــ سورة ايه اى زيادة

(على خمسائة عام فاقدروا على اطفائش من نوره ولا تغير كلمة من كلمة) ففتح فكسر او كبير فسكون (ولا تشكك
 المسلمين في حرف من حروفه والحمد لله) يعنى ملاحظه و معطلة له خصوصا قرامطة حيله و جد وجهه و مكيد تلرين
 الى يومنا هذا بشير و سنده دن زياده هجرة عليه دن زمان كذران ايتشد راجع و اتغياق ايلديلر نور قرآنندن بر ذره
 اطفاء و كلاتدن بر كلمه بي تبديل و حروف مباني و معاني سندن بر حرفه اهل اسلامي ايقاع ربه قادر اوله مديد
 الحمد لله الحفيظ على تمام هذه المنة و اتمام هذه النعمة (ومنه) مستقبل زماندن اخبار عن الغيب اولان اعجاز
 قرآنندن (وقوله تعالى سيزم الجمع و يولون الدبر) اى الادبار لقصد الجنس و بالارادة كل واحد و بامر اعادة فواصل
 ايجون افراد بيورلدي فاروق منيع الجناح رضى عنه التواب حضرتندن مر و يدركه بوايه بشارت نكاه جميع اهل كفر
 قريبا من همز قيلنوب ولى ادبار يله روكردان اولور بيورلدينى فتغى امره ماصدق اولديغن بلسلام الارز و مشرك
 سوز بزرده حضرت شم سوار عرصه ملكوت صلى الله عليه وسلم جوشن پوش اولوب بوايه بر بشارتله اب جئبان
 اولدينى حاله مصدوقه ايتي تظن ايلدم ديدى (وقوله قاتلوهم يعذبهم الله يا ايها الذين آمنوا) و يحجزهم وينصرهم
 عليهم و يشف صدور قوم مؤمنين بطون من الذين بنى خراعه دن بر طائفه بعد الهجرة شرف ياب اسلام اولوب مکه
 مكرمه ده اقامت ايلديلر اما حشرات هوام سرشتان اول طائفه يه بار آور خارا ذيت اولد فلزنده شاه عالم صلى الله
 عليه وسلم حضرتلر يه رفع رفته اشتكاي ايلديلر اصبروا فان الفرج قريب نويد بشارت اميد يله تسليت بخش اولوب
 بوايه كرمه دخی شرف نزول بيورلدينى مشركينه مقاتله ايدل انلرى سرك دست شجاعت بيورسكردن قتل
 و سبي ايه و عذيب و تشكيل بيوروب سزى دشمنان اوزره ظفر ياب ايدوب سينة پرسكينة مسلماناناه شفا و فرح و بر
 (وقوله) و كذا منه (هو الذى ارسل رسوله بالهدى الاية) قد سبق و هذا من التكرار فى التعبير (وقوله ان يضروكم
 الاذى) خطاب مؤمنينه در كه بهر حال انلر مزه زيارت اوله مزل مكردين اسلامه طعن جهندن ايدل ضرره
 مكنتياب اولر (وان يقاتلوكم الاية) يولوكم الادبار اكر سز مقاتله ايدرسكردن انلر عتيا ب اولور (فكان كل ذلك)
 هزمت و عذيب و شفا و صدور مؤمنين كل ما هنالك و قوعيا فته در (ومافيه) و بما فى القرآن (من كشف اسرار المنافقين
 و اعمد و مقالهم و كذبهم فى حلفهم و تقريرهم بذلك) يعنى هتك استار ارباب نفاق و يهود و عنود دن و اقوال
 و احوال لرين ابضاح و افصاح و سوكند دروغ و انكته تو بخله كشف اسرار ايشان قرآن عظيم الشانده مصر حدر
 (كقوله) كلام مولى ده و روى اسا (و يولون فى انفسهم لولا يعذبنا الله بما) يعنى ميانلر نده (تقول) يكديكره
 شان محمدده كوي اولديغمز كفتار طعن اميزله يردان متعال بزي معاقبه ايدرمى ديملرله ايرد غيور حسيم جهنم
 يصلونها فبئس المصيرا يله سوء عاقبت لرين اعلام ايلدي (وقوله) فى حق المنافقين (بحقون فى انفسهم ما لا يدون لك)
 منافقار سكا ابداء و اظهار اتمد كارى شئى كند و نقتلر نده ستر و پنهان ايدرلر (الاية) لو كان لنا من الامر شئ ما قتلنا
 هم ما اى فى المعركة (وقوله) فى حق المنافقين (من الذين هادوا و ساء ما عاونوا بكذب الاية) اكلون للسحت و هو من
 الاخبار بالغيب الدال على اعجاز القرآن و فى الاية كلام مفصل فى التفاسير و وجوه من الاعراب ليس هذا محل
 تفصيلها (وقوله من الذين هادوا و يحرفون الكلام عن مواضعه) وضع حق و لان موضعك غيرة وضع و مكان
 اصليند ازانه و غيرى محله اثباته نصدى ايدنلر دن اعلامدر (الى قوله و طعننا فى الدين و قد قال تعالى مبدأ) بالهمزة
 او بالياء (ما قدره الله تعالى) تشديد الله (و اعتقده المؤمنون يوم بدر) حق سبحانه و تعالى قضا و قدرنى مظهر
 و بر وفق رضا يوم بدرده مسلمانانك اعتقاد و دخلوا هلى اوزره اظمهار ايلديكى حاله بيورر (واذ بعدكم الله احدى
 الطائفتين) اى القافلة الراجعة من الشام و الطائفة الانية من البلاد الحرام (انها لكم) حاصله من اموال احديهما
 (و نودون) تخبون (ان غير ذات الشوكه) هى السلاح يعنى العير المقتبلة مع ابى سفيان (تكون لكم) حيث لاحدة فيها
 بخلاف ذات الشوكه من النغير و هو الجمل الكثير عن نقر و امع ابى جهل من مکه لاستنقاذ العير من ايدى النبي صلى
 الله عليه وسلم (ومنه) اى من اعمازه (وقوله انا كفيناك المستزقين) وليد بن المغيرة ابو خالد سيف الله عاص بن وائل
 عدى حارث بن قيس اسود بن عبد يغوث ابولهب عقبه بن ابى معيط اهل كوا بانواع العقوبات حكم بن ابى العاص
 اسلم يوم الفتح (ولما زلت) روايت كرده طبراني فى الاوسط اولان خبرده چون بوايه تسلمت انكز شرفا فته نزول
 بيورلدي (بشر النبي صلى الله عليه وسلم اصحابه بان الله تعالى كفاه اياهم) حضرت نخر الانام اصحاب كرامه حق سبحانه
 و تعالى روياه سيران مستهزين شرو و جفا سندن كندوبه جنابه ايلديكن تبشيرا ايلدي (وكان المستهزون نفر ايكه
 يتقرون) تشديد فاليه (الناس عنه و يوذونه فهاكوا) مفاها يكر داران قريش مکه ده بر شرفه ايلديلر كه حضرت
 رسول الله صلى الله عليه وسلم ايمان كور مكدن خلقى تنفير و تحذير و كل نور سيدة باغ بلاغ حضرتنه بار آور خار جفا

اولوردی پس ضروب بلا و انواع عناایله مرد اولدیلر (وقوله والله یصنعکم من الناس فکان كذلك) کما خبر به من
لا خلف فی خبره (علی کثره من رام ضربه) مفعول رام (وقصد قتله) ای مع کثره من قصده بالسوء فانه یحفظ من جمیع
الناس (والاخبار بذلك معروفة صحیحة)

فصل

(الوجه الرابع) وجوه اعجاز قرآن و وجه چهارم (ما تأباه من اخبار القرون السالفة والامم البائدة والشرایع
الذاترة مما کان لا یعلم منه القصة الواحدة الا الله) فتح فاشدید ذال معجبه الیه فرد واحد اهل قرون ماضیه وام هالکة
فاتیبه و شرایع دارسه خبر لند که اندن قصه واحده بی دانشوران و اهل الاعلوشانله اقراندن منفرد فرد واحد و شاذ
دان اوله اخبار مذکورده دن قرآن شریفک اعلام ایلدیکی امور بیاتده در (من احبار) حاه مهمله الیه خبر دانا
معنا سنده در (اهل الکتاب الذی قطع عمره فی تعلم ذلک فیورده النبی صلی الله علیه وسلم علی وجهه و یاتی به علی نفسه
فیعترف العالم بذلك بصحته) متعلق بیهترف (وصدقه) یعنی علمای اهل کتابدن شاذ مقوله سی بلوردیکه السنة
کبرا و کتب فضلا دن انجی اول خبر واحدی تلقی و تعلمه صرف عمرایتش اوله پس ذلک المعانی حضرت سر دار
اصفیاء علی وجهه مرد و ایراد و کما انزل عامیه اتیان بیوروی دانای اهل کتاب اول حضرتک ایرادی سبیلده صحت
وصدق الیه اعتراف و اقرار ایدردی (وان مثله لم یثله بتعلم) بونک مانتدی امره خلقتن تعلیم و تعلم واسطه سبیلده
رهبان اولمدین اعتراف و بجز تحقیقه اعترافله توفیق و تصدیق برله شرفیاب اولوردی (وقد علوا انه صلی الله علیه
وسلم ای لا یترأ ولا یکتب ولا یشتغل بمدرسة ولا مناقفة) مثله و فادونله بحالسه (ولیغف عنهم ولا یجعل حاله احد
منهم) و جمیع اهل کتابک معلوم ایدیکه نبی تم ای هر قدره ای و عمرنده قراءت و کتابت ایستوب علمای اهل کتاب
مدارسه و شمر و خطبایله بحالسه ایددی و انظر نظرندن دخی دور اولمدیکه شاید دیار اخرده تعلیم امکان اوله
و انلردن هیچ کس اول حضرتک وقت صبادن زمان بعثته دکن حال و شاستدن غافل اولیوب هر حاله آکا ایدیلر
(وقد کان اهل الکتاب کثیرا ما) ای فی کثیر من الاوقات (یسألونه صلی الله علیه وسلم عن هذا) یعنی یهود و نصاریان
که سنده لر حضرت دانای عالمه بسیار قرون ماضیه خبر لندن برسان اولوردی (فیقول) بصیغه الفاعل اول المقبول
محققا و مشددا (علیه من القرآن ما یلو علمهم منه ذکر) اول حضرت قرآنندن انلره تلاوت بیور دینی و جبهی یانا
لاعمالهم و ماجری لهم زول ایدردی (کتب صلی الله علیه وسلم مع قومهم و خبره و سبی و الخضر) فتح فکسر او بکسر
فکون ابو العباس بلیان ملک نسل بنی اسرائیلدن و یالذفر عون و یاخود فرزند صلی الله علیه وسلم آدم علیه السلام در
حیات نبوت و رسالت و ولایتی بین العلماء و الاختیار اختلافی اما بنی معمر و محبوب عن الابصار اولی مری عن
العملی در (و یوسف و اخوته) اول حضرت و برادرانی سوریه یوسفده احسن صورته قصه لر جلوه نماد در (واجحاب
الکعف) عصر دقیا نوسده بر غار که بران اولم لردی ابن عباس رضی الله عنهم قوی اوزره قبل الیمث
انلر تراب اولوب الان عدم بقا ایدر و بعض نقله احبار اوزره دیار قسطنطنیه قریبند بر مغارده بقای ذات
و عدم تغیر وجودی سنقولدر و اسماء و عدد دوسده اقامت لر اختلافی در (و ذی القرنین) ملک نبوت واسم و عمرنده
صدور یافته اولان اقاویل علما و مورخین اشهر من ان یدکر در ملک الخاقین و اذل الثقلین و عمر الفین ثم کان کلمة
عین و هو اسکندر ذوالقرنین (و لقمان وابنه) باب ثانی فصل مانتد عوشر و رة الحیاتده مفعلا ذکر اولم لردی (واشبه
ذلک من الانباء و بدء الخلق و ما فی التوریه و الانجیل و الزبور و صحف ابراهیم و موسی مما صدقه فیہ العلماء بها)
و الحاصل یغمران پیشین وام و اقوامی قصه لر اساناره اجمالا و تارة مفصلا و مرة عموما و مرة خصوصا
ایله بیان و حضرت موسی بن عمران و خضر و یوسف و برادران و احباب غار و ذوالقرنین و لقمان ماجرای و انباء
نوح و اولادی و آدم و پسرانی مانتدی اخبار و ابتداء و انتهاء خلق عالم و کتب منزله و صحف خلیل و کلام و انباء
یسلمی که حین تلاوت نبی آخر الزمانده علمای اهل کتاب اول حضرت فی تصدیق ایدردی (ولم یقدر و اعلى تکذیب
ما ذکر) صیغه فاعل و یافه و الله (منه ابل اذع و الذلک) و اهل کتابدن برسی کتب مذکورده ذکر اولن امورده
اول حضرت دروغه انباء و اتهامه قدر تیاب اولدیلر بلکه امور مذکورده به علمای لاحق اولم لردی اذعان و انقیاد
ایلدیلر (فن موق) تشدید فاه مفتوحه الیه ای موافق (امن بما سبق له من خیر و من شقی معاند حامد) بعض
نسخه لفظ خامر و جاهل زیاده قبلندی (لم یصدق بما سبق له) یعنی نیجه سعید از لده اراده معادنی سبق ایتمکله
رفیق توفیق خداداده قرآن و رسوله ایمان ایلدی و نیجه مخذول معاند از لده اراده شقاقی سبق ایتمکله
ایندی (ومع هذا لم یحکم عن احد) بوجهلدن تابانه انکر ذلک عبارتده و انجبه مایتم ماده اولان عبارات شقی

معتزده در (من النصاری و الیه و دعی شدة عداوتهم له و حرههم علی تکذیه و طول احتجابه علمهم بمافی کتبهم
و تقر بعهم بما انطوت علیه مصاحفهم) یهود و نصاریانک اول حضرت اولان کبر و کین و شدت عداوة و تکذیه
حرصی الیه انلرک برندن نقل اولندی و اول حضرتک کافه ناسه مرسل اولدیننی کتب یهود و نصاریده
مذکورده مواد الیه چند مدت حضرتک انلره ابراز سندی و کبابی حاوی اولدیننی دلائل الیه انلره مرز نشی (و کثره
سؤالهم له صلی الله علیه وسلم) اختبار و امتحان اول حضرتک کثره سؤالی (و تعنیتم ایاهم عن اخبار انبیائهم
و اسرار علومهم و مسمی و دعوات سیرهم) و انلرک پیغمبرانی احوالندن و دقائق و اسرار علوم و معارفندن و سیر
و شمائل مسمی و دعواتندن کثره پرشایرینه تعنا و عنادا اول نازنین مهد و وجود صلی علیه اله یهود حضرتک کفتماده
اولم لردی (واعلامه لهم) کتوم شریعهم و مضمنات کتبهم مثل سؤالهم عن الروح و ذی القرنین و احباب
الکعف و عیسی و حکم الرجم و ما حرم اسرائیل علی نفسه و ما حرم) بصیغه المجهول (علمهم من الانعام و من
طبیات کانت احلت لهم فخرمت علیهم یغیهم) و حضرت دانای عالم صلی الله علیه وسلم انلره تحقیقات شریع لر
و مضمنات کتب لر الیه اعلام بیور مسی که حقیقت روح و اسکندر و احباب غار و جناب مسیح و حکم رچدن سؤالی
مانندی و بنی اسرائیل کند و نفس لرینه حرام قیلد قلمی لحوم ابل و الباتدن سؤالی لرینه (کل الطعام کان حلالا لنبی
اسرائیل الا ما حرم اسرائیل علی نفسه من قبل ان تنزل التوراة) آیه شریفه سبیلده بیان بیورم لر و انما سندن
کند و اوزر لرینه حرام قیلن ان شیدن سؤالی لرینه و علی الذین هادوا حرما کل ذی ظفر کریمه سبیلده عیان ایلدکاری
و طبیاتدن انلرا یحیون و الا حلال یعد ذاحرام قیلن ان شیدن برسان اولدیننی (فیظلم من الذین هادوا حرما علیهم
طبیات احلت لهم) غیمه سبیلده اعلام بیورم سی (وقوله) جل شانہ (ذلک مثلهم فی التوراة و مثلهم فی الانجیل) و المراد
وصفهما بالحبیب فیهما (و غیر ذلک من امورهم التي نزل فیها القرآن) یعنی بوندن ماعدا امور لندن که برای کشف
ستور قرآن نزول ایلدی (فاجابهم و عرفهم بما اوحی الیه من ذلک) کایسندن حضرت دانای عالم صلی الله علیه وسلم
جواب داده و بیانندن کندی و حی اولن ان امر الیه انلره تعریف بیورم یهود و نصاریان نقل اولندیکه (انه) فتح
همزه الیه متعلق بماسبق (انکر ذلک او کذب به بل اکثرهم صرح بصحة نبوته و صدق مقالته و اعترف بعناده
و حسدهم ایاهم) حسد زوال نعمت غیری اراده در ذلک فی انکار و یا اول حضرت دروغه اسناد ایدیلر بلکه انلرک
بسیاری صحت نبوتی تصریح و تمسائی تصدیق و اول حضرتک حسد و عناده الیه حقا نبینه اعتراف ایلدی (کا هل
نجران) فتح نون و سکون جیه نصرایدن بر طائفه (وابن صویبا) ضم صاد و کسر را الیه مقصور و یا مد و ده در
نهر بند اسلامه دخولی تجرید ذمه بیده مسطور در ای عبد الله بن صویبا الاعور (وابنی اخطب) حاه معجبه الیه
ایکی یهود غنود در که بری جی و دیکری ابویاسر (و غیرهم) هر قل و صاحب دومه و کعب بن اسد و زبیر بن باطیا
امثالیکه باب مذکور و اخر قصو و لندن دلائل نبوه فصلنده بیان قیلند در (ومن باهت فی ذلک بعض المباهتة و ادعی
ان یماعنهم من ذلک ما حکاه مخالفه) نصبله اسمان و من باهت لفظنده من موصوله مبتدا (دعی) ماضی مجهول
خبر در (الی اقامة حجته و کشف دعونه) و بروی عورته اول که که حقیقت مانجه الیه الرسول علیه السلام
اقرار ایستوب مکابره منه اول حضرتک کذب نبوت ایلدی دخی کند و کبابنده اولان اول حضرتک نقل بیور دینی
معنا به مخالفتنی ادعا ایلدی اول مدعی متقول دلیل اقامتنه و دعوا سنان بانه قبل حقدن اذله رسول الله صلی
الله علیه وسلم انی دعوت ایلدی (فقیل له) حضرت رسالتنانه امر اولندیکه (قل فاقوا بالتوراة فاقولوها ان کنتم
صادقین) جمله مدح لرندن در که الیه یقوبه اکل لحوم و البان ابل حرام قیلند یغندن بر لردخی اکادن امتناع ایدیلر
دیدیلر چون بآیتله مرز نش قیلنوب اکسر صادق ایسه که توراتی کتورب احکامی تلاوت ایدک دیو بیورلدی
نفر الانبیاء عامیه التحایا انلره بوجهله خطاب ایلد که انلرم مبهوت و محیر اولوب توراتی اتیانده جبارت ایدمدیلر
زیرا جناب یعقوب علیه السلامک تناول لحوم ایلدن امتناعی کندی و به محرمه اولدینندن اولیوب بلکه وجود
شریف لرند عرق النساء عانی اولدینغیون ایدی (الی قوله الظالمون) فن افتری علی الله الکذب من بعد ذلک فائلمهم
الظالمون (فقرع) فتح قاف و تشدید را الیه ضرب و صدم معنا سنده تو بیخ مراد اوله و روبا تخفیف چهرده باله ایچون
مستعادر (و یخ) تشدید موحده الیه تغییر (ودعی الی احضار ممکن غیر متعین) سید الوری علیه التحایا انلرک
مر نکبت مدار لر بن تقریع و انلره تو بیخ اظهار ایدوب ممکن الحصول و غیر متعین الاظهار اولان اتیان بالتوراة الیه
دعوت ایلدی (فن معترف بما جحد) انلردن نیجه سی حکم توراتدن انکار ایدیکه مادی انصاف ایدوب معترف
(و متوافق) قاف و حاه مهمله الیه قلیل الحیا (یاتی) ضم یاه تخشیه و کسر قاف الیه ای یضع (علی فضیخته من کذب یده)

بالنصب مفعول بلقي ونبيحه مي دخی بی عار وقلیل الحیا کاندن کند و محل قباحتی کویاسترا بچون دستنی سطور
 حکم اوزره پوشیده قیلدی مثلاً این سوری احکام تور اندن آیه رجم اوزره الار بن وضع ایدوب ستری قیدنده ایکن
 عبدالله بن سلام که خطاب ایدوب ارفع یدک یا عور تقریعیه فضیحتی اظهار ایددی (ولایوتر) بصیغه المفعول
 (ان واحد منهم اظهر خلاف قوله) صلی الله علیه وسلم (من کابه ولا یدی صحیحاً اوسعیاً من صحفه) جمع صحیفه
 تفاسیر متعاطفین ایلد ظاهر اولور صحیفه کاب صغیره اطلاق وکتاب کبیر ایلد مراد اولنه یعنی روایت اولندیکه
 انلردن هیچ کس کتاب نکرده قول راست نبی محترم خلاف فی اظهار ایدده و صحف انلردن نه صحیح و نه سقیم ایراد ایدده (قال
 نعمالی یا اهل الکتاب) لام برای جنس و مراد جمیع یهود و نصاری و در (قد جاءکم رسولنا) محمد صلی الله علیه وسلم (بین
 لکم کثیراً مما کنتم تخفون من الکتاب وبعوه عن کثیر) یعنی کابدن سزاستر و پنهان ایدد بکنز شیلردن بسیار امور
 واحکامی سزیه بیان و عیان ایدر رسول محمد علیه الصلوٰه و السلام مزه بقیه کلدی دخی حکم و کرم و بتوفیق الله
 هدایتلرین رجایا لبس یار قباحتلرین ستر و عقواید ر خلق عظیم صاحبی پیغمبر من تشریف ایددی (الایتن)
 قد جاءکم من الله نور و کتاب مبین

فصل

(هذه الوجوه الاربعة من اعجازه بينة لا نزاع فيها ولا مرية) اعجاز قرآن کریمدن فصول سابقه کدران ابدن
 چهار وجه دلیل واضحدر و برهان لایح اولدیغه بر فرد شک و نزاعی ناپیدادر (ومن الوجوه البينة في اعجازه
 من غير هذه الوجوه اي) جمع ایه همزه مدوده ایه ابیات ما (وردت بتجيز قوم في قضايا) وجوه اربعه مسبوقة دن ماعدا
 اعجاز قرآنده ابیات بنات دخی وجوه واضحده دندر که احکام مخصوصه ده جماعة خاصه تعجیزیه ورود ایددی
 (واعلاهم) بالجرای و باخباره تعالی عنهم (انهم لا يفعلونها) بقوله ولا یتفونہ ابد (فما فعلوا ولا قدروا علی ذلك)
 دخی باری تعالی نیک انلری قرآن مجید نکرده ولا یتفونہ خبریه اخبار یسور مسیله قضیه مشار الهاده تعجیزلرین
 اقتضا ایدر که قوم یهود یعنی موت ایجاب مراضیه قدر تیاب اولدیلر بلکه سرفرو برده عجز اولدیلر (کقوله لا یجود
 قل ان كانت لکم الدار الاخرة) یعنی بهشت برین (عند الله خالصة الایة) من دون الناس فتمنوا الموت ان کنتم
 صادقین طائفة یهود ادعای اوزره داخل بهشت ایلر الا یهود اولنر داخل اولور دعوا لرینه جواب با صواب ایدر که
 اگر عند الله جنت و مشویه من دون الناس همان سزه خالصه و خاصه اولدیه سز موقی غنی اید بکنز اگر بروقی
 متمنوا کرده راست ایه کز زیرا اهل جنتدن اولدیغن تمیقن ایدن کسینه بهر حال داسروره مشتاق و دار
 ا کد ابدن خلاصه دلداد اولور (قال الشهاب وقد استشكل ما قاله المصنف هنا بان ما ذكره هنا داخل في الوجوه
 السابقة بان قوله ان تمنونه ايدامثل قوله فاقاب سورة من مثله والجواب عنه ان ما تقدم امر محجز في نفسه في سائر
 الازمنة بخلاف ما نحن فيه فان قول احدهم ليتني اموت ونحوه امر ممكن لهم ولغيرهم واعجازه انما هو بمجرد
 الاخبار عن عدم وقوعه فهو مغاير لما قبله وادى منه بمراتب انتهى (قال ابو اسحاق الزجاج) تشدید جم اولی ایه
 منه من نسبتدر ابراهیم السری صاحب تفسیر معانی القرآن او حیو زاون بر تار بختده تزلزل دار غرور و اختیار
 حضور ایددی (فی هذه الایة اعظم حجة و اظهر دلالة علی صحة الرسالة) بآیه جلیله ده نبوت رساله خاتم الرساله
 صحته اعظم برهان و ابهر دلالت هویدادر (لانه قال لهم) زیرا ایزد حکیم انلر بیوردی (فتمنوا الموت واعلمهم
 انهم لن تمنونه ايدافلم تمنه احد منهم) یعنی دعوا ی مجرد کز اوزره جنان سزلر ایچون معد و مهیمه دار ایه همان
 حصول وصول ایچون موقی غنی ایدک دیوب در حال انلر البته ایدام موقی غنی ایتمزلر و انلردن بری غنی کرده مرکه
 اولنر بیوردی و فی الکشاف فان قلت التمی من اعمال القلوب وهو سیر لا یطلع علیه احد من ان علمت انهم لن تمنوه
 قلت ليس التمی من اعمال القلوب وانما هو قول الانسان بلسانه ليت لي كذا وليت كلمة فمن ومحال ان يقع التمی
 بانی الضمائر والقلوب ولو كان بالقلوب لما اوقد غمنا به بقلوبنا ولم یقل انهم قالوا ليتني (وعن النبي صلی الله علیه
 وسلم والذي نفسي بيده لا يقولها رجل منهم الا غص) بقوله دلجی فتح غین مجیه و تشدید صادمه ایه اما بصیغه
 مجهم ولله اولی ظاهر در کوا کیر اولان شی (بريقه) رطوبه دهن سرعت موتدن کایه اولغین تفسیر یسور (یعنی یوت
 مکانه) ابن عباس رضی الله عنهما طریقه ندن روایه بیقی اولان خبر مرفوعه حضرت سید الزوری علیه التحایادن
 مریدر یسور بجلال کبریا که نفس محمدی قدر نکرده در انلردن رکسته یه بوعنیه ایه تفوه و بوانسبه بی نفسنده
 تصور ایتمزدی الابل مهل اول محله هلالک و رقی کوا کیر اجل انی افتاده خالک ایدیدی (فصرفهم الله عن
 غمیه) مفعوله مضایف مصدر در اما حق جل و علا غنی موقی انلردن صرف ایددی (وجزعمهم) تشدید زایله

(ليظمر)

(ليظمر) ضم یا و کسر ها ایه او بفتحهما (صدق رسوله وصحة ما وحي) صیغه مفعول و بافاعله (اليه اذلم تمنه
 احد منهم و كانوا علی تکذیبه اصرص لوقدروا) والجله حالیه بتقدیر قد و اکن بالتخفيف والتشديد (الله يفعل ما يريد
 فظهرت بذلك محجزه) یعنی حضرت مولی عز و علا حبیبک صدقی بیان و ما وحي الیهک صحتی عیان نیورمقی
 ایچون اول مرده دلانک قبلرینه رعب و هراس القا ایددی ولذا انلردن بری غنی مویه جسارت ایددی حال آنکه
 انلر قدر تیاب اولسه لاول حضرت فی دروغه نسبتبه بغایت حریص ایدیلر اما پادشاه جهان افرین کیف مایشاء
 و یختار مراد علیه سن اظهار و اجرا و کله حبیب مجتبا سنی اعلا یسور ایددی انلردن صرف غنی مرکه الله محجزه می
 ظاهره (وبانت حجتیه) و برهانی باهره اولدی (قال ابو محمد الاصبلي) بفتح کسر (من اعجب امر هم انه) شان
 (لا توجد منهم جماعة ولا واحد من يوم امر الله تعالى بذلك نبيه يقدم عليه) ضم یا و کسر دال مهمله ایه
 (ولا یحبیب ایه) عجبتنرین امر یهود و دندر که حق سبحانه و تعالی رسول الله صلی الله علیه وسلم قل ان کانت لکم
 الدار الاخرة ایه کریمه سیه امر ایددی کی حیندنبرو برجاعت و یافرد واحد انلردن غنی مویه اقدام ایدر بولندی
 و غنی مرکه ایه دینلر کده اجابت ایدر کسینه نایاب اولدیغی غریب امر یهود و دعوتد دندر دیدی (وهذا موجود
 مشاهد) بفتح الهاء (من اراد ان یفحصه منهم) غنی موتدن امتناعلرین تجربه و امتحان قصد ایدن کسینه مرکه
 مشهودیدر (وکذلك) آیه سابقه دن کذار ایدن یعنی نظیریدر (آیه المباهله) ای الملاعنه و الابتهاال الاجتهاد
 فی الدعاء و اخلاصه من هذا المعنی عدم اجابت حینیقه (حیت وفد) بفتح الفاء ای قدم علیه (اساقفه) فتح همزه
 و کسر قاف و تحقیق فالایه جمع اسقف بضم الهمزة و القاف و تشدید الفاء قضایه دین نصاری (اهل نجران) فتح
 نون و مکرر جم و را و الف رونله دیار یمنده مکیه هفت مرحله قریب اسم موضعدر (وابوالاسلام) فتح
 همزه و با موحده و ضم و اوله یعنی رؤساء نصاری نجران اول حضرت نه قدوم ایدد کای حینده قبول ایمان دن امتناع
 و اعتقاد فاسد لری اوزره جناب روح الله حقه ده اضرار ایدد کارنده (فانزل الله تعالی علیه آیه المباهله) بقوله فن
 حاجک فیها الایة یعنی قل تعالوا الی قوله ثم یتهل فنجعل لعنة الله علی الکاذبین (قامتمه و امنها و رضوا باداء
 الجزیه) عوضا عن ما و الحاصل آیه جلیله ده نصاری جناب عیسی علیه السلام مخلوق غنی انکار ایدوب اله
 و معبود در دیوسنکله مخصوصه و مجادله ایدر لر ایه یا محمد انلری مباهله ده دعوت ایه که حاضر اولت سزل و بزم ایلر و زان
 و اقارب و خویشان و یزد دعوت و غب ذاتضرع و ابتهاال الی الله ایدوب اعنه حتی سز دن و بزدن دروغ کویان اوزره
 خواله قیلد لم دیدکده انلر ابا و امتناع ایدوب حذرا من العقوبة اداء جزیه به رضاداده اولدیلر (وذلك ان العاقب
 عظیمهم قال لهم قد علمتم انه نبي و انه ما لعن قومنا قط فبقی کبیرهم ولا صغیرهم) بیان مصالحه و اباعن الملاعنه
 بو ایدیکه رئیس اساقفه نجران عاقبت اندیش انلر بو یتد ایه کوشمال ایددیکه بدوستی بوذاتک فرستاده
 بزدان اولدیغن بیلدی بکزر امدی بر پیغمبر نایابدر که قومیه ملاعنه به اقدام ایدوب اول قومک صغار
 و بکارندن بر فرد هلا کدن نجات بوله جلله سی مغالک خاکه یکسان اولد قلدی مقرر در دیدی (ومثله) فن حاجک
 آیتی مانندیدر (قوله وان كنتم في ريب مما نزلنا علی عبدنا الی قوله فان لم تفعلوا وان تفعلوا) ای الکفار (فاخبرهم
 انهم لا يفعلون كما كان) ای لایفعلون المعارضه فی الازمنة المستقبلة کما تحقق عدم فعلهم فی الایام الماضیه (وهذه
 الایة ادخل فی باب الاخبار عن الغیب ولكن فیها من التعجیز ما فی التی قبلها) وان كنتم في ريب مما نزلنا کریمه می
 من جهة المعجزه مغیباتدن اخبار بانه اندراجی اظهار و اوضحدر که باری تعالی انلردن مطالبه انسان شینک
 صدورنی مستقبلده نقی بیوردی اما بو آیتده قریش و امثالنه تعجیز بخصوصهم نصاری نجرانه حاصل اولدیغی مرتبه
 حصول ایدر که کل منمادن اسلام طلب اولند قد امتناع و کندولر برحق و رسول الله صلی الله علیه وسلم جنابی
 کذب نبوت ایدد کزنده دعوا لری مصداقجه مطالبه اولند قد امتیادن عاجز اولور لری

فصل

(ومن الروعة) فتح را ایه خشیت (التي تلحق قلوب سامعیه و اعاعهم عند سماعه) اصلی السامعین اولوب قرآنه
 راجع ضمیر اضافله نونی حذف اولندی سماع قرآن جلیل الیه فاندن قلب و حاسة سامعیه لاحقه اولان دهشت
 و خشیت جلله اعجاز قرآننددر (والهمیة التي تتر بهم عند تلاوته لقوة حاله و اناقة خطره) بفتحین و همیه رفعله روعه
 اوزرینه معطوفدر قرآن جلیلک تمام حلاوت و قوت جلالات و رفعت و عظمتی اجلندن دل مستعانه طاری اولان
 جلالات و دهشت جلله اعجازدندر (وهی) روعه و یا تلاوه (علی المصکذین به اعظم حتی کلاوب یتفنون سماعه
 و یزیدهم تقورا کما قال تعالی) قرآن عظیم الشانی تکذیب ایدن مخموران میکده ضلال اوزره تلاوت و دهشتی

ارباب تصدیق اوزره اولان حالتندن دشوار واعظمدر حتی اول ستمکاران سماع قرآنی استنقال ایدوب هر با
من استماعه تقریری مزدا اولور ستمکارانه واذاکرت بک فی القرآن وحده ولوا علی ادبارهم تقویرا کریمه سی انزل
شاند نزول یا ستمدر (و بودون انقطاعه لکراهتهم له) سماع قرآنی استمک کردن انقطاع تلاوته خواستکار اولور دی
(ولهذا قال علیه الصلوة والسلام) روایت دلی اوزره حکم بن عمر رضی الله عنده من قوا عواجیه عالم بالسماعه
بیوردر که (ان القرآن) وفی روایه هذا القرآن (صعب مستصعب) کسر عین ویا فتحه تأکید در (علی من کرهه)
بدرستی قرآن مبین حد ذاته محاکات وضبط الفاظ وسم ولله حفظی اوزره هر کس قادر اوله مدیعی حیثیه
کافرین و منافقین قرآنی کره کورنله دشوار و تیر بار ای و تبدیل و تحریفه امکان اولمدی بی جهته فهمی
عبر در (وهو الحکم) بتحقیق و قرآن حکیم حق و باطل و بر و فاجر میان من میز و فاصلدر (واما المؤمن فلا زال
روعه به و هیئته ایه) ضمیر قول مؤمنه و ثانی قرآن را جعفر و یا بالعکس اوله (تولیه) ضم تاء فوقیه و سكون
واوله ای تعظیمه (انجذابا) وفی نسخه انجذابا (وتکسبه هشا) فتح هاء و شین ایه خفت و این (لمیل قلبه الیه
وتصدیه به) اما مؤمن کامل خشیت و جلالت قرآن باهر البرهان مع التلاوة بخش اقبال ایمان زائل اولمز و قلب
مؤمن قرآنه میل و رغبت و حضرت قرآنی تصدیقه کسب سرور و نشاط در هر دم خالی اولمز (قال تعالی تفسر
منه جلود الذین یخشون ربهم) یعنی قرآن جلیلده اولان و عیدی تفکر ایه ارباب فی ایداته اقتضای حاصل اولوب
(ثم یلین جلودهم وقلوبهم الی ذکر الله) لفظ تلین میل معنای متضمن اولمغین الیه تعذیه ایلدی بعد از اصحاب
ایقان قرآن جیل الشانده اولان و عذ جلی تدبر تامله تفکر ایلوب سکونت و اطمینانه میلان ایلوب جلود و قلوبی
صفا و سرور له تأنس ایدر ولذا ترى بعض الصالحین اذا لی القرآن تواجدوا و صاحبوا و قد یتعدی ذلك الی الغشی
و شق الثیاب و نحوه و مثله لا یتکرر و من لم یذق لم یعرف و لا یأبی هذا انه لم یق مع الصحابة رضی الله عنهم لان مقامهم
مقام نمکین و قد یسبط هذا فی الاحیاء فان اردته فارجع الیه کذا فی شرح الشفاء لاشهاب الخفافی (وقال لوانزلنا هذا
القرآن علی جبل الایة) رأیته خاشعاً متصدعاً من خشية الله و هذا تمیل لما فیه من الروعة التي تم الجبال فما بالنا
بالرجال (ویدل علی ان هذا شیء خاص به) یعنی عند تلاوته دل مستعین و تالیته دهشت انداز اولمغی قرآن کریمه
مخصوص بر خصیصه اولمغه دلالات ایدر سائر کتب الهیه منزله و توحالت نایادر (انه) بدل من هذا اوقته بره
و هو انه (یعنی من لا یفهم معانیه و لا یلم تفاسیره) حالة مخصوصه اولدیعنه داله در که خشیت معهوده معانی قرآنی
فهم و تفسیر نه دانشی اولمغله یله هیبت اندازدر (کاروی عن نصرانی انه من یقاری فوق بیکی فیسبل له
لم یکتب قال للشیخی) فتح مجله و سکون جیم اوفتحهما مقصودا رقت قلب (والنظم) مریدر که بر نصرانی ادای
دافر یله بر قرآن شریف خوان اوزرینه کذا ایلوب کریمه کتان توقف ایلد کده باعث کریمه فن سوال اولمغی کلام
رقت انگیز و نظم و ادای مشکبیزی بی کریمه خیز ایلدی دیدی (وهذه الروعة قد اعترت جماعة قبل الاسلام و بعده)
ای قبل اسلامهم (فهم من اسلم بها الاول و هله و آمن به و منهم من کفر) عبارة مصنف علیه الرحمة مسامحه در
خالی دکادر و کان الظاهر ان یقول اعترت جماعة منهم من اسلم و منهم من بقی علی کفره و هله فتح و او سکون ها
ایله المزمع من الوهل و هو الفرع ثم قیل اول و هله لاول ما یفرع السمع و یقع فی الوهم و الفکر و الحاصل عند سماع
القرآن حصول یافته اولان خشیت و دهشت نیجه کسسه له اسلامه شرفیاب اولمز در مقدم و صکره حالة جلالت
بخش طاریه اولوب اول و هله بالامهله کیمی ایمانه کاذب و کیمی کفر نه قرار ایلدی (وحکی فی الصحیح عن جابر
ابن مطعم رضی الله عنه قال سمعت النبی صلی الله علیه وسلم یقرأ فی المغرب بالطور فلما بلغ هذه الایة ام خلقوا من غیر
شیء) ای من غیر خالق لهم کما یقول الدهریه (ام هم الخالقون) لانفسهم (الی قوله المصیطرون) ای المدبرون
للاشیاء کما یریدون ام خلقوا السموات والارض بل لا یوقنون ام عندهم خزائن ربهم ام هم المصیطرون (کاد فلی
ان یطیر للاسلام) مستدامن الشیخین حدیث صحیحده جابر رضی الله عنه جناندن محکدر بیوردر بی انام علیه
الصلوة والسلام نماز شامده سور طوری تلاوة بیور و وقتا کلام خلقوا من غیر شیء ایه جلیلده سن قراة و مصیطرون
قول کریمه رسیده اولد فده جلالت و مهیا بتدن اوج اسلامه مرغدم جناح تاب شتاب اولمغه قریب اولدی
دیدی (وفی روایه و ذلك اول ما وقر الایمان فی قلبی) روایت دیگرده جناب جابر بیورمدر که اولاصفحه داده ایمان
جایب کیر اولمغه بادی بوقضیه مرضیه اولمدر (وعن عتبة) بضم فسكون (ابن ربيعة) غزاه بدرم کافرا کشته
اولمدر (انه کام النبی صلی الله علیه وسلم فیما جاء به من خلاف قومه) روایت کرده بغوی اولان خبرده ابو الولید
اعتقادات باطله قومه مخالف امورده حضرت دانای عالم صلی الله علیه وسلمه مکالمه ایلدی (فتلا علیه هم

کتاب فصلت الی قوله فقل انذرکم صاعقة مثل صاعقة عاد و ثمود) ای قوم هود و صالح یعنی امام الانبیاء علیه
الصلوة والسلام و سورده و ثمود قول جلیلده رسیده اولمغله کاتلاوة ایلدی (فامسک عتبة علی فیه) یعنی عتبه دهان
لؤلؤ فشان حضرت امساله ایلوب (وناشده الرحمن ان یکف) دخی بینهماده مقرر اولان رابطه قریب ایلوب
تلاوتدن کف لسان بیورمدر به بین و یردی یقال ناشده و نشده اذ اذ سمع علیه قسم استعطاف (وفی روایه)
لابن اسحق فی سیره عن کعب القرظی (جعل النبی صلی الله علیه وسلم یقرأ و عتبه مصغ) اسم فاعل معقل ای
مستمع الیه (ملق یدیه خاف ظمیره معتدا علیه ما حتی انتهی الی السجدة) یعنی روایه اخراده حضرت نحر الرسالة
تلاوته آغاز و عتبه اصغرا و دودستن و راه ظهر نه القا ایلدی اولدی حالدی الاری اوزره استناد ایلدی تا کم
خواجده عالم صلی الله علیه وسلم سجده آیتنه رسیده اولد فده (فجحد النبی صلی الله علیه وسلم) اول حضرت
سمر نهاده سجده تحیت اولدی (وقام عتبه لایدری بما یراجعه و رجع الی اهله و لیخرج الی قومه حتی اوفه
فاعتذر لهم و قال والله لقد کلتی بکلام ما سمعت اذنای بمثله قط فنادیت) ای ما علمت (ما قول له) والحاصل
عتبه قاقوب نه امره مرا جعت ایدیه جکین یله میوب سر اسحه و حیران عیالنه رجعت ایلوب نادى قومه چقمده
تاقوی مجلس عتبه به پناهده نقل و عتاب ولوم ایلدی قومه بسط مندیل اعتذار ایلوب دیدیکم بجلال پروردگار
عالم محمد صلی الله علیه وسلم بکار کلامه ناطقه پرداز اولدیکه اول کلام جزالة مبانی و غفامة معانیستنی هیچ
بر کلامده ایشتمیوب بیوت اولوب نه سولیه جکیم بلدم دیدی (وقد حکى عن غیر واحد من رام معارضته
انه اعترته روعة وهیبة کف بها عن ذلك) یعنی مناقضة قرآن و معارضة فرقان قصد ایدن نیجه ارباب دانش
و فضا حدتن منقولدر که قصد معارضة دهدهشت و هراس کندویه مستولی اولوب محاوله مجادله دن کف لسان
ایلدی (نحکی ان ابن المقفع) ضم میم و فتح قاف و تشدید فامفتوحه و یا مکسوره و عین مهمله ایه جله زنادقه دن
بر دایه ایلدی (طلب ذلك و رامه و شرع فیه) مناقضة قرآنه رغبت و صیانت هذیانله باب معارضة به یده و قصد
ایلوب (فرصی یقرأ و یتل یا راض ایلدی ماعک فرجع فمعی بما عل) ظنا منه کذر کاهده بر کورده دوچار
اولدی که بویه بلاغت فصاحتی تلاوت ایدر بقیه ابی سماعه توقف ایتیموب هماندم منزل کاهنه رجوع و منوال
قرآن مناقضه به شایان زعم ایتدیکی مهملاتنی صفحه جریده دن حک و شست و شو ایلوب (وقال انهم دان هذا
لا یعارض و ما هو من کلام البشر) چون فصاحت و بلاغت حضرت قرآنی تفکر جزئیله تدبر ایلدی دست بر سنده
انصاف ایلوب والله بن شهادت ایدیه رسکه بکلام بلاغت نظامه معارضة اولمز و کلام جنس بشردن دکادر که
تناقض بوله دیدی (وکان من اقصاهل وقته) ابن المقفع دقة فهم و حدة ذکا و فطنة عصارینک فصیحتر بی بکانه
روز کاردن ایلدی (وکان یحیی بن حکم) فتح حاء مهمله و کافله (الغزال) تشدید زایله صنة غزله نسبت و تحقیقه
حیوان معروفکه آه و در شهره افرین اندلسندر (بابغ الاندلس) فتح هاء زه و دال مهمله ایه اویضهم ما
و ضم لام مفتوحه علمدر مغرب زمینه نام اقلیدر (فی زمنه نحکی) صیغه مجم و لله (انه رام شیمانم هذا فنظر
فی سورة الاخلاص لیجد و علی مثالها و ینسج) کسر و ضم سینله (برعه) ضم و فتح زایله (علی منوالها قال
فاعترتی خشية ورقة جللتی علی التوبة و الانابة) منوال کسر میله جله لزل بر طوقیوب صار دقلری معترض
خشیه و آلتدن عبارتدر استعاره تخیلیه و مکنیه و یا غمیله او تبعیه خفی دکادر مریدر که اول شاعر ماهر
مناظره قرآنه قصد ایلوب اقصر سورة فرغانیه دن سورة اخلاصه نکاه التفات ایتدی که دستکاه قدرنده نسج تار
و بودا عجاز اولان کلام قدیم طرز زیبای تنظیره قصد و زعمجه منوال سورة اوزره بر نسج نازه طرحه عزیت
ایلدی نقل ایدر که بر دهشت و رقت مستولیه اولدیکی اندن فراغت و جانب حق رجوع و انابه باعث اولدی

فصل

ومن وجوه اعجازه المعجزة) عند علماء الاعیان اعجاز متعددة قرآن و جوهه ندر که (کونه ایه باقیه لاتعد
ما بقیت الدنیام تکفل الله تعالی بحفظه) قرآن جلیل البرهانک صفحات ایلده بقای دنیا ایه بردوام اولدی
علامة باقیه و حفظ و حیا به تنه تکفل خدای لایزاله برقرار اولدی وجه اعجازدن شماریده در (فقال ناشن
نزلنا الذکر و اناله لحافظون) ذکر دن مراد قرآن منبدر که خیر له اکر راجع اولور قرآن جلیلک حفظی اشعارا
بیورر که بزعظم الشان قرآن باهر البرهان تنزیل ایلد و جلال و کبر یا مزله قرآنک حفظنه و فرقانک جلته نکه بانز
ولذا و رداهل القرآن اهل الله و خاصته (وقال لا یاتیه الباطل من بین یدیه و لا من خلفه الایة) تنزیل من حکیم
حمید ای لا یجد الیه سبیلا من جهة من الجهات ما یبطله و لا یكون قبله و لا بعده ما یکذبه (وسائر معجزات الانبیاء

انقضت بانتهاء وقايم ايام ديني الا خبرها) ما ترى فيهم من ذنبا فانك اية وجزء من عصى موسى وناقة صالح وانفلاق
بحر اسيا انقطاع ساعا تاريله كذا ان ايدوب بهد عصرهم وزمن وجودهم وجود معجز لري بايضا وهما ان عند
ارباب الاخرى لري روز كرده ياد كارتا لادى * وانما المراد حديث بعده * فكن حديثا حسنا لمن وعى (والقرآن)
مبتدء (العزير الباهرة آياته الظاهرة معجزاته على ما كان عليه اليوم) فهو يف اليوم الان اساتعريف حضورى
ايحوندر والجار والمجرور خبر المبتدء وما بينهما مضافات القرآن (مدة خمسمائة عام وخمس وثلاثين سنة) تاريخ
مصنف عليه الرحمة در (لاول نزوله الى وقتنا هذا بحجة القاهرة ومعارضته منمنعة) لاحقة المباني لامة المعاني
اولان قرآن بديع ومنيع اول مباديد الان على ما كان عايندر ابتدائى شرف نزولن الى يومنا هذا بشيوز اونوز
بش سال مدد توك بهن سى غالبه ومناقضه سى امره مستحيلدر (والا عصارا كاهطاطا حفا بهل البيان وحلة علم اللسان
واثمة البلاغة وفرمان الكلام وحمايكة) فتح جيم وكسر موحد الى جمع جهة يعنى مهرة (البراعة) مصدر برع
اذا فاق يعنى ارباب قري وامصار دن هر بر عصر اهل فصاحت وحفظه لغاتله مملوء وخطباى بايع البيان وفرسان
ميدان ومهره صنابع فائقه ايله شكونه در (والمدد فيهم كثير والمعادى للشرع عتيق) تاء مشتاقه حاضره معانسه
وبعض نسخته نوله شير معنائه ومحمد اسم فاعل من الحد عن الحق اذا مال ومنه لحد القبر كما قال الراغب
الاحاد ضربان الاحاد الى الشرك بالله والحاد الى الشرك بالاسباب والاول يتاى الايمان ويبطله والثاني يوهن
عراه ويحل عقده والحاصل راه حقن كربة باطله ميلان ايدن ارباب الحاد اعصاره بسيار وشرع خلافه
مقام تكبره اولان مسميا ومترصد كن فرصتدر (فانهم من اتي بشئ يؤثر) اى يروى في معارضته (ولا الف كلمين
في مناقضته) ارباب الاحاد وزنادقه دن برى معارضة قرآنه روايت اوانور شيدله دغدغه فرماى اتيان اولادى
ومناقضه فرقا نده ايكى كلة تاليفه قدر تياب اولادى (ولا قدر فيه على طعن صحيح) وقرآن حكيمه بر محل بولديك
طعن صحيح وباعيب صحيح تهليلق ايله (ولا قدح) القدح ذكر المعايير يقال قدح في نسبه وعرضه اذا ذمه وقدح
الزناد فيه لاجل النار والمراد الاول لكان فيه ثورية بالثاني لقوله (المتكلف من ذهنه في ذلك الابتنى صحيح)
ارباب كلف وتغف كندى ذهن وفكرندن طعن قرآنه فداحه زن تعبير اولادى الازند بخيل ايله معنى خبيت
وخسارتدن غيرى شرمينره اظهار ايتدى (بل الما نور عن كل من رام ذلك القاؤه في العجز يديه والنكوص على
عقبه) بله حضرت قرآنه قصد طعن ايدن نردن همان دودستيله نفسى مهالك ومهاوى عجزه انداخته ورجعت
قهقريله خلقه وركردان اولان روايت ومشاهده اولادى

فصل

(وقد عدي جماعة من الائمة ومقلدى) فتح لامله (الامة في اعجازها وجوها كثيرة) يعنى علماء سلف وفضلاى خلفن
بركره عليه قرآن كرم اعجازندن وجوه بسيار تعدا ايدلير (منها ان قارئه لا يله) فتح ميم وشد لامله اى لا يسأله
(وسامه لا يجمعه) ضم ميم وتشديد جيمه اى لا يكره تكراره على سامعه يقال نج الشرب اذا رماه من فيه فاقم
الاذن مقام القم واللفظ مقام الماء فاستعير لتركه استعارة تسمية او مكنية (بل الا كباب على تلاوته يزيد حلاوة
وترديده يوجب له محبة لا يزال غضا طريا) يعنى اعجاز قرآن جيل البرهان دندركه قرآن شريف فارى به سامت وملل
وسامعه ترك وكتل كلز بله تلاوتى اوزره اقبال وتكريره كوشش لذى بر زياد ومودتى موجب ومزدا
ايدوب كل رخا اره مبانيسى تازه وتروغرة معانيسى في شكر آساده وبرتردر (وغيره من الكلام ولو باغ في الحسن
والبلاغة مبلغه على مع التريد ويعادى) فتح دال مهمله ايله اى يكره في الطبع (اذا اعبد) كلام حقا غيرى كلام
خاق ولو حسن به ساد تمام نظام مرانه وسيدله ولسون تكررى سمعه مال واعاده سى طبعه كره وزلل ايراث ايدر
لتوله صلى الله عليه وسلم فضل كلام الله على غيره كفضل الله على خلقه (وكنا ياب ملذبه في الخلوات ويونس) بالهمز
وبسمل وبالنون مخفقا ومشددا (بتلاوته في الارمات) فتح همزه وزايه جمع ازمة بفتح فـ يكون وهى الشدة
كما في الحديث اشدى ازمة تنفر جي ولام خلوات وزاي ازمات ساكات في المفرد والجمع لانه اذا جمع على فعلات يسكن
في الائمة ويحذف في الصفات معاشر الامة المحمدية كتاب كرم قرآن عظيمه تنهالده تلوذ وشدت وعشرته تلاوتى ايله
نأس اولنور يعنى خلوت وجلوت ومختند ايدس ونمكسار اولور (وسواه من الكتب لا يوجد فيها ذلك حتى احداث
صحاح الهامخا وناو طرقا يستجلبون بتلك اللعون تنسبهم على قراءتها) كلام قد يعنى غيرى مؤلفات مصنوعة
ومركبات موضوعه ويا زبور آسا كتب منزله نك برنده ذكر اولنان انس وسماع وصف ايدلير دكادر تاكم اربابى اول
كتبه نيجه خلون ونفحات طريق موسيقى اوزره مقامات احداث ايلوب اصول ترنمات سبيله استجلاب نشاط

وقرأته فريسته ايدرلر (ولهذا) قرآن جليل الشأن حسن بيان له برعدوان وانواع لحاله اتيانن مستغنى
اوله بئى اجلدن (وصف رسول الله صلى الله عليه وسلم القرآن بأنه لا يخفى) فتح يا وضم لام ويا ضم مثناة وكسر لامه
اى لا يبلى (على كثرة الرد مع كثرة ترديده ولا تنقضى عبره) كسر عين وفتح مو حده برله جمع عبره (ولا تنفى بحاقبه هو
الفصل ليس بالهزل لا يشبع منه العلماء ولا ترغيب به الا هواء ولا تلبس به الالسة) رواية كرده ترمذى اولان خبرده
خطيب منبره بايه افلا صلى الله عليه وسلم وصف قرآنه بوجه لانه يخون اولديكه فرقان جليل كثرة ترديد وتكثير
ايله تغير بولز ومواعظ برعربى في تمايه وجمايب مباني وغرايب مهانيسى تقادوننا بولز قرآن مستطاب فصل
خطاب حقه باطل ميانه سن تميزه بالغ درجة نصاب هراهرى راست وصواب وانده بازيجيه وخف نايدر علمائى
دين واهل يقين تدبر وتبصر وعبارت وشارت جم تندن قرآن شيرين ادادن سيرا وليموب عشاق سربازان بحيت قرآن
سيدله طريق راستدن هوايه دلبند وميال اولوز وقرآنله تمسك ايدوب لغات مختلفة متناقضة ده التباس واشتباه
ايتزلر (هو الذى لم ينته الجن حين سمعته ان قالوا اناسمنا قرا ناعجا يهذى الى الرشد) اول قرآن باهر البيان دكه
پريان نصيبيندن برطافه اى سماع ايدوب صفايه قوملر به رجوع ايتد كرى حينده بزل من جهة الجزالة والقيامة
مقر وعجيب استماع ايلدك كه صوب صوابه ارشاد وهدايت ايدر ديملر نده فوق ايتديلر (ومما يجمع له علوم ومعارف
لم تعهد العرب عامة ولا محمد صلى الله عليه وسلم قبل نبوته خاصة بمعرفة تها ولا القيام بها ولا يحيط بها احد من علماء
الامم ولا يشغل عليها كتاب من كتبهم) يعنى جملة اعجاز دندركه قرآن حكيم علوم كليه ومعارف جزييه
جامع اولديفيمكه نه عامة قوم عرب ونه قبل النبوة اول سيدستوده نسب معرفة قرآنيه ايله دانانه معرفته قيامه
عارف ايدلير واجبار يهود ونصارى وغيرندن برينك على اول معارفى محتوى وكتب ايمدن بر كآب قرآن شريف
معارفى جامع ومشتل اولدى (بجمع) بصيغة المجهول (فيه من بيان علم الشرايع والتنبية على طرق الحجج العقلية
وارد على فرق الامم ببراهين قوية وادلة بيينة) دختى قرآن عظيمه علم شرايعك اصول وفروع نقلية واثناى تعبيراتده
انواع دلالات عقلية سنه تنبيه ويانندن نيجه احكام جمع اولنوب حجج قاهره ودلائل ظاهره ايله مترصدان كن ضلال
اولنلر اوزره ردى تنبيه تنبيه ايله جمع يورلدى (سهلة الالفاظ) اى المباني (موجزة) بصيغة المفعول (المقاصد)
مختصرة المعانى (رام المتخذ لقون) حاء مهمله وذال مجه ايله لام للمبالغة وباراى مطالبه زياده قيامندى اى قصد
المبالغة في الحذقة واطهر المهارة في الفصاحة (بعدان يصعب الادلة مثلها فلم يقدر واعلمها) حذقت ومهارتده
سرخيل قافله بلاغت اولنلر في الجملة ميدان مناظره ده كاظير ودليل نصب ايلدك ندر نصكره مقصوده ظاهره
اوله مدبلر قايين التريمان يد المتناول (كقوله اوليس الذى خلق السموات والارض بقيا در على ان يخلق مثاهم) اسمايان
وزميتى مع كبر وجودهما وسعة قدرهما آفر يده قلان خدائى جهنان افر بن مع صغر جسمهم وجرهم انلر مائندى
خانى آفر يده وايچاده قادر دكيدر بلى جناب كبرياستدن جوابد رابتده وانتهاء خلق وانشايه الله تعالى قادر در وهو
الخالق العليم (وقل يحيم الذى انشاها اول مرة) اى لبقاه قدرته وفق ارادته وقابلية الادلة على حالته (وهو بكل خلق
عليم) باعضائه واجزائه (ولو كان فيهما آلهة الا الله (اى غيره) لفسدنا) اى لخرجاتنا عن نظامهم واختلتنا عن مرامهم
لوجود التامع من تمامها آية شريفة برهان قوى قطعيدر اقناعى دكادر وبرهان قانع ايله تسمية اولنور امدى آية
اولى وثانية حشر ومعاد جسمانى بى انكار ايدلر ندر اولور (الى ما حواه من علوم السير) بفتح فكسر جمع سيرة (وابناء
الامم والمواعظ والحكم) بكسر ففتح (واخبار الدار الاخرة ومحاسن الاداب والسييم) بكسر ففتح في جميع الابواب
يعنى اخبار انبيا واصفياء واحوال امم ييشين وترغيب وترهيب مشتله موعظ ويند وتكميل نفوس انسانيه
مرشده كليات حكمت امير وبيام بهشت سرور انكيز واخبار دوزخ دهشتنيز ومحاسن آداب واخلاقدن قرآن
مجيدك جمع واشتاتله منضم اولنجه به دل ياد كرده مولى اولان معارف جملة اعجاز دندركه (قال الله جل اسمه) وسماه
(ما فرطنا في الكتاب من شئ) يعنى فصول وابوابى جامع قرآن جليله ارباب الباطن محتاج ايله اولديقى شئ
ترك ايتدك (ونزلنا عليك الكتاب تبيا نالكل شئ) حبيبا منك اوزريكه امر دينده محتاج ايله اولان امورى مبين
كآب جليل ازال ايلدك (ولقد ضربنا للناس في هذا القرآن من كل مثل) بدوستى صور مباني حسيه دن اقتباس
معانى حقيقيه ايتلر يچون ناسه بعض امثال ككليه بيان ايلدك (وقال صلى الله عليه وسلم) على كرم الله
وجهه طر يقندن تخريج كرده ترمذى اولان خبرده سلطان انبيا برهان اصفياء عليه التحايا يورر (ان الله تعالى انزل
هذا القرآن امرا وزاجرا وسنة خالية) اى طريقة منيعة لمن كان قبلكم من الامم من خلا اذهب ومضى (ومثلا
مضروبا) جعل عين المثل مبالغة لكثرة استعماله على الامثال كغيره من الكتب الالهية وهى مقررة لامتسل له لتغزيل

المعقول منزلة المحسوس بمعنى بحسب المصالح حق تعالى قرآن كرمي لوح محفوظ من جنم انزال ايلدي واجبا كان
 اوندبا آمر وحراما وكرهانا هي وطرقه منيعه يبين والسنة جارية به معين ومبين اولدي بحالده نازل قلددي
 (فيه نأزكم) بالرفع كالمعطوف عليه ان كان نائب فاعل مضروبا فهو مبتدأ مضاف الى مثل بانكم اماناكم مبتدأ
 اولورسه فيه افطى مقدم خبر اولور وجهه حاله در (وخبر ما كان قبلكم وبنأ ما بعدكم وحكم) يقتضين (ما بينكم) خبر
 وبنأ مترادفان لتقتن ايراد اولدي ولفظ ما شامل ان يعقل تغليباً للاكثر وخطاب امته وباحسابه توجه ايدر يعني
 معاشر الامة سز معلق اولان خبر ويبلغ ام سالفه ويبين وييام بسين وميانه كزده ما يحتاج اليه اولان
 حكم قرآن مبينه موجود در (لا يخلق) ضمياً وكسر لامه اى لا يلبس طول الرد (ولا تنقض عجايبه) كثرة
 ترددي اني تغير ايتر وغرايي رسيدة بايان اولمز (هو الحق ليس بالهزل) قرآن حكم عدل وبيان فصل خطابه
 جد ووصايد (من قال به صدق ومن حكم به عدل ومن خاصم به فليج) فتح قاف ولام وجيله اى غلب (ومن قسم به)
 تخفيف سين ويانشيدله اى عين قسطه (اقسط ومن عمل به اجر) صيغة مفعولة (ومن تمسك به هدى الى صراط
 مستقيم) يعني اول ذاته قرآنله قائل اوله راست وصديق وامر يله حكم ايليه حكمه عادل وقرآن حكمه
 دشمنانه خصمه ايليه مطلوبه نظير باب وهر كك قسط ونصين قرآنله مطابق حكم ايليه امر نده عدل وحكمه نده
 اصابت ايلدي وموجب قرآنله كارك اولان عمل اوزره مثاب وانكاه علما تثبت وعلا تعلق ايلين مذهب قويم
 ودين مستقيم رهياب وهدايت قلندي (ومن طلب الهدى من غيره اضله الله ومن حكم بغيره قصمه الله تعالى)
 وسيله وصول در كاه كبريا اولان قرآن محترم وباب الله الاعظمك غيرى بايد طلبكار دخول هذا اولاني بادشاه
 غير وجل شانه حضرت نري در كاه سده دور ووصول مأولدن نابينا وبمجبور ايدر وحكم وفصل قضاء قرآنله
 رضاداده ايدوب فرمان قضا جريائندن عدول ايليني الله ذوالجلال كسر واهلاك ايلدي وفي الحديث
 (استغوا عن الناس ولو بغصبه السوال) بارة سوال (هو الذكرا الحكيم والنور المبين والصراط المستقيم وحبل الله
 المتين والشفاء النافع) قرآن كرمي حكم واحكامي مشتمل ونور وخشيدنده وشجراغ در خشندنده ومنزلكاه فوز
 وسعادت وكرامته شاه راه استوار وعهد وامان قوي ومعين مولاى معين وهر درده داروى به الساعه وشفاء
 ميندر (عصمة لمن تمسك به) بوقره وما قبل اية واعتصموا بحبل الله كرمه سندن اقتباس در ذيل قرقانه تثبت
 ايله في قرآن معصم ونكهات در (ونجاة لمن اتبعه) تشديد تاء فوقيه ايله وعلماء وعلماء يورى اولانه قرآن فلاح
 ونجات در (لا يعرج) تشديد الجيم (فيقوم) فتح واو مشدده ونصب جملة يعني صوب استقامتدن ميل وعدول
 ايتر كه تقويم وعدائته محتاج اوله (ولا يزيغ فيستعجب) ومنهج حق ووصايدن روگردان وميال اواز كه مستحق لوم
 وعتاب اوله استعارة مكنيه وتخييليه صورته در (ولا تنقض عجايبه ولا يخلق) بالوجهين (على كثرة الرد)
 نه غرايي رسيدة بايان ونه تردد وتكرار له كه نه انور وند در ولي الله الشاطبي قدس سره وخبر جلدس لابل
 حديثه وترداده بر داد فيه تجمل (وتحore) مع اختلاف في المبنى معناه خبر مذكور ماتيد در (عن ابن مسعود وقال
 فيه) رواينكرده حكم اولان خبر لطيفه كه ابن مسعود رضى عنه المعبود بالحق يورر (ولا يخلق) بالفاء يعني
 قرآن عظيم جاي اختلاف دكل بله مبني ومعناى بوجه اختلاف وقوع عيافته وهيج كس انك تخالف بسيرن دخی
 بولدي ولو كان من عند غير الله لوجدوا فيه اختلافا كثيرا (ولا يفتن) بعد الا ان تشديد نونه مأخوذ من الشن
 كه نه بوسه خشك يعني طلاوتى برقرار وحلاوتى برد وامدر (فيه نأ الاوين والاخرين) عالم دنيا ده اخبار ما وقع
 وعبادته انباء ما سبقه قرآن كرمينه مندر جدر (وفي الحديث) اى القدسي (قال الله تعالى الحمد عليه السلام اى
 منزل عليك) منزل تحفة وتشديد له (نورا حديثه) اى كقابريه العهد وجيدة الانزال (تفتح بها اعيننا عبادنا
 سمعوا وقلوبنا غلقت) غشا قلب ابن ابى شيبة رواينكرده من سلا نقل اولنان خبر قدسي اثرده خالق بيم متاعز وعلا جناب
 سيد الورى عليه التحايا به يورر كه خبيبا سبك جانبك تورية اما قريمة العهد بر كقاب مستطاب القسا وازال ايديجي
 كه اول كتاب جليل ايله نابيد ايدر وناشيد قواقر ومقطعة وبوشيده دلل راه حتى بينا وسماع صدقه
 كوشنا وكوكلر وشنا اولور (فيها يتابع العلم وفهم الحكمة ودرج القلوب) اول توراتده مناجع علوم كثيرة
 ومعارف غريزه وارف حكم ربانية ثابت وبنستان حقايقه ازهار قلوب نشته بايدر (وعن كعب الاحبار)
 رضى عنه الفار (عليكم بالقرآن فانه فهم العقول ونور الحكمة) يعني مباني قرآنى اخذ ودرمانسته ملازمة ايدل
 زيرا قرآن جليل سر منزل فهم خردمندان وغول ونور چشم بصير وبصيرت ذوى العقول در (وقال الله تعالى ان هذا
 القرآن يهتدى به على بنى اسرائيل) اى اليهود والنصارى (اكثرا الذى هم فيه يختلفون) يعني قرآن مبين وود نصايدك

كندو وكنه تابلنده اشتباه واختلاف ايلدي كرى احكامى ايلره بيان وسكايه ايدر والحاصل قرآن عظيم كتب
 منزلة يبين احكامى جامع وموضح در (وقال هذا بيان للناس وهدى الاية) وموعظة للمتقين قرآن عالیشان
 احوال واحكام خلقى مبين ومافيه كالمهم اولان اموزه رهنما واعمال ارباب تقوايه نصايحدر (تجمع) فيه بصيغة
 الجوهول (مع مجاوزة القاطنة وجوامع كله اضعاف ما فى الكتب قبله التى القاطنة على الضعف) بكسر الضاد
 المعجمة اى التزايد (منه) ضمير قرآنله راجع در (مرات) يعني فرقان جليل اختصار ميانيله باعتبار اكنار المعاني
 انبياء متقدمين حضراته شرفا فته نزول يوريلان كتب منزله معنائى منكم اضعاف در كه كتب سماويه تكثير
 كلى اى ايجاب ايدر اظا اب اوزره مشتبه اولغين من جملة المباني قرآن شريف ربانى كراتله متزايد وبسيار در امدى
 حضرت قرآن بحسب البلاغة والقصاحة موجب اعجاز محتوى ايجاز در (ومن جملة فيه بين الدليل والمدلول)
 واعجاز قرآن وجوه مندر رب كرمي قرآن قدمنده برهان وبيان يبنى جمع ايلدي (وذلك) معرض بيانه ذلك
 الجمع سبى (انه احسن بنظم اقران وحسن وصفه) بعض نسخده واوبدلى را ايله وصف مقيد در (وايجازه) در اصل
 دلجى (وايجازه وبلاغته وانما هذه البلاغة امره وتمه به ووعده ووعيد فالتالى به فهم مواضع الحجة والتكليف
 معاصر كلام واحد وسورة منفردة) عن غيرهما هو حجة او حجة عليه يعني حق جل وعلا على ما اراد اثباته نظام
 يدع قرآنله حجت اقامه يوزوب سلك ميانيله جواهر معانيستى ادخال وقوال مقاماتده زرا ندود كمانك حسن
 وضعى وانكاه عبارته بسار معنائياته برهان اثبات ايلدي وامر ونهى ووعده ووعيد بلاغة مذه كوره
 خلاصه مندر جدر پس معانى قرآنى ادراك ايدن قارى باعتبار ميانيله هر جاي حجت وتكليف بيان علومده برابر
 منطوق ومفهوم كلام واحد وباسورة منفردة دن در لوفهم ايدر مثلا فلا تمل اهل ما ف جليله سنده وروايدن
 نهى تحريم تأفيله حجت اولدي بنندن غيرى تحريم غير الا ف بالطريق الاولى ادراك اواز وسورة كورنه فصل لزك
 وانحر كرمه سى هم ملو عيذك وهم قربانك وجوبه حجت وقضيه ده ايكسيله كف اوليغ اذعان ايدر (ومنما
 لن جملة فى حيز) فتح حاء مهملة وتشديد تحته مكسورة ايله مقام وحمل (المنظوم الذى لم يعمد ولم يكن فى حيز
 المنثور) وجملة اعجازدن برسى حق تبارك وتعالى كلام عزيز ونظم جليلنى حيز كلام منظومده قلمه سيدر كه ايك
 مائدى اقسام منشور منفردة معروف ومعهود اولدي يعني قوافى ايسات واشعار اساذى قرائن قبول هيمته
 منظومدن بيرون قيلدى (لان المنظوم اسهل على النفوس واوعى للقلوب وانسخ) حاء مهملة ايله تفصيل من السماع
 جود وكرم معنائيه (فى الاذان) مدهمزه ايله جمع اذن والمراد بها الاسماع (واحلى على الافهام) زيرا كلام منظوم
 در ل ميانيله نفوس اوزره اسانتر واخذ معانيله براى قلوب احفظ وسماعه اجود وذهن وفهمه شيرين تر در
 (فالتاس اليه اميل والا هوا اليه اسرع) امدى كلام منظومه خلق مائتر وخواش وهو اى نظمه اقباله
 اسرندر والحاصل تنج كلام سبحانى نه نظم وقوافى شرا طريقه سى اوزره نه جمع خطبا اداسجه بلكه كلام يدع
 متيندر كه مخلوق وكلام منه مبايندر (ومنما تيسره تعالى حفظه لتعليمه وتقرينه على مستحفظيه) جملة اعجازدن
 برسى دخی مولاى علم تعلم قرآن مراد ايدن نره نظرا حفظنى تيسر وتموين وغيا طالب حفظ اولانه تسم يلد
 (قال الله تعالى ولقد يسرنا القرآن للذكر) فمل من مذكر (وساير الامم لا يحفظ كتبها الواحد) اى كل ما يطلق عليه
 الواحد لام براى عهد ذهى ومعنا ده نكره وسياق نقيده عموم افاده ايدر (منهم فكيف الجاهلى من وراسين علمهم)
 ام سائرهم مع طول اعمارهم وامتداد ازمنتهم انردن بر قدر حفظ كابلينه قادر اوله من دى فكيف جم غفير وجع كثير
 قدر تياب اوله (والقرآن ميسر حفظه على العلمان فى اقرب مدة) اما بحمد الله قرآن مجيد حفظى كود كانه بحسب
 جودة الذهن نزد كرمه مننده اسان وميسر در (ومنما شاكلة بعض اجزائه بعضا) واعجاز قرآن جله سندن برى
 دخی تناسب مباني وتجاذب معانيله قرآنك به ضيسى جزء ديكر به مشابهيتر (وحسن اتيلاف انواعها والتمائم
 اقسامها وحسن الخاص من قصة الى اخرى) وانواع ثلاث الاجزاء اولان امر ونهى ووعده ووعيد وقصه وموعظه نك
 حسن امتزاجى وسلامت تركيب وسلامت ترتيبنده اقسامك توافقي وبرقه دن ديك كرمه به حسن انتقاليدر
 (والخروج من باب الى غيره على اختلاف معانيه وانقسام السورة الواحدة الى امر ونهى وخبر واستخبار ووعده
 ووعيد واثبات نبوة) على معنى مع وضيم معانيله قرآنله راجع اولور يعني مع اختلاف معانى القرآن بر نوع كلامدن
 نوع اخره انتقال وسورة واخذ نك امر وزجر وخبر واثبات نبوة انقساميدر مثلا وجود مقرر ايه واحد
 ضمنده مندر جبه يورلديغى قالت غل تاء بها الفل ادخلوا مساكنكم لا يحطمنكم سليمان وجنوده وهم لا يشعرون
 اية كرمه سنده مع زيادة الاعتدال مع التنبيه لهم بالنداء صرورت غادر حق غل نك عقلا منزله سته تنزلى وسائر

اشارت وایما هویدادر (و توحید و تفرید و ترغیب و ترهیب الی غیر ذلک من فوائد دون خلل یخالف فصوله) و توحید
 فی الذات و تفرید فی الصفات و بالذات طاعتیه و بالغیبة معصیتین رهبت امثالی مضموما الی ما ذکر من
 القوائد و العوائد انواعی خالی بذرا و لم یسزین جلوه کصافی شهود اولان اشیا جمله اعجاز دندر (و الکلام الفصح
 اذا اعتوره مثل هذا ضاعت قوته و لانت جراته و قل رونقه و تقلقت الفاظه) فی الاصل قلله غفله سر کندر
 و یقال تقلل فی البلاد اذا طال سفره فاستعیر لتناظر الکلام الطویل اما کلام فصیح بشر و لو منہج صحیح اوزره
 پرورده اولوب تخلف فصوله تداول اولند یعنی حاله مرتبه فن بلا غندن دور و درجه فصاحتدن مهجور اولوب
 صلابت و شدتی عکسسته منقلب و بها و بهیجی ارزان و اندک و مبانی و معانیسی مضطر به و تخلفه اولور (فتأمل)
 تدبر فی بیان المراد (اول) سورة (ص) و القرآن ذی الذکر (و جامع فیهما من اخبار الکفار و شقاقهم) انباء بخاردن
 حضرت سید الابرار خلافتیه اولماری بل الذین کفروا فی عزه و شقاق آیه کریمه سبله حکایه اولنشدن (و تقریرهم
 باهلاک اقرون من قبلهم) کم اهل کلام من قبلهم من قرن فنادوا و لات حین مناص قول شریفیه اهل الدین بینین
 اهل قرون و هی هلاک یورمغه کفار ی توبیح و تخویف ایلدیکی (و ما ذکر من تکذیبهم لمحده صلی الله علیه وسلم و نتیجهم
 مما اتی به) و عیبوا ان جاءهم منذر منهم و قال الکافرون هذا ساحر کذاب کریمه سبله کفار بد کردارک جناب
 سید المرسلین حضرت تلمیذی دروغه نسبت و اول حضرت نذیر طرف الیمین انباء یوریدی امور تعجب کان اولماری
 ذکر و نقلندن (و الخیر عن اجتماع ملائمتهم علی الکفر) فقالوا اجعل الالهة الهاء واحدا ان هذا الشئ عجاب آیه
 جلیله سنده صنادید قریشک عمر بن الخطاب رضی الله عنه اسلامند نصکره ابی طالب خانه سنده جمع و کفر اوزره
 اجتماع و اتفاقری خبری (و ما ظهر من الحسد فی کلامهم) من قوله تعالی حکایه عن مرهمم ائزل علیه الذکر من
 بیننا جناب شجر اراغ نبوته کلام بد فرجاملندن ظاهر اولان (و نتیجهم) فلیترقوا فی الاسباب آیتیه املری تعجز
 (و یوهینهم) چند ماهنا لک مزموم من الاحزاب جلیله سبله کفار ی تحقیق (و وعیدهم یجزی الدنیا و الاخرة) عالم
 فناده هن یملری و بقاده اذافه عذاب الیم الی وعیدی (و تکذیب الامم قبلهم) ام سالفه انبیا و رسلی دروغه نسبت
 و اسناد ایتلری (واهلک الله تعالی لهم) قهار ذوالجلال اول مکذیبی هلاک و بر باد و حقلمند کذبت قبلهم قوم
 نوح عیبه سن ائزال (و وعید هو لا مثل مصابهم) و ما یخطر هؤلاء الا صیحة واحدة ما لها من فواقیه جلالت
 فرما سبله استیصال ام بینین اساقیش و احزاب و عیدشدیدی (و نصیر النبی صلی الله علیه وسلم علی اذاهم و نسلیته
 بكل ما تقدم ذکره) دخی حضرت نبی محترمی صلی الله علیه وسلم صبر اوزره حل و انزل تکذیب حضرتده مبالغه لرین
 اصبر علی ما یتولون کلام تسلیت بخشایه شکیمه ارشادی و جلیله سبانی کذا را بدین احوال پر ملاله تسلی یوریدی
 امور کایه نلک سورة شریفه صادده جمع یوراسته نکاه اعتبارله تأمل و تفکر الیه (ثم اخذ) ای شرع بعد تسلیمه
 (فی ذکر داود) و اذکر عبد نادا و ذا الایدانه اباب عنوان شرف خنسانیه جناب خلیفه الله لک ذکره شروع
 یوروب بند خاسر داود علیه السلامی یاد الیه که داود درگاه کبریا و اباب مولی به کثیر الرجوع در یورملری خننده
 فانت کذلک ملازم الباب و لات تلفت الی ما صدر من اصحاب الحجاب تسلیمت ایما و اجاب ایدر (و قصص الانبیا)
 حکایات سلیمان و ایوب و ابراهیم و اسحق و یعقوب صلوات الله و سلامه علی نبینا و علیهم اجمعین حضرتانی منزل
 اولان ثنا و کریم عطا ذکره شروعنی تأمل الیه (کل هذا) مما ذکر فی ص (فی اوجز کلام واحد نظام) موجز تر
 کلام و اتم مراده ابراد پیام یوراشدر (و منه) من اعجاز القرآن و من هذا القبیل الذی ذکر فی اول ص من
 اعجاز الفرقان (الجله الکثیره) الجمل الکثیره ابراد یورلمتی چسبان ایدی (اللی انطوت علیها الکلمات القلیله) یعنی
 من جهة المعانی جمل بسیار در که کلمات بسیره فی مستلدر (و هذا کله) ای ما ذکر جمیع (و کثیر ما ذکرنا ذکر
 فی اعجاز القرآن الی وجوه کثیره ذکرها الائمة لم نذكرها کثیرا داخل فی باب بلاغته) یعنی یاد کرده ائمه محققین
 اولان اعجاز قرآن و جوهندن بسیار و جوه اعجازی ذکر ایتدل زیر انزل نقل ایتلکاری و جوهل کثیری باب بلاغته
 داخلدر (فلا یجب ان یعد) بصیغه المجهول و فی نسخة فلا یجب ان یتد بالنون فیهما (فما مفردا) و فی نسخة
 مفردا (فی اعجازه الا فی باب تفصیل فنون البلاغة) تفصیل صادمه له و معیه الیه در یعنی تسهیل حفظ قرآن اسما
 اعجازی فن مفرد عدلک ایجاب ایتز مکر مشاکلة اجزاء قرآن و حسن تخلفی فنون بلاغة تفصیلی باینده علی
 حده بلا غندن فن مفرد عدالونه (و کذلک) مثل ما هو داخل فی بابها (کثیر ما قد سنا ذکره عنهم بعد فی خواصه
 و فضائله لاف اعجازه) بالجر یعنی اقوال ائمه دن ذکر فی تقدیم ایتدی که امورک بسیاری خواص و فضائل قرآن دن
 معدوده در اعجازدن شمار قلیغز (و حقیقة الاعجاز الوجوه الاربعة الی ذکرناها فلیتد علیها) و ما به العجز اولان

حقیقة اعجاز بالاده برر فاصله معقود اولان چهار وجه در امدی اول و جوه مفصله اوزره اتقان و استناد الیه
 (و ما بعدها) چار وجوه دن ماعدا ذکر اولان وجوه شقی فاما هو (من خواص القرآن و بحاییه الی لا تنقضی)
 قرآن جلیل الشان خاصه لری و بی بایان اولان غرایبی بیاندر و الله ولی التوفیق

(فصل ل)

(فی انشقاق القمر و حبس الشمس) جرم فکره زمینک یوزیکری بخشنندن بر بخشی مقداری دیمشدر بر فصل اعجاز
 اصل معجزات سرور کائنات علیه انور الصلاة حضرت تلمذین ماه منیرک دونیم و مهرک احتیاسی بیانده در (قال الله
 تعالی اقربت الساعة و انشق القمر) کفار امام حضرت سید الانامدن طلبکار معجزه اولد قلنده انکشت مه شکافیه
 ماه تابانک ایکی باره اولدیغنه نص صریحدر که ساعت بغایت قریب اولوب قراکی شق اولدی (و ان رواية یعرضوا
 و یقولوا سحر مستر) ای و ان یروا معجزه یعرضوا عن الایه ان بها و یقولوا سحر دائم لمراد فی الایات و تتابع المعجزات (اخبار
 تبارک و تعالی بوقوع انشقاقه بافظ الماضي) صانع بیچون جل صنعته انشقاق قرل و قرعنی افظ ما ضی انشق الیه اخبار
 یوریدی که حقیقة تحقق و وقوعی ایجاب ایدر و بلا ضرورت مجازه صرفی جائز کادر (و اعراض الکثرة عن آیاته) کفار
 بد کردارک معجزاتندن اعراض ایتلمی اعیلام و وقوعه دلالت ایدر بر اقبل التحق اعراض حقیقی متصور کادر
 (و اجمع المفسرون و اهل السنة علی وقوعه) و لذا رباب تفاسیر و احباب تأویل ماه منیرک عهد رسالتیه نه بطریق
 المعجزه ایکی شق اولماری وقوعه اجماع و اتفاق ایتد بلر منصف علیه الرحمة نلک اجمع المفسرون اغظیله تعبیرنده و فیه
 نظر دینور یضه تصدی ایدن شرح امام بخاوندی و نسبی و حسن بصیریدن نقل الیه ان معناه سینش عند الساعة
 قولیه تفسیر لنده ابراد و ابواللیث دخی اکثر المفسرین قالوا ان هذا مقدمی قولیه خلافة ذاهب المزمندن رو علی
 تقدیر الخلاف عهد حضرتده انشقاق قرل عدم و قوعی لازم کلز زیر الحادیث صحیحه الیه تحقیقه اجماع علمانبو تیافته
 در همان خلاف معنای آیه دائر اولور که ایا انشقاق آقی می مراد اولنه دیو (اخبار الحسین بن محمد الحافظ) ابو علی
 القسانی (من کتبه حدیث القاضی سراج بن عبد الله حدیثنا الاصلی حدیثنا المروزی) تقدم ذکرهما (حدیثنا المروزی)
 کسر فاه و فتح ر الیه (حدیثنا البخاری) سلطان المحدثین علیه رحمة المعبین (حدیثنا مسدد) فتح دال مهمله مشدده الیه بصری
 اسدی (حدیثنا یحیی) بن سعید اخرج عن ائمة السنة (عن شعبه) بن الحجاج امیر المؤمنین فی الحدیث (وسفیان) بن عیینة
 الاور الکوفی (عن الاعش عن ابراهیم) التخفی (عن ابی معمر) ففتح مبینله ازدی کوفی مخضرمی (عن ابن مسعود
 قال انشق القمر علی عهد رسول الله صلی الله علیه وسلم فرقتین) روایات اخریده فلتقتین و شقتین و یانفتین و قرین
 واقعه در خادم عاقبت محمد و عبد الله بن مسعود یورور که زمان مهر اسمان رسالتیه ماه منور ایکی قطعه یعنی دونیم
 اولدی (فرقة) بدلت الیه منصوب و یارفعه مبتدا اوله (فوق الجبل) بر شقه می جبل حرا و ابی قیس بالاسنده
 (و فرقة دونه) و بر نیمه سی انک زیرنده و یاقباله سنده ایدی (فقال رسول الله صلی الله علیه وسلم انهم ذوا) ظاهر
 خطاب کفار در که انزل اهل انکار ایدر یعنی نبوت اوزره شهادت ایدل دیو خطاب ایدل یا خود خطاب
 مؤمنینه شایان اولوب معناه معجزات اوزره شهادت و امتیه پیامر من اولک دیک اولور (و فی رواية یحیاه) امام مشار
 الیه روایتنده خبر مقدم اوزره بر زیاد و رود ایدل (و نحن مع النبی صلی الله علیه وسلم) ابن مسعود یورور که بر معاشر
 اصحاب اول کوکب رخشنده برج و فاعلیه التحایا الیه ییل ایدل (و فی بعض طرق الاعش و نحن یعنی) یعنی بر سواق منی
 و مکده ایدل (و رواه ايضا عن ابن مسعود الاسود) کاذ کرا حدیثی المسند اسود مومی الیه تابعی جلیل القدر اولوب
 هشتاد بار حج و عمره و هر دو شب ختم قرآن تلاوتی معتاد لری ایدی (و قال حتی رأیت الجبل بین فرجی القمر)
 ابن مسعود یورور که تاجبل ابی قیس دوفرقه قرمیا نه سنده مشاهد ایدل دم دیدی (و رواه عنه مسروق) خبر
 مسروق ابن مسعود دن امام مسروق دخی روایت ایدل که (انه کان بمكة) انشقاق قرمکه مکرمه ده و قوعیافته
 نعیندر دیدی (وزاد) روایتنده مسروق جودت و زیاده الی یوب ابن مسعود یورور (فقال کفار قریش سحرکم
 ابن ابی کبشة) فتح کاف و سکون موحده و شین و شین الیه بر کسه نلک قبیلدر که قدیمادین جاهلیتی ترک ایدوب کوکب
 شعری به پرستش ایلشیدی اول بد پیما یان راه ضلال مهر برج رسالتی اول کسه به تشبیه ایدوب ابن ابی کبشه
 سزه سحر ایدل دیو هرزه کوی اولدیلر یا خود کبشه اول حضرت نلک همشیره رضا عیلمری اولوب بدر رضا عیلمری
 ابوکبشه الیه مکنی اوله (فقال رجل منهم ان کانا سحر القمر فانه لا یبلغ من سحره ان یسحر الارض
 کانا فاسالوا من ینبئکم من بلد اخر هل رأوا هذا فانوا فاسالوهم فاخبروهم انهم رأوا مثل ذلک) قریش بد کیشدن
 بر لیکه ابوجهل زینم اوراق مرویدر دیدیکم بدرستی اگر محمدک سحری ماه منیره تأثیر مقرر ایه سحری جمیع اهل

ارضه رسیده و آن امر مستحیل در دیار آخردن ورودیدن مسافری و تجار دین برسان اولاد ثقل دوم اولی
اندر دخی مشهور و یا صریح بقینار عید دیدی بلد آخردن قدوم اید ندره سوال ایلد کارنده مقرر فرقتین اولدین معاینه
ایلد کلمین تحقیق اوزره خبر و یردی (و حکمی السمرقندی عن الضحاک فحوه) بو خبر مائندی سمرقندی دخی
ضمما کدن یا داده اولورکه (وقال) ای الراوی (فقال) ابوجهل هذا محر فابعدوا الی اهل الافاق حتی تنظروا الراوی
ذلک ام لا فاجاب اهل الافاق انهم راوه منشقا) ابوجهل دیدیکه بوا امر انواع سحر دندر اختلاف مطالعی دیده بان
اوله امر ادم بعث ایلد تا کیم کوره سزار باب افاق انشاق قری معاینه ایتدیلمی دیدکده حیز خلاف و شقاوه
اختلاف مطالعه دانایینا و انلر وصف انشاق قله قمرک دونیم اولدین مشاهده ایلد کارین اعلام ایلدیلر (فقالوا)
یعنی الکفار (هذا سحر مستر) نه استمرار له برقرار بر سحر در دیدیلر (ورواه ایضا) ای الحدیث السابق (عن ابن
مسعود علقمة) ابن قیس الیهی حیات سرور کائنات مه و وجودی تشریف ایلد یوب صدیق و فاروق و ذی
انور بن و غیر یلدرن روایت یورمشلدر (فهؤلاء الاربعة) مجاهد و ابی معمر و اسود و علقمة (عن عبد الله) یعنی
چار رواه خبر شق القمری عبد الله بن مسعود رضی الله عنده روایت یوردیلر (وقدر واه غیر ابن مسعود کبار واه
ابن مسعود) روایة موی الیه آما اصحاب باصفاد نیکه می دخی روایت یورمشل حاصلی روایة ابن مسعود روایة
شاذه دن مه و دد کار (منهم انس و ابن عباس) اول کروه علیه دن خادم رسول الله و ترجمان القرآن حضرت امیر که
کرچه دو چشم جهان بینار له نگاه ایتدیلمی ده حاضر بالمجلس اولنلردن استماع و روایت ایلدیلر و مرسل صحابه
بالاجماع یجیدر (وابن عمر) روایة مسلم و ترمذی اوزره و حذیفه ابن الیمان رواه ابن جریر و ابن ابی حاتم و ابی نعیم
و علی بن ابی طالب کرم الله وجهه بنقل دلجی مخرجی نایلد (و جابر بن مطعم) علی مارواه احمد و یحیی
(فقال علی من روایة ابی حذیفه الارجبی) فتح همزه و سکون راء و فتح حاء مهمله و موحدة مکسورة و یا نسبیه الیه
همدان بن برقیله به نسبتدر و فی روایة الارجبی بالجیم بعد الراء الساکنه و فی آخری بالزای بدل الراء (انشق
القمر) بعض نسخده و او عطفه الیه بر کلام مسبوقة عطف و یا حکایه می ادا اوله (و نحن مع رسول الله صلی الله علیه
وسلم) یعنی قریبکی شق اولدی و بز معاشر صحابه شمس تابان رسالت علیه التحية الیه یله اولوب فی مشاهده ایلد
(و عن انس سأل اهل مكة النبي صلی الله علیه وسلم ان یریم آیه فاراهم انشقاق القمر مرتین حتی راوا حراهما بینهما)
حرا کسر حاء مهمله و مد و قصر و صرف و عدی و تذکیر و تانی مسابدر که مکرمه دن منی جابنه راهی اولانک
طرف یسارنده مکرمه اوج میل مسافه بر جیل بر نوردر (ورواه عن انس قتادة) روایة قتاده عن انس رضی الله عنه
اولان خبرده کفار مکه سرور انبیادن صدق نبوت و رسالتله داله مجزة باهره و علامة ظاهره اراته یورمشن
طلب ایلدیلر که قری انشقاق قمری انلره مجزة کوستردی تا کیم جبل حرا ی انلر دوشقه میانه سنده کوردیلر
(و فی روایة معمر و غیره عن قتادة عنه) ینه انس رضی الله عنده دن قتاده دن معمر روایتنده و رود ایلد که
(اراهم الله مرتین) ای شقین ای فلقین (انشقاقه) نصبله قردن بدل اولور یعنی اهل مکه به قمرک انشقاق
دو نیم اولوق حیثیتیه اراته ایلدی یعنی بردفنه انکشت مه شکافله یک اشارتده قریبکی نیم اولدی دیکدر
والا مجزشق القمرک ایکی دفعه وقوعه اشارت د کادر شیخ زین الدین العراقي منظومه سنده * و ذلک مرتین
بالاجماع * والنسب والتواتر السماع * دعوی تعددی سه و غلطه مجولدر (ورواه عن جابر بن مطعم انه سمع
وابن ابی جابر بن محمد) یعنی خبر شق القمر محمد بن جابر پد رندن و اندن دخی فرزند دلبندی جابر نو فی روایت ایتدیلر
(ورواه عن ابن عباس عیبه الله بن عبد الله بن عتبة) و جابر محترم دن دخی برادر زاده ابن مسعود اولان نواده عتبة
عیبه الله روایت یورمشلدر که معمر بن عبد العزیزدر (ورواه عن ابن عمر مجاهد و رواه عن حذیفه ابو عبد
الرحمن السی) فیم بین مهمله و فتح لامه مقرر کوفه (و مسلم بن ابی عران الازدی) مقصوده مصنف علیه الرحمة
انشقاق قمراده سنک اسناد و روایتی شاذ اولوق توهم نفی و دفع و تعدد صحابه و تابعیه له نبوتی ابرار اولور
(واحدک طرق هذه الاحادیث صحیحة) بیننا و بین السلف اخبار مذکورده نک غالب طرفی پیوسته یجیدر (والایة
مصرحة) بکسر الراء وقصة مسطوره اقترت الساعة ایه جلیله سنک دلالتی صریحه در پس توأتم معنویه الیه
متواتر اوانقه نزدیکتر اولور (ولا یلغی الی اعتراض مخذول) ای متروک النصرة یعنی معتزله و جهود فلاسفه
و ملاحده اساق قمرک مجاز اولسنه جل و رأی فاسد لر نیجه که اسرام علویه نلک عدم خرق و التسمیته قائل و مدلول
ایه شریفه الیه حقیقتدن عادل اولان مخموران مکیده ضلال و استداع اعتراضه نکاه التفات و انظر (بابه) ای الشان
ز و کان هذا لم یحجب علی اهل الارض اذه و تئ ظاهرا لجمیعهم) اعتراض حکای بیساندر که اگر انشقاق قمر وقوعه عیافته

اولیدی جمیع اهل ارض اوزره اشکار اولوب نهان اوازیدی (اذ لم یقل انما عن اهل الارض انهم رصدوه تلك الليلة فلم
یروه انشق) خذلان خذله مر قومه بی بیان ایدوب اهل روی زمیندن بزه نقل اولندی که انلر اول کچه شق قمره منتظر
و مترصد اولوب شقاقتنه نکران اوله لرده منشق اولدین کورمیه (مع هذا قاعدة اصولیه مضبوطة در که روایة مثبت
بلا شبهة روایة نافی اوزره مقدم و معلومدر که ارباب نجوم قضیه دن غافلین و مقدمه مطویه دن ذاهلین ایدیلر که شب
معمودده ترصد ایتدیلمی ادمصنف علیه الرحمة وقوعی فرض و بعد ذلک اخصله میران بیانده ارجاء عثمان طریق
اوزره یوردر که (ولو نقل الیه عن لا یجوز غلوهم لکثرتهم علی الکذب لما كانت علینا به) ای بسبب نعیه علی فرض
ترصد هم (حجة) یعنی توافق و توافق متعاضده دروغه نسبتلری جائز اولیان راست کویاندن بیه نقل اولنسه
ایدی فرضا ترصدلری اوزره انی نفی ایتدیلمی اوزره بیزه دلالت قاطعة ملزمه اولمیدی (اذ لم یقل انهم رصدوه في حد واحد
لجمیع اهل الارض) زیرا قریب جمیع اهل زمینه حد واحدده د کادر اختلاف مطالع و تباین مقاطع سببیه (فقد یطلع
علی قوم قبل ان یطلع علی الاخرین) و ما مشیر ولایت خانی اوزره بر تواند از اولدن قوم اخر اوزره نورافشان طلوع
اولور (و قد یكون من قوم بضد ما هو من مقابلهم من اقطار الارض و یحول بین قوم و بینة) ای بین القدر (اصحاب
اوجبال) و کاهی قمری آی قومه جلوه نمای ظم و راولور که اقطار زمیندن دیکر قومک مرئی سنده نایلد و یا بر قومه
قرمیهانه سنه ابرو جبال آما حائل و قوعیلر رؤی مائع اولور (وا هذا تجد الکسوفات فی بعض البلاد دون بعض و فی
بعض احرثیة و فی بعضها کثیة و فی بعضها لا یرفعها الا المدعون لعلها) یعنی قمر حد واحدده اولدین اجدلن نحو
احد النیر بن بعض دیارده مشاهده و بعضیده اصلا موجود اولیوب و بعض اوقاتده باعتبار بعض اجزائه جزایه
و دیکر کیه و قوعیافته اولوب بعض بلادده ایسه خسوف و کسوفی معرفة علم نجومه ماهر و حاذق اولنلر غیر
بیلزلر (ذلک تقدیر العزیز) الغالب بقدرته (العلیم) الحیط علمه بارادته و حکمته (وایة القمر كانت ایلا) و مجزشق
قمره نکام شیده و قوعیافته در که وقتی میهم و ساعتی مجهول (و العادة من الناس باللیل الهدو) ضم هاء و دال و و او
مشدده الیه او بو اوسا کتة بعدها همزة (والسکون و ایجاب الابواب) ایجاب سرعته سد باب (و قطع التصرف
ولا یکاد یعرف من امور السماء شیا الا من رصد ذلك و اهتد به) تا فوقیه و موحده الیه یعنی غالب حالده خذلق
عادتی هنکام شیده سکونت و بند و سدر و در پیجه الیه در کار بوانوب عجاایات سماویه دن برشی احساس ایتلر مکر
قصد اترصد و عرفانده نظرایله اعتنا ایدر کسنه اوله (ولذلك) مجزشق مذکورده هنکام شیده حصول ایدر اولقین
(ما یكون الکسوف القمری کثیرا) خبر کان (فی البلاد و اکثرهم لا یعلم به حتی یخبر) بخلاف الشمس النهاری کسوف
قری بعض دیارده و قوعیافته تعیین اولیوب خال انکه اکثر بلاد کسوف قمری بیلزلر مکر وقوعیه اخبار اولنلر (و کثیرا
ما یحدث الثقات بحجاب و یشاهدونها من انوار و نجوم طوالع عظام تظهر فی الاحیاء باللیل فی السماء و لا علم لاحد
بها) نیجه احیانه مهترقن هیئت فلیکات انوار سماویه و اختر بزرگ یاد نیاله داره نکام شیده طلوع و ظلمور و مشاهده
و معاینه ایلد کارین یا مداده اولور لر مع هذا مذاق فن هیئتدن ماهدیه طلوع اختر معهوده معرفت و دانش نایلد
(وخرج) بتشدید الراء (الطحاوی) قرائ مصر دن برقریه در صاحب تصانیفهم همه حافظ و علامه مالکی و یحیی
اولان شیخ موی الیه نسبتدر او جیور یجیوری برده عالم بقایه رحلت ایلدی (فی مشکلی الحدیث عن انس)
فی الاصل و سمان الوسامة و اوی همزیه قلب اولندی و یاجع اسم اوله (بنت عیسی) ضم مهمله و فتح میم و تحنیه
ساکنه و سین مهمله الیه ترجمه می کذا ایلدی (من طریقین) ای با شادین (انه صلی الله علیه وسلم کان یوحی الیه
ورأسه فی حجر علی فلم یصل) ای علی کرم الله وجهه (العصر حتی غربت الشمس فقل رسول الله صلی الله علیه وسلم
اصلیت یا علی قال لا فقل صلی الله علیه وسلم اللهم انه کان فی طاعة و طاعة رسولک فاردد علیه الشمس) ظرفیت
و یا بدلیه الیه من ویدر (فالتاسع افرایتها غریبت ثم رأيتها طلعت بعد ما غربت و وفقت علی الجبال و الارض) و روی
وقعت (و ذلک بالصهبا) مد و قصر له (من خیر) صهیبا خیره بر مر حله در یعنی اکابر ائمة حنفیه دن امام طحاوی
مشکل انا رنده اسبابفت عیس رضی الله عنهما طر یقندن دواسه ادا الیه تخویر یجیور یجیور یجیور یجیور یجیور یجیور یجیور
رسالت علیه التحية حضرت تارینه و شجاعت فیاضه وحی الهی تقاطره شروع ایلدی حال انکه کلین مطاری بویه
سفالجه نکام رضوی به سر نهاده استراحت اولوب خودیواشعه سیاه خرمید حدود عصری تجاوز ایتدیلمی
هنکامده هنوز مرتضی نماز عصری ادا ایتدیلمی حاله وحی ناقتیله غرقاب جو بیارفاق و نیجه دل امتداد
بولغله انجلائی وحی عقبنده یا علی ادا فریضه عصر ایتدیلمی سؤالته لب جنیان اولدیلر لا یارسول الله جوابی اشائی
اب تأسف ایدیلر که اول حضرت نم باز دیده لر بن لانه علین طرفه بو وجهه بال انکیز نیاز ایلدیلر که الها علی سنک

ورسولك طاعتهم ملازم ایدی انكچون افتاب عالمی تردید ایلدی ایسمان عیس طره باف عروس
روایت کرد که اول انباده مرات افقه نکران ایدم ناکاه کورد مکه عروس افتاب سرای باختدنه من اولاشکن تکرار
صفحات ساهره به ارخای اشعه انوار ایلوب امام محراب ولایت ادا فریضة عصر اید شجه قنديل مهر منور جبال
اوزره آویخته ووقف ایلدی وقوع قضیه فتح خیبر دن عودت انباشنده مرحله صمبا حباب زار خیام جلالت
ارتام اولدی یعنی زمانده ظهور یافته در (قال ای الطحاوی) وهذان الحدیثان ثابتان ورواه مائقة) ایکی طرفدن
روایت اولغله حدیثان اعتبار اولغله در (وحکی الطحاوی ان احمد بن صالح) ابو جعفر الطبری المصری بخاری
وغیر یلموی الیهدن روایة حدیث یوز مشردر مشار الیه الیه ابن حنبل رضی الله عنهم میانه سند مکتوبه
ومذاکره سبق ایشددر ایکوز قرق سکر نایمخنده ورواه علی بن ابدیلر) کان یقول لا ینبغی لمن سبیل العلم الخلف
عن حفظ حدیث اسماء لانه من علامات النبوة) امام طحاوی جوزی بالرحمة الوفی ابن صالحدن نکاشته قبالة نقل
اولور که یوم مجزیه کبرای مبین خبر اسماء بنت عیس علامات نبوتدن اوله بیره داران چاشنی علم سیر وقرانه
یوم حدیثی شمس طایق کخبیة حافظه یتکدن تغافل مزوار دکلدر (وروی یونس بن بکر) تصغیر له ابو بکر شیبانی
(فی زیادة المغازی روایت عن ابی اسحاق) امام اهل المغازی (لما سیر رسول الله صلی الله علیه وسلم واخبر قومه
بالرحمة) بضم الراء جماعة من الفقهاء (والعلامة التي في العیر) کسر عین مهمله الیه قافله ابل وروایت در تجارندن
بار آورذ خایرونواله کناندیر (قالوا ای الکفار) منی تجی القافله الی مکة قال يوم الاربعاء) ثلث باومده والاجود
کسر هاقال ابن هشام فيه لغات فتح الهمزة وكسر الباء وفتح الباء وكسرهما (فلما كان ذلك اليوم)
رفع يوم نعت ذلك وذلك اسم كان التامة ای اليوم الموعود (انصرف قريش ينظرون وقد ولي النهار) ولی تشدید لام
مفتوحه الیه ای ابراوله وقرب اخره (ولم تجئ) المیر (فدعا رسول الله صلی الله علیه وسلم فزیده فی النهار ساعة
وحسبت عليه الشمس) وقتا سلطان عالم دار الضیافة ماجه وته دعوت ومعزاجله مکرم قیلندقه قوم قریشه
برجاعت وقافله تک علامتله بیرون بیت مقدس اولدکلرین اخبارا یلده کده خبر بیره دان عالم حضرت مه کفار قریش
پرسان اولدیلر که کاروانیان نه زمان داخل مکة اولور زاول حضرت دخی روز چهارشنبه الیه تعیین وقت ایلوب
وقتایوم معمود موعود حلول ایلدی قریش قافله ورودنه نکران اولدیلر اما اکثر نهار کذار ایدوب ورود قافله دن خبر
تسایان اولدی پس حضرت امام الانبیاء علیه اجل التحایا متوجه محراب ملکوت اولوب یوم معمودده خلاف عاده
بر ساعت وقت مز داد قیلنوب مهر عالمتاب سرعة سیرندن لاجله توقیف اولندی دیور وایت یوز مشردر اما الی هر بیره
روایت کرده می اولان لم ترد الشمس الاعلی یوشع بن نون حدیث شریفنده مراد رجوع افتاب کروه والاشکوه انیادان
همان یوشع علیه السلامه وقوی اراده یوز یله یاخود یوزیر عالمتابک مشرق دهانلندن طلوعی جناب مرضا یه
واقعہ رد شمس تاج سره باهات اولازدن مقدم افق ارای ظم وراواش اوله والله اعلم

فصل

(فی نبع الماء من بین اصابعه وتکثیره بیکته صلی الله علیه وسلم) بجهة افتاب رسالت اولان انامل مجزیه ابرای میانه
سندن زلال صاف فوران وبرکه حضرت له اب تاب جویبار ساروان وچله ی ریان ایلدی ککی خبر مجزیه اثر یاشنده در
(اما الاحادیث فی هذا فکثیره جدا) صدریت الیه منصوب وکثرته مبالغه مراد اولور کله در یعنی جنس مجزیه دن
یونوعله انار بیار (وروی حدیث نبع الماء من بین اصابعه علیه السلام جماعة من الصحابة منهم انس وجابر وابن
مسعود) انامل مجزیه در براری لوله مقسم اب اعجاز اولوب میانه انکشتندن اب تاب نبوی خبر کجایی کرامدن برکوه
والاشکوه روایت یوز دیلر وخبیر انس رضی الله عنہی مصنف علیه الرحه شاهد اسوق ایلدی (حدثنا ابو اسحاق
ابراهیم بن جعفر الفقیه رحمه الله یقرا فی علیه حدثنا القاضی عیسی بن مهمل حدثنا ابو القاسم حاتم بن محمد) قد
تقدم ذکرهم (حدثنا ابو عمر بن الفخار) فتح فاه وتشدید شاه مجزیه الیه (حدثنا ابو عیسی) یحیی بن عبدالله اللیثی
وقد سبق (حدثنا یحیی) ابن یحیی اللیثی (قال حدثنا مالک) امام مالک حضرت مالک (عن اسحاق بن عبدالله بن ابی
طلحة عن انس) ابن مالک وهو عمه لانه قال (رايت رسول الله صلی الله علیه وسلم وحانت صلاة العصر) صلاة عصره
وقتی قریب اولدی (فالتمس الناس الوضوء) بفتح الواو ای ما الوضوء بضم ما تقدیر مضافه ما الوضوء دیم کدر
(فلما وجدوا فانی رسول الله صلی الله علیه وسلم) ای حی (بوضوء) فی اناه (فوضع رسول الله صلی الله علیه وسلم یده
فی ذلك الاثناء وامر الناس ان يتوضوا منه) ضمیر ما به ویا اناه راجع سدر یعنی خلق ابدست صوی التماس ایلدیلر
بولدیلر پس منع جویبار اعجاز حضرت له بر طرف اب کتور یلوب دست مجزیه یوستنی اول طرفه نهاده یوزروب

اول آب نایدن ابدست المی ایچون ناسه فرمان ایلدی (وقال فرأت الماء یسبح) ضم موحده الیه ای یفور (من بین
اصابعه) کیفیت نبع ماده امام نووی علیه الرحه دن ایکی قول منقولدر صوی یک نفس اصابع شریقه دن خروج
وذاشده نبوی وبرسی صوی یک ذاتنده برکه حضرت له کثره ووفوری وانا مل اطیقه می بیشتندن فورانیدر (فتوضأ
التماس) ای منه (حتى توضا من عند آخرهم) قضیه لاه بالغة معکوه درکه مراد جیس ناسدر بومقامده من یعنی
الی اولی صوابید نویدر ای الی انتهای اولهم یعنی خلق اول آب صافدن ابدست الی لایزال کم جله می من الاول
الی الاخر ایدستلندیلر (ورواه ایضا عن انس قتادة) صحیح مسلمده ورودی اوزره امام قتاده انس رضی الله عنهم دن
روایت یوز دیلر (وقال انس ویا قتاده) یا اناه ای قاتا یا اناه (فیه ما یغمر اصابعه) حکون غین معجمه وضم میله ستر
وتغطیه (اولا یکاد یغمر) شک من الراوی یعنی بر طرف کتور لیکه بر مقدار آب وار ایلدی اصابع مبارک لرین
آب ایچره طالدردری یاخود اندک آب اولغین دست شریق غمره آبک مساعده می یوغیدی وفی الحقیقه اصابع
جلیله سندن آب روان اولوردی اناه وضعی تأدب مع الله قاعده سن اجرا ایدیکه ماسوی الله معدوی ایجاد ز غیله
بعضیلر مقتون اولسون دیوستری مراد یوز دیلر (قال کم کنتم) کم اسم استقام وعددن سؤل الذر (قال زهاء)
ضم زای وهاء معدوده الیه مقدار معناسه (ثلاثة) قتاده انس رضی الله عنه جنابه ستر لغتدار کسه ایدیکر
دیور پرسان اولدکلر نده بر زواجیوز مقدار ی کسه ایدک یوز دیلر (وفی روایة عنه) ای عن انس رضی الله عنه (وهم
بالزواء) فتح زای وسکون واوراه معدوده الیه مدینه منوره ده جای معروفدر (عند السوق) وفی البخاری بالسوق
یعنی انبار بازار مدینه ده زور انام مقام بالاده ایدیلر (ورواه ایضا حمید) بالتصغیر حمید طویل علیه الرحه (وثابت
والحسن) بن ابی الحسن البصری (عن انس) کالاول جلیسی انس رضی الله عنه دن روایت یوز دیلر (وفی روایة حمید
قلت کم کانوا قال ثمانین) هشتاد نفر ایدیلر دیدی (وتخوه عن ثابت عنه وعنه ایضا) بروایة ثابت عن انس (وهم
شعوب من سبعین رجلا) هفتاد کسان مقداری دیم لری شاید تعدد قضیه دن ناشی صدور اید که بری حدیثیه ویدیکری
زوراده ظم وریافته اوله (واما ابن مسعود ففی الصحیح عنه) للبخاری وغیره (من روایة علقمة عنه) اما ابن مسعود دن
علاقه روایت کرده می اولان خبر صحیح بخاری وغیرده یوستنه حکمدر که (یبلغنا نحن مع رسول الله صلی الله علیه
وسلم وایس معنما ماقال لنا رسول الله صلی الله علیه وسلم اطلبوا من معه فضل ماء فانی بعافضه فی اناه ثم وضع کفه
فیه فجعل الماء ینبع من بین اصابع رسول الله صلی الله علیه وسلم) ابن مسعود یوزر که اوقاتدن بروقتده بر نبع النجم
شاه کونین صلی الله علیه وسلمده پروانه اساجع اولمشیدک اما برمله آب نایاب ایدی حضرت رسالتیه یوز دیلر که
کیمده بر مقدار بقیه آب وارد رجوان اولک دیدی بر ایچم صوبولنوب حضوره احضار اولدقده اول آب بر طرفه
صوب ایلنوب بعد ما کفیم کفایتن اول آب ایچره نهاده یوزدی پس نفس انامل مبارک سندن آب صاف فوران
ایتمکه باشلدی دیور وایت یوز دیلر قال علی القاری وفی نبعه احتمالان من زیادة الکمية او الکيفية وهی اظهر کایدل
عایه طلب فضل الماء وبشیر الیه ماسبق من انترجه من قول المصنف وتکثیره بیکته (وفی الصحیح عن سالم بن ابی الجعد)
ثقة یاهم یزندر (عن جابر عطف) بکسر الطاء (الناس يوم الحديبية) مکه وجده میانه سند چاه معروفدر (وروی
الله صلی الله علیه وسلم بین یدیه رکوة) جله جلیله دزور کوه فتح وضم والیه ابرقی مائدی اناه یوستن یازورق صغیر
(فتوضا منها واقبل الناس نحوه) ای متعطفین الیه (وقالوا) واقبل اوزره معطوف ویاوا حالیه در (لیس عندنا ماء
الا ما فی رکوتک) ای الی موجوده فی حضرتک (فوضع انبی صلی الله علیه وسلم یده فی الرکوة) ای ثابتا فجعل الماء
یفور من بین اصابعه ککامثال العیون) یعنی سالم اشجعی جابر رضی الله عنه طرفندن روایت ایلدی خبر صحیح
بخاریده ورود ایلدی جناب جابر یوزر که حدیثیه نام محله ناه عطش طاری اولوب اب نشنه بادیه حیرت
اولدیلر حال انکه حضور سرور عالمده بر زور قیه یش نهاد قیلنوب اندن ابدست الورل ایدی بالضروره ناس سده
مدیره ساری رسالتیه اقبال ویزلده بر قطره آب نایاب همان حضرت تکده بر زور قیه موجود بوحال لرین عرض
ایتدکلر نده دست یم عطاشی اول رکوه یه وضع ایدوب انکشت نور مشتی میانه سندن ذلال صاف فورانه بشلدی
مجزیه مذکورده غزای حدیثیه ده نضارت بخش حدیقه شهود اولدیفن تعیین یوز دیلر (وفیه قلت کم کنتم قال
لو کنا مائة ألف لکفانا) جابر رضی الله عنه سزله مقدار کسه ایدیکر دیم جوابده اولدیکه اگر بر زنده زار
اولدقینه اول آب جله یه وفا ایدردی دیو خبر سالمده ورود ایلدی (کنا خمس عشرة مائة) بیک شیهوز فرام ایدک
وروی مشله (کافی مسند الدارمی) (عن انس عن جابر) روایة اصغر عن الاکابر قیه اندکرده در دوراوی صحایدر
(وفیه انه کان بالحديبية وفی روایة الولید بن عباد بن الصامت) ولید موی الیه حیات رسول الله صلی الله علیه

وسلده ولادت یتخذر (عن ابيه عبادة عنه) ای عن جابر (فی حدیث مسلم الطویل) صفة حدیث (فی غزوة بواط) ضم
 موحده وتحقیف واوله (قال قال لی رسول الله صلی الله علیه وسلم یا جابر ناد بالوضوء) فتح ویا ضم واوله یعنی معجزه شروع
 ماه غزوة بواطده صورتما اولوب راوی خبر بیوررسر بریده انبیاء علیه افضل التحایا ناسه ابدست المفی ویا احضار
 آیه ندایه امر ایلدی (و ذکر الحدیث بطوله) ماجرای مضمون قضیه بی کما جری نقل ایلدی (وانه) ای الشان (لم یجد)
 بالنون اوبالیه (الاقطرة فی عزلاء شجب) بالاضافة عزلاء فتح عین مهمله وسكون زای ولام مدوده الیه فم مزاده
 وشجب معجزة مفتوحه وجیم ساکنه وموحده الیه مایلی من القربة (فاتی به النبی صلی الله علیه وسلم فغمزه) را الیه ستر
 وتغظیه (وتکلم بشئ) من الاسماء (لا ادری ما هو وقال ناد بجمیئة الרכب) فتح جیم وسكون فایله قصعة بزرک و رکب
 اسم جمع ویا جمع را کب وهم الهشرة فصاعدا ویا بجمیئة زانده در جفته محل آیت اولغین کانم اعقلا لیه ندا آساندا وانه
 ویا حذف اوزره یا قوم ها ویا هادیک اولور (فاتیت بها) بصیغة المجهول (فوضعت ایدیه) والحاصل همان برقر به
 دهانده بر طره اب یونوب حضورهما یونه احضار اولند قدده انی پوشیده ایدوب اسماء و عادن بر کلامه لب خنبان
 اولدیلر که نه اولدین فم ایتم ونا کاه فرمان ایلوب خلق آتیه لرین احضار ایلوسونلرد یوندا الیه دیدی پس جله
 ظروف و او انی احضار ویشکاه لرینه نهاده قیلندی (و ذکر ان النبی صلی الله علیه وسلم بسط یدیه فی الحقیقة و فرق)
 تشدید را الیه ای نشر (اصابعه و صب جابر علیه الماء وقال بسم الله قال) ای جابر (فرایت الماء یفور من بین اصابعه ثم
 قارت الحقیقة واستدارت) ای ارتفع ماؤها وادار (حتى امتلأت و امر الناس بالاستسقاء فاستسقوا حتی رويوا) ضم و او
 اولی الیه کوضوه (فقلت هل یقی احدله حاجة) هل نافیله اوقی جائز اولور کما فی قوله تعالی فهل تری اهم من باقیة
 ویا استقامیه اوله (فرفع رسول الله صلی الله علیه وسلم) ای یدیه (من الحقیقة وهی ملائی) فعلی من الملی حاصل
 سخن جابر زنی الله عنه نقل ایدر که حضرت رمز اشنا ی دسیسه حقیقة علیه اکل التحیه ید مؤید بر کاسه بزرک
 ایچره بسط ایدوب اتملة لطیفه لرین نشر ایلدی جابر مقام خدمتده مبارک دست شریفه صب ما ایلدی اول حضرت
 بسطه خوان اولد قدده جابر بیورر که اصابع جمیله می میانندن آب روان اولوب ماه جفته فوارن وجولان ایلدی
 تا کیم بر آب صاف اولد قدده اخذ الیه ناسه امر ایلدی جله می اول ایدن ریان اولدیلر بن دیدمکه هیچ کسده آیه احتیاج
 قائم دی دست معجزه یوستنی برداشته بیور قدده جفته آیه مالا مال اولدی * صد تشنه بی راه ور کشت از کف
 او آب جو * شد آب جوشان چشمه سان از فرجه انکشت او (وعن الشعبي) فتح شین معجزة الیه تابعی جلیاد رو خبر
 شریف مرسل عند الجمهور یختر (ای النبی صلی الله علیه وسلم فی بعض اسفاره با دوة ماء) کسر همزه الیه اناه
 صغیرک سختیاندن مصنوع مطهره دینلن ظرف ایدر (وقیل ما معنی یار رسول الله ماء غیرها فیکها) ای صباهی
 رکوة (ووضع اصبعه) کسر همزه وفتح موحده الیه جنس مراد اولور (وسطها) فتح ویا سکون سینله ای فی وسطها
 (وغسما فی الماء لعل الناس یحییون ویترضون و یومون) امام شعبی بو وجهله اشراب زلال خبر بیورر که
 حضرت منبع چو یار رسالت علیه استی التحیه تک بعض سفر لنده حضور جلیله بر مطهره احضار اولوب
 یار رسول الله بوندن غیری آب برای شرب ووضو بزرده نایا بدر دیو عرض ماجری اولند قدده اول آتی بر کوزة
 بر مینه صب ایدوب انکشت مه شکافی میانه ظرفه نهاده و آیه ادخال بیور قدده جله خلق کلوب اول چشمه
 سار قدرندن آبدست آکوب قیام ایدر لدی (قال الترمذی) صاحب الجامع (وفی الباب) ای فی الاحادیث الواردة
 فی هذا النوع من الکتاب (عن عمران بن حصین) کما سیأتی فی الفصل الاق (ومثل هذا فی هذه المواطن الحقة) فتح
 حاتمهمله وکسر فالیه مملته ومجمعه (والجوع الکثیر لا تتطرق التهمة) ضم ناء وسكون هالیه (الی الحدیث به لانهم
 کالوا اسرع نئی الی تکذیبه لما جلیت) بصیغة المجهول (علیه النفس من ذلك) ولانهم کالوا من لا یسکت علی باطل
 فهو لا قدر ووا هذا وانشاعه ونسبوا حضور الجاه الففیر له ولم یشکر احد من الناس علیهم ما حد ثوابه عنهم انهم
 فعلوه وشاهدوه فصار کتیدی جمیعهم لهم) فیکون اجماع سکوتی منهم یعنی خوارق عادتدن سرد اولنان قصص
 مانند مواضع مزدجه ومجاقل کثیره ده وقوع عیاقه تعینک بیامرس اولان راوی ومحمد نه تهمت دروغ واصل
 ایتمزیر اصحابی وتابعین رضوان الله علیهم اجمعین حضراتی کذب خبر داد اولنری تکذیب وسر زنده اسرع ناس
 ایدیلر نفوس بشریه دخی استماع دروغ ایتد کده بر حال سر عقله تکذیبه مجبولدر وکروه والاشکوه اصحاب
 وسلف باجمه هم امر باطل اوزده سکوت ایتمز لدی پس امدی مذکورون نبع الماء من بین اصابع سید الوری اعجازی
 خبری روایت و قتل وانشای بیورر جم غفیر وجمع کثیرک اول قضیه ده حضور فی نسبت ایتدیلر تک الوقعه به حاضر
 ومشاهد اولنلردن بر فردانله انکار واول جای والا دهستی واروا الیه خبر رس اولد قاری امر عجیبک وقوعنی رد

اینبوب تصدیق و اقرار و یا سکوت ایتمکه جمیع من تصدیق مشابه سنده اولدی خنی دکادر که نبع ماء معجزه می تجیر
 الماء من حجر معجزه موسویه دن اعظم وایمرد زرا فی الجله اعجازدن آب روان اولتی امر عادی اولدینی وان من
 الجارة لما یتفجر منه الانهار ایه شریفه می ماصدق له هویدادراما لحکم ودم واستخوان میانه سندن نبوع ماء
 حضرت سرور عالم صلی الله علیه وسلم جنابلرندن غیریده معهود دکادر

فصل

(وعاشبه هذا من معجزاته تفجیر الماء ببرکته وانبعاثه) رفعله فوران (بسمه ودعوته فیما روی مالک فی الموطاء)
 تشدید طاء مهمله وهمزه الیه (عن معاذ بن جبل فی قصة غزوة تبوک) غزای معروف وسال تاسع هجریده
 رقوعیا فته در یعنی معجزات حضرت دن نبع ماء معجزه می نوعه مانند اولان معجزاتدن برکه سید الوری علیه التحایا الیه
 آیتد فورانیدر و مس جارحه اطمینانه ولسان و جنانله دعا لرندن ماء بسیرک کثیر اولدینی امام مالک جناب مالک
 موطاده معاذ رضی الله عنه طریقتدن غزای تبوک قصه سنده اجرا ایلدی کی خبر صحت اثر دلیل معجزه سید البشر در
 (وانهم وردوا العین وهی تبص) کسر موحده وتشدید مهمله ویا معجزة الیه تقاطر معنسانه (بشی من ماء مثل
 الشراک) جر مثل الیه که شی ویا خود افظ مایه نعت اولور ویا رفته له خبر مبتدای مقرر هو ویا نصله حال من شی وشرک
 کسر شین معجزة الیه نعلین تصبیه می وقایشیدر که قلندن مبالغه اولنور (ففرقوا من العین بایدیم حتی اجمع فی شی)
 من الاناء (ثم غسل رسول الله صلی الله علیه وسلم فیه وجهه ویدیه واعاده فیها فخرت بها کثیر واستقی الناس)
 فاعفرت عاطفه در یعنی اصحاب باصفا بر سر چشمه یه ورود ویرا مننده حلقه بند خیم ارام اولدیلر که اول چشمه دن
 شرک فعل اسبابک آب قطره بار اولور و صبا کرام عین مادن بر مقدار الیه صو حقیقروب بر قدحه جمع بعد ماسر
 چشمه اصفا حضرت تباری اول ظرفده روی منور و دست مبارک شست فشو بیورروب آبی عین معینه باشیده
 قیلد قلنده چشم ضربه بر آسا آبی کیاب اولان عین اشک پاش سرور اولوب آب بسیار روان ایلدی وخلق استعمال ماء
 حیاته دواب وواشیلرین اروایه فائز اولدیلر (قال معاذ فی حدیث ابی ایحیاق) امام اهل المعازی (فاشترق) فون
 وناه معجزة ورا الیه ای انفجر وجرى من الماء (ماله حسن) کسر حاء مهمله وتشدید سینله حرکت معنسانه (کس الصواعق)
 جمع صاعقه صوت شدید کاهی بر نار لطیفه حدیده نمایان اولور که هر نه یه دوش اولسه اهلاک ایدر لکن کمال حدیله
 سر یعة الخود در (ثم قال صلی الله علیه وسلم یوشک یا معاذ ان طالت بک حیاة ان تری ما ههنا قد ملی جنانا) بکسر
 الحیم جمع جنة وبالفتح بستان وتیمیر تیل منصوبیدر یعنی صاعقه اوازی کبی اول آبیا کده صدا و حرکت بدیدار اولوب
 جریان ایلدی بعد ماسید الانبیاء بکا خطاب ایدوب ای معاذ اکر عرک مساعد اولور سه قریبایو جای فرحقزای
 مشاهده ابده سنکه نجه بستانلر شادای فیض عینله مالا مال اولد دیواب جنبان اعجاز اولدیلر (وفی حدیث البراء
 وسلة بن الاکوع وحديثه اتم فی قصة الحدیثیه) روایت کدره بخاری عن البراء وسلم عن سله اولان خبرده ورود
 ایلدی اما سلة بن الاکوع حدیثی قصه مشار الیهاده خبر بزدن اتم در (وهم اربع عشرة مائة) یعنی بیک در تیزور
 (وبئر الاثروی) ضم تاء وکسر واوله ای لا تکنی بآئها (خسین شاة) مراد پنجاه کوسفند در ویا شاة فتح همزه ومدله
 نخلة صغیر که فدان وفسیل معنسانه اولق صوابیدر تلسا نیدر (فترحنها) نزعنا ما فیها کاهها (فلم تترك فیها فطرة
 فقه رسول الله صلی الله علیه وسلم علی جباها) فتح جیم وموحده خفیفه الیه مقصورا حول فم البئر وروی شفاها
 بفتح المجهه والقاه مقصورا جانب وطرف معنسانه یعنی حدیبیه ده موجود اولان برره کرام بیک در تیزور کسنه
 ابدی وجاه حدیبیه ایسه پنجاه کوسفندی ویا الی فسیل ارواء واسقایه کفایت ایتمز بر بئر قلیل الماء اولغین جمیع آب
 موجوده من نزع ایلوب بر طره آب پس مانده قهرجاه ایتدک جناب اشرف الوری علیه ازکی التحایا کتار لب
 چاهه جالوس بیورروب (قال البراء واتی بدلو نه اصبقت فدعا وکب ما فی الدلو فیها) براء رضی الله عنه روایت ایدر که
 بدلو احضار اولنوب لعاب پاکندن بزق وبرکته دعا ایلدی ودلوده موجود اولان اندک آبی چاهه انداخته
 بیوردی (وقال سلة بن الاکوع فاما دعا وما اصبقت فیهما) اما کسر همزه الیه علی الشک وارد اولدر (لخاش) جیم
 وشین معجزة الیه ای قارت البئر (فاروا انفسهم و رکابهم) سله بیورر که دلویتره دعا ویا لعاب دهندن قطره پاش اولدی
 کلا الوجهین چاهدن زلال صاف فوران وهر کس ریان ودواب ومواشیلرین اروا ایلدی (وفی غیره الروایتین)
 شایان تعجیر و فی غیره هاتین الروایتین اوفی هذه الروایة عن مالکیدی (هذه القصة من طریق ابن شهاب فی الحدیثیه)
 براوسله روایتلر ینک غیریده فراوانی آب چاه حدیبیه نام محمله زهریدن بو وجهله صورتماد که (فاخرج منهم ما
 من کاتنه) کسر کافله جمعه در (فوضع) صیغة فاعل یا ففعولاه (فی قعر قلب) هنوز زاجار طلی او این چاهدر که

تذکیر و تأییدی مسویدر (لیم فیہ ماء فروی اناس) بکسر الواو (حتی ضربوا بطن) فتح مهملتیله منزل ابلدر که
حوالی آیدہ مرہ بعد اتری شرب ایچون اجضار اولنه کمال اتساع و احتیقایہ ضرب مثلدر یعنی اشیا نکرگانه لری
اولان طیور و جوین تن مشکین بالک بریسی براه و یا ناجیہ بن جندبہ تسلیم بیوروب اول چاہ خشک چشک عمقہ
میل دیدہ انتظار ایلد کده خذنت سرور عالمہ صفای وصولدن اشک باش سرور و آب فراوان فوران ایدوب خاکی ریان
ایلدی تا کیم کثارتہ چاہدہ اقامت ایلدیلر (وعن ابی قتادہ و ذکر ان الناس شکوا الی رسول الله صلی الله علیه وسلم
العطش فی بعض اسفارہ فدعا بالمیضۃ) کسر میم و سکون تخمیه و فتح ضادمجہ و همزه الیہ مہ صورایا محدود مفعول
و یا مفعولہ و زیدہ من الوضوء بزیادۃ المیم للالۃ مطهرہ کبیرہ (لجہا فی ضنبہ) کسر ضادمجہ و سکون موحده و نون
و ضمیر لہ ای حصنہ (ثم التقم فہا فالتہ تعالی اعلم) و انالاعلم (نمت فیہا ام لا فشر الناس حتی رزوا و ملوا کل اناء
معہم خیل الی) بصیغۃ المفعول ای تصور فی ذہنی (انہا میضۃ) ملای (کما اخذہا منی و کانوا الذین و سبعین رجلا)
ناودان شہدیر یزوات قنادرہ بطریقہ برکتہ تعبیرہ امر ایوریلور کہ بعض اسفارہ ناس کمال تشکیکدن سرور خوش
خرام باغ بلاغ صلی الله علیه وسلم کاجرت بہ العادۃ شکایت ایلدیلر اول حضرت دخی مطهرہ احضار نہ امر ایدوب
اغوشہ نہادہ بیوردی و قم مطهرہ فی لقمہ آسار دہان قیلوب حقہ مہلودر حقہ دہانی لعابندن نفعلہ نفعہ
بخشای قم میضۃ یتدعی ایتدیی جلہ سی اول میضاندن ریان اولنجہ نوش آب حیاتی بخش ایدوب سیلہ اولان اولیلرین
ملان قیلدیلر بنم ذخفہ تسادرا ایلدیکہ اول مطهرہ کافی الاول بندن الدفلی کی پر آب ایلدی و اصحاب کرام بخش
ایکی نفر ذات ایلدیلر (وزوی مثله عمران بن حصین) بالتصغیر روایہ ابی قتادہ مانتدی عمران رضی عنہ الرحمن دن
مر ویدر (و ذکر الطبری حدیث ابی قتادہ علی غیر ما ذکرہ اهل الصحیح) خبر ابی قتادہ فی محمد بن جریر اهل صحیح
روایت کردہ سی اولان عبارتک غیر نقل ایلدوب (وان النبی صلی الله علیه وسلم خرج ہم مراء) ای معینا (لاهل و نون)
ضم میم و سکون همزه الیہ بن بولہ و حوران الشام میمانہ سندہ برقرہ در (عند ما بلغہ قتل الامراء و ذکر حدیث
طویل فیہ معجزات و آیات للنبی صلی الله علیه وسلم و فیہ اعلامہم انہم یفقدون الماء فی غد و ذکر) ای الطبری (حدیث
المیضۃ) کاسبق (قال) ابو قتادہ (واقوم زہا) رفعہ و یا نصبہ (المیضۃ) یعنی جناب سید الثقلین علیہ السلام
حضرت لری موتہ غزائمہ فرستادہ بیوردی فی امراء عسکرن زید بن حارثہ و جعفر بن ابی طالب و عبد الله بن رواحہ
حضرت امین لغزیدہ حفرہ شہادت اولدقلری خبری کوشزد و حی اشنا لری اولادہ اهل موتہ بہ امداد و اعانت خاطرہ
سیلہ خارج ہجرت سرا بہ قدم نہادہ تشریف بیوردقلری قصہ ارامہ و زنی طبری حدیث طویل ایلد کر ایدوب و اول
حضرتک قضیہ موتہ بہ دائرہ نیچہ علامات و آیاتی و رودی درج و ملازم در کاه معلای اولان اصحاب کرامک فردا
کسکر دہ آب اولملک اعلام بیورملری مذکور در و امام طبری اول خبردہ میضۃ حدیثی نقل ایدوب ابو قتادہ
اول حالہ قوم اوچیز و مقداری کہ نہ اولدین تعین بیوردیلر و فی کتاب مسلم انہ قال لا بی قتادہ احفظ علی میضاتک
فانہ ای الشان (سیکون لہا نبأ) ای خبر (عظیم) یعنی صحیح مسلم مشکون اولدین لا فی روایتد کہ حضرت نضر عالم
صلی الله علیه وسلم ابی قتادہ بہ بیوردیلر کہ ہمچون مطهرہ فی حفظ ایلدیر اول میضۃ ایچون قریباً خبر عظیم
جلوہ نمای ظہور اولور بیوردیلر بو خبر طیفہ اندیکہ معجزہ ہویدا اولدین قاضی علیہ الرحمہ کالہ اشعار
بیورملر در بری قولیہ کہ اخبار بالغیب در و بری فعلیہ در کہ تکثیر ماء قلیلدر (و ذکر کثوفہ) جریر طبری ما سبق
نظیری نقل ایلدیکہ (ومن ذلک) تعبیر ماء او زردہ دلالت ایدن قضیہ دندر (حدیث عمران بن حصین) کافی الصحیح
عنہ (انہ قال حين اصاب النبی صلی الله علیه وسلم واصحابہ عطش فی بعض اسفارہم فوجه رجلین من اصحابہ
واعلمہما انہما یجدان امرأۃ یکان کذا معہما بہر علیہ من اذنان) تنسیہ مزادہ فتح میلہ مختصماندن معولہ ظرف
آب در کہ قریبہ دن بزرگتر در (الحديث) ای بطولہ یعنی بعض سفر کردہ شاہ کیتی سببہ واصحابہ عطش مستولی
اولوب اصحابندن علی مرتضی الیہ عمران بن حصین ارسال و انلرہ مرسر بستہ ماجرای اعلام ایلدیکہ فلان
موضعہ بر خاتونہ ملاقی اولر کہ ایکی مشک سقایی بار آورشتی اولہ دیو توصیف ایتدیلر پس انلر و براه و محل
معینہ دہ زن و شتری جہت و جو ایلدیلر (فوجدہا و اتیباہا الی النبی صلی الله علیه وسلم فجعل فی اناس من مزادتیہا
وقال فیہ ما شاء الله ان یقول ثم اعاد الماء فی المزدانین ثم فثت) صیغہ مجحول و یا فاعل الیہ (عز الیہا) فتح عن ہملہ
وزای الیہ تنسیہ عزلاء قم اسفل قریہ عزالی تنسیہ قیلندقدہ لای مفتوحہ و جمع ایہ مکسورہ در (وامر الناس
فلوا اسقیم) جمع سقاء نامن جلد (حتی لم یذعوا) بفتح الدال (شیاً الا ملوہ) یعنی علی و عمران زن و شتری بولوب
حضور ہم باونہ احضار ایلد کل زندہ دوم شک بر ایدن بر متد ارض و اکوب کندولر بن قنح خاصہ لہ نہ و یختہ

بیوروب دعا و نسا دن اول قدحہ بر شئی تلاوت ایلدی و اول آب مشکینی تکرار اول ایکی مشک ایچورہ اعادہ
ایلوب دهن زیر مشکاری کشا و دنا سہ سقا یلہ فرمان دادہ اولدیلر و انیلرین آبہ مالی قیلدیلر تا بر قاب قالمادیکہ
املا ایتیلر (قال عمران و یخیل الی) صیغہ مضارع مجھولہ من التخییل بعض نسخدہ من التخییل صیغہ ماضی الیہ
در (انہم المزداد الاملاء) راوی بیورور کہ دہمذہ قرایافتہ در کہ اول مزادین پیشتر قلمدی الا کیفیت و کیتدہ نما
و برکت برلہ پر آب اواق جہتیلہ مزاد اولدی (ثم امر النبی صلی الله علیه وسلم اصحابہ ان یزودوا جمیع) بصیغہ
المجھول (للرأۃ من الزواد) جمع زاد توشہ (حتی ملأ) و فی نسخہ ملا توبہا (وقال اذہی فانالم ناخذ من مائک شیاً
ولکن الله تعالی سقانا) بعد ما سر چشمہ تنسیع اعجاز علیہ السلام اصحاب کرامتہ امر ایلدیکہ اول خاتونی تزوید
ایدہ لیس انکیچون نوالہ و توشہ جمع اولندی تا کیم نو بنی بر نوالہ ایلدی بعد ذل اول حضرت خاتونہ اب جنتیان
تسلیمت اولوب سلامتدلرہای اول کہ شترک بار اور اولدین ایدن بر قطرہ آب اخذ ایتدک اما فیاض مطلق کمال
کرمندن اسقا و اورا بیوروب احسانیلہ فیضیاب اولدق دیدیلر (وعن سلمۃ بن الکوع) و فی نسخہ قال سلمۃ (قال
النبی صلی الله علیه وسلم هل من وضوء) بفتح الواو (لجاء رجل یادوا) کسر همزه الیہ دریدن مصنوع قدح آب
(فیما انطقت) ای شیء یسیر من الماء (فافرغہا فی قدح فتوضأنا کلنا) بالرفع نو کیدلنا (ندغقه) بدال مہملہ و غین معجہ
و فاوقافہ صب ماء (دغقة اربع عشرة مائۃ) کذا قولنی بیاندر یعنی شاہ سر بر اصطفا علیہ من الصلوات اصفاہا
حضرت لری بیوردیکہ سر زردہ برای وضوء صوبولر و بری پس بر کسہ نلک مطهرہ صغیرہ سی در و تہ جزئی آب بولنوب
احضار ایلدی اول حضرت ادوہ بی بر قدحہ افراغ بیوروب جلہ مزایدست آلدق و زیادہ دو کوب صاحب قدح برلر کہ
یک در تیز کشتی ایلدک و فایلدی (و فی حدیث عمر) کارواہ ابن خزیمہ فی صحیحہ (فی جیش العسرة) ای الضیق
والشدۃ (و ذکر ما اصابہم من العطش حتی ان الرجل) بکسر همزه ان او بقصہا (لیخبر بعیہ) فتح لام مؤکدہ الیہ
(فیعصر فرثہ) ای ما فی کرشہ (فیشر بہ فرغ ابوبکر الی النبی صلی الله علیه وسلم فی الدعاء فرفع یدہ فلم یرجعہما
حتی قالت السماء) ای امطرت و قیل مالت و روی قامت بالمیم ای اعتدلت بالہجاب (فانکبت فلو امامعہم من
انیہ ولم یجاوز العسکر) جیش العسرت الیہ بشام اولان غزوہ تبوکدہ عسکر اسلامہ بغایت عطش اصابت ایلوب
لم تشنہ باد بہ حیرت اولدیلر حتی کشتی را کب اولدین دوسن بسلک کاه قنادرہ افنا و ایدانی فشردہ قیلوب انی نوش
ایدودی بالآخرہ جناب صدیق حضرت صادق الوعد حضورنہ کلوب دعا ایچون ترغیب بیوروب دودست کرم
بیومعتی قاضی الحاجات در کاهنہ برداشتہ ایلد کدہ باران الله اسمان فیض بار اولنجہ مبارک اللہ من قبلہ اما مال
طرفندن ارجاع بیورمدی پس صحاب منسکبہ اولوب معینہ نرندہ بولن ان او انیلرین ملان ایلدیلر و اول ابرارہ حوالی
عسکری تجاوازا تندی زب اقضایای اتفاقہ دن اولوب خاصہ معجزہ و کرامت اولدینغہ ایما و اشارت ایلدی (وعن
عمر بن شعیب) ابن محمد بن عبد الله بن عمرو بن العاص اخر لہ الامۃ الاربدۃ (ان اباطالب قال لانی صلی الله
علیہ وسلم و هو دینہ) جلہ حالمہ در و احتیالی تحتلہ اولور (بذی الجحاز) فتح میم و جیم وزای الیہ بازار جاہلیتدن
عرفات قریندہ بر چارسو ایدی (عطشت) کسر طاء معملہ الیہ (وامس عندی ماء فشرک النبی صلی الله علیه وسلم
وضرب بقدمہ الارض فخرج الماء فقال اشرب) یعنی اول غنجہ نوش کفتہ کاستان بلاغ حضرت لری عم مہربانی
خلفندہ را کب اولدین حالہ ذی الجحاز نام محللہ اول حضرتہ دهن کشای استمداد اولوب جکر کوشم غایت
صومادم و یا نمدہ آب دخی نایاب دیدکدہ نضر عالم بالای شتردن فروش زمینہ نزول ایدوب پای عرش پیماسن زمینہ
شرب ایتدکدہ در حال ماء زلال ظہور ایدوب عم مہربانہ نوش الیہ دیدی امدی قبل البیتہ صورتنما اولان خارقہ
ارہاصات قیلندندر اما بعد البیتہ نتیجہ ہذہ الکرامات ہزار سال ہجری قریندہ عین عرفات ظہوری
برکہ قدم سید الکائنات لہ معجزاتدن شمار اولتی بعدد کلد (والحدیث) واللام للجنس ای والا حدیث (فی ہذا
الباب کثیر) غیر ما ذکر فی ہذا الکتاب بویادہ اخبار بسیار در (ومنہ الاجابۃ بدعاء الاستسقاء وما جائسہ)
ای ناسبہ

فصل

(ومن معجزاتہ تکثیر الطعام ببرکتہ ودعائہ) یعنی اندک طعامک کیفیت و کیت برکت حصول وجود و وصول دست
برجود و دعای حضرت تلب یا را و لدی جلہ معجزات حضرت دندر (قال) مصنف رضی الله عنہ بیورور (حدثنا القاضي
الشہید ابو علی رحمہ الله) حافظ بن سکرہ (حدثنا العذری) ضم مہملہ و سکون معجہ الیہ (حدثنا الرازی الجلودی)
ضم و یا فتح جیلہ (حدثنا ابن سقیان حدثنا مسلم بن الحجاج) صاحب الصحیح (حدثنا سلم بن شیب) فتح شین معجہ

و کسر موحده اولی و تحفه ساکنه ایل ابو عبد الرحمن النیسابوری ایکموز قرق الی سال هجر بده مکرمه ده
 دفین خالک عطر ناک اولانددر (حدثنا الحسن بن اعین) فتح وسکون و تحفه ایل (حدثنا معقل) فتح سیم وسکون
 قافله (عن ابی الزبیر) بالتصغیر حافظ ثقه (عن جابر بن رجلاقی النبی صلی الله علیه وسلم یستطعمه فاطمه شطر
 و سق شعیر) و سق فتح و کسر و اوله التثنی کیل ججازی (ما زال یأکل منه و امراته و ضیقه) ای ککذلک و هما
 مرفوعان او معهما فاده مانصوبان (حتی کاله فاتی النبی صلی الله علیه وسلم فاحبره فقال لولم نکله لا کتم منه و لقام
 بکم) دقیقه شناسان اصحابدن جابر رضی الله عنه یور سله اداره طوا حین خبر اولمشدر که برکسه درگاه معلجاب
 رسالت کلوب فواله جوی اولدقده نیم و سق جوا حسانه ایل اطعام بیوروب بیجه مدت اول کسه زن و مهم مانله
 تناولدن کف یدای تمدیلرنا کیم کمال نقصانی بیلک ایچون کیل ایلدی یو حرکتله برکت پایدار اولوب یتنه حضور
 سرور عالمه کلوب عرضحال ایلدکده بیوردیلر که اگر سن اول جوی کیل و تجر به ایتمیدک عیال و مهم مانکه
 مدی العمر تناول ایدر دیکر زوده بقا کرله باقی قاله ایلدی دیو بیوردیلر امدی برکت مجهولات و مهم مانده اکثر
 وقوعیا فته و مجریدر و لسان صوفیه ده معلوم شوم یوم معنایه دائر در زیر اهر کامل و معلوم مقداری اوزره نوکل
 اولوب اما ترکنده مولایه اکه کال سیمیله برکتی جالبه اولور (ومن ذلک حدیث ابی طلحه المشهور) رفعه صفة
 حدیث و ابو طلحه عم انس بن مالک و زوج ام سلیم اولان احدی تبارک و تعالی شائده صوت ابی طلحه فی الجیش خبر
 من فته ستایشی ایل مدوح حضرت سلطان عالمدر و روز حینده یکر می نفر خولک سیرتان مشرکین تیغ فی دروغ
 ابی طلحه ایل فناده مقاله هلاک اولدقاری شهرت پایدر یعنی ابی طلحه روایتی اولان خبر صحت اثر برکت سید البشر له
 تکثیر طعام مجزه سندندر (واطعامه) بالرفع (صلی الله علیه وسلم غانین اوسبعین رجلا من اقراص) ای قلیله (من
 شعیر جاء بها انس تحت یدیه) ای ابطه (قامر بها فقتل) ضم فاء و تشدید فوقیه اولی ایله نانی انکشته چند یاره قلیان
 (وقال فیما ما شاء الله ان یقول و امر بمجی عشرة عشرة حتی اکل القوم کاهم الحدیث) یعنی نازنین مهمانخانه
 اسرا علیه التحایات تاد و یاهقناد کسانی اندک خبر شعیرله اطعام و سیر ایلدیکه اول قرص جوی انس رضی الله عنه
 ز یرد سینه پنسان ایتدیک حالده حضرت نه کتورمشیدی شاه عالم اولان یاره فی تقیت و یاره یاره قلیغه امر ایدوب
 دعا و شوا و اسنادن براسله رطب اللسان اولوب احباب و اصحابدن اوزرا و نرته کایف تناول بیوردیلرنا کل قوم
 سیر اولوب جلایه وفا ایلدی اول حضرتک انلری اوزرا و نرته یقیرنه امری سعادتمخانه زینک جله دخول لرینه
 کنجایش بذیر اولد یغندندر (و حدیث جابر فی اطعامه صلی الله علیه وسلم یوم الخندق الف رجل من صاع شعیر
 و عناق) فتح عینله اولاد معز دن یک ساله رسیده اولین بزغاله در (وقال جابر فاقسم بالله تعالی لا کوا حتی ترکوه
 و اشرفوا) ای انصر فوا (وان برمتنا) یکسر الهمزه حالیه و برمه ضم موحده ایل هجر و مدردن مصنوع قدر (لنقط)
 فتح تاه و کسر غین مجعه و تشدید طاء مهمله ایل ای تغلی (کاهی) ما کافه لدخول الکاف علی الجملة معجمه در وهی
 مبتدا و خبری محذوفدر ای مثل ماهی قبل ذلک دیمک اولور (وان یحیی الخبز و کان رسول الله صلی الله علیه وسلم
 بصق فی البجین و البرمه و بارک رواه عن جابر سعید بن میناه) کسر میله مدوده و یامقصوره (و اعین) فتح میله سعید
 اوزره معطوفدر ایمن حبشی مکی و مادری دایه سید ولد آدم صلی الله علیه وسلم اولان ام ایمن رضی الله عنها در اول
 آفتاب مشرق اعجاز جنابدن ساطع اولان تکثیر طعام مجزه اتندن جابر رضی الله عنه بسط سقره روایت
 بیوردی خبردر که غزای غزای احزابده هزار کسه بی برصاع شعیر و برزغاله دن اطعام بیوردیلر جابر انصاری
 یادقسم بیوروب بحق روزی دهنده عالم جل شانه و عم فواله اهل خندق بالتام بر سازمعدۀ آرا اولدیلرنا کم سیر اولوب
 ترک تناول و شعبان و شادان منصرف و روان اولدیلر و قدر یمزانشده کاف فی الاول جوشان و غلیانده و خبر من
 برای نان تنورده باقی و اماده ایلدی حضرت سید الثقلین جلاب اعاب متینلرین خبر و دیکه برقطره منج ایلدوب
 درگاه حددن برکت استدعا و التماس ایتدکار بن جابر انصاریدن سعید و ایمن جنابلری روایت بیورمشدر (و حدیث
 ابی ایوب) ای ومن ذلک حدیث خالد بن زید الانصاری البخاری البدری میزبان حضرت مهمانخانه اسرا علیه
 التحایاد مر ضی غزوة القسطنطنیه و مات و دفن عند باب القسطنطنیه فقبره مع سورها (الله صلی الله علیه وسلم
 ثلاثین من اشراف الانصار فدعاهم فا کوا حتی ترکوه ثم قال ادع ستمین فکان مثل ذلک ثم قال ادع سبعین فا کوا
 حتی ترکوا و ما خرج منهم احد حتی اکل و بايع قال ابو ایوب فا کل من طعامی مائة و عا نون رجلا) و کان عشرين
 اکوا و ابد المائة طبرانی و یحیی بخاری و اهل رتبة ثبوت اولان اخبارندر که ابتدآ هجرت طیبه منورده

موکب همایون بیغمبری امرای دلارای ابی ایوب انصاری به عز نزول اجلال ارزانی قیلوب تابه تکمیل بناء مسجد
 شریف چند روز ضرب سادات عزت بیوزد قاری اثناده فی ولی التوفیقه جشاب صدیق حضرت انسه مقدار کفایه
 طعامله بسط سقره اعدا اراولمشیدی ابو ایوبه فرمان بیوردیکه اعیان انصار دن اوتوز کسبه بی دخی دعوت خوان
 اوله اول کسبه لری دعوت ایدوب انلر تناول و شمع تام حصولنده ترک بعد ذاهف ماسبق مقداری کسبه دخی
 دعوت و سیر اولدقندر تصکره یتنه بر موجب امر همایون هفتاد نفر کسبه بی دخی دعوت و کافی الاول تناول و دفع
 کرمکی قیلدیلر خانه به دعوت اولان انصار دن بر فردتی مایه بیرون خانه اولاری الاشتهاء تامله داخل دارالسلام
 اسلام اولوب شاه سیر ارجحیا علیه اکل التحایایه نصرت و جهاد علی الاعداء بر له معیت بیعت ایلدیلر خالد بن زید
 بیورر که اول روز فیر وزده برکت حضرت سالار انبیا ایل بنم طعام معهود مدن یوز سکه ان نفر کسبه اکل ایلدی (وعن
 سمره بن جندب) ضم جیم و دال و یافتح مهمله او یکسرهما شایان تعبیر و حدیث سمره بن جندب اداسی ایلدی (ای
 النبی صلی الله علیه وسلم بقصة) فتح قافله شماس و خشیدن برداخته کسه در (فی الحکم فتعاقبوا من غدوة) بضم
 فسکون فقهتین لانها معرفة (حتی اللیل یقوم قوم و یقع آخرون) جمله مستأنفة تعاقب و مناویبه بی مینه در یعنی
 سلطان سیر یولولک علیه السلام ماداوت الافلاک حضورنه برحق بریان احضار اولوب فوج فوج خواننده
 کان بالمناویبه تناوله ازبام تابه شام اغاز ایلوب برکوه قافرو دیکری اکل بریانه قعود ایدوب در کار اولور دردی رواه
 الترمذی و البیهقی و النسائی عنه (ومن ذلک حدیث عبد الرحمن بن ابی بکر کما سمع النبی صلی الله علیه وسلم ثلاثین
 و مائة) و هو اغم فی مائة و ثلاثین (و ذکر فی الحدیث) مشحون صندقه صحیح بن اولان خبر پسر صدیق دخی تکثیر
 طعام مجزه سندندر بیورر که بزعمه انصار اصحاب کرد آمده شمع بزم حضرت ماه منیر نبوت یوزا و نوز کشی ایلد
 (انه یمن صاع من طعام وضعت شاه) صیغه تأنیت مجحول و یا بناء فاعل مشکم اواق محتملدر و یا بجای یلغ باشدندر که
 بسط کلام اولسه ذبح و سلخ و قطع ایلدم دیو اطناب لازم کوردی (فشوی سواد بطنها) شوی بناء معقول و یا فاعل
 ایلدر و مراد خاصه کید در امدی اصل حیات کید اولدله تخصیص بالذکر قیلندی و قیل القاب یعنی طعام ایچون
 برکیل خبر نان طبع و برکوسقند ذبح و سلخ اولوب جگری کباب قیلندی (ثم قال) عبد الرحمن (و ایم الله تعالی) همزه
 وصل و یا قطع و ضم و کسر میله الفاظ قسمندر که اصلی و ایم الله ایلدی جمع عین ای اقسام الله بیکره الله (ما من الاثلاثین
 و مائة الا و قد حله) فتح حاء و تشدید زای ایل (حزة) بفتح الحاء و ضم ای قطع له قطعة (من سواد بطنها) جعل علیه
 السلام (منها قصعتین فا کنا اجمعون و فضل) بفتح الضاد فی الماضي و ضمها فی الغابر و بکسرهما فی الماضي و فتحها
 فی المستقبل ای وزاد (فی القصة تین خملته علی البعیر) تحقیق فرزند صدیق بالصدق و الصفاق قدرت و برکات
 خدایه یاد و قسم بیوروب یوزا و نوز کشیدن بر فرد قالمدی الاول جگر کبابدن بر یاره قطع ایتدیلر مدد اید
 الوری لحم شاندن ایکی کاسه بزر که نهاده قیلوب جله مزاندن تناول ایلدله یتنه قصه متینده بقیه بریان کما کان قلوب
 اول فضله بی بعیر تحمیل ایلدم دیو بیورر (ومن ذلک حدیث عبد الرحمن بن ابی عمر الانصاری عن ایه) ابو عمره
 رضی الله عنه حرب صفین ده جناب علی مرتضی کرم الله وجهه حضرت تریله معیت ایدوب جانب خلاندن جام
 ابر بر حیاتی شکست اولمشدر (ومثله) ما تدر و ایه عبد الرحمن (لسلمة بن الاکوع و ابی هریره و عمر بن الخطاب)
 کما رواه ابو یعلی (فذلک و راجحة) فتح میمیله مجاعة شدید (اصابت الناس مع النبی صلی الله علیه وسلم فی بعض
 مغازی به فدعا بقیة الازواد) جمع زاد و یا بقیه زانده (لجاء الرجل بالحیة) فتح حاء مهمله و سکون مثله و یا بقیه ایل
 شی بسیر (من الطعام و فوق ذلک و اعلاهم الذی یاتی بالصاع من التبر فجمعه علی نطع) کسر و فتح نون مع سکون
 الطاء بساط من الادیم (وقال سلمة فخر زنه) فتح حاء مهمله و زای و سکون را ایله تخمین و تقدیر (کر بضة) بفتح الراء
 و سکون الموحدة و الضاد المجه و قیل یکسر الراء و صوب لانه لاهیته و الفتح للمرة البروض کالجلوس للانسان و البرول
 للابل (العنز) شی من المعز فله نمره اشارندر (ثم دعا الناس باوعیتهم) ای ازودتم (فما بقی فی الجیش و عاء) کسر و اوله
 انا و ظرف (الاملوه و بی منه و اکثر و لو ورد اهل الارض اکفاهم) و الحاصل راویان اخبار نبویه بوجهله صحیفه
 نکار دیان اولدیلر که سلطان دین علیه سلام الله المعین ایل بعض غزواتده ناسه بغایت الم کرمکی طاری اولدی پس
 مانده توشه لرین برای تبرک احضاره فرمان ایتدکین برکسه بقیه زانندن اندک فواله ایل کلوب همچونان کثرت و قلنده
 زاد معهوددن مافوق و مازاد فی احضار ایدن انحق برکیل خرما ایله ورود ایدردی حاصلی بر بساط ادیم اوزره جله
 سن جمع ایلدی راوی خبر سلمة بن الاکوع بیورر که ما جمع من الازواد برضة معز آسانی قلیل تخمین ایلدم بعد ذان
 خدا علیه التحایا ناسی ظروف و اوانیلرله دعوت ایلدی عامه مؤمنین بروفق دنخواه انالین املا ایدوب عسکرده

طرفی مالا مال است. آنکه ذات قالدی و مایه اصابعه اولان زاد و خرمادین زیاده نواله باقی قالدی اول خیر کثیر
 مقتضای نسخه است. کبر جمیع اهل زمین اول نواله مجزانا ناره و رود ایدیه ردی واردات الهیه ایل جله حصه یاب اولوب
 جمیع عالمه کفایت ایدیدی (وعن ابی هریره امیر النبی صلی الله علیه وسلم ان ادعوله اهل الصفة) ضم و تشدیدله
 قراءه مهاجر بندر کبی مسکن و مأوی صفة مسجد شریفی ایوا ایستلر ایدیدی هفتاد و یاوزدن زیاده و نقل سهروردی
 فی العوارف و صاحب الکشاف اوزره دور تیز مقدار ی برره کرام ایدیلر ابوهریره و ابوذر و وائله و سعد و عمار
 و عقبه بن عامر و سلمان و بلال و صمیم و حذیفه اول گروه عالی سلکته منسلکین ایدیلر (فتبه هم) تشدید و حذ
 ایله تفحص معنایه (حتی جمعهم فوضعت بین ایدینا صحفة) قصه میسوطه (فا کتبنا منها ما شئنا و فرغنا و هی
 منها احسن و وضعت الان فیما اثر الاصابع) ابن ابی شیبہ و طبرانی ابی هریره رضی الله عنہم دن نقل مائده روایت
 بیوردیلر کبی انس و جان علیه صلاة المنان بکافرمان ایلدیکه قراءه مهاجر بنی طرف عالیله بنه دعوت ایدیم پس
 اهل صفة بی تفحص و تتبع ایدوب جمع ایدیم حضور منزه برکاته طعام وضع اولوب بروقی دلو اول طعامدن
 تناول و استیفا ایلدیکه بسط اولاندی بنی حالده نفع دارایسه نه پیش و نه کم باقی قالدی اثر انکشت خوارند کان طعامده
 نمایان ایدی بیورور (وعن علی بن ابی طالب) رضی الله عنه (جمع رسول الله صلی الله علیه وسلم بنی عبدالمطلب
 و کاتوا اربعین منهم قوم یا کون الخدعة) فتح جیم و سکون ذال مجبه ایل بزغاله و بریه اطلاق اولنور ما یوم مقامده
 درت و یابش یا شردوه کو چکیدر (ویشرون الفرق) فتح قا و را ایل برکله درکه مدینه ده معروف و اول اوج
 صاعدر اوان الی رطل اولور (فصنع لهم مدامن الطعام) مدمم میم ایل میکال و یا ملوک کف الانسان (فا کوا حتی
 شعبوا و بقی کما هو ثم دعا به سر) ضم عن مهمله و تشدید سینه قدح بزک خشیکیه شربت شیر ایل اوج درت کده بی
 انجق اروا ایدر (فشر بوا حتی رواء) ضم و اوله (وبقی کانه لم یشر بمنه) یعنی صفدر غالب کرم الله وجهه چناندن
 میویدر که اول کر مکان مهمان نواز صلی الله علیه وسلم اقربا و خویشاندن بنی عبدالمطلبی جمع و دعوت بیوردیلر که
 انلرقق نفر ایدیلر که برکوهی درت یا شرب کو چک شتری اکل و اوان الی رطل ابی نوح ایدر مقوله سی ایدیلر سید الانام
 علیه السلام انلر ایچون برمد طعام ترتیب بیوروب چون سر خوانه امداده اولدیلر جله سی اول برمد طعامدن
 سدمتیکه جوع ایدوب سیر اولدیلر کال اول میانه اصلیه باقی قالدی بعد ذاب قدح ایلدیلر حاضر ایدوب هریری ریان
 اوانجه نوش ایدیلر کو یا هنوز ایچلمهش کبی قدح مالی ایدی (وقال انس ان النبی صلی الله علیه وسلم حين اقبل بنی زبیب
 امره ان یدعوله قوما معاهم و کل من لقیته فدعوتهم حتی استلاء الیبت و الحجرة) مراد صفة و او طه در (فقدم الیهم
 نورا) فتح فوقیه ایل صفر و جاره دن مصنوعه انا در طشت و سطل اساف (فیه قدر مدمن عرجل حیسا) روغن و آرد ایل
 مزوج طعام (فوضعه قدامه) ای بن یدیه (وغمس ثلاثة اصابعه و جعل القوم یتغدون) تشدید دال مهمله مفتوحه
 ایل خلاف عشا غدا در (و یخرجون و بقی التور نحو ائما کان) نحو احوال من التور و نقل حکیمین اوزره انس رضی الله
 عنه برقع کشای عروس روایتدر که شاه عالم صلی الله علیه وسلم ام المؤمنین زینب بنت جحش رضی الله عنها بی تزوج
 وز فافلری اشدن بر نیجه کسسته خانه سعادت نر بنه دعوت ایتمکه امر و امم و ستمله ایله تخصیص بیوروب
 هر دوچار اولدیلر کدخی دعوت ایلدیه و تعمیم ایلدی بر موجب امر عالی دعوت خاص و عام ایدلم تا منزل هماون
 صفة و ججه سی مالی اولدی حضرت سید الوری ربع صاع مقدار ی خرمادین روغن و آرد ایل آیتجه شیر خرمادین ایدی
 بر طعام جین ایله تقدیم سفره اکرام ایدوب پیشگاه مشافرنه نهاده ایلدی و سه انکشت نور سرفشی اول حیسه
 باندوب جله سی تقدیم به شروع و تناول ایدوب شبه ابرون اولدیلر ظرف معهودده طعام کما کان باقی قالدی
 (و کاتوا احدی او اثنین و سبعین) حاضر مائده طعام اولنلر تمش برویا تمش ایکی نفر ادم ایدیلر (وفی رواية اخرى
 فی هذه القصة او مثله) روایت دیگرده وایه صفة قصه سنده و رود ایلدی (ان القوم کافوا زهاء ثمانمائة و انهم اکلوا
 حتی شعبوا) کسریا به موحده ایله یعنی قوم اوچیوز مقدار ی کسه اولوب سیر اولنجه اول اندک طعامدن تناول
 ایدیلر (وقال لی ارفع فرقتی فلا ادری) حین وضعت کانت اکرام حین رفعت بصیغة التأیث علی بناء الجھول
 فیهما و لعل التأیث باعتبار معنی التور من الاجابة و لا یبعد ان یكونا بصیغتی الفاعل للمتکلم علی ان المفعول
 محذوف و التقدير وضعته و رفعتی راوی خبر نقل اثر بیورور که اول حضرت بکا قصه بی رفعله امر ایلدی بندخی
 امتثالا لامر العالی رفع ایدلم بلام که وضع جین ایددکم حینده می بسیار اولدی یا رفیع ایددکم حالده می مزداد
 اولدی نم حصول برکت و نعلق مجزه حین رفع قصه ده بدیدار ظهور اولتی محقة سدر (وفی حدیث جعفر بن محمد
 عن ابيه عن علی) کرم الله وجهه امام صادق بن باقر پدر بزرگوارندن اولدخی والدی زین العابدین جدی صفدر

غالب علی بن ابی طالب حضرت تلمذدن منقطع اسلسله چنبان روایتدر که (ان فاطمة طحنت قدرا) ذکر محل ارادة
 حال قیلندند رای طعام قدرار (لقد ائما) فتح غین مجبه و دال مهمله ایل (ووجهت علیا الی النبی صلی الله علیه وسلم
 لیغدی معهما) ای خجاءها (فامرهما فقرت منها) جمیع نساته صحفة صحفة ثم له صلی الله علیه وسلم و لهی ثم لها
 ای لا ولادها (ثم رفعت القدر و انما التقیض) فتح فوقیه ایل ای لفتوز و تسیل (قالت فا کتبنا منها ما شاء الله) یعنی فاطمة
 الزهرا رضی الله عنها بر قدر و شلق طعامی طبع ایدوب جناب علی کرم الله وجهه حضرت تلمذ بنی بدو عالی قدری سرور
 اصغیا به ارسال ایدیکه تشریف بیوروب بیله چه تناول بیورره ل شاه عالم صلی الله علیه وسلم ججه زهرا به قدم نهاده
 عز و تشریف ایدیلر که اول طعامدن برر کاسه زو جات طاهرانک هر برینه بولنوب ارسال قیلنه پس
 تقریق اولوب فرستاده بیورلدی بعد ذانفس تقیس و صهران پس بعد ما جناب فاطمه و اهل بیت ایچون برر صحفة
 طعام فرق اولنوب دیکه نعمت میانه دن محله رفع اولندی حال آنکه هنوز جوشیده ایدی فاطمة الزهرا بیورور که
 ارادة حق تعلق ایلدیکه مقدار بزرگ اول طعامدن تناول ایلدیکه (وامر) علیه الصلاة والسلام (عمر بن الخطاب
 ان یزود) تشدید و اوه کسوره ایل (اربع مائة را کب من احس) فتح همزه و مهمله تین بیننده دیکه بزة احرامم قوم
 من العرب یقال لهم سوا حس و هو من الحامسة و هو الشدة و الصلابة (فقال یارسول الله ما هی الا صواع) ضم
 و اوله جمع صباع (قال اذهب فذهب فزودهم منه و کان قدر الفصیل) هنوز شیر مادردن فصل اولتان کو چک شتر
 (الرابع) بکسر الموحدة البارک (من التمر) بیان اقدر (وبقی بحاله من رواية دکن) خبر یتدا مقدرای و هذا
 الحدیث من رواية دکن ضم دال مهمله و فتح کاف و یاه تصغیر ایل (ورواه الغری) بالراء بدل الدال (الاحمسی) نسبة
 لبنی احس و هو ابن سعید بالتصغیر او بعد المنزلی و له صحبة (ومن رواية جریر) یعنی شاه انبیاء علیه صلی الله علیه و آله
 منیع الخنا به فرمان ایلدیکه قبيلة احسدن در تیز نذر دلا و ران و سواریه بنحش زاد و نواله ایلله عمر رضی الله عنه
 یا رسول الله اشارت بیور دیکه زاد همان بر قاج صاعدر چهار صد نفر مر دانه نیجه کفایت ایلدیه بدیکه حضرت
 نخر عالم وار بو مقدار له انلری تزوید ایلدیه و یوب عمر دخی امتثالا لامر و ایدوب تقسیم ایلدی اما اول زاد نشیکه کاه کو چکی
 امتیاع ایدر مقدار ی خرمادین شئی قلیل ایدی بعد التزوید بی کم کاست مایه اصلیه خرمادین باقی قالدی بو خبر مجز
 اثر دکن احسی و جریر بر طریقندن بر آورده سنن ابی داود علیه الرحمة در (ومثله) مبتدا (من رواية النعمان) بضم
 النون (ابن مقرن) تشدید راه مکسوره و یاه کون قاف و تخفیف را ایل و هو احسی من مزبنة بونلر هفت
 برادراندر که جله سی صحابی ذیشان ایدیلر رضی الله عنهم (الخبر) رفعله خبر هذا (بعینه) خبر مسبق مائدهی نه مان
 رضی عنه المنان روایتدر نه من غیر زیاده و نقصان بو حدیث مریدر (الا انه قال اربع مائة را کب من مزبنة) لکن
 احس و بقی روایتدر نه نعمان رضی الله عنه بجای احس مزبنة ایلدیه روایت بیوردی امدی نه دد قضیه سختدر
 (ومن ذلك) سبب دعاه حضرت و عظمت ثناء نبوت ایلدیه شئی قلیل تکثیری قیلاندند (حدیث جابر بن دین ایه بعد
 موته و قد کان بذل لفرما ایه اصل ماله فلم یقبلوه ولم یکن فی عمره اسنین) عمر البساتین او تخفیل جابر او ایه بذل ذال
 مجبه ایل اعطاء معنایه و مهمله ایله عوض مهنا سنده در (کفاف) فتح کافله (وقادینهم) یعنی کاروی البخاری
 حدیث جابر رضی الله عنه در که بعد از وفات پدر اداء ذینی قصه سیدر ما حصل بدری غیر عیالنه میوه بساتین
 و تخفیل محصور لانتک بالجله اعطاء ایدوب دینه و قایم یوب دایندر عدم قبول معامله سن ایستلر ایدیدی (خجاء النبی
 صلی الله علیه وسلم یعدان امره بجدها) فتح جیم و شد دال مهمله ایله یعنی القطع (و جعلها یادر) فتح موحده
 و کسر دال مهمله ایله جمع بیدر خرمن (فی اصواها فشی فیما و دعا فوافی منه جابر غرماء ایه و فضل) ثلاث ضادم مجبه
 ایل و الفتح افصح ای زاد (مثلی ما کاتوا یجدون) ضم و کسر جیم و تشدید دال مهمله ایل (کل سنة) بالاخره چاره ساز
 هر مشکل صلی الله علیه وسلم حضرت تلمذی که ثمرات تخفیل قطع ایلدیه و بجای خویش کومه کومه قیلغه فرمان
 بیورددن صکره جابر چهره ساسی استمداد اولوب حضرت سلطان رسل بیادر ثمرات میانه سنده سیر و زمین بستانه
 قدم نهاده تشریف خیر بیورومغین برکه قدوم شرفوزم برله جابر اول عمراتی و ام بدری ایچون غرمایه اعطاء و ابقاء
 ایددکن صکره هر مال برچیده قیلان مایه اصلیه مقدار ی نه زیاده قالدی غیر عمره می ظاهر اولدی (قال و کان
 الغرماء یهود) نصبله خبر کان طائفة یهوده علیه ایله غیر منصرفدر (فجیوا) بکسر الجیم (من ذلك) جابر رضی الله عنه
 بیورر که دایندر قوم یهود ایدیدی شئی پسردن امر کثیر حصو ایدیر اوله دن تعجب کان سبابه کرید حیرت اولدیلر (وقال
 ابوهریره) علی مارواه الیه بقی عنه (اجاب الناس شخصة فقال لی رسول الله صلی الله علیه وسلم هل من شئی) من
 تبعضیه و تنکیر شئی برای نقیله در که مطالبه ده با الغدی قید اولور (قلت نعم شئی من التمر فی المزود) کسر میم و فتح

واوله انبان (قال فانتى به فادخل يده فاخرج قبضة) بفتح القاف اى مرة من القبض (فبسطها وادعا بالبركة ثم قال ادع
 عشرة) اى فدعوتهم (فاكلوا حتى شبعوا ثم عشرة) بالنصب (كذلك حتى اطعم الجيش كلهم وشبعوا) رواية ينفى
 اوزره ابوهر بره خوشه حين خرمن روايت ذكره برصقده ناسه مجاعة شديده اصابته ايلدى سبب سالار خيل انبا عليه
 برك التحايا بونده من شايد خطاب ايدوب ياتنده اكله صالح بعض نوالك وارميدور ديد كارنده انبا بجه مده بره قدر
 خرما بوانور ديدم احضارنه فرمان ايلدى حضور عزتار به عرض ايلدم دست معجز بيوستنى درون انبا بجه به
 ادخال وبركه خرما اخرج بيوروب مباركة الارين بسط وبركاته ثاخوان اولوب اون بفرستنه دعوتنه امر ايلدى
 انترشيف ايلدوب سيرا ولجه تناول انديله بعد ذاك الاول اون كشي دختي دعوت بيوروب اولوب اون اوزر تكليف تناول
 قيلندى بوترتيب اوزره بالتمام عسكر برسان معده ازاولدiler امدى تخصيص بالعشرة بيورلدنغى عدد عشر
 فضيلته اشارت اولور تكلم ايله قدر وفخر وعاشورا في العشرة واعتمناها بعشر وثلاث عشرة كاملة ايات كره
 اعداد مذكور فضائله شواهد در (وقال خذ ما جئت به وادخل يدك واقبض منه) كسر موحده برله (ولانكبه) فح
 تاه فوقيه وضم كاف ونشد يده موحده مفتوحة وباضغومه ايله لا اقلبه (فقبضت على اكثر مما جئت به فاكان
 منه واطعمت حياة رسول الله صلى الله عليه وسلم وابى بكر وعمر الى ان قتل عثمان فانتهى) بصيغة المجمول اى ساب
 (مضى فذهب) يعنى فخر عالم صلى الله عليه وسلم ككتورديكان انبا بجه في حفظ ايله والاك صوق واولوب وانباني
 فرورده قيله ديوتعليم وامر انديله سر ما باصله دن ما زاد خرما قبضة دسته كتوروب مده حياطة بويه وعصر خلافة
 صديق وفاروقينده مر اداوزره تناول وغيريلره اطعام ايلدم تاجناب ذى النورين هجرتك اونوزيش السالده شهادته
 كاخيه اول عمر مباركة ايله نعيش ايلدم بعد ذاك فساد زمانه بسدن غائب ونايديد اولدى (وفي رواية) اى حسنة
 لا ترمذى (القد جئت من ذلك التمر كذا وكذا) تعدد مقدار ما جله دن كايه در (من وسق في سبيل الله عز وجل)
 روايت ديكرده براورده دركه بدوستى اول خرماى متجدين راه حقه بدل ايجون نيجه نيجه وسق تحمىل ايلدم
 بيورمشلدر (وذكرت مثل هذه الحكاية في غزوة تبوك) اى من الرواية (وان التمر) كسر هه مده ايله جله حاله در
 (كان يضع عشرة تمره) حال آنكه خرمايكري دانه دن نقصان ايدى (ومنه) ايضا حديث ابي هريرة حين اصابه
 الجوع فاستقبه النبي صلى الله عليه وسلم فوجد) اى النبي عليه السلام اوابوهريرة (ابنا في فوج قاهدى ايله
 فامرهم ان يدعوا هل الصفة قال فقلت في نفسي ما هذا اللب فيهم) ما استهفاهم به في معانسه دراي لا ينفى من شعبهم
 (كثرت احق ان اصيب منه شربة) مرة واحدة (انقوى به اندعوتهم) اى فخر وا (قد كر) ابوهريرة (امر النبي
 صلى الله عليه وسلم له ان يسقيهم) فح وضم ياء تحنيه ايله (فخلعت اعطى الرجل فيشرب حتى يروى) فح باوواوله (ثم
 ياخذ الاخر حتى يروى جميعهم) بكسر الواو او بضمها بصيغة الجمع يعنى كما وقع ما وقع بركة دعاء حضرته تكبير طعم
 قيلندى روايتكرد بخارى اولان حديث ابي هريرة رضى الله عنه كه موسى اليه جنانته المجوع اصابته ابتدركى
 حينده حضرت سيد الورى عليه التحايا امر ايديك برشى تفحص ايدم چون برقدح شير شيرين بولديكه حضرت
 برسم هديه اهدا اولغشيدى شاه سر باصطفا كه فرمان ايلدى فقراء مهاجرين اولان اهل صفه في دعوت ايد
 ابوهريرة كشف راز درون ايدركه يومه قدر شير اهل صفه في نيجه سيرايدرهمان بالكر بن يكدمه بوقدر شيرى نوش
 انكه قادرم شايد بكافا ايدم يا ايتيه وشير سيرا قواي بدن حصوله احق وجديرم ديوطاظر كذارم اولدى امتالا
 لامره الشريف اهل صفه في دعوتنه شروع ايلدم مجلس همايونه ماذه اولدiler راوى نقل نقل روايت اولوركه
 انبرى شيرله اسقايه اول حضرت بكاهر ايدوب بنديختي قدح شيرى برينه صونا دردم ريان اولجه نوش ايدردى بوترتيب
 اوزره جله اهل صفه شير شيرين كوارله ريان اولدiler (قال فاخذ النبي صلى الله عليه وسلم القدح وقال بقيت انا) تا كيد
 بشير بقيت ليصبح عليه العطف (وانت اقم قدح شير فشربت ثم قال اشرب وما زال يقولها) اى كلمة اشرب
 (واشرب حتى قلت لا والذي بعثك بالحق ما اجد له مسلكا) يحتمل كه جواب قسم وبامقام تعليله امتناعى مبين
 مستأنف اوله (فاخذ القدح فحمد الله تعالى وشرب الفضل) راوى بيورركه جناب رسالتك قدح شيرى دست
 كرم بيوستنه آلوب شكر ريز خطاب اولديكه شرب لبنا بتلك بن وسن قالدق او تورنوش ايله بيوردي بندختي نوش
 ايتدم بعد ذاك ايج ديكر ارامر ارا لطف تكلفيدن خالى اولدiler تا كه بذاتك حضرت جهان افروز جناب
 شريفكي حقه كافه خلقه بعث ايلدى تكرار شربه بحال واقتران اينايدرديدم كاسه شيرى الوب منغ مولى اوزره شكرو
 نشان حمد و ثنا اوله رقى يقيه شيرى هيتا مرينا نوش ايلدى (لنشته) عافيت شاه عالمه صحا ديد يله راجس وجان
 وعروش وفي الحديث ساقى القوم اخرهم شربا رواه الترمذى وفيه تنبيه على وجه الحكمة تأخير ابي هريرة عن القوم

مع الايمان الى وجه اختصار الايمان لاسيما حال المحمصة والاضطرار (وفي الحديث خالد بن عبد العزيز انه اجرز للنبي
 صلى الله عليه وسلم شاة وكان عيال خالد) بكسر العين المهملة (كثيرا يبيع الشاة) حال وباستئناف ولام الشاة
 للجنس في حكم التكرار اى قديما يبيع خالد شاة (فلانك) ضم فوقيه وكسر موحده ونشد يده دال مهملة ايله من بدا الشى
 فرقه (عياله عظماء وما ان النبي صلى الله عليه وسلم اكل من هذه الشاة رجعل فضلتها) اى بيهتها (في دول خالد ودعاه
 بالبركة فشر) فتح موحده وضم مثله ايله اى اكثرو في شاة بالذون والمثلية (ذلك لعياله فاكلوا وافضوا) اى دخلوا
 في زيادة البركة (ذكر خير الدولابى) ضم دال مهملة ايله انصارى رازيدرا وحيو زاننده بن الحسين عرج نام مجلده
 دولاب كردون فاشامندن فراغت وجانب عقبايه رحلت ايلدى والحاصل ابو بشر دولابى عليه الرحمة ادا زه دولاب
 روايت اولوركه جناب خالد حضرت سلطان عالمه جزيره صالح بر كوسقده اعطا ايلدى مع هذا اهل بيت خالد بسيار
 نفوس اولمغن ذبح شاة اثنا سنده عياله حصه افرازا تكل لازم كله استخوان استخوان فرق ايتكله وفا ايتزدى
 ما حصل بريادن اول حضرت تناول بيوروب بقيه سن دولاسا بر طرف جرمينه نهاده ايدوب بر كته دعا بيوردرنده
 عيال خالد ايجون طه سام بر زياد اولوب اشتهاء تاه اكل وسير اولوب مر دايى عن وبركاته دست زس بولديله (ومن
 حديث الاخرى) همزة مدودة وضم جيم ونشد يده راويا نسيبه ايله صلح كتاب الشريعة ابو بكر محمد بن الحسين
 البغدادي عليه الرحمة در (في انكاح النبي صلى الله عليه وسلم الى فاطمة ان النبي صلى الله عليه وسلم امر بلالا
 بقصعة من اربعة امداد وخسة من دقيق خبز) وشعر وحنطة (وذبح جزور) بعض فخذ صيغة مضاعفة يذبح
 ويديكرده مصدومضافه لوليها (قال فانتبه بذلك فظعن في رؤسها) اى اعلاها بيديه انزل البركة عليه (ثم ادخل
 الناس رقة رقة) بضم الراء اى جماعة بعد جماعة ياكون منها (حتى فرغوا وبقيت منها فضله فبرك) بنشد يده
 وامر بجمها الى ازواجه (وقال كان واطعم من من غشيكين) اى انا كن وحضر يعنى صغر محارب على بن ابي
 طالبه فاطمة الزهرا رضى الله عنها في تزويج امرنده محرم خلوتخانه قاب قوسين صلى الله عليه وسلم بلال حبشى به
 چار ونيج مددن بر ككاه طه سام وبربعير ذبحنه فرمان ايلدى بلال روايت بيورركه اداء خدمت ايلدوب بيشگاه
 حضرتنه احضار انديكده بالاى كاسه طعامه دست معجز غماضيله طه بيوردي بعد ذاك قره شيركه نه كروه كروه
 اصحاب واخواب تكليف بيورلدى تا كم تناوله مبادرت ايديلر سير اولوب فارغ اولدiler طه سام دن فضله فلان مقدار
 دختي دعا بالبركه بيوروب زوجات طاهرانك كايسته اوسال ولب جملدن تنبيه اولوب بالذات انتر تناول ايتدولر
 وحاضر المجلس اولنلر به اطعام ايلسونلر امدى سال سوم هجر يده حضرت فاطمه جناب على مرتضا ايله تنه انشين
 خية زفاف اولمشلدر (وفي حديث ائس) رضى الله عنه كما رواه الشيخان (تزوج النبي صلى الله عليه وسلم بدهض
 نسائه فصنعت اى) لم سليم بالتصغير (حيثما جعلته في يوفه ذهبت به الى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال صه
 وادع الى فلانا وقلنا) خصوصاً (ومن اقيت) عوما (فدعوتهم ولم ادع) بفتح الدال (احد القيتة الادعونه وذكراهم
 كانوا هاء ثمانية حتى ملوا الصفة والحجرة فقال لهم النبي صلى الله عليه وسلم تخلقوا) فتح لام مشددة ايله اى امتدبروا
 كالخلق (عشرة عشرة) اى كل خلقه عشرة (ووضع النبي صلى الله عليه وسلم يده على الطعام فدعا فيه وقال ماشاء
 الله ان يقول فاكلوا حتى شبعوا كلهم فقال في ارفع) اى فرغته (فاادري حين وضعت كانت اكلوا حين رفعت)
 بصيغة المجمول فيعما وباصيغة متكلم معلوله وضمة ثابث باعتبار الانية توره واجه ذر خرم مدكور صدر
 فصله راوى مشارايه جنابلرندن زفاف زينب قصه سنده مبتدا معنا كذارن ايدوب تعدد تفعليه شايد صفيه رضى
 الله عنها تزوجلرندم جلوه كرمصة ظهور اوله والحاصل راوى خبر بوجبه نقل برعبر بيورركه سلطان عالم صلى
 الله عليه وسلم زوجات حرمسراى بوندن برينى تزويج اثنا سنده مادرم ام سليم ووغن وآردله اميخته بر كونه طعام
 طبخ ايدوب سليل آسا بر طرفه نهاده ويرسم هديه بيله سلطان كونيته فرستاده ايلد كده اول حضرت بكاهه في
 وضع ايله فرمان وخاصة فلانى وفلاى وعامة هر دو چار اولد بقل كشيلى دعوت ايله ديوا امر ايدوب بنديختي امتالا
 خواصى دعوت وهر سورا ست كادكار مدن بر فردى تركا ايتدوب سرخوان سلطان فباشانه دعوت ايلدم راوى
 بيورركه او باب دعوت سبب صد مقدارى اصحاب عزت ايدى تا كم دهليز وجره مالا مال اولوب حضرت ادب آموز
 مكاتب حكمت عليه اسنى التحية اول كروه والاشكوهه اوزر نرحلته اوللر به اشارت ويدش ريفه من بركه قصديله
 طعام اوزره نهاده بيوروب بروفق ارادة الله دعا واما ايله لب جنبان وناطقة برداز اولوب بوترتيب اوزره تناوله
 اغاز ايتدiler جله سيرا اولد قنرندم رفع قصه برله امر ايلدى بلم كه كاسه في نهاده ايتديكم حينده طه سام اوزر اولدى
 وياحاله رفقه مدهى مر داي اولدى ديويوردي (واكثر احاديث هذه الفصول الثلاثة في الصحيح وقد اجتمع على معنى

والجارية يتعاقدن حتى صرن ركابا) بضم الراء (خلفهن فاقضى حاجته قال لي قل لهن) مجموع درخت وسنكه
 (يقترن) جواب امر اوزره مجزومدر (ثم قال فوالذي نفسي بيده) مغايرة بين القسمين برای تقتدر (لأبتهن
 يفرقن حتى عدن) بضم العين المهملة اي صرن (على حالهن) حاصل خبر مجزأ حضرت سيد البشر بعض
 غزالنده بيورديلكه برجای تنه برای حاجه رسول مولى قصد وتعيين ايدرميسنك ديدى بندخى وادى ناسدن
 خاليدرديدم نكاه التفات بيورميوب هيچ درخت خرما وسنكدر برشته چشك دوش اولورمى ديدكده بلى بربرينه
 قريب نيجه درخت خرما مشهوددیده يقيندر ديدم وارختلا نه خطاب ابلكه رسول الله جاي خلاستستره ايجون
 كلكزه فرمان ايدرمى وجماره به دخی مانند تخلات تبليغ ابلكه بيوردى عمتلالا امره الشريفة بيقاس من اولدم
 بحق جهنم آفرينكه اول حضرتى بحق خلقه ارسال ايلدى درختانى معايينه ايلدمكه بربرينه يقين ويكدبكره
 يوسته وجماره دخی معافده اتديلر تا كم يكديكره انضمامه قات قات وراه درختانده ديوار آسا اولد يلور قات اول
 حضرت امرى بر طرف قيلدى بكافرمان اتديكه مويله سنك ودرختك مجموعى پریشان و جاي اصليار نه روان
 اولسونلر اسامه ياد قسم بيوروب بجلال احديتكه نفس اسامه قبضة قدرت وتصرفنده در سنك ودرختانى
 مشاهده ايلدمكه نقره باب اولوب حاله اصليه رينه رجعت ايلديلر (وقال يعلى ابن سبيابة) سين مهمله وتحيه
 محققه والف وموحده ايله نام مادر يعليدر حديبيه وخير وفتح مكه وطائفه حاضر اولان اصحاب باصفادندر (كت
 مع النبي صلى الله عليه وسلم في مسير وذكروا من هذين الحديثين) يعلى رضى عنه المولى سير سقرده شاه عالم ايله
 معيت ايلدم ديوب ذكر اولدان ايكي خبر اطيغه مبنى ومعنى قريب نقل عجيب بيورديلكه (وذكر) يعلى (قاصر)
 اى المصطفى صلى الله عليه وسلم (وديتين) فتح واو كسر دال مهمله وتشديد تحته ايله تخلفين صغيرتين (فانتمنا
 وفي رواية اشياء تين) فتح همزه وشين معجمه مدوده ايله وديتين معناسته در (وعن غيلان بن سلمة الثقفي) فكتنه
 تنقب قبيله سته نيسندر وغيلان فتح غين معجمه ايله غزوة طائف عقينه كستان اسلامه داخل اولوب آخر خلافت
 عمر بنه بستان بيايه راهى اولشدر (مثله في شجرتين) نحو ماسبق من اجتماع ما وافتراقهما (وعن ابن مسعود
 عن النبي صلى الله عليه وسلم مثله في غزاة حنين وعن يعلى بن مرة وهو ابن سبيابة ايضا) يدر يعلى مر ومادري سياه در
 (وذكر اشياء) رآها من رسول الله صلى الله عليه وسلم (نخر عالم صلى الله عليه وسلم) نخر عالم صلى الله عليه وسلم نخره خوارق عادات مشاهده
 ايلدى (قد كان طلحة) بالنون واحد الطلح شجر عضادند بر درخت بزركدر (او حمزة) ضم ميمله شجر طلحدن
 بر نوع درخت اوله وحرف او شك من الراوى در (جاءت فاطمة به ثم رجعت الى منبتها فقال رسول الله صلى الله
 عليه وسلم انها استأذنت الى ربها ان تسم على) يعلى رضى عنه المولى روايت بيوركه طلحه وبامره دن بر درخت
 بالامر كدائرة نبوت عليه ازكى التحية حضرت تلى ينك اطرافى پركار وارذور ايلديوب بعد ما قرار كاهنه رجعت
 ايلدكده سريره دان عالم صلى الله عليه وسلم جنبانك اب مجز چكانلرندن ترشح ايلدكده بودرخت عالى بخت
 پروردگار عالم جل شانته حضرت تلى نندن بكاسلام وبركه استيذان ايلديوب مأذونه كلوب اداه مر اسم درود سلام
 ايلدى پيامنى كوشواره بنا كوش حضار ايلدى (وفي حديث عبد الله بن مسعود اذنت) همزة مدوده وفتح ذال
 ونونه اى اعلى (النبي صلى الله عليه وسلم بالجن) اى باتيانهم اليه (ايلا استعواء شجرة) فاعل اذنت والشجرة
 هى السمره ابن مسعود رضى عنه المعبود حديثه رسيدة نصاب محتر كه درخت سمره نبى الثقلى صلى الله
 عليه وسلمه شب هنكام طائفة بريانك حواليسه كدآمده اولوب امام القبايلين حضرت تلى ينك قرآن كرم قرات
 بيورديفن استماع ايلدكلر اعلام ايلدى قصه مذكوره اول ازاده سرور سرفراز طائف جانبته خرامان وعودنلرند
 بطن نخله نام محله ضرب خيمه نزول ايلدكلرند جناب نصيبين دين اسلامه موفق اولمى ويا واقعه من بوره دن اوج
 اى سكره طائفة بريانن بر كوه انبوه شعب ججونده كه كورستان مكه دن عبارتدر رايه افراز عز ملازمت اولوب
 بيرون حيطه حصر قاتر اذات اولد قارى محل اوله (وعن مجاهد عن ابن مسعود في هذا الحديث) صدر ثينان
 مستندرواندن امام مجاهد خادم خواجه جاقبت محمود عبد الله بن مسعود دن روايت بيورد قارى خبر سابق بوجهله
 صورتمباي ظهور دركه (ان الجن قالوا لمن يشهد لك قال هذه الشجرة تعالى) فتح لام وبا كسرله (لجاءت شجرة ودها
 لها قاف) فتح قاف اولى وكسر ثانيه ايله جمع قده صدا ظهور ايدن شيتك حركتندن حكاية اولنور اوز سلاح
 ورخش اما يعنى جنبانى دعوت الى الله اناسنده صدق رسالتكه كم شهادت ايدرديدلر اول حضرت شودرخت
 حاشر ديوب اى شجر قرار كاهكدن بر كنده اولوب شهادت رسالتكه حاضر اول بيورده در حال محال اولندن
 بر ذيل عروق وشاخ ويختى ولوله انداز اوله رقيشكاه سعادتلر نه بر آى شهادت اماده اولدى (وذكر) مجاهد ويا ابن

مسعود (مثل الحديث الاول) ميناى خبر ماسبق نظيرى سر قصه ايلدى (او نحوه) ويا باعتبار معناه اتيان وبيان
 ورجوع بالمكان ايله ذكر ايلدى (قال القاضى ابو الفضل) علامة مغرب قاضى عياض عليه رجة الفياض بيورر
 فهذا ابن عروبريدة) ضم موحده وفتح واو سكوت ياودال مهمله ايله (وجابر ابن مسعود يعلى بن مرة وامامة بن زيد)
 بر حسب روايت ميانه روانده مراعاة ترتيب قصدا وثوب مر ائبه رعايت واعتبار بيورلدى لكن حق تعبير اسامه
 ويعلى جنبابلى ابن مسعود اوزره تقديم ايدى والا ابن مسعود بعد الخلفاء الاربعة اجل اصحاب كرامنددر (وانس
 ابن مالك وعلى بن ابى طالب وبن عباس) بناء على ماسبق عنهم (وغيرهم) حسن بصري وابن فورل و ابن اسحاق اسا
 (قد اتفقوا على هذه القصة نفسها) او معناهها (ورواها عنهم من التابعين اضا فاهم فصارت في انتشارها من القوة
 حيث هي) حيث ظرف مكان وهى مبتدأ وخبرى مخذوف اى هي معرفة ذلك اولور وجهله طرف مضاعف يعنى
 صحابي كرام حضرتانى نطق وجمي وشهادت شجر ماده سنك مبنى ومعنى اعتبار ايله وقوعه اتفاق بيوروب وعددا
 ضعى مرتبة اجلاء تابعينندن نيجه كسسه لردخى انلر دن روايت ايدوب قصه مذكوره فشو وانشارده قوت وصحت
 جهنددن شرياددر (وذكر ابن فورل) ضم فائله صرف ومضى جازدر (انه صلى الله عليه وسلم راقى غزوة الطائف
 ليلا وهو وسن) فتح واو وكسر مهمله ايله صفة مشبهة دن من الوسن بفتحين اول نوم ومقدمة خواب (فاعتزته
 سدرة فافترجت له نصفين حتى جاز بينهما وبقيت على سابقين الى وقتنا هذا وهى هنالك معروفة معظمه) خامه نادره
 نكار ابن فورل ووجهله قطره چكان تحقيق روايت اولوركه فافله سالار خيل ائيبا عليه التحايا سمة نامنه هجر يه ده
 طائف غزاسنه شب هنكام سير وسلوله اتناهنده جن اراى باغ مازاغ اولان شكوفه باداملى هنوز خوابه رسيده
 اولمى خلاانده راحله لرى بر درخت سدرة وچار اولمى كرميا لشرف قدومه صلى الله عليه وسلم سدرة دنويم
 اولوب اول حضرت تلى سير وغبوره سدراه اولمى ايجون فرجه دار اولدى تا كم ميانه شقيندن عز ودولته كذار
 ايلدى واول درخت معلا دوساق اوزره با بر جادركه انده راه طائفة مشهوره ومبركه در بيورديلر شايد اول شجر
 مجز اثر عصرا مام ابن فورل كده موجوده اولوب الف تاريخنده اثرى ناپيدا ايدى (ومن ذلك حديث انس)
 روايتكرده ابن ماجه وداري وبهقي اولان خبر صحت اثر انس رضى الله عنه دخی شاه سدرة مسير جنبابلى نه درختانك
 اجابى قبيلندندر (ان جبريل عليه السلام قال لاني صلى الله عليه وسلم ورا حزينا) بجهل ضمير قال دن حال
 اولور (انجب ان اريك آية قال ثم فنظر رسول الله صلى الله عليه وسلم الى شجرة من وراء الوادى) اى من قدومه
 او خلفه (فقال) اى جبريل ويحمل عكس هذا القيل (ادع تلك الشجرة) اى فدعها (لجاءت عشى اليه حتى قامت
 بين يديه قال مرها فترجع الى مكانها فحدث الى مكانها فيه) سيرغ سدرة نشين جبريل امين اوسمى سر وباغ بلاغ
 صلى الله عليه وسلمى ستمكاران آهندل قريشندن آزرده خاطر كوروب آلى كونه ديديككم صدق رسالتكه كواه
 بر علامت ارانم ايتسم خاطر شريفكزه خوش آئنده ميدر حضرت دخی قبول بيوروب خلت واديد بر درخته نكاه
 ايلدكده شودرختى حضوره دعوت بيورلديدى اشارت عليه صدورنده همان درخت فرموده عالم مطا عرینه
 امثالا حضور باهر الشرفه اقدام وييشكاه دوسه پشت اراى رسالنده قرار ايلدى بعد ذاجبريل بيورديككم
 بارسل الله درخته فرمان ايله مقرر اصلب نه رجعت ايلدون ديدكده دست چها نكته اريله اشارت بيوروب جاي
 قدعنه راهى اولدى (وعن على بن محمدا واولمى كرفيه جبريل) روايت انس مائدى امامه سجة كرامت كرم الله وجهه
 جنبابلى دن روايت اولدى اما خبر شريفنده امين وحى عليه السلامى ياد بيورمديلر (قال اللهم ارني آية لا باي من
 كذبتى بعد هافند عا شجرة وذكرك) على رضى الله عنه مثله نكاشته صهيفة دلالت اى نعيم اوزره عندل قفص حقيقت
 عليه ائى التحية حضرت تلى خارزار خاطر ازار قريشندن كابين مرام اولد لرنده محراب ملكونه توجه برله نغمه سحر
 دعا اولوب آله پروردگار ايك بر علامت ارانم ايله كه مطمئن خاطر اولوب صدق رسالتكه داله آية يته
 مشاهده سندن سكره پریشان دل اولم ديوب بر درخت منتهاي حضوره دعوت ايلدى وخبر انس رضى الله
 عنه كذار ايدن قصه آما على مر تضى كرم الله وجهه دخی ماجراى نقل ايلدى (وحزنه صلى الله عليه وسلم لتكذيب
 قومه) اول حضرتك تمكين اولمى ضيق حال وملت مال ايجون اولمى بامر دين ومرضاة رب العالمين ايجون ايديكه
 حقايت نبوتى قويمى دروغه نسبت ايشلر ايلدى (وطائفة) رفعة (الآية أهم لاله) طرف كبريادن طلبكار مجز
 اولد قارى امينك استقامتى ووجه رسالتكه اقامه دليل ايدى كند و ذات شريفلى ايجون دكل ايدى نر ارفه الله ده
 كمال يقين وفاق يتنده عدم ترددى حق اليقين ايدى (وذكر ابن اسحاق) امام اهل المغازى (ان النبي صلى الله عليه
 وسلم ارى ركنا) بضم الراء ابن عبد ربه العجلى (مثل هذه الآية في شجرة دعاها فانت حتى وقت بين يديه ثم قال

ارجع فرجعت وعن الحسن انه عليه الصلاة والسلام شكالى ربه من قومه (تعبه بضمه) وانهم يخوفونه وسأله آية
 يعلم بها ان لا يخافه عليه (تخفة من المنة اي انه) فاجاب اليه (بصيغة المفعول وفي نسخة بالفاعل) (ان انت وادي
 كذا) ان مصدره ياتفسيره در (فيه شجرة) بالرفع مبتدا وخبره الجاء قبله (فادع غصنا ثم اياتك) وفي نسخة
 باثبات الياء على انه من فروع او مجزوم على لغة (ففعول فجاء يخط الارض خطا حتى انتصب بين يديه فجلسه ماشاء
 الله ثم قال له ارجع كما جئت فرجع فقال يا رب علمت ان لا تخافه على) من سلا عن الحسن روايت كرده بهي اولان
 خبره فخر عالم صلى الله عليه وسلم رايت اقرار غوايت اولان قومند كه اول حضرت في ضرب وجنس وانرا حله تخوف
 ايشان را يدي در كاه عزته بشكوي برله رايت طالب ايتديلر كم انلك بار آورخار جفا رازدن مصون يور لمسه
 يقين حاصل اولوب تسليم باب اوله چون قبل كرد كاردن اول حضرت به وحى اولندي فلان وادي به كاه وائده
 بر درخت معلاهو يداور شاخ رازدن بر غصني دعوت ايله امر يكه منقاد اولور پس وحى بر داني برله عمل ايدوب اول
 شاخ درخت زميني چالك ايدرك كايوب حضور رسالتنا هذه يا بر جاي خدمت اولدي بعده كاه و كاه كاي جاي
 قد يكم رجوع ايله ديور فرمان ايلوب منبته رجعت ايتد كده الها بواية عظيمه في ارائه يورديفكن يقينا
 بيلمكه بنجون ورواه من شان قومند اذا وهراس نايد ادر ديدى كاهما سطرط سطرط الما كتبت فروعه من يدع
 الخط في الما * (وتخوفه عن غير) مروى حسن اما فاروق منيع الجناح طر يقدن بسند حسن روايت كرده بزار
 وبيعه يدر (وقال فيه) عمر رضى الله عنه في حديثه والنبى عليه السلام في دعائه (اللهم ارفى آية لا ابالي من كذبي
 بعدها وذكروا نحوه وعن ابن عباس انه صلى الله عليه وسلم قال لا عرابي ارايت) اي اخبرني (ان دعوت هذا العذق)
 كسر عين مـ هـ له وسكون ذال معجمه ايله اي العرب چون بما فيه من الشمار يخ (من هذه الخلة اتشهده اني رسول الله
 قال نعم فدعا به فعمل ينقر) ضم وكسر فاقله اي فشرع يثب لديه (حتى اناه فقال ارجع فعدا الى مكانه وخرجه
 الترمذي) اي اخرجه في جامعه (وقال هذا حديث صحيح) عبدالله بن عباس رضى الله عنهما جنانبدن مر ويدركه
 شاه سر بر لولاله صلى الله عليه وسلم بر ديوي به خطاب ايدوب بكا خبر و بر درخت خرماند شوشاخ خشكي دعوت
 ايد رسم بغمير جناب كرد كار اولديقمه ايمان برله رفع انكشت شهادت ايدرميسك ديد كده بدوى اي والله ديوب
 فخر عالم دخي عز جوف حضور نه دعوت يور دقه محلدن وثوب بر تاوا ايلوب محضر حضرت به توجه ايلدي بعده به
 رجوعه امر ايدوب جاي قد يمه عودت ايلدي

قصه

(في قصة حنين الجذع) صلى الله عليه وسلم حنين شوق وغرام وجذع كسر جيله ساق درخت خرما وبوم مقامه
 ستون مسجد شريفدن اولان ساريه در كه حال الخطبه كه اتكا واستناد ايدر لردى (وبعضد) ضم ضادمعجه ايله
 تا ييد و تقويت (هذه الاخبار حديث ابن الجذع) كلام اشجار خصوصه ثبوت يافته اولان احاديث سابقه في
 حنين جذع حديثي تقويت يافته اولور (وهو في نفسه مشهور منتشر والخبر به متواتر) يعني انين جذع خبري
 باعتبار مبناء عند السلف والخلف شهرت ياب وحنين جذعه خبر باعتبار المعنى متواتر وبانه مراده مفيد علم ظني
 اولان طريق احادي اوزره اطلاق يافته اولنره علم قطعي افاده ايدر (قد خرجه) تشديد رايله (اهل الصحيح) بخاري
 ومسلم وابن حبان اساجله محدثين كابلنده بحسبى التزام ايدن قول تخريج وروايت يورديلر (ورواه من الصحابة
 بضعة عشر) كسر موحده ويا فكله اي ثلاثة او اكثر الى تسعة (منهم ابى بن كعب وجابر بن عبد الله وانس بن مالك
 وعبد الله بن عمر) هو اشهر من ان يذكر (وعبد الله بن عباس ومسلم بن سعد الساعدي وابو سعيد الخدري وبريدة
 بالتصغير) وام سلمة ام المؤمنين (المطلب) بتشديد الطاء (ابن ابى وداعة) بفتح الواو (وكلمهم يحدث) باعتبار لفظ
 كل ضمير يحدث افراد اولندي اي يحدثون بمعنى هذا الحديث ذكر اولان صحابي كرام حضرت انك جله سي
 بوخير جليل معاصيله خبر رسان اولوب باب حديثه القاط مختلفه دخي وقوع يافته ايسه ده بومنى ايله تواتر
 في المعنى حصول يدر (قال الترمذي وحديث انس صحيح) امام ترمذي جوزي بالخبر الوفي يورركه حديث آني
 انس صحيح الاسناد در (قال جابر بن عبد الله كان المسجد مسقوفا على جذوع نخيل) تشديد معناه اسم جندو يعني
 سقف مسجد شريف نبوي خرمانا جيله برداخته ايدى (كان انبي صلى الله عليه وسلم اذا خطب يقوم الى جذع
 منها فلامع) بصيغة المفعول (له المنبر سمعنا ذلك الجذع صوتا كصوت العشار) كسر عين مهمله ايله جمع عشار
 بضم وفتح مدوودة ناقة حامل يعني خطيب منبره يائه افلاك صلى الله عليه وسلم خطبه خوان اولديقمه جذوع مسجد
 لطيفدن بر جذع معينه قيام يور رايدى وقتا كه انصار دن برخاوند غلامى درجات ثلاث ايله بر منبر توين تصميع

ايلدي پس مجر منبر مصنوع قيلنوب قبل طلوع سيد البشر جذع مذ كوردن صدای شتر حامل اسدا اوزدهشت افزا
 ظهر ايدوب در محبة سامعه مرقع ايلدي (وفي رواية انس) وهى قوله فلما قدم على المنبر خارا الجذع كخوار الثور (حتى
 ارجع) تشديد جيله اضطرار وارده ساد (المسجد الخواره) ضم خاء معجمه وواوله صوت كاوا وواوه و بعض نسخده ضم
 جيم وهمزة مفتوحة والقه جوار قيدي مقامه انس يدر كه دعا و فطره رفع صوت ايتكدر يعني انس روايتنده اول
 بالانسين مسند دعوت عليه السلام منبر نوينه جلوس يور دقلنده جذع معهود صدای كاوميش آساوا رازدن
 مسجد شريف رزان اولدي (وفي رواية سهل وكثير بكاء الناس لما راوا به) لما كسر لام وتخفيف مهمله وبافخ لام وشدميم
 دخي جائزدر يعني من جهة التباعد عن الخدمة جذعه غرام وكريه عرضنى خلق معاينه ايتلر يله رقت قلبه نالان
 وكربان اولديلر (وفي رواية المطلب) بن ابى وداعة السهمي (وابى) ضم همزه وفتح موحده وياه مشدده ايله ابن كعب
 (حتى تصدع) بتشديد الدال اي تشقق (وانشق) عطفت نفسرا اولور (حتى جاء النبي فوضع يده عليه فسكت) يعني
 جذع چالك اولنجه حنين و فرياد ايتكدين دوحه بهشت ار اى رسالت جذعه توجه و اقبال و دست جها انكشارين
 جذع اوزره نهاده يور مغنا كه سكوت كلدي (زاد غيره فقال النبي ان هذا بكى لما فقه من الذكركي) راوى ديكر جودت
 خبر يوروب سرور سادات عليه التحيات لوحه طرا زمة قيت جذع اولوب بو جذع ذكر و موعظه دن دور اولغين كريان
 اولدي يورديلر (زاد غيره) غير ذلك الغير انس طر يقدن زياده يوروب (والذي نفسي بيده لولم التزم لم يزل هكذا الى
 يوم القيامة تحزنا) بضم الزاى اي اظهارا للحنن (على رسول الله) جريحه دوزد لريشان عالم عليه السلام يورركه قسم
 بعهده كبريا و اخلاق عالم كه تقسم قبضة ارادنده در اكر جذعي اعتناق و در اغوش ايتيديم فراق رسول الله ايله تاجشمر
 كره دن خاني اولوب زارى و نالان اوليدي عبارته مذ كوره لسان نبوتدن صدور يافته در اماربان راويدن محكي اواق
 دخي محملدر (لله در من قال) الصبر يحمد في المواطن كلها الا عليك فانه مذموم فامر به رسول الله عم قدغن
 تحت المنبر) اول حضرت فرمان يوروب جذع معهود زير منبر شريفه كنج نهان كبي دفين قيلندي (كدا في حديث
 المطلب وسهل بن سعد واهق) ابن عبدالله بن ابى طلحة التابعي (عن انس وفي بعض الروايات عن سهل فدفنت تحت
 منبره واجعلت في السقف) سهل من الراوى ووجه تأييد جذع جذع الخلة تقديريه اضافتدن مكتسب اوله ويا خشبه
 اعتبار ايله تأييد قيلنه يعني جذع نخلة تحت منبره دفين خالط عطر نالو ياسف مسجد ضم اولندي (وفي حديث ابى
 فكان اذا صلى النبي صلى اليه فلما هدم المسجد اخذوا بي فكان عنده الى ان اكته الارضة) مرلدوس ديد كلري دابه در
 (وعاد فانا) ضم را وفا وناه فوقيه ايله فتات و دفاق معناسنه يعني ابى بن كعب روايتلنده اول امام محراب ملكوت
 عليه السلام تحريه بند نماز اولدقمه اول جذعه توجه يور رايدى وقتا خلافة ذى النور ينده توسعة للامة مسجد
 شريف من جهة القبلة توسيع و تشديد اولندي ائنه ابى بن كعب تبر كاواول جذعي اخذ و غداى كرمان اولوب تفتت
 ايدنجه حزر جان كبي خانه لنده نهان ايتشيدى شايد رفات اولدقدن صكره صوناله عن مهاتنه زير منبر لطيفه دفن
 اولنش اوله (وذكر الاسفرائيني) كسر همزه وسكون سين وفتح وكسر فاوراء عمدوده وهه زه ونون وباليه خراسانده بر
 يلد يه نسبندروفي نسخة بنون بين يابن مراد ابواسمعا در و ابو حامد اواق محملدر (ان النبي دعا الى نفسه فجاءه يخفق)
 بضم الراء وكسرها (الارض) فالترمه ثم امره فعدا الى مكانه (داور خطه رسالت عليه اسنى التحية جذعي طرف باهر
 الشرفه دعوت يوروب زميني چالك ايدرك ملازم حضور اولدقه و دعاهمه دواغوش يوروب بعد ذار جوعنه امر
 وقرار كاه قد يمه دعوت ايلدي ديواسفرائيني نقل يور شلدر (وفي حديث بريدة فقال يعني النبي ان شئت اردت الى
 الحائط) اي البستان (لذي كنت فيه تنبت لك) صيغة فاعل ويا ياء مفعوله (عروفتك ويكمل) فتح يا وسكون كاف
 وضم ميم ويا ضم وفتح وشدميم مفتوحة ايله (خلتك ويجعل ذلك خوص) ضم خاء ايله ورق (ومرة) مثله ايله سيوه (وان
 شئت اغرسك) بكسر الراء (في الجنة) الموعودة (فيا كل اولياء الله من عرفتكم ثم اصغاله النبي يستمع ما يقول فقال بل
 تغرسنى في الجنة فيا كل منى اولياء الله واكون في مكان لا ابلى فيه) ابلى بفتح الهمزة واللام (فسمعه من يلبه) ضمير
 جذعه ويا حضرت راجع اولور (فقال النبي قد فقت) اي قبلت (ثم قال اختار دار البقاء على دار الفناء) بریده
 حد ينده ثبوت يافته روايتدر كه خدو عمالك رحمة عليه اجل التحية مر حة جذعي شايد خطاب ايدوب ديلرسك سنى
 اول ثابت اولديفك يستانه ردايه يم اغصان وعروفتك ثابته و خلقت اصيله كمال يافته و برلر و بارلر نون و غماياب اوله
 ويا ديلرسك بهشت برنده سنى غرس ايدم بار اور اولوب ميوه كندن اولياى حق تناول ايدره ديوب بعده جذعك
 جوايداده اولديفك كفتار بو العجي استماع ايدر اولديفك حالد سمع شريفن القاوتقر يب يورديلر جذع ناطقه برداز
 اولوب بهشت جاويدن درخت خشكي نشانده يوره مزر كه اولياء الله بنم سيوه لرم چيده و تناول ايدره و بر مسكانده
 بايدار اولوب انده فنا بوليم ديومشم نم بقا اولدي وكفتار جذعي قريب اولنر كوش ايلدي پس خداوند علين مـ بر
 ملتسنى قبول ايلدم ديوب بعد ذابو جذع داره ااوزره بقا عقبابى اختيار ايلدى ديدى (فكان الحسن اذا حدث

الذات الكبير الصفات (المنعالي) الرافع الشان المتز عن التعلق بالزمان والمكان (فرجف المنبر حتى قلنا الحزن) فتح
لام باوكسبرخه مجبه وتشديد راي الله ليعطن (عنه) مشكين فشان عباده رواه ابن عبد الله بن عمر كلاب فشان
روايت اولوكة خطيب منبره بآية افلاك منبره متفنده خطبة بلغة وماقدروا الله حق امره كرمه من تدكار
يوروب ديدلر كه مولى ذات يا كني مجر وشرف وعظمت له تعجيد وتذكرايد اولديني حاله جبار بنم شد كافي بروق
مراد جبر وعظم الذات ورفيع الشان كريم الصفات بنم دوتجاول ايد كده منبره بقه لرزش طاري اولوب مركه
شدیده ايله تحرك ايلدي برعاشر صحابه كند وكند و من ايله كويا اولوب هر آينه مركز محيط نبوت قرار كاه منبردن
وارعاشه كوره ساقط اولور قياس ايدك (وعن ابن عباس كان حول البيت ستون وثلاثمائة صنم متبقة الارجل
بالرصاص) فتح وكسر رايه (في الحجارة فلما دخل رسول الله المسجد) كعبه شريفة وما حولها بقعة منيفة به مسجد
حرام اطلاق اولور (عام الفتح جعل) اي شرع (يشير فضيب في يده) قضيبين حال اولور (اليها) متعلق بشير
(ولا يحسبها وقول جاء الحق) اي ظهر (وزحق الباطل) اي ذهب واضمحل (الاية) ان الباطل كان زهوقاى غير
ثابت في نظر اهل الحق دائما (فاشاراني وجه صنم الاوقع لقفاه ولا لقفاه الاوقع لوجهه حتى ما بقى منها صنم) اي الاخر
ساقط والحاصل ابن عباس من ويذكره حوالى حرم الله هه جهلة صورت پرست قریش مواضع عديدة به اعداد
ايامه مراعات موافقت قصد به حجر وشجر دن تراشیده نصب اندك كرى اوچيوزالتش عدد اصابم كرىه الاجسام
ايد كيه اقدام آهيندلى ثقبه منخره متين اوزره وصاصله مستره ومستهكمه ايدى فتح مكه سته سنده نقر المراسين
حوالى حرم الله داخل اولوب يد مباركه لنده اولان سيف لطيف ويا عود ظريف ايله همان اشارت وتجنبا عن افس
انكسرين جاء الحق وزهق الباطل ايتن نقش كآية زبان ايدى رله قضيب ايله قنغبتك روى بدكرانه اشارت
ايتد به قفاسى اوزره وقفاشته اشارت يورديني يوزى اوزره دوشوب آنلردن برت قالمدى الا خود بخود خاله هوايه
غظان اولديله (ومثله في حديث بن مسعود وقال) اي الراوى (لجعل يطعننا) فتح وضرم عين مهمله ايله (وقول) كا
امريه في سورة اخرى (جاء الحق وما يبدى الباطل وما يعبد) اي ظهر الحق ولم يبق للباطل ابداء ولا اعاده اما بوقامده
طعن مجر داشاوتدن عبارتندر (ومن ذلك حديثه مع الراهب في ابتداء امره اذا خرج تاجرا) حال من عه لامن ضمير
خرج (مع عه وكان الراهب لا يخرج الى احد فخرج وجعل يتخللهم) اي شرع بطالب احد في خلال من كان في ذلك
الحال (حتى اخذ بيد رسول الله فقال هذا سيد العالمين يهته الله رحمة للعالمين فقال له اشياخ من قریش) من
المشركين (ما علمك قال انه لم يبق شجر ولا حجر الا حرم ساجده ولا تسجد الا لاني) وذكر القصة ثم قال (راهب وباراوى
فاقبل النبي وعليه غمامة تظله فلما دنا من القوم وجدهم سبقوه الى في الشجرة) في فتح فاسكون تخشيه بهدهاهمه
ايله ظل وسايه (فلما جلس مال النبي اليه) بمحصول مراد اول نبر عالم افرو زجاءه وجلال مطالع سنن دن اون ايدى بيل ايكي
اي اون كون درجه سنه نور افشان اولد كده عم مهر بانيه برآى تجارة عزم سفر شام ايلوب اعمال بصرى شامدن كفر
نام قريه ده بجهري عارفه رسیده اولد يراول راهب مدة العمر بردي خراب كوشه سنده ارام ايدوب آمدورفت بر فرد
حقمش دكل ايدى كرد غير بين قریش عطر ساي دماغ منتظران اولد كده بيلد كيه كاربانده بر صاحب سعادت هودج
نشين جاء وجلال درارباب قافله ساحه قريه به ضرب خيمه نزول ايتد كده في الحال بايان صومعه به ايوب كاربان اى
دعوت و خلال رجالة اول حضرتى تفحصه شروع وجست جوي به آغاز ايدوب تا كم دست شريفندن يا شوب
ابوطالبه جواهر بند براهه سن پيرايه سامعه ايدوب بوعقيل سهيل عز و عكبن سيد العالمين دكر كرم بونى عالمينه
رحمت وخاتم المرسلين بعث ايدرديد كده كاربانان قریشدن به ضيلرى مجرى اى عارفه خطاب ايدوب بونوجوان
قرشيك بيقمير اوله جفن نيجه معلوم ايدندلد بواعتراض ايلد كارنده راهب راستكو كشف اسرار ايدوب رهكذارنده
بردرخت و سلك باقى قالمدى الاسر فرو نهاده سجدة تحيت و اكرام اولد يراول حال آنكه ذات به غمير قله كاه اولغله نيكينك
غيري به سجده اولغز ديوپ وزول اندوكى درخت نخيلى زمان سر رشته خيض وغادن منقطع بي رله و بارايكن
مقدم شريفيله طراوت بولدني قصه بي نقل ايتدى و ديدكم بوسر وراقبال تشریف اند كده بر ابرياره كه سايه دار
يعنى بونقل سايه پرور حائل تابش خورشيد اولوب مركه وسكوننده سايه وش مر افقت ايدوب چون قومه قريش
اولدى قومي سايه درخته سايه يان اشهر بولدى پس عز و نازله جلوس يور دوده ظل شير اول سهي سرباغ بلاغه
سايه انداز اولوب اول چاه ميل ايلدى ديوم دعاسي اثبات ايلدى (قصه لي) (في الايات في ضرب
الحيوانات) نبوت نبوت وصدق رسالته شاهده انواع حيوانانده ظم وريافته علامه يابنده در (تسارع بن عبد
الملاك ابو الحسين الحافظ حديثنا لي) تقدم ابوه (تسار القاضى يونس تسار ابو الفضل الصقلي) فتح وكسر صادمه هه وكون
قافله (تسار تابت بن قاسم بن ثابت عن ابيه وحده قال تسار ابو العلاء احمد بن عمران تسار محمد بن فضيل تسار يونس بن عمرو
تسار مجاهد عن عائشة قالت كان عندنا داجن) كسر حيله انعام و مرعاندن خانه پرور اولان حيوانانده اخوذه من
الداجنة اى الخاطمة والملازمة (فاذا كان عندنا رسول الله قرونت مكانه فزججى ولم يذهب واذا خرج رسول الله جاء

وذهب) راستروان مناهج انا رجناب صديقه وشيعة رضى الله عنها طر يقدن معنعا تحريك ساهله روايت
بيورديله كرم خانه من ده خانه پرور داجن وارايدى مركز دار نبوت عليه اسنى التحية بزده اولديني زمان داجن
اشياشته قرار ايدوب توفير الحضرة شاني تغيير ايتدى وقتا اول حضرت بيرون خانه اولوردي تردد واضطراب
ايدردى (وروى) صيغه مجمله و الله ضعفه اشارت اولور (عن عمر) رضى الله عنه (ان رسول الله صلى الله عليه وسلم
كان في محفل) فتح ميم و كسر قافله به ميته كاه (من اصحابه اذ جاء اعرابي قد صادضيا) فتح ضاد مجبه وتشديد
موحده ايله سوسمار ديدكاري جانورد كيه يديوز سنه دنخى زياده تعيش ايدوب امان الله خيرت وعقوق وطول حيا الله
ضرب مثل اولور (وقال من هذا قالوا في الله قال واللات والعزى) ميانه كعبه الله ده پرستش اولنان ايكي بت
ايدى (لا امت بلك او يؤمن) نصبتله الى ان يؤمن او حتى يؤمن تقدير ندر (بك هذا الضب فطرحه بين يدي النبي
صلى الله عليه وسلم فقال النبي يا ضب فاجابه بلسان مبین بسمعه القوم جميعا ليك) اي اجابني لك مرة بعد مرة
(وسعديك) ومسا عذقي يطاعتك كرهه دكرت (بازين من اوفاء القيامة قال من تعبد قال الذي في السماء عرشه) اي
ملك كونه (وفي الارض سلطانه) اي ملكه (وفي الجحيم سبيله) اي طريق آياته (وفي الجنة رحمة وفي النار عقابه
قال فن انا قال رسول رب العالمين وخاتم النبيين وقد افخ من صدقك) بتشديد الدال (وقد خاب من كذبك فاسلم
الاعرابي) نكاشته بعض صحايف انارد كيه شمع جهانقر وزنبوت عليه افضل التحية مجمع اصحابه ايكن بر يوردي
بركار صيدا ايتش كاوب جناب بيقمير عالیشان ايكون بونلر كدرديدي اصحاب اعرابي به بونلرني الله حضرت تليدر
ديو اشارت ايتديلدوى لات وعزى حتى سكايمان ايلم تابوسوسمار سكايمان كتور ميخه ديوب كاري بيشكاه
حضرت انداخته ايلد كده اول حضرت اكا خطاب ايدنجه زبان فصيحله اجابت ايتديكن حضار استماع ايلوب
لييك وسعديك اي مجمع حشره جمع اولنلره زيب وزيننده اولان ذات ديو جوايداده اولد كده بيورديله كيه الله
تسميه ايدرسن سوسمار اول ذات يا كه كه ملكوتى اسمانده وملكي زمينده وراه اياي درياده ور حتى به شتده وعقابي
دوزخده درديدي به دذبان كم ديو پيسان اولديلسن بيقمير جناب كبريا وخاتم الانبياسن سكا اطاعت ايدنلر
في الدارين قاتر اولوب سكا عاصي اولنلر خامر اولدى ديد كده ديوى شرف اسلامه مشرف اولمشدر فقدهال الحافظ
المزى لا يصح اسناد اولامسا وقال ابن دحيه انه موضوع (ومن ذلك قصة كلام الذئب المشهورة) بالرفع كرك نطق
آورا ولدني داستان مشهورة بوقيلدندر (عن ابى سعيد الخدري بينا) الف اشباعله وبهض نسخده ماء زائده كاه
ايله (راع برى غمالة عرض الذئب بشاة منها فاخذها الراعى منه فاقبى الذئب) افتعاد و سنك زمينه نهاده قيلنوب
ساقين وغذني نصب ايله بروع او نور وشددر (وقال للراعى الاتنى) استههام تو بيلخه اى خف (الله حلت بيني وبين
رزق) جله ميبينه مقام تعليله قائمه در (قال الراعى العجب من ذئب يسلكم بكلام الانس فقال الذئب الا خبرك
باجب من ذلك رسول الله بين الحرتين) فتح حاه مهمله وتشديد رايه ثلثية حرة مدينة سكينه حواليسنده سنك
سياهى بسيار زميندر (يحدث الناس بابا ما قد سبق قاتى الراعى النبي صلى الله عليه وسلم فاخبره فقال النبي صلى
الله عليه وسلم قم فخذهم) اي الحاضرين والغائبين امام احمد و بزار روايتلرند قضيه كرك سخن كوي بوشكل
اوزره نتيجه بديروايتدر كه خوالى مدينة جراكاهلرندن برنده بركلر درنده كوسفنده هجمة غارت صاوب
بركوسفنده قريه اكار بودة چككال استيصال اولمشيدي چوبان ربه عقاب وايتشوب اول كوسفندز بونى خلاص
ايتد كده كرك اواره ياس وحرمانله چوملوب چوبانه خطاب ايتديكه اى چوبان ناخدا ارس اول خداوند روزي
رس بكافر اخور حوصلة احتياج ايتديكي قوفى اغزمدن المي لا يقمدرديدي چوبان انكشت كزیده خيرت اولوب
سجنان الله عجبدر كه كرك سايان سخن كوي سر نبع البيان اوله ديد كده كرك جوايداده اولوب بوندن عجب دكلدر كه
ميانه سنكسنان يثريده بيقميرزدان سيام كذشته دن سر خبر داده ايكن اكا بوجيه سامعه اعتبارا بيزرديدي
چوبان اول صاحب مقام محمود يشكامنه واروب تقر برواقعة بوالجبد نص كره قصه برعبري باران بدوى
وخضري يه نقل ايله ديو چوبانه امر ايدوب (ثم قال صدق) بعد داني بحق صدق راى به صدق وبالحق طاق اطيعه هيله
قولاني تضديق بيوردي (والحديث فيه قصة وفي بعضه طول) بوقضيه ده خبر عظيم وبهض طرقى دوحه معلاى
الحديث دوتجوبن مسلكي اوزره طول و دراز اولوب سمت ايجازه امالة الجمام روايت اولمشدي (وروى حديث
الذئب عن ابى هريرة وفي بعض الطرق عن ابى هريرة فقال الذئب انت اعجب واقفا على عذرك وركت نيا) جله
حاليه (لم يبعث الله تعالى نبيا قط اعظم منه عنده قدر اقد كفت له ابواب الجنة واشرف اهلها على اصحابه ينظرون
قتالهم وما بينك وبينه الا هذا الشعب) كسر شين وسكون عيله جليلين بيننده اولان فرجه در (فصير في جنود الله

فقال الراي من لي بغني قال الذئب ان اراها حتى ترجع فاسلم الرجل اليه غنمه ومضى وقد كرمته واسلامه ووجود
 النبي صلى الله عليه وسلم ياتل فقال له النبي صلى الله عليه وسلم عن وسكون دال مهملة اليه اربع (الى
 غنمك تجدها) امره جوابا (بوفرها) فخرج واووسكون فاليه تمام وكال (فوجدوها كذلك) وذبح للذئب شاة منها
 حاصل كلام وزبدة مرآة حديث كركي سخن كوي الي هريره طر بقندن مروي ونعد قصة هي تحتلدر وبعض طرق
 مشار اليه وروايتي كه چون راي سخن كركي استغراب ايلدي كركي چوبانه سخن سباز اولوب سنك حال
 دخی بغير در كره كه كوسقندن رعایتيله وقفه كير خدمت اولوب ني عظيم الشانن غفلت ايدرسك كه در كاه كير ياده
 اوساطانن چليل القدر بر ينغمبري حق جل وعلا بعث ايتدي بدوستي ابواب هشت بهشت او حضرت كه كاشاده
 وملائكه وحور و غلمان اصحاب با صفای حضرتن كشاره بجاهده سنه نكران اولد قلمري حاله ناي والادن
 اشرف ايدر لر مع هذا سنكاه اول حضرت ميانه سنه حائل همان بوشع بهل العبود در شتاب ايله ناخود بخنده
 مولدين معدود اوله سن ديد كده چوبان يارعايت كوسقندن خدمته كم مرآي اولور ديدی كركي خدمت رعایتيله
 قصور بن برقصور سن كنج كراختامی میانه بنديده رم ديونعه ايدوب راي رنه كوسقندی كركه تسليم وباركاه
 شاه عالمه شتاب ايدوب پيشكاهنده قصه ذبی وكوسقندانی كاتسليني تقيروقطه يريكان يكان نقل ايلوب اول
 حضرتي برغزاده انشاء مقاتله ده بولديغن راوي ذكرايلدي واول حضرت راي به كوسقند انكه رجعت وبي كم
 وكاست بولور من ديواي اولدخی چرا كاهنه عودت وفي الواضع نطق غاليلى اوزره غنمك موجوده وذنبه رعایت
 وعوض رنه دن بر كوسقند ذبح ايدوب بسط سفره مكافات ايلدي (وعن اهبان) ضم همزه ايله (بن اوس) بفتح
 المهمزة (وايه) كسر وفتح همزه ايله (كان صاحب هذه القصة والمحدث بها ومكلم الذئب) يعني اهبان رضی عنه
 الرحمن دن خبر ما سبق نظيري مر ويدروموي اليه صاحب قصه محكمه وراوي ورككه كفت وشيفيد ايدن ذلتدر (وعن
 ابی سلمة بن عروب بن الاكوع وانه كان صاحب هذه القصة ايضا وسبب اسلامه) علامة مغرب ابوالقاسم السلمي
 روض الاندلسه فجر يري اوزره روايه اهبان اساسله صاحب قصه كركي سخن كوي واسلام سلمه يه بادي اولدني مشار
 ايدن مر ويدر (بمثل حديث ابی سعيد) مقدر روي فعلته متعلق ويا عن اهبان قولنه تعلق ايليه يعني اهبانن
 خبر ابی سعيد نظيري روايه اولندي ديمك اوله والحاصل كرككه مكالمه ايدن راي اسمنده اختلاف اولور وابعقبه
 اهبان ابن اوس السلمي نزيل كوفه ويا صاحب شجرة دن عم سلمه اهبان بن عقبه ويا اهبان بن عباد خراي
 ويا اهبان بن صفي وتتل كاي اوزره مكالم ذئب اهبان بن الاكوع وعند السلمي رافع بن ربيعة وياسله اولقي مر ويدر
 وتعدد قصيه اوزره قصه ذبی حل اليه جي نمكندرو عن ابن عساکر الذي كله الذئب رافع بن عيرة الطائي كله الذئب
 وهو في شأنه برعاهار دعاه الي النبي عليه السلام فقال * رعت الضأن اجمعها زمانا * من الضبيع الخفي
 وكل ذئب * فلما ان سمعت الذئب نادى * يشرني يا جدم من قريب * سمعت اليه قد شرت لولي *
 عن السابق فاصدة الر كيب (وقدر روي ابن وهب مثل هذا انه جرى لابي سفيان بن حرب) بدر معاويه (وصفوان
 ابن امية مع ذئب وجداه اخذ ظبيا فدخل الظبي الحرم فالتصريف الذئب فعبها) بكسر الجيم (من ذلك فقال الذئب
 اعجب من ذلك محمد بن عبد الله بالمدينة يدعوكم الى الجنة وتدعونني الى النار) يعني نظيره ما جرى ابن وهب روايت
 ايتديكم شان كلام اوس سفيانله صفوانك مر كذشتيدركه بر كرك دزنده بر آهوي شكاره دركار كورديلدر حال
 آهوي ياهويديوب دارالامن حرم الله بر نوايتد كده احترام العزم المحترم كرك شكار آهون وكردان اولدي ذئب
 انصرافندن اوس سفيانله صفوان تعجب كان نكران اولد قلدزنده كرك فصيح زبانله كوي اولوب بغير تازين عجب كه
 محمد عليه السلام دارالسكينة مدينة ده سزي سبب دخول جنسان اولان دارالامان ايمانه دعوت ايدر حال انكه
 سبب موجب نيران اولان كفرانه دعوت قيلد سزدي مؤمن ال فرعونن حكايه بيوريلن وباقوم مالي ادعوك الى
 الحياة وتدعوني الى النار اية كريمة سندن متبسر (فقال ابو سفيان واللوات والنزى لنذكرت هذا مكة
 انتركتها خلوا) ضم خاء مجبه ولامله بلاحام ولا راع معنائه مصدر ويجمع خالف ويا تغير معنائه اوله يعني
 ابوسفيان صفوانه خطاب ولات وعزى به قسم ياد ايدوب بوخبري اهل مكة ميانه سنده اقشايديرسك احوال الهائي
 مكة متغيره وروبراه مدينه اولدله مكدي تمى مانده قيلد رديدي (وقدر روي مثل هذا الخيروانه) فتح وكسر همزه ايله
 (جرى لابي جهمل واصحابه) ابوسفيان واحياه به وقوي اساقصة كرك سخن كوي ابي جهل واتباعه واقع اولوب
 شقاوت ايديه سبيله كفرجهالنده اصرار ايلدي (وعن عباس بن مرداسن) بكسر الميم ومن ذلك حديث عباسله
 نه بيري اولي وخوش آنيده ايدى (لما تعجب من كلام ضمار) كسر ضاد مجبه وتحقيق ميم والف ورا ايله ياخود فتح

ضاد مجبه ويابدل الر اذال مهملة در (ضمة) جره ضمار دن بدل ويابندر (وانشاده الشعر الذي ذكر فيه النبي صلى
 الله عليه وسلم) منقولدر كه مر داس بدر عباس بالين اجاله سرتاده وحالة اختصارنده بصري عباسه بر سنش
 ضمارله بند واول ضمي رعایتيله توصيه قيلشدی عباس بر كون ضمار نام بته نكاه ايدوب بوصف سنكندن برداخته
 برهيكلدروياوازلند ايله يا الهى الاعلى اهدني لى هي اقوم فريده سيله ضيحه انداز اولدقه صنم جوفندن بواييات
 فصاحت غايت قرع سامعه عباس ايلدي * اردى ضمار وكيان يعبد مده * قبل البيان من النبي محمد *
 وهو الذي وزن النبوة والهدي * بعد ان مرهم من قزيش مهتد * قل للقبائل من سلم كاهل * اردى
 ضمار وعاش اهل المسجد * چون شعر مذ كوري قرايت وانشاد وفي محبتي خلال شعر نده ياد ايلدي كفتار
 صندن تعجب كان عباس ضمارله استئناس ايتيوب ياره لى (فاذا طارت رسة ط) در حال پشكاه عباسه بر مرغ نزول
 ايدوب (فقال يا عباس ان تعجب من كلام ضمار ولا تعجب من نفسك ان رسول الله صلى الله عليه وسلم يدعوا الى الاسلام
 وانت جالس فكناس سبب اسلامه) طائر غيبي خطاب ايدوب اي عباس كفتار ضمار دن تعجب ايدرسن نه عجب
 نفسكندن استغرابنا يخرسك تحقيقا رسول انام دعوة اسلام ايله قائم وسن مقام مر آمدن دور سن ديد كده كلام
 طائر باعث اسلام عباس اولدي (وعن جابر بن عبد الله) كاريو البهيقي (عن رجل ابي النبي صلى الله عليه وسلم
 وآمن به وهو على بعض حصون خيبر وكان الرجل في غم برعاهالهم فقال يا رسول الله كيف بالغتم) اي مع اصحابه
 (قال احصب) فتح همزه وكسر صاد مهملة اي ارم بالحصا (وجوهها فان الله سيؤدى عنك امانتك ويردها الى اهلها
 فقبل فسارت كل شاة في طريقها حتى دخلت الى اهلها) ابوالفتح اليه مري عليه الرحمة سرتنده مر برتقري
 اوزره يساروياسلم نام عبد اسود ثم غشاه امجد فتح قلاع خيبره دركار اولدني انشاده يار كاهنه چهر مساي اولوب
 شرف اسلامه بندر قيت كفرنن خلاص اولدي اما اول شخص خيبريان رنه كوسقندی رعایتيله مشغول ايدى
 بهمد اسلام كوسقندانی اصحابيه نو جهله ايصال ايدم ديورسان اولدقه روي كوسقندانه حصا ياش اول قادر
 نيچون جل وعلاقرييا مانتي سندن ادا واصحابه بي كم وكاست رسیده بيورزد يديلى الحقيقه راي اجير بقول
 ني بشير بكفه حصاني ونجوه اغنامه باشيده قلوب هر برى خداوند اى خانه سته زوراه ودخول ايلديلى (وعن انس
 دخل لثني صلى الله عليه وسلم حائط انصاري وابوبكر وعمر ورجل من الانصار وفي الحائط غنم) شاة لا واحد لها من
 لفظه او اسم مؤنث للجنس اولوب ذكور واثانه وعابها جميعا اطلاق او انور (فوجدت له قبل ابوبكر سخن احق
 بالسجود لك من الحديث) ثلث مثله ايله وميأتى غامه امام احمد ويزار سنده صحيحه انس رضي الله عنه طر يقندن
 سوق مطيه روايت اولور كه داوور حطة رسالت انصار دن بر ينك مستبانه قدم سادة عز تشريف بيوروب رفيق
 وصديق وفاروق برفيق وانصار دن بر كسبه على التحقيق ملازم ركاب حضرت ايد يتر بوستاندم بر كوسقند اكراما
 اسيد الانام وضع جبهه بعد القيا ماله سر اغاز حجة تحيت واکرام ايلد كدميار غا حضرت يار رسول الله سكامر فرو
 برده تحيت اولغه بنز بوغندن سزوار في سوزيدل (وعن ابی هريرة دخل النبي عليه الصلاة والسلام حائط الخاء عير
 فوجدله وذئب كرمته) رواية يزار عليه رحمة الغفار ابي هريره رضي الله عنه دن مر ويدركه اول مهمي مر وباغ بلاغ
 بر پشته تشريف بيوروب در حال بر شتر حضور هما بونزنده سجده ايلدي ديوب مانه سبب انس ابو هريره رضي
 الله عنه ما خبر برس اولوب فخن احق ان تسجد لك قولي ذكرايلدي (ومثله في البعير) وفي نسخة في الجمل (عن ثعلبة
 ابن مالك وجابر بن عبد الله ويعلي بن مرة وعبد الله بن جعفر) يعني قصة جمل وسجده على ذاته الاجل بوذوات كل
 حضرات دن محكمه در (قال وكان لا يدخل احد الحائط الا شد عليه الجمل فلما دخل عليه النبي صلى الله عليه وسلم
 دعاه فوضع مشفوه) كسر ميم وسكون شين مجبه وفتح قاورا ايله شفه معنائه در (على الارض وبرك) تخفيف را ايله
 (فخطمه بين يديه وقال ما بين السماء والارض شيء الا يعلم اني رسول الله الاعاصي الجن والانس) صيغة عاصي افراد
 وحيي تحتلدر لا ضافة تون حذف اولنه يعني ابو هريره حدی سبج جارة روايت اولور كه بر فرد درون بستانه بانماده
 تا انا اولزدي الا شتر مرست انك اوزر بته حله وهجوم ايدودي وقتا كه سرور عالم صلى الله عليه وسلم پيشكاه شتره
 قدم داده دخول اولدي جل وختي نژادي حضور نه دعوت بيوروب جل خضوع اكيل ايله توجه واقفاد وزمينه
 شفتين ماليد ايله ريك چو كدي سيد براق سوار عليه سلام الفقيه سر شتره وضع خطنم اياوب بيورزدل كه زمين
 وآسمان ميانه مبدنه انس وجان وحيواندن بر آفريده يوقدر صكه بيم قساده حتى بغيره قياض مطلق اولديم
 بيايه مكر كفار ثقلين حق وصدق رسالت بيلوب انكار ايلد (ودله عن عبد الله بن ابي اوفى وفي خبر اخر في حديث
 الجمل ان النبي صلى الله عليه وسلم سألهم عن شأنه فاخبروه انهم ارادوا ذبحه) روايت ديكر ده حديث جل كشيده مهم ار

روایت کرده حضرت را کب البراق والناسه صلی الله علیه وسلم اهل جله شان و حالندن برمان اولدقه شرفی مراد
 ایلد کار بن خرم عالمه عرض وانها ایتدیله (وفی رواية ان النبي صلی الله علیه وسلم قال لهم انه شکالی کثیر العمل وقلة
 الخلف) رواية آخریده مرور فرغ سوار حضرت ناری اهل جله شکاف سر بسته رازدرون شتر بیوروب بوجل
 بسیماری خدمت و عمل واندر کئی زاد و علفدن بکاشکایت ایلدی بیورومشردر (وفی رواية انه شکالی انکم اردتم
 ذبحه بدمان اسمعلا موه فی شاف العمل من صغره فقالوا نعم) نقل دیکرده بیورودیرکه بوجل بکالی جنبان نظم
 واشتکال اولورکه مرآت صغری حاله دیرو بارکران خدمته استعما له زیون ایتد کد نصر کده بکاشکایت قناده و خودی
 دخی شکر له افشار ایدر سز بس جزاء اردن و له بیورودقه انرا قرار و حضرت فی تصدیق ایلوب شتر دیردن را
 بولدی (وقد روی فی نصته الامضاء و کلامها للنبي صلی الله علیه وسلم وتغز به الله بقسمه و مبادرة العنب اليه
 فی الری و جنب الوحوش عنما ونداهم انک الحمد وانما لم نأكل ولم نشرب بعد موه حتى ماتت ذکره الامم الراشدة)
 تنه سوار میدان لامکان صلی الله علیه وسلم رکوبه خاصه لری اولان ناقة عضیا قصه سنده و اول حضرت نه تکلمی
 و کندوشان سر کد غنی تعریف و چرا کاهده کاهک عضیا به اقبال والتقانی و شجیر انک اندن اجتناب واکه عدم
 تعرضی و سن اخر کار محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم رکوبه خاصه لرین دیوند لری و عضیا ناک حضرت سرور
 کائنات دار عضیا به راجله دیکره الم واضطر ایندن هلاک و انچه اکل و شرب انامی قیده غریبه سی اواحق
 افراتی علیه الرحمه دن مروی و منقولدر نقل تلمسانی اوزره ابن عم خیر الناس حضرت ناری حکایه بیورودیرکه حضرت
 سرور عالم صلی الله علیه وسلم هنگام سیده بیرون خانه سعادت اولوب بر منزل پیشکاهنده یارکه بر ناقة مبارکه به دیده
 حقابن یمنی دوش اولدقه السلام علیه یازین القیامة یار رسول رب العالمین دیو حضرت پیغمبره درود و سلام
 ایلدی اول حضرت دخی نیکاه التقاتله رد سلامد نصر کده ناقة زبان بلیغ البیان له یار رسول الله بویکینه قریشدن
 اعصب نام کسه ناکه ناهه سی ایدم اندن قرار و بر معاری جراسکاه اختیار ایلوب بهر شرب سباع بنی حراست
 و یکدیگر کچجه تعرضندن منع و صد و محمد مختار صلی الله علیه وسلم کبیدر دیوند او هر روز رعبه در کار اولدیم
 حاله هر کاه خشک و تازه به ملتفت اول یما یادیون یازمه مبادرت ایدر لر دی تا یونانی مقر ایلدم دید کده صاحب
 اولی استندن اشتقاق له عضیا ایلد بنام بیورولوب به ناکه یار رسول الله جناب حضرت نکدن خواند کار مکد نیا ده
 شرف رکوبه مشرقه اولدیم کبی بهشت برینده دخی جله مرا کب حضرت نکدن اولام دید کده حاجت مکضیه در
 دیور و دیر عضیا طاق سیمه ایلد همسر بیورودیر کذل علی القاری و شهاب الخفاجی (وروی ان وهب بن جامة
 مکة اظلت النبي صلی الله علیه وسلم یوم فتحها) صیغه مصدر و یا ماضی ایلد (فدعاهما بالبرکة) ثم غداه فو تسخیر
 علمین سر بر حضرت یته فتح مکة کوفی کبوتران حرم مایه انداز اولدیلر و انده کثیر نسل و بر کده داعی و دیور
 مریدر که جام حرم انماء هجرته سید البرار غاره دخوانده مانع آمد شد اولور و محلی اشیان ساز و بر فاج بیضه ایلد دفع
 اغیار و انرا ایدن کبوتر تیز بر نسلندن اولدی فی سیرة مغلطای و روضه مذکور در قال الدجلی و اما قصة العضیا
 فلم ادر من رواها ولا حدیث جامعة مکة (وروی عن انس و زید بن ارقم و المغيرة بن شعبه ان النبي صلی الله علیه وسلم
 قال امر الله تعالى ليلة الغار شجرة فنبتت نجاة النبي) بجاه ضم تام بدله عن الاوله قبالة معانسه و انبات مذکور
 مجاوزد کادر بلکه امر نکون و حقیقی اوزره مستبندر (فسترته) یعنی اول کنجینه عز و تمکین صلی الله علیه وسلم
 بیورودیر که ایدر حکیم جل شأنه لیل غارده بر درخته امر ایلوب مواجعه رسول الله فی الحلال شرجی عذابت
 ربانی امداد ایلد بالاکش و کزنده اعدان ستر ایلدی (وامر جماعة من فوق فتابهم الغار و فی حدیث آخر و ان العنکبوت
 تسببت علی بابہ فلما انی الطالبون له و راوا ذلك قالوا لو کان فیہ احد لم تصبکن الجماعة بیابه) ولا تسب العنکبوت
 بلعابه (والنبي صلی الله علیه وسلم جمع کلامهم فأنصرفوا) رسول رب العالمین ایلد یار غار سلطان دین مصدوقه
 ذهبا فی الغار اولدقه طوق کشان در کاه کبریا دن ایکی کبوتر و حشی نژاده امر ایلد بوقم غارده اشیانه کبر زول
 اولدیلر و عنکبوت دخی برده دار شاه مر پرده ملیکوت اولوب لجة البصره دهلیز در غاره بر عذلی برده بکتاب
 ایشدیکه سبکسر مران قریش اولد حضرت فی جستجوده غار ثوره رسیده اولد قنارنده کبوتران و انرا عنکبوت
 مشاهده ایلوب اکر درون غارده ایدی زاد اولدی بوجامة و حشی نژاد در غارده اشیان ساز اولور دی دیو کفت
 و کولرین درون کشف الامان غارده سماع بیورودی و الحیاصل قریش جانب غاره التفات ایلوب سبکسر انجرا
 اولدیلر (وعن عبد الله بن قریظ) ضم قاف و مکنون را ایلد ایلد جاهلیته نامی سلطان اولوب بعد الاسلام حضرت ناری
 الانام ان عبد الله ایلد بنام قیاد بر حیا ییدن اولوب ارض رومده شهیدا مقتولدر (قرب) ضم قاف و تشدید را

مکسوره ایلد ای ادنی (الی النبي صلی الله علیه بنات) فحتمه له جمع بدنه و حکي بضمین و هی ناقة ابهره (خس اوست
 اوسیع) شک من الراوی (لیخبرها یوم عید فازدلقن الیه) نازایه مجاورتله داله تبدیل اولندی و منه المزدلفة ای
 تقر بن منه (یا بن یثرب نحرها) حاکم و طبرانی و ابونعیم عبد الله بن قریظ رضی الله عنه طریقتدن تقلید دهی روایت
 بیورودیر که اشرف موجودات علیه اصنی التحیات حضرت یته پنج و یاشش و یاهفت شتر تقریب و روز عید انحصی
 قربان ایتد ایچون بسکاهه نزدیک بیورودقه بدنه بر ای نحر فتنه مزدن بدنه ایلد دیو بر برینه مسابقت ایلد اول
 حضرت نه تقریب و جان سبار لقا ایلدیلر (وعن ام سلمة کان النبي صلی الله علیه وسلم فی حجر ام سلمة فطیبه یار رسول
 الله فالتفت فاذا هی موقنة و اعرابی نائم قال ما حاجتک قالت ادنی هذا الاعرابی ولی خشفان) تنبیه خشف کسر
 خاه و سکون شین مجله ایلد آه و بره (فی ذلک الجبل فاطلقتی) فتح همزه و کسر لامله (حتى اذهب فارضعهما)
 ضم همزه و کسر ضاد مجله ایلد (وارجع قال اوتفعلین) بفتح الواو فی نسخة و تفعلین (قالت نعم فاطلقتها فذهبت
 و رجعت فواتقها فالتفت لایعربی و قال یار رسول الله انک حاجتک قال تطلق) قال نعم ان تطلق (هذه الظیمة فاطلقتها
 فخرجت تعدو فی الصحراء و تقول انهم دان لا اله الا الله و انک رسول الله) ام سلمه رضی الله عنها و وجهه له علیه ساری
 طره روایت اولور که تنه سار و بالا خانه امر علیه التحیا سحراده ایکن یار رسول الله صداسیله بر اهل و لب جنبان استمداد
 اولدی اطرافه نیکاه ایلد کده بر طنبیه کرتار دام و بریدی یا شده خاب الودم هاینه ایلوب ایهویه حاجتک نه در دیور برسان
 اولد قلزنده شوبدی بنی کند دانه بند ایلدی و یم بوجلد ایلدی بجه لرم و اردر شیدیلک بنی دامن و رها بیور و تا اوروب
 بجه لرم ارضاع ایلد بیه کاه یم دیون یازمند اولدی صفدر اسنان مقر آهویه خطاب بیورودیرکم عهدیکه و فایدوب
 بعد الارضاع کاورمین دیدی بی دیوب آهوی رها یو و دیلر انچه واروب کادی در حال یته بند ایلدوب اعرابی
 صیاد دخی سیدار اولوب یار رسول الله حاجتک زاری دید کده هم کرتار دام ایتدیگت آهوی قید بنددن ازاد
 ایتد کاکل مطلوبدر بیورودیر دیو فی الحال بر مرچشم دیوب آهوی اطلاق ایلدی آهوی یا هوی ایلدوب سحراده کله
 شمادی ناطقه برداز اوله رق یوان و دوان اولدی خبر مشار الیه دلائل النبوه و رواه و بیکرده بیعقید را ما ائمه محدثیندن
 بر جناعت ضعفه استناد و ان کثیر لاصل له و من نسبه الی النبي علیه السلام فقد کذب کلامیله اطاله و اعتراض
 ایتدیلر (ومن هذا الباب) برکه سید الانام علیه الصلاة والسلام ایلد بعض صحابی کرامه حیوانانک طاعت
 و تسخیری دخی یو بایدندر (ماروی فی تسخیر الاسد سفینه) تأیث و علمیت ایلد غیر منصرفدر (مولی رسول الله صلی
 الله علیه وسلم) اسمی مهران و کنیتی ابو عبد الرحمن و قضیه مشهوره سی سبیله سفینه ایلد تلخیص کرده بیغیر
 عالیشان درام سلمه رضی الله عنها معنی اولوب نحر عالم حضرت یته خدمت کار ایدی (اذوجهه الی ما ذابین فلقی
 الاسد فرفه) بتشدید الراء (انه مولی رسول الله صلی الله علیه وسلم و معه کاهه فهمهم) هاتین و مبین فتوحین ایلد
 ماضی المهمه صوت لایفهم و قبل صوت فیه بجه (وتبني عن الطريق و ذکر سفینه فی منصرفه ايضا مثل ذلک)
 مولی نبی الوری صلی الله علیه وسلم سفینه به شیر غرنده ناک متقاد و رام اولدنده روایت اوانسان بحیبه حکایت
 معجزات حضرت انواعنددر که سلطان سر پرده افلاک علیه السلام دیار ینده والی و قاضی اولان معباد جناب لربه
 سفینه بی برافر ستاده بیورودیر که حینده اثنای راهده بر شیر دوجار اولوب کند و ناک بند سلطان ایتد اولدیفن اعلام
 و تعریف و معیتده نامه ها یونلرین توصیف ایلد کده شیر غرنده الهام ربانیه همهمه و غمغه ایلد زمینی بر طنین
 ایلدوب راه سفینه دن دور اولدی سفیر موی الیه سفینه رضی الله عنه دیار یمندن بادبان کشای رجعت اولدقه
 کالاول اسد ایلد ملاقات و اکاسد رام اولوب سلامتله کذار شلرین نقل بیورودیلر (وفی رواية اخرى عنه ان سفینه
 کشتی (تکسرت به) و سفینه رضی الله عنه فی تلك السفینه الجریة (تخرج الی جزيرة فاذا الاسد) ای حاضر
 فاجاه بغتة (فقاتله انما مولی رسول الله صلی الله علیه وسلم فجعل یغمر فی) سکون غین مجله و کسر میم و زایه اشارت
 و تحریک (بمنکیبه) فتح میم و کسر کاف ایلد بین الکف والغنی (حتى اقامنی علی الطريق) روایت دیکرده سفینه رضی
 الله عنه طریقتدن بیق و بز اولور که افران کشتی روایت اولور که سفینه بر کشتیده و ارایه کن قضا و اشکست
 اولوب بر جزیره به چقارد در حال جنب سفینه ده بر شیر یان حاضر باش اولور راوی دیر که بن عبد خاص رسول خاص
 انخاص اولدیم شیر نه رف ایلدم دوشانه سله بنی نحر یلک و راه نجیانه رهنما اولدی دیو بیور و رام دی خبر لطیفی
 ایراددن مراد کرامه ولی من حیث الدلالة علی صدق النبوة و الرسالة معجزه نبی منزله سنده اولدینه اشارت در فان
 الکرامه مفرعة علی صحة المتابعة (واخذ علیه الصلاة والسلام) ومن ذلک انه اخذ عبان یله تغییر انساب ایلدی
 (باذن شاه لقوم من بنی عبد القیس) قبيلة شمیره (بین اصبعیه) کسر همزه و فتح موحده ایلد و جوز تثلیث کل منهم

فالوجه نسة (ثم خلاها فصار له امسا) كسر ميم وفتح سينه علامة واث (وفي نسائها بعد) مبنى على الضم علامة غائية ترتيب كائنات عليه اطيب الصلوات قبيلة عبد القيس بن بجماعتك كوش كوسقندي دوان كشت مه شكافله اخذ ايدوب بعد دارها بيورد قدسه اول شانك بنا كوشده كوشواره اتر من وعلامت وبعد هانسلره وسعي ياد كار قالدی (وما روى عن ابراهيم بن حماد بن سنده من كلام الجار الذي اصابه بخير وقال له اسمي يزيد بن شهاب) يعني ابراهيم بن حماد بن روايت اولشان ترسخنكوى قصه سى فصل جليلك معقود اولديني انواعه ندرسم سيد المرسانينه غنايم خير ياندن اصابت ايدن حماركه اول حضرت دهكشاي ييام اولوب نعمت يزيد واز دستار نسلدن التمش حمار برا كاه عالم كونه رسانيده بيورد كه هر برى بريغه مبريشانه مريكب اولوب نسل جدمدن بندن غيري باقي قالميوب انبيادن دخی جناب رسالتا بكدن غيري ييغمه نيايدن ايدن وارمكه سنك مريكب اولوب شرفيله اصطلح عالمه جميع اجداده تفوق وسرافتخارم براق جنا نله همسر اوله وحالا برموده عودك زير بار ملكي ايدمكه بنى كرسنه قلوب ضرب بي امواله مجروح ايتدى ديواندن شكايه ايتشيدى (فسماء النبي صلى الله عليه وسلم يعقورا) بالقصر او بالتونين شقار سان شكسته دلان حضرت تلى اول دراز كوشى يعقورا اسميه بنام ايلدى (وانه كان يوجهه الى دورا صحابه فيضرب عليهم الباب براسه ويستدعيهم) دخی نبي مشكور يعقورى اصحاب كرايى خانه ليه ارسال بيوروب سر ازاده سيه له دق باب ايدوب اجابى مراد اولشان ذاتك چيچيني طلبكار اولوردى (وان النبي صلى الله عليه وسلم لما مات تردى في بئر جزا وجرنا) فتحه بين وباضم وسكون زايه در (فات) چون ييغمه انس وجان عليه صلوات الرحمن حضرت تلى وداع عالم قاني بيورد ديل به قورا آه وايتله نفسى چاه ابي الهيثم بن التيمانه انداخته ايدوب قنای وجود ايلدى رواه ابن حبان في الضعفاء وقال لا اصل له وذكره ابن الجوزي في الموضوعات امام مصنف عليه الرحمة من اعداء علامه مغرب ابو القاسم السهمي روض الانفده وامام جويني شاملده ايراني بيورملى في الجله دفع دغدغه ايدن (وحدث الناقه التي شهدت عند النبي صلى الله عليه وسلم بها حبا انه ما مرهوا وانما ملكه) خبرنا فكه حضور رسالتنا هذه صاحبي ايجون كندوبى سرقه ايتيوب ملك وحنى اولديني شهادت ايلدى رواه الطبراني عن زيد بن ثابت بسنده في مجاهيل قال الذهبي وهو موضوع وفيه نظر (وفي الغزالي انت رسول الله صلى الله عليه وسلم في عسكر قد اصابهم عطش وزلوا على غير ماء وهم زهاء ثلثة ايام) احوال متابعه ومترافه ونداخله (فخبر رسول الله صلى الله عليه وسلم فاروى الجند ثم قال رافع امسكها) فغ همزه وكسر لامه اى احفظها (وما رالك) بضم الهمزة اى ما اظنك (تحفظها فربطها فوجدناها فاذنظقت رواه ابن قانع وغيره) ابن قانع رضى عنه النافع وغيره يرسوق مطيه روايت ايتد كاري عن قصه سنده كسه سبه كش انبيا حضرت تلى بر غزاه ايدى عسكر اسلامه عطش شديد اصابت ورجاي في ايه نزول ايتد كاري حاله كه اوچيوزنقر مقدوى كسه ايدى اول معزز ترينشكاه سيد البشره كايوب حضرت عليه التحية معززى تحليب وعسكري شير شيريني ايلدر يان وسيرايلد كند كره ابرافه رضى الله عنه خطاب ايدوب بو عزنى حفظ ايله اماظن ايتم كه بوى سن حفظ وعلك ايدى سن بيورد ييل رافع دخی تلويح حضرت دن عافلابي مدافع عزنى ربط وبندايتدى ودر حال عزنر ايم اروان اولوب قرار كاهنده نايددا اولديني مشاهده ايلدى (وفيه) خبر ابن قانعه مريدر كه (فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان الذي جاء بها هو الذي ذهب بها) يعني رافع غيبوبة عزنر مائه سنده داناي عالمه كشف اسرار ماجرى بيوروب اول قادر بچيونه كه عزنى حاله تشكيد فرستاده ايلدى اول فرد لا يزال به اتمام المصالح اى ديدنه دن نمان واذهاب ايلدى حاصل ايجاد واعداد عزنر خرق عاده قبيلىدن اولديني ايام ايلدر (وقال لفرسه عليه الصلاة والسلام وقد قام الى الصلاة في بعض اسفاره) متعلق بقام (لا تبحر بارك الله تعالى فيك حتى تفرغ من صلاتنا لعله قبله فاحرك عضو احدى صلى رسول الله صلى الله عليه وسلم) مري كحيط نبوت عليه اجلى التحية بعض غزالنده نماز قيام مراد ايلد كده اسب برق رفتارنه امر ايتد يلكه جاي قرارندن انحراف ايتيه ونامعازدن فارغ اوانجه مري كزندن زائل اوليه ديوب تبريك بيورد ييل وجهه مقابله لنده فوقيه دن تصكره اسب مبارك بر عضول تحزين ايتيوب مري كزنده قطب اما نابت وقيله تماوش بر قرار اولدى سلطان عالم صلى الله عليه وسلم سطر طوله خاصه ملكه كاري اولان لسبان يدي رأس اوراق انفا كرده فارسان ميدان سيدر كه قاضي بدر الدين بن جماعة سلك نظامه كنده بيورد ييل * والخيول سكب خفيف سيحه ضرب * زان مري تجز ودر لها اسرار * اما برهان حلي بونسردن اون بش مقدارى مختلف فيما افراس جيله تعداد بيور منلر * ابلق * ذوالعقال * ذوالامة * مريجا * مروح * مراح * مراحان * يعسوب * يعسوب * بچركيت دخی درل * ادم * خنا * ملاوح * طرف * نجيپ (ويلاحظ هذا

ما رواه الواقدي) بكسر الصاد فاذى عراق (ان النبي صلى الله عليه وسلم لما وجهه رساله الى الملوك فخرج ستة نفر منهم في يوم واحد فاصبح كل واحد منهم يتكلم بكلام القوم الذين بعثه اليهم) حضرت داود مري راى علي بن عليه الصلاة والسلام شش جهات ملوكه سفيران ارسال بيورد يني اثناده بر كونده التي قطعه نامه همايون ايله احساندن شش نفر مرد دلاور جوانب مطالبه طريق قيتوب روبراه صوب مقصود او اسلايدي ملك حبشه نجاشي به عربون امينه وقرمان رواي ام الدنيا مقوقسه حاجب بن ابي بلتعنه وعظيم روم هر قله دحية الكبي وخت نشين كسرى خسرو عبدالله بن حذافه السهمي وحاكم دمشق حارث غساني به شجاع اسدى وپيشواي عمامه هود بن علي حنفي به سليط عاصري ارسال وقيض اعجاز سرور كاتنا تله هر رسول مرسل اليه اولان طاقه نك اسانله ملكه نكلم تحصيل ايلد ييلر (بيت) عجمي اولسه زبان اشناي قوم دكر * رسول اكرمك اعجازيله مقيراني * كاوردي پيشكعه عزتمده كفتاره * ايدردى بره وسنك وشجره خندانى (والحديث في هذا الباب كثير وقد جئنا منه بالمشهور وما وقع منه في كتب الائمة) معجزات بي غايات حضرت دن نوع مسطور معناسنده اخبار وآنار طريق مته مده ورودى بيارد رما صحت قبولته شهرت ياب اولان اخبار دن ايراد وبيان وكتب ائمه ده اشهار يافته اولان ذكر وقل وعيان ايلدك قلله الحمد والمثنه

(فصل ل)

(في احياء الموتي) مصدر له فعلونه اضافتي قبيلىدن در (وكلامهم له وكلام الصبيان) سجاد نكلمه هنوز باغ اولين كودك (والمرضع) اسم مفعول وعلى القياس جمع مريض طفل صغير مراد اولتور بعض شراح شفاء على خلاف القياس جمع راضع ومرضع ايلام مراد ايتد كاري سنجيده ميزان قبول اولنر كه خرق عاده غير معهود اولور (ونما دهم له بالنبوة) وكلام الصبيان اوزره عطفي عطف الخاص على الامام قبيلىدن در يعنى فصل معجزات صل اول حضرت مريده زنده وموتانك انكاه سخن ساز اولملى وسال خرده كودك نك خلاف عاده بخنكوا اولوب صدق دعواي رسالتنه شهادت ايتارى ييما تده در (حدثنا ابو الوائيد هاشم بن احمد الفقيه) احكام شرعيه وفرعيه ده متجرب ويا مطلقا علوم شرعيه ونقليه ده ماهر (بقراءة في عليه والقاضي ابو الوليد محمد بن رشد والقاضي ابو عبد الله محمد بن عيسى التميمي وغير واحد سمعوا واذنا قالوا) فقيه وقاضيان بيور زلر (حدثنا ابو علي الحافظ حدثنا ابو عمر الحافظ بن عبد البر حدثنا ابو زيد عبد الرحمن بن يحيى حدثنا احمد بن سعيد حدثنا ابن الاعرابي حدثنا ابو داود) صاحب السنن (حدثنا وهب بن بقية) ابو محمد واسطى (عن خالد بن الطعان) بور طقه سان طاقوزده دانه وجودى اسماي فناده افنا اولدى (عن محمد بن عمرو عن ابي سلة) قهقاي سبعة دندر (عن ابي هريرة بن رومان يهوديه) خير ياندن بنى النصير قبيله سنده زوجة سلام ابن شكمل اولان زينب بنت الحارث (اهدت للنبي صلى الله عليه وسلم بخير شاة مصلية) اصلى مصلويه ايدى بعد قلب الواو ايا مقبلي مكسور قبيلىدى (سمتها فاكل رسول الله صلى الله عليه وسلم منها واكل القوم) يعنى زينب يهوديه پيشكاه سلطان المرسليه بر كوسقندي كايوب وزهر آلود ايليوب برسم هديه اتخاف ايلد كده نبي محترم واصحاب اكه شروع بيور دقلنده (فقال ارفعوا ايديكم) حضرت اناره تاولدن كف يدايه امر ايلدى (فانما اخبرني انما سمعوه) بتحقيق بوشاة مشويه كندونك زهر ناله اولديني خبر ووردى محل شاهد اعجاز در (فات بشر بن البراء) ابن معروف في الحال تاثير زهر هلاهل ايله تسليم جان شيرين ايليوب مائه حياتدن دست شوى اولدى (وقال لليهودية ما حلت على ما صنعت) محل مجاز مشهور در خرق عالم صلى الله عليه وسلم يهوديه به خطاب التفات ايليوب وامر فضيحة جسارتنه نه شى سنى سوق ايلدى ديدى (فالت ان كنت ليما بضر لك ما صنعت وان كنت ملكا ارحمت الناس منك) يهوديه جواب داده اولوب بوملاظه ايله كه اكر سن ادعاء نبوتده ماتد صبح ثاني صافي نفس اسيلك لاشك جانب الهميدن ايقاظ وسكان زان رضى اولنر والا فروع صدقه دن عارى ملك اسيلك جهانياني غايله ايقاع لادن وارسته وراحتياب قيلام ديدى امدي اول حضرت دن در حال حجامت بيور ملى تعليلا لامة واستحبابا للمدا وندر وقيل الاكل اعلام اولنديني على قول نيل شهادت عظمى ايله كرام اولنق ايجون اوله (قال قاضيها قتلت) راوى بيور كه شاه سرور سپاه حضرت تلى فرمان ايدوب بارقه شمشير ايله يهوديه كده اخته نبوته عدم قبيلىدى (وقد روى هذا الحديث عن انس وفيه قالت اردت قتلك فقال ما كان الله ليلطك على ذلك) خبره ان رايه انس رضى الله عنه طريقتدن نكاشته مخائف صحيحين اولان روايتده يهوديه سر كرفت جواب اولوب نبي مبعوث بالحق اولميدك هلاكي مراد ايتشيدم ديد كده بيورد يلكه خداي بچيون سنك سلاطت واذيتكده مكن ورمز يوب بن اوزر يه سنى تسليط ايتز (فقالوا اتعلمنا) صيغة مخاطب وهمزه استفهام ايله ودهض تسخذه استفهام تقديرى وصفية

مستکام ایل و رودیافته در (قال لا) حضار مجلس یار رسول الله بوسلیطه بدکاری قتل ایدر میسر دید کارنده قتل
ایتم یوردیلر امدی توفیق بین الروایتین بوجهله روغما اولورکه اخذاته تمام منافی شیعه کریمة سید الانام اولغین
کند و نفس کریمه اولان سه و قصدی مجازاته دن مسلك عفوی اختیار ییوروب انجیق بشر رضی الله عنه قصاصا
یهودی به زیان زهرابه شمشیرا تیش اوله وائمه مذهب شافعیه دن بعضک ماده تسبیحه تجویر قصاص ایلمر نیک
مراجعی بوماده در (و کذلک روی عن ابی هریره من روایة غیر ابن وهب) ابن بقیه (قال فاعرض لها) فتحتیلله ابن
وهب روایتندن غیر ابی هریره دن روایت اولنوب ییورورکه یهودیه به قتل و صلب ایله تعرض ایتمدی (ورواه
ایضا جابر بن عبد الله و فیہ اخبرنی به هذه الذراع) مؤث سماعیدر (قال جابر ولم یعاقبها) سنن ابی داود و بیقی
اولان خبرده کالاول جابر انصاری روایت ییوروب ذیل حدیثده صاحب المجزاة و البرهان حضرت تری بازوی
کوسقند مشو به زهرابه ذائقه سوزا ایلوده اولدیفن بکا خبر داده اولدی دیدی راوی ییورورکه یهودیه به قصاص
و قتله معاقبه ایتمدی (وفی رواية الحسن البصري ان لخدتها) فتح فاه و کسر خاء معجمه و یاسکونله مافوق الساق
(کلثی انها مسومة) حسن بصری قدس سره روایتده فخر عالم بتحقیق لخدشات بکا کوسقند بختنه نیک
زهر نالک اولدیفنی سولیدی امدی نقل ماسبق ذراع منافی دکلورکه شاید ذراع و لخد با معیه کویا اوله (وفی رواية
ابن سلة) ابن عبد الرحمن (قال انی مسومة و کذلک ذکر الخبر ابن اسحاق و قال فیہ قبحا و زعنا) امام اهل مغازی
سیرتده حریر تجزیری اوزره یهودیه به عفوا یدوب اول امرده قتل ایتمدی بلیک بشرک و فائتد نصبره قصاص
ییورودی و یا خامه نادره تنکار ابن شهاب اوزره شای رفیع الارک کان اسلامه التجامله ترک عقاب اولندی
(وفی الحديث الآخر عن انس انه قال لما زلت اعرفها فی اوقات رسول الله) فیکتله جمع لهاته اقصى سقف ده
اولان کوشت باره در اطلاق جزع علی الاقل قیلندن فم مراد اولنور و اما تجزیر کرده عرضی اوزره صوت مراد اولنور
ناجسه اندر شیان علیه ما الرحمة انس رضی الله عنه دن بهلورده فراش تحقیق اولورکه کبارک نهال حدیقه رسالتک
دهان شکر فاشده اثره تأثیر بخیتی حسن ایدر اولوردم دیدی (وفی حدیث ابی هریره بن ربه ان رسول الله صلی الله علیه و سلم
قال فی وجهه الذی مات فیہ ما زلت اکاه) ضم همزه و سکون کافله مقدار مائت کل مراد اولنور (خبر غیر مشرف
مدینه منوره به قرب دیارک اسمیدر که اها ایسی یهودایدی (نصادی) ضم ناء منثناه و فتح عین همزه و الف
و ذال مشدده ایله (قالان) فتح اوزره مبنی و بقیال غیر مستعملدر زمان حاضر معناسنه (اوان) یعنی الوقت
(قطعت اهری) همزه مفتوحة و موحده ایله افعول تفضیل و زتنده داخل و یامتصل قلب بر عرق کیر یا خود حیل
و یدر که انقطاعی هلاکی موجب اولور و یا کلدرد و یا بکرده ابن سعد اولان خبر ابی هریره رضی الله عنه درود
ایلدیکه عله غائبه ترتیب کائنات علیه الصلاة والسلام حضرت تری نیک بدن نان پرورری آورده مهر جان سقم
و یوسراجه فانی الطرح مجازیدن اوان بقا اساس حقیقه ارتجالی اثنالزنده ییوریدر که خیرده مقدار کلام
اولان حالت بکا بود فقه مره بعد اخی اوقات معلومه ده عودت ایدر اولدی حالا اولوقدیرکه اقمه زهر اولورک
تأثیری و کزنده کی اولان حیل و یدیم بریده ایدر دیدی (وحکی ابن اسحاق ان کان المسلمون لیرون) لام ابتدا ایلد و بضم
الیاء و یفتحها (ان رسول الله صلی الله علیه و سلم مات شهیدامع ما کره الله من النسوة) یعنی اصحاب کرام و تابعین
ذوی الاحرام اعتقاد ایدر که جوهر بککای ذات ستوده صفات خواجه کائناته حق سبحانه و تعالی نایبوت
و رسالت مکرمانیلله اکرام ییوروسیلله احراز رتبه و الای شهادت ایدوب تنکای بقادین فیکت سمرای عالم عقابه
شهیداسمه بعد اخر امان اولدیلر پس از ان تب محرقه ایله امیره ذات الحطب عارضه سبله روح روانلری واصل اعلا
جنان اولوق روایتنه شهیداسمه و مارحلی نقلی مانع و منافی دکلور (وقال ابن سحنون) ضم سین همزه و یاء فاعله غیر
منصرفدر محمد بن عبد السلام التتوخی المالکی (اجمع اهل الحديث ان رسول الله صلی الله علیه و سلم قتل الیهودی
التي قتله) صاحب السیف و اقم صلی الله علیه و سلم سلیطه مسفوره فی سرکوجه حیثا تدن ازاله ییوردر بن ارباب
حدیث اتفاق ایلدی و محمول علی آخر امره افلا نیانی ماورد من عدم التعرض لها فی ابتدا احاطها (وقد ذکرنا
اختلاف الروایات فی ذلك عن ابی هریره و انس و جابر) ابن سحنونک دعوی اجنای غیر مسلمه اولدیفنه اشارت
ییوروب خلافتده داله طرق شتی دن انقاد کرایلدک ییورودی (وفی رواية ابن عباس انه دفعها لاولیاء بشر بن البراء
فتلواها) اول حضرت یهودیه به دعوی قصاصه اهل اولان و رتبه بشره تسلیم ییوروب انلر دخی شمشیر کوا کیرانش
باره حواله ایتدیلر ختی ییورامیه که فصل مذکور احیاء موق و سائر داله اخباری اخباره منوط و معقود ایکن
یهودی نیک قتل و یا عفویله مصنف علیه الرحمة نک تطویلی کرچه کرپوه صدودن بیرون ایسه ده چندان فوائد قسمیه دن

خالی دکلور قاول الغیث قطر ثم یسکب (و کذلک اختلاف فی قتل الذی صخره) تسیم حضرته اجترایدن یهودیه
ماده بنی اساکا جترایدن ساحر و قاجر ایدن بن الاعهم نام یهودیه دودک عفوی قتل خصوصتده دخی اختلاف
اولندی (قال الواقدي و عفوه عنه اثبت عندنا) واقدی مفسر ییوریدر که اخذاته تمام شیعه کریمة سید الانام
حضرت تری منافی اولغین عند اهل السنة والحديث رواية عفوی ثابت و اقوی در دیدیلر (وروی عنه انه قتله)
موی الیه دن قتل دخی مریدر کلب الوفا ده نکاشته یراعه ابن الجوزی جوزی بالخیر الوفی اوزره زید بن ارقم رضی الله
عنه ییورورکه حضرت فخر عالم صلی الله علیه و سلم ییورودند بری جترایدوب تأثیری ملال افزای خاطر انور نبوت
بناهی اوغین امین السرو حی الهی بالکشی استیجال و کیفیت صحر برملای تبلیغ و اعلام ییوروب در حال صفدر
محارب علی بن ابی طالب کرم الله وجهه منقط سحر اولان محله فرستاده ییوریلوب اول دیسه اخراج اولندی
هر بار که بر عتده مغل اولوردی واسطه عقد النبیین حضرت تری نیک بدن ناز کتر بنلرنده خفت ملال و علل غمیان
اولوردی (وروی الحديث البزار عن ابی سعید فذکر مثله الا انه قال فی آخره فبسط یدیه و قال کوا باهم الله فاکلنا
و ذکرنا اسم الله فلم تضر منا احدا) امام بزار ابو سعید خدری رضی الله عنه طریقتدن شاه مسومه خبرن حدیث
سابق مانندی ذکر و روایت ایدوب زیدروایتنده نقل ایتدیکه سید عالم صلی الله علیه و سلم انجمن قرتاب حضور جمع
اولان اصحاب باصفایه امر ایدوب نام حتی یاد برله تناول ایدک ییوروب بزر دخی اشتباهی تام ایلد بیرامنکیریشخوان
نوال اولوب تناول ایلدک بز ن بر عزه اول طعام زیان زم اولدی دیدیلر اما حدیث سابق الذکرو فات بشره بوخیر
مصارم اولغین منکر اواسی ابن حجر عسقلانی دن نقل کرده سیوطیدر (قال القاضي ابو الفضل) مصنف رضی الله عنه
(وقد خرج حدیث الشاة المسومة اهل الصحیح و خرجه الاثمه و هو حدیث مشهور و اختلف ائمة النظر فی هذا الباب
فمن قائل بقول هو کلام یخلفه الله تعالی فی الشاة المیتة) بالتشدید و التحقیق (والجرح والشجر) و حروف هو کلام قولی
اوزره معطوفدر (واموات) کیفیت مخصوصه ایلد تکلیف و جسمدن ظاهر اولان هوادر که مجموعی مخارج حروفه
صاحب ظروف اولور (یحدثها الله) تلك الحروف (فیها و یسمیها) بضم المثناة التحتية (منها) ای من تلك الاجسام
(دون تغییر اشکالها و نقلها عن هیاتها) حاصل کلام مهرة فن کلام اجسام غیر ناطقه ده خلق و ایجاد فائق و کلام
بجشنده کرپوه اختلافه روان اولدیلر انلردن بعضیسی ییورومشکر که او بر کلام لفظی و نفسی بالاشتراکدر که کوسقند
مرده و سنک و درخت اساجا ذائده حضرت پادشاه جهان افرین خلق ییورور دخی نیجه حرف و صوتدر که اجسام
بلا حیثانده ایجاد ایدوب صورت و هیئته اجسامی تغییر و سیای اصلیه سندن تبدیل ایتمکسز بن تلك الاجسام دن
اسماع ایلدی دیدیلر (وهو) عدم ماذکر (مذهب الشيخ ابی الحسن الاشعری و القاضی ابی بکر الباقلائی) المالکی
حاصلی امامان همامان عندنده مرده تنانده خلق کلام حیاته مشروط دکلور ارباب البیاه ثمان دکلور که کلام
شاه مینته سلام جگر و شجر جنسندن اولوب علی ماساقه المصنف رحمه الله احیای موقیه مستند اولغنه صالح و شایان
دکلور (و آخرون ذهبوا الی ایجاد الحیاة بها) اولام الکلام بعده (وحکی هذا ايضا عن شيخنا ابی الحسن) ضم بارز
شیخنا اهل سفته راجعدر و شیخ ایلد مسن و استاد مراد اولنور مصنفک اذن تلذی و ادرالک زمانی فهم اولغیه
و الحاصل ینه اهل سقندن نیجه رقبل صدور النطق و الکلام اجسامده اشتراط حیاة و خلق و ایجاد روحه ذاهب
اولدیلر و کاسبق نقل مذکور اشعریدن مریدر (و کل محتمل) و لزوم وعدم حیاة عقلا مجوزدر (اذالم یجمل الحیاة
شرط لوجود الحروف و الاموات) لکن حروف و صوتک وجودنه حیاتی شرط قیلدیفقه حالده یتمهل که اجسامده
حیات خلق اید و یا خلق حیات ایتمکسز بن انطق ییور و حرف و صوت وجود و عدمی شرط اولیه (اذلا یستحیل
وجودها مع عدم الحیاة بمجردها) مجر عدم حیات ایلد حروف و اصواتک وجودی عقلا مستحیل دکلور ممکندر
(فاما اذا كانت عبارة عن الکلام النفسی فلا ید من شرط الحیاة لها) و قنا حروف و اصوات کلام نفسیه معتبر
اولدیفنی حالده بهر حال اجسامده وجود حیاتی لازمدر (اذلا یوجد کلام النفس الامری حی خلافا للجبائی) رئیس فرقة
معتزله ابو علی بن محمد البصری (من بین سائر متکامی الفرق فی احوال وجود الکلام اللفظی و الحروف و الاصوات الا
من حی تمکب علی ترکیب من یصح منه النطق بالحروف و الاصوات) زیرا کلام نفسی زنده نک غیرده نایاب اما کلام
لفظیه حیاتی شرط دکلور و اهل سنة و سائر فرق کلامیه بیننده ابو علی جبائی ندر و ذلک القول خلافتده راهی
اولندر که کلام لفظی و حروف و صوت بحسب الصورة حیاته قائم و حروف و اصواته نطق شائده و آله ناطقه
مصور اولان حیث غیر ید محال اولمنه ذاهب اولدی (والتزم ذلك فی الحصة و الذراع و قال ان الله تعالی
خلق فیها حیاة و خلق لها فوا سانا و آله امکنها بها من الکلام) یعنی کلام حضاة و حنین جذع و زهر الود ذراعتک

بخت کوی و ناطقه پرداز از او زنده جفاقی التزام تکلف ایلیوب حق سبحانه و تعالی اجسام مذکور ده حیات خاق
ایلیوب دهان ابداع و انشا و زبان ایجاد بیوروب گفتار مع کتیب اب ایلیدی دیونکلفاته اقدام ایله زعمی قول
مسموعن تأید ایلیدی اما خبط عشوا ایتمکین مصنف علیه الرحه رده اشارت بیوروب که (وهذا) بلائینه اعضا
و جوار حدن ادعا جیبائی اولان قضیه نامرضیه (لوکان) خارجده وقوعی نبوت یافته تعین او ایلیدی (الکافیه)
و التهم به ا کدم من التهم بنقل تسبیحه و حقیقه و لم یقل احد من اهل السیر و الروایات شیاً من ذلك) حاصل کف
کریم بیوروب علی الله علیه و سلمه فقط سبیه شمارتم ایمل و جذعک جزع و حقیقی نقل و سر دهنه توغل و اتماندن
ایسه انزده ایجاد اولسان حیات و خرق جارجیه بی روایت و سر قصه ایله اعتنا اهم واکد ایلیدی مع هذا فلهذا فی سیر
و مهره ارباب اتردن بر فردیو باید ده شکسای روایت اولدی (فدل علی سقوط دعواه مع انه لا ضرورة داعیه الیه
فی النظر و الله الموفق) امدی عدم نقل عدول جیبائیک بطلان مدعاسنه دلالت ایلیدی مع هذا امر و معقوله ده فکر
و نظره ایلیاد بر ضرورت نایاب اوله زیرا مقام مقام خرق عاده در یوایسه علی وفق القدره و الاراده جاری اولور و هو
علی کل شیء قدیر و هو الموفق لا سوا ید الله علی الجماعة و من شد شد الی النار (وروی و کعب) فتح و او کسر کانه ابو
سقیان بن الجراح و قد تقدم ترجمته (رویه) بالنصب (عن فهد بن عطیه ان النبی صلی الله علیه و سلم الی بصی قدس)
ای صا شایا (ولم یتکلم قط فقال له من انما قال انت رسول الله) و کعب علیه الرحه فهد بن عطیه دن رفع رفته روایت
اولور که سلطان مر بری مع الله صلی علیه الاله حضور دواتنه حد شباهه سن و دالی رسیده بر کونله اخرس احضار
اولندیکه اصلا تکلم ایترا اول حضرت صبی به توجه و بن کیم دیونف و بیوروبده انطاق حقه کفتاره کوب
سن قیاض مطلق جل شانه حضرت تریک پیغمبر سیک دیون تصدیق نبوت ایلیدی (وروی عن معروض بن معقب) ضم
میم و تشدید راه مک و و ره ایله و معقب بالتصغیر یا بین ایله و یا انقطاع ثانیه ایله در (رایت من النبی صلی الله علیه و سلم
عجبا جی بصی یوم ولد قد کر مثله) معروض رضی الله عنه بیوروب که سفر جلیل الاثر حجة الوداعده حضرت پیغمبر انس
و جان حضرت تریکدن بر امر عجیب مشاهده ایلم هنوز رحم مادر دن پانماده که واره وجود بر صبی کور یلوب اعضا
کرده فاشی فی عات اولان سجد نبوتک تثبیت معقون صحت (رویه) ایچون استنطاق ایتد کارنده طفل بکر و زه و شیر
خواره تصدیق رسالتله علی ملائک الناس شیرین ادای ناطقه و فصیح لهجه شهادت صادقه او اغبین طرف شفقت فرمای
عالم صلی الله علیه و سلمدن التفات تامه مظهر اولدی (وهو حديث مبارك الیامه) بالتبرک مبارک کتبه بتله حدیث
مبارک الیامه ایله بنام دروز برا زبان معجز بیان نبوتدن صبی به بارک الله فیک دعایله تبریک صدور یافته در و یامه
اعمال یئندن بر محله علدر (و يعرف بحديث شاصونه) شین معجمه و الف و صاد هم له ایله (امم راویه) ابو محمد بن عبید
الیمامی (وفیه قال له النبی صلی الله علیه و سلم له صدقت بارک الله فیک ثم ان الغلام لم یتکلم بعد) معنی علی الفم (حتی
شب فکان یسبی مبارک الیامه و کانت هذه القصة بمكة فی حجة الوداع) بوخیر معجز اثر راوی سی شاصونه نامیله
مشهر در که درج خبرده حضرت سید بنی آدم صلی الله علیه و سلم اول طفل مبارک قدمه دعا و تبریک ایلیوب بعددا
سر حد تکلمه رسیده اولنجی سخنان ساز اولدی و یتناید عات صلی الله علیه و سلم مبارک الیامه نامیله بنام قیلندی
قصه معجز حصه سلطان قار و عرب و عجم حضرت تریک آخر حجری اولان سال نخسته فالده مکة مکرمه ده
و توغریافته در خصایص کبری ده رفته کاک سیوطی علیه الرحه در که حدیث مبارک الیامه حجة الوداعده
اشتهار یافته و یوسنه نصاب صحت و حسن در املا شارح دلجی تبعا لاین دحیه موضوع عینه رفکش اولدی بی غیر
مسلم در حد تکلمه بالغ و هنوز رسیده اولدن که واره وجودده غنچه سال نطقه شکفته اولان اطفال شیر
خوار اوزن بر عدد شمار اولند بی سیوطی قدس سره ایپا تندن مسعین اولور (نظم) تسکیم فی المم الذی محمد *
و یحیی و عیسی و الخلیل و مریم * و مربر یحی ثم شاهد یوسف * و طفل لذی الاخدود و ریه مسلم *
و طفل علیه مر بالامامة الی * یقال له اقربی و لا تسکیم * و ماشطه فی عهد فرعون طفلهما * و فی زمن
الهادی المبارک یختتم (و عن الحسن الی رجل النبی صلی الله علیه و سلم قد کره له طر ح بینه له) تصغیرات
(فی وادی کذا فاطلق معه الی الوادی و ناداهما باسمهما یا فلاة اجیبی یا ذن الله تعالی فخر جت و هی تقول لیسک و سعیدک
فقال لهما ان ابویک قد اسما فان احببت ان اردک علیهما فاقالت لا حاجة لی فیهما و وجدت الله خیر الی منهما) حسن
بصریدن مر ویدر که بر کسه مجلس مبروش خدم رسالته جبین ساری ضراعت اولوب هنوز شیر خوار دختر حکم
خلاف وادیده اختداده غاله هلال اولمش در دیاد و ناله و فریاد ایلیدی حضرت دستگیر بیچاره کان حریف مانزده ایله
معیت و وادی معهوده مایه انداز رجت اولوب ای فلانه باراده الله الحکیم زنده اولوب بکا اجابت ایله دیوب جنبان

ندا اولد قدده دختر مرده زنده لیسک و سعیدک دیه رک حضور باهر التشریقه اماده اولد قدده ای دختر پرد و مادرک
شریاب اسلام اولدیلا کر دیلرسک استقرار حیاتله سنی والدیکه در آیدیم دیو یورد قارنده ابو یتیمه رجعتی غنی ایتم
در کام کبریا ده نائل اولدیم خیر و بر ایزدن بکا بهتر در دیدی ان صح الخیر اطفال مشرکین عالم بر زنده غیر معذبین
اولر یتیمه دلیل مرید رود رج حد یتیمه اجماع موق و کفتار مرده و نطق طفل سال خرده نیجه کهر دانه معجزات
مندرجه اولور (و عن انس ان شایامن الانصار توفی و امه بجور عیال حقیقته و عزیزاها فقاتل مات ابی) استفهام
مقدر جیه ایله (فلما تم فقالت اللهم ان کنت تعلم انی هاجرت الیک والی نبیک) هجرت بر دیاردن اخره انتقاد و بره زک
انصاری به اولد یغن کلام هجرت متافی دکلدر شاید مسافه بعیده ده ساکنه ایکن نقل رخت مهاجرت ایتمش اوله
وان کنت تعلم عبارته شک و ریب توهم اولنجیه مطلقا بتم هجرت ده داناسن دیکدر و هجرت الی الله و موله هجرت در
والا این ما کان العبد قاله معه (رجاء) منصوب و معقول له (ان تعیننی علی کل شئ فلا تخم من علی هذه المصیبة)
و الخصل بیقی و ابن عدی انس رضی الله عنه طریقتدن رایت افرار روایت اولور که انصار دن بر شاب جرحه کش
پیانه اجل اولدی و مادری نایاب بریره زن وضعیفه ایلیدی چشم و روی متوقفا و شیده قیلنوب مادر ما قزده من تعزیه
ایلدن اول زن بیچاره بر سرش خبر جان کذا را اولوب بتم فرزندم بیما نه جش زهرا به مرک اولدی بی دید کده بی دیدیک
اول خاتون در کام چار مساز به توجه ایلیوب الها کر مکارا چون بوضعیفه حضرت که و رسول که هجرت ایتد بکی معلوم
حضرت تکر که مهاجرت هر امور طاقست کند بکا اعانتک ریاسیله در نایابی نور دیده جسم خالده نور دیده جانم
قدی المی بکا تکلیف بیوروب دیدی (فابرجنا حی انکشف الثوب عن وجهه فطم و طعمنا) راوی خبر بیوروب که
بر زهرا و زمره قرمز دن دور اولدین مرده مرده پوشیده بی چهره سندن رشح ایلیوب حیات تازه یلوب طعم تقدیم
اولندی شاب مذکور و بر زهرا اول طعام ایلدن رفته کاک فلاندر که شاب معه و پیغمبر صاحب مقام محمود صلی الله
علیه و سلم وفاتنه دلبر برزند ککانه جان شین اولدی امدی اول حضرت ککانه نامیسی یاد بر له دعا مرده احیا
ایلیدی معجزه باهر لر زندن معدود در و به اشار البوصیری یلونا بیت قدره آیانه عظمی * احی الله حین یدعی
دازن الرم (وروی عن عبد الله بن عبد الله الانصاری کنت فین دفن ثابت بن قیس و کان قتل بالیامه) یامه بلد
مسیمه الکذابدر (فجمعنا احیاء و خلناهم لقریة یقول) سمعنا کلامه تقدیر یله مضاف محذوف در بخبر بر کرده ابو علی
فارسی اوزر لفظ جمع غیر معهوده لعدی ایدر سه معقوله تعدیه ایدر پس ازان معقول اول شمیر و ثانی بقول
قولید روحله حالیه و یامه ثانیة در (محمد رسول الله و ابو بکر الصدیق) مبتدا و خبری کامل التصدیق و الصدیق (عمر
الشمی مد عثمان الیراحیم) قاتل عمر بن الخطاب ابو اوزانام کافر بدینهاد مجوسی اولغین عمر رضی الله عنه شهادت
کامله ایله شریب ایدر (فتظن ان افاذ هو میت) امام بیقی عبد الله الانصاری رضی عنه الباری جشایلر دن بوجه
لا فی فشان روایت اولوب موسی الیه حضرت تری بیوروب که ثابت بن قیس بن مالک زهر بن امرئ القیس یامه محاربة
سندیه بیافه شهادتی نوش ایلدکده آفی متواری کخج لید ایدر دن ایدم اشای اذ حال فبرده ثابت رضی الله عنه کلام
اولونظاسی بوجهله کوشزد من اولدیکه حضرت مصطفی رسول خدا و ابو بکر الصدیق کامل التصدیق و فاروق
منیع الحساب رتبه شهادتله شریاب و جناب عثمان صاحب کرم و رافقه شیم و منیع احسان در دیو یاد ایدر پس بعد
الموت کفتار عالی رفتارک ثبوت حیا لاهمه دلالت ایتمشیدک چون وجود یتیمه بود ثابته نکاه ایلدن بغمه علی حاله
میت اولد قری مشهور و باصرة یقین اولدی بیوروب رابعه کذا مره فین سیدر که ثابت بن قیس ثابت کخبینه لحد
اولد قدص کمره رفا سندن بری عالم خوابده مشاهده ایدوب ثابت آفی بعض مملک و عبیدی بند و قسیدن ازادایه سنه
توکیل و توصیه ایدر چون خوابدن یدار اولوب دار الخلافه به روان و حضرت صدیق رضی الله عنه جنباشه واقعه بی
بیان ایتد کده تصدیق بیوروب علی وجه الثبوت و صایای ناسک تقیذنه فرمان ایلیدی مع هذا شریعة غرای احمدیه
صلی الله علیه و سلمه بعد الموت بر فردله وصیتی تقیذ و انقبوب الحق شهید مشار الیهلک حقیقه تخصیص بیورولدی بی
اغرب واقعه تندر (و ذکر) بالنساء المعهول (عن نعمان بن بشیر) بعد الهجرة مهد و وجوده ایدر انشرف و حضرت
صدیق اکبره اول یتیمه لیدن صحابی انصار پدر الشمس درت سال هجریده حص قرینده و رزاه علین اولمش در (ان زید
ابن خازجه) او حاربه (خرمیتا) خر رجال قیامده مساقط اولمش در که انکله صداحس اولمش (فی بعض ازقة الدینیه)
جمع زقاق معنی الطریق (فرع و حین) بصیغه المجهول (اذ سمعوه بین العتائین) اذ معاجاة فیما هو کذا
تقدیرنده در وعشائین علی وجه التغلیب بین المغرب والعشاء مر ادا اولشور (والله ابصر من حوله یقول) سمعوه
قولنه معقول ثانی و جمله حالیه و یامه ثانیة در (انصتوا انصتوا) معقول قول و تکر بر برای تا کیددر (طبرعن

وجهه فقال محمد رسول الله النبي الامي وخاتم النبيين اي آخرهم معنا (كان ذلك في الكتاب الاول ثم قال زيد) رضي الله عنه (صدق صدق) صيغ ماضيه ضمير مفعول راجع له (وذكر ابا بكر وعمر وعثمان ثم قال السلام عليك يا رسول الله) في الاصل سلمت سلاما مديكدره مصدر فعمل مقامه قائم ومعرف باللام اولدني انواع سلامك استغفره دلالتهم (ورحمه الله وبركاته) رحمت انعام واحسان معبائه در حديث تشهدده ورودي اوزره اول حضرت رحله دعاه اشارت رو نما اولورا مابعضيل خلافتنه راهي اولشدر وبركات جمع بركه خير الهى وكترتندن كايه اولور (ثم عاد ميتا كما كان) حاصل خبر مجزاة زمان بن بشير رضي الله عنه من روايت كرده طبراني وابو نعيم كذا زيد رضي الله عنه بعض موقوف طيبة منوره ده لقاة تسليم روح ايتديكي حلاله فتاده روى زمين اولدقه چارسودن منزلته رفع ونقل اولوب پوشيده روى بلندي چون بو حال اوزره قراريدوب بين الله شاتين بيرامنده زنان وعيالي كريان اولدقاري حلاله قرع دريجه سامعه لري اولديكه زيد انله خاموش اولاك سكوت ايدك ديوار ايدوب ناطقه پرداز اولديكه حضرت احمد مجتبي بيغمير مولي ونبي امي دعوت جليله سيميله منعوت وبنا اخر بيغمير اندر بو وجهه لغت ووصفي نكاسته لوح محفوظ وكتب بيشينده ثبوت يافته تعيند ربيع دار رسول خدا تبليغ رسالتده صادق وراستدر ديوب صديق وفاروق وذا النورين حضرتاني ياد ايلدي بعد ما حضرت مصطفي عليه السلام والتحابيا جائنه سلام ودرود وحقايقا ايلد لب جناب سلام اولوب كالاول ميت اولديني حالته عودت ايلدي امدى فصل مشار اليه اول حضرتك مرده لري احيا وانطاق مجزله مرقبه معقود اولوب جله امتدن زيد بن حارثه كرامتن نقل بيور لري كرامات امة مرحومه انوار مجزات سلطان رسالتدن مقتبسه اولفين جله كرامات حضرت نه موط اولق حيتييله در الله ولي التوفيق

قصه

(في ابراه المرحوم) ابراه زوال مرض وحصول شفا واصل بره و برات امر مستكر هذين تبرى وتفصير ومرضى جمع مريض (وذوي العاهات) جمع عاهت اي الفت كاهي امراض من منه به تخصيص اولوب كاهي حيات وغير من منه علامه اطلاق اولور وشال وعرج امثالي بعض اعضايه عارض اولان عارضه وبعض خلق اولان در دوعليه عاهت تسميه اولور بو مقامده عطف مترادفين قصد اولور (قال اخبرنا ابو الحسن علي بن شريف فيما اجازينه وقرانه على غيره) تقدم معنى الاجازة (قال ابو اسحاق الحبال) حاه مهمله وباء موحدة مشددة اليه (حدثنا ابو محمد الحسن حدثنا ابن الوردي) راوى سيرة ابن هشام اولان عبد الله بن جعفر (عن البرقي) ابو سعيد عبد الرحيم البغدادي (عن ابن هشام) صاحب السير والانساب عبد الملك بن هشام نحو يد رسته ثلاث عشرة ومائينده متواري خاك بال اولشدر (عن زياد الكافي) موحدة وتشديد كافي ايله ربيعة بن عامر بن صعصعة در زمان طفوليتده پدرين مادري اوزره در كار كوروب فرياد و زاريه پدريم والدته مي هلاكه ايد بورديو كيه ايلديكي اجلدن بكافي لقبيله بنام اولد بليوز سكران اوچده عازم دارالسرور جنان اولشدر وعفا الله عنه (عن محمد بن اسحاق) صاحب المغازي والسير (قال حدثنا ابن شهاب) محمد بن مسلم بن عبيد الله الزهري (وعاصم بن عمر بن قتادة) ابن النعمان بوزيكري تاريخه محمول الله حد با اولديك (وجاعة ذكهم) ضمير فاعل ابن نهايه عائد اولور (بقضية احبطواها) بانه بضميه بمعنى في ذكر فعله متعلق اولور (قال وقالوا) طريق اخر اسحاق ايله مصنف عايه الرحه اسناد ايلديكي خبر روايتده بيورديك (قال سعد بن ابى وقاص ابن رسول الله صلى الله عليه وسلم لبنا ولى الله هم الذي لانصل له) فتح نون وسكون ضامه مهمله اليه ييكان تير (فيقول ارم به) امر من الرمي وضيمه مهمه راجعه در نشانه تقدير كلام فيري وبقول من اصابه السم ديك اولور (وقد روى رسول الله صلى الله عليه وسلم يومئذ عن قوسه حتى اندقت) قوس مؤنث معاعيد (واصيبت) بانه مجهول (يومئذ عين قتادة بن النعمان حتى وقعت على وجهه) اعلاحد وباجله حده اطلاق اولور (فرده رسول الله صلى الله عليه وسلم فكانت احسن عنيه) تيراند از برا اختصاص سعد بن ابى وقاص شقه كشاي روايت اولور كه روز جكر سوزا حده شاه سري راصطفا صلى الله عليه وسلم بكابر نيجه كرتيري ييكان اعطا بيوروب جانب ككاهه رمي ايتكله فرمان بيوروب بدخني دري طرف دشمنانه اجاله تسال ايتديكمده سينه اعلاحي غريبال مزوغة هلاكه ايدردى واول روز مشرك سوزده حضرت نجر عالم بالذات كان قوس نشاندرندن بي شمار مرغ چويينه كشادويروب كجان غنير نواز لري شكست اولنجه ناولك انداز اولديرواكون انشاي قتاده قتاده رضي الله عنه نديده جهنم بيننه چشم زخم ايام اصابت ايدوب برخدنك سرتير خاتم حقه مي سرتيكن زجاي هفت نويدين تير اولوب مردم ديد عالمان عليه الصلاة والسلام حضور نه چشم زخم مي يكانى اوزره

قتاده اولش كادي اول حضرت چشم بيرون قتاده قتاده مي خانه حقه سته وضع ايدوب في الحبال برج جمالنده مانند كوكب قروزان وكنه چشم صحيحدن احسن اولديني ميزان اعتبارده لمان ايلدي مريد كه عاصم بن عمر ابن قتاده جناب عمر بن عبد العزيز رضي الله عنه حضور نه نشريق ايلوب شان عاصم دن استعلام بيورده قارنده نواده قتاده اولديغن بديمه بوايساتله خليفه حضرت لميرنه اعلام ايلدي (بيت) انا ابن الذي سالت عن الخلد عينه * قدرت بكف المصطفي ايمارد * فعادت كما كانت لاول امرها * فيا حسن ماعين ويا حسن مائد * و حضرت سهيل الارخيل انبياعليه التحيايانك اقيسه مباركه لري تبطير ارباب سيراوزره شش عدد در * روحا * صفرا * بيضا * زورا * سداد * كتوم * روزا حده شكست اولان كان كتوم نام قوس اولديني بي كاندري (وروى قصة قتادة عاصم بن عمر بن قتادة) قصة قتادة چشم قتاده في سيرة لري عاصم دخی روايت ايلدي (وروىها ابو سعيد الخدري عن قتادة) زيرا ابو سعيد وقتاده لام برادران ومادر لريك ايسكي نورديده لري ايدى شراحدن به ضمير خدنك بلا كفاره قلعه اولان قتاده نك دو چشم جهان بيناري اولق اوزره روايت ايتشدر اما وفيه نظره قتاده رضي الله عنه تاريخ هجرت عليه نك يكرى اوچنده عالم قتادن اغراض عين ايدوب جانب بقايه ديد كشا اولديك حضرت فاروق اعظم غين جمع مسالينده نمازين قيلد بلي (وبصق على اثرهم في وجهه ابي قتادة) في ظرف لغو در بصق فعلانه متعلق اولوب سم مدن حال وباصفت اولور (في يوم ذي قرد) فكتين وبانه تين ايله خير جانينده مدينه منوره ييكر وزود وشب مسافه آيك اسيدركه اول محله غزا اولندي وغزوة الغاية ايله دخی بنامدر زمان وقوعه عهده اصحاب سيرة مختلفة الارا اولوب حنين دن صكره وخير دن اول وبابعد الحديبية اوقبلها وباسال ششم هجريده وقوعه عايقه ديمشروبا عث غزا اويديك لقا حصة نبوي ابن ابى ذر نظار تير ليه رعي اولوب عيينه القزاري جهل نفر سوار ليه كايوب ابن ابى ذري قتل وچند عدد اقاح خاصه في ياديه اتمايه سوق ايتدك لري خبري سامعه كذا ز سيد الاخبار اولد قلده يا خيل الله اركي نداسني صهاخ مهاجرين وانصاره اسماح بيورده قارنده بشيوز سوار كافر شكار ايله عقب لاندن پر كشاننده شتاب اولوب اون تقرى استنقاذا وباقيدى سلك بعصر اقبله نشيدى (قال ابو قتاده خاضرب على) يقال ضرب الدهراي الم (ولا قاح) يعني ابو قتاده خارث بن ربي الانصارينك ذى قرد نام غزاده روى بر نوره اصابت ايدن زخم خدنك اوزره اول طبيب علت كربت عليه امي القمية حضرت لري لعاب دهن يا كيله مرهم نه اولفين دوا بره الساعه اولوب ابو قتاده بيورركه اثر بر ح سم قطعابني در دنالك ايتيوب جراحتدن دخی دم وري پديد اولدي بيورديك (رواه البيهقي وروى النسائي) صاحب السنن ابو عبد الرحمن احمد بن شعيب ونسايه بلده در نسبتده نذوي دخی دينلور في سنة ثلاث وثلاثمائة مكة مكرمه ده دفين خاك عطرنالك اولشدر اصحاب سندنه مسافى عليه الرحه دن غري ثلاثمائة حدودي تجاوز ايتش نايابدر (وعن عثمان بن حنيف) ضم حاه مهمله ايله مصغر در (ان اعنى) اسمي تام معلوم (قال يار رسول الله ادع الله لي ان يكشف عن بصري) كشف ايله نه پيراز الة غطا امر ادا اولور شايد بصرتده غشاوه وباجلد رقيق اولوب ازاله سي مطلوب اوله (فقال له اطلق فتوضأ ثم صل ركعتين ثم قل اللهم اني اسالك واتوجه اليك بنبيك محمد نبي الرحمة) بدل وباعطف بيان جناب حقه مشاجات وخطابه ذكره رسول الله صلى الله عليه وسلم خطابه التفات بيورر زيرا وصلة فيض خداه واسطه حضرت رسول التقليددر (يا محمد اني اتوجه بك الى ربك ان يكشف عن بصري) عثمان بن حنيف رضي الله عنه طر يقندن روايت كرده امام نسايدركه بر شخص نايابا حضرت سيد الوري عليه التحيايان استدعا ايدوب يار رسول الله بتمچون در كاه كبرايه توجه ايله كه چشم بي بصر مدن غشاوه زائل اولوب بينا اولم ديوجهر مساي نياز اولدقه وار ايدست الوب دور كمت نماز حاجت فقر يي بد قيام اول بعد ذابوشكر باره دعا ايلدب جنبان نياز اولك آلهها حضرت كدن طلبكار حاجتم ويغميرك محمد بن الرحه صلى الله عليه وسلم جنبانه توسل ايله حضرت كه متوجه ام يا محمد باب رب كريدن درخواست اولديم حاجتك حصول يديز اواسنه جنبانكه حقه توسل ايدده مركه مانع رؤيت حجاب بصري رب جليل رفع وازاله ايليه ديوبودعا حجابي اعمايه تعليم بيوروب ناياب دخی خلوص تامله دعايه دركاروا انجام شايي (اللهم شفعه في) فقره سيله ختم ايلدي اي اقبل شفاعة في حق (قال فرجع وقد كشف الله تعالى عن بصري) عثمان راوي بيورركه وقتا اعدا من زنه رجوع ايلدي قادر بيچون لك بصرتدن غشاوه في كشف وازاله ايلدي امدى بودعا جليل الازدوي الهوايجه داروي بره الساعه وسبب حصول مرهم وظفر اولديغن ارباب سيرة قبل وروايت بيورده شلدر (وروى) بناء مجهولاه مقبر واقدى وابو ذهم عليه السلام عروضة رضي الله عنه طر يقندن روايت ايدور (ان ابن ملاعب الاسنه) موسى اليميل اعلم وزجهم مي ناياب اما والدي عامر بن مالك رضي الله عنه در وانه جمع مشان ظرف نيزده اولان يكاندر ملاعب

الراح معنائه (اصابه استسقاء) دشوار علاج اولان داء عضال در (فبعث الى النبي صلى الله عليه وسلم فاخذ بيده
 خنوة) فتح حاتم ماله وسكون مثله ايله بر كفه خاك (من الارض فتقل عليها ثم اعطاها رسول الله فاخذها متجيبا
 برى) بصيغة المعلوم والمجهول (ان قد هزى به) بالوجهين وخبر رسول ويا مسله رسالى تحتلدر (فاتاه بها وهو
 على شفا) فتح شين معجمه وقاله مقصودا في الاصل كارجاء ووادى بعد ذاقرب موتدن كبايه در وجهه حاله (فشر بها
 فشفا الله تعالى) الفاظ مذكوره ده تجنيس بدفع هو يدا در يعنى ابن ملاءبه مرض استسقاء عارض اولوب طبيب
 دار الشفاى حكمت عليه اتمى التحية حضرت تالينه بهت قاصد برله جوياي دوا اولوب تحت نشين سر بر لولاك زميندن
 بر قبضه خاك الوبر بر يقيا كن انك اوزر يشه بزق ايدوب اول مرهم جليلي قاصد عليه اعطاييورديلر قاصد
 دخی استغراب ايدو رله اول ترابي الدى واستهزا ايتدى ظن ايلديكه بر قانون اطبا خاكه استسقاء به تدوى جائز
 اولوب موجب ترقى علت اولان ترابله علاج جارسوى اعتبارده نارواچ اولاق زعيله جانب بيماره وسيده ايلديكى
 حاله ابن ملاعبى ككاهم ماله هلا كه مشرف بولوب اول تراب مستطابى آله نوش ايلدى در حال شغاياب اولوب
 حضرت حكيم بي علت جل شاناه كه صحت تامه ارزاقى بيوردى (وذكر العقيلي) بالتصغير صاحب كتاب الضعفاء
 حافظ ابو جعفر محمد بن عمرو مكيدرا اوچيوزيكري ايكيدمه سراى فائيدن دار النعيم جاودانى به رحلت بيورديلر
 (عن حبيب) فتح حاتم ماله وياض معجمه ايله (ابن فديك) دال ماله ايله (ويقان فويك) واو مفتوحه ايله مصغر در ذكره
 الذهبي في البحار (ان اياه ابيضت عيناه) عماد بن عمار تدر (فكان لا يبصر به شيئا ففت رسول الله صلى الله عليه
 وسلم في عينيه قابض فرائته يدخل الخيط في الابرة وهو ابن ثمانين سنة) حافظ عقيلي عليه الرحمة حبيب رضى الله عنه
 طريقتدن ميرمه ككش چشم روشناى روايت اولور كه بديرى فويكك دو چشم جهان بيننه برده سفيده چكوب
 نظر دن عاقل اولدقه انابن عين عالم صلى الله عليه وسلم كه نكاه المتفات بيوروب ديدملر ينه ريق مباركن تفل
 ايلدى در حال اول سرمه روشناى اعجاز ايله بينا اولدى راوى خير بيورورك پدريم سكسان ياشنده ايكن قوه نور
 بصرايد رسته بسوزن قيلديغن معاينه ايلدم مع هدا سن هر مده بلا عارضة بصره ضعف طارى اواقي روشندر
 (وروى) فعل مجهول (كثوم بن الحصين) ضم ساه ماله وفتح صادله مصغر حصن احداث شجره دن ابوهرم الغفارى
 رضى عنه الباريدو (يوم احدث في ثمره فبصر رسول الله صلى الله عليه وسلم فبرى) روزوغاى احدثه جناب كاوم رضى
 عنه الحى القيوم زخم خدنك دلوز مشركين ايله كاوسنده حبل وريده متصل جاى خطرنا كه ن مجروح اولوب
 طبيب بيمار دلان امت عليه اسنى التحية كردن ككثومده اولان ياره به مبارك دهانى يارندن بر باره سورمكه علاج
 بره الساعه اولوب در حال شغاياب اولدى اصحاب سنن بخبرى تخريج بيورومد قارى اتفاق كرده شراح شفا در (ونقل
 على شعبة) فتح معجمه وتشديد جيله زخم روى ومسر (عبد الله بن ابيس) مصغر ابن سعد بن حرام الجهمى الانصارى
 (فلم تعد) ضم مثناة فوقيه وكسر ميم وتشديد دال ماله ايله مشكين نفسان اصحاب تخريجدن امام طبرانى روايتى
 اوزره عبد الله رضى عنه الاله جنابك سر دوختندده اولان زخمه سوريا كندن تفل ايدوب سيلان فتح منقطع
 وعلاج بدير اولدى (ونقل في عيني على يوم خير وكان رمدا فاصبح باريا) نكاشته صحايف صحيحين اولان خبرده
 اعيان اصحابدن سهل بن سعد رضى الله عنه علم افزا روايت كرده غزاي خير بر سر رده دو چشم حقايق بن حيدر زكار
 كرم الله وجهه عارضه رمد ايله بيمار اولوب نوتياى چشم مازاغ البصر صلى الله عليه وسلم تسليم رايه فتح وظفر
 بيورمى ايجون مشار اليك قدوسنه چشمداشت توقع ايديلر چون مشاهده بيورديلر كه عين على خسته ورمدر
 لعاب دهان ياكندن ديدة بوالحسنه كل جلا ياش اولغين طرقة عين ديدة خير كشادر چشمدن رها بولدى
 امدى فاصبح بار بالفظنده وقت صبا حدهك برنك تأخيرى فهم اولادى ارباب بصائر روشندر (ونقل على
 ضرب ساق سلمه بن الاكوع يوم خير فبرئت) ضمير ساقه وياض به به راجع (ونقل في رجل زيد بن معاذ حين
 اصابها السيف الى الكعب حين قتل ابن الانوف فبرئت) بي بنمادن كه بيمار ديكاهل اسلامه مقاتله به مشركين
 تخربص ونجه اشعار من خرفانه هجو وازاره بر كعب عضض ايدى بجهكم سلطان جهان اول بد مشرك وجودى
 صحيفه زميندن حكايتك بعت اولسان مريه معجمه دين سلمه ده كه بزيد زخم شمشير اصابت ايتكدين باى
 اقتدارى قوه رفتاردن ماطل اولفله حضرت دستكبر امت عليه اصطفى التحية مرهم بره الساعه جلاب لعاب شكر
 آميزلر بن زيدك زخم لب تشنه سه طلا بيورود قارنده يا ماله ماله صدق نيسان ايلال بستان اولدى برهان
 حاجى قول مصنفه ناخن زده اعراض اولوب مريه قتل كعبده زيدا سميله نيام ككه ناياپ اولديقدن ماعدا كه به
 كوى رسالت واصل عشاق واصحابدن زيد بن معاذ نامنده صحابى كوشد اولدى مكر اجدادندن بر نه نسبت

مراد اولنه وصاحب وقعه حارث بن اوس بن معاذ در ديديلر وشارح تلمسانى ميدان توفيقده كيتران تحقيق
 اولوب امام عزيزى اخرسوره شمرى تفسيرده بعينه نقل مصنف مائدى ذكر ايدوب زيد بن معاذ سعد بن معاذك برادر
 زاده سيد در عيشه امانقول صريحه به مصادم اولغين شهاب خفاجى رد تلمسانى ايله ايراث نكس عايل ايتديلر (وعلى
 ساق على بن الحكم يوم الخندق) ونقل جله سى اوزره معطوف دروعلى صحابى سليدر و خندق غزوه اخرايده سلمان
 فارسى تعاميله حوالى طيبة منوره به حفر اوله شيدى بلاد عربده معهود اولوب ديار عجمده اولغين معربدر
 (اذا انكسرت فبرى مكانه) رقرده خامه بغوى في المعجم اولان نادره دندر كه غزوه اخرايده ساق على سلمى
 شكست اولدقه جبيره بنددل شكسته كان حضرت تلى ريق ياكيله معالجه بيوروب در عقب بار جاى صحت اولدى
 (وما نزل عن فرسه) زهى علاج معجز مزاجكه پشت زبندن زمينه نزول ايتندن ياشد شككى بايدن رهاياپ اولدى
 (واشكى) ومعنى المرض شكاة (على بن ابي طالب لجعل يدعو) صفدر محارب على بن ابي طالب كرم الله وجهه
 كرفنا رنجه مرض اولوب انشاي تضجروم لب جنابان دعا اولوردى (فقال النبي صلى الله عليه وسلم اللهم اشقه
 اوعافه) شك من الراوى وعاو عافيت معناده مساوى (ثم ضرب به برجه لما اشكى ذلك الوجع بعد) حضرت خضر عالم
 صلى الله عليه وسلم اله اعلى بنده كه شفاى عاجل وعافيت اجل احسان ايله ديودعا كوى اولوب باى عرش بيمار ايله
 طرف على به طوقوب مضجعتدن افامه مراد ايلدى بعد از بن اسد الله غابه شيرانه لرندن بي محبا باقيام ايدوب اول
 المذن رنجور اولدى بو خبر دلائل بيمقيده بيوسته صحت اتردر (وقطع ابو جهل يوم بدر معوذ بن عفره) ضم ميم
 وفتح عين ماله وتشديد واو مكسوره ايله غزاي بدرده حاضر اولوب جرعه نوش جام شهادت اولان اربعة عشر
 رجالتندر وعفرا فتح عين وسكون فالايله مادن معوذ (بجاء) يحمل يده فبصر عليه رسول الله صلى الله عليه وسلم
 والصقه فاصت) يعنى غزوه بدرده عتل زعيم ابو جهل لثيم دست شجاعت بيوست معوذى بريدته تبغ حيف ايتدكه
 اول دلبر ميدان وغادست مقطوعن الاله اولوب دستكبر امتان بيشگاهيه كاد كده قطع اوانان ال اوزره ماه الحياه لعاب
 دهنن القاومعتلى سالمه الصاق وبيزسته بيورمعين دست بر بالاي دست طولاسى دسترس التيام بولدى (رواه ابن
 وهب) الامام الجليل (ومن روايته ايضا ان خبيب بن يساف) خاه معجمه ايله مصغر در ويساف بكسر الياء
 ابن عيينه بن عمرو الخرجي (اصيب) بالبناء للمجهول (يوم بدر مع رسول الله صلى الله عليه وسلم بضربه على عاتقه
 حتى مال شقه فدره رسول الله صلى الله عليه وسلم ونفت عليه حتى صبح) ابن وهب روايتدن مائده ماسبق كشيده
 سالك روايتدر كه بدر تابان برج رسالت عليه السلام والتحية ايله غزاي بدره سيار اولان دايان انجم شماردن خبيب
 رضى الله عنه بر زخم دلوز ايله دشمن جانبندن دوشانه لرى زخمدار ومن غيراته قتال بازوسى دوشندن ميلان
 ايلدكه عضو منقش كالاول سيد الاواخر والا اول جاى اصليسه رده آب دهان ياكندن قطر مياش زخم اولوب
 اتردواى ممر تابان زسانله بازوى خبيب ميزان صحت و برج التيامه تقوى ايلدى (واتته امر آمنة ختم) خاه
 معجمه ومثله وعين ماله ايله نر نه جعفر اسم جيلدر كه پيرامنه نازله اولان قبيله به تسهيه اولدى (معها صبي به
 بلاه) افه بكم ياذهول عقل (لا يتكلم) قضيه استئناف اولغين عديم ككفت كلام مراد اولنور (فاني) بالبناء
 للمجهول (بما ترضه من فاه) ادارة الماه فى القم وفاه مفعوليدرو بعد المنفضه تجريد اذ كرم غلى ضامندركه لازمدر
 (وغسل يديه ثم اعطاها اياه وامر هابقيه ومسه به) مفعولاه مضاياف اولور (فبرا الغلام وعقل عقلايه فضل عقول
 الناس) بو خبر صحت اثر ابن ابي شبة روايتله ام جديب رضى الله عنه مادن رسيدة تحقيقدر كه حضرت مال اليتامى
 عصمة لارا مل حضور نه قبيله خشمه مدن برزن ناوان كود كيله كاديكم آنده كفنازه عدم اقتدار بلا و آفتى نمايان
 پس ازان حضرت ستوده شيم صلى الله عليه وسلمه آب احضار اولنوب دهن مقدس ودست مباركر بن شبت
 وشوى ايلوب اول آب زلال مائدى خاتونه اعطا وكود كه سقى وطه لاياله فرمان ايلوب وجهه مقرر اوزره عمل
 ايلدكارنده غلامه صحت تام مالا كلام وعقول اقرانى اوزره برز ياد عقول تمامه فاضلترين اناهم اولدى (وعن
 ابن عباس) رضى الله عنه ما (جاءت امرأة ابن لهياجه جنون فمصح رسول الله صلى الله عليه وسلم صدره فتح ثقة)
 فتح مثله وعين ماله تشنه ايله فى معنائه (تخرج من جوفه مثل الجمر والا سود فشق) ابناء معجمه ولله ابن عم سيد
 الناس حضرت تاليندن من ويدركه اوغلنه عارضة جنون اصابت ايتن بر خاتون يسريله حضوره مياون سلطان
 كونين صلى الله عليه وسلمه جهره ساي ضراعت ودار الشفاى حكمتدن جوياي دوا اولدقه داناى عالم عليه سلام
 الله الاتم مينه كودكى دست شفا رسيله مسح ايتدكه در حال فى واستقراغ ايلدى ودرون مجنوندن حنظل
 و تشا صغارى اساسيه رنكلى شين بيرون اولوب شفا و انا قتياب اولدى (وانكفات القدر على ذراع محمد بن حاطب) ابن

سبب حسن لرینه مصنف علیه الرحمۃ اشارت میوردر (اعتق یوما فلان عبد او تصدق میوردر) کسر عین مهمه اله
 اسم جعفر لا واحد له وهی الجبال التي تحمل الميرة (فما سمعنا به) ضمیر عیزه عائد اولور (وردت علیه تحمل من
 کل شیء تصدق به او بما علیها باقتسامها) قتب سنام بعیر نهاده قیل ان اکاف صغیره و خلس دوش شتر
 پوشیده کساء معروف والحاصل بر روز فیروزه او تو زنده کانز بقه رفیقیدن ازادی و روبر و من جهة التجاره طرفی
 دولت لرینه ورود و انواع امتعه و اطعمه بی بر آورده میوز شتر بار کشان و گردن کشی بالجمله او زنده اقتلاب و احلاسه
 بیه بار و مهاریه لوجه الله تصدق ایلدی موی الیه جنابری امین هذه الامة ابو محمد عبد الرحمن بن عوف الزهري
 القرشي رضى الله عنه و غزوة تبوكه امام الانبياء علیه الصلاة والتحيات حضرت لرینه امامت ایلوب عرعر یزی
 قرین لفظ دعا اولده سنه احدی و ثلاثین متواری کتب لحد بتبع اولدی (و دعا معاوية بالتمكن في البلاد فقال الخلافة)
 نال الامارت الیه تغییر و ابید تاسانید در زیر الخلافة بعدی ثلاثون سنة خبر شریفی سبط مکرم و ریحانه محترم حسن
 رضى الله عنه و کرم خلافتیه نهایت بولشدر مکر معنای لغویسی مراد اولوب خلیفه برحقه خلف و اجانب
 حسن رضى الله عنه امر خلافتی که تسلیم بیوز مغله خلیفه حقیقی حکمعی لمصلحة صادق اوله یعنی معاوية بن ابی
 سفيانہ تصرف بلادده مکتیاب اولمه لده دعا ایلوب بلادده مالک و ساطنته نال و مالک اولدی (و ایدین ابی وقاص)
 فارس میدان اسلام المبشریدار السلام قامع جنود کسری و الطغیان فاتح مالک ایران ابو اسحاق سعد بن ابی وقاص
 مالک بن وهب الزهري انقر فی طرف سلسلة نبي طابق رضيع رواق نسل سيد المرسلین صلی الله علیه وسلم حضرت
 زهرة بن کلابده بیوسته اولور عر کر انجایه لری یتش طقوزه رسیده اولوب بحیب تار میخنده دعوة ارجعی به اجابت
 ایلوب بتبع غرقده سعد قرآن برج لحد اولدی مسند او تصلا و ایت رمدی اوزره سلطان کونین صلی الله
 علیه وسلم بیوردر (ان یحبب الله دعوتہ اللهم استجب لده دعا ایلوب) دعا عشر بقیله مره فاخرت سعدی ککره مای
 عرش الرحمن ایلده کده (فما دعا علی احد الا استجب له) والاستجابة بمعنى الاجابة بالسعادة و سهر کیک حقده اب
 جنبان دعا اولدی لایسه برکه دعا ای اختر برج رساله اوج اجابته قرین اولدی (و دعا بعز الاسلام) بمر من الخطاب
 (ابو ابی جهل) بن هشام حضرت عز بر مصر جهان علیه سلام المان عربین الخطاب یک حله ایمانه و با عروین هشام
 سلسلة اسلامه دخولی و اهل اسلام قوت و نصرت ایشانله عزتته دعا بیوردری زی بر اولور یک تازمیدان شهادت
 و شجاعت اولدی قبل الهجره قاتل حقده شد عضدا ایمان تمناس معصوب یتک دعا و بارگاه عزتته حلقه جنبان ریا
 اولمشلیدی (فما استجب له فی عمر) سعادت ازلی پیشانی عرده خجلی اولغین صاحب عیار دار الضرب اقبال عمری
 نامزد کده سعادت ایلدی و بعض طرق حدیثه اللهم اعز الاسلام بعمر بن الخطاب دعا سنک و وردی کسب
 تخصیص افاده ایدوب مهره فن حدیث تدقیق اوزره حضرت یغمبر صلی الله علیه وسلم اولاد کلاهاده تفرس
 شهادت برله ایکسندن بر یتک اسلامه رغبت بیوردر بعد طاووس سدره نشین جبریل امین بالکشی عالم
 شهود اولوب ارسل الله نسابه نیازله عمر حقده نشانه قبوله قرین اولمشدر دیو اعلام ایتمکین نانیای عر الیه تخصیص
 دعا بیوردر (قال ابن مسعود ما زلنا اعزته منذ اهل عمر) حضرت عمر رضى الله عنه واسطة العقد و منین اولوب
 عدد اصحاب کزین بالغ اصحاب اربعین اولده یامها النبی حبیبک الله و من اتبعک من المؤمنین نظم بشاوق شرف
 نزول اولوب ابن مسعود رضى الله عنه ثنا خوان عمری اولدی لکه عمرک اسلامی فتح و هجر فی نصر و اسلامه
 دخولی کونشدر و نائل عز و شرف اولدی دید بلز بر اقبل اسلام عمر اظهار پنجکانه صلوات بیورلیوب خانقاه
 اسلامه تشریف ندره روز بروز از کسان شرایع علانیه تقویت بولمشدر و اما الترمذی عن ابن عمر رضى الله عنهما
 (و اصاب الناس فی بعض مغازی عظم فسانه عمر الدعا دعا فاجات صحابه) عبارته استعاره نصر بحیه و تبعیه
 رونادر (فما تم) و فیما تخيلية (حاجتم) لفظ سن اعطای متضمن اولغین کاهه ول اولور (ثم اذاعت) ای المجات
 عربین الخطاب طریقتدن روایت کرده یقی و حاکم اولان خبرده بعض غزوات ظفرایات حضرت ناسه عظم عارض
 اولوب دشت و هامون چشم نابیناوش قطره آبدن خالی ایدی جناب عمر اول غیث فیض بار سعادت درگاه
 کسیر یادن نزول باران ایچون استماعا ایلوب زوی توجهی جانب محراب دلکوتیه توجیه بیوردر یق دم اولور
 بار فیض الهی کوه تشار اولوب سیزه زار آمال غزائی ریان ایلده کده نصکره صحابه مخجابه اولدی قضیه مذکوره
 و قرعی بدر غزائنده اولدی و نزل علیکم من السماء ماء ابظهر که بهایه کریمه و روئندن فهم اولدی بقی کتاب الوفاده
 اشارت کرده ابن الجوزیدر (و دعا فی الاستسقاء فسقوا ثم شکوا الیه المظفر دعا دعوا) عنی وزن رموز و روی بنهما
 شیخین علم مالرحمه انس رضى الله عنهما دن اداره کاس زلال روایت اولور لکه محاسب سیراب ایمان سراب تیه علم

اولغین سر چشمه خیل و سل حضرت تازی فیاضه لطف خدا دن تمای باران ایلده کده نزول ایلوب سنی اولند یلر بعد ما
 تمادی ما منظر دن خاق اول حضرت شکیات ایلده ککرده انجلاهی غنیم سما الیه دعا ایلوب در حال منکشف
 اولدی (وقال لابی قتاده افلح وجهک) پای حیات و عز و غنای دنیویه نال مرام و دخول جنان و مقصد اقصی به
 وصوله اخروی بر کام اولمه الیه ابی قتاده به دعا بیوردر و وجه و وجهه معروف و یاد ایدن عبارت اوله (اللهم بارکله
 فی شعره) فتح شین معجمه و عین مهمه لسا کنه و یا مفعو حه الیه موی بدن (و بشره) ظاهر جلد تن بونلر زینته بشردن
 اولوب محسنا تندن عدد اولغین احسن تقویم اوزره کامل الاعضا عمر کذا و اولرینه دعا ایلدی (فات وهو ابن سبعین
 سنة و کانه ابن خمس عشرة سنة) حین وفات لرنده سنی یتشه یتیمکن کو یا پنجه ساله شاب نور سیده کبی نصارت
 و قوتده اولوب تغییر حال ایتدی امدی معنای فلاح دنیوی و اخروی مایوله ظفر اولغین غنای خلقه جسم دنیوی
 ایلد برومند بیورلدی قاتر نو زار خروی بیورلسنه براهه استلال و کاحسن الله فیما مضی سبحن الله فیما بقی (وقال
 للبايعه) عر اه مخضرمین و معمر یتندن قیس بن عبدالله الجعفی رضى الله عنه عصر یونما فی ادر الیه بیوردر مره
 جامه لاصحابین ممدود و نایفه فاتی معنایه در فن اشعارده فاتی الاقران اولغله تلقیب اولندی و ما نایفه
 للمبالغه در (لا یقض) ضمیر یا یحقیقه و سکون فاه و کسر ضا مدحیه الیه کسر معنایه (الله قاله) فمجاز در که دندن
 مراد اولور (فما سقط له سن) والسن واحدة الاسنان و زیاده السن نقص فی السن اولدی امر عادی ایکن فایقه نک
 و درانه دندن دره التاج دعا حضرت الیه منتظم سلاک هموار ی اولوب کبریننده بر سخته کسر و نقصان ترتب ایتدی
 (و فی رواية فکان احسن الناس نفرا) ثاب منلله مفتوحه و عین معیسه سا کنه ایلدندن پیش تمیز بقیله منصوبدر
 (اذا سقط له سن یتقبله اخرى) سلاک دندن بدن بردانه ماقط اولسه دوج دهانی تپی قالمیوب ضدق منیتدن
 بردرانه رونما اولوردری (وعاش عشرین و مائة و قیل کثیر من هذا) عر طبعی اوزره و یا یوز قرق و یا ایکوز سکسان
 سنه معمر اولدی دینلادی و عدم سقوط استناله دعا طول عر الیه دعا بیوردر نقشبند سر بر قرق بر قرات اوزره
 اول شاعر ممدود شیم سلطان العرب و العجم حضرت لرینی بقدرار سجه لا کی صددرانه یتکله قصیده و ایه سنده مدح
 و ستایش بیوردر بیت القصیده * باقیا السماء مجدنا و سنانا * وانا نرجوا فوق ذلك مظهره * یتشه
 رسیده اولده سلطان کرم پیشه لولق بار یتسم اولوبد الی این یا بالیلی ملاطفه مایله بر سش مرام بیوردر یلر
 الی الجنة یا رسول الله الیه جواب داده اولده نهم انشاء الله بیوردر بعد نایفه * و لا خیر فی علم اذالم یکن له *
 بوادر تحمی صوفیه ان یکدرا * و لا خیر فی جهل اذالم یکن له * الیم اذا ما اورد الامرا صدرا * ایا تیله
 ناطقه بردار اولده لا یقض الله فاک دعا سیه ککوشه کلاه رفعتن سر سور طاق سپهر ایلد نلر دلالت حدیث
 طایفه دن مقومدر که شعر انک بعض اشراق شعر الیه ستایش لری غیر مکروه و مادحه جوار و صلوات و یاد دعواته
 احسان منتدر (و دعا لابن عباس اللهم فقهه فی الدین) جمله دعائیه عامله قهره معقول اولور فقال اللهم کبی و فقه
 علم شاهده برله علم غایبه و سلا و احکام شرعی به دانشوار اولنه فقیه در لزوفهم معنایه دخی کاور (و علمه التاویل)
 یعنی التفسیر و کاهی یتهماده فرق اولوب تفسیریه مانی قرآن عظمی لسان نبوی و کبار اصحابین مأثور اولدی
 وجه اوزره یتاویل و تأویل ایسه قواعد عریبه مقتضا سنجیه عیان ایتمکین عبارت اوله و یا یه شیخین اوزره خواجه
 دیرستان علم لدن صلی الله علیه وسلم زبان معجز بیلن دعا بی ابن عم محترمی شائنده شکر بر بیوردر آله اعبد
 اللهم احکام شرعت یضاتی تعلیم و معافی ظاهره و باطنه فرقی تفسیم الیه بیوردری (فسمی بعد الحرب) کسر و فتح
 جاءهم له الیه مفعول سنی و حکر کند و نصکره اناری یاد کار روز کار اولان دانای مفعول سلطان عالم صلی الله علیه
 وسلم دو اتسرای بقایه شرفش رحلت اولده سن عبد الله عشرة کامله به هنوز رسیده اولمشدیکه مشار
 بالبیان (و ترجمان القرآن) تسمیه اولندی و ترجمان ضم نام مشاهد الیه بر نه عفو ان و یا فتح اول و نالت الیه علی وزن
 زعفران و یا فتح مشناه و ضم جملدر برسان زبان دیکر الیه تفسیر و تعبی ایلدیه و عبارته شبه لف و نشر هوید ادر لفظ
 خبر فقا هته و ترجمان تفسیر نظر (و دعا لعبد الله بن جعفر بالبرکه فی صفة یمنه فاشتری شیما الاربح فیه) صفة لغتده
 صدای ضرب دسته رباع و مشتری یکدیگر لک ابن طوئوب عقد بنیعدن کلاه در دست راستن اعمال و اعمالی جنبه
 غالب اولغین عین الیه تخصیص بالذکر قیلندی عروین حث طریقتدن امام بقی ترویج بازار پر اشعار و روایتدر که
 بحر الجود و قطب السخا فرزند جعفر طیار و برادر زاده حضرت کرار جنبه بیع و شرا و عامله سنده نمود و کانه دعا
 بیوردر برکه دعا حضرت الیه خزانه عبد الله و فرت مال و کثرت مال الیه مالامال اولوب یم رجال خریدار اولدی بقی شیتده
 سودمند اولوردری موی الیه دیار حبشه ده کم واره وجوده تشریف بیوردر عقد تسعینده مرغروی کاشنبرای

(مع الفرت والد) سلاطین حال اولور (و ساهم) قاعلی ضمیری راوی خبر ابن مسعوده راجع وقیل الی انبی و ضمیر
مفول قوله ترشده عائد اولور (فقال فلهذا رايتهم قتلوا يوم بدر) یعنی سلطان دین علیه سلام المومنین بحربه بندگان را بکشتن
جودی حاکم ستم ای قریش سرکن اولور مشبه فی رقبه عالیه لری اوزره انداخته و تمساده ایلد کازی حاله قریش
بد کشته بد د لری ابن مسعود رضی الله عنہ من مری خبر حدیث مشهور و منتشر در راوی مشار الیه ان لری بکان
بکان تعداد ایدوب بیورور که بن انزل اکثری غزوه مشرک سوزیده کوی سر لری خطوه چوکان چاکر وان
احلامده یا مال اولور بن مشاهده ایلدم دیدی اما ان لردن بعضی حبشه و دیار آخرده انجمن کیردر کشته سیر اولور
ابن مسعود قول اعتبار اللاک کدر و هم ابو جهل و عتبه بن ربیع و ولید بن عتبه و امیه بن خلف و عتبه بن ابی معیط
و عماره بن الولید اما القای سلاطین متصدی اولان اشقی القوم کفدار فی غود عقبه مردود در (و دعا علی الحکم بن ابی
العاص) والد مروان و عم عثمان روز فتح مکه ده دارالامن ایمانه داخل اولدی (و کان یحتلج بوجهه و یغمز عند النبی
صلی الله علیه وسلم) ای لا غزی نفسیر اولور (فرأه قال کن كذلك فلم یزل یحتلج الی ان مات) روایت کرده بقیه قیدر که
حکم مسقوری حضور رسول الله صلی الله علیه و سلمه اول حضرت ک کفار راست و خوش رفتار بنی منافقینه
اشارت و روی درشت و غمز چشم الیه ایمانی ماحدث الرسولی لاصل له اراده سیله تعیب مراد ایدردی اول
حضرت حکم بن ابی وهب نادر برابرن مشاهده بیوردرده دائم اولیجه اول دیار الیه الی الوفات چشم و روی حرکتدن
خالی اولدی حکم چها متطاع نبویه حکم و پسری مروان دارالسعاده مدینه دن نفی و طائفه اجلا اولور شرایدی
خلافت عثمانیده اطلاق اولور دیرو به کان ما کان (و دعا علی محم) ضمیم و فتح حاکم مهله و لام مشدده مکسوره الیه
(ابن جشامة) فتح جیم و تشدید مثله الیه (فما سمع فلفظته الارض ثم ووری) و اوین مضجومه و ساکنه و راه
مکسوره الیه ججه و لدر بقال و اراده اذاعیه (لفظته مرات قالقوه بین صدین) بضم الصاد المهمله و فتح ما و تشدید
الذال ثنیه صد (ورثوا علیه بالجاره) فتح را و ضا دمججه الیه سنک بر بالای سنک نهادن (والصد جانب الوادی) محمک
مظهر دعاه علیه اولدی بنی تحریر کرده شراح شفا اوزره مسفور زرافه عامر بن الاضبط الیه بر سر بهیه مأمور اولوب
اشای طریقده تیغ غدله عامری دیار عدمه راهی قیلوب بوقضیه نامر ضیه طرف رسالتینشاهه منع که
اولور قدسه بارالاهم لا تغفر لحلم دعاه علیی زبان کذار لری اولدی بعد سبع ایالی هلالک اولوب مهد لحد اول نظامی
قذف و طرد و عدم قبول الیه اخراج ابایوب بعد ذابنه دفن و ستر اولوب تقضی حاله مرار اقرار آتی در قیلوردی پس
زان لاشه محلی جانب وادی به انداخته و ابکی شهب میانه سنه فتاده قیلوب اوزرینه سنک بالای سنک نهاده
فقد یخبر من کورابن عمر رضی الله عنہ مادن موصول را وایت کرده بیتی و ابن جریر در محکم اسلام و صحیحی مقرر
اما اتفاق و عدی تحتلف در (و جده رجل یسع فرس) ضمیر بارزیه فیه راجع در و رجل سواد بن قیس اعرابی و ابان
الحارث الصمید و فرس مرتجز و نجید در (وهی التي شهد فیها النبی صلی الله علیه وسلم خزیه) ضمیر هی فرسه
و فیما یمیه راجع اولور و خزیه خا و زایله ذوالشهادتینله شهر تیاب و اجله اصحاب دند زار یخ بالغ عدد بلج اولور قد
حیدر کرارله حرب صفینه حاضر اولوب جانب خلافتن جرعه نوش جام شهادت اولور دیرو الحاصل اولیکه سوار
میدان لاهوت صلی الله علیه وسلم بر اعرابیدن اسب نجیبی خریدار اولوب قبض ثمنه مبادرت اننا سنه و دیگران دن
قیمه فرسده مساومه و مزایده فهم ایتمکین عقیدیهی انکار و اقامه یمیه به طلبکار اولور قد خزیه انعقاد بیه
نهادت ایتمشیدی بعد ذا حضرت فخر عالم خزیه به پسران اولوب مجلس بیهه حاضر اولدکی دیدکده بابی انت
را می یار رسول الله اخبار سماویه و اوامر الهیه ده ایمان بالغیب الیه سنی تصدیق ایدر کن نه انکه ابتیاع فرسده تصدیق
ایتمیم جواب با صوابی خاطر عاظر نبوت بایله خوس کلوب ذوالشهادتینله تلقیب بیوردر بعد ماثهادت خزیه
شاهدین مقامه اقامه اولور بنی خصایص خزیه دندراما اعرابینک حرکه نامواری اسلامندن اول و فی اقتضا
ایدر (وهذا الباب اکثر من ان یحاط به) اول حضرتک اجابة دعا لری قضایایمی حیطة شماردن بیرون و حد
و حصر دن افزوندر و الحفنة تنی عن البیدر الکبیر

(فصل ل)

(فی کراماته صلی الله علیه وسلم) بوفصل مجتز بیان خارق للعاده امور دن اول حضرتها اکرام اولان مواد بیانده
در و کرامت مجزیه دن اعمد رز بر امجزه دعوی نبوت و تذکره بالافعل و بیا بالوقه تعدی به مقارن اولان خوارق
ظهور و یدر کرامتده ایه شرط تعدی نایا بدر پس عرفا کرامت ولی به و مجزیه نبی به غالب ایه ده تخصیص بالولی
قیلوب نبی به دخی اطلاق صادق اولور و انیدان قبل النبوه کلام جبر و لام شجر و کفتار و وحوش و طیور و ملاقات

بری و ملک بوح که مانتد شیه صدور یافته اولان خارقیه ارماس تعیر و تشبیه اولور بنی نبوته مقدمه و تأمیس
ایچوندر (و بر کانه و انقلاب الاعیان له) جمع عین معنای ذات مراد در (فیما له او یا شیه) دست کرامت بیوستری
من و بالذات مباشرت بیوردر قری اشیا نیک حقایق و هیئاتی تبدلی وقوع و جوازی بچشمده در (خبرنا احمد بن
محمد بن عبد الله الخولانی) شیخ المصنف بشیور سکر زده نقد حیاتی حفظه کخبینه ارواحه تساهیم ایلدی (حدثنا ابوذر
الهروری اجازه حدثنا القاضی ابو علی سماعه و القاضی ابو عبد الله محمد بن عبد الرحمن و غیرهما قالوا حدثنا ابو الولید
الانانی) الباجی (حدثنا ابوذر) الهروری (حدثنا ابو محمد) السرخسی (وابو اسحاق) المستملی (وابو الهیثم) الکلبی (حدثنا
قالوا حدثنا القریبری حدثنا البخاری) صاحب الصحیح (حدثنا یزید بن زریع) مصنف ابو معاویه البصری
یوز سکرسان التیمده غرقه نشین مأوی اولدی لراما بلا واسطه را و امام بخاری نیک موی الی بدن روایتی جای توقدر
یتهماده عبد الله الی بن حماد اولوب خامه مصنفدن سقوطی اتفاق کرده شرا حد در (قال حدثنا سعید) بن ابی عروبه
(عن قتاده عن انس بن مالک ان اهل المدینه فزعوا مره) فتح قاف و زای و عین مهمله الیه ایکی معنایه شامله بری خوف
و زعد و بکری استیجاد و استصراخ در کانه المبردی کامله (فرکب رسول الله صلی الله علیه وسلم فرسا لای طلحه)
تقبای انصار دن زید بن سمل البدوی سنه ارنغ و تلا فتمده منزل عقبایه عثمانکش عزیمت اولدی (کان یقطب) بضم
الطاء بمعنی تبطی (ابیه قطاف) کسر قاف و طاء مهمله الیه اسدر (وقال غیره) بالک من الراوی غیر انس (بیضا)
ضم منشاء و فتح موحده و تشدید طاء مهمله و همزه الیه ضار عبطاضیق الخطاء معنایه یقطف مقامده و اقد در
(فما رجع قال له وجدنا فرسک بجره) عبارته استعاره تصریحیه هویدادر که شده جری و سیرده بجره تشبیه اولور
(فکان بعد لا یجاری) معنی المفعول مفاعله من الجری یعنی بردفده مدینه خلقی لامر ما صیحه انداز اولور قلزده
سید براق سوار زید بن سمل رضی الله عنہ منسوب نام اسب تنک رفتار نه سوار و بیرون حصار اولوب دعوت و فری
ابی طلحه به اشای تسلیمده اسب رهوار یکی سبک سیر و بجره اسخوش رفتار اولور ذی زین قلاده تمسینله شرافتخاری
براق جنازه همسر بیوردر قلزده بعد از سرعت سیرندن مسابقه اولور (و فحس) خامه مجزیه و شین مهمله الیه طعن
معنایه (جل جابر) بن عبد الله الانصاری (و کان قد اعی) ای ذهب (فقطب) کسر شین مجزیه الیه ضد الکسل
(حتى کان لا یلک زمامه) بناء مهمله ضمیر علیک جابر و شیه و له جله راجع اولور یعنی حضرت رفرف سوار علیه
سلام الغفار شتر جابره ضرب تازیانه ایلدی و اول جل پر برکه قایل الحریکه اولغین اثر نظر حضرتله سرعت سیر
و قوتیاب اولدی که جل بلا کسل سیر و نواظندن عنان اختیاری کسسته و زمامگیر اولور دشوار ایدی (و صرح
مثل ذلك بقمر بن حذیل) ضم جیم و فتح عین الیه مصغر در (الاشجی) اسم قبیلله (خفة الجاهنقة معه) اسم الت تازیانه
و یادسته چوب (ورک علیها) بالتشدید تفعل من البرکة (فلم یلک رأها نشاطا و باع من یظنها بائنی عن مرافا) امام
بیتقی اسب ران میدان روایتدر که شمسوار عرصه ملکوت حضرت لری جل جابره ضرب تازیانه بیوردر بی اساسب
جعیل اشجی به دخی دره زن اولوب کراراکه بالبرکه دعا ایلدی سرعت سیر و کمال نشاطندن سر رفتمندن بسلامه
امسا که مجال محال ایدی جعیل رضی الله عنه اول فرسک نسلندن حاصل اولان نسل نسیل و فرع اصیلی او ابکی
یکه فروخت ایلدی (ورک جارا قوطو فالسعد بن عبادة فردهم لاجا) کسر ها و سکون مهمله رده و نسلندن
حال اولور (لا یسیر) معنی المجھول یعنی ابن مسعود روایتده اسحاق ابن عبد الله بن مرویدر که حضرت شاه سریر
اجتماع علیه التخیاسه بن عباده نک و یران غلکی اولان بطی السیر جابر نه بالسعاده سوار اولوب بعد ذار هوار
وسبک سیر اولدی حاله سعده ردا ایلدی برکه همعنائی انی سبق و تقدمه قادر اولور دی (و کانت شعرات من شعره) فتح
و مکنون عینله (فی قانسوه خالد بن الولید) فتح قاف و لام و ضم سین و فتح و اوله مایوضع علی الرأس امام بیتقی شانه زن
زلف طرای روایت اولور که حضرت سید القلین صلی الله علیه وسلم موی عنبر بوی ریش و سرده ماتندندن بر نیجه
شعرات شریفه سیف الله خالد رضی عنه الاله عمامه می ایچره تبرکاتینان و مخزون ایدی (فلم یسهم بهما قسالا الارزق
انصر) هر محار به به حاضر اولور بجه دشمنان اوزره ظفر باب اولور دی ابن العبدیک عیدم الامثال حکایتدندر که
ابوطاهر علوی خزیه سنده شعرات نبویه دن چارده عدد موی مشه کبوی مخزون تبرکی اولوب امرای حلیدن
بر سیله بیلانده و حساب و وداد کذارا یتسکین اگر اماله اکاهدا ایلدی بعضی کج بینان انک حیننده قل و قال
ایتبار به علوی نظر التمام ایدرن معجور اولوب سبقتن استعمال ایلدکده قیل لاصل له باجوا یله اشعار
مال ایلدی علوی موی الیه اول بی شه ورلر حضرتده آتش احضار ایدوب اظهار سوز و کداز الیه شعرات
شریفه دن بر بنی ناره الله ایلدکده نار آتی سوزان ایتدی چون امیرک روغندان در و نده قیل قدر اشباهه قالمیوب

علوی به احسان فراوان ایلدی (وفی الصبح عن اسماء بنت ابی بکر انما اخرجت حبة) ضم جیم و تشدید موحده ایلد
 برکونه نوب غنیمت (طیالسة) جمع طیلسان و حبه به صفت دروغ من الا کیسه و یا حبه خضر او یا برکته به قیاس
 و یا موفدن ردا در (وقالت کان رسول الله صلی الله علیه وسلم یلبسها فجن نفسها للمرضی فاستغنی بها) درج
 صحیح مسلمه مندرج اولان خبرده دختر صدیق رضی الله عنه مادن می ویدر که انبر بریده شریفه چیقروب حضرت
 سرور عالم اکبر احسانده بونی تلیمس ایدردی بزرا آتی شوییده قیلوب اول آبی ارباب علل و مرضی به نوش
 ایتدر مکه اسنه فالیدر دل ییوردیلر اخبار مسالمة امام مسلماندر که اول قبای کرانها حبه کسر او به ایدیکه اطراف
 دیاجله مکفوفه ایدی (وحدثنا القاضي ابو علی) بن سکره (عن شیخه ابی القاسم بن المامون قال کان عندنا
 قصعة) بفتح الفاف (من قصاع النبی صلی الله علیه وسلم) بکسر القاف بفتح فاء (فکما فجعل فیها الماء له رخی) جمع
 من یض (فیستغنی بها) ابو القاسم علیه الرحمة ییور که خانه مزده و یا دیار مزده خشکدن مصنوعه کاسات سرور
 کائناتدن یادگار بر قصعة طیقه و ارایدی در و تته صوقوبوب بیمار اولنره تبرکاتدن اثربا بشریله اثرا ناردن
 تحصیل سرمایه شفا ایدر لیدی ییورر (واخذ جهجاه) جیمین مفتوح حین بینماده هاسا کنه ایلد صحابی مهاجر بدر
 عصر خلافة مر تظویه ده شیر غرنده اجل پای حیات شکست ایتشد (الفقاری) کسر غین مجبه ایلد قبیله معروفه در
 (القضیب) مقول اخذ اول عصای قصیره در که صاحب الهراوه صلی الله علیه وسلمدن شیخین مکرمین حضرت انه
 و انلردن یاد ایددست ذی النورینه نقل ایتشیدی و انشای خطبه ده اکه اتکا و اعتماد ییورر لیدی (من ید عثمان
 لیکسره علی رکتیه فصاح به الناس فاخذته فیم الا کة فقطعها فأتى قبل الحول) جهجاه غفاری قضیب شهرت
 شعاری دست ذی النورین رضی الله عنه دن الوب شکست ایتک ایچون زانوری اوزره نهاده و شق عصایه نصدی
 ایتد کده مشاهده ایدنر صیحه انداز عمامت اولدیلر اما قرحه مثال بردا عضال ایلد جهجاه کفتار اولوب بدته
 سرایتی خوفدن قطع رکتیه ایلد معالجه ایدوب کویامداوات ایلدی اما چه فائده قضیب رسول الله هاهانت ایتکله
 قطع عضو سبب اولوب سنه سی غامندن اول اسب چو بین با نوبه سوار و عرصه کاه بخشیره بی پاولنک اهنگ ایلدی
 ابن عبدالبر و سائر اهل سیر عصابی شکست ایتدیکه تحقیق خبر ییورر مشرودا مظاهر سیاق صیاح خلق عدم کسر
 و شق مشرور (وسکب من فضل وضوئه) السکب بمعنی الصب و وضوئه فتح و ضم واوله معلوم (فی برفقا) ضم قاف
 و مد و قصر له و صرف و منعه مدینه منوره قریبده اسم مکاندر (فما رقت بعد) فتح زای و یا کسر له بمعنی للفاعل
 اولمفعول قصر ایدن نقصیر ایلدی بمعنی متصل عن انس ابکس چاه روایتدر که حضرت برکیده آدم صلی الله علیه
 وسلم فضله ایدست اولان آبی چاه قیاسیه یا شیده قیلوب بعد ما بر قیاسک آبی منقطع اولوب الی هذا الان فزون و بی
 پایاندو (وزق فی بئرکانت فی دار انس) بزق بمعنی یصق (فلم یکن بالمدینه بئرم ابارها اعذب منها) ابو نعیم دلائلنده
 اولامدلو بئر روایتدر که اول حضرت صلی الله علیه وسلم خادم محترمی انس رضی الله عنه ک سعادتخانه لرنده اولان
 بئر جلاب اعصاب دهن انداخته ییورر مدینه منوره ابارندن اندن شیرین تر آب چاه نایاب ایدی (و مر علی ماء
 فسال عنه فقیل اسمها بيسان) موحده کسوره ایلد وقال التلمیذانی فی فتح الموحده علی وزن نعمان الا کی (وماؤه
 ملح) جله حالیه در (فقال بل هو نعمان) بفتح النون علی فعلان نعم و یا نعمه من مشتق اوله (وماؤه طیب) جله مقول
 ییویدندر (قطاب) بعض سقر معجز اثر لرنده بر آب اوزره می و ورعور ییورر اسبندن پرسیان اولد قارنده نامی
 بيسان و آبی تمکین یعنی تلخ ایدر دیدیلر چون اسماء قبیحه بی تغییر و حسن ادا ایلد تعبیر شیعه کریمه لرنده اولمغین بلکه
 نامی نعمان و آبی خوش کواردرد ییورر دقه اول ماء اجاج هماندم عذب و فرات اولدی (واقی) بناء معجوه و لاله
 بدلون ماء زمزم و حج فیه فصارت راحته اطیب من المسک) یعنی اصحابدن بعضیلر اول حضرت ماء زمزم مدن
 بر دل بر آب احضار ایلد کارنده لهاب دهن یا کندن اول دلو طره باش اولدیلر فیض بنوع زلال نبوتدن نمونه نمای
 ماء کوثر اولوب مشک از فردن راحته سی دخی خوشتر اولدیلر ابن ماجه زمزمه سنخ راست روایت اولور (واعطی
 الحسن والحسین اسانه قصاه و هما یبکیان) جله حالیه (عطشا) تمیز و یا مفعول له در و عطش اشتیای مایشر بی
 مقتنی حرارتدر (فستکنا) و دخی زبان معجز بیانک ریحانین مکرمین لب نشنه اولد قاری حانده اعطا ییورر و بقی
 حیات بخشک جذب له مص ایلد کارنده کریمان اولدن خاموش اولدیلر و راه الطیرانی عن ابی هریرة رضی الله عنه (وکان
 لام مالک) بنت لحيان الانصاریة الصحابة (عکة) ضم مهمله و تشدید کافله و غندان و دبه تر (تمدی لانی صلی
 الله علیه وسلم سمنا) فتح سین و سکون میله (فامر ها النبی صلی الله علیه وسلم ان لا تعصرها) بکسر الصاد المهمله
 امر معنای لغوی بی اوزره در زیر لاندن ها قوی نهیدر با خود لازمی اعتبار یلدر که نهی کفاله امری مستلزم

اولور (ثم رفعها الیه فاذا هی مملوءة سمنافیا تیباً یبویها یسألونها الا دم) ضم همزه و سکون دال مهمله او بضم الدال
 جمع اذام خبر و روغن و غسل امثالندن ایتدام اولنان شیدر و بعضیلر مایصلح به الطعام و دیمشرا کاوردی الحدیث
 سید ادام الدنیا و الاخرة اللعیم (ولیس عندهم شی فتعتمد) بفتح المیم و بکسر ها (الیه افتجد فیها سمنافیا کانت تغمیم
 ادمها حتی عصرتها) والحاصل ام مالک رضی الله عنه سلطان عالم صلی الله علیه وسلمه مالک اولدیلر عکة روغن
 بطریق الهدیه شکسته و بسته ارسال ایلدی اول حضرت دخی خدامه عکدی صقما مغله امر ایدوب بعد از روغن دانی
 ام مالک دفع ایتدیکه حالده حاله اولی اوزره سمته مملوه بولوب و قنار نردان ام مالک ایتداه صالح خانه لرنده بر شی
 یولم قاری حانده ماددر پنه کاورر ایدی و نان خورش طلبنده اولد قارنده عکة برر که به قصد ایدوب بر سازمعه
 آراوله بحق مقداری روغن بولوردی نیچه ایام بوجه اوزره اندن ایتدام ایتدیلر تا کیم عکدی تعصیر و فشرده ایدنجه
 روغن موجود اولوب بعد از حاله مذکوره عصر له زانله اولدی بوخبر طیفقه اشارت هویدادر که نم باریدن هر شی
 قلیله حقا ایلد نظر اولمغوب عین تعظیم و عبرتله نکاه اولنه و قیل ان فیه دقیقه لمن نظریعین الحقیقة (وکان یقول)
 فتح مشناه تحبیه و مکنون فوقیه و ضم و کسر قالیله بصاق معنایه در (فی افواه الصبیان) افواه باعتبار الاصل جمع
 قدر (الراضع) بوزن مساجد جمع مرضع بفتح المعجمه اسم مفعول من الرضاغة (فیجربهم) ضم مشناه و سکون جیم
 و کسر زای و همزه ایلد (ریقه الی اللیل) یعنی عندلیب کستان رسالت علیه اجل التحیه فم عجمه دهنان اطفاله شیم
 مثال آب اعاب مستطابندن قطره باش اولوردی تا به شب انره کفایت ایدردی یعنی شیر مادر دن شیر نیترا اولان ر بق
 مبارکی کودکی سرور و کروزه غدا وافی اولوردی دیو بیقی علیه الرحمة تمهید مهاد روایت اولور (ومن کراماته
 برکة ینده فیالمسک) برکة زیاده حسیه و معنوی به در و لمن مسه قریب وضع الید علی الشئ معنایه دریده لفظی
 تا کیدیا تجرید در نظرت بمعنی کلای اسما (وغرسه) نشاندن درخت (اسلمان الفارسی) معرب یارس یا خود نسب
 فرس فارس بن کیومرته رسیده اولد یغندر و سلمان رضی عنه المنان اصفهانی در کرچه اصفهانک فارسه تعلقی
 یوقدر لکن عرب زیران حکومت شاه عجم اولان بلدانک کیسنه فارس تسجیه ایدرر و سلمان اصفهانده برادری
 یجوسیدن فرار و بر راهب نصرانی به دوچار اولوب اندن قیسین شام و قدس و بطارقه عروبه و موصل خدمت لرنده
 اولوب اشارت راهب قدسیله حجاز مقدسه راهی وادی القری نام محله غدر فقا ایلد بر یهودی به فروخت اولوب
 بعد از بی قرینظه دن مدینه به کلشیدی اما بوندن اقدام کر بسته خدمت لری اولدیلر اساقف و رهبان سلمان بالذعانه
 بی آخر الزمان حضرتلر ینک قرب بعثت و اوصاف و مدحتن وصف ایتشیلریدی * والاذن تعشق قبل العین احیاناً
 چون ذره و ش مهر تابانله و ملت ایلدوب سلمان الحیر و الحیر تلخیص اولندی عرعز بر لری پنجاه و دو صد و یا مقدار
 عدد فرسی اولدیلر مرویدر و ابو نعیم سلمانک حضرت روح الله علیه السلامی ادرال ییورر یغن نقل ایتشیلر در سنه
 خمس اوست و ثلاثین متواری کتب لخد اولدی رضی الله عنه (حین کاتبه موالیه) جمع مولی یوم مقامده سید
 معنایه در (علی ثلثائة و دية) فتح و او و کسر دال مهمله و یا مشدده ایلد صغار تحمل (یغرسها لهم کاهاته لقی) فتح
 نام مشناه و مکنون عین مهمله و فتح لامله من علفت المرأة اذا حبلى ای ثبت بوجه ما قبله بدل و اقعدر (و نظم و علی
 اربعین اوقیه) ضم همزه و تشدید تحبیه ایلد و قیه دخی در لرق در همدن عمارتدر و عند الاطب با متعارف اولان
 اون درهم و خمسة اسباع درهمدر وقال الزحشری انها اشیان و اربعون درهما و عند البعض یدری مثقال اولور
 (من ذهب) و قیه بی ساندو (فقام رسول الله صلی الله علیه وسلم وغرسها لیه واحدة غرسها غیره فاخذت
 کاهها الا ثلاث الواحدة) اخذ مجازدر ای طلعت و ادركت (فقلعها النبی صلی الله علیه وسلم و ردها فاخذت)
 والحاصل سید سلمان اولان یهودی سلمانی ساحه مسای یتربدن بر محمل مناسبه او حیو زدانه نهال خرما طرح
 ایدوب قبول فیض نماید لرنک ثمراتیلر رونقیدر ایدنجه پروریده دست تربیت دخی قرق و قیه ابر یزلا بی علاوة
 باعجه خرما ایتک اوزره قلم فارسی مثال کاتبه قطع ایلدیکه اناده حضرت طرح انداز کلشن شریعت بالذات
 قیام و ارتکاب کافه غرضه اهتمام ییورر کندی و دست اعجاز پیوسته له اسم رحمان عددی و فتنجه غرس ایلدی الخبی
 بر قسيلة خرما بی غرس الخطاب و یاسمان غرس ایتکین جله سی اشجار جنان کبی برک و رزان و خوشه خوشه رطب
 تر اوزره اولدی همان اول غیر ل نشانده سی اولان نهال ثمره پرور اولدی حضرت دخی سر پنجه قشکاف نبوتله
 عروقن مجاری صلب زمیندن فلک ایدوب واسطه دست معجز نمایله تکرار غرس ایتد کده فی الحال عنایتد ایلد بربابه
 بشد مرسله غما اولدی (وفی کتب البزار) با موحده و زای و الف و را ایلد عمل بزرگانه نسبتدر (فاطم الخنل من عامه
 الا الواحدة فقلعها رسول الله صلی الله علیه وسلم وغرسها فاطمة من عامها) عاملک هایه اضافی حقیقه در یعنی

تازه نهالان خرما غرس او اندی سالد میوه دار اولوب همان بر نهال که دست بیکانه ایله مغروس ایدی بار اولوب
ای قلع و برکنده بیور و بیده و بیده سیله غرس ایتدیکی سالد خرما و بریدی (واعطاء مثل بیضا الذی حاجه من ذهب
بهما دارها علی لسانه فوزن منها لوالیه اربعه بن ارقیه و بنی عنده مثل ما عطاهم) دخی سلطان تخت نشین لولاله
جناب سلان بال بدلی اولان مال ایچون بیضا ما کیمان حجه ده زر خالص العیاری زبان مجزی بیانی اوزره اداره
بیور و قد نصکره چهل وقیه زر سرخ خواجه مالک الرقبه به ادا ایچون سنجیده میزان ایدوب اعطاء ایتد کدن ماعدا
بر بدل کتاب مقداری التون علی بركة الله کمر بسته ملاک سلمان اولدی قصه مذکور مشهور با صرة حضار اولوب
نوا عیانندن اولدی بقی تحقیق کرده محمد بنیدر (وفی حدیث حش) فتح حاهمه و نون و شین مجیه ایله (ابن عقیل سقانی
رسول الله صلی الله علیه وسلم شربه من سويق شرب اولها و شربت آخرها فابرحمت اجد شعیرا اذا جعت و ربها)
بکسر الراء (اذا عطشت و بردها اذا ظمئت) بركة علمت ظمأ عطش معنائه در تفننا فی العبارة ذکر اولدی خبر حش
رضی الله عنه صدور یافته در که بیور حضرت صاحب الخوض و الکوثربکار در جودن معموله برد فقه شربت
اسقایی بیور دیر اولان کند یاری نوش ایدوب به دما بن نوش ایلدیم پس ازین وقت کرسنکیده اول شربت شبعی و حاة
تشنکیده سردی شکم و زمان حرارته انک بزودی بدن متفک اولدی دیو بیور قدرین قاسم ابن ثابت
دلالتده سور بن مخرمه رضی الله عنه دن مناوله جام لبر برز روایت اولور (واعطی قتادة بن النعمان) ابو عمر الصعابی
رضی الله عنه سنة ثلاث و عشرين فتادة مغالطه اولدی (وصلی معه العشاء) و قد صلی مع رسول الله صلی الله علیه
وسلم تقدیرنده جلله حالیه در (فی لیل) مظلمة مطيرة) ای ذات ظلمة و السحاب المطبق بالمطر و هو متعلق باعطی
(عرجونا) ضم عن مهله و سکون راه و ضم جیله علی وزن عنقودی بركة و بار غصن یاس (وقال انطلق به فانه سیضی
للمن بین یدیک عشر او من خلفک عشر افاد اذ دخلت بیتک فستری سواد افاضر به حتی یخرج فانه الشیطان فانطلق
فاضاله العرجون حتی دخل بیته و وجد السواد فضر به حتی خرج) حضرت امام الانبیاء صلی الله علیه وسلم ایله فتاده
رضی الله عنه ادا صلاة عشاء بیور قدری شب دیچور مطهره دست فتاده به شاخ خشک خرمان بردسته چوب
اعطاء بیور و بوعرجونه صوب منزله روانه اول پیش و پسکده اوزر کجیل سکاضیا بنحش اولور چون خانه که داخل
اولور سن بره یک سیاهه دوچار اولوب قنقه میتمنده بر شکل که به المنظر مشاهده ایدرسن بونکله اول چنه سیاهه
ضرب ایله کیم خانه دن بدر اوله زیرا اول سواد مرئی دیور چیمدر دیوتنبیه بیور دیر و فتاده روبراه خانه اولدی
اول دسته چوب امام و خاندن اوزر ذراع محل اضافته و درون منزله قدم نهاده اولدقه برهیکل زشت کور و ب
خانه بیورن ایدنجه ضربه بی اصوله آهنگ ایلدکاری روایت بالمعنی اولان خبرای سعید رضی الله عنه طریقتدن
تخریج کرده امام احمد علیه الرحمة در (ومنها) قلب اعیانده صدور یافته کرامات باهره حضرت تندر (دفعه له کاشه)
ضم عن و تحقیف کاف و اتشدیده عنک و تندن منقول علمد و دفع از احه الشیء بالید لکن عطاط و تسلیه اطلاق
اولور (جدل) جیم و کسوره و ذال مجیه ساکنه و لامه و یجوز یفتح عود غایظ (حطب) شاخ خشک (وقال
اضرب به حین انکسر سیمه یوم بدر فعد فی یده سیفا صارما) عاد یعنی صار (طویل القامة ابیض شدید المکن
فقاتل به ثم لم یزل عنده یشهد به المواقف الی ان استشهد فی قتال اهل الردة و کان هذا السیف یقال له العون)
والحاصل روز مشرک سوز بدرده عکاشه بن محسن الاسدی رضی الله عنه کوشش دشمن شکن ایدر کن شمشیر اش
باری شکست اولدی بنی سین سیدستوده صفات علیه افضل التحیات بدمویدنه برهیم بزرگ الوب دست عکاشه به
و بریدی بونکله عزیمت دست برد دشمنان ایله دیوار ایتد کده عکاشه اول هیزی قبضه اهتمامه الدقه بالاقد
سفید رنگ بر شمشیر برنده مرتیز اولوب محله بدرده نسیم ظفر بر چطر از توغ اسلامیان اولنجه انیکله مقانله
ایلدی و عکاشه جمیع شاهد و ملاحم نبویه ده مظفرانه نبرد عد و فرسای ایلد کمرنده اول صیف صارم جایل
وار کردن عکاشه ده بند او اشدی تازمان خلافة صدیق اعظمه اهل رده وقعه سنده مکران صهای شهادت
اولنجه کمر بسته ملازم ایدی و صدر اولده الات حرب و خیوله نام نام ادا و لایق این عرب و لغین بوصصام زهر ایدار
دخی عون اجمیل نامدار اولدی (ومنها دفعه) مصدر مرفوع مبتدأ و خبر مقدر من کراماته و یاسا به معطوفدر
(بعد الرحمن بن بخش یوم احد و قد ذهب سیفه) جلله حالیه و یامعترضه (فاعطاء عسیب نخل) قبل حریة النخل
(فرجع فی یده) یعنی الصبر و رنة (سيفا) مفعول رجوع اول کعبه عرقان علیه السلام دن جلوه کرمه صفا و و اولان
مجزه اعطاء شمشیر خرقه العاد ایتد که اول حضرت عمته زاده لری عبدالرحمانه ملحمة احده تیغ مرتیزی شکست
اولدقه قضیب خرما اعطاء بیور ملر یدر که قضیب قبضه اقتدار مشار الیه کاد کده بر سیف قاضب سرتیز و لغین

استعاده ابن عبد البر استیفاءی خبر بیور مشرد رقص انجاز مذ کوره عصای موسی و ید بیضا مجزه سندن معظم
اولدی بقی خنی د کادر که مجزه عصابه مدو ث مونی علیه السلام عدم بقایه شمر تیاب و مجزه سیف مسلول
عرجون و عسیب عدم فسا ایله اشتها ریافته در حنی ابن بخش رضی الله عنه عسیب نخلدن منقلب اولان شمشیری
الی الوفات میان بسته تمکین ملک اولد قد نصکره بغای ترکی نام کسینه ایکوز دیناره خریدار اولدی بقی ابن سید النام
ایله مری سیر تنده میان بیور مشرد (ومنه برکته فی درور) دال مهمله ورا ایله شیر و شیر و منافع معنایرینه
ومنه لله دره (الشیاء الموائل) جمع حائلة مطلقا صر قیون (باللبن الكثير) ایضا حاتوا کیدا ذکر اولدی و یادرور
نجاز مرسل قییلندن علی طریق التجربید خروج مراد اولش اوله یعنی عدیة اللبن اولان کوسفند اندن درور شیر
جله انواع کرامات حضرت تندر (کذبة شامة بعد) معتبرات کتب سیر حاویه اولدی اوزره حضرت قافله سالار
طریق توقیله ابوبکر صدیق هجرت مرای مدینه به شد رحال و منزل قدید قدوم جان عالم ایله حیات تازه بولوب خط
رحل خانه عاتکه بنت الخزاعیه رضی الله عنها اولد قد اول ضعیفه فرش بساط مهم انداری لوازمی اقامه اثنا سنده
سور مجزه پرور بر کوسفند زیون کور و ب مسیز بائدن اجازت برله آیالوش تندن استغاضه شیر اولنسه دید کده ام
معبد جو ایداده اولوب انک بنجاری وجودندن جریان خون زائل نه انک به پستانندن در ضانی فائض اوله دیدی
اول حضرت کوسفندی مشمول طرف عنایت بیور و ب در حال حضور عزته کادی دست مجزی یوستیله ظهر شانی
مس ایدوب وجود خشکی رطوبت پذیر بخت و قناره مشک پستانندن شیر فوران ایلدوب حضار خیمه شیر سیر
اولد قلندن ماعد او فی ام معبد در صافه مالی اولدی بركة مس حضرتله اول غنم اکساب طرائت تن وعاقبت بدن
ایلیوب نیچه سال جزنده علف زار حیات اولدی قصه سی اسنا (واعینز) جمع عنز (معاویة بن نور) بن عبادة البکرا
معاویة به پیر سال خورده اولوب فرزندی بشرایه بارگاه رسالت دستکاهه رومال ایدوب یا رسول الله بشیر بشیر
منحیدر کله تبریک بیور کله دیوانه عطاف ایلدی اول حضرت دخی دعا و تبریک بیور و ب یدری راس عنز اعطا
بیور دی اول سالد بنی بکایه چند غلام مستولی اولغین قبیلله مرقومه ذات خیمه و بکا اولش یدری به ادا عطاء
الاعیز بركة و غم و الیه خوشحال اولدیلر و فی ذلک بقول بشیر رضی الله عنه * وانا الذی مسح الرسول برأسه *
و دعاه بالخیل و البرکات (وشاة انس و غنم حلیمه مر ضعه) جزله حلیمه دن بدل اولور (وشارفها) برله غنمه معطوفدر
و شارف ناقه مسنه معنائه ابویعلی و طبرانی نقل بدیع الشکل روایتی اوزره دایه دوات مایه یعنی حلیمه سعیده
جانب حرم الله شرفها الله شوهر یله عطف عنان ایلد کمرنده بر ناقه فرقتله دتاله و فافله اوله ورق زنان کار
و انیساندن نیچه زمان صکره داخل مکه اولوب اول ناز پرورد قاط سادات علیه التحیه ارضاعنه نامزد و عزمه قبیلله
بنی سعد اولد قد ناقه ضعیفه بركة رکوب حضرتله سبک سیر اولوب حافله در اولدی و رمة بنی سعد اصا به خط و قله
یکاه ایله مرالندن کرسنه و عیاف و جافة الضرع و رجعت ایدر لریکن کوسفند ان حلیمه چراگاهنده در و روالانله
واصل خرگاه اولور لردی (وشاة عبدالله بن مسعود و کانت لم یتر) فتح تحته و سکون تون و ذم زایله بام و ساعدن
ذکور لک انات اوزرینه علویدر (علیه غل) یعنی الذکر کوسفند نقر بن اولمش شاة ایدی قد مذکور ایله تقیید
نی لازم بعید ایله عدم لب مفه و منده مبالغه قصد اولش در برادر لب درجه ناله ده حصا و بذر اولور حاصل
بخت جناب عبدالله رضی عنه الاله عالم صیاده ابن ابی معیط رمة کوسفندی رعینه مشغول لیکن خرقه عالم
صلی الله علیه وسلم صدیق اعظمه چراگاهدن گذران ایدوب عبدالله ابن مسعود دن بر مقدار شیر طلب ایتد کمرنده نم
ولکن اما تدر دیو بیان حال واعتذار ایلدی سلطان رسل شکر و بر کفته شار اولوب کوسفند نقر بن اولمش شاة
احضار نه امر ایتد کده عبدالله دخی دوساله بر کوسفندی حضرتله ماده ایدوب دست کرم پیوستیله ضرع غنی مسح
و دعای بیور و ب دست صدیقه اولان صحفه پر شیر اولوب اولابوبکر کمر لک شربه اشارت بیور دیر قصه پر خصه
مشاهده سی باعث اسلام بن مسعود اولان مجزه باهره اولدیفن امام بیهتی قدر بر روایت اولور (وشاة المقداد)
بجرا شاة مقداد بن عروب بن عبد یغوث الصعابی رضی الله عنه (ومن ذلک تزویده اصحابه سفاهه) تزوید معنای
اعطای متضمن اولغین سقا لفظی منصوب دیر یا خود تزوید تسعی حائر اولمغه شفاء فیه ماء تقدیری مابعدندن
مشاهددر (بعد ان اوکا) و کاکر بهر بطا و لسان شی تزویده به متعلق اولور (ودعاه فیه فلما حضرت تم الصلاة نزوا
خلوه فاذا هو ابن طیب) یعنی برمشک ابی دهاننی بندوا کدعا ایلد کمرند نصکره اصحاب با صفا به زاد و زاده اعطای
باهره الیر کاتند رکه و قناره غماز د خول ایدوب نزول ایتدیلر آب مشک شایان وضوء اولغین حل و کاه ایلد کمرنده
معنایه ایتدیلر که اول آب مشک شیر صافدر (وزویده فی فیه) و دهن قریده فیه یعنی مشاهدهدر (من روایت حاد بن سلمه)

خبر بر عروسیال الامدن اوسله قدس سره جناب لردن مروی و امام مسلم و علماء مغاربة موی الی کاشانی تجیل و روایتی تجیل یورم لرد (ومسح علی رأس عمیر بن سعد و بک) بالشدید ثبات و هو ابن ثمانین ابن اطلاق مجاز در میلاد هره اب و ام گایه اولندی کی و کایه قال الیالی حبالی (فما شب) یعنی ابوکبشه الانصاری رضی الله عنک سرد و اتحد فی دست شریقه مسح و عافیتله دعا یور دیر عیر خوش نهاد سلم عرک هشتاد یاه سنه قدم نهاد اولد قدس روح قدس یلری عاریج معارج جنان اولدی هندوز طرف هرم ایله که شیب عارض اولدی (وروی) بنای مجه و لله (مثل هذه القصص) مثل نائب فاعلی و قد جمع قصه (عن غیر واحد) فی وحدت ککرتدن عبارت در حکایات مذکوره ماتدی جم غفیردن مروی و منقول و مر تیدر (منهم السائب بن یزید) ابن سعید بن ثمامه ابن الاسود (ومدلولک) فتح میم و سکون دال مهمله و ضم لامه اوسفیان الفزاری و مانند ایشان اصحاب ذیشانک رأس شریقه لرین مسجله سر افتخار لرین عرکله همسر یور و دست برده شیب و هرم اولدی لر (وکان یوجد لعنیه ابن فرقد) ابو عبد الله السلی العجابی و الی موصول اولوب کوفه ده ساکن ایدی (طیب) یوجد فعله نائب فاعلیدر (یغلب طیب نسائه) اصل معنای غلبه قهر و استیلا در اما زیاده و تقویت معنایه مستعار در کارد و غلبت رحمتی غضبی (لان رسول الله صلی الله علیه و سلم مسح بیده علی بطنه و ظهره) یغلب قوائمه تعلیلد ریختی و طبرانی عطر ای روایت اولور که ابو عبد الله السلی رضی الله عنه وجودنده بر راحیه فایحه شامه سی پیدا ایدی که انواع معطران - لاندن فز و تریادی زیر سلطان سر بر لولاله کف یم کفایتی بر له شکم و دوش عتبه بی مسح و عطر شاهی لعاب مستطایله تدلیک ایلدی پس از ان بوی دل آرا سی رشک فرمای غنبر سارا اولدی (وسلف الدم عن وجه عائذ بن عمرو) من سات القصعة اذا امر اصابعه لتتظف و عائذ عین مهمله و ذال مجبه ایله اسم فاعلدر اصحاب شجره دن ابن عمرو ابن هلال المزنی العجابی رضی الله عنه (وکان یروح یوم حنین) طاقله مکه مکرمه میانه سنده هوا زله وقوع عافیه اولان غزای غرادر مهلائل اوغلی حنین اول جای فرح زایه نزول ایتمکله حنین تسبیحه اولندی و ضمیر کان عائذه راجع بوجه حالیه در (ودعاه فکان له غرة) بالطول و العرض بشره ده نمودار اولان بیاض منتشره و مستنبره در (کفره الفرس) یعنی روز حنینده عائذ رضی الله عنه زخدار اولمشیدی حضرت سلطان عالم صلی الله علیه و سلم انکشت مجز غمار یل روی عائذه اولان دی تنظیف و ازاله بر له مسح یور و دست و سلامتله دعا ایلدی جبینده پیشانی فرسده واقع غرة بیضای صباح الخیر اساغرة نورانیه هویدا اولدی (ومسح علی رأس قیس بن زید الجذای) جذام علی و زرن غراب و قیس بن سید قبیله بنی جذام اولان حکایاتی عجباند (ودعاه فکله) موت معنایه و کاهی عارضة علیه موته تخصیص قیلنور اما معنای وضعی دکادر (وهو ابن ثمانین و رأسه ایض و موضع کف النبي صلی الله علیه و سلم و ما مررت علیه یده اسود) و دخی قیسک سر سعادتندی اوزره یده و یدین امر اریور و بقای حکمتله اب جنان دعا اولمشایدی عمر عزیر قیس حرف اول اسمی عددله سر غون اولد قدس سر نهاده بالین لحد اولوب شعرات رأی بیضا و هومان دست مجز غمای حضرت هر و رومس ایدی کی محل سرمو آغار میوب سیاه قالمشیدی (وکان یدعی الاغر) نور مجز له ماتندن قیسه آغرا یله تلقیب اولندی و روایت کرده ابن السکبیدر (وروی) بناء مجه و لله (مثل هذه الحکایة لعمر بن ثعلبة الجهنی) بن عدی بن مالک الزهیدر (ومسح علی وجه اخر) مراد حذیمة ابن سواد و باطلحه بن ام سلیم خوش نهاد اوله (فما زال علی وجهه نور) آثار مجز انوار نبویه الیه روی بر نوروی نور علی نور اولدن زائل اولدی (ومسح وجه قتادة بن ملحان) کسر میله صرف و منعی جائزدر (وکان لوجهه بریق حتی سکان یظفر) بناء مجه و لله (فی وجهه کما یظفر فی المرأة) اسم آلت صفوة بشره ده میالغه قصدا و اتشد حقیقی دکادر یعنی قتاده نک وجه و جیمه امر اریدا یمکله بشره سنده لمعان و صفات نمودار اولدی تا کیم اقتباس انوارله سنجیل مجلایه نکران اولندی و وجه اوزره چهره پرافقه نکاه اولنوردی (ووضع یده علی رأس حنظله بن حذیم) کسر حاه مهمله و سکون ذال مجبه و فتح مثناة تحتیه الیه یدر و بسرا اصحاب خیر البشر دندر (ورک علیه) بتشدید الراء (فکان یبوی بالرجل) بصیغة المجهول ای یاتیه الناجس و التعریف للعهد الذهنی المساوی للذکره (قدورم وجهه جله طایه) (والشاة) جله معروضاته شاملدر (قدورم شعرها) پستان معنایه انده اندی و حیوانده ضرع اطلاق اولنور (فیضع علی موضع کف النبي صلی الله علیه و سلم فیذهب الورم) یعنی رأس حنظله رضی الله عنه اوزره دست معاد لرین نهاده ایلدی پس از ان چهره سنده وری نمایان کسه و پستانده یاره و دردی عیان ضآن و مغز حضور خنظله یه احضار اولنوردی و وجه انسان و ضرع حیوان محل کف کریم حضرت نهاده ایدردی در حال ورم زائل اولوب بر نه نام حصولی رو نما اولوردی رواه البیهقی (ونضح فی وجهه زینب بنت ام سلمة) نضح من باب

ضرب رش ما معنایه و زینب اسم شجر معروف و قد منقوله علمد رک ربیة حضرت سید المرسلین صلی الله علیه و سلم و دختر ام المؤمنین ام سلمة رضی الله عنهم ایدار حبشه ده تولد ایدوب بره اسمیله مسماة ایکن حضرت و الد معنوی لری زینب تسبیحه یور و مشردی عقل و جمال و علم و کمالده فزیده الزمان ایدی (نضح) ای رشه (من ما فیها کان یعرف فی وجه امرأه من الجمال ما فیها) ابن عبد البر استیفاء بده غایه نای نوع و من خبر اولور که حضرت سید البشر صلی الله علیه و سلم غلی حالده ربیة محترمه مغسله قریب اولغین چهره زینبه قطره پاش ملاطفه اولمشایدی برکه رش ما الیه حسن و آن زینب مز داد اولوب انده اولان جمال خداداد بر مرأة حنی ده مشاهد کمال ایدی کبیره السن اولدی بنی حالده ینه ما شباب روی دلارنده تمامان ایدی (ومسح علی رأس صبی به عاهة) ای آفة و مرض (قبرا) بر نه ضرب (واستوی شعره) فتح و سکون عینله سری بی نور کولاله افرع باشنه مسح یور و دست برکه مسله عاهة زائله و موی سری دمیده و پرداخته اولدی خیر مذکور سیوطی مشاهل الصفا ده شانه زن نختر میج اولدی بنی خارش فکن سر خنتر دیمشدر (ومثله روی فی خبر المذهب بن قباله) فتح قاف و موحده و لام مخفة الیه بعض نسخ شفا ده زیاده در (ومسح علی غیر واحد من الصبیان المرضى) جمع فریض (والجنانین) صبیان اوزره معطوقدر (فبروا) فتح و کسر و الیه یعنی کود کان بیمار و مجانبندن جمع کثیر اوزره مسح یدش بر یقه الیه شفا و افاق قیاب اولد قنری شهر تیا بدر قصص مذکوره ابراهم رضی و ذوی الغامیات فصلته اند راچی جسمیان و اکثر فصول مصنف متداخله در دیو شوارح ابن اقبیس حرف انداز اولغین فصل ابراهم رضی اصل مجزانه داله حکایات بر نکاتی محتوی و بوفصله منسلک که اولان قصص کراماتی منظومیه در و سکل و جمعة لمن تدبر مقاصد المصنف رحمه الله الیه جواب و بریلور (وانا نه رجل به ادره) ضم همزه و سکون دال و راه و ها الیه یا خود فتح همزه و بقتضین انتفاخ خصیتین و یافق احد الجناحین (فامرهم ان یضجوها) بفتح الضاد المجهمة و کسرها (بماء من عین میج فیها) ضمیر فعل حضرت و فیها عینه راجعدر (فقل قبرا) یعنی دانای عالم صلی الله علیه و سلم حضرت تارینه مرض فتنه مبتلا بر در در مندیاد کندر و مال ایلدی لعاب پاکتی انداخته یور و در قنری اب چشمه دن فتی اوزره رش ایتمکله امر ایلدی بر موجب امر عالی عمل و در حال رتی مقرر اولدی رجل مذکور و بر قول طبری مهلب بن یزید بن عدی البطائیدر (وعن طاوس) اجل تا بعیندن ذکوان بن کيسان ابو عبد الرحمن الیمانیدر چله کش نکبیه کاه زهد و تقوی اولغین قرق کره حج بیت الله الحرام و چهل سال و صوة الله صلاة صبحی ادا ایدن مر تاضان انامدندر یوزیش نار یخنده مکه مکرمه ده روح قدسیلری جولان و سوی خنانه خیر امان ایلدی (لم یذوت) بناء مجه و لله (النبي صلی الله علیه و سلم یاحد بهمس) جنوندن گایه در (فصل) صاد مهمله و ککاف مشدده الیه مطلقا ضرب (فی صدره الاذهب المس) یعنی حضور حضرت بر فرد کتور لزدیکه انده عارضة جنون اوله و اول حضرت سینه علیه ضرب یدییوزره الاجنون زائل اولوب افاق بولور دی (والمس الجنون) کرچه مس و لمس معناده متقارباندر اما جنوندن گایه اولدی ایه کالذی یخبطه الشیطان من المس کریمه سنندن مفه و مدر و خبر مذکور موقوف علی طاوس رحمه الله علمدر (و یج فی دلو من بر نم صب فیما فطاح من ارجح المسک) بومقامده ریح راجحه معنایه در و مشبه به مسک اولدی بنی شهرت به بناء در و الا مشک از فردن اتم و اطمینان ایدی بی جای اشتباه دکادر یعنی دهان شکر یار لردن لعاب قد نایب دلوه انداخته ایدوب ماء دلوی چاه رش ایتد کده اول بر مبار کردن مسکدن اعلی بوی دلا و نمایان ایلدی رواه احمد عن وائل بن حجر رضی الله عنهما (واخذ قبضة) فتح و ضم قافله ملا کف (من تراب یوم حنین وری بها) ای بر ایه (فی وجوه الکفار) و قال شامت الوجوه جله دعائیة فیهما الله معنایه بوکلام جامع الکلم الیه کویا اولان قائل انا اصبح العرب صلی الله علیه و سلمدر (فانصرفوا) ای انهم و ا (یسبحون القذا) بفتح القاف و الذال المجهمة و الف مقصورة صفائی چشمی نکذیر ایدن غبار و کاه امشالی شیندر (عن اعینهم) امام مسلم رحمه الله سلمة بن الاکوع طریقتدن علم افراز روایتدر که غزای غرای حنینده سلطان سینه کش اسلام علیه صلوات الله العلام زمیندن بر قبضه تراب الوب وجوه کفاره انداخته ایلدی و شامت الوجوه دعاء علمینی کویا اولدی بنی حالده قرار لری فراره مبدل اولوب دیده زندن از ارحه قذا ایدره و لمع من زمین و مدبرین اولدی برحقا که صنع ملک قدیر الیه قداء یدیر نکذیر عیون چشم غنیر قیلدی بنی مجز به باهره و کرامه زاهره لردندر (وشکا الیه ابوهریرة النسیان) کسر نوله مصدر و ضد الحفظ (فامرهم) بلسط نوبه و غفر بیده فیه ضمیر نوبه راجعدر (ثم امرهم بضمة ففعل فی انسی شیأ بعد) مبنی علی الضم ابوهریرة رضی الله عنه اول حضرت نسیاندن شکایت ایلد کده در اسن زمینده فرشته امر ایدوب دست مجز غمارین کویا بر شینه طالسد یور و قیای ابوهریرة نهاده ایلدی بعد ذانوبی جسمنه ضم الیه فرمان یور و قد ابوهریرة فرمانبرار اولوب

بعد ما صنع حضرت اکه محض برکت اولغین هر کوشزدی اولان آیات واحادیثی در خاطر ایلدیوب فراموش قیلدی
بوند انصکره نماکان احدا فقط منی حدیث رسول الله صلی الله علیه وسلم الابن عمر کفتار اوله تحذیر الائمة
مباہات یورزدی زیرا عبدالله بن عمر رضی الله عنهما مقدم اسلام وکتاب احادیث سید الانام له سبق فضل ایدوب
کثیر الحفظ والروایة اولغیدی همان ابوهریره در درت سنه مقدم خدمت و شرف صحبت له شرفیاب اولغیدی
حضرت دانای جهان صلی الله علیه وسلم جنبانیدن غرقه بمائل سر سر بسته ظهوری معانی معنوله بی امور
محسوسه منکرته تنزیل وحفظ عند حضرت اله علیه شئ مغترف منابه سنه اولوب رداء ابوهریره بی اغترافله ملان ویدته
خمله احاطه و ظاهر نندن باطنه سرایت کونه معامله ظهوری اول حضرتک عالم شهادتده تصرفی ذات کریمه
تقریض قیلد بی کبی عالم شهادتک غیریده تصرفی ذات جلیله مقوض اولد یغن اشعار اولور اما بونک امثالی
حقایق دقایقه وقوف کشفه موقوف اولد بی اولی انهایه روشندر (وما یروی عنه فی هذا کثیر) ذهب نسبان له
اول حضرتدن روایت اولسان ادعیه و اخبار طریق بسیار در (و ضرب صدر حجر بن عبدالله الجلی) بوجحدان الی
آخر انصل زیاده علی الاصل اولد بی منقولدر امدی صدر جای امن وهراس و محل قاب اولغین ضرب صدره
تخصیص یورلدی (ودعاه وکان ذکر له انه لا یتب علی الخیل فصار) الفاء فصیحة (من افرس العرب وابتهم فی ظهر
الدابة) یعنی تبرک سینه حجریره دست کرم یوسه سله ضرب و دعای یورلدی زبراجر بریحان حضرتده عدم فرو سینه
ظهور فرسده قرار داده اولد بی یاد اولغیدی حقه دعای حضرت شرفیافته صدور یوغین شجاعت وفروسیت
روزی قیلنوب یک وارمیدان دلبران عرب اولدی (و مسح رأس عبد الرحمن بن زید بن الخطاب وهو صغیر وکان
دمیاً) بالذال المهملة (ودعاه بالبرکة ففرغ) فاوراوعین مهمله الیه ای زاد وفاق (الناس طولا وقاما) یعنی عبد
الرحمن رضی عنه المئان سر عزتندی مسح ایلدیکه مشارالیه کوتاه قد وحق یرایدی زیاده وتمامی خلقته دعا
یوروب بالا قد وکمال خلقته انای جنسه خلقا وخلقافاتی وبارع اولدی

قصه

(ومن ذلك ما اطلع عليه) باباب افما لدن جینی للمجهول و باباب افته الدن معلومدر (من الغيوب) غین مجبه الیه علی
غیر القیاس جمع غیب یعنی استتر عن العین دخی هر غائب عن الحاسه ده مستعمادر (وما یكون) فی المستقبل عطف
الخاص علی الهم اعتبار الیه غیوب اوزره معطوف در یعنی هر امر پنهان و ماسیاتی اوزره اطلاعیافته اولد بی خصیصه
شریفة وخصایص لطیفه سید الکونین صلی الله علیه وسلم ندر (والاحادیث فی هذا الباب یجوز لایدر لکفره
ولا ینزف غره) اطلاع علی الغیب خصوص سنه وروایافته اولان اخبار واثار بر بحر بیایاندر که غایت و نهایت درک
اولنر و آب بسیار و فروانی نزح اولنر (وهذه المعجزة من جله معجزاته المعلومه علی القطع الواصل الیها خبرها علی
التواتر لکثرة رواياتها و اتفاق معانيها علی الاطلاع علی الغیب) یعنی اول حضرتک اسرار نهانی به واقف اولد بی جله
معجزاتندن شماریده در که انکاری محال و ترده مجال نایاب اولتی و جسی اوزره معلومه و مغیبه انک مطامع یورلسی
معجزه سنک اتفاق معانی وراویان اخباردن کتر تیله نهج شهرتله جاری اولوب خبری بر واصل اولمشدر امدی
اطلاع علی الغیب آیات قره آنیه دن لا یعلم الغیب الا الله ولو کنت اعلم الغیب لاستکثرت من الخیر کریمه لری امثالی
صدمه منافی دکدر زبرامنی اولان من غیر واسطه غیبه علم واطلاعدر و الاعلام والاهام حضرت باری جل شانہ الیه
اطلاع امر متحققدر چون قلوب ارباب حقایق و معانی پروانوار الهمی به مقابل مرآتة مجلی اولوب حدوث و سائر
نقص و شکوکدن مرآتة جمال شواهد لا یریب غیب هر اینه اول اینه ده جلوه کر ظهور اولده در و اتقوا
فراصة المؤمن یومعناش و نندن اولور و ولی کامل و واصل سر بحیب مراقبه اولوب نقص فاضله سی عالم ملایکه کونه که
مزدحم کائنات عالم شهادت در تعلق و اتصال الله عقل فعالدن تلف روحانی الیه اخبار علویه و کسب اسرار ملکوتیه
و اطلاعات حوادث دنیویه تحصیل ایدوب بوطر یقلد دخی مستفیض خبایای غیوب اولد قری احاد اولمای
امتنن مستفاد ایکن فکیف خاتم الرساله صلی الله علیه وسلم حضرت نندن کا علمه الله بالغیب الغیب متصور اولیه
(حدثنا الامام ابو جعفر محمد بن الواید القهری اجازة وقرأه علی غیره) مصنف علیه الرحمة تک طرق متعدده
وقویه دن روایتنه اشارتدر (قال ابو بکر حدثنا ابو علی التستری) سین مهمله الیه بلدمعروف و اعجمی المحدثدر
(حدثنا ابو عمر الهاشمی) قاسم بن جعفر بن عبد الواحد (حدثنا الاوای حدثنا ابو داود) صاحب السنن
(حدثنا عثمان بن ابی شیبة) ابو الحسن الکوفی الحافظ (حدثنا جریر) ابن عبد الجید الضبی (عن الاعشى)
سلیان بن مهران (عن ابی وائل) صاحب مرسول الله صلی الله علیه وسلم اولان حدیثه بن الیمان رضی

الله عنه و قدس سره سنه ست و ثلاثین روبراه علین اولد یلر (قال قام فینا رسول الله صلی الله علیه وسلم) خیر فینا الیه
اصحاب مراد اولور و ظرفیت مجازی و قیامه تعمیر خطبه دن معبر در که حال قیامه قائمه در (مقاما) بفتح المیم مکان
و یا مصدر می الیه مفعول مطلقدر (فاترک شیا یكون) صفة الشئ (فی مقامه ذلک) وهو من وضع الظاهر موضع
الضمیر (الی قیام الساعة الاحدثة) امة ثناء متصلة و یا منقطعه اولور لکن معناسنه (حفظه من حفظه) ضمیرک
حدیثه ارجاعی سیاقدن منقهمدر (ونسیمه من نسیمه قد علمه اصحابی هؤلاء) مجلس حدیثه ده آماده اولنر و یا اصحاب
حضرت مراد اولنه (وانه) شان (لیکون منه الشئ قد نسیمه فاعرفه فاذکره کما ذکر الرجل وجه الرجل
اذ غاب عنه ثم اذراه عرفه) یعنی خطیب منبر سادات علیه السلام و التحیة خطبة بلیغة بر بشارتله بره قیامه قیام
بیوروب احوال امتدن کند و در نصکره تا بحشر ظهور ایدن و قایمی اول مقامه ترک ایتدی لکن بالجمله یا مرس
اولدی اول خبری یاد داش ایدن ایتدی فراموش ایلان ایلدی بدرستی بواصحاب کزین اول امره تحصیل یقین
ایتدی بشارت کلام خبر داده اولد قاری بعض شئ لطول العهد بحدیثه خاطر دن کذار ایدوب بعد ذاه وجود
فی الایمان اولد قد و تذکر ایدرم تنکیم برکته اخرک نظر نندن غائب اولوب وجه و سیاهی مغیب عنه نظر ننده مخیل
ایکن تفکرا یتیوب وقت رؤیتده تعرف ایتدی کبی اول اخبار مخیله جلوه نمای مشهود اولد قد و مرآتة خاطره
جلوه کر اولان معنار و غا اولور دی (ثم قال ما دری انسی اصحاب ام تناسوه) حدیثه رضی الله عنه بیوردر که
بلم اول خبری اصحاب جدا اولنر یلری والاخوفان القن ظاهرا نسیان شکلی اظهاری ایتدی لیر (والله) تا کیدالما
بده قسمدر (ما ترک رسول الله صلی الله علیه وسلم من فائدة من زائده در (فائدة الی ان تنقضي الدنیا ینال من معه)
خیر فائده عایددر (ثلاثمائة فصاعدا الا قد سماه لسانه و اسم ایه و قبیلته) حدیثه یاد قسم ایدوب بیوردر که
مردارام غیا و سر دارانیا علیه التحیاسیم سالار جیش فن و سر عسکران شرور یغن اولنر عمران دنیا منتهی
و خرابه منتهی و انچه ظمور لری بر زله بیان و توابع ایشاندن اوچی و زوز زباده کسافی اسم و رسم و پدر و قبایلی نام لری
تسمیه و عیان بیوروب مثلا حجاج و ابن زیاد و که مانند تیمور و فرور و کیز و هلا کو اسار ارباب خروچی بالجمله ترک
ایتدیوب ذکر ایلدی (وقال ابو ذر لقد ترک کار رسول الله صلی الله علیه وسلم و ما یحک طائر جناحیه فی السماء الا ذکرنا
منه علما) ابو ذر رضی الله عنه بیوردر که سر و وز عالم جانب بقایه نقل رحمت سعادت ایدنجه بین اظمرنا سرار ماسیه ایدن
اخبار له اصحاب ذوی البصائر خطبه بیوروب جوهر واد طیران ایدن مر غایت تحریرک بالته وارنجه معلوم ایدن
بره تذکر و تعلیم ایدردی عبارة مذکوره هر شیک کما هو حقه بیایان کنایه و تارة اجمال و کاهی تفصیل اوزره
عیانه تمیلدر (وقد خرج اهل الصحیح) شیخین و اصحاب سنن و مسانید (والامة) حفاظ ثقاة اربیه (ما علم به اصحابه
صلی الله علیه وسلم معا ودهم به من الظهور علی اعدائه) یعنی اول حضرت دشمنان اوزره ظهور و غلبه الیه اصحاب
کرامنه وعد و بشارت بره اعلام بیور د بی اخباری ائمه و محدثین تحریر ایتدی لیر (وفتح مکة) فتح القن و حدیثه قبل
الوقوع اخبار بیوروب حق تعالی خبرین تحقیق ایلدی (و بیت المقدس) قدس شریفک فتح اولنه جغن نیم داری
رضی عنه الباری جنبانیه اعلام قلوب اراضی مقدسه قدس دن که اقطاع ارض نیمه سن احسانیه نیمه بیور دی
(والشام والین والعراق) کلیسی فتح مکة اوزره عطفه مجرور در عراق عراقین عرب و نیمه شاملدر (وظهور
الامن حتی تظمن) ظاء مجبه و عین مهمله و نوله یعنی السفر (المرقة من الحيرة) کسر حاء مهمله و سکون مشاة
تحقیقه و فتح را الیه کوفه قربنده نام شهر و نیدسا بوره قریب بلده نک استدر (الی مکة لا تخاف الا الله) تاجد بره دن
طواف بیت الله الحرام قصد ایدن خاتون انشای سیر و سفرده خدادن غیری کسه دن هراسان اولزدی و ذکر مرآتة
امن و سلامتده مبالغه ایچوندر که برزن ضعیفه سیر و ملو کنده امینه اولد بی حاله رجالاته ای اولی بالطریق (وان
المدینة ستغزی) غین و زایله غزو و قتال عصر امارت یزید عتیده ظهور یافته اولان وقعة حرة مشهوره به اشارتدر
و یاعین و راهم ملتینله من العرا خراب و خلودن کایه در و عرافضای خالی معناسنه (وفتح خیبر علی یعدی فی غد
یومه) اب جنبان اعجاز اولد قاری کونک ارتسی قلاع متینة خیبر حیدر کرار کرم الله وجهه دست خیبر کشاسله فتح
اولنه سن اعلام یورلدی (واعلم اصحابه بما یفتح الله علی امتهم من الدنیا و ما یوتون) بنام مجبه و لاله (من زهرتها)
کثرة مال و جاه و عز رفاه دن یادن امتنه بچشایش خداتقوات مولى اصحابه اعلام دخی زینة حیيات دنیا و طبیب
نضارت و نعم مافیادان امتنه اعطایور یلن نعمی افاده بیور دی (وصعتم کوز کسری) جمع کز معرب کنج حال
مدفون و یا هر نفیس مخزونه اطلاق اولنر و بمقامده خزائن و اموال مراد اولنر (وقصر) دراصل متفوق
معناسنه در که مادری وضع حمل ایدر کن مرد اولوب شکمی چاله و پسری زنده اخراج اولغیدی اکه علم اولوب

بعد از هار ملک رومه قیصر تلقیب اولندی و شاهان آل ساسانه کسری علم چندری یعنی قبل الوقوع خزان ملوک
 فارس و روم ایادی امده مقسوم اوله جفن اخبار ایلوب خدای جلیل و عدنی تصدیق و خبر بن تحقیق بیورون
 عصر خلفا و راشدینده زرخفادن جلوه کرمنصه ظهور اولشدر (و ما یحدث بینهم من الفتن) افتتان معنای
 مصدر و جمع فتنه در فی الاصل اختیار معنای اولوب بعد ذابین الناس و قوعیا فتنه نزاع و حروب و اطلاق اولندی
 (والاختلاف) فتونه تقدیمی جیبان ایدی (والاهواء) بالمجمع هوای اطلاق امور باطله به مخصوصه (وسلوله سبیل
 من قبلهم) دخی بن الامه حدوث ایدن اختلاف آرا و کله و نزاع و محاربه و اختراع کرده و دونه نزاری اولان بدع
 و ضلال و سنن نبی له پیرو اولانین اعلام ایلدی (واقترافهم) علی ثلاث و سبعین فرقه) علی بیانیه در (الناجیه منها
 راحده) وهذه الامه تمش اوج فرقه به سلوکار بن اعلام در ککه اندر دن برینسی کتاب و سننه تمسک و اعتصام
 حبیل الله ایله هجات بولان طائفة واحده اهل سنه و الجماعه در خبر مذکور و روایت کرده ابو داود و ترمذی و حاکم
 اولدین مناهل الصفاده یاد کرده سیوطی و فرقی مذکور تفصیلی کتب علم اصول الدین و کتاب مال و فحل خاویه در
 (وانهم سیکون لهم غمط) جمع غمط بساط معنای (و بعد واحد هم فی حله) غدو غین مجبه و دال معمله ایل
 اول تبارده سید در رواحه مقابل اولور (و روح فی اخرى و توضع بین یدیه صحفه) بینه قصه اناطعام (و ترفع
 اخرى و تتر بیوتهم) بنای مجه و له (کانترا الکعبه) یعنی قریباً از ابراجون کمال وسعه دنیو به دن ناشی بساط
 نفیسه و فرش لطیفه اولوب وقت صباح بر حله فخره بردوش و رواحه دیگر نوب نفیسی پوشان اولور و رویش کاغذه
 اطعمه لذیذه ایله بر حسن نهاده قیلنوب دیجکری برداشته اولور و بحال بیت الله الحرام قبای سیمه قام ایل
 پوشیده قیلند فی اساخانه لریک جدران و حیطانی انواع اقمشه و سر ابرده ایله تستر اولور و امدی عصر اولده جدران
 و حیطان ستره و حجابله مستوره پوشیده دکل ایدی (ثم قال فی آخر الحديث و انتم الیوم) مطلقاً زمان حاضر معنای
 (خیر منکم یومئذ) بعد ذل حضرت نبی الخ صلی الله علیه و سلم آخر کلامه بیور دیر که تمیدیکی حاله سترک حال
 و شان ککراحوال آتی دن احسن و اجل در رد القولهم نحن یومئذ خیر من الیوم مطلقاً من انهم یصرفون الدنیا
 فی طرق العقبی لان ما قل و کنی خیر ما کثروا بهی خبر مذکور و دره فقر صابر غنی شاکردن افضل اولدینغه تنبییه
 انبیه با هر در (وانهم اذا منوا المطیط) ضم میم و فتح طاء مهمله و مثناة تحتیه مقصور اولور و دماض فر در و فتح میم
 و کسر طاء مجوز در مدید بنله تخت و خیلا برله رفتار در (و خدمتهم بنات فارس و الروم) فارس جبل معروفه علم
 و بلاده دخی اطلاق اولور و بلاد فارس اهل اسلامه مدارس و اهل بدع و شیعه به مجاس اولور دن اقدم فر سیر
 مجوسی کافر لیدی کفار روم اساسی و استر قافری حلال و مال لری مسلمینه مثال ایدی (رد الله باسمهم بنهم) جواب
 اذ منوا و باس خوف شدید و مراد عداوت و وقوع پر خاشدر یعنی وقتاً انزلت بخت و اهترازه رفتار ایدوب دختران
 عجم و روم انله بر ستار و خدمتکار اوله حاصلی ککثره مال و وفرة جاه و اقباله دست ربح بوله لر حق سبحانه
 و تعالی شاده عداوتلرین کند و لم یمانه سنه رد و القا ایلیه (وساط شرارهم علی خیارهم) جمع شر شر بر معنای
 عبارت مذکور و رقرده کالت خفا جی اوزره ما قبلنی تفسیر کونه در یعنی اهل شر و شرور و اخصا خیار امت اوزره
 غلبه و تسلطی و نیجه باطله انده علو و علوی فتح فارس و روم و نصکره بائدا اولنوب دولت امویه دن الی هذا الان
 بدیدار اولان حال اندر دیمش زرا حضرت باری قلوب اعدایه ایقاع رعب و هراسله پیغمبر نه نصرت و غلبه یاری
 قیلوب اثر حضرت اقتضا ایدن خلفاء امده اول آیتدن اثرباقی ایدی چون زخرف دنیایه اشغال و جمع مال و زین
 و زینته دل داده و هوادار اولدیلر دل دشمنان دن خوف و هراسی نزع و سلب و مهنا بیلری ذن و حکم ایلدی همان
 صار الامر ان غلب مضعونی باقی قالدی (وبقتالهم الترتک) ضم تاء فوقیه ایلده امده حضرت خلیل جلیل قنطورا
 اولادندن بر جیل معروف و زینب ترکده اختلاف اولنوب بعضیلر اولادیاث و بعضیلر یا جوج و مأجوج مراد
 اولنور دیر و علی کل حال دار و دیار لری اسلام دن دور اولان کفار دن بر قوم شومدر که تا نار ملخ رفتار اندر دن
 زیرا اهل اسلام اوزره اول کروهدن ظه و وایدن وقایع مشهوره چنکیزی و هلا کومد عایه دلیل و اشهد در (والخزیر)
 ضم خاه مجبه و زای و را ایله ککثره ترکدن و یا ججم و تا نار دن و بعضیلر طائفة انرا کدن دیمش در جمع اخر که تنک چشم
 معنای و خزرفتنه دخی می ویدر و فی روایة الشیخین لا تقوم الساعة حتی تقاتلوا الترتک صغار الایین جر
 الوجه و داف الانوف کان وجوههم المحمان المطرقة (والروم) عیص بن اسحاق علیه السلام اولادیه معروف
 قوم در زنجی آساروم و روحی دینور و اصل مناسا کن روم جهه شماله حاصلی انرا ایلده اوله جتی چنک و قتاله
 اشارت در (و ذهاب کسری و فارس حتی لا کسری و لا فارس بعده) ای لا یكون بعده من جنسه و حرف لا معرفه

اوزره دخولی فهم اولنوب کسری و فارس متکران اولور بن مشعر در یعنی کسری نک ذهاب واضع لالی و قوم
 فارسک ارض عراق دن زوالر یکه جنس کسری دن اندنصکره کسری و قومندن زمین عراقده وجود ظهوری
 نایدا اوله سن اعلام در (و ذهاب قیصر حتی لا قیصر بعده) و ملک رومک شام دن ذهابیکه خلافة فاروق اعظمده
 شام فتح اولنوب افریج و نصاری هر قل ایل اول دیار دن دور باش قلند قلرینه بشارت در و اخذ السهیل من هذا
 انه لا ولاية للروم علی الشام الی یوم القیامة انهی ثم قیل التقدير و لا مثل کسری و لا مثل قیصر لانه علم و لا تدخل
 علیه لا الا اذا اول بالکثرة (و ذکر) دخی مغیب شدن اول حضرت اعلام بیور که (ان الروم ذات قرون)
 جمع قرن عصر واحده اولان بجاعتکه بر قرن منقرض اوله قرن آخر تختلاف ایلیه و اول قومدن مالک ملک ملک
 اوله لریا خوذ قرن سید معنای اوله که بر مالک ملک هالک اولدیده اخر انک مالک ککثره ملک اوله (انلی آخر الدهر)
 یعنی دیار رومده رومک ملک ملک عمتد اوله ملک کسری خلافته در زیر کسری به نامه شریقلری ورود ایلد کده
 تبحر انامه مسکی الختمای قلب عاشق ککی چالک ایلوب مرق الله ملک دعاه علیه کسری مظهر اولدی
 اما قیصر روم هر قلده حبیة الکلی سفارتیه مکتوب جلیل واصل اولدیده بوسش و عزت ایلوب ثبات ملکته
 دعاه مقرر اولدین مواعید اللذی به یراعه ککذار قسطلانیدر می ویدر که مغرب زمینده طلیطله مالکی
 بردست تصرفنده اولان ملک نصاری به سلطان مصر قلاون جانبندن شیخ ابن صانع الحنفی سفارتله فرستاده
 قیلنوب بعد الاکرام خزینه سنده زرا ند و زوضع بر صندوق اخراج ایدوب در و تنده نامه هما یون حضرت سید
 الاولین و الاخرین صلی الله علیه و سلمی رشوله اراده و دولتی دوا می بونامه عنبر بن شامه حفظ و احترامه منوط
 جدمز فرستاده بیور یلین پیغمبر ککثره نامه سید در دیو اجلال و کرامتله مباحثات ایتشروالی الان اندرده
 محفوظ در (و ذهاب الامثل فالامثل من الناس) و فی الصحاح فلان امثل بنی فلان ای ادناهم الخیر و هو لا اما تمل
 القوم ای خیارهم یعنی اشراف ناسک مره بعد اخری کذران ایتلریه اعلام ایلدی (وتقارب الزمان) تقابل من
 القرب قصر زمان وسعه عیش دنیویه و مستلذات بهیه ایله ایام و صاله نسبت قصر یله وصلت ککثره اولدینقی معنای
 ادیه المامی اولرک معلومیدر که ایام غنیه قصر یله موصوفه اولدینقی شعرا بی تمامدن مستفاد اولور * اعوام
 و صل کان یسبی طیبها * ذکر النوی فکانها ایام * حق بوکه هر شیددن بر کاتک منزه و عینی مراد اولنقدر
 حتی زمان و ایامدن یله مر فوعه در و هذا بما ارتضاه النوی و بعضیلر تقارب و قصر زماندن همان قصر اعمار مراد
 اولنقدر دیر و یضادی شرح مصابیحده انتضاء دول و تسارع انقراضی ملحوظ در دیمش و قیل غیر ذلک (وقبض
 العلم و ظهور الفتن و الهرج) فتح هاء و سکون رالیه قتل معنای در و دخی علماء عاملینک فوتیه علوم و معارفک
 ناسدن اخذ و نزاع اولنقی و فساد و قتالک میان خلقد و فساد و ظهوری ایله اخبار ایلدی (وقال ویل) ککثره تفتیح
 و تبحر در (للعرب من شرق اقرب) ای قرب و دنازمنه شردن مراد فتح سدیأ جوج اوله یا خود امر عثمان و علی رضی
 الله عنهما یله ایا اوله رواه الشیخان عن ام المؤمنین زینب رضی الله عنهما (وانه زویت) مبنی للجهول ای جهت
 له الارض قاری مشارقها و مغاربها) اری ضم همزه ایله فعل مجهول مشارقه ما مفعول ناید و اذاجع تعدد
 مطالع اعتبار یله در یعنی روی زمین بر بساط عظیم انضمامی آسادر یلوب خاور و باختر اول حضرت ارانه
 سیورلدی و جنوب و شمال ذکر اولدینقی ظاهرا و اامتک معظم امتداد حکمی شرق و غرب طرقلرینه غالب اولدینقندن
 اوله (وسیلغ ملک امته مازوی له منها) من تفصیلیه بیانییه و یا تعبیضیه در ضمیر تأنیث ارضه و یا مشارقه عائد در
 یعنی روی زمیندن اول حضرت جمع بیور یلین مقداره امتک حکم و سلطنتلری وسیده اولور (فکذلک کانت امتدت فی
 المشارق و المغرب مابین ارض الهند) مشارق و مغاربی بیان و یا بدیلر ارضی المشرق) ارض هندی بیان و یا خود
 بدل اولور (الی بحر طنجة) فتح طاء مهمله و سکون نون و جیم ایله ساحل بحر غربیده بلد مشهوره در (حیث لا عمارة
 و راه) اول حضرت زمین دور یلدیکی آساق و قوعیولوب امتک دولتی نهایت اقلیم شرق زمین هنددن دریای مغرب
 ساحلنده طنجه به پیوسته اولدیکه دخی ماوراسنده دیار معروفه و مسکونه نایاب اولان غایه غربیه عمتد اولدی
 (و ذلک) هذه الامته عمتد اولان ملک (مالم تملک امه من الامم و لم یتمد فی الجنوب) بضم الجیم ای فی جهته الغربیه
 اذ اتوجهت للقبلة (ولانی الشمال) بکسر اوله و هو الجهة الشرقیة (مثل ذلک) امم سالفه دن بر فردک زبران تملک
 و نصرتی اولوب جهه جنوب و شمالده ملک و یا دای اسلامه مسخر اولدینقی مقدار غیر امتدادی مبسر اولدی
 (وقوله) صلی الله علیه و سلم کارواه مسلم عن سعید ابن ابی وقاص رضی الله عنه (لا یرال اهل الغرب طاهرین علی
 الحق حتی تقوم الساعة) ای علی طریق الحق و منهج الصدق و سبیل الطاعة من الجهاد و تعلیم العلوم للعباد بعضیلر

بوسه جلیل الیه غری شرق اوزرینه تفصیل ابشردر اماحر برتجر برین العماد فی کشف الاسرار اوزر لا تزال طائفة من امتی ظاهرین علی الحق حتی یأتی امر الله وهم بالکلام حدیث جلیل ورفان ثبت هذا اللفظ مرادشامدر و شام غری مدینه در دیشلر والماصل اهل غرب شعایر دین واقامة حق اوزر مد اوین اولدن خالی اولمز (دوب ابن المذنبی) ابو الحسن علی بن عبد الله امام اهل الحدیث وشیخ البخاری وغیره من اصحاب السنن ومدینه منوره به منسوب عالم ربانیدر مدینه مشرقه الیه بنا کرده منصور اولان مدینه به نسبتند مدنی ومدینی وبالکلام اختلا فی شرح مشار الیه ایکوز اوزر دوزنده عالم بهایه توجه بیوردی (الی انهم العرب) مطلقا (لانهم المختصون بالسق بالغرب) فتح غین معجمه و مکتون را الیه (وهی الدول) تذکره توثیق سما عیانی حدیث شریفه اهل غرب به مراد مطلقا بریدر که دوله عظیمه سقیمه اختصاص و سائر لادن ممتاز در دیدی (وغیره یذهب الی انهم اهل المغرب) غیر ابن المذنبی میله مغرب زمینه منسوب طائفة واسنه ذاهب اولور (وقد ورد المغرب) تفسیر ثانی حزی به بعض روایاتده لفظ مغرب به پدیددر (کذا فی الحدیث بمعناه) ولولا هذا لم یفسر بمعناه (وفی حدیث اخر من روایة ابی امامة) موی الیه رضی الله عنه طریقتدن روایت کرده طبرانی اولان خبرده بیوردی که (لا تزال طائفة من امتی ظاهرین علی الحق قاهرین لهدوهم حتی یأتیهم امر الله وهم كذلك) بجله حالیه یعنی امتدن برکوه والا نکوه جهادی سبیل الله واعلاء کلمة الله مد عز و علا دشه ثانی اوزر لینه غالیین و تاقیام الساعة قاهرین اولدن خالی اولمز لوز حال اوزر دایم و قائم در (تیل یارسول الله و اینهم قال بیت المقدس) بالاضافة مرجع و زنده اسم مکان و یامن المقدس مصدر می و ضم میم و فتح قاف و تشدید داله من اتقدیس اسم مفعول و کتر دال مشدده الیه اسم فاعل و طائفة مذکورده دن ظاهر اولان ولایه و امر او حکامدر و بعض یلحقها و محمد نمند در دیدی و کل محتمل و انهم امی اولی کلا یحقی اصحاب کرام حضرت سید الانام علیه الصلاة والسلام پرسان پیام اولوب یارسول الله اول طائفة علیه نه محله و قتی دیارده قرار یافته در دیدی کزنده قدس شریفه ساکن در بیوردی و بین الروایات عدم منافات با هر در که مغربدن مراد جهة غری مدینه دن اقصای بلاد غریه و ارجحه شامل اولوب قدس و شام داخل پیام اولور (واخبر عیال بنی امیه) ابن عبد الله که بنو مروان بن الحکم دست قطاول و تغلب لری بوامة مر حومه اوزر طائل اوله سن اخبار بیوردی حسن بن علی رضی الله عنه ماد نر مدنی و حکم فتح کجینه اسرار روایت اولور (ولایة معاویة) ابن ابی سفیان بن حرب بنوا میه ملک الیه و معاویة ولایت الیه تعبیر اولندی زراما لک بطریق التغلیب تسلطندر و خلافت ایه شرائط خلافتی جامع شخص قرشی به اهل حق یعیقله ثبوت یافته اولان امر در اما ولایت ملک و خلافتدن اعم اولوب ایکسینه شمول ظاهر در و معاویة اول امر نه اما ورت به ذام ملک و بعده بیایه الحسن رضی الله عنه جانشین خلافة اولمبندی (ووصاه) یعنی حضرت سلطان عالم علیه السلام مادام اللوح و القلم کتاب الوحي معاویة نک اما ورتی اعلام ایدوب یا معاویة اذا ملکک فاسحج قبیله نبی الیه توصیه و کوشمال ایلدی امدی سلطنته اشارت بیدار و عدم خلافتنه ایم اولور (و اتخذ بنی امیه مال الله دولا) ضم دال و فتح و اوله جمع دولة واحد بهد واحد اخذ و تد اولندندر یعنی انلر بیت المال سلطنت حق و قنه صرفدن منعه اسراف و تبذیر و واضاعت معیه اولمیرن اخبار بیوردی (وخرج ولده العباس) ولدا واحد و جمعه اطلاق اولنوب ثانی مراد قنوز بالروایات السود) اقول نجم دولة بنی امیه دن کمره سیاه علم الیه طلوع مهر جبهان تکرید دولت عباسیه ظهوری اعلام بیوردی که بن احد و بیقی علم افراز جیش روایت در حضرت مخبر صادق صلی الله علیه و سلم عمر مهربانی عباسیه ام الفضل حمیلة عباسیه اولاد نک منبر خلافته عروجلر بن بشیر بیوروب اولاد کرامی ا کامتوقع و تکران اولدی لرحون ابراهیم بن محمد العباسی به دعوة ابی مسلم خراسانی ظهوری دهشت انداز سامع مر و ان جار اولد قدده اول غزال حرمی حبسه گرفتار ایدوب و خون ناحق سفکده و ادا اولد بن ابراهیم تیفن ایلدی برادری مضاحی اختلافه انباعنه امر الی یوب وقتا امام مظالم دست غدر مر و ان ظالم الیه برعه نوش شهادت اولدی عباسیان خزانه الباس سیاه ما غی پوشان و اخذ نارامه ناسی ترغیب ایچون ربابات سیاهه نمایان اولدی لمر تا عهد مأمون بن هارون و ارجحه عاده معهوده مر ای اولدی لمر و قنما مأمون اظهار حب ال رسول و اولاد بول ایلوب امام علی رضا حضرت تریته بیعت و ولی عهد خلافت ایدوب الباس سبیل تلبس و ترک شعار سواد تشیدی بحکم قضا امام علی رضا قبل اتمام الامر نسایم روحه امر حقه رضا و برکده ینه شعار سیاهی علی ماجرت به الهامه عاده ایلدی علویین و ساداتی جامه سبز عمامه خضر الیه ابتدا ممتاز و مر افراز قنلان مأمون علیه الرجه در تار یخیزد یوزنشمش ابکی درجه شده رسیده و انچه شعار ادا ت منسبه اولغین سلطان مصر ملک الاشرف زمانده سائر نامدن امتیاز ایچون جامه سبز عمامه

خضر الیه مستقنا قلتم لریته فرمان اولندی لابن جابر الاندلسی (بیت) جمع الی الانباء الرسول علامة * ان العلامة شأن من لم یشر * نور النبوة فی کرم وجوههم * یعنی الشریف عن الطراز الاخضر * و امام سبکی ایه ذلک ادنی ان یعرفن فلا یؤذین * کریمه شریفه سندن استنباطه شرف سالت قبا سبیل مطرز اولمیرن مستحب در دیشلر (و ما سکهم اضاعاف مامله کوا) و ملک خلفه بنی عباس ملوک بنی امیه تمککندن اضاعاف و زیاده ایدی دولت امویه قاپ تار یخیزده منقلب و ایاغن خلافة سفا حد سنه ست و خشن و ستمانه به و ارجحه بشیر و یکر می درت سنه مدته خلافت لری امتداد بولدی (وخرج المهدی) ابو القاسم محمد بن عبد الله رضی الله عنه کز زمانده ظم و رتی اعلام ایلدی اصحاب سنن طرق کثیره دن احادیث ممدی بی تخریج بیوروب لکن ضعف اما ایلدی مقرر اولمیرن قول عماد بن فضیل تألیف رساله منورده الیه کبی علوی اولد یغن بیان ایتدیلر و به ضیلر دخی مهندس مراد عیسی ابن مریم علیه السلام او مانع تحقیق ایتدیلر و الله اعلم نور الدین علی القاری المشرب الوردی فی المذهب المهدی نام رساله سنده استیعای مر ام بیور مشلر در (و ما یسال اهل بیته و تقبیلهم و تشریدهم) فاعل ینال مستترا ولوب مایه ارجاعی جائزدر و اهل منصوب اولور یا خود ما یساله اهل بیته تقدیر لری رفی مجوز در و تشریدر طرد و تغریق معنای سنه در روایت کرده حاکم اولان ان اهل بیتی سیلقون بعدی قتل و تشریدر حدیثنده اول حضرت تان اهل بیته جانب خلافتن رسیده اولان جفا و قتل و اذا و شرودی اعلام بیوردی بجله مغیبیتدن اخبار اولور (و قتل علی و ان اشقاها الی یحطب هذه من هذه ای طعنه من رأسه) ما قبلی تفسیر در و ضمیر اول هذه طعنه به و ثانی رأسه اشارتله در و خضاب صیغ معروف و دم خضابه تشبیه الیه استعاره در روایت کرده اسد و طبرانی اولان خبرده جناب اسد الله رضی الله عنه الاله حضرت تان یساقی الناس کف در فی عهد عبد الله بن المظلم دست غدری الیه جرعه نوش شهادت و سر مبارکی دمیلریش پاک فی خون الریاسته اشارت بیوردی (و انه) علی ولی کرم الله وجهه (قسم التار) ظاهر کلام بجله اخبار سید الانام دن او مانع مقتضیدر اما تخریجندن برکسته روایتله و طبیب اللسان اولدی لکن نمایه ده کلام علی رضی الله عنه اولوب اما قسم التار بیوردی تحقیق کرده ابن الاثیر یعنی ناس ایکی فرقه اولوب بریسی بملهدا اوزر سالت و دیگر ی اوزر به خروج و علو الیه هالت اولوب بملهدا اولان نصف جنتنده و اوزر به خروج و عصیان ایدن نصف آخر نازده اولور لریک اوله حاصلی حکم بر فوعده اولد یغی با هر در و قسم مقابل معنای سنه اولور (یدخل اولیاؤه الجنة) فتح مشاة فقیه و ضم طامعیه یا خود ضم یاء و کسر خاء الیه اولیاؤه مرفوع و یامنصوب بدر پس کار امت منصب شفاعتله مکرر اولد قدده باذن الله الکریم حزب علی و من والاه نصره کروه اهل سعادت جنته ادخال ایدر (واعداؤه النار) واکه بغض و عداوت ایدن لری عدم اتباع حقدن ناشی نازده ادخال ایدر غیلا نیانده کشیده ملک تحریر در که روز و ستاخیرتیه امتده بر منادی ابن اصحاب محمدند امیله ولوله انداز عرصة مجسم اولوب اولا خلفای راشدین احضار بیور لده ادخلوا من ثمت الجنة و دعوا من ثمت تشریفله شرفیاب اولر (فکان عن عاداه الخوارج و الناصبة) حیدر کرار کرم الله وجهه به معادات ایدن خارجی و ناصبی قوم پر لومبندر (وطائفة من یذهب) منشاء تحتیه و یا فو قبیله الیه اوینتسب من الاقوال (الیه من الروافض) رفض یعنی التریک سنت و جماعتی تارک اولمیرن تشبیه اولندی (کفروه) هر بر غالب رضی الله عنه منسوب برکوه کرک منشان زعم فاسد و رای کامد لزند ناشی حضرت امیر المؤمنین خلیفه بحق ایکن ترک خلافت ابتد دیوحاش لله انی کفره نسبت ولا حکم الا الله کلمه خنی الیه اراده باطل ایدوب تحکیمی انکار ایتدیلر همان جناب مر ارضی کرم الله وجهه به بغض و عداوت ایدن مذکور لرا ولوب روباه صنعتان بنی امیه و عباسیان جمع کثیر دخی عداوت و سبه اجتر ایلد کاری عن عاداه قول سابقندن منعم اولور (وقال یقتل عثمان وهو یقر فی المصنف) ای یقر القرآن فی داره المصنف ضم و کسر ماله محل صحف روایت کرده شیخین اولان خبرده حضرت جامع القرءان عثمان بن عفان سعادتخانه لرنده تلاوة قرءان ایدر کن قتل او انور دیو بیوردی (وان الله عسی ان یلبسه قیسا) کلمه تر حبیله تعبیر عدم جرم و برای تأدب مع الله در امتعارة قیص برای خلافت ترشیجه در و سیایسه قیصا تقدیرنده اولور (وانهم یریدون خلعه) ظاهر اضا حقیقه عاید و عثمان ارجاعی جائزدر و خلع عزل معنایه یعنی مالک الملک جل شانۀ عثمانه قریب ابراهن خلافتی الباس بیور رجال انکه قوم خلل و بی خلعه زبای خلافتی دوش عثماندن خلعی مراد ایدر لرو بادشاه غیور جل عظمته خون ناحق عثمان ایچون تمش بیک کسسته نک حرب صفین و جل و غیرى ملحد دملرین اهدار ایلدی (و انه سیطارد مده علی قوله تعالی فیکفیکهم الله) و هو السبع العالم ای تأخذ تارک من تتلک بوخبر همز اثر ریاض انضرمده تحقیق کرده طبر بدر اما ذهی

و سیوطی موضوع غنایه در ظاهر و معنی خونی ناحق خلیفه بر حق بویه مجتبی و اوزره چکیده اوله جعفر حضرت
 نضر المصلحین صلی الله علیه و سلم پیامبر من اولدی و قاتل ذی النورین رضی الله عنه رومان بن سحران یا اسود التیمی
 اولدی اختلاف در آمدی اسلام ده اول ظم و ورایدن قننه عظمی و مصیبت کبری بوقعه دهیاد * و من لم یقاس
 الدهر لم یعرف الاشی * و فی غیر الایام ما وعد الدهر (و ان القتل لا یظلم مادام عرجیا) مادام عرجی مشکای سر بر
 حیاته انکالیله بواصه ایچره قتل و من ناسد در دیوبل جنبان بشارت اولدقاری امام بیقی ابن عمر رضی الله عنه مادان
 یغما من روایت در (و بحار به الزیر لعلی) وهو ظالم له اول حضرت علیه اجل النجیه علی وزیر رضی الله
 عنه مانی خنده زنان مشاهده بیوروب یا علی زبیری سورمیسک دیوبل رمان اولدقده کیف لاجبه وهو ابن عتی ایله
 جواداده اولوب زبیره دخی یازیر هل تحبه کلام در بار یله سوال بیور دقده نیجه محبت ایمه که علی بنم ابن خالتم
 اوله دید کده ای زبیر من علی ایله قریبا جنک و پر خاشه قیام ایدرسک واکظم و حیف ایدیچی سن دیو خبر و بریدر
 حتی یوم جلده بوقه قمار مجزوفه تا خاطر ازاده مر تزی علی جنبان یته سنوح ایدوب زبیره ناشدک الله بو خبر اولو
 نظام حضرت رسول الله صلی الله علیه و سلمدن کوشدک اولدینی دیکده زبیر رضی الله عنه دست بر سینه انصاف
 ای والله قلبدن ذهل انش دیو مصافدن روگردان اولدیلر (و نباح کلاب الحوب) جاء منهم و سکون و او و فتح
 همزه و وحده ایله امم موضع و یا نام اب و معجم بادانده وادی واسع معنایه در و نباح ضم و کسرونه صوت کلاب
 ویتوس (علی بعض ازواجه) و ازواج دن عائشه صدیقه رضی الله عنها مراد بیور شد در میویدر که جانب بصره به
 هودج نشین عزیمت اولوب انشای راهده صدای کلاب ولوله اندازده سامع جیش ایدوب اول محلدن استخبار و حواب
 ناسیله شهر تباب اولدین اعلام اشد کزنده خبر حضرت یادداشتی اولوب در حال رجعت قهقری به توجه ایتد کده
 به ضیاء ایدوب حواب طائف مجازه قریب برجای پرده شد در یوم محمل دکلدر دیوراه صوابدن روگردان
 قیلدر (و انه یقتل جواهره قتل کثیر و تجو بعد ما کادت) دخی دائره عائشه ده جمع کثیر قتل اولوب کدیسی
 کرداب هلاکه قریب اولدقده نصکره نجات وره یاب اولور دیو بیوروب فی الواقع وقعه جلده اونوز بیکه قریب
 مقتولین تعداد اولدین قتل بر کرده محاسبان سیردر (فنجبت علی عائشه عند خروجها الی البصرة) جنبان عائشه
 رضی الله عنها اسکر نام جلده وار اولوب مدینه منوره دن بصره جانبته خر و جنده کلاب حواب نباحه ایلدی اول
 عام تحمیده ظم و ورایدن وقعه محل مفصل و محمل نکاشته صحایف توار یخدر فتن ابن عباس رضی الله عنه انه
 قال رسول الله صلی الله علیه و سلم لئنسانه لیت شعری ایکن صاحب الجمل الاذب تبجها کلاب الحواب والاذب
 کثیر شعرا الوجه (و ان عمارا تله الفقه الباعیه فتنه اصحاب معاویه) بنی بغير حق امام اوزره خر و جدر عمار بن
 یاسر رضی الله عنه باغی عسکر قتل ایده جکن اعلام ایلدی چون حرب صفینه خلیفه بر حق معیتله جیه قوب جانب
 خلاف اولان عسکر معاویه دن ابن العمادیه ضریله قتل اولدندی بعض ناخلف خبر عماری تأویل وانی حرب
 سواقیدن مراد اولور دید کده حضرت علی کرم الله وجهه جواداده اولوب محله احدیه جزه فی اخراج ایدینی
 فاتنی اولور دیو کله تبکیت ایلدی (و قال لعبد الله بن الزبیر ویل للناس مشک و ویل لک من الناس) بومقامده ویل
 ناسف و تحسیر معنایه در و کاهی هلاکه دعاه علیهدر و ناسدن مراد جنددر حضرت شاه سریراصطفا صلی الله
 علیه و سلم تشرع بالامه بجامت بیوروب عضو یا کندن سیلان ایدن دم طاهر بن عبد الله شربه سگری آسافوش جان
 ایتد کده اول حضرت حیف سکا خلقدن و در یغ خلقه سندن دیو تأسف بیوردی چون شرب دم حضرتله قوه زانده
 سدا اولوب شجاعت و شهادتله محود الاقران اولمقین اعداسی بسیار ویشمار اولدی (و قال فی قرمان) ضم
 قاف و سکون زای و سوله مولی بعض الانصار شجاعتان موالیدن بر شمر غزنده اما اتفاق بابرا جالیدی (و قد ابلی مع
 المسلمین) ابلی فعل ماضی اختیار و صبر علی القتال معنایه در و جلده خالیه اولور (انه من اهل النار فقتل نفسه)
 حال انکه قرمان قهرمان آساعوات و شهادت ایتد و جکت و پر خاشه دلبران مسلمینه معارستمانه جلدر ایدوب
 شورش حرب و صدمه صبر و شکیب ایلدی حقدده اهل ناردندر دیو سوعال عاقبتن اول حضرت کشف ایمکن
 غزای احدیا حینده قرمان جانب کفاردن زخدار اولوب زخه طاقت کتور میوب بالاخره نفسی هلاکه تصدی
 و مصدوق خبر یغما بری اولدینی روایت کرده شخین علیهما الرجعه در (و قال فی جماعه فیهم ابوهریره و حذیفه و حمزه
 ابن جندب اخرکم موتافی النار) اخرکم مبتدأ و خبری محذوف مقدر یحوت و موتا مفعول مطلق دریا خود اخرکم افظی
 مقدر یحوت افظنه فاعل اولور عبارتده ایام و توریه هویداد و مراد عالم دنیا ده موتی موجب حریتله محترق اولور
 دیکدر زانده دخول دکلدر (فکان بعضهم یسأل علی البعض فکان سمره اخرهم موتاهم) بزه علم (و حرف) فتح خانه

مجموعه و کسرا ایلد فساد عقل (فاصلی بالنار فاحترق فیها) صحابی کرامدن بر جماعت حقدده سوزش اشدله وفاتی
 یاد بیوروب بعضی بعضک صحت و موتندن پرسیان اولوب آخر وفات ایده جکت قنیز اوله دیوهر اسان اولور لردی
 و سمره رضی الله عنه جلده نصکره وفات ایلدی بیور مغشوش العقل اولوب تسخین بدن ایچون اهلی اشدانارا ایمکن
 غفلتله عیالی بخیار ایکن افتاده نار اولوب کمال ضعف شیخوخته حرکت بهیچمال سوزان اولدی خبر سوزش سمره ده
 مصنف تقر دیوروب و غیردن نقل و روایت نایاب در دیدر و اصحابدن بشر بن اوطا ندخی سوزش اشدله فوت اولمشدر
 (و قال فی حنظله) ابن ابی عامر الانصاری الصحابی (الغسل) فغسل به فی مفعول فرشتگان آتی غسل ایمکن
 تسخیه اولدندی (سلوان وجهه عنه) بالفصاحه و جلده زوج اطلاق آساهر آیه دخی اطلاق اولنور و کاهی برای فرق
 زوجه دیتلور و هی جیده بنت ابی (قانی رأیت الملائکه تغسله فسالوا هل نقاتل انه خرج جنبا و اعلمه الحال عن الغسل)
 بضم فسکون (قال ابو سعید) بن مالک بن سنان الخدری (و جندنا راسه یقطر ماء) ابن اسحاق علیه الرحه نک سر زده
 ریاض روایتی اولان اشجار آثار دندر که حنظله رضی الله عنه معرکه احدیه مجام شیرینکوار شهادتی تجرع ایلد کده
 حضرت خسرو مالک لولای بیور دیر که زوج حنظله جیلدن استخبارشان حنظله ایدک زیر افرشته کسان کرام
 حنظله نک کسوة ترکیب عنصر یسن شسته اباریق حیاض نعیم ایلد کاری نکه کذارم اولدی جیلدن حقیقه
 احوالی استعلام ایلد کزنده عرصه جهاده شوق و انجذابندن ناشی محتاج اعتسال ایکن پیراهن چرکین جنباندن
 تعری ایچندن میدان و غایه مسارعت ایلدی دیدی ابو سعید رضی الله عنه الحید بیور که هنوز حنظله نک سرور و سندن
 آب تقاطر ایدر یولدی و رأی العین مشاهده ایلدک دیدی (و قال الخلفه فی قریش) بیان حکم نبوی قریشک
 منصب خلافته حدیدر و سوار اولور ایدر وقوع ام لم یقع ما نحن فیه دن مجرد حکمله بعض مغیباتدن اخبار در و کجا خبر
 الی انقضاء دولة بنی العباس مده مدیده ده امر خلافتک نبوی و قوعیایته اولدی و خلافت قریشه مختصه اولدینغه
 اجماع منعه در (ولینزال هذا الامر فی قریش ما قاموا بالین) ما ظرفیه صدر به یعنی مادام قریش شوکه
 اسلامی جایه و شهادت بر دینی اقامه ایده لراهر خلافت البته قریشدن زائل و از چون تغییره متصدی اوله در لاجرم
 ملکی منزوع قیلنور (و قال یكون فی تحقیف) قبیله معروفه (کذاب و مبین) من البوار بهی المهلك قال تعالی
 و کنتم قوم ابورا ای هالکین (فأروها) من الرأی ای رأی العلماء ان المراد فی الحدیث (الحجاج بن یوسف) النقفی
 (و المختار) بن ابی عیبد الله النقفی عبارتده لف و نشر مشوش باهر در دخی تحقیف قبیله سنده دروغ کوکسته ایلد بر خوزیر
 شخص ظم و ورا ایدر بیور دیر علای حدیث میرا یله حجاج خوشخواری و کذابه مختار مراد بیولدن رأی ایتدیلر
 زیرا حجاج ظالم زمان عمارتده یوزیکری بیگ نفوس اسلامکی مر ویدر و مختار ایتد ابراز شمع واحد نار حسین
 مظلوم رضی الله عنه طریقیله فی نهایت سفلت دمایه باعث اولوب حاش الله جانب کبر یادن بکاجبریل وحی ایلد نازل
 اولدی دیو نیجه دروغ و هذیان اجترأ ایلدی دست مصعب بن الزبیر ده رو بر ایدر کسه سعیر اولنجه فساد و دروغی
 بر مدت مستر اولدی (و ان مسیله) صیغه تصغیر له لامی مکسور و فتحی ملحوظ در بی حنیفه دن ابوغامه در که ادعاه
 نبوه ایدوب رحمان عیلمه دیو کندوبیه تلقیب ایلدی احوال نکبتا کی سر زده کلک مؤرخیندر و وهضا اعجاز قرآن
 فصلنده بیان شافی کزدر ان یتمشدر (یقره الله) اصل عقر حیوانده استعمال اولنور اما مسیله بهایم ارضدن
 بر هیجه و میته جاهلیت ایلد مرده و ذاتی عدم قبول ز کوله بر مرده اولدینغه اشاره اطمینه و و اولور یعنی مسیله فی
 حضرت قهار و منتقم جل جلاله قتل و قهر و هلاک ایدر دیو بیور دیر خلافته صدیق رضی الله عنه سید الله
 المجید خالده بن الولید سبیلار اسلام اولوب قاتل سید الشهداء اولان و حشیدک سر نیجه قهر یله جامه حیاتی چالک
 چالک اولمشدر (و ان فاطمة اول اهل الحوقابه) و روی لحافا علی مارواه الشیخان بعده و نه صلی الله علیه و سلم اهل
 بیت نبوتدن کندوبیه اول لاحق اولان فاطمه الزهرا رضی الله عنها در دیو خبر داده اولدیلر همای اوج رسالت صلی
 الله علیه و سلم آزرده هوای سقم اولدینی حالتده فاطمه الزهرا کار به تراستبرق لحاف رینه پانها ده عیادت اولمقین
 کوش زهرا به نهانیجه منطقه کشای راز اولدقزنده حضرت فاطمه کریان اولوب بعد از اینه سرالب جنبان اسرار
 اولغله خندان ایلدی که به و خنده دن بعض اهل بیت پرسیان اولدقده سرای بقایه عزیمت و تو جهرلر بکا کشف
 بیوروب اولاب باعث که به اولدی بعد از حضرت به جلدن اقدم بنم حقوقی تدبیر بیور مغین نایابادی سرور و خنده
 اولدی دیو بیور مشر لا کیده امام سیوطی ام سلمه رضی الله عنها دن لولر بارروایتدر که حضرت فاطمه الزهرا
 رضی الله عنها من موتنده غسل ایدوب جامه فاخره سن پوشان و بسط فراش ایدوب بنم کون دعوت
 ارجعی به اجابت و تسام روح ایتسم که کدر بنم غسل و نکهتینه استیاج بوقه در دیو و صبت بیوروب مرغ روحی اوج

عليه بر وازايله كده بلا غسل وتكفين وجهه محرر اوزره دفين خاك باله عطر ناله اولشدر بومهي خصوصيات جناب زهران اولديني طبراني روايتله مثبتدر (وانذر بالركة) انذار ضد وتبشروا من خوف ومكر وهي اخبار در خلافة جناب صديق رضى الله عنهن يدى اى والى كون من وزنده اهل حرمين وبجرى يك غيريده ناسدن جمع كثير عيازا بالله تعالى راه ارتاده راهى اولوب اهل اسلام انزاله حرب و قتال ايتارى ابن عمرو رضى الله عنهم اذن روايت كرده شيخنيدر (وان الخلافة بعده فلا تون سنة ثم تكون ملكا) ضم ميلة بمعنى السلطان (عضوا) فتح عين مهملة اليه صيغة مبالغة در (فكانت كذلك) بعد الحسن بن علي رضى الله عنهما يعني حق خلافة سلطان رسالت كند و در نص كره اوتوزسته اولديني اعلام بيوروب بدها من غير وجود شروط الخلافة قهر وتطلب برله سلطنته تبدل ايدر چون صديق اكبر دوسال وجهه بار ماه وخلافة فاروق اعظم عشرة كماله ونصف سنه وخلافة عثمان اون ايكي سنه دن بر فاج كون نقصان اولوب خلافة على المرتضى چهار سال و طقوزاي و چند روز وخلافة سبط محترم يدى بحق شهر مدته بالجله اوتوزسته اولدى رواه السنة عن سقينة مولى رسول الله صلى الله عليه وسلم (وقال ان هذا الامر) مراد دين اسلام سرمدى وامر شرايع محمديدر (بد) همزة فى آخره اى ابتدا فى اول امره يا خود الف مقصوره اليه ظهور معناسته (نبوة ورجة) حالت يانزع خافضت اليه منصوب بلوردر معنى دين اسلام اول امره موله وكفر وضلالدن مئة عالمينه رحمت اولديني حاله ظهور ايلدى (ثم يكون رجعة وخلافة) اولافظ رحمتك تأخيرى رحمت نبوتك نشته باب اولديني بدها بومقامده و حجت خلافة اوزره سيقندن ناشى تقديم بيواشدر (ثم يكون) اى بعد الخلافة (ملكاً عضواً) عبارتده استعاره تصر يحبه ويا مكنيه مشاهد اولور كه ملوك و عيت اوزره تعديلى حيوان مقتربك عضيه تشبيه قيتشدر (ثم يكون) ضمير امره واجعدو (عتوا وجرية) عتوض عن مهملة ومثناة خروج من طاعة المهدى شارح ابن اثير توفى ناه مثله اليه معنى القساد قيد وتصريح ايتشار و جبريه فتح جيم وموحدة اليه ويا ساكنه قهر و اكرام معناسته والتكبر و بروى جبر و تافساد فى الامة رواه البزار عن ابى عبيدة والبيهقي عن معاذ بن جبل (واخبرني ان اويس القرني) يقتضين قرن بن ودمانه تستدر اوديس بن عامر المرادى حضر تزيين شاندن سامداده اولدى يعنى ان خير التابعين رجل يقال له اويس القرني خبر حجت اثره نشان عالیشان ظهور ايلدى من اراد تفصيل شأن اويس القرني فعليه بالبعدن العدى للمولى على التامى المهرى (وباهراء يؤخرون الصلاة عن وقتها) يعنى نمازى وقت اختياريدن تأخير در والامطفاوقندن تأخيرى مراد كادر ديو تاويل كرده نوويدن لكن به ضمير مراد جميع وقتندن تأخيريدن كدر زير اللفظ حديث طبراني ابي ذر رضى الله عنهن تخريج كرده امام مسلمدر كه كيف انت اذا كنت عليك امره يؤخرون الصلاة عن وقتها قلت فما تأمرنى قال صل الصلاة لوقتها فاذا ادركتها معهم فصل قائم المات نافذة خبر جليلي شهادت ايدر كه امر حضرت منفر د ادادن ينه انزاله اعاده اوله پوخسه وقت صلاة خروج ايتش اوله اعاده وصلاة مقضية ده جماعته امر دكدر ديواد عالى دعوى بلايته در وتلك شهود لم تكن قبل الرضا وامر اذن مراد امره لغويدر كه ملوكى شامله در عصره اولده هرامير ورائى حكومتكاهلى اولان بدها بالذات كند و صلاوة مكنوبه ده ناسه امامت ايدر لرايدى ويا اخرى اختلاف ايدر لردى امر مذكورك ابتدائى وقوى بنى اميه زماننده مشهود اهل سنة والجماعة اواشدر كه صلاتى وقت مختار دن تأخير ايدر اولديرورم خلافتى تغيير انزل ك قاعده ناپستنده سيدر (وسمكون فى امتى ثلاثون كذاباً هم اربع نساء) نده وى ادخال بطريق التلميح لاول شدة زينة به امة تسجيلى ظاهر حال لرى اعتبار ايله دروكذايدن مراد كذب مخصوص اولان ادعاى نبوتدر مسيلة الكذاب ومختار واسودعنى امثاليدرون سادن جاح نام سليطه در رواه احمد والطبراني والبزار (وفى حديث آخر) كجروى الشيخان عن ابى هريرة (ثلاثون دجالاً كذاباً) يقال دجل امره اذا خلطه وموهه ولبس فيه حتى يخطي وجمي دجالون ودجاله در لفظ كذاب ما قبل اوزره عطف بيان اولور يعنى دروغ يفر و غنه كذب وقويه اليه ارايش ويرر اوتوز تلميح بوامة ايجره قريبا ظهور ايتلرين اعلام ايلدى (آخرهم الدجال الكذاب) واللام لا عهد وهو الاور الكذاب (كاهم يكذب على الله ورسوله) جانب حقه دروغ لرى بكواحي انزال ايلدى ديمه لرى ورسول الله صلى الله عليه وسلم جنبانده دروغ بنى بقرم اليه تبشرايلدى ديد كريدن يا خود رسول الله مراد رسول ملائكة اوله يعنى يك امين الوحي نازل اولدى هذبانلريدن (وقال) زار وطبراني كشيده تحري اولدي قري رواية صححه ده سلطان العرب والجمي صلى الله عليه وسلم بيوردر كه (يوشك) ضمير يا اليه مضارع ايتش اى قرب و دنيا (ان يكره فيكم الجهم) مطلقا عر بك غيريدر (يا كاون افياءكم) جمع فى بغير قتال كفار دن اخذ اولنان مالدر ومطلقا غنيت مراد اولور وواكل قهر و ايتلادن مجاز در وقتك انرا مضاعفى فى انزل

حتى اولقى اعتبار ايله در (ويضربون رقابكم) خطاب عربيدن جنس مؤنثيه خطاب مشافهه در بعد عصر النبوة جله به شامل اولور و قريبت اليه تعبير كل ات قريب اولقى جملته در يعنى سز لايجره اكراد و اتركاه شافى خلاف عرب طوائفك حكم وامارتى بسيار اولدى قريب اولديكه سزك سهم و حقتن اولان غناعى استيلا و رقابكزى ضرر ايله وجوديكزى اقباليدر (لا تقوم الساعة حتى يسوق الناس بعصاه رجل من قحطان ابوالهين) يقظاندر كه يقظ الرزق بسببه قحطان تلقيب اولندي تذكره در حرير قحطى اوزره شخص مشار اليه جهجه اوله عبارتده استعاره تشبيهه بما يندر كه ناس كان كوسه ندمثابه منده وسوق عصا اليه راعى غننه تشبيه خلقك اكه كمال طاعتندن كناية اولور وناسك ضمهف وجهلته اشارتدر يعنى قيامت قائمه اولننا كيم بن عربيدن بر شخص ناسى بلا كد ولا تعب كيف ما اراد سوق وتسخير ايتميجه يعنى خلق انك امرته رام و كمنه منقاد اولور رواه الشيخان (وقال خيركم) وفى الصحاح خير اى (قري) اى عصرى وزمانى الذى انافيه مراد اهل بيت نبوتدر (ثم الذين يلونهم) ثم رايخ رتبى نياندر يعنى بلا فصل اندر نه كره ملاقى اولان اصحاب و تابعيندر (ثم الذين يلونهم) يعنى تبع تابعين امدى خيريت ما بعده نسبتله اولديني حاله مالا كلام فيه اما على اطلاقه مراد اولور سه ينه تفضيل ال واصحاب على الانبياء لازم كجزير ايرامراد تفضيل جله ومجموع على المجموع ودر پوخسه تفضيل كل فرد على كل فرد دكادر ولا شبهه فى فضل العصر و جله اهل من غير تفضيل (ثم يأتى بعد ذلك قوم يشهدون ولا يشهدون) بعد ذابرقوم كله كه قيل ان تطلب منهم الشهادة انرا داء شهادت ايدر لور قري قبول اوليه (ويحذرون ولا يؤمنون) ما قبلته عطف مؤكدر زير اخائ امين اوانز (وينذرون) ضم وكسر ذال معجمه اليه (ولا يؤفون) من غير عذر و مانع نذره وقال تزلز (ويظهر فهمهم السمن) كثره لحم وشحمه عظم بدن يعنى رفاه حال دنيا وكثرة اكل وشربله وعدم خوف الهى برله من وجود حاصل اولسته اشارتدر وقيل المذموم من السمن ما يكتسب دون الخلق (وقال) فى حديث رواه البخارى عن انس (لا يأتى زمان الا والذى بعده شر منه) مستثنى جله حاله در وواوى ترك ويا بقا بونك امثالنده جائزدر يعنى بر زمان اقبال وتوجه ايتزالا اندك كره كلان اوليكدن خير وير كنده ناقصدر زير افرور دن دور اولديني بقاء طلبة ظهور ايدر كه حضرت ماهر ج رسالت صلى الله عليه وسلم جنبانندن بعديت بوجالتك ترتيبى مفيد و مرتب اولور (وقال هلاك امتى على يدي اغيلة من قريش) تصغير اغلة جمع قلددر كه افطى اوزره وتصغيرى جائزدر ومفرد حكمنده وفى القاموس جمع غلام وغلة وغلمان شاب وصبيان صفار الاسنان وهلاك امتدن مراد امور امتك ضياعى وبه ضل هلاكى (وقال ابوهريرة رواية لو شئت سميتهم اكم بنو فلان وبنو فلان) راوى خبر بيوردر كه مراد ايتسم انلرى فلان ابن فلان در يونان وشانلرله سزه تعداد و بيان ايدر دم اما خوفا من الفتن تسميه ايتتم ديدلر مثلاً نيزيدلر وبنو مرارون بن الحكم وغيرهم اساسهم اقر يشدن بوامة مرحومه ايجره ظهور ايدن حيف وعذر وقتلكه ذكرى ملال انكيزدر وبالجمله حضرت نجر عالم صلى الله عليه وسلم انلردن اخبار بيوردى (واخير بظهور القدرية) مجموع هذه الامة اولان طائفة قدرية مدار كلامى عبد كند وفعلتلك خافيدر كه ومعاصى تقدر رحله الدين انكار ايدر لر وبنلر نريچه فرقه اوزره تفرق ايتشاردر از جله معتزله اول باديه بيان ضلالنددر (والرافضة) حب شيخين رضى الله عنهم اوجل صحابى كرامى تارك ورافض اولان كروه به شكوه يكرى ايكي شعبة اوزره تشعب ايتشاردر از جله آل عبيد اولان ماولك فاطمية وشاهان صفويه انلردن ظهور واول مذهب ناقه رواجده اولمشدر كه قبلش بد معاش خذلهم الله تعالى امثاليدر ظهورنه روايت كرده ترمذى وابوداود وحاكم اولان خبر ده جله مقبياتدن اخباردر (ومابخر هذه الامة اوها) بغوى عليه الرحمة عائشة رضى الله عنها طريقتندن كشف قناع روايتدر كه لاتذهب هذه الامة حتى يابن آخرها اوها ووردى روافضك اصحاب كرامه سب و اعنى و فهم اى بنى اميه دن على المرتضى كرم الله وجهه جنبانه وجوه منابرده سب ايتلرى امثاله اشارت و اخباردر (وقلة الانصار حتى يكونوا كالمخ فى الطعام) وتمام الكلام فى ولى منكم شيأ يضرب فيه وما وقع آخرين فليقبل من محسنهم ويتجاوز عن مسيئتهم يعنى خطيب منبره بياية افلاك حضرت لرى آخر خطبه نيزده اما بعد يك من الناس ويقل الانصار كلاميله عصر نبوتنده كره اوس وخزرجك قلته خبر وروب آخره نبيله طعامده مك امثالندك اولميرنه تقييل بيوردى مع هذا ينه صلاح واصلاحه مؤدى اولميرله خطبه تشبيه بيوردى الى الان مدينة منوره نسل انصار انلر شاددر وام الكرم قليلة الميلاذ (فلم يرل امرهم يبدد حتى لم يبق لهم جماعة) بقا وانظام حال انصار بريشافى معاش واتماثله اضلاله روغون اولوب نسل انصار دن يثرب زمينده مجتمع اولور قوم باقى قائمه (وامم) اى واخير انهم (سابقون بعده اثره) فحتمين ويا كسر وضم ههزه وسكون مثله اليه بمعنى الاستبداد اى يلقون بعده عليه السلام

من یؤثر علیهم غیرهم و یقدمه علیهم فی العطا یا و یقل نصیبهم من البی و یفرض معیشتهم یعنی انصار بعد الحضر کنند
 او زره اجابتی عطا و احسانه ایثار مالد تقدیم اندر که به قرینا دوچار اولم از اخبار پیوردی حر ریح بر این سید
 الناس او زره امر من یؤثر ابتداء ظهوری معاویه عصر نده صدور یافته در (بشأن انوار ج و صفیهم) خله شان
 او زره عطا و اولو بودنی فرق ضلالتش عار دن بر شجره خلا ذر که محکم و از ارقه و اباضیه امثالی نیجه فروغ
 و اعصانه منشعبه در مدار کلامی هر تکب کبیره اولسری و اصحاب باصقان بسیار و ذواتک تکفیرنه اجترای ایدر
 اول گروه شامتون جزیره و عمان و موصل و حضرموت و بعض نواحی مغربیه میگوید نشین زاویه نحو ست
 اولم ایلدی در جنگ اول درت بیک نفر کینه نه روانده حضرت علی المرتضی کرم الله وجهه او زره یتیمه خروج ابتدی
 حاصلی اول رو باده فدا ناک شیر خدا او زره عروج حال و شانلین حضرت مخبر صادق اعلام ایلدی (و بالمدح) ضم
 میم و سکون میجه و فتح دال مهم مذهب و هو الناقص خلقه (الذی فیم) طائفة خوارج و بنی تمیم ذوالخوبصره
 و ذوالنذیه نامیده ملقب خبیث النفس و بدنهاده اشاره علیه ظهور یا شمیدی حتی وقعه نه روانده حضرت
 مرتضی کرم الله وجهه بو خبری تذکیر و ناسه خطاب ایدوب ذوالنذیه تک طلبنه فرمان ایلدی کشته را بجز اول
 او یختی بولوب پستانک بری ندی زنانه مشابه بزرگ و بر موی مشاهده ایلد کارنده شکر الله سجده ایلدی
 و کندی بر حق اولوب انزل بطلافی اشعار ایلدی (وان سیماهم الخلیق) ای علامتهم المبالغة فی خلق شعورهم
 (وری) مبنی للجهول (رعاء) کسر را و مدله جمع راع (الشاه) بالمدح شاة (رؤس الناس) رئیس معنائه
 مجاز مشهور در یعنی چوبان کوسفندان رؤسای ناس و دولتمندان کوریله (والعراة) جمع عار من اللباس (الحفاة)
 جمع حاف باره نه (یشارون فی البینان) یعنی قیای مرتدن عریان و باره نه مکان اولان اسافل و ادانی
 و فرمایکان بی مدانی یکدیگره امر باده مناظره و معارضه ایلد بناء عالی و قصور و منسیده طرح و عمارتیه آخر
 پساندن ترقی به سعی ایدر حاصلی اراذل کمال فوسلندن کلاه اولمشدر و اشراط ساعاتن اولان مغیباتی
 اخبار در (وان تدا لامة رتبا) بناء التانیث رب افتمده سید و ملک و مربی و مدبر و قیم و منعم معنای یتنه شایه در
 و حق سبحانه و تعالی به اطلاق اولنور معرفه و نکره و مضافا و غیر مضاف بحسب القرائن و المقامات آخره دخی
 اطلاق اولنور بومقامه ذکر کان اوانتی سید مراد اولنوب تأییدی باعتبار النعمه در یعنی جاریه ملوک اخند بی
 تولد اتمکله اعلام ایلدی معنای خبرده اختلاف آرا و عمار که جله رعیتده اولان کنیزک پادشاه عصر تولد ایتسه
 و یا آخر زمانده فساد احوال ناسدن عبارت اولسنه و امهات اولاد فر و ختی بسیار اولوب کشی والده سن اشترا ایده
 مع هذا مادری اولدیغندن بجز اوله یا خود والده سنه سیدی آسا استطاله صد ندده اولوب کثرت عقودن کلاه اوله
 دیشرو کل جمل حاصلی ظهور اسلامدن کثرت نصری و سبی و اهل اسلام کفار او زره یتنه استیلا و اوردیار
 مشرکینی تملک ایتلر یتنه دلائل نبوتدن اعلامدر اما هر شی که حد نصایه بالغ اوله زوال انحطاط مقرر
 اولمغین بعد التشریف ایدر و نحو یفدر (وان قریشا و الاحزاب لا یغزونه ابدا) احزاب جمع حزب قتال شجعه طائفة
 کثیره معنائه و نه زینت برای عهد اولمغین مراد غزوه مشهوره خند قدده تجمع ایدن طوائف مخصوصه در (و انه
 هو غزوه) شجین علیهما الرحمة علم افزاری و ایت اولور لید و سنی قریش و طوائف عرب احد و خندق غزاردن کثرت
 سلطان عالم صلی الله علیه و سلم ایلد جنگ و پر خاشه خواستکار و قتاله ایدامیادرت ایتلر تحقیق اول حضرت انره غزا
 ایدر تکمیل فتح مکده و وقوع عیافته اولمشدر (واخبار الموان) بضم المیم علی وزن بطلان و فتح میم و سکون و او ایلد موت
 کثیر معنائه مصددر (الذی یكون بعد فتح بیت المقدس) خلافة فاروق اعظمده و مدله و قدس بیننده عوام
 نام قریه ده ابتداء ظهور ایدن طاعون عظیمدر که اوج کونده یتیم بیک آدم و بره عالم آخرت اولوب عشرت مبشره دن
 ابو عبیده بن الجراح دخی مطعون اسب چو یتنه نابونه سوار اولدی (وما وعد من سکنی) کعبی افامه و نزول
 معنائه مصددر (البصرة) ثلثت موحدله ایلد ارض غلیظه یا ذات بحاره معنائه و فتح موحدله انهر در خلافة
 عمریده رضی الله عنه عتبه بن غزوان بنا ایلدی اول شهره منسوب اولانه کسر و فتح بصری نسبت اولنوب ضعی
 تجویرا و لغز و اود اودان رضی الله عنه طریقتدن پیامر من شهرستان خبر او اشدر که قال علیه السلام یا انس
 ان الناس یصرون امصارا و ان مصر انما یقال لها البصرة فان انت مررت بها و ادخلتها فایاک و سباحها و کلاها
 و سوقها و ابان امرها و اعطاک و اوحی افانه یكون بها خسف و قذف و مسح الخ (وانهم یغزون فی البحر) بجره مطلق
 ذکر او انسه بحر مالخ مراد اولنور (کالمولک علی الاسرة) جمع سر بر عارنده تشبیه بلیغ هویدادر که اساطیل بحیره
 سر برشاهی به غنیل پیورلدی مع هذا ایدار عریده مهود دکل ایکن کو یا شهریار عالم حضرت تریک مشهور دی

اولوب اکاسوار اولمش کبی توصیفی اعلام عجمیه دندران رضی الله عنه خالته شجره سی ام خرام بنت ملحان
 رضی عنها المئانیدن یادبان کشای زور و زوایتد که نبی انس و جان علیه صلوات الرحمن خانه ام خرامده سز نهاده بالین
 خواب نازیکن خنده کان بیدار اولوب ام خرام سبب تبسملندن استعلام ایلد کده امتدن بر طائفة تحت سلطنتده
 جانشین اولان ملوک اساجر اخضره رکوب و زور و راه غزا و جهاد اولد قلمری عرض اولنوب باعث شادی اولمشدر
 دیو پیور دقدده ام خرام یار رسول الله بوضعیفه و نایوان حقیقه دعاء شریک ارزانی قاسکزدیواسته دعا و بجز اغزایه
 بوجهن الناس ایلدی ملتسی قرین قبول و محظم مرد عام حضرت تله اول وقته وصول مبسر اولوب عصر سلطنت
 معاویه ده زوجی عباده بن الصامت رضی الله عنه ایلد جزیره قبر بس فتنه اماده و مر اکب بحر یتنه سوار اولوب
 جزیره به حقد قلمرنده بردایه رکوب ایدوب قضا و احاطه زیدن قتاده زمین اولوب رتبه شهادتی و جوهله احراز
 ایلدی الان ام خرام قبر بس جزیره سده قبر برینی زیارتگاه خاص و عام در خبر شریفده رجال و نسلانک رکوب
 بحر جزیره دلیل نمایاندر خلافا لک فی کراهته للنساء (وان الايمان لو کان منوطا) ای معناه (بالتی) کو اکب شجعه
 مشهوره که پروینه در رومناط ثریا غایت بعده مسافه دن کلاه در (لثاله رجال من ابناء فارس) فارس علی الاظهر
 اولاد سام بن نوح علیه السلامدر که اسم جدله بنام قیلندیر و بلاد دخی اطلاق اولنور یعنی اگر ایمان عقد ثریایه
 معاق و منوط اولسه یله غیر یلدر دسترس بولمذنی امور دین و شرعه اینای فارسدن کسسه لر سیده و واصل
 اولور دیک اوله خبر صحت اثر اعلام نبوتندر که اینای فارسده ظنور اینای اولیا و علما و مشایخ و نصایفه که لم یأت
 لدن عثما مشاهده عالمیاند رفون شتی ده جاتر قصب السبق اولد قلمری فن نایبدر از جمله امام بخاری علیه رجة
 الباری به نظر اولسنه روم و عریده عدیم النظیر در هکذا و دیکذا و هم بر اول حدیث مروی عن ابی هریره رضی
 الله عنه قال کما جالسنا عنده صلی الله علیه و سلم فانزل علیه سورة الجمعة و قوله فیها و آخرین منهم لما یلحقوا بهم فقلت
 من هم یارسول الله و فیما سلیمان الفارسی فوضع صلی الله علیه و سلم یدیه علیه ثم قال لو کان الايمان عند الثیاب لایاله رجال
 من هؤلاء (و ما جات ریح و انشی صلی الله علیه و سلم فی غزاه فقال حاجت موت منافی فلما رجعوا الی المدینه وجدوا
 ذلک) غزوة حضرتدن بر غزاده شد تله باد صر صر و زان ایدوب بر مناقشک من ککنه دلالت ریح قاصف هبوب
 ایلدی پیور دیر و قتا غزادن رجعت پیور دقلمرنده عظماء پیور ددن کهف المناقش اولان رفاعة بن زید ی فزیده
 و در ککنه سعیر سیده بولدی بر روه مسلم عن جابر رضی الله عنه (وقال لقوم من جلسائه) جمع مجلس یعنی مجلس
 (فمن احکم فی النار مثل احد) یعنی جلساء حضرتدن بر قوه ککنه شانه ناطقه کشای ایدار اولوب ایم الخاضرون
 سز دن بر یکزل ناب دندانی دور خ قرار اولدی حالد جیل احد عظمه اولور پیور دیر و ایدله که جله دنداندن
 بر سی جبل احد مقداری اوله کبر جشم می مقدار اوقا کرک چون جاشی کبر عذاب و وزخ اولان هر نقدر شومند
 اولسه عذاب الیم و مز داد اوله (قال ابو هریره فذهب القوم) ذهب بر مکاندن خقیقه انصراف و رومونه دخی
 تخصیص اولنور (وبقیة انا و رجل) بحسب الظاهر اول رجل اصحابدن اولمغین کراهیه نامی یاد ایتدی اما اهل
 عیامه دن رجال بن عقود اوقا تصریح کرده بعض شرا حدیر (فقتل مرتدا یوم الیاسمة) شری بنجازه ارض معروفة
 اسیدرم عظم بدائمه مجرد بنلور یعنی ابو هریره رضی الله عنه پیور دیر که اول مجلسده حاضر اولنور که سیدری دار عقیایه
 شد رجل ایتلر همیان بن و بر ککنه فالدی اولدخی وقعه علامه ده مرتدا اولدی بنی خالد ککنه تمنع زید بن الخطاب اولمشدر
 پیور دی روه الطبرانی عن رافع بن خدیج رضی الله عنه (واعلم) مبنی لفاعل ماضی علی وزن اکریم ضمیر حضرت
 راجعدر (بالدی غل) غن مجمه و لام شنده ایلد من الغلول سرقه خفیغه غنایدن سرقده استعمالی اکثر در (خرزا)
 فتح خاء مجمه و راه وزایه جواهره اطلاق اولنور (من خرزیهود) غیر منصرف طائفة معهوده به علمدر که جدلری
 پیور دین یعقوب علیه السلامه تسبیح اولناب قوم عنود (فوجد فی رحله) تقسیم غنایم خیبرده امر عالم مطاع نبوی
 او زره منادیان رفیع الصدا و ادوا الخیاط و الخیاط فان الغلول عار و شار و نار یوم القیامة تداسیلد ابواب مسامع اصحابه
 ضرب مشهله انبیا ایتلر اول خلایده بر سی راحله انکیز بادیه فسا اولمغین علامه ککنه خانه سز ارد و مر انک
 غنیمته اسطاله دست جرات ایدوب خرز پیور ددن بر خرز برداشته ایلد یکن اغلام پیور دیر که بی کذاشته انامل
 تقصص اولد قدده دودرم قیمته ناز زنده مهره چند آورده دست یقین ایتد کار یزید بن خالد الجوهنی طریقتدن او
 داود و نسائی نقشبندان روایت اولور (وبالذی علی الشعله) شمولدن بناء مزه در که کلم صغیر بی هویره رضی الله
 عنهم دن روایت کرده شجیه در که مدعم نام غلام هکام حرکات شفریه در رجل و مناع نبوی انک سیده عهدده محافله سی
 ایدی انباء بخار به خیبرده بر تیر دلوزا صابنیه تسلیم روح ایتلر اصحابدن به ضیال هشیاله الجنة تمینه سیله اب

جناب اولاد فرزند سر ره شناس عالم صلی الله علیه وسلم اندک امر نده حال نشیند کبریا حکمرستان نیر اندر پیور دیار اصحاب
متجسسانه یارخانه سن تجسمن ایتد کارنده قبل القسحه برکهنه چه کلیم باره برداشته دست جبارنی اولاد یغنی
کما اخبر به صلی الله علیه وسلم معین اولدی (و حدیث ناقله حین ضلت و کیف تعلقت بالشجرة بخطامها) کسر خاه
مجمع الیه زمام معاشنه رکوب خاصه لری غضبانام ناقله دیده دن نهان و تفحصی امر نده اصحاب کرام روان
اولاد فرزند زین الصیب نام منافق حاشا ز بان دراز طمن اولوب محمد غیب دانلق ز غنمه ایکن ناقله ضاله سی مکاشدن
ذاهل در دیور مر اغار هذیان اولاد یغنی امین الوحی اشارتیه معلوم دولتری اولد قده محل ناقله کس کرده بی تعیین
و بر درخته زما ندن کیفیت تعلاتی خبر و روبرو حال یوم نوال اوزره اولد یغنی سبب تقویت و خلوص اسلام زید
اولد در (و بشان کاب طاب) بن ابی بلتعہ العجمی البدری (الی اهل مکة) برای فتح مکة گفتگوی حرکت سید عالم
در پیچه کردوش و دهان اسلامیان اولد یغنی خلاصه طاب رضی الله عنه قریشه خبر سفری متضمن بر مکتوب
تحریر و بوجه نظر ایتدیکه ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قد فرقا مالیکم و اما علی غیرکم فلیکم الحذر کذا
فی الکشاف ساره نام برنا بیچه سزده جیب خفا الی دوب جانب مکة به فرستاده قیلشیدی بوسر برقه فتمته اول
حضرت و وحی الیه اعلام اولوب علی وزیر و مقداد و عار رضی الله عنهم جنابلرین تعقیبه فرمان ایلد کده و رای
دو الخلیفه دما کاد و چار و مکتوبی اخراج ایلوب پیشگاه سید الوری به ابلاغ ایلد کارنده طاب موقوف مع الیه
استحضار پیور و سوال ایلد کارنده اقرار و چند گونه اعتذار ایلوب مهاذیر طاب اول دستگیر خطا کاران
عصاه علیه افضل الصلوة نکاشته بحریده تصدیق و قبول پیور دیر (و رقة عمیر) بالنصغیر ابن وهب بن خلف
(مع صفوان حین ساره و مشارطه علی قتل النبی صلی الله علیه وسلم فلما جاءه عمیر الی النبی صلی الله علیه وسلم قاصد
اقتله و اطله رسول الله صلی الله علیه وسلم علی الامر و السراسل) صدمات مصایب بدریه ختاند عمیر جهتی
صفوان بن امیه الیه حجر کعبه ده اول حضرت ک قتلته نه انیچه معاهده و مشارطه عهد و کفت ایدوب عمیر صفوانه
بوسر مر بسته فی زهار کسه به کشف انیمه سن دیوب جانب مدینه به شد خرام و شمشیر سرتین زهر الیه سیراب ایدوب
مسجد نبوی به اناخه شتر ایتد کده خواجه دسیسه شناس علیه سلام الله بعدد الانقاس عمیر ک موقوف حضوره
تخلان فرمان و اخبار کفقه سزده باعث نه دزد دیور سان اولد قده او غم و هبت حقتده غمائی عناية کلد م دید کده اول
حضرت تنیم شکر یاش الیه حجر کعبه الالهده صفوانه شد کمر بد پیمان و اشراطی یکان یکان عمیره تقریر ایلد کده
شرفیاب اسلام اولدی صفوان دخی تابه فتح مکة کریران بعده اما نه بالاسلامه داخل حصن اسلام اولد در (و بالمال
الذی ترکهمه العباس عند ام الفضل) لبابه بنت الحارث الهلالمیه (بعد ان کتمه فقال ماعله غیری و غیرها فاسلم)
رواه احمد و الحاکم و البیهقی عن ابن عباس رضی الله عنهم غزای غزای بدرده عم سید الناس گرفتار پنجه شیراز
اسلامیان اولد قده طلب فدا اولمشیدی عباس بن مالوم قدر دیو اعتذاره اغاز ایلد کده زوج ک ام الفضل عندنده
ترک و ودیعه شو مقدار مال نیجه اولدی دیو ام الفضل یاشده اقبایندیکی مالدن بالتام خبر داده اولیجی عباس
کریده انکشت تحیر اولوب بن و زوجدن غیری آئی کسه بیان زیدی دیو عامه جلیل الشان اسلامه عم مهربان سرفراز
اولدی (و اعلم انه سيقتل نفسه ابی بن خلف) ابی ناخانی قریبا بالذات قتل ایلد حکارین اعلام ایلدی غزای مشرک
سوزا حده کرده تن زخار ایدوب سرف نام مجلده و براه ذکر ک سعیر اولد یغنی بالاده مفصلا کذا ایلدی (وفی عتبة
ابن ابی لهب انه یا کله کلب من کلاب الله) تقدم فی فصل اجابة دعائه (وعن مصارع اهل بدر فکان کما قال) واقعة
بدر کبرادن اقدم صنادید قریش ک اول محمده نه مجلده کشته اولاجقارین هدامصرع فلان و هدامصرع
فلان کلام معجز سیامیه اصحابه اعلام پیور و تعیین ک کرده حضرت اولان مواضع معینه دن تجاوز و تخلف
ایتمیوب اول مجلده کشته لری پشیمه بهد اقلیمه انداخته قیلندی (وقال فی الحسن ان ابی هذا) اطلاق مجاز در
(مید) بمعنی الشریف و الرئیس شرف نسبه و ذات و فضله علی غیره من جهات شتی (و سیصلح الله به بین فتنین
عظمتین من المسلمین) فنه جماعت در و مراد طرف باهر الشرفه منسوب جنود مجتده الیه جانب معاویه ده اولان
عسکر در حضرت سید الارخیل انبیا علیه اصنی التحایا زیحانه اکبر رضی الله عنه شاتده به تحقیق بنم فرزند
دلندم حسن سید و سرفیدر حضرت پادشاه جهان آخرین جل شانہ انک سبیل قریب الیک عسکرینتی صلاح پذیر
پیور دیر چون حضرت میر تقی و شکای مجتهدین شجعت سرای راحت رحلت ایدیم ک اهل کوفه امام حسنه
خلافتله عقد بیعت ایدوب راه هند اقتد بذل تقد حیات ایتک عهد فی حریف زبان تقاضا غمیلیدی بیام انتقال
مرضی و استقلال حسن مجتبی معاویه بنی شامده فی آرام ایدوب کوفه جانبته تحریر کتمده عزیمت ایتدیک

حضرت حسن دخی تهمه ادوات حرب وقتال و سپاه اراسته ایه استقباله استبحال ایدوب مدینه رسیده اولادقه بی ادیان خلیع العذار عسکر عراق عقد اید کوری عهد و میثاقه مخالف اطوارا غبار ندن مرآت تابشال قلب پاکرینه اصابت ایدن غبارا کدار بعض شروط اوزره مشاغل بی طائل منازعه دن تفضیه درون و دارال سکینه جانبیه عزم هه ایون ایلدیلر (ولسعد لغات تخلف) بعض نسخده ان مصدریه ایه لعل کلمه عسی به حمل ایه ورود ایتمشدر اخت عسی اولغین خبرنه دخول ان جسیان اولور (وتخلف) ضم مثناه فوقیه و تشدید لامله ای تبقی بعد هذا الزمان دیمکدر و مدین ابی وقاص رضی الله عنه بر مرض هانله ایه بیمار اولوب جان جسد عالم حضرت تلمینه وصیت امرنده استشاره ایتمکین مأمولدر که بوندن بویه نصیه زمان معمر و باقی قاله سن بشاورتیه مزاج هه مدد محبتاب اولوب الی سنه دخی عمر کذار عاقبت اولدیفی روایت کرده شیخاندلر (حتی ینافع بک اقوام و بضمیر بک اخرون) تا کیم سنه که نیجه کسینه لر فائده مند و دیکران زیان بین اوله یوردیلر فی الواقع سه الار اسلام اولوب فتوحات جلیله به موفق و دست سعادتمنده نیجه کسه لر شرف اب اسلام و اول سعاد السعد و نفع جسمینی مشاهده ایتدیلر کفارید کردار دخی سبی و قتل و اسرا ایه ضرر عظیمه گرفتار اولدیلر (واخبر بقتل اهل مؤتة) ضم منیم و سکون و او و باهمزه ایه نواحی شامده غزه مشهوره اولان موضعک اسمیدر و لفظ اهل اضافتی برای عهد اولوب استغراق دکلدلر (یوم قتلوا و بینهم مسیره شهر او ازید) درج ارای مجلد بخاری اولان می و ایدلر ناردندر که احوال شهید آموته ورودندن نیجه ایام مقدم بر کون سلطان قار و عرب و عجم صلی الله علیه وسلم حضرت نلری انجمن ارای حلقه اصحاب ایدی جناب خداوند غیب شهود جل شانعه حبیبی جنابنی واقعه حالات غزاه مطلع یوروب اخذ ال رایة زید فاصیب ثم اخذ ابن الرواحه فاصیب کلام معجز بیاه ایه اصحابه بسط ماجرای غزاه اسلام یوردیلر دو هفته می ورنده یعنی ابن منبه عرض تفاصیل حاله بارگاه رسالته رومال ایلد کده قبل تقریر یعنی ماجرای قومی معنی و من کی یعنی به تعبیر ایلدی یعنی دخی یار رسول الله قسم بجلال پروردگار که واقعات غزاندن بر حرف فرو گذاشته یورم دیکر انزل صورت حالی مطابق مرآت مجلای تقریر کردردیدی مع هذابین الحضرة و الشهداء یکاهه مسافه و یاد دخی زیاده ده میدایدی (و بموت النجاشی یوم مات) مقدم اخیر فعلنه مته لقدلر (وهو بارضه) جمله حالیه و ضمیر نجاشی به راجع اولور یا خود نبی علیه السلامه عائددر هجرت علیه تکذیبی سالتده نجاشی احکمه ملک حبشه وفات ایتدیبکی کون وفاتیه یاسامداده اولدی حال انکه نجاشی حبشه زمیننده ایدی (واخبر فیروز) فتح و کسر فالیه علم عجمی و غیر منصور قدر فوز و ظفر معنائسه (اذ ورد علیه رسولان کسری بموت کسری ذلک الیوم فلما تحقق فیروز القصة اسلم) مصنف علیه الرحه تکذام فیروزه نقلی مشهور اولوب اسم مذکور ایه بحاییدن بر فردوسوم اولدیفی معلوم اعیاندلر اما سیوطی علیه الرحه دلائل بعقیدن خبر مر قومی نقله حبشه قریب ایدکن اعلامدن بعضیلر دلا تله ثبوت قضیه بی انکارله نتیجه ویردیلر لکن کاب استیعابده فیروز دلمی و فودی محقق و جهابذه محدثیندن ماوردی قصه فیروزی وجه محرر اوزره اعلام النبوه ایرادی مؤید قول مصنف علیه الرحه در و الحاصل کسری پرورز جانبندن فیروز نام کسینه سفارتله قدوم و درگاه رسالته پناهه مشول ایلد کده حضرت خواججه عالم خوان اولین و آخرین عالمه اسلام اقل قلب ستاره غول نردن بوجهل الماع هلال خنجر کون جواب یوردیلر که شوب حضرت قهار منتهقم جل جلاله خسرو پرورز اوزره کند و فرزند ی شیرویه بی تسلط ایدوب شکمن منقار خنجر سیمه زاغله پارم پاره ایلدی دیو وقت و ساعتیه خبر ووروب وقتا سفیرم فور قصه بی تحقیق ایتد کده فوز عظیم اسلامه فارغ فلاح و ظفر اولدیلر (واخبار اباذر الغفاری بتطریده کما کان ووجهه فی المسجد نائما فقال له کیف بک اذا خرجت منه) کیف متفهام عن الحسادلر بومقامده حقیقتی اوزره دکلدلر بلکه کیف ظنی بک دیمک اولور (قال اسکن المسجد الحرام قال فاذا اخرجت منه الحديث) و قمامه قال الحق بالشام ارض الهجرة والمحشر وارض الانبیاء فا کون رجلا من اهلها قال فاذا اخرجول من الشام قال ارجع الیه فیکون منزلی قال فکیف بک اذا اخرجولک منه الثانية قال اخذهم فی و اقاتل حتی اموت فوکره صلی الله علیه وسلم ینده و قال خیر لائن ان تنقاد حیث قادولک حتی تلقانی و انت علی ذلک والحاصل ابوذر غفاری رضی الله عنه جنابنه مدینه منوره یه تبقی اولمنس اخبار ایلدوب بعینه وقو عیافته تعین ولدی و اول حضرت ابو ذری مسجد مدینه ده خواب الود مشاهده ایدوب بنم ظم سکانه در بومجددن اخراج ولندیفک حالده نه اشلسن دیو یوردیلر ابوذر جوابنده مسجد حرامده ساکن اولورم دیدی یا اندن دخی اجلا و انورشن دیو کفت و شنیدم دفسکره چون شامه هجرت قبلدی معار به موی الیهک شامدن اخراجی اسیر المؤمنین عثمان رضی الله عنمدن التماس ایتمکین مدینه به دعوت اولنوب رنده نام محله اقامتی مناسب کور و مشیددی

(وبعینه وحده) یعنی مدینه دن خروج نایب مدینه کوه نام کوشه از زاده یالک زجه تهمین اید چکن اکه اخبار
 بیوردی (و موه وحده) تحقیق کرده بیقی اوزره موت ابی ذر قریب اولوب مادری عدم قدرت تجهیز و تکفینله کریمه
 وزاری ایلدی یا مه حضرت خرقه عالم صلی الله علیه وسلم احبابدن بر جاعته خطاب ایدوب سزردن بری بر صحراده
 تسلیم روح ایدوب جماعت مسلمیندن نیجه کسسه لر جنازه سند حاضر اوله دیو بیورم شیدی شایسته خطاب شاید
 بن اولام دیو تسلیمت بخش مادر اولده اول افتاده بر جاعت محمل معموددن کذار ایدوب مجلس ابی ذره منول
 ایتدیلر اوزر ائله خطاب ایدوب انشدکم الله سزردن نقیب و امیر اولمیا نلر یزدن بنی تکفین ایغکی التماس ایدرم
 دیدی پس بر غلام یاعم غزل مادرم اولان بوردا وایکی ثوبله سنی تکفین ایدرم دیو تعمد ایدوب روح بر قنوج ابی ذر
 اوج علیته پرواز ایدوب انر غسل و تکفین ایلوب اول مقامده کنج تها کبی دفین خالک ایتدیلر (واخبر ان اسرع
 ازواجه به طوق اطول من ید) فتحله طول جود و انعام در وضله صدقصر حضرت سرور کائنات علیه افضل
 التحیات پیام داده اولدی لکه کند و لر د نصکره زوجات طاهر ائندن من جمعة الملاقات مریعتر اولان صدقات
 وانه امده ید طولی صاحب سیدر (فکانت زینب) اسم کان ضمیر در که علی ماذ کره به راجع اولور و زینب خیر کان
 (طولی یدها بالصدقة) امدی طول ید استماره تحبیلیمه و طول ید لازمی استعمل اوله که ایصال انعام در مجاز مرسل
 اولتی دخی موجه اولور یا خود ید استعاره مصرحه و طول ترشح اوله یا کتایه اولمی محتلم در رواء مسلم عن عائشة
 رضی الله عنها (واخبر بقتل الحسين بالطوف) فتح طامه محله و تشدید فایله ناحیه کوفه ده بر جای دهشت فزادر
 (واخرج یدیه ربه وقال فیما مضی) فتح و کسر حمله ای مصرعه (اذ یقتل) تعبیر مذکورده حضرت سبط مکرم
 حسین مظلوم رضی الله عنکم شهید حی اولدیغنه ایما اولور که اصل مضجع نائم محل اضطجاعید و الحاصل جناب
 روح قدسی علیه السلام اشیانه عنقای اوج رسالت علیه اجل التحیه ده مکیان ایکن طفل ازاده نبوت حسین عالی
 همت داخل مجلس همایون اولوب امین وحی کشف استار اسرار ایدوب ستمتله امتک کلام حکمت سامن ابلاغ
 وارض عراق دن طغه اشارت برله بر صکفه تریه جزاء اخذ ایدوب اراده امتحان ایدوب امدی کر بلای پر گرب و بلا ده
 اول امامت شهادتی خبر طنی منافی دکلدر ز بر ناحیه طف محمل کر بلای مشتله در (وقال فی زید بن صوحان) ضم
 صادمه محله و سکون و او واه مهمه له والف و نوله صحابیدن معهود و مواخه سلمان رضی الله عنهما جناب ایدر
 بعضیلر تابعیدر (یسبقه عضونه الی الجنة) ولفظ حدیث من سره ان ینظر الی رجل یسبقه بعض اعضاءه
 الی الجنة فای نظر الی زید بن صوحان و معنای سبق یا حقیقه تقدی اوله ز بر حق تبارک و تعالی اول عضوی
 جنتده حفظ ایدوب شهید اولده قدیمه اعضاسن اکه فصوله قادر در و یا خود اولانی سبیل الله عضوی قطع اولوب
 بعدا کند و دخی شهید اولدن کتایه اوله (فقطعت یدیه) نقل راست ذهی اوزره بریده قیلنن زید بن صوحان
 ایدی (فی الجهاد) وقعه نه اولدی و مری ویدر حاصلی زید بن صوحان شانه بیور دیر که هشته وصول و دخولده
 انک بر عضوی بدنی سبق و تقدیم ایدر فی الواقع بر غزاده دست چپی قطع اولندی (وقال فی الذین کانوا معه علی حرا)
 بالمد والتصر والتذکر والتأیث والصرف ومنعه مکة مکرمه به اوج میل قریب اسم جبل معروف در (انبت اغانا علیک
 نبی و صدیق و شهید) و فی نسخه باوفی الموضعین ذهی للتنبیج تفصیل خبر مذکور فصل و مثل هذا فی سائر الجادات
 اخبارنده کذران ایلدی (فقتل علی و عمر و عثمان) کذا فی النسخ تقدیم علی رضی الله عنه شاید صریح خبر ایه
 نبوت شهادت لر نندن ناشی اوله اما اصلی دلجیده مؤخر امدی حضرت اسد الله کرم الله وجهه خوانج رویه من شانندن
 عبدالرحمن بن ملجم نام حمله کار غدار نامراد النذن جرعه کش شهادت و فاروق اعظم رضی الله عنه ابوالواو
 خنجر مرتزیه مقتول و جناب عثمان رضی عنه المنان یوم الدار وقعه سنده جرح و قتل اولندی (وطلمة) یوم جلده
 زخم تیر ایه وفات ایلدی (واذ یر) وقعه بجل و جوعنده واد السباع نام محله خواب الود ایکن ابن جرموز نام
 ردید کارک سر پنجه غدیرله سر بریده قلمسیدی (وطعن) بناء مجه و له (سعد) ابن ابی وقاص ای و جرح و حصانله
 الشهادة بسبب الجراحة قال التلمسانی ای صاب طاعون و هو شهادة اکل مسلم رواء مسلم و غیره (وقال لسرافة)
 ضم سین و فتح رالیه روز هجرت علیه ده طرف قریشدن اول همای اوج رسالتی صلی الله علیه وسلم جست جو و تعقیبه
 تعین اولوب ساحه توایم فرس معجزه سن مشاهده اکل که رفع انکشت ایمان ایشمیدی (کیف یلک اذ البت سوار
 کسری) ضم و کسر سین مهمه له ایه منی سوارانان تسوانه خفصه ایدر که دست ابرنجن دیناور و اسب یوم نامده وضع
 فی الید مراد اولتور و کسری ایه عهد اسلامی ادرالک ایدن شهر یار عجم مراد اولتور (فلما لی بهم العمر) انی صیغه
 مجه و له اوصل معناس متعین اولغین لفظ عمر لامله تعدیه اولندی (الاسم ما یاه وقال) عمر رضی الله عنه (الحمد لله

الذی سلیمهما کسری) ای من ید کسری (والاسم ما سرافة) سلطان عالم صلی الله علیه وسلم حال سرافه دن تعجبی متعین
 ادا ایه استخبار بیوروب کسری عجم بلوکار بن دست بر اورده غنیت و تلبس ایتدیکان طالده نیجه سن بیورم شیری
 چون غنایم کسری حضرت فاروق اعظمه ایصال اولند قدده کسری سوار لر بن تحقیقا لماخیر به الرسول علیه
 السلام دست سرافه نهاده ایلوب جد اول مالک الملک حضرتنه شایاندر که کلام رسول الهی تصدیق بیوروب
 دست کسر یدن سلب و نزاع واحد امتندن بریدوی متعشف سرافه به الباس ایلدی دیدی کفر مار مجز رفتار سید
 الابرای تحقیقا نیجه دست سرافه به وضع و الباس استعملدن معدود دکلدر (وقال بنی مدینه بن دجله
 و دجلیل) دجله فتح و کسر دال مهمه له ایه عراقده شهر مشهوره علندر و دجلیل مصغر دجله بودخی اردشیر بن بابک
 حفر و اجرا ایتدیکن نهرا هوازه علندر و مخوچی اصفهاندر و بعضیلر نهرا دجله دن منشعب خلجیدر دیمشدر
 (وقطر بل) ضم قاف و سکون طاء مهمه له و ضم را و با و مو حده و تشدید لامله عراقده اسم موضعدر (والاصرة) فتح
 صادمه محله و راه مخفقه والف و هاله ایه عراقده نام جوی بعض نسخده صادیله هاله بلاد عجمده هراه اولتی
 روایت ایتدیلر (تجی الی یخراش) فاعل تجی (الارض یخسف بها) یعنی ایکن نهرا عظیم میانه سنده و قطریل و صرارة
 یدننده بر بلده عظیمه بنا اولور که خزان روی زمین اول شهره جالب و جمع اولتور و کثرة ظلم اهل البسندن ناشی مستحق
 خسف اولور (یعنی بغداد) و فیه لغات تقدم الکلام عایما بنا کرده منصور العباسی اولان کرسی عمالک اسلام و دار
 الخلافه اولان مدینه السلامدر کاخبر به صلی الله علیه وسلم جمع مالکدن باج و خراج بغداد یدشت آباده جباب
 اولتوردی اما امر خسف هنوز تاریخ هجرتدن بیک یوز قرق یدنی سالدیر که ظهور اتمشدر (وسیظهر کاخبر به)
 رواء ابو نعیم فی الدلائل و الخطیب فی تاریخه اما امام ذهی میزانه راوی حدیث عمار بن سیف ترجمه سنده سنجیده
 ترازوی حجت و قبول ایتوب انه منکر جدا کلامیه تصریح ایشدر (وقال سیکون فی هذه الامة رجل یقال له
 الولید هو شریک الامة من فرعون لقومه) رواء احمد و البیہی مرسلان عن سعید بن المسیب یعنی حضرت نبی محترم
 صلی الله علیه وسلم بیور دیر که بواحه ایجره قریب بر شخص پیدا اولور که ولید اسمیه بنام قیلنن و فرعون مصر قومش
 اولان شر و ضرر نندن انک بواحه شری بر تراولور بیور دیر امدی سفها بنی امیه دن و ایدن عیسی الملک و ابانک
 برادر زاده سی ولید بن یزید فاسق اولتی تحقیق ایتدیلر نام فرعون بنی عون و ایدن ریان اولغین و فرعون هذه الامة
 دخی ولید اولدیغندن عبارتده حسن معنابا هر در لکن ابن جوزی بو حدیث دخی موضوعیت نقل ایشدر (وقال
 لا تقوم الساعة حتی تقتل ثمان دعواها واحدة) یعنی اوان قیامت قریب اولر تا کم طائفتان یکدیگر له مقاتله
 ایدنجه که هر دو طائفه نلک دعوالری بر در که دین و اسلام دعواسیدر جناب مقدر محارب کرم الله وجهه حضرت لر یله
 معاویه بنننده شراره باش اولان انش حرب صفین اولدیغنه اشارتدر رواء الشیخان (وقال لعمر فی سهل بن عمرو
 ابن عبد شمس) العامری انقرشی (عسی ان یقوم مقاما) لفظ عسی کلام حق و زبان پیغمبر مطلقدن ظهور ایتد کده
 تحقیق ایچون اولور (یسرک یا عمر فکان کذلک) یعنی عمر بن الخطاب رضی الله عنه سهیل بن عمرو سنده خطاب
 بیور یلوب ابن عمرو مقام خطبه ده قیامی حالنده سنی مسر و راءه سی قریب تحقیقدر بیوروب امر غیبدن پیام داده
 اولد قاری کی وقوعیافته تحقیق اولدی (فانه قام بمكة مقاما ابی بکر یوم بلغهم موت النبی صلی الله علیه وسلم و خطبهم
 بنحو خطبه و ثبتم و قوی بصائرهم) روح جسد الکونین و عین حیات الدارین صلی الله علیه وسلم دار عقابیه
 نشر یقاری خبر دهشت فزاسی اهل مکة به رسیده اولدی بنی روز قیامت نشانه جناب صدیق مدینه ده قائم و خطبه
 خوان اولدیقی اسامیل دخی مکده اول مقامده ان قیام و اهل مکة به خطبه صدیق مائیدی سهیل خوش لهجه
 انشا و خطبه پر بهجه ایه مسلمینی دین حق اوزره تثبیت و دیده بصیرت لر بن کل الجلالی تسلیمت برله تقویه ایلدی
 و حضرت صدیق خطبه اعجاز غوی من کان یعد محمدا فان محمدا صلی الله علیه وسلم قدمات ومن کان یعد الله
 فان الله حی لا یموت کلماتی ایدی و سهیل خطبه سی من کان یعد الله فان محمدا قدمات والله حی لا یموت گفتار
 حکمت نصابی ایدی بوندن اقدم سهیل هنوز نور اسلامده درخشان اولدین غزای یدرده اولوب حضور مهر تابان
 رسالت زده و ش احضار اولند قدده عمر رضی الله عنه لب جنبان اولدیکه یار رسول الله سهیل خطبای قریشدن
 بر موه کسه در اجازت بیور یلور سه ثانیای سقیمین بر کنده اید مکة بعد الانتراع اندلاع انه فصاحت قدر تیاب
 اولیه دید کده عسی ان یقوم مقاما کلام معجز بیامیه ناطقه برداز اولشیری رواء البیہی و الحاکم عن الحسن بن
 محمد مرسل (وقال لخالد بن ولید) ضم همزه و فتح قاف و مشاء تحقیقه و کسر دال مهمه له و رالیه مصغر در
 صاحب دومة الجندل اکیدر بن عبد الملک الکندی انصرافی (انک یجده بصید البقر) حضرت رسول کبریا صلی

الله عليه وسلم خالد بن الوليد سيف الامم در تيز يکري نفر سوار ايله صاحب دوه ما کيدر ارسل و توجيه
 يورد قلنده يا خالد کيدري بقر و حشي شکار ايدر کن کاد و چار اوله سن کوشواره مجز ناسيله بنا کوش سامعه
 خالدي تزين يوروب في الحقيقة منوال مقرر اوزره مصادفه ايلوب اسير ايلدي ابو نعيم وابن منده کيدري
 هما يدين تعداد ايدر لر و بعضي اولاسلامي و بعد ذالرتداد في نقل ايندي لر والله اعلم رواه ابن اسحاق والبيهقي (فوجدت
 هذه الامور كلها في حياته وبعده) فصل مذکورده مندرجه يوريلان جواهر الفارک کيسی بعد ما خبر بها
 حیات و موت حضرت نصره مشاهده وجود اولاد في وقوع عيافته بعيندر (كما قال صلى الله عليه وسلم الى ما خبر به)
 مطابقة خبره ومانله له (من جاء من اسرارهم و بواطنهم واطلع عليه) ما خبر به اوزره عطف اولور (من اسرار
 المنافقين و كفرهم و قواهم فيه وفي المؤمنين) من اسرار المنافقين اوزره معطوفدر (حتى ان كان بعضهم يقول
 لصاحبه اسكت والله لو لم يكن عنده من خبره لا خبرته بخارة البطحاء) يعني سر سر بسته ارباب تفاق و ظاهر اظهار
 ايمانله دللرندنه پنهان ايلد کاري شرک و شان نبوت و حق موحده بنده کوي اولد قاري اقاويل و ترها تارندن اصحاب
 کرامنه اخبار يورديني احوال واقعه مطابق ظهور ايدردی حتى بعض منافقين مصحوب اولان بد قريبي حق
 رسالته خلاف کلماته اغاز ايد کده سکوتيله امر ايدوب و خاموش باش قسم بخالت عالم که محمد بنده ملک و جانندن
 بر خيبر اولسه يله حصباء ارض بطحاء کندويه قبل و قالدن بالجله يامرس اولور ديري ايدري رة زده کاک ثقافتد که
 مکة محترمه فتح اولنديني روز فيروزده حضرت شاه قرشي نزاد صلى الله عليه وسلم بلال حبشي خوش خوان و پاک
 نهاده ظهر رکعة اللهد اذان و یرمکه فرمان ايلوب اما ابو سفيان و عتاب بن اسيد و حارث بن هشام فتاه حرمده
 انکشت حيرت بردهن جالسین ايدير عتاب يارانه خطاب ايدوب لقد اکرم الله اسيدا اذالم يرهذا اليوم ديوب
 حارث دخی اما وجد محمد مؤذنا غير هذا الغراب الاسود يوترهاته اغاز ايدند کلرند ابو سفيان اگر بن بت شفه ايله
 شان محمد حرف انداز اولور سم بوحصباء حرم کانقير و قطمير خبر ويرر ليد کده حضرت سريره شناس عالم صلى الله
 عليه وسلم مهر عالم تاب کبي اول سيد لان اوزره طلوع ايلوب علت الذي قلتم ديوب حرف بحرف بيان کفت و شنيد
 ايلد کاري دم حارث و عتاب رفع انکشت شهادت اسلام ايلديلر (واعلامه) برله ما خبر به اوزره معطوفدر
 و مصدرک فاعلته اضافتي يادنددر که مفعول محذوفدر اي اعلامه الناس (بصفة السحر الذي سحر به لبيد بن
 الاعصم وكونه في منط) ضم و کسر ميله شانه (ومشاطة) بضم الميم ما يسقط من الشعر (في جف) ضم جيم و تشديد
 فائيله (وعاء الطلع) طلع نخله ذکر و الخل منه ذکر و انثي تحمل بثرها المعروف (وانه) بفتح الهاء ضمير صوره
 راجعدر (التي في بئر ذروان) ذال مجبة مفتوحة وراه ما کتبه ايله بنة فعلان مدينة منوره ده بني زريق قبيله سنده
 واقع جاه هولنا کدر (فكان كما قال ووجد على تلك الصفة) يعني يهود بني زريقدن ابيد بن الاعصم اول حضرت
 سحر ايدير کي دسيسه نک وصفی اصحابه اعلام و سحر مذکوردن نرماندن اول ظهور ايدن ميوه ظرفنده بر شانه
 وجدند سحر اته اولديفن وجاه ذروانه انداخته قياتديفن اخبار ايلوب اول مدسوس صفة مذکورده اوزره بولنشدر
 خبر معهود احياء موقی فصلنده هر ورايلدي (واعلامه قريشا بكل الارضة) قعاتله ورق اشجار دن تکرور ايدن
 دوده (ما في حقيقتهم) اضافه براي عهد اولور (التي تظاها و اياها على بني هاشم) وهم نخدن قريش (وقطعوا بها
 رحمهم) رحم في الاصل مقرر ولد بهذا قرابتده استعمال اولندي (وانها) اي واعلامه بانها (ابنت فيها كل اسم الله
 فوجدوها كما قال) حاصل كلام کفار قريشک مر کوز جبلتري اولان تعصب جاهليت اوزره شيرانه صلة
 رحمه مراض بيرجی برله بنوها شمله ميانلرندنه مربوط جبل و نيق الفتة فيصل تبرا و پيلرندنه همواره مفتوح
 اولان ککيد قرابت و رحمه ختم مدافعه اورمق اوزره تعمدر لرين مشتمل بر عهد نامه تنسخ و سق حرم الاله
 تعلیق ايتلريدي حشرات ارضدن برارضه اول صحيفه قاطعة الرحي اکل ايتدي ککن قريشه اول حضرت
 اعلام يوروب برامري ذي الجلال خال صفحه صحيفه اولان اسماء الالهی على حالها بقا ايله يکن اخبار ايدوب
 قريش اول صحيفه في منوال محور اوزره مشاهده ايتديلر (وصفه لکفار قريش بيت المقدس) بيت مفعول وصف
 (حين كذبوه في خبر الاسراء و نعتته اياه نعت من عرفه) نعت و وصف معناده مقاربا ندر تفنينا يهنا تميمير اولندي
 (واعلامهم جميعهم التي مر عليها في طريقه و انذارهم بوقت وصولها) يعني معراج پرا تياج خبرنده کفار قريش
 اول حضرت دروغه اسنادري انسانده قدس شريفي اندر وصف وفي الحقيقة مسجد اقصي و واقف و عارف اولانک
 نه قبله قريشه نه عرف يوريلري و بالسعادة و الاقبال اسرادن بوجهلرندنه اتمادي راهده هر ورا ايلد کاري فاقله زاد
 و ذخيره قريش و مکة مکرمه به وصولا لرين روز و ساعتيله اعلام و بيان يوريلرين بالاده نقل و شرح مستوفي

مرور ايتشدر (فكان ذلك) كله (كما قال الى ما خبر به من الحوادث التي تكون) في المستقبل (ولم تأت بعد) مبنى
 على الضم هنوز عقب اخبارده و قوع عيافته اوليوب بعد زمان ظهور ايدنه جنگ اموردر که بعضک مقدما في ظاهر
 و بعضی هنوز ناييد افاذاجا الا بان تجي (وهنا ما ظهرت مقدما) يكسر الدال المتقدمة اي علاماته المتقدمة عليه
 (بقوله صلى الله عليه وسلم) كما رواه ابو داود في سننه (عمران) بضم العين كغفران مبتدا (بيت المقدس خراب) خبر
 (يثر) لا ينصرف اسم مدينة منوره (و خراب يثر) مبتدا و معطوف (خروج الحممة) فتح ميم و سکون لام و حاء
 مهمله ايله موضع قتال و هرکه و نفس حرب معناسنه اولديني نهايه ده يراعه کذار ابن الانبدر اي اشتبک و دخل
 بعضه في بعض كالسداد واللحمة ياخود لحدن کثرة قتلي مراددر که احکام بنجومدن اسم کتاب اندن مأخوذ
 اوله حاصلی آخر زمانده ظهور يافته اوله جق هرج و متن والام و محندر (و خروج الحممة فتح القسطنطينية) بعض
 نسخده بالاعرف و بعد النون الثانية ياء مشدده و محقة ايله قاعدة ديار الکفر اولان مدينة عظيما در که با نيسي
 اسمه نسبت اولنشدر حالا تحت کاه يابا اولان رومية الکبری يعني قزل المادر و في هاست لغات بضم القاف و فتح
 الطاء الاولى و ضم الطاء مع تحقيق الباء الاخيره و تشديدها و حذفها قال الشهاب الخفاجي وهي المسماة
 برومية و قد اختلف هل فتحت هذه ام لا فتيل فتحت في زمن الخلفاء و الاصح انها افتتحت في آخر الزمان قبل خروج
 المهدي و هو الذي صححه المقدسي في كتاب الدرر والذي اوقعهم في اللبس اشتراك الاسم فانه سمى بهامدن
 متعددة و المذکور في هذا الحديث كله يكون اذا قرب نزول عيسى عليه السلام (ومن اشراط الساعات و آيات
 حلولها) من الحوادث قولي اوزره معطوفدر و اشراط جمع شرط بفحشين يعني العلامة وهي الاية يعني (و ذكر
 النسر و النسر) والنسر للميت ان يحيي فيقوم من قبره و حشر ناسي ميدان محشره سوق (و اخبار الابرار) جمع بر
 و بار (و الفجار) جمع فاجر و هو القاصد الجاهل بالمعاصي اي بما خبر به صلى الله عليه وسلم من الغيبات ما ورد
 في الحديث من اخباره عن صلواته و جوارهم (والجنة والنار) احوال بهشت و احوال دوزخ (و عرصات
 القيامة) جمع عرصه اثربادن خالي هر جای فراخ (و بحسب) بازائه و سکون سين مهمله ايله مبتدا (هذا الفصل ان
 يكون ديوانا) به خبر مبتدا (مقرر ايشتمل على اجزاء و حده) يعني بوفصل مجز اصل تميز انواع و افراد کل نوع بياب
 ايله منفردا من بيناهما برکاب مدون و مستقل اولغه شايان و سزاواردر مصنف عليه ما لرحمه افراد بالانيف
 يورمديغه اعتذار کونه يوردر که (وفيما اشترنا اليه من نكت الاحاديث التي ذكرناها كفاية) مؤخر مبتدا
 و اکثرها في الصحيح وعند الاثمة

فصل

في عصمة الله تعالى له صلى الله عليه وسلم من الناس وكفايته من اذاه بقول رغب اعتصام تسك بالشيرة و عصمة
 انبيا صفاء جوهر و فضائل جسميه و نفسيه و تثبيت اقدام و نصرت و حفظ فلوب و ازال مكيفات ايله تخصيص
 بيورلد و توفيق و موهب رب عزتدر بومقامده ايقاع مضرت دشمنانندن حفظ مراد اولندني و كفايته من اذاه
 قولندن مستفاد در ناس مايشمل الانس و الجن اولور (قال الله تعالى والله يصعظك من الناس) اي ينعظك منهم
 و يكفيك عنهم (وقال تعالى واصبر لحكم ربك فانك باعينا) فرمان عزت اعياء رسالته تحمل ايله عين عناية
 صديديه مزده موقی و مصون سن يوردي فاستعار العين للحفظ و جمعها جمع قله (وقال ليس الله بكاف عبده)
 استهفام انکاري معني نفي و نفي اثبات اولوب المبح وجهه اوزره كفاية اللهي تقرير باهره در (قيل) ان معناه
 (يكاف محمد) اضافه براي عهد اولفين عبده مراد در اكلدر ديلدي (اعداء المشركين) يعني خدای متعال
 عید خاص و بنده پراختصاصي مصطفي عليه السلام کيد دشمنانندن بهر حال حفظنه کافيدر (وقيل غير هذا)
 ايه جليلة تفسيرنده اضافتي جنس ايتجون تفسير و ياري تعالى جميع بنده کافي رزقنه کافي و کافدر ديمکه تعبير
 ايتديلر و يويده قراة الکسانی اليس الله يكاف عباده بصيغة الجمع (وقال انا كفيئنا المستترين) امتهرا خبر به
 و بر سبيل تحقير تمکيد و مراد قريشدن بر قايح نفر سقره مقرر در که ذکرى سبق ايتدي (وقال واذ يكر بك الذين كفروا
 الاية) تقدم معناها و مكر خداع و حيلة معناسنه اولفين حق سبحانه و تعالى به على طريق المشاكلة بمجازا وصف
 اولور (اخبرنا القاضي الشهيد ابو علي الصدقي بقراة في عليه) لا بالا جازة (والفقيه الحافظ ابو بكر محمد بن عبد الله
 المسافري) فتح ميم و غين مجر و فاليه حي من همدان قاضي ابو بكر محمد بن عبد الله الهزلي في سنة ثلث و اربعين
 و تحسماته فاسده وثيقة حياتي امضاي جف القائله محض اولدي (قالا حدثنا ابو الحسين الصيرفي) مبارک بن عبد
 الجبار (حدثنا ابو علي البغدادي حدثنا ابو علي السنجي) کسر سين مهمله و نون و جيله قريه جرد (ننا ابو العباس

المروزی) محمد بن احمد وای ترمذی (ثنا ابو عیسی الحافظ) ابن سوره صاحب السنن (ثنا عبد بن عید) بلاضافة
 لهید (ثنا مسلم) بن ابراهیم ابو عمر والحافظ مسلم الازدی اسم ونسب تاریخی متوجه هشت بهشت جاوردانی
 اولشدر (ثنا الحارث بن عید) ابو قدامة الایادی البصری (عن سعید الجری) ضم جیم وفتح را اله (عن عبد الله
 ابن شقیق) العقیلی کبار تابعین در یوز ویا یوز سکزده عازم سرابستان جنان اولشدر (عن عائشة رضی الله عنها
 قالت کان رسول الله صلی الله علیه وسلم یحرس) بصیغه المجهول یعنی الحاجة مامتل سعاده نندن طلوع ابتداده
 اول ماه منوری هاله وار احباب مکرمتد نار حوله قرار ایلوب حراست اولنوردی (حتی نزلت هذه الایة
 والله یصمکم من الناس) ایه شریفه درج سوره مائده مندرجه اولغین مذیدر به ضیلمه که در دین غیر
 الانبیاء صمته دعا جواز وعدمته علما اختلاف اتمار اما جوازی مرجع اولور (فاخرج رسول الله صلی الله علیه
 وسلم رأسه من القبة) ضم قاف وشدید موحده ایه خیمه وچرکه وبنادن هر مرفع اولان شیعه قبه در لیر من وقب
 اذا علا والاشکل کری اوزره مستدیر اولان کنیده معنایه قبه دکادر (فقال لهم یا ایها الناس انصرفوا فقد عصمت
 ربی عز وجل) یعنی سر سعاده نندی خیمه لوندن بیرون قیلوب حراست خطاب بیوردیلر که پیرامنده وقف کردش
 محارست اولان خداوند جلیل همواره وقایه الحفظ حمدانیه سیله بنی حفظ ایلدی دیدی (وروی انه صلی الله
 علیه وسلم کان اذا نزل منزلا اختار له اصحابه شجرة یقیل تحتها) من قال یقیل قیلولة اذ انزل فی وقت القتالة وهی
 الظهيرة (فاناه) الفاء فیضیحة (اعرابی فاخترط سیقه) فی الاصل اختراط قضیدن ورق قشری ازاله دروسیفدن
 نیامی ازاله تشبیه قیلندی (ثم قال له) ثم یعنی الفاء استعمالی کثیردر (من یمنعک منی فقال الله) ای والله حسانی
 (فاعدت) بعض نسخده همزة مضموه وبناء مجهول اوزره مقیددر ای اصابتة رعدة بکسر الراء وفتحها
 اهتزاز ورنش (ید الاعرابی وسقط سیقه وشر برأسه الشجرة حتى سال دماغه) والحاصل هریدر که بدر منیر
 رسالت صلی الله علیه وسلم بر منزله سعاده نزل نزول اجلال بیوردقده انجم اساختمت علیه لنده سیر اولان صحابی
 کرام اول حضرت انکاء جلسته استراحت وقیلولة بیورملیچون بر درخت سایه دار تدارک واختیار ایتلر پس
 پای درختی بر مدت برای راحت و خواب تشریف بیوردقزنده نا کهانی بریدوی بی بالک مائده دزدچالاک پانهاد
 دائره قرب اولوب اول صحاب غیر بار شفاعت علیه التخیه اوزره حواله برق شمیر وستی بندن کم منع و خلاص
 ایدر دیووقه کیر اولقده سلطان هر دوسرا صلی الله علیه وسلم الله تعالی جوا یله وقایه حیاة حقه
 اعتصام ایلدکاری حالده دست اعرابی لرزان اولوب تبغی زمینه قتاده اولدی وکاسه سری شکست و دماغی
 سیلان ایدنجه سر نکبت مدارین ضرب بی اصوله درخته نطخ ایلدی (قرأت الایة) جانب کیر یادن والله
 یصمکم من الناس کرمیة تسلیت بخشی شرف نزول اولشدر (وقد روت هذه القصة فی الصحیح) قضیة
 بدوی خبر صحیح ویا صحیح بخاریده روایت اولنور (وان غوث) ضم غین معجمه وواو ورامهمله مقنونه ایه
 مضبوط و بعض نسخده صیغه تصغیرله غوث واقعدر (ابن الحارث صاحب هذه القصة وان النبی صلی الله
 علیه وسلم عفا عنه فرجع الی قومه وقال جئتکم من عند خیر الناس) غزوة ذی امر وایمار ایه موسومه غز الزنده
 روباه سیرتان بنی ثعلبه وبنی محاربندن غوث نام کنه مترصد کن فرصت اولوب قصه نادر برابره جبارت اتمشدر
 حضرت ذی الصفع الجلیل علیه صلوات الجلیل انک جرمندن عفو ایلوب جمع قومه راهی وناست خیر لوبی
 جانندن کلام دیدی (وقد حکي) نسخ کثیره تاه تأییدله حکیت واقعدر زیر امضای مضاف الیهدن تأیید
 کسب ایدر (مثل هذه الحکایة انما جرت له صلی الله علیه وسلم یوم بدر وقد انفر من اصحابه) بوجه له ضمیر نندن
 حال اولور ای منفردا عنهم (انقضاء حاجته) کایه عن البراز (فتبعه رجل من المنافقین و ذکر مثله) بالنصب
 مفعول ذکر سل سیف ومن یمنعک منی قوله مماثلة ذکر ایلوب غزوه بدر کبراده وقوی محکیدر (وقد روی انه وقع
 له مثلها) هذه الحکایة او الواقعة (فی غزوة عطفان) غین معجمه وطاء مهله ایه قبیله مشهوره در که هجرت علیه دن
 پنجمه کذراتنده در تیوز الی مرد میدان وعا ایه غزا اولشدر (بذی امر) همزه ویم مفتوحین ورا ایه
 اراضی نجددن بر موضع اسمی اولدی ثبوت یافته قضاء تعیندر غزوة عطفان واما ذی امر ایه بنامدر مع رجل
 متعلق وقع (اسمه دعور) ضم دال و سکون مهمله ومثله وواو ورا ایه یوزن یهول علمدر که اسم حوض
 صغیردن منقولدر (ابن الحارث وان الرجل اسلم فلما رجع الی قومه الذین اغروه به فکان سیدهم وانجمهم)
 لما ابله جوابی یننده جمله معترضه در (قالوا له) جواب لما (ان ما کنتم تقول وقد امکنتم) ضمیر مستتر حرف مایه
 راجعدر (فقال انی نظرت الی رجل ایض طویل دفع فی صدری فوقعت لظهری وسقط السیف فعرفت انه ملک)

بفتح اللام واسمیت) جابر بن عبد الله رضی الله عنه مادن روایت کرده ابن اسحق علیه الرحمة در که غزوة عطفانده
 اول حضرت برکسته ایه واقعه مر قومه وقویا فته در که نامی دعور ایدی چون جری ماجری صدورنده اول
 کسسته صفای قلبه نیام دهان مقرر شمشیر کله شهادت ایلوب دعور یوا قدمه اغرا ایدن قومه وصوله
 چونکه قومک سید و دلیری ایدی اکا خطاب ایدوب دیدیلر که یاد غنور قی شان مجده اولان گفتکولرک نل و تنها
 خصم خفته بی سلاحه حواله تیغ انتقام اتمشیکن پرندة باز کوله نکلون اولتی نه جهته عارض اولدی دید کار نابه
 بر مرد سفید روی و بلند قد کسسته مشاهده ایدوب بر پشت دستله ارقم اوزره یقوب بنی کوی میدان مذلت ایلدی
 تیغ دستدن ساقط اولوب بلده که بر فرشته آسماندر بحمد الله بشرة ضمیری زنگ شرکدن تصفیه وقبول نقش
 اسلامه تحلیه ایلدم دیدی (قیل وفيه نزلت یا ایها الذین آمنوا اذکروا نعمة الله علیکم اذ هم قوم ان یسطوا الیکم
 ایدهم فکف ایدهم عنکم الایة) کهر پاره منت خیزی بو محله مر سله زیب نزول اولدی یعنی مر ویدر (وفی رواية
 الخطابی) حمید ویا احمد بن محمد که جدا علاسی والد عرب الخطا به منتهی در ویا برادر عمر زید بن الخطا به منتهی اوله
 موافق کتاب انار و شارح سنن سید الا برادر (ان غوث بن الحارث المحاربی) منسوب لمحارب القبیلة (اراد ان
 یقتل بالنبی صلی الله علیه وسلم) فذل امر عظیم اوزره من حیث لا یشعر به هجوم وعلی غفلة قتل مر ادا اولنور
 یا خود مجاهرة قتل اوله (فلم یشعر به) ای لم یحس به (الا وهو قائم علی رأسه منتضبا) ضاد معجمه ایه ای مجردا
 و سالامیه فلما راه (فقال) صلی الله علیه وسلم (اللهم اکفنیه بما شئت) ضمیر غورته راجعدر ومامو صوله وعا ندی
 مقدر بالامر الذی شئته و مراد امر کفایتی رب الارباب جل وعلا یه تقویض و تسلیدر (فانکب لوجهه) لام یعنی
 علی (من زلطة) ضم زای و تشدید لام مقنونه وخوا معجمه ایه انسان فی حرکتدن مانع وجع ظهر در (زلطها) ضم
 زای وکسر لام مشدده وخوا معجمه مکسوزه ایه ماضی مجهول و مفعولیه تعذیه ایدوب قاعلی الله در (بین کتفیه)
 تأسیس (وندر) بالنون والدال المجهلة ای سقط (سیقه من یده والزلخة) وجع الظهر لغتی یا ندر که در پشت
 ویا تحقیق لام ایه من الزلخ ای الزلزال لغزش یا یعنی روایه خطا ایدوب وقویا فته تعیندر که غوث مر قوم اول حضرتک
 آنسر هلاکن مر ادا ایدوب سید الا برارشان بد کاردن اکاه اولدی الاتیغ عربیانی یکف اولدی فی حالده وراه خلفنده
 پانهاد کین فرصت ایکن چشم حقایق ینلرینه دوش اولقده الهابوبید کارک امر نندن بنی مصون قیل دیو قهر نکل
 لب بیوردقزلی دمده دوشانه سنی میاتنده عارضه در پشتدن ناشی روی اوزره زمینه قتاده اولوب دستنده اولان
 تیغی دخی ساقط اولدی (وقیل فی قصته غیر هذا) ودخی قصه مر قومه دما مام خطا ینکل غیری نیجه ل قیل قال مال
 ایلدیلر (و ذکر ان) ضمیری مقدم اولور یعنی امر شان (فیه) در حق غوث (نزلت یا ایها الذین آمنوا اذکروا نعمة
 الله علیکم اذ هم قوم الایة وقیل کان النبی صلی الله علیه وسلم یخاف قریشا فلما نزلت هذه الایة استلقى ثم قال من
 شاء فلیخذ لی) خاء وذل مضموه ایه خذلان ترک نصر تدر ولام برای امر اما ظاهری مراد اولنور زیرا انشاء یعنی
 الخبردر یعنی کل نور سیده کاستان بلاغ صلی الله علیه وسلم اول امرده خار شفقن صفای قریشدن هراسان
 اولور ذی چون ایه مذکور و مسبوقة والله یصمکم من الناس جلیله سی شرف یافته نزول بیورلدی اطمینان قلبه
 بی بالک ویا اندیشه ظهر شری اوزره نام اولوب بعدا بیوردیکه بن وقایه الحفظ حمدانیده مصون و محروس
 حارس و معیندن مستغنی ام امدی مصنف علیه الرحمة نکل اداة قریشله تغییر بیورملی ایه شریفه من سورة المائدة
 مدینه وعدم امن حضرت ایه مکده وقویا فته اولوب تکسر و نزولی دخی مستبعد اولدیغنددر (و ذکر عبد
 ابن حمید قال کانت جملة الخطب) ام جمیل بنت حرکه ام قبیح وزوجه ابی له مدر (تضع الغضاة وهی حجر) غین وضاد
 معجمین ایه شجر حجازیدر که بر خار و شوکدر (علی طریق رسول الله صلی الله علیه وسلم فکانا یطوئها کتیا
 اهیل) مبنی للمجهول یقال هال الرمل اذا اسانه کشیده حرز یجر برابن جر براوزره حافظ ابن حمید نادره بردار
 مقبال اولور که خلیفة العذابی ادب ام قبیح جملة الخطب اول سرور متوده سیر علیه الصلوة والسلام جنابارینه
 قصه اضرا ایه رهگذر لیرینه درخت بر خار نماده ایدردی سید الا برار اول غضاة خار اود قریک زمین اولدی
 حالده باد صبا وارفتار و گذارش بیوردر ایدی حضرت پادشاه جلیل عز و علا جناب خلیل علیه السلامه ناز
 غرودی برد و لام قیلدی یعنی کنی خیب جملته درخت بر خاری ریلک نرم اتمشی غیر بعددر زوجه ابی اهب سلیطه
 بد کارک اول برک زیده بشر و عقل حادی عشر حضرتنه اثاره تیرخال جور و خفا سی بوجهله ووغا اولغین جملة
 الخطب لقیله سر زنده باعث وسبب اولدی دیمشدر (و ذکر ان) اسحق بن عثم (امام اهل السیر والا برار محمد بن
 اسحق بن یسار) انها لما بغها نزول نیت یدا ابی اهب و ذکرها بما ذکرها الله مع زوجها من الذم) مافی السورده

یابکر و ذکرها مصدر مرفوع و نزول اوزره معطوفه (انت رسول الله صلى الله عليه وسلم وهو جالس في المسجد
ومعه ابوبكر) رضي الله عنه (وفي بهاهر) كسر فاء وكون هاء ورا ايله برقبه سنك باره مطلقا جبار
(من بجارة) فهری بیان اولور (فلما وقعت عليه حاتم ترا الا ابابكر واخذ الله بصره من نبيه صلى الله عليه وسلم فقالت
يا ابابكر اين صاحبك فقد بلغني انه يبعوني) حقيقة او مجازا هجوا بحق شعرة مخصوص دكادر (والله لو وجدته
اضربت بهذا الله رفاه) تخصص ذكره محل نطق اولد بقتندرامام بنی قی اسماءت ابی بكر رضي الله عنهما
طریقندن برقع کنای روایت اولد قری اسما ابن اسحاق رحمه الله نقل یوررکه سرزنش ابی اهب وحالة الخطب اولان
سورة ثبت ابی اهب تزوی وحق سبحانه وتعالى غیره لحیبه صلى الله عليه وسلم آیات نذارة فرما سبله مذمتی
ذکر قرع سامعة سامطة مسورة ایلد کده اول مرکز دائرة صدق علیه الصلوة والسلام جناب صدیقه مسجد
شریفة جالسان اولد قری حالد پیشگاه حضرت توجہ و دست غدر پیوسته برقبه سنك باره ایلد سید الابرار
و بار غار حضرتاته حواله اولد قده خدای بیچون جل جلاله عایقول الظالمون عصمة لنبيه صلى الله عليه وسلم
چشم بداندیش ام قیچدن پنهان ایلدوب اول کوردل همان جناب صدیق کوروب یا ابابكر صدیق وصاحبك قدده در
اول بنی هجرو مذمت ایلدیک پیام بکار سیده اولدی ورب الکعبه اگرانی بومقامده بوايدم بوسنکباری دهاته
شرب ایدردم دیوطعنه زن و تعریض ایلدی امدی بوخبر صحت اثر مکده وقوی قبل الهجرة دخی اول حضرتن
عصمة بنی مقتضى اولور (بیت) سکای شاه کرم اویمانک بیزایشی * بولوب کی انک ثبت اولور سرزنشی (وعن الحكم
ابن ابی العاص قال نواعدنا على النبي صلى الله عليه وسلم حتى اذا رأناه سمننا صونا خلفنا ما طئنا انه لم يبق بهامة
احد) ما زانده ویا نایه اولی محمدر (فوقهنا مغشيا علينا) غشی مع سقوط القوى ذهاب عقل (فاقتنا حتى قضی
صلوته ورجع الى اهله ثم نواعدنا ليلة اخرى فخننا حتى اذا رأناه سمننا صونا خلفنا ما طئنا انه لم يبق بهامة
ربوتان من تعنا ندر (فالت) صفادخی باعتبار البقرة والربوه مروه اسام و تندر وافر اضمیر حاله کل واحدة منهم
تاویلنده در (بیننا وینه) والحاصل ابونعیم دلائلنده والد مر وان طریقتندن رخساره طراز مخدرة تحقیق روایتدر
دیشلرکه حضرت شاه رسالتی فتک و قتل بزل بهض مشرکینله وعده اشک چون بدر منیر نبوته قریب اولوب لمعان
صورتن مشاهده ایلدک ماوراء زدن برصدای دهشت فرا کوش ایلدوب ظن ایلدک کم ارض تمامه ده افراد فیده دن
بر فرد قالمیوب اول صیحه هولنا کله فتاده خالک هلاک اولدیلر چون هول صعه دن سرفرو نهاده غشی اولوب
افاقیاب اولدق تا کم حضرت اتمام صلوت و تحیت یوروب مسجد حرامدن دولت خانه محترمه سنه روان اولجه
امر معصمه طفر باب اولدق بعدداینه بر شبا نکه همساری فتک وعود مؤاعده تصیم ایلدوب وقتا ماه تابان رسالت
برج مسجد الحرامه سری اثنا سنده مشهور دیابصره یقینز اولدیکه صفای و هنر و نیک هر بری بزمه اول حضرت
میائنده هاله وش حاتله اولدیلر امدی عصمت یاری و معجزه ظاهره اولد بقی باهر درودخی تمامه کسر تا ایلد ارض
مخففه معناسنه و راه غریبه مکده جای معیندر (وعن عمر) فاروق منیع الجناب ابن خطاب رضی عنه التواب
(نواعدت انا ا کد) ضمیر لیعطف علیه (وابوجه بن حذیفه) عامر العدوی که روز فیروز فتح مکده عمامه بیضا
اسلامه سر بلند اولشد (لیله) منصوب علی الظرفیة (قتل رسول الله صلى الله عليه وسلم) مفعول له اولی اوزره
منصوب ویا نزاع خافضه علی قتل ویا فعل مقدر برله نصب اولنه (فخننا منزله فسمنا له) سمع معنای اضافی متضمن
اولمقن لام ایلد تعدیه ایلدی (فافتح وقرأ الحاقة ما الحاقة الى فمل ترى لهم من باقية فضراب ابوجهم علی عضد عمر
وقال الحق) ای قم لنج (من وقوع الهلاك وقرأها ریین فكانت من مقدمات اسلام عمر) یعنی ابن الخطاب رضی الله
عنه جنابلندن مریدرکه یوررلر بر کجه بن وابوجهم حضرت شجر اراغ رسالتک حیاتی اطفاسنه وعده لشوب
وقتا سعادتخانه حضرت نهانجه کلدک وحال و شان حضرتی اصغیا ایلدک انزل لاوه قرآنه ابتدا ایلدوب اول سورة
الحاقة دن تابه کریمه من باقیه قوم مود و عا د احوال بر ملاتی مصرحه ایتک قرآننه آغاز ایلد کده ابوجهم
بازوی عمره مت زل الجمل اولوب قاتل طورمه وقوع مهال کدن ره نایاب اوله لم دیویم جانله افتان و خیزان رجعت
قه قری ایلدوبان اولدیلر عبارت اخیر ده فکان من مقدمات اسلام عمر تعبیر مصنفده من تبعه ضمه ارا دی باعث
سلامت اسلام عمری اولان سماع سورة طه اولد بقی دخی جله مقدماتن اولمسنی مشعر اولور عوانکش حقیقه
انار اولان طریقده حقه روایت اولنان قصه تبرککاو اجمالا ذکر اولور که زهر شرب حار جزء بن عبدالمطلب
اسلامندن سه روز گذرانده یاوه کویان قریش دائرة جمعیتلنده طرح انداز مشاوره اولوب سرچشمه ماه الحیات
اسلامی تابود تحسیند ایتک حسود محال اندیش ابوجهل بدکیش عمر بن الخطابی موعود مال معدوده اغرا

اولدخی اتمام کاره کر بنده همت اولوب شمشیر من میانه بندایدوب عازم راه اولدی اثنا طریقه نعی بن عبد
الله دوچار اولد قده یا عمر کفی الله شرک نه جانبیه ووبراه عزم اولور سن دیدی عز دخی محمدی منصب حیاتندن
عزله کیدرم دیدکده نعی یا عمر غصه نران بنی عبدالمطلب من مناص خلاصه چاره تخیل ایدرم سیز دیدی هماندم
عرقبضه تیغه یا پیشوب سن دخی سالتک دلت محمد پرستان اولن سن دیو هجوم اید یجک نعی یا عمر بشدن اول بطانة
خانه دانکی اصلاح ایلد که خواهرک فاطمه وشوهری سعید اختیار دین محمدی ایتدیلر دیدکده عمر بوکفتاردن
ککشته رام شعور اولدق خانه فاطمه به کادی مکر فاطمه وزوجی سعید خیاب بن الارث جنابندن اقتباس
نور تعلیم وتلاوه سورة طه ایدر لیدی عمر انزلده مساز اولدیکز کلام نه در دیوب طلب مدعا یچون برکوسقندی
کندی ایلد ذبح ایدوب طبع ایتدردی خواهر وشوهر نه تکلف تناول ایتد کده کلان ایا ایتدیلر چون عمر صحت
اسلاملرین تیقن ایدوب سعیدی قبضه لمحیه سندن طووب زمینه فرش وسینه سی اوزره شتر کینه جوکی
چو کدی فاطمه دخی استخلاص شوهر داعیه سنده اولمقن کوشه دست عمر جبین فاطمه بی شکست ایدوب نیجه
کفتار دشت درست گذر ایتد نضکره تاج پرا تهاج اسلامه سربلند اولد قرین اظهار و اعتراف ایلدیلر عمر
خواهری فاطمه نک صلابت دینیقه سی مشاهده اید یجک صدر سعیددن قاقوب اشد من الجبارة اولان قلب عمر
مناساس اکسیر عنایتله ماء زم زم مدن مصنی اولوب رؤیة قرآنه ساعی وخواهری دخی تقدیم لازمه اعتسال بعددا
حقیقه مطهره به دست رس بولوب سورة طه اواندن وما تحت الثری کریمه سنه وار نیجه منظوری اولوب خواهر نه
نیجه سوال وجواب نضکره لاله الا هو له الاسماء الحسنی جليلة سی نکاه اعتبار عمری اولد قده طلاوه تألیف کلام
ایمت نظام عثمان انکاری دست اختیارندن ربوده واول در منظوم ونظم لطیف تفسیر بنی مطاله ایدرک محیط
فکرنده شناورک ایلدی و اظهار کمال باشدتله هذا الرب اهل ان یعبدا الله الا الله واشهد ان محمدا رسول
الله ایلد و طب اللسان اولوب سعید سعادت قرین ره نای طریقی اولمقن خانه جزه ویا کنف بیت الشرف ارقه
منوجه اولوب مجلس سرور کائنات علیه التحیانه ادخال واول شمع جه انقرو رسالت انی استقبال یوروب تکرار
کلمتین شهادتبله حضور حضرتده و طب اللسان اولدی (ومنه العبرة) کسر عین وسکون مو حده ایلد اتعاطا
واعتماره شایان اولان امر عجمیدر (المشورة) ای الثابتة بین المحدثین غیر محتاجة الى النقل من کتاب مبین
(والکفاية التامة عند ما الحاقه قریش) وهو توقع المکره (واجعت علی قتله) ما قبلنی مفسر اولور (وینوه) قال
الراغب التیبت قصد العدول لا (خرج عایهم صلی الله علیه وسلم من بیته) وهم لا یسترون کبار واهن الحق والبیق
(فقام علی رؤسهم وقد ضرب الله علی ابصارهم وذر) ذال معجمه وراه مشدده ایلد نر معناسنه (التراب علی رؤسهم
وخلص منهم) حاصل کلام چون عنده کفار قریش انصارک دار الامانه ایمانه دخوللرین مشاهده ایتدیلر امر
محمد سنک تقاضی خوفندن دارالندوه ده حلقه جمعیت پیدا ایدوب اول شمع شهبان رسالت علیه التحیانه جانبیه
نور یاس والله یعضدک من الناس هر جالده وقایة الحفظ ایکن اطفاسنه یکدل ویکنفس اولدیلر وخیل شقیق
سخیده میزان قبول ایلدیک رای ضعیف ابوجهلی ارای صنادید اوزره تقدیم قیلد بقی حضرت راز دارنده بارگاه
جلالت دستگاه رسالتله اعلام ایدوب روزدیکر سرزمین یتیمه توجیه مطیبه هجرت اتمری باینده تبلیغ امر
ذی الجلال ایلدی اول شب تارده فتنه انکیزان قریشدن ابوجهل وابولهب وابی بن خلف ناخلف واشقیای
اعرابدن یوزه قریش راغ منشان بداندیشان مانند بیات سر اعدا جمع اولدیلر حضرت سید الابرا جناب خیدر
کراره امر ایدوب کندو مطرح اسایش جسمانیلری اولان فراش نور پاشه کیروب اول کیجه آنده اسوده اولمقن
فرمان ایلدی اولدخی بر موجب امر پیغمبری برده نبویه به مبارک یلوب پستتر راحتجشنه یا تدی ابی اهب
خر مشرب صوابدیدی اوزره مباحه دل کویا اول حضرتی خوابگاهنده محافظه و محاصره ایتدیلر چون علی
الصباح تصور ایلد کبری خیال محال مه مننه اقامه مدن اقدم مهتر مقبولان خدا علیه السلام والتحابی بیرون
خلوتسرای همایونه قدم نهاد اولوب زمیندن برقبه خالک الوی سرتیره بختان اوزره یاشیده یوردرلر رسیده
رتبه صحت اولان روایتندر که اول خاکدن حصه مند اولان سمری دولت جیه اغزو ویدر کبراده شمشیر لما سکون
غزائله نارجه نه روان اولدیلر چون سید عالم صلی الله علیه وسلم مفارق قریشه تراب ادبار ایشار ایلدوب اول خالک
سیاه غشاوه چشم ما قنیده لری اولمقن اول حضرتک روح لطیف اساکذران وروان اولد بقی معاشه ایدر مدیلر
(وجایته عن رؤیتهم فی البصر عا هیما الله له من الايات) با سببیه عادیه در ووجهل جایتله لفظنه متعاق اولور یعنی
خدا ی ذوالن حییی چشم به اندیشان قریش رؤیتندن غار نورده صیانتی که صدق نبوت وعصمتنه داله اعداد

ایلا یکی بر اینه جانی جزا عصمتی شد ادت ایدن احوال دندر (ومن العتکوت التي تسبح عليه) وهی دوبه معروفه
تذکر و توفیق و نسجی خیط ذقیقه رقیقه در که صید ذباب ایچون هوایه مذابتدیکی لعا یبدر اول کجینه عز
و تکیله یار غار سلطان دین مصدوقه اذهما فی الغار اولد قارنده دفع کزند ایچون بر عتکوت پرده دار شاه سر پرده
ملکوت اولوب لمح البصر ده بر عسلی پرده یکنجا کدیکم چشم اعدایه سد آهنین قدر استوار کورندی (حتی قال
امیه بن خلف حین قالوا لدخل الغار ما) استقامیه و یانافیه در (اریکم) فتح همزه و را و مو حده ایل حاجت معناه
یا خود کسر همزه و سکون را دخی جا زرد (فیه و علیه من تسبح العتکوت ما اری) ضم همزه و فتحه ای اظن و اعتقد
(انه قبل ان یولد محمد) یعنی قایم جوینده کان کرز بن العلقمه دلالتیله نشان نجیب حبیب الهی مشاهده اثر
ایتد کارنده درون غاره دخول مراد ایتد کوری زمان امیه قومه خطاب ایدوب امیه و مطلبکز بوم قیامده نایادر
بی فائده ارتکاب کفنه دخول اتمیکز که دروازه غاری میلاد محمد دن اول پرده کشان عتاکب تقدیر مسدود
ایتمش اوله دیکله سد ثلثه احتمال اتمشیدی (و وقت) بالقاء و فی بعض النسخ بالعین (جامعان علی فم الغار)
و طوق کشان درگاه کبریادن ماده و نرایکی کیو تر دخی مانع آمد شد درون غار اوله جتی محله اشیا ساز اولوب منع
دخول اغیار ایتدیلر قال فی الخدمین و جام الحرم من تسلمها (فتحات قریش لو کان فیه احدلما کان هنالك الجاهل)
بعض نسخده هنالك و رودی برای مکان اسم اشارتد قریش دیدیلر که اگر بو غار ده بر کسه اولیدی بوم قیامده کبوتر
و حشی نژاد آشیان ساز اولزدی اما بوسی قصبه ذی سله بوم معنای خیلی دایسند فصحا اتمشدر که بیوزر
ظنوا الجاهل و ظنوا العتکوت علی * خبر البریه لم تسبح و لم تحم * وینه چشمه عنایت صمدانی برله فم غار ده راه دیکله
معروف بر درخت بالا کش پیدا اولد بقی روایتی رسیده تحقیق در فله الحمد عنایت سلطان جهان افروز اول
طرفه تذریع و باغ بلاغ تعرض سکن منشان قریشدن مأمون الساحة اولوب بالاخره اول بادیه نوردان بادیه مناتب
قائد خذ لاله خیران و برکردن رجعت ایلدیلر و روایت دخی رسیده خدواتد در که افتاب اوج نبوت صلی الله علیه
و سلم اوچکون بر غار ده نهان اولوب انقضاء مدت مرقومه دتصکره عبدالله بن اریطه ایکی مطیبه ضرصر بانی
پیشگاه غاره چکوب حضرت قاطله سالار طریق توفیق ابو بکر الصدیق بر شتره و عبدالله و عامر شتر دیکره سوار
اولوب جانب سوا حلدن غار دیک تازیانه شوق خشیت اقله رهکرای سز منزل مدینه اولدیلر (و قصه مع سراقه
ان مالک بن جعشم) ضم جیم و شین و یافخ شین اوتقدیه ها علی الجیم جمع (حین الهجرة) کسر و فتح و ضم ها ایل
ترک وطن (وقد جعلت قریش) جمله حالیه و جعل بوزن قل عمل مامقابی اعطا اولان شیدر (فیه) صلی الله
علیه و سلم (و فی ابی بکر الجماعل) جمع جعلیه (قائذیه) بناء مجه و لاله ای اعلم سراقه بالنبی صلی الله علیه و سلم (فرکب
فرسه و اتبعه حتی اذا قرب منه دعا علیه النبي صلی الله علیه و سلم فساحت قوائم فرسه فخر عنما واستقام بالازلام)
جمع لم یستقیم و یاضم و فتحه زیش و فصلدن عاری و ماده تیر قدح معنایه و استقام طلب ماذر و قسم له در باب
جاهلیت امور سفر و اقامت و تزوجده انکله تفال ایدر ردی بعضنک اوزرینه امر فی ربی و دیکره نهانی ربی
و بعضنک اوزرینه عقل بضم الفین مر سوم و نوشته ایدی ای مانصب له و لا عزم دیکدر (خروج له مایکره ثم ركب
ودنا حتی اذا سمع قراءة النبي صلی الله علیه و سلم وهو لا یلتفت و ابوبکر یلتفت و قال) ابو بکر (له صلی الله علیه و سلم
اتینا) بناء مجه و لاله ای انا بالعدو (فقال لا یحزن ان الله معنا فاساحت ثانیة الی رکبتی و اخر عنها و زهرها فنهضت
و لقوا یها مثل الذخان) ضم دال و تحقیف شاه مجه ایلد غبار مر تقع فی الحوکانه دخان حاصل کلام نادر پیام سفر
هجرتده کیمکاه خفادن ظهور ایدن وقعه هائله سراقه بن مالک المدلجیدر که بودا میسه دن دخی خدا حبیبی
حوزه و قاینده امین قیامدر مده ماجوینده جناب سید الوری اولان کلاب دشت بطحا خینه له عودت ایتد کارنده
ابو جهل اتم هر کم محمدی و ابی بکری گرفتار دست همت ایدر سه صد دانه نجیب بختی نژاد و برهیم دیوا غرا اتمکین
بو خیال محال سراقه نک زمام اختیار بن قبضه اقتدار دن ر بوده ایدوب شتر مر مست اساس بر صحر او شیدر سبک
سیریه سوار اولوب بی حضرت نه روان اولدی تا کم غبار موکب سید الثقلین تا یان اولوب سراقه اندر قریب اولدیده
بیش و قافله انبیا اللهم کفناه بما شئت دعاء علی ایلد کوا اولوب هنوز باروی دعا کردن امهانه رسیده اولدین
قوام سندر سراقه ماتد میخ طویله تابه زانوز مینه خنفسه اولوب نفسی خانه زیدن انداخته و طریقه جاهلیت
اوزره تیر کشندن ازلامتی بقروب طرح انداز فتنه تفال اولدیده خط ازلام موافق خاطر خواه کلامش ایکن
تکرار اسبه سوار شتابه یقین اولدیکم کاه کاه مساعده نسیم برله تلاوت بلبل خوش الهجه رسالتی حس انکه بشلده
حضرت سرور ستوده شیم صلی الله علیه و سلم جناب حقه کمال توکل نامندن اکالات غارتی اما جناب صدیق

حبیب ولی التوفیق و وجود بهم بودند بر موینه غبار و نجش ابریه دیوالتفاتدن خانی اولوب یا رسول الله
دشمن بزنی ادرالک ایدوب پیرامنزه نزدیک اولدی دید کده یا ابوبکر بی حزن و هراس اول توفیق و عنایت حق برمله
و هر و رفیق در دیو قوت بخش شکسته دل صدیق اولد قاری دم تکرار اقوام فرس سراقه دیر لرینه و از نیجه زمینه
باتندی پس شکل ماسکه زمیندن اسب سراقه قواغن خلاص اید نیجه سراقه صیحه انداز اولوب زجر و نهره در کار
اوله رق فرس قیام و و توب ایلدی تا که قواغندن جو هوایه غبار پیوسته اولد یغن مشاهده اید بیجک سراقه بلدیکم
علم عالم روز دوات محربه افتاب کی مأب ککی کتد کجه جهنم انکیر اوله جقدور (فتاداهم) ای النبی و الصدیق
و عامر بن فهیره (بالامان فکتب له النبي صلی الله علیه و سلم امانا) ای امر یکنابته له فالاسناد مجازی لقوله (کتبه
ابن فهیره) ضم قا و فتح ها ایلد مصغره فیه یعنی عامر که مولی ابی بکر و هر شب زبردان ظلامده شکر بر زمصر
رسالت صلی الله علیه و سلم ایچون در غاره بر رقدح شیر صافی پیشکش ایدوب اطفا ناره جوع ایچون تسلیم اتمکی
ذمت همتنه الزام ایدن عبد سیاه الخناصل سراقه زمزمه نیاز الامان الامانله سر غار ایدوب صادق الوعد الامین
جنابندن دم احتیاجده بخت ساطع البرهان اطمینان اوله جتی امان نامه به طلبکار اولدیده حسب الاشارة
عامر بن فهیره مدعای سراقه بی نکاشسته رقیقه ایدوب ایدوب اکتمس ایلدی (وقیل ابو بکر) نامه نویس اولان
جناب صدیق اوله دیندی شاید اولا تحریر کرده عامر اولوب بعد اذ عدم رضای سراقه ایلد ابو بکر رضی الله عنه
اتمام بیورمش اوله (واخبرهم بالاخبار) سراقه کفار بدنه نادلک جناب حضرت نبوغا بله جناب صدیق
اخذ و تسلیم و یاقرار کاهلندن اخبار خدمتی مقابله سنده بوزعد شتر سمرت و بر ملک اوزره تعهد لری خبرین
یکان یکان عرض ایلدی (وامره النبي صلی الله علیه و سلم ان لا یترک احد یلحق بهم) ای بسیر خلفهم بان یقول لم
ارهم یعنی هر دوچار اولدیلر سبک بحر ای شقاوتی بر روایتی خبیه هادی اولوب و رای سید الوری دن موکب
دغدغه انکیز وحشت اولدن خلاصه سراقه به فرمان بیورردی (فانصرف) سراقه (یقول للناس) جمله حالیه
مضارعیه و ناسدن مراد جوینده سید السادات اولان بدنه نادلدر (کفیم) بناء مجه و لاله (ما ههنا) ماموصوله
و یانافیه اوله ای ارجعوا کفیم الطلب فانی لم اجدهم و ما ههنا احد (وقیل بما قال لهم امارا کاد عوتما علی
فادعوا لی) مر ویدر که سراقه حضرت خلاصه موجوداته یار غار جناب لرینه زمزمه کش نیاز اولوب بکاد دعاء علیه
ایتمکز ایلد پای ستمد مخفف وارض بنی ابتلاعه قریب اولمش سیدی حقه مد دعاء اوزرانی سیر که قبضه دست
زمیندن قوام فرس ره یاب اولوب کبرویه مر اجعت ایدیم دیدی (فدعوا له فجا) پس سید عالم صلی الله علیه و سلم
و صدیق محترم سلامت سراقه ایچون لب جناب دعا اولد قارنده نجات و خلاص بولدی (ووقع فی نفسه ظهور
النبي صلی الله علیه و سلم فلامه فی ترکهم) حضرت سلطان عالم روز بروز لوی زرمخوق دولتی قبه عیوقه
رسیده اوله جتی بال سراقه به خطورا تمکین آستان شاه کونینی ترک ایدوب رایه معکوس کفر و ضلال جانیته زور راه
اولد یغندن کندی کندویه لوم و عتاب ایلدی زرا بوقضیه مقدمه اسلام سراقه اولمشیدی (و فی خبر آخر ان
راعیاً) لایعرف من رواه (عرف خبرهما فخرج بشد یعلم قریشا فلبا و رد الی مکة) اصل ورود مجی للماء اولوب
لحاجة قدوم ایدن غریبه استهواره بعدا هر آیه استه مالی عام اولدی یعنی ماه منیر رسالت و بار غار نبوتک
غارده متمکن اولد قارین بر راغی غم آگاه اولدیده کفار کا ساره اعلام ایچون سرعتلر روان اولوب چون
مکبه ورود ایلدی (ضرب علی قلبه) بناء مجه و لاله (فایدری ما یصنع و انسی) بالجوهول (ما خرج له حتی رجع الی
موضع) ادرا کدن منع اولوب نه اشلیه جککن بلدی و نه کار ایچون جقدیقی بامر خدا فراموش قیاموب
تا کم افتان و خیزان محل چرا کاهه رجعت ایلدی (وجاء فیماد کر ابن اسحق و غیره ابو جهل) فاعل جاء
(بصخرة) ماقبانه تعلق ایدر سنک بزرگ (وهو ساجد و فریش یظنون لیطرحها علیه فلزقت) ای لصقت الصخرة
(سیده و بیست یداه الی عنقه و اقبل رجع القه قری) بفتح القافین مقصود راهو الرجوع الی الوری (الی خافه)
تا کیدلما قبله او تجرید المعناه من اصله یعنی روایت کرده ابن اسحق اولان خبرده عتق زیم ابو جهل لثم حضرت
نبی کریم سرفرو برده سجده ایکن بر صخرة صما ایلد پیشگاهنه حاضر و سفهای قریش بوحالته ناظر اولد قاری
حاله اول سنکی انداخته اتمک مراد ایلد کده صخره دست ابو جهل یاشوب زانکشت تابه کزدن تحریک
دست و بازویه امکان اولوب تشنج ایتدی یعنی (ع) قوریدی دخی همان شل اولدی * پس اولد یغن سمرمدی
مولیا عن وجهته مدبر الرجوع ایدر اولد بقی حاله جناب قریشه روان اولدی (ثم ساله ان یدعوه) اول کشتی
بدیخت جناب حضرت زیدن در بوزر کرم دعا ایلدی (ففعل فانطلقت یداه) سلطان کرم پیته و خیر اندیشه لب جناب

دعا اولوب كال اول دست بيوسته صحت اولدى (وكان قد نزع مع قريش بذلك وحلف ان راه ساجدا ليدعونه)
 يفتح الياء يقال دفعه اذا اصاب دماغه (فقالوه عن شانه فذكر انه) اي الشان او ابو جهل (عرض في دونه) ظرف
 وكلامه التفات بديدر (فل) جل عظيم كه شتر نه مخصوص در (مارايت مثله قط) فتح وتشديد طاء اليه لتوكيد في
 الماضي ظرف اولور (هم في ان يا كافي) خبر متكامل بدل اشتغال راى هم با كافي يعنى ابو جهل بداندش قريش اليه
 مواعده ايدوب ياد قسم اتميد بيه اول حضرت في حال سجوده كورسه كسر راس واخراج دماغ ايليه چون خاتبا
 ذاهب اولدقه حال شاتدين كفار خا كسار پرسان اولد يار ابو جهل نقل ماجرى ايلوب بانه محمد ميانده شده
 بر شتر كردن كش حائل وبني اكلمه مائل اولد بيه عظم وشده كمانده هيچ بر نقل مشهود ديد يقيم اولدى ديدى
 (فقال النبي صلى الله عليه وسلم ذاك جبريل لودنا لاخذنه) وقتا اول طرفه مقال كوشند ني ذى الحلال اولدى
 بيورديركه شكل خله مثل ايدن روح الامين جبريل يار اول امين وخائن دين بكافه صد سنكسارى برله حضوره قريب
 اولدى اى اخذ عز يز مقتدر هلاك ايتسى مقرر ايدى (عزى) اوزيلور عرق ابو جهل كى ايترا اولور * بوزيلور
 اسمى كى جسمى مقرر كى ترا اولور * حلقه اغله ايليه دور شمر اولور * كندى بدنام اولوب خالى دى بدتر اولور *
 سن ابو القاسم ايله هر كم ايدرسه كورشى (وذكر السمرقندى ان رجلا من بني المغيرة) جد ابي جهل ورجل وليدين
 المغيرة ويا ابو جهل اولق مرويدر (الى النبي صلى الله عليه وسلم ليقتله فطمس الله على بصره فلم ير النبي عليه الصلاة
 والسلام وسع قوله فرجع الى اصحابه فلم يره حتى نادوه) امام حنفيه ابو الليث عليه الرحمة بيورديركه سمرقنده
 برديكهر اراده قتل بيغمير ايله عصمت يارى هم واره يارى اولان نبى محمدي صلى الله عليه وسلم يشكاهنه قدم نهاده
 خبات اولدقه حضرت مولى اى غشاوه چشله مبتلا ايلوب اول نور مجسمى كورمدى چون حاله غشاوه غم
 ديد ايله قومنه رجوع ايلدى اكاسم ورسميله ندا جايكا هارندن پيام داده اولد بجه تبار ويارى فرق ومعانيه
 ايدمه مدى ويحتمل انه عى وذهب بصره (وذكر ان في هاتين القصتين نزات انا جملنا في اعناهم اغلالا لايتين) نقل
 سمرقندى اوزره فاغشيناهم فهم لا يبصرون نظم جملته واربعه دوايه نثر يفه قصه ابي جهل ورجل مجمل
 حنقه نزول ايلدى (ومن ذلك ما ذكره ابن اسحق وغيره في قصته اذ خرج الى بني قريظة) طاء معجمه وصيغة تصغيره
 بيورديركه برقيه در (في اصحابه فحاس الى جدار بعض اطاسمهم) بالمد والطاء المهملة جمع اطم بفتحين حصن
 معانسه بيت مريع وقصر معنارينه در (فانبعث) اى توجه وقام (عروبن جحاش) فتح جيم وحامه موله
 مشدده وشين معجمه ايله (احدهم ليطلع عليه رضى ققام النبي صلى الله عليه وسلم فانصرف الى المدينة واعلمهم
 بقصته) وقيل ان قوله تعالى يا ايها الذين آمنوا اذكروا نعمته الله عليكم اذ هم قوم الاية في هذه القصة نزات) امام
 اهل السير سمرقنده وكابى تفسيرنده ترين صحايف اثر خير البشر بيورديركه قصه دى باب عصمة الله دن بر شبعه دركه
 وقتا اخر عالم صلى الله عليه وسلم اصحاب كرامدن بر جاعته قبيله يهود بنى قريظة يه قادمه خير شريف اولوب
 برخانه رفيع البنا ميايه شده بسط فراش مهماندارى بيورديركه كلاب بنى قريظة بيننده صاحب تعين ولاش عرو
 ابن جحاش سرعه تامه ايله قيام ايلد بيه سربامدن اول حضرتك اوزرينه بر سنك كران بران ايليه فى الحال برديسين
 سمرقنده منير مكيدت يهودى اينده شعور نبويه به نقش ايلوب سندن الموجودات عليه الصلوات بوسرتم قتمه
 رضى كرامه ييله اشعار بيورميوب تجديد وضوئه عزيمت طورنده قامت سخن سارينه زيب قيام ويروب سمث
 طيبة طيبة به خرام ايله قدم جشبان وجوع اولوب اصحاب باصفاه حكمت غيبية وقضية نامرضية يهودى اعلام
 بيورديركه وايت مذكوره قضية مرسومه ده شرف نزول بيورديركه اهل تفسير قائلردر (وحكى السمرقندى انه) صلى
 الله عليه وسلم (خرج الى بني النضير) نون مفتوحة وضاد معجمه مكسوره ايله يهود خيبر دن بر قومدر كه شاه سر براوى
 رسالت عليه اجل النضير حضرت تليكن سايبه بناي مصالحه لرته التجا غشرايدى (دستعين في عقل الكلابيين) مثنى
 بنى كلاب به نسبت در عقل مقبول ديتنه تسميه اولور (الذين قتلهم ما عمارو) مز فوع فاعل قتل (ابن امية فقال له حي)
 ضم حاء مهملة وفتح وتخفيف مشاة اولى وتشديد ياء ثانية ايله (ابن الخطب) برنه اذ قل اعيان قبيله مسفورده دن والى
 ام المؤمنين صفيه رضى الله عنادر (اجلس يا ابا القاسم حتى نطعمك ونعطيك ما سالتنا) نطعمك لفظى اوزره عطف
 تفسير در ضم طاء ايله طم ما كوله اصل در وعطيه معانسه دى جائزه (فجلس النبي صلى الله عليه وسلم مع ابي بكر
 وعمر رضى الله عنهما) وواو ففتح ناه فوقيه وواو ايله بوقامده مشورت معانسه (حي معهم) مع بنى النضير (على
 قتل فاعلم جبريل النبي صلى الله عليه وسلم بذلك فقام كانه يريد حاجته حتى دخل المدينة) قصة مرقومه عين قضية
 اولى اولد بى هويدا را ما عند المصنف واقعة اخرى اولق روفا اولور معماران مبانى خبردن سمرقندى تفسيره انه

اولد يركه خلاصة الموجودات عليه اصفا الحياتك قبيله بنى عامر ايله رابطه معاهده لرى منعقد اولدقن عروبن
 امية الضمير سنكشمة تفع سموى اولان ابكى كلا ينيك اداه ديقنده اعانت اميد يله قبيله معمود يه پانم داده عز
 ونشريف اولدقن دى حى بن الخطب يهودى حضرت نه خطاب ايدوب يا ابا القاسم جلسته استراحت بيورديركه تاكه
 مطلوب كزه مساعده ايدى بن ديدى يا خود تكميل قاعدة ضيافت ايجون توققرين رجا ايلوب زبدة السكائات
 حضرت تلى صديق وفاروق جنب ايلد برسايه جدارده جلوس بيورديركه حى ناسپاس مكر وتزويره شروع ايدوب
 يهود بنى النضير ايله مشاوره ايلديكم اى معشر يهود قسام ابراميد قطره بار مرام اوله جق محلدرا كر بركن بالاى
 بامدن برضيه ججرايه حاشا محمدى افتا ايدرسه استيلاء قهرندن وارسته اولور دى ديومعه معاهده ومحادثة لرين در حال
 ناموس اكبر حضرت سيد البشر جنبانه اعلام ايلد كده كويار اراده حاجت مامنه سيله قيام ايدوب تاكم آهسته
 جانب هجرت سرياه پانم ادر رجوع ودخول بيورديركه رواه سيد الناس اليعمرى (وذكر اهل التفسير ومعنى الحديث
 عن ابي هريرة) معنى مبتدا وعن ابي هريرة جله معترضة سى خبردر (ان ابا جهل وعد قريش ان رأى محمدا يصلى
 جله حاليه) ليطان رقبته فلما صلى النبي صلى الله عليه وسلم اعلموه فاقبل فلما قرب منه ولى هاربا ناكصا على عقبيه
 مؤخر قدم (متقايديده فستل) عن ذلك (فقال لما دونت منه اشرف على خندق) معرب خندق (ملوه نارا كبت
 اهوى) كمر واوله سقوط معانسه در (فيه وابصرت هولا عظيما وخفق) اى ضرب (اجنحة قدملا لت الارض)
 يعنى اهل تفسير وحديث خبر موى سابق معناسى ابي هريرة طر يقندن بوجهله نقل وروايت بالمعنى بيورديركه
 ابو جهل لعين قريشه عهد وعين ايلديكه حاشا محمدى فجر يه بند غماز اولد بى حاله معانسه ايدرسه رجل
 شوى ايله رقبته حضرت نه ضرب ووس ايدى چون امام الانبيا مسجد سرامده نمازه شروع بيورديركه قرش بدفعال
 اول بدنه ساهه اعلام حال ايلديركه هم واره وقاية الحفظ صمد ايدمه مصون اولان ذات مكرمت مابه قصدها نيت
 واذر ايله اول لعين سمرمدى بلاى ناكه اى وش توجه ايلوب حضوره تزيينك اولد بى حاله آردن آردن پانم داده
 نقل ونوى وكويا بر شيدن وجودى توقى ايدركى دست نحوستن مدله مدار ارتقا ايدمه رله اديار ايلدى قريش
 بوسركت نادر برابر ايله رجوعندن پرسان اولد يار انله جواب داده اولديكه وقتا حضور محمد يقين اولدم برحقيرة
 پرائش اوزره اشرف ايلدم كه همان اول نارايچره وقوع وسقوطم قريب اولدى دى برامر خوف ودشت
 فزاووى زمينه ولوله انداز اولور صد اى بال وپر مشاهده ايلدم ديونقل ماجرى ايلدى (فقال عليه الصلوة والسلام
 ثلاث الملائكة لودنا لاخطفنك من اعضا) منصوب على الحال قصة عجيبة اعلام باريله حضرتك معلومى اولدقه
 خلق جناح ايدن سر و شاندر وهران دكلدرا كر بكافه اذ ايله دى يقين ايلدى فرشتگان اى عز قاهر قاجال چال
 ايدردى ديويوردى (ثم انزل الله على النبي صلى الله عليه وسلم كلا) حقا (ان الانسان) ابو جهل (ايطاعى) حديث
 تجاوز ايدر اولدى (ان را استغنى الى آخر السورة) ايات جايله كوهركش ملك وحى اولدى (ويروى ان شيعة بن
 عثمان الحجبي) فتح حاء مهملة وجيم ويا نسب يله سندن كعبه مكرمه دندر (ادركه يوم حنين) وهو واديقرب ذى الحجاز
 اوما يقرب الطائف من الحجاز (وكان حنة قد قتل اياه وعنه) جله معترضة مشيرة الى الباعث على القضية (فقال
 اليوم ادرك ناري) مثله ورا ايله طلب دم (من محمد فلما اختلط الناس اتاه من خلفه ورفع سيفه لصبه عليه) اصل
 صب اراقة ماهر بعد ما الت حربله ضربه استعاره اولدى (قال) شعبة (فلما دونت منه ارتفع الى شواط من نار)
 شواط بضم اوله وبكسر اى اهب (اسرع من البرق فوايت هاربا واحسبى النبي صلى الله عليه وسلم قد عانى فوضع
 يده على صدرى وهو ابغض الخلق الى خافوها عني الا وهو احب الخلق الى) كشيده وشة لالى تحقيق روايتدن
 دلائل اى نعيمده مريدركه خادم كعبه اولان شيعة جانب مشركيندن غزوه خيننده مهر يار ملك رسالى اديركه
 ايلدى بوندن اقدم صفدر محارب حزه بن عبد المطلب مزبورك يدرى عثمان بن ابي طلحه ايله عيسى طلحه
 شمير الماسه كوته حواله برله هلاك ايتشيدى چون شيعة جنكه اماده اولوب امروز بدروغم خوتنى محمد دن
 طلبكارم ديوب وقتاديران وغايد كير اميرش ايلد يار شيعة وراه خلف نبويدن كلوب اول حضرت نه ضرب اراده سيله
 سل سيف ايلدى موى اليه نقل ايدركه چون خلف راتيناهاه قريب اولدم دى دوبرائش محض كه بوقدن سربفر
 ايدى بنم جانجه مود و هجوم ايلدى بس خوف سوزله روگردان اولديم اول حضرت حس ايليج بنى حضوره
 دعوت بيوروب دست شريفى سینه بركنيمه اوزره نماده ايلد بيه عم ويدرم تفع محمد يله ره پرفنا اولدقن دن
 ناشى اول حضرت بك خلقك مبعوضى ايدى يد مؤيده سن سینه پرسكينه مدن پراورده قيلدى الاناسك بكا
 محبوب بنى اولدى (وقال لى ادن فتاقل فتقدمت امامه اشرب بسيفى واقبه بنفسى ولوليت اى تلك الساعة

فيلجسد في عهد واعد الشرح الذي لا تنافض فيه ولا تخاذل) خا وذال مجتمعتين ولا مله تفاعل من الخذلان
 مستحق نصرته ترك نصرت عبارته استعاره تمثيله ظاهره در (مع اشتغال شربته على محاسن الاخلاق) خلق
 مكسبي وباطني عيذركه تغيير قبول ابدن (ومحمد الاداب) جمع مجمدة وهي ما يحمده فعله وآداب بالمجمع ادب كخلق
 لطف ومدار ايله معامله در كمال عليه السلام ادبي ربي فاحسن تأديبي صفتك موصوفة اضافتي قبياتن اولور
 اي الاداب المحموده وفسر الادب في القاموس بالنظر وحسن التناول والفعل الجميل (وكل شئ) مجرور على محاسن
 اوزره عطف اولور (مستحسن مفضل) بانه اسم المفعول ضد مجمده وبامهمله ايله مر ويدر مفضل على غيره وبامفصل
 للناس نفعه لادبك اولور وهر شيكه طبع سليم وذهن مستقيم اربابي عندنده مستحسن اوله مفضل على غيره اولديني
 بديهي در (لم ينكر منه لمجد) لغة ميل عن الحق تخصيص اولندي قال الراغب الاخضر بان الحاد الى الشريك بالله
 والحاد الى الشريك بالاسباب فالاول ينافي الايمان ويبطله والثاني يوهن عراه ولا يبطله انتهى (ذو عقل سليم شيا)
 مفعول يتكرر (الامن جملة الخذلان) عدم توفيق حاصل كلام طرف حقن وحي اولن شرعت غرائك اصول كليه
 واساس وبيان مقدمته بسط ونوطه بمورنجه كه ضاايا واحكامي بينده تخالف ناياب وتخاذل ناياد ولولكان
 من عند غير الله لوجود وافيه اختلافا كثيرا احكام جايسته ماصدق اولوب بنابر بعث لاقم مكارم الاخلاق
 خير شريفي مصداقته شريفة سنيه هي محاسن اخلاق ومحمد اداب اوزره احتوا وهر امر مستحسن كه مفضل
 على الغير اوله زنديق هوشندانن بريسي آفي انكاره تصدي اي بتمكر عدم توفيقه انكاره جسامت ايلييه همچنان
 استخسانكرده ذوى الالباب اولان اشيماني اشتماله بيله تناقض احكام اوليان اساس شرعي تهديد بخرجه مقررات
 مذكورات جله مجزاتندن معدوده درامدي مصنف عليه الرجه ترقى كلام بيوروب اضراب اتقاليه ويا ابطاليه بيله
 ملحد انكارنه ضديله اثبات من ادايدوب بيورر (بل كل جاحله) اي منكر لما ذكر مما قدمه (وكافر من الجاهلية به
 اذا سمع ما يدعوا اليه صوبه واستحسنه دون طلب اقامة برهان عليه) يعني مما قدمه به هر منكر وارباب جاهلية دن
 هر كافر اول حضرتك دعوتخوان اولد قلى امرى سماع ايلد كاري حالده دليل وبرهان طلب ايتكم كسر ين
 صوابيد واستحسنانكرده لري اولوردي (ثم ما احل لهم من الطيبات) معظوف على قوله في اول الفصل ما جعه الله
 وشم ايله عطفي بنهم ماده تفاوت مرتبه دن در ويا خود اول تفصيل ويا وجمال اوله اي اشتغال شربته على ما جعلت
 اجلال للناس محارمه غيره كيني اسرائيل الذين حرّموا اكل ذى ظفر من البقر والغنم لطمهما الا ما حملت
 ظهورهما والحوايا (وحرم عليهم من الخبائث) ميتة ودم ولحم خنزير وزنا ما تندي (وصان به انفسهم) اشتغال
 شريفة شريفة سني انلك ذاتل من هلاك كدن صيانتدر مثلا بغير حق قتل نفسى تحریم بيورمغه (واعراضهم) بفتح
 الهمزة جمع عرض عرفا انسانه تركى محل اولان شيددر وبعضيل عرضى نفسه تعبير ايتد برب بر بن تقدير عطف
 تفيددر (واموالهم من المعاقبات) من صوفى يان اولور (والحدود عاجلا) وهو حال مقيد للمعاقبات والحدود
 (والخوف) وفي نسخة تحريق (اجلا) يعني خاتم الرسالة صلى الله عليه وسلم حضرتك نيك نبوتنه رفع انكشت
 شهادت ايدوب شرعنه متفاد اولنك خون ناحقلى سقت وعرضلى هتك وماللى سلب وجلب اولندن
 شربقيه مصون ودياده عقوبة حد وجس ونفرواخرته اناش دوزخله تحويفدن محروس ونجى ايلدى امدى
 دنياده حدله معاقبه اولنندن عذاب آخرت ساقط اولده علما كرويه اختلافه ذاهب اولمشر مطلقا ساقط اولور
 وبابشرط التوبه ويا خود ساقط اولزديشمل والاول هو الموعول ولذا ورد في الخبر من اصاب من ذلك شيئا ففوق
 فهو كفارة له ومن اصاب من ذلك شيئا ثم ستر الله فهو الى الله ان شاء عقابه وان شاء عاقبه (مما لا يعلم) بناء مجهولاه
 اول فصلدن بومحله رسيد اولنجه كذران ايدن مفر داتك جميعى بيان اولور (ولا يقوم به جله ولا يعصه الامن
 مارس الدرس والعكوف على الكتب) قال الراغب العكوف الاقبال على الشئ وملازمته على سبيل التعظيم
 ومنه الاعتكاف انتهى (ومناقته) ميم ونون وقاف ومثله اليه بمعنى الاستخراج اوله كافي القاموس ودرس اوزره
 عطف اولور (بعض هذا) مما لا يعلم قوائدن بومحله كنجبه بعض نسخ شفاقدن عبارته مذكوره ساقط اولنقين شراح
 تعرض ايتدى والحاصل ناسك على لاقى اولديني معارف وعلوم وهيبه الهية نكرك كاسنه وكرك بعضينه
 حفظ انفسانه قدرتياب اولز الادراست كتب برله اجتهاد تام وبرسبيل تعظيم ملازمت واهتمام ونوعا ما استنباط
 واستخراج ملكه بيذا ايدن ذات مكتنياب اولور امدى خدای ذى المنن نجل وعلائك اول حضرت ايجون جمع
 ايلديكي علوم ربانيه ولدنييه جله مجزاتندن شماريددر (الى الاحتماء على ضروب العلوم وقنون المعارف) يعني
 شربعت جليله هي انواع علوم ومعارف شتاي اشتماله (كالطب) كسرطا ايله من حيث الصحة والسقم وجود

انسانه تعلق ايلن علوم قديمه مدونه در اول طبيب حكمتخانه الهى حضرتك نيك فن طيبد اولان مهارة تامه سنيه
 طب نبوى نام تأليف شاه درر (والعبارة) كسر عين مهمله ايله تعبير رؤيا وفعل تخفيف ايله عبر واهل لفت عبر
 بالتشديد انكار ايددر اما كامل مبرده تشديدله ايراد اولمشدر (والقراض) جمع فريضة اي المتعلقة بالارث
 علم تهديدن بر قسم ايكن افراد بالتأليف علم مستقل اولمشدر (والحساب) كيت اعداد (والنسب) بفتح ن انساب عرب
 وغيره معرفتك علم توارىخدر (وعبر ذلك من العلوم) اي انواعها الاى بعضها (مما اتخذاهل هذه المعارف) اهل لفظى ايله
 ايراد بيوراسه دخی اشمل واطهر ايدى (كلامه صلى الله عليه وسلم فيها) ضمير علوم ومعارفه عائددر (قدوة)
 ضم وكسر قاف ايله مقتدى معنائه (واصولا في علمهم) اي ادلة مثبتة في علومهم التي دونوها في هذه القنون
 (كقوله صلى الله عليه وسلم رؤيا) عالم خوابده احلامدن مرقى اولان شيددر وتوضيحى بوجهه جلوه كرمته
 ظهوردر كه نفس ناطقه حين نوم ابدانده حواس خمسة ظاهره به اشتغال وداد وستانده منقطع وبرمقدار
 فراغ وكسب راحت ايتد كده مناسبة اصلية سبيله عالم ملكوته كه عالم شهادتده ما كان وما يكون وما سيكون
 بالجله صوره عانيه اول عالمده بانكه جميع مبادئ عاليه وملكيه سمائية ده على طريق الازدحام موجود ومرتسم
 اولوب شيا فشيأ على حسب التقدير والارادة بوعالمده جلوه كز ظهور اولور تعلق اتصاله انده عقل فعال يعنى روح
 القدس تدروى تلقف روحاني ايله مرسمات مذكوره دن بر حسب تيسير بعض مرسمات ونقوشه مرتسم
 اولوب نساج المعاني وحياله الصور اولان قوة متخيله دائما نسج تار وپودم عانى وحيه كه صور شادن اولمغه اول
 معانى ونقوشى كندويه مناسب بر رقابه اخراغ ايدوب اول صور رقاب افق متخيله دن حس مشتركه به منخدر وانه
 مشاهد وحموس اولوب اندن خزانه صور محسوسات اولان قوة خياليه ده محفوظ ومستقر اولور پس رؤياى
 صالحه اشوبتفصيلدن عبارتدر وعندها هل السنة حق تعالى عبدك قلبه ملك الرؤيا واساطيله القا بيورديني امر
 ملهمدن معبر اولان تعريف توضح سابقه قريب اولور (لاول عاب) برمقداره تعلق ايدردى مصادقة وموافقة لاول
 تقير وعابرمين (وهى على رجل طائر) اي على قدر جوار وقضاء ماض من خير وشر حديث شريف تقيل وجهى
 اوزره وباعلى الظاهر مراد اولنور عبارت مر قومه ايله خبر لطيف انس رضى الله عنه طر بقندن رويته كرده
 ابن ماجه در اما ابوداود وترمذى زوايتلرند ابوذر رضى الله عنه دن مروى اولان خبر جليل رؤيا المؤمن جزء من
 ستة واربعين جزء من النبوة وهى على رجل طائر مالم تعبر فاذا عبرت وقعت فلا تحدث بها الا جيبيا ولا يبيها لفظ جيل
 اوزره مر ويدرامدى مبادئ وحى انبياء عليهم السلامه رؤياى صالحه ايله اوله كلمكين سن شريف خاتم الرسالة واصل
 نصاب اربعين اولديني كوندن وحى منام الى اي مئادى اولمشيدى وحرم الله مسك ايله دارالهجرة مديته ده جعا
 يكرى اوج بيل رأت افراز دعوت اسلام اولوب التشرية تقسيم اولنسه قرق الى جز اولوب بر بخشى ايام وحى منام
 اولان الى اي اولور يعنى رؤياى صالحه مؤمن نبوتك قرق الى بخشندن بر بخشيدرو اول دخی پاى مرغنه وابسته
 اولان شيكه ادى مركله سقوط وقدر قدرة الله دن كياه در رأى ناقص صاحبى معرك على وجه الاشارة حسن
 عبارتده مشوطدر وقتا شروطنه اعتبارله تعبير ايلييه على ما جرى به القلم كويارجل طائر دن نزولى اساخبر وياشر
 ونقع وياشر اول تعبير معبر ايله جلوه نهای ظهور اولور قال ابن عبدالبر * روي اذا قصصتها * وانت كيدر
 قد طلع * على جناح طائر * فهو اذا قصص بق (وقوله) صلى الله عليه وسلم (الرؤيا ثلاث رؤيا حق) بالاضافة
 اوبالوصف فالمعنى واحد يعنى انسان عالم خوابده مشاهده ايلديكي حالة عجيبه اوج وجهه صور تما اولور برى نسخة
 ام الكتاب دن ملك الرؤيا تيان والقا ايلديكي حقا من الله رؤياى حقانى ورجانيددر (وروي باحدث بها الرجل نفسه)
 نفسدن مر اذ ذات كدكر يعنى برى دخی اول خواطر دركه نائم قبل النوم فكرنده جاي كير اولان صور مختلفه
 عالم خوابده دخی جلوه نهای ظهور اولور اضقات احلامدر (وروي بانحرز من الشيطان) برى دخی ديور جيم قبلندن
 غم آور اولان رؤياى هولسالك دركه رؤياى كاذبه وشيطاني ايله معبر در استعاذه اولنور ديكرانه كشف اولنزامام
 سيوطى مشاغل الصفاده كوهركش سلك روايتدر كه حديث صحيح مذكور باتفاق الشيخين بصفة عشر صحابي
 خير البشر دن مروى اما لفظ ثلاث مدرج وباموقوف وبامرفوع اولقى اختلافدر (وقوله) صلى الله عليه وسلم
 (اذا تقارب الزمان) تفاعل من القرب ضد البعد قبل المراد به زمان الزمان والتمسار من التساوى
 فتعدل الطباع البشرية فيه ولذا قال اهل التعبير اصدق زمان لوقوع الرؤيا زمان الربيع يا خود آخر زمان ساعت
 ودنوقت قيامتدر ويهضده قوله عليه السلام في آخر الزمان لا تكاد رؤيا المؤمن تكذب وامدقهم رؤيا اصدقهم
 حديثا (لم تكدر رؤيا المؤمن تكذب) نفي لكذب بابلغ وجه برهاني لانه ما لا يقرب من الوقوع ابلغ مما لا يقع

يعني اوان اقتراب ساعة ويا اعتدال تقارب ايل ونهاره رؤيا مؤمن راست اولوب دروغه قريب اولزديك اولور
 شان مصنفه شايان اولان معارف مسطوره مقدمه وفتحجه هر برقي ترتيب اوزره ايرادايدي لكن نشر مشوش
 بيوروب طب اوزره رؤياي تقديم ايلدي (وقوله اصل كل داء) تغير مزاج ودرود (البردة) به تحتين وقد يسكن الراء
 تخمه دركه معده كنجايش پذيراوليه جق مرتبه اكنار طعام امدى هضم وطبخ طعام ونصفية اخلاطه معده
 قوتياب اولوب طريان ضعفه برودت ايراث ايتكسين برده تسميه اولندي يعني هر درك اصل امتلا معده دن
 سرغون اولور رواه الدار قطنى وضعفه (وماروى عنه في حديث ابى هريرة من قوله المعده) فتح ميم وكسر عين
 ويا كسر ميم وسكون عينه مقرطعام در حيو انده كرش وطيورده حوصله تبيير اولنور (حوض البدن) بجمع ما به
 تشبيه بليغدر (والهروق) جمع عرق مجرى الدم ركة ونشيبى ترشح اولور (اليها وارده) حرير تخرير طريان فى الاوسط
 اوزره مورد طعام اولان معده وجود انسانيد حوض مثابه سنده اولور هر ركة آدى اكه نفع لا بد ان منافع طعام
 اليه تصاعد ايدر قولى ابى هريرة حديثه روايت اولنان وجه اوزره اول حضر تك فن طبعه مهارت ليرن ايجاب ايدر
 (وان) وصلبه (كان هذا حديثنا) خبر كان (لا تصعبه) اى لا تحكم بصحته بل ولا بثبوته (اضعه وكونه) مجرور
 ويا هر فوعدر (موضوعا لكم عليه) بجه لفظ كونه به خبردر (الدارقطنى وقوله) صلى الله عليه وسلم (خير ما تداربتم به
 السعوط) فتح سين وضم عين مهملتين اليه كذلك هر مداواة اولنان شئى فعول بالفتح وزنى اوزره مستعملدر فتح سدد
 دماغيه ودفغ نزلات ايجون انقه بجاكوب استنشق اولنان دوا در (واللذود) غالباصيانا عارض اولان در در
 دكاو درك شق دهك برينه نهاده قيلوب غرغره اولنور در اصل سرده واعلاى حلقه اولان ايكى درك ايجدر تانى
 نزله حلقه شهر ترتيب وازقديم طائفة زنان رفع انكشت اليه معالجه ايدر لردى طيب دار الشفاى حكمت الخى نهى
 بيوروب وجه مذكور اوزره مداوانه امر ايلدي لركه عود هندی راب اليه حل اولنوب استنشاق مشام وغرغره
 اولنورده بجهب الحرارة تحليل اورام ايدر هدى توى لابن القيم بويابه شفاء للصددور اولان بواليفندر
 (والجامة) آله معروفه اليه سروميانه دوشانه دن مصدركه مرض شقيه به بزه الساعه علاج اولور اما مؤخر
 دماغدن حجامت نسيان ايراث ايتسن محققدر ورور دفيما الحديث منها انه عليه الصلاة والسلام ما مر اليه الا امر
 بعلامه من الملائكة الا قالوا له امر ايتك بالجامة (والمنى) فتح ميم وكسر شين معجمه ووشد بده شتاتله مسهل ديكدر شربة
 مسهل فوش ايدن كسسته نك ممشايه كثره مشى وترددندن تسميه اولنور وفي الحديث لو كان شئ فيه شفاء من الموت
 لكان فى السنة (وخير الجامة يوم سبع عشرة) مضاف مقدر اعتبار اليه تأيت ايراد اولندي اى يوم ليله سبع عشرة
 (وتسع عشرة) بسكون الشين ويكسر (واحدى وعشرين) تصحيح كرده حاكم عن ابن عباس رضى الله عنهم ما اولان
 خبرده بجاكوب انقى هر ما هك نصف اخيرى وزه مصادف اولان اوزيدى واون طقه وزويكرى برنجى كوفى اوله
 زيرا اخلاط آدمى اول ماهه هيجان وبعد النصف سكوتياب اولور روز شنبه ويكشنيه وجهار شنبه حجامت
 منيه ونصف اخير شهر وربع ثالث ساعت ثانيه وثالثه اوقات عمد ودر امدى شفعه تصادفى روا كورليوب عقب
 حجام وجوع وشبع وحال صومده بجاكوب باتفاق الاطباء ممنوعدر (وفى العود الهندي) قسط بحرئى ابيض ويا عود
 التجز اولوق تصريح كرده ابن الاثيردر (سبعة اشقية) على خلاف القياس جمع شفاء (ذات الجنب) وحصر بول وضعف
 اشتهاى طعام وجوع وجس طمس وسم وامراض كبذور بع اسادشوار علاج اولان بدي درلودر دواوشفا
 عود هندی حاصلدر وقيل المراد بها الكثرة (منها ذات الجنب) كافى حديث وخص بالذكر لانه اصعب داءا يحصل
 فيه شفاء والحاصل عود هندی اولان خواص وشفاى سبعة ونجيلة معلوم وما عدا فى التجربة مشاهد اولور (وقوله)
 صلى الله عليه وسلم كجرواه احمد والترمذى وابن ماجه والحاكم عن اقدام بن معدى كرب (ماملأ) ابن آدم وعاءا نرا
 من بطن الى قوله) خبر شريف بتمامه باب ثانى سلكنه منسلات فصل واماماتد عود ضرورية الحياتده مقصلا كذار
 ايلوب حسب ابن آدم اكالات لقمن صلبه فان كان لا محالة فثلث لطعامه وثلث لشربه وثلث لنفسه عبارة
 شريفه سبله ايراد يورلاى (فان كان لا بد) اصل معنى اليد المفارقة يقال لا بد من كذا ولا محالة اى لا مفارقة ولا تحول
 فاويده لازمه (فثلث للطعام وثلث للشرب وثلث للنفس) فتح فاليه امدى بالسكليه شكوى برطعام ويا املا بالشرب
 ايتك ناسزا اولديفن ايملايدر وان يكون ما فيه اقل من ثلثيه (وقوله وقد سئل عن سباء) كسر همزة منونة ويا فتح
 والقه ابد الله فى الاصل ابو قبيله بر كسه نك اسمى اولوب ديار بنده مدنية بليقيس انك ناميله شهر تياب اولنور
 (ارجل هو امرأه ام ارض فقال رجل ولد عشرة) اى ولده عشرة اولاد (تيسان منهم ستة) اى اخذوا نحو الين
 قبائل كنده واشعريون وازد ومنج واهمار وجراندره منسوبه دروفى الحديث الايمان بمان والحكمة بمانية زيرا

اقوامه ايمان مكه دن ظهور یافته در كيم مكه تمامه دن وتمامه اقليم بندن معدوده در (وتشام اربعة) اى اخذوا
 نحو الشام وشام عربىش فراته وارنجه تبايت بولور قبائل عامله ولحم وجرام وغسان انلدر وشامله اول اقليم بشام
 قيلتسك وجهى جانب يسار قبله ويا اسم سام بن نوح دن ابحام وتغريب اولنور يا خود شامات حجر وسودنا محدود
 انده موجود اولغين شامه معناسنه در ديشلر ترمذى رحمه الله فروه رضى الله عنه طريقندن تخرير بيورديغى
 خبرده سبارد ويا نام از ميميدردو نخر المرسلين صلى الله عليه وسلم سوال بيورلدقه بر كسه نك ناميدركه مكه
 محترمه ده صلبندن اون نفر اولاد كوركه واره وجوده ظهور ايلوب شش نفرى جاتب عنه سهراندر وطن وچار
 نفرى شام جنت مشامى مقروم سكن ايلوب نوالد وتسايل ايلدي لردو يورفع ايهام وحل اشكال ويا نام بيورديلر
 (الحديث) بالنصب اى اذ كره هذا الحديث (بطوله) بما يدل على طول باعه صلى الله عليه وسلم فى هذا الفن وفيه اشارة
 الى انه اقتصر على بعض منه يكتفى فيما اراده (وكذلك جوابه فى نسب قضاة) ضم قاف وفتح ضاد معجمه اليه بنده
 بر قبيله نك اسم جديدر خلقندن انفصاليله قضاة تقييب اولنور شيدى لان القضاة ما يفصل عن الحائط امام
 احمد وطبرانى عروبن مرة الجهنى رضى الله عنهم دن رشته ككش لالى بحر النسب روايتدر كه اول ختم نسب نامه
 ابراهيم عالم الحكمة والتسليم حضر تلى من كان هشام من معدن ليه امر لازم الاتباعيله فرمان بيورلدقه نرند مجلس
 هما بونلرند قيام ايلدم بعد ذاقعودله امر ايلوب بندخى امتثالالا امره العالى او توروب من نحن سؤاليه سلسله
 نسبك باز بسته اولديغى نام پدران پيشينى بر سنده انتم من قضاة بن مالك بن حير جوابيله ييام اوراولملى اسافن
 نسب ونا رنجه علم عالمشولى لا قدر (وغير ذلك) اضطرت) بالبناء لام فعول وهو افة القرآن الفصحى او بصيغة
 الناعل (العرب على شغلها بالنسب) على بمعنى مع (الى سؤاله صلى الله عليه وسلم عما اختلفوا فيه) يعنى مع كمال
 اشتغال العرب بعلم النسب كبروه اختلافه راهى اولدقلى مسئله معقده واضطراب كرده لرى اولان امر سم فن
 انسايده داناي عالم صلى الله عليه وسلم حضر تلى نه مراجعتلى اسا (ومن ذلك) خبره قدم كجرواه البزار وقال
 العقلانى انه منكر (قوله) مبتدا (حير) بوزن درهم ابن سنان بن بشكيب قوم من العرب (راس العرب وناها) خلف
 الرباعيه اولان دندان بزرگى يعنى ديار بنده قبيله حير من جهة الشرف جسد عربده سرودندن مثابه سنده عمده در
 (ومذبح) فتح ميم وسكون ذال معجمه وكسر حاء معجمه وجم ايله كجس عريدن مالك وطلى ايكى حيك اسيددر صرف
 ومنجى با نرد (هاتما) اى رأسها (وعلمتها) فتح غين معجمه وسكون لام وفتح صاد معجمه وميله بين الرأس والعنق
 كوشنپاره ويا راس حلقه مدر امدى حير ومذبحك ربه شرفده شركتارينه اشارت ومع التفتن فى التعبير هر برينك
 بر فضليات اليه تخصيصه بشارت اولور كه رأس وهامه متقاربان فى المعنى اولوب اساغه طعامكه ماده حياتدر ناب
 وغلامه نك هر برينه احتياجى اسادر وقيل انه تفضيل لمذبح لان الحاشية المغلطة اشدا مدي باين همه حيرده قهر
 وشدت ومذبحده نفع ولبن وسكونته اشارت رونما دو وعلى كل حال وصف اولنان موادكه مدح وشرفى مراددر بر سبل
 تشبيه ويا مجاز امر سلكدر كه تسمية الكل باسم الجزء اولور (والا زد) فتح همزة وسكون زى ودال مهمله ايله افصح
 اولديفن صاحب القاموس ايراد بيور مشرو هو بوحى بالين منه الانصار (كاهها) بوزن فاعل ما يلى العنق من اعلى
 الظاهر كما قاله الخليل ويا ميانه دوشانه (وجمعتها) ضم جيله در اصل عظم الرأس المشتل على الدماغ تركيده قفا
 فارسيد كاسه سر ونفس رأسه اطلاق اولنور امدى مهاجر بن وخلفاده اشرفيت مقر رايسته ده بونلر انلره معاونت
 ونصر تله فضلى محقة در كه انصارعلى تبار بونلر دن اولديغى شهر تشعاردر (وهمدان) سكون ميم ودال مهمله ايله
 بنده بر قبيله ميمونه وبتبركه در اما فتح ميمه معظم بلاد عراق بجم اولان ياده (غار بها) بهيرده غارب انسانده كاهل
 منزله سنده در كنه معناسنه (وذروتها) كسر ذال معجمه ويا ختمه وسكون را اليه اعلاى ظهره اير اولان سنام والحاصل
 اول بر كزیده نسب سيد العرب صلى الله عليه وسلم حضر تلى نك انساب عرب ومنازل شرف وحجبه معرفه
 كامله بى نسب شايان بجم وعرب اوزره بر تراولديغى باهر در خبرمذ كورده مختائل ضعف ونسكاره لفظله تكرر
 ذكر ورسدن لايحه در دنيادى من جهة الرواية انكار مسلم اما تكرار فاصحت وبديده دن برنوعدر (وقوله)
 صلى الله عليه وسلم (ان الزمان) عند الحكمة زمان مقدار حر ككث فلك اطلسدركه عنداهل السنة اوظكع عرش
 دينلور وعنده المتكلمين متحد معلومه متحد آخر موهوم تقدير اولنان شيدن عبارت اولور ولاقوت طلوع
 كاورم دينلسه طلوع شمس معلوم وبعجى موهوم مدر يس موهوم ذلك المعلومه مقارنتله ايام رفع اولدن كايه اولور
 (قدما تداركه) بته يوم خالق الله السموات والارض (تمة) حديث السنة اثنا عشر شهرا منها اربعة حرم ثلاث
 متواليات ذوالقعدة وذوالحجة والمحرم ورجب مضربن جمادى وشعبان انتهى موسم حجة سناه اقرش دستور العمل

ابتدكرى احكام جاهليتي ناسخ سورة برآة يوم خلق السموات والارض منها اربعة حرم ابتك سرجلياني مفسر
اولو كه حجة الوداع شهري الحج شروعه موافق اولغله خطبة بليغه لزيده قانون جاهليه اولان دورته موره توافق
فهمي ازاله وبوشهره تخصيصي امر اتفاقا في ذلك بلكه في الازل مقدور امر شرع حق ديونستخاا كاواي فاعلونه برأى
حفظه شرع رباني بر حسب فرموده ضمني بيورر كه زمان لما كان عليه حق سبحانه وتعالى اسمان وزمئي انشا
وايجاد دنيروا تناسلي ابتدائه رجعت ايدر دائره وش قديما قضاو علم الله به شكل مقدري اساحت قديمه سنه
عود ورجوع ايلدي ديود فعلا للنسبي بيان بيورر ديل حديث مذكور ابي بكر رضي الله عنه طريفة ندين شيخين علم ما
الرجه كوه ركش سلك روايت اولمسلر در امدى اول حضرتك فن حسابه كمال علم وعرفان بر اثبات اولور وقل
ابن حجران حجة الوداع كانت الشمس في الحمل وقد تساوى الليل والنهار واعتدل بشرف شمس النبوة وقال الشيخ
صدر الدين القنوي ان في هذا الحديث اسرار الهية لا يطلع عليها الا بعض الكمل وقال ان النوع الانساني اوجد
بالامر الالهي في اول دور السبلة ومدته سبعة آلاف سنة بعث نبينا صلى الله عليه وسلم في الاقب الاخير منها الجامع
بين احكام السبلة والميزان بالاخرة والبروج تمازج بالقرب فامتزج في زمان بعثته الدنيا والاخرة البرزخية كالصبح
بالنسبة للظهور والظهور انور رندر يجبا حتى تطلع الشمس وكذلك ظهر احكام الاخرة من البعث الى طلوع الشمس
من مغربها ومنه ظهر سر ختمية النبوة والولاية انتهى ملخصا كذا في شرح الشفاعة بعض العرفاء في القوايح المسكية
ان اول وجود الزمان كان في الميزان (وقوله) صلى الله عليه وسلم كما رواه الشيخان عن ابن عمر رضي الله عنهما
(في الحوض) روز جكر سوز قيسامتده دل تشنكان امت ريان اوله جقه لري حوض كوثر حدوشانته بيورر
(زوايا) جمع زاوية وهو ما يحصل من تلاقي خطين من داخله يعني حوض مورودك كوشه لري (سواء) اي متساوية
يوجمته اول حوض دافريب مربع شكل اولوب متساوي الاضلاع ومستقيم اولمفي مقتضيه در زير انساوي زوايا
استقامة اضلاعه صورتهما اولور بوجهله تعريفي دقايق هندسه به علم مساحه به ميني اولديني بدعييدر (وقوله
في حديث الذكر) ابوداود وابن ماجه عبدالله بن عمر رضي الله عنهما طريفة ندين سبعة كردان روايت اولدقري
خلصتان لا يحصى ما رجل مسلم الادخل الجنة وهما يسيرا ومن يعمل بهما قليل يسبح الله عز وجل دبر كل صلاة عشرا
ويحمد عشرين حديث بشاره اميري ذيلنده (وان الجنة بعشر) اي امثالها بد وسقي جال باكل حسنة مجنيل
احسانه اون مثليه جلوه نماي ظهور در (فلك) مائة وخمسون على الاسان) هر عقب پنجكانه نمازده ميني نانه
در کران بهاي تسبيح ونحوه يدوتكبير كه بشه ضرب الله سواد صفعة اسانده بالجله يوزالي عدد ايله شماريده در (الف
خم مائة في الميزان) بهر يوزالي عدد پنجه ضرب اولند قده بيك بشيوزايله دفترخانه اعمال ميزانده محسوب كرده
محاسبين كرامد رامي وزن اعمال باحسايف ويا اعراض اجسامه تبدل ايله نفس عملدرو عذبة المعترلة لمضا عفة اجرها
همان تمثيلد راول كوه راما مة سبعة انبياء عليه التحايا زمان سعادت نلنده سبعة معروفه معموده اولوب اصابع
مقدسه لريه عقد ذكريورر لريدي ولذا بعضه لري سبعة بي بدعته جل ايدر لري اما سيوطي قدس سره النخبة في السبعة رساله
بنده حضرت شاه رسل صلى الله عليه وسلم بعض صحابييات دستنده تواندن مصنوعه سبعة مشاهده وانكاهه عدد ذكر
وتسبيح معاينه بيورر مقرر قيلدقري سنيه تنه داله اوله سني سبعة كردان روايت اولور (وقوله) طبراني عليه
الرجه ابي رافع رضي الله عنه طريفة ندين رفع رقعة روايت بيورر دقري خجوده (وهو موضع) جلة حاله وخير
حضرت عابد اولور به ض نخده ومي موضع عبارتيله ورود ايلدي (نم موضع الحمام هذا) فتح حاه مهمله ونشد
ميله معد للفسل اولان بيت معروفه كه تذكر وتايني جائز اولور ديماس دخی ديلور حضرت نخرجهان صلى الله
عليه وسلم برجای فرخزاده قرار بيورر دقري حاله محل مذكوره مسيرانه خوبتر جای كرمابه در بومحل بيورر ديل
وهذا تخيل لما يذكركه فان فيه الاخبار بمحال البناء ومهاب الهواء وعصر نبوت ما يده حمام غير معمود ايلدي
ونم للمدح والمخصوص به هذا قيل موضع الحمام كقوله نعم دار المنة (وقوله ما بين المشرق والمغرب قبله) قبله احد
تفاسيره مسجد اطلاق بيورر دقري واجهوا بيوتكم قبله نص جليلندن ما خود درو كعبه وجهت وجهت كعبه به
دخی قبله اطلاق شيان اولوب بومة امده مراد اولديني نماياندر امدى عند الاطلاق مراد اقبله اهل مدنيته في
بيان ويا مدنيته نك جنوب وشانده اولنر حقه در رايكادر وقال ابن عمر رضي الله عنهما اذا جعلت المغرب عن عينك
والمشرق عن يسارك فبينما جابله انتهى اما امر واجب اولان استقبال عين كعبه ويا جهة كعبه اولديني محث
طويل تفصيل كرده كتب تفسير وفقه در بابين همه سمت قبله به معرفت علم ميقاتدن بر باب اولفين حديث زمذي
عن ابي هريرة اول حضرتك علم مواقته عرفان لري قبله نما اساندر راسندر (وقوله) صلى الله عليه وسلم (لعينة)

تصغير عيندن مقبول علمدر ابو مالك الفزاري كان من المولفة قلوبهم قومك سيدي وجفاة عربدن اولفين انه
الاحق المطاع سر زتنه ماصدق اولمشيدي روز فتح القنوح مكده اسلامه قري الراين اولمشدر (او) شك من الراوي
(الاقرع) ابن حابس بن عمار التميمي اسمي فراس ولقي اقرع در فرسران ميدان شجاعت مرد دلبر بر صولت اولوب
جاهليت واسلامه قومك شريفي ايدى آية ان الذين ينادونك من وراء الحجرات كريمة سى اقرع حقه شرقتزل
تقر بعدر سلطان براق سوار صلى الله عليه وسلم براسب رهوار عرض اولند قده موى اليه اذن بر سبي مجلس
سعادت نلنده امامد اولوب شاه عالم انا علم منك بالخيال كفتار نادر برابر به خطابه تصدى ايلد كده (انا افرس منك
بالخيال) كلام باصوابيله رد ايلدي اي ابصر واعرف ومصدر افرس فراسة بفتح الفاء وفراسة بالكسر من القوم
يعني احوال خيل وفروسيته سندن دانانترم ديويورر ديل امدى است كذا في خطايله جواب داده اولدقري مخاطب
اعرابي جاني اولديغن تقرس بيورر دقري ندر كره ابن الاثير ولم يخرج السيوطي (وقوله اسكابه) كسبه وحى وديوان
مكاتب حضرت قرق اوج نذر ذات اولدقري خامه نادره حافظ عراقى ايله نوشته صحايف سيدراما غاليا خدمت
كاتبته قلم مثال قطعي استخدام بيورر ديلان زيب نابت ومعاويه بن ابي سفياندر ولذا مقل له معاويه اولمفي اتفاقا كرده
شرا حدر (ضع القلم على اذنك) اذن مطلقا بالاعتين وروداى تمكين ككوش واست مراد اذلتور (قانه اذكر)
اي اكثر ذكر ايكسر الذال ضد النسيان (للمعمل) اسم فاعل وهو القاء ما يكتب على الكاتب وفي نسخة للمعمل بضم
الميم الاولى وكسر الثاني وتشديد اللام من امالت وامليت وبهم ماورد في القرءان وليلال الذي عليه الحق فهمي على عليه
سلطان عالم صلى الله عليه وسلم كاتب مجز قنه فرمان بيورر ديل كه فراغت حانده قلى بالاي كوشكه نهاده ايله زيرا
بوضع حكمت وفتار حروف كتابي جمع ايدن ذاته بسيار مدار اولور (هذا) اي خذه هذا اواز كره بعضه لري باسم فعادر
من غير تقدير خذ معنا منه ديد يلر اما رسم خطك مخالفتي باهر درو هذا بر كلامدن آخره تخلص وانتقال وياتيم سامده
مستعمل كله در (مع انه صلى الله عليه وسلم كان لا يكتب ولكنه اوتي) بناء معنونه (علم كل شئ حتى قد وردت آثار)
جمع اثر وهو ما يورر ويروى مطلقا وكاهي حديث مرفوع مقابلي بعض صحابه وتابعين كلامه تخصيص قيلنوز
(بمعرفته حروف الخط وحسن تصويرها) يعني اول حضرتك امر واحوال كاتبته وقوعياقه دانلر ينه نكاه
اعتبار ايله مع هذا داناي عالم صلى الله عليه وسلم كاتب بيورر ويوب نبي ايدى اما قبل رحانندن هر قنه علم وعرفان
كندوره بخشايش بيورر دى تا كم يغمبر على جناب صلى الله عليه وسلم حضرتك ليك كيقبت رسوم خط وحسن
تصوير امر كاتبه معرفتي كمال اوزره اولديغه اخبار رحمت مدار وود ايلدي (كقوله لا تعد) وفي نسخة لا تعدوا
بصيغة الجمع اي لا تطولوا (بسم الله الرحمن الرحيم) يعني ازجله كاتب وحيه امر وتعليق اساكه سين يستلهمي دنداندن
مقرى مدة طويلا بنيه شايد كشيده حرف بافهم اولنوب من غير سين همان باوميم قرايت اولنه وروى الدارمي عن
زيد ابن انس اذا كتبت فين السين في بسم الله الرحمن الرحيم (رواه ابن شعبان) محمد بن قاسم بن شعبان بن اسحاق
المصري المالكي او جيو زالي بش تاريخنده سير مرابستان جنان ايلدي (من طريق ابن عباس) رضي الله عنهما
طريفة ندين تخريج بيورر ديل قال السيوطي حديث ابن عباس لم اجدده (وقوله في الحديث الاخر الذي يروي)
بناء مجهولاله (عن معاوية انه كان يكتب بين يديه صلى الله عليه وسلم فقال له اني) فتح همزه وكسر لام وقافله
امر من لاق يلقى ايقه وايقا والاقها ولا قها لا يتعدى ولا يتعدى (الدواة) استعمال ايقه وحرير ولبد وغير دن دواته
نهاده اولنان ايقه معروفه در (وحرف القلم) بتشديد الراء المكسورة امر من التعريف اي اجعل طرف شقة الامين
ازيد من الطرف الاخر قليلا لانه اسرع في الكتابة وابدع في اللطافة (واقم الباء) لانم ساعوض عن القاسم (و فرق
السين ولا تعور الميم) ضم مثناة فوقيه وفتح عين مهمله وكسر واو مشدده ورا ايله اي لا تظمسها (وحسن الله ومد
الرحمن) مد معين غير ميم اولوب ميله نون ميانه سنه فرق مراعاتدركه الف ساقطدن عوضدرو با بعد الميم رسم الف
مراد بيورر ديل اما رسم مصحف عثمانى به مخالف اولور وروى الديلي عن انس اذا كتب احكم بسم الله الرحمن الرحيم
فليند الرحمن اي المد ايلدله الرحمن مدا قيل خص الرحمن بالمد لعموم الرحمة الشاملة لانيما والاخرة (وجود الرحمن)
تجويد مطلقا تحسين وعرفا تحسين خطه مختصه اما عرف فراده تحسين تلفظ بالحروف ومخارج وصفاته رعايته در
وخص الرحمن بالتجويد لانه يختص احباب التوحيد خلاصة كلام سرقلم دبيرستان وحى منان معاوية بن ابي سفيانندن
روايته كرده خبر ديكرده ورود ايلدي كه راوي مشار ايله ديوان عالي سلطان رسل صلى الله عليه وسلم كاتبه مايعول
عليه ايله اشتغال يافته ايكن خطاب مستطاب واراد اولديكم مداد دواني اصلاح ايله فقط خامه في بحر قيل وباء
بسمه في هم وار ايله كشيده سن اكثارا يته وندندان سيني يكديكر دن فرق بينله ممتاز ايله دائرة حرف ميمى عين عورا

اسماطه و سه قبله و صورت اسم جلای تعظیبا المسما جل جلاله زیبا و عناق پر خور ره کشیده ایل و حروف لفظ
 رجن میم و لون میانه سه فرق را تیار و یارسم الفه ممتاز و سرفراز قیلوب جو ده ککبت اسم رحیده تحسین رسیده
 اهتمام تام ایل دیو امر ایلدی (و هذا مبتدا) وان لم تصح الرواية انه عليه الصلاة والسلام كتب فلا يبعد قازانده
 و بعد جمله سی خبر در (ان رزق علم هذا و جمع الكتابة والقراءة) والمراد بالقراءة النظر لا مطلق القراءة فالمعنى
 منع الكتابة وجعل الشارح التماسا الى لفظ اقراءة معطوفة على العلم اى رزق العلم والقراءة ومنع الكتابة ولا يخفى
 بعده فى اغراب المبنى واغراب المعنى يعنى حضرت خواجیه مکتب خانه ما اوحى عليه التحاياتك رسم خطه اولان
 مهارت نامه لری و لواول حضرتن ککبت صدوری روایتی رسیده درجه صحت او از سه ده بعید د کادر ککه
 من غیر تعلیم احد علم خطه مرزوق بیور یلوب ککابه و قرأة بالنظر در منع بیور یلبه امدی صلح حدیثیه ده خامه
 عنبرین چکان علی المرتضی کرم الله وجهه الیه سجده بدیع النظام کلام نامه ده امامه عالی قیامت اولان کلمات هذا
 ما صالح محمد رسول الله انکشت یراعه به کردان اولحق بعض مشرکین رسته تحریر عقدۀ مماذعت ایصال ایتار یله
 جناب علی به بنفشه لفظ رسول الامی بر حیدره و مقامه لفظ ابن عبد الله نشانده قیلغه اشارت بیور د قلزنده یار رسول
 الله بنم نه حده در که ذات جلالت مدار که قلم نشی ازل الیه تعین بیور یلبان القاب معانی نصاب رسالت او زره امرار
 خامه تعمیر ایلم دید که اول حضرت با وجود که هر کز طفیل حریره خامه آغوش دایه انامل شریفه لر نه قطعاً
 جلوه کراوله مسیکن وجه محر را وزره املا و انشا بیور د قلری صحیح بخاریده فاخذ النبي صلى الله عليه وسلم الكتاب
 فكتب هذا ما قاضى عليه محمد بن عبد الله الخ عبارة به نکاشته یراعه صحت در قال الشارح نور الدین علی الساری
 ان لفظ کتب وقع مجازا لا شک فیہ علی ما قاله الحلبي وقال ابو الوليد الباجی حقيقة وهو في هذا شاذ من فرد عن الجماعة
 والمثله ثمرة ومخلص ان اللفظة صحيحة مبنى وهي مجاز معنى لانها ليست بصحيحة اصلا كما توهم عبارة المصنف
 هذا انتهى قال الشهاب المصري ان هذه مقالة صدرت عن الباجی انکرها عليه بعض اهل عصره وقالوا انه يخاف
 لنص الحديث والقراءة آن وكونه من معجزاته فاجاب بانه صرح به في حديث البخاري والتجوز خلاف الاصل
 وفي القراءة آن ما يشير اليه لان قوله تعالى ما كنت تتلو من قبله من كتاب ولا تخطه بيمينك يقتضى كتابته من بعده وهو
 معجزه لا تنافي اميته معجزه في اول امره وقد ذكره ابن حجر وغيره انتهى * بلوح ارشاد قلم زان چه غم * که اورا
 طفیصل است لوح و قلم * بیور د احتیاجش بتعلیم کس * که آموز کارش خدا بود پس (واما علمه عليه السلام
 بلغات العرب وحفظ معاني اشعارها فامر مشهور) اما شهر یار قلر و رسالت حضرت ترینک جیج قبائل
 و بطون عرب بک زبان و لغات علم و معانی الفاظ اشعار لرینه عرفان و حفظی اشهر من قضایک شهرت تشعار در
 بالین همه انشاد اشعارشان نبوت ما برندن دکل ایکن بکره منشآت و اشعار پر نکات حضور باهر الشرف لرینه
 عرض اولند قبه اصغیا بیور رب دوشیزه مزایای معانی ندن برقع کسا اولور لردی آرزجه و صاف الحضرة کعب
 ابن زهیر رضی الله عنه قصیده لامیه سن عرض ایلوب * فتواء فی حریر البصیر بها * عنق متین فی الخدین تسهیل
 یقی یاد یور لدره حریادن مراد نه در دیو نکتہ شناسان اصحاب بدن استفسار بیور دیار عینان اولسنه
 یکن زبان اتفاق او المراد بقیه شناس عالم صلی الله علیه وسلم اذنان اولغی تحقیق بیور دیلر فی الحقیقه اشعار قد ماده
 فظاً ترى متشبه در امدی خبر مشار الیه ده ذکر شعرو بحت امر مستون اولد یغنه سائر علوم اساسدالات
 هویدار و قد قالوا ان معرفته من فروض الکفاية حتى شعر المولدين كما ذكره السيوطی فی شرح منظومة المعانی
 والبيان (قد نبهنا على به في اول الكتاب) فصل فصاحت حضرت بیاتنه لغات عرب خصوصه و در و د یافته
 بعض آثار او زره تنبیه ایلد (وکذلک) لغات عربیه معرفتی اساس در (حفظه لکثیر من لغات الامم) اول حضرتنک
 لسان عربیدن غیر زبان اشنا ی قوم دیگر اولمری موهبه ربانیه و ترقی معارف سبحانیه اولد یغی لاریدر زرا
 هر کس کند و اقوم منک لقی او زره نطق او زره زبان دیگر الیه محموله تکلم طاقتک دار بشردر (کفوله فی الحديث)
 ام خالد رضی الله عنه که دختر خالد بن سعید دیار حبشه ده فولد ایدن صحابییه دند در و یاکر ده بخاری او زره سلطان
 عالم صلی الله علیه وسلم بر قبای سیاه متش اشکال اولنشد یکه اشکال و ایات زرد و سبز الیه مصور و پر زبایدی
 نطق او کرام خالد الام و بخش بیور رب زبان حبشه او زره سنه سنه یعنی زیبا و حسنه دیدیلر (سنه سنه) و بالقصر
 مناسا و تصقیف نون و تشدید له سنه سنه لغات مرویه و کسر سینله سناده دخی روایت کرده لغاد را ماذر اصل سنه
 لفظ حسنه دن حذف الیه تحقیقه لغه عربیه اوائی اعاءه تصد الزمریه غیر بعید در (وهی) اى سنه معنی (حسنه)
 ثیاب حیدره مصور اعتبار یله تأیث و رود ایلدی (بالحبشية) جبل معروف لغه حبشه ده کوزل دیه کدر

جون ام خالد صمیم عربیدن صحابه عربیه ایلدی اما دیار حبشه ده پرورش یافته و زبان حبشه به عارفه اولغه کوشواره
 ملاطقه بی ام خالد تعلیق شایان بیور لردی (وقوله و یکنو المروج) فتح ها و سکون را و حیل (وهو القتل بها) یعنی
 لغه حبشه ده هرج قتل معنانه در که تعریب بیور لردی اما ابن قرقول مطالعده لفظ مذکور تعریب بی انکار
 و محض عربیه صحیحه در دیمه لری مصنفه رد اولور لکن توافق لغتین فیم ایلد لک قولی ان صحت الروایة صوابه
 اقرب در (وقوله فی حدیث ابی هریره رضی الله عنه اشکب) فتح همزه و سکون شین معینه و کاف عربیه مفتوحه
 و نون و یاء موحده ساکنه یله نه ای بطر برله تفسیر کرده مصنفه و فارسیده کسر و فتح همزه و آخر نه ها الیه اخذ
 بغیر همزه کسر سینله شکبه اما بر روایت ابن ماجه شکم شین مکه کسوره و کاف مفتوحه و میله بطن معنانه اذخ
 روایت در (در رد) اهمال دالین الیه و بعضی اخر نه مسمی متکمله در دم روایة ایدوب بقول شارح عرضی دال اولی
 معینه اوائی نقلی ناجیا اولد یغی با هر در (ای وجع البطن) لوصح ذلك وجع بطنك الیه مفسر در (بالفارسیة) فارس
 ابن کیومرث بن سام و ابن یافث و قیل انه ادم علیه السلام عندهم و روی ابن ماجه عن ابی هریره رضی الله عنه
 انه قال هجر النبي صلى الله عليه وسلم فهجرت و صليت ثم جلست فالتفت الى وقال شكمت دردقت نعم یار رسول الله
 فقال قم فصل فان فی الصلاة شفاء و ز بان فارسیه رطب اللسان بیور د قلری حدیث جابر رضی الله عنه ده مدور
 یافته لفظ سور در که طعمه دعوت معنانه ایراد بیور لردی و حدیث العنقب دود و التمر یلک مشهور علی السنه
 العامة و لا اصل له عند الخاصة (الی غیر ذلك) مع غیر ما ذکر من المعارف البسیة و العوارف البهیة (علا یلم بعض
 هذا و لا یوم به) ای بکله (ولایه ضمه) ای عاده (الامن مار من الدرس) ای دوام المدارسة و لا یلم المدرسة
 (و العکوف) اقبال علی الشی و زبیل تعظیم مواظبت و مسلازمته و منه الاعتکاف (علی التکلیف و مناقته) نه
 مثله و فاولوله معاملة من نفع البعیر اذ ابرک ای بحالیه اهل العلوم و بعض نه خنده قاف و موحده الیه مثاقبه
 مباحثه معنانه در (اهل اعمره) ظرفیت او زره منصوب در یعنی ماذ کریر و ن خطه شمار اولان عوارف حضرت که
 بعضیسنه دانش و فضل عن کله بائند معارفک حقه قیام و کوشش و هیاب اوله مر الاحفظ در زبانه معارست
 و کتب مطوله به ملازمت و اهلتدن تلقی برله مدقه العذر دانشوران الیه بحالست و مباحثه به بعد و اجتهاد ایدن کسه
 دان اوله یلور (وهو صلی الله علیه وسلم رجل كما قال الله تعالى ای) ای فی حقه عذقه قاف و فامو ابالله و رسوله الشی
 الا ی و قول كما قال الله ما قبل و ما بعد فی قید اولوب مصنف علیه الرحه سلطان عالم صلی الله علیه وسلم رجل
 اطلاق آیه ان اوحینا الی رجل منهم کریمه شندن مستغادر و محل ادا المعنی اشعار اوله فله دره و ما بعد مرماه
 و ای مادر نه تسببت و ایا عربه منسوب اوله (لم یکتب ولم یقرأ) صفة کاشفه فی مفسره در (ولا عرف بصحبه من هذه)
 ای الکتابه و القراءه (صفتیه) ضمیر من افظنه عاند در (ولا نشایین قوم اهام علم ولا قراءه شی من هذه الامور) حال
 انک که حق سبحانه و تعالی اول حضرتی معجزه الیه ای تعیل و وصف ایلدیکی اساهر کرا و قور یازر اولمقه ده ماذر زاذ
 اولوب دخی ککات و قراءت علامه موصوف ارباب دانش و بینش الیه هم صحت اولمری غیر معروف و بالمدارسة بممارسة
 انصافی ممکن اولان علومندن برنده درایه و روایة علم و قراءه شایان طیانته میانه سنه تشه باب و پرورش یافته
 دکل ایلدی (ولا عرف هو صلی الله علیه وسلم قبل شی منها) دخی اول حضرت قبل به شته و ظهور معرفته عوارف
 لدیه مذکور دن بر شینک علم و معرفتیه شریاب اولدی (قال الله تعالى وما كنت تتلو من قبله) ای قبل نزول
 القرآن (من کتاب) من الکتب الالهیه و غیرها (ولا تخطه بيمينك) ای ولا تکتبه من قبل ابضا ییلد و ذکر عین برای
 تا کید و تصور در (الایة) اذ الازتاب المبطون (انما كانت غاية معارف العرب النسب و اخبار اوائها و الشعر
 و البیان) امر حدیث اولان علم بیان معروف مر ادا اولغز بلکه منطق فصیح خطب و رسالت در که محافل و مجالسده
 شعره مقابل ذکر ایدر لردی فان من البیان لشعر احذین یوم عذابی مر ادا اولور (واما حصل ذلك لهم بعد التفرغ
 لعلم ذلك و الاشغال بطلبه و مباحثه اهل عنه) پس منتهای علوم عرب اجداد و انساب قبائله معرفت و وقایع اسلاقه
 مهارت و نظم و تره دانش و حذاقت ایلدی اولد خنی تلك العلومه مر اوله و انشد غنال و ارباب فتونله مباحثه و مشاطره
 د نصکره برای ایشان خصوصاً بیور لردی تا کین بین القبائل فلا نسا به و فلان راویه در دیو مشار الیه بالیشان
 اولور لردی (وهذا الفن) عند العرب معنی به اولان نوع بجمیع اقنانه و اغصانه (نقطة من بحر علمه صلی الله علیه
 وسلم) خواجیه عالم حضرت ترینک در بای بیکران علم و عرفانلندن بر قطره و افتادن دره در (ولا یسبل الی حیدر المجد
 لشی) لام برای تقویه زانده و حیدر لفظیه متعاق اولور (عما ذکرناه) امدی مطالب و مقاصد دن ذکر ایلدی بکمر
 اموری شاهره مستعین رو کردان اولان زنده یقل انکاره سبیل و مجال نایاب و محال در (ولا وجد الی حیدر حیدر)

فی دفع ماقصصنا الاقوالهم اساطیر الاولین) جمع اسطوره کاحدوثة دخی حکایه و بیان قیلیدغیر مواد لدفعنده
کفره و غیره یعنی قرآن مبینة افاضیض کذشکان و کاذب پیشین دیمه لرندن غیرتی تلبیس و تزویر و مکیده
و هیاب اولدیله (و انما یعلمه بشر فر دالله قوالهم بقوله) دخی عنده کفره حضرت سید العرب صلی الله علیه وسلم اعلم
وار و آمدن تلقی و تعلم یعنی اکابر تعلیم علم ایدردیوهره زخای اولدن غیرتی وجهله حیلله تصور و عیوب پروردگار
غیر و انزلک هذیان و ترهاتلین بوجهله رد و صدیوردیکه (لسان الذی یلحدون الیه) و فی قرآه یفتح الیاه و الحاه
ای میلو (و هذا) ای القرآن (لسان عربی مبین) ای لسان من ادعوا انه تعلم منه لسان عجمی فکیف یکن
تعلیمه و الاله لم منه (ثم ما قالوه مکابرة العیان) بکسر العین بعد ذلک اول حضرت شخص عجمی تعلیم ایدردی عیانا
و مشاهده انکار من غیر دلیل و دعوی بلاینه در (فان الذی نسبوا تعلیمه الیه) متعلق بنسبوا (اما لسان)
الفارسی (او العبد الروی) غلام حو یط بن عبد العزی (و سلمان انما عرفه بعد الهجرة و نزول الکثیر من القرآن
و ظهور ما لا یبعد من الایات) پس انرا که زعم باطل و فکر عاقل اوزره نبی کامل و مکمل حضرت تریته تعلیم علم اسناد
و نسبت ایتد کبری کسسته یا سلمان فارسی و یا عیش نام عبد رومیدر حال انکه سلمان اخیر هجرت علیه سلطان عالم
و قرآن جلیلدن بسیار ایات و حکم و معجزاتدن مالا یحصیر علامات نزول و ظهور و ند نصکره معارفه و ملاقات
بیور یلوب رفع انکشت شهادت ایشیدی با این همه قبل الهجرة دانی عالمک صلی الله علیه وسلم علوم و معارف افاقه
و لوله اندازا شتهار اولدینی کالشمس فی جوالسماء هویدا ایدی * نهاده جلی کون مکانک سرمستوری *
ضمیر نه عیان لوح قضائک و ازینم انی (و اما الروی فکان اسلم و کان یقرأ علی النبی صلی الله علیه وسلم و اختلف
فی اسمیه) اما عبد رومی کرچه قبل الهجرة داخل حصن حصین اسلام اولوب اقتباس انوار
تعلیمه حرزالامانی قرآن صداتی تعلیم ایدردی و اول عبد رومینک نامی بلعام و عیش یا جبر و یا خود بسیار اولده
اختلاف اولندی (و قیل بل کان النبی صلی الله علیه وسلم یجلس عنده) اضرب عن اسلامه و قرآه علیه الی انه کان
عبد رومی یا محترف بصقل البیوق (عبد رومی عند المروة) حرفه صقل شمیر ایلدر کار اولوب حضرت صاحب
السیف و القلم صلی الله علیه وسلم مع اتباعه بالسماده مر و دن کذا و ایتد بکه استراحت ایچون دکانجه سته جلوس
برله صفایاب اولوردی دینلدی امدی اول حضرت له خلوص مکان نایاب ایکن تعلیم امکان فوجهله شایان اوله پس اضرب
یا انتقامی و یا باطالی اولور (و کلاهما عجمی اللسان) سلمان و عبد رومی هر برینک لسانلرنده عجمه مقرر ایدی (و هم)
اسناد تعلیم و تعلم ایدن و زخایان قریش (الفصحاء الد) جمع الدشدید الخ صومعه معانسته (و الخطباء السن) ضم لام
و هم کون سین مهمله الی جمع لسن فصیح اللسان طلق البیان و قیل جمع السن (و قد عجزوا) فتح و کسر جیسله
(عن معارضة ما اتی به و الا تیان بمثل) عطف تفسیر (بل عن فهم و صفة و صورة تألیفه) اصل معنای وصف سنک
برسنک نه ایدن بعد از ترتیب کلام متین ایچون استعاره قیلندی و بعضی فسخه بدل الی اوله وصف ایراد اولندی
و التالیف اخص من التركيب (و نظمه) لفظ مذکور و ماقبل و صفة اوزره معطوف لرد و عن معارضة لفظی اوزره
عطفی شایاندر و نظم دخی تناسق کلمات ایچون نظم دردن مستعار در و الحاصل اول حضرتک عبد رومی و فارسیدن
تعلیمی شاتده سر اغاز طعن اولدر مقام خصامده او جکیر اولوب علی رؤس القوم کلام بلیغ و زبان فصیح ایلد کویا اولور
کسسته لایدیله هر حال اول حضرتک در کاه کبر بادن الحیا بیوردی ایتد مقابلده و معارضة و ماتدنی اتیاندن عاجز
منلن ایراد کل بلکه کنه بلاغت و ترتیب فصاحت و شکل جواهر و زواهر الف و مناسباتی درک و فوهندن در مانده
ایدیله (فکیف) للاستفهام عن الحال و الوصف المبهم و کاهی تعجب مراد اولور و نحو کیف تکفرون بالله (یا عجمی)
ای کیف الظن یا عجمی دیک کلام عربده سائغ ترکیبدر کف بل اذاجاء الشاء اسال (الکن) بمعنی عدم انصاح لسان
و بیان نطقه ناجسبان اولان عجمی زبان کسسته لصفه کاشفه سی و ما ینطق عن الهوی اولان ذات جلیل الشانه
نوجهله تعلیم علوم و معارف ایدله (ثم) بفحشین و قد تکسر عنه کلام موجب جوابده و افسح و کاهی ابتدای
کلامده ایراد اولور و بمقامده و رودی اسال (و قد کان سلمان اولیاعلم) فتح موحده و سکون لام و عین مهمله و الف و میله
عبد رومینک اسیدر و کسر با ایلد بلعام و بلم دخی شهرت ایدر (الروی او عیش او جبر) فتح جیم و سکون موحده
ورا ایلد فاکه بن مغیره و یا عبد جبار حضرتی مر ویدر که جبر الی سیدی ای محمد تعلیم ایدر سنک دیو ضرب بی اصوله
اغاز ایلدیکی دم لا والله بل هو یعلمی و یدینی زمنه سیله کند و کند و به جبر کسر ایدردی (او یسار) فتح منشاء
تحتیه ایلد (علی اختلافهم فی اسمیه بین اظهرهم) خبر کان (یکامونه مدی) غایه و جیح مدطویه اطلاق اولور
(اعا رهم) هرزه کویان قریشک دروغ و اسناد لری اوزره استدلالدر که اول سلمان فارسی و یا بلعام روسیکه نام و شاتده

اختلاف فکرة محمدین اوزره قوم عرب مبانه سنده او فاکتذرا اولوب مدی الامار انزله کفت و شنید ایدر لرایدی
(فهل حکى عن واحد منهم) ضمیر سلمان و رومی به عاید اولوب تجوز اضمیر جعله منی دن تفسیر اولور (شی من مثل
ما کان یحیی به محمد صلی الله علیه وسلم) و فی نسخه من مثل ما جاء به یعنی حضرت نحر الرسل صلی الله علیه وسلم اتیان
ایلدیکی ایات ماتدی او و رذن برشی سلمان فارسی و یا عبد رومینک برندن نقل و حکایه اولندی (و هل عرف واحد
منهم بعرفة شی من ذلك) و انلرذن برشی حضرت شاه رسالتیه بخشایش خدا اولان معارف لدنیه و عوارف بییه دن
برشیشک معرفتیه شهرت عار اولدی (وما) للاستفهام (منع العد و حیث قد علی کثرة عدده) بفتح العین (و دووب)
بوزن قه و ده صدر در جد و عجب معانسته (طلبه و قوة حسده) حاسمه ایلد (ان یجلس الی هذا فیأخذ عنه ایضا
ما یعارض به و یتعلم منه ما یحتاج به علی شغبه) فتح غین مجله ایلد و لجاج و تبحر فتنه و شر و فی بعض النسخ علی
شعبه فعلی لاله ای لا یحل مشایعیه و متابعیه یعنی علی القرض و التسليم دشمن بدکارک ذوات بسیار و جد و طلب
و کمال حسد لیه فارسی و یا رومی بجلسته ملازمت و انلرذن فخر عالمک ککند و لره معارضة ایلدیکی شیئی تاقی
و شر و شور لرن تیجیح اوزره ما یحتاج به اولان لدلی تعلمه نه مانع و ارایدیکه علی زعمهم سلمان و یا بلعام حضرت تعلیم
ایتدیکی معارف اول حالده انلر دخی بونلرذن مع زیاده تعلیم ایدوب ثم حاشامیدان معارضة ده سبق دهان دانشوری
قیله لرایدی (کفعل المضمر من الحارث بما کان یخرق به) من الخرقه باناء المجهة و هی کلمه مولده کاذ کره الجوهری ای
یزخرف به (من اخبار کتبه) نضرب فی نصرک کاری اساکه سر کدشت رستم و زال و حکایات پهلوانان بی ما کتلم
ایلیوب نادى سفاقریشده قصه خوانلق ایدوب کلام مر خرفه ایلد حاشاشم حاشامحمدک نقل و روایتندن خوبتر
قصه پر عیباخبار ایلدم دیوشکسته و بسته خیللی و قاروط طمراق قصه خوانی ایدردی و من قال سائر مثل ما نزل
الله کریمه سی نضرب فی عون و نصرک شاتده نزول بیورلدی بعد ازین اول کافر بدتبار عداوت حضرت نبی قهاره
اضرار ایتدیکن کافرا کشته تیغ اسلام قیلندی (ولا غاب النبی صلی الله علیه وسلم عن قومه) طول فصل و اعتراض
بین المعطوفین محل عطف اولمعین بالاده کذا رایدن و لاعرف قوی اوزره معطوفدر (ولا کثرت اخذ لافاته الی بلاد
اهل الکتاب فیقال انه استمد منهم بل لم یزل بین اظههم بری) ضم منشاء تحتیه ایلد حفظ و مراعات و یا فکله رعایه غنم
و مواشیدر قول آتی به معنای اخیر حسباندر (فی صفه و شباهه علی عادة انشائهم) او انبیائهم یعنی دخی اول نور دیده
جان تعلیم مکتیاب اوله حق مرتبه دیده قومندن نهان و بلاد اهل کلاه ایاب و ذهاب و تردداتی بسیار اولدیکم
غیبویت و مسافرتی عالنده ارباب ککمتدن استمداد عوارف و استفادة معارف ایلدی دینله بلکه طوقیت
و بلوغی خائنده پسران عرب داب و عاداتی اوزره برقی منهم و سمع محافظه و میان قومنده مراعات اولمندن اول
عمرندن آخر امر نه وارنجه زائل اولدی (ثم لم یخرج عن بلادهم الا فی سفرة او سفرتین لم یطل فیها مکنه) بضم المیم
و تفتح ای اقامته (مدة یحتمل فیها تعلیم القایل فکیف الکثیر) یعنی شاب بالغ اولد قلند نصکره بلاد قریشدن نقل
رخت اقامت ایتدی ابرد فعه عم مهر باقی ابی طالب معینله عزم سفر شام بیوروب انشای راهده اشارت بحیرای
عارف برله رجعت و برکره بنده خدیجه الکبری میسر ایلد و احله بند تجارت شام ایدوب بریابی دفعه
مسافر نلرنده تعلیم اندک محتمل اولور مدت انده اقامت بیورمد یلر فکیف دانش بسیار تعلیم تصور اوله امدی نبی ایلد
استفهام انکاری بر سبیل برداندر و صنفک اوسقرتین ایلد ترددی قراول کالعدم اوقای ملاحظه سیله و نمادر
دخی کل نوریده باغ بلاغ طفل ایکن دایه سی قوجاغنده بنی سعده روانه اولمیری و برای دعوة بنی عبدالمطلب طائفه
عزیمتری سفردن شماریده دکلد (بل کان فی سفرة فی صحبة قومه و رفاقة) فتح را ایلد موافقت معانسته مصدر در که
سیر و سفرده اجتماع و یکدیگرک رفقه معامله سن مستلزم اولور (عشیرته لم یغ عنهم) مصنف علیه الرجه اثبات
مدعی و تأکید سابق قصد ایدوب بیوررکه با یکده ما تابان رسالت علیه التحیه سیر و سفردن کند و قوی دائره
و محبتنده و قبیله سی مراقتنده اولوب اهل کتاب و تاقی علوم محتمل اولور و وجهله پیشگاه خویشاندن بی نشان
و کوزدن نهان اولدی (ولا خالف حاله) بالنصب علی المفعولية او الرفع والمعنی و ما اختلف حاله (مدة مقامه) ضم
میلد اقامت معانسته مصدر در (بمکه من تعلیم او اختلاف) و من بیان لامریده (الی حیر) فتح و کسر حاهمه
ایلد عالم یهود (اوتس) فتح و کسر فافله دانی نصاری و ضم قاف قس شهرت یاب اما غلطدر (او منجم) علم و احکام
نجومه عارف (او کاهن) ممن یزعم انه یخبر عن کائن و مکمل مکرمه ده مدة اقامت تارنده نشه یاب اولدی بی حال اوزره
قرا ایلد یوب دان و دانشورانه تردد ایتد یوب تعلیم و تعلله تابه هجرت تغییر حال ایتدی (بل لو کان بعد) بضم الدال
(هذا کله) اسم کان فی اصل الدلیلی بل لو کان هذا کله بعد و هو ظاهر جرد و فی نسخه بل لو کان هذا بعد کله (لکان

مجتبی مانی به فی) و فی نسخه من (مجتبی مانی به فی) ای مزبلا واد حاض ازلاق معنائه
 لغزنده عبارتده استعاره مکنیه وخطوط در (لکل حجة) بعض نسخه ها شکل شبه وارده در (و مجتبی) ضم میم و سکون
 جیم و تخفیف لام و تخفیف حقه ایله و یا خود فتح جیم و کسر لام مشدده ایله ای کاشقا و موضعا (لکل امر) ابطال
 اقاویل بخبرده ترقی یوریلوب بعد ثبوت خلافت فرضا اول حضرتک دانشوران اهل کابدن استفادۀ معارف و انرا ایله
 آمیزشی وقوع یافتۀ زمین اولسه بیلۀ اعجاز قرآنله انبیان یوردی عوارف لدنیه و الهیه ایله تشریف هر رشتۀ عذر
 و بهانه فی کسسته و بریده و هر او هن من بیت انکبوت اولان دایلی محو و ابطال و شائبه ربیب و کبان اولان هر امری
 موضح اولور

(فصل اول)

(ومن خصائصه عليه السلام وكراماته وباهر آياته) جار مع المجرور للحصر والاعتبار بمقدم خبر (انبأوه) بفتح الهمزة
 ای اخباره الواقعة مع الملائكة والجن و امداد الله له) كسر هـ مزه ایله مصدر در من امدد امداد و امداد
 امر محبوسه استعاره مانی و امداد نام بها كمة كرمه سبله مستدل و لفظ مذامر مكر و هذه مستعمل اولدینی و غدله
 من العذاب مدا آتیه مستشهد در کافی الراغب (بالملائكة) المقرین كوقعة بدرو حنین (وطاعة الجن له) بین الجن
 و الملائكة عبارتده مخالفة طائفة جنیانك عدم امداد درین مشعر اولور (ورؤية كثير من اصحابه لهم) ای لاه الملائكة
 والجن وهذا اجمال يتبين لك بعد تفصيل احوال (قال الله تعالى وان نظاهرا) تشديد و تخفیف ظا ایله خطاب
 عائنه و حقه مریضی الله عنما به درای وان تقاونا (عليه) ای علی النبی صلی الله علیه وسلم عایسوه لدیه من الافراط
 لكثرة ميله اليه (فان الله هو مولاة) ای ناصره (وجبريل) كسر و فتح جیم له (الاية) وصالح المؤمنین و الملائكة بعد
 ذلك ظهیر آیه مذ كور متعلقه تفاسیر فصل فامن باب اولده كذرا ن ایلدی (وقال تعالى اذ يوحى ربك الى الملائكة اني
 معكم فثبتوا الذين آمنوا) ای یاتی معكم معینا لهم (وقال اذ تستغيثون ربكم) عزای عزای بدرو مزلدر كاه كبریا به
 باغيات المستغيثين اغثنا و اعنا علی اعدائنا مناجات و مناداته خواستكار نصر و غیاث اولدیفكر جالده (فاستجاب
 لكم اني معكم الايتين) بالف من الملائكة مرفقین بك من الدال ای متتابعین و بتفصیلا ای یردف بعضهم ببعض یعنی
 هر اهر و شان بدرو بی مزا عانت الله دعا كزی قرین اجابته یوردی مصنف علیه الرحمة الايتين اشارتیه اذ یوحى ربك
 ایتیه كریمة اذ تستغيثون مراد ایدر نفع الجناب عنین الخطاب رضى الله عنهم دن مریدر كه حضرت سلطان عالم صلی
 الله علیه وسلم روز شرف سوزیدر ده امداد مقام بل و خصام اولان روبا من نشان كذار كثری و شیراز موحیدینك
 قلته نكاه ایلوب تیسرفتح و ظفر رجا سته قبله حاجاته توجیه روى مناجات یوروب الامم انجزلی ما وعدتني اللهم
 ان تملك هذه العصاية من اهل الاسلام لان عبد في الارض اليه فرع در نیازى تیزر ایتیدر لا جرم مهم صائب نیاز
 هدف اجابته اصابت ایدوب مبارزان بی باله زوجت و مجتهد ملائكة كبرله امداد و تقویت اولمغنی پای مقاومت
 كفارسست اولوب مستند طراز چار بالش اقبال حضرت تری روى ضراعت و ابتالی سوده زمین شكر كذارى
 و دمه السرورى سجدة هزار دانه محدودنا كاری حضرت باری ایتیدر (وقال واذ نصرنا اليك نغرا من الجن
 يستمعون القرء ان الاية) فلما حضروه قالوا انصروا فلما قضى ولوا الى قومهم منذرين ای و اذ املناهم و اوصلناهم
 اليك و نقر ما دون العشرة در كه بران نصیبین دن یدى و باطقة و زبقر ایدر امام صف انبیاء علیه التحيا باطافدن عودت
 و انشای راهده بطن فخله دیکله شهرتیباب محله شرفزول یورد قزنده قائم ججاده نماز اولوب اواز بلند ملائكة
 نوازا یله قرا ته مر اغاز یوردی ایات یشات جنیانك كوشزدی اولد قده مع قبوله اصفاء و انرو فومندن جمع كبر
 منبج مستقیم دینه مهتدی اولقله منشور اجلال احمدی صلی الله علیه وسلم توفیق رفیع رسول الثقلینله موضح اولوب
 طائفة جنبه نبی مر مل اولد قزینه بوایه جلیله دلیل كایدر جنیانك اول حضرتله اجتماعی ایكی دفه و یاز یاده اولمغنی
 واقعه بطن فخله دن اوج ای مرورنده تكرار كروه پریاندن بر طائفة شعب مجنوده كه كورستان مكدن عبارتدر
 رایت افرازه ز ملازمت و شرف خدمت خواجة كائناته قانر امدات اولدیلر و نصیبین دیار نجسته انا و عیندن
 برقریه احمیدر خطه عراق حاویه اولد بقی بلدة معروفه دكدرد (حدثنا سفيان بن العاصي انقبة بسماعی علیه)
 بیان رتبة سماع تقدم ایلدی (حدثنا ابوالثيب السمرقندي قال اخبرنا عبد الغافر الفارسي حدثنا ابو اجد الخلودی
 حدثنا ابن مهزيان حدثنا مسلم) قنیری نیسا پوری صاحب الحجج (حدثنا عبيد الله بن معاذ) ابو عمر و الغنیری ابیكوز
 او توبزیده مستور نماسخانه قبر بر نور اولدیلر (حدثنا ابی) یعنی معاذ قنیری قاضی بصره بوز طهسان التي تاریخده
 دفینر یزمین اولدی (حدثنا شعبه عن سليمان الشيباني) اخر ج لاه الائمة السه سته ثمان وثلاثین ومائة عازم

روضة بهشت اولشدر (سمع زر) كسر زای و تشدید زایله (بن حبش) حاه مهمله و موحده و شین مجمه ایله مصغرا
 ابو مریم الاسیدر (عن عبدالله) ابن مسعود (قال تعالى لقد رأى من آيات ربه الكبرى) لام قسم مقدره جواب
 اولوب رای الایة الكبرى من آیات ربه دیک اوله و من تبعیضیه و كبری اسم تفضیل مؤنث اكبر (قال) ابن مسعود
 رضى عنهما المعبود (رأى جبريل في صورته له ستمائة جناح) مثل الزبرجد الاخضر فغشى عليه بال جبريل
 التیوزدن بسیار اولمغنی قید مذكور منافی دكدرد زبراملائكة قابله للشكل اجسام مجرد در والعدد لا مفهوم له
 یعنی حضرت نجر المرسین جبریل امینی خلقة اصلیه سی اوزره مشاهده ایلدی كیم آسمان وزمین بینتی سید ایدر
 مرتبه التیوز بال زمردینه پر زیب ایلدی حاصلی بقول سلطان المفسرین آیه كبری رؤیتیه مراد جناب
 روح الامینی مشاهده در امامذهب ابن عباس رضى الله عنهما اوزره كیم الرضا انور و الاشرى ایه جلیله
 اول حضرت بهمنی رأسه رؤیه جمال الله جل جلاله ایلد شرفند و اختصاص صریح دلیل و اجماع در (والخبر) مبتدا
 (في محادثة مع جبريل) بروی امر اذیل (و غیرهم) ضمیر جمعی مثنی اوزره ارجاع برای تعظیم و جماعت منزله سته
 تزییلدر اولتعداد الصویر بشیرایه ماقبله (من الملائكة) و ماشاهده من ككثرتهم و عظم صویر بعضهم ایله الاسراء
 مشهور) خبر بعد الخبر یعنی مكرم مهم ما خفاه علیین حضرت تریك جبریل و اسرافیل و سائر فرشتگان جلیله
 مكالمه لری خبر و اثری رسیده درجه قوت و رفیع شریقه جسد اطهر لرله عروجه جبریل و میکائیل دوات
 و عزت آسمانین و یازنده ملازمان ركاب و مصاحبان جناب اولوب زینتسرای هفتكانه افلاك هر برنده
 نكهبان دهلیز ازمكوت اولان كرام برره و سدره المثنی خوالی سته مشاهده ایلدی صوف ملائكة عودتعداد
 افرادى الخلق علام الغیوب معلومى ایلدی و ماورای سدره حجب دهشت افزای كبریا دن قل و استقباله بال انكیز
 شتاب اولان سر و شان مقرر بین عظم و هیأ كل نور ایلرین شب اسرای بر طریقه معاینه لری روایتی بیوسه انصاب
 شهرتدر امام سیوطی الحیاتك فی اخبار الملائكة نام ككاتب جلیلنده ككوهركش سلك تدقیق اولوب خازن جنان
 حضرت رضوان كریمة تبارك الذى اثنأ جعل لك خیرامن ذلك جنات تجرى من تحتها الانهار و یجعل لك قصورا
 نبشیراله انزال و طرف ذی الجلال دن عرض سلام ایلدی یور مشلر (وقدرأهم بمحضرنه) مصدر من حضر یحضر
 حضور و تشریف و قدوم و نفس مكان مراد اولق تجوز مشهور ایله جائز برای تعظیم صاحب مجسمه اطلاق اصحاب
 ترسل ككاتبندن مفهوم در (جماعة) فاعل رأى (من اصحابه فی مواطن) جمع موطن كه محل وطن بومۀ امدۀ بر حجاز
 مرسل مظان مكاندرد (مختلفة) بدرستی حضور و سالتنا هذه ملائكة مكرمینی اصحاب باصفادن بر كروه بر كوه مكان
 متعده ده رأى العین معاینه یوردیلر (قرأی اصحابه جبریل علیه السلام فی صورة رجل بسالة عن الاسلام والایمان)
 روايتكرده شیخان و غیرهما اولان خبرده بعض اصحاب كرام جبریل علیه السلامی غیر معروف و رجل صورتنده
 مشاهده و خواجة عالم صلی الله علیه وسلم حقیقه اسلام و ایمان دن برسان اولد بقی حالدۀ معاینه یوردیلر (ورأى
 ابن عباس واسامة بن زيد) و غیرهما عائشة و ام سلمة و عمر و حارثه رضى الله عنهم آسا (عنده جبريل فی صورة دحية)
 فتح و كسر دال مهمله ایله اجل ناس و اجل اصحاب صفا استئناسدن ابن خلیفة الكبکی رضى الله عنه عصر سلطنت
 معاویه در و برامسرای علین اولدی لغة عن اوزره دحیه یعنی الریددر حسن و جمال و زب كال الله اراسته اولمغنی
 غالب احیان ناموس اكبر صورة بشرده دحیه شككته مثل ایدردی امدی عظم خلقة اصلیه ایله فرشته نور مشته
 شكل صغیره مثل بعض اجزای اصلیه سن ازاله و انسا و بعد ذاینه اعاده فهم اولمغنی به ككهم ملائكة شكل و نظام
 و انتشاره قابله انوار لطیفه در كیم هیوب و یاح حالنده نار لهیبه دخی اول حالت مشاهده و محسوس در لاجرم تأیید
 للخطا طب شكل بشره مالت مثل حقیقه انقلاب ذاتیه تصور و انیوب حق جل و علا بعض نفوس قدسیه ملكیه فی
 ابدانده كیفه مایرد تصرفه تقدیر بر بر قوتله تخصیص یور مبسب غیر بعد دروفیه كلام فی كتب الاصول و الحیكمة
 فراجع ثمة (ورأى سعد على عینه و ساره جبريل و ميكائيل) لقب و نشر مرتب (فی صورة رجلین علیهما ثياب
 بیض) عزای آمر اسوزا حده بده خاص سعد بن ابی وقاص جبریل و میکائیل علیهما السلام جنانلرین عین
 و سارا شرف موجودات علیه افضل الصلواتده قبای سفید بردوش صورة انسانیده كوروب مرعات لازمه حفظ
 و صیانت حضرتده در كار اولد قزین معاینه ایلدی امدی رؤیه ملائكة همان انبیاء علیه السلام مخصوص اولوب
 صحابی و اوایادن به ضیك رؤیتیه خبر شریف: لیل الطیفدر (ومنه عن غیر واحد) خبر مذكور ماتی طرف
 متعده دن مریدر (وسمع بعضهم زجر الملائكة خيلها يوم بدر) لباب النقولده كشیده تحریر اولسان حرره
 دندركه مهیل بن عمر و الغفاری یوردین و ابن عم روزیدر ده نبرد كاه بدره ناظر بر جیل شافقه سته چیقوب عاشای

دارو کبریا بدو ناکاه بر قطعه ابرویاره کشید نمودار اولوفتله کوهه قریب اولدوقده معصنه بلام و ملاح و همجه خیل و اقدم حیزوم دیور صوت ایستندک دیشار (دبعظم رای نظایر اروس) خفته سرعته وقوعدن کایه در (من الکفار و لایرون الضارب) یعنی چهاییدن به ضایر ملحه کبرای بدرد سر و شان کرام کند و مرکوبلری اولان سندیاد پیمالری زحرو سوقی کوثر دلدی اولوب بعصایردخی جانب کفاردن بریده سر لرین بران و غلطان اولدیفن مه اینه ایدوب اما ضارب نی نمایان اولمغین مشاهد ایده مز لدی و صاف بدر کبرایه نازل اولان برده کرام ملائکه طریقه قتل بنی ادبی ییلزلردی حضرت جان بخش جهانیان جل جلاله انره قاضی بوقوف الاعناق و اضربوا بکل ثمان الیه تعلیم قتال آدمی زاد بیور مغین دقیقه شناسان اصحاب کزین احباط بلیقه مشاهد قتلای مصاف بدر ایتد کارنده قتل شمیر بنی آدمیه قتلای ملائکه کی فرق ایدوب اعناق و مغاصله اصابته مرده اولدیری زخم خورده ملائکه در دیو غمیزا بتسلر در و یاخود وجود خیانت آلود مشر کینده سمه نار معاینه ایتلر یله فرق ایدر لدی خبر مذکور مه سل بن حنیف و ابی و اقد الی شی طر فندن تخویم کرده بیه بدر (ورای اوسقیان ابن الحارث) بن عبدالمطلب (یومئذ رجلا بیضا) کسر بالیه جمع البیض ولم یضم الباء محافظه علی الباء (علی خیل باقی) یضم فسکون جمع باقی و البلق محرکه سواد و یاض کالبیقه بالضم (بین السماء و الارض ما) و فی نسخه لا یقوم الهائی) یعنی روز برنده عزاده سید بنی آدم صلی الله علیه و سلم اوسقیان قبل الاسلام مردمان سپید رو و یاض تن سندیملون اوزره مشاهد ایلدی کیم اول دلیران روحانیانه مخلوقاتدن بر شی مقاومت مه کتیب اوله من الزجله بر فرشته همان اهلال جمیع اهل دنیا به کافی ایدی تکیم جبریل ذی قوریشت جنا حمله مد این قوم لوطی بزکشته حال هلاک ایلندر (و فذکانت الملائکه تصافح عمار بن حصین) مصغر حصن علم منقولدر عمارن صحابی خزاعی و زبیل بصره معابد قحانه لرنده سلام سر و شان قرع مسامح سکان ایدوب الی ایکی عام هجریده ملائک الموت ایلدخی مصافحه و تسلیم روحله حیانتدن کفید ایتسلر در و مصافحه الیه ویرمان ایدی خبر مر قوم ماعقله الفصلدن کبرجه بیرونذر لیکن استطراد اذ کری ملائم مقامدر (واری) همزه الیه مفعولینه نه دیه ایدر (النبی صلی الله علیه و سلم) فاعل اری (الحزبة) بن عبدالمطلب رضی الله عنه (جبریل) علیه السلام (فی الکعبة) عند الکعبة اوفی داخلها (نفر مغشیا علیه) یعنی صفدر محارب حزبه بن عبدالمطلب شاهبازانمانه رسالت صلی الله علیه و سلم حضرت نرندن سیرغ سدر نشین جبریل امینی خلقة اصلیه سی اوزره رؤیتی التماس ایلد کارنده کعبه مکر مه ده عم محترمه روح الامینی اوانه بیوروب اندرخی همان لحظه زبرجد اخضر ماتندی پای سدره پیمالین هنوز مشاهد ایلد کده مهات و عظمه متدن طاقت آوار اولوب مغشی علیه ساقط اولدیفن عمار بن یاسر طر یقتدن مرسلار و ایتکرده بیه بدر (ورای عبد الله بن مسعود الجن الیه الجن و جمع کلامهم و شیههم رجال الرط) ضم زای و تشدید طاء ممله الیه طائفة سوداندن بالا قدر طائفة در و فی القاء و س انهم جبل بالهند مغرب جت رسول الثقین حضرت تلی طائفة جنی اسلامه دعوت ائذالده مأمور اولدیفن شب و العجده خادم عاقبت محمود عبد الله بن مسعود ملازم خدمه خیر البریه علیه الفکبه اولمغین پربانی کوروب کفتار لرین استماع ایلدی و انلری قوم رط رجالتنه تشبیه ایتدیر سید الکونین علیه السلام حضرت تری بنه وفاده جنیان الی ذمه و قوعی ابوالبقا الحنفی علیه الرخه اکام المزجان فی اکام الجنان نام کابنده کشیده حریر تحریر در که اولابری کجه جان عالم صلی الله علیه و سلم دیدده اصحابدن نهان وارتسی جانب خزان مکه به روان اولدوقده طائفة جنی دعوت لرین بیان بیور دیر ثانیاشعب بخونده رفوعیافته نانا اعلای جبال مکده و رابعی بقع غرقده خامس ابیرون طیبیه طیبیه ده در کابن الزبیر رضی الله عنه ملازم خدمه حضرت ایدی سادسا بعض سقر بمویده ظم و رولمشدر و ابن مسعود رضی الله عنهم حضور و رؤیتی غرقده بنه ده بران نصیبین اولوقد لائل النموده تخویم کرده اوفوغم علیه الرحه در (و ذکراین سعد) محمد بن سعد مصنف طبقات کبیر و صغیر کاتب و اقدی ذیکله شهر تیا بدر ایکوز او تو ز نار یخنده وادی عدمه وضع قدم ایلدی (ان مصعب بن عمیر) قرشی عبد ری و صحابی بدری رضی الله عنه در یاشرفیاب اسلام اولوب علمدار رسول الله صلی الله علیه و سلم ایدی (ما قتل یوم احد اخذ رایه ملک علی صورته) شقه طراز علم مهاجرین اولان مصعب رضی الله عنه و قتا غزوه احدده ابن قتیریه بخند بر طعن نیزه سیله شقه نور دلوی حیات او ایحق فرمان الهیله سبای مصعبده بر فرشته علوی سرشته پانواده عرصه غبار اولوب علم عالمتاب اسلامی نکون اولدن صیانت ایلدی (فکان النبی صلی الله علیه و سلم یقول له تقدم یا مصعب فقال له الملائک است یصعب) مه سالارانیسا علیه السلام حضرت تری ائی مصعب ظن ایدوب جانب اعدایه اقدام دلیرانه الیه امر ایلد کارنده یار رسول الله بن مصعب دکلم زوایا نشینان ملا

اعلاد بر ملک دیو کند و بی اعلام ایلدی (فعل) بصیغه الفاعل او المفعول (انه ملک) امار وایت کرد و ابن ابی شیهه فی المصنف اولان خبرده شاه رسول صلی الله علیه وسلم حامل الواسع لام اولان ذاته اقدم مضرب دیو او او بار خطاب اولد قده بی حزن و خوف عبد الرحمن بن عوف یار رسول الله مصعب قتل اولغدی بی دیو پرسان اولد قازنده بی و لکن مقامه بر فرشته قائم واکانامه اشدردی و علم شریفی الله هار یوردیلر * پوشیده مدرر ازمن اولدله کم * مشهوردی اوله نقش سر اپرد غیب * قال الشارح علی القاری و فیہ احتمال انه عرفه من اول الوعد و انه لم یعرف ثم کان یقول له مصعب من قبیل تجاهل العارف او یتزیل الجهول منزلة المعلوم او تسخیه له باسمه او علی نقد بر مضاف نحو نائبه و الله اعلم (وقد ذکر غیر واحد من المصنفین عن عمر بن الخطاب انه قال ینا نحن جلوس) یروی انا جالس (مع النبی صلی الله علیه وسلم اذ اقبل شیخ ید عصا) عصا سلاح بیران اولغین شیخو ختنه مشیردر لله در الباحرزی * جل العصا للمبتلی * بالشیب عنوان البلاء * وصف المسافر انه * النبی العصا کی ینزل * فعلی القیاس سیل من * جل العصا ان یرحلا (فسلم علی انبی صلی الله علیه وسلم فرد علیه السلام فقال نعمة الجن من انت) نعمة لغضی مبتدأ مقدره خبردای هذه نعمة عن عمر بن الخطاب رضی الله عنه طریقتدن امام بنی و ابن ماکولا اسرار باب تصانیفدن بسیار اصل انصاف نقل وروایت بیوردیلر که فاروق اعظم بیوردیلر شمع بزم جهانقر و زرسالته بیروانه اساجع و جلوسه زائنا سند بر بیر روشن خبر عصار دست مجلس منیره اقبال وادی مراسم سلام و رد سلام انجیامده حضرت رسول انس و جان علیه صلوات الملائکة بصوت صدای جنید ریوردی و ان نام و شاتندن استعلام ایلد کارنده (قال انا هامة) بتخفیف المیم (من الهیم) کسر ها و مشاة تخفیه و میله قیل و زنده در (ابن لاقش) بکسر القاف اولاقش زیاده تخفیه (ابن ابیاس) ابوالجن اولان عزازیلدر که ابومره ایله مکتی دخی طارث ایله بشام یعنی ذریب ابلیسن هامة نام جتی بم دیوب (قد کرانه فی نوحا و من بعده فی حدیث طویل) دخی اول پیر پری نژاد حضرت نوح علیه السلام و سایر پیغمبران کرامه ملاقی اولدیغن یاد ایلدی (فان النبی صلی الله علیه وسلم علمه سورامن القرآن) دخی خواجسته عالم مشار الیه سور جلیله فرقا نیه دن مرسلات و نبأ و تکویر و اخلاص و مه و ذن سور و غیره نقلین ملتبی اوزره تعالیم یوردی خبر هامة بن نصر و عقلمی و ابن جوزی نقلی اوزره موضوعیت و محتمله قال و قیل محمد بن در ککار اولغین بطوله ذکر و تفسیر بیان خامه خفیف ضعیف عهد اهما سانه محمد میلدن اباقیلندی و الله اعلم (و ذکر الواقدی) محمد بن عمرو بن واقد المذنبی سنه سبع و مائتین دارالسلام بغدادده سنین عمری شش سکنه عده سنده منحل اولشدر (قتل خالد) فاعلنه مضاف مصدر در مفعولی افظ سودائی در (عند هدمه العزی) تأیث اعز قبیله بنی غطفانده بدر رخت و یامکان واحدده اوج شجر اوزره بنیاد اولنش بر بنادن عبارت ایله یکم اکا پرستش اید نزل اصوات مختلفه کوشن در لری اولوردی (السوداء) بعض نسخده للسوداء و ورویدایوب لام برای تقویة اولور (التي خرجت له ناشرة شعرها عریانة) حالیت اوزره منصوب بلدر (فجزاها) فتح جیم وزای مشده ایله یا خود دال مهملة مشده ایله در قطعه و قطع معنای ینه و غیر تأیث سودایه راجع اولور (بسیفه و اعلم النبی صلی الله علیه وسلم فقال له ثلاث العزی) ان تعبدایدا ان کانت الاشارة لما وقع به العقل من الشجرة فظاهر وان کانت الاشارة للسوداء فسمیها عزی و هی اسم للشجر و البناء باعتبار انها هی التي عبدوها حقيقة كما یقال الحج الحج و الحج باطلاق الشی علی المقصود منه فهو حجاز حاصل کلام جناب سیف الله خالد ابن الوائدی غطفانک پرستش ایلد کازی عزی نام در ختل هدی اثنا سنده پیره زن صورتنه معتدل بر سیاه بدسیرت بریشان موی و غریبان تن جناب خالد نمایان اولوب سیف الله رضی عنه الاله انی شمشیرموشکاف و دنیم ایلدیکن در که رسالت دستکاه اعلام ایلد کده اول سودا عزی ایدی بیوردیلر ابن واقدی علیه الرحمة نقل ایلدی خبر مذکور بیبقی و نسائی و غیر یلر وایتلرله بیوسه درجه صحف اولغین اکثر تفسیرده ماطور و امدی طائفة جن دخی ملائکه اساسور مختلفه ایله تشکله قدر تاب اولملری امر محققدر (وقال علیه الصلاة والسلام) کافی الصحیبن عن ابی هریره رضی الله عنه (ان شیطانا) ای المردمن الحق (تلفت) بتشدید اللام ای تخصص بفتة (البارحة) دون کجه لیله ماضیه در (لیقطع علی صلاتی فامکنی الله منه فاخذنه فاردت ان اربطه) کسر و ضم باه موحده برله (الی ساریة) ستون واسطوانه (من موارى المسجد حتی تنظروا الیه کاکم فذکرت دعوت اخي سليمان رب اعفر لی و هب لی ملکالا ینبغی لاحد من بعدی فرد الله خایبا) ای موانا حقیرا (وهذا باب واسع) شه سر و ش بهه صلی الله علیه وسلم بیوردی که دون کجه بر دیو جیم غماز مه فسادرم اولغیچون قید بندندن و هاب اولور اوزرجه هجوم و برتاب ایلد کده رب معین بنی اقدار و مکنه نیاب بیور و دیوی اخذ ایلیوب هر ایدایلد که اسطوانات مجسمه بدنه دن

برسته و نه ای بنده ایم تا کیم سز اول دیو بر روی عیانام مشاهده اید سز اما برادریم سلیمان علیه السلام دعا می
 یاد داشت اولوب بیور مشلاید یکم الهام مقام نبوت شایان اولدی زله می عفو و عنا یتکله پوشیده بیور و بوقول که
 بر ملک عظیمه ارزانی و احسان ایلد کیم یندن غیری بر فرده میسر و سزوار اولمه دیکین توقیراله و تأدیه مقامه دیو
 رجیک قید و بند صد دنده اولوب تکه یان غیور جل جلاله حضرت تری ای مه انا ذلت و حقارتله درو پاش حضرت
 قیلدی بیور مشلدر امدی لفظ شیطانک منکر اورودی احاد جندن بر دیو اولمه سن مشیر و عا دنا پند قیدله بسته
 اوانی طاقه جنه مخصوص اولدی بقی تفت لفظی ایرادیه شد عضد مدعا قیلنور و شکل کر به اوزره بروزی مروی
 و شیطان مسفور عزازیل منقور اوانی دخی محتلدردیشلر وایتکرده ابن عبد البر اوزره جتی عامریدر که ناله امزش
 ایدر لر و بر طاقه ارواحدر که کودکانه تعرض ایدر لر و قرین انبیا و زهاد اولنله ایض تسخیمه قیلنور کذا فی تفسیر
 القرطبی و الحاصل حضرت یوسف میرانس و جان علیه صلوات الرحمن جناب لرینگ مروشان و جان ایلد مکالمه و معامله لری
 اخبار و اناری باب دکل بر کاب اولور و هی غیض من فیض

فصل

(ومن دلائل نبوته) صلی الله علیه وسلم ودلائل علی خلاف القیاس جمع دلیل و ادایل معنائه جمع دلالة اوانی
 تحتلدر قال الراغب الدلالة ما یوصل به الی معرفة الشئ وتسمیة الدال والدلیل دلالة کنسمة الشئ بصدره انتهى
 وعلامات رسالته) اضافات برآی نفسندرجله مذکورده قدم خبر اولور (ما زاد فی الاخبار عن الربان) زهاد
 نصاری جمع راهب (والاخبار) جمع خبر فتح و کسر حاصمه ایلد داناییم و دو علمای اهل کتبه اطلاق اولنور (وعلماء
 اهل الکتاب) من قبیل عطف العام علی الخاص و کتب توریة و انجیل و سایر کتب الهیه در بعض نسخده اذاجده
 الکتاب وارد اولندر (من صفته وصفة امته واسمه و علامته و ذکر الخاتم) فتح و کسر مشناله مهر نبوة (الذی
 بین کتفه) بیضة حمام و زرا الحلة و یا شعرات مجتمعه علی اختلاف الروایة تفصیل کذا را بنمشد یعنی خلاصة
 الموجودات علیه ازکی التحیات حضرت ترینگ صفة جليلة و امتنک نعت جميلة و اسم و رسم حضرت نبویه و دوشانه
 شریفه لنده قراریافته مهر نبویه می لری ذکر و شانه دن دانایان اهل کایدن ترادف و تنایع ایدن اخبار خجسته انار
 و سلطان کامکار لمارت رسالت و علامت نبوتند دراز جلله سر لوحه دیباجة توریة اولان ایاندن برسی محمد رسول
 الله عبد المختار و امته الجمادون و رونقده سطور زبور اولان سیاتی من بعدک نبی یسمی احمد و محمد امته مرحومة
 اعطیتهم مثل ما اعطیت الانبیاء و سر سورة انجیل جلیلدر صاحب المدرعة و الهراوة (و ما وجد) بناء محجوه و لاله
 (من ذلک فی اشعار الموحدين المتقدمین من شعرهم) من مای بیان اولور یعنی عرب عربا متألهین پیشین اشعارنده
 مندرجه اخبار و حکم دخی دلائل نبوت حضرتند درو تنوع ضم ناه و تشدید موحده ایلد نام ملک بن جمعی تبایعه در قال
 التلمسانی و هو ابو ربیع الذی کسى البیت و لم یسقه الیه احد و من شعره اللطیف * شهدت علی احمد انه *
 رسول الله باری النسم * فلو مد عمری الی عمره * لکنت وزیراله و ابن عم (والاوس بن حارثة) بن ثعلبة
 من العنقا (و کعب بن لوی) بضم اللام فتح همزه و تبدل و تشدید تحقیه و هو سابع اجداده علیه السلام و نظم در برابر
 کعب من بوردندر * نهاریل کل یوم محادث * سواء علینا لیلها و نهارها * منونان بالاحداث حین
 تنابوا * و بانتم الصافی علینا شرورها * علی غفلة یأتی النبی محمد * فیحجز اخبارا صدوقا خبرها *
 (وسفیان بن جحاشم) جد فرزدق الشاعر (وقس بن ساعدة الایادی) ضم قاف و تشدید سینله عالم معنائه و یادی
 کسر همزه ایلد حین من بعد قبل البهنة حضرت ایمان ایلد بوق عکاظده ایکی دفعه شمس تابان رسالتی مشاهده
 ایتمشدی و لذا ابن شاهین و غیر یلانی زمره له اصحابدن تعداد بیور مشلدر حواریونله ملاقات و التیوز منه دن
 متجاوز و کذا را طرفانی سباع و وحوش طواف ایلد یکی مسطور و حیایف اناردر و من نظمه المنیف * الحمد لله
 الذی * لم یخلق الخلق عبث * لم یخلتنامه سدی * من بعد عیش و اکثر * ارسل فینا
 احدا * خیرنی قد بعث * صلی علیه الله ما * عجله رکب و حث * ومن قوله انه من عاش
 مات و من مات فاته و کل ما هو آت آت ان فی السماء نظیرا و ان فی الارض لعبرا ان الله دینا و احسن
 من دینکم الذی انتم علیه و ینبیا قدحان حینیه و اظلمک اوانه الی غیر ذلک (وما ذکر عن سیف
 ابن ذی یزن و غیرهم) سیف دیار یمنده ملولت جیردندر و لفظ یزن اشتقاقنده اختلاف اولندی شرا حدن برهان حللی
 صرفته و صاحب قاموس عله وزن فعل و علم ایلد منع صرفته ذاهلدر در ملک مزبوری مدح و تهنیه ایچون وجوه
 قریشدن عبد المطلب و امیه بن عبد الشمس و خویلد بن اسد دیوان سیفه حاضر و اولاد قلنده عبد المطلب ایلد

نیجه گفت و تشدید نصکره جناب معیوث بالحق اوصافندن بوجهله لؤلؤ پاش سوال اولدیکه
 انی لاحد فی الکتاب المکنون و السیر الخزون الذی اختربناه لانفسنا دون غیرنا خبر اعظمیا و خطرا حسیما فیه شرف
 الحیاة و فضیلة الوفاة لالناس كافة و له طایفة عامة و لانه خاصة فقال عبد المطلب مثله من سیر و برقا و قد اذاع
 الیور و المذرزمی ابعذر من قبال له اذ اولد یتهمه علام به علامه بین کتفه شامة کانت له الامامة فقال عبد المطلب
 ایح الملك عز جارك و سعیدک و علا کعبک و نما امرک و طال عمرک هل للک ان یسرنی یا فصاح فقد اوضح لی و فی
 الايضاح فقال والیت ذی الحجب و العلامات علی العقب انک لجدید بلا کذب و یونک امشالی نیجه کلمات بشارت آیات
 سلک نظمه انسلا کتده عبد المطلب سرتماده سجده شکر اولدی سیف تسلیم اسرار دن یند سرغون اولوب مویج حین
 وصیت اولدیکه اول نیجه ناشکفته فی خار ازار یوددن صون و حیاتی با ندیه کره می میانه بند و سینه آینه ده بر خیر
 مسرت بخشله یوجانه آهنگ ایلد سز دیو نیما زنده اولد یلر و لیکن قبل رأین الحول عاری کزین تاوت فنا اولدی
 امام ذهی سیف مذکور ی زمره سلسله اصحابدن عدا ایلد یوب شهاب خفاج سیفک قبل الحول و فاته دن کلام ذهی
 ناموجه اولدی فی منقهم مدریو اعتراض ایدر (وما عرف به من امره) عرف تشدید را ایلد سنی للفا علدن (زید بن عمرو
 ابن نفیل) زید فاعل عرف بن عبد العزی بن رباح العدوی و بن عم عرب بن الخطابی یعنی نبی اخر الزمان علیه شراف
 صلوات الرحمن حضرت تک نبی مرسل اولنی امرندن بعضی سنی زیدک اهل کتبه تریف ایتدیکی اخبار علامت نبوت
 حضرتند در و نفیل مصغرة بل معنی العظیمة ذبا یح قریشی اکل ایتمیوب دایما انله محالقت و المردن استکراه اوزره
 اولوب او ثانه برستندن منع و دین ابراهیم علیه السلام و اول ملتة حث و ترغیب ایدر دی قبل البعثة یحیانه جنس
 زهراب فنا اولندر خامه نادره نکار روایت نسائی علیه الرحمة در که قال صلی الله علیه وسلم انه یبعث یوم
 القيامة امة واحدة الخ یوسعه بعضیلر زیدی حلقة اصحابه اذ خال بیور مشلدر (ورقة بن نوفل) زید اوزره موقوفدر
 زمان فترنده دین برحق اوزره قیام ایدن جماعت قریشدن عارف لسان عزرائی و قاری کتب اسمانی بر بر نورانی
 ایدی و رسالت صلی الله علیه وسلم شرفیات اسلام اولوب اسبق ساقدن عدا و اندیغی مریدر مدایح پیغمبریده
 نیجه اشعار بلاغت شعاری مذکور در آفتاب قدسی بر نبوت اول ماه جاه و جلال صلی الله علیه وسلم نور یمش
 و حی اولدی اثنا سده مشهودی اولان خوارق دهشت افزای خدیجه کبری رضی الله عنهما رخصت نبویه
 عم زاده سنی و رقه و واروب قیامی واقعة خارقة محمد علیه السلامی عرضه داشت ورقه ایلد کده خاطر ورقه
 شادان اولوب فی الحقیقة محمد الامین رسالته و حی رسل یمشین اولان ناموس لکبره مہبط انوار تنزل اولدیکه
 حضرت خلاق عالم بودیاری مطرح سعادات دنیا و عقبا لته بنده استقامه یوقدر دیو خدیجه به محمدی بکا
 کوندر که بلا واسطه کیفیتی استقصا ایدم دیدی انلدر دخی ملتس ورقه بی معروض دولت محمدی ایلد کده
 قبوله قرین اولوب کتبه ورقه نور قدومیل ضیا کوسترا اولدیکه خوارق و حی ورقه به تقریر ایلدی ورقه ابشر یا محمد
 بن کواهمکه سن اول نبی منتظر من و عیسی ابن مریم بشر قیوم کدر دیو میان چانه شکر تصدیق و جبین
 صادق الوعد الامینی دعای دوام دولت تقبیل ایلدی و حق یکمدین ورقه عمرو رقه طی اولندی قال ابن سید
 الناس فی عیونهم فلان و رقه قال رسول الله صلی الله علیه وسلم لقد رأیت القس فی الجنة علیه ثياب خضر لانه
 آمن فی وصدة فی (وعن کلان الجری) فتح عین مہمله و سکون مثله و کاف و لام و الف و نونله دیار یمنده قیلد حیره
 منسوبدر بود دخی مائة معطوفدر شراح شغال تقف علی قصة عنک کلان دیو صرف عنان ایمان ایشلدر
 اما شهاب خفاجی صاحب المأثر علامه ابن عساکرک مندوقه نالینی اولان خصایصنده تعبیه قیلد یعنی جواهر
 الفاظدن نقل و تفصیل بیور دقلری اجالا ذکرا و اندیغی جد عبد الرحمن بن جد قبل البعثة جانب عینه ارخای
 عنان تجارت ایلد کده خانه عنک لانه مسافرت ادوب اکا کعبه و زمزمین سؤالات خمنده دیکزه
 مخالفت ایدر کسسه ظه و رایتدی دیکه هنوز معلوم دکدر دیو جواداده اولوردم بعدبعثه صلی الله علیه
 وسلم سفر آخر دینه عنک لانه مهمان اولوب بکا بوجهله بسط مائد مہمات و ازی اولدیکه الحار هره خیر من
 التجارة سکا بشاورتکه پروردگار جهان آفرین قومکزدن شهر اولد بر پیغمبر دیشاند یعنی ادوب اکا کاب
 جلیل انزال ایلدی دیوب نیجه آیات بشارت جماتی رشتة بلاغت نظم ایلد کده جد عبد الرحمن روبراهیکه
 اولوب جناب ابی بکر الصدیق رضی الله عنه بکان بکان اخباردر بار عنک لانی عرض ایلدی حضرت صدیق
 دخی هذا محمد دیو کلامنی تصدیق و یجاد تخانة خدیجه کبری به دلالت ایلدی حضرت در شیم صدف کوبن
 صلی الله علیه وسلم آتی کورد کده اولو بار تبسم اولوب ارسلاک مرسل بر سالة هاتما کلام معجز نظامنی کوش
 رسوله تعلیق بیور و ب اولدی خیر عنک لانی تقریر و رفع انکشت شهادت ایلد کده نصکره ابی بکر کنا لندن

اخا جبر مؤمن مصدق و ما شاهدی اولئك من اخواني حقا حدیث معجز انكار له لوحه طراز منقبت عنكلان
 جبری اولاد قرین شهاب خطابی صحیفه فخر حنده ثبت و تقریر بریور مشار (وعلماء یهود) بعض نسخهده یهود معرف
 بالآدم ورود ایلدی یهودین معنایه قبیله معروفه به علم و لغتین عنوع من الصرق و دخول الف لامدن
 معری اولی انسیدر یعنی علماء یهود که این صور یا و ابن احطت و ابی یاسر و وهب بن یهود امشالی اسلاقدن روایت
 و کابلنده قرائت ایلدکاری بعض امور محمدین خبر و بر دکاری شیر دلائل بتوتنددر پس طائفة یهوددن
 بعضی شرفیاب ایمان و بعضی کفر و عدوان اوزره و برادرکه نیران اولد یار مصنف علیه الرحمه من قبیل
 عطف الخاص علی العام و بعضی یمن یان یورور (و شامول عالم صاحب تیغ) شین معجه و نیم و لامه علی وزن
 فاعول علمای یهوددن و ملک یمن نادره تبع ایلد هم صحبت ایلدی کتاب الوفا ده تبع اولندیکه و قتابع مدینه منوره به
 نزول ایلدی شامول تبعه ناصیحی شامله کلماته اغاز ایلدوب دیدی ای الملک یو بلده فی اسماعیل علیه السلام دن
 نبی آخر الزمان یغمبر عالی مقامه مهاجر اولور که مولدی مکه و ابی احمد و مهاجر مدینه دردی یونجه
 صفات باهره مندین بالتتابع تبعی خبردار ایلدی معینه اولان رهبان ذوی العرفان غنی ادراک زمان یغمبر
 انس و جانله مدینه فی ماسن و مسکن اذعان ایدوب مکت و وطن ایتدیلر که انصار اولو الابصار انزلک غرة شجرة
 ذریه یذر (من صفته و خبره) بیان لما عرف به زید (وما الی من ذلك) ضم همزه و کفر فاول تحتیه ایلد
 و نجد معنایه مبین للجهولدر (فی التوریه و الانجیل معاجمه العلماء و بینوه) یعنی نعت و وصف و خبر سید
 البشر و علی هذه الامهات اخبار داله سی دخی کتابین جلیله و یونان اوصاف محمدیه که علما فی نقل و بیان
 و اظم سار و اعلان ایلدیلر اول حضرتک علامات بتوتنددر تنه کیم توریه موصی علیه السلام ده ان الله تعالی
 قال لا ابراهیم ان هاجر تلد و تکون من ولدها من یده فرق الجمع و بد الجمع منبسطه الیه بالتحشوع و قال اوتی انی
 مقیم لهم نیا من نبی اخوتهم مثلک و اجری قولی فی قبه و الرجل الذی لا یقبل قول النبی الذی یتکلم باسمی فانا انقم
 منه و انجیل جلیله قال عیسی الی اطالب من ربی فارقیطیا یکون معکم الی الابد الی غیر ذلک کما فی حدیث
 الخلیفه الشریفه و فی اسمائه الاسنی (و نقله عنهما ثقات من اسلم منهم) بعض نسخهده اضافت ثقات من اسلم و ارد
 اولشدر دخی علماء یهود و نصاریدن موقوف به او انلر که مشرف بالاسلام اولشدر در توریه و انجیلدن خبر محمدی
 نقل ایلدیلر (مثل ابن سلام) اخبار یهوددن عبد الله بن سلام اساتقدم الکلام علیه و علی اسلامه (و ابی سعیه)
 فتح همزه و کون موحده و تحتیه ایلد و بعض نسخهده بفرافس و اوق و یاقل الجمع اثنان اوزره محمود ایلد یا خود
 مصنف انلری اوج نفر ظنیله جعی محمدلدر و سیه سین مفتوحه و عین مهمله ساکنه و منشاء تحتیه ایلد دلائل ببقی
 و سیره ابن سید الناسده مشهور اولان جواهر اخبار دنددر که اهالی شامدن ابن هیبان نام عارف بنی قریظه ده
 اسید و علیه ابی سعیه اوزر یته یاتم باده نزول اولوب انلردخی قدومیه نشر فی ایتملردی و قتل اول بیر مجمل
 میر تماده بالین اجل اولمی یقین اولدقه کلمات حکمت این وصیته ذهن ککشا اولوب دیدیکه ای معشر
 یهود بنم بود یاره قدومه باعث زمان قریبه بر یغمبر عالیشانک ظهوری ایدیکه هذه البلاد کادار الهجره اولقله
 بعثتک چشداشت توقع ایدم دیوب مرغ روحی جانب بقایه بال انکیز اولدی چون داور خطه رسالت علیه
 السلام و التحیت بعت اولوب هجرت سمرای مدینه به نمضت و بنی قریظه پر خیت اوزره غزا ایلدی بنی سعیه انلره
 یا معشر یهود والله انه هو الذی عهد الیکم قبه ابن الهیسان کلامیه سراغاز بند و نصیحت اولدیلر اول کشد کان
 یسایان خذلان ماهو به انکار یله هرزه کویان اولش ایدیلر بنی سعیه هدایت نشان داخل مجلس سلطان عالیمان
 اولوب شرفیاب ایمان اولدیلر (و ابن یامین) بنی اخ یوسف علیه السلام بنی النضر ذن بن عمیر ذک تبع ایلد معیت ایدن
 خیر بنک بریدر (و خیر بن) ضم میم و فتح خاء معجه و یا ساکنه و کسر راه مهمله و یده یاه منشاء ما کنه ایلد مصغر در
 اخبار یهوددن اولوب غزای احمد بنی النضر بری نصرت یغمبری حث و ترغیب ایدوب یوم سبتیه مصادف
 اولغین بهانه جو اولدیلر لند لاسبت لکم مرز نشیله کندوسی شمشیر غیرتی سیانه بدو قومیه معا هده و ربط پیوند
 بند ایلد که محمد نصرت اوزر یزه و اجیدرا کر نشایه بخد فریسه بوجود نشانه هلاک اولورسه نجیع مال و منال
 محمد کدر کیف ما شاء مصصرف اولسون دیوب جانب احمد بال انکیز استمال اولدی و صفدر آسمان مقرر صلی الله
 علیه و سلم ملاقی اولوب زویاه میرتان مضر کینله دلیرانه جنک ایلدی تا کم زنجایه خینانی سنک دشمنه شکست
 اولدی و قال صلی الله علیه و سلم خیر یق خبر یهود اسم قبیله اولغین بعد اسلامه یهوده اضافه یهودلری
 باعث قال و قیل اولز و الامر فیهم مل (و کعب) بن مانع که کعب الاخبارله شهر تابعی یعلیلد و مر ذکره صحیفه

توریه و توقع اجل قاتلان صفات نبویه دن آثار بسیاری راوی اولدقلری صحیف سیردن کتاب الوفا و کتاب الشرف
 و غیره ما مشهوره در حضرت فاروق اعظم تور بخش مشکوه توریه اولان ایات و صفاتدن استفسار بیورد قدیه
 ان فیما له سید الناس و الصفة من ولد آدم و خاتم النبیین یخرج من جبال فاران فیظهر التوحید و الحق ثم یقتل
 الی طیبه فتکون حربه و یا مامه بها ثم یقبض و یدفن بها عبرت لاسن تقریر بریور مشار (و اشباههم عن اسلم من علماء
 اليهود) انلر امشالی اخبار یهوددن عصر بتو غلابه رسیده و شربت شیر بنکور اسلام و شهادتی چشیده اولان
 خیر یق و کعبه کوی حیدیه هنوز واصل اوله میوب بعد ذل داخل کعبه امان و ایمان اولان کعب کی کسینه لردن
 (و بحیرا) فتح یاه موحده و کسر راه و سکون تحتیه و را ایلد مدد و داوه صور ابر جیش نام و بحیرا لقب علمای یهود اوزره
 معطوف لکن مر تاضان نصار دنددر حضرت قاضی سالار انیسا مشارق سفیندن اون ایکی سال ایکی درجه
 سنده ضیا کور سترا اولدقه عی ابوطالب اول ماه عالم ارای رسالتی ردیف مطیعه سفر شام ایدوب دفعه اولی ده خطه
 شامه شدرا حله عزیمت ایتد کارنده اعمال بصرای شامدن بر محلله رسیده اولوب بحیرای عارفه ملاقی اولدیلر بحیرا
 مشاهده ایتدیکه بر یاره صهاب سایه دار مهتر فافله اولش بیلدیکه بر صاحب سعادت هودج نشین بر اجلالدر پس
 تدارک منزل مهمانی ایدوب ککار یانیانی خانه سنده دعوت ایلدی ابوطالب رفقاسیله حاضر اولوب اول حضرتی
 نکم ان منزاکامه قیلدی بحیرا مشاهده ایتدیکه اول ابر سیاه قرارگاه اولدن منقلب اولمیوب شمع جمع مرادی مجلس
 ازای انس اولدی التماس ایلدیکه اول شمع سیاره قریبش دخی انجمن افروز مشتاقی و ملق نیازی مقرون اجابت
 اولوب اول ماه جهان آراد داخل مجلس اولدقه بحیرا صفحه رخساره محققانه نظر ایدوب آثار موهبه رسالت
 کذاری که کتب سماوی حاوی اولدقی اوزره مشاهده ایلدی و نهانجه ابوطالبه جواهر بنید پیرانه سن بر پایه
 سامعه ایدوب یا اباطالب اکاه اولکه بو عقیق مهبل عز و عکین خاتم الانبیا و خاتمه المرسلیندر یهود خطه شام
 معاداتی مسلکته سالکاندر لازمه احتیاط بودر که بو خرسید جهمان ارایی عزیمت شامدن دوندروب ینه خاور زمین
 شرقه کوندره سن دیدی ابوطالب دخی کوه بر پند راهی قرطه بنا کوش قبول ایدوب ینه ام انقری مکه به اماله
 لحام نمضت قیادی امدی اجتماع بعد البعثة مشروط قیامدقی حاله بحیرا اول حضرت اول ایمان کتوزن ذات
 اولغین صحایدن عدا و انشدر (و نسطور الحیثه) قید حثه نسطور شامدن احترامدر و نسطور فتح نون و سکون
 سینه و بعض نسخهده صادمه هله ایلد نسطور مقیددر و فی نسخه راء مهمله بدلی نوله مضبوط و دیگه کرده بدون
 الحیثه مذکور در و نسطور حثه غیر مرفوع اوق انفا کدره شرا حد در و نجاشی عندنده اولان اخباردن اوق
 محمدلدر (و ضغاطر) ضد و غین مجتین و طاه و راه مهملتین ایلد کار اساقفه رومدن اولوب دحمیه الکلی رضی الله
 عنه سفارته عازم قیصر روم اولدقه شرف اسلامله مشرف اولشیدی اظهار شعار اسلام ایتمکین سنده
 من الهجرة خلا نده دست رومیاندن شربت شهادتی نوش ایلدی تابی محضری اولقله امام ذهی تجرید صحابه ده
 ذکر ایلدی (و صاحب بصری) ضم موحده و کون صادمه هله ایلد کجلی مقصور در بین المدینه و الشام
 بر بلده و یا حوران دید کاری محمدلدر و مراد کافی البخاری عظیم بصری در که حارث بن ابی شمر الفسافی نام ملکدر
 و نامة سلطان انیسایه السلام و التجایا دحمیه الکلی رسالتله کار ارنال قیلشیدی (و اسقف الشام) ضم همزه
 و سکون مهمله و ضم قاف و تشدید قافله و زنی نظیری انجی اسرب بوانشدر رئیس نصاری دیکدر کذا فی القایق
 و فی نسخه امافقه الشام و مراد صاحب ایلما و هر قل و ابن الناطور و غیرهم (و الجارود) ابن العلامی بشر و کتبی
 ابو العباس در سید بنی عبد القیس ایلدی اتیسایه پروانه مثال شمع نرم جهانفر و رسالتله جمع اولوب و الذی بعثک بالحق
 نبیا لقد وجدت وصفک فی الانجیل و بشر بک ابن البتول فطول التحیة لا و الشکر ان اکرمک لا اثر بعد عین و لا شک
 بعد عین مدیدک فانا شهد ان لا اله الا الله و انک رسول الله قیسه سیله اقتباس نور ایمان ایلدیلر بصره و یا دیار فارنده
 اقامت ایللیوب فی سنة احدى و عشرين ثم اوندده مظلوما قتل اولندی بویات پرتکات انک زاده طبع هنر و رو سندندر
 شهدت بان الله حق و ساحت * شات فزادی بالشهادة و التمس * قابلق رسول الله عنی رساله * بانی
 حنیف حیث کنت من الارض * و سنی الجارود لانه غار علی بکر بن وائل فخردهم (و سلمان) الفارسی (و عیم
 الداری) بن اوس ابن خارجه کنیتی ابورقیه در سیرت احمدیه و بعثه محمدی بی کتب مسافه ده تیقن ایدوب طقوزنجی
 سال هجریه ده داخل دار السعاده اسلام اولوب وقعه عثمانی به دل طیبه طیبیه بی مامن و مسکن و بعد از شامه
 هجرت ایلدی ذکر عیم اکثر نسخهدن ساقطدر (و النجاشی) فتح و کسر نوله و تشدید و تحقیق یا ایلد حبشه بادشاهیدر
 اسمی احمدیه و یا مضر اناسیم شنه هجر به نک طقوزنجی سالتده فرسران فنا و غنا نکش سر حدقا اولدیلر حضرت امام

الانبياء عليه اسنى التحايا تحريره بنده ملوث غائب اولشدر هجرت اولی ده مهاجرین طرف نجاشی به هجرت
ابتدکارنده دیوانده حاضر اولان قیسین و خنایه خطاب عتاب ایدوب بیوردیکه بن کواه بی اشتباهمه
اول سید صادق الوعد الامین پیغمبر جهان آفرینداری کاش بوطه طراق سلطنته بدل بکام خدمت
سکان در کاهی تقلید اوانیدی صیت عالمگیر و اتم صوت شکن قیصر روم اولوردی دیوب بعده رفت کریم
خیر ایلدی و برمد اهل حضاری کریم و مهاجرینه ایشار تقدینه احسان و انعام ایلدی تقدم الکلام فيه
(و نصاری الحیثه) ملت مسیح و قوم حبشه دن اوصاف نبی آخر الزمانی انجیل جلیله مشاهده و وصف
معاویه ده حقیقت رسالتی معانیته ایدن نصارانک ظفر یاب اولدقردی دعوت محمدیه ثبوت نبوتنه دلالت
اید (و اساقفه بحران) فتح همزه و کسر قاف و تحقیقه بعض نسخه بدون هاء اساقف وارد اولدی جمع اسقف
و بحران فتح نون و سکون جیم و راه و الف و نونله دیار یمنده اسم موضع بحران بن زیدان بن سبا جمیله تسبیح قیلیدی
سکه ییدی مرحله قریدر (و غیرهم عن اسم من علماء النصاری) ذکر اوانسان کسینه لردن ماعداء ملت عیسی علیه
السلامدن شرفیاب اسلام اولان رؤسادن نقل اولسان اخبار مصطفویه اول حضرتک صحت نبوت و عموم
رسالتنه علامتدر (و قد اعترف بذلك هرقل) کسر هاء و فتح را و سکون قافله و فی نسخه بسکون الراء و فتح
القاف و دیگرده فتح هاء و قافله ملک الروم کتب سماویه ده اوصاف رسول الله عارف اولمغین عموم رسالتنه
اعتراف ایلدی اما محبت ملک دنیایه الفتله اولمغله قاضی محکمه آزال دیوان ازله شقاوتنه حکم ایتمکین
نصرایت اوزره سرکوجه حیاتندن دفع ثقات ایلدی لکن استیعابه ایمانه کلمه نی نقلی خدشه اضطرار ایدن خالی
دکادر زیرا قبل موته غزاه موده مسلمانله محاربه و خیل مسلمانله رخنه و بریدی مبرهندر (و صاحب رومه)
ضم را و سکون و اوومیم مفتوحه و هاء الیه و بعض نسخه مایه حقه الیه رومیه و تشدید یا سکوندر زیر اسب عربیه الیه
دکادر و رومه تعیین کرده صاحب قاموس اوزره طبریه قرینده بریده در و رومیه مدینه ریاسته الروم و صاحب
رومه ابن الناطور اوراق مریدر (عالم النصاری و رئیسهم) منی عالم و رئیس علماء نزاری و کار قوم مسیح ائله
اعلام و صدق نبوتنه اعتراف ایلدی (و مقوقس صاحب مصر) مقوقس ضم میم و کسر قاف ثانیه الیه علم رومیدر
مطول الی نامه عنادنه حضرت سلطان عالم صلی الله علیه و سلمه ماریه قطیه الیه بالور قدح اهدا ایدن ملک مصر
و صاحب اسکندریه جریح بن مینادریونی دفتر احصایه قید ایدلر غلطه جل اولندی زیرا عرب و بن العاص مصری
یونک دست قهرندن استخلاص ایلندر و صحابیدن عد اولنان آخر مقوقس اولتی تختلدر و قال الذی و له له
الاول ملک القبط (والشیخ صاحب) صاحب مقوقس اسمی معروف دکادر (و ابن صوری) ضم صاد مهمله و کسر را
و منشاء تحته الیه عبدالله بن صوری الاعور یویدر و رواته ماهر ایدی امام نقاس شریافته ایمان اولدقین نقشند
روایت اولور و بعضی بعد اسلام ارتدادنی تحریر ایتدیلر اما کتاب الاسامیه مع دود من الصحابه اولوب مراد
مصنف عدم اسلامی افهام ایدر (و ابن الخطب) حی بن اخطب یهودیکه درام المؤمنین صقیه رضی الله عنهما در
(واخوه) برادر حی ابویاسر بنی قریظه امار اسبله کافرا ایکنی دخی مقوللدر ثبوت نبوت صاحب الرساله
والبرهان حضرتنه عارفان ایکن بنه عدوی بدکان ایدیلر (و کعب بن اسد) صاحب حل و عقد بنی قریظه ایدی
و قال اسمه کذب یقتلین هر چند قومه در نصایحی سلا بیان چکوب قوالله کتابی کزده نام و شانی وصف
اولنان نبی آخر الزمان محمد در کاتباع و امرنه اتقید ایده لم دیه کوردی اصغای کلام شیر انجیام ایتموب آخر
کار فرمان داور خطه رسالت برله قتل اولندی و کعب دخی ائله یله و هنوز دقا اولشدر (و الزبیر بن باطیا)
فتح زای و کسر یاء موحد الیه و باطیا موحد و الف و کسر طاء الیه و فی نسخه بدون الیا باطیا مقید در بودنی یهود بنی
قریظه دن اولوب ثابت بن قیس رضی الله عنه تیغ بدو یغله کشته اولشدر (و غیرهم من علماء اليهود) مذکور بن
و غیر یثبوت رسالتی اعتراف ایلدی (عن حله الحسد) زوال نعمت غیر اراده (و النفاسه) فتح نون الیه من نفست
عالمه الشی نفاسه ابن سلول اساهذ الرسول بنی اسرائیلدن بعث اولتموب عربدن شرفیافته ظهور اولسنه حسد
و منافسه به حل و بعث ایدلر اعتراف ایشدر لکن (على البقاء على الشقاء) دنیاده کفر اوزره قیامه و عقوباده عذاب
نعمه انلری حسد و نفاسه الحاد جل ایدلردن و شقا و سیادتدر و قفا و شقا یمنده جناس ظاهر در (والاخبار
فی هذا کثیره لا تحصر) و باید دلالت نبوت و علامات ربانیه و اورد اولان انباء و اخبار لایعد و لایحصر اولدقنی
باهر در (و قد مرع) فتح قاف و تحقیف و تشدید را ایدلر ایدلر و عدم معنایسته تحقیقه چهره ده مبالغه ایچون

مستعار و بالتشديد توحيثي مراد در (اجماع اليهود والنصارى) تخصيص بالذکر قلند قلمی اهل کایدن اولدقردی
ایچون و تقدیم یهود علی النصاری عداوتده اشد اولدقنده بنادر (بما ذکرناه فی کتبهم) متعلق بقرع و فاعله النبی
صلی الله علیه وسلم (من صفته وصفه اصحابه) صفة محمدیه و اصحاب و امتندن اهل کتاب کابلرنده ذکر اولنان آیات
بیناتله حضرت خواجه عالم صلی الله علیه وسلم اسماعیل و دود نصاری تقریع ایلدی ذلک مثلهم فی التوریه و مثلهم
فی الانجیل کریمه می مضعونجیه انجیل جلیله جند فی امری و اسمع و اطع یا ابن الطاهرة البتول انی خلقتک من غیر
خل الی آخر ما تقدم و نورانده قال موسی رب انی اجد فی التوریه امة هم خیر امة اخرجت للناس تا مرون بالمعروف
و تنهون عن المنکر و تؤمنون بالله فاجعلهم امتی قال ثالث امة محمد الخ و زبورده یاد اودیانی بعدل نبی یسمی احد و محمد
صادقا سید امتهم مرحومه الخ کافی شرح الشفاء الثورالدين علی القاری ابن الظفر سیر سید البشرده استیفاء مرام
یور مشدر (و اخرج علیهم بالانطوت علیه من ذلک صفهم) ضم صاد و حایله و قد تسکن الحاء جمع صحیفة و فعیله
فعل اوزره جمعی نادره اولمغین اکثر صحایف اوزره جمع ایتدیلر یعنی کابلری حاوی مشتمله اولدقنی اوزره حضرت
دانای عالم صلی الله علیه وسلم ائله اوزرینه یننه اقامت ایلدی (و ذمهم بحریف ذلک) دخی تغییر معنی و تبدیل معنی
ایتمیلرله انلری ذم و لوم ایلدی کقوله تعالی یحرفون الکلام عن مواضعه الایة (و کتمان) نعوت محمدیه بی عدم تبیانله
(و اجم السنتم تبیان امره) قال الراغب لوی اسانه بکذا کذیدن کایه در دخی تبیان ذکر رسول الله انلر بانلرین
قتل و کلام دروغه صرف ایلدکارین ذم ایلدی (و دعوتهم المباهله) نزع خافضیت اوزره منصوبدر (علی الکاذب)
و مباهله ملاعنه کامله در خلاصه الموجودات حضرت لری انلری معاملة لرنده دروغ کویان اوزره لعنة الله علی
الظالم و الکاذب مناده عکاکه تکلیف و دعوت برله تقریع ایلدی تنکیم نصاری تحریراتی بوجهله دعوتده انلر با ایدوب
قبول جزیه ایلدی حذر امن العقوبة (قامتم الامن نقر عن مصادقه) پس تقریع اولنان یهود و نصاریدن برقررد
اولدی الامعارضة حضرتدن اعراض و هرب ایتدیلر (و ابداء) کسر همزین و مدله اظهار و یاصیقه ماضی الیه
فاعلی ضمیردر و لفظنه نظر افراد ایلدی (ما الزمهم) فاعل ضمیری رسول الله راجعدر (من کتبهم) مایی
بیاندر (اظهاره) فاعول الذم دخی نصوص کابلرنده کتم ایلدکاری قصه و جرم امانی احکامی اظهارله یهود
و نصاری الزامده (و لو وجدوا خلاف قوله) اگر انلر خلاف قول رسول اللهی کابلرنده فهم ایده لردی (لکان اظهاره
اهون علیهم) اظهاره اسم کان و اهون خبریدر یهود و نصاری اوزره فی اظمار و بیان اسان اولوردی (من بدل
النفوس و الاموال) ذال مجمله الیه (و تخريب الدیار و بند القتال) یهود خیرو بنی النضیر واقع اولان قهرمان
جلالت پیغمبری برله کندلری کشته و مال و منالری قهررا اخذ و اغتنامه بیوسته و دار و دیار لری صدمه غزات الیه
برکشته اولدن و طرح قتالدن انلر اهون و اسهل ایدی (و قد قال لهم) جمله حالیه در فظلم من الذین هادوا و اخرنا
علیهم طیبات احلت لهم کریمه سی و علی الذین هادوا و اخرنا کل ذی ظفر ایه جلیله سیه قرع اسماعیل یوزر قدده انلر
لسنا اول من حرمت علیه نقد حرمة علی ابراهیم حتی انتهی الامر الینا جواب باصوابه تصدی ایلدکاری حینده
حال انکه تقریرا لهم انلر یوردی (قل قانونا بالتوریه فانلوها ان کنتم صادقین) جمله مدعای یهوددن بری
حضرت اسرا تیل یعقوب و آله اکل لحوم ابل محرمة اولدقندن امتناع ایدر ز دیمه لریدر پس بویایه فرقانیه الیه
سرزنش و تقریر یوروب اگر سز صادق ایه که اتیان توریه و احکامی تلاوت ایدلر دیوب و عقوب علیه السلامک
اکل لحوم ابلدن امتناعی کندویه حرام قیامد یغندن اولوب بلکه وجودنده عرقة النساء اولدقینچوندر دبارله
تبیکیت ایلدکارنده نبش شفهیه قادر اوله میوب مهور و متحیر اولدیلر (الی ما انذربه الکهان) حرف الی غایه
ما تقدمدر یعنی اخباردن ترادف ایدن احوال کهنه ناک انذار ایلدکاری شیلره منتهی اولدی یا خودالی بمعنی مع ای
مع ما علم بظهوره و وجود نوره و کهان جمع کاهن قبل الوقوع بر امرک ظم و رنی اخبار و اطلاعی ادعا ایدن کسسته
و ذلک الامر شیاطیندن تالی ایدلر (مثل شافع بن کلیب) تصغیرله و شافع شین مجریمه و مموله الیه اسم کاهن عرب اما
غیر معروف النسبدر (و شق) کسر اول و تشدید ثانیه الیه دست و پاویک چشم کانه شق انسان کهنه عربدن ایدی
(وسطی) فتح سین و کسر طاء مهمله الیه نقل ابن هشام اوزره نامی ربع بن ربیعة بن مسعود بن مازن بن غساندر کاهن
بنی ذویب قال الجوهری السطیح المستاق علی قفاه من الزمانه انتهی ظاهر حالی بولفظه تلمیحی ایجاب ایدر زیراحلیه
شناسان ارباب تاریخ و لوجه شخص ایچوبه شمال سطح عدم الاطراف بر جسد ملتی اولوب چهره نی میان سینده
و وجودنده عظامدن اثر نایاب و لسانندن غیریه جزه مخترک اولوب حرکت لازم کاسه جمله جسدی باطماق و ش
کبی دیوشربلر بر دایه به تمحیل اولوردی و دایما ارقه اوزره یا توب حاله و نجشده سورت سیم غضبندن منتفخ

اولوب قیام ایدردی وحوادث آیددن خبر ویرمه نادره دوران ایدی نقل ظاهر ابن عساکر اوزره سطح سبل عرم
ایامنده تولد وافتاب عالمتاب رسالت صلی الله علیه وسلم طوغدی ایا نه متواری حفره اجل اولوب بشیوزیل
معمر اولوب بی مصر حدر عبد المسیح روای مؤبدانی تغییر ایچون طرف کسری اوشر واندن عراق بقعه شام سطح
مسقوره ارسال خلفه شیدی زوال ملک ساسانیان وظهر نور نبوت نبی آخر الزمانی بیان ایشیدی (وسوادی قارب)
الدومی الصلانی له وی من الجن یاتیه وینجیه بالمغیبات انله بری قرین اولوب ماسیایدن خبردار اتمکه اسلام له
مشرف اولوب ایلدی (وخنافر) ضم شاه مجمه وکسر قایلله جیریتده برکاهن ایدی شخص نام بر پرینک مصحوفی
اولوب اندن حامیه آتی استخبار ایلد رهباب سلامت اولوب حضوره عاذ رضی الله عنه رفعت انکست ایمان اولغین
تابی شخصری عدد اندن خبر قرین اولان جنیه ایلد خنافر میانه سنده کذران ایدن بعض اشعار ومشاعر
امالی قایلدن نقله شهاب الدین خفاجی شرح مفاده تفصیل یورمشلردر (وافی خیران) فتح همزه و سکون
فا و عین مهله ایلد مقصود در ملوک خیر اندن افی بن مالک الجرمیدر برهان حلای فادری ماراد القاضی
احیه ام شخص اسم افی جوابیلا کتفا ایتکین اکثر شرح لم تقف علیه ایلد کف قیل وقال ایتکلردر (وحدل
ابن جندل الکندی) کسر جیم و سکون ذال مجمه ایلد کندی کسر کافله اسم قبیلده درکه جندل انزل کاهنی ایدی
قال الحلای لاعرفه و تبعه غیره من الشراح (وابن خلیصه المدوسی) فتح شاه مجمه ولامله و دوس فتح دال مهله ایلد
اسم قبیلده در بودخی کهنه عربدن خلیصه نام برزن کاهنه نک بصریدر و ترجمه سی غیر مد کوردی کذانی شرح
الشفا لشم اب (وسعدی) ضم سین و فتح دالله مقصود در (بنت کریر) ضم کاف و اخرنده زای مجمه ایلد مقصود در
خاتمه عثمان بن عفان رضی الله عنه ایدی بعثه نبی آخر الزمان ایلد عثمانی خبردار ایشیدی و قنای الذور بن نور
اسلام له برزین اولاده سعدی بویقله تمثیه ایلدی (بیت) هدی الله عثمانی بویقله الی الی * بهار شده والله یدی
الی الحق (وقاطمة بنت النعمان) التجاریه نه مان ضم نون اولی ایلد ولم یعرف لم ترجمه (ومن لا یستعد کثرة) نور دیدی
عالیان حضرت تلمیذ ظهور و سطوع نور ایلد خبردار اولوب ایشلردر (الی مظهر الی السنة الامنام من نبوته
و حلول وقت رسالته) الی معنی مع ومن بیانیته حصول نبوتی بیان و دخول زمان رسالتی اعلانله زبان تیان اوزره
دوران ایدن کلمات بدیعه البیانله یله خبر و نزل لایحی و لایمده در تشکیم من مازن طافی یا مازن اقبل * تسبیح
مالا یجمل * هذابی مرسل * جاء بحق منزل * امن به کی تعدل * عن حرارتشعل * امثالی کلمات کرارا کوشد مازن
اولاده کسر صم ایلوب طرف باهر الشرف نبوی به شدر حل ایدوب مشرف بالاسلام اولدی و دخی امتامه
لسان اسنادی استعاره تمثلیه در (وسمع) سیغه مجهولله مظهر اوزره معطوفدر (من هو اف الجن) جمع
هاتف صاحب غنماسته و مظهر صوت عالی و شخصی کورلیوب ایشیدان صدایه تخصیص قنور ذاب بن
الحارث کوشد زدی اولان صدایه * یاد یاب یاد یاب * اسمع الجب الجباب * بعد محمد بالکتاب * یدعو بمکه فلا یجاب *
وقرعه سامعه ابن قرة القطفا ایدن ند * جاء الحق فطع * و درم باطل فانتقم * امثالی کویا کون و مکان السنة
ناطقه اولوب خلاصه کارگاه افریش صلی الله علیه وسلم حضرت تلمیذ بنی و علوم منزلی خیرین بروردی لسان
صوقیه و واردات الهیه به هاتف تسبیح اولنور (ومن ذیایح التصب) جمع ذبیحة و نصب جمع نصب متصوب
للعباده معنامسته برکته * حجاره دن اتخاذ و پرستش ایلدی صته برکوساله قربان ایلدن مراد ایلدی حضرت
عمر بن الخطاب رضی الله عنک کوشد زدی اولدی که بال ذبیح امر تیج و جل فصیح یقول لاله الا الله کلماتی
عمل تکرار ایدر (واجواف الصور) حینه مصوره و تماثل جو فندن ایشیدیلن شی اسما (وما وجد من اسم
الشی صلی الله علیه وسلم والشماده له بالرسالة مکتوبانی الجحارة) مقعول نانی وجد و یا ضعیفندن حالدرد (والقبر
بالخط القديم) خط عبرانیه بعض احجار اوزره محمد مصطلح امین نوشته بولند بی (ما اکثره مشهور) ما جمعی الذی وما
اولیدن یلدر و مبتدا خبری مقدر ثابت کافی کلب السیر و غیرها مظهر و نایندر (واسلام من اسم بسبب
ذلك معلوم مذکور) کتایت قدیمه سیله مشرف بالاسلام اولنلک اسلامی معلوم و کتب سیرده نقل نقله مقید
و مذکوردر

فصل

(ومن ذلک) نبوت و رسالتله دلالت ایدن علامتنددر (ما ظهر من الايات عند مولده) مصدر معی زمان
ولادته ظهور ایدن خوارق عادات (ما حکته امه) والده سلطان عالمه بنت وهب نقل و روایت ایلدی
سالات بحیبه (ومن حضره من الصایب) دخی مولدش یقنه حاضر امانلک غرایب حکایات لطیفه لوی بوضلی

خاتمه اصول اوزره تقدیم مناسب مقام و بحسب الشرف معجزاتی متدرج اولغین تقدیمی اولی ایدی لکن دار آخرته
بالسعادة نقل یورملرن محشوی اولغله تأخیری ایجاب ایلدی ابو نعیم روایتله عبد الله بن عباس رضی الله
عنهم مادن مریدر که والده افتاب اسمان رسالت صلی الله علیه وسلم مدن منقولدر مدت جل شش ماهه واصل اولاده
جامه برج دماغم هوا کیر اوج خواب ایکن تا که لن بر پر خوش اقامت ایلدی (ع) نظر در زمین و زبان در سخن *
بکاتوجیه خطاب تبشیر اولوب ای نکهدار ناموس عصمت مرده که حامل پیغمبر آخر الزمان سن آسوده خاطر
ولادت اولاده نام شریفن محمدیه سن دیوحرز الامانی که اعیذه بالصمد الواحد من شر کل حاسددر اول مولود
به بود عاقبت محموده تمیبه کر بیان تعویذ ایلدیه سن دیدی ابن الجوزی جوزی بالخیر الوفی تلقیح الفکرده بیورر کافه
اساطین اصحاب سیر و معناده همز باند که حضرت سید البشر عام الفیل شهر و نندن ماه ربیع الاولک اون ایکنی
دوشنبه کوفی بدر عالمتاب کبی طالع ایلدی انتمی لمدی بوهبه کبری واقعه عظمه ای فیلدن قاجکون صکره ربیه
وقوعه بیوسته اولدیغنده اختلاف اولندی اصح اقوال اوزره میلادش فیه روز عاده قدم فیل نمودیدن ایکی ای
اتی کون صکره اوله وینه ماه مزبورک یقینی کوتده اول ماه عالم جهان افرور اولدیغنه میانه علامده اختلاف اولمشدر
کتاب معتبر حبیب السیرده ماه جهان اراز بیع الاولک اون یدنجی کوفی زه کر بیان صبح صادق اولوب هنوز
اوله اما کافه نقاشات اول واسطه العقد کائنات شهر مزبورک اون ایکنی کوفی زه کر بیان صبح صادق اولوب هنوز
پیراهن سحر دین ضیاء بخش عالم اولدن عز و نازله پیرایه که واره وجود اولمشدر و روایت دیگران ایکنی و یاسکر یحیی
وینا وونجی کوفی ولادت یحیی بنان ایلدی (و کونه) رفعله ای وجوده (رافعا راسه عند ما وضعتہ شاخصا
بصره الی السماء) قال الراغب شخص من بلده ذهب و شخص سبه و بصره دخی سلطان الانبیاء ربکه عز شرای
خاص الخاص خفادن جلوه کرمنصه ظهور اولدی و وقت چشم حقایق بینتی طرف سباهه آجوب قیام اولدیغنی حالده
مبارک سر سعادتمندین فالدر و المری یومعنی اول حضرت نک عالم ملا اعلا یه تعلق و اول امرده توجهنه اشارتدر
تکیم مدیمه کوی جناب نبوت کتری اعنی امام بوصیری قصیده همزه به سنده بیورر * رافعا راسه و فی ذلک الرفع
الی کل سودد ایماء * رافعا طرفه السماء و صری) من شأنه العلو العلاء * تعیری کویا ماسقی تفسیرا و لورکار واه البیعی
عن الزهري مر سلا (ومارأته) دخی والده حضرت خلاصه موجودات مشاهده ایشی (من انور الذی خرج
معه عند ولادته) یعنی نور دیده جان جلوه کسر اوقات جهان اولدی و وقت وجود آمنه دن انکله یله بر نور ساطع
الظهورک نمایان اولسندن و اول نورله بوطارم مستاعی زبرجد قام اول وجهله منور اولوب صفاسندن قصور
بصرای شام منظوری اولد قری حدیث نور وایتکیده جماعت محدثیندر و لله در حسان نوراضاه علی البریه
کاه * من یدلنور المبارک یم قدی * وینه نکه بان دینه سعادت آمینه حضرتی نقل ایدر که اول شب عترین
تقاید طاق منظره چشمندن سر پرده حجاب مرتفع اولوب کورد مکدر روی زمینده اوج دانه رایت سدره
فرسانمایان اولدی بری قله که سارنارده بری برج باروی باختره بریسی دخی بام عظم کعبه به نصب ایتد کبری
حینه افتاب جهان نور نبوت علیه اسنی التحیه کون کبی طوغدی و حایه جلاله مزین اوج نور حوران نمایان
اولوب برینک دستنده برابرق نقره کوب و برینک الله زمر دین برطشت و اوچنچیمی یدموندنده بر دیاج سید ایلد
مشهود باصرة یقیم اولدی دیو یورمشلر بوجهدلار اشهاب خفاجی شرح شفاذه ابن عباس رضی الله عنه
طریقندن ابو نعیم روایتله نقل ایتدیکی قصه یه قریبدر و لقد احسن من قال * لما سئل المصطفی طالعای اضاء
القضامن نوره الساطع * و نادت الا کوان من فرحة * یا هر حبل بالقر الطامع * عادت سر بازان عشق محمدی صلی
الله علیه وسلم حین ولادت سید ولد آدمده تعظیما اوشانه قیام ایشکدر تکیم ابوزکریا المصری قصیده
بایته سنده * وان یمض الاشراف عن سماعة * قیلما صفا و اوجنیا علی الركب * قولیه بالک نهادان امته تعلیم
آیین ایدوب بیورمشلردر (ومارأته اذ ذاک) ینه وقت ولادت صاحب سعادتده (ام عثمان بن ابی العاص) فاطمة
بنت عبد الله کوردیکی خوارق و عثمان اکابر اصحابیدن صاحب الفتوحات الحلیله قاضی بصره در (من تدلی
النجوم) فی الاصل دندولودن مستعار بعد ذاحقیقت عرفیه ایلد خرب معنانه مستعملدر که قاله الراغب (و ظهور
النور) ذکر ی مرور ایدن نور و باقریت کواکبدن اقتضای ایدن نور اوله (حتی ما نظر الانور) تاه مضارعه ایلد
ام عثمان و بالنور حاضرین و وجودینه تا کم بز کورمذک الانور علی نور و تدلی نجوم ظاهری اوزره مجولدر
کافی الهمزیه * و تدلی بجزر النجوم الیه * فاضات بضوئها الارجا * و بعضیله تدلیدن مراد مقویدر دیدیلر
لاینبقی ان یشال بمثله محصل معنی مختص خاص عثمان بن ابی العاص مادری فاطمة نقیبه دن روایتدر که فاطمه

تقی ایدر بن اول شب فائض النور ولادته امنه کنج طهارت یعنی امنه حضورنده ایدم انان وضع جل صفات
 حالنده نمایان اولدقد روی عالم حلیه زیبای لطافت برله خاطر فروز تقنین اولوب مشاعل نور بخش نوابت و سیارات
 صحن زمیته بر وجهه یقین ~~ک~~ و زندیکه ساحه زمینه فروزان مشاعل شادمانی صاندم چون اول شجره
 جهان فروز نبوت مشیحه کاه ملکوتدن ~~م~~ مرستان ظهوره نور پاش اجلال اولدی طرف فائض الشرف امنه دن
 بر نور جدا اولدیکه میان ارض و سماده نوردن غیری بر سنه محسوس دکل ایدی دیو یوردیلر (وقول الشفا ام
 عبدالرحمن بن عوف) کسر شین مجله ایلده مدودا و مقصورا شفا فی الاصل مصدر بعد ذلک عرب مؤثنه علم قیلدیلر
 اما شین مجله نیک فتحی وفاء مشدده ومدی تصریح کرده دلجی ونقل خفا جیدر شفا بت عوف بن عبد الزهره
 (لما قط علی یدی) بالتثنیه فی نسخه بالافراد اوانی اراده جنس اوزره در (واسئل) تشدید لامله افسر مغله رفیع
 صوت ایلیموب الحمد لله دیدی (سمعت قائلاً یقول رحمت الله) قابله حضرت شفا خانون نقل ایدر وقتا اول نوباره
 باغ رسالت واصطفا و غیره شجره نبوت واجتباب الخفانه غیب دن بنم دودستم اوزره لطافتله مقوط ایلدی دخی عطاس
 وحده صد و ریلد کده ایستد مکه بر فرشته رحمت الله قوالله اکه تشییت و تکریم ایلدی نعتخوان جناب نبوت ووصاف
 اوصاف حضرت نجفی استاد تخمین قصیده برده ده یورر * تبارایدوب کمرکان ~~ح~~ کمن تخف * کناده
 ایلسمه کاهی دهان پر شرفن * غریق کوه را ایدردی هر طرفن * کاغذ الزوا المکنون فی صدف * من معدنی
 منطق منه و مبهم (واضاه لی ما بین المشرق والمغرب حتی رأیت قصور الروم) قصور بصری روایتله قصور روم
 روایتنده منافات یوقدر زیر ایام ولادت سعادت بصری دخی دست تسلط رومده ایدی دخی یو چادر نیلگون زرین
 اوماج بر وجهه نور پاش ابتهاج اولدیکه اقطار عالمات مجازه دکل اقصای بلاد ملک رومدن بعض قصور دیده دور
 بیخه نمایان اولدی یوشیری اونیسم دلالتده مبشر بی حزن و خوف عبدالرحمن بن عوف طریقتدن اولدخی
 مادرندن روایت یور مشر (وما نعرفت به حلیه) بنت ابی ذؤب السعدیه (وزوجه) حارث بن عبدالعزی (ظاهره)
 کسر اول و سکون همزه ایلده ظنر که مرضعه در و کاهی رضا عابدره اطلاق اولور عطف بیان واکلاهما دن
 بدلدور و یقال لانغلیب دخی مادر رضاعیلری حلیه وزوجی حارث تعریف و توصیف ایتدکاری امور خارقه
 (من برکت و در و ریلنهاله) مبارکی طاعت حضرت و بسیاری ورود شیرستاندر (و این شاره ها) دخی دور در
 ناکه سنه سندن (و خصب غنما) کسر خاه مجله ایلده محل محصب کثیر العشیده رعایت غنن یا خود سن کثره
 ایندن مجاز اوله ابن عبدالبر حلیه نیک اسلامه سعادت یاب اولدقرین تحقیق یوروب دمیاطی خلاف ذلک روایت
 ایدر اکثر حیات حومه روایت تقی اوزره ارایش مهد بشریه اولان نورس نهال غنجه دهانی اول ارضاع ایدن
 نویسه کنیزک اولهب ایدی زرا حزه بن عبدالطلب و ابوسله بن اسد الخزومی و عبدالله بن جحش الاسدی حضرت
 مقدس نبوی به سلسله جنیان اخوة رضاعی اولدقری شیر نویبه اولغله در اکابر فن سیرتقی اوزره اول شیر
 خوار پستان ایت عندربی به هفته بسته شکر ریز بن پستان مادر دن بسته و مص شیرا تمشل اول هفته ده نویبه
 مرضعه جناب رسالتناهی اولان کرام نسوانه ملحق اولمشدر اوج درت ایدنصکره اول و هبه عظم حلیه به
 نصیب اولدی حلیه اول کوه رکان سعادت حلی ام القریدن الوب قبیله بنی بکر بن سعده کتوروب ارضاعی مهمنه
 اقامت ایلدی یوما فی مامارات سیادت مشاهده اولنوب انار بن مقدم سعادت ملتزمندن کلبه حلیه ده خیر
 و برکت نمایان اولدی پس عمر عزیر بن سید الثقلین صلی الله علیه و سلمدن ایکی سنه گذران ایتد کده حلیه اول آب
 حیات عالمیانی کعبه الالهده حضور امنه به کنور مشلدور (وسرعة شبابه و حسن نشانه) دخی سرعت نمو خلق
 وقامت و خوبی نشأتدن و تکامل هیئتندن انزلک تعریف ایلدکاری عجایب و علامات نبوتندندر (وما جرى
 من العجایب لیله مولده) من بیانیه در ولادت سلطان کونین روایت امام مسلم اوزره بعد الفجر و قبل طلوع الشمس
 اوانی پیوسته دوجه سختدر یومقامده ایلله ابراد حصه جفر لیله فریت ایلده کجه دن معدود و نهاری طلوع نمندن
 فرض ایدنله کوره قبیل طلوع کجه دن محسوب اولدیغه بناءدر (من احتیاج) من عجایبی بیان ایچوندر احتیاج
 تحریک واضطر ایدر (ایوان کسری) کدیوان کسرله صغه و بنای عالی دراصلی تشدیدله اوان واولی یاه ابدال
 اولندی یا خود ایوان فصل امور ایچون معد جلوس اولان بیت ملک عظیم اوله و کسری فتح و کسر کانه عرب
 خسرو ملوک فرسه لقبدر کسری وقت انوشروان بن قباد ایدی و نامه همایون کوندر یلن کسری پروریز
 هرمنز انوشرواندر (وسقوط شرفاته) شین مجله و راه مضبوطین ایلده جمع شرفه بنم فکون جمع قلندر کثرت
 موضعنه وضع اولندی زیرا اون درت کنکره ایدی و کثرتدن قلته عدوله حکمت انلی قنیه اوانی مظهر در

و شرفه اعلاء حائط اوزره بریزدن مصلاینا اولان شیدر و فسمرت باعالیه و الحاصل شب ولادت سید کائناتده
 غلغلانده از اولان عجایب واقعاتدن بری طاق کسری به ترزل برله کسر عظیم اصابت ایدوب اون درت کنکره فلک
 فرسای ساقط اولدیغیدر بعد ذلک سطح کاغذدن استنطاق ایلد کثرتده ساقط اولان شرفات کنکره ایوان که شجره
 دوات کسرایه اره کسرایدی دجه سا ساندن اون درت کسره رجال و نسا فرمانده تختگاه عجم اولوب اندنصکره
 خاتم سلطنت غیری اله دوشه کر کدو دیمشیدی فی الواقع معین الدین مسکین ایزدی اوزره سلاطین چارده کانه دن
 اون دانه کسره درت ییلده پایمال شتر کردنکش قنا اولوب ایام سلطنتلری برده زده هرج و مرج اوله رق بریزیر بن
 شهریار دن ملک و تخت ال ساسان خلافت ذی النورینده اسلامیه نقل ایلدی حاصل هجرتک اوزره برنده دجه
 ساسانیانه منتهی برمت منس قالمشدر * لحنی * ظهور ایدوب اوشه تختگاه علم لدن * بشارت ایلد بر اولدی جمیع شهر
 ومدن * فتاده ایلدی اصنام اهل شرکی بتون * و بات ایوان کسری و هو منصدع * کشل اصحاب کسری غیر ملتئم
 (و غیض بحیره طبریه) فتح غن مجله و سکون یا ایلده مصدر غاض اذا قل اوذهب و بحیره تصغیر بحره برکته فیره
 معنایه و طبریه فتحیله بلاد شامده اردن ناحیه سنده بر بلده در که قدس شریفه طبریه مایینی ایکی مر حله در و بعض
 نسخه صحیحده طبریه بدلی ساوه ذکر اواندی بلاد فارس دن برقریه در کافاله البرهان الحلی و فی البرده و سوء ساوه
 ان غاضت بحیرتها * ورد و اردها بالقیظ حین ظم * پس عجایبای میلاددن بری دخی دیواچه طبریه نیک جذاف
 و سراب صحرای عدم اولدیغیدر * ثابت * صفای مشربن کورد کده اول سرچشمه نورک * عجایبندن زمینه بکدی
 اولدی ساوه ناپیدا (و خود نارفارس) اطفا معنایه و فارس علل عجم و علم ایلده ممنوع من الصر قدر (و کان الهانالف
 عام لم یخمد) ضم تاه و فتح میله نصر و علم یا بلندن شدت اشتعال و کثرت امداده دائمی اشتعال اولوب مخمد اولیان
 اصغر ابادده سیک سنه دیر و صنادید بحوس فروزان ایتدیکه نار آتشکده فارسکه کسری و تبای اکا پرستش
 قیلوب عنبر افشان اولور لردی ناکاه سویدیکدر و اول آتشکده مؤججه انله برفته عظیمه ایدی * خجفا * اید شجه
 کوش اوماهک قدوم پر شرفن * اوتدی آب عدو و ماجرای مختلفن * نهفته ایلدی نارچوس تاب و تن * النار
 حامده الانقام من اسف * علیه و النهر ساهی العین من سدم * ثابت * اومه هر مشرق اوج نبوت طوغدینی ساعت
 محوسن نارجه لن اب تیغی ایلدی اطقا * سر سدردی اوجاغن زمره آتش پرستانک * اولوب کل اکثری دوشدی
 رواق غرقه کسری (وانه) دخی اول درتیم صدف کونین صلی الله علیه و سلم (کان اذا اکل مع عمه ابی طالب و آله)
 دخی اهل بیتله (وهو صغیر) جلله حالیه معترضه در (شبعوا) کسر موحده ایلده (وروا) ضم واوله یعنی به دعوت
 عبدالمطلب حضرت سید ولد آدم حضانه ابی طالبده ایکن معیت حضرت ایلده کل طعام ایلد کثرتده انار شیع
 تامله سیر دخی اطفال اهل بیت شیرله ریان اولور لردی (واذا غاب) عنهم (فا کاوا فی غیبتهم لم یشبعوا) اول درتیم
 سلات ابی طالب و اهل بیتده نایاب اولدی خالده نهانجه انرا کل طعام ایلد کثرتده شیع حاصل اولیموب انرجیا
 یشوقه ایدر لردی (و کان سائر ولد ابی طالب) سائر باقی و باجمیع معنایه در و اولاد ابی طالب عقیل و جعفر
 و طالب و علی و ام هانی و ام طالب و حجه غیر از طالب جلله سی شرفیافته اسلام اولدیلر (یصبون شعبنا) بنم
 اوله جمع اشعث بقیه اولاد ابی طالب پریشان موی ترش روی داخل صباح اولور لردی (و یصبح صلی الله علیه و سلم
 صقیلا) مرآة صقیله دن مستعاردر (دهینا) مدهون الشعر بریق الوجه (کیلا) مکول العین یصبح افعال
 ناقصه دن اولدیغی خالده خبر یتله منصوبلر در و الا حالدر یعنی خورشید عالم تاب رسالت صافی اللون و وجه براتی
 کانه غایبه سای و مکمل اولدیغی خالده صیاحلر ایدی رواه ابن سعد عن ابن عباس رضی الله عنهما (وفات ام ایمن)
 برکت بنت محسن حبشیه (حاضنه) اسم فاعله فرده و بنت بحسب الارث رسول اکرم صلی الله علیه و سلمه انتقال
 ایدوب تعهد خدمت حضانه ایتشیدی و به ضیاء اول دایه دوات مایه حضرت سید کثیر العنایه نیک ارضاعی مهمنه
 بر لجه ایام اقامت ایتشیدی دیدیلر بعد ذلک زید بن حارثه تزویج ایتشیدی زمان وفاتی اختلافیدر (ما رأیته صلی
 الله علیه و سلم بشک و جوعا ولا عطشا صغیرا ولا کبیرا) دایه مهران یوردر که بن اول کل نویسیده باغ رسالتی خال
 طغولیت و شبانه هر چند الم جوع و عطشه متشکی اولدیغن کوردمدم زیرا اول مهمان ضیافتخانه ایت عندربی
 بطعمی و یسعی حضرت تری جانب جناب پرورد کاریدن مکررم و وجدک یتیم فای کرمه می مصد و خجبه
 منزل عزت و عهده ایوا یوراشیدی (ومن ذلک) دخی وقت میلاد حضرتده مشاهده اولسان دلائل رسالتندندر
 (حراسه السماء بالشهب) جمع شهاب شعله ناز مرثیه نجوم مماسر است کسر حاله حفظ معنایه (وقطع
 رصد الشیاطین) رصد مصدر و راصد معنایه دخی کاور یعنی مرده جنگل کلام فرشتگان استراق و کهنانه

تانی ایچون آسمانه ترصد و هجوم ملری بنی وجوم نجوم ایله قطع و اسمانی حراست و حفظدر (و منعهم) دخی حق
 سبحانه و تعالی نك شیطانی منع یور مسیدر (من استراق السمع) میلاد عیسی علیه السلامه دك ایلیس احتراق
 سموات و استراق سمع ایدردی ولادت روح الهده نك سمواتدن حجب اولوب وقتاندم و شرفلوزوم رجة للعالمین برله
 ایمان وزمین تشرف ایلدی جیمعدن بالکایه ممنوع و محجوب قیلندی واستراق اخرک سماعینی مراد ایمین
 کسمه نك کلامه نی ایستک ایچون اختفا الیک سخن چین کی پس وحی الهی کلام اخره ملتبس اولمق ایچون مرده
 جن اطلاع مغیباندن منع اولوب جمیع اقطار ارض و نواحیدن ~~که هانت باطل اولدی~~ * تحقیق * کنجیه ملک
 وجوده و شاه تخت لدن * پیام فتنه دن اولدی رهاقری و مدن * که رجیم نجم شیطانی اولوب نشانه بتون * حتی غذا
 من طریق الوحی منزه منزه من الشیاطین بقوا من زمزم (و مانشأ علیه) همزه ایله دخی علامات نبوتنددر (من بغض
 الاصنام) بتله بغض و قرب و مستند کرامت ایتمک اوزره مرئی و مجبول اولدی (والعقبة عن امور الجاهلیة)
 دخی ارباب جاهلیتک مر تکب اولدقاری اوردن نفرت برله عفت شول حالت محمود و مدوحه درکه نفسی
 غلبه شهوتدن منع ایدر (وما خصه الله به من ذلك) دخی پروردگار عالم عز و علا حضرت نر نك اعمال زکیه
 و رضیه و اخلاق سنیه و مرضیه دن نفس قدسیه برله حبیبینه تخصیص و تکریمی دلائل رسالتنددر
 (وجاه حتی فی ستره) سین مهمله و سکون مثناته مصدر در دخی قبل البعنه خدای بیه متاحیبینی صفات و دیه
 و سمات دینه دن حفظ ایلدی حتی تعری و کشف عورت ایتمدن تستر برله (فی الخبر المشهور) جابر رضی الله عنه
 طریقتدن تخریج کرده شیخین اولان حدیثده (عند بناء الکعبة اذا اخذوا زاره ليجعله علی عاتقه ليجعل علیه الحجارة)
 یعنی اول بانی میانی شریعت علیه ازکی التحیه حضرت نری سلم رفیع القدر عمر عز یردن اوتوز بشنجی بابه به وضع
 قدم یوردقده قبال قریش کعبه محترمه اساس تجدیده شمر دامن اهتمام ایشلریدی اول حضرت دخی امر
 عباده نقل لوازمات اساسه انرا ایلد معیت یوردیقی حینده اترار ایلدیکی مکلفه کرامیلرین طووب بعض لازمه
 اساسدن کشف شریقلری اوزره تحمیل ایچون ملجفه بردوش اولدیلر (و تعری) لنزع الا زار اسفل جسم نازنینی
 مکشوف اولدی (فسقط الی الارض) تن تابنا کلرین سترو سیئات ایچون مغشیا علیه زمینه ساقط اولدی (حتی
 ردازاره علیه) تا کم ردای مبارکن بردوش و تستر ایدنجیه قیامه رخست و برمدی (فقال له ما بالک) عیقلری
 عباس خطاب ایدوب نه حالدر بادی سقوط اولان دیدی و فی نسخه مالک ای ماحالک (قال انی نیت) بناء مجوهله
 (عن التعری) ای عمن کشف عورت ایتمدن نهی اولندم دیو یوردیلر و اهل جاهلیت احیاناً عراة البدن طواف
 کعبه ایدرلردی حضرت ادب آموز مکتخانه حکمت بر احد عندنده تعری یورمدی ~~که ریماله حایت~~
 یوردیقی علامات کرامات نبوتنددر (ومن ذلك اظلال الله له بالغمام فی سفره) نبوته دلائل ایدن
 خوارقدن بری دخی روایت کرده ترمذی و بیقیدرکه خدای بیچون جل جلاله حبیبینی برابر باره ایلد خاصه اثناء
 سفر نه سایه لندردی تنکم خطه شامه ابوطالب ایلد شد رحل عزیت ایلد کده دیر بر صری به نزول یوروب بحیرای
 عارف بالائی صومعه دن کوردیکه برابر باره اوخل سایه پروره حائل تابش خورشید اولوب حرکت وارامده
 مراقت ایشدیکمدر * ثابت * نوله بر باره بری فوقی اوزره سایبان ایتسه * کشفدن صاف نور کندی حبیبین حضرت
 مولا (و فی روایه ان خدیجة و نسائه رأينه لما قدم) لما تشدید میله یعنی اول فائد راحله انبیامره ثانیه ده خطه
 شامه سوق مطیبه عزیمت وینه سعادتله بیت مکرمه به عودت ایلدیکی حینده خدیجة الکبری و شمع برمنه جمع
 اولان زنان اول حضرتی کوردیلر (و ملک ان یظلا نه) بالاده سرد و لنددی اوزره ایکی فرشته شهرلرین اکاسایبان
 ایشلر (فذكرت ذلك لیسرة) بند کان خدیجة الکبری دن اولوب اول حضرته خدمت و وائت ایچون تعین
 اولنددی و سلک اصحابه عدم انسلای قبل البعنه وفات ایلد یکچوندر پس ام المؤمنین مشاهده ایلدیکی حالات
 بحبیبیه بی مسره به ذکر ایلدی (فاخبرها انه رأى ذلك منذ خرج معه فی سفره) ام القریدن سلطان ملک دین ایلد
 چقدیقی وقتدنبر و مدت سفر نه اول ذات فایض البرکات اوزره قرشیکانک سایه دار اولدقارین و نیجه خوارق
 عاداتی رأی العین معانی و مشاهده ایتدیکن اولالای راستکو جناب ام المؤمنینه اخبار ایلدی بوخبر نفس
 نفسیه بت مشبه طریقتدن روایت کرده ام سعد و فادئ علیه سالرجه در (و قد روی) بناء مجوهله و اندی
 و ابن سعد و ابن عساکر ابن عباس رضی الله عنهم مادن تخریج ایلد کلمری خبرده روایت اولندی (ان حلیه رأات
 غمامة تظله وهو عندها) اول غنچه کازار نبوت حلیه عندنده آسوده آغوش عز و ناز ایکن برابر ابرانی سر
 نسدن حفظ و تظلیل ایدر کوردی (و روی ذلك عن اخته من الرضاة) ضمیره که خواهر رضای مسید ولد آدم صلی

الله علیه و سلدر اول حضرت له بیرون سعادتخانه ایکن دایمه مهربان سعدی نسب اقی حراشمن بکشت ندای شفقت
 آمیز ایلد اب حبیبان دعوت اولدقده ضمیره یا اماه برادر م خشمی نیجه حسن ایدر که هر بار برابر باره اکاسایه باردر
 و سیر و وقوفنده اکامعیت ایدر دیو امر اظلال اندن دخی مر ویدر معلوم اوله که قصه تظلیل بالغمام دائمی اولقده
 خبر نقل اولنما معین بعضیلر اول حضرتک کمال اعتدال مزاجندن حرقوی حسن ایتدیکن کانه مظلل بالغمام ایدی
 دیدیلر و اکثر علما امر مزبور محسوس و حقیقیدن خصایص حضرتدن مغدوده بر خارقه مشهوره در دیدیلر و هذا
 هو الحق (ومن ذلك انه عليه الصلوة والسلام نزل فی بعض اصغاره قبل بعثته) مصدر معینی بعثت معنانه
 (تحت شجرة یاسة فاعشوشب) نای افقوعل مبالغه ایچوندر و العشب الکلامه مادام رطبا (ما حولها و ایتعت
 هی) ابراز ضمیر ماحولها به عودی توهم دن دفع ایچوندر و معنای ایتعت غر و زهر و ورقن حضرتی ظاهر اولمقددر
 قال تعالی کاوا من غم اذا غمر و بینه (فاشرفت وتذات علیه اغصانها) جمع غصن (محضر من راءه) یعنی اول
 حضرتک نبوت و رسالتله دلائل ایدن عجایب و اقامتنددر که قبل البعنه بعض سفرلری اننا سنده بر درخت بی برک
 و بار یختندده شرفیض نزول یوردی فیض روحیض قدم سلطان عالمه خوالی درخت طراوت کیر و کیه سبز و تر
 ایلد نصارتدیر اولوب نیجه زمان ریشه درختدن سر رشته تمامه قطع اولمشیکن حضرتت و غما اولوب شاخلری
 بالا اول حضرته تمایل و مشاهدین محضر نه سایه انداز اولدی (وسیل فی الشجرة الیه) ومن ذلك تقديره در فی
 مطلقا ظل معنانه (فی الخبر الاخر حتی اظلمته) یعنی دو حقه معنای الحدیث ذو شجون دن منشعبه اولان غصون
 روایتدن برنده اول حضرت خطه شامه عزیمت و دیر بر صراده نزول ایتدیکن درختک ظل ظالمی محل جلوس
 سلطان افام رسالت جائنه میل و سایه بان اولدین بحیرای راهب مشاهده ایتشدی و دخی حضرت بالانشین
 چارباش خورشید علیه السلامک سایه نشین اولدینی درخت جفن اخباردن قنغیسی اولدیفنده اختلاف
 اولندی خطیب قسطلای شجرة سدر اولینی تصریح و تحقیق یورمشلر و ابوالقاسم الراغب شجرة سدرک بحاسن
 ظلی بیاتده سایبان بیعة الرضوان اولان شجرة کریمه دخی درخت سدر اولوق اوزره بیان ایتشددر (وما ذکر) بناء
 مجوهله ابن سبع نقل ایتدیکن خبر علامت نبوتنددر که ذکر اولندی (من انه) ما موصوله بیاندر (کان لا ظل لشخصه
 فی شمس ولا قمر) جسد شریف و عنصر لطیفک نه آفتاب و نه ماه تابنده ظلی بوغیدی لله در * ثابت * نوله بی سایه
 اولسه سر و قدس دره بالاسی * انک ظن دخی مولا و شور من خاکه مظلمه (لانه کان نوراً) زبر اذات لطیفی سر تابانور
 ایدی و نور ایتسه عدم جرمه شفاف و لطیفدر انواردن بر غیر بسی اتی محجوب ایتز انکچون سایه سی یره دوشمز
 * قامتک ای بوستان لامکان نیرایه سی * نوردن بر سر و در و شمر زمینه سایه سی (وان الذباب کان لا یقع علی جسده
 و لباسه) ذباب جمع ذبابة قیل انه سی به لانه کلمات آب یعنی هر بار که طردا و ایتسه رجوع ایدر اول حضرتک ظاهر
 جسده مبارکی و لباس مطهری اوزره مکس قوغزدی (بیت) جاب کبریا بحبونه فرط محبتدن * قوش اوچور من
 مکس قوندر مز ایدی اوسته اصلا * بومحجزة بحبیه دخی ابن سبهدن مر ویدر و بوا مر خارق العاده نك مثلی
 حضرت شیخ عبدالقادر جیلانیده مشاهده اولندی بی مر وی عن النقادیر ذرا عین معجزات انبیا کاهی اولیاء
 الله کرامتدر فلایعده هذا و دخی کلمه محمد رسول الله لباس نقطه دن عاری اولدینی عبارتی محکیه در زبر انقاط
 شبنم ذبابدر ولذا اسم وعت و جسد مظهری دخی مصون یورلدی * رباعی لیسید وحی * ای وصفنه محفل
 سعادت مشروط * وی مدحنه منبر سیادت مر یوط * برنقطه قدر قصور یوقدر سنده * اولنر سه بحبیه نام پاک
 منقوط (ومن ذلك تحبیب الخلو الیه حتی اوحی الیه) یعنی همکام به مندن اقدم فیاضه عشق پروردگار ساجده ذل
 دهر نالیه بر و جملله فیض رسان اولمشدیکه صفحه خاطر لرندن بالکایه بحوقش ماسوی الله ایدوب اسباب
 خلطه خلایقندن قطع زابطه علایق ایدوب عنقاصه فت کوشه کیر قاف عزات و احیاناً غار حراده نوکل نوکل
 هم نفس و شخص تعینی بار غارای تمکله مالوف اولغین حضرت خلایق عالم حبیبینه وحدتی طبیعت واکو وحی اولنجیه
 عزات و خلوقی تحبیب یور دینی شیخین زوایبی اوزره دلائل نبوتنددر (ثم اعلامه بموته و دواجله) بعد داسرای
 بقایه رجاتی و موجل و مقدرا ولان عمر عز یر نك قرب اولدینی اعلام یورملری و ضمیر سعادت و عروج ایدوب اتی
 بین یدیکم فرط و انا علیکم شهید و ان موعدهم الخوض خطبه سوزنا کله فرقن اشارت وینه ان عبد اخره الله بین
 ان یؤتیه من زهرة الدنیا ما شاء و بین ماعنده فاختر ما عنده کلام داسور لیه رحلتین ایما ایلنوب دقیقه شستاسان
 اولوالالباب اصحابی کریمان ایتلری عوم رسالتله علامتدر (وان قبره بالمدينة و فی بیتها) و فی الحدیث المذینة
 مهاجرتی و مضجعی من الارض رواه ابو نعیم ز دخی قبرش بی حجر تسمرای طیبه ده و کند و سعادتخانه لر نه اوله جفن

اعلام ایلدیکه در زیر اکثر انبیاء علیهم السلام حضرت آنکه قبوره نیمه لری مساکن شریفه لر زنده اوله کلشدر (وان
 یته وین منبره روضه من ریاض الجنة) دخی حجره مطهره لریکه حالاجسد بر نورینی اخطاه ایدن قیرلطیف بینیلد منبر
 شریفی اراوی ریاض مهشیدن بر باغچه اولدیغن اعلان بیور مسیدر امام سالت جناب مالک و اکثر علماء و محدثین
 بوخراطیق ظاهر و حقیقی اوزره جل و ابا یور مشلدر در زیر بو محل منیف ارض سائره کبی فقاوازه و بعینها
 روضه شریفه جنبه نقل اولدور دیو تضمین ایتدیلر و بعضیلر کرسب و اراده مسبب قیلندندر بو مقامده
 اولان اعمال حسنه جنبی ایجاب ایتدیکندندر دیو فرقه آخری تشبیه بلیغ مراد اولغسنی اراده ایلدیلر و غیریلر
 روضه شریفه الان فی الحقیقه جنتدن بر قطعه در دیو تحقیق بیور مشلدر و الله اعلم (و تخمیر الله له عند موتیه)
 بقافی الدنيا ایلد رحلت با عقی بیننده حق سبحانه و تعالی حبیبی وفاتی حالده خیرا یلمری (وما اشتهل علیه
 حدیث الوفاة) سن شافعی و روایه بیقیمده رسیده صحت اولان حدیث وفاتی مشتهل اخبار دلائل نبوت و کرامات
 جلده لرندندر (من کراماته و تشریفه) کریمه سر و شانی معراج و لاعلادن و محمده نوحه سنک استماع و روح
 الامین جنابنک طرف ذی الجلالیدن تبلیغ سلام برله ان الله یقرنک السلام و ارسلنی الیک اکراما و تفضیلا و خاصة
 لک بسا لک مما هو اعلم به منک یقول لک کیف تمیزک یام مسکی الختام الیه اکرام و تشریفدن (و صلوة الملائكة علی
 جسدہ علی مارویناقی بعضها) دخی جسد اطهر و اقدس اوزره ملائكة کرسینک تحریم و تکبیر و تسبیح
 ایلدیلر یه بند صلوة جنازه اولملری ذلک العلما تندن در و روینا صیغه فاعل ایلد و دخی مفعولله محتملدر یعنی
 بعض طرق حدیث و فائده روایت ایلدیکمز اوزره که قال صلی الله علیه وسلم وان الملائكة یدخلون قبلكم من حیث
 یرونکم و لا یرونهم و ابن عباس رضی الله عنهما دن مریدر که حضرت سلطان انبیاء صلی الله علیه وسلم یوم الاثنين
 وفات ایلدوب ثلاثا کوئی تجهیز و حجره مطهره سنده سر بر نورینی اوزره وضع اولدوب اولاملائكة مکرمین فوج
 فوج و بعد هار جال مسلمین و بعد هار امهات مؤمنین و طائفة نسوان بعد هار صبیان اول حضرت عالیقدر اوزره
 فرادی فرادی مر بعد مره لا یومهم احاداء صلوة ایلدیلر و انان شمدانک بلغت الامانة و نصحت الامة شهادتیه
 اب جنیان تحیت اولدیلر و دعاء جنازه مشهوره ایلد دعاء اولدی کاذکره السهیل نورالدین علی القاری بیورر که
 بو مقامده صلوتدن مراد عادر دینلر من غیرینده عدول عن الحقیقه ایتمشدر (واما یدان ملک الموت علیه
 و عزرا یتل علیه السلام قبض روح شریف ایچون دخوله اذن هما یوننی طلبدر یعنی السلام علیک یا محمد ان الله
 دعالی امر فی ان اطیعک فیما امرت به ان اقض نفسك قبضت ما وان اترکها ترکت ما فاقبال قبض کما امرت
 (ولم یستأذن علی غیره قبله) حضرت خاتم الانبیادن مقدم انبیاء و اصفیا اوزره دخول و قبض روحه استیذان
 ایتدی (وندائم الذی سمعوه ان لا تنزعوا القميص عنه) ان مصدیه و لا نافی و کسر زایه غیبا و خطابا (عند
 غلہ) ضم فین و یافتحله یعنی اول کل بدنی بیره هشدن جد امی ادا ایلد کزنده غبطه فرمای حلی جنان اولان قبض
 یا کنی نزع الخال دیوها تندن ندای سر و شانی اصحاب کرامک استملیدر و غلہ محتاج اولیوب اجراء السنة اولدیغن
 اشعار در (و ماروی عن تعزیه الخضر علیه السلام و الملائكة) برله خضر اوزره مطهر و در (اهل بیتہ عند موتیه)
 مفعول التعزیه و تعزیه صبره ارشاد و عند المصیبة تسلیتدر و خضر ابو العباس بلیاب ملکان نسل بنی اسرائیلدن
 و یابن فرعون و یابد فرعون و یاولد صلی آدم علیهم السلام مذکر کذا فی تسبیح الریاض لشهاب الخفاجی بیقی
 دلائله جناب اسد الله کرم الله وجهه طره تندن روایت بیور حضرت روح جسد الکونین و نبی الثقلین دار
 عقبایه تشریفی انما سنده غیر مشخص بر قائل السلام علیکم اهل البیت رحمة الله و بركاته کل نفس ذائقة الموت
 و اما یوفون اجورکم ان فی الله عز وجل لعزاء من کل هالک و در کامن کل فانت فی الله فتقوا و ایاه فارجوا و اعلموا
 ان المصاب من حرم الثواب و السلام علیکم و رحمة الله و بركاته عزاسیله تعزیه اهل بیت بیور دقیری زین الدین
 العراقی تخریج احادیث شفا ده بو عبارتله تحقیق مقال ایدو که ان فی الله خلفاء من کل احد و در کالکل رغبة و نجا
 من کل تخافة قاله فارجوا و به فتقوا فقال ابو بکر رضی الله عنه هذا الخضر یوندن ما عدا احادیث تعزیه خضر
 علیه السلام نیچه روایات ضعیفه ایلد نقل و روایت اولدوب بو مقدارله اکثفا اولندی و اما حیات خضر علیه السلام
 نبوت و رسالتی و ولایت و عدم نبوتی نقلی مولانا علی القاری کشف الحذر فی امر الخضر نام رساله سنده مستوفی
 تحقیق و عیان بیور مغین مستغن عن البیاندر (الی ما ظهر علی اصحابه من کراماته و بركاته فی حیاته و مماته) حرف
 الی بر مقدره متعلقدر ای مضمونا ما ذکر من اول الفصل الی هنا یدیک اولور زمان حیات و بعد الوفا الی و اصحاب
 رضوان الله علیهم اوزره اول حضرت تکرامات ظاهر و بركات و افره سندن ظاهر و متبادر اولان حالاتکه

اول فصلدن بو محله منتهی اولتجه بالجله دلائل نبوت و علامات و سالتندندر (کاستسقاء عمر بعه) ابن الخطاب
 رضی الله عنک جناب عم خیر الناس حضرت عباس رضی الله عنی دعاء استسقاءه تقدیم بیور ملری کبی روایت
 بخاری اوزره خلافت فاروقیده خط شدید ظهور ایدوب کعب الاحبار حضرت عمر رضی الله عنیه خطاب ایلدیکه
 با امیر المؤمنین بنی اسرائیلده جذب و غلا ظاهر اولدو قد عصیه انبیاء الیه استسقاء ایدر لر دی جناب عمر حضرت
 عباس له منبره صاعدان اولوب اللهم انا تقرب الیک بم نیک و تشفع بیه انیساله مستغفرین مستشفین دعاسن
 تکرار بیوروب بعد داناسه توجه ایلدوب استغفر وار بکم انه کان غفارا یرسل السماء علیکم مدرارا ککریمه سیه
 عباسدن التماس دعا ایلد کده انلر دخی بردعاه طویل الذیل ایلد درگاه کبریا یه توجه بیور دخی دم باران رحمت روی
 زمینی سیراب ایلدی بعد ما جمیع ناس حضرت عباسی مسخ ایدوب هنیئالک یا ساقی الحرمین تمیتله یکنز بان
 تحسین اولدیلر قال فی حسان رضی الله عنه * سأل الامام وقد تنابح جدبا * سقی النعمان بهزة العباس *
 احی الاله به البلاد فاصبحت * مخضرة الارجا بعد الیاس (وتبرک غیر واحد بذریته) صلی الله علیه وسلم
 دخی اصحاب و تابعیندن جمیع کثیر اهل بیت نبوتدن حسنین محترمین و زین العابدین رضی الله عنهم حضرت ائمه تبرک
 ایتلری کبی سید سعودی شکر الله سعیه تألیف مستهل ایلد بو خصوصه استیفای مرام بیور مشلر فغنا الله بركاتهم
 اجمعین امین

فصل

(قال القاضي ابو الفضل رحمه الله تعالى قد انشأنا فی هذا الباب) مصنف علیه الرحه بیورر که معجزات حضرت
 و دلائل نبوت ذکر ایتدیکه زیاب رابعده تحقیق ابراد ایلدک (علی نکت من معجزاته واضحة) صفة نکت جمع نکتة اخر
 دقیق معناسنه (و جل من علامات نبوته مقننة) جمع جله و مقننه فسا عتدن مستعار کافیه عن غیر هادیک اولور
 بعض نسخده غین معجمه و نوله مغنیة و اقدر بحر و راجله مقنن و حالیات اوزره نصبی دخی جائزدر (فی واحد) مقدم
 خبر (منها الکفایة) ضمیر منها نکت و جله راجعدر (والغنیة) ضم غین معجمه و سکون نوله کتفا و اغتننا حاصلی
 معجزات حضرت دن اطائف و شرائف کاشفه اوزره ابراد کلام ایلدک از جله اول نکات و جملک همان بر یسنده عارفه
 اغتننا و کتفا حصول پذیر اولور (وترک الکثیر سوی ما ذکرنا و اقتصرنا من الاحادیث الطوال) بکسر الطاء جمع
 طویل (علی عین الغرض و فیه المقصد) الفص یعنی الاصل قال الشاعر * ورب امرء زردیه العیوب * و یأتیک
 بالامر من قصه * و بقال نقل الحدیث بقصه اذا استوفاه یعنی احادیث طویلده دن متصود بالذات اولوب واسطة
 القلاده اولان مبنای مهم اوزره اختصار ایلدک (ومن کثیر الاحادیث و غیر یها) لفظ کثیرک احادیثه اضافتی صفتک
 موصوفه اضافتی قیلندندر از الاحادیث الکثیره و غیر یب لفة غیر معهود و مستغرب عدا اولان الفاظدر بو مقامده
 اصطلاح محدثین اوزره بعض رواة جمع و یازیده لفظله افراد ایتد کازی الفاظکه مثلا محجب الی من دنیا کم ثلاث
 خبرندن لفظ ثلاث تقرید ابن فور کدر (علی ماصح و اشهر الایسیرا من غریبه عما ذکره مشاهیر الائمة و حذفنا الاستاد
 فی جهوره طلبة للاختصار) یعنی احادیث کثیره و غیر ییدن صحیح النقل و الروایه و بین المحدثین شهرت یاب اولان
 شی اوزره قصر ایلدک مکر اعلام ائمه نقل و یادی و رد قاری حدیث غریبیدن شی قلیل اوله دخی معظم احادیث و اکثر
 اخبارده برای اختصار اسامی رواقی ترک ایلدک (و بحسب) مبتدأ و یازانددر (هذا الباب لوقصی) قاف و صا ایلد
 مبنی للمجهولدر (ان یکون دیوانا جامعا) ان یکون خبر مبتدأ و جواب لو محذوفدر ای لا مکن (بشمل علی مجلدات
 عدة) بکسر و تشدید ای کثیره و معدودة عبارة مذکوره حرارتدن خالی و جالی اولدی فی ظاهر و باهر در حاصلی
 موضوع فی المعجزات اولان باب چهارم قدری اگر استقصا و ایتفا اولنسه مجلدات بسیاری حاوی دفتر و مصنف
 و محیط بر مواف اولغه شایان اولوردی (و معجزات نبینا صلی الله علیه وسلم اظهر من سائر معجزات الرسل بوجهین)
 حضرت شاه رسل علیه السلام معجزه لری سائر انبیاء کرام معجزه لرندن دووجهله اظهر و ابردر (احدهما کثرتها)
 مع شهرتها (و انه لم یوثق فی معجزه الا و عند نبینا صلی الله علیه وسلم مثلها او ما هو ابلیغ منها) و هر بر یغمیره بخشایش
 حق اولان معجزه نک مثیل و مانند و یادی باغی تروی ما تندی مدرار صغیا علیه التحیا عندنده اماده ایدی
 (وقد نبه الناس علی ذلک) بروجه استقصا ذلک المعنی اوزره دانشوران فن اثار تفصیل اخبار بیور دیلر از جله صانع
 یچون طینت آدمی دست قدرتیه تخمیر و سینه بر سکینه طاغی بنفسه شرح ایتمکله دیده روشنلرین قری ایلدی
 (فان اردته فتامل فصول هذا الباب و معجزات من تقدم من الانبیاء تنق) محجزوم فی جواب الامر (علی ذلک ان شاء
 الله تعالی) معجزات حضرت له سائر یغمیران ذیشان معجزه لری میانه سنده اولان فرق جلی به عرفان و دانش مرادک

ایسه باب رابع قسم اولی تأمل الیه فستان بینمایه تحصیل وقوف واطلاع ایدرسن حریر بر بعض ثقات اوزره
بکرمی تقریبی غیر جلیل الشان همان اسم محمد حسابجه طقسان ایکی عدد مجزیه لری شهرت شعار اولشدر
(واما کونها کثیره فمذا القرآن وکله مجزیه) پس مجزیه از حدیه نک من جهة الکثرة وضوحی اولاً قرآن عظیم الشانکه
نورانی درخشاندر مجموع اجزائه مجزیه (واقف مایقل الاعجازیه عند بعض ائمة المحققین سورة انا اعطیناک
الکثر) لفظ اقل مبتداً وسورة خبر (آیة بقدرها) بعض اعلام مدققین عندنده اقل وقوع اعجاز قصر سورة
فرقائه دن سورة شریفه ککوثر ویا من جهة الحروف والكلمات اول سورة معتبر مقدار ایدر (وذهب بعضهم
الی ان کل آیه منه کیف کانت مجزیه) و بعض ارباب تحقیق قره آندن هر بر آیه کریمه طویل و قصیره بر آسپاه مجزیه
در دیو ذهاب اولدیروهم عن قالوا بالصرقة (وزاد آخرون ان کل جملة منتظمة منه مجزیه وان کانت من کلمة او کلمتین)
و دیگران ترقی داده اولوب قره آن جملدن هر نامه و مقیده اولان جملة به بر مجزیه در و لو کله واحد و یکله دن
منتظمة اولسون از جملة مد هامتان مآندی یک کله بر مقدار آیه جملة نامه در (والحق ما ذکرناه اولاً) عند الجهور
قول ثابت انما ذکرنا ایدر یکم سورة ککوثر ویا اول مقدار آیه شریفه مجزیه اوق معتبر در (لقوله نالی قالوا بسورة
من مثله فهو) ای آیان نحو سورة (اقل ما تقدم به مع ما ينصر هذا من نظر وتحقيق بطول بسطه) یعنی اول
حضرت طاب معارضه ده آیان بمنزل سورة تجدید لری نک اقلیدر مع هدام اعات هر مقام و جزالت هر کلام و لطافت
سیاهی محتوی اولان الفاظ در بر باره نیکاه اعتبار اولسه محیر عقول ذوی الالباب اولور اولار باب خلافه قانوا
بکتاب مثله جملة سیله ثانیاً قانوا بکثر سورجیله سیله بعد ما قانوا بسورة من مثله تمییه سیله تجدی بیوروب بعد رخا
عنان التکلیف انزلک مجزیه مسجل محکمه کون اولدی (واذا کان هذا) مقدار اقل الیه مخالفه تجدی ثبوت
یافته تعین اولدیه (فنی القرءان من الکلمات نحو من سبعة وسبعین الف کلمة ونیف) تشدید و تخفیف یا الیه زیاده
معنایه در مراتب اعداد ده بر عقدک اوزرینه عقد ثانی و ارجمه زیاده اوله (علی عدد بعضهم) بعض ارباب تفسیر
براعه کذا اولدی قری حساب اوزره قرآن کریم حاوی اولدیفی کلمات یتشیدی یک کله و یا زیاده در و او حیوز
یکری اوج یک حرف در و کلمات و حروف فرقان کریمه در اولان اختلافات مفسرینی کتاب الاتقان فی علوم القرآن
للسیوطی استیفای بیان ایدر (وعدد کلمات انا اعطیناک ککوثر عشر کلمات فقجراً) تشدید الزای فهم مزینیا
لامعقول او فحزری بصیغة المصدور (القرءان علی نسبة عددنا انا اعطیناک الکوثر ازید من سبعة آلاف جزء)
ونسبت مقدار دن مجاز در (کل واحد منها مجزیه نفسه) سورة ککوثر کلمات اسمیه و فعلیه و حرفیه سی او عدد در
امدی سورة مذکوره عددی مقداری اوزره قره آن جلیل البرهان یدی یک حصه دن زیاده بخش قیاسوب
هر بخشی فی ذاته مجزیه در و هدامینی علی ما تقدم من العدد (ثم اعجازه کما تقدم) فی محله (بوجهین) ای من طرق
الاعجاز (طریق بلاغته و طریق نظمه فصار فی کل جزء من هذا العدد) ای السبعة الاف (مجزیه نان) من جهة
البلاغة والنظم (فتضاعف) ماضی من التفاعل و یا مضارع من المفاعله در (العدد من هذا الوجه) بعدد الاعجاز
قره آن کریم مجزیه کذا ان ایدر یکی آساده و وجهه حصه ایدر در که بری مطابقت لفظ و مرعات وجوه طریقی در
و دیگرى نظمه و تراغیرک کلامه عدم مشابهتی اسلویدر رس یدی یک بخش هر بخشنده ایکی مجزیه جلوه نما
اولوب منوال محرر اوزره من جهة البلاغة والنظم ضعف عدد دخی بوجهله در و غون اولورکه بر اعة محاسبان انا
چهارده هزار آیه شمار ایدر (ثم فی وجهه اعجاز اخر) بضم فتح (من الاخبار به علوم الغیب) بعدد اقره آن عظیمه
من حیث مجموعها سابق اوسبق اسرار خبیثه و راز نهانی اعلام دن غیر از طریقین بلاغت و نظم وجوه اعجاز نمایان
اولور (فقد یکون فی السورة الواحدة من هذه التجزئة تجزیه عن اشياء من الغیب) کاهی اجراء مضاعفة مذکوره دن
من جهتی الاعجاز بر سورة قصه موسی و هارون علیهما السلام و فرعون و قارون آسام و رغیبه دن خیر و رورود
ایدوب (کل خبر منها بنفسه مجزیه) قطع النظر عن وجوه الاعجاز الاخر اخبار عن الغیب اعتبار الیه هر خبر بالذات
مجزیه اولوب (فتضاعف) بصیغة الماضي والمضارع (العدد ذکره) مرة اخرى (عدد اعجاز بعد اعجاز مضاعفته السابقة
دیگر بارینه متزاید اولور (ثم وجوه الاعجاز الاخر التي ذکرناها بوجوب التضاعف) بعد ما وجوه اعجاز دیگرکه
حریر بر کشفیده قیاد بغمز امور مغیبه ایدی حد و شمار دن فزون اولدی ایجاب ایدر (هذا فی حق القرآن فلا یکاد
یاخذ الی حد مجزیه) اخذ مجازاً حاطه در (ولا یحوی الحصر براهینه) سائر انبیا علیهم التحیا با مجزیه اوزره آندنه
اولان مجزیه حضرت تک غیر همان تضعیف و افراشان جلیل البرهان فرقاند ظاهر و با هر در که مجزیه حضرت
حیطه شمار دن بیرون و بر این اعجاز و اشعة البیاضک احاطه دن قلم مجزیه بیان زبوندر (ثم الاحادیث الواردة والاخبار

الصادرة عنه علیه الصلاة والسلام فی هذه الابواب وعداد علی امره عما اشرنا لی جملة) بضم فتح (تبلغ نحو من هذا)
مصنف علیه الرحه وجوه اعجاز عقلیه فی سر دایوب اعجاز عقلیه فی کار داف مرادیور در که غبذ اعجازات
و خوارق عادات و اخبار عن المغیبات اراد اولشان ابوابه سید کائنات حضرت تباریک زبان مجزیه بیان لری دن
صدور یافته انا صریحه و اخبار صحیحه و فی اسبق ظهور امر و حکم و علو شانه دلیل اولان اجمال مقصده اشارت
ایلدیکه مجزیه ای مقدار مذکوره قریب اعجازه رسیده اولور (الوجه الثاني) سلطان انبیا و برهان اصفیا علیه
التحیا حضرت تباریک مجزیه ای سائر انبیا علیهم السلام مجزیه لری دن دو وجهله اظهر اولدیفنک ایکنی و جهمی
(وضوح مجزیه نه علی الله علیه وسلم مع بقائها علی عمر الدهور) مجزیه از حدیه نک شدة ایدر که کاشم
فی رابعة النهار شمرت شهرا و لم یسدر (فان مجزیه الرسول کانت بتدریج اهل ازمانهم و بحسب) بازائده و ساوسین
مقبوحین و یاسکون ثانیه الیه مقدار معنایه در (الفن الذي سما) ای علا و ارتفع (فیبه قرنه) فتح قاف و سکون
را الیه عصر معنایه مجازاً و یا تقدیر مضاف الیه اهلدر و مقدار قرن مختلف فیه اولوب مکسان و یا بوزنه دن کایه
اولی اوفی احتیاط ایدر رسی مجزیه بیغیران عصر شمر یقری اما الی سکن اعتنا و اهتمام و مینا لری دن علی المقدار تعداد
و شمار ایدر کری نوع معارف مقدار تجر ایدی (فلما کان زمن موسی علیه السلام غابت علم اهل العصر بعث الیهم
موسی بمجزة تشبه ما يدعون قدرتهم علیه فجاءهم منها ما خرق عاداتهم ولم یکن فی قدرتهم و ابطل صبرهم) چون
عصر کلیم الله اهل السکن مشتهی علم و عرفان لری فن صبره مهارت اولدیفن اول حضرت صبر اوزره دعوی قدرت
ایلد کری نوعه مماثل بر مجزیه الیه اندره بعث او انوب انزلک اعتبار لری نه مخالف مجزیه قلب عصا وید بیضا مآندی ایدر
تشریف ایدر کیم صبره نک جملة مقدوراته داخله اولوب مثلنی آتیا نه قدر تیاب اولر لیه حضرت کلیم انزلک صبری
ابطال ایدر (وکذا لک من عیسی علیه السلام اغنی) غنی مجزیه و نوله افضل تفضیل من الغنایه و سواد (ما کان
الطب) عرفان من حیث الصحة والسقم احوال انسانه توقف ایدر فن (واوفر ما کان اهل الجاهل) ای علی ید غیبتی علیه
السلام (امر لا یقدرون علیه و انما هم مالم یحسبوه من احیاء المیت) تخفیف یا الیه روح بدندن مفارقت ایدر شیده
استعمال اولور کوله تعالی حرمت علیکم المیتة و تشدید الیه هنوز اشیا نه بدندن مرغ روح پرواز ایتمش اوله
کوله تعالی انک میت وانهم میتون ای ستوت قال الشاعر * تسالنی تفسیر میت و میت * فهالک فصیح القول
ان کنت تعقل * فمن ینک ذار و ح فذلک میت * و المیت الامن الی القبر بحمل (وابرا الا که) نایبای
ماد بر زاد (والابصر) لون بدنه مخالف بیاض در که خفیفه بیق تعمیر او انور (دون معالجه) عند الاطبا مداواة
(ولا طب) مراد معنای مصدر یسدر اعطاء دوا و علاج اولور یعنی عصر حضرت کلیم از زمان روح الله علیه
الصلاة والسلام اهل عصر نک سودمند و رواج تراولان معرفت لری علم طب ایدی پس دست مجزیه پیوست مسیحا
اوزره اندره بر امر عظیم ظاهر اولدی کیم مثلنی اعلا مکتیاب اولیوب قصای طبابت و حد اقل لری همان حفظ
صحت مرتبه سی اوله جناب روح الله دن خاطر لری نه کذا ان ایتمن تر یالک اربعة ترکیب عیاضی هوایه قنابرله
مختل العمل اولش مام بن نوح علیه السلام ماء التحیات دعوات صالحه سی علاج بر الساعه و نایبای ماد بر زادی
فیض نور با صرمه الیه قری العین و علاج روحانی لری برله مرض هائل برص زائل اولدی اسبابا مزاوله و اعطاء دوا همان
توجه و دعا الیه حصول یافته اولان مجزیه الیه اندره تشریف ایتمشیدی (وهكذا سائر مجزیهات الانبیا علیهم السلام)
ای کانت بقدر علم اهل زمانهم من الانام (ثم ان الله تعالی بعث محمد صلی الله علیه وسلم وجلة معارف العرب و علومها
اربعة) بعدد اخلاق عالم جل جلاله حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرت تباریک ارسال بیوروب طائفة عرب یک
جزئیات و کلمات معارف دن بهره دار اولدی قری علوه یک کاسی چار نوعه مخصوص ایدی (البلاغة) مناسب هر مقام
نظم و ترا اداء کلامه مدار اولان لکه و جملدر (والشعر) کلام موزون معنی (والنثر) وقایع و ایام و انساب
اسلافه دانسته که علم تاریخدر (والکهنه) یکسر السکاف و فتحها کائنات دن مزاوله خبر و اسرار کوانیه ادعای
معرفت (فانزل) بصیغة المجهول و فی نسخة فانزل الله علیه (القرآن الخارق لهذه الاربعة فصول) ای المتقدمة
وهی البلاغة والشعر والخبر والكهنه (من القصص والاعجاز والبلاغة الخارجة عن نظم) جنس و طریقه معنایه
جاءت ناسدن مستعار در (کلامهم ومن النظم الغریب) من جهة الشعر کلام منظوم مراد کادر (والاسلوب
فن الهمیب الذي لم یجدوا فی المنظوم الی طریقه ولا علوا فی اساليب الاوزان منهجه) ای طریقه یعنی قرآن مبین
رسول امین اوزرینه خلوص کلام عن الغرابة واختصار بلا خلیل و نوع فصاحة و غیر معهود و دوز باز دلف نظم
و فن همیبدن خارج به بلاغت چار فصول مقدمه به مخالف شرفوزل ایتمش کین منظوم و موزون و کتار لری دن

فصحاء عرب فرفان بدیع البیان رفتارنه بر طریقه رهیاب اولدیله و ترمسج و نظم مرصع فنونته منجیلدیله
 (ومن الاخبار) کسره هزه ایلده من النظم الغریب عبارتی اوزده معطوف و در و لطول القصل بینم المظن من اعاده
 اولندی و یا ایجازدن نوع اخر اولدیغن اشارت ایچوندر (عن الکوائن) جمع کائنات غیبیاندن ماسیکون فی المستقبل
 اولان امور در (والحوادث والاسرار) فی البواطن (والخفیات) فی الظواهر (والضمان) و دخی آیات بلاغت اتمای
 قرآنیله ماسیایمیدن بیامرس و محدثات و رازینمان و مخفی و نهفته احوالدن خبردار اولغله معارف و علوم عربی
 خارق اولوب (فتوحه علی ما کانت) ذاتا وصفه اشعار و اخفا ایلد کبری حاله مطابقی بوانوردی (و یعترف
 الخیر عتبا) بفتح الباء ای من الخیر (بعینه ذلک و صدقه وان) و صلیه (کان اعدی العدو) اعدی من العدو علی خلاف
 اقیام من اعدی تقضیه لدر و عد و اعدا معنایه در و بر او احد و واحد لدر و غیره اطلاق اولور کفوله نهالی من قوم
 عد و اعدا کیم یعنی خبر و بران امور لدر و صحت و صدق لدر و خبر عتبا ای اعتراف ایدردی و لوحضرت صادق الودعده علیه
 السلام کدخی قریبیده اولورسه انکاره مجال محال ایدی (فابطال الکفانه) فتح کافله مصدر و کسر له صناع
 معنایه (التي تصدق مرة وتكذب عشرة) پس قرآن کریم و یارسول کریم و رحیم راستندن ده بار دروغی بیا راولان
 دعوائی علم کوائب ابطال ایلدی کماورد فی الخبر انه تعالی کان اذا قضی امر فی السماء سمعت حله العرش ثم اهل
 کل سماء حتی ینتی الی السماء الدنيا فتستخیر اهل کل سماء عن فوقهم حتی ینتی الخبر الی اهل هذه السماء فخطفه
 منهم للجن و یزیدون فیهم من عندهم ما یزیدون من کاذبیم (ثم اجتنبها) جیم و مثناة و مثله ایلد قطع معنایه و ضمیر
 کم انته راجعه در راصل معنای درخت امشالی شی اصول و عروقدن نزع ای تمکدر کلامده استعاره مرشحه
 ملاحظه اولور (من اضلها بری الشیء) جمع شهاب و فی نسخة برجم الشیء (ورصد النجوم) و رصده کون
 ما دله مصدر ترتیب و اعداد معنایه و فتحی دخی جائز و صفت موصوفه اضافتی قیلندن اولور ای النجوم المرصده
 یعنی مرصده شیاطین اوزره انداخته اتش درخشنده و نکم بانی سناره رخشنده ایلد دورباش ای تمکین درخت کهانی
 یخندن برکنده ایلدی (وجاء من الاخبار) بفتح الهمزة (عن القرون السانقة و انباء الانبیاء و الامم البائدة) ای
 الهالکة و الفانیة فی الحدیث الجنة لا یتجدد ای لا تهلك (والحوادث الماضية) خیر و شردن وقوع یافته امور در
 (ما فاعل جاء) (یجز من) فاعل یجز (نفرغ لهذا العلم عن بعضه) ای عن مفرقة بعض امره فی صرف جمع عمره
 (علی الوجوه التي یطناها و یسنا المجهز فیها) و الحاصل قرآن جلیسل العنوانده بیام قرون سابقه و بیغام پیغمبران و ام
 بشین و حوادث گذشته دن علم اخبار ام و نوار یخ عالمه صرف نه و قله اندک دانش پیدا ایدنری فر و مانده ایدر
 وجه اوزره شرف نزول ایلدی کیم مفعله برانی بسط و غوای منیفنده معجزاتی ایضاح و سرد ایلدک (ثم بقیت هذه
 المجزة الجامعة لهذه الوجوه الی الفصول الاخر التي ذکرناها فی معجزات التره آن ثابته الی يوم القيامة بینة لجة
 لكل امه تأتي لا تخفى وجوه ذلک علی من نظرفیه و تامل وجوه اعجازه) بعد اذ فصاحت و بلاغت و اخبار عن انکوائنه
 متعلقه معجزه قرآنیله که معجزات فر قانیله بخنده مذکور چار فصول گذشته بیامعه در بعد نزوله جیل لدر و جیل
 و عصر بعد عصر بانام اده عالم کون ایدن هر امته ظاهره الدلالة علی نبوة خاتم الرساله اولدیغی حالده نابه روز قیام ثابته
 و بردوام اولوب تلاوة و شعاعا جمال قرآنیله نکه و وجوه اعجازنه رغبت و التفات ایدن ذوی الابصار اوزره اعجاز
 مذکورده بونی پوشیده و نهان اواز (الی ما خبریه من الغیوب علی هذه السبیل) و فی نسخة علی هذا السبیل
 یذکر و یوثق منه قوله تعالی و علی الله قصد السبیل و منها جاز (فلا یمر عصر ولا زمن الا و یظهم رفیه صدقه بظهوره
 مخبره) ضم میم و فتح موحده ایلد (علی ما خبر) پس برقرن و دهر و عصر کذران ایتمزاحضرت قرآنک بیام داد اولدیغی
 شی اوزره مخبره بظهور و یله صدق نمایان اولور (فیجدد الايمان و یظهاهر البرهان و یس الخبر کالیمان) کسر عینله
 مشاهد و معانیله دزولا تفتح فی العین هر چند که مصدقه برامر جدید پیدا اوله وقوع مافیه ایلد ایقان مستر
 اولوب عرفان تقویت یاب اولور و خبر ایه امر مشاهداسا ایجاب ایقان ایلزورد فی الحدیث الصحیح لیس الخبر
 کالمعانیله زرا خبر لصدق و کذبه احتمالی اولور و لذابصر سمعدن فاضلتر و تحصیل دانشده بالاعتدال کما قیل * و لکن
 للعیان اطفیف معنی * لذال معانیله الکامیم (وللمشاهدة زیاده فی المیقین و النفس اشد طمانینه الی عین
 البیقین منها الی علم البیقین وان کان کل عندا حقا) عین البیقین بطریق الکشف و التوال اولان علم ضروری و علم
 البیقین ایه بر سبیل نظرو استدلال علم نظریدر و لفظ عند معنی العلم اولور و تکمیل عند الله تارة علم الله و اخری حکم
 الله ایلد مفسر ذریع معنی بصر ایچون ایقان بیشتر در و نفسک علم البیقینه طمانینه ندن عین البیقینه اطمینان
 و سکونتی تیزتر در و لو عند النفس و فی علمها هر دو ثابت و متحقق ایه دهینه عین البیقینه استکانتی غالبتر اولور

امدی باعتبار الحالتین نفس هم مفضل و هم مفضل علی علیه در (وسائر معجزات الرسل) سائر بمعنی الباقی و منه
 السور و جمیع معنایه دخی مستعملدر (انقرضت بانقرضهم و عذمت) منقبتی للجنهول (بعد ذواتها) عذمت فحتمین
 و یا مکنون ثانیه ایلد ذوات جمع ذات معنی النفس یعنی باقی پیغمبران ذیشانان معجزه لری اول حضرت انک انقراضیه
 منقطعه و اول نفوس قدسیه نک عالم کون و فساددن انقراضیه معذومه و نایب ادرامدی عذمت ذوات انبیاء عالم
 دنیا یله نسبتله در و الا عالم برزخده زنده اولمیری اشتباه اولوب ذوات شریفه لری باقیه در (و معجزه یتصلی الله تعالی
 علیه وسلم لا یتبدل ولا تنقطع و آیاته تجدد ولا تصحیل) و حضرت شاه و رسل علیه الصلاة والسلام اجل معجزه می قرآن
 جلیلدر که فتاویله و ب حکم همایونی منقطعه اولمز و درج فر قانه مندرجه اولان معجزاتی انا فانا تجدد ایدوب
 اکذاضه لال کلز (وا هذا اشار علیه الصلاة والسلام بقوله فیما حدثنا القاضي الشیخ ابو علی حدثنا القاضي
 ابو الولید حدثنا ابوذر) المروی (حدثنا ابو محمد و ابو ایهاق و ابو الیهیثم قالوا حدثنا القری) راوی صحیح البخاری
 (حدثنا البخاری) علیه راحة الباری (حدثنا عبد العزیز بن عبد الله) الامامری الاوسی (حدثنا ابو الیهیثم عن سید
 عن ایه) ای سید المذنبی عمر رضی الله عنه موی الیهی حفر قیوره تعیین بیور مغبین مقبر ایلد تلخیص اولدیغی
 مر و یدر تاز یخ رسیده رأس قبر اولد قدس سرته مآده بالین لحد اولمشدر (عن ابی هریره رضی الله عنه عن النبی صلی الله
 علیه وسلم قال ما من نبی من الانبیاء الا اعطی) بناء معجولله (من الايات ما مثله) ماموصوله
 او موصوفه بمعنی الثانی و مثله بمعنی صفته و هو مبتدأ (آمن) مدله ماضیدر (علیه البشر) علی تعذله و یا مستقر علیه
 البشر تقدیرنده در وجه له مبتدایه خبر اولور (و انما کانت الذی اوتیت و حیما و احاء الله الی قارجوان کون)
 و فی رواية (انی اکثرهم تابعیوم القيامة) خبر اطفاف باب ثالث فصل اولنده من جهة المینی و المعنی مستوفی بیان
 اولمشید الخلاصة زمرة جلیله پیغمبران دن بر پیغمبران ایدر که ایمان کرده بشر اولان معجزات دن اکبر معجزه بخشنده
 قلیقه هر زری حق سبحانه و نهالی اهل عصر ندن مشاهد اولمیری ایمان الخالیدن من تبه برایت ایلد ایدر ایدی
 اما بکناجشیش مولی اولان معجزه که علی طبقات البلاغه و انقضی غایات افصاحه کریم القانده عیم العانده و حی جمیل
 قیلندن قرآن جلیلدر سبب بقا و نظم و روضیاسی اجلندن رجانه مذمکه هرات پیغمبر ایلد جسر اولدیغی روز و اوسین
 قیامتده من جهة الامه بسیار برین پیغمبران اولم (هذا معنی الحدیث عند بعضهم و هو الظاهر و الصحیح ان شاء الله
 نهالی) امدی بعض ارباب تحقیق عندنده معنای حقیق و حی جلیله اراده بیور بلان بیرون حیطه شمار معجزاتی حاوی
 قرآن جمیل اولدیغی ظاهر و نابه حشر نسخ و تبدیلدن محفوظ بر دوام بیور لیدی باهر در (و ذهب غیر واحد من العلماء
 فی تأویل هذا الحدیث) تأویله تعبیر خلاف ظاهر اولدیغنه مشیردر (و ظهر معجزه نبینا) علیه الصلاة والسلام
 ای و تاویل غلبه معجزه علیه السلام (الی معنی آخر) غیر ما فاده منطوقا (من ظمور و رهاب کونهم و احیاء و کلاما)
 عطف تفصیر لال الوحی یحتمل المعنی المصدر (لا یمکن التحییل) حاشه معجیه ایلد من التحیال فیه (ولا التحیل علیه) حاشه
 مهمله ایلد من الحیلة (ولا انشیه) و علمای حدیثدن جمع کثیر خبر مشا ارا لیلک تا و یانده و سروزانیا علیه التحایا
 حضرت تدر لیک وجه ظهور معجزه لری مایول الیهی یاننده غیرما ارتضاء الاول معنای اخره سالک اولدیله ظهور و معجزه
 حضرت من جهة الکلام طرف کبریا دن وحی اولوب واقف حال اولمشدر کلام مذکور عمو خیا لدر دیکه مجال محال
 و اتیان بالمثلله جلیله و قیل و قاله تصدی خدامکادن کذا را یتک نجم تندندر (فان غیرها من معجزات الرسل
 کاه ادرام) ای قصد و طاب (المعاندون لها باشیاه) متعاق برام (طه عو فی التحییل بماعلی الضعفاء کالقاء السحرة
 جبالهم و عصیمهم) جمع عصا (وشبه هذا معجیه الساجر و تحیل) بالحاء المعجمه (فیه) امام معجزه قرآنیله دن ما عدا
 جمیع معجزات پیغمبرانه ارباب عناد و تحیل نیجه کچ یشان و ساد دلانه امور عویمات و وهیمات ارا نه سن قصد
 ابتدیلر که از جمله فرعون بی عزونک ساحر لری معجزه عصای موسی علیه السلامه تقلید و قوم فرعونه تحییل لاجال
 و عصا بن القاوا کما تدر تلخیصات باطله و تحییلات غاطله اساجویای خدیعت اولدیله (والقرآن کلام لیس للعیلة
 ولا للسحر فی التحییل فیه عمل) قرآن بدیع النظام ایه اقصی الغایه درجه کمال بلاغته رسیده کلام جفشدن
 اولوب انده حیل و سحر ایچون خیال شمال و راه حیلله کاری نایبدر (فکان من هذا الوجه عندهم اظم من غیره
 من المعجزات اهدم قبول التحییل و التویه کلا یمش اشاعر و لا خطیب ان یمکن شاعرا او خطیبا بضرب من الحیل
 و التویه) در اصل ما ذهب و فضه معنایندن مأخوذ تلخیص و تحییلدر یعنی عند ارباب هذا المعنی قرآن کریم
 کلامدن اولقی حیفیلله لعدم قبول التحییل و التلیس سائر معجزات دن ایندر تنکم شاعر و صرافین و خطیب
 خوش لهجه و این ایچون حیلله و تلخیص نوعندن بر شیله شاعر و خطیب اولقلق تمام اولدیغی اما که کلام منظوم

و منثور امر جلی اولوب د کولک و حیلان انده مدخلی نایاب اولور (والتاویل الاول) ای الذي هو الماوراء (الخالص)
 صيغة تفصيل اوزره مفاو وجودت معنائه درو کانی المقرب وصول معنائه مسته اردز و یا من الخلاص نجات
 و صلاحت (و ارضی) یعنی تاویل اول اجود و قبوله قرین تر در (و فی هذا التأویل الثاني ما يغض الخلق عليه) فتح
 جیم و سکون افا ایله یله چشم عدم التماندن نگایه در (و یغضی) بصیغه المجهرول من الاغضاء یعنی الانحاض انقاد کر
 اولنان تاویل دوم انماض عن اولنور مرتبه اولوب نیکاه الثقات ذوی البصائر در در قال الشارح علی القاری
 و التحقیق انه لا منفع من الجمع وان بناء الثاني علی التدقیق والله ولی التوفیق و علی کل تقدیر ظهر الوجهان فی ثبوت
 المجزوءة للقرآن (و وجه ثالث) فی کون القرآن مجزوا خارقا للعاده بعض نسخده و اعطاه ايراد اولندی (علی مذهب
 من قال بالصره) فتح صادوا کسرله در مسالك ناپسند بعض معتزله و شیعه اوزره در که حق تعالی اقتصار سورة
 قرآنیه دن همتد بی مع تمکنهم عنه صریح ایلدی دیرلر (وان المعارضة كانت فی مقدور البشر فصر قواعدها)
 و فی الجملة معارضة بمثله مقدور بشرده اولوب دوا عیسی انزلدن سلب اولندی قدری سلبله دکادر دیرلر (و علی
 احد مذهبی اهل السنة من ان الايمان بمثله من جفین مقدورهم و لیکن لم یکن ذلك قبل ولا یكون بعد) و یا امام اهل
 السنه و الجماعة ابو الحسن الاشعری دو مذهب متقدمه سنک بری اوزره که قدر تیاب اولد قاری کلام جفیندن
 اولغله مثلی اتمان جنس مقدور بشردن اولوب اما بعد تمکنهم منه قبل الزمان السابق و بعد الزمان اللاحق مثلی
 اتیانه مکت اولدی (لان الله لم یقدرهم) سکون قاف و تحقیق ذال و یا فتح قاف و تشدید داله (ولا یقدرهم علیها)
 زیرا قادر بیچون ازل از الاله انلری اتمان بمثله اقدار و بعد معارضه اوزره انلره تقدیر سور مدی (ویر المذهبین
 فرقی بین) اهل السنه مذهبی اولان عدم تمکنله مسلك اهل خلاف مع التمكن من مائه سده فرق ظاهر نمایان
 و یا هر در (و علیه ما جاء) ای و علی هذین القولین (فتربل للعرب) متبدأ (الايمان بما فی مقدورهم و ما هو من جنس
 مقدورهم و رضاهم بالبله) ای العنا (والجلاء) فتح جیله وطن اصلیدن دو و اولوق (والسبأ) بکسر السین بمد و دانسی
 و اسر (والادلال و تعیر الخصال و سلب النفوس و الاموال و التفریع) ستر زش و تعیر (والتوبیخ) مذمت و تنبیح
 (والتجیز و التهید) عظام نیکاله انذار و تخویف (و الوعد بن آیه) خبر متبدأ (للمجزع الايمان بمثله و التکول
 عن معارضته) حاصل کلام فیصا عریک کرله مذهب صر فیه خواستجه مع التمكن و کرله مسلك ثانی منطوق فیه بعد
 التمكن ترك اتمان تجاری و بلا و دار و دیاردن جدا و سی و استرقاق و ذل مسکت و فدای مال و جان و لوم و سر زش
 و اظم ارجز و انذار و وعیده و ضاداده اوللری مثنی اتماندن عجز و معارضه ذن اعراض و امتناع علی اظم و علامت
 و ابر دلالتدر (و انهم) کسر و فتح همزه ایل (منعوا عن شی هو من جنس مقدورهم) و فی نسخه مقدورهم بضم الدال
 امیری بلغای عرب برشدن منع اولندیلر که تحت قدرلرند اولان جنس کلامدر (و لی هذا ذهب الامام ابو المعالی)
 امام اهل السنة فردا لامة عبد الملك بن عبد الله بن يوسف النيسابوري الشافعي امام الحرمين (الجويني) بالتصغير
 اسم بلده و در تیز غش سکر نار یخنده ترکسرای سیخ و حشت ایسین ایلدی (و غیره) حضرت امام الحرمين و ائمة
 اهل سنتدن نیجه مذهب ثانیه ذاهب اولدیلر (قال وهذا عندنا بالغ في خرق العادة بالافعال البديعة في انفسها
 كقلب الصحابة ونحوها فانه قد يسبق الى بال انماظر بدارا) ای مسارعة (ان ذلك من اختصاص صاحب
 ذلك بقرينة مغزفة في ذلك الفن و فضل علم الى ان يرد ذلك صحيح النظر) ابو المعالی علیه رجة المتعالی یورور که حضرت
 کلم دست مجزوی سوننده عصانک اندر سکر و کاهی بار او روضیا کوستر واکاماتده امور عجیبه ده فی حد ذاته العجاز
 مذکوره فرقانیه خارق للعاده اولقده نولردن بالسخ تر در زیر ایلری مشاهده ایدن کسه تک و هله اولمیه خاطر نه
 منوح ایلر که بوا مر عجیب و صنیع غریب صاحبک بوفیه کمال مهارت و فضل و دانشی ایله اختصاصه جل اندر
 تا کیم فکر ثاقب اول امر تدبیر طوق بشردن خارج همان مجزوءه در دیو اذهامله اول کسه سی سبیل صوابه رد ایدوب
 بعدا اقرار ایلنه (واما الخلدی للعلايق) جمع خلدیه بمعنی الخلق (مثنین) بکسر المیم جمع مائة (من السنين بکلام
 من جنس کلامهم لیا تو ایلدلم یا تو اولم یق بعد تو فراد و ای علی المعارضة تم عدمها لا تمنع الله الخلق عنها بما به
 ما لو قال في اي ان يمنع الله اشيائهم عن الناس مع مقدورهم عليه و ارتفاع الزمانه عنهم فكان ذلك و يجوزهم الله تعالى
 عن القيام لكان ذلك من ابرأيه و اظهر دلالة و بالله التوفيق) الخلاصة نیجه صدساله باعتبار السابق و اللاحق
 جلا یق مقدورهم اولان کلام جفیندن بر کلامله اتمان مثله تقدی که انلره اتمان قدر تیاب اولوب بعد و ذرة
 الدواعی علی المعارضة و بعد ما عظم معارضه برله مرد و ام اولیه همان حق تعالی خلقتن مع التمكن و یا بعد التمكن
 منع معارضه بیور منی اول مثابه و متزله ده در یغمه بر قومنه دینه کیم بن مجزوءه ناسله قیامه قدری اولوب

عله مقعدیت دخی نایاب ایکن حق تعالی انلری قیامدن منع و سلب مکتدر دیو اذهامله و باری تعالی بوحالی خلق
 ایتسه امر معمود اول یغمه اقوای مجزوءه و این علامت نبوت اولور امدی قرآن مثلی اتماندن صرف قدرت
 و یا عدم اقتدار دخی زیاده مجزوءه در (و قد غاب عن بعض العلماء وجه ظهور آیه صلی الله علیه و سلم علی سائر آیات
 الانبياء حتى احتاج للعد عن ذلك ظمور) معنای علوی متضمن اولوب علی ایله تعدیه ایلدی یعنی بعض علمایه اول
 حضرتک علو و وضوح مجزوءه بی سائر یغمه بران مجزواتدن اظم و انوار اولسندن بیان عذره سوق دلیل ایتدیلر
 اما احیاء موق و یدیه و صاوت تلپب عصا مجزواتیکه کویا اقوی و اظم ترا و انی مشعر کلام اولغله مصنف علیه الرجه
 ضعف قوی مشیر اولوب عبارات ایتده واتی فی معنی هذا قوله رسیده و انچه اول شردنه نک کفتار بی سرده
 آغاز ایدر (بدقة افهام العرب) در اصل دقت شینک رقیق اولسیدر بعدا امور مخفییه و وقوفه مستعاردر (و ذکا
 البایها) جمع لب عقل خالص در ذکا سرعة انتقالی موجب قوه ذهندر (و وفور عقولها) یعنی ان هذامن شأن هذا
 الجفین و لا یضر تفاوتم بحسب الاشخاص (و انهم ادركوا المجزوءة فيه بطنهم و جاءهم من ذلك بحسب) فتح سنذله
 (انرا کهم) و قوم عرب قوه ذکا و فطنته قرآن جلیل الشانک جزالة معانی و خواص مبانیه مجزوءه ایلدن درک
 ایلوب قوه ادراک و استعداد لری مقدار نیجه معارف اعجازدن بهره یاب اولدیلر (و غیرهم) مبتدأ ای من الامم
 (من القبط) کسر قاف ایله قوم فرعون (و بنی اسرائیل) اولادیه قوب بن اسحاق علیه السلام و اسرائیل عبد الله
 معنائه لقب یعقوب علیه السلامدر (و غیرهم) عن بعدهم ما عدا العرب (لیکونوا بهذه السبیل) یعنی عرب تک غیر
 قوم فرعون و قوم حضرت موسی علیه السلام و غیر یلر ذقه فهم و ذکا و فطنته اولان طریقته سی اوزره دکلازیدی
 (بل كانوا من الغباوة) فتح غین مجمله ایله عدم فطنت و کمال جهالتدر (وقلة الفطنة) عطف تفسیر اولور (بحسب جواز
 عليهم) ای علی القبط (فرعون انه رهم) حیث ظرف مکان و خبر مکان (و جواز عليهم السامری) قبائل
 بنی اسرائیلدن سامره قبیله سنه نسبی اولوب فن میاغنده کامل الصناعة کدم نما و جوفروش موسی بن ظفر نام
 بر ماتی ایدی (ذلك فی الجمل) ای کون ظهور رهم فی الجمل (بعد ايمانهم و عبدوا المسیح) عیسی بن مریم علیه ما
 السلام (مع اجتماعهم علی صلیه) بلکه قبط و بنی اسرائیل و غیر یلر کمال جهالتدن ناشی اول درجه رسیده
 اولدیلر که مصرده تلویث مستسلطت و دعوائی باطله و بویته تصدی ایدن کشتنی فی ادب ولیدن مصعب قوم
 برلومه حاشاشم حاشا انا ربکم الاعلی دیکو تجوز سامری بدفعال بنی اسرائیل بریشان حال ربوبیت رب کریم و نبوة
 موسی الکیمه ایمانده کمره صنوف حیلی عمله کتوروب ابر رخالصدن ریخته قالب تکرین ایلدیکی کوساله به
 برشتش و انلره هذا الهکم و اله موسی خطاییله غریش کوستروب و بنی اسرائیل حضرت روح الله عیسی علیه
 السلامه ثم حاشا اسناد الوهیت ایتشایدی مع هذا اول حضرتک عدیه و دایله جار میخه آویخته اولسنه اتفاق
 ایتشیرایکن کمال بلاد نلرندن اذا کان رباً کیف یصلب قانی ادرالک ایتوب اکابر ستنشی شایان کور دیرلر (و ما قولوه
 فاصليوه و لیکن شبه اهم) چون نیجه کردان سنین مدت دعوت عیسی علیه السلام او چنی دوره بی اتمام
 ایدوب بودامکاهن و الامده اعوام قرار و املری او تزواج اولدقه برکون محاذیل و دودن بر طاقته اخذ انتقام
 قصدیه طور سیناده ارامکاه روح الله اولان خانیه متوجه اولوب یودانام برولد حرام تحقیق خیبر ایچون داخل
 صحن سرا اولدی حضرت عیسی ایسه بر خوای و ما قتلوه یقینابل رفعه الله الیه برایکی ساعت مقدم بونشکای
 عدمدن رفیع الشان بالاخانه اسمان اولشیدی یهودا حضرت عیسان اتر بولوب سوس و جستجو ایدرکن
 سائر لری دخی تعاقب ایدوب بحکم خدایه و دای متشکل صورت عیسی بولغین هر طرفدن درنده کلاب اساد امان
 و کر بیان طوبی سر شقاوت افسرین شکسته س و اما چالک چالک ایدوب میدان سیاسته کتوردیلر یهودا هر چند که
 فریاد و فغانی ردیف نعر برف نام و نشان ایدوب یتلرند معمود نیجه اسراری اظم ارا ایله جو پای راه رسته کار ی
 اولدی دامتکیر لیا عیسی بومر تبه سنک کی ساحر ماهر دن استغراب اولغز دور جواب ایدوب او یخته
 چوب سیاست ایتدکار بنه نص جلیل کافی دایلدلر (فخاهم من الايات الظاهرة البينة لا لبصار بقدر غلط
 افهامهم مما لا یستشکون فيه) پس بنی اسرائیل و سائر قومده درشت نادرست فهم و ادرا کاری مقدار نیجه
 معجزات باهره و علامات ظاهره دن رب و شک ایتمه جک مرتبه آیات جلوه نمای ظمور ایلدی (ومع هذا فقالوا)
 بکونه احوال اشکار اولشکن یله اذعان ایتدکارندن ناشی یغمه برلر بنه خطایای ادیانیه معاملیه اندام ایدوب
 دیدیلر (ان تؤمن لک حتی تری الله جمرة) یا موسی تا کیم الله تعالی بی معاینه باصارتنا برز کورمده کسه سکایمان
 ایلر زه و اسنده بلند پرواز و اول غمای لامکان پیرا شکار نه دست یاز اولغین شوخته صاعقه قهر خدا اولدیلر

(ولم يصبر واعلى المن والسوى) من انكبين اسارى استادن درختان اوزره قطره بار اولان حلواى قدرت ترجيح بندر
 وسوى خماى مثال مرغان اسمانيكه بلدرچيندر (واحد لولا الذى هوادى بالذى هو خير) يعنى عقلاطن اولسان
 مفاكه نطاق نطقن بيرون وحوصله استعداد لرندن افزون حلواى ترجيحين وكباب بلدرچين ايله شمد كام اولمش
 ايكن صبر وفتناعت ايتيوب اطعمه نفسمه بي قوم وعدس وبصل اما اطعام خسيسه استبدال ايتديلر (والعرب
 على جاهليتها) على معنى مع والجاهلية بمعنى الجهل (اكثرها يترف بالصانع) خداه مانع اطلاقى كانت فى السنة
 رايتا ندر ذكركه السوى يعنى قبل نظم وورنور النبوة عرب ظلت حمل ايله افسرده دماغ ايكن يينه اكثرى وجود
 پروردگار چهان افزينه اقرار واعتراف ايدر لر ايدى واصف تر عبارتيه تغيير عربدن بر فرقه دهر به وطائفه
 اخرى عيده ملائكه وكروه ديكر برستش ستاره وبرجاعت دختى بت پرست اولد قلر يينه مشر اولور بوجمله مراد
 اولسان عبده اصنام اولان فرقه در (واما كانت تتقرب بالاصنام الى الله زاني) مصدر من ازلت بمعنى دنى كما قال
 الله تعالى بحكايه عنهم ما نعبدهم الا ايقربونا الى الله زاني وهو لا شفعه وانما عبده الله يعنى بت پرستان عرب صملى يينه
 خالق ورازق ديموب كابر قتل حقه تقرب مراد ايدر لر ايدى (ومنهم من آمن بالله وحده من قبل الرسول صلى الله
 عليه وسلم بدليل عقله وصفاهيه) وعربدن يه ضيلى دختى بعثت حضرت نون مقدم رهنماى خرد وصفوة هوش
 ومير يره قس بن ساعده وامية بن ابى الصلت وزيد بن عمرو بن نفيل وورقه بن فوفن اما نجيحه لوحده ائيه حقه ايمان
 واعتراف ايتديلر (ولما جاءهم الرسول بكتاب الله) وقاعره به رسول عظيم قرآن كريم ايله تشرىف ايلدى (فهموا
 حكمته وتبينوا فضل ادراكهم لاول) لام توقيفيه (وهله) اى عتد اول وهله ونظر (مجزئه فامشوا به وازدادوا
 كل يوم ايمانا ورضوا الدنيا كلها فى صحبتهم وهدروا ديارهم واموالهم وقتلوا اياهم وابنائهم فى تعليمه
 نصرته) يعنى طائفه عرب كآب كريم حكمتى اذعان وكال ادب وعرفانه مجزه سن بديه باده نظره تبين واتقان
 ايلوب كايما ايتديلر ووفونونوت ومجزئه سنه تصديق قوه ايمانه ترقى ايقان وشرف صحبت نبي انس وجان عليه
 صلوات المنانى اختيار ايلوب حظوظات دنويه بي ترك واعزاز دين واعلاى كلمه الامده هجر مال واطمان وقتل
 يدور ووزندان ايله نصرت - حضرت بذر نقد جان وجنان قتلديلر طوبى لهم وخسن ما ب (واى) اى اورذلك البعض
 من العلماء فى معنى هذا دفعهم وكافطه سرشته اولمليه مجزئات قرآنيه احياء ووفى وتقليب عوايد يضاهش
 سائر مجزئات انبيا كبرى واضحه ايلوب بنى امراييل وام ساره درشت فهمان وساده دلان اوغله انلره فرستاده
 قلنان ايات روشن وباهره اومفى مقتضى او اشدر ديوبو محله دل سر داذار ايدن علما ايمان ايلدى (بما لوح له
 رونق ويحب منه زبرج) كسر زاي ايله زينت وزيب يعنى حسن وبهاء سخن وخوب كفتار وزيب وقرابه خوش
 رفتار لايح وپسنده سزاوار كليات الحما ايلدى (لواحتج اليه وحقق) اى ثبت حقيقته (لما قدمنا من بيان مجزة
 نبينا صلى الله عليه وسلم وظهورها ما بقى عن ركوب بطون هذه المسائل وظهورها وبالله استعين) مصنف عليه
 الرحمة بيورر كسكه اهرية مجزئات محمدية واطهرية ايات احديه عليه السلام والحيه ايجاب ايدن دلاى انلك
 سزد دلاى حقيقه ومتكففى امالى ادعائنده اغذا ايدر مرتبه مسائل معتققيها ايله بالاده تقديم بيان ايلدى
 پس قرآن جليل العنوان باهر البرهان اجل هر مجزئات يقين بران واهر ايات كورن ومكان اولدينى معلوم عالميان
 (شهر) وصف اور قلم قى كنجده حرف از واز حرف بيرونست * اول اخر سزاي زاويدا * داهم او هجنانكه اكثروست

(القسام الثاني)

(فما يجب على الانام من حقوقه عليه الصلاة والسلام) كتاب الشفا فى تعريف حقوق المصطفى صلى الله عليه وسلم
 تأليف الانصليك ابكني قسقى - فوق خاتم النبيين وميد المرسلين - حضرت نرندن مكافين اوزره رعاى لازم اولان
 امور بيانده در (قال القاضي ابو الفضل) رضى الله عنه (وهذا قسم لخصافيه الكلام فى اربعة ابواب على ما ذكرنا
 اول الكتاب) فاذى عياض عليه رحه الفياض - يورركه فمرست كلبه ذكرا بلبكم زوجه اوزره چارشمل برى
 دختى بوسه درك سيام انارى تسميلا لقارئين چهار باب به اندر اجله تلخيص ايلدى (ومجموعها) محصل ابواب اربعة
 (فى وجوب تصديقه واتباعه وطاعته) كل ما جاء به الرسول ايمان وتصديق واوامر عليه سنه امتثال وذات جليل
 الشانه مخصوصه امور لر غير يده اول حضرت ته اقتدا وفرمان شريفه انقياد در (ومحبته) ميل نفس (ومناجحته)
 لغة خلوص شوق وشرف غماض ووجه اراده خير قصد اولسان جلدن معتبر كاه در فصلنده تفصيل اولنور (وتوقيره وبره)
 اى فى وجوب تعظيمه والاحسان باهل وده كآه نهماى فصول الباب انشال (وحكم الصلاة عليه والتسليم)
 ما قبله ماسده كذران ايدن امور مستره على الدوام وجوبى ايجاب ايدوب كلاه ماسه ايسه استقرار اولديغندن

حكمه تعبير بيورلدى اى وفى حكمها من وجوب غيره (وزياره قبره) وما يتعلق به كما حسنه فى الباب الرابع فمذا
 الامر اجابى سيرد عليك القدر التفضيلى فى ضمن الابواب بالوجه التكميل

الباب الاول

(فى فرض الايمان به ووجوب طاعته) عبارت سابقه دعى وجوب تصديقه اقليله تعبير بوجوب ماسده فى فرض
 الايمان به ايله تقرير برى تفنن ويا عند المصنف فرض وواجب بوجمله بر معنابه اولديغن اشعار اوله (واتباع حقه)
 اى طريقته بالمعنى اللغوى وسنن اصطلاحيه وغيرى مندرجه در (اذا تقرر بما قدمناه ثبوت نبوته وحقه رسالته)
 ثبوت اعم ورسالت اخص اولفين ومالت تأخير اولندى وحقتله تعبير للفتنندر (وجب الايمان به وتصديقه فيما
 اتى به) كتاب مر قومه تقديم اولسان مقدما تله اول حضرت نك كافة للخلق بيغمبر ومسرل اولديغنىك صحت وثبوتى
 بيوسمه نصاب ثبوت ومقرر اولديسه اول حضرت ته ايمان وهر ايتان يوردينى اشياده تصديق وايقان واجب محتم
 الاذعاندر (قال الله تعالى فآمنوا بالله ورسوله والذوالذى انزلنا) والامر للوجوب والاستدلال بالابه ظاهر
 ورسول فردا كل ونبي افضل حضرت مصطفى صلى الله عليه وسلم حضرت تليد وورله مراد قرآن عظيم الشان باهر
 البرهاندر (وقال انارسلناك شاهدا ومبشرا ونذيرا) حبيب بن عظيم الشان سنى تصديق وتكذيب ايدلره شاهد
 ارسال وارباب ايمان وايقانه جنت ورضوا نله مرده رس واحجاب كفران وطغيانه عذاب ونيرانه منذر بعث ايلدى
 (لتؤمنوا) قرئ بالخطاب والغيبه فى السبعة اى تصدقوا (بالله ورسوله) بقول دلى خطاب حضرت وامتنه
 على سبيل التعليلدر وايتزىلا خطابه منزله خطابهم وامته خطاب اوله ديدلر اما على قراءة الخطاب والقيمة ضمير
 استه راجع اولدينى سياق كلام دلالات ايدر (وقال تعالى فآمنوا بالله ورسوله النبي الامى الابه) الذى يؤمن بالله وكلماته
 واتبه وولكم ثم تدون ايات كثيرة قرآنيه ده تكرار امر واقعدر (فالايمان بالنبي محمد عليه الصلاة والسلام واجب)
 امتثالا لامره كرا (متعين) پس امدى حضرت مصطفى صلى الله عليه وسلمه ايمان فرض عيندر (لايم الايمان الابه
 ولا يصح اسلام الامه) ايمان واسلام حقيقته متغيران وشربعتده متحدا اولد قلر يينه بناه در بعض نسخدر
 هر برى معرف باللامدر يعنى بر كسسه ايجون ايمان شرعى رسيدة سر حذتمام اواز الاول حضرت ته ايمانه كمال
 بافته واستسلام احكام بيوسمه درجه صحت دكدر الاول حضرت نك موافقت انقياد يله حصه وليددر (قال الله
 تعالى ومن لم يؤمن بالله ورسوله) اى من لم يصدق بتوحيد الله وبره الله محمد صلى الله عليه وسلم (فانا عتدنا للكافرين
 سعيرا) قيل وضع الظاهر موضع الضمير اذ انابان من لم يجمع بين الايمانين فهو كافر (حدثنا ابو محمد الحشى) ضم
 خام وفتح شين مجتبهين ايله بر قبيله به ثبوتدر (القيمة بقرآن عليه) اى بجمع رسماى ليه (ثنا) اى حدثنا (الامام
 ابو على الطبرى) بفتح الطاء والموحدة (حدثنا عبد الغافر الفارسى) بكسر الراء ويسكن (حدثنا ابن عمرو) بفتح همزه
 وسكون ميم وراو او واسكان تحته وكسر هاء ايله ضبطه ايضا بضم راء وسكون واو تحته وفوقه مفتوحين وهو
 الجلودى (حدثنا ابن سفيان) ابراهيم بن محمد بن سفيان راوى صحيح مسلم (حدثنا ابو الحسين) امام مسلم قسرى صاحب
 الصحيح رضى الله عنه (حدثنا مية) بالضم غير (بن بسطام) بكسر الموحدة وفتحها وبصرى وقديع (حدثنا يزيد بن
 زريع) بزنة مصفر الزرع ابو معاوية البصرى اخرج له الائمة السمة (ثنا) اى حدثنا (روح) بفتح راء وسكون واو وحاه
 مهمه ايله ابن القاسم التميمى البصرى سنة ثيف وخسين ومائه ده مقدسده خرام ايلدى (عن العلاء) بفتح مهمله
 ومدايله (ابن عبد الرحمن بن يعقوب) عالم مدنه ابو شبل معروف (عن ابيه) عن عبد الرحمن الجهنى (عن ابى هريرة
 عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال امرت) بناء مجه ووله (ان اقاتل الناس) بفتح حذف الجار منصوب المحل
 وباجر ورد وهو عام خص منه البعض اى بمقاتله الكفار (حتى يشهدوا ان) اى انه (لا اله الا الله ويؤمنوا بى
 وبما جئت به فاذا فعلوا ذلك عصوا منى دماءهم واموالهم الا بحقها) اى الا بحق يتهاق بها من وجوب القصاص
 وضمان المتلفان (وحسامهم على الله) اى فيما اخر وانى انفسهم من كفر ومعصية روايت كرده امام مسلم اولان خبرده
 سلطان سر بر لولاله عليه السلام مادارت الافلاك بيورركه كفارله مقاتله به طرف كبريان مأورم تا كاند
 وحدانيت خداه شهادت وحقايت رسالتى تصديق ووحى اولد بيم اموره ايمان ايدلر چون شهادت وتصديقه
 مسارعت وقيام ايليه رخون ومالرى بدن مصوندر مكر بر حقه تعاقب ايليه وسرا بر باطنيلرى موكل الى الله در
 (قال القاضى ابو الفضل) مصنف عليه الرحه (والايمان به عليه الهوة والسلام هو تصديق نبوته ورسالة الله)
 اضافته اخصاصه يده در (له وتصديقه فى جميع ما جاء به وما قاله ومطابقة تصديق القاب بذلك ثمادة) بالتصديق وقيل
 بالرفع اى اقراره (الاسان بالله رسول الله) الى الخلق كافة يعنى اول حضرت ته ايمانا وادامه اوصافا منصب جليل القدر ثبوت

عن اقرار اللسان اولان مصدق بالجنان (مؤمن بقلبه غير عاص ولا مطرط بترك غيره) نشيدرا اليه يعني عند الله تعالى
ايماي نافذ زيرا لازم اولان امرى ترك ايحيوب كنهكار اولدى وتلفظ بالشهادة بي ترك ايحكه عدمه صمد كددر
(وهذا) رأى مذكور (هو الصحيح في هذا الوجه) عدمه عن نقطة معدود اولدى حالته رأى صحيح وصائب ووجه
ناقد (وهذا) وان صحه المتكلمون الا انه قيل ان ما استدلل المصنف به لا يثبت ما ادعاه لان هذا في عصاة امته
الذين ثبت ايمانهم ويدل عليه ما في الصحيح عن انس انه صلى الله عليه وسلم قال يخرج من النار من قال لا اله الا الله
وفي قلبه وزن شعيرة من خير (الثانية) حالت دوم (ان يصدق بقلبه ويطول معه) فتحيم ومكونها وكمها
تحر يكلمه مع فتح ميم وخمها او توده وتايدركه لازمي مراد التوب طول زماندن عبارت اولور مفعول بطول بضم
التحبة وفتح الطاء وتشديد الواو والمكسورة (وعلم ما يلزمه من الشهادة ولم ينطق بها) جملة حاله در (جملة) منصوب
على الحالية (ولا استشهد في عمره) وفي نسخة ولا شهد (ولا مرة) واحدة يعني بقلبه تصديق واعتقاد جازم اليه معتقد
اولوب مدة مديدة مجموع مؤمن به اليه اصلا ناطقه برداز اولوب وفي العمر مرة ككثرة دكل ولا كراهة شهادته
رطب اللسان اوليه (فهذا الاختلاف فيه ايضا) وهو في الاصل مصدر آض اذا رجع وشاع في التبيين وصفه مطورا اليه
متصف اولان ذات شائده وجه سابق ما تئدى اختلاف اولئدى (فقل هو مؤمن لانه مصدق) حقيقة ايمان
وتصديق قلبي اولفين انكاه انصافي كافي وتصديق بالجنان اتيانه مؤمن ديتلدى (والشهادة من جملة الاعمال) اقرار
باللسان ايسه حقيقة ايمان اوزره زائده وكلى موجب اولان اركان اسلامه ندر وان كانت لازمة شرعا (فم وعاص
يتركها غير محذو) مثلاتاركة صلوة وزكوة تركه شهادته كنهكار اولوب وان دخل النار في الخلد فالمراد كراهة شأن المؤمن
العاصي تحت مشيئة باربده در اما اقرار شرط ايمان وبياشطر دينر عند نده بدون الشرط مشروط دخی ناياب اولاده
قول مذكور رسيده در حجة صحت دكادر ديشتر (وقيل ليس بمؤمن حتى يقارن عقده شهادة) وهي بالنصب وقيل
بالرفع وكلاهما جائز مادام اعتقادي شهادة باللسان من اوليه مؤمن دكادر ديتلدى (اذ الشهادة انشاء عقد
والتزام ايمان) زيرا شهادت قبول احكام اسلامه لان عند الاصوليين هي انشاء يتضمن الاخبار بالمعهد به لا اخبار
وقد يقال انه بحسب ظاهره لانه خبر لفظا اريد به الانشاء كقوله تعالى والمطافات يتربصن بانفسهم ومن لم يقم
مراده قال انشاءه يعني ابتدأه (وهي مرتبطة مع العقد) دخی شهادت جزم بقلبه معتقده در (ولا يتم التصديق مع
المهلة الا بها) پس اسعة القيام امهال زمانه تصديق جنان تمام اولز الا شطر وبياشطر ايمان اولان شهادة لسانه
تمام اولور (وهذا هو الصحيح) مع تمكنه باقرار اللسان عدم مقارنت عقد جنانه مؤمن اولدى بقی قول ضرر محذور
(وهذا ثبت) فتحنون وسكون موحده وذال مجبه اليه شيء قليل معنائه بهض نسخده هذه بنذ بضم التون وفتح
الموحده جمع بنذ بوزن غرة وقيل انه بضم فسكون (بفضي) مشاة تحته وباقوية وسكون فاه وكسر ضاد
مجبه اليه مضارع انشئ يعني اوصل (الى تسع) برنة اسم المفعول مصدر مجي وباسمدر (من الكلام في الاسلام
والايمان وابوابهما) بحث مذكور شي يسير در وايك احكام ايمان واسلام واجال وتفصيله تعلق وترتب ايدن سعة
كلامه مفضى ومؤدى اولور (وفي الزيادة في ما والنقصان وهل تجزى ممنوع على مجرد التصديق) كما عليه اهل
التحقيق (لا يصح فيه جملة) اجالا امردى اعماله متعلقه مراتب اسلام ترايدندن خلاف نايابدر همان خلاف نفس
ايمان زياده ونقصان بخشنده در پس مجرد تصديق اوزره زياده وتقصانه تجزى ممنوع ميذر واما ان اجاليده نقص
وزياده ترتبي غير صحيح اولق (وانما يرجع الى ما زاد عليه من عل) وتجزى نفس ايمان اوزره ما زاد اولان عل واحسان
قوله ي رجوع ايدر (او قد يعرض) كسر را اليه (فيه لا اختلاف صفاته وتباين حالاته من قوة يقين وتصميم اعتقاد
وروض معرفة ودوام حالة وحضور قلب) وباقوة على واعتقاد دروي ومشاهدة يقيني واستمرار تصديق وحضور
وصفاي قليلة قوة وضعفا اختلاف صفات وبهذوافراق حالندن ناشئ نفس تصديق اوزره زياده وبانقص وتجزى
كاهى طارى اولورى ديو اتساع كلامه بحث مرقوم موصول اولور حاصل مرام ايمان واسلام نفسنده تجزى
قبول ايحيوب ترقى وتفاوت همان صفاته ترتب ايدر (وفي بسط هذا خروج عن غرض التأليف وحيث ذكرنا غنية
ضم مجبه وسكون نون وفتح تحته اليه كفايت معنائه در (لما قصدنا ان شاء الله تعالى) بحث جمليده سرداده
وبسط كلام وتفصيل مقصد تاليه فدن خروج در زير مقصود بالذات اولان على وجه الامتياز فاذا دى حقوق صاحب
الاصطفا عليه التحيا در پس وفق ارادة باربده اولور سه كتاب شفاة قصده مذكر ايتديكجز امرى معنى وكايدر

فصل

(واما وجوب طاعته فاذا وجب الايمان به ونصديقه فيما جابه) قسم ثاني باب اول فصولندن برسي حضرت
صاحب

صاحب الشريعة والبرهان عليه صاوات المذاهب حكم وشريعته اتباع وانقيادى موجبه احكام بيانه در چون
اول حضرت ايمان وقبل پروردگار دن اجالا اتيان يورديقي امور تصديق وايقان واجب اولايه (وجبت طاعته
لان ذلك مما اتى به) مطلقا امر همايون واجب الاتعان اطاعتقر وسته امتثال واجبدر زيرا وجوب طاعتي
ما جابه من الدين بالضروره جملة سندندر (قال الله تعالى يا ايها الذين امنوا اطيعوا الله واطيعوا رسوله) بضم ادة فراد الضمير
طاعتين متلازمان اولديغن ايماء وضمير الى كل واحد منهما مابه راجعه راطهر معنى كتاب الالهدن شرفزول يوريلان
امورده خدای ذى الجلال حضرت طاعت وخطاب مستطاب جناب حقدن رسوله شايان وحى اولان احكامه
رسول الاله مقام ايجابه طاعت ايدل تبيينه يهي يادشاه جهان آفرينه اطاعت حضرت ختم المرسلين صلى الله
عليه وسلم جنابه طاعت ضمنيته مندرجه اولديغن اشعار ايدر امدى اطاعت حق قرين طاعت نبي مطلق
يورديغن داتره ايات وتفسير اول كتاب فصل بيشتي ناطق اولئدى (وقال قل اطيعوا الله واطيعوا الرسول) تلازم
طاعتين وتداوم حالتين لما سبق مشعر اولفين واطيعوا الرسول اليه تكرر يورلدى (وقال واطيعوا الله واطيعوا الرسول
لهكم ترجون) اي باطاعتهم ومتابعة شريعتهم (وقال وان اطيعوه تهتدوا) نبي الخلق امر به اطاعت ايدر سكر
طريق حقه رهايب اولور سز (وقال من يطع الرسول فقد اطاع الله) زيرا امر حقيقي حضرت حق ورسول الله صلى
الله عليه وسلم مبلقدر وقتا حبيب كبريا عليه التحيا من احبني فقد احب الله ومن اطاعني فقد اطاع الله كلات
حكمت نصاييه تاديب امته قصده همت يوردر قلنده اواباب نفاق وشقاق حاشائهم حاشا محمد ككندوبى بزه رب
اتخاذ ايتدر مكره واعبدر مع هذا بزي شركدن زجر ايدردى ديور زه خاى اولد قلنده كلام در بار حضرتى تأييد آية
جليله شرفزولدر (وقال وما آتاكم الرسول) اي ما اعطاكم الرسول محمد من النى (فخذوه وما نهاكم عنه فانتهوا) اي
وما نهاكم من الغلول (وقال ومن يطع الله والرسول فاولئك اولئك الاية) مع الذين انعم الله عليهم من النبيين والصدقيين
والشهداء والصالحين وحسن اولئك رفيقا سبب نزول آية جيله باب ثاني فصل اولئده سطور تفصيله كشيده قلنور
(وقال وما ارسلنا من رسول الا ليطيع باذن الله) اي بامر الله (فجعل تعالى طاعة رسوله طاعته) اي طاعة الله
متعلقة بطاعة الرسول فلا يتم لاحد طاعة الله مع عصيان رسوله (وقرن طاعته بطاعته ووعده على ذلك يجزى بل
الثواب) وطاعت وطاعت اوزره ثابتدم اولئده فاولئدة مع الذين انعم الله عليهم من النبيين قول جليليه اجر
جزيل وثواب جليل وعد ايدرى (واوعده على مخالفتهم بسوء العقاب) ومخالفتي اوزره ياربها اولئده فليحذر الذين
يخالفون عن امره ان تصيهم فتنة او يصيهم عذاب اليهم انذار اليه تحذير وتخيوف ايدرى (واوجب امتثال امره
واجتناب نهيه) وما آتاكم الرسول فخذوه وما نهاكم عنه فانتهوا امر لازم الاتباع اليه اول حضرتك امر نه امتثال
ونهيندن اجتنابي واجب متحمم القبول ايدرى (قال المفسرون والائمة طاعة الرسول في التزام نهيه والتسليم
لما جاء به) ارباب تفسير واجتهد يوردر لكره رسول الله طاعت طريقتنه التزام ومتابعته مواظبت وما جابه اولان
شريعة غراسنه انقياد واذعان در ديدلر (وقالوا) مفسرين وائمة يوردر لكره (وما ارسل الله من رسول الا فرض طاعته
على من ارسله اليه) يعني حضرت فرد يجيول جل وعلا يبعث برذاتي بعث ايتدى الارسال يوريلان قومه
اول يبعثه طاعتي فرض ايدرى تسكيم وما ارسلنا من رسول الا ليطيع باذن الله كريمه سن الا ليطيعه من بعث
اليهم اليه تفسير يوردر لكره (وقالوا من يطع الرسول في سنته) بالاخر اذ اما صيغة جعله وورودى اولى وفرائض عبادته
ملايدر (يطع الله في فرائضه) جواب شرط يعني لم يرد به القران اولان امر ونهى رسول الله صلى الله عليه وسلم
اطاعت ايلين ذات ثابتة في القران اولان فرائضه حقه اطاعت ايدوب فرمانبر اولور زيرا نطق همايونى وما ينطق
عن الهوى عنوانيله شرفيافته اولفين هر چند امر ونهى حضرت امر وحكم كرد كاره مقرون وبابسته در (ومثال
سبل بن عبد الله عن شرائع الاسلام فقال وما آتاكم الرسول فخذوه) جملة شريف نيتى قدس سره السرى طرايق
اسلامدن سوال يورلدقه بوايه جامعه اليه جواب داده اولديلر (وقال السرى قندى يقال اطيعوا الله في فرائضه
والرسول في سنته) فقيه ابواليث عليه الرحمة يوردر كه معنای شريف فريضة حتى شامله شريعتده حقه اطاعت
وفوق طريقت اوزره واردم نارندن مستفاد سنه نبويه دره رسول طاعت ايدلر ديتلدى (وقيل اطيعوا الله فيما حرم
عليكم والرسول فيما بلغكم) اي اوصلكم من امره ونهيه ولولم يستند الى ربه اما قول فقيه اوليدركه فرض فعل واجب
محم وترك فعل مجرى شامل اولور (ويقال اطيعوا الله بالشهادة له بالربوبية والتبى بالشهادة له بالنبوقة) بعض نسخة
بالرسالة ووردا تشديد المعنى ان هذه الاطاعة اقل ما يطلق عليه اسم الطاعة (حدثنا ابو محمد بن عتاب) فتح عين
وتشديد فقيه اليه (بقراى عليه) لاسمعى لديه (حدثنا حاتم بن محمد) بن الطرا بلسنى (حدثنا ابو الحسن على بن محمد

ابن خلف (اي القاسبي) (حدثنا محمد بن احمد) ابو زيد المروزي (حدثنا محمد بن يوسف) القزويني (حدثنا البخاري) صاحب الصحيح عليه رحمة الباري (حدثنا عبدان) فتح عين موله وسكون موحده اليه بوزن الثانية غير مصروف عني مروي (نا) اي اخبرنا (عبدالله) ابن وهب (نا) اي اخبرنا (يونس) بن يزيد الايلي احد الانبيات (عن الزهري) تابعي جليل القدر (قال اخبرني ابو سلمة بن عبد الرحمن) احد القم السبعة على قول الاكثر (انه سمع اباه يرة يقول ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال من اطاعني فقد اطاع الله) قبل كبريادن الجاهليديكم امورد بكا اطاعت ايلين ذات من يطعم الرسول فقد اطاع الله عنوان جيلي ما صدقته بدست اول كسنة حضرت خالق البرياجل وعلاجه اطاعت ايلدي (ومن عصاني فقد عصي الله) وهو الاذرم جعل طاعته طاعة والاصل ان الاول معلوم الكتاب والثاني مفهوم الخطاب (ومن اطاع اميري فقد اطاعني ومن عصي اميري فقد عصاني) بطريق القيام ولادة امر اطاعت اول حضرت طاعة رامابشر طاعة امير طاعته مقيد ومشرط اولوب معصيته امر اوليه زيرا لطاعته الخلق في معصية الخلق خبره بني طاعته اطاعني متضمند مريدك اول اسلامه طاعة قرين وسائر عرب اوزره روماي قبائل حل وعقد حكومتهم كردن نهاده تسليم وطاعت اولوب امر امارت غير معهود ايدى وقتا كوس نوبت اسلام جهاني بر طنين ايلدي شهنشاه عالم صلى الله عليه وسلم اطراف واكافه امر انصب وتعيين بيورملى قرين وعربيه كران كلكين رقة اطاعت امر اادن كردن بيج اولد قلندره امر امر اطاع ولازم الاتباع اولديغن انله اعلام بيورديلر طاعة الرسول من طاعة الله اذ الله امر بطاعته طاعته امتثال لما امر الله به في قوله اطيعوا الله والرسول (وطاعة له) اي الله لانه امرهم اجالا بطاعته طاعته طاعة ربه عز وجل وهذا بسط وتعميد لما قدمه ولا تكرار فيه كما قيل (وقد حكى الله عن الكفار في دركات جهنم) حكى الله عن فلان عابري من غير انكار مأثورة من الساقدر اما عارف بالله ابن عباد مغربي قدم من سره صواب ايدى اولوب كلام الله صفة قديمة در حكى الله في كلامه كذا ديوتيميري شايان دكلدر زير احكاميه متأخرة عن المحكيدر سزاوار اولان اخبر الله ماتدى كلامه ادا ايلكدر بيورملى لكن نقص عليك كريمة بي ورودى ايل بن عبادى رد اولور زير اقصص وحكاية بر معنياه اولديقى باهره در فانه وارده على الاخبار بعينه من غير فرق ودر كات طبقات سلفية دوزخدر حضرت كردار جل وعلا تتريل جليله بحسب مقامات اهل النار بما سيكون من حال الكفار وحكاية واخبار بيورر (يوم نقبل وجوههم في النار) وجه اشرف اعضا والطف اجزا اولوب ساريدن اقبال وادبارده وجهه تابعه اولفين تخصيص بالذكريورلدي ياخود ذوات مر اداولنه يعني روز جكر سورة يا متمدن ارباب شركا جميع اعضا سبي استيعابا نصريف وديكده كوشش باره نك جوش وخروشي اسما تشده برجهتدن ديكره تقليب اولنور اوتقايها تغير ها عن حالها وهما اوتقايها اولنورها (يقولون يا ليتنا اطعنا الله واطعنا الرسول) باثبات الاتف رسما واختلاف القراءة وقفا ووصلاي على اول حاله كفارد وزخرف اذيه لركه توليدي بزر كبريائى ذى الجلاله وبهغه بر ذى الكماله اطاعت ايتمش اوليدك ذبونالان اولر (فتواطاعته حيث لا ينفعهم التني) بوغنى غير ممكن الحصول اولان شئي طلب واميد در پس اول دار بنس القرارده تني اطاعت خدا ورسول ايليه (اما چه فائده حين شاهد والتغي لم ينفعهم التني) وقال عليه الصلوة والسلام) اتفاقدره شيخين اولان خبر مجز اثرده سلطان دين عليه السلام بيورر (اذ انتم يتكلمون عن شئ فاجتنبوه واذا امرتكم بشئ) وفي نسخة يا مرنى حرف عن وامر با الله تعدي ايدر (فالوامنه ما استطعتم) اول حديث دعوى ماتركتم انما هلك من قبلكم بسؤالهم واختلافهم على انبيائهم فاذا الخ حاصل خطاب يامة واحجاب بودركه چون بن سزى شئ محرم ومكر وهندن منع ونهى ايلدم سزلر اني ترك ايدك بجن ايجابا اوزند بار امر ايله سزى مامور قيلام من غير ترك لواجب قدر تياب اولد يكرز مرتبه امتيانه كوشش واهتمام ايدك بيورديلر قال الشهاب الخفاجي وسببه انه صلى الله عليه وسلم قال في خطبته ان الله قد فرض عليكم الحج فحجوا فقال رجل اكل عام يارسول الله فكنت حتى قالها لثا فقال لو قلت نعم لوجبت ولما استطعتم ثم قال دعوني الحديث وزاد الدارقطني فترات يا ايها الذين آمنوا لا تسألوا عن اشياء ان تبدلكم تسؤكم وروى ذلك عن ابن عباس في التفسير وثني عام خص منه ما كره عليه المكلف قال الثوري وهذا الحديث من جوامع الحكم وقواعد الاسلام يدخل فيه كثير من الاحكام كن مجز عن ركن من اركان الصلوة او شرط من شروطها يأتى بمقدوره ولا يسقط عنه مقدوره ولذا قال الفقهاء بالصور لا يسقط بالصور (وفي حديث ابى هريرة عنه عليه الصلوة والسلام كل امتي يدخلون الجنة الا من ابى) ضمير يدخلون ككل افطنة باعتبار معناه راجع باعتبار لفظه افرادى دخي جائز ولفظ الحاكم عليه الرحمة كلكم يدخل الجنة وخطاب بر اى امت خطاب مشافهة اولور وامة اجابت مر اداولنه بتي طاعة استثناء مقطوع ودخول الجنة اقولا واخرا

اعم اوله وامة دعوه مر اداولنه استثناء متصل اولقى غير به يدركه معصيت كفره مختصه اولور (فالوامن ابى يارسول الله قال من اطاعني دخل الجنة ومن عصاني فقد ابى) يعني جميع امتهم داخل بهشت اولور لا الامتناع ايدنلر داخل اولوز بيورديلر الله باصفا يارسول الله دخول جنته حصول نعمه ووصول منه ايكن دخولن كيم ابوا امتناع ايدر ديورسان اولد يلر حضرت داناي عالم عليه السلام انله جواب اداوه اولديكم بنم امر به مختل ونهيدن مجتنب اولان كسنة بكافر مانبر اولوب جنته داخل ونعيم مقيله فائز اولدى وبكاعدم اطاعت الله ترك طاعت ايدنلر بدستى دخولن امتناع ايلديلر واعلم انه ان اريد بالعصاة من المؤمنين فهو عقيل ولا ينافى العفو ولا اخراجهم من النار وان اريد الكفار فهو واسعة عارة ايضا والمراد دخولهم في النار (وفي الحديث الاخر الصحيح عنه صلى الله عليه وسلم) صحيح بخاريدنه نكاشنة راعة شجعت اولان خبر ديكر كه دعواى اطاعته بينه عادله در مفر اليريات عليه اجل التحيات حضرت تارندن مروي وتغليلا لامة بيورركه (منلى ومثل) بتقنين المثل والمثيل في الاصل بمعنى النظير كشبه وشبيه ثم نقل اكل حالة وقصة اوصفة (ما بعثني الله به) مامو صوله يعني نصر دنيا وزخرفه ايله مورث فوز وفلاح اولوب ايرد متعالت بنى بعث ايتديكى شمله بنم حالة عجيبه الشان وصفه غريبة البرهان (كمثل رجل) اول كسنة قصه سبي نظير ديكره (اننى قوما فقال يا قوم انى رايت الجيش) جنك وپر تشاه اماده اولان جمع ككثير در (بعينى) مبالغة في التأكيد صيغة تنبيه ايله ايراد خبر ده مجاز توهم دفع اكيد اولور (وانى انا لنذير) اي المنذر (العريان) اي المجرد من ثيابه المكشوف جميع بدنه مبالغة في صدق النذارة زبان مجز بيان نبوتدن عيان مثل مضروب وباني الحقيقة لباسدن تحقيق مالد به برله تجرد ويا مجر سلب عدوايه قبادن مفرى وباجازات ليسدن عارى وغرض تدليسدن برى اولمى مشعر اوله (فالتجاء) قبل الجيم فتح نونه عمود وكاهى مقصود در ومنسوب على الاغراض معنى الزموا التجا وباصدريت اوزره منصوب اولوب اضيق المقام عامل محذوف اوله ومعناه الخلاص والفرار اى انجوا النجا (فاطاعة طائفة من قومه قاذبوا) تحقيق دال مهمله وقطع همزه ويا تشديد دال ووصل همزه ايله كل ليلي سيرده مستعملان لغتان داما بالتحقيق سير اول ليلي ويا تشديد سير اخرايل اولقى راعه كذا فيروز ابايدى (فانطلقوا على مهلهم) فتح وسكون هاليله رفق وسكونت (فتجوا وكذبت طائفة منهم فاصبحوا) اي مكذوا (مكناهم فصبحهم) بتشديد الموحدة (الجيش) اي اتاهم في وقت الصباح (فاهلكهم واجتاحهم) جيم ومناة ذوقيه واللف وحاء مهملة ايله جايمه غماره اصاب ايدن آفتدر كه استيصال غمار واقفاء برلر وبار ايدروهر بلاى ناكه انى ومصيبة عظيمة به جايمه ديوراصل مثل مضروب سر ككذبت عوف بن عامر اليكرى وبابى عامر دن برزن ياخود برهه الحبشى اولقى مر ويدر حاصل كلام اول رجل بر قومه كابوب اي قوم عسكر دشمنى بن دو چشمه له معانته ايلدم وبن تليسدن عارى منذر وغرض تدليسدن برى هم مان جوان كير كاه نجات اولك ديديكده قومندن بر كروه كفتار نذر به اعتماد وطاعت ايلديوب هنكام شبدنه وهنورد ساحل سلامت اولوب سكوتله طريق مقصوده روان وكيد اعدادن سلامتله تخلص كريسان ايتديلر وانلردن طائفة ديكر تكذيب خبر ايله قرار كاهلر ندره بار جاومكث ايدوب قبل الرواح وقت الصباح جيش عدواول كروه اوزره نزول ايلديوب انبرى اهلاك واستيصال ايتديلر (فذلك مثل من اطاعني واتبع ما جئت به) مثل مضروب مذكور بر وجهه صدق وصفا بكامتداد اولوب جانب كبريادن بعث اوانديغم امره امتثال ايدنلر ما تشديد امدى همان اطاعة ظاهره ايله اكتفا شايسته شان عرفا اولديوب ماجاميه من العباد ايله اكمال اتباع بيورلغى ايماء اولور (ومثل من عصاني وكذب ما جئت به من الحق) پس عصيان مع التكذيب كال عدوتدن ناشى اولمغه استيصال بنياني موجب اولور امدى عبارة شريفة ده مطلق عصيان غير مستأصل للانسان اولديغنه اشارت لطيفة نماياندر (وفي الحديث الاخر في مثله) بتقنين روايت كرده شيخين اولان خبر صحت اثرده سلطان هرد وسرا عليه اكل التحايا امتنى دعوتده كند و حال وضعت عقيل خصوصنده ايراد بيورديلر واصل هذا المثل ملائكة مقربين حضراته منسوب اولوب جناب غفر عالم صلى الله عليه وسلم شان شريفنده ايراد واعلام وبقظة اومنا ما الهام بيوريله (كمثل من بنى دارا جعل فيها مأدبة) ضم دال مهمله او بفتحها ابراي دعوه اماده قيلان اطعمة مأونة وضيافته در (وبعث داعيا من اهاب الداعي دخل الدار واكل من المأدبة ومن لم يجب الداعي لم يدخل الدار ولم يأكل من المأدبة) يعني اول ذاتك حال وشافى نظير ديكره بر سر اى بنا ايدوب انده ترتيب ضياقه ايلدى وخلقى دعوت به ركسنة ارسال ايلديوب دعوتخوان اولدى هر كتم قبول دعوت ايله اجابت ايلدى خانه بر نعمته داخل اولوب على قدر الطائفة في الطاعة ناله شهيه وبهيه دن تناول ايلدى وانلر كه دعوت اجابت ايتدى داخل ضيا فخانه قربت اولوب اقمه خور نعمت اولدى (فالدار الجنة

والدای محمد) پس برای سرور جنت و درختان خزان نعمت حضرت محمد شفیع است در این اطاعت محمد را در حدیث
 الله ومن عصى محمد فقد عصى الله) امدی داعی الی الله حضرت حبیب الله جناب طاعت حق طاعت و عکسه
 عکسه (و محمد) صلی الله علیه و سلم (فرق) فتح فاسکون را الیه مصدر بمعنی فارق المؤمنین و الکفارین با طاعت
 و عصیان برای مبالغه رجل عدل قیلندند یا خود را به مشدده الیه اعزاز مطیعین و اذلال عاصین میانه سن محمد
 فعل و تفریق ایلدی معنای اولور (بین الناس) و اول هذا الحديث انه عليه السلام نام بخانه ملائکه فقال
 بعضهم انه من ان العين نائمة والقلب يقظان فقالوا لانه كمثل رجل الخ وفي رواية ان القائل جبريل وميكائيل
 ولا يخفى ان ظاهر الحديث انه تشبيهه مركب والله اعلم

فصل

(واما وجوب اتباعه وامتثال سنته) بوماده سنت معنی لغویسی اوزر و سیرت و طریقت معنای نه اولوب فرض
 مقابلی مراد اولتز که وجوبه منافات توهم اولنه زیرا اتباع افضلته معطوف در (والاقتداء بهدیه) هدی برته ضرب
 بمعنی سنته و طریقتیه ایضا بعض نسخده و الاقتداء بهدیه و رودا تشدد (فقد قال تعالى) جواب امام بمعنی وجوب
 متابعت حضرت و اقیام طریقت بر وصات و سیرت و اقتداء و موافقت نص قرآن عظیم الشانله مشهور که
 حق تعالی یورر (قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی بحببکم الله ویغفر لکم ذنوبکم) یعنی ادعای محبة حق و اراده
 مودت فاعل مطلق ایدر سکر بدن شرفیافته صدور بولان شریعت و طریقت و حقیقت فر مانبر و منقاد اولک تا کم
 جناب کبریا جل و علا سزیدن راضی اولوب حجب قلوب بکزی کشف و کناه و عیوب بکزی ستر و عقوب الیه (وقال تعالى
 فاتمروا بالله ورسوله التي الاى الذي يؤمن بالله وكتابه) جمع بین النبوة و الرسالة لان المقام مقام مدح و اطنا
 و غیر بالظاهر و لم یقل فی ابلاغه الالتفات و التجزئ علیه الصفات الداعية للايمان و اتباعه (و اتبعوه و اعلمکم تم تدون)
 ای راجحین الاقتداء باتباعه و الرجاء بالنسبة للعاطفين و هو مجاز عن التعليل كما ذهب الیه بعض النحاة و ای الیه
 وصف کمال علی مجتازند اولدیغن تلویح در و کلماته مراد کتب منزل در بعضی وحدانية خدای جلیل و کتب
 جمیده ایمان ایدن پیغمبر ای ذی الخطر الجسیم جناب ایمان و او امر و زواجر نه اتباع ایدیکر که شاید ظواهر و سرایری
 بر کاتیله قلم ضلالتدن ساحل رسالت و هدایت اوله سز (وقال تعالى فلا وربك) لا مزیدة للتأكيد اوفی
 لما تقدمها (لا يؤمنون) ای بی و بک (حتى يحكموا فیهما شریعهم) یعنی قوله تسلیما یعنی قوله ثم لا یجدوا فی نفسهم
 حرجا مما قضیت و یسلوا تسلیما (ای بنقادون حکمکم) و یسلوا تسلیما کریمه سن تفسیر در ظاهرا و باطنا اقیامی
 مفید اولم یجیون تا کید یورلدی (یقال سلم) بتشدید اللام (و استسلم) ای طلب السلامة باتباعه و اسلم اذا انقاد
 هذا هو المصرح به فی کتب اللغة كما ذكره الراغب والحاصل امر و شان انزلک زعم ابتدکاری اساد کاد که سکا اتباع
 ای تمکسزین واصل الی الله اوله لریخدا یجیون انزلک و سکا ایمان ایلزل تا کیم اختلاف ابتدکاری امر دینده سنی
 حاکم و حکمکه رام و امریکه فرمان بردار اولیه (وقال تعالى لقد کان لکم فی رسول الله اسوة) ضم همزه و کسرله
 خصلت و قدرت معنایه در (حسنة) صفة مؤكدة (لمن کان رجوا الله و الیوم الآخر) الیه تحریض صاحب کشف
 اوزره لفظ لمن لکم قولند بدلدرا ما بقول اکثر خبر بخاطب مبذل منه و لفعه شایان اولیوب بان لفظی صله
 و باحسنه به صفت اولور یعنی انزلک ثواب و لقا و نعم عقبایی و جامد اولور سز لریخدا رسول الله اقتدا
 و متابعت برله خصلت پسندیده حصول پذیرد دیک اوله (قال محمد بن علی الترمذی) صاحب نوادر الاصول اولان
 حکیم دانادر (الاسوة فی الرسول) شان جلیل حضرت محمد معنای اسوه (الاقتداء به و الاتباع لسنته و ترک مخالفته
 فی قول او فعل) امدی تعریف الرسول عهد خارجی اولوب مراد حضرت محمد علیه السلام در و یا برای عهد ذهنی
 و یا استغراق اولدیغی حاله اعم اولور که پیغمبر اندن بر پیغمبر حقتده یا خود هر رسول شائنده دیک اولور حاصلی
 اول حضرت حقتده اسوة حسنة کریمه فیهدم اقتده فرمان جهان مطاعیه اقوال و افعال و شرعده حضرت
 اقتدا و طریقتیه اتباع و امر او نهیا و ارشاد اقول و فعلنده ترک مخالفة و عدم معارضة در یورلدی (وقال غیر
 واحد) ای نام کثیرون (من المفسرین بمعناه) ای بمعنی ما قاله الحکیم الترمذی وان اختلاف عنهم بمنه (وقیل هو
 عتاب) من الله ای توبیح و لوم (للمخلفین عنه) ایه شریفهدن حضرت سیدنا لار انبیاء علیه التحیات بعض
 غزوات جلیل لژنده معیت ایتیموب خصوص حالات و علود و جاتنده تخلف ایدنر حقتده عتاب و سز زنده دیدیلر
 (وقال سهل) کبار صوفیه دن جناب تستری (فی قوله سراط الذین انعمت علیهم قال باتباعه السنة) اتباعی ایجاب
 ایدن سراط مستقیمکه طریقه علیه حضرت نه اتباعه تفسیر ایلدی (فامرهم تعالی بذلك و وعدهم الاقتداء باتباعه)

یعنی اهدنا الصراط المستقیم دعا سیدله جواب اولد قاری حصول هدایتی اتباع حضرت نه مقرر و نا و اتبعوه و اعلمکم تم تدون
 جزای جزیلله و عدا ایلدی (لان الله ارسله بالهدی و دین الحق لیزککم و یعلمکم الکتاب و الحکمة و یمهدکم الی صراط
 مستقیم) زیرا هدایت ذی الخلالی هدایت موصلة الی المولی و ملة ثابتة الیه بد کافی اوزره بهت ایدیکر انزلی جزل
 شریک و لوث معاصیدن بانک و جامع مکارم اخلاق اولان قرآن کریم و احکام محکمه فی تعلیم و تهذیب و دین قوی و راه
 مستقیم رهت و ارشاد ایتیمکیچون ارمال یوردی (و وعدهم محبة تعالی فی الایة الاخری) ای محبة الله لهم فالصدر
 مضاف لفساعله قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی بحببکم الله ایت بر شارتنده اول حضرت نه اتباعه انصاف ایدنر
 محبة جلیلله سن و عدا ایلدی (و مغفرة) بقوله و یغفر لکم ذنوبکم اذا تبعوه لان جواب الامر فی معنی جواب الشرط
 و اثره) مدالف الیه ای قدموه صلی الله علیه و سلم (علی اهلوائهم) جمع هوی بالقصر ما تمیل الیه التفسیر و مطلق
 ذکر اولفیه مالیس بمعنای من الشهوات اولان شیء مراد اولنور (وما یخف الیه) فتح و ضم نون و جاء منه الیه قیل
 معنایه در و اسله المیل علی احد شقیه ما خوذ من الجناح (نقوسهم) و وضع الظاهر فیه موضع الضمیر اذ المعنی
 یخفون الیه و یقعدون اتباعه و محبته علی محبة انفسهم و اموالهم و اولادهم و الناس اجمعین دخی نفسلر نیک
 میلان و دلنر اولد قاری شی اوزر طاعت و محبت حضرت حبیب علیه الصلاة و السلامی تقدیم و ترجیح ایتیماری
 اوزره خدای یجیون جل شانله محبت و مغفرة فی عبادته و عدا ایلدی (وان یحببت ایمانهم باتباعهم له و رضاهم بحکمه
 و ترک الاعتراض علیه) حاصل کلام یحب و کمال ایمان و اسلام فرمان واجب الاذعان سید الانامه ایتیمساد نام
 و حکم همایونه رضاداده و مالهم و علیم امر و نهیته ترک معارضه و مخالفة برله اهتمام سلامت انجام اولدیغن
 فلا وربک لا یؤمنون نص مسکی الختامیله عبادته خبر داده اولدی (وروی عن الحسن) البصری قدس سره و یحتمل
 انه الحسن بن علی رضی الله عنهما (ان اقواما قالوا یا رسول الله انما یحب الله) حریر بحر تفسیر این مندر اوزر جناب
 حسن بصری قدس سره البصری دن مریدر که جمع کثیر حضرت بشیر و نذیر علیه سلام الله القدر جنابله دیندیلر که
 بر لرحدی الذات و سرمدی الصفات جل شانله حضرت نه تخصیص عبادته عرض محبت و جود نه در ضای صعدیت
 ایدنر (فانزل الله تعالی قل ان کنتم تحبون الله الا یة) فاتبعونی بحببکم الله یعنی ان محبته تعالی انا تحقیق بطاعة
 الله فطاعته بطاعة رسول الله علیه و سلم (وروی ان الایة) قل ان کنتم تحبون الله (انزلت فی کعب بن الاشرف)
 عظمای یهودی النضیردن بر لید عید ایدر غزای بدردن الی ای صکره کافر کشته تیغ اسلام قیلشیددی کما مر
 قصته (و غیره) من اليهود و اتباعه (وانهم قالوا نحن ابناء الله و احباؤه) کعب و اتباعی بر لرشایع عزیر علیه السلام
 اولان جهنمیه احبا و ابناء بر داندیو کو یا اولور زردی تعالی شانله عما یقولون علوا (و نحن اشد حبا لله) ثم حاشا یسرک
 بدره تقری اسامقرون اولمی اراده ایدر رمع هذا عدی الاعداء بعد لید و زایدیلر (فانزل الله الایة) تقریر و تکیه تالم
 ایه مسبوقة فی انزال ایلدی (وقال الزجاج معناه ان کنتم تحبون الله ان تقصدوا طاعته فافعلوا ما امرکم به) انفاء
 فصیحة ای اتبعونی و افعلوا یعنی زجاج مفسر یوررمع شای جلیل دیک اولور که سز طاعة حق قصد و حقتده قیامه
 محبت ایدر سکر کاتباع اولیوب سز امر ایتدیکم شایه در کار اولک حاصلی عیدل جناب حقه محبتی تفسیر در که
 تعارف نام اوزره اولان محبتی تفسیر صحت بذرا اولیوب قصد طاعت معنای مشهور اولور (المحبة العمد لله
 و الرسول) ای رسول الله لام مضافدن عرض اولور (طاعته اهلها و رضاه بما امرها) بالاین همه عیدل خدا و رسول
 الله صلی الله علیه و سلمی محبتی انلر طاعت و فرمانلرینه سز فرو و اتقید در (و محبة الله اهلهم عفو عنهم و انعامه
 علیهم برحمته) و مولای کریملرند کانه محبتی کاهلرین عفو و کمال اطف و کریملر دخول جنای احسانلر (وقال
 الحب من الله عصمة و توفیق) مطلقا حفظ معنایه عصمت همان حضرت پیغمبر و مختصه بصیقلدر غیره دخی
 شایاندر که عصمتله دعا هر فرد جاتر ذر اللهم اعصمنی عن جهل الایة و الاسا و الذی یختص به صلی الله علیه و سلم دون غیره
 هو ان یخلق الله قیمة جلیله فقهه عن کل ما لا یراه الله و ان لا یقدر احد علی قتله و نحوه یعنی معصیتدن عبادتی حفظ
 و عبادتنه توفیق داده اولمسیدر دینلور (وس العباد طاعة) و عیدل مولا به محبتی فرمان حقه طاعت و اتقید
 و رسول الله متابعه در (کما قال القائل) عبد الله بن المبارك و بارادة العذوبة (تعصی الاله و انظر تفسیر جبه هذا
 لهری فی اقیاس بدیع) اهری یفتح العین الحیاة کالمر یضم العین اما تفسیره فکی شذوذ ایتیمز و مستدر و غیر
 یننده جاور و مجر و اعتراض در تدر و الله لبقای اولهم مع اقسام به ان هذا الایة القیاس دیک اولور و بعض نسخده
 قیاس بدلی و فعال و رودی تفسیر ابواللیث و احیاء غزالی به موافقت و قیاسی تقدیر شی و اصطلاحا با المناجیه بر شی
 دیکره الحاق و کاهی دلیل معنایه اطلاق اولنور و اما قیاس منطقی اوزره بیان قیاسدن در در حاصل معنی جناب

حقه ادعای محبت ایدرسن حال آنکه بنده عصیان ایدرسن بکار نادر برابره اظم ار محبت و اختیار معصیتدن بحق
 قیاسه عیب و غیر بیدر (لوحکاک جیل صادقاً لاطعته * ان المحب لمن يحب مطیع) اگر دعوی محبت در امت
 اولدک محبوه اطاعت ایدزدک زیر اما هو اقیاس حبیب محبوه مطیع ورام اولقدرد (و یقال بحبه العبد لله
 تعظیمه و هیئته منه) و عبدک حضرت باری تعالی به محبتی شان جلیاته احترام و عظمت و جلالتی تأملده خوف
 و خشیتدر (و بحبه الله له رحمة له) مولای کریم بنده سته محبتی احسان و انعامیدر که صفات افعالیه دندر
 لان معناه الحق بقی لا یتلق به قارید به غایت (وارادته الجیل له) جیل منصوب و مفعول مصدر اولوردی قولنه فعل
 جیل اگر امردر که فوت ذاتیه دندر (و تکرر) مثلاً فوقیه الله ضمیر محبت عائد و انجته الله ضمیر جیل راجع اوله
 والاول هو المفعول (یعنی مدحه و ثباته علیه) و کاهی عبده محبة رب عند الملائكة و علی الصنة الرسل بنده سنی
 مدح و اقلام حق اولان لسان خلق اوزره ثناء عبدی اجرا معنایه در (قال انشیری) صاحب الرسالة و التفسیر
 امام زاهد ابو القاسم قدس الله سره الهی زرد که ترجمه لری کذا را بتشدیر (فاذا کان) ای المحبة و ذکره لتأویله اولان
 تأیید المصدّر غیره متبرکاً و یله بان اولضمیر الجلیل (یعنی الرحمة و الارادة) عطف تفسیر در زیر رحمت انعام الله
 مفسر در (والمدح کان من صفات الذات) امام قشیری بیوردی که چون محبت ذکر اولان نفوت و صفات معنایه
 اولدیه صفات ذاتیه دندر و یدیدر اما اظم معنایه صفات افعالیه و ارادت و مدح نفوت ذاتیه در اونی صوابید
 شر اخبر (و سبائی بعد) مبنی علی الضم لقطعه عن الاضافة ای بعد هذا (فی ذکر بحبه العبد غیر هذا بحول الله تعالی)
 غیر قائل سیاقی بنی بعد ذلک محبت دانه مباحث ذکر اولان و ارادت ماعد اقر بنایت صرف الله و قدره کثیره
 سالت سطور و تفسیر مصنف علیه الرحمة اتباع حضرت شاهد روایت کرده اجری اولان حدیث مسند ایدرسن شروع
 بیوزر (حدثنا ابو اسحاق ابراهیم بن جعفر) ابن احمد الفقیه شیخ المصنف رحیم الله (حدثنا ابو الاسود) فتح هزه
 و سکون صادقه و فتح موحده و عن معجمه الله (عینی بن سهل و حدیث) ابی محمدین اوزره بر روایتند ذکره
 تحوله حاه محله ایله اشارت بیوزر (ابو الحسن یونس بن مغیث) اسم فاعل من الاغاثة (القیه) کامل فی الفقه
 (قرأ فی علیه قال) ای عینی و یونس (حدثنا حاتم بن محمد) تقدم بیانه (قال حدثنا ابو حفص الجهمی) ضم جیم و فتح
 هاله الله ضمیر اجنبیه نام قبیلیه نسبتدر (حدثنا ابو یکر الاخری) فتح همزه موحده و ضم جیم و تشدید ایل طین
 معرفه نسبت اولور و هو الامام الحافظ محمد بن الحسین و قد تقدم (حدثنا ابراهیم بن خوی الجوزی) فتح جیم
 و سکون و او و کسر زایله بغداد قراسندن جوز نام قریه به نسبتدر و دخی خاه مضمومه و او اسکنه و زایله خوزی
 روایت کرده عرفی در جیل من الناس و یاقریه مشهوره به منسوبدر (حدثنا ابو دین رشید) بالتصغیر علم مقولدر
 ابو الفضل الخوارزمی الحافظ انکیوز ابو طوقوز سال هجریده سوی چنانه روان اولمشدر اخرج عنه السنة
 ماعدا الترمذی (حدثنا الولید بن مسلم) ابو العباس نام عالم اهل شام صاحب التألیف الجلیله روی له اصحاب
 الکتب الستة الا انه نسب الی التمدیس یوز طفسان بشده دار عقیه خرام ایلدی (عن نور بن یزید) حافظ حصی که
 مذهب قدریه به نسبت اولنوب از عاج و خاتمائی احراق ایشدر و توفی سنة ثلاث و خمسين و مائة (عن خالد
 ابن معدان) الکلاعی الزاهد الجلیل بهر روز چهل هزار تسبیحله سجده کردان اولدیفی مرویدر یوز سکسان درت
 تاریخنده سیزه مر استان نعیم ایشدر (عن عبد الرحمن بن عمر و الاسلمی) کذا فی النسخ و صوابه السلی بضم السین
 المهمله و فتح اللام یوزاون تاریخ هجریده عازم دار البقا اولدیلر (و جبر الکلاعی) ضم حاه محله و سکون جیم و را ایله
 و کلاعی فتح الکاف کنه اب دیار اندلسه بر بلده در توفی سنة خمس و سبعین و روی له اصحاب السنن (عن العریاض)
 عین مهمله مکسوره و باه موحده و ضاد معجمه الله (بن ساریه) بزنه جازیه اصحاب صفة با مقادیر ابو یحیی السلی
 احد البکاتین المشتاقین الی الله رضى عنه الاله رابع الاسلام و مات بالشام سنة خمس و سبعین (فی حدیثه فی موعظة
 النبی صلی الله علیه و سلم) موعظه بطریق النصیحة طاعته حد و ترغیب ایدر کماله تذکیردر (انه قال) اوصیکم
 بتقوی الله و السمع و الطاعة و ان عبدی اجنبیاً فانه من بعیش منکم بعدی فیری اختلافاً کثیراً (فلیکم) اسم فعل
 الرأوا یا استمعوا معنایه (بنی) طریقت اول و حضرت ک احکام دیندن و جبر باوند باوصف بیوردیفی شددر
 (وسنة الخلفاء الراشدين) جمع راشد و الخلفاء بن (المهدين) فتح ميم و تشدید بحیثیه اولی الیه ذوات مهتدی که
 صدیق و فاروق و ذی النورین و مر قاضی رضى الله عنهم حضرتان و من کان علی طریقتهم کعمر بن عبد العزیز و ائمة
 الاسلام المجتهدین (عضوا) فتح مهمله و تشدید معجمه الله فعل امر من عض بعض اذا اخذ شيئاً بالعض و منه قوله تعالی
 یوم یعض الظالم علی یدیه (علیه بالواحد) ذال معجمه الله اضماء اخر انده چهار دند اندر که بعض کده نایاب در زیر

ضرس حلم دخی در لکه بعد البلوغ نایبته در یا خود دندن ناب مراد او انه شده تسکده مبالغه قصد او انور یا استعارة
 تمثلیه یا خود نصریحیه تبعیه اونی جابر در وقیل المراد بالنواخذ جمیع الاسنان هنا واهمال دال فواحد دخی
 مروی عن المذکریدر اما کتب لغته مخالفتی باهر در (وایاکم و محدثات الامور) برای تأکید و تأیید علیکم اوزره
 معطوفدر جمع محدثه اسم مفعول بقول فاکم فی هر دو بر رفع مضمیر الیه منصوب و بلدر ایاکم باعد و او اتقوا محدثات
 الامور تقدیر نده اولور و محدثات کذب و سنت و اجاعه مخالف حدوث و نوید ایشدر (فان کل محدثه بدعة)
 عصر بنیو تده معهود اولین امور در و بعضیلر قریه کانت او معصیه امر دینده زیاده قلن حادیه در دیشلر
 (وکل) نصب و رفته بدعة ضلالة و نقل بیقی عن الامام الشافعی اوزره محدثات ایکی وجهه منقسمه اولوب برسی
 کتب و سنت و یا اثر و اجاعه امته مخالف اوله بدعة ضلالة در و دیگری انواع خیر و برندن حدیث ایدن امور که محدثه
 غیر مذمومه در و یدیلر حاصلی هر بر بدعتکه سنته تراحم ایایه سین و تداعید الیه حسنه در قال النووی فی شرح
 مسلم ان البدع خمسة ابواب واجبة کتلم علم النحو و اصول الفقه و الکلام و محرمه کذا هاب المرجئة و المحسنة
 و مندوبه کاحداث المدارس و الکلام فی دقائق التصوف و مکروهه کخرقة المساجد و تزین المصاحف و مباحه
 کاصا حقه عقب الصبح و العصر اتنی و لا ینافی هذا قوله بدعة ضلالة لان البدعة ام معنیان کل ما حدث بعد العصر
 الاول و هو القسم للاقسام المذكورة و لا ینافی علیه السلام من سن سنة حسنة فله اجرها و اجر من عمل بها و الیه
 الاشارة بقوله سنة الخلفاء و قد خصها الشارع بما هو مذموم و اعدم دخوله تحت القواعد الشرعية و هذا هو المراد
 بالبدعة عند الاطلاق و هو الذي جعل ضلالة حاصل کلام سلطان عالی مقام علیه الصلاة و السلام موعظة
 در به النظام سلکنه کشیده بیوردی جواهر کلام مندر که بیوزر بن سینه و خلفاء راشدین طریقه ستمه تسک
 ایدک و دندن ده انکرله محکم عض و امسالم ایدیکر زیر اهر امر نوید ایدعت و هر بدعت ضلالدر (زاد فی حدیث
 جابر) بن عبد الله (معناه) عدم روایة باللفظ و المعنی ایله امام مسلم حدیث جابر در ملتسبایعنی حدیث العرب باضر زیاده
 بالمعنی بیوزر (وکل ضلالة) ای ضال بار کتب البدع المذمومة فی النار ای معذب بها و مستحق بالعذاب
 (وفی حدیث ابی رافع) مولی رسول الله صلی الله علیه و سلم اسمی ابراهیم و باالم و یا نایب و هر مز اوق اختلافدر
 خبر لطیف روایت کرده ابوداود و ترمذی و ابن ماجه علیهم الرحمة در (عنه علیه السلام لا الفین) نفی معنی النبی ای
 لا جندن و روی لافین کما تقدم فی الام للشافعی و هو بضم الهمزة و سکون اللام و کسر الفاء و فتح المثناة التحتية
 و تشدید النون ای لا یقبل احدکم معانیر الامة و الصحابة فعلا یكون هذا من سینه (احدکم متکبیا) ما لا یستند
 و هو بالنموز و الیاء ایضا و العامة لا یعرف المتکبکی الامن مال فی قعوده معتدا علی احد شقیه (علی اریکنه) تحت الیه
 مزین سر یوقیل کلماتکی علیه من سر را و فراس و منصة او خند و جعه ارائک (یا تیه الامر من امری) ای شی
 (بما امرت به) و من بیانیة فیها امرت به من امری قوای تفهیر و اندن بدلدرو یا خود من نایب معنی الباء
 اوله کفوله تعالی ینظرون من طرف خفی و یه لفظی یا امری به متعلق اولور و امر اول بمعنی الشان اولوب شامل
 لافین و غیره اولدیفی ظاهر و نایب نمیه مقابلدر اقله (او نیت عنه فیقول لا ادری) هذا الامر و لا تتبع غیر اقران
 (ما وجدنا فی کتاب الله اتبعناه) حاصل خبر صحت اثر معانیر الامة هر اینه سزدن بر یکیزی بولما یکسر بر نفوتده
 بالین کبره انکایتدی خالد بن امر دینی ایتدیکم امور درن بر امر اکا و اصل اولوب کمال کبر و عجبندن ماسوی
 الفرقان امری اذعان ایلر همان کاب اللهم ظفر باب اولدیغمز حکمه متقادر غیر بن بیلز زده امدی بویه
 فعل ارتکابه بر یکیز تصدی و جرافاتیم دون دینک اولور چون رحمة للعالمین علیه صلاة المعین حضرت لری حقایق
 قرآنی و دقایق فرقانیه احکامی مبین و ما آتاکم الرسول فخذوه و یوقیه مسل ذات شریفی معنون بیوزر لدیفی معیندر
 لاجرم امر همایونه مخالفته مسامح نایب و بو خبر لطیف او امر و زواج حضرتدن کردن پیچ اولانه محذر اولور که
 راضه و خوارجدن ارباب بدع و ترفه همان ظاهر قرآنه تعلقی ایدوب سنة حنییه به رغبت ایشدر (وفی حدیث
 عائشة) خبر صدیقه رضى الله عنها ده شیخین جناب لری بوجهل بر رفع کنای عروس روایت اولدیلر که (صنع رسول
 الله صلی الله علیه و سلم شیئاً ترخص فیہ) رخصة صحتدن سولته تحویل ایلین امر در به بی جناب خیر الوری علیه
 التحایعز یمت اوزره علمده سولات اختیار ایلدی امدی ابکار معانی احادیث دیگره چهره نما اولان ظاهر خوش
 لهجه معنی سفرده افطار صوم و قصر نماز اوله (فتنه عنه قوم) مسامح کله ناریده بر جماعت اول حضرت ک رخصت
 داده اولدیفی شدندن تبعید ایدکده (فبلغ ذلك النبي صلی الله علیه و سلم فحمد الله ثم قال ما بال قوم) استفهام انکاری
 ای ما شأنهم (ینزهون عن الشئ اصنعه) جملة وصفیه و باحالیه در (فوالله) تأکید و تفر بر اقله (ای لای علمهم بالله

واذهبهم له خشية) دوشیزه رخصتی در اغوشدن امتناعی اولی حضرت رسیده اولوب دهان سکر بنابر حدیثنا
 ایله بر یاریدوب یوردیلر که بوشایسته لوم اولان قومک حال و شانلری نه در که رخصت یافته و در کار اولدیغ شیندن
 تنزه و تساعدایدر لر قسم بخالتی عالمککه معرفه بالاهده بن انزلک داناتری و خوف و هراسده خائف ترینی یوردیلر
 انما یخشی الله من عباده العلماء انض جلیلی منسیدر (وروی عنه علیه الصلاة والسلام انه قال) یخرجیندن
 ابو الشیخ وابوزنیم و دیلی روایت کرده لری اولان خبرده شاه کونین صلی الله علیه وسلم یوردیلر (انقره ان صعب)
 سكون عين اليه ضد حمل (مستصعب) بکسر العين اسم فاعل من استصعب الامر بمعنى صعب وبفتحها
 من استصعب الامر بمعنى وجده صعبا وصبرته صعبا (على من كرهه) أي من لم يرد حفظه وتدريباته بمعنى خواجه
 کاتبخانه ما اوجی علیه اجل التحایا یوردیلر قرآن کریم مقتضیات و مفهومیله ذوقیاب اولمیلر باعبار المعنی والمبنی
 دشوار در و تقدیر ناقرآن لذلک کفهل من مد کر نص جلیلی مصدوقه سهل واسان اولوب نیل مصر اسامحوبین
 ومؤمنین شراب و شفا و عصا و فاسقینه حسرت و شذادر (وهو الحكم) فحینه له حاکم عدل و ذوالحکمة من کمال
 الفضل (فن استسک بجديتي وفهمه وحفظه جامع القرآن) اول کر و فائزینکه قوله کمال رضا الیه تعالی و قرآن
 کریمی من جهة المبني والمعني تبيين وياحكم جه انطباعه مر اعات واذعان الیه علم وعل سبیله روزگار خیزده
 رفیق بر رفیق قرآنله محسور اولور و فیه اشاره الی ان الحدیث لا یفارق القرآن وانهم اکتشی واحد و دخی محیی مع
 القرآن اهل قرآن و یانور قرآن یا خود عملیه و رود و اجابت و یا ظاهری و وزره همان تالیله تشریف الیه و قرآنله
 مراد الفاظ شریفه سید کلام نفسی دکلر که کلام نفسی صفة ذاتیه در (ومن ثم اوان بالقرآن وحديثي خسر الدنيا
 والاخرة) و قرآن وحديثه عدم توجیه فکر و حفظ و عمده اذانه اعراض و سر بیجا یلین و من اعرض عن ذکر
 فانه معيشة ضحکا ونحسره يوم القيامة اعني نذاره فمأساته مصدوق اولوب مهان و حقیر و فوز نغیدن محروم
 اولدی (امرت) للتأنيث بصيغة المجهول (امتی ان یاخذوا بولي ويطيعوا امری ویتبعوا سنتی) بعض نسخده
 امرت امتی متکلم صیغه سیه و رودا یتشدر یعنی امت مر حوم طرف کبر یادن امر اولندیکه ما ینطق عن الهوی
 ان هو الا وحي یوحی کریمه سته اعتقادله کلام در ربانیه تمسک و من طبع الرسول قد اطاع الله جليلة سته اعتقادا
 امریه تشبث و اتبعوه لعلکم تهتدون فیه سته استناد برله ستمه امتثال و اتساع ایدله (فن رضی بقولي فتدرونی
 بالقرآن) فرمانه سر فرو برده اطاعت اولوب قوله رضاداده اولنلر بدست حکم جلیل قرآن جیلله راضی اولدیلر
 زیرا قرآن مبین و حدیث متین و امان اولوب یکدیگره مخالفی نایابدر (قال الله تعالی وما انا کم الرسول فخذوه الاية)
 و ما انکم عنه فاتموا فان سنته مبینة وموضحة للقرآن فمن خالفه فقد ضل ولذا قالوا من اراد تفسير القرآن فليأت له
 فان بعضه یفسر بعضا فان لم یجده فعلیه بالسنة فان لم یجده ما اراده فیه افعلیه باقوال الصحابة فانها فی حکم المرفوع
 (وقال علیه الصلاة والسلام من اقتدى بي فهو مني) خبر مذکور مر اسیمل حسندن مصنف عبد الرزاق حاویدر لکن
 مصنف علیه الرحه روایتله نظام قاری در کمن استی بستی عبارتیه مر ویدر یعنی طریقت و شریعتیه بکا پرو
 اولان اتباع و اشیا عمن اولوب بکسکایوسنه و غله حشر اولور (ومن رغب عن سنتي فليس مني) یتقال رغب عنه
 اذا کرهه و ضده رغب فیه و اقوال و افعال و تقریراتی شامله احادیث مر ویه طریقتدن عدول و کراهه و بره خلاف
 اولنلر ملاک اشیا عمنه منخرط دکلر در (وعن ابی هريرة عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قال) یقول شارح دلجی راولی
 خبر من حیث الاسناد غیره و قد روایتی علیه الرحه دخی مناهله یخرج یوردی امار وایه اخراده و رود
 ایدن اما بعد فان اصدق الحدیث کتاب الله خبر صحیح اثر طویل شهادتیه یوسنه صحه در (ان احسن الحدیث کتاب الله)
 الله نزل احسن الحدیث کتاب انظم جلیلندن مقتبسدر (وخیر الهدی) بانصب و یجوز رفعه (هدی محمد) فتح هاء
 و سکون دال و تحته الیه سیرت و طریقت معنانه مصدر در بعض نسخده ضم هاء و فتح دال معصومه مضبوطة
 و ضد ضلاله معنانه در (وشیر الامور محمد ثامنا) یفتح الدال تقدم تفسیره یعنی اجل خبر کتاب الله هدر و خیر تر راه
 طریقه احادیثه و شریک امور کتاب و سنت و اجماع امتیه مخالف اولان بدعتدر (وعن عبد الله بن عمر بن العاص)
 احدهما دله اعلامدن اولوب روایت کرده ابو داود و ابن ماجه اولان خبر دندر (قال النبي صلى الله عليه وسلم العلم ثلاثة
 اقسام) حصره فیه ان قلنا العدد فیدل الحصر اعدم الاعتداد بغيرها (فاسوی ذلك فهو فضل) یعنی معتد بها اولان
 اصول علم اوج بخشیه منقسمدر و ما عدا که وان لم یسع المرجه له زائددر (آیه محکمة) غیره شایعات او غیر منسوخه
 و یطلق الحكم علی جمیع القرآن کما قال تعالی احکمت آیاته (اوسنه قائمه) مستمرة یعنی لم تسقط لدوام العمل
 فیها (او فیضة عادلة) لا جوز فیها و فسرنا بالاحکام المستنبطة من القرآن والحدیث تسمیة لها باعظم اقسامها

و سمیت عادلة مساواتها بالنص والمراد من افضضة الموارد وقسمتها حاصلی علم لازم و علوم شرعیة تفسیر و حدیث
 وفقه اولدیغ مشیر اولور کاقیل * کمال العلوم سور القرآن مشغله * الاحادیث و الفقه فی الدین *
 قاله علم فیه قال النبي حدثنا * و ما سوي ذلك وسواس الشياطين (وعن الحسن بن ابی الحسن) هو الحسن
 ابن سيار البصري وهو حديث رواه عبد الرزاق عن معمر بن سلا والداري عن ابن مسعود رضي الله عنه متصلا
 (قال علیه الصلاة والسلام عمل قليل في سنة) فی معنی مع کتوله تعالی ادخلوا فی امای موافق للسنة و مصاحب لها
 (خبر من عمل كثير في بدعة) بحسب ظاهره خیر اسم تفضیل اولوب بدعتیه خیریت اقتضا ایدر دیکل مر ادا و لخر بایکه
 خیر الیه بوقامده تعبیر فاعلنک فعلنده قریت اعتقادا غمسه شاه اولور یا خود مر ادصوم وصال اسامیاته اصل
 اولان اعمال الیه اتباعدر حاصل مغنی سنته مغایر اولان عمل اندل دخی اولور سه مع البدعه اولان اعمالدن خیر لیدر
 بسیار ایسته ده ز راستنده اقتصاد بدعتیه اجتهاددن فاضلدر (وقال علیه الصلاة والسلام ان الله يدخل العبد
 الجنة بالسنة) یعنی سنته قیام سبیلله حضرت ابرهمنان عبد مؤمنی اعلاى مراتب جنانه ادخال ایدر (تمسک بها)
 استثنافدر و بعض نسخهده تمسک بها و وجه له حال اولور یعنی سنتی اخذ و مقتضاسخه حامل اولان مقام قدس
 و مرام انسی فائز اولور خبر مذکور غیر معروف المبني ولكن صحیح المعنی در (وعن ابی هريرة عن النبي صلى الله عليه وسلم قال)
 و ما سوي ذلك وسواس الشياطين (وعن الحسن بن ابی الحسن) هو الحسن ابن سيار البصري وهو حديث رواه عبد الرزاق عن معمر بن سلا والداري عن ابن مسعود رضي الله عنه متصلا
 عند فساد امتی له اجر مائة شهيد) اخر زمانده احوال امتک تغیری و بدع واهوایه اتباع علری حالده سنتله عامل اولان
 ذات ایچون طریق سدید اوزره مجاهد صد شهید ثوابی اعطا اولور امدی و امت خار شفع کن فساد اولد قارنده تمسک
 بالسنة نیجه بوی اور تحقیق قدر دینلر سه مر ادا کبر امة اولفله عطر افزای جواب اولنلر یا خود فساد الیه تعبیردن
 مراد ترک عمل بالا حدیث و مجرد عقل کاسد و رای فاسد برله سوء اعتقاد اوله (وقال علیه الصلاة والسلام ان بني
 اسرائيل) لقب یعقوب علیه السلام (اقتروا على اثنتین وسبعین ملة) وروی فرقة مکان ملة (وفي الحديث) روایات
 مختلفه روایت کرده امام ترمذی اولان خبر طایفه سرور عالم صلی الله علیه وسلم یوردی که اولاد یعقوب یتیم ایکی دین
 و ملت یعنی مذهب و مشرب اوزره بریشان اولدیلر (وان امتی تفرق) و فی روایه ستفرق (علی ثلاث وسبعین) بنم امة
 دعوت و یا اجابت یتیم اوج فرقه اوزره تشعب ایدر (کاهای النار) ای فی طریقهها فکانه فیها (الا واحدة) همان
 ملة واحد دن ماعد اجمع ملل سابقه و فحل لاحقه ره نور طریق دوزخدر (قالوا ومن هم) و اور مقدر اوزره
 عاطفه ذرای هذا عدد هم و من هم یا خود زانده اوله (یا رسول الله قال الذي انا عليه اليوم و اصحابي) بعض صحابی
 یا رسول الله اول ملة ناجیه کلدر دین برسان اولد قارنده بالسعادة یوردیکه امر و زین و اصحابدن متابع کتاب
 و سنت و یحیانت هوا بدعت اوزره ثابت اولان ره روان طریق هدایت بر ملقدر امدی بوجه اوزره تعداد
 یوردی بیا اعتبار اصول الفرق صد و یافته در زرافرو و شعب بسیار اولدی کتب عقایدده مسطور و در مجرد
 شهر ستانی علیه الرحه تک کتاب المال و الخجل نام تالیفی بوباید اجل مؤلفاندر حاصلی عصر نبوت و زمان خلافتده فرق
 ضاله ظهوری نایاب اولغین خبر مذکور اخبار بالقیب وجهی اوزره جله معجزات حضرت دندر کاتقدم بیان
 (وعن انس) رضي الله عنه (قال صلى الله عليه وسلم من احب سنتي فقد احباني) اصغها فی ترغینده مر مره کش
 دیده روایت اولد قاری خبرده نور چشم اصغها علیه التحایا یوردی که امتدن بر ذات یتیم سنتی علیه اشاعه و نقله اذاعه
 ایله بدرستی امری اظهار و ذکر می ترغیب ایتیم اولور امدی احیام بنزل سنده قیلغله امتعاره تبعیه و یا مکنیه
 و تحلیله هویدادر کاقیل * و تحسبه قد عاش اخر دهره * الی الحشر ان ابی الجیل من الذکر (ومن احباني
 كان مني) و فی نسخه کان معی فی الجنة ای مشارک فی علوقدری او مصاحبی فی النعمة و رواه اللاکانی فی السنة
 (وعن عمرو بن عوف المزني) او المزي منسوب لزيئة قبيلة مشهورة قديم الاسلام صحابی ذوی الاحترام دندر
 عصر مه اویه به عازم خلد برین اولدی (ان النبي صلى الله عليه وسلم قال لبلال بن الحارث) بن عاصم بن سعید
 ابن قره ابو عبد الرحمن المزني الصحابي و قد من ينه الیه در کاه رسالت دستکاهه تشریف یا یوب و بر امدینه ده قامت
 یور مشاییدی سن شریفی درجه هشتاده رسیده اولد قنده سیر مر استبان چنان ایلدی فی سنة متین رضی الله عنه
 (من احب سنة من سنتي قد امنت بدعي) من سنتی صیغه جمع و اخرا دله مر ویدر و الامانة ضد الاحیاء و تختص
 بالحيوان حقيقة و ترک موه تشبیه و الندی عدمه اشرا کلر یچویدر (فان له من الاجر مثل من عمل بها) مضاف
 مقدوره ذرای مثل اجر من عمل بها (من غیر ان یتقص من اجور هم شیا) مقبول یتقص دفع بالتوهم انه يعطى من ثوابهم
 فينقص اجرهم حديث شريف روايت کرده ترمذی علیه الرحه در رسول الثقلین صلی الله علیه وسلم بلال من فی

خطابا بوزیر که هر یک عصر شریف بعد از نکره ترک ذکر ایه منسی اولان ستمدن بر سنتی اقامه واحیا ایلسته موجب
سنتله کار کذا و انکره اجر جلی مائدی من غیر نقصان شی کافواب جزیل حصول پذیرد (ومن ابتدع بدعة
ضلالة) اضافة و باوصفه (لا ترضی الله ورسوله کان علیه مثل انام) بالمدح اثم وهو الوزر (من عمل بها لا ينقص
ذلك من اوزار الناس شيئا)

(فصل — ل)

(واما ما ورد عن السلف والائمة) فصل مشارا الیه ما قبله قسم اول من اما الیه اشارت اولندی (من اتباع سنته) من
بیان لما (والاقتداء بهديه وسيرته) هدی وسیرت بره معنایه اولفله عطف تفسیر درو هدی بیان کیت وسیرت بیان
کیفیت و یا هر دو قال وحال حضرت ایا اوله یعنی خواجة دبیرستان ما اوجی علیه اجل التحایط یقت علیه و هیمة
سنة سنة اتباع واقتدا امرنده صحابه و تابعین و رهروان منازل یقین و هداة دین حضرتان در و دیافته اخبار بهیه
وانا و سنتیه بیاتده (حدثنا الشيخ) در اصل پیرسال خورده معنایه در بعد ذاعرفا قاده و دانته و نشر علومه
مقید اولان کسسه ده شیوع یافته در و اول من اطلق علیه شیخ الاسلام الصدیق رضی الله عنه کفاله السخاوی
(ابو عمران و سی بن عبد الرحمن بن ابی تلید) فتح فوقیه و کسر لامله منقول من تلید یعنی القید سماعا علیه
لا قراءه لیه (قال حدثنا ابو عمر الحافظ) بن عبد البر (حدثنا سعید بن نصر حدثنا قاسم بن اصبح) فتح همزه و موحده
و غیر مجر منونه الیه (و وهب بن ميسرة) بحقیقة بعد المیم او مسرة فتح میم و سین مهمله و تشدید را الیه او جیموز فرق
ایکی تار یخنده ره نورده عالم بقا اولوب قرطبه ده مد فوندر (قالا) بالتثنية او قال کل واحد منهما او اکتفا باحدهما
(حدثنا محمد بن وضاح) تشدید ضاده الیه (حدثنا يحيى بن يحيى) اللیثی راوی موطأ (حدثنا مالك) امام مذهب
صاحب مذهب (عن ابن شهاب) محمد بن مسلم الزهري (عن رجل من آل خالد) ای اهل و قومه (ابن اسيد) فتح همزه
و کسر سی یا خود ضم همزه و فتح سینله برادر عتاب بن اسيد در عام فتحه انکشت زبان میوه چین شاخسار ایمان
ابن مؤلفه قلوب بندر امار جل منکر در بقول تلمسان امیه بن عبد الله بن خالد املق مریدر (انه سأل عبد الله
ابن عمر فقال يا ابا عبد الرحمن) کاتبه بلال ف و قرامته الفه در (انا نجد صلاة الخوف وصلاة الحضر) فتحینله ای
الصلاة من غیر قصر (في القرءان) یعنی سائل مذکور افضل عبادله اولان دانای بر کاله و اذا کنت فیهم فاقت لهم
الی کلام موافق انص صریحی حاوی اولدینی حکم نماز خوف و حضر عیان و صراحة معلوم در اما (ولا تجد صلاة
السفر) وصف قصر له صلاة سفری صریحاً نظیر باب اولدق دیوسوال ایلدی کرچه اینه صلاة خوف قصر متضمنه در
علی ماورد فی السنة (فقال ابن عرب بن اخي) جری علی عادة العرب ابن اخ تعیری قاعدة داب ایدر (ان الله بعث الينا
محمد اولاً فاعلم شيئاً مما تفعل كما رأيتناه يفعل) و روی مارا یشاه بدون کاف و ما موصولة او مصدر به عبد الله رضی
عنه الاله بیوردیلر که ای برادر زادم فردیه متاجل و غلا اول جریده دیباجة ایجاد صلی الله علیه و سلمی بعث
ایلدی بزرا حکامدن خبر دارد کل ایدل چون سفرده قصر نماز بیوردینی مشهود با صرة یقین اولوب هذمه صدقة
تصدق الله بهما علیکم فاقبلوا صدقته امر واجب الامتثال لب مجز جکاتدن ترشح ایتمکین قصر یله مأمور اولدق
بیوردی و الحاصل مرور عالم صلی الله علیه و سلم حضرت تریک شریعة شریفة لی کتاب و سنتله میننه اولوب سیرت
و طریقتندن سر بیج اولنلر پانها ده راه ضلالت اولسنی مشیر اولور (وقال عمر بن عبد العزيز) بن مروان بن الحکم
ومادری ایلی بات عاصم بن عمر بن الخطاب امام جلیل وشه عادل و جلیل وخامس الخلفاء علی ماقبل ولا یقی دو سال
و یخما هدر عمر عزیزی بالغ نصاب اربعین اولدقه ارض حصدن دیر معان نام محله عازم فتح کاه با اولدیلر
فی سنة احدى ومائة وهذا الحديث رواه عنه الالا کافي فی السنة (سن رسول الله صلی الله علیه و سلم و ولایة) بضم
الواو جمع وال وهو من يتولى الامور الناس بمقامه مراد بیوریلن خلفاء راشدیندر (الامر بعدهمنا) جمع سنة
(الاخذ بها الصديق) کتاب الله) بالباء واللام (واستعمال لطاعة الله وقوة على دين الله امين) لاحد تغییرها
ولا یتدیلها ولا النظر فی رای من خالفها) والتبدیل اخص من التغير لشمول الزيادة والنقص ويجوز ان يكون بمعنى
خلاصة سخن داور خطه رسالت علیه التحیه بر طریق مرضیه اظهار و اختراع بعدد خلفاء راشدین قواعد کتاب
و سنته موافقته قانون شرعیتده نیجه قوانین ایجاد قیلدیلر مثلاً فاروق اعظم تراو یحده جماعتی و ذی النورین کتاب
مصاحف و جمع قرآن اسلام و روضیه ییدا ایتدیلر سنة سلطان انبیا و سنان خلقا الیه عمل و ما تاناکم الرسول فخذوه
امرجه اعطای اوزره کاب الاهی تصدیق ومن بطع الرسول فقد اطاع الله فرمان عزت و توهله طاعة حق
انسیاد و کمال ملت و جمال شریعت اوزره باعث تقوی یتدرالی تبدیل و تغییر و تحریف و تزیهه بر فرد مسامح و مجرد

عقل الیه راه خلافه را می اولان کچ روشن رأینه نکاه التفات واعتباره رخصت نایبدر (من اقتدى بهامته
ومن اتصم بهامه منصور) امام قبله ملکوت صلی الله علیه و سلم سنته تحریک قادمة اقتدا ایدلر داخل دارالامن
هدایت اولوب مدلولیله مطابقی اوزره استدلال واستعانة تقدیم هیون تسارع ایدلر دامامه منصور و مظفر در
(ومن خالفها واتبع غير سبيل المؤمنين ولا الله ما تولى واصلاه جهنم وساعت مصيرها) سنت سفیه به مخالفت و منهج
مؤمنینک غیر مسلكه راهی اولان مخموران می کده عدوانی پادشاه غیور جل جلاله امر ضلالدن انک توی
ایتدیلر شی اوزره والی ایلوب مختاری اولان و بال الیه انک یعنی تخلیه واتش دو زخده سوزان ایدر که دوزخ زشت
و قبیح اکامادی و مصیر خبر مذکور و من یشاقق الرسول من بعد ما تبين له الهدى ويتبع غير سبيل المؤمنين قوله
ما تولى ونصله جهنم وساعت مصيرها تنزیل جلیله من مقتبسدر (وقال الحسن بن ابی الحسن) ای البصري (عمل قليل
فی سنة خير من عمل كثير في بدعة) حدیث هر قوم مبنی و معنی فصل مقدمه کذا ایلدی (وقال ابن شهاب) ای
الزهري (بلغنا عن رجال من اهل العلم قالوا الاعتصام بالسنة نجاة) یعنی سنتله استمسالك وحدیثه التحایط و طرطه هلاک
و وصية انما کدن خلاصه یادی و باعند یسور مشار (وكتب عمر بن الخطاب الى عماله بتمم السنة) سنن سعید بن
منصور حاویه اولدینی اثر عبرت فوندر که فاروق منیع الجناح بعض عمال امصاره اصدار امر عالی سیوروب ناسه اول
حضرتک اقوال و افعا نندن روایت اولنلر امور و دانش و تعاله فرمان ایلدی (واقراض) قسمت مواردیکه نصف
علم و فقهی اشراط ساعتندر (والحسن) فتح لام و سکون حاء همسله الیه (ای اللغة) روات حدیث و یا صنفندن لحنی
تفسیر در که لحن علم لغت عرب علم صرف و نحو و معانی و بیان افرادیه شامله در (وقال) رواته دارمی اوزره عمر
ابن الخطاب رضی عنه التواب بیوردر (ان ناسا یجادونکم) یعنی باقره آن و یعنی تفسیر فی الاصل (تخذوهم بالسنة
فان احبب السنين اعلم بكتاب الله) ظواهر ایات قرآنیة و مجملات دلالات فرقانیة ده خلق سزه معارضه ایدر ر سز انزه
احادیث نبویه الیه غلبه و جواب داده اولک ذیرا احادیث مصطفویه احکام دنیویه و اخرویه بی میننه و میننه اولوب
علمای امة و احباب سنة کاب الله احکام نه دانلر در (وفي خبره حسين صلی بدي الخليفة) بالتصغير میننه احرام
اهل مدینه و شام اولان جای مشهور در (رکعتین فقال با صنع كرايت رسول الله صلی الله علیه و سلم يصنع)
صندوقه صحایف امامه (عليه الرحمة مشهونه هر و ایدر اخبار فاروقیه و ندر که وقتا امیر المؤمنین رضی الله عنه
ذی الخليفة نام مقامه احرام پوش و لیکن زن اولوب سنة الاحرام دور که نماز تحریمه بتدقیق ایلوب بیوردیلر که
بدومنیارسان رسالت علیه السلام و التحقیق بومحمد سعادته قرآن و شروعه نماز و تلاوة قرآن بیوردر قرین معاینه
ایتدیلر که بی بدخی افتخار لاثره در کار نماز و نیاز اولدم بیوردر (وعن علي بن ابي طالب) بن الحج والعمرة (فقال له
عمران ترى اني انسى الناس عنه ونفعله قال لا اكن ادع سنة رسول الله صلی الله علیه و سلم لقول احد من الناس)
نکاشته صحایف صحیحین اولان خبرده امامه سحیة کرامت علی رضی الله عنه دن محکمه در که چون عفا ن نام محله
بین الحج والعمرة شاه ولایت کرم الله وجهه قران مراد ایدلر که خلیفه وقت جناب ذی النورین کاغذاب کونه
خطاب بیوردیلر که نکاه ایدر سزین خلقی قراندن منع ایدرم مع هذامر در کار اولور سزید کده خیدر کار
بیوردیلر که سنة خرقه عالمی افراد فریده دن بر فردلر قوالیه ترل ایدر دکلم دیو جواب داده اولدی امدی بوقصه بر عیبه
سلطان کوزین صلی الله علیه و سلم حضرت تریک قارناج ایتلر به دلیل صریح و نقل صحیح در سکوت عثمان علی
وجه الزام دخی بومد عایه شاهد در کاهی قران تمتع اوزره اطلاق شایندر (وعنه) ینه ایت غالب علی بن ابی طالب
کرم الله وجهه جنابلندن منقول امار وایه غیره مرفوده در (الا نبیه) ای است بنی و لا یوحی) بناء مجمل والله
(الی ولکنی اعل بکتاب الله وسنة نبیه) بعض نسخه رسول الله (صلی الله علیه و سلم ما استطعت) ای ما لم اضطر
الی خلافه ما فان الضرورات تیج المحظورات یعنی بیوردیلر که اکاه اولان که بن وحی جلی الیه فرستاده جلیل بقوه بر
دکم و بکاو حی خفیه دخی وحی اولندی و ایلک کاب ربانی وسنة نبی صمدانیله بحسب الطاقة فی الطاعة کار گزار
و فرما نیدرم دیمشدر (وکان ابن مسعود يقول التصديق) در اصل معنای قصد بر حقیقه توجه و استقامة طریق اوزره
دخی اطلاق اولنوب بعد از این الافراط و التفریط اعتداله شیوع یافته در و هذاهو المراد (فی السنة خیر من الاجتهاد
ای الاکتار منه و بذل الجهد والطاقة فی العمل) (فی البدعة) دارمی و طبرانی روایتلری اوزره خادم عاقبت محمود عبد
الله بن مسعود رضی عنه المعبود بیوردر ایدر که بین الکثرة والقله طریقه رسول الله صلی الله علیه و سلمه توسط
بدع و محدثانده بذل و مع وجد سعیدن خبر لودر قد تقدم تفسیر البدعة انفا (وقال ابن عمر) عیدین حیدر مسندده
نقش صحیفه اتر قیلدینی خبرندر که عبد الله بن عمر رضی الله عنه مایور دیلر که (صلاة السفر رکعتان) نبی انس و جان

عليه صلوات الرحمن حضر تليدن قولاً و فعله لا شرفاً بصدور بولان نماز سفرى بلا زيادة ولا نقصان ايكي ركعتين
 (من خاف السنة كفى) امر شريفى تاقى بالقبول ايدين كفرة قريب اولور يا خود قصر صلوات رخصت ورخصت
 منت ومنت نعمت اولفين كفران النعمة مراد اوله ويا عبادا او مستحلاً مخالفت كفر صريح واسلامدن خروجى
 صحى دورديشلى الى سنة متواتره اولوب معلومة من الدين بالضرورة اوله بقى حاله مخالفى كفرته اشتباه اوله
 (وقال ابي بن كعب) الانصارى العصبى رضى الله عنه هجرتك او توفى فوفى ويا وتوفى كيدى سنده روبراه عليين
 اولمشدر راسنروان متاهج اناردن اصفهائى ترغيبنده ولا لكافى سنده يقين بيورد قلى طريق اوزره جناب ابي
 رضى الله عنه يورر (عليكم) اسم فعل بمعنى التزموا او تسكوا (بالسبيل والسنة) وقدم السبيل اهتماماً بالاخلاص
 ان لم نقل ان العطف تفسيرى وهو حازم معنى طريق حق وطريقه رسول مطلقه ملازمت ومتابعت ايديا خود راه
 طاعة وسنى التزام ايديك (فانه) تعليل للحث على التمسك والضمير لسان (ما على الارض من عبد على السبيل والسنة)
 من زائدة للاستغراق وسبيل طريق اسانذ كبروتاً نيت مساوئير (ذكر الله) صفة مخصوصة لاهل (فماضت عيناه)
 اى فاض ما عينه يسكانه (من خشية ربه) وفى نسخة من خشية الله (فيعذبه) بالنصب فى جواب التنى المحض (الله
 ايديا) پس شان كلام روى زمينده بشد كان خدا اولان رهنوردان سبيل وسنتدن برينده نايابدر كه حضور قلبه ذكر
 مولايه رطب اللسان ويا جردور دجنانه سبعة كردان اولوب بيم عقاب وحيابدن كريان وسرشت فشا اوله اول
 بنده سنده دنيا وعقابه دائماً عذاب ايله حاشانه دنياونه برزخ وعقابه عذاب ايتز (بيت) نكاهو برقصور
 اوله خدا اتشله ياقز * اول كيم وصف ذاتيله انك هر دمه كويادر (وما على الارض من عبد على السبيل
 والسنة ذكر الله فى نفسه) اى احضره فى قلبه (فاقتصر جلده) بالتشديد اى اخذته قسرية وهى الرعد
 (من خشية الله) قال الراغب الخشية خوف بشو به تعظيم واكثر ما يكون عن علم انما يحشى الله من عباده العلماء
 انتهى معنى دخی وجه ارضه بر عبد بوقدر كه طريقه مرضيه وهيمه سنية اوزره يابرجا اولوب از درون ذكر خداى
 بيجون ايله مشغول اولوب هر موى بدنى خشية اللهيدن دميد اوله (الا كان مثله) بفتح تين (كفى شجرة قديس
 ورقها) صفة شجرة كه ثمرات اى لفظنه توطئة وصف اولدى (ففى) كذلك اى دائمة قائمة على هذه الحالة
 (اذا اصابتها ريح شديدة) والريح مؤنثة (فكانت) فكانت وتشد يد فوقية ثانياً به ثمرات معانسه (عنا ورقها)
 اعتراض مشمل برله ينماده بعد مسافة من ناشى ورقها لفظى بدلا وياتى كيدامكر رقيه لندى (الاحطائه)
 صيغة مجهول ايله اى حط الله عنه والا كان مثله قوله بدلا اولور (خطاياها) جمع خطيئة وهى الذنب يومقاده
 حط ايله تعبير على طريق الاستعارة مغفرت معانسه اولور (كما تحات) اصله تحات مضارع بمعنى تقط (عن الشجرة
 ورقها) الخلاصة عبدك صفة عجيبه وحالت غريبه سى اول درخت خشك برله ما تشديد كه اكباد درشت وزان
 ايلد كده برله خشكى ريزان اولور همچنان ذا كرل دخی كاهى درخت خشك برله اساريزان وعفو غفرانه شايدان
 قيلنور لله الحمد (فان اقتصادا) افتعال من القصد اعتدال وتوسط وما قبله تعليلدر (فى سبيل الله وسنة) لمناسبة
 السبيل فى ايله تعبير اولدى (خير من اجتهاد فى خلاف سبيل سنة) تقدم تفسيره (وانظروا ان يكون
 علمكم ان كان اجتهاد او اقتصاد ان يكون) مع ما بعده ما قبلندن بدل وياتى كيدور واعادة للفصل بينهما وان فتح همزه
 ايله مصدر به در شرطية مكسورة دكادر (على منهاج الانبياء وسنتهم) معنى تأمل ايديك كه علمك كز كل مبالغه فى الحمد
 ويا توسط فى الحمد هره ايسه شريعة انبيا وطريقه اصفيا اوزره موجود اوله انجابه بايان رسيد كفتار اى رضى الله
 عنه (وصكتب بعض عمال عمر بن عبد العزيز الى عمر بن يحيى بالده) عمال ضم عن مهمله وتشديد مهمله جمع عامل
 لعمله فى الاموال والمصالح خليفة جابندن استخدام او ايمان وكلاء دولت ومبرو پاشادر (وكثرة اوصوه) عطف
 تفسير وجع اص سارق وراهزنان (هل ياخذهم) مشاة تحتية ويا نوله (بالظنة) كسر ظاء معجمة مثاله وتشديد نوله
 ظن وتمت معانسه (او يحملهم) ضمير مدعى عليه اولنله ارجاعى سياقتدن منقهم مدروياً خذهم ضميرى اوصوه
 عائد اولور (على البيت) اى بكلمتهم (وما جرت عليه السنة) روايت كرده لالسكانى فى السنة اولان خبره مرويدر كه بعض
 امراء عمر به عز مصر خلافت در كاهنه والى اولد قلى شهر كساد حال و بسيارى دزدانندن شكات كونه عرض
 وانما يليبوب ديد يلكه بزل اهل فساد وراهزنانى مجرد نشان وعلافت دزدى ايله سياست مؤاخذه ويا خود البيت
 على المدعى واليمين على من انكر ميزان عدلنده سنجيده قيلنى اوزره تكليف وموجبات امر شرع اوزره حواله ايله فامى
 ديد يلكه (فكتب اليه عمر خذهم بالبيت وما جرت عليه السنة فان لم يصلمهم الحق فلا صلهم الله) جملة ثانياً دعائيه
 اولن بعيد دكادر اول شه عادل اميرنه اصدا فرمان بيورديلر كه مظنة هم وفساد اولنلى بيته واثبات وما جرت

عليه سنة سيد الكائنات ايله اخذ وعتاب ايله كركم شريعت انلى بوجه ايله اصلاح ايتزه مولا
 انلى اصلاح ايتيوب اخذ انتقام ايتسون حاصلى صانع بيجون صنعنده حكم وحكمنده علميدر حدود
 الامم زباده ونقصان شايسته حال حق پرستان دكدر رضى الله عنه وعن اقتضى اثره وايام الله حكم زمانه دارى
 سياست صاب و قتل دكل سائر حدود و تهمده مجرم ومظالم ديموب حدود الله كى سنجده كونا كونه تعذيب
 حيوان بلا فائدة ايتد كيه عالم فساد و غوايته دخی زباده حرصا لى وى باله اولد قلى ملتزمين ومتسايين خونه دولت
 ودينده مشاهد در لاجرم تحديد حدودده حقل حكمتى اولديغى اذعان ايتين فاشناحسان احكام وحدود تحت على
 الاسلام اولديغى غنى عن البرهاندر فائالله وانا اليه راجعون (وعن عطاء) بن ابي رباح المفسر كارباعين واجله
 مفسر يندريوزاون بش تاريخنده ترك عالم فائى ايلدى (فى قوله تعالى فان تنازعتم فى شئ فردوه الى الله والرسول
 اى الى كتاب الله وسنة رسول الله) ايها الناس سزردن اولوالا مر اولد يكراموره يندن برشيدنه اختلاف ايدر
 حكم زحكم قرآن وسنة يغمبر اخر زمانه مر اجعت ايديك ديكدر ديوالى الله والرسول لفظتين جملتينى الى كتاب
 الله وسنة رسول الله ايله تفسير امام عطادن منقولد بومعنى قول عمرى مؤيد اولفين در عقب سوفى بيوردلى (وقال
 الشافعى) مجتهد كامل محمد بن ادريس رضى الله عنه سته اربع ومائتين الى درت ياشنده دارالانس قدسه عزيت
 ايليموب قراخه مصرده اسوده مشهد مقدس اولدى (ليس فى سنة رسول الله صلى الله عليه وسلم الاتباعها) يعنى
 امام شهاب ملكوت صلى الله عليه وسلم حضرت تريك سنتنه علما وعلاؤقبا وقابا اقتدادن غير به مساعا نايابدر
 بيورديلر ولله دره (وقال عمر) رضى الله عنه (ونظر الى الحجر الاسود) جملة معترضة حاله (والله انك حجر لا تنفع ولا تضر
 ولولا انى رايت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقبلك ما قبلتك) يعنى لولا رؤيتى تقبيل النبي عليه السلام مستحبة لما
 قبلتك براعة مشكار شيخين بورسم اوزره نقش صحايف صحيحين قيلندركه جناب فاروق اعظم رضى عنه وبه الاكرم
 وقت طواف بيت مكرم و حجر الاسود نكاهى حالنده ياد قسم ايدوب بيورديلر كه سن حد ذاتده زبان وسود وورمن
 بر جرسن اكراب مجبر چكان نبوته بوسه كاه اولديغى مشاهده ايتيمدم سنى تقبيل ايتجدم ديواظهار كمال متابعت سنة
 يغمبرى بيوروب (ثم قبله) بهند اذلالته خال جال بيت الله اولان حجر اسودى بوس اولدى وقد ورد ان الحجر الاسود عين
 الله فى ارضه وهى واستعاره او الاضافة للتشريف كيت الله وفيه رد على من قال ان الحجر الاسود له خاصة فى ذاته كخاصة
 المقناطيس لجذب الحديد (وروى) راه مضمومه وهمزة مكسورة ويا ايله بنى العجوه ولدو وقيل انه بوزن قيل واخره
 همزة بالقلب المكافى فان ساعده رواية فيها ونعمت (عبد الله بن عمر) يدبر ناقة فى مكان فسل عنه فقال لا ادري
 الا انى رايت رسول الله صلى الله عليه وسلم فعله ففعلته) فائد ان قطار اخباردن امام احمد ويزارسند صحبه ترتيب
 مهارروايت بيورلر كه ابن عمر رضى الله عنه ما برجاى متبركه ده ناقه سن كرديده واداره ايدر كور يلوب سپيندن
 استعلام اولند قده بيورديلر كه وجه وحده كمت يندخى ييلم الاسيد براق سوار سدره مديرسلى الله عليه وسلم
 حضرت تريك بردفعه بومقامده بكونه معامله لرى مشهود باصرة يقم اولغله اقتفاء باثره لاعا و فابسه بوكارى
 ملتزم اولدم ديد يلكه خبرم قوم اكابر واحبايك امور عادية ده دخی اول حضرت به اتباعلر من مشير اولور (وقال ابو عثمان
 الحيرى) كسر حاء مهملة ومثناة تحتية ورا ايله نيسا بورد به بحله به نسبتدر واصل الى العباس الغرقيد المخذى ضم
 مهمله وفتح فون وياسا كنه وذل جمعة مكسورة ايله مضبوطدر وبعض نسخ روايتنده المخذى جيم مضومده وذل
 مهمله ايله وديكرده مصغرا المخذى حاء وذل مهملتين كليسى تحريف وتهجيف واذا جاء نهر الله بطل نهر معقل
 مصداقنجه نقل اول معولدر مشايخ صوفيه دن سعد بن اسماعيل قدس سره العزيز بن جناب ايدر كه شاه كرامى
 ويحيى بن معاذ الرازى ماتدى كارهله همصفت اولفين امام قشيرى عليه الرحمة رساله سنده ثنا خوانى اولمشدر در
 ايك يوز طقسان سكر تاريخنده متوجه هشت هشت جاودانى اولد يلكه (من امر) فتح همزه وتشديد مهمله ورا خفيقه ايله
 (السنة على نفسه قولا وفعلا) فهو منصوب على الظرفية او غير محمول عن المفعول اى جعلها امرا عليه ويا كيا خود
 امر فتح همزه وميم شفقة وتشديد را ايله اجرا و معاشاة معانسه ديشلك بعيددر (نطق بالحكمة) يعنى اول ذات موقى
 بخبركه كند و ذاتى اوزره عمل واعتقاد جهنندن سنى حاكم قبله من لا ينطق عن الهوى واهنه سالك وسبيل هدى
 جاهنه مالك اولوب حكمة عرفانه زباني ناطق اولور (ومن امر الهوى على نفسه نطق بالبدعة) الهوى ماته واه نفسه
 الامارة وتشتهر اول ذاتكه نفسى اوزره هو او هو سى امير نصب ايله يعنى قول وفعلا امور دنيا و اخرا ده هو اوارى
 مخفيغه بيرو و اتباع ايتسه شاهراه استقامتدن صدمه حله دور اولوب ترجان جنائى اولان اسانى كوناى بدعت
 وى امر وى اولور (وقال سهل) التسترى بن يوسف بن عيسى بن عبد الله رفيع شيخ الصوفية الزاهد تقدم ترجمته (أصول

مذهبتا) بشهادة الاضافة معانیه و فيه مراد اولوب جماعة متصوفة خارج اولور ثلاثة) بيور مشركه اصل شجرة
 طر يقنن اوج فرعه من شجرة در (الافتداه بالنبي صلى الله عليه وسلم في الاخلاق والافعال) اول اصلك بر فصولي دوحه
 بهشت ارای رسالت حضرت تری نه احوال باطنه و اعمال ظاهره ده اقتضادر (والاكل من الحلال) ايكني شاخ
 بر باری شمه دن عاری اكل طيبدر (واخلاص النية في جميع الاعمال) اوچنخي غصن بر حسی هر كاره شوايب
 ریا دن تخليص نیت و معنیه دن تری نه ذمتدر و قد نصير الهمادان به عبادات (وجاء في تفسير قوله تعالى والعمل الصالح
 برفعه انه الافتداه برسول الله صلى الله عليه وسلم) ضمير مرفوع برفعه كام طيب اغظنه عائد در كه توحيد در و ضمير
 منصوب عمل صالحه را جعفر در و رفع قبول معنایه در و انه فتح همزه ايله فاعل جاء و ضمير صالحه عائد اولور سورة
 فاطر حاویه اولديغی آیات یناتدن الیه بصعد الكام الطيب كرمه سنك تمیحه سیدر كه كام طيب در كاه كبریا به صعود ایدر
 كه مراد لاله الا الله و یا هر تسبیح و تملیل و قرآن جلیلدر اما تحقیق كرده اهل تفسیر اوزره عمل صالح
 رسول الله حضرت نه اقتدار ككه كام طيبی در كاه معنایه وقع ایدر و قبول در كاه احديث اولور و الكلام
 علیه مفصل في كتب التفسير (وحي) بناء مجهوله (ان احد بن حنبل) صاحب مذهب امام كل ايكوز فرق
 برده سیر بر استان جنانه خرامان اولوب صلاة جنازه له سه سكرت بوزي كندن زياده كسه نك حضوری متفق
 علیه جعفر در (قال كنت يوما مع جماعة فخر دواود خلوا الماء فاستعملت الحديث من كان يؤمن بالله واليوم
 الآخر فلا يدخل الحمام) هر مكانكه اغتساله شایان آب اوله بعد از عرقا حلال مخصوص معروفه استعمالی غالب
 اولمدر (الاعتز) كسرمیم و همزه ساكنه و كاهی ابدال یالیه و فتح زای برله ستر عورت اولسان ازار یشتمال و فوطه
 دیرلر (ولم تجرد فرأيت تلك الليلة قائلا يقول لي يا احمد ابشر فان الله قد غفر لك باستعمالك السنة و جعلك اماما
 يقدي يك قلت من انت قال جبريل) و الحاصل ابن حنبل رضي الله عنه بيورر كه يوم ما بر جاعته مر افقت ايلدم
 انلجابه لرندن عربان اولوب آبه كیر دیر بن انله موافقت ایتجوب حديث نبویه عام اولدمكه بيور مشركه در اول
 كسه كه خدا و روز جزایه ايان ایلیمه جامه فوطه سز كیر مسون دیور و و ایدن خبر شریفی در خاطر ایدوب لیله قابله ده
 بره بشر رعا عالم معناده یا احديث ارت بخیر سكا كه فرد بیم متاجل و علا حینی مصطفي علیه السلام سننیه علمدن
 ناشی سنی مغفرت و فضل وجودیه مقتدی قیلدی دیو تبشیر ایلد كده ای بشیر رحمانی سز كسز دیدیم بن جبریل امینم
 دیدیلر كما قال الخبي في تخميسه * اوشه كه خلقه اولوب ذاتی قره الاعین * اوشه كه اكل اخلاقه مظهر
 اولدی بتون * همیشه سننه ايله اقتدادون ككون * اكرم بخاني ذاته خلق * بالحسن مشتمل
 بالبشر متسم *

(نص - ل)

و محالفة امره و تبديل سنته ضلال و بدعة متوعد من الله عليه بالخذلان والعذاب) متوعد فتح عين مهملة مشدده
 ايله موعود معنایه در و اذا اطلقت البدعة انصرفت الى غير الحسنة داور خطه رسالت علیه السلام والحقية
 حضرت تری نك امر واجب الامتثالنه مخالفت و مبتی و معنی تغییر سنت كه خلاف طریقتی اوله اعتقاد و اجتهدده
 بدعت و ضلالتدر حضرت قهار متهم قبلندن فاعلی اوزره دنیا ده عدم توفیق و نصرت و عقبا ده عقوبت و موعوددر
 (قال الله تعالى فليذر الذين يخالفون عن امره) ای بعرضون فلذا عاده بعن و ضمير امره التني لانه المقصود بالذکر
 في الآية وهو الذي بني المنع عليه كلامه هنا وفيه وجه اخر انه لله لانه الامر الحقيقي و امر وجوب اكيد ايچون
 اولد یقنه دلالت هولیدر (ان تصيهم قسنة اويصيهم عذاب اليم) یعنی امر محمد علیه السلام مدن اعراض و رو كردان
 اولنر كند و له مصائب دنيا و عذاب مومل عقبا لحوق و اما بتندن بغایت حذر ايلسون (وقال تعالى ومن يشاقق
 الرسول من بعد ما تبين له الهدى) ای ظهله الحق وثبت معانیه بمخزاته علیه السلام (ويتبع غير سبيل المؤمنين
 نوله ما نولي) ای تبعه مواليا المتولاه من الضلالة والبدع (الاية) ای افرأها یعنی قوله تعالى ونضله جهنم و ساءت مصيرا
 اول كسه كه بيان حقه كند و به حق ظاهر اولد قد ذكره رسول الله عليه السلامه عدوت و مخالفت ايايوب اعتقاد
 علم و اعتقاد عمل جهنمدن منجیح موحدينك غيری مساكدراهی و تابع اوله ضلالتدن تولى قبلد یقنی شیشه انی والی و انش
 دوزخله سوزان ایدر زامدی ایه شریفه جتنه اجاع اوزره استدلال و حرمت مخالفت اجماعی مؤدیه در (حدثنا ابو محمد
 عبد الله ابن أبي جعفر) محمد بن عبد الله الحسني تقدمت ترجمته (وعبد الرحمن بن عتاب براءتي عليه ما) قبل هو فوق
 السماع لانه ادل على القابلية الظاهرة في الطباع (قالا حدثنا ابو القاسم حاتم بن محمد حدثنا ابو الحسن القاسمي ثنا
 ابو الحسن بن مسرور) اوچنوز الی طقوز تار یخنده عازم را حترای بقا اراشدر (الدباغ حدثنا احمد بن ابی سليمان)

تلمذ خنون و یکنی ابو جعفر ايكوز طقسان برده عماري كزين ثابت قننا اولدیلر (حدثنا ابن خنون ابن سعيد)
 ترجمه لر قریب ايان اولور (حدثنا ابن القاسم حدثنا مالك) امام مالك صاحب المذهب (عن العلاء بن عبد الرحمن)
 تقدم (عن أبي هريرة) رضي الله عنه خبره مشار اليه علاه عاليقدری امام مسلم و ابودرد و نسائي دخی روایت
 بيور مشركه اسند مصنف در بیه سبعه ده امام مالك يوسته او افرین راه مال ككه مالك اولدیلر (ان رسول الله صلى
 الله عليه وسلم خرج الى المقبرة) تلمذ باليد در اما فتحی افعه در و مراد بجمع غرقدر (وذ كرا الحديث في صفة امته)
 سيد عالم صلى الله عليه وسلم مقابر بقیعه بانامه عز و نشر یفد اولوب استنك نعت شائده نقل خبر بیوردر اول حديث
 الكم سیاه لیست لاحد من الامم تردون على غير الحجج من آثار الوضوء (وفيه) ای فی الحديث المذكور (تلمذ اذن) فتح
 لام قسم و ضمیر یا متقیه و ذال معیه و اتق و بعد هادال مهمل و نون و كده مشدده ایله مبتی علی الجمهر و لدر طرد و منع
 معنایه (رجال عن - وضي كذا البعير الضال فاناديهم الا اهل) فتح هاء و ضم لام و كاهی فتح لامه اقبل و احضر
 معنایه اسم غلدر بنفسه و حرف الی و لام ایله تعديه ایدر و مذهب خلیل اوزره اصلی لم در كه الله شعله دیورای جمعه
 وها برای تنبيه اولوب كثر استعما النذن التي حذف اولند ككه امر اقباله اسم واحد قیلندی (الاهل) تا كید انكر بر
 اولندی (فيقال) بنای مجهوله ای يقول الله تعالى او الملائكة (انهم قد بدلو ابعدي) ای غیر واستنك (فاقول فسحقا)
 ضم سين و جاء مهمله و كاهی تخفیف سكوت حاليه بعد ایدر كدر و هو علی تقدیر اوجه و او ابعده و ابعده ایدر و یحتمل انه
 دعاء عليهم تقدیر الزمهم الله سحقا فاعمله محذوف و جواب اذا كان دعاء فقص به على الصدريه او هو فعول به و في نسخة
 فسحقا باعادة الفاء لكيد (فسحقا فسحقا فسحقا) ثلاث مرات سعادته بيوردر ایدر ایه نجه كسه لركاره حوض
 دلفر نجه تقریدن دور باش ایلد ابعاد اولور و شتر ككرده و سر مست چشمه آب زلاله هجوم و حراجه دن طرد اولندی
 اسباب من انلری اصحاب و اتباع من ظن ایدوب اقبال ایلد بیایا دیوندا ایلد كده انلری دور باش ایلدن فرشتگان
 قبل رجاندن جواب داده اوله لركه اول لب تشنه بادیه ضلال - ضمیر تكدن ككره سنكی تبدیل و تغییر ایدن كروه
 خاسر یشدر دید كارنده بندخی دوراد و اولك نداسیله لب جنبان رد و ده اولورم بیوردر اول مخوران میكده ضلال
 متناقضین ذی خیال و باعصر نبوتند ككره عیاذ الله ارتداده تصدی ایدن سزاوارنكال یا خود اصحاب بدع
 و وبال اوفی اختلاف كرده اهل نوالدر (وروي انس ان النبي صلى الله عليه وسلم قال من رغب عن سنتي
 فليس مني) و غب حرف عن ایله تعديه ایدر سه ترك معنایه اولور و من اتصاليه در شخصین عامه ما رحمه جناب
 خادم خد یوم مالك رحمت طریقتدن غیر يك سلسله روایت بیوردر قبری حديث ماویل زلمنده سیده ايجاب علیه
 سلام التواب بیورر كه اول شخص بی عون كه بنم طریقتدن سر بیج و اعراض ایلیمه اول نا كس یم اتباع و اشیا عدن
 دكادر یا خود بكامتصل دكدر (وقال) بنه مشهور صحایف صحیحین اولان خبرده بیوردر (من احدث في امرنا)
 و في نسخة من ادخل في امرنا و في رواية في ديننا (ماليس منه فهو رد) ای مردود صیغه مصدر له تعبیر به بالغه
 ایچوندر حاصلی افراد ذوی العقولدن بر فرد كه محتاج ترقی و قابل تر ایدان یمین امر واضح و كاملده كتاب و سنتدن اول
 امره عاضد خنی و ظاهر و مستنبط و ملفوظ اولین امری احداث و ادخاله اجترأ ایلیمه ذلك المحدث جنابمزدن
 مرددر و در سعادتزدن مطروددر و خبر جیل اعتصام بالكتاب و السننه اصل اصیلدر (وروي ابن ابي رافع
 عن ابيه عن النبي صلى الله عليه وسلم) ابوداود و ترمذی و ابن ماجه عبد الله بن رافع طریقتدن سر زده ریاض
 روایتی اولان اشجارا نار دندر كه فضل مقدمه تفصیل مبتی و معنی كذران ایتشیدی (قال) دوحه بهشت ارای
 رسالت حضرت تری بیوردری (لا الفین) ضم همزه و كسر فاونون مشدده ایله ای لا اجدن نمی لنفسه و المراد به نمی غیره
 ان یجده علی هذه الحالة (احدكم متكئا على اريكته یا تیه الامر) حال ثانیه و باجمله استغنا فیه (من امری) ای
 حكمني (عما امرت به انهيته عنه فيقول لا ادري ما وجدنا في كتاب الله اتبعناه) و قد تقدم قریباً (زاد في حديث
 المقدام) كسرمیم اولی ایله بن معدی كرب الكندی سكسان یدی تار یخنده تركس جنانی روضة جنانه انكران ایلدی
 رواه حدیثدن ابوداود و ترمذی و حاكم خبر مقدم رضي عنه السلامه بخودت بیوردر (الا) فتح همزه ایله كلمه
 استفهادر و ان ما حرم رسول الله صلى الله عليه وسلم مثل ما حرم الله) یعنی اكاه اولك كه رسول الله حضرت تری نك
 حرام قیلدی یعنی امر حق تعالی نك حرام قیلدی یعنی شی كیدر زراشان شرینی و ما یطلق عن الهوى قباي زیاسیله
 مطر زور سعادتندی ان هو الا وحی یوحی تاجیله متوجدر پس كتاب الله وحی جلی و سنة رسول الله وحی خفیدر
 (وقال عليه الصلاة والسلام) داری و ابن جریر و غیرهما بریا به جراید اناری اولان روایت اوزر شارع شرع قویم
 صلى الله عليه وسلم بیوردر (وحي) مجمل و لجا قد تقدیر به جله حالی و یا به ترضه در (بكتاب في كتب) ای فی عظم

كف لانهم في الصدر الاول كانوا يكتنون فيها وفي الجلود اعززة الورق (كفي يقوم) متعلق بكفي والباء زائدة (حقا) ضم
 سامه له وسكونه محمول عن الفاعل تميزت اوزره منصوب بدرباوت وجهالت كفي الحق قوماديك اولون
 (او قال ضللا) شك من الراوى ضدهد ايتدر (ان يرغبوا) فاعل كفي اي رغبتهم (عما جاء به نبهم) الى ما جاء به
 غير نبهم (او كتاب غير كتابهم) ولو كان من كتب الله الى غيرهم يعني مجلس سلطان كوني صلى الله عليه وسلم
 استخوان دوشانه اوزره نكاشته ستر نور اتدن چند سطر كتر ولد كده اب جنبان تا ديب اولوب اوقومه غباوت
 وغوايت بسدر كه يغمبر لر ينك اتيمان ايتديكي شيندن اعراض وغير ينك الجا ايلديكنه اقبال وانلرل غير نازل
 اولان كتابه نكاه والتفات ضلالي انلر كا فيدرد يديرو اول كنف مكتوبه بي كتورن عرويا دخري حفصة يا خود
 عائشه رضي الله عنهم اولق مر ويدر (فرايت اولم يكهفهم) انا انزلنا عليك الكتاب يتلى عليهم الآية) قصة مذكوره
 بوايه شرفيشك نزوليه سيدر يعني انلر كفايت اخري بزعظيم الشان سنك اوزر يكه انزال يورديغوز كتاب جليل
 البرهانكه ما بيت الدنيا انرا اوزر يته تلاوت او نورديك اوله وفيه دليل على النتي عن قراءة الكتاب المنسوخة
 الاصلحة من يعرف النسخ والتخريف (وقال عليه الصلاة والسلام هلك المتطهون) هلك باب ثاني وثالث
 ورا بعد ندر و نطق فك اعلاي قدن مستعار در هر بنوده كار وكفتاره قديمق ايدن زار خاي ولا فزن حقدده استعمل
 اولتور يعني امورده عالي وحاجتسز كلامه تشدق ايدن لرقه و غضب حتى مؤديه امر مهله كه به واقع در بو خبر دخی
 ابن مسعود طر يقندن دفتر مشكين رقم صحيح مسله محرر در (وقال ابو بكر الصديق رضي الله عنه لست تاركا
 شيئا كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يعمل به الا عات يا اي اخشي ان تركت شيئا من امره ان از يغ) زاي وغين
 معجمه ايله الميل عن الاستقامة ابوداود وغيرى روايتلر نده يارغار ورفيق حضرت صديق يورر كه طاسم كجينة نبوت
 عليه التحية بر حاله ايشلديكي عملدن بر عمل تارك اولدم الاسمة حميده وسيرة حميده سته افتقاء اول كار له عمل ايلدم
 خوفناك وهر اساعكه امر همايوشده برشي ترك ايدرسم راه حقدن عدول ايدم ديوي يور مشلدر * او كم جدال ايله
 تحريك ايدوب زبان ولين * رعايت ايجمه انك لوازم ادب * بولور لبالب قهر و هلاك روزوشين * ما حوربت قط
 الاعاد من حرب * اعزى الاعادى اليه املتق السلم *

(الباب الثاني في لزوم محبته صلى الله عليه وسلم)

باب ثاني هر مكلف امت اوزره اول واسطة كار كار افرينش حضرت لر ينك وجوب محبتي ذكر نده در (قال الله تعالى
 قل ان كان آباؤكم وابناؤكم و اخوانكم واروا بحكم) اي زوجاتكم جمع زوج ذكر و انثى اوزره اطلاق اولتور و زوجة لغة
 ايضا فرقا بين المذكر والمؤنث (وعشيتكم) وهم اقرباء النسب (واوالا فقرقة وها الآية) وتجارة تخشون كسادها
 وما كن ترضونها احب اليكم من الله ورسوله وجهاد في سبيله فترضوا حتى ياتي الله بامر الله ولا يهدي القوم
 الضالين بعضيلر هجرته ماسور يوريلوب تخلفلرندن ثاني شرفنزوله سيدر يعني حبيبا محبا فبينه ابلاغ بياض ايله كه
 اكر سترك اصول وفروع و امثال و اقربان و نسا و رجال و جميع خويشان و نفود واجناسدن اكتساب ايتديكي كز
 مال و قلندر و اجندن هر اسار اولديغكز تجاوت و سيوت و سيايتندن سزى اعجاب ايدن متاعكز خدا و رسول و طريق
 حقدده جهماد و اجتهاد مجتهدن حب اختيار به محبو بتر اولديسه پس انلر محبة عاجله و نعمة آجله به نكران اولسونلر
 مولاي منتقم كند و رضا و محبتندن بيرون و نفس و هوايي رهغون قيلنلري راه رشاد و سبيل سادده هدايت و ارشاد
 ايلنر (فكفي هذا حظا و تنبها و دلالة و حجة على الزام محبته و وجوب فرضها و عظم كسر عين و فتح ظاه معجمه و باضم
 و مكنولله) خطرهما) فتح خاه معجمه و طاه مهمله ايله قدرت مناسسه (واسحقا فقه الهاعليه الصلوة والسلام) يعني
 بومديده شديت رغبت بنيه و حث و تنبيه و برهان واضح و دليل لا يمح جهتندن حضرت مر آة عالم شود عليه صلوة
 الودود اثبات مودت و وجوب ختم محبت و عظمت شان و رفعت قدر و منزلت و منصب محبت كامله به سزاوار
 زمان مودت اولديغنه برهان وافي و دليل كا فيدر * تلك بعض حبك كل قلبي * فان ترد الزيادة هيات قلبا * اللهم
 ملاقي نور محبتك و محبة حبيدك صلى الله عليه وسلم حتى لا يكون فيه محلا لغيرهما (اذ قرع) فتح قاف و تشديد
 را ايله اي و شيخ الله تعالى من كان ماله و اهله و ولده احب اليه من الله ورسوله و اوعدهم بقوله تعالى فترضوا حتى
 ياتي الله بامر الله) چون مال و خو يشاوند و اولادي نفع لرينه خدا ورسوله اتباعدن محبو بتر اولاي عز و رش و آيت
 نذاقر ما ايله سوه دنيا و عقبا برله تخويف يوردي (ثم فقههم) تشديد سبيله (تمام الآية) فها الله لا يهدي القوم
 الضالين امر و عيديلر نلري بعد ذل فقهه ثبت ايلدي (و علمهم انهم عن صل ولم يهده الله) وانلر تخذلان حجابيله
 ضال اولوب راه برهان ايمانه شرفياب هدايت اولين كروه خامر يندن اولدقلرين بطريق الكناية اعلام ايلدي

